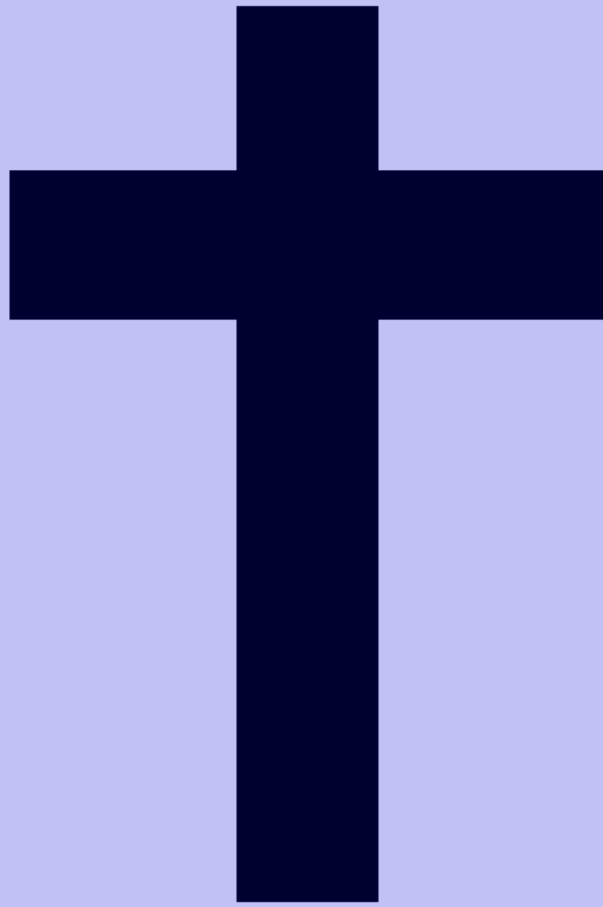

Nəkukuə Ikinan

The New Testament in the Nafe (Kwamera) language of
Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu

Nəkukuə Ikinan

The New Testament in the Nafe (Kwamera) language of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Kwamera blong Vanuatu.

Le Nouveau Testament dans la langue Kwamera de Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: **nəfe (Nafe)**

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-12-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 4 Mar 2019
26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416

Contents

Nənimwi Nari Me	1
INT	3
Matiu	5
Mak	63
Luk	97
Jon	156
Wok Me	199
Rom	254
Fas Korin	281
Seken Korin	306
Kalesia	323
Efesas	332
Filipae	341
Kolosi	348
Fas Tesalonaeka	354
Seken Tesalonaeka	360
Fas Timoti	363
Seken Timoti	371
Taetas	376
Filimon	380
Hipru	382
Jemes	402
Fas Pita	409
Seken Pita	417
Fas Jon	422
Seken Jon	429
Nampa Tri Jon	431
Jut	433
Revelesen	436
.	465
Diksonari	477
.	483

Nənimwi Nari Me
 The New Testament in the Kwamera (Nəfe) language of Southeast Tanna,
 TAFEA Province, Vanuatu
 Niutestamen long lanwis Kwamera blong Vanuatu.
 Le Nouveau Testament dans la langue Kwamera de Vanuatu.

Nənimwi Nari Me
 The New Testament in the Kwamera (Nəfe) language of Southeast Tanna, TAFEA
 Province, Vanuatu
 Niutestamen long lanwis Kwamera blong Vanuatu.
 Le Nouveau Testament dans la langue Kwamera de Vanuatu.
 [tnk]

Translation: © 2013, Wycliffe Bible Translators

Web version: 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narapela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Table of Contents

page

Preface

This publication is the New Testament in the Nəfe language. The 3000 speakers of Nəfe live in Southeast Tanna, which is located in TAFEA province in southern Vanuatu.

The New Testament in the Nəfe language was translated during the years 2003 to 2013 by the South Tanna Translation and Literacy Project.

Nəgkariien sə rakupwən

In i nəgkariien səvəi translesen rinostat mo wok irə meste ro sampam

Fwe kupwən aposol me səvəi Iesu Kristo mine nərmama me nepwɪn ipaka ti nirəha həmərai nəkukuə me səvəi Niutestamen. Irəha həmərai nəkukuə me nəha ia nəgkariien i Krik. Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə nəgkariien səvəi nəkur Kris rəmwhen ia kampani nəgkariien ia kwopun nəha Metel Ist fwe kupwən. Fwe kupwən nərmama me ia Metel Ist nəgkariien me səvənraha hənətui pehe irə səpəmsəpə, mətə ko kraia nəkukuə riti ia nəgkariien i Krik irəha pam həvsini mhəukurən nɪpwɪn ti nəri nə mə in nə kampani nəgkariien səvənraha. Ipwet mine ko ikəvsini nəgkariien i Krik ikətə mə ro iamɪnhi irə mine: 'Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. (Jon 1:1)

Kuvərai raka Niutestamen fwe kupwən ia nəgkariien Krik, kurirə irə nəgkariien amasan səvəi Iesu Kristo ruviris mevən mwi meste nari fwe kwopun me nepwɪn nərmama həreirei nəgkariien Krik ikin. Ro iamɪnhi irə nərmama me ia kwopun me nəha hənaməmwur mənəmhəvsini nəgkariien Krik ia Niutestamen ruvehe ia nəgkariien me səvənraha səpəmsəpə.

Ia nuk 2001 nəkur ia Tənə səməme kamhəni nəgkariien i Nəfe həmter ia kusen riti səvənraha səvəi nuvsiniien nəgkariien ruvehe ia Nəfe. Kani nəghi kusen nəha mə Saot Tana Translesen mo Litresi Projek. Kurirə irə nərmama ia kusen nəha hərhi pen nəresien riti revən ti Vanuatu Baebol Translesen (VBT) fwe ia Vila. Nərmama ia kusen səvəi nuvsiniien nəgkariien ruvehe ia Nəfe rəres VBT mə trətui ro iərmama riti truvehe masitu ia nirəha ti noien wok. Iərmama sə trasitu iamɪnha irə kani wok səvənhi mə in rəmwhen ia advaesa. Ia 2003 VBT rərhi pen advaesa riti revən marə tegɪn nərmama fwe ia rukwənu nəha Ienmarei. Nəpɪn advaesa nəha ruvəuvehe raka, nənə rukwənu me mine nimwəfwaki me fwe Irupou meste nari fwe Krinpoen hərhi pen nərmama me səvənraha həuvən kəru kəru mhousəsimwɪn irəha me ia Kwamera. Ia nəkureien nəha səvənraha, irəha hərpwɪ rəgɪnraha ia nirəha me nepwɪn mə tuhamowok ipaka ti advaesa, mamhəvsini nəgkariien ia Niutestamen ruvehe ia nəgkariien i Nəfe. Ia nuk 2004 kusen səvəi nuvsiniien nəgkariien ruvehe ia Nəfe roeite mwi nərmama me haməuku pen ia rukwənu me mine nimwəfwaki me pam. Nərmama me nəha həuvehe mhəsəni noien tukrai nəgkariien Nəfe irə. Ro iamɪnhi irə kusen səvəi nuvsiniien nəgkariien ruvehe ia Nəfe rinamo vi wok səvənhi ia nuk 2004, mərki meste mo sampam ia Niutestamen ia nuk 2013. Ia nuk 2013 kusen səvəi nuvsiniien nəgkariien ruvehe ia Nəfe roeite mwi nərmama ia rukwənu me mine nimwəfwaki me pam həuvehe kəvsini irapw Niutestamen irəha pam həregi fwe Matiu meste Revelesen. Nəpɪn həuvəregi pam həsəni mə ramasan pam.

Suatuk sə transleta me hənesi pen ti nuvsiniien nəgkariien ia Niutestamen ruvehe ia nəgkariien i Nəfe

Nəgkariien i Krik kimərai Niutestamen irə fwe kupwən ropə ia nəgkariien i Nəfe nərmama ia Saot Tana kamhəni ipwet mine. Ko transleta me həvsini nəgkariien Krik ruvehe ia nəgkariien i Nəfe resi pen noien səvəi nəgkariien nəkur Kris kamhəni fwe kupwən, mətə saon səvənhi tripkatukwatukw mhə. Ro iamɪnhi irə, nəpɪn transleta me ho pəri wok irəha advaesa, irəha həmwur mə (1) translesen səvənraha trɪni irapw nɪpwɪrai nəgkariien səvəi nəgkariien Krik, nənə (2) translesen səvənraha tresi pen atukwatukw nəgkariien i Nəfe mine suatuk sə nərmama kamhəni nəgkariien i Nəfe ipwet mine.

Nəpɪn transleta me ho pəri wok irəha advaesa, irəha həti pen pik ia Niutestamen kimərai ia nəgkariien Krik kupwən. Mətə həti pen mwi ia translesen me nepwɪn. Translesen me nəha həti pen pik ia nirəha irəha i Revised Standard Version (RSV), Good News Bible (GNB), mine Bislama (BSL).

Nəgkariien mi nəha kani irau mə futnot mine refrens

Tikəvsini Niutestamen i ia nəgkariien i Nəfe, mətoni ia kwopun me nepwɪn leta riti kimərai raməmak utə ia nusvenhi nəgkariien riti. Tikətoni mə ro iamɪnhi irə (). Leta nəha ramahatən pen mə nəgkariien riti raməmak inhəripw anan ia nɪmwai nəkukuə nəha ikaməvsini. Tikəvsini nəgkariien nəha inhəripw anan ramahatən nɪpwrai nəgkariien riti uə suatuk riti mwi tɪ nuvsiniien nəgkariien nəha ruvehe ia Nəfe. Kani nəgkariien sə ro iamɪnha irə mə futnot.*

Kwopun kimərai pen futnot me ikin ia nɪmwai nəkukuə tikətoni mwi inhəripw irə nəgkariien me nepwɪn kamhəni vas me nepwɪn mwi ia Nəkukuə Ikinan. Kani vas me nəha mə refrens. Tikəvsini refrens me nəha trahatən vas me nepwɪn mwi ia Nəkukuə Ikinan kamhəgkari ia nari riti rəmwhen ia vas nəha kɪno mak irə raməgkari mwi irə.

Nənɪmwi nari me

Tikəvsini pam Niutestamen i ia nəgkariien i Nəfe, marə mətoni mwi nɪpəri nəkukuə riti mwi nəha ikin nənɪmwi nari me həpik irə. Nənɪmwi nari me nəha trasitu ia niram mə tikukurən amasan mwi narimnari me nepwɪn Nəkukuə Ikinan raməgkari irə mətə nepwɪn riwən ia Vanuatu. Tikəti pen ia nənɪmwi nari me nəha mətoni narimnari me rəmwhen ia nei me, uə nərimɪru me, uə narimnari me nepwɪn səvəi narəien i nəkur Isrel mine nəkur Rom hənərə irə fwe kupwən mətə riwən ia Vanuatu.

Map me

Tikəvsini Niutestamen i ia nəgkariien i Nəfe, mətoni map me nepwɪn. Ia map me nəha tikətoni kwopun me nepwɪn Iesu ramavən ikin fwe kupwən. Map me nepwɪn mwi kamhahatən navəniien me səvəi Pol nəpɪn in ramavən irə mamevən ia kwopun me maməvisau irapw nəgkariien amasan səvəi Iesu Kristo.

Nəkukuə sə rani irapw nɪpwrai nəgkariien me (Diksonari)

Trɪni mɪnuə ikətoni nəgkariien riti ia Niutestamen sə ikreirei nɪpwran ramasan mə tikəmwur mətoni mə kimərai pen nəgkariien nəha ia diksonari uə rekəm. Diksonari nəha in nɪpəri nəkukuə sampam, mamɪni irapw nɪpwrai nəgkariien me nepwɪn.

Nɪpwrai nɪniien me

Trɪni mɪnuə ikokeikei mə tikahatən nərmama ia nari riti sə Nəkukuə Ikinan raməgkari irə, ramasan mə tikətoni nɪpəri nəkukuə sə rani nɪpwrai nɪniien me.

* 0:: Hemia nao wan futnot.

Matiu

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Matiu rımərai raməgkiari ia nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən mamini mə iəmə i kani mə Mesaea sə profet kupwən me həməni mə truvehe ruvəuvehe raka. Mesaea nəha in nəha Iesu sə ruvehe mə truvehimiru nəkur Isrel mine nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. Matiu in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu in rımərai nəkukuə i. Matiu rımərai raka nəkukuə i kurirə nəkur Rom housi testesi nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem ia nuk 70. Mak mine Luk irau mwi krimərai nəkukuə sə raməgkiari ia nimiruien səvəi Iesu. Mətə nəkukuə səvəi Matiu raməgkiari ia narimnari me nepwin səməme hopə ia nəkukuə səvənrau. Matiu raməgkiari pik ia Iesu mə in Mesaea sə nəkukuə səvəi Oltestamen rınaməgkiari irə. Nægkiariien sə Matiu raməgkiari pik irə in i: “Nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə” uə “Nıtətə ia neiai.” Ikəvsini nəgkiariien nəha fwe ia Oltestamen. Ro iamınhi irə mine nərmama həpik rerınraha rırhi mə Matiu rımərai nəkukuə i ramevən ti nəkur Isrel. Matiu rımərai ia nəkukuə səvənhi mə Iesu Kristo in iahatən asori. Iesu rahatən kitaha ia loa səvəi Kumwesən mine nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.

Kaha kupwən me səvəi Iesu Kristo

¹ ✠ Kwopi nəgkiariien i rani nəghi kaha kupwən me səvəi Iesu Kristo. In kwənəkwus səvəi Kig Təvit mine kwənəkwus səvəi Epraham.

² Epraham in tata səvəi Aesak,
Aesak in tata səvəi Jekop,

Jekop in tata səvəi Juta mine piəvni me,*

³ ✠ Juta in tata səvəi Peres mine Sara. Mama səvənrau nə Tamar.
Peres in tata səvəi Hesron,
Hesron in tata səvəi Ram,

⁴ Ram† in tata səvəi Aminatap,
Aminatap in tata səvəi Nason,
Nason in tata səvəi Salmon,

⁵ ✠ Salmon in tata səvəi Poas. Mama səvəi Poas nə Rehap.
Poas in tata səvəi Opet. Mama səvəi Opet nə Rut.‡

Opet in tata səvəi Jese,
⁶ ✠ Jese in tata səvəi Kig Təvit.

Kig Təvit in tata səvəi Solomon. Mama səvəi Solomon nə Patsepa pran səvəi Uria kupwən.

⁷ Solomon in tata səvəi Rehopoam,
Rehopoam in tata səvəi Apia,
Apia in tata səvəi Asa.§

⁸ Asa in tata səvəi Jehosafat,
Jehosafat in tata səvəi Joram,
Joram i tata səvəi Usia,

⁹ Usia in tata səvəi Jotam,
Jotam in tata səvəi Ahas,

Ahas in tata səvəi Hesehia,
¹⁰ Hesehia in tata səvəi Manase,
Manase in tata səvəi Amon,
Amon in tata səvəi Josaea,

✠ 1:1: Jen 22:18, 1Kron 17:11, Luk 3:23-38 * 1:2: Juta mine piəvni me irəha pam twelef. Irəha nəha kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel. ✠ 1:3: Jen 38:29-30, Rut 4:18-22 † 1:4: Nəghin riti mwi Aram (1Kron 2:9) ✠ 1:5: Rut 4:13-17 ‡ 1:5: Əvsini nəkukuə nəha Rut ia Oltestamen ✠ 1:6: 2Saml 12:24 § 1:7: Nəghin riti mwi mə Asaf

11 ✠ Josaea in tata sāvai Jekonaea mine piāvni me. Ia nāpīn nāha kinārhi irapw nākur Isrel hāier mhāvūn ia tənā Pāpilon.

12 ✠ Ia nāpīn nāha nākur Isrel hāmāier irā mhāvūn ia tənā Pāpilon, Jekonaea in tata sāvai Sealtiel,

Sealtiel in tata sāvai Serupapel,

13 Serupapel in tata sāvai Apiut,

Apiut in tata sāvai Eliakim,

Eliakim in tata sāvai Asop,

14 Asop in tata sāvai Jatok,

Jatok in tata sāvai Akim,

Akim in tata sāvai Eliut,

15 Eliut in tata sāvai Eleasar,

Eleasar in tata sāvai Matan,

Matan in tata sāvai Jekop,

16 Jekop in tata sāvai Josef.

Josef nā in iārman sāvai Meri. Meri nā in pran nā mama sāvai Iesu. Iesu nā kani nāghin nā Kristo.

17 Ro iamīnhi irā fwe Epraham meste pehe Kig Tevit tata me irāha pam fotin. Fwe Kig Tevit meste pehe kinārhi irapw nākur Isrel hāier mhāvūn ia tənā Pāpilon tata me irāha pam fotin. Fwe ia nāpīn nāha nākur Isrel hāmāier irā mhāvūn ia tənā Pāpilon meste pehe Kristo rātui tata me irāha pam fotin.

Iesu Kristo rātui

18 ✠ In i nāgkiariien sē rani Iesu Kristo mā rināfo mātui. Mama sāvānhi nāghin nā Meri. Fwe kupwān kāsīsāg in mā tresi pen iārman riti nāghin nā Josef. Nāpīn irau krouāpwāh narā pāriien ihi, Meri rātōni mā rino tīpwīn ia nāgse Nānimwīn Ikinan. 19 Josef in iārmama riti sē noien sāvānhi ratukwatukw, rāpwāh nokeikeiien mā Meri trauris ia nāmri nārmama. Ro pen nātārigien sāvānhi mā trāpwāh afafa a in.

20 Mātā nāpīn Josef ramātārig mā tro iamīnhi, agelo riti sāvai Iārīmānu rier pen tukwe ia nāmākrāhāien, mini mā, “Josef, kwānākwus sāvai Kig Tevit. Tikuvehi Meri mā pran sām, māpwāh nehekīrien. Iākunouīhi nāha ia tīpwīn ruvehe ia nāgse Nānimwīn Ikinan.

21 ✠ Meri trārāhi tīni iārman, tikamākeikei misēgi pen nāghin nā mā Iesu,* tī nāri nā mā in truvehimīru nārmama me sāvānhi, muvehi raka nārāhāien me sāvānraha.”

22 Nārīmānari me pam i hāier pehe iamīnhi mā nāgkiariien i truvehe mukuā sē Iārīmānu rīmāni irapw ia tārhuī profet riti sāvānhi fwe kupwān. 23 ✠ In rīmāni mā, “Hāregi ro. Prān i rīreirei ihi iārman tro tīpwīn, mārāhi tīni iārman. Nānā irāha tuhāsegi pen nāghin nā mā Emanuel.” (Nīpwrai nāhāg nāha in i mā Kumwesān ramarā tukutaha.)

24 Nāpīn Josef rātui ia napriien sāvānhi, ro nāfe agelo nāha sāvai Iārīmānu rīmāni pen tukwe in, muvehi Meri mā pran sāvānhi, 25 ✠ mātā rīpkapri pāri mhā irau min meste rārāhi tīni iārman. Nānā Josef risēgi pen nāghin nā mā Iesu.

2

Nāmā hāukurān amasan noien sāvai kāmāhau me

1 Nāpīn Iesu rīnātui raka ia rukwānu Petlehem ia tənā Jutia, ia nāpīn nāha Kig Herot ramārīmānu, nārmama me nepwīn sāmāme hāukurān amasan noien sāvai kāmāhau me hāuku pen fwe meri rautā ikīn, mhāuvehe ia Jerusalem, 2 māmhāres mā, “Iākunouīhi nāha rīpkātui a i, in kig sāvai nākur Isrel, in pāku? Kīmāha iahānātōni kāmāhau sāvānhi fwe ia kwopun meri rautā ikīn, nānā iahāmāuvehe mā taheiwāiu ia nānimen, mhāuvei pen nisaiien sākīmāha min.”

3 Nāpīn Kig Herot rīregi nāgkiariien nāha, in mine nākur Jerusalem me pam hārkārīnari mhehekīr. 4 Nānā Kig Herot rākweīn pris asori me mine nahātān me sāmāme

✠ 1:11: 2King 24:14-15, 2Kron 36:10, Jer 27:20 ✠ 1:12: Esra 3:2 ✠ 1:18: Luk 1:27,35 ✠ 1:21: Luk 1:31, 2:21 * 1:21: Nīpwrai nāhāg nāha mā “Iārīmānu rauvehimīru nārmama.” ✠ 1:23: Aes 7:14 ✠ 1:25: Luk 2:7, 21

kamhahatən nəkur Isrel ia Loa səvəi Moses, nənə mərəs pen irəha i mə, “Iəmə nə kani mə Kristo trətui pəku?”

⁵ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ia rukwənu Petlehem ia tənə Jutia. Kimaha iahəukurən mə tro iamīnhi irə ti nəri nə mə profet riti fwe kupwən rīmərāi nəgkiariien i mə:

⁶ ✠ Mətə ik Petlehem ia tənə Jutia

riṗko mhə ik rukwənu auər a ia rukwənu asori me ia tənə Jutia.

Iərman riti truku pen ia niram, mərīmənu ia nərmama.

In trətui amasan ti sipsip me səiou nəkur Isrel.’ ”

⁷ Ia nəṗin nəha Kig Herot rəkwein afafa nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həuvehe. Rəres pen irəha i nəfe nəṗin atukwatukw hənətoni kəməhau nəha rutə vi a irə. ⁸ Nəṗin həni pam, in rərhi pen irəha, mīni mə, “Kimiaha tihəuvən fwe Petlehem, mhətui amasan ro iəkunouihi nəha mə in pəku. Nəṗin hiətoni, tihəuvehe mhəni sas pehe tukw iou i, p wəh iou mwi iakevən meiwaiu ia nənimen, muvei pen nisaiien səiou min.”

⁹ Nəmə me nəha hətərig pam nəgkiariien səvəi Kig Herot, nənə mhəier. Ia suatuk hətətoni kəməhau nəha hənətoni nəṗin rautə vi a fwe ia kwopun meri rautə ikin rakupwən ia nirəha, mamevən meste rərer atukwatukw məhiəṗwin kwopun nəha iəkunouihi ramarə ikin. ¹⁰ Nəṗin irəha hətətoni kəməhau nəha, rərīnraha ragien, hagian pīk. ¹¹ ✠ Nənə həuvnimwə ia nəkwai nimwə nəha, mhətətoni iəkunouihi nəha irau mama səvənhi Meri, mhənīmwi nukurhūnraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min. Ia nəṗin nəha həsevər ia tənəriṗw me səvənraha, mhəuvei pen nari amasan me min. Həuvei pen kol mīne nise nei mi nə kani mə fragkinsens mīne mīr. ¹² Nənə ia nəṗin irə, Kumwesən rīnise irəha ia nəməkrəhaien mə tuhəṗwəh nīrərigien mhəuvən ti Kig Herot. Ro pen irəha həier, mamhesi pen suatuk əṗə, mamhəuvən fwe imwənraha.

Josef mīne Meri krouvehi Iesu, rouap, rouevən fwe Ijip

¹³ Nənə nəṗin nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həuvəier raka, agelo riti səvəi Iərīmənu rier pen ti Josef ia nəməkrəhaien, mīni mə, “Əskəmter, mərəhi iəkunouihi i irau mama səvənhi, mharap, mharevən fwe ia tənə Ijip, mamhararə fwe ikin meste iou takini mə tihərrərig. Riṗko mhə tui Kig Herot trətui iəkunouihi i mə trouisi əṗune.” ¹⁴ Ro iamīnhi irə Josef rīskəmter ia nəṗin, mərəhi iəkunouihi i irau mama səvəi iəkunouihi, mharevən fwe ia Ijip. ¹⁵ ✠ Nənə irəhar hararə fwe ikin meste Kig Herot remhə. Nəri nəha rier pehe iamīnhi mə nəgkiariien i truvehe mukuə sə Iərīmənu rīməni irapw ia tərhuī profet riti səvənhi fwe kupwən. In rīməni mə, “Iakəkwein nərīk rier ia tənə Ijip muvehe.”

Naruagən me səvəi Kig Herot housi əṗune nəkwərhakwərha me

¹⁶ Nəṗin Kig Herot rətoni mə nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me hənəikuə irə, niemaha rəṗi pīk in. In rərhi pen naruagən me səvənhi həuvən mhousi əṗune nīṗwnətī nərman me pam fwe ia Petlehem mīne ia kwopun me ipaka səməme nuk səvənraha kəru meiwaiu. In ramesi pen a nəṗin atukwatukw kəməhau nəha rutə vi a irə rəmwhen nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həməni pen tukwe in. ¹⁷ Narimnari me nəha ro nəgkiariien i Profet Jeremaea rīməni ruvəuvehe muvəukuə:

¹⁸ ✠ “Kamregi pran riti fwe ia Rama

ramasək maməkwein əṗwəmwis.

Rejel nə ramasək ti nīṗwnətīn me,

nənə mīṗkokeikei mhə mə iərmama riti trəgkiari vivi min,

ti nəri nə mə nīṗwnətīn me həuvəiwən.”

Josef mīne Meri mīne Iesu harevən fwe ia Nasaret

¹⁹ Nəpɪn Kig Herot remhə, Josef in fwe Ijip, nənə agelo riti səvəi Iərimənu rier pen tukwe in ia nəməkrəhaien, ²⁰ ✨mini mə, “Əskəmter, mərəhi iəkunouihi i mine mama səvənhi mharevən fwe ia tənə Isrel. Nərmama me nəha kənamhətui iəkunouihi i mə tuhousi əpune həuvamhə.”

²¹ Ro iamɪnhi irə Josef riskəmter irau mama səvəi iəkunouihi, mharevən fwe ia tənə Isrel. ²² Mətə nəpɪn Josef riregi mə Akeleas ruvehi təmwki tata səvənhi Herot, mamərimənu ia tənə Jutia, in rehekir nevənien fwe ikin. Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rɪnise mwi in ia nəməkrəhaien mə trəpwəh nevənien fwe ikin, in rier mevən fwe ia tənə Kalili. ²³ ✨Ia kwopun nəha revən mamarə ia taon riti kani mə Nasaret. Nəri nəha rier pehe iamɪnhi mo nəgkiariien i profet me həməni fwe kupwən ruvəuvehe muvəukuə. Irəha həgkiari ia Kristo, mhəni mə, “Tukəkwein in mə iəmə Nasaret.”

3

Jon Paptas raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikin

¹ Nuk me nəpwin ruvehe mukurau, nənə Jon Paptas ruvehe ia kwopun akwesakwes ikin fwe ia tənə Jutia, maməvisau m nərmama mə, ² ✨“Kimiaha tihaməkeikei mhərərɪg ia noien ərəha me səkimiaha ti nəri nə mə nitətə ia neiai* ruvəuvehe ipaka.” ³ ✨Jon nəha in iəmə Profet Aesea rəgkiari irə fwe kupwən nəpɪn rini mə, “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin, mamini mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi Iərimənu səkitaha, mhəmri atukwatukw suatuk ouihi me səvənhi.’”

⁴ ✨Jon ramarkahu ia tinari kɪno ia nɪmwheri kamel, mamətoti ia teki nərimiru, maməni kinhə mine kwənipwət ia sukapak. ⁵ Nərmama me həpik həier ia Jerusalem mine kwopun me ia tənə Jutia mine kwopun me ipaka ti nui aris Jotan, mamhəuvən ti Jon, ⁶ mamhəni irapw noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptas ia nirəha ia nui aris Jotan.

⁷ ✨Mətə nəpɪn Jon rətoni Farisi me mine Satusi me həpik kamhəuvehe mə in tro paptas ia nirəha, in rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəmwhen ia snek me kamhahi əpune nərmama. Kumwesən niemaha rəpi. Ripko mhə tui in trərpwin noien ərəha me səkimiaha. Sin rini pehe tukumiaha i mə tihap raka irə? ⁸ Kimiaha tihaməkeikei mho noien amasan me trahatən pen mə hiənəpwəh pərhiən noien ərəha me səkimiaha. ⁹ ✨Rərəha tihəni pen tukumiaha me i mə Epraham in kaha səkimiaha. Iakani pehe tukumiaha i mə Kumwesən rukurən nuvehien kəruətərei me i, mo nɪpwnəti Epraham me ia nirəha. ¹⁰ ✨In rɪnərpwi pen raka paha səvənhi ia nuai nei me na trərai. Nei me pam səməme həpkukuə mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.

¹¹ ✨Iou iakamo paptas ia kimiaha ia nui ti nəri nə mə hiənəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mətə iərmama nəha rauvehe kurirə ia nirak niskaiien səvənhi rasori məpi raka iou. Iou iapkamwhen mhə mə takuvehi raka put səvənhi. In tro paptas ia kimiaha ia Nənimwin Ikinan mine ia napw. ¹² ✨Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə, rɪnəmək raka ia rəgɪn. Na trɪrukwi utə nuni nari me səvənhi irə ti nuaiien nunin mine tekɪn. Nuni nari me sə ramasan in tripeki pen irəha ia nimwə səvənhi sə ramoeite nəvegɪniən ikin, mətə tekɪn sə rərəha in trɪhiaɪ pen napw irə, napw sə tripkɪfwə mhə.”

Jon ro paptas ia Iesu

¹³ Ia nəpɪn nəha Iesu ruku pen ia tənə Kalili, muvehe ia nui aris Jotan mə Jon tro paptas irə. ¹⁴ Mətə Jon raməmwur mamɪnise in, mamini minuə, “Kwa ik i tiko paptas ia nirak. Rəfo ikuvehe tukw iou mə tako paptas ia niram?”

✨ 2:20: Eks 4:19 ✨ 2:23: Luk 2:39, Aes 11:1, 53:2, Jon 1:46 ✨ 3:2: Mat 4:17, Mak 1:15 * 3:2: Nəpɪn rɪpɪk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nɪpwrɪi nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✨ 3:3: Aes 40:3 ✨ 3:4: 2King 1:8 ✨ 3:7: Mat 12:34, 23:33 ✨ 3:9: Jon 8:33,39, Rom 2:28-29, 4:12 ✨ 3:10: Mat 7:19, Luk 13:6-9 ✨ 3:11: Jon 1:26-27,33, Wok Me 1:5 ✨ 3:12: Mat 13:30

¹⁵ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Tikaməkeikei mo paptas ia nirak təkwtəkwni. Ratukwatukw ti nəri nə mə ia noien nəha krau trauo narimnari me pam sə Kumwesən rokeikei həuvehe mhəukua.” Ro pen Jon rəsəni, mo paptas irə.

¹⁶ ✠Nəpən Jon rino raka paptas ia Iesu, Iesu rutə pehe ia nui, təkwtəkwni a kəpuapən rəkwaɡ tukwe, in rətoni Nənimwin səvəi Kumwesən rameiwaiu pehe rosi mak inhəriw, muvehe məkure irə. ¹⁷ ✠Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai, mini mə, “In i nərik keikei. Rerik ragien tukwe.”

4

Setan raməmwur mə tro Iesu rimwei ia nərahien

¹ ✠Nənə Nənimwin Ikinan riri pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikin. Ia kwopun nəha Setan raməmwur mə tro Iesu rimwei ia nərahien. ² ✠Iesu riəkəni mhə nari meste pen nəpən foti ia nəpən mine ia ran. Kurirə ikin nukumhə rinahi pik in. ³ Nənə Setan sə raməmwur mə tro nərmama həmwei ia nərahien, ruvehe, mini pen ti Iesu i mə, “Trini minua ik Tini Kumwesən pərhien, ni pen ti kəruətərei me i mə tuhəuvehe mho nəveginien* ia nirəha.”

⁴ ✠Mətə Iesu rini mə, “Kimərai pen ia Nəkukua Ikinan mə, ‘Iərmama tripkimiru mhə ia nəveginien əpa, mətə trimiru ia nəgkariien pam sə raku pen ia tərhui Kumwesən.’ ”

⁵ Nənə Setan ruvehi Iesu, mevən fwe ia taon ikinan nəha Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nimwə səvəi Kumwesən, ⁶ nənə mini pen tukwe in mə, “Trini minua ik Tini Kumwesən pərhien, ivə irapw. Kimərai pen ia Nəkukua Ikinan mə,

‘Kumwesən trini pen ti nagelo me səvənhi mə irəha tuhaməkeikei mhətui amasan tukw ik, mhəuvehi utə ik ia rəginraha, kamo ikouini nisum ia kəruətərei riti.’ ”

⁷ ✠Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mətə kimərai pen mwi ia Nəkukua Ikinan mə, ‘Tikəpwəh neipweipwien Iərimənu Kumwesən səim.’ ”

⁸ Nənə Setan ruvehi mwi in muvehi mevən fwe ia təkue riti sə rəpwəmwis anan, mahatən irapw nitətə me pam kig me ia tiəronə i kamhərimənu ia nirəha, mahatən irapw mwi nautə amasan me pam ia nitətə me nəha, ⁹ mini pen ti Iesu i mə, “Narimnari me pam nəha takuvei pehe mik trini minua ikisiai iou, minimwi nukurhum mi ia nənimek.”

¹⁰ ✠Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Evən isipwin, Setan! Kimərai pen ia Nəkukua Ikinan mə, ‘Tikinimwi nukurhum mi ia nəmri Iərimənu Kumwesən səim, misiai in. In əpa nə tiko nəkwan.’ ”

¹¹ ✠Ia nəpən nəha Setan rəpwəh Iesu mamevən. Nənə Iesu rətoni nagelo me həuvehe, mamho tukwini nari min.

Iesu rinaməvisau ia tənə Kalili

¹² ✠Ia nəpən nəha kəkwtəmhiri Jon Paptas kuvehi puwnimwə in ia kalapus. Nəpən Iesu riregi, in rəpwəh kwopun nəha, mirərig mevən ia tənə Kalili, ¹³ ✠nənə mier ia taon nəha Nasaret, mevən mamarə ia Kapaneam. Kapaneam in taon riti ipaka ti nui asori Kalili fwe ia tiəronə səvəi Sepulun mine Naftali. ¹⁴ Nəri nəha rier pehe iamini mə nəgkariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In riməni mə,

¹⁵ “Tənə səvəi Sepulun mine tənə səvəi Naftali,

ipaka ti nui asori Kalili fwe ia nikare nui aris Jotan pen,

in i tənə Kalili kwopun nərmama riəkə mhə irəha nəkur Isrel kamharə ikin.

¹⁶ Nərmama səməme kamharə ia nəpitəvien

tuhətoni nukuraanien asori riti.

Nərmama səməme kamharə ia təmwəkəmwi nemhəien

✠ 3:16: Jon 1:32 ✠ 3:17: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 12:18, 17:5, Luk 9:35 ✠ 4:1: Hip 2:18, 4:15 ✠ 4:2: Eks 34:28, Jen 3:1-7 * 4:3: Uə bred ✠ 4:4: Dut 8:3 ✠ 4:7: Dut 6:16 ✠ 4:10: Dut 6:13 ✠ 4:11: Hip 1:6,14 ✠ 4:12: Mak 6:17, Luk 3:19-20 ✠ 4:13: Jon 2:12

nukuraanien riti trutə məhiəpwīn irəha.”

¹⁷ ✨ Ia nəpīn nəha Iesu rīnaməvisau, mīnamīni mə, “Kīmiaha tīhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səkimiaha tī nəri nə mə nītətə ia neiai ruvəuvehe ipaka.”†

Iesu rəkweīn nərmama nepwīn mə tuhəkurirə in

¹⁸ Nəpīn Iesu ramavən ia nīkare nui asori Kalili, in rətoni iərmama kəru, Saemon (iəmə kani mwi nəghīn mə Pita) mīne piəvni nəghīn nə Antru. Krauerukw net ia nui tī nəri nə mə irau iərmama mi kravi nəmu. ¹⁹ ✨ Iesu rīni pen tī nirau i mə, “Rouvehe roukurirə iou. Pwəh iou tako kīmirau iərmama mi sə kravi nərmama.” ²⁰ ✨ Təkwtəkwni a krouəpwəh net me səvənrau roukurirə in.

²¹ Kurirə ikin Iesu ravən ouihī a mwi, mətoni iərmama kəru mwi, Jemes mīne piəvni nəghīn nə Jon. Irau tīni Sepeti mi. Krauəkure ia nəkwai nītətə ouihī riti irəhar tata səvənrau kamharitiri net me səvənrahar. Iesu rəkweīn irau, ²² nənə təkwtəkwni a krouəpwəh nītətə ouihī mīne tata səvənrau, rouevən roukurirə in.

Iesu ro nərmama me həpīk həuvehe mhəsanīn

²³ ✨ Iesu revən ia kwopun me pam ia tənə Kalili, mamahatən nərmama ia nəkwai nīmwfəwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau irapw nəgkiariien amasan ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməmə kamhəmhə ia nemhəien me səpəmsəpə mīne səməmə nemhəien rouraha nīpəri nīpwranraha. ²⁴ ✨ Ro pen nərmama kamhəni pīk nəghī Iesu. Nəgkiariien səvənraha rəuviris mamevən ia kwopun me pam ia tənə Siria. Nənə irəha həuvehi nərmama me pam səməmə kamhəmhə, mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Irəha kamhəmhə ia nemhəien me səpəmsəpə. Nəpwīn nīpwranraha raməmisə. Nəpwīn nəremhə me kamharə ia nīrəha. Nəpwīn nemhəien nəha nīkəvan ramo irəha. Nəpwīn nīpəri nīpwranraha remhə. Nənə Iesu ro irəha həuvehe mhəsanīn. ²⁵ ✨ Nənə nərmama həpīk kamhəkurirə ia Iesu. Nəpwīn həuku pen ia tənə Kalili, nəpwīn həuku pen fwe Tekapolis, kwopun taon ten ikin, nəpwīn həuku pen ia Jerusalem mīne tənə Jutia. Nənə nəpwīn həuku pen ia nīkare nui aris Jotan pen mwi.

5

Iesu ramahatən nərmama me ia təkūər

¹ Nəpīn Iesu rətoni nərmama me həuvəpīk, rutə ia təkūər riti məkure. Nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, ² nənə in rīnamahatən irəha, mīnamīni mə,

³ ✨ “Nərmama səməmə hətə sas ia rerīnraha mə irəha həmwən ia nərmama nautə səvənraha rīwən, rerīnraha tragien,

tī nəri nə mə nītətə ia neiai* səvənraha.

⁴ ✨ Nərmama səməmə kamhəregi rərəha mamhasək, rerīnraha tragien,

tī nəri nə mə Kumwesən truvehi utə nətərigien səvənraha.

⁵ ✨ Nərmama səməmə həpkəfiəutə mhə ia nīrəha, rerīnraha tragien,

tī nəri nə mə Kumwesən truvei pen tīprənə i mīnraha.

⁶ ✨ Nərmama səməmə hokeikei pīk mə tuhətoni noien atukwatukw, mamhəregi nokeikeiien nəha rəmwən ia iərmama nukumhə ramahi, maməkəkwə,

rerīnraha tragien,

tī nəri nə mə Kumwesən tro irəha həregi həkuvəutə.

⁷ ✨ Nərmama səməmə kamhapi tī nərmama, rerīnraha tragien,

tī nəri nə mə Kumwesən trapi mwi tī nīrəha.

✨ 4:17: Mat 3:2 † 4:17: Nəpīn rīpīk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✨ 4:19: Luk 5:1-11, Mat 13:47 ✨ 4:20: Mat 19:27 ✨ 4:23: Mak 1:39, Mat 9:3, Wok Me 10:38 ✨ 4:24: Mak 6:55 ✨ 4:25: Mak 3:7-8 ✨ 5:3: Aes 57:15

* 5:3: Nəpīn rīpīk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✨ 5:4: Aes 61:2-3, Rev 7:17 ✨ 5:5: Sam 37:11 ✨ 5:6: Aes 55:1-2 ✨ 5:7: Jem 2:13

- 8 ✨ Nərmama səməme nətərigien səvənraha rəmher, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə irəha tuhətə Kumwesən.
- 9 ✨ Nərmama səməme kamhəmri nəməriniuen, rerinraha tragien,
ti nəri nə mə tukini irəha mə nīpwnəti Kumwesən me.
- 10 ✨ Nərmama səməme kamometə irəha ti nəri nə mə kamho noien atukwatukw,
rerinraha tragien,
ti nəri nə mə nitətə ia neiai səvənraha.
- 11 ✨ Kimiaha i rerimiaha tragien nəpīn nərmama tuharis əkenhin ia kimiaha, mhometa kimiaha, mhəni nəgkiariien ərəha me səpəmsəpə mine neikuəien me, mhousi kimiaha irə ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. 12 ✨ Kimiaha tihaməkeikei mhəregi ramasan, mhagien pik, ti nəri nə mə nərəkuien səkimiaha rasori fwe ia neiai. Kimiaha hiəukurən mə nərmama me hənometə profet kupwən me ia noien a mwi nəha.”

Iesu rəgkiari ia sol mine nukuraanien

13 ✨ “Kimiaha nə hiəmwhen ia sol ia tīprənə i. Mətə trīni minuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? Sol nə rīpkəmwhen mhə mə tuko nari amasan riti mwi irə. Ramasan mə tukərarki a i, nənə nərmama tuhavən irə.

14 ✨ Kimiaha nə hiəmwhen ia nukuraanien ia tīprənə i. Taon riti fwe ia təkure təkuer ko rīpkərkwafə mhə. 15 ✨ Nərmama me həkīhiiai pen mhə napw ia laet mhəuiui ia nari riti, mətə irəha tuhaməkeikei mhəkurei utə i ia nəri kakurei utə laet irə mə nərmama ia nəkwai nimwə tuhətoni raməhiapw. 16 ✨ Rəmwhen a mwi ia kimiaha tihaməkeikei mho laet səkimiaha ruək asori ia nəmri nərmama pwəh hətōni noien amasan me səkimiaha nənə mhəgnəgīni Tata səkimiaha fwe ia neiai.”

Iesu rəgkiari ia Loa səvəi Moses

17 ✨ “Rerimiaha trəpwəh nīrhīien mə iakuvehe mə takərarki Loa səvəi Moses mine nəgkiariien səvəi profet kupwən me. Iapkuvehe mhə mə takərarki nəgkiariien me səvənraha, mətə iakuvehe mə tako nəgkiariien me səvənraha həuvehe mhəkuə. 18 ✨ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə loa nəha tīpkiwən mhə meste tīprənə mine neiai trouiwən. Nəgkiariien kwakwa uə nīpəri nəgkiariien kwakwa kimərai pen ia loa nəha tīpkiwən mhə meste narimnari me pam tuhəier irapw. 19 ✨ Ro pen iərmama sə trərui loa riti rouihi ia loa me i, mamahatən nərmama me mə tuho mwi iamīnhi, tukəkwein in mə iəmə auər a ia nitətə ia neiai. Mətə iərmama sə tresi pen loa me i, mamahatən nərmama me irə, tukəkwein in mə iəmə asori ia nitətə ia neiai. 20 ✨ Iou iakani pehe tukumiaha i mə noien səkimiaha traməkeikei matukwatukw məpi raka noien səvəi nahatən me səvəi Loa mine noien səvəi Farisi me. Mə rekəm, kimiaha tihəpwəh nuvniwəien ia nitətə ia neiai ia nəpīn riti.”

Iesu rəgkiari ia noien səvəi niemaha

21 ✨ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni pen ti kaha kupwən me səkitaha mə, ‘Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama. Trīni minuə iərmama riti rousi əpune iərmama riti ratukwatukw mə tuko nərpwinien min.’ 22 ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i iərmama sə ramo niemaha m piəvni, ratukwatukw mə tuko nərpwinien min. Iərmama sə trīni pen ti piəvni mə, ‘Ikamarməri,’ ratukwatukw mə tukuvi irapw in ia nəmri nəmə asori me. Iərmama sə trəsikiari ərəha anan ia piəvni, ratukwatukw mə trevən ia kwopun napw asori rauək ikin.

23 ✨ Ro pen trīni minuə ikamərer pen ia nifatə səvəi Kumwesən mə tikuvei pen nari riti min, nənə ia kwopun nəha rerim rīrhi mə piam niemaha raməpi in ti nari riti ikino min, 24 ✨ tikəpwəh nəri nəha ikuə tikuvei pen m Kumwesən pwəh raməmak ia nikare nifatə,

✨ 5:8: Sam 24:3-4, 51:10, 73:1 ✨ 5:9: 1Jon 3:2-3 ✨ 5:10: Hip 12:4, 1Pit 3:14 ✨ 5:11: 1Tes 4:14, Jem 1:2
✨ 5:12: 2Kron 36:16, Wok Me 7:52, Hip 11:32-38, Jem 5:10 ✨ 5:14: Jon 8:12, 9:5 ✨ 5:15: Mak 4:21, Luk 8:16, 11:33 ✨ 5:16: Efes 5:8-9, 1Tes 2:12 ✨ 5:17: Mat 3:15, Rom 3:31, 10:4 ✨ 5:18: Luk 16:17, 21:33 ✨ 5:19: Jem 2:10 ✨ 5:21: Eks 20:13, 21:12, Lev 24:17, Dut 5:17 ✨ 5:22: 1Jon 3:15 ✨ 5:23: Mak 11:25

nənə mevən. Tikaməkeikei mukupwən mevən ti piam rouamasan kimirau min, nənə kurirə ikrərig, muvei pen narimnari me səim ia təkure nifatə ramevən ti Kumwesən.

²⁵ ✨ Trini minuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouərer ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramasan mə tikevən akwauakw, rouəmri atukwatukw nəri nəha nəpin kimirau irauesi pen ihi suatuk rauevən ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin. Rərəha mə iərmama nəha ikino noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien, nənə iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ²⁶ Iakani nīpərhiēnien tukw ik i mə tikəpwəh nierien ia kalapus meste ikərəku pen pam faen me səim.”

Iesu rini mə iərman rerin trəpwəh nakresien pran

²⁷ ✨ “Kimiāha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə.’ ²⁸ ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiāha i trini minuə iərman riti rətoni pran riti, nənə rerin rakres i, iəmə nəha rinərui raka nəgkiariien nəha ia rerin. ²⁹ ✨ Trini minuə nənimem mwatuk ramo ik ikamwei ia nərəhaien, tikukumwiri raka, mərarki. Nənimem nīpəri nīpwram a. Trini minuə ikouraha nīpəri nīpwram ramasan pīk məpi raka mə tukərarki pen nīpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin. ³⁰ ✨ Nənə trini minuə rəgim mwatuk ramo ik ikamwei ia nərəhaien, tikərari raka, mərarki. Rəgim nīpəri nīpwram a. Trini minuə ikouraha nīpəri nīpwram ramasan pīk məpi raka mə tukərarki pen nīpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin.”

Iesu rini mə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi

³¹ ✨ “Nəgkiariien riti mwi kiməni fwe kupwən in i mə, ‘Iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi pwəh ruvei pen nīmwai nəkukuə riti m pran səvənhi rani mə in rinəpwəh in.’ ³² ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiāha i trini minuə iərman riti rəpwəh pran səvənhi, pran sə rīpko əpnəpen mhə nari irau iərməpə, ramouraha səvənhi pran, mamō in revən mamətui iərməpə riti mə triri in. Trini minuə prən nəha resi pen iərməpə riti iamīnhi, in ramo noien ərəha. Iərman nəha in ramesi pen rīpko mhə iərman atukwatukw səvənhi. Nənə iərman sə ramiri pran sə iərman səvənhi rinəpwəh in ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri səvəi iərməpə.”

Iesu rini mə tikəpwəh nahatən penien nari, muvehi kwəsuaḥi

³³ ✨ “Nəgkiariien riti mwi kimiāha hiəuvəregi raka kiməni pen ti kaha kupwən me in i mə, ‘Tikəpwəh nuvehien kwəsuaḥi ia nəmri Iərimənu meikuə irə, mətə tikaməkeikei mo nəfe ikiməuvehi kwəsuaḥi mini mə tiko.’ ³⁴⁻³⁵ ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiāha i mə tihəpwəh nuvehien kwəsuaḥi iamīnhi. Tikəpwəh nahatən penien neiai uə tīprənə uə Jerusalem muvehi kwəsuaḥi ia nirəhar, ti nəri nə mə neiai in nə kwopun Kumwesən raməkure ikin mamərimənu, tīprənə in nə nəri Kumwesən ramərpwi utə tīpage nisun mi irə, nənə Jerusalem in nə taon səvənhi, in Iərimənu Asori. ³⁶ ✨ Tikəpwəh nahatən penien kəmkapwə, muvehi kwəsuaḥi irə, ti nəri nə mə ko ipko mhə nīmwai nukwənem riti ruvehe məpsan uə ruvehe mīpitəv. ³⁷ ✨ Mətə nəgkiariien səim pwəh ro iamīnhi. Tikini a ‘Ouəh’ uə ‘Rekəm.’ Nəgkiariien sə rəpi raka nəgkiariien mi nəha ruku pen ti Setan.”

Iesu rini mə tikəpwəh nərpwinien noien ərəha səvəi nərmmama

³⁸ ✨ “Kimiāha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Trini minuə iərmama rouraha nənimek riti tukaməkeikei kouraha mwi nənimen riti. Trini minuə iərmama rouraha revik riti tukaməkeikei kouraha mwi revin riti.’ ³⁹ ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiāha i mə tihəpwəh nəvisəien kimiāha iərmama rərəha, mhəpwəh nərpwinien tai noien ərəha səvənhi iamīnhi. Trini minuə iərmama riti rəpwi nīkare nīkapwim mwatuk, ikuvei pen

✨ 5:25: Mat 6:14-15, Mat 18:34-35 ✨ 5:27: Eks 20:14, Dut 5:18 ✨ 5:28: 2Tes 2:14 ✨ 5:29: Mat 18:9, Mak 9:47, Kol 3:5 ✨ 5:30: Mat 18:8, Mak 9:43 ✨ 5:31: Dut 24:1-4, Mak 10:4, 1Kor 7:10-11 ✨ 5:33: Eks 20:7, Lev 19:12, Nam 30:2, Dut 23:21 ✨ 5:34-35: Aes 66:1, Jem 5:12, Mat 23:22, Wok Me 7:49, Sam 48:2, Aes 66:1 ✨ 5:37: Jem 5:12 ✨ 5:38: Eks 21:24, Lev 24:20, Dut 19:21 ✨ 5:39: Lev 19:18, Jon 18:22-23

mwi nikaren mour min. ⁴⁰ ✨ Trini minuə iərmama riti ruvi irapw ik ia nəgkiariien asori mə truvei raka səim karkahu, ikuvei pen mwi səim kot min. ⁴¹ Trini minuə iərmama riti raməkeikei mik mə tikəvrani narimnari me səvənhi mavən kilometa kuatia, ikavən kilometa kəru kimirau min. ⁴² Trini minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei pen min. Tikəpwəh niniseien iərmama sə rokeikei mə truvehi ouihi a səim narimnari me.”

Iesu rini mə tikokeikei nərmama səməme haməmwəki ik

⁴³ ✨ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikaməkeikei mokeikei piam nənə məmwəki iərmama sə raməmwəki ik.’ ⁴⁴ ✨ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, nənə mhəfwaki ti nərmama səməme kamhometə kimiaha. ⁴⁵ ✨ Noien nəha trahətən pen mə Tata səkimiaha fwe ia neiai nīpwənətīn me nə kimiaha, ti nəri nə mə in ramo meri səvənhi rautə nukwəsikər raməhiəpwīn nərmama ərəha me mine nərmama amasan me. In ramərhi irapw mwi nesən raməfwī nərmama atukwatukw mine nərmama həkətukwatukw mhə. ⁴⁶ Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə kimiaha hiokeikei a nərmama səməme hokeikei kimiaha, Kumwesən trəgnəgīni kimiaha ti nəfe? Nərmama kamərəku pen takis minraha irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁷ Nənə trini minuə kimiaha hiaməgkiari pen m pīəvmiaha me a, nəfe noien amasan hiamo mhəpi raka nərmama me nēpwīn? Nərmama me səməme hərəirei Kumwesən irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁸ ✨ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhatukwatukw rəmwhen ia Tata səkimiaha fwe ia neiai in ratukwatukw.”

6

Iesu rəgkiari ia nəriari penien nari m nərmama nautə səvənraha riwən

¹ ✨ “Kimiaha tihaməsiari nəpīn hiamo noien atukwatukw me səkimiaha, mhəpwəh noien ia nəmri nərmama me mə irəha tuhətoni. Trini minuə hiamo iamīnhi irə, nərəkuien səkimiaha sə truku pen ti Tata səkimiaha fwe ia neiai triwən.

² Nəpīn ikuə tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nukupwənien məse kisīpw rəmwhen kəuətəkəsua me kamho ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel mine ia suatuk me mə nərmama tuhətoni mhəgnəgīni irəha. Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. ³ ✨ Mətə nəpīn tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nəsenien rəgīm mour rukurən nəfe rəgīm mwatuk ramo. ⁴ Ro iamīnhi irə tiko afafa nəriariēn səim, nənə səim Tata sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia nəfwakīien

⁵ ✨ “Nənə nəpīn kimiaha tihəfwaki, hiəpwəh noien rəmwhen ia kəuətəkəsua me kamho. Irəha kamhərer ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel mine ia kwopun me suatuk me həuvehe mamhəvsiek ikin, mamhəfwaki mə nərmama tuhətoni irəha. Irəha hokeikei pik noien nəha, mətə iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. ⁶ ✨ Mətə nəpīn tikəfwaki, ikevən ia nəkwai rum səim mərəpīnhə, məfwaki m Tata səim sə nərmama həkətoni mhə. Nənə Tata səim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik. ⁷ ✨ Nənə nəpīn kimiaha tihəfwaki, hiəpwəh nīnīēn nəgkiariēn me rīpik rəmwhen ia nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamho. Irəha rērīnraha rīrhi mə kumwesən me səvənraha tuhəregi irəha ti nəri nə mə kamhəni nəgkiariēn me rīpik. ⁸ ✨ Kimiaha tihəpwəh noien rəmwhen ia nīrəha ti nəri nə mə nəpīn kimiaha hiəpkəres mhə ili Tata səkimiaha, in ruvəukurən raka narimnari me sə həiwən təni kimiaha. ⁹ ✨ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki iamīnhi irə: ‘Tata səkimaha ia neiai, Pwəh nərmama həsiai nəghīm ro ikinan i.

✨ 5:40: 1Kor 6:7 ✨ 5:43: Lev 19:18 ✨ 5:44: Eks 23:4-5, Luk 23:34, Wok Me 7:60, Rom 12:14,20 ✨ 5:45: Efes 5:1 ✨ 5:48: Lev 19:2, Dut 18:13 ✨ 6:1: Mat 23:5 ✨ 6:3: Mat 25:37-40 ✨ 6:5: Mat 23:5, Luk 18:10-14 ✨ 6:6: 2King 4:33 ✨ 6:7: Aes 1:15, 1King 18:26-29 ✨ 6:8: Mat 6:32 ✨ 6:9: Jon 17:6

- 10 ✨ Pwäh nitätə sə ikamərimənu irə ruvehe.
Pwäh ko nəkwam ia tīprənə rəmwhen kamo nəkwam ia neiai.
- 11 Tikuvei pehe nəveginien sənəmaha rəmwhen səvəi nəpīn ipwet.
- 12 ✨ Tikenouenou noien ərəha me səkimaha
rəmwhen kimaha iahamenouenou noien ərəha me səməme nərmama hamo ia kimaha.
- 13 ✨ Tikəpwäh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nərəhaien ikin,
mətə tikinise Setan mə trəpwäh nourahaien kimaha.’
- 14 ✨ Trīni minuə kimiaha hienouenou noien ərəha me səvəi nərmama, Tata səkimiaha fwe ia neiai in mwi trenouenou noien ərəha me səkimiaha. 15 Mətə trīni minuə kimiaha hiəpwäh nenouenouien noien ərəha me səvəi nərmama, Tata səkimiaha trəpwäh mwi nenouenouien noien ərəha me səkimiaha.”

Iesu rəgkiari ia nəpwəhien nəveginien ti nəfwakien

16 ✨ “Nənə nəpīn tihəpwäh naniien nari mə tihəfwaki, hiəpwäh noien nənimemiaha rərou rəmwhen ia kəuətkəsua me kamho. Irəha kamho nənimenraha ruvehe mopəiti mə nərmama me tuhətoni mhəukurən mə kamhəpwäh naniien nari. Iakani nīpərhienien tukumiaha i nərmama me nəha həuvəuvehī raka nərəkuien səvənraha. 17 Mətə nəpīn ikuə tikəpwäh naniien nari mə tikəfwaki, ikaikuas ia nənimem, mahakwi oel ia nukwənem. 18 Nənə nərmama tuhəpwäh nətoniien mə ikəpwäh naniien nari, mətə Tata səim sə nərmama həpkətoni mhə trətoni. Nənə Tata nəha səim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia noeiteien nautə ia neiai

19 ✨ “Kimiaha tihəpwäh noeiteien nautə səkimiaha ia tīprənə i. Ia kwopun i uvne me mine nopweien kraouraha nari. Ia kwopun i rakres me kamheitehi nimwə, mamhəuvnimwə, mamhakres. 20 ✨ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhoeite nautə səkimiaha ia neiai. Ia kwopun nəha uvne me mine nopweien kroupkouraha mhə nari. Rakres me həpkeitehi mhə nimwə mə tuhəuvnimwə mhakres. 21 Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səim raməmak ikin, nətərigien səim traməmak mwi ikin.”

Iesu rəgkiari ia nəmri iərmama

22 “Nəmri iərmama in nə rauvei pen nukuraanien m nīpwran. Ro iamīnhi irə trīni minuə nənimem ramasan, nīpwram pam trukuer ia nukuraanien. 23 Mətə mə nənimem rərəha, nīpwram pam trukuer ia nəpitəvien. Trīni minuə nukuraanien ia rerim ro nəpitəvien irə, ikamarə ia nəpitəvien pərhien.”

Iesu rəgkiari ia iəmə asori kəru

24 “Iərmama riti riwən ramo tukwini nari ko ro nəkwai iəmə asori kəru. Trīni minuə ro iamīnhi irə, trokeikei riti, məmwəki riti, uə trisiai riti mīpkisiai mhə riti. Kimiaha ko hiəpkuvehi pəri mhə Kumwesən mine mane mho iəmə asori mi irə səkimiaha mə tiho pəri nəkwānrau.”

Iesu rəgkiari ia nətərig pikien ia narimnari me səvəi tīprənə i

25 ✨ “Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwäh nətərig pikien ti nimiruien səkimiaha, mamhəres nəfe tihani uə nəfe tihənimwi. Tihəpwäh nətərig pikien ia nīpwramiaha, mamhəres nəfe tiharkahu i. Nimiruien rīpko mhə səvəi nəveginien əpa. Nīpwrai iərmama rīpko mhə səvəi tinari əpa. 26 ✨ Hətə ro menu me i ia nimagouagou. Irəha həpwäh nəpweien nari, mhəpwäh nesien nukwan, mhəpwäh noeiteien nəveginien ia nimwə sə kamoeite nəveginien ikin. Mətə Tata səkimiaha ia neiai raməkwməni irəha. Nənə ia nənimem kimiaha hiamasan pīk mhəpi raka irəha.

✨ 6:10: Mat 7:21, 26:39, Luk 22:42 ✨ 6:12: Mat 6:14-15, Mat 18:21-35 ✨ 6:13: Luk 22:40, Jem 1:13, Jon 17:15, 2Tes 3:3, 2Tim 4:18, 1Kron 29:11-13 ✨ 6:14: Mak 11:25-26 ✨ 6:16: Aes 58:5-9 ✨ 6:19: Jem 5:1-3 ✨ 6:20: Mat 19:21, Luk 18:22, Kol 3:1-2 ✨ 6:25: Fil 4:6, 1Tim 6:6-8, Hip 13:5, 1Tes 5:7 ✨ 6:26: Mat 10:29-31, Luk 12:6-7

²⁷ Sin ia kimiaha ko ro nimiruien sāvēnhi rāp wēm wīs mwi sāvēi nāpīn ouihī a trīni mīnuē ramātēriḡ pik tukwe? Kimiaha riti ko ripko mhā nēri nāha.

²⁸ Ro iaminhi irā rāfo hiamātēriḡ pik tī tinari? Hētōni ro tihinari me ia kwopun me mā kamhāfūtā irā. Irāha hāp wāh noien wok, mhāp wāh nītirīien tinari. ²⁹ ✠ Mātā iakani pehe tukumiaha i Kig Solomon fwe kupwān nautā sāvēnhi rasori pik, mamarkahu tinari amasan me, mātā tinari sāvēnhi ripkamasan mhā rēm w hēn ia tihinari me i. ³⁰ Kimiaha nahatētōien sākīmiaha ripkiskai mhā. Kumwesān rauvei pen tinari amasan me m tihinari me, nēri auēr a tihinari me kamhāmīru ipwet mātā trakwakwi haukei, mhāsas, kuvani ia napw. Mā Kumwesān ramo iaminha irā, in truvei pehe mwi tinari m kimiaha māpi raka. ³¹ Ro pen tihāp wāh nātēriḡ pikien, mamhāres mā, ‘Tsani nāfe?’ uā ‘Tsānīmwi nāfe?’ uā ‘Tsarkahu ia nāfe?’ ³² ✠ Nārmama sāmāme hāreirei Kumwesān kamhātui āmisā nāveginien mīne tinari. Nānā Tata sākīmiaha ia neiai ruvāukurān raka narimnari me i mā tihāmākeikei mhāuvehi. ³³ ✠ Mātā kimiaha tihākupwān mhātui āmisā nītētō sē in ramārimānu irā mīne noien atukwatukw me sāvēnhi, nānā in truvei pehe mwi narimnari me pām i m kimiaha. ³⁴ ✠ Ro pen kimiaha tihāp wāh nātēriḡ pikien tī nāfe trakwakwi. Narimnari me sāvēi trakwakwi sāvēi trakwakwi. Nāsāsauien me sāvēi nāpīn kuatia nām w hēn raka.”

7

Iesu rāḡkiari ia nākiriien nārmama tī noien ārāha me sāvēnraha

¹ ✠ “Kimiaha tihāp wāh nākiriien nārmama tī noien ārāha me sāvēnraha kamo Kumwesān rākiri mwi kimiaha tī noien ārāha me sākīmiaha. ² ✠ Nākiriien sākīmiaha sē hiamākiri nārmama irā, tukākiri mwi kimiaha irā. Nārpwīnien sākīmiaha sē hiamō m nārmama tukārpwīn pehe mwi m kimiaha.

³ Rāfo ikamātā nīm wāk m wāki nei sē ramāmak ia nāmri pīam, mātā ipkātō mhā nīpāri nei asori sē ramāmak ia nānimem? ⁴ Trīni mīnuē nīpāri nei asori ramāmak ia nānimem, rāfo iakamīni pen tī pīam mā, ‘Āseni iou, p wāh iakiskāri raka nīm wāk m wāki nei sē ramāmak ia nānimem?’ ⁵ Ik iārmama sē ikamo kāuāt kās uā tikamākeikei mukupwān muvehi raka nīpāri nei asori sē ramāmak ia nānimem, kurirā irā ikātō amasan nari mā tikiskāri raka nīm wāk m wāki nei sē ramāmak ia nāmri pīam.

⁶ ✠ Kimiaha tihāp wāh nuvei penien nari sē ro ikinan m kuri me. Rārāha mā kuri me nāha hārari mhahi testesi nīp w rāmīaha. Tihāp wāh nārarki penien nāri amasan nānimem rutā pik revān tī pikā me. Rārāha mā pikā me nāha havēn irā ia nīsunraha.”

Iesu rīni mā tikāres nari, mātui nari, mīkunkun ia tāpīnhā

⁷ ✠ “Trīni mīnuē hīokeikei nari riti, ramasan mā tihāres, nānā tukuvei pehe m kimiaha. Tihātui āmisā i, nānā tihētōni. Tihākunkun ia tāpīnhā, nānā tukāsevār tukumiaha. ⁸ ✠ Iārmama sē ramāres nari, truvehi nari. Iārmama sē ramātui āmisā nari, trētōni. Iārmama sē rakunkun ia tāpīnhā, tukāsevār tukwe.

⁹ Sin ia kimiaha nāpīn iākunouihī sāvēnhi rāres bred, truvei pen kāruātērei mīn, ¹⁰ uā rāres nāmu truvei pen snek? Rekām! ¹¹ ✠ Kimiaha tihāmākeikei mhāuvei pen narimnari amasan me m nāk wār hāk wār ha me sākīmiaha. Mā kimiaha i nākūr ārāha hīāukurān noien iaminhi, hiamāfātēriḡ ia Tata sākīmiaha ia neiai? In truvei pen narimnari amasan me rasori mwi m nārmama sāmāme kamhāres in tukwe. ¹² ✠ Ro pen nāfe noien kimiaha hīokeikei mā nārmama tuho ia kimiaha, kimiaha mwi tiho ia nīrāha, tī nāri nā mā in i nīp w rai nāḡkiariien me ia Loa sāvēi Moses mīne nākukuā me sāvēi profet kupwān me.”

Iesu rāḡkiari ia suatuk kārū

✠ 6:29: 1King 10, 2Kron 9 ✠ 6:32: Mat 6:8 ✠ 6:33: 1King 3:13-14, Sam 37:4,25, Rom 14:17
 ✠ 6:34: Eks 16:4,19, Mat 6:11 ✠ 7:1: Rom 2:1, 1Kor 4:5, Jem 4:11-12 ✠ 7:2: Mak 4:24 ✠ 7:6: Mat 10:11
 ✠ 7:7: Mak 11:24, Jon 14:13, 15:7, Jon 16:23-24 ✠ 7:8: Jem 1:5, 1Jon 3:22, 1Jon 5:14-15 ✠ 7:11: Jem 1:17
 ✠ 7:12: Mat 22:39-40, Luk 6:31, Rom 13:8-10

13 ✨“Kìmiaha tihaməkeikei mhəukurau ia ket ouihi. Iakani iamìnhi irə ti nəri nə mə ket asori mine suatuk sə riməru ramevən ti nemhəien. Nərmama həpik kamhəukurau ia ket nəha. 14 ✨Mətə ket ouihi mine suatuk əknekin ramevən ti nimiruien. Nərmama houhi a kamhətə suatuk nəha.”

Iesu rəgkiari ia noien səvəi profet eikuə me

15 ✨“Kìmiaha tihaməsiari ti profet eikuə me. Irəha tuhəuvehe tukumiaha mhəvi sipsip me ia nirəha, mətə rerinraha rəmwhen ia kuri əprmin me. 16 ✨Kìmiaha tihətə irəha, mhəukurən mə irəha profet eikuə me, ti nəri nə mə noien səvənraha trahatən pen. Rəfo, ko kesi nukwai krep ia rəhi, uə nukwai niemis ia nəkwus sə ro rirevin me? Rəkəm! 17 Nei amasan raukuə kwənkwai nei amasan, mətə nei ərəha raukuə kwənkwai nei ərəha. 18 Nei amasan ko rəpwəh nukuəien kwənkwai nei ərəha. Nei ərəha ko rəpwəh nukuəien kwənkwai nei amasan. 19 ✨Nei me pam səməme həpkukuə mhə kwənkwanraha sə ramasan kamərai əmwesi irəha, kamərarki pen ia napw. 20 ✨Ro pen kìmiaha tihətə irəha mhəukurən mə irəha profet eikuə me ti nəri nə mə noien səvənraha trahatən pen.

21 ✨Nərmama həpik kamhəkwein iou mə, ‘Iərimənu, Iərimənu,’ mətə ripko mhə irəha pam tuhəuvnimwə mhə ia nitətə ia neiai.* Iərmama sə ramo nəkwai Tata səiou sə ramare ia neiai in truvnimwə. 22 Ia nəpin nəha nərmama həpik tuhəni pehe tukw iou i mə, ‘Iərimənu, Iərimənu, ia nəghim kìmaha iahənəvisau m nərmama. Ia nəghim kìmaha iahənəkoui irapw nəremhə me ia nərmama. Ia nəghim kìmaha iahəno nìmtətien asori me ripik. Rəfo ia kìmaha?’ 23 ✨Mətə iou takini pen atukwatukw ti nirəha i mə, ‘Iou iapkukurən raka mhə kìmiaha ia nəpin riti. Kìmiaha nərmama me hiamo noien ərəha, həuvən isipwìn tukw iou.’ ”

Iesu rəgkiari ia iərmama mi sə krauvrhəkin nimwə

24 “Iərmama sə riregi nəgkiariien me i səiou, mamə nəfe iakiməni, in trəmwhen ia iərmama riti rukurən nari muvrhəkin nimwə səvənhi ia təkure kəruətərei. 25 Nəpin nesən rauər, iapiwən raiu, nìmətəgi rəsua ia nimwə nəha, mətə nimwə nəha rəpwəh nìmweiien ti nəri nə mə kìməuvrhəkin pen ramərer əknekin ia təkure kəruətərei. 26 Mətə iərmama sə riregi nəgkiariien me i səiou, məpwəh noien nəfe iakiməni, in trəmwhen ia iərmama riti rireirei nari muvrhəkin nimwə səvənhi ia nìpəkir. 27 Nəpin nesən rauər, iapiwən raiu, nìmətəgi ruvehe məsuə ia nimwə nəha, nənə nimwə nəha rìmwei. Nəpin rìmwei irə ruvehe mərəha pam.”

28 Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me i, nərmama me həkəri asori nari ia nahatəniien səvənhi, 29 ✨ti nəri nə mə in rahatən irəha rəmwhen iərmama sə rauvehi nasoriien ruku pen ti Kumwesən. In ropə ia nahatən me səvənraha səməme kamhahatən Loa.

8

Iesu ro iərmama riti nemhəien skai ro tekìn ruvehe məsanin

1 Nəpin Iesu reiwaiu ia təkuer nəha, nərmama həpik kamhəkurirə i. 2 Nənə iərmama riti nemhəien skai riti ro tekìn ruvehe tukwe in, minimwi nukurhun mi ia nənimen, mini mə, “Iərimənu. Mə rerim ragien, ko iko iou iakəmher?”

3 Nənə Iesu rosə pen rəgin, mirapi in, mini mə, “Rerik ragien. Tikuvehe məmher.” Təkwətəkwuni a nemhəien səvəi iərmama nəha raraka irə. Nìpwran ruvehe məmher mwi.

4 ✨Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Tikətui amasan tukwe, məpwəh niniien nəfe iakino mik ti iərmama riti. Mətə tikevən atukwatukw ti pris* pwəh rətoni nìpwram mə rəmher.

✨ 7:13: Jon 10:7,9 ✨ 7:14: Wok Me 14:22 ✨ 7:15: Mat 24:4,24, Wok Me 20:29, 2Tes 2:1 ✨ 7:16: Kal 5:19-22, Jem 3:12 ✨ 7:19: Mat 3:10, Luk 3:9, Jon 15:6 ✨ 7:20: Mat 12:33 ✨ 7:21: Luk 6:46, Mat 21:31, Rom 2:13, Jem 1:22,25 * 7:21: Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nìtətə ia neiai.” Nìpwrai nəgkiariien i in i “Nìtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✨ 7:23: Sam 6:8, Mat 10:33, 25:41, Mat 13:41-42, 2Tim 2:19 ✨ 7:29: Mak 1:22, Luk 4:32, Jon 7:46 ✨ 8:4: Lev 14:1-32, Mat 9:30, Mak 7:36, Luk 17:14

* 8:4: Pris me nəha Iesu raməgkiari ia nirəha, irəha nìmwipwi Eron me. Fwe kupwən irəha kamho wok ia nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem.

Tikuvei pen nāfe m Kumwesən sə Moses rīmāni. Nərmama me tuhətoni həukurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nīpwram.”

Iaruagən riti səvəi nəkur Rom ramahatətə ia Iesu

⁵ ✠ Iesu revən mapirapw ia taon nāha Kapaneam. Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nāha ikin in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Ruvehe ti Iesu, mares mə, ⁶ “Iərimənu. Ko ikasitu ia nirak? Iərmama sə ramo tukwini nari miou raməmak fwe ia nəkwai nimwə səiou, mamregi rərəha anan, ko rīpkavən mhə.”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou takuvehe mo in ruvehe məsanin.”

⁸ Mətə iəmə asori səvəi naruagən me rini mə, “Iərimənu. Rīpko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkəmwhen mhə mə tikuvehe muvniwə ia nimwə səiou. Mətə tikini a nəkwam, nənə pwəh iərmama sə ramo tukwini nari miou ruvehe məsanin. ⁹ Iou mwi iərmama riti sə iakamarə tegin nəmə asori me. Naruagən me nepwīn mwi kamharə tegin iou. Nəpīn iakini pen ti riti mə ‘Evən,’ in trevən. Nəpīn iakini pen ti riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəpīn iakini pen ti iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

¹⁰ ✠ Nəpīn Iesu riregi nəgkariien nāha, rərkərinari, mini pen ti nərmama səməme kamhəkurirə in mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə iou iapkatə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvənhi riskai rəmwhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i. ¹¹ ✠ Iakani pehe tukumiaha i mə nərmama həpik rīpko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuku pen ia nīkaren parei mine nīkaren peraha mhəuvehe mhani pəri nari irəha Epraham mine Aesak mine Jekop ia Nītətə ia Neiai.† ¹² ✠ Mətə nəkur Isrel, irəha nīpwnəti nītətə nāha, tukərarki irapw irəha həpik fwe iruə ia kwopun rīpitəv ikin. Ia kwopun nāha tuhasək, mhahi tərini revīnraha.”

¹³ Nənə Iesu rini pen ti iəmə asori səvəi naruagən me mə, “Evən. Iərmama sə ramo tukwini nari mik trəsanin rəmwhen ikini nīpərhienien mə tako mik.” Təkwtəkwuni a irə iərmama sə ramo tukwini nari m iəmə asori səvəi naruagən me ruvehe məsanin.

Iesu ro mama səvəi Pita ruvehe məsanin

¹⁴ ✠ Kurirə ikin Iesu revən muvniwə ia nimwə səvəi Pita, mətəni kaka pran səvəi Pita raməmak maməkwiē fifa. ¹⁵ Iesu rirapi rəgin, nənə nemhəien raraka irə. Prən nāha riskəmter, minaməpnəpenə nəveginien sənəni.

¹⁶ Ia nəpīn nāha ia nəruarəv meri ruvəivə irəha həuvehi nərmama həpik nəremhə me kamharə ia nīrəha həuvehi irəha mhəuvehe ti Iesu. In rini a nəgkariien səvənhi, məkoui irapw nənīmwin ərəha me irə, mo mwi səməme kamhemhə irəha pam həuvehe mhəsanin. ¹⁷ Narimnari me i həier pehe iamīnhi mə nəgkariien səvəi Profet Aesə truvehe mukuə. In rīmāni mə, “In ruvehi nemhəien me səkitaha mine nəmīsəien me səkitaha.”

Iərmama kəru krouokeikei mə troukurirə Iesu

¹⁸ Nəpīn Iesu rətoni mə nərmama me həpik hərer kurau kurau irə, rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Pwəh səuvən mhəpi simwin pen fwe ia nīkare nui asori.” ¹⁹ Ia nəpīn nāha iahatən riti səvəi Loa ruvehe mini pen tukwe in mə, “Iahatən, takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikin.”

²⁰ ✠ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əprmin me səvənraha nīpəg rarə. Menu me ia nīmagouagou təpwagenraha rarə. Mətə iou, Iəməti Iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikin.”

²¹ ✠ Nənə iərmama riti mwi sə ramərer ia kwopun nāha irəha nərmama me səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən minīmwi raka səiou tata.” ²² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə

✠ 8:5: Jon 4:47 ✠ 8:10: Mat 15:28 ✠ 8:11: Sam 107:3, Luk 13:29 † 8:11: Nəpīn rīpik Matiu rani nəgkariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✠ 8:12: Mat 22:13, 25:30, Luk 13:28 ✠ 8:14: 1Kor 9:5 ✠ 8:20: 2Kor 8:9 ✠ 8:21: 1King 19:20, Jon 5:25

mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Tikukurirə iou, məpwəh irəha. Pwəh irəha hənīmwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə.”

Iesu rinise nimətagi asori

²³ Ia nəpīn nəha Iesu rəputə ia nitətə ouihī riti. Nərmama me səvənhi həkurirə in. ²⁴ ✠ Irəha hāier mənām həuvən. Ripko mhə tui nimətagi asori riti riskəmter ia təkure nui mo peiau peiau me rasori minakuər ia nitətə ouihī səvənraha. Mətə Iesu ramapri. ²⁵ Ro pen irəha həuvən, mhəsəpwiri in, mamhəni mə, “Iərimənu! Tikuvehimiru kitaha! Na tsəmwhenimw!”

²⁶ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamhekir? Kwa nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə.” Nənə in riskəmter minise nimətagi mine nui asori mini minuə troueiwaiu. Təkwətəkwuni a mwi narimnari me pam həuvehe mhəmərīnu.

²⁷ Nərmama me səvənhi nənimenraha rier. Irəha həni mə, “Nəfe i iərmama nimətagi mine nui krauo nəkwan?”

Iesu rəkoui irapw nəremhə me nepwīn ia iərmama Katara kəru

²⁸ Nəpīn Iesu rier pen ia nīkare nui asori ia tənə səvəi nəmə Katara, iərmama kəru krouier ia kwopun kanīmwi nərmama ikin, rouvehe tukwe in ia suatuk. Nəremhə me kamharə ia nirau, mamho irau krauousi nərmama. Iərmama riti riwən ko rukurau ia suatuk ia kwopun nəha. ²⁹ ✠ Nəpīn irau krouətə Iesu, krouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Tini Kumwesən, ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Rosi tiko nəmīsəien m kimaha, mətə ripko mhə ihī nəpīn atukwatukw səvənhi uə?”

³⁰ Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha isipwīn kwopti ti nirəha. ³¹ Nəremhə me nəha hase Iesu, mhəni mə, “Trini minuə ikəkoui irapw kimaha, pwəh ikərhi pen kimaha iahəuvən ia reri pikə me nəha.”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvən!” Ro pen irəha hāier ia iərmama mi nəha, mhəuvən ia reri pikə me. Təkwətəkwuni a mwi pikə me pam haiu, mheiwaiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw. ³³ Nərmama səməme kamhətui ti pikə me hap, mhəuvən ia taon səvənraha, mhəni irapw narimnari me pam nəha irəha hənətōni. Irəha həkīari pik ia nəfe Iesu rino ia iəmə mi nəha nəremhə me hənārə ia nirau. ³⁴ Nərmama me pam ia taon nəha hāier mə tuhətə Iesu ia suatuk. Nəpīn hətōni, hase in mə trəpwəh tənə səvənraha mamevən.

9

Iesu ro iərmama riti nisun mi krouemhə ruvehe məsanin

¹ ✠ Nənə Iesu rəputə ia nitətə ouihī, məpi sīmwin mwi ia nui asori, muvehe ia taon səvənhi.* ² Ia kwopun nəha nərmama nepwīn həuvehi iərmama riti mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Iərmama nəha ramapri ia niməhan səvənhi nisun mi krouemhə. Nəpīn Iesu rətōni nahatətəien səvənraha, rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Nərik. Tikəpwəh nehekīrien. Iakīnenouenou raka noien ərəha me səim.”

³ Nəpīn Iesu rini nəgkīariien nəha nahatən me nepwīn səvəi Loa həkīari minraha me, mhəni mə, “Iəmə i rani ərəha Kumwesən.”

⁴ ✠ Mətə Iesu ruvəkūrən raka nətərigien səvənraha, mini mə, “Rəfo rerimīaha ramrhi ərəha iou iamīnhi irə? ⁵ Nəgkīariien mi sə pəku nəha rīməru tukw iou ti ninīien: nəgkīariien i mə, ‘Iakīnenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkīariien i mə, ‘Ərer mavən?’ ⁶ ✠ Mətə iakokeikei mə kimiaha tihəkūrən mə iou, Iəməti Iərmama, iakauvehi nasoriien ia tīprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ⁷ Iəmə nəha rərer, mavən, mevən fwe imwəni. ⁸ Nəpīn nərmama hətōni nəri nəha, həkīer, nənə həuvehi utə nəghi Kumwesən ti nəri nə mə in ruvei pen nasoriien m nərmama mə tuho iamīnhi irə.

✠ 8:24: Sam 4:8 ✠ 8:26: Mat 14:31, 16:8, Sam 89:9 ✠ 8:29: Mak 1:24, Luk 4:34,41 ✠ 9:1: Mat 4:13 * 9:1: Taon nəha Iesu revən ikin nəghin nə Kapaneam. ✠ 9:4: Mat 12:25, Luk 9:47, Jon 2:25 ✠ 9:6: Jon 17:2, 5:8

Iesu rækwein Matiu mā trukurirā in

⁹ Nəpīn Iesu rəpwəh kwopun nəha mamevən, rətoni iərmama riti nəghin nə Matiu raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikīn. Iesu rīni pen tukwe in mā, “Kurirə iou.” Nənə Matiu riskəmter mukurirā in.

¹⁰ Kurirā irā Iesu revən maməni nari ia nəkwai nimwə səvəi Matiu. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi həpik həuvehe mamhani pəri nari irəha min mine nərmama me səvənhi. ¹¹ ✠Nəpīn Fārisi me hətoni, həni pen ti nərmama me səvənhi mə, “Rəfo iaहतən səkimiaha raməni pəri nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi?”

¹² Mətə nəpīn Iesu rīregi, rīni mā, “Nərmama həsanin tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhəmhə kamhətui tokta. ¹³ ✠Ramasan mā kimiaha tihəuvən kahatən kimiaha ia nīpwrai nəgkiariien i Kumwesən rīməni ia Nəkukuə Ikinan mā, ‘Iakəpwəh nokeikeien mā nərmama tuhousi əpune nərimīru me mhəuvehi pehe miou, mətə iakokeikei mā irəha tuhapi ti nirəha me.’” Nənə Iesu rarə mīni mwi mā, “Iakani iamīnhi irā ti nəri nə mā iapkuvehe mhə mā takəkwein nərmama atukwətukw me, mətə iakuvehe mā takəkwein nərmama ərəha me.”

Noien vi ko rīpkuvehe mhə mo kuatia irau noien ivis

¹⁴ ✠Ia nəpīn nəha nərmama me səvəi Jon Paptaes həuvehe ti Iesu, mamhəni mā, “Rəfo kimaha mine Fārisi me ia haməpwəh naniien nari ti nəfwakiiien, mətə nərmama me səim həpwəh noien iamīnhi irā?”

¹⁵ ✠Mīregi Iesu rīni pen ti nirəha i mā, “Nərmama ia nəveginien i kamo ti narə viien səvəi iərman mine pran tuhaməkeikei mhani nari, mamhagien, ti nəri nə mā iərman sə rīpkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha minraha. Rīpkatukwətukw mhə mā rerīnraha trəpou ia nəpīn nəha. Mətə rīpkuvehe ia nəpīn sə tukuvehi raka iərman sə rīpkarə vi a irau səvənhi pran rīpkarə mhə mwi irəha minraha. Ia nəpīn nəha irəha tuhəpwəh naniien nari ti nəfwakiiien.

¹⁶ ✠Iərmama riti riwən ko ruvehi nīpəri tinari vi mītiri tukuahag ia rui tinari ivis. Trīni mīnuə ro iamīnhi irə, tinari vi trivi tərini nənə meitehi asori mwi. ¹⁷ Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tiki waen tui me sə kino ia teki nəni. Trīni mīnuə ro iamīnhi irə, tiki waen tui me tuhəsisī mhəpəruə ti nəri nə mā həuvəskai raka. Waen traris pam, nənə tiki waen me tuhərəha. Mətə waen vi tukətəgi pen ia tiki waen vi me sə hamərməru ihi mā waen vi mine tiki waen vi me irau pəri trouəmak amasan.”†

Iesu romasan pran riti marə momasan mwi prən ouihī riti

¹⁸ Nəpīn Iesu rani narimnari me nəha ti nirəha i, təkwtəkwuni a mwi iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel ruvehe tukwe in, mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, mīni mā, “Prənouihī səiou rīpkəmhə a i, mətə tiko muvehe, məmrutə rəgim irə, nənə in trīmīru mwi.” ¹⁹ Ro pen Iesu riskəmter irəha nərmama me səvənhi, mhəkurirə iəmə nəha.

²⁰ Pran riti fwe ikīn raməmhə ia nemhəien səvəi nīpran. Nemhəien nəha rīnarə rerin irə muvehi nuk twelef. Təkwtəkwuni nəha rukurirə Iesu, muvehe, mīrapi nusvenhi tinari səvənhi. ²¹ ✠In ro iamīnhi irə mine ti nəri nə mā rerin ramrhi mā, “Rosi ko iakrapi tinari səvənhi, ko iakuvehe məsanin.”

²² Nəpīn rīrapi tinari səvəi Iesu, Iesu ruvsini, mətəni prən nəha, mīni mā, “Prən i. Tikəpwəh nehekiriien. Nahatətəien səim rīno raka ik ikuvehe məsanin.” Təkwtəkwuni a prən nəha ruvehe məsanin.

²³ Kurirā irā Iesu revən mapirapw ia nimwə səvəi Jaeras, mətəni nərmama səməmə kamhani nīpu səvəi nemhəien mine nərmama həpik kamho nurigrigien asori. ²⁴ ✠In rīni mā, “Həier. Prənouihī nəha rīpkəmhə mhə, mətə ramapri a.” Irəha həregi haris ia

✠ 9:11: Luk 15:2, 19:7 ✠ 9:13: Mat 12:7, Hos 6:6 ✠ 9:14: Luk 18:12 ✠ 9:15: Jon 3:29 ✠ 9:16: Jon 1:17 † 9:17: Iesu rusipekīn ia nīpəri tinari vi mine tinari ivis, marə mīni mwi tiki waen tui me mine tiki waen vi me. Nusipekīnien mi nəha nīpwrānrau mā nahatənien vi səvəi Iesu rīpkəsi pen mhə nahatənien tui sə nəkur Isrel kamharə irə. ✠ 9:21: Mat 14:36 ✠ 9:24: Jon 11:11

Iesu. ²⁵ Mətə nəpɪn həməier irapw irə, in ruvniwə, muvehi rəgi prən ouihɪ nəha, nənə in rimiru mərer. ²⁶ Nənə nəvisaiuen səvəi nəri i revən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama kəru nənimenrau rifwə

²⁷ ✧ Nəpɪn Iesu rəpwəh kwopun nəha mamevən, iərmama kəru nənimenrau rifwə kroukurirə in, rouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukumrau!”

²⁸ Nəpɪn Iesu ruvniwə ia nəkwai niwə, iərmama mi nəha nəmrinrau rifwə krouvehe tukwe in. Nənə Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kimirau irouni nɪpərhienien mə iakukurən noien nəri i uə rekəm?”

Miregi irau krouni mə, “Ouəh, Iərimənu.”

²⁹ ✧ Ro pen in rirapi nəmrinrau, mini mə, “Itə. Pwəh iakomasan nənimemirau rukurirə pen a nahatətəien səkimirau.” ³⁰ ✧ Nənə nənimenrau rətui, irau krouətə nari. Nənə Iesu rinise pen əknekɪn ti nirau i mə, “Kimirau tirouətui amasan tukwe, rouəpwəh ninien nəfe iakino m kimirau ti iərmama riti.” ³¹ Mətə irau krouəpwəh in, rouevən rouəvisau nəfe Iesu rino minrau nəgkariien səvənrau ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama riti sə iəremhə rarə irə

³² Nəpɪn iərmama mi nəha krouərari rauevən, təkwtəkwuni nəha nərmama nepwɪn həiri iərmama riti, mhəiri mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha ko rɪpkəgkiari mhə ti nəri nə mə iəremhə rarə irə. ³³ ✧ Nəpɪn Iesu rəkoui irapw raka iəremhə nəha, iərmama nəha rinaməgkiari. Nənə nərmama me hətoni həkərinari irə, mamhəni mə, “Kitaha səpkətə raka mhə nari riti iamɪnhi ia tənə Isrel.”

³⁴ ✧ Mətə Farisi me həni mə, “In rauvehi niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me, maməkoui irapw nəremhə me irə.”

Iesu rerin rəkwəpir ti nərmama

³⁵ ✧ Ia nəpɪn nəha Iesu revən ia taon me mine rukwənu me pam, mamahatən nərmama ia nəkwai niwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau nəgkariien amasan ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməme kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə mine səməme nemhəien rouraha nɪpəri nɪpwrənraha.

³⁶ ✧ Nəpɪn in rətoni nərmama həpik anan, rerin rəkwəpir ti nirəha, ti nəri nə mə haməmwur pɪk, mhənəpou. Irəha həmwən ia sipsip me nepwɪn iərmama riwən trətə amasan irəha. ³⁷ ✧ Ro iamɪnhi irə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəvegɪnien sə ruvəmrə raka fwe ia nəmhien rasori pɪk, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houihɪ a. ³⁸ Ro iamɪnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərimənu ia nəmhien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepwɪn mwi həuvən fwe ia nəmhien səvənhi mhəpeki nəvegɪnien sə ruvəmrə, mhəpeki mhəuvehe.” †

10

Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef həuvən mhəvisau

¹ ✧ Iesu rəkwein pen nərmama səvənhi twelef həuvehe tukwe. Nənə in ruvei pen nasoriien minraha. Ia nasoriien nəha irəha həukurən nəkoui irapwien nənimwɪn ərəha me ia nərmama, mhəukurən mwi nomasanien nərmama me pam səməme kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə.

² Aposol me nəha irəha pam twelef nəghinraha me i: Sə rukupwən Saemon (iəmə sə kani mə Pita), mine Antru piəvi Saemon, mine Jemes tini Sepeti, mine Jon piəvi Jemes, ³ mine Filip, mine Patolomiu, mine Tomas, mine Matiu (iəmə sə kupwən kamərəku pen

✧ 9:27: Mat 20:29-34 ✧ 9:29: Mat 8:13 ✧ 9:30: Mat 8:4 ✧ 9:33: Mak 2:12 ✧ 9:34: Mat 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15 ✧ 9:35: Mat 4:23, Mak 1:39 ✧ 9:36: Mat 14:14, Nam 27:17, 1King 22:17, Esik 34:5

✧ 9:37: Sek 10:2, Mak 6:34, Luk 10:2 † 9:38: Iesu rusipekɪn ia nəvegɪnien sə ruvəmrə ia nəmhien. Nusipekɪnien nəha nɪpwrən mə nərmama həpik hənəraka rere mə tuhəuvehe ti Iesu, mətə nərmama səməme tuhasitu ia nirəha, mhəiri irəha mhəuvehe houihɪ a. ✧ 10:1: Mak 6:7, Luk 9:1

takis min), mine Jemes tini Alfeas, mine Tateas, ⁴ mine Saemon (iəmā sə kupwən rakurirə ia nəmā me nəha kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), mine Jutas Iskariot (iəmā sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səmāme haməmwəki in).

⁵ ✨ Nəmā me nəha twelef Iesu rərhi pen irəha, maməvəhag minraha, mani mə, “Kimiāha tihəpwəh nevēnien ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, mhəpwəh mwi nuvniwəien ia taon riti səvəi nəkur Sameria. ⁶ ✨ Mətə kimiāha tihaməkeikei mhəuvən əpā ti nəkur Isrel. Irəha həmwən ia sipsip me hənəruei. ⁷ ✨ Nəpīn kimiāha hiamesi pen suatuk səkimiāha mamhəuvən, tihəni irapw iamīnhi irə mə, ‘Nītətə ia neiai ruvəvehe ipaka.’* ⁸ ✨ Kimiāha tihaməkeikei mho nərmama səmāme kamhəmhə həvehe mhəsānīn. Səmāme həuvāmhə, kimiāha tiho irəha hətui mwi. Səmāme nemhəien skai ro tekīnraha, kimiāha tiho irəha həvehe mhəmher. Səmāme nərəmhə me kamharə ia nirəha, kimiāha tihəkoui irapw nərəmhə me nəha ia nirəha. Nasoriien i iakauvei pehe m kimiāha hiəpkuvehi mhə nənimen. Ro pen kimiāha tihāsitu ia nərmama me irə, mhəpwəh nəresien nərəkuien tukwe. ⁹ ✨ Kimiāha tihəpwəh nuvehien kol uə silva uə kapa uə mane riti mwi mhəvai pen ia pəket me səkimiāha. ¹⁰ ✨ Kimiāha tiharkahu karkahu kuatia a, mhəuvei pen put, mhəuvehi tənəripw mine kaskin səvəi navənien səkimiāha, mətə tihəpwəh nuvehien sə rəkwaku. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiāha hiəmwen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə nəkur me nəha tuhəkwəni kimiāha, mhəuvei pehe nəfe riwən təni kimiāha.

¹¹ ✨ Nəpīn kimiāha tihəuvən ia taon riti uə rukwənu riti, tihətui iərmama riti sə in rerin ragien mə truvehi puvnimwə kimiāha ia nimwə səvənhi, nənə tihamarə ikīn meste nəpīn tihəier irə. ¹² ✨ Nəpīn tihəuvnimwə ia nimwə nəha tihəkwein amasan ia nirəha mhəni mə, ‘Nəmərīnuien ramarə tukumiāha.’ ¹³ ✨ Nənə trīni minuə nərmama ia nəkwai nimwə nəha rerīnraha ragien mə tuhəuvehi puvnimwə pehe kimiāha, nəmərīnuien nəha səkimiāha tramarə ti nirəha, mətə mə rerīnraha ripkagien mhə tukumiāha, nəmərīnuien nəha səkimiāha trīrərig mwi tukumiāha. ¹⁴ ✨ Nənə trīni minuə nərmama nerpwin həpwəh nəsevərien ia rerīnraha tukumiāha uə həpwəh nətərigien ia nəgkiariien me səkimiāha, nəpīn kimiāha tihəier ia nimwə səvənraha uə taon səvənraha, tihaməkeikei mhounouini raka niməkwrur ia nisumiāha, mhahātən pen mə irəha hənō noien ərəha. ¹⁵ ✨ Iakani nīpərhienien tukumiāha i ia nəpīn nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha trīskai məpi raka nərpwinien səvəi tənə Sotom mine Komora fwe kupwən.”

Iesu rīni mə tukometə nərmama me səvənhi

¹⁶ ✨ “Həregi ro. Iakamərhi pen kimiāha mə tihəuvən mhəmwen ia kwəti sipsip me sə kamhərer ia kurkwai kuri əpmin me. Ro pen kimiāha tihaməkeikei mho rəmwen ia nərīmiru sə rukurən nari mine nərīmiru sə noien səvənhi rəmher. ¹⁷ ✨ Kimiāha tihaməsiari nərmama me. Irəha tuhəuvei pen kimiāha ia rəgi nəmā asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiāha. Irəha tuhərisi mwi kimiāha ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. ¹⁸ ✨ Ti nəri nə mə kimiāha nərmama me səiou, irəha tuhəuvehi kimiāha, mhərpwi irapw kimiāha ia nəmri kig me mine ia nəmri nərmama səmāme kamhərimənu. Mətə mə irəha ho iamīnha irə kimiāha tihəuvehi nəpīn riti səkimiāha tihəni irapw nəgkiariien səiou irə ia nəmrinraha mine ia nəmri nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁹ ✨ Nəpīn nərmama tuhəuvei pen kimiāha ia rəgi nəmā asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiāha, tihəpwəh nətəriɡ pikien mə kimiāha tihəfni irə uə nəfe nəgkiariien tihəni. Kimiāha tihəpwəh nətəriɡ pikien iamīnhi ti nəri nə mə ia nəpīn atukwatukw nəha tihəgkiari irə tukuvei pehe m kimiāha nəfe nəgkiariien tihəni.

✨ 10:5: Wok Me 13:46 ✨ 10:6: Jer 50:6, Mat 15:24 ✨ 10:7: Mat 3:2, 4:17, Luk 10:9,11 * 10:7: Nəpīn ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✨ 10:8: Wok Me 20:33 ✨ 10:9: Luk 10:4 ✨ 10:10: Nam 18:31, Luk 10:7, 1Kor 9:14, 1Tim 5:18 ✨ 10:12: Luk 10:5-6 ✨ 10:14: Luk 10:10-12, Wok Me 13:51, 18:6 ✨ 10:15: Mat 11:24, Jut 7 ✨ 10:16: Luk 10:3, Jon 10:12, Wok Me 20:29, Rom 16:19 ✨ 10:17: Mak 13:9-11, Luk 12:11-12, Luk 21:12-15 ✨ 10:18: Wok Me 25:23, 27:24

²⁰ ✧ Ripko mhə nəgkiariien atukw səkimiaha tihəni, mətə Nənimwin səvəi Tata səkimiaha trəgkiari ia tərhumiaha.

²¹ ✧ Iərmama truvei pen piəvni anan ia rəgi nərməpə mə tukousi əpune. Tata me tuho mwi iamihni ia tininraha me. Nəkwərhakwərha me tuhəskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata me mine mama me, mhəuvei pen irəha mə tukousi əpune irəha. ²² ✧ Nərmama me pam tuhəmwəki kimiaha ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. Mətə iərmama sə trərer əknekīn ia nahatətəien səvənhi meste nərəhaien me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimiru in. ²³ ✧ Nəpin irəha tuhometə kimiaha ia taon riti, kimiaha tihaməkeikei mhəp mhəuvən ia taon əpə riti. Iakani nīpərhienien tukumiaha i kimiaha tihəpkəuvən pam mhə ia taon me ia tənə Isrel kurirə iou, Iəməti Iərmama, iakuvehe.

²⁴ ✧ Iərmama sə kamahatən in ripkasori mhə ia iahatən səvənhi. Iərmama sə ramo tukwini nari ripkasori mhə ia iəmə asori səvənhi. ²⁵ ✧ Trini minuə iərmama sə kamahatən in ruvehe minəmwhen ia iahatən səvənhi, uə iərmama sə ramo tukwini nari ruvehe minəmwhen ia iəmə asori səvənhi, rerinrau tragien. Iou iəmə asori səkimiaha, mətə irəha həməni ərəha iou mə iou iəremhə asori Pielsepul. Ro iamihni irə hiəukurən mə irəha tuhəni ərəha anan mwi kimiaha nərmama me səiou.

²⁶ ✧ Ro pen kimiaha tihəpwəh nehekīrien irəha. Narimnari me pam səməme haməkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ²⁷ Nəfe nəgkiariien iakani pehe tukumiaha ia nəpitəvien, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia nukuraanien. Nəfe nəgkiariien hiamregi kaməsivən irə, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia təkure nimwə me. ²⁸ ✧ Kimiaha tihəpwəh nehekīrien nərmama səməme həukurən nousi əpuneien nīpwramiaha, mətə ko həpwəh nousi əpuneien nənimwimiahā. Mətə kimiaha tihaməkeikei mhehekīr Kumwesən ti nəri nə mə in rukurən nouraha pəriien nīpwramiaha mine nənimwimiahā ia kwopun napw asori rauək ikīn. ²⁹ Rerimiaha rirhi ro kwəti menu me. Nənimenraha reiwaiu. Kauvehi kəru ia silin sə rouihi anan kuatia. Mətə mə Tata səkimiaha ripkəsəni mhə menu me nəha ko riti rəpwəh nīmweiiēn ia tīprənə memhə. ³⁰ Hətə ro nīmwai nukwənemiaha, mətə Kumwesən rinəvsini pam raka irəha. ³¹ ✧ Ro iamihni irə kimiaha tihəpwəh nehekīrien. Ia nənimen kimiaha hiamasan mwi mhəpi raka kwəti menu me nəha həpik.

³² Iərmama sə trini irapw ia nəmri nərmama mə in iərmama riti səiou, iou mwi takini irapw ia nəmri Tata səiou ia neiai mə in iərmama riti səiou. ³³ ✧ Mətə iərmama sə trini irapw ia nəmri nərmama mə in rīreirei iou, iou mwi takini irapw ia nəmri Tata səiou ia neiai mə iakreirei in.”

Iesu rəgkiari ia nəmərinuēn mine nəvisəien

³⁴ “Rərəha mə rerimiaha ramrhi iou mə iakuvehe mə tako nərmama ia tīprənə i harə ia nəmərinuēn. Iapkuvehe mhə mə tako nərmama harə ia nəmərinuēn, mətə iakuvehe mə tako nərmama həuai irəha me, mhəvisə. ³⁵ Iakuvehe mə tako ‘iərmama rəvisə irau tata səvənhi,
pran rəvisə irau mama səvənhi,
prisini pran rəvisə irau kaka pran səvənhi.

³⁶ Iərmama riti trətəni

mə nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi tuhaməmwəki in.’

³⁷ ✧ Iərmama sə rokeikei pik tata səvənhi uə mama səvənhi məpi raka in rokeikei iou, rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti səiou. Nənə iərmama sə rokeikei pik tīni iərman uə tīni pran məpi raka in rokeikei iou rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti səiou. ³⁸ ✧ Iərmama sə ripkuvehi utə mhə nei kamarkuauēn səvənhi, məvrani mukurirə iou, rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti səiou. ³⁹ Iərmama

✧ 10:20: Jon 14:26, 1Kor 2:4 ✧ 10:21: Maeka 7:6, Mat 10:35, Mak 13:12, Luk 21:16 ✧ 10:22: Mat 24:9,13, Mak 13:13, Luk 21:17, Jon 5:18-21 ✧ 10:23: Mat 16:28 ✧ 10:24: Luk 6:40, Jon 13:16, 15:20 ✧ 10:25: Mat 9:34, 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15 ✧ 10:26: Mak 4:22, Luk 8:17 ✧ 10:28: Jem 4:12 ✧ 10:31: Mat 6:26, 12:12 ✧ 10:33: Mak 8:38, Luk 9:26, 2Tim 2:12 ✧ 10:37: Dut 33:9 ✧ 10:38: Mat 16:24-25, Mak 8:34-35, Luk 9:23-24, Luk 17:33, Jon 12:25

sə rokeikei mə trəkwtəmhiri nimiruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nimiruien səvənhi tukw iou truvehi nimiruien rerin.”

Iesu rəgkiari ia nərəkuien səvəi nəkur atukwatukw me

⁴⁰ ✧ “Iərmama sə raməsevər ia rerin tukumiaha rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe. ⁴¹ Iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in profet, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi profet. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in iərmama atukwatukw, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi iərmama atukwatukw. ⁴² ✧ Nənə iərmama sə truvei pen nui əkwiei a m iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in iərmama riti səiou, nəri auər a mə in reiwaiu ia nərmama nepwin səiou, mətə iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə iərmama nəha traməkeikei muvehi nərəkuien səvənhi.”

11

Nərmama me səvəi Jon Paptaes həuvən mhətə Iesu

¹ Nəpin Iesu rəvəhag pam m nərmama səvənhi twelef, in rier ia kwopun nəha, mevən ia taon me səvəi nəkur Kalili mə trahatən irəha məvisau minraha.

² ✧ Ia nəpin nəha Jon Paptaes raməmak ia kalapus. Nəpin riregi narimnari me Iesu Kristo ramo, in rərhi pen nərmama nepwin səvənhi ³ ✧ həuvən mə tuhəres pen Iesu i mə, “Ik i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə ripko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?”

⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəuvən mhəni pen ti Jon nəfe hiəregi mhətoni. ⁵ ✧ Nərmama me nəmrinraha rifwə hətui mhətə nari, nənə səməme nisunraha rərfe həvi atukw i mhavən. Nərmama səməme nemhəien skai ro tekinraha həuvehe mhəmher, nənə səməme nəkwəreginraha ruvisimw rəkwaq həregi nari. Nərmama me nepwin səməme kupwən həuvamhə, təkwtəkwuni nəha həuvəmīru mwi, nənə nərmama me nautə səvənraha riwən kaməvisau nəgkiariēn amasan minraha. ⁶ ✧ Iərmama sə ramətə iou, trin minuə in ripkimwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo, rerin tragien.”

Iesu rəgkiari ia Jon Paptaes

⁷ ✧ Nəpin nərmama me səvəi Jon hənərari mənəmhəuvən, Iesu rinaməgkiari ia Jon, minamini pen ti nərmama me i mə, “Fwe kupwən, kimiaha hiəier ia taon me mine rukwənu me mhəuvən ia kwopun akwesakwes ikin mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rəmwhen ia kwənkwai nig ripkərer atukwatukw mhə nəpin mətəgi rauini? Rekəm. ⁸ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rauvei pen tinari amasan me? Rekəm. Nərmama səməme kamhəuvei pen tinari amasan me kamharə ia nimwə me səvəi kig me. ⁹ ✧ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Profet riti? Ouəh, nīpərhiēnien. Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i mə iəmə i in rasori məpi raka profet. ¹⁰ ✧ In iərmama sə Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, nəpin rini mə,

‘Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,
in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.’

¹¹ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə nərmama me səməme nīpran me hərəhi irəha ia tīprənə i riti riwən rasori məpi raka Jon Paptaes. Mətə nərmama me pam ia nitətə ia neiai* sə in reiwaiu anan ia nirəha in rasori məpi raka Jon. ¹² ✧ Ia nəpin nəha Jon Paptaes rinaməvisau irə ruvehe meste pehe ipwet mine, nitətə ia neiai rauvis mamevən

✧ 10:40: Mak 9:37, Luk 10:16, Jon 13:20 ✧ 10:42: Mat 25:40 ✧ 11:2: Mat 14:3 ✧ 11:3: Mal 3:1 ✧ 11:5: Aes 35:5-6, Aes 61:1 ✧ 11:6: Mat 13:57, 26:31 ✧ 11:7: Mat 3:5 ✧ 11:9: Luk 1:76 ✧ 11:10: Mak 1:2, Jon 3:28

* 11:11: Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariēn i mə “Nitətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariēn i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✧ 11:12: Luk 16:16

ia niskaiien, nənə nərmama skai me kamhəkwtəmhiri.† 13 Fwe kupwən meste pehe nəpən səvəi Jon, profet me pam mine Loa səvəi Moses kamhəni irapw narimnari me sə tuhəuvehe. 14 ✨Nənə trini minuə rerimiahaha ragien ti niregiien nəgkiariien i səiou, iakani pehe tukumiahaha i mə Jon in nə Elaeja sə profet me həməni mə truvehe mwi. 15 Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiien nari traməkeikei mətərig amasan.

16 Takini nəfe nəgkiariien musipekin ia noien səvəi nərmama ipwet mine? Irəha həmwhen ia nəkwərhakwərha me kamhəkure ia kwopun kamapir ikin, mamhəkwein pen ia irəha me nepwin mə,

17 ‘Kimaha iahani nīpu səvəi nagienien tukumiahaha,
mətə kimiahaha hiəpko mhə tanis.

Iahani nīpu səvəi nemhəien,
mətə kimiahaha hiəpkasək mhə.’

18 ✨Iakani iamini irə ti nəri nə mə Jon riməuvehe, mīpkəni mhə nari, məpwəh nənimwiien waen, nənə irəha həni mə, ‘Iəremhə rarə irə.’ 19 ✨Iou Iəməti Iərmama iakiməuvehe, maməni nari, mamənimwi rəmwhen a ia nirəha, nənə irəha həni mə, ‘Hətə ro iəmə nəha, in raməni pik nari, mamənimwi mamakonə i, mamavən pəri irəha nərmama səməme kaməraku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwil’ Mətə noien amasan me səvəi nərmama səməme kamhesi pen nukurəniien səvəi Kumwesən kamhahatən pen mə nukurəniien nəha ro nīpərhienien.”

Iesu raməgkiari skai m nərmama nepwin

20 Ia nəpən nəha Iesu rinaməgkiari skai m nərmama me ia taon me sə in rino nimtətien asori me səvənhi rīpik ikin, ti nəri nə mə irəha həkəpwəh mhə noien ərəha me səvənraha. 21 ✨In rini mə, “Trərəha anan tukumiahaha nəkur Korasin! Trərəha anan tukumiahaha nəkur Petsaeta! Iakino raka nimtətien asori me ia taon mi səkimiahaha, mətə kimiahaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiahaha. Rīpini minuə iakino nimtətien me nəha ia taon mi nəha Taea mine Saeton, tui raka ko nərmama me ikin hənarkahu raka tinari ivis, mhəkure ia nimwrakw, mhəpwəh noien ərəha me səvənraha. 22 ✨Mətə iou iakani pehe tukumiahaha i ia nəpən nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səkimiahaha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Taea mine Saeton. 23 ✨Nənə kimiahaha nəkur Kapaneam. Tukəfo ia kimiahaha? Ko kuvehi utə kimiahaha hiəuvən ia neiai? Rekəm! Tukuvehi irapw kimiahaha hiəuvən inhəripw ia Imwei Nəkur Həuvamhə. Iakino raka nimtətien asori me ia taon səkimiahaha, mətə kimiahaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiahaha. Rīpini minuə iakino nimtətien me nəha ia taon nəha Sotom fwe kupwən ko ramarə ili meste ipwet mine. 24 ✨Mətə iou iakani pehe tukumiahaha i ia nəpən nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə, nərpwinien səkimiahaha triskai məpi raka nərpwinien səvəi tənə Sotom fwe kupwən.”

Iesu rəgnəgini Tata səvənhi

25 ✨Ia nəpən nəha Iesu rini irapw mə, “Tata səiou Iərimənu ia neiai mine tiprənə, iakani tanak tukw ik, ti nəri nə mə ikinərkwafə narimnari me i. Nərmama səməme həukurən nari mine səməme kinahatən amasan irəha həkətəni mhə. Mətə iko pui pen m nərmama səməme həmwhen ia nīpwnəti nəkwərhakwərha me hətoni. 26 Ouəh, Tata, nəri nəha ikino ramesi pen a nətərigien amasan səim.”

Iesu rəkwein nərmama mə tuhəuvehe tukwe

27 ✨Iesu rarə mīni pen mwi ti nərmama me i mə, “Tata səiou rinəmri pehe raka narimnari me pam ia rəgik, iou Tini. Nənə iərmama riti riwən rukurən iou, mətə Tata

† 11:12: Suatuk riti mwi ti niniiien vas 12 in i mə: “Ia nəpən nəha Jon Paptaes rinamostat maməvisau muvehe meste ipwet mine nəmə skai me kamhousari mə tuhəuraha nitətə ia neiai. Nənə nərmama səməme kamhousari əknekin həuvnimwə pen irə.” ✨ 11:14: Mal

4:5, Mat 17:10-13, Mak 9:11-13 ✨ 11:18: Mat 3:4 ✨ 11:19: Mat 9:14 ✨ 11:21: Jon 3:6 ✨ 11:22: Aes 23, Esik 26-28, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Sek 9:2-4 ✨ 11:23: Aes 14:13-15, Jen 19:24-28 ✨ 11:24: Mat 10:15, Luk 10:12 ✨ 11:25: 1Kor 1:26-29 ✨ 11:27: Mat 28:18, Jon 3:35, 17:2, Fil 2:9, Jon 1:18, 10:15

səiou əpa. Nənə iərmama riti riwən rukurən səiou Tata, Iou əpa mine nərmama me nəha səməme rerik ragien mə tako pui pen in minraha.

²⁸ ✧ Həuvehe tukw iou kimiaha i səməme hiamo pik wok mamhəvrani nari pəmpəm me nənə pwəh iakuvei pehe napwisien m kimiaha. ²⁹ ✧ Kimiaha tihəuvehi nəgkiariien me səiou səməme iakamahatən kimiaha irə, mhatipə pen ia nuramiaha rəmwhen ia nəri katipə pen ia nurai kau mə trərar. Pwəh iakahatən kimiaha ia noien me səiou. Iou iəmə afafa. Rerik reiwaiu. Nənə kimiaha tihətoni napwisien ia nimiruien səkimiaha. ³⁰ ✧ Kimiaha tiho iamini irə ti nəri nə mə nəgkiariien sə iakamahatən kimiaha irə riməru, nənə narimnari me sə takuvei pehe m kimiaha mə tihəuvehi həpwəh nipamien.”

12

Iesu in ramərimənu ia Sapat

¹ ✧ Ia nəpən nəha, ia Sapat riti, Iesu ramavən maməpi simwin ia nimeit wit me nepwin. Nərmama me səvənhi nukumhə rinamahi irəha, nənə hənəmesi kwənkwa wit mənəmhani. ² ✧ Mətə nəpən Farisi me hətoni, həni pen tukwe in mə, “Ətə ro. Nərmama me səim kamho noien riti ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə tuko ia Sapat.”

³ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə ia Nəkukua İkinan nəfe Kig Tevit rino fwe kupwən uə? Ia nəpən nəha in mine nərmama me səvənhi nukumhə ramahi irəha, ⁴ ✧ Kig Tevit ruvniwə ia nimwə səvəi Kumwesən, məni bred ikinan sə raməmak ia nifatə. Ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə in mine nərmama me səvənhi tuhani bred nəha, mətə pris me əpa həukurən naniien. ⁵ ✧ Uə rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə ia Loa səkitaha mə ia Sapat me pris me fwe ia nimwə səvəi Kumwesən kamhəru loa səvəi Sapat mətə Kumwesən rətə mə irəha həpwəh noien nari riti rərəha? ⁶ ✧ İakani pehe tukumiaha i nari riti rasori məpi raka nimwə səvəi Kumwesən in i ia kwopun i. ⁷ ✧ Kumwesən riməni mə, ‘İakəpwəh nokeikeien mə nərmama tuhousi əpune nərimiru me mhəuvehi pehe miou, mətə iakokeikei mə irəha tuhapi ti nirəha me.’ Ripinua kimiaha hiəukurən nipwrai nəgkiariien i ko hiəpwəh nini ərəhaien nərmama me səiou. Irəha həpwəh noien nari riti rərəha. ⁸ ✧ İakani iamini irə ti nəri nə mə iou, İəməti İərmama, iakamərimənu ia Sapat.”

Iesu romasan rəgi iərmama riti

⁹ Iesu rəpwəh kwopun nəha, mevən, muvniwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ¹⁰ ✧ İərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha rəgin rərfe. Ko ripkuvit atukw mhə i. Farisi me həres pen Iesu i mə, “Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ia Sapat tukomasan iərmama sə raməmhə uə rekəm?” Kamhətərig ia Iesu mə trəfni irə. Trini minua rəsəni, tuhəni ərəha in tukwe.

¹¹ ✧ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha, trini minua sipsip riti səvənhi rive pen ia ruei tənə ia Sapat trəpwəh raməmak? In traməkeikei məkwətəmhiri, muvehi utə. ¹² Mətə iərmama in ramasan məpi raka sipsip! Ro iamini irə ratukwatukw ia Loa səkitaha mə tuko noien amasan ia Sapat.”

¹³ Nənə Iesu rəgkari m iərmama sə rəgin rərfe, mini mə, “Tiko muvi atukw rəgin.” İərmama nəha ruvi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi məsanin rəmwhen ia nıkare rəgin. ¹⁴ ✧ Mətə Farisi me həier irəpw, mhousəsimwin irəha me, mənəmhanə ərəha Iesu, mənəmhatui suatuk mə tuhousi əpune in.

Iesu in iəmə sə Kumwesən ruvərfi raka in

¹⁵ ✧ Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, ro pen rier ia kwopun nəha. Nərmama həpik həkurirə in. Səməme kamhəmhə in ro irəha pam həuvehe mhəsanin, ¹⁶ ✧ nənə

✧ 11:28: Jer 31:25 ✧ 11:29: Jer 6:16 ✧ 11:30: 1Jon 5:3 ✧ 12:1: Dut 23:25 ✧ 12:2: Eks 20:10 ✧ 12:3: 1Saml 21:1-6 ✧ 12:4: Lev 24:5-9 ✧ 12:5: Nam 28:9-10 ✧ 12:6: Mat 12:41-42, Luk 11:31-32 ✧ 12:7: Hos 6:6, Mat 9:13 ✧ 12:8: Mat 8:20 ✧ 12:10: Luk 14:3 ✧ 12:11: Luk 14:5 ✧ 12:14: Jon 5:16 ✧ 12:15: Mak 3:7-10 ✧ 12:16: Mat 8:4, Mak 3:12

minise pen ti nirəha i mə tuhəpwəh niniien nəghin kamo nərmama həregi həukurən in.
¹⁷ Narimnari me i həier pehe iamini mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə.
 In riməni mə,

¹⁸ ✨“Hətə ro iərmama sə ramo tukwini nari miou. Iakimərfi raka in.
 Iakokeikei pik in, rerik ragien tukwe.

Takəmri pen Nənimwin səiou ramarə irə,
 nənə in trini irapw noien atukwatukw ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel.

¹⁹ In tripkəvisə mhə uə trəpwəh nətəpaharien.

Nərmama tuhəpwəh niregiien rerin ia suatuk me.

²⁰ In truvehi məru nərmama səməme həpkiskai mhə
 rəmwhen kauvehi məru kwənkwai nig sə rərkwəpər,
 nənə səməme nəgsenraha rinamiwən in truvehi məru irəha
 rəmwhen kauvehi məru nukumheəv ia napw sə na trifwə.

Tro iamini irə mamevən meste in tro narimnari me pam həuvehe mhatukwatukw.

²¹ Nənə nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəmri pen əknekən nətərigien
 səvənraha irə.”

Nərmama kamhəni ərəha Iesu mə iəremhə rarə irə

²² ✨Nəpin riti nərmama nepwin həiri iərmama riti mhəiri mhəuvehe ti Iesu. Iərmama
 nəha nənimen rifwə ko ripkəgkiari mhə ti nəri nə mə iəremhə rarə irə. Nənə Iesu ro
 in ruvehe məsanin. Iərmama nəha rəgkiari, mətə mwi nari. ²³ Nənə nərmama me pam
 nənimenraha rier. Həni mə, “Nərmama. Rosi iəmə i in i kwənəkwus səvəi Kig Tevit kitaha
 sameitenhi uə?”

²⁴ ✨Mətə nəpin Farisi me həregi, həni mə, “Rəkəm! Iəmə nəha rauvehi niskaiien səvəi
 iəremhə asori nəha Pielsepul, maməkoui irapw nəremhə me irə.”

²⁵ Mətə Iesu rukurən nətərigien səvənraha, mini pen ti nirəha i mə, “Trini minua ieni
 riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nitətə sə
 ieni nəha ramərimənu irə truvehe mərəha. Trini minua nərmama ia rukwənu riti uə ia
 nəkwai nimwə riti həuai irəha me ia kusen kəru, kamhousi irəha me, irəha ko həpkarə
 amasan mhə. ²⁶ Nənə mə niperhienien i Setan raməkoui irapw nəremhə me səvənhi ia
 nərmama, noien nəha ramahatən pen mə narəien səvənhi ro kəru. In ramousi atukw
 a in. Mə ro iamini irə nitətə sə in ramərimənu irə trəfərer əpwəmwis? ²⁷ Kimiaha
 hiaməni iou mə iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Pielsepul. Trini minua
 nəgkiariien nəha səkimiaha ro niperhienien, rəfo ia nərmama me səkimiaha? Irəha
 kamhəkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi sin? Səvəi Setan? Rəkəm! Ro pen
 ramasan mə irəha tuhəkiri nəgkiariien i səkimiaha. ²⁸ ✨Mətə iou iakaməkoui irapw
 nəremhə me ia niskaiien səvəi Nənimwin səvəi Kumwesən. Noien nəha ramahatən pen
 mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe raka tukumiaha.

²⁹ ✨Uə iərmama riti trəfo muvniwə, makres narimnari me ia nəkwai nimwə səvəi
 iəmə skai riti? In traməkeikei mukupwən məkwətəmhiri iəmə skai nəha, mərihi rəgin
 mi mine nisun mi. Kurirə irə in rukurən nevənien makres narimnari me fwe ia nəkwai
 nimwə səvənhi.

³⁰ ✨Iərmama sə ripkukurirə mhə iou in raman əpə ia nirak. Nənə iərmama sə ripkasitu
 mhə ia nirak, mamiri pehe nərmama həuvehe tukw iou, in raməkoui kirkiri irəha. ³¹ ✨Ro
 pen iakani pehe tukumiaha i. Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien me pam
 səməme nərmama tuho uə tuhəni irə, məpwəh nərpwiniien. Mətə iərmama sə trini
 ərəha Nənimwin Ikinan, Kumwesən tripkənouenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpin riti.
³² Iərmama sə trini nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou Iəməti Iərmama irə, Kumwesən
 rukurən nenouenouien nərəhaien səvənhi, məpwəh nərpwiniien. Mətə iərmama sə
 trini nəgkiariien ərəha riti muəsi Nənimwin Ikinan i, Kumwesən tripkənouenou mhə
 nərəhaien səvənhi ia nəpin riti. Nərpwiniien səvənhi trarə ia nitətə ipwet mine mine ia
 nitətə sə tripkuvehe.”

✨ 12:18: Mat 3:17 ✨ 12:22: Mat 9:32-33 ✨ 12:24: Mat 9:34, 10:25 ✨ 12:28: Wok Me 10:38, 1Jon 3:8

✨ 12:29: Aes 49:24, 1Jon 4:4 ✨ 12:30: Mak 9:40, Luk 9:50 ✨ 12:31: 1Tim 1:13, Hip 6:4-6, 10:26

Iesu rægkiari ia kwänkwai nei me

³³ ✧ “Nei amasan rukuä nukwai nei amasan, mätə nei ərəha rukuä nukwai nei ərəha. Nei amasan uə nei ərəha tihətə sas a ia kwänkwänrau. ³⁴ ✧ Kimiaha hiämwhen ia kuse snek me säməme kamhahi əpune iərəmə! Kimiaha nəkur ərəha tihəfo mhəni nəgkiariien amasan? Ko hiəpko mhə, ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfe nətərigien rerin rukuər irə. ³⁵ Iərmama amasan rani irapw nəgkiariien amasan ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien amasan. Iərmama ərəha rani irapw nəgkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. ³⁶ Iakani pehe tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, in trəres nəgkiariien ərəha me pam sə nərmama me hāməni əpnəpen, nənə irəha tuhaməkeikei mhəni pen tukwe in mə hənəfo irə mhəni. ³⁷ Nəgkiariien me səim sə ikamini, Kumwesən trəkiri nəgkiariien me nəha mətə sas ia niram mə ik iərmama atukwatukw uə ik iərmama ərəha.”

Farisi me mine nahatən me səvəi Loa kamhəres nimtətien riti

³⁸ ✧ Nənə nahatən me nepwin səvəi Loa mine Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Kimaha iahokeikei mə tiko nimtətien riti pwəh iahətoni ro.”

³⁹ ✧ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama ipwet mine hiamətui a nimtətien ti nəri nə mə noien səkimiaha rikou. Kimiaha hiənəpwəh Kumwesən rəmwhen pran sə rəpwəh iərman səvənhi mamesi pen iərməpə. Kumwesən trəpwəh nuvei peheien nimtətien riti mwi m kimiaha, mətə nimtətien əpa səvəi Profet Jona. ⁴⁰ ✧ Fwe kupwən Profet Jona raməmak ia tipwi nəmu asori nəpin ia ran kahar mine nəpin ia nəpin kahar. Rəmwhen a mwi iou, Iəməti Iərmama, takarə ia reri tiprənə nəpin ia ran kahar mine nəpin ia nəpin kahar. ⁴¹ ✧ Ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, nəmə Nineve tuhərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mhəni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə nəpin nəmə Nineve həregi Profet Jona raməvisau, irəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i. ⁴² ✧ Ia nəpin nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, prən asori sə rinamərimənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mini mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə prən nəha ruku pen ia nikare tənə fwe isipwin anan muvehe mə triregi nukurənien səvəi Solomon. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Solomon in i ia kwopun i.

⁴³ Nəpin kinəkoui irapw nənimwin ərəha riti ia iərmama, nənimwin ərəha nəha trəfo irə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwis ikin. Mətə mə ripkətoni mhə, ⁴⁴ trægkiari iamihhi irə mə, ‘Təkrərig mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier irə.’ Nənə nəpin rirərig muvehe, trətoni mə nimwə nəha ro tekən, kinaies amasan irə, narimnari me pam kamhərimə a ia təmwhəkənraha. ⁴⁵ Nənə in trevən miri mwi nənimwin ərəha me sefen säməme hərəha mhəpi raka in, miri irəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi, nənə mharə ia reri iərmama nəha. Nənə nimiruien səvəi iərmama nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən. Nəri nəha iakani truvehe meste nərmama ərəha me i ipwet mine.”

Mama me səvəi Iesu mine piəvni me mini kitiriməni me

⁴⁶ ✧ Nəpin Iesu raməgkiari m nərmama, nərmama nepwin hətəni piəvni me mine mama səvənhi kamhərer fwe iruə mamhəres in mə tuhəgkiari ro min. ⁴⁷ Nənə iərmama riti rini pen ti Iesu i mə, “Ətə ro! Səim mama mine piəm me kamhərer fwe iruə, mamhətui ik. Irəha hokeikei mə tuhəgkiari mik.”

⁴⁸ Mətə Iesu rini mə, “Sin nəha səiou mama? Nisimə nəha piak me?” ⁴⁹ In ruini rəgin ia nərmama me səvənhi, mini mə, “Kimiaha i mama me səiou. Kimiaha i piak me.

✧ 12:33: Mat 7:16-20 ✧ 12:34: Mat 3:7, 15:18, Mat 23:33, Luk 3:7 ✧ 12:38: Mat 16:1, Luk 11:16, Jon 6:30, 1Kor 1:22 ✧ 12:39: Mat 16:4 ✧ 12:40: Jon 1:17 ✧ 12:41: Jon 3:5 ✧ 12:42: Mat 12:6, 1King 10:1-10 ✧ 12:46: Mat 13:55

50 ✠ Iærmama sə ramo nəkwai Tata səiou fwe ia neiai, in nə piak mine kitirimak mine mama səiou.”

13

Iesu rusipekin ia iærmama sə rauini nuni nari

¹ Ia nəpin nəha Iesu rier ia nimwə mevən məkure ia nıkare nui asori. ² ✠ Nærmama me həpik həuvehe mhousəsimwin pen irəha me tukwe. Ro pen Iesu rəputə ia nitətə ouihi riti fwe peraha məkure irə. Nærmama me pam kamhərer parei ia nipəkir. ³ Nənə in rani narimnari me ripik ti nirəha i, mausipekin, mamini mə, “Həregi ro. Nəpin riti, iærmama riti revən mə truini nuni nari me ia nəmhiən səvənhi. ⁴ Nəpin rauini nuni nari me, nuni nari me nepwin həsas pen ia suatuk, nənə menu me həuvehe mhani pam. ⁵ Nepwin həsas pen ia təkure kəpwier tiprənə rouihi ikin. Həuverə akwauakw a ti nəri nə mə nuanraha ripkeiwaiu amasan mhə ia tiprənə. ⁶ Mətə nəpin meri rəkwiri, mənhi, haukei pam ti nəri nə mə nuanraha rouihi. ⁷ Nuni nari me nepwin həsas pen ia tiprənə sə nəkwus ərəha rauviris ikin. Nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhousəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwin həsas pen ia tiprənə amasan, nənə mhəukuə. Nepwin kwənkwan hantret, nepwin kwənkwan sikisti, nepwin kwənkwan toti. ⁹ Iærmama sə nəkwəregin rarə ti niregiiən nari traməkeikei mətərig amasan.”

¹⁰ Kurirə irə nærmama me səvəi Iesu həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməgkiari m nærmama ia nusipekinien me?”

¹¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nærmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə ia neiai* hənəmərkwafə fwe kupwən. Mətə nærməpə me, kipekəsevər mhə ia suatuk ti nirəha mə tuhəukurən narimnari me nəha iaminihi. ¹² ✠ Ro iaminihi irə ti nəri nə mə iærmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iærmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvei raka pam tukwe. ¹³ ✠ Iou iakaməgkiari minraha ia nusipekinien me ti nəri nə mə kamhətui, mətə həpkətə mhə nari. Kamhəregi, mətə həpkregi mhə nari mhəukurən. ¹⁴ ✠ Noien səvənraha ro nəgkiariien i səvəi Profet Aesea ruvəuvehe muvəukuə. Rini mə, ‘Kimiaha tihəregi, mhəregi, mhəregi, mətə ti nəpin riti tihəpkregi mhə mhəukurən.

Tihətoni, mhətoni, mhətoni, mətə ti nəpin riti tihəpkətoni mhə mhəukurən.

¹⁵ Tro iaminiha irə, ti nəri nə mə reri nærmama me i ruvəskai raka.

Hənəsisəg raka ia nəkwəreginraha mine nənimenraha.

Mətə trini minuə həpwəh noien iaminiha irə,

nəfe nəghin tuhəukurən nətoniiən ia nənimenraha

nənə mhəregi ia nəkwəreginraha,

uə tuhəukurən ia rerinraha,

nənə mhərari mhəuvehe tukw iou, nənə tako irəha həuvehe mhəsanin.’

¹⁶ ✠ Mətə kimiaha nəmrimiaha ramətə nari, nəkwəregimiaha ramregi nari. Ro iaminihi irə rerimiaha traməkeikei magien. ¹⁷ Iakamini nipərhiənien tukumiaha i mə fwe kupwən profet me həpik mine nəkur atukwatukw me həpik hokeikei mə tuhətə narimnari me i hiamətə, mətə həpkətə mhə. Hokeikei mə tuhəregi nəgkiariien me i hiamregi, mətə həpkregi mhə.

¹⁸ Hətərig iou pwəh iakini irapw nipwrai nusipekinien səvəi iærmama sə rauini nuni nari me. ¹⁹ Nuni nari sə rəsas pen ia suatuk rəmwhen ia iærmama sə ramregi nəvisaiuən ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mətə in rireirei nipwran. Ro pen Setan ruvehe akwauakw, muvehi raka nəgkiariien nəha ia nətərigiən səvənhi. ²⁰ Nuni nari sə rəsas pen ia təkure kəpwier rəmwhen ia iærmama sə ramregi nəgkiariien amasan, nənə

✠ 12:50: Jon 15:14, Rom 8:29 ✠ 13:2: Luk 5:1-3 * 13:11: Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nipwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

✠ 13:12: Mat 25:29, Mak 4:25, Luk 8:18, 19:26 ✠ 13:13: Dut 29:4 ✠ 13:14: Jon 12:40, Wok Me 28:26-27

✠ 13:16: Luk 10:23-24

təkwtəkɥuni a ruvehi, maɣien tukwe. ²¹ Mətə nəɣkiariien nəha riṗkeiwaiu amasan mhə ia rerin rəmwhen ia nuai nei me. In truvehi nəɣkiariien nəha səvəi nəṗin ouihi a. Nəṗin nərmama tuho nəmisəien min, uə tuhometə in ti nəɣkiariien amasan, traraka akwauakw a irə. ²² ✠Nuni nari sə rəsas pen ia tiṗrənə nəkwus ərəha rauviris ikin rəmwhen ia iərmama sə riɣi nəɣkiariien amasan, mətə ramətəriɣ ṗik ia narimnari me səvəi tiṗrənə i. Mane rameikuə irə, mavi raka nətəriɣien səvənhi. Nətəriɣien me nəha housəman nəɣkiariien amasan. Rəṗwəh nukuəien. ²³ Mətə nuni nari sə rəsas pen ia tiṗrənə amasan rəmwhen ia iərmama sə riɣi nəɣkiariien amasan, mukurən niṗwran, mukuə. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Iesu rusipekin ia nurhi ərəha

²⁴ Nənə Iesu rini nusipekinien riti mwi ti nirəha i mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia iərmama sə ruini nuni nari amasan me ia nəmhien səvənhi, ²⁵ mətə nəṗin nərmama me səvənhi kamhapri, iərmama sə raməmwəki in ruvehe, muini pen mwi nuni nurhi ərəha ia nəkwai nəmhien nəha, nənə mier mamevən. ²⁶ Nəṗin nuni nari amasan me həutə pehe, mətə nurhi ərəha mwi rutə ia rerinraha.

²⁷ Iəmə asori nəha səvənhi nərmama nepwin kamho tukwini nari min. Irəha həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, ‘Iəmə asori. Ikinəṗwei nuni nari amasan me ia nəmhien səim. Mətə rəfo nurhi ərəha mwi fwe ikin?’

²⁸ Miregi in rini pen ti nirəha i mə, ‘Kwa iərmama sə raməmwəki iou rino.’

Miregi nərmama səməme kamho tukwini nari min həni pen tukwe in mə, ‘Ro iamini irə ikokeikei mə kimaha tahəuvən mheivi raka nurhi ərəha?’

²⁹ Mətə in rini mə, ‘Rekəm. Rərəha mə kimiaha hiameivi utə nurhi ərəha, nənə mheivi utə pekin sə ramasan me. ³⁰ ✠Ṗwəh irəha həutə ṗəri meste nəṗin nəha tuhəmruə irə. Ia nəṗin nəha takini pen ti nərmama me səiou səməme tuhesi kwənkwai nari amasan me nəha mə, Kimiaha tihəkupwən mhousəsəimwin nurhi ərəha, mhərihi tərini ia kusen me mə tukərarki pen ia nṗw. Mətə kwənkwai nari amasan me kimiaha tihəpeki, mhəuvehe, mhəmri ia nimwə səiou sə iakamoeite nəveginien ikin.’ ”

Iesu rusipekin ia nuni nei sə rouihi anan

³¹ Iesu rini irapw nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mini mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Iərmama riti ruvehi, məṗwei ia nəmhien səvənhi. ³² Nuni mastat in rouihi anan ia nuni nei me, mətə nəṗin rutə, rasori məṗi raka nəṗiɣin me pam, muvehe mo nei irə, menu me ia nimagouagou həuvehe mhə pen kwətəpag me səvənraha ia rəgin me.”

Iesu rusipekin ia yis

³³ Nənə Iesu rini pen nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mini mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, məṗi irau flaoa riṗik, nənə məṗwəh meste yis rəse floa me pam rəsisi.”

³⁴ Iesu rəɣkiari m nərmama me ia nusipekinien me a. Nəɣkiariien riti mwi riwən rini mahatən irəha irə. ³⁵ Iesu ro iamini irə mə nəɣkiariien i profet riti səvəi Kumwesən riməni fwe kupwən truvehe mukuə. Rini mə,

“Takəɣkiari ia nusipekinien me, mini irapw narimnari me sə iakinərkwafə i nəṗin nəha iakino tiṗrənə i meste pehe ipwet mine.”

Niṗwrai nusipekinien səvəi nurhi ərəha

³⁶ Iesu rəɣkiari pam, məṗwəh nərmama me, muvnimwə ia nəkwai nimwə. Nənə nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, mhəni mə, “Tikəusiəre ṗui pehe ro niṗwrai nusipekinien nəha ikiməni ia nurhi ərəha sə rutə ia nəmhien.”

³⁷ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama sə rauini nuni nari amasan me in nə iou, Iəməti Iərmama. ³⁸ ✠Nəmhien in nə tiṗrənə i. Nuni nari amasan me irəha nə niṗwnəti nītətə

sə Kumwesən ramərimənu irə. Nurhi ərəha me irəha nə nīpwnəti Setan, iəremhə ərəha. ³⁹ Iərmama sə rəmwəki iəmə asori səvəi nəmhien, muini pen nurhi ərəha in nə Setan. Nəpīn nuni nari amasan me həmrəu irə in nə nəpīn sampam. Nənə nərmama me nəha həuvən mhəsi kwənkwan irəha nə nagelo me.

⁴⁰ ✧ Rəmwən mə nərmama housəsīmwin nurhi ərəha, nənə mhəuvani ia napw, ia nəpīn sampam tro mwi iamīnhi irə. ⁴¹ ✧ Iou, Iəməti Iərmama, takərhi pen nagelo me səiou, həuvən ia kwopun me səiou sə iakamərimənu ikin. Nənə irəha tuhəpeki raka narimnari me pam səməme kamho nərmama kamhəmwei ia nərəhaien mine nəkur ərəha me pam, ⁴² ✧ nənə mhərarki pen irəha ia napw asori. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revīnraha. ⁴³ ✧ Nənə nəkur atukwatukw tuhəuvnimwə ia nītətə sə Tata səvənraha ramərimənu irə, nənə mhəiapw rosi meri. Iərmama sə nəkwəregīn rarə traməkeikei mətərig amasan.”

Iesu rusipekin ia mane asori sə kinīmwi ia tiprənə

⁴⁴ ✧ “Nītətə ia neiai rəmwən ia mane asori kinīmwi ia tiprənə riti. Iərmama riti raman mətōni mane nəha, rarə mīnimwi mwi. Ti nəri nə mə rerīn ragien pīk, in rəmri pen nəmri nari ia narimnari me pam səvənhi, muvehi mane irə, nənə mevən muvehi nəmri tiprənə nəha.”

Iesu rusipekin ia kəruətərei amasan riti kani mə pel

⁴⁵ “Nənə riti mwi. Nītətə ia neiai rəmwən ia iərmama riti sə ramətui kəruətərei amasan me nəha kani mə pel mə trəmri pen nəmri nari ia nīrəha, nənə muvehi mane. ⁴⁶ Nəpīn rətōni pel riti nənimen rutə pīk, revən məmri pen nəmri nari ia narimnari me pam səvənhi, muvehi mane irə, nənə mevən muvehi nəmri pel nəha.”

Iesu rusipekin ia net

⁴⁷ “Nənə riti mwi. Nītətə ia neiai rəmwən ia net sə kərarki pen ia nəkwai təsi, ruvehi nəmu me səpəmsəpə. ⁴⁸ ✧ Nəpīn net ruvəukuər, nərmama həvi parei, mhəkure, mənəmhəuai nəmu me. Sə ramasan me kamhəvai pen ia tənəripw me, mətə sə rərəha me kamhərarki. ⁴⁹ Tro mwi iamīnhi irə ia nəpīn sampam. Nagelo me tuhəuvən, mhəpeki raka nəkur ərəha ia reri nəkur amasan, ⁵⁰ ✧ nənə mhərarki pen irəha ia kwopun napw asori rauək ikin. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revīnraha.”

⁵¹ Iesu rəgkiari pam, nənə mərəs pen nərmama me i səvənhi mə, “Narimnari me i iakini pehe tukumiaha i hiəregi mhəukurən nīpwrənraha uə rekəm?”

Miregi irəha həni mə “Ouəh. Kimaha iahəukurən.”

⁵² Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Ro iamīnhi irə iərmama sə kupwən in ia hatən səvəi Loa, mətə kurirə irə kahatən amasan in ia nītətə ia neiai, in rəmwən ia iəmə asori riti nautə me rīpik fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. In rukurən nuvnimwəien mīpeki raka nautə me sə vi irau nautə me sə tui.”†

Nəkur imwei Iesu həpwəh nisaiien in

⁵³ ✧ Nəpīn Iesu rini irapw pam nusipekinien me i, in rəpwəh kwopun nəha, ⁵⁴ ✧ mevən ia Nasaret, imwəni atukwatukw, mīnamahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Irəha nənimenraha rier. Həni mə, “Iəmə i ruvehi nukurənien nəha pəku? Raməfo mamō nīm tətien me i? ⁵⁵ ✧ Kwa tīni Josef i iəmə sə rīməuvrhəkin nimwə! Səvənhi mama nə nəghīn nə Meri. Piəvni me nə Jemes, Josef, Jutas, mine Saemon. ⁵⁶ Kītiriməni me pam hamarə ia rukwənu i kitaha mīnraha. Ro iamīnhi irə iəmə i ruvehi narimnari me nəha pəku?” ⁵⁷ ✧ Nənə rerīnraha rīpkagien mhə ti Iesu. Həpwəh nisaiien in.

✧ 13:40: Mat 7:16, Jon 15:6 ✧ 13:41: Mat 24:31, Mat 25:31-46, Mak 13:27 ✧ 13:42: Mat 8:12 ✧ 13:43: Dan 12:3 ✧ 13:44: Mat 19:29, Luk 14:33, Fil 3:7 ✧ 13:48: Mat 22:9-10 ✧ 13:50: Mat 13:42, Luk 13:28 † 13:52: Iesu rusipekin ia nautə me sə vi mine nautə me sə tui. Nautə me sə vi rəmwən ia nəgkiariien sə rəmak ia Niutestamen. Nautə me sə tui rəmwən ia nəgkiariien sə rəmak ia Oltestamen. ✧ 13:53: Mat 7:28 ✧ 13:54: Jon 7:15 ✧ 13:55: Jon 6:42 ✧ 13:57: Jon 4:44

Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia kwopun me kamhəsiai profet riti, mətə nəkur imwəni me mine nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi ko həpwəh nisaiien in.”

⁵⁸ Nənə Iesu rīpko mhə nimtətien me rīpik ia kwopun nəha, ti nəri nə mə nəkur imwəni me həpwəh niniiien nīpərhiienien irə.

14

Jon Paptaes remhə

¹ Ia nəpīn nəha nərmama kamhəni pīk nəghi Iesu. Nəpīn Kig Herot rīregi nəgkiariien səvənraha, ² rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, “In nəha Jon Paptaes. Rīnətui mwi ia nemhəien səvənhi ro pen rauvehi niskaiien mamō nimtətien me.”

³ ✧ Kig Herot rini iamīnhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən in rəkwtəmhirī Jon, mərihi in, muvehi puwnimwə ia kalapus ti Herotias, pran səvəi piəvni nəghin nə Filip. ⁴ ✧ Niemaha raməpi prən nəha ti nəri nə mə Jon rini pen ti Kig Herot i mə, “Ikakres pran səvəi piām noien nəha rīpkatukwatukw mhə ia Loa.” ⁵ ✧ Kig Herot rokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rehekīr nərmama ti nəri nə mə irəha həni mə Jon in profet riti.

⁶ Mətə nəpīn ko nəveginien asori riti sə rahatən pen nəpīn Kig Herot rīnətui irə, prən ouihī səvəi Herotias ruvehe motanis ia nənimenraha, mo Kig Herot rerīn ragien. ⁷ Ro pen Kig Herot rini nəkwān muvehi kwəsua hi tukwe mə truvei pen nəfe nəghin prən ouihī i trəres i. ⁸ Ia nəpīn nəha mama səvəi prən ouihī rəgkiari min, mīni pen nətərigien səvənhi tukwe. Nənə prən ouihī nəha revən mīni pen ti Kig Herot i mə, “Tikevən muvehi kənkəpwə Jon Paptaes ia tikiplət muvehi muvehe ia kwopun i muvei pehe miou.” ⁹ Nəpīn Kig Herot rīregi nəresien nəha, rerīn rəpou. Mətə ti nəri nə mə rīməuvehi kwəsua hi ia nəmri nəmə asori me səməme kamhani pəri nari irəha min in rini nəkwān mə tukuvei pen. ¹⁰ ✧ In rərhi pen iarua gən riti səvənhi revən ia kalapus, mərəi raka kənkəpwə Jon, ¹¹ məmri pen ia tikiplət, muvehi muvehe, muvei pen m prən ouihī. Prənouihī nəha ruvehi mevən, muvei pen m mama səvənhi. ¹² Nənə nərmama me səvəi Jon həuvehe, mhəuvehi nīpwran, mhəuvən, mhənīmwi. Kurirə irə həuvən mhəni pen ti Iesu.

Iesu rəkwməni nərmama me irəha pam faef-taosen

¹³ Nənə nəpīn Iesu rīregi nəgkiariien i, rəputə ia nitətə ouihī, məpwəh kwopun nəha, mevən in əpa ia kwopun riti nərmama həiwən ikīn. Mətə nərmama me həregi, həier ia taon me, mhəvən a, mhəkurirə in. ¹⁴ ✧ Nəpīn in ruvarei, rətoni nərmama həpik, nənə rerīn rəkwpər ti nirəha. Nənə in ro nərmama me səvənraha səməme kamhemhə həuvehe mhəsānīn.

¹⁵ Nəpīn rīnaməruarəv meri na trivə, nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Rīnaməpitəv. Kwopun i nəveginien riwən ikīn. Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia rukwənu me pwəh həuvehi nəmri nəveginien sənənraha.”

¹⁶ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Irəha tuhəuvən ti nəfe? Kīmīaha nə tihəuvei pen nəveginien mīnraha.”

¹⁷ Mīregi irəha həni pen tukwe in mə, “Nəveginien sənətaha rəpwəh nəmwhēnien. Bred krirum mine nəmu kəru a i.”

¹⁸ Mīregi Iesu rini mə, “Həuvehi irəha mhəuvehe tukw iou.” ¹⁹ ✧ In rini nəkwān mə nərmama tuhəkure ia nurhi. Ruvehi bred krirum mine nəmu kəru, məkwətə ia nīmagaouagou, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen bred me, muvei pen m nərmama me səvənhi, nənə irəha həpeki pen m nərmama. ²⁰ ✧ Nərmama pam hani nari tīpwīnraha rəsisi. Nənə nərmama me səvəi Iesu həvai pen nīpər pəri nəveginien me nəha sə hənani mhəpwəh rukwəu ia tənərīpw me irəha pam twelef. ²¹ Nərmama me nəha həpik hani nari nərman nīpran mine nəkwər hakwərha. Kəvsini nərman me əpa ipaka faef-taosen.

✧ 14:3: Mat 11:2 ✧ 14:4: Lev 18:16, Lev 20:21 ✧ 14:5: Mat 21:26 ✧ 14:10: Mat 17:12 ✧ 14:14: Mat 9:36 ✧ 14:19: Mat 15:35-39, Mak 8:6-10 ✧ 14:20: 2King 4:44

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

²² Kurirə irə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəputə ia nitətə ouihi, mhəkupwən mhəpi simwin ia nui asori. In tramo mərhi pen nərmama həuvən fwe imwənraha me. ²³ ✠Iesu rəsəkir raka minraha, mutə ia təkue riti mə trəfwaki in əpa. Nəpin rinəpitəv in əpa ia kwopun nəha, ²⁴ mətə nitətə ouihi nərmama me səvənhi kamhəsua i ruvan raka isipwin ti tənə nəha. Peiau peiau me kamhəpwi ti nəri nə mə irəha kamhəu mamhəuvən ia nəmri mətəgi mwatuk.

²⁵ Ia nəpin nəha rinamran Iesu ruvehe ti nirəha, mamavən ia təkure nui. ²⁶ ✠Mətə nəpin nərmama me səvənhi həti pen mhətoni mə in ravən ia təkure nui, həhekir, mhəni mə, “Kwa iəremhə nəha.” Nənə irəha həkwein əpwəmwis ti nəri nə mə həhekir asori.

²⁷ Mətə təkwtəkwuni a Iesu rəgkiari minraha mini mə, “Kimiaha tihəpwəh niregiiən rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehekirien.”

²⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Trini minua ik nə tikini nəkwam tukw iou i mə takavən ia təkure nui muvehe tukw ik.”

²⁹ ✠Miregi Iesu rini mə, “Uvehe.” Ro pen Pita reivə irapw ia nəkwai nitətə ouihi, mavən ia təkure nui mevən ti Iesu. ³⁰ Mətə nəpin rətoni nimətəgi, rehekir, minaməmwənimw, minaməkwein əpwəmwis mə, “Iərimənu! Uvehimiru iou!”

³¹ ✠Təkwtəkwuni a Iesu rosə pen rəgin muvehi Pita, mini pen tukwe in mə, “Ik iərmama nahatətəien səim ripkiskai mhə. Rəfo nətərigiiən səim ro kəru iamini irə?”

³² Nəpin irau krouəputə ia nitətə ouihi, nimətəgi reiwai miwən. ³³ ✠Nənə nərmama me səvəi Iesu ia nəkwai nitətə ouihi hənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min, mhəni mə, “Nipərhiien ik Tini Kumwesən.”

Iesu ro nəkur Kenesaret səməme kamhəmhə həuvehe mhəsanin

³⁴ Irəha həpi simwin ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ³⁵ Nəpin nərmama ia kwopun nəha hətoni mhəkurən mə Iesu nəha, hərhi pen nəgkiariien revən ia rukwənu me pam ia kwopun nəha. Nənə irəha həuvehi nərmama me pam səməme kamhəmhə mhəuvehi mhəuvehe ti Iesu, ³⁶ ✠mamhəres in mə ko irəha hərəpi a nusvenhi tinari səvənhi. Nənə irəha pam səməme hərəpi həuvehe mhəsanin.

15

Nərmama me i kamhəsiai Kumwesən ia tərhunraha əpa

¹ Ia nəpin nəha Farisi me mine nahatən me səvəi Loa həier ia Jerusalem, mhəuvehe ti Iesu, mhəni mə, ² ✠“Rəfo nərmama me səim kamhərui nitətə səvəi kaha kupwən me? Nəpin hani nari, həkukupwən mhə mhərkwerig.”

³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamətəfi nəgkiariien səvəi Kumwesən mə tihəsi pen narəien səkimiaha? ⁴ ✠Kumwesən riməni nəkwən mə, ‘Tikisiai tata mine mama səim.’ In riməni mwi mə, ‘Trini minua iərmama riti rani ərəha tata mine mama səvənhi, tukaməkeikei kousi əpune in.’ ⁵ Mətə kimiaha hiaməni mə, ‘Trini minua iərmama riti rini pen ti səvənhi tata mine mama mə, Səiou narimnari me sə trasitu ia kimirau ro ikinan i səvəi Kumwesən, ⁶ ramasan mə in trəpwəh nuvei penien nari riti m səvənhi tata misiai in irə.’ Ia noien nəha kimiaha hiamousi raka nəgkiariien səvəi Kumwesən ia narəien səkimiaha. ⁷ Kimiaha kəuətkəsua me. Fwe kupwən, Profet Aesə riməni atukwatukw kimiaha, mini mə,

⁸ ‘Nərmama me i kamhəsiai iou ia tərhunraha, mətə rerinraha rəmak isipwin tukw iou.

⁹ Kamhəfwaki auər a miou.

Nəpin kamhahatən nərmama,

həni mə kamhahatən nəgkiariien səiou, mətə rekəm.

Kamhahatən nəgkiariien sə ruku pen a ti nərmama.’ ”

✠ 14:23: Luk 6:12, 9:28 ✠ 14:26: Luk 24:37 ✠ 14:29: Jon 21:7 ✠ 14:31: Mat 8:26 ✠ 14:33: Mak 4:39

✠ 14:36: Mat 9:20-21, Mak 5:27-28, Luk 8:44 ✠ 15:2: Luk 11:38 ✠ 15:4: Eks 20:12, Eks 21:17, Dut 5:16

Næfe nari tro iærmama ruvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn

¹⁰ Nænæ Iesu rækwein nærmama me hæuvehe tukwe. Rini pen ti niræha i mæ, “Kímiaha tihætærig amasan ia nirak, mhæukuræn næfe takini. ¹¹ ✠Ripko mhæ næri sæ ruvnmwæ ia nækwai iærmama ramo in ræmkemik ia næmri Kumwesæn, mætæ næri sæ ruku pen ia nækwan mamier in næ ramo in ræmkemik ia næmri Kumwesæn.”

¹² Nænæ nærmama me sævænhi hæuvehe, mhæni pen tukwe in mæ, “Ikukuræn mæ næpin Farisi me hæregi nægkiariien næha niemaha ræpi iræha.”

¹³ Miregi Iesu rini mæ, “Nei me pam sæmæme Tata sæiou fwe ia neiai ripkæpwei mhæ ti næpin riti keivi utæ iræha. ¹⁴ ✠Kímiaha tihæpwæh iræha. Iræha nærmama kamhæiri pen nærmama ia suatuk sæ tuhési, mætæ næmrinraha rifwæ. Trini minuæ iærmama riti nænimen rifwæ mamiri pen iærmama riti mwi nænimen rifwæ ia suatuk sæ trouesi, irau pæri trouivæ irapw ia ruei tænæ.”

¹⁵ Mætæ Pita rini pen tukwe in mæ, “Ni pehe ro tukumaha i nipwrai nusipekinien næha ikimæni.”

¹⁶ Miregi Iesu rini mæ, “Kímiaha mwi hiamreirei ihi? ¹⁷ Hiæpkukuræn mhæ mæ næfe nari revæn ia nækwai iærmama, ramevæn ia tipwin, mamier. ¹⁸ Mætæ næri sæ ramier ia nækwai iærmama raku pen ia rerin fwe imwæ nænæ in næ ramo in ræmkemik ia næmri Kumwesæn. ¹⁹ ✠Iakani iaminihi iræ ti næri næ mæ nætærigien æræha ruku pen ia reri iærmama fwe imwæ, mamier: nousi æpuneien iærmama, nakresien pran sævæi iærmæpæ, noien sæ nærman mine nipran kamhæiri ænnapen iræha me, nakresien, neikuæien, nini æræhaien iærmama. ²⁰ Noien me i ramo iærmama ræmkemik ia næmri Kumwesæn. Mætæ trini minuæ iærmama ripkærkerig mhæ, mamæni nari, noien næha ko ripko mhæ in ruvehe mæmkemik ia næmri Kumwesæn.”

Pran Kenan riti rini nipærhienien ia Iesu

²¹ Nænæ Iesu rier, mæpwæh kwopun næha, mevæn ipaka ti taon mi næha Tæa mine Saeton. ²² Nænæ tækwækwuni a pran Kenan riti sæ ramaræ ia kwopun næha ruvehe, mamasæk, mamini mæ, “Iærimænu, kwænækwus sævæi Kig Tevit, tikapi tukw iou! Iæremhæ ramaræ ia præn ouihæ sæiou, mamo in ramæmisæ pik!”

²³ Mætæ Iesu ræpwæh ninien nægkiariien riti ti præn næha. Nænæ nærmama me sævænhi hæuvehe mamhægkiari min, mhæni mhænuæ, “Ærhi pen præn i ramevæn, ti næri næ mæ rakuriræ kitaha, mamasæk.”

²⁴ ✠Miregi Iesu rini mæ, “Kumwesæn rærhi pehe iou mæ takuvehe æpa ti nækur Isrel. Iræha hæmwhen ia sipsip me hænæruæi.”

²⁵ Mætæ præn næha ruvehe minimwi nukurhun mi ia nænimen, mini mæ, “Iærimænu. Tikasitu ia nirak.”

²⁶ Miregi Iesu rini mæ, “Ræpwæh namasanien mæ takuvehi næveginien sænæi nækwærhakwærho mæarki pen i m kuri me.”

²⁷ Miregi præn i rini mæ, “Nipærhienien, Iærimænu. Mætæ kuri me mwi kamhani nimwækmwæki næveginien sæ ramæsas irapw ia ruei tepol sævæi iæmæ asori sævænraha.”

²⁸ ✠Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Præn i ikamahatætæ pærhien. Pwæh iako mik ræmwhen sæ ikokeikei.” Tækwækwuni a mwi præn ouihæ sævænhi ruvehe mæsanin.

Iesu ro nærmama hæpik hæuvehe mhæsanin

²⁹ ✠Iesu rier ia kwopun næha, mavæn ia nikarkare nui asori Kalili, mevæn mutæ ia tækuær riti mækure fwe ikin. ³⁰ Nænæ nærmama hæpik hæuvehe tukwe, mamhæuvehi nærmama me sæmæme kamhemhæ. Nepwin nisunraha rærfe. Nepwin nænimenraha rifwæ. Nepwin nemhæien rouraha nipæri nipwranraha. Nepwin ho iæpou ko hæpwæh nægkiariien. Hæuvehi mwi nærmama hæpik mwi, mhæmri pen iræha ia nisui Iesu, nænæ in ro iræha hæuvehe mhæsanin. ³¹ ✠Ia næpin næha næpou me hamægkiari. Nærmama nemhæien rouraha nipæri nipwranraha hæuvehe mhæsanin. Nærmama sæmæme nisunraha rærfe,

✠ 15:11: Mat 12:34 ✠ 15:14: Mat 23:16,24, Luk 6:39, Rom 2:19 ✠ 15:19: Jen 8:21, Mat 12:34 ✠ 15:24: Mat 10:6 ✠ 15:28: Mat 8:10,13 ✠ 15:29: Mak 7:31 ✠ 15:31: Mak 7:37

hævi atukw a nisunraha mamhavæn. Nænæ nærmama nænimenraha rifwæ hætui mamhætø nari. Næpin nærmama me hætøni, nænimenraha rier. Nænæ hægnægini Kumwesæn sævæi nækur Isrel.

Iesu rækwmæni nærmama iræha pam fo-taosen

³² ✨ Ia næpin næha Iesu rækwein nærmama me sævænhi hæuvehe. Rini pen ti niræha i mæ, “Rerik rækwæpir ti nærmama me i. Hænaræ raka næpin kahar kitaha minraha, nænæ sænænraha næveginien ruvæiwæn. Iakæpwæh no keikeiien mæ takærhi pen iræha fwe imwænraha næpin nukumhæ ramahi iræha. Ræræha mæ kamhæuvæn næmrinraha ripitæv hæmwei ia suatuk.”

³³ Miregi nærmama me sævænhi hæni pen tukwe in mæ, “Tsæuvehi bred pæku ræmwhen tsækwmænu nærmama me i? Kwa hæpik anan. Kitaha samaræ ia kwopun næveginien riwæn ikin.”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Sænæmiaha bred kevæ?”

Miregi hæni mæ, “Sefen mine kwopnæti næmu me næpwin mwi fwe ikin.”

³⁵ Iesu rini nækwæn mæ nærmama me næha sænænraha næveginien riwæn tuhækure ia tiprænæ. ³⁶ Nænæ ruvehi bred næha sefen mine kwopnæti næmu me, mæfwaki mini vivi Kumwesæn tukwe. Næpin ræfwaki pam, mamækwsen bred me, mauvei pen m nærmama me sævænhi, hæpeki pen m nærmama me. ³⁷ Nærmama me pam hani nari tipwinraha ræsis. Næpin hænani raka nari, hævai pen nipærpæri bred mine næmu me hænani mhæpwæh rukuær ia tænaripw sefen. ³⁸ Nærmama me næha hani nari hæpik anan nærman nipran mine nækwærhakwærha. Kævsini nærman me æpa iræha pam fo-taosen. ³⁹ Nænæ Iesu rærhi pen iræha kamhæuvæn imwænraha me. Kuriræ iræ ræputæ ia nitætæ ouihi riti, mamevæn fwe kwopun riti næghin næ Makatan.

16

Farisi me kamhæres nimtætien riti

¹ ✨ Ia næpin næha Farisi me mine Satusi me hæuvehe, mhæres pen Iesu i mæ, “Ko iko ro nimtætien riti sæ ruku pen ia neiai pwæh iahætøni mhækuræn mæ ik pærhien Kumwesæn rærhi pehe ik?”

² Miregi Iesu rini mæ, “Næpin meri na trivæ, kimiaha hiæni mæ, ‘Rosi trakwakwi rukwæsikær ti næri næ mæ nimagouagou rærueræv.’ ³ Nænæ ia næpnæpin kimiaha hiæni mæ, ‘Rosi nesæn trauær ipwet ti næri næ mæ nimagouagou rærueræv, mæpuæ.’ Kimiaha hiækuræn nætæien nimagouagou, nænæ mhækuræn næfe nari nimagouagou ramahatæn pen. Mætæ ræfo hiæreirei nipwrai nimtætien me i kamo ipwet mine? ⁴ ✨ Kimiaha nærmama ipwet mine hiamætui a nimtætien ti næri næ mæ noien sækimiaha rikou. Kimiaha hiænæpwæh Kumwesæn ræmwhen pran sæ ræpwæh iærman sævænhi mamesi pen iærmpæ. Kumwesæn træpwæh nuvei peheien nimtætien riti mwi m kimiaha, mætæ nimtætien æpa sævæi Profet Jona.” Iesu rini nægkiariien næha, mæpwæh iræha, mamevæn.

Nahatænien sævæi Farisi me mine Satusi me

⁵ Ia næpin næha Iesu revæn iræha nærmama me sævænhi, mhæuvæn mhæpi simwin ia nui asori. Nærmama me sævænhi hænænouenou mæ tuhæuvehi bred. Næpin iræha hæuværei ia nikaren pen, ⁶ ✨ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha tihætui amasan, mhæsiari ti yis sævæi Farisi me mine Satusi me.”

⁷ Miregi iræha hænæmægkiari minraha me i mæ, “Rosi ramægkiari iaminhi iræ ti næri næ mæ kitaha sænænouenou bred uæ?”

⁸ Nænæ næpin Iesu riregi, rini mæ, “Kimiaha nahatætæien sækimiaha ripkiskai mhæ. Ræfo hiamægkiari m kimiaha me mæ sænæmiaha bred riwæn? ⁹ ✨ Kimiaha hiæreirei ihi? Rerimiaha ripkrhi mhæ bred krirum sæ iakinækwmæni nærmama faef-taosen iræ mine tænaripw kevæ hiamæuvehi kuriræ? ¹⁰ ✨ Rerimiaha ripkrhi mhæ bred sefen sæ iakinækwmæni nærmama fo-taosen iræ mine tænaripw kevæ hiamæuvehi kuriræ? ¹¹ Ræfo

✨ 15:32: Mat 14:14 ✨ 16:1: Mat 12:38, Luk 11:16 ✨ 16:4: Mat 12:39, Luk 11:29 ✨ 16:6: Luk 12:1 ✨ 16:9: Mat 14:17-21 ✨ 16:10: Mat 15:34-38

høreirei nīpwrai nægkiariien səiou? Iapkægkiari mhə ia bred, mətə iakamini mə kimiaha tihaməsiari ti yis səvəi Farisi me mine Satusi me.”¹² Ia nəpīn nəha nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhəukurən mə Iesu rīpkini mhə mə tuhəsiari ti yis səvəi bred, mətə tuhəsiari ti nahatəniēn səvəi Farisi me mine Satusi me.

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

¹³ Nəpīn Iesu ruvehe ipaka ti taon nəha Sisaria Filipae, rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Nərmama kamhəni iou, Iəməti Iərmama, mə iou sin?”

¹⁴ ✧ Miregi həni mə, “Nərmama nepwīn kamhəni ik mə Jon Paptas. Nepwīn kamhəni ik mə Profet Elaeja. Nepwīn mwi kamhəni ik mə Jeremaea uə profet riti mwi fwe kupwən.”

¹⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə kimiaha hiaməni mə iou sin?”

¹⁶ ✧ Miregi Saemon Pita rini mə, “Ik Kristo. Kumwesən sə ramiru, tīni nə ik.”

¹⁷ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Saemon, tīni Jon, rerim tragien! Rīpko mhə iərmama riti rahatən ik irə mə tikukurən nəri i, mətə Tata səiou fwe ia neiai rahatən ik irə ikukurən. ¹⁸ ✧ Nənə iakani pehe tukw ik i mə ik nə Pita. Nīpwrai nəhag nəha mə kəpwier. Ia təkure kəpwier i takuvrhəkin nakalasia me səiou rəmwhen sə kauvrhəkin pen nimwə irə, niskaiēn səvəi nemhəien ko rīpkouraha mhə irəha. ¹⁹ ✧ Takuvei pehe ki me səvəi nītətə ia neiai* mik. Nəfe nari ikərihi tərini ia tīprənə i, tukərihi tərini fwe ia neiai. Nəfe nari ikifi raka ia tīprənə i, tukifi raka fwe ia neiai.” ²⁰ ✧ Nənə Iesu rinise pen əknekīn ti nərmama me səvənhi mə, “Kimiaha tihəpwəh nīniēn ti iərmama riti mə iou Kristo.”

Iesu rukupwən mini irapw mə in tremhə nənə mətui mwi

²¹ Ia nəpīn nəha mamevən, Iesu rīnamahatən nərmama me səvənhi mə, “Takaməkeikei mevən fwe Jerusalem. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loa tuho nəmisiēn me rīpik ia nirak, mhousi əpune iou. Mətə ia nəpīn səro kahar irə takətui mwi.”

²² Ia nəpīn nəha Pita riri raka Iesu ia nīkarenraha, minanise pen tukwe in mə, “Iərimənu, pwəh Kumwesən trapi tukw ik, məpwəh nəseniēn nərmama tuho noien nəha ia niram ia nəpīn riti.”

²³ Mətə Iesu ruvsini, mini pen ti Pita i mə, “Setan, evən ia təkutak! Ikaməmwur mə tiko iakapəti mīmwei iamīnhi irə ti nəri nə mə nətərigiēn səim rīpkesi pen mhə nətərigiēn səvəi Kumwesən, mətə ikamesi pen a nətərigiēn səvəi nərmama.”

Iərmama traməkeikei məvrani nei kamarkuau

²⁴ ✧ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Iərmama sə rokeikei mə truvehe mo iərmama riti səiou traməkeikei məpwəh nətərigiēn səvənhi, muvehi utə nei kamarkuau səvənhi, məvrani mukurirə iou. ²⁵ ✧ Iərmama sə rokeikei mə trəkwtəmhiri nīmīruēn səvənhi trarfai irə, mətə iərmama sə traraka ia nīmīruēn səvənhi tukw iou truvehi nīmīruēn rerin. ²⁶ ✧ Trini minuə iərmama riti rīpeki pam narimnari me ia tīprənə i mo səvənhi i, nənə kurirə ikin remhə, mətə rīpkuvehi mhə nīmīruēn rerin, noien nəha trəfasitu irə? Uə iərmama truvei pen nəfe mərpwīn tai nīmīruēn səvənhi? ²⁷ ✧ Iou Iəməti Iərmama takuvehe ia niskaiēn səvəi Tata səiou kimaha nagelo me səiou. Ia nəpīn nəha takərpwīn noien səvəi nərmama me kuatia kuatia. Nərpwīniēn sə takuvei pen minraha tresi pen a nəfe nari irəha həno. ²⁸ Iakani nīpərhīniēn tukumiaha i nərmama nepwīn kamhərer ia kwopun i tuhəpkemhə mhə meste tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, iakauvehe rəmwhen ia kig mə takərimənu ia nītətə səiou.”

✧ 16:14: Mat 14:1-2, Mak 6:14-15, Luk 9:7-8 ✧ 16:16: Jon 6:69 ✧ 16:17: Mat 17:5, Kal 1:15-16 ✧ 16:18: Jon 1:42, Efes 2:20 ✧ 16:19: Mat 18:18, Jon 20:23 * 16:19: Nəpīn rīpik Matiu rani nægkiariēn i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nægkiariēn i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ✧ 16:20: Mat 17:9, Mak 9:9 ✧ 16:24: Mat 10:38, Luk 14:27 ✧ 16:25: Mat 10:39, Luk 17:33, Jon 12:25 ✧ 16:26: Mat 4:8-9 ✧ 16:27: Mat 25:31, Sam 62:12, Prov 24:12, Rom 2:6, Rev 22:12

17

Nipwrai Iesu ruvehe mopə

¹ Nəpɪn sikis rukurau, nənə Iesu riri əpa Pita mine Jemes mine piəvni Jon, həutə parei ia təkueə əpwəmwis riti. ² ✨Ia kwopun nəha irəhar harətoni ia nənimenrahar nipwrai Iesu ruvehe mopə. Nənimen rəhiapw rəmwhen ia meri. Tinari səvənhi ruvehe məpsan rəmwhen ia nukuraanien. ³ Təkwtəkwuni a irəhar harətoni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouəgkiari irəhar Iesu.

⁴ Nənə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Iərimənu. Ramasan mə kimrahar iaharuvehe i. Mə ikokeikei tako tənimwə kahar, riti səim, riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Elaeja.”

⁵ ✨Pita raməgkiari ihi, təkwtəkwuni a mwi nəpuə əpsan riti ruvehe muvegi irəha. Reri Kumwesən ruku pen ikin, mini mə, “In nəha nərik keikei. Rerik ragien tukwe. Tihətərig in.”

⁶ Nəpɪn Pita mine Jon mine Jemes harregi nəgkiariien nəha, harhekir, mharmwei, mharnimwi irapw nənimenrahar ia tiprənə. ⁷ Mətə Iesu ruvehe mirapi irəhar, mini mə, “Harərer, mharəpwəh nehekiriien.” ⁸ Nənə irəhar harəkwətə, harəpwəh nətoniien Moses mine Profet Elaeja, mətə Iesu əpa irəha min.

⁹ ✨Nəpɪn irəha kamheiwaiu pehe ia təkueə, Iesu rini pen ti nirəhar i mə, “Kimirəhar tiharəpwəh niniien ti iərmama riti nimtətien nəha hiarnətoni, meste iou, Iəməti Iərmama, iakətui mwi ia nemhəien səiou.”

¹⁰ ✨Nənə Pita mine Jemes mine Jon harəres pen in i mə, “Rəfo nahatən me səvəi Loa kamhəni mə Profet Elaeja traməkeikei mukupwən muvehe?”*

¹¹ Miregi Iesu rini mə, “Nipərhienien. Profet Elaeja truvehe məmri amasan pam narimnari me rəmwhen ia sə fwe kupwən. ¹² ✨Mətə iou iakani pehe tukumirəhar i mə Profet Elaeja ruvəuvehe raka nənə nərmama me həpkətə sas mhə in, mətə hesi pen nətərigien səvənraha, mho rərəha irə. Iou mwi, Iəməti Iərmama, takaməkeikei mevən ia rəginraha, nənə irəha tuho nəmisəien miou.” ¹³ ✨Ia nəpɪn nəha Pita mine Jemes mine Jon haruvehe, mharukurən mə Iesu raməgkiari ia Jon Paptaes.

Iesu rəkoui irapw iəremhə ia iəkunouih

¹⁴ Nəpɪn irəha hərərig pehe mwi ti nərmama me, iərmama riti ruvehe ti Iesu, minimwi nukurhun mi ia nənimen, ¹⁵ mini mə, “Iərimənu. Tikapi tukw iou, masitu ia nərik. Nemhəien i nikəvan ro in. In raməmisə pik. Nəpɪn ripik ramwei pen ia napw, mamwei pen ia nui. ¹⁶ Iakuvehi in muvehe ti nərmama me səim, mətə irəha ko həpkə mhə in ruvehe məsanin.”

¹⁷ ✨Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha nəkur ipwet mine nahatətəien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəpɪn? Tinesən mine iakapwis kimiaha? Kimiaha tihəvən mhəuvehi iəkunouih nəha mhəuvehi mhəuvehe.” ¹⁸ Nəpɪn həuvehi mhəuvehe, Iesu rinise pen ti iəremhə i mə, “Tikier ia iəkunouih i.” Nənə təkwtəkwuni a rier, iəkunouih nəha ruvehe məsanin.

¹⁹ ✨Kurirə irə nərmama me səvəi Iesu həuvehe ti Iesu, mhəres pen in əpa mə, “Rəfo kimaha iahəreirei nəkoui irapwien nənimwin ərəha nəha?”

²⁰ ✨Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ti nəri nə mə nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə. Iakani nipərhienien tukumiaha i trini minuə kimiaha hiahətətə pərhien ia Kumwesən, nəri auə a mə nahatətəien nəha səkimiaha rouih anan rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat, mətə hiəukurən niniien ti təkueə i mə, “Təkueə i tikaraka ia kwopun i mevən məkure pen fwe, nənə trier mevən. Narimnari me pam triməru tukumiaha.” ²¹ †

✨ 17:2: 2Pit 1:16-18 ✨ 17:5: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 3:17, Mak 1:11, Luk 3:22, Dut 18:15 ✨ 17:9: Mat 16:20

✨ 17:10: Mal 4:5 * 17:10: Mal 4.5 Profet Malakae riməni mə Profet Elaeja trukupwən muvehe

kurirə irə Kristo ruvehe. ✨ 17:12: Mat 11:14, 14:10 ✨ 17:13: Luk 1:17 ✨ 17:17: Dut 32:5,20, Jon

14:9 ✨ 17:19: Mat 10:1 ✨ 17:20: Mat 21:21, Mak 11:23, Luk 17:6, 1Kor 13:2 † 17:21: Nəkukuə me ripik

kimərai pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 21 riwən.

²² ✠ Nəpɪn nərmama me səvəi Iesu housəsɪmwɪn irəha me ia tənə Kalili, in rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Trɪpkə mə tui kuvei pen iou, Iəmətɪ Iərmama, ia rəgi nərmama. ²³ Irəha tuhousi əpune iou, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nemhəien səiou ia nəpɪn səro kahar irə.” Nənə nərmama me səvənhi həregi rərəha anan.

Iesu ruvehi silin ia nəkwai nəmu mərəku pen nəmri takis irə

²⁴ ✠ Nəpɪn Iesu mɪne nərmama səvənhi me həuvehe ia Kapaneam, nərmama səməme kamhəuvehi takis səvəi nɪmwə səvəi Kumwesən həuvehe tɪ Pita, məhəni mə, “Rosi iahatən səkɪmɪaha rɪpkərəku mə takis səvəi nɪmwə səvəi Kumwesən uə?”

²⁵ Miregi Pita rɪni mə, “Ouəh. In ramərəku.”

Nəpɪn Pita revən muvɪmwə, Iesu rukupwən məgkiari min, mɪni mə, “Saemon, ikaməfətərig irə? Kig me ia tɪprənə i kamhəkeikei m nəfe nərmama me mə tuhərəku pen nəmri takis mɪnrəha, tɪnɪnrəha me uə nərməpə?”

²⁶ Miregi Pita rɪni mə, “Nərməpə.”

Miregi Iesu rɪni pen tukwe in mə, “Ikani nɪpərhiɪnɪen. Nɪpwnətɪ kig me həpkərəku mə nəmri takis, ²⁷ mətə pwəh sərəku pen rərəha kɪtaha tso niemaha rəpi nərmama me i səməme kamhəuvehi takis. Tikevən fwe ia nui asori, mosəperəha. Nəmu sə rukupwən məgher ia kwərvinari, tikivi utə, məti pen ia nəkwən, nənə tikətoni silin riti. Tikuvehi muvei pen mərəku pen takis səkrau mɪnrəha.”

18

Iərmama əfo nə in rasori ia nərmama nepwɪn

¹ ✠ Ia nəpɪn nəha nərmama me səvəi Iesu həuvehe tukwe in, məhəni mə, “Ia nɪtətə ia neiai* sin rasori məpi raka nərmama me nepwɪn?”

² Nənə Iesu rəkweɪn iəkunouɪhi riti ruvehe, rərɪpwi irapw in ia kurkwənraha, ³ nənə mɪni mə, “Ikani nɪpərhiɪnɪen tukumɪaha i mə kɪmɪaha tɪhaməkeikei məhərari məhəuvehe məmwhen ia nəkwərəkəwərha me. Mə hɪəpwəh tɪhəpkuvɪmwə məhə ia nɪtətə ia neiai ia nəpɪn riti. ⁴ Iərmama sə treiwaiu rəmwhen ia iəkunouɪhi, mɪpkəfiətə məhə in, in rasori məpi raka nərmama me nepwɪn ia nɪtətə ia neiai.

⁵ ✠ Iərmama sə trəsevər ia rerɪn tɪ iəkunouɪhi riti sə ro iamɪnhi ia nəghɪk rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerɪn tukwe iou.”

Iesu rəgkiari ia narɪmnari me səməme tuhəuvehe məhə nərmama həmwei

⁶ ✠ “Nəkwərəkəwərha me i səməme kamhəhatətə ia nɪrak, trɪni mɪnuə iərmama riti ro riti rɪmwei ia nərəhəien, Kumwesən trərɪpwɪn noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha trɪregi rərəha anan məpi raka kərihi pen kərətərei asori ia nɪpətəkɪnuan kosə irapw i ia təmwei təsi. ⁷ Trərəha anan tɪ nərmama ia tɪprənə i tɪ nəri nə mə narɪmnari me kamhəuvehe tuho irəha həmwei ia nərəhəien. Narɪmnari me i tuhaməkeikei məhəuvehe, mətə trərəha anan tɪ iərmama sə truvehi narɪmnari me i muvehe. ⁸ ✠ Mə rəgɪm uə nɪsum ramo ikamwei ia nərəhəien, tikərari raka, mərarki. Mə rəgɪm rɪpɪp uə nɪsɪm rɪpɪp mətə ikuvehi nɪmɪruɪen, ramasan pɪk tukw ik. Rərəha mə rəgɪm kərɪ uə nɪsum kərɪ mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək rerɪn ikɪn. ⁹ Mə nənimem ramo ikamwei ia nərəhəien, tikukumwiri raka, mərarki. Mə nənimem kuatɪa mətə ikuvehi nɪmɪruɪen, ramasan pɪk tukw ik. Rərəha mə nənimem kərɪ mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək ikɪn.”

Iesu rusipekɪn ia sɪpsɪp sə rəruei

¹⁰ ✠ Nənə Iesu rɪni mə, “Kɪmɪaha tɪhətui amasan tukumɪaha me məhəpwəh noien nəri əwər a ia nəkwərəkəwərha me i riti. Ikani pehe tukumɪaha i mə fwe ia neiai nagelo

✠ 17:22: Mat 16:21 ✠ 17:24: Eks 30:13, Eks 38:26 ✠ 18:1: Luk 22:24 * 18:1: Nəpɪn rɪpɪk Matiu rani nəgkiariɪen i mə “Nɪtətə ia neiai.” Nɪpwrari nəgkiariɪen i in i “Nɪtətə sə Kumwesən ramərɪmənəu irə.” ✠ 18:5: Mat 10:40, Luk 10:16, Jon 13:20 ✠ 18:6: Luk 17:1-2 ✠ 18:8: Mat 5:29-30 ✠ 18:10: Hip 1:14

me sǎvǎnraha kamhǎtǎ rerin nǎmri Tata sǎiou sǎ ramarǎ fwe ia neiai. ¹¹ ✠ Iou, Iǎmǎti Iǎrmama, iakuvehe mǎ takuvehimiru nǎrmama sǎmǎme kamhǎruei. †

¹² ✠ Kimiaha hiamǎfǎtǎrig irǎ? Trini minuǎ iǎrmama riti sipsip me sǎvǎnhi irǎha pam hantret, nǎnǎ riti ia nirǎha rǎruei, trǎfo pen irǎ? In trǎpwǎh naenti-naen kamhani nurhi ia tǎkuǎr, mevǎn mamǎtui sǎ nǎha rinǎruei. ¹³ Nǎnǎ trini minuǎ rǎtoni, iakamini nǎpǎrhienien tukumiaha i mǎ rerin rǎgien pik ti sipsip nǎha mǎpi raka naenti-naen sǎmǎme hǎpkǎruei mhǎ. ¹⁴ Ia noien nǎha rǎmwhen a mwi Tata sǎkimiaha ia neiai rǎpwǎh nokeikeien mǎ nǎkwǎrhakwǎrha me i riti trǎruei.”

Iesu rǎgkiari mǎ tiko nǎfe ia piǎm nǎpin ro rǎrǎha ia niram

¹⁵ ✠ “Trini minuǎ piǎm ro rǎrǎha ia niram, evǎn mǎtoni kimirau ǎpa. Nǎnǎ ikini pen nǎfe rino rǎrǎha. Trini minuǎ rǎtǎrig ik, nǎgkiariien sǎim tro piǎm rǎrǎrig pehe sǎkimirau min tramasan. ¹⁶ ✠ Mǎtǎ trini minuǎ rǎpwǎh nǎtǎrigien ik, iri iǎrmama kuatia uǎ kǎru mharevǎn mwi pwǎh irau krouregi rouǎtoni nǎgkiariien me pam nǎha ikini pen ti piǎm ro nǎpǎrhienien. ¹⁷ ✠ Trini minuǎ rerin rǎpwǎh nǎtǎrigien irǎha, ni irapw ti nakalasia me sǎvǎi nǎfwakiien. Nǎnǎ trini minuǎ rǎpwǎh mwi nǎtǎrigien irǎha, tiko irǎ rǎmwhen iǎrmama sǎ rǎirei Kumwesǎn uǎ iǎrmama sǎ kamǎrǎku pen takis min.

¹⁸ ✠ Iakani nǎpǎrhienien tukumiaha i nǎfe nari tihǎrihi tǎrini ia tiprǎnǎ i tukǎrihi tǎrini fwe ia neiai, nǎnǎ nǎfe nari tihǎfi raka ia tiprǎnǎ i tukifi raka fwe ia neiai.

¹⁹ ✠ Iakani pehe mwi nǎpǎrhienien tukumiaha i trini minuǎ kǎru ia kimiaha ia tiprǎnǎ i krouni simwin nari riti, rouǎres i, Tata sǎiou ia neiai in tro nǎkwǎnrau, ²⁰ ✠ ti nǎri nǎ mǎ pǎku ik in iǎrmama kǎru uǎ kahar harousǎsimwin ia nǎghik, iakamarǎ ti nirǎha ia kwopun nǎha.”

Iesu rǎini mǎ tikamǎkeikei menouenou nǎrǎhaien sǎvǎi piǎm

²¹ Nǎnǎ Pita rutǎ pehe mini pen ti Iesu i mǎ, “Iǎrimǎnu. Trini minuǎ piǎk ramo noien ǎrǎha miou, nǎpin kevǎ takenouenou i? Rosi sefen uǎ?”

²² ✠ Mǎregi Iesu rǎini mǎ, “Iou iapkini pehe mhǎ tukw ik i mǎ tikenouenou nǎrǎhaien me sǎvǎi piǎm m sefen, mǎtǎ tikenouenou nǎrǎhaien me sǎvǎnhi nǎpin me pam.

²³ Iakamini iamini irǎ ti nǎri nǎ mǎ nitǎtǎ ia neiai rǎmwhen ia iǎmǎ asori riti sǎ rokeikei mǎ nǎrmama me i kamho tukwini nari min tuhǎrǎku pam kaon me sǎvǎnraha sǎ in rimǎuvei pen minraha. ²⁴ Nǎpin rǎkwe in irǎha mǎ tuhǎuvehe, hǎuvehi riti ia nirǎha mhǎuvehe. Kaon sǎvǎnhi rasori pik anan. ²⁵ Ko ripkǎrǎku mhǎ. Ro pen iǎmǎ asori sǎvǎnhi rǎini mǎ tukǎmri pen nǎmri nari m iǎmǎ i mine pran sǎvǎnhi mine nǎpwnǎtin me mine narimnari me pam sǎvǎnhi. In truvehi mane ia nirǎha, mǎrǎku kaon sǎvǎi iǎmǎ nǎha.

²⁶ Ia nǎpin nǎha iǎmǎ nǎha sǎ ramo tukwini nari m iǎmǎ asori rǎnimwi nukurhun mi, mamasǎk, mini pen ti iǎmǎ asori sǎvǎnhi mǎ, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nǎpin miou, nǎnǎ takǎrǎku pehe pam mik.’ ²⁷ Nǎnǎ iǎmǎ asori rerin rǎrkwǎpir ti iǎmǎ i ramo tukwini nari min. Ro pen in renouenou kaon sǎvǎnhi, mini mǎ trǎpwǎh nǎrǎkuien, mǎseni in rier mamevǎn.

²⁸ Mǎtǎ nǎpin iǎmǎ nǎha rier irapw, rǎtoni iǎrmama riti sǎ ramo tukwini nari irau min. Kaon riti sǎvǎnhi ramarǎ tukwe in. Rouihi pik anan. Nǎnǎ in ruvehi iǎrmama nǎha, mǎkwǎtmhiri nǎpǎtǎkinuan, mini mǎ, ‘ǎrǎku pehe pam sǎim kaon.’

²⁹ Nǎnǎ iǎrmama nǎha ramo tukwini nari irau min rimwei irapw, mamasǎk, mini pen tukwe in mǎ, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nǎpin miou, nǎnǎ takǎrǎku pehe pam mik.’

³⁰ Mǎtǎ iǎmǎ nǎha iǎmǎ asori rǎinenouenou kaon sǎvǎnhi rǎpwǎh nokeikeien. In revǎn muvehi iǎrmama nǎha muvehi puvnimwǎ ia kalapus mǎ trarǎ meste trǎrǎku pam kaon sǎvǎnhi. ³¹ Nǎpin nǎrmama nepwin sǎmǎme kamho tukwini nari m iǎmǎ asori hǎtoni

✠ 18:11: Luk 19:10 † 18:11: Nǎkukuǎ me ripik kimǎrai pen Niutestamen irǎ ia nǎgkiariien sǎvǎi nǎkur Kris kupwǎn kwopi nǎgkiariien ia vas 11 riwǎn. ✠ 18:15: Lev 19:17, Luk 17:3, Kal 6:1 ✠ 18:16: Dut 19:15, Jon 8:17 ✠ 18:17: 1Kor 5:13 ✠ 18:18: Mat 16:19, Jon 20:23 ✠ 18:19: Mak 11:24, Jon 15:7 ✠ 18:20: Mat 28:20, Jon 14:23 ✠ 18:22: Luk 17:4

noien naha, haregi rərəha anan. Həuvən mhəni pen ti iəmə asori səvənraha narimnari me pam iəmə naha rino.

³² Ro iaminhi irə iəmə asori rəkwein iərmama naha ramo tukwini nari min ruvehe. Rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə ərəha. Iakamo tukwini ərəha nari miou. Iakinenouenou kaon me pam səim, ti nəri nə mə ikinasək tegin iou. ³³ Mətə rəfo ikəpwəh napien ti iərmama naha sə ramo tukwini nari miou kimirau min rəmwhen iou iakinapi tukw ik?'

³⁴ ✨Ro pen iəmə asori niemaha rəpi. In ruvehi puvnimwə iəmə naha ia kalapus mə tuko nəmisəien min meste trərəku pam kaon səvənhi.

³⁵ ✨Ia noien naha rəmwhen a mwi Tata səiou ia neiai tro ia kimiaha kuation kuation trini minuə hiəpwəh nenouenouien nərəhaien səvəi piəvmiaha me ia rerimiaha."

19

Iesu rini mə iərman mine pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

¹ Iesu rini pam nəgkariien me naha, nənə məpwəh tənə Kalili, mier mevən ia tənə Jutia fwe ia nikare nui aris Jotan pen. ² Nərmama həpik həkurirə i. Nənə in ro səməme kamhemhə həuvehe mhəsanin ia kwəpun naha.

³ ✨Nənə Farisi me həuvehe tukwe in mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfni irə. Irəha hənə mə, "Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ko iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?"

⁴ ✨Miregi Iesu rini mə, "Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkariien i ia Nəkukua Ikinan rini mə fwe ia nukune narəien 'Kumwesən rino iərmama kəru riti iərman riti pran,' ⁵ ✨rarə mini mwi mə, 'Ro iaminhi irə iərman traraka ia tata mine mama səvənhi, mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə irau trouvehe rouəmwhen ia nipwrai iərmama kuation.' ⁶ Nəgkariien naha rini mə iərman mine pran səvənhi krouəpwəh ihi noien iərmama kəru i, mətə krouəuvehe rouəmwhen ia nipwrai iərmama kuation. Ti nəri nə mə Kumwesən riripin iərman mine pran səvənhi iaminhi irə, ro pen ripkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien səvənrau."

⁷ ✨Miregi Farisi me hənə pen ti Iesu i mə, "Mə ro iaminhi irə rəfo Moses riməni mə iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi trirai nimwai nəkukua m pran səvənhi rani mə in rinəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən?"

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Moses rinəsəni kimiaha mə tihəpwəh nipran me səkimiaha ti nəri nə mə kəmkapwəmiaha riskai, mətə fwe ia nukune narəien ripko mhə iaminhi irə. ⁹ ✨Iou iakani pehe tukumiaha i iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri pran əpə riti mwi ramo noien ərəha. Prən naha in ramiri ripko mhə pran atukwatukw səvənhi. Mətə mə pran ramo əpnəpen nari irau iərməpə, iərman səvəi prən naha rukurən nəpwəhien in."

¹⁰ ✨Nənə nərmama me səvəi Iesu hənə pen tukwe in mə, "Trini minuə ro iaminhi irə nəpin iərman rəpwəh pran səvənhi, ramasan mə iərman rəpwəh a nirien pran."

¹¹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Ripko mhə nərmama me pam həkurən nuvehien nəgkariien i səiou mharə irə, mətə səməme əpa Kumwesən rəsevər ia suatuk tukunraha irəha naha tuhəuvehi mharə irə. ¹² Nərman nepwin tuhəpwəh nirien pran ti nəri nə mə hənətui pehe mwatukw səvənraha rəpou. Ro pen rerinraha riwən ia pran. Nərman nepwin tuhəpwəh nirien pran ti nəri nə mə kərai irəha rəmwhen kamo ia kau kərman. Ro pen rerinraha riwən ia pran. Nənə nərman me nepwin mwi tuhəpwəh nirien pran ti nəri nə mə irəha hokeikei nətərigien səvənraha trəmak əpa ia nitətə ia neiai.* Iərmama sə rukurən nuvehien nəgkariien i səiou traməkeikei muvehi marə irə."

Pwəh nəkwərhəkwərha me həuvehe ti Iesu

✨ 18:34: Mat 5:25-26 ✨ 18:35: Mat 6:15, Mak 11:25, Efes 4:32, Kol 3:13 ✨ 19:3: Mat 16:1 ✨ 19:4: Jen 1:27, 5:2 ✨ 19:5: Jen 2:24, Efes 5:31 ✨ 19:7: Dut 24:1-4, Mat 5:31 ✨ 19:9: Mat 5:32, 1Kor 7:10-11 ✨ 19:10: 1Kor 7:1-2,7-9 * 19:12: Nəpin ripik Matiu rani nəgkariien i mə "Nitətə ia neiai." Nipwrai nəgkariien i in i "Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə."

¹³ Nəpɪn riti nərmama nɛpwin kamhəuvehi nəkwərhakwərha me səvənraha mamhəuvehe ti Iesu mə trəmri utə rəgɪn mi ia nirəha məfwaki. Nərmama me səvənhi hənise irəha.

¹⁴ ✨Mətə Iesu rini mə, “Pwəh nɪpwnəti nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh niniseien irəha ti nəri nə mə nitətə ia neiai səvəi nərmama səməme həmwən ia nəkwərhakwərha me i.” ¹⁵ Nənə Iesu rəmri utə rəgɪn mi ia nirəha, məfwaki ti nirəha, nənə məpwəh irəha mamevən.

Iərmama riti nautə səvənhi rasori

¹⁶ Ia nəpɪn nəha iərmama riti ruvehe ti Iesu, mini mə, “Iahatən, nəfe noien amasan takaməkeikei mo mə takuvehi nimiruien rerin?”

¹⁷ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməres iou nari riti ia nikaren səvəi noien amasan? Kumwesən əpa ramasan. Trini minuə ikuə tikuvehi nimiruien, ikesi pen loa me səvənhi.”

¹⁸ ✨Miregi iərmama nəha rini pen tukwe in mə, “Nəfe loa me takesi pen?”

Miregi Iesu rini mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama, məpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien. ¹⁹ ✨Tikaməkeikei misiai səim tata mine mama, nənə mokeikei piəm rəmwən ikokeikei atukw a ik.”

²⁰ Miregi iərmama nəha rini pen ti Iesu i mə, “Loa me pam i iakamesi pen. Nəfe mwi nəha ikin takaməkeikei mo?”

²¹ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trini minuə ikuə tikuvehe matukwatukw pam, evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpɪn kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Nənə səim nautə tripik fwe ia neiai. Nəpɪn ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²² Nəpɪn iərmama nəha riregi nəgkiariien nəha, in rəpwəh Iesu, mamevən. Rerin rəpou ti nəri nə mə nautə səvənhi rasori.

²³ Ro iamɪnhi irə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Iakamini nɪpərhiēnien tukumiaha i riskai ti iərmama nautə səvənhi rasori mə truvnimwə ia nitətə ia neiai.

²⁴ Takini mwi tukumiaha i. Iərmama nautə səvənhi rasori rəknekin tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəknekin məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁵ Nəpɪn nərmama me səvənhi həregi nəgkiariien nəha nənimenraha rier. Həni mə, “Mə rəknekin iamɪnhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁶ ✨Mətə Iesu rətə irəha mini mə, “Nəri nəha rəknekin iərmama ko ripko mhə, mətə Kumwesən rukurən noien. Narimnari me pam riməru ti Kumwesən.”

²⁷ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Ətə ro. Kimaha iahənəpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik. Ro iamɪnhi irə kimaha təhəuvehi nəfe?”

²⁸ ✨Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakamini nɪpərhiēnien tukumiaha i ia nitətə vi sə truvehe narimnari me pam təhəuvehe mhərməvi. Ia nəpɪn nəha iou, Iəməti Iərmama, takəkure ia jea asori səiou mərimənu. Kimiaha i səməme hiaməkurirə iou ipwet mine tihəkure mwi ia jea me twelef mhərimənu ia kwənəkwus me twelef səvəi nəkur Isrel.

²⁹ ✨Nənə nərmama me pam səməme hənəpwəh narimnari me səvənraha ti nəri nə mə irəha nərmama me səiou təhəuvehi tain. Trini minuə iərmama riti rəpwəh nimwə me, uə piəvni me, uə kitiriməni me, uə tata mine mama səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi, uə tiprənə səvənhi, in truvehi tain rasori mwi rəmwən hantret, nənə muvehi mwi nimiruien rerin. ³⁰ ✨Mətə nərmama həpik kamhəkupwən təhəuvehe mhəkurirə. Nənə səməme kamhəkurirə təhəuvehe mhəkupwən.”

20

Iesu rusipekin ia nərmama səməme kamhowok ia nəmhien

✨ 19:14: Mat 18:2-3 ✨ 19:17: Lev 18:5, Luk 10:28 ✨ 19:18: Eks 20:12-16, Dut 5:16-20 ✨ 19:19: Lev 19:18
 ✨ 19:21: Mat 6:20, Luk 12:33, Wok Me 2:45, Wok Me 4:34-37 ✨ 19:26: Jen 18:14, Job 42:2 ✨ 19:28: Mat 25:31,
 Luk 22:30, Rev 3:21 ✨ 19:29: Hip 10:34 ✨ 19:30: Mat 20:16, Luk 13:30

¹ ✠“Iakamini iaminhi irə ti nəri nə mə suatuk sə Kumwesən ia neiai ramərīmənu ia nitətə səvənhi rəmwhen iəmə asori riti nəmhiən səvənhi rasori. Nəpən riti rier ia nəpnəpən anan mə tripeki nərmama nepwīn tuhəmhu səvənhi. ² Rini mə irəha kuation kuation tuhəmhu nəpən pekin nənə mhəuvehi silin kuation kino ia silva.* Nənə nəpən irəha hāsēni raka, in rərhi pen irəha həuvən fwe səvənhi nəmhiən.

³ Nənə ia naen klok ia nəpnəpən, iəmə asori rier mwi, mətōni nərmama nepwīn kamhərer ia kwopun kamo maket ikin, mhəpko mhə nari riti. ⁴ In rini pen ti nirəha i mə, ‘Kīmiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe nəmhiən səiou, nənə nəfe nərəkuien atukwatukw səkīmiaha takuvei pehe m kīmiaha.’ ⁵ Ro pen irəha həuvən. Ia twelef klok, nənə ia tri klok ia nəruarəv, iəmə asori nəha rirərīg mo mwi nəghi nari riti a. ⁶ Nənə ia faef klok ia nəruarəv in rier mwi, mətōni nərmama nepwīn kamhərer ihi ia kwopun nəha. Nənə rini pen ti nirəha i mə, ‘Rəfo kīmiaha hiamərer ia kwopun i nəpən pekin hiəpko mhə nari riti?’

⁷ Miregi həni pen tukwe in mə, ‘Iərmama riwən rəkwein kīmaha ipwet mə tahowok səvənhi.’

Miregi iəmə asori rini pen ti nirəha i mə, ‘Kīmiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe ia nəmhiən səiou.’

⁸ ✠Nənə ia nəruarəv iəmə asori səvəi nəmhiən rini pen ti iərmama səvənhi sə trərəku nərmama mə, ‘Əkwein nərmama me nəha kamhəmhu səiou həuvehe nənə ikuvei pen nərəkuien səvənraha. Tikukupwən ia səməme haməkurirə mhəuvehe men mo sampam ia səməme haməkupwən mhəuvehe.’

⁹ Nənə nəpən nərmama səməme iəmə asori rərhi pen irəha ia faef klok ia nəruarəv həuvehe, irəha kuation kuation həuvehi silin riti kino ia silva. ¹⁰ Nəpən nərmama səməme iəmə asori rərhi pen irəha ia nəpnəpən anan həuvehe, rərīnraha rirhi mə tuhəuvehi rasori mwi, mətə irəha kuation kuation həuvehi mwi silin riti kino ia silva. ¹¹ Irəha həuvehi, rərīnraha rīpkagien mhə. Həni pen ti iəmə asori i ¹² mə, ‘Səməme i həuvehe kurirə həmhu aoa kuation a, mətə kīmaha iahəmhu nəpən pekin ia nukwəsikər asori. Rəfo ikərəku kīmaha rəmnəmwhen a?’

¹³ Mətə iəmə asori rini pen ti nirəha riti mə, ‘Iapko mhə nari riti rərəha ia niram. Ikinəsēni raka mə tikəmhu nəpən pekin nənə muvehi silin kuation kino ia silva. ¹⁴ Tikuvehi nərəkuien səim muvehi mamevən. Iərmama i ruvehe kurirə rərīk ragien ti nuvei penien nərəkuien səvənhi rəmwhen a mwi iakuvei pehe mik. ¹⁵ Ikukurən mə ko iako nəfe iakokeikei mə tako ia mane səiou? Rəfo rərīm ramrhi ərəha iou ti namasanien nəha iako mīnraha?’ ”

¹⁶ ✠Nənə Iesu rini mə, “Ro iaminhi irə nərmama səməme həuvehe kupwən tuhəuvehe mhəkurirə, nənə səməme həuvehe kurirə tuhəuvehe mhəkupwən.”

Iesu rini irapw mwi mə tremhə

¹⁷ Nəpən Iesu rautə mamevən fwe ia Jerusalem, riri raka əpa nərmama səvənhi twelef. Ia suatuk rini pen ti nirəha i mə, ¹⁸ ✠“Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha takuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mīne nahatən me səvəi Loa. Irəha tuhəni mə takaməkeikei memhə. ¹⁹ Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə irəha tuharis əkenhin ia nirak, mhərisi iou, mhərui tərini pen iou ia nei kamarkuau. Takemhə, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nəpən səro kahar irə.”

Jemes mīne Jon krouəres pen nari riti m Iesu

²⁰ Ia nəpən nəha pran səvəi Sepeti riri tini mi kəru, muvehe ti Iesu, mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, maməres pen nari riti mīn.

²¹ ✠Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, “Ikokeikei nəfe?”

✠ 20:1: Mat 21:33 * 20:2: Nəghi silin nəha tenarius. Fwe tui tenarius kuation nərəkuien atukwatukw sə kuvei pen m iərmama sə rowok nəpən pekin ia nəpnəpən meste ia nəruarəv. ✠ 20:8: Lev 19:13, Dut 24:15 ✠ 20:16: Mat 19:30, Mak 10:31, Luk 13:30 ✠ 20:18: Mat 16:21, Mat 17:22-23 ✠ 20:21: Mat 19:28, Luk 22:30

Miregi rini pen tukwe in mə, “Ni mə iakunouih mi kəru səiou trouəkure riti ia nıkare m watuk riti ia nıkare m mour nəpin tikərimənu ia nitətə səim.”

²² ✨ Miregi Iesu rini mə, “Kimirau irouereirei nəfe nari irouəres i. Ko kimirau irouənimwi kap i iou takənimwi?”

Miregi irau krouni mə, “Kimrau iarouəmwhen.”

²³ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Nipərhiendien kimirau tirouənimwi kap i səiou, mətə iou ko iakəpwəh nəsenien kimirau irouəkure riti ia nıkare m watuk riti ia nıkare m mour. Mətə kwopun nəha səvəi iərmama mi nəha səiou Tata rimərfi raka irau mə trəkure fwe ikin.”

²⁴ Nəpin ten mwi nərmama me səvəi Iesu həregi nəresien nəha səvəi Jemes mine Jon, niemaha rəpi irəha. ²⁵ ✨ Mətə Iesu rəkwein irəha həuvehe tukwe. Rini mə, “Kimiaha hiəuvəukurən raka noien səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kamhərimənu ia nirəha, kamhəfiutə ia irəha, mamho nərmama kamho nəkwanraha. ²⁶ ✨ Mətə kimiaha tihəpwəh noien iaminhi irə ia kimiaha me. Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ²⁷ Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə trasori makupwən ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo auər a wok səkimiaha pam. ²⁸ ✨ Kimiaha tiho rəmwhen a ia nirak. Iou, Iəməti Iərmama, iapkuvehe mhə mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iakuvehe mə tako tukwini nari minraha, muvei pen nimiruien səiou trərəku suatuk ti nifi rakaien nari ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nəmri iərmama kəru

²⁹ Nəpin Iesu mine nərmama me səvənhi həier ia Jeriko, mamhəuvən, nərmama həpik kamhəkurirə ia Iesu. ³⁰ ✨ Ia kwopun nəha iərmama kəru krouəkure ia nıkare suatuk. Nənimenrau rifwə. Nəpin krouregi mə Iesu rauvehe mə trukurau, krouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Iərimənu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukumrau!”

³¹ Miregi nərmama həgkiari skai minrau mə, “Rouafafa.” Mətə irau krouripin rouəkwein əpwəmwis mwi, rouni mə, “Iərimənu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukumrau!”

³² Nənə Iesu rərer, məkwein irau krouvehe, rini mə, “Irouokeikei mə tako nəfe m kimirau?”

³³ Miregi krouni pen tukwe in mə, “Iərimənu. Iarouokeikei mə nəmrimrau trouətui pwəh iarouətə nari.” ³⁴ Iesu rərin rərkwəpir ti nirau. Rirapi nənimenrau. Nənə təkwtəkwuni nəha nənimenrau ramasan. Krouətə nari. Nənə Iesu ramesi suatuk mamevən, irau krouəkurirə i.

21

Nəkur Jerusalem kamhəgnəgini Iesu

¹ Irəha həuvən ipaka ti Jerusalem, mhəier pen ia Təkuər Olif ia kwopun nəha ipaka ti rukwənu Petfas, nənə Iesu rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ² mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpin tirouapirapw fwe ikin, tirouətə togki riti kinəkwu tərini irau tini. Tiroufi raka nari ia nirau, rouəsigi irau, rouvehe tukw iou. ³ ✨ Trini minuə iərmama riti rəres kimirau mə iroufi raka nari irə ti nəfe, tirouni mə ‘Iərimənu səkitaha raməres togki mi i, mətə tripkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi irau.’ ”

⁴ Nəri nəha rier pehe iaminhi irə mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukə. In riməni mə,

⁵ ✨ “Kimiaha tihəni pen ti nəkur Saeon mə,
‘Hətə ro kig səkimiaha rauvehe tukumiaha,
mipkəfiutə mhə in, raməkure ia togki,
togki i in kwəti togki a.’ ”

✨ 20:22: Mat 26:39, Jon 18:11 ✨ 20:25: Luk 22:25-26 ✨ 20:26: Mat 23:11, Mak 9:35, Luk 9:48 ✨ 20:28: Luk 22:27, Fil 2:7, 1Tim 2:6 ✨ 20:30: Mat 9:27, 15:22 ✨ 21:3: Mat 26:18 ✨ 21:5: Sek 9:9

⁶ Iærmama mi næha sævæi Iesu krouevæn, rauo næfe in rimæni pen ti nirau i. ⁷ Krouæsigi togki næha irau tini, rouæsigi rouvehe, rouæpænæ pen karkahu æpwæmwis mi sævænrau ia tækutai togki mi næha, nænæ Iesu rækure iræ. ⁸ ✠ Nærmama hæpik hæpænæ pen karkahu æpwæmwis me sævænraha ia suatuk. Nærmama nepwin mwi hærai nimwai nei me, mhæpænæ pen ia suatuk. ⁹ Nærmama sæmæme kamhækupwæn mine sæmæme kamhækuriræ ia Iesu kamhækwein æpwæmwis, mamhæni mæ,
 “Sægnægini iæmæ i ruku pen ia kwænækwus sævæi Kig Tevit!

Sækwein amasan iræ rauvehe ia næghi Iærimænu sækitaha!
 Kægnægini Kumwesæn fwe irænhæ anan!”

¹⁰ Næpin Iesu ruvnimwæ ia Jerusalem, nærmama pam ia taon næha kamhæni nægkiariien me ripik, mamhæres mæ, “Næfe næha iærmama?”

¹¹ ✠ Miregi nærmama sæmæme kamhækuriræ in hæni mæ, “In i profet næha næghin næ Iesu. Ruku pen fwe Nasaret ia tænæ Kalili.”

Iesu rækoui irapw nærmama ia nimwæ sævæi Kumwesæn

¹² Nænæ Iesu revæn ia nimwæ sævæi Kumwesæn, minamækoui irapw nærmama sæmæme kamhæmri pen næmri nari ia narimnari me mine sæmæme kamhæuvehi næmri narimnari me. Rævsini tepol me sævæi nærmama kamhævriwei mane me. Rævsini jea me sævæi nærmama sæmæme kauvehi næmri menu me ti niræha. ¹³ ✠ In rini pen ti niræha i mæ, “Kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan mæ, ‘Tukani nimwæ sæiou mæ nimwæfwaki,’ mætæ kimiaha hiæno ruvæuvehe kwopun sæ rakres me kamhærkwafæ ikin.”

¹⁴ Ia næpin næha nærmama sæmæme nænimenraha rifwæ mine sæmæme nisunraha ræfe hæuvehe ti Iesu ia nimwæ sævæi Kumwesæn, nænæ in ro iræha hæuvehe mhæsanin. ¹⁵ Mætæ pris asori me mine nahatæn me sævæi Loa rerinraha ripkagien mhæ ia narimnari amasan me sæ in ramo. Iræha hæregi mwi mæ nækwærhækwærha me ia nimwæ sævæi Kumwesæn kamhækwein æpwæmwis mæ, “Sægnægini iæmæ i ruku pen ia kwænækwus sævæi Kig Tevit!” Iræha hætoni niemaha ræpi iræha.

¹⁶ Nænæ hæni pen ti Iesu i mæ, “Ikregi nægkiariien næha kamhæni?”

Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Ouæh, iakamregi. Rosi hiæpkævsini raka mhæ nægkiariien i ia Nækukuæ Ikinan rini mæ, ‘Ikinæpnæpenæ raka ia tærhui nækwærhækwærha me mine tærhui nækwærhækwærha æmtæmetæ me mæ tuhægnægini ik?’ ” ¹⁷ Nænæ Iesu ræpwæh iræha, mier ia Jerusalem, mevæn fwe Petani, mapri ikin.

Iesu rækwein æræha ia niemis riti

¹⁸ Kini rakwakwi iræ, ia næpnæpin Iesu rirærig mamevæn mwi fwe Jerusalem miregi nukumhæ rinahi. ¹⁹ ✠ Nænæ in ræti pen mætoni niemis riti ramærer ia nikare suatuk. Revæn ipaka tukwe mætæ nimwan me a. Nukwan riwæn. Ro pen in rægkiari ia nei næ mini mæ, “Tikæpwæh mwi nukuæien ia næpin riti.” Nænæ tækwækwuni a niemis næ ruvehe maukei.

²⁰ Næpin nærmama me sævænhi hætoni, hærkærinari, mhæni mæ, “Niemis næha ræfimhiæ akwauakw iamînhi iræ?”

²¹ ✠ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Iakani nipærhienien tukumiaha i trini minuæ kimiaha hiahatætæ pærhien ia Kumwesæn, mhæpwæh næmkiamkiiien, hiæukuræn noien ræmwhen iakino ia niemis i. Mætæ ripko mhæ in æpa i. Trini minuæ kimiaha hiæni pen ti tækuær i mæ, ‘Tækuær i, tiko mier mivæ pen fwe ia tæsi,’ nænæ tækuær næha tro nækwamiaha. ²² ✠ Trini minuæ kimiaha hiahatætæ pærhien ia Kumwesæn, næfe næghin tihæfwaki mhæres i, tihæuvehi.”

Iesu ramo narimnari me næha ia nækwai sin

²³ ✠ Iesu revæn ia nimwæ sævæi Kumwesæn, mamahatæn nærmama me. Nænæ pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel hæuvehe tukwe, mhæni mæ, “Ikamo narimnari me i ia nækwai sin, uæ sin ræseni ik mæ tiko narimnari me i?”

✠ 21:8: 2King 9:13 ✠ 21:11: Mat 21:46 ✠ 21:13: Aes 56:7, Jer 7:11 ✠ 21:19: Luk 13:6 ✠ 21:21: Mat 17:20, Luk 17:6, 1Kor 13:2, Jon 14:12 ✠ 21:22: Mat 7:7-11, Mat 18:19, Jon 14:13-14 ✠ 21:23: Jon 2:18

²⁴ Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou mwi takares kimiaha neresien riti. Trini minuə hiani atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i ma iakamo narimnari me i ia nakwai sin. ²⁵ Fwe kupwan, sin rərhi pehe Jon ma tro paptas ia narmama, Kumwesən uə iarmama riti?"

Nənə iraha hægkiari pəri, mamhəni ma, "Tsəfni irə i? Tuko səni ma Kumwesən rərhi pehe Jon ma tro paptas ia narmama, Iesu trini pehe tukutaha i ma, 'Ro iamini irə rəfo hiəpwəh niniien niərhienien ia nəgkiariien səvəi Jon?' ²⁶ ✨Mətə ko səni ma iarmama riti rərhi pehe Jon uə?" Mətə iraha həkəkər niniien iamini, ti nəri nə ma narmama me həni niərhienien ia Jon ma in profet pərhiien riti.

²⁷ Ro pen həni pen ti Iesu i ma, "Kimaha iahəreirei."

Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou mwi ko iakəpwəh niniien tukumiaha i ma iakamo narimnari me i ia nakwai sin."

Iesu rusipekin ia iarmama riti tini kəru

²⁸ ✨Nənə Iesu rini pen ti niraha i ma, "Kimiaha hiaməfətərig irə? Iarmama riti tini kəru. Nəpin riti revən mini pen ti nəmritaik səvənhi ma, 'Nərik. Ipwet tikevən məmhu ia nəmhien səkrau.'

²⁹ Miregi rini ma, 'Iakəpwəh.' Mətə kurirə irə rərari ia nətərigien səvənhi, mevən.

³⁰ Nənə tata səvənhi revən ti piəvni mini pen nəgkiariien kuatia.

Miregi rini ma, 'Ramasan tata, pwəh iakevən.' Mətə in rəpwəh nevənien.

³¹ Sə pəku ia nirau ro nakwai tata səvənhi?"

Miregi iraha həni ma, "Nəmritaik."

Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iakamini niərhienien tukumiaha i narmama səməmə kamərəku pen takis minraha mine niəran me səvəi suatuk kamhəkupwən ia kimiaha, mamhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ³² ✨Iakini iamini irə ti nəri nə ma Jon Paptas riməuvehe tukumiaha mahatən suatuk atukwatukw sə tihesi pen, nənə kimiaha hiəpwəh niniien niərhienien irə. Mətə narmama səməmə kamərəku pen takis minraha mine niəran me səvəi suatuk həməni niərhienien irə. Kurirə irə hiətoni, mətə hiəpwəh niərigien ia noien ərəha səkimiaha, mamhəni ihi neikuəien irə."

Iesu rusipekin ia nime i krep səvəi iəmə asori

³³ ✨"Kimiaha tihətərig iou pwəh iakini irapw nusipekinien riti mwi. Iəmə asori riti rəpwei nəkwus nəha krep ia nəmhien səvənhi, mukurei pen nəpai rukurau kurau irə, muəsi kəpwier mo nəkwan sə tukeivə testesi tipwei krep ikin ti nuvehien nisen, mo mwi nəpai rəpwəmwis mutə tukətui ti krep ikin. Nəpin ro sampam irə, rəsəni narmama nəpwın həuvehe mhətui ti nime i krep səvənhi. Irəha tuhəmhə ikin, mhəsi kwənkwai krep, mhəuai, mhəuvei pen niəpərin m iəmə asori. Iəmə asori rəmri pen nime i krep səvənhi ia rəginraha, mier, mevən ia tənə əpə iti. ³⁴ Nəpin kwənkwai krep rimruə, iəmə asori rərhi pen narmama me nəpwın səməmə kamho tukwini nari min həuvən mhətə nəmə hamətui ti nime i krep səvənhi. In rokeikei ma tuhəuvei pen kwənkwai krep me nəpwın minraha.

³⁵ ✨Mətə nəmə kamhətui ti krep həkwtəmhiri iotukwininari me səvənhi, mhəuəsi riti, mhousi əpune riti, nənə mhəkwi riti ia kəruətərei. ³⁶ Iəmə asori rərari, mərhi pen mwi narmama nəpwın mwi kamho tukwini nari min həuvən. Nənə nəmə kamhətui ti krep ho mwi nari kuatia ia niraha. ³⁷ Sampam iəmə asori rərhi pen tini, mini ma, 'Irəha tuhəsiai nərik.'

³⁸ ✨Mətə nəpin nəmə kamhətui ti krep hətəni tini iəmə asori, həni pen ti niraha me i ma, 'Kwa tini iəmə asori nəha. Nəpin tata səvənhi tremhə, nime i krep i ruvehe mo səvənhi. Həuvehe, pwəh sousi əpune nənə nime i krep səvənhi truvehe mo səkitaha i.'

³⁹ ✨Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irapw ia tanirua. ⁴⁰ Ro iamini

✨ 21:26: Mat 14:5, 21:46 ✨ 21:28: Luk 15:11 ✨ 21:32: Luk 3:12, Luk 7:29-30 ✨ 21:33: Aes 5:1-2, Mat 25:14
✨ 21:35: Mat 22:6 ✨ 21:38: Mat 27:18 ✨ 21:39: Hip 13:12

irə nəpɪn iəmə asori səvəi nimeɪ krep truvehə, tro nəfə iə nəmə hamətui tɪ nimeɪ krep səvənhi?”

⁴¹ Miregi nəmə asori me həni pen tɪ Iesu i mə, “In trousi əpune nəmə ərəha me nəha iə noien riti rərəha anan, məseni nərməpə me həuvehe mhətui tɪ nimeɪ krep səvənhi. Irəha tuhəsi kwənkwai krep iə nəpɪn atukwatukw səvənhi, mhəuai, mhəuvei pen nɪpərɪn min.”

⁴² ✨ Miregi Iesu rini pen tɪ nirəha i mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i iə Nəkukuə Ikinan rini mə, ‘Kəruətəri nəha nəmə kamhəuvrəkɪn nimwə hənuə rərəha, mhəpwəh, təkwtəkwi nəha ruvəuvehe mino kəruətəri sə rəpi raka pam kəruətəri me, məkwətəmhi rəknekin pam nimwə.

Iərimənu səkitaha rino nəri i, sətoni nəmrɪtaha rier tukwe?”

⁴³ Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə raməmak iə rəgimɪaha, tukamevən kuvehi raka tukumiaha kuvei pen m nərmama nəpwin səməme tuhəukuə kwənkwan me. ⁴⁴ ✨ Iərmama sə trimwei pen iə kəruətəri nəha, nɪkəkri me trəkwəpɪrəkwəpɪr. Trini minuə kəruətəri nəha rɪmwei pen iə iərmama riti, iərmama nəha trɪpwarɪspwarɪs.”

⁴⁵ Nəpɪn pris asori me mine Farisi me həregi nusipekinien me nəha Iesu rani, həukurən mə raməgkiari iə nirəha. ⁴⁶ ✨ Hokeikei mə tuhəkwtəmhi in, mətə hənhəkɪr nərmama me tɪ nəri nə mə irəha kamhəni mə in profet pərhiien riti.

22

Iesu rusipekin iə nəveginien asori

¹ Nənə Iesu rəgkiari mwi minraha, musipekin mini mə, ² “Suatuk sə Kumwesən iə neiai ramərimənu iə nitətə səvənhi rəmwhen iə kig riti sə ro nəveginien asori səvəi tɪni tɪ nəri nə mə tɪni rɪpkiri a pran səvənhi.* ³ Rərhi pen nərmama səməme kamho tukwini nari min həuvən mhəkwein nərmama səməme in ruvəni pen raka tɪ nirəha i mə tuhəuvehe, mətə irəha həpwəh nokeikeiien mə tuhəuvehe.

⁴ ✨ Ro pen kig rərari mərhi pen nərmama nəpwin mwi səməme kamho tukwini nari min, rini pen tɪ nirəha i mə, ‘Kimiaha tihəuvən mhəni pen tɪ nərmama səməme iakuvəni raka tɪ nirəha i mə tuhəuvehe mə hətə ro iakinəpnəpenə raka səiou nəveginien. Iakinousi əpune raka kau me səiou mine kwəti kau me səiou həsisi amasan. Narimnari me pam i iakameitenhi a kimiaha. Tihəuvehe tɪ nəveginien asori səiou sə iakamo səvəi nərik tɪ nəri nə mə rɪpkiri a pran səvənhi.’

⁵ Mətə irəha ho nəri auər a iə nəgkiariien səvəi kig, mamhəuvən. Riti revən tɪ səvənhi nəmhien. Riti revən tɪ səvənhi stoa. ⁶ ✨ Nərmama me nəha nəpwin həkwətəmhi nərmama səməme kamho tukwini nari m kig, mho naurisien minraha, mhousi əpune irəha. ⁷ Iə nəpɪn nəha kig niemaha rəpi. Ro pen rərhi pen naruagən me səvənhi, həuvən mhousi əpune nərmama me nəha səməme hənousi əpune səvənhi me nərmama, nənə mhəuvani taon səvənraha.

⁸ Kurirə irə kig rini pen tɪ nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, ‘Nəveginien asori səiou sə iakamo tɪ nərik sə rɪpkiri a pran i iakinəpnəpenə pam tukwe, mətə səməme iakuvəni raka tɪ nirəha i mə tuhəuvehe həpwəh nəmwhenien. ⁹ Ro iamɪnhi irə, kimiaha tihəuvən fwe suatuk me, mhəni pen tɪ nərmama me pam səməme hiətoni irəha mə tuhəuvehe iə nəveginien səiou.’ ¹⁰ Nənə nərmama me nəha kamho tukwini nari m kig həier, mhəuvən iə suatuk me, mhəkwein nərmama me pam səməme hətoni irəha, nəkur ərəha mine nəkur amasan, həuvehi irəha mhəuvən tɪ nəveginien asori səvəi kig. Nənə nimwə sə kaməni nari ikin rukuər iə nərmama.

✨ 21:42: Wok Me 4:11, Rom 9:33, 1Tes 2:6-8 ✨ 21:44: Dan 2:44-45 ✨ 21:46: Mat 21:26 * 22:2: Suatuk riti mwi tɪ niniien nəgkiariien i ro iamɪnhi irə: “Nitətə iə neiai rəmwhen iə kig riti sə ro nəveginien asori səvəi tɪni tɪ nəri nə mə tɪni rɪpkiri a pran səvənhi. ✨ 22:4: Mat 21:36

✨ 22:6: Mat 21:35

¹¹ Mætə nəpɪn kɪg ruvɪnmwə pehe mə trətɔni nərɪmama me nəha səməme həuvehe, rətə iərɪmama riti raməni nari mɪpkarkahu mhə tɪnari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien sə ro iamɪnhi. ¹² Nənə kɪg rɪni pen tukwe in mə, ‘Iou riti! Ikəfuvɪnmwə pehe irə məpwəh narkahuien tɪnari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien iamɪnhi?’ Nənə iərɪmama nəha rɪreirei mə trɪni nəfe.

¹³ ✠Nənə kɪg rɪni pen tɪ nərɪmama me nəha kamho tukwɪni nari min mə, ‘Hərɪhi rəgɪn mi mɪne nɪsun mi, mhərarki irapw iruə ia nəpɪtəvɪen. Kwopun nəha nərɪmama tuhasək ikin, mhahi tərɪni revɪnraha.’”

¹⁴ Nənə Iesu rarə mɪni mwi mə, “Kaməkwein nərɪmama həpɪk mə tuhəuvehe, mətə houɪhi a Kumwesən ruvərɪfi raka irəha mə səvənhi me.”

Ratukwatukw mə tukərəku pen takis m Kig Sisa uə rekəm?

¹⁵ ✠Ia nəpɪn nəha Farisi me həuvən, mhəgkɪari pəri, mamhəres mə tuhəfo mho Iesu rəfwəkour ia nəgkɪariien səvənhi. ¹⁶ Nəpɪn həgkɪari pam, hərɪhi pen nərɪmama nəpwɪn səvənraha tɪ Iesu həuvən irəha nərɪmama nəpwɪn səvəi Kig Herot, nənə mhəni mə, “Iahatən. Kɪmaha iahəukurən mə ik iəmə sə ikani nɪpərɪhienien. Ikamahatən atukwatukw suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərɪmama tuhesi pen. Ikəpwəh nehekɪriien nərɪmama, mətə nəmə asori uə nəmə auər a ikahatən rəmnəmwhən a tɪ nɪrəha. ¹⁷ Ro iamɪnhi irə tiko mɪni pehe ro tukumaha i nətərɪgɪen səim. Ratukwatukw ia Loa səkɪtaha mə tsərəku pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?”

¹⁸ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərɪgɪen ərəha səvənraha, rɪni mə, “Kɪmɪaha kəuətəkəsua me. Rəfo hiameɪpweɪpwi iou iamɪnhi irə? ¹⁹ Həuvehi silin riti mhəuvehi mhəuvehe, pwəh iakətə ro.” Nənə irəha həuvei pen silin riti min. ²⁰ Nənə Iesu rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Nənɪmwi iərɪmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?”

²¹ ✠Mɪregi həni mə, “Nənɪmwi Kig Sisa mɪne nəghi Kig Sisa.”

Mɪregi Iesu rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Ro iamɪnhi irə narɪmnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narɪmnari me səvəi Kumwesən hiəuvei pen m Kumwesən.”

²² Nəpɪn irəha həregi nəgkɪariien səvənhi, nənɪmenraha rier. Nənə həpwəh Iesu mamhəuvən.

Iərɪmənu in Kumwesən səvəi nərɪmama səməme kamhəmɪru

²³ ✠Ia nəpɪn nəha mwi Satusi me nəpwɪn həuvehe tɪ Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərɪmama sə ruvəmhə ko rɪpkətui mhə mwi.) Irəha həuvehe mhəres Iesu nəresien riti, ²⁴ mhəni mə, “Iahatən, Moses rɪməni mə, ‘Trɪni mɪnuə iərɪman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tɪnɪnrau rɪwən, pɪvɪ iərɪman nəha traməkəikei mɪri pran nəha rouərəhi nəkwərɪhakwərɪha me, rouəsɪhagɪn pɪvɪ iəmə nəha.’ ²⁵ Mətə nərɪman me nəpwɪn səkɪtaha, irəha pam sefen. Irəha pɪəvnraha me. Sə rasori rɪri pran riti, rouəpwəh nərəhɪien iəkunouɪhi riti, remhə, məpwəh səvənhi pran. Nənə pɪəvɪ iərɪman nəha rɪri. ²⁶ Pɪəvɪ sə resi pen in mwi ro iamɪnhi irə. Nənə pɪəvɪ sə ro kahar in mwi ro iamɪnhi irə mamevən meste sampam. ²⁷ Nərɪman me nəha sefen hemhə pam. Nənə prən nəha remhə mwi. ²⁸ Ni pehe ro tukumaha i. Ia nəpɪn nəha Kumwesən tro nərɪmama hətui mwi ia nemhəien, prən nəha səvəi sin ia nərɪman me nəha sefen, tɪ nəri nə mə irəha pam həməri in?”

²⁹ Mətə Iesu rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Kɪmɪaha hiəreirei nɪpwrai nəgkɪariien me ia Nəkukuə Ikinan, mhəreirei mwi nɪskaiien səvəi Kumwesən. Ro iamɪnhi irə mɪne nahatənien səkɪmɪaha rɪpkatukwatukw mhə. ³⁰ Nəpɪn nərɪmama tuhətui mwi ia nemhəien, nərɪman tuhəpwəh nɪriien nɪpran, nɪpran tuhəpwəh nesi penien nərɪman. Mətə irəha tuhəmwhən ia nagelo me ia neiai. ³¹ Nənə nəgkɪariien səvəi nəgkɪariien i hiaməni mə iərɪmama ko rɪpkətui mhə mwi ia nemhəien. Rosi kɪmɪaha hiəpkəvsɪni raka mhə nəgkɪariien i Kumwesən rɪməni pehe tukumɪaha i uə? Rɪməni mə, ³² ✠‘Iou Kumwesən səvəi Epraham mɪne Kumwesən səvəi Aesak mɪne Kumwesən səvəi Jekop.’ In rɪpko mhə

✠ 22:13: Mat 8:12, 25:30, Luk 13:28 ✠ 22:15: Mak 3:6 ✠ 22:21: Rom 13:7 ✠ 22:23: Wok Me 23:8 ✠ 22:32: Eks 3:6, Mat 8:11

Kumwesən səvəi nərmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme kamhəmīru.”

³³ Nəpīn nərmama me həregi nəgkiariien nəha Iesu ramahatən nərmama me irə, nənimenraha rier.

Nəfe loa in rasori ia loa me nepwīn?

³⁴ Mətə nəpīn Farisi me həregi mə Iesu rəsisəg tərhuī Satusi me ia nəgkiariien səvənhi, irəha housəsīmwin irəha me. ³⁵ Irəha riti in iahatən səvəi Loa rəres pen nari riti min mə triregi ro Iesu mə trəfni irə. In rini mə, ³⁶ “Iahatən. Nəfe loa ia Loa səvəi Moses in rasori?”

³⁷ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nīmīruīen me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim.” ³⁸ Loa nəha in rasori makupwən ia loa me. ³⁹ ✧ Nənə loa səro kəru irə rakurirə pen loa nəha rəmwhen irə. Rini mə, “Tikaməkeikei mokeikei piām rəmwhen ikokeikei atukw a ik.” ⁴⁰ ✧ Nəgkiariien me pam kimərai pen ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me həgher pen ia loa mi nəha.”

Kristo in tīni sin?

⁴¹ Farisi me housəsīmwin irəha me, nənə Iesu rəres pen irəha i ⁴² ✧ mə, “Kimiāha hiaməfətərig irə mə Kristo in tīni sin?”

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “In tīni Kig Tevit ti nəri nə mə truku pen ia kwənəkwus səvənhi.”

⁴³ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə rəfo nəha Kig Tevit rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi? Ia nəpīn nəha Nənīmwin Ikinan rinarə irə Kig Tevit riməni mə,

⁴⁴ ‘Kumwesən rini pen ti Iərimənu səiou mə,

əkure ia nīkarek mwatuk

mesite tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe,

tikərpwi utə tīpage nisum mi ia nirəha.’

⁴⁵ Mə Kig Tevit rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi rəfo kimiāha hiaməni mə in tīni Kig Tevit?”† ⁴⁶ Nəpīn Iesu rəres nəresien nəha, iərmama riti riwən ko riripwen pen min. Ia nəpīn nəha mamevən, nərmama pam həhekir nəresien nəresien me min.

23

Iesu rəgkiari skai m Farisi me mine nahatən me səvəi Loa

¹ Iesu rəgkiari m nərmama me mine nərmama me səvənhi, mini mə, ² “Nahatən me səvəi Loa mine Farisi me kamhəkure ia təmwiki Moses. ³ ✧ Ro iamīnhi irə kimiāha tihaməkeikei mhəsiai irəha, mho nəfe nəghin irəha həni pehe tukumiāha i. Mətə tihəpwəh noien rəmwhen ia nirəha. Irəha kamhəvisau, mətə həpko mhə nəfe kamhəni. ⁴ Kamhəkeikei m nərmama me mə tuhesi pen loa skai me səməme həmwhen ia katipə sə ripam, mətə irəha həpkuvei pen mhə nəkwai rəginraha riti mhasitu ia nirəha ti natipəien.

⁵ ✧ Kamho noien amasan me pam səvənraha mə nərmama tuhətoni həgnəgini irəha. Kwəti tənəripw me i kiməvai pen nəgkiariien səvəi Kumwesən irə, nərmama kamhərihi tərini pen ia nīpwənanraha mine rəginraha, nahatən me səvəi Loa kamhəkusi səvənraha sə pwinari, mho mwi nusvenhi karkahu me səvənraha həpwəmwis. ⁶ ✧ Ia nəveginien asori me irəha hokeikei mə tuhəkure ia kwopun kamsiai nərmama me ikin. Ia nəkwai nīmwfəwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me.

✧ 22:37: Dut 6:5 ✧ 22:39: Lev 19:18 ✧ 22:40: Mat 7:12, Rom 13:10, Kal 5:14 ✧ 22:42: Jon 7:42

✧ 22:43: Mat 26:64 † 22:45: Nəkur Isrel me fwe kupwən həuvəukurən raka mə profet me səvəi Kumwesən həməni mə iərmama riti truku pen ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit mərīmənu ia nirəha. Iəmə nəha kani nəghin mə ‘Kristo’ uə ‘Mesaea’ uə ‘Tini Tevit.’ Ia kwəti nəgkiariien i, Iesu rokeikei mə nəmə asori me tuhətə sas Kristo mə in ripko mhə tīni Kig Tevit əpa, mətə in Tini Kumwesən. Sətoni mhəukurən mə in Tini Kumwesən ti nəri nə mə Kig Tevit rəkwein in mə Iərimənu səvənhi. ✧ 23:3: Mal 2:7-8 ✧ 23:5: Mat 6:1, Eks 13:9, Dut 6:8, Nam 15:38-39 ✧ 23:6: Mat 6:5, Luk 14:7

⁷ Ia kwopun kamo maket me ikin hokeikei mə nərmama tuhəkwein irəha ia nisiiien, mhokeikei nəpin nərmama həkwein irəha mə, 'Iahatən.'

⁸ Mətə kimiaha tihəpwəh nəseniien nərmama həkwein kimiaha mə 'Iahatən,' ti nəri nə mə iahatən səkimiaha kuation a, nənə kimiaha piəvmiaha me. ⁹ Nənə tihəpwəh nəkweinien iərmama riti ia tiprənə i mə 'Tata,' ti nəri nə mə Tata səkimiaha kuation a. In ramarə fwe ia neiai. ¹⁰ Nənə tihəpwəh nəseniien nərmama həkwein kimiaha mə 'Iərimənu,' ti nəri nə mə səkimiaha Iərimənu kuation a. In i iou, Kristo. ¹¹ ✠ Iərmama sə rokeikei mə traşori ia kimiaha in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ¹² ✠ Mətə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in. Iərmama sə rauvehi irapw in Kumwesən truvehi utə in.

¹³ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiaməsisəg ia təpinhə ia nitətə ia neiai* ia nəmri nərmama. Kimiaha hiəpwəh nuvniwəien ia nitətə nəha, nənə hiaməsisəg mwi nərmama səməme hokeikei mə tuhəuwnimwə irə. ¹⁴ †

¹⁵ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiasua ia nitətə me mhəpi simwin ia təsi mine tənə mhəuven isipwin mə tihəvi iərmama kuation ruvehe mukurirə ia kimiaha. Nənə nəpin in ruvehe mukurirə ia kimiaha, hio ruvehe mərəha anan məpi raka kimiaha. Nipwnəti kwopun napw asori rauək ikin irəha nə kimiaha.

¹⁶ ✠ Trərəha anan tukumiaha. Kimiaha nərmama hiaməiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rifwə. Hiaməni mə 'Trini minua iərmama riti rahatən nimwə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsuahe irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trini minua rahatən kol ia nəkwai nimwə nəha, muvehi kwəsuahe irə, in traməkeikei mo nəfe in ramini.' ¹⁷ Kimiaha hiəreirei nari. Nənimemiaha rifwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, kol nəha uə nimwəfwaki sə ro kol ruvehe mo ikinan i? ¹⁸ Nənə kimiaha hiaməni mə, 'Trini minua iərmama riti rahatən nifatə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsuahe irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trini minua rahatən nari riti sə kinəmri utə ia təkure nifatə nəha, in traməkeikei mo nəfe in ramini.' ¹⁹ Kimiaha nənimemiaha rifwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, nəri sə raməmak utə ia təkure nifatə uə nifatə səvəi Kumwesən sə ro nəri nəha ruvehe mo ikinan i? ²⁰ Ro iamini irə iərmama sə ramahatən nifatə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuahe irə, in ramahatən nifatə nəha mine narimnari me pam səməme kamhəmak ia təkuren kauvei pen m Kumwesən, mauvehi kwəsuahe ia nirəha. ²¹ Nənə iərmama sə ramahatən nimwə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuahe irə, in ramahatən nimwə nəha mine Kumwesən sə ramarə fwe ia nəkwan, mauvehi kwəsuahe ia nirau. ²² ✠ Nənə iərmama sə ramahatən neiai, mauvehi kwəsuahe irə, ramahatən Kumwesən mine jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu, mauvehi kwəsuahe ia nirau.

²³ ✠ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiaməuai narimnari me səkimiaha ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iamini irə ia nəri ouihi rəmwhen ia nimwai nei me səməme kavi rərəgi pen ia nəveginien. Mətə hiənenouenou nəgkiariien me həpam mwi. Kimərai pen ia Loa səvəi Kumwesən mə iərmama traməkeikei mo noien atukwatukw, mamapi ti iərmama, nənə mamahatətə ia Kumwesən. Ramasan mə kimiaha hiamo nəgkiariien asori me nəha, mhəpwəh nenouenouien mwi nəgkiariien ouihi me. ²⁴ Kimiaha nərmama hiaməiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rifwə. Nəpin hiənimwi

✠ 23:11: Mat 20:26, Mak 9:35, Luk 22:26 ✠ 23:12: Job 22:29, Prov 29:23, Esik 21:26, Luk 14:11, 18:14 * 23:13: Nəpin ripik Matiu rani nəgkiariien i mə "Nitətə ia neiai." Nipwrai nəgkiariien i in i "Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə." † 23:14: Ia Niutestamen me nepwin kimərai tui anan ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris nəgkiariien səvəi vas 14 riwən. Mətə ia Niutestamen me nepwin sə kimərai kurirə nəgkiariien ia vas 14 raməmak ia nirəha. Kamhəni mə, "Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiaməikuə ia nipran me səməme nərman me səvənraha həuəvəmhə, mamhakres narimnari me səvənraha, nənə mamho mwi nəfwakien əpwəmwis me mə nərmama tuhətoni həsiai kimiaha tukwe. Kumwesən trərpwin noien ərəha me səkimiaha məpi raka nərmama nepwin." ✠ 23:16: Mat 15:14 ✠ 23:22: Aes 66:1, Mat 5:34 ✠ 23:23: Lev 27:30, Maeka 6:8

nui, hiäpeki raka manman irä, mätə hiäpkətə mhə nərımıru nəha kamel raməmak irä, nənə hiätigai.

²⁵ ✧ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Noien səkimiaha rəmwhen ia kap mine tikinari kaikuas irä iruə rəmher mətə nəkwān rəmkemik. Fwe imwə rerimiaha rukuər ia nərəhaien mine nakresien. Hiamətərig əpa tukumiaha me. ²⁶ Ik Farisi, nənimem rifwə pərhiēn. Kupwən maikuas ia nəkwai kap mine plet kurirə ikəpərhi tekin iruə rəmher.

²⁷ ✧ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Kimiaha hiəmwhen ia nīpəgi kəruətərei sə kərkwafə pen iərmama sə remhə ikin kəfəri iruə rəpsan. Nəpīn nərmmama hətəni iruə, rərīnraha rīrhi mə ramasan, mətə fwe imwə rukuər ia nīkəkri iərmama mine nīpwran sə rīmərīr məmkmik. ²⁸ ✧ Ia noien nəha rəmwhen a mwi nəpīn nərmmama hətə nīpwramiaha iruə, rərīnraha rīrhi mə kimiaha hiatukwatukw, mətə fwe imwə rerimiaha rukuər ia neikuəien mine noien ərəha me.

²⁹ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiəuvrhəkin kref me səvəi profet me mine nəmə atukwatukw me, mamhərukwi utə tihinari me ia nīrəha. ³⁰ Kimiaha hiaməni mə, ‘Rīpkīni mīnuə samarə ia nəpīn kupwən səvəi kaha me, ko səpwəh noien rəmwhen irəha hənə, mhousi əpune profet me.’ ³¹ ✧ Ia nəgkiariēn nəha kimiaha hiaməni pui atukw a kimiaha mə nīpərhiēn i nīmwpīwi nərmmama me nəha səməme hənousi əpune profet kupwən me irəha nə kimiaha. ³² Ramasan mə kimiaha tihərīpīn noien ərəha me nəha kaha kupwən me səkimiaha hənə stat mho, mho sampam irə.

³³ ✧ Kimiaha snek me, hiəmwhen ia nīpwnti snek me kamhahi əpune iərmama! Tihəfo mhəp mə Kumwesən trəpwəh nərpwīnien noien ərəha me səkimiaha ia kwopun napw asori rauək ikin? ³⁴ ✧ Ti nəri nə mə kimiaha hiamə noien me nəha, iou takərhi pehe profet me, mine nərmmama səməme həkurən nari, mine nahatən me həuvehe tukumiaha. Kimiaha tihousi əpune nerpwin, mhərui tərini pen nerpwin ia nei kamarkuauī, mhousi nerpwin ia nəkwai nīmwfəwaki me səkimiaha, mhərīpwi irəha ia taon me. ³⁵ ✧ Takərhi pehe irəha tukumiaha iamīnhi irə mə kimiaha nərmmama ipwet mine tihəuvehi nərpwīnien ti nīte nəkur atukwatukw me pam sə rīnaiu ia tīprənə i rostat ia nīte Epel, iəmə sə rīpko mhə nərəhaien riti, muvehe meste nīte Sekarəea tīni Perekia sə kimiaha hiənousi əpune ia nīmwə səvəi Kumwesən ia nīmwrhenhi nīfatə mine kwopun sə ro ikinan. ³⁶ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i narimnari me pam i treste kimiaha nərmmama ipwet mine.”

Iesu rasək ti nəkur Jerusalem

³⁷ ✧ “Jerusalem, Jerusalem! Ik taon i ikamousi əpune profet me, maməkwi əpune nərmmama səməme Kumwesən ramərhi pehe irəha tukw ik. Nəpīn rīpīk iakokeikei mə takousəsīmwin nīpwntim me rəmwhen ia rīnhi menu ramo ia tīni me mauiui irəha ia tərəgīn mi. Mətə kimiaha hiəpwəh nokeikeiēn. ³⁸ ✧ Hətə ro. Təkwtəkwuni nəha Kumwesən trəpwəh nīmwə səkimiaha[‡] ro tekin a. ³⁹ ✧ Iakamīni pehe tukumiaha i mə kimiaha tihəpwəh mwi nətoniēn iou meste tihəni mə, ‘Səgnəgīni iərmama i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkītaha.’”

24

Iesu rīni irapw mə tukousi testesi pam nīmwə səvəi Kumwesən

¹ Iesu rier ia nīmwə səvəi Kumwesən mamevən. Ia nəpīn nəha nərmmama me səvənhi həuvehe mhahatən pen nīmwə nəha mine nīmwə me nəha kiməuvrhəkin pen mwi irə

✧ 23:25: Mak 7:4 ✧ 23:27: Wok Me 23:3 ✧ 23:28: Luk 16:15 ✧ 23:31: Wok Me 7:52 ✧ 23:33: Mat 3:7, 12:34, Luk 3:7 ✧ 23:34: 1Tes 2:15, Mat 10:23 ✧ 23:35: Jen 4:8, Hip 11:4, 2Kron 24:20-21 ✧ 23:37: Wok Me 7:59, 1Tes 2:15 ✧ 23:38: 1King 9:7-8, Jer 12:7, 22:5 ‡ 23:38: Rosi nəgkiariēn i mə ‘Nīmwə səkimiaha’ raməgkiari ia nīmwə səvəi Kumwesən. Fwe tui anan nīmwfəwaki nəha ramərer fwe Jerusalem. ✧ 23:39: Sam 118:26, Mat 21:9

mə in trətoni. ² ✠ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiamətə nimwə me i? Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə tukamevən tukousi testesi pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərər əknekiniēn ia riti.”

Nuveheien səvəi Iərimənu mine nəpin sampam

³ Kurirə irə Iesu raməkure ia Təkuər Olif, nənə nərmama me səvənhi həuvehe tukwe. Nəpin irəha min əpa həres pen in i mə, “Tiko mini ro tukumaha i mə narimnari me i tuhəuvehe tinesən? Nəfe nīmətətien truvehē mahatən pen mə nuveheien səim mine nəpin sampam krouvəuvehe ipaka?”

⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihaməsiari kamo iərmama riti reikuə ia kimiaha. ⁵ ✠ Nərmama həpik tuhəuvehe ia nəghik, mhəni mə irəha Kristo. Tuheikuə ia nərmama həpik. ⁶ Kimiaha tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagəniēn me mə ‘naruagəniēn riti fwe’ uə ‘naruagəniēn trutə.’ Tihətui amasan rərəha hiəhekir, ti nəri nə mə nəri nəha traməkeikei muvehe, mətə ripko mhə ihi nəpin sampam. ⁷ ✠ Iakamini iaminihi irə ti nəri nə mə nərmama ia kwənəkwus riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkwus əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə. Nukumhə trahi nərmama. Kwopun me nepwīn nīmwnīmwiēn trikiu. ⁸ Mətə narimnari me pam i rəmwhen a ia pran sə rinamregi təkutan rinaməmīsə ti nərəhiēn iəkunouihi.

⁹ ✠ Ia nəpin nəha tukuvei pen kimiaha ia rəgi nərmama mə irəha tuho nəmisəien m kimiaha, mhousi əpune kimiaha. Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəmwəki kimiaha ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. ¹⁰ Nərmama həpik nahatətəien səvənraha trimwei. Irəha tuhəsēni pen irəha me ia rəgi nəmə ərəha me, mhəmwəki irəha me. ¹¹ ✠ Profet eikuə me həpik tuhəskəmter, mheikuə ia nərmama me həpik. ¹² Nənə ti nəri nə mə noien ərəha truvehē masori, nərmama həpik nokeikeiēn səvənraha truvehē məkwiei. ¹³ ✠ Mətə iərmama sə trərər əknekiniēn nahatətəien səvənhi meste nərəhaiēn me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimīru in. ¹⁴ ✠ Tukini irapw nəgkiariēn amasan i raməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhaməkeikei mhəregi kurirə irə nəpin sampam truvehē.”

Iesu raməgkiari ia nərəhaiēn sə treste nəkur Jerusalem

¹⁵ ✠ “Kimiaha tihətoni nəri nəha Profet Taniel rīmāni kani mə ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərər ia kwopun ikinan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Nəpin kimiaha tihətoni, iərmama sə raməvsini nəkukuə i traməkeikei mukurən nīpwran. ¹⁶ Nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhap mhərkwafə ia təkuər me. ¹⁷ ✠ Trini minuə iərmama riti ramapwis ia təkure nimwə səvənhi, traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvniwəien mə truvehē nari riti sə rəmāk ia nəkwai nimwə səvənhi. ¹⁸ Nənə trini minuə iərmama riti raməmhu ia nəmhien səvənhi, traməkeikei map akwauakw, məpwəh nīrərigiēn mevən imwəni mə truvehē səvənhi tinari. ¹⁹ Trərəha anan ti nīpran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei pen kənunu m nəkwərhakwərha əmtəmetə me ia nəpin nəha. ²⁰ Tihəfwaki mə nəpin nəha tihap irə trəpwəh nuveheien ia nəpin səvəi nəkwieiiēn uə ia Sapat riti, ²¹ ✠ ti nəri nə mə nəpin nəha nəpin səvəi nərəhaiēn. Nərəhaiēn nəha trasori məpi raka nərəhaiēn me pam səməme həuvəuvehe raka fwe nukune narəien mesite pehe ipwet mine. Nənə nərəhaiēn riti mwi riwən truvehē məpi raka. ²² Ko nərəhaiēn nəha ravən əpwəmwis, nərmama me hemhə pam. Mətə Iərimənu tro nəpin sə nərəhaiēn nəha travən irə rukwakwa. In tro iaminihi irə mə truvehimīru nərmama me səvənhi səməme in ruvərfi raka irəha. ²³ ✠ Ia nəpin nəha, trini minuə iərmama riti rini pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro, Kristo i’ uə ‘Hətə ro, Kristo nəha,’ kimiaha tihəpwəh niniēn nīpərhiēnien irə. ²⁴ ✠ Nərmama tuhəskəmter. Nepwīn tuhəni mə irəha Kristo, mətə neikuəien. Nepwīn

✠ 24:2: Luk 19:44 ✠ 24:5: Mat 24:23-24, Wok Me 5:36-37, 1Jon 2:18 ✠ 24:7: 2Kron 15:6, Aes 19:2 ✠ 24:9: Mat 10:22, Jon 15:18 ✠ 24:11: Mat 24:5,24, 1Jon 4:1 ✠ 24:13: Mat 10:22 ✠ 24:14: Mat 10:18, 28:19 ✠ 24:15: Dan 9:27, 11:31, Dan 12:11 ✠ 24:17: Luk 17:31 ✠ 24:21: Dan 12:1, Joel 2:2, Rev 7:14 ✠ 24:23: Mat 24:5,11 ✠ 24:24: Dut 13:1-3, 2Tes 2:8-9, Rev 13:13-14

tuhəni mə irəha profet, mətə neikuəien. Tuho nimtətien asori me mine narimnari me nərmama tuhətoni mhərkəri asori nari irə. Irəha tuhəmwur mə tuheikuə ia nərmama səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha, trini minuə irəha həukurən noien. ²⁵ Hətə ro. Narimnari me pam iakukupwən muvəni raka tukumiaha i.

²⁶ ✨Ro iaminihi irə trini minuə nərmama me nepwin həni pehe tukumiaha i mə, 'Hətə ro. Kristo in fwe ia kwopun akwesakwes ikin,' tihəpwəh nevənien fwe ikin. Trini minuə həni mə, 'Hətə ro. In i ia nəkwai nimwə,' tihəpwəh ninien nipərhiēnien irə. ²⁷ ✨Nəpən rouapir irə nərmama hətoni nəhiapwien səvənhi fwe pesu meste nari fwe prehi. Iou, Iəməti Iərmama, nuveheien səiou tro mwi iaminihi irə. ²⁸ ✨Ia kwopun pəku nipwrai nəri remhə ikin menu me nəha kamhani nipwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsımwin irəha me, mhani."

Iəməti Iərmama truvehe mwi

²⁹ ✨"Nəpən nərhəaiēn nəha trukurau pam, təkwtəkwuni a mwi meri truvehe mipitəv, məkwə trəpwəh nəhiapwien, kəməhau me ia nimagouagou tuhəsasəsas, narimnari me ia nimagouagou həskai pik, Kumwesən trikiuku ia nirəha. ³⁰ ✨Ia nəpən nəha nimtətien səiou Iəməti Iərmama trier irəpw ia nimagouagou. Nənə nərmama ia kwənəkwus me pam ia təkure tiprənə i tuhəregi rərəha mhasək tukwe. Irəha tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, ia nəpuə fwe ia nimagouagou iakauvehe ia niskaiēn mine nukuraanien asori. ³¹ ✨Ia nəpən nəha kisipw riti trasək asori, nənə takərhi raka nagelo me səiou, həuvrehi, mhəuvesu, mhəuveraha, mhəuvarei, mhəuvən ia kwopun me pam ia tiprənə i, mhəpeki nərmama me səməme iakimərfi irəha mə səiou, mhəpeki irəha mhəuvehe."

Iesu rusipekin ia nei niemis

³² "Həregi ro nusipekinien səvəi nei nəha niemis. Nəpən rinarkwi pen tukun sə rimərməru minaməpirpir, kimiaha hiəukurən mə nəpən səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ³³ Rəmwhen a mwi, nəpən kimiaha tihətoni narimnari me i, tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakuvəuvehe ipaka, rəmwhen a iakamərer ia kwəruə ia nimwə mə takuvnimwə pehe. ³⁴ ✨Iakani nipərhiēnien tukumiaha i mə nərmama səməme kamhəmiru təkwtəkwuni mine tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³⁵ ✨Neiai mine tiprənə trouiwən, mətə nəgkiariēn me səiou tuhəpkiwən mhə."

Iərmama riti riwən rukurən nəfe nəpən Iərimənu truvehe irə

³⁶ ✨"Mətə nəpən səvəi nəri nəha uə aoa səvənhi iərmama riti riwən rukurən. Nagelo me ia neiai mine iou mwi, Tini Kumwesən, iahəreirei. Mətə Tata səiou əpa rukurən. ³⁷ ✨Nəpən nəha iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpən səvəi Noa. ³⁸ Nəpən nesən asori rəpwəh ihi nauəriēn, nərmama me kamhəvegən, mamhənimwi. Nərman me kamhəiri nipran. Nipran me kamhesi pen nərman. Irəha kamho noien me nəha mamhəuvən meste Noa ruvnimwə ia nitətə asori səvənhi. ³⁹ ✨Irəha həreirei mə tuhemhə meste nesən asori rauər, nənə iapiwən raiu mipəki raka irəha həmwhenimw. Iou, Iəməti Iərmama, nuveheien səiou tro mwi iaminha irə. ⁴⁰ Ia nəpən nəha iərman kəru trouəmhu ia nəmhien, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ⁴¹ Pran kəru trouvənari ia kwopun kuatia, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti.

⁴² ✨Ro iaminihi irə kimiaha tihamətui a mhəpwəh napriēn ti nəri nə mə hiəreirei nəfe nəpən Iərimənu səkimiaha truvehe irə. ⁴³ ✨Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri. Trini minuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpən iərmama riti truvehe muvnimwə ia nəkwai nimwə səvənhi makres, in tramətui a məpwəh napriēn. Ko in rəpwəh nəsenien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi muvnimwə makres. ⁴⁴ Rəmwhen a mwi kimiaha

✨ 24:26: Luk 17:23-24 ✨ 24:27: Mat 24:37-39 ✨ 24:28: Luk 17:37 ✨ 24:29: Esik 32:7, Joel 2:10,31, 2Tes 3:10 ✨ 24:30: Rev 6:12-13, Sek 12:10, Rev 1:7, Dan 7:13 ✨ 24:31: Aes 27:13, 1Kor 15:52, 1Tes 4:16 ✨ 24:34: Mat 16:28 ✨ 24:35: Mat 5:18 ✨ 24:36: Wok Me 1:7, 1Tes 5:1-2 ✨ 24:37: Jen 6:5-8 ✨ 24:39: Jen 7:21-23, 2Tes 3:6 ✨ 24:42: Mat 25:13 ✨ 24:43: Luk 12:39-40, Rev 16:15

mwi tihamækeikei mhæpnæpenæ ti næri næ mæ iou, Iæmæti Iærmama, takuvehe ia næpîn riti tihakiraka iou.

⁴⁵ Iotukwininari sæ rukuræn nari, mamø nækwai iæmæ asori sævænhi ia næpîn me pam, iæmæ asori sævænhi truvehi utæ in ruvehe masori ia nimwæ sævænhi mæ trækwmæni nærmama me sævænhi ia næpîn atukwatukw kamhani nari iræ. ⁴⁶ Trini minuæ iæmæ asori sævæi iotukwininari næha ruvehe mætoni mæ ramo wok me iamînha iræ, iotukwininari næha rerin tragien. ⁴⁷ ✨Iakani nîpærhienien tukumiaha i iæmæ asori næha truvehi utæ iotukwininari næha ruvehe masori ia narimnari me pam sævænhi. ⁴⁸ Mætæ mæ iotukwininari næha rerin rinamrhi mæ iæmæ asori sævænhi ramo tanpen, mæpwæh nuvehe akwauakwien, ⁴⁹ nænæ rinamousi nærman mine nîpran sëmæme kamho tukwini pæri nari iræha min, mamævegîn, mamænîmwi, mamakonæ iræha nærmama kamhænîmwi pik, ⁵⁰ iæmæ asori sævænhi truvehe ia næpîn riti in trakiraka in, uæ ia aoa riti sæ in rîreirei. ⁵¹ ✨Nænæ iæmæ asori sævænhi trærpwin noien æræha me sævænhi, mæmri pen in ramaræ iræha kæuætksuæ me. Ia kwopun næha iræha tuhasæk, mhahi tærini revinraha.”

25

Iesu rusipekin ia nîpræn ouihi me iræha pam ten

¹ ✨“Næpîn næha nitætæ ia neiai* truvehe iræ træmwhen ia nîpræn ouihi me iræha pam ten. Hæuvehi laet me sævænraha mhæuvæn mæ tuhættoni iærman sæ triri vi a pran sævænhi. Iærman næha triri præn næha krouevæn fwe imwæni rouaræ pæri. ² Præn ouihi me næha krirum hæreirei nari. Krirum hæukuræn nari. ³ Næpîn sëmæme hæreirei nari hæuvehi laet me sævænraha, hæpwæh nuvehien oel laet rauæk iræ iræha minraha. ⁴ Mætæ sëmæme hæukuræn nari hæuvehi laet me sævænraha, mhæuvehi mwi tikinari me nepwin hæukuær ia oel laet rauæk iræ. ⁵ Nænæ ti næri næ mæ iærman sæ rîpkiri a pran sævænhi ramo tîpwæ iræha hæregi napriien ruvehi iræha hapri.

⁶ Mætæ ia kurkwai næpîn iærmana riti rækwein, minni mæ, ‘Iærman sæ rîpkiri a pran sævænhi rauvehe! Hæuvehe mhættoni!’

⁷ Ia næpîn næha nîpræn ouihi me næha ten hætui, mhæpærhi laet me sævænraha. ⁸ Nænæ sëmæme hæreirei nari hæni pen ti sëmæme hæukuræn nari mæ, ‘Hæuvei pehe sækimiaha riti oel laet rauæk iræ. Laet me sækimaha hænæmæfwæ.’

⁹ Mætæ sëmæme hæukuræn nari hæni mæ, ‘Rekæm. Oel i laet rauæk iræ tîpækæmwhen mhæ tukutaha pam. Hæuvæn fwe ia stoa me mhæuvehi næmri sækimiaha me nepwin.’

¹⁰ Næpîn iræha kamhæuvæn mæ tuhæuvehi næmri oel laet rauæk iræ, iærman sæ rîpkiri a pran sævænhi rapirapw. Nîpræn ouihi me næha krirum sëmæme hænæpnæpenæ, hævnmwæ iræha min ia nækwai nimwæ sæ tukæni næveginien asori ikin. Nænæ nærmama hæsisæg ia tæpinhæ.

¹¹ ✨Kuriræ iræ nîpræn ouihi me næha sëmæme hæpkæpnæpenæ mhæ hærerig mwi, mhæuvehe, mamhækwein mæ, ‘Iærîmænu, Iærîmænu, æsevær ia tæpinhæ tukumaha.’

¹² ✨Mætæ iærman sæ rîpkiri a pran sævænhi rîni mæ, ‘Iakamîni nîpærhienien tukumiaha i iakreirei kimiaha.’”

¹³ ✨Nænæ Iesu rîni mæ, “Ro iamînhi iræ kimiaha tihamækeikei mhætui amasan, mhæpwæh napriien, ti næri næ mæ hiæreirei næfe næpîn uæ aoa Iærîmænu sækimiaha truvehe iræ.”

Iesu rusipekin ia nærmama kamhætui ti mane sævæi iæmæ asori

¹⁴ ✨“Nuveheien sævænhi træmwhen iærmana riti sæ rauvehi navænien æpwæmwis sævænhi. Kuriræ rier imwæni rækwein nærmama sëmæme kamho tukwini nari min hæuvehe. Nænæ næmri pen mane sævænhi ia rægînraha mæ tuhætui amasan tukwe. ¹⁵ ✨Ia riti ruvei pen tænerîpw me krirum mane rukuær iræ, nænæ tænerîpw kæru m riti, nænæ tænerîpw kuatia m riti. Ruvei pen kuatia kuatia minraha ræmwhen in rukuræn mæ trætui

✨ 24:47: Mat 25:21, 23 ✨ 24:51: Mat 8:12 ✨ 25:1: Rev 19:7, Luk 12:35 * 25:1: Næpîn rîpik Matiu rani nægkiariien i mæ “Nîtætæ ia neiai.” Nîpwrai nægkiariien i in i “Nîtætæ sæ Kumwesæn ramærîmænu iræ.” ✨ 25:11: Luk 13:25-27 ✨ 25:12: Mat 7:23 ✨ 25:13: Mat 24:42 ✨ 25:14: Mak 13:34 ✨ 25:15: Rom 12:6

amasan tukwe. Kurirā irā in rier mamevən. ¹⁶ Iərmama sə ruvehi tənəripw krirum revən atukwatukw mowok irə, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw krirum mwi. ¹⁷ Nənə iərmama sə ruvehi tənəripw kəru ro mwi iaminihi, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw kəru mwi. ¹⁸ Mətə iərmama sə ruvehi tənəripw kuatia revən meri tiprənə, minimwi mane səvəi iəmā asori səvənhi.

¹⁹ Nəpīn əpwəmwis rukurau, iəmā asori səvəi nərmama me nəha rirərig muvehe, nənə mokeikei mə trəskun mane me nəha rīməuvei pen minraha. ²⁰ Nənə iərmama sə rīməuvehi tənəripw krirum ruvehe mərəer ia nəmri iəmā asori səvənhi, mini mə, 'Iəmā asori, fwe kupwən ikiməuvei pehe tənəripw krirum miou mane rukuər ia nirəha. Ətə ro, iakinowok irə rəkwəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw krirum mwi.'

²¹ ✠Nənə iəmā asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmā amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpīn me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rīpik. Uvnimwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmā asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²² Nənə iərmama sə rīməuvehi tənəripw kəru in mwi ruvehe mərəer ia nəmri iəmā asori səvənhi, mini mə, 'Iəmā asori, fwe kupwən ikiməuvehi pehe tənəripw kəru miou mane rukuər ia nirau. Ətə ro, iakinowok irə rəkwəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw kəru mwi.'

²³ Nənə iəmā asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmā amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpīn me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rīpik. Uvnimwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmā asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²⁴ Nənə iərmama sə ruvehi tənəripw kuatia in mwi ruvehe mərəer ia nəmri iəmā asori səvənhi, mini mə, 'Iəmā asori. Iakukurən mə ik iərmama riti noien səim riskai. Ik ikapeki nəveginien ia nəmhiən sə ipkəmhu mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun ipkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁵ Ro iaminihi irə, iakihekir, mevən, minimwi tənəripw səim sə mane rukuər irə ia tiprənə. Ətə ro in i mane səim.'

²⁶ Mətə iəmā asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmā ərəha. Ikamo tukwini ərəha nari miou, mamarpaha. Ikuvəukurən raka mə iakapeki nəveginien ia nəmhiən sə iapkəmhu mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun iapkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁷ Mətə rəfo ikəpwəh nəmri penien mane səiou fwe ia pag? Kamo ipkəmri pen ko iapkuvehe mipkuvehi ihi mane səiou mine sə rəkwaku pag rəkwəhi.'

²⁸ Nənə iəmā asori rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, 'Həuvei raka tənəripw tukwe, mhəuvei pen m iərmama sə rīməuvehi tənəripw ten. ²⁹ ✠Iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen mwi rasori mwi min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvei raka pam tukwe. ³⁰ ✠Mətə iərmama i sə ramo tukwini ərəha nari miou hərəarki irapw i iruə ia nəpitəvien. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revinraha.'"

Iesu rəgkiari ia sipsip me mine nəni me

³¹ ✠"Nəpīn nəha iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə ia nukuraanien asori kimaha nagelo me, takəkure ia jea səiou mərimənu. ³² ✠Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehe mhousəsīmwin pehe irəha me ia nənimek, nənə iou takuai irəha rəmwhen iərmama sə ramətui ti sipsip me muai sipsip me mine nəni me. ³³ Takuai pen sipsip me ia nikarek mwatuk, mətə nəni me ia nikarek mour.

³⁴ Nənə iou kig səvənraha takini pen ti nərmama me nəha ia nikarek mwatuk mə, 'Həuvehe kimiaha i səməme Tata səiou raməkwein amasan ia kimiaha. Nəpīn tiprənə namiwən ihi, in rinəpnəpenə raka kwopun səkimiaha ia nitətə sə in ramərimənu irə. Həuvehe mharə irə. ³⁵ ✠Nəpīn nukumhə rahi iou hiəuvei pehe nəveginien miou. Nənə nəpīn iakakwakwa hiəuvei pehe nui miou. Nəpīn iakamavən rəmwhen ia iərmama

✠ 25:21: Mat 24:45-47, Luk 16:10 ✠ 25:29: Mat 13:12, Mak 4:25, Luk 8:18 ✠ 25:30: Mat 8:12 ✠ 25:31: Mat 16:27, 19:28, Rev 20:11-13 ✠ 25:32: Rom 14:10, Esik 34:17 ✠ 25:35: Aes 58:7

pwispwis, hiäuvehi puwnimwə iou ia nəkwai nimwə me səkimiaha me. ³⁶ Nəpin tinari səiou riwən, hiarkahu pehe miou. Nəpin iakamemhə, hiäuvehe mhəti pehe iou. Nəpin iakamarə ia kalapus, hiäuvehe tukw iou.’

³⁷ Miregi nəkur atukwatukw me nəha tuhəni pehe tukw iou i mə, ‘Iərimənu. Mətə nəfe nəpin nəha kimaha iahənətoni nukumhə rahi ik, nənə iahəuvei pehe nəveginien mik, uə ikakwakwa nənə iahəuvei pehe nui mik? ³⁸ Nəfe nəpin kimaha iahətoni ikamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis riti, nənə iahəuvehi puwnimwə ik ia nimwə me səkimaha me, uə səim tinari riwən, nənə iaharkahu pehe mik? ³⁹ Nəfe nəpin kimaha iahətoni ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə iahəuvehe mhəti pehe ik?’

⁴⁰ ✠Miregi iou kig səvənraha takini pen ti nirəha i mə, ‘Iakamini niperhienien tukumiaha i nəpin kimiaha hənə noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər a ia piak me, hiənə noien nəha ia nirak.’

⁴¹ ✠Kurirə irə iou takini pen ti nərmama me nəha ia nəkarek mour mə, ‘Kimiaha i Kumwesən raməkwein ərəha ia kimiaha haraka ia nənimək mhəuvən ia napw sə rauək rerin. Kinəse napw nəha ti Setan mine nagelo me səvənhi. ⁴² Nəpin nukumhə rahi iou kimiaha hiəpwəh nuvei peheien nəveginien miou. Nəpin iakakwakwa hiəpwəh nuvei peheien nui miou. ⁴³ Nəpin iakamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis riti, hiəpwəh nuvehi puwnimwəien iou ia nəkwai nimwə me səkimiaha me. Nəpin tinari səiou riwən, hiəpwəh narkahu peheien miou. Nəpin iakamemhə uə iakamarə ia kalapus, hiəpwəh nəti peheien iou.’

⁴⁴ Miregi irəha mwi tuhəni pehe tukw iou i mə, ‘Iərimənu, mətə nəfe nəpin nəha kimaha iahənətoni nukumhə rahi ik, uə ikakwakwa uə ikamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis, uə tinari səim riwən, uə ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə kimaha iahəpwəh nasituien ia niram?’

⁴⁵ Miregi iou takini pen ti nirəha i mə, ‘Iakani niperhienien tukumiaha i nəpin kimiaha hiəpwəh noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər ia piak me, hiənpwəh noien nəha ia nirak.’

⁴⁶ ✠Nənə nərmama me nəha tuhəuvən ia kwopun Kumwesən trərpwin rerin noien ərəha me səvənraha ikin. Mətə nərmama atukwatukw tuhəuvən mhəuvehi nimiruien rerin.”

26

Nəmə asori me hərəi sun mə tuhəuvən afafa mhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, in rəgkiari m nərmama me səvənhi, mini mə, ² ✠“Kimiaha hiəukurən mə nəpin kəru mwi tuko Pasova. Ia nəpin nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama me mə irəha tuhərui tərini pen iou ia nei kamarkuau.”

³ Ia nəpin nəha pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel housəsımwin irəha me ia nəkwai nimwə səvəi pris asori anan. Nəghin nə Kaeafas. ⁴ Nənə hərəi sun mə tuhəuvən afafa, mhəkwtəmhiri Iesu, mhousi əpune. ⁵ Mətə hənə mə, “Pwəh kitaha səpwəh nəkwətəmhirien Iesu ia nəpin səvəi nəveginien asori. Rərəha mə nərmama niemaha trəpi irəha kamho nurigrigien asori tukwe.”

Pran riti rətəgi pen senta ia nukwəne Iesu

⁶ Nəpin Iesu ramarə ia rukwənu nəha Petani, ruwnimwə pen ia nəkwai nimwə səvəi Saemon (Saemon nəha kupwən nemhəien skai ro tekın.) ⁷ ✠Nənə pran riti ruvehe ti Iesu mauvehi potel riti kino ia kəruətərei riti kani mə alapasta.* Fwe ia nəkwai potel nəha senta riti nənimen rutə pik. Prən nəha rətəgi pen senta nəha ia nukwəne Iesu nəpin raməkure ia kwopun kaməni nari ikin.

✠ 25:40: Prov 19:17, Mat 10:42, 18:5, Mak 9:41 ✠ 25:41: Mat 7:23, Rev 20:10 ✠ 25:46: Dan 12:2, Jon 5:29

✠ 26:2: Eks 12:1-27, Mat 20:18 ✠ 26:7: Luk 7:37-38 * 26:7: Alapasta kəruətərei riti nənimen rutə pik. Fwe kupwən nərmama həuvehi mhəvi pen senta irə.

⁸ Nənə nəp̄in nərmama me səvəi Iesu hətoni, niemaha rəpi irəha. Həni mə, “Rəfo ramouraha senta iam̄inhi? ⁹ Ripkəmri pen a nəmri nari irə, ko ruvehi mane asori irə, muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən.”

¹⁰ Mətə nəp̄in Iesu riregi nəgkiariien nəha, rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamo iam̄inhi irə ia prən i? In ramo noien amasan riti miou. ¹¹ ✠Nərmama nautə səvənraha riwən tuhamarə kimiaha minraha ia nəp̄in me, mətə iou tapkarə mhə kitaha m kimiaha nəp̄in me. ¹² Rəfo prən i rətəgi pehe senta i ia n̄ipwrak? In ro mə trəpnəpenə ia n̄ipwrak mə tukinimwi. ¹³ Takamini n̄ipər̄hienien tukumiaha i kwopun pəku ia tənəmtənə me tukini irapw nəgkiariien amasan səiou ikin tukini irapw nəfe prən i rino miou mə nərmama rerinraha tramrhi.”

Jutas tro noien ərəha

¹⁴ ✠Nərmama me səvəi Iesu irəha pam twelef, riti ia nirəha nəghin nə Jutas Iskariot. Revən ti pris asori me, ¹⁵ ✠mini mə, “Trini minuə iakuvei pehe Iesu ia rəgim̄iaha, kimiaha tihəuvei pehe nəfe miou?” Irəha hərəku in silin me k̄ino ia silva irəha pam toti. ¹⁶ Ia nəp̄in atukwatukw nəha Jutas rinamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iesu mine nərmama me səvənhi hani pəri nəveginien səvəi Pasova

¹⁷ ✠Neste atukwatukw nəp̄in nəha tuhani bred sə yis riwən irə. Nərmama me səvəi Iesu həuvehe tukwe in, mhəni mə, “Kwopun pəku nəha ikokeikei mə kimaha tahəpnəpenə nəveginien səvəi Pasova ikin, nənə ik tikəni?”

¹⁸ ✠Miregi Iesu rini mə, “Həuvən fwe Jerusalem, mhətoni iərmama riti fwe ikin, mhəni pen tukwe in mə, ‘Iahatən səkitaha rini mə nəp̄in səiou ruvəuvehe ipaka. Tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha nərmama me səiou ia nəkwai nimwə səim.’”

¹⁹ Nərmama me səvəi Iesu həuvən mho nəfe riməni pen ti nirəha i, mhəpnəpenə ti nəveginien səvəi Pasova.

²⁰ Ia nəruarəv Iesu mine twelef nərmama me səvənhi kamhəkure ²¹ mamhani pəri nari. Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Takamini n̄ipər̄hienien tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.”

²² Nəp̄in irəha həregi nəgkiariien nəha, rerinraha rəpou. Həuvehe kuatia kuatia mamhəres Iesu i mə, “Iərimənu, sin nəha ikani? Iou?”

²³ ✠Miregi Iesu rini mə, “Takani iərmama sə rameitesi bred ia tikiplet kuatia kimrau min. In truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou. ²⁴ Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou. Ramasan pik mə ripkəpwəh a nətuiien.”

²⁵ Nənə Jutas, iərmama sə truvei pen Iesu ia rəgi nərmama kamhəmwəki in, rini mə, “Iahatən, sin nəha ikani? Iou?”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik nə ikani.”

²⁶ ✠Nəp̄in nəha kamhani nari irə, Iesu ruvehi bred, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, muvei pen m nərmama me səvənhi, mini mə, “Tihəuvehi, mhani. In i n̄ipwrak.”

²⁷ Kurirə irə in ruvehi kap waen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə muvei pen minraha, mini mə, “Kimiaha pam tihənimwi. ²⁸ ✠In i nitək sə trər̄ihi tərini əknek̄in nəgkiariien vi səvəi Kumwesən. Traiu ti nərmama həpik mə Kumwesən trəpwəh nər̄winien noien ərəha me səvənraha. ²⁹ Takani pehe tukumiaha i tapkənimwi mhə mwi waen i meste nəp̄in nəha takənimwi waen vi kitaha m kimiaha ia nitətə sə Tata səiou ramərimənu irə.”

³⁰ ✠Nənə irəha hani n̄ipu riti, mho sampam irə, mhəier mhəuvən ia Təkuər Olif.

Pita trini m kahar mə in rireirei Iesu

✠ 26:11: Dut 15:11 ✠ 26:14: Jon 11:57 ✠ 26:15: Sek 11:12 ✠ 26:17: Eks 12:14-20 ✠ 26:18: Mat 21:3
 ✠ 26:23: Sam 41:9 ✠ 26:26: Mat 14:19 ✠ 26:28: Eks 24:8, Jer 31:31-34, Sek 9:11, 1Kor 10:16 ✠ 26:30: Luk 22:39, Jon 18:1

³¹ ✧ Ia kwopun naha Iesu rini pen ti savenhi narmama me i ma, “Ipwet ia nepin kimiaha pam tihap raka ia nirak. Iakani iaminhi irə ti nari na ma kimərai pen ia Nəkukua Ikinan ma Kumwesən rini ma,

‘Iou takousi iarmama sə ramətui ti sipsip,
nənə sipsip me savenhi tuhaiu kirkiri.’

³² ✧ Mətə in tro iakətui mwi ia nemhəien səiou. Takətui raka, mevən fwe ia tənə Kalili. Iou takukupwən kimiaha tihəkurirə.” ³³ Mətə Pita rini pen ti Iesu i ma, “Irəha pam tuhap raka ia niram, mətə ripko mhə iou.”

³⁴ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in ma, “Iakani nipərhiendien tukw ik i ipwet ia nepin, kurirə rəiə rakaka, ik tikini m kahar ma ikreirei iou.”

³⁵ ✧ Mətə Pita rini pen tukwe in ma, “Trini minuə hani ma takaməkeikei memhə krau mik, mətə ko iakəpwəh niniien ma iakreirei ik.” Nənə narmama me pam savenhi hani nəgkiariien kuatia.

Iesu raməfwaki ia Ketsemane

³⁶ Iesu mine narmama me savenhi həuvən ia kwopun riti nəghin na Ketsemane. Nənə Iesu rini pen ti nirəha i ma, “Kimiaha tihaməkure ia kwopun i. Pwəh iou iakevən kwərha məfwaki.” ³⁷ Nənə in riri Pita mine tini Sepeti kəru irəhar harevən irəha min. Ia nepin naha in rinamregi rərəha, rerin rəpou pik. ³⁸ ✧ Nənə rini pen ti nirəhar i ma, “Rerik rəpou pik ipaka iakemhə tukwe. Tiamharo i, pwəh kitaha m kimirəhar tsəpwəh napriien.”

³⁹ ✧ Nənə Iesu revən ouihi a mwi mimwei ia tiprənə məfwaki, mini ma, “Tata səiou. Tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh nənimwiien. Mətə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, mətə tiko rəmwhen sə ikokeikei.”

⁴⁰ Nənə Iesu rəfwaki pam, mirərig pehe mətoni Pita mine Jemes mine Jon kamharapri. Nənə in rini pen ti Pita i ma, “Rəfo, ko hiəpkətui mhə nepin ouihi a uə? ⁴¹ ✧ Kimirəhar tiharətui mharəfwaki ma tiharəpwəh nımweiiien ia nərəhaien. Nipərhiendien rerimiahā ragien ma tihəfwaki, mətə nipwramiahā rəpou.”†

⁴² Nənə Iesu revən səro kəru irə, məfwaki, mini ma, “Tata səiou. Trini minuə kap i ko ripkiwən mhə meste iakənimwi, tako rəmwhen sə ikokeikei.”

⁴³ Nənə Iesu rirərig pehe mwi mətə irəhar harnapri mwi, ti nari na ma napriien ruvəuvehi irəhar. ⁴⁴ ✧ Ro iaminhi irə in rəpwəh mwi irəhar, mevən səro kahar irə, məfwaki, mini a mwi nəgkiariien kuatia.

⁴⁵ Kurirə irə ruvehe mwi ti narmama me savenhi, mini pen ti nirəhar i ma, “Rəfo, hiamarapri, mamharuvehi ihi napwisien səkimiahā? Həregi ro. Nepin naha ruvəuvehe. Iarmama riti truvei pen iou, Iəməti Iarmama, ia rəgi nəmə ərəha me. ⁴⁶ ✧ Tiharo mharərer. Pwəh saməuvən. Hətə ro, iarmama naha trini pui iou ruvəuvehe ipaka.”

Nərmama səməme kamhəmwəki Iesu həuvehe mhəkwtəmhiri in

⁴⁷ Nepin Iesu raməgkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef narmama me səvəi Iesu, ruvehe irəha narmama həpik. Nepwin kamhəuvehi nau. Nepwin kamhəuvehi nipəri nei. Pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənərhi pen irəha. ⁴⁸ Jutas rinəgkiari raka minraha ma, “Iarmama sə takakei min, iəmə na in na. Kimiaha tihəkwtəmhiri.” ⁴⁹ Nənə Jutas ruvehe, mevən atukwatukw ti Iesu, mini ma, “Ramasan tukw ik, iahatən.” Nənə rakei min.

⁵⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in ma, “Iou riti. Tiko mo nəfe ikiməuvehe tukwe.” Nənə narmama me həuvehe mhəmri pen rəginraha ia Iesu, mhəkwtəmhiri. ⁵¹ ✧ Mətə iarmama riti sə ramərer ipaka ti Iesu reivi raka nau savenhi, mərai iarmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, mərai raka nikare nifregin.

✧ 26:31: Sek 13:7 ✧ 26:32: Mat 28:7,16 ✧ 26:34: Mat 26:69-75 ✧ 26:35: Mat 26:56 ✧ 26:38: Jon 12:27 ✧ 26:39: Hip 5:7-8, Mat 6:10 ✧ 26:41: Mat 6:13, Hip 2:14, 4:15 † 26:41: Suatuk riti mwi ti niniien nəgkiariien i in i ma, “Nipərhiendien Nənimwin rerin ragien ma tihəfwaki, mətə nipwramiahā rəpou.” ✧ 26:44: 2Kor 12:8 ✧ 26:46: Jon 14:31 ✧ 26:51: Jon 18:26

⁵² ✠ Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Uvehi nau səim mivai pen ia təmwhekin, ti nəri nə mə nərmama me səməme kamhəuvehi nau mə tuharuagən irə tukərai əpune irəha ia nau. ⁵³ Kimiaha hiaməfətərig irə mə ko iapkəkwein mhə Tata səiou nənə təkwtəkwuni a irə in trərhi pehe nagelo me taosen m taosen həuvehe mhasitu ia nirak? ⁵⁴ Mətə trini minuə iako iamınhi irə nəgkiariien i sə Nəkukuə Ikinan rani mə kimiaha tihəkwtəmhiri iou iamınhi irə trəfuvehe mukuə irə?”

⁵⁵ ✠ Ia nəpın nəha Iesu rini pen ti nərmama me i mə, “Rəfo hiaməuvehi nau me mine nıpərpəri nei me mamhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iamınhi irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə? Ia nərineiv m neis mine iakamarə fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmama. Rəfo hiəpwəh nəkwətəmhirien iou ia nəpın nəha? ⁵⁶ ✠ Mətə narimnari me i hiamo haməier pehe iamınhi irə mə nəgkiariien me nəha profet kupwən me həmərari pen ia Nəkukuə Ikinan tuhəuvehe mhəukuə.” Nəpın nərmama me i həkwtəmhiri Iesu, nərmama me səvənhi həpwəh in mhəp.

Iesu rəreri ia nəmri pris asori anan mine nəmə asori me

⁵⁷ Nərmama me nəha səməme həkwtəmhiri Iesu həiri in mhəuvən ti Kaeafas. Kaeafas in pris asori anan. Nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənousəsımwin raka irəha me ia nimwə səvənhi. ⁵⁸ Pita rakurirə ia Iesu, mamavən isipwin tukwe meste nari fwe nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə muvnimwə, məkure irəha iotukwininari me, mə trətoni mə tukəfo irə ia Iesu. ⁵⁹ Nənə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui nərmama nepwin mə tuheikuə, mhəni irapw nəri ərəha riti sə Iesu rino uə rıməni. Nəmə asori me hokeikei mə tuhəregi pwəh housi əpune in tukwe. ⁶⁰ Nəri auər a mə nərmama həpik həskəmter mamheikuə ia nəfe hənətoni Iesu rino uə həməregi in rıməni, mətə nəmə asori me həpkətə mhə nari riti. Mətə irəha kamhəmwur mamhəuvən meste iərmama kəru krouvehe, ⁶¹ ✠ rouni mə, “Iəmə i rıməni iamınhi irə mə, ‘Iou iakukurən nourahaien nimwə səvəi Kumwesən, marə muvrhəkin mwi ia nəpın kahar.’”

⁶² Nənə pris asori anan rəreri, mini pen ti Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini? Rəfo ia nəgkiariien nəha irau krouni rauuəsi ik irə?” ⁶³ ✠ Mətə Iesu rəpnəpen. Nənə pris asori anan rini pen tukwe in mə, “Iakəres pehe ik i ia nəghi Kumwesən sə ramiru. Ni pehe ro tukumaha i. Ik Kristo, Tini Kumwesən, uə rekəm?”

⁶⁴ ✠ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik ikini, mətə iakani pehe tukumiaha i mə nəha təkwtəkwuni mine mamevən tihətoni iou, Iəməti Iərmama, takaməkure ia nikare Kumwesən mwatuk sə in niskaiien səvənhi rasori. Tihətoni mwi iou takauvehe ia nəpuə me ia niməgouəgou.”

⁶⁵ ✠ Nənə nəpın pris asori anan riregi, reitehi tinari səvənhi, mini mə, “Kitaha tsətui iərmama riti mwi tro pui iəmə i ti nəfe? Kimiaha hiəuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. ⁶⁶ ✠ Nətərigien səkimiaha mə tsəfo irə?” Miregi irəha həni mə, “In traməkeikei memhə.”

⁶⁷ ✠ Nənə hərgəvəsi pen nənimen, mamhəuəsi in. Nepwin həpwi in, ⁶⁸ mamhəni mə, “Mə ik Kristo pərhien, ni pehe ro tukumaha i nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin mə sin ruəsi ik!”

Pita rini mə in rireirei Iesu

⁶⁹ Ia nəpın nəha Pita fwe inhəripw ia nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə pran riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe ipaka tukwe, mini mə, “Ik mwi ikınamavən pəri kimirau Iesu iəmə Kalili.”

⁷⁰ Mətə ia nəmrınraha pam Pita rini mə, “Rekəm. Iou iakreirei nəfe i ikamini.”

⁷¹ Pita rəpwəh nikare nimwə nəha mier mevən ipaka ti təpinhə asori riti sə nərmama kamhəuvnimwə pehe irə. Nənə pran riti mwi sə ramo tukwini nari rətə in, mini pen ti

✠ 26:52: Jen 9:6, Rev 13:10 ✠ 26:55: Luk 19:47, 21:37 ✠ 26:56: Mat 26:31 ✠ 26:61: Jon 2:19-21 ✠ 26:63: Aes 53:7, Mat 27:12 ✠ 26:64: Sam 110:1, Dan 7:13, Mat 24:30 ✠ 26:65: Wok Me 14:14, Mat 9:3, Jon 10:33 ✠ 26:66: Lev 24:16, Jon 19:7 ✠ 26:67: Aes 50:6, 53:5

nərmama səməme kamhərer ia kwopun nəha mə, “Iəmə i rīnamavən pəri irau Iesu iəmə Nasaret.”

⁷² Miregi Pita rini mwi mə, “Rekəm. Iakani pehe tukw ik i kwəsuahi anan mə iou iakreirei iəmə nəha ikani.”

⁷³ Nəpīn ouihi a rukurau, nənə nərmama səməme kamhərer ia kwopun nəha həuvehe, mhəni pen ti Pita i mə, “Nīpərhiēnien. Ik riti ia nīrəha ti nəri nə mə ik iəmə Kalili.”

⁷⁴ Miregi Pita rini mə, “Mə iakameikuə pwəh Kumwesən rərpwīn noien ərəha səiou. Iakani pehe tukumiaha i kwəsuahi anan mə iou iakreirei iəmə nəha kimiaha hiaməni.”

Pita rini iamīnhi irə, nənə təkwtəkwi a rəiə rakaka. ⁷⁵ ✠Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien səvəi Iesu. Rīmāni mə, “Kurirə rəiə rakaka, ik tikini m kahar mə ikreirei iou.” Pita rerin rirhi. Nənə rier mevən mirapi nasəkien.

27

Jutas remhə

¹ Ia nəpnəpīn pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel irəha pam hərai sun mə tuhousi əpune Iesu. ² Irəha həiri in, mhəuvən, mhəmri pen in ia rəgi Paelat. Paelat nəha in iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun nəha.

³ ✠Nəpīn Jutas iəmə i sə rīməuvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwi, in rətoni mə irəha həni mə Iesu traməkeikei memhə, in rərari ia nətərigien səvənhi, muvehi silin me nəha kīno ia silva irəha pam toti, muvehi muvehe, muvei pen m pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel, ⁴ mīni mə, “Iakino noien ərəha i, muvei pehe iərmama sə in ratukwatukw a ia rəgimīaha mə tihousi əpune in.”

Miregi irəha həni mə, “Rəfo ikuvehe masək tegin kimaha? Səim atukw a nə noien.”

⁵ Nənə Jutas rərarki irapw silin me kīno ia silva fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən, nənə mier mevən, mirukwi utə atukw a in ia kwənəkwi.

⁶ Mətə pris asori me həuvehi silin me nəha kīno ia silva, mhəni mə, “Rīpkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə kitaha tsousəsīmwin mane i irəha mane səvəi nimwəfwaki ti nəri nə mə mane i kuvei pen mə tukuvehi nəmri iərmama i mə tukousi əpune.” ⁷ Ro iamīnhi irə irəha hərai sun mhəuvehi mane nəha, mhəuvehi nəmri tīprənə riti. Fwe kupwən kani tīprənə nəha mə Tīprənə sə kamo tekinari me irə. Irəha həuvehi nəmri tīprənə nəha mə tukinimwi nərmama pwispwis me ikin. ⁸ Ro pen ipwet mīne kamsegi pen ihi nəghi tīprənə nəha mə Tīprənə sə netə rīnaiu ikin. ⁹ ✠Ia nəpīn nəha nəgkiariien səvəi Profet Jeremaea ruvəuvehe muvəukuə. In rīmāni mə, “Irəha həuvehi silin me kīno ia silva irəha pam toti.

In nə mane sə nəkur Isrel me nepwīn həni mə tuhəuvei pen ti nuvehien nəmri iərmama nəha.

¹⁰ Irəha həuvei pen mane nəha mhəuvehi nəmri tīprənə sə kamo tekinari me irə rəmwhen ia Iərimənu rini pehe tukw iou i mə tako.”

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹¹ Nəpīn Iesu ramərer ia nəmri Paelat, Paelat rəres pen in mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?” Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani.”

¹² ✠Ia nəpīn nəha pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həskəmter, mamhəni ərəha Iesu, mətə Iesu rəpwəh nīnīien nəgkiariien riti ti nīrəha i. ¹³ Ro pen Paelat rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməpnəpen? Ipkregi mhə nəgkiariien me rīpik nəha kamhəni ərəha ik irə?” ¹⁴ ✠Mətə Iesu rīpkini mhə nəgkiariien riti tukwe in, mīpkərpwīn mhə nəgkiariien riti sə irəha kamhəni. Nənə Paelat rətoni məkəri asori nari irə.

Paelat rəsēni pen Iesu ia rəgi naruağən me mə tuhousi əpune

¹⁵ Ia nuk me pam nəpīn kamo nəvegīnien asori nəha Pasova irə, iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun nəha rukurən nuvehi rakaiēn iərmama riti ia kalapus sə nəkur Isrel həməres i, nənə māsēni in rier mamevən. ¹⁶ Ia nəpīn nəha iərmama riti fwe ia

✠ 26:75: Mat 26:34 ✠ 27:3: Mat 26:14-15 ✠ 27:9: Sek 11:12-13 ✠ 27:12: Aes 53:7, Mat 26:63 ✠ 27:14: Jon 19:9

nəkwai kalapus nərmama pam həukurən in nəghin nə Parapas. ¹⁷ Ro iamini irə nəpin nərmama housəsimwin irəha me, Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiha hiokeikei mə takəsəni sin rier ia kalapus mamevən, Parapas uə Iesu sə kani mə Kristo?” ¹⁸ ✧Paelat rəres pen irəha iamini irə ti nəri nə mə in rukurən mə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həməuvei pen Iesu ia rəgin ti nəmwəkiiən səvənraha.

¹⁹ Nari riti mwi, nəpin in raməkure ia kwopun sə raməkiri nəgkiariien ikin, pran səvənhi rərhi pen nəgkiariien riti revən tukwe mini mə, “Tikəpwəh noien nari riti ia iəmə atukwatukw nəha. Ia nəpin riran pehe ipwet iakəməkərəha irə. Nənə təkwtəkwiini iakregi rərəha tukwe.”

²⁰ Mətə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəkeikei m nərmama mə tuhəres Paelat i mə trəsəni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə trousi əpune Iesu.

²¹ Nənə Paelat rəres pen mwi irəha i mə, “Iəmənmi i sə pəku kimiha hiokeikei mə takəsəni rier ia kalapus mamevən?”

Miregi irəha həni mə, “Parapas.”

²² Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Ro iamini irə takəfo ia Iesu sə kani mə Kristo?”

Miregi irəha pam həni mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuau.”

²³ Miregi Paelat rini mə, “Ti nəfe? Nəfe nəha nərəhaien in rino?”

Mətə irəha həni asori mwi mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuau.”

²⁴ ✧Nəpin Paelat rətoni mə ko ripko mhə rerinraha rəpwuən, mətə hənamo nurigrigien asori, in ruvehi nui, maikuas ia rəgin mi ia nəmrinraha pam, mini mə, “Iou iakiwən ia nemhəien səvəi iəmə i. Niten riwən ia nirak. Ramarə a ia kimiha.”

²⁵ ✧Miregi nərmama me pam həni mə, “Pwəh niten rəmak pehe a ia kimiha mine nəkwərəkəwərha me səkimaha.”

²⁶ Nənə Paelat ro nəkwənraha, məsəni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə rini nəkwən mə tukərasi Iesu. Nəpin naruağən me səvənhi hərasi pam in, Paelat ruvei pen in ia rəginraha mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me haris əkenhin ia Iesu

²⁷ Naruağən me səvəi Paelat həiri Iesu mhəuvnimwə ia nimwə asori səvəi Paelat nəghin nə Praetorium. Irəha həkwein irəha me nepwin ia kusen səvənraha həuvehe mhousəsimwin irəha me ipaka ti Iesu, ²⁸ ✧mhəuvehi raka karkahu səvənhi, mharkahu pen karkahu əruerəv min rəmwhen ia karkahu səvəi kig. ²⁹ Həuvehi rəhi, mhəuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, mhəfəfau pen ia kənkəpwə, mhəuvei pen mwi rigi nei riti ia rəgin mwatuk rəmwhen ia nəri sə kig rauvehi rahatən pen nasoriien səvəi kig. Hənimwi nukurhunraha ia nənimen, mamharis əkenhin irə, mamhəni mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsai ik!” ³⁰ ✧Irəha hərgəvəsi in, mhəuvehi raka rigi nei nəha ia rəgin, mhousi kənkəpwə irə. ³¹ Nəpin hənaris əkenhin raka irə, həuvehi raka karkahu əruerəv nə mharkahu pen tinari ihi səvənhi, mhəiri in mhəuvən mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

³² Nəpin naruağən me nəha hənaməier, hətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Irəha həkeikei min mə trəvrani nei kamarkuau səvəi Iesu. ³³ Irəha həuvən ia kwopun riti nəghin nə Kolkota (nipwrai nahag nəha kwopun səvəi kərhə ia iərmama). Ia kwopun nəha irəha ³⁴ ✧həuvei pen waen m Iesu mə trənimwi. Kəvti pen nimwai nari riti rəfiə trasitu muəsi nəmisəien. Mətə nəpin Iesu rəpwasi əghan, rəpwəh nokeikeiien mə trənimwi. ³⁵ ✧Nəpin irəha hərui tərini pen raka in ia nei kamarkuau, həuai kirkiri tinari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahətən pen mə sin truvehi nəfe tinari səvənhi. ³⁶ Nənə həkure ia kwopun nəha, mamhətui tukwe. ³⁷ Ia kənkəpwə irənhə irə irəha hərui pen nəkukuə riti kimərai mə Iesu tremhə ti nəfe. Rini mə: *Iesu I Kig Səvəi Nəkur Isrel*

✧ 27:18: Jon 11:47-48, Jon 12:19 ✧ 27:24: Dut 21:6-9, Mat 27:4 ✧ 27:25: Mat 23:35, Wok Me 5:28 ✧ 27:28: Luk 23:11 ✧ 27:30: Aes 50:6 ✧ 27:34: Sam 69:21 ✧ 27:35: Sam 22:18

³⁸ ✧ Ia nāpin nāha hāuvehi rakres mi kēru, mhāruī tārini pen mwi irau ia nei kamarkuāui, riti ia nīkare Iesu mwatuk, riti ia nīkaren mour. ³⁹ ✧ Nānā nārmama sāmāme kamhāukurau ia suatuk kamhounouini kēnkāpwānraha me, mamhāni ārāha Iesu, ⁴⁰ ✧ mamhāni mā, “Ik nā iāmā ikimāni mā tikouraha nimwā sāvāi Kumwesān marā muvrhākin mwi ia nāpin kahar. Itā, uvehimīru ik! Trīni minuā ik Tīni Kumwesān pārhien, araka ia nei kamarkuāui meiwaiu pehe.”

⁴¹ Ia noien a mwi nāha pris asori me mine nahatān me sāvāi Loa mine nāmā asori me sāvāi nākūr Isrel haris ākenhīn irā, mamhāni mā, ⁴² ✧ “In rīmāuvehimīru raka nārmama hāpik, mātā ko rīpkuvehimīru atukw mhā in. Mā in kīg sāvāi nākūr Isrel pārhien, ramasan mā raraka ia nei kamarkuāui meiwaiu pehe, pwāh kītaha sātōni mhāni nīpārhiēnien irā. ⁴³ ✧ Iāmā i rahatātā ia Kumwesān minī mā in Tīni Kumwesān. Pwāh sātōni ro mā Kumwesān rerīn ragien tukwe truvehimīru in tākwtākwuni.” ⁴⁴ Iārmama mi nāha sā krauakres kīnārui tārini pen irau ia nei kamarkuāui irāhar Iesu, irau mwi krauni ārāha in rāmwhēn nepwīn hāmāni.

Iesu remhā

⁴⁵ Ia kurkwai nāpin ia ran nāpitāvien ruvehe mousāman kwopun me pam ia tēnā nāha meste aōa kahar rukurau. ⁴⁶ ✧ Nānā rarīpwi tri klok ia nāruarāv Iesu rākweīn āpwāmwis, minī minuā, “Eloi, Eloi, lama sapaktani?” Nīpwrai nāgkiariien nāha in i mā “Kumwesān sāiou, Kumwesān sāiou, rāfo ikap raka ia nīrak iamīnhi?”

⁴⁷ Nārmama me nepwīn sāmāme kamhārer mamhāspau ia Iesu hāregi nāgkiariien nāha, mhāni mā, “Iāmā i ramākweīn Profet Elaeja.”

⁴⁸ ✧ Nānā tākwtākwuni a riti ia nīrāha raiu muvehi nīpārī koton, meitesi ia waen sā rāfiā, mīpiri pen ia nusvenhi rāgi nei riti, muvehi pen mā Iesu trānimwi. ⁴⁹ Mātā in me nepwīn hāni mā, “Pāpīm ro pwāh sātōni mā Profet Elaeja truvehe muvehimīru iāmā i uā rekām.”

⁵⁰ Nānā Iesu rākweīn āpwāmwis mwi, māseni pen nīmīruīen sāvānhi, memhā.

⁵¹ ✧ Tākwtākwuni a mwi tīnari sā rāgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nākwai nimwā sāvāi Kumwesān reitehi nīpārīn kēru fwe irānhā meste nari fwe inhārīpw. Nānā tīprānā rīkiu, meitehi kēruātereī me. ⁵² Nīpāgi kēruātereī me nepwīn sā kīnārkwafā nīpwrai nārmama ikīn hāuvehe mhākwaḡ, nānā Kumwesān ro nārmama me sāvānhi hāpik hātui mwi ia nemhāien sāvānraha. ⁵³ Kurirā irā nāpin Iesu rātui mwi ia nemhāien sāvānhi irāha hāier irapw ia nīpāgi kēruātereī me sāvānraha, mhāuvān ia taon ikinan nā Jerusalem, nārmama hāpik hātōni irāha.

⁵⁴ Iaruagān riti nāha in rasori ia naruagān me irāha pam hantret. In mine naruagān me nepwīn sāvānhi kamhātui tī Iesu. Nāpin irāha hātōni nīmwnīmwiēn nāha mine narīmnrari me nāha sā hāmāier pehe, hāhekīr asori, mhāni mā, “Nīpārhiēnien iāmā i in Tīni Kumwesān.”

⁵⁵ ✧ Nānā nīpran me hāpik ia kwopun nāha kamhārer isipwīn kwopti tī Iesu mamhāspau irā. Nīpran me nāha hāmāier ia tēnā Kalili, mamhākurirā ia Iesu, mamhasitu irā. ⁵⁶ ✧ Meri Maktala, mine Meri mama sāvāi Jemes mine Josef, mine mama sāvāi tīni Sepeti mi kamharārer irāha mīnraha.

Josef rārkwafā nīpwrai Iesu

⁵⁷ Iāmā Aramatia riti nāha ikīn nāghīn nā Josef. Nautā sāvānhi rasori. In mwi iārmama riti sāvāi Iesu. Ia nāruarāv ⁵⁸ ✧ revān tī Paelat, māres pen mā ko Paelat rāseni in ruvehi nīpwrai Iesu. Ro pen Paelat rini nākwān mā tukuvehi pen min. ⁵⁹ Josef revān muvehi nīpwrai Iesu, muvegi ia tīnari āmher riti kīno ia linen, ⁶⁰ ✧ nānā māmri pen ia nīpāgi kēruātereī riti sāvānhi sā in rīnārāi ārori raka. Nāpin rīnāmri raka, rāsākwaēsākwu kēruātereī asori riti mārēpinhā pen kwāruā irā, nānā mamevān. ⁶¹ Meri Maktala, mine

✧ 27:38: Aes 53:12 ✧ 27:39: Sam 22:7, Sam 109:25 ✧ 27:40: Mat 26:61, Jon 2:19 ✧ 27:42: Jon 11:50
 ✧ 27:43: Sam 22:8 ✧ 27:46: Sam 22:1 ✧ 27:48: Sam 69:21 ✧ 27:51: Eks 26:31-33, Hip 10:19-20 ✧ 27:55:
 Luk 8:2-3 ✧ 27:56: Mat 20:20 ✧ 27:58: Dut 21:22-23 ✧ 27:60: Aes 53:9

Meri mama sɔvɔi Jemes mine Josef krauəkure fwe ikin, rouəti pen nɪpəgi kəruətərei nəha kinərkwafə nɪpwrai Iesu ikin.

Naruagən me nepwin həsisəg əknekɪn nɪpəgi kəruətərei

⁶² Kɪni rakwakwi irə, nəpɪn kaməpnəpenə irə ti Sapat, pris asori me mine Farisi me həuvən mhousəsɪmwɪn irəha me ia nəmri Paelat, ⁶³ ✨həni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Rerimaha ramrhi nəgkiariien riti sɔvɔi iəmə nəha rameikuə. Nəpɪn ramiru ihi, rɪməni mə nəpɪn kahar trukurau nənə in trətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁶⁴ Ro iamɪnhi irə tikərhi pen nərmama me nepwin səim pwəh həuvən mhəsisəg əknekɪn ia nɪpəg sə kinərkwafə nɪpwran ikin meste nəpɪn kahar haruvehe mharukurau. Rərəha nərmama me səvənhi həuvən, mhakres nɪpwran, mhəni pen ti nərmama mə in rɪnətui mwi ia nemhəien səvənhi. Tuko ro iamɪnhi irə neikuəien nəha səvənraha trərəha məpi raka sə fwe kupwən.”

⁶⁵ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Iakəsəni naruagən me nepwin səiou. Tiho mhəiri irəha mhəuvən mhəsisəg əknekɪn ia nɪpəgi kəruətərei nəha.” ⁶⁶ ✨Ro pen irəha həuvən mhəmri pen nari riti ia kəruətərei sə ramərer tukuahag ia nɪpəg nəha mə iərmama riti rikiu irə irəha tuhətoni mhəukurən. Nənə naruagən me nepwin kamhərer tukuahag tukwe.

28

Iesu rətui mwi ia nəmhiən səvənhi

¹ Nəpɪn Sapat ruvəukurau, ipaka rɪnamran ia Sante, Meri Maktala mine Meri mama sɔvɔi Jemes krouevən mə trouətə nɪpəgi kəruətərei kɪnəmri pen nɪpwrai Iesu irə.

² Nənə təkwtəkwuni a irə, nɪmwɪnwɪen asori rikiu, ti nəri nə mə agelo riti sɔvɔi Iərimənu rier ia neiai meiwaiu pehe, məsəkwi raka kəruətərei nəha kɪnəsɪsəg pen ia nɪpəg, nənə məkure utə irə. ³ ✨Nɪpwran ramser rəmwhən ia nouapɪriən. Tɪnari səvənhi rəpsan anan. ⁴ Nəpɪn naruagən me nəha səməme kamhərer tukuahag ti nɪpəg hətoni agelo nəha, həhekɪr mhətəmnɪmwɪn, həuvehe mhəmwhən ia nərmama həuvamhə.

⁵ Mətə agelo nəha rini pen ti prən mi nəha mə, “Rouəpwəh nehekɪriən. Iakukurən mə irouətui Iesu sə kɪnərui tərini pen ia nei kamarkuau. ⁶ ✨In riwən i. In rɪnətui mwi ia nemhəien səvənhi rəmwhən mə in rɪməni. Rouvehe, rouətə kwopun nɪpwran rɪnamapri ikin, ⁷ ✨nənə rouevən akwauakw rouni pen ti nərmama me səvənhi mə in rɪnətui mwi ia nemhəien səvənhi, nənə təkwtəkwuni in rakupwən ia kɪmiaha mamevən ia tənə Kalili. Kɪmiaha tihətoni in fwe ikin. Irouregi iakuvəni raka narɪmnari me i tukumirau i.”

⁸ Nənə irau krouəpwəh akwauakw nɪpəg, rouhekɪr, mətə rerɪnrau ragien pɪk mwi. Krouaiu, rouevən mə trouni nəri nəha ti nərmama me səvɔi Iesu. ⁹ Nənə təkwtəkwuni a Iesu rier irapw ti nirau, mɪni mə, “Ramasan tukumirau!” Nənə irau krouvehe tukwe, rounɪmwi nukurhunrau ia nənɪmən, rouəkwtəmhirɪ nɪsun mi, rousiai in. ¹⁰ ✨Nənə Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rouəpwəh nehekɪriən, rouevən, rouni pen ti piak me mə irəha tuhəuvən fwe tənə Kalili. Ia kwopun nəha irəha tuhətə iou.”

Nəgkiariien səvɔi naruagən me

¹¹ Nəpɪn irau krouərɪg, təkwtəkwuni a mwi, naruagən me nepwin səməme hənamərer tukuahag nɪpəg həuvən fwe taon, nənə mhəni pen narɪmnari me nəha ti pris asori me. ¹² Nənə pris asori me hoeite nəmə asori me səvɔi nəkur Isrel mamhərai sun irəha mɪnraha. Nənə nəpɪn həuvərai sun raka, həuvei pen mane asori m naruagən me nəha, ¹³ ✨mhəni mə, “Kɪmiaha tihəni irapw ti nərmama me mə nəpɪn kɪmiaha hɪmapri ia nəpɪn nərmama me səvɔi Iesu həuvehe mhakres nɪpwran. ¹⁴ Nənə trɪni mɪnuə Paelat rɪregi nəgkiariien nəha, kɪmaha tahəgkiari mɪn mə in trəpwəh nourahaiən kɪmiaha.”

✨ 27:63: Mat 12:40, 16:21, Jon 2:19-21 ✨ 27:66: Dan 6:17 ✨ 28:3: Mat 17:2, Wok Me 1:10 ✨ 28:6: Mat 12:40, 16:21 ✨ 28:7: Mat 26:32 ✨ 28:10: Hip 2:11 ✨ 28:13: Mat 27:64

¹⁵ Ro iaminhi irə naruagən me həuvehi mane, mhəuvən, mho nəfe pris asori me həməni pen ti nirəha i. Nənə nəgkiariien nəha ruviris ia tənə Isrel. Kamini ihi ipwet mine.

Nəgkiariien sampam Iesu ruvei pen m nərmama me səvənhi

¹⁶ ✧ Ia nəpin nəha nərmama me səvəi Iesu irəha pam eleven həuvən fwe tənə Kalili ia təkuər riti sə Iesu riməni pen ti nirəha i kupwən. ¹⁷ Nəpin irəha hətoni in, hənimwi nukurhunraha ia nənimen, mhəšiai in. Mətə nepwın həreirei amasan ia rerinraha mə Iesu pərhiən i. ¹⁸ ✧ Nənə Iesu ruvehe, mini pen ti nirəha i mə, “Kumwesən ruvei pehe nasoriien miou iakamərimənu ia narimnari me pam ia neiai mine tiprənə. ¹⁹ ✧ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəuvən mhəvi nərmama ia tənəmtənə me pam pwəh irəha həuvehe mho nərmama me səiou ia nirəha. Kimiaha tihaməkeikei mho pəptaes ia nirəha ia nəghi Tata mine Tini mine Nənimwin Ikinan, ²⁰ ✧ mamhahatən irəha mə irəha tuhaməkeikei mho nəgkiariien me pam sə iakinahatən kimiaha irə. Nənə həregi ro nəri i. Iou takamarə rerin tukumiaha meste nəpin sampam.”

✧ 28:16: Mat 26:32, Mat 28:7,10 ✧ 28:18: Dan 7:14, Jon 13:3, Efes 1:20-22 ✧ 28:19: Mak 16:15-16, Wok Me 1:8, 8:16, 19:5, Rom 6:3, 1Kor 1:13, 10:2, Kal 3:27 ✧ 28:20: Wok Me 18:20, Jon 14:23

Mak

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Mak in rıməkupwən mirai narimnari me ia nimiruien səvəi Iesu. Nətərigien səvəi nərmama mə Mak in iərmama riti sə rınakurirə ia Pol mine Panapas nəpın krouəvisau irapw nəgkiariien amasan ia kwopun me. Mak in raməgkiari pik ia narəien səvəi Iesu Kristo. Matiu, Mak, Luk, Jon, irəha pam haməgkiari ia narəien səvəi Iesu Kristo, mətə nəkukuə səvəi Mak rukwakwa mamrai kwərhakwərha nəgkiariien iərmama rəvsini mukurən. Mak raməgkiari ia wok səvəi Iesu Kristo maməgkiari mwi ia nımtətien me səməme in rino. Mak ramahatən mə Iesu rəmwhen ia iərmama sə ramo wok mauvehi nasoriien. Ikəvsini nəkukuə səvəi Mak nıpərın kahar, nıpərın kuation raməgkiari ia nəfe kino ia Kristo ia nəfwakiiien sampam ia nimiruien səvənhi ia təkure tıprənə i, maməgkiari irə mamə sampam ia nemhəien səvənhi mine nəpın rınətui mwi ia nemhəien.

Nukune nəgkiariien amasan

¹ Nukune nəgkiariien amasan sə raməvisau Iesu Kristo, Tini Kumwesən.

² ✧ Kimərai pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvəi Profet Aesea fwe kupwən. Nægkiariien nəha rani iamınhi irə mə, “Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou, in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.”

³ “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin mamini mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi İərimənu səkitaha, mhəmri atukwatukw suatuk ouihı me səvənhi.’ ”

⁴ ✧ Ro iamınhi irə Jon rier irapw ia kwopun akwesakwes ikin, maməvisau irapw ti nərmama mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səkimiaha, mho paptəes, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha.” ⁵ Nərmama pam ia tənə Jutia mine Jerusalem həuvən ti Jon, mamhəni irapw noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptəes ia nırəha ia nui aris Jotan. ⁶ ✧ Jon ramarkahu ia tinari kino ia nımwheri kamel, mamətoti ia teki nərimıru, maməni kinhə mine kwənıpwət ia sukapak. ⁷ ✧ Ramini irapw mə, “Kurirə ia nırak, iərmama riti fwe rauvehe. Niskaiien səvənhi rasori məpi raka iou. İapkwəwhen mhə mə takərpəsuk mifi raka nəkwus ia səvənhi put. ⁸ İou iakamo paptəes ia kimiaha ia nui, mətə in truvehe mo paptəes ia kimiaha ia Nənimwin İkinan.”

Jon ro paptəes ia Iesu

⁹ İa nəpın nəha Iesu ruku pen fwe ia taon nəha Nasaret ia tənə Kalili, muvehe, nənə Jon ro paptəes irə ia nui aris Jotan. ¹⁰ Nəpın atukwatukw Iesu rutə pehe ia nui, rətoni kəpuapen rəkwag, Nənimwin İkinan rosi mak inhəripw reiwaiu pehe məkure irə. ¹¹ ✧ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai mını mə, “İk nərik keikei. Rerik ragien tukw ik.”

Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien

¹² Jon rino raka paptəes ia Iesu. Nənə Nənimwin İkinan rərhi pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikin. ¹³ ✧ Rarə ikin meste nəpın foti. İa nəpın nəha Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien. Iesu ramarə irəha nəri əprmin me. Nagelo me hamo tukwini nari min.

Iesu rınaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən

¹⁴ ✧ Kəkwətəmhirı Jon, kuvehi puvnımwə ia kalapus. Kurirə ikin Iesu ruvehe ia tənə Kalili, maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən, mamini mə, ¹⁵ ✧ “Təkwtəkwi rino nəpın atukwatukw. Nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə

✧ 1:2: Mat 11:10 ✧ 1:4: Wok Me 13:24, 19:4 ✧ 1:6: 2King 1:8, Mat 11:8 ✧ 1:7: Wok Me 13:25

✧ 1:11: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 12:18, Mak 9:7 ✧ 1:13: Sam 91:11-13 ✧ 1:14: Mak 6:17 ✧ 1:15: Mat 3:2, Kal 4:4

ruvəuvehe ipaka. Tihərərīg ia noien ərəha me səkimiaha, mhəni nīpərhiēnien ia nəgkiariien amasan səiou.”

¹⁶ Nəpīn Iesu ramavən ia nīkare nui asori Kalili, rətoni Saemon irau piəvni nəghīn nə Antru krauerukw net ia nui. Irau krauerukw net ia nui ti nəri nə mə irau iərmama mi kravi nəmu. ¹⁷ ✨Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe roukurirə iou, pwəh tako kimirau tirouvehe iərmama mi sə kravi nərmama.” ¹⁸ Nənə təkwtəkwuni a krouəpwəh net səvənrau roukurirə in.

¹⁹ Kurirə ikin Iesu ravən ouihi a mwi, mətoni tini Sepeti Jemes mine piəvni nəghīn nə Jon. Krauəkure ia nəkwai nītətə ouihi riti rautiri net me. ²⁰ Iesu rətoni irau, məkwein irau. Nənə krouəpwəh səvənrau tata Sepeti raməkure ia nəkwai nītətə ouihi irəha nərmama səməme ramərəku irəha ti noien wok səvənhi, rouevən roukurirə Iesu.

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iərmama riti

²¹ ✨Iesu mine nərmama me səvənhi həuvən ia taon riti nəghīn nə Kapaneam. Ia Sapat Iesu ruvniwə ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel mamahatən nərmama me. ²² ✨Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nəri nə mə in ramahatən irəha rəmwhen iərmama sə rauvehi nasoriien ruku pen ti Kumwesən. In ropə ia nahatən me səvəi Loa. ²³ Nənə təkwtəkwuni a iərmama riti sə nənimwin ərəha ramarə irə ruvniwə pehe ia nəkwai nimwəfwaki səvənraha, ²⁴ ✨məkwein əpwəmwis, mini mə, “Iesu, ik iəmə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Ikuvehe mə tikouraha kimaha uə? Iakukurən ik. Ik iəmə ikinan səvəi Kumwesən.”

²⁵ Mətə Iesu rinise nənimwin ərəha, mini mə, “Əpwəh nəgkiariien, mier ia iərmama i.” ²⁶ ✨Nənə nənimwin ərəha rəkwein əpwəmwis, mikiukiu ia nīpwran, mier.

²⁷ Kurirə irə nərmama me nənimenraha rier. Haməres irəha me i mə, “Nəfe nəha? Nahatənien vi riti uə? Iəmə i rauvehi nasoriien, mamini nəkwai ti nənimwin ərəha me, nənə irəha ho.” ²⁸ ✨Təkwtəkwuni a mwi nəgkiariien kamini ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə Kalili.

Iesu ro nərmama həpik nemhəien rarə ia nirəha həuvehe mhəsanin

²⁹ Iesu rier irapw ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel irəha Jemes mine Jon mine Saemon mine Antru. Irəha həuvən atukwatukw mhəuvniwə ia nəkwai nimwə səvəi Saemon mine Antru. ³⁰ Nəpīn hapirapw fwe ikin, nərmama həvisau pen m Iesu mə kaka pran səvəi Saemon ramapri, maməkwiēi fifa. ³¹ Ro iamīnhi irə Iesu revən mətoni, muvehi rəgi prən nəha, mivi utə. Təkwtəkwuni a mwi nemhəien raraka ia prən nəha. Rəsanin mevən misui raka nəveginien muvei pen mīnraha.

³² Raməruarəv meri ruvəivə. Nənə nərmama me həuvehi pam nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha mine səməme nəremhə me kamharə ia nirəha həuvehi irəha mhəuvehe ti Iesu. ³³ Nərmama pam ia rukwənu səvəi Saemon housəsimwin pen irəha ia kwəruə ia nimwə səvənhi. ³⁴ ✨Nənə Iesu ro nərmama həpik nemhəien səpəmsəpə rarə ia nirəha həuvehe mhəsanin. In rəkoui irapw nəremhə me həpik ia nərmama, mətə rinise nəremhə me nəha mə tuhəpwəh nəgkiariien ti nəri nə mə irəha həukurən mə in sin.

³⁵ ✨Ia nəpnəpīn anan, rapitəv ihi, Iesu rətui mevən fwe ia kwopun riti sə nərmama həiwən ikin, maməfwaki fwe ikin. ³⁶ Nənə Saemon mine in me nəpwīn kamhətui in. ³⁷ Nəpīn hətoni Iesu, həni pen tukwe in mə, “Iesu, nərmama pam fwe kamhətui ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh səuvən mwi ia rukwənu me nəha ipaka tukutaha. Takəvisau mwi mīnraha, ti nəri nə mə səiou atukwatukw nəha wok iakiməuvehe tukwe.” ³⁹ ✨Nənə Iesu revən mukurau ia tənə Kalili, maməvisau ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməkoui irapw nəremhə me ia nərmama.

Iesu romasan iərmama riti sə nemhəien skai raməmak ia tekin

⁴⁰ Iərmama riti nemhəien skai riti raməmak ia tekin. In ruvehe ti Iesu, mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, mini pen tukwe in mə, “Mə rerim ragien ko iko iakəmher?”

✨ 1:17: Mat 13:47, Luk 5:1-11 ✨ 1:21: Mat 4:13 ✨ 1:22: Mat 7:28-29 ✨ 1:24: Mak 5:7 ✨ 1:26: Mak 9:26 ✨ 1:28: Mat 4:24 ✨ 1:34: Mak 3:11-12 ✨ 1:35: Mat 14:23, Mak 6:46 ✨ 1:39: Mat 4:23, 9:35

⁴¹ Nənə Iesu rerin rəkwəpir tukwe. In rosə pen rəgin, mirapi in, mini mə, “Rerik ragien. Tikuvehe məmher.”

⁴² Nənə təkwtəkwuni a nemhəien raraka irə. Iesu ro nīpwran ruvehe məmher mwi, ⁴³⁻⁴⁴ ✠mərhi pen i, minise pen tukwe in mə, “Tikətui amasan tukwe, məpwəh niniien nəfe iakino mik ti iərmama riti, mətə tikevən atukwatukw ti pris pwəh rətoni nīpwram mə rinəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rīməni. Nərmama tuhətoni həukurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nīpwram.” ⁴⁵ Mətə nəpīn iərmama nəha rəpwəh Iesu mier, rinani irapw nəfe Iesu rino min ti nərmama me. Nəgkariien səvənhi ruviris ro pen riskai ti Iesu mə travən mevən mwi ia rukwənu riti mwi. Mətə ramavən a ia kwopun me nərmama həiwən ikin. Nərmama pam ia kwopun me kamhəuvehe tukwe.

2

Iesu romasan iərmama riti nisun mi krouemhə

¹ Nəpīn me nepwīn rukurau, nənə Iesu rirərig pehe mwi ia Kapaneam. Nərmama me həregi kaməvisau mə in fwe ia nəkwai nimwə. ² Ro iamīnhi irə irəha həuvən mhousəsimwīn pen irəha me tukwe. Nəkwai nimwə rukuər ia nərmama. Kwopun səvəi nəkureien riwən fwe imwə mine ia kwəruə. Iesu raməvisau irapw nəgkariien amasan minraha. ³ Ia nəpīn nəha nərmama kefə həuvehi iərmama riti mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha nisun mi krouemhə. Ko rīpkavən mhə. ⁴ Həuvehi pehe, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka ti Iesu ti nəri nə mə nərmama həpik anan. Ro iamīnhi irə irəha həputə ia təkure nimwə, mho ruei nimwə riti ratukwatukw ia kwopun nəha Iesu raməkure ikin. Ho pam ruə, həuvehi irapw niməhan sə iərmama nisun mi krouemhə ramapri irə reiwaiu. ⁵ ✠Nəpīn Iesu rətoni nahatətəien səvənraha, rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Nərik, iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

⁶ Nahatən me nepwīn səvəi Loa kamhəkure fwe ikin, rerinraha ramrhi mə, ⁷ ✠“Rəfo iəmə nəha raməgkari iamīnha irə mine? Nəgkariien nəha rərəha. Kumwesən əpa rukurən nenouenouien noien ərəha me. Sin mwi rukurən noien?”

⁸ Təkwtəkwuni a Iesu rukurən nətərigien səvənraha, mini pen ti nirəha i mə, “Rəfo rerimīaha ramrhi iamīnhi? ⁹ Nəgkariien mi sə pəku nəha rīməru tukw iou ti niniien ti iərmama i nisun mi krouemhə: nəgkariien i mə, ‘Iakinenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkariien i mə, ‘Ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən?’ ¹⁰ Mətə iakokeikei mə kimīaha tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakəuvehi nasorien ia tīprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” ¹¹ Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Iakani pehe tukw ik i mə ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ¹² ✠Təkwtəkwuni a rərer, muvehi niməhan səvənhi ia nəmri nərmama, mavən mamevən. Nənə irəha nənimenraha rier. Həgnəgini Kumwesən mə, “Səpkətə raka mhə nari riti iamīnhi irə ia nəpīn riti!”

Iesu rəkwein Livae mə trukurirə in

¹³ Iesu revən mwi mamavən ia nīkare nui asori Kalili. Nərmama həpik həuvehe tukwe, nənə in ramahatən irəha. ¹⁴ ✠Ia nəpīn nəha ramavən mətoni Livae tini Alfeas raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” Nənə Levi riskəmter mukurirə in.

¹⁵ Kurirə irə Iesu revən məməni nari ia nəkwai nimwə səvəi Livae. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi həpik kamhani pəri nari irəha min mine nərmama me səvənhi. (Ro iamīnhi irə mine ti nəri nə mə nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi həpik kamhəkurirə ia Iesu.)

¹⁶ ✠Nənə nahatən me səvəi Loa, irəha mwi Farisi me, həuvehe mhətoni Iesu raməni nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi. Irəha həres nərmama me səvənhi mə, “Rəfo in raməni nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwīn mwi?”

✠ 1:43-44: Mak 3:12, 7:36, Lev 14:1-32 ✠ 2:5: Luk 7:48 ✠ 2:7: Aes 43:25, 1Jon 1:9 ✠ 2:12: Mat 9:33
✠ 2:14: Jon 1:43 ✠ 2:16: Mat 11:19, Luk 15:1-2

¹⁷ Nəp̄in Iesu r̄iregi n̄əgkiariien s̄əv̄ənraha, r̄ini pen ti nir̄əha i mə, “N̄ərmama h̄əsan̄in tuh̄ətui tokta ti n̄əf̄e? M̄ət̄ə n̄ərmama kamh̄əmh̄ə kamh̄ətui tokta. Iou iapkuvehe mh̄ə mə tak̄əkwein n̄ərmama atukwatukw me, m̄ət̄ə iakuvehe mə tak̄əkwein n̄ərmama ər̄əha me.”

Noien vi ko r̄ipkuvehe mh̄ə mo kuatia irau noien iv̄is

¹⁸ Nəp̄in riti n̄ərmama me s̄əv̄əi Jon Paptaes ir̄əha Farisi me kamh̄əpw̄əh naniien nari ti n̄əfwakiien. N̄ərmama n̄əpw̄in h̄əuvehe mh̄əres Iesu i mə, “R̄əfo n̄ərmama me s̄əv̄əi Jon mine Farisi me kamh̄əpw̄əh naniien nari ti n̄əfwakiien, m̄ət̄ə s̄əim n̄ərmama me h̄əpko mh̄ə?”

¹⁹ M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nir̄əha i mə, “N̄ərmama ia n̄əveginien i kamo ti nar̄ə viien s̄əv̄əi iərman mine pran tuh̄əm̄əkeikei mh̄əni nari, mamh̄əgien, ti n̄əri n̄ə mə iərman s̄ə r̄ipkar̄ə vi a irau pran s̄əv̄ənhi ramar̄ə ir̄əha m̄inraha. R̄ipkatukwatukw mh̄ə mə ir̄əha tuh̄əpw̄əh naniien nari ti n̄əfwakiien ia nəp̄in n̄əha. ²⁰ M̄ət̄ə tr̄ipkuvehe ia nəp̄in s̄ə tipkuvehi raka iərman s̄ə r̄ipkar̄ə vi a irau pran s̄əv̄ənhi tr̄ipkar̄ə mh̄ə mwi ir̄əha m̄inraha. Ia nəp̄in n̄əha ir̄əha tuh̄əpw̄əh naniien nari ti n̄əfwakiien.

²¹ Iərmana riti riw̄ən ko ruvehi n̄ip̄əri tinari vi m̄itiri tukuahag ia ruei tinari iv̄is. Tr̄ini minūə ro iam̄inhi ir̄ə, n̄ip̄əri tinari vi truvehe mikimkim, meitehi tinari iv̄is mo ruen rasori. ²² Iərmana riti riw̄ən ko r̄ət̄əgi pen waen vi ia tiki waen tui s̄ə kino ia teki n̄əni. Tr̄ini minūə ro iam̄inhi ir̄ə, waen vi tr̄əs̄e tiki waen tui r̄əsis̄i m̄əp̄ərūə. N̄ən̄ə tiki waen tui mine waen vi irau p̄əri krouər̄əha. M̄ət̄ə waen vi tuk̄ət̄əgi pen ia tiki waen vi me.”

Iesu in Iər̄im̄ənu s̄əv̄əi Sapat

²³ Nəp̄in riti ia Sapat Iesu ramav̄ən mam̄əpi s̄imwin ia n̄imēi wit me n̄əpw̄in. N̄ərmama me s̄əv̄ənhi kamh̄əkurir̄ə in, mamh̄əsi kw̄ənkwai wit, mamh̄əni. ²⁴ ✠Ro iam̄inhi ir̄ə Farisi me h̄əni pen ti Iesu i mə, “Ət̄ə ro. N̄ərmama me s̄əim kamho noien riti r̄ipkatukwatukw mh̄ə ia Loa s̄ək̄itaha mə tuko ia sapat. R̄əfo kamho iam̄inhi ir̄ə?”

²⁵⁻²⁶ ✠M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nir̄əha i mə, “Rosi kimiaha hīəpk̄əvsini raka mh̄ə ia N̄əkukūə Ikinan n̄əf̄e Kig Tevit rino fwe kupw̄ən ūə? Ia nəp̄in n̄əha Apiatar rauvehi wok ir̄ə s̄əv̄əi pris asori anan, Kig Tevit mine n̄ərmama me s̄əv̄ənhi n̄əveginien riw̄ən ti nir̄əha, nukumh̄ə rinahi ir̄əha. N̄ən̄ə Kig Tevit ruv̄nimw̄ə ia nimw̄ə s̄əv̄əi Kumwes̄ən, muvehi bred ikinan s̄ə ram̄əmak ia n̄ifat̄ə. R̄ipkatukwatukw mh̄ə ia Loa s̄ək̄itaha mə in tr̄əni bred n̄əha, pris me əpa h̄əukur̄ən naniien. M̄ət̄ə Kig Tevit r̄əni, muvei pen mwi m̄ n̄ərmama me s̄əv̄ənhi h̄əni.”

²⁷ ✠N̄ən̄ə Iesu r̄ini pen ti nir̄əha i mə, “Kino Sapat ti iərmana. K̄ipko mh̄ə iərmana ti Sapat. ²⁸ Ro pen iou, Iəm̄əti Iərmana, iakam̄ərim̄ənu ia Sapat.”

3

Iesu romasan r̄əgi iərmana riti

¹ Iesu rev̄ən muv̄nimw̄ə mwi ia nimw̄əfwaki s̄əv̄əi n̄əkur Isrel. Iərmana riti ia n̄əkwai nimw̄əfwaki n̄əha r̄əgin r̄ərfe ko r̄ipkuvi atukw mh̄ə i. ² N̄əm̄ə asori me kamh̄ət̄ə Iesu mə tr̄əfo ir̄ə mine. Tr̄ini minūə romasan iərmana n̄əha ia Sapat, tuh̄əni ər̄əha in tukwe.

³ Iesu r̄ini pen ti iərmana s̄ə r̄əgin r̄ərfe mə, “Ərer ia kurkwai n̄ərmama.”

⁴ ✠N̄ən̄ə Iesu r̄əres pen ir̄əha i mə, “Ratukwatukw ia Loa s̄ək̄itaha mə ia Sapat tuko noien amasan ūə tuko noien ər̄əha? Ratukwatukw mwi mə tukuvehim̄iru iərmana ūə tukousi əpune?” Iesu r̄əres pen ir̄əha i, m̄ət̄ə h̄əpw̄əh n̄əgkiariien.

⁵ ✠In r̄əti ər̄əri mam̄ət̄ə ir̄əha. Niemaha r̄əpi. Rer̄in r̄əpou ti n̄əri n̄ə mə k̄ənp̄əw̄ənraha riskai. N̄ən̄ə in r̄ini pen ti iərmana s̄ə r̄əgin r̄ərfe mə, “Tiko muvi atukw r̄əgin.” Iərmana n̄əha ruvi atukw r̄əgin. R̄əgin ruvehe mamasan mwi. ⁶ ✠N̄ən̄ə Farisi me h̄əier irapw, mh̄əuv̄ən akwauakw ti n̄ərmama me s̄əv̄əi Kig Herot. Ir̄əha hous̄əs̄imwin ir̄əha me mh̄əni ər̄əha Iesu, mamh̄ətui suatuk mə tuhousi əpune in.

N̄ərmama h̄əp̄ik kamh̄əkurir̄ə ia Iesu

✠ 2:24: Dut 23:25 ✠ 2:25-26: 1Saml 21:1-6, Lev 24:5-9 ✠ 2:27: Dut 5:14 ✠ 3:4: Luk 14:3 ✠ 3:5: Jon 11:33 ✠ 3:6: Mat 22:15-16

⁷ Iesu rier irəha nərmama me səvənhi, mevən fwe ia nui asori Kalili. Nəkur Kalili həpik həkurirə i. ⁸ ✠ Nərmama həpik mwi nəha ikin nəpən həregi narimnari me nəha Iesu ramo həuvehe mhətoni in. Nepwin həuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem, nepwin həuku pen ia tənə Itumia, nepwin həuku pen ia nui aris Joten pen, nepwin mwi həuku pen ia kwopun me nəha ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ⁹ ✠ Ti nəri nə mə nərmama me nəha həpik anan, Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi minua tuhəpnəpenə ia nitətə ouihri riti pwəh in rəkure irə kamo nərmama həsigəsigi in. ¹⁰ ✠ In rini iamini irə mine ti nəri nə mə in rinomasan raka nərmama həpik mo pen səməme kamhəmhə kamhəuvehe ipaka tukwe mə tuhərapu in. ¹¹ ✠ Nənə ia nəpən me, nəpən nənimwin ərəha me səməme kamharə ia nərmama kamhətoni in, kamhənimwi nukurhunaraha ia nənimen, mamhəkwein asori, mamhəni mə, “Ik Tini Kumwesən.” ¹² ✠ Mətə Iesu ranise pen əknekin ti nirəha i mə tuhəpwəh nəkwein əpwəmwisien nəghin iamini kamo nərmama həregi həukurən in.

Aposol me səvəi Iesu Kristo

¹³ Iesu rutə ia təkue riti, məkwein nərmama me səvənhi səməme in rokeikei mə irəha tuhəuvehe tukwe, nənə irəha həuvehe. ¹⁴ In rərpwi rəgin ia nirəha pam twelef, misegi pen nəghinraha mə aposol me.* Irəha tuhamarə pəri irəha Iesu. In trərhi pen irəha həuvən mhəvisau irapw nəgkariien amasan. ¹⁵ In truvei pen nasoriien minraha. Ia nasoriien nəha irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nərmama. ¹⁶ ✠ Nəghi aposol me nəha ro iamini irə: Saemon (iəmə Iesu risegi pen nəghin sə vi mə Pita). ¹⁷ ✠ Nənə Jemes mine piəvni nəghin nə Jon (irau tini Sepeti mi. Iesu risegi pen nəghinrau sə vi mə Poanejes. Nipwrai nəgkariien nəha in nə mə tini karuəruə mi). ¹⁸ Nənə Antru, mine Filip, mine Patolomiu, mine Matiu, mine Tomas, mine Jemes tini Alfeas, mine Tateas, mine Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə nəmə me nəha kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom).† ¹⁹ Nənə Jutas Iskariot (iəmə sə ruvehi pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in).

Nahatən me səvəi Loa həni ərəha Iesu

²⁰ Kurirə irə Iesu revən muvniwə ia nimwə riti. Nərmama me həuvehe mwi tukwe. Irəha həpik. Ro pen Iesu mine nərmama me səvənhi nəpən səvənraha riwən ti nəniien nari. ²¹ ✠ Nəpən nəkur imwəni me həregi nəfe Iesu ramo, həuvən mə tuhəuvehi raka in, mhəni mə, “In ramarməri.”

²² ✠ Ia nəpən nəha nahatən me nepwin səvəi Loa həuku pen fwe ia Jerusalem, mhəni ərəha Iesu, mhəni mə, “Pielsepul ramarə ia iəmə nəha. Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.”

²³ Irəha həni ərəha Iesu iamini irə ro pen Iesu rəkwein pen irəha həuvehe. Rəgkari minraha, mini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Rəfo irə? Ko Setan rəkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama uə rekəm?‡ ²⁴ Trini minua ieni riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nitətə sə ieni nəha ramərimənu irə ko ripkərer əpwəmwis mhə. ²⁵ Trini minua nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə riti həuai narəien səvənraha ro kəru irə, kamhousi irəha me, irəha ko həpkarə amasan mhə. ²⁶ Nənə trini minua Setan ruai narəien səvənhi ro kəru irə, raməkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama, noien səvəi Setan ko ripkərer əpwəmwis mhə. Trəsas miwən. ²⁷ Iərmama riti riwən ko revən ia nəkwai nimwə səvəi iəmə skai riti, makres narimnari me səvənhi. In traməkeikei mukupwən məkwətəmhiri iəmə skai nəha, mərihi rəgin mi mine nisun mi. Kurirə irə in rukurən nevənien makres narimnari me fwe ia nəkwai nimwə səvənhi.

✠ 3:8: Mat 4:25 ✠ 3:9: Mak 4:1, Luk 5:1-3 ✠ 3:10: Mat 14:36 ✠ 3:11: Luk 4:41 ✠ 3:12: Mak 1:34 * 3:14: “Aposol” Nipwrai nəgkariien nəha in i mə, “Iərmama sə kamərhi.” ✠ 3:16: Jon 1:42 ✠ 3:17: Luk 9:54 † 3:18: Nəmə me nəha səməme kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom rerinraha ripkagien mhə mə nəkur Rom kamhərimənu ia nəkur Isrel. Ro pen kamharuagən, mamhousi nəkur Rom tukwe. ✠ 3:21: Jon 10:20 ✠ 3:22: Mat 9:34, 10:25 ‡ 3:23: Nəgkariien səvəi nəkur Kris kupwən rini mə, “Rəfo, ko Setan rəkoui irapw Setan?”

²⁸ Iakani nipərhiendien tukumiaha i. Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien me pam səməme nipwnəti nərmama me tuho uə tuhəni irə, məpwəh nərpwinien. ²⁹ Mətə iərmama sə trini ərəha Nənimwin Ikinan, Kumwesən tripenouenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpın riti. Nərpwinien səvənhi trarə rerin.”

³⁰ Iesu rini nəgkiariien nəha ti nəri nə mə nahatən me səvəi Loa haməni mə, “Nənimwin ərəha ramarə irə.”

³¹ ✨ Ia nəpın nəha piəvi Iesu me mine mama səvənhi həuvehe mamhərer fwe iruə, mhərhi pen nəgkiariien ti Iesu mə truvehe. ³² Nərmama həpik kamhəkure kurkurau ia Iesu. Irəha həni pen tukwe in mə, “Ətə ro! Səim fwe mama mine piəm me kamhərer fwe iruə mamhəres ik.”

³³ Miregi Iesu rini mə, “Sin nəha səiou mama? Nisimə nəha piak me?” ³⁴ In rəti ərari mamətə səməme kamhəkure kurkurau i, mini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha i səiou mama me. Kimiaha i piak me. ³⁵ Nərmama səməme kamho nəkwai Kumwesən, irəha həmwhen ia mama me mine piak me səiou.”

4

Iesu nusipekin ia iərmama sə rauini nuni nari ia nəmhien

¹ ✨ Iesu rinamahatən mwi nərmama ia nikare nui asori. Nərmama me həpik həuvehe mhousəsimwin pen irəha me tukwe. Ro pen Iesu rəputə ia nitətə ouihi riti fwe peraha, məkure irə. Nərmama me pam kamhərer parei ia nikare nui asori. ² ✨ Iesu ramahatən irəha narimnari me ripik ia nusipekinien me. Nəpın ramahatən irəha, rani mə, ³ “Tihəregi ro! Iərmama riti revən mə truini nuni nari ia nəmhien səvənhi. ⁴ Nəpın rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwin həsas pen ia suatuk. Menu me həuvehe mhani pam. ⁵ Nuni nari me nepwin həsas pen ia təkure kəpwier sə tiprənə rouihi ikin. Həutə akwauakw ti nəri nə mə nuanraha ripkeiwaiu amasan mhə ia tiprənə. ⁶ Nuanraha rouihi. Ro pen nəpın meri rəkwiri, mənhi, haukei pam. ⁷ Nuni nari me nepwin həsas pen ia tiprənə sə nəkwus ərəha rautə irə. Nəkwus ərəha me nəha həuviris mhəuvehe mhousəman pam. Ro pen nuni nari me həpkukuə mhə. ⁸ Nuni nari me nepwin həsas pen ia tiprənə amasan, mhəutə amasan, mhəukuə. Nepwin kwənkwan toti, nepwin kwənkwan sikisti, nepwin kwənkwan hantret.”

⁹ Iesu rini mə, “Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

Nərmama me səvəi Iesu həres nipwrai nusipekinien me

¹⁰ Nəpın Iesu əpa, nərmama səvənhi twelef həuvehe irəha nərmama me nepwin mwi səməme kamharə ipaka ti Iesu, mhəres pen mə rəfo in ramahatən nərmama ia nusipekinien me. ¹¹ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə mə in rəfo irə. Mətə nərmama iruə me, iakamahatən irəha ia nusipekinien me a, ¹² ✨ mə irəha tuhətə, mətə tuhəpwəh nətəien mhəukurən. Irəha tuhəregi, mətə tuhəpwəh niregiien mhəukurən. Ro iamınhi irə ko irəha həpwəh nirərigien mhəuvehe ti Kumwesən minuə in trenouenou noien ərəha me səvənraha.”

Iesu rini irapw nipwrai nusipekinien

¹³ Iesu rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Rəfo? Kimiaha hiəreirei nipwrai nusipekinien səvəi iərmama sə rauini nuni nari? Ro iamınhi irə tihəfo mhəukurən mwi nusipekinien me nepwin mwi? ¹⁴ Iərmama sə rauini nuni nari rəmwhen ia iərmama sə raməvisau irapw nəgkiariien amasan. ¹⁵ Nərmama nepwin həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia suatuk. Nəpın hamətərig iərmama raməvisau irapw nəgkiariien amasan, təkwtəkwuni a mwi Setan ruvehe muvehi raka nəgkiariien nəha hamregi. ¹⁶ Nərmama nepwin həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia təkure kəpwier. Nəpın hamregi nəgkiariien amasan, həuvehi, mhəgien tukwe. ¹⁷ ✨ Mətə nəgkiariien nəha ripkeiwaiu amasan mhə ia

✨ 3:31: Mak 6:3, Jon 2:12, Wok Me 1:14 ✨ 4:1: Mak 3:7-9, Luk 5:1-3 ✨ 4:2: Mat 13:34, Mak 4:33-34 ✨ 4:12: Jon 12:40, Wok Me 28:26-27 ✨ 4:17: Mat 26:31

rerinraha rəmwhen ia nuai nei me. Irəha tuhəuvehi nəgkiariien nəha səvəi nəpɪn ouihi a. Nəpɪn nərmama tuho nəmisəien minraha, uə tuhometə irəha ti nəgkiariien amasan, tuharaka akwauakw a irə. ¹⁸ Nərmama nepwɪn həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia tɪprənə nəkwus ərəha rautə irə. Həregi nəgkiariien amasan, ¹⁹ ✨mətə hamətərig pɪk ia narimnari me səvəi tɪprənə i. Mane rameikuə ia nirəha, mavi raka nətərigien səvənraha. Hokeikei mə tuhəuvehi nautə me nepwɪn mwi. Nətərigien me nəha həuvnimwə ia rerinraha mhousəman nəgkiariien amasan rəpwəh nukuəien. ²⁰ Mətə nərmama nepwɪn mwi həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia tɪprənə amasan. Irəha həregi nəgkiariien amasan, mhəuvehi, mhəukuə. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Laet sə kousəman

²¹ ✨Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə iərmama riti ruvehi laet, muvnimwə pehe, ko rəuiui ia nari riti uə rukurei pen ia kwopun afafa ikin? Rekəm! Traməkeikei mukurei pen ia nəri kakurei pen laet irə. ²² ✨Narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tuhaməkeikei mhəuvehe ia nukuraanien. ²³ Kimiaha nərmama nəkwəregimiaha rarə ti niregiien nari, tihətərig amasan.”

²⁴ ✨Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Tihətərig amasan ia nəfe hiamregi. Nəfe nari hiəuvehi pen tukuvehi pehe rəmwhen rirərig mwi tukumiaha nənə kuvehi pehe sə rəkwaku. ²⁵ ✨Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə rutə

²⁶ Iesu rini mə, “Nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia iərmama riti sə ruini nuni nari rəsas pen ia tɪprənə. ²⁷ ✨Ruini pam nuni nari, mevən mapri. Mapri ia nəpɪn meste riran. Revən mamavən. Nənə nuni nari riruəruə mutə. Mətə iərmama nəha rirəirei mə rəfo mo iamɪnhi irə. ²⁸ Tɪprənə a ro nuni nari rutə, merip tukun, mifi tihin, mo kwənkwan. ²⁹ ✨Mətə nəpɪn kwənkwan rimruə, iərmama nəha revən mesi, ti nəri nə mə nəpɪn atukwatukw nəha səvənhi.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə rouihi

³⁰ Iesu rini mə, “Tsəfni ia nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə? Rəfo irə? Nəfe nəha nəgkiariien tsəni mhəusipekin irə? ³¹ Nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Nəpɪn kinimwi pen ia tɪprənə, nuni mastat rouihi anan ia nuni nei me. ³² Mətə nəpɪn kinimwi pen pam, rutə masori məpi raka nəpigɪn me pam. Rəgrəgɪn rasori. Menu me ia nimagouagou ho pen kwətəpag me səvənraha irə, mhəkure afafa irə.”

³³ Iesu rini irapw nusipekinien me ripik mwi həmwhen ia səməme i, mamahatən nərmama me ia nəgkiariien amasan, mini pen atukwatukw rəmwhen mə irəha tuhəregi mhəukurən. ³⁴ Iesu rəpwəh ninien nəgkiariien əpə iti mwi ti nirəha, nusipekinien me a. Mətə kurirə ikin, nəpɪn Iesu mine nərmama me səvənhi irəha əpa, rini irapw pam nɪpwrai nəgkiariien.

Iesu rinise nimətagi asori ia nui asori Kalili

³⁵ Ia nəpɪn nəha rinaməruarəv, Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Pwəh səpi simwɪn pen fwe ia nɪkare nui.” ³⁶ Nənə irəha həpwəh nərmama me, mhəputə ia nəkwai nɪtətə ouihi sə Iesu raməkure irə, mamhəuvən. Nɪtətə ouihi me nepwɪn mwi kamhəkurirə irəha. ³⁷ Ia nəpɪn nəha nimətagi asori riti riskəmter. Peiau peiau raməpwi nɪtətə ouihi mamati pen minakuər. ³⁸ Iesu raməsauə mamapri fwe ia kurirə ia nɪtətə ouihi. Nərmama me səvənhi həsuəpwiri in mhəni pen tukwe in mə, “Iahatən, ətə ro! Na tsəmwhenimw! Iko nəri auər a ia kitaha mik uə?”

✨ 4:19: Mat 19:23-24 ✨ 4:21: Mat 5:15 ✨ 4:22: Mat 10:26, Luk 12:2 ✨ 4:24: Mat 7:2 ✨ 4:25: Mat 13:12
✨ 4:27: Jem 5:7 ✨ 4:29: Joel 3:13, Rev 14:15

³⁹ Iesu rärer minise nimətagi, mægkiari m nui mə, “Tikeiwaiu, məmərinu.” Nimətagi rei waiu. Nui rəmərinu. Narimnari me pam həuuehe mhəmərinu. ⁴⁰ Nənə Iesu rini pen ti nərmmama me səvənhi mə, “Rəfo hiamhekiri iaminihi irə? Kimiaha hiəpkahatətə mhə ihi ia nirak uə?”

⁴¹ Mətə irəha həhekiri pik, mhəres pen irəha me i mə, “Nəfe nəha iərmama? Nimətagi mine nui krauo nəkwani!”

5

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iəmə Karasa riti

¹ Irəha həier pen ia nikare nui asori ia tənə səvəi nəmə Karasa. ² ✠Nəpin nitətə ouihi ruvehe mərer, Iesu ruvarei, nənə iərmama riti ruku pen ia kwopun kanimwi nərmmama ikin mier pehe tukwe. Nənimwin ərəha ramarə irə. ³ Iərmama nəha ramarə ia kwopun kanimwi nərmmama ikin. Iərmama riti mwi riwən niskaiien səvənhi rəmwhen mə trəkwtəmhiri iərmama nəha mərihi mwi in. Jen rəpwəh nəmwhenien. ⁴ Nəpin ripik hənərihi raka rəgin mi mine nisun mi ia jen, mətə rəvi əmwsəmwesi jen sə rəkwtəmhiri rəgin, mousi testesi jen sə rəkwtəmhiri nisun. ⁵ Ia nəpin mine ia ran ramavən ia kwopun kanimwi nərmmama ikin mine ia təkure təkuer me, maməkwein əpwəmwis, maməkwi testesi atukw a in ia kəruətəri.

⁶ Nəpin iərmama nəha rəti pen mətoni Iesu isipwin kwopti ramavən mauuehe, raiu muuehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, ⁷ ✠mamægkiari asori, mamini mə, “Iesu. Kumwesən sə rasori anan tini nə ik. Ikuuehe mə tikəfo iou irə? Ia nəghi Kumwesən iakase ik tikəpwəh noien nəmisəien miou.” ⁸ In ramægkiari iaminihi irə ti nəri nə mə Iesu ruvəni pen raka tukwe in mə, “Ik, nənimwin ərəha, tikier ia iərmama i.” ⁹ Iesu rəres pen in i mə, “Nəghim sin?”

Miregi rini mə, “Iou nəghik Nəkuər ti nəri nə mə kimaha iahəpik.” ¹⁰ In ramase Iesu, mamægkiari asori mə trəpwəh nərhiien irəha həuvən isipwin.

¹¹ Mətə toue pikə me həpik anan kamhərku ia kwopun nəha. ¹² Nənimwin ərəha me nəha hamase Iesu i mə, “Tikərhi pen kimaha iahəuvən ia pikə me. Pwəh iahəuvnimwə ia rerinraha.” ¹³ Iesu rəsəni irəha. Ro pen nənimwin ərəha me həier ia iərmama nəha mhəuvnimwə ia reri pikə me. Pikə me, ipaka irəha pam 2000, haiu, mhei waiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, məmwhenimw.

¹⁴ Nərmmama səməme kamhətui ti pikə me hap, mhəuvən ia taon səvənraha mine ia rukwənu me, mhəni irapw nəfe hənətoni. Nəpin nərmmama me həregi, həuvən mə tuhəspau i mə rəfo irə. ¹⁵ Irəha həuuehe ti Iesu, mhəti pen mhətoni iərmama sə nənimwin ərəha me həpik hənərə irə. Rarkahu, maməkure, nətərigien səvənhi rinəmak amasan. Irəha hətəni həhekiri. ¹⁶ Nənə səməme hənətoni həni irapw ti nirəha i nəfe kino ia iərmama nəha mine pikə me. ¹⁷ Nənə irəha hənəmasə Iesu mə trəpwəh tənə səvənraha mamevən.

¹⁸ Nəpin Iesu rinaməputə ia nitətə ouihi, iərmama sə nəremhə me hənərə irə raməres in mə trəsəni in pwəh revən irau min. ¹⁹ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Tikevən fwe imwam, mətoni ik me nepwin, məvisau minraha narimnari me Iərimənu rino mik, mini mə rerin rəkwəpir tukw ik.” ²⁰ ✠Nənə iərmama nəha revən fwe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, məməvisau narimnari me nəha Iesu rino min. Nərmmama pam həregi, hamərkərinari irə.

Prənouihi riti sə remhə mine pran riti sə nemhəien rinəmak tui irə

²¹ Iesu rəputə ia nitətə ouihi, məpi simwin mwi ia nui asori Kalili, muvarei ia nikaren pen. Nəpin rauvarei ihi, nərmmama həpik həuuehe mhəusəsimwin pen irəha me tukwe. ²² Nənə iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel ruvehe. Nəghin nə Jaeras. Nəpin rətə Iesu, ruvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, ²³ ✠mamase in

mə, “Prənouihi səiou na tremhə. Tikuvehe məmrutə ro rəgim ia nīpwrān pwəh ruvehe məsanin, mimiru.” ²⁴ Nənə Iesu rukurirə in rouevən.

Nərmama həpik həukuraurau irə, mamhəkurirə i. ²⁵ Pran riti fwe ikin ramemhə ia nemhəien səvəi nīpran. Nemhəien nəha rinarə rerin irə muvehi nuk twelef. ²⁶ Ruvavən raka ti tokta me həpik, miregi nəmisiəien me səpəmsəpə ia rəginraha, mouraha pam mane səvənhi ia nemhəien, mətə nemhəien səvənhi rəpwəh neiwaiuien. Ruvehe mamasori. ²⁷ In ruvəregi raka nərmama kamhəvisau Iesu. Ro pen ruvehe ia reri nəkuər səməme kamhəkurirə ia Iesu, mirapi tinari səvənhi. ²⁸ ☆Rerin ramrhi mə, “Rosi ko iakrapi tinari səvənhi, nemhəien səiou triwən.” ²⁹ Nəpin rirapi tinari səvəi Iesu, təkwtəkwuni a mwi nīmwapw rama. Prən nəha riregi mə nīpwrān rinəsanin.

³⁰ ☆Ia nəpin nəha Iesu riregi mə nəgsen rier irə mevən mo nari riti. Rəti kurirə ia reri nərmama, maməres mə, “Sin rirapi tinari səiou?”

³¹ Miregi nərmama me səvənhi həni pen tukwe in mə, “Ikətə nərmama me i həpik kamhousəsimwin pehe ipaka tukw ik. Rəfo ikaməres mə sin rirapi ik?”

³² Mətə Iesu rəti ərari mamətui mə sin rirapi in. ³³ Pran sə rirapi Iesu rukurən nəfe Iesu rino min. Ro iamīnhi irə ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mehekir mətəmmimwin, mini irapw pam nīpərhienien səvənhi. ³⁴ ☆Iesu riregi, mini pen ti prən i mə, “Nərik, nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin. Nəmərinuien ramarə tukw ik. Evən! Nemhəien səim ruvəiwən.”

³⁵ Nəpin Iesu raməgkiari ihi, nərmama nepwin həuku pen ia nīmwə səvəi iəmə asori nəha Jaeras, mhəuvehe, mhəni mə, “Səim prən ouihi ruvəmhə raka. Ramasan mə ikini pen ti iahtən i mə in trəpwəh pehe.”

³⁶ Mətə Iesu ro nəri auər a ia nəfe irəha haməni, mini pen ti Jaeras i mə, “Tikəpwəh nehekirien, mini a nīpərhienien ia nirak.”

³⁷ Ia nəpin nəha Iesu rinise pen ti nərmama mə tuhəpwəh nukurirəien in. Mətə rəsəni a Pita, Jemes, mine Jon piəvi Jemes. ³⁸ Nəpin irəha həuvən mhəpirapw ia nīmwə səvəi Jaeras, Iesu rəti pen mətə kamho nurigrigien asori. Nərmama kamhəpi mamhasək əpwəmwis. ³⁹ Mətə Iesu ruvnimwə ia nəkwai nīmwə mərəs pen irəha i mə, “Rəfo hiaməurigrig mamhasək? Prənouihi nəha ripkəmhə mhə, mətə ramapri a.”

⁴⁰ ☆Irəha həregi, haris ia Iesu. Mətə in rərhi irapw irəha həuvən fwe iruə, miri tata mine mama səvəi prən ouihi irəhar nərmama kahar səvənhi həuvən fwe ia kwopun prən ouihi raməmak ikin. ⁴¹ ☆Nənə in ruvehi rəgi prən ouihi nəha, mini pen tukwe in mə, “Talita kum.” Nīpwrāi nəgkiariien nəha rini iamīnhi irə mə, “Prənouihi, iakini pehe tukw ik i mə ərer.” ⁴² Təkwtəkwuni a prən ouihi riskəmter mavən. (Prənouihi nəha nuk səvənhi twelef.) Nəpin nərmama hətoni nəfe Iesu rino, nənimenraha rier pik. ⁴³ ☆Mətə Iesu rinise pen ti nirəha i mə, “Tihəpwəh nəvisaiien noien i m nərmama. Həuvei pen nəveginiien riti min pwəh rəni.”

6

Nəmə Nasaret həpwəh nisaiien Iesu

¹ Iesu rəpwəh kwopun nəha mevən fwe imwəni. Nərmama me səvənhi irəha mwi həkurirə in mhəuvən fwe ikin. ² ☆Nəpin Sapat ruvehe, Iesu rinamahatən nərmama ia nəkwai nīmwfəwaki səvəi nəkur Isrel. Nərmama həpik səməme kamhətərig Iesu həkərinari irə, mamhəres mə,

“Iəmə i ruvehi narimnari me nəha pəku? Muvehi nukurəniien nəha pəku? Raməfo irə mamə nīmətəien asori me? ³ ☆Kwa kapenta i tini Meri! Piəvni me nə Jemes, Josef, Jutas mine Saemon. Kitiriməni me hamarə ia rukwənu i kitaha minraha.” Irəha rerinraha ripkəgien mhə ti Iesu. Həpwəh nisaiien in.

☆ 5:28: Mat 14:36 ☆ 5:30: Luk 6:19 ☆ 5:34: Mak 10:52, Luk 7:50, 17:19 ☆ 5:40: Jon 11:11 ☆ 5:41: Luk 7:14 ☆ 5:43: Mak 1:44, 7:36 ☆ 6:2: Jon 7:15 ☆ 6:3: Jon 6:42

⁴ ✧ Ro iaminhi irə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia kwopun me kamhəsiiai profet riti, mətə ia imwəni atukwatukw, nəkur imwəni me mine nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi ko həpwəh nisaiien in.” ⁵ Nənə Iesu ripko mhə nimtətien ripik fwe imwəni. Ro kəru uə kahar a, məmrutə rəgin mi ia nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha, mo irəha həuwehe mhəsanin. ⁶ In raməkərinari ia nəkur imwəni me ti nəri nə mə irəha həpkini mhə nīpərhienien irə.

Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef həuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan

Iesu ramevən ia rukwənu me mamahatən nərmama me. ⁷ ✧ Ia nəpin nəha in rəkwein nərmama səvənhi twelef həuwehe. Nənə in rinamərhi pen irəha kəru kəru ia kwopun me, muvei pen nasoriien minraha. Ia nasoriien nəha irəha tuhəkoui irapw nənimwin ərəha me ia nərmama.

⁸⁻⁹ ✧ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəpwəh nuvehien narimnari me səvəi su-atuk, nəveginien uə tənəripw uə mane. Tiharkahu ia karkahu kuatia a, mhəuvehi pen put, mhəuvehi kaskin a, mhəuvehi mamhəuvən. ¹⁰ Nəpin hiəuvən ia kwopun riti, mhəuvnimwə ia nəkwai nimwə, tiharə ia nimwə nəha meste tihəier. ¹¹ ✧ Trini minuə fwe ia kwopun riti nərmama həpkəsəni mhə kimiaha, həpkokeikei mhə mə tuhəregi nəgkiariien səkimiaha, nəpin kimiaha hiəpwəh imwənraha, tihounouini raka nīməkwrur ia nisumiaha. Noien nəha hio ro nimtətien minraha, mamahatən pen mə həno noien ərəha.”

¹² Iesu rini pen pam nənə irəha həuvən mamhəvisau irapw mə nərmama tuhaməkeikei mhərərīg ia noien ərəha me səvənraha. ¹³ ✧ Irəha kamhəkoui irapw nəremhə me həpik ia nərmama, mamhətəgi pen oel ia kənkəpwə nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha, mho irəha həuwehe mhəsanin.

Kinəfo Jon Paptaes remhə

¹⁴ ✧ Kig Herot riregi narimnari me səməme Iesu ramo ti nəri nə mə nərmama kamhəni pik nəghi Iesu. Nəpwin kamhəni mə, “In Jon Paptaes. Rinətui mwi ia nemhəien səvənhi ro pen rauvehi niskaiien mamə nīmətətien me.”

¹⁵ Nəpwin kamhəni mə, “In Profet Elaeja.” Nəpwin mwi kamhəni mə, “In profet riti rəmwhen ia profet kupwən me.”

¹⁶ Mətə nəpin Kig Herot riregi, rini mə, “Jon sə iakinərai raka kənkəpwə rinətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

¹⁷⁻¹⁸ ✧ Kig Herot rini nəgkiariien nəha ti nəri nə mə fwe kupwən in rakres Herotias pran səvəi piəvni nəghin nə Filip. Mətə Jon rini pen tukwe in mə, “Ikakres pran səvəi piəm noien nəha ripkatukwatukw mhə ia Loa.” Nənə ti prən nəha Kig Herot rini nəkwən kərihi tərini Jon kuvehi puvnimwə ia kalapus. ¹⁹ Nəpin Jon raməmak fwe ia kalapus, Herotias raməmwəki afafa a in, mamokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rəknekin tukwe ti noien. ²⁰ Kig Herot rehekir Jon, mukurən mə in iəmə ikinan riti sə noien səvənhi ratukwatukw. In ramətui amasan ti Jon mə iərmama riti trəpwəh nourahaien. Nīpərhienien nəpin Kig Herot riregi Jon raməgkiari, nətərigien səvənhi rəvsausini pik, mətə rerin ragien mə triregi.

²¹ Herotias rokeikei mə trousi əpune Jon, mətə rəknekin. Mətə in rətoni suatuk tukwe ia nəpin Kig Herot rinətui irə. Ia nəpin nəha Kig Herot ro nəveginien asori riti sənəi nəmə asori me səməme kamharə ipaka tukwe in mine nəmə asori me səvəi naruagən me mine nəmə asori me ia tənə Kalili. ²² Nəpin irəha kamhəni pəri nari, prən ouihī səvəi Herotias ruvehe mamotanis ia nəminraha. Kig Herot mine nəmə asori me səməme kamhəni pəri nari irəha min hətoni rerinraha ragien tukwe. Ro iaminhi irə Kig Herot rini pen ti prən ouihī nəha mə, “Ikokeikei nəfe ikəres i. Iou takuvei pehe mik.” ²³ ✧ Kig Herot rini nəkwən muvehi kwəsuahe tukwe, mini mə, “Nəfe ikəres, takuvei pehe. Nitətə

✧ 6:4: Jon 4:44 ✧ 6:7: Luk 10:1 ✧ 6:8-9: Luk 10:4-11 ✧ 6:11: Wok Me 13:51 ✧ 6:13: Jem 5:14
✧ 6:14: Mat 16:14, Mak 8:28 ✧ 6:17-18: Lev 18:16 ✧ 6:23: Esta 5:3,6,7:2

səiou iakamərimənu irə ikuə takərpifi ia nīpərin kəru, muvei pehe riti mik, takaməkeikei mo.”

²⁴ Kurirə irə prən ouihi nəha revən mini pen ti səvənhi mama mə, “Mama, takəres nəfe?”

Miregi rini mə, “Evən mərəs kənkəpwə Jon Paptas.”

²⁵ Ro iaminhi irə prən ouihi nəha raiu akwauakw mevən ti Kig Herot, mini pen tukwe in mə, “Takokeikei mə təkwtəkwuni tikuvei pehe kənkəpwə Jon Paptas ia tikiplet.”

²⁶ Kig Herot rerin rəpou pik tukwe. Mətə ti nəri nə mə riməuvehi kwəsuaahi ia nəmri nəmə asori me səməme kamhani pəri nari irəha min, rəpwəh nokeikeien mə trətəfi nəgkiariien səvənhi sə riməni pen ti prən ouihi i. ²⁷ Təkwtəkwuni a in rərhi pen iaruağən riti mini pen tukwe mə trevən muvehi kənkəpwə Jon muvehi muvehe. Iaruağən nəha revən fwe ia kalapus, mərəi raka kənkəpwə Jon, ²⁸ nəmri pen ia tikiplet, muvehi muvehe, muvei pen m prən ouihi. Prənouihi nəha ruvehi mevən, muvei pen m səvənhi mama. ²⁹ Nəpən nərmama me səvəi Jon həregi, həuvehe mhəuvehi nīpwrai Jon, mhəuvən mhəmri pen ia nīpəg sə kanimwi iərmama ikin.

Iesu rəkwməni nərmama me həpik ikəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosən

³⁰ ✨ Aposol me hərərig pehe mwi ti Iesu, mhəni pen tukwe in narimnari me həno mine nəgkiariien me səməme hənəhatən nərmama me irə. ³¹ ✨ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvehe kimiaha əpa. Pwəh səuvən ia kwopun riti nərmama həiwən ikin, mhəpwis ouihi a.” In rini iaminhi irə ti nəri nə mə nərmama həpik kamhəuvehe tukwe mamhəuvən. Ro pen nəpən səvənraha riwən ti nənien nari.

³² Irəha həputə ia nitətə ouihi riti, irəha əpa, mamhəuvən fwe ia kwopun riti nərmama həiwən ikin. ³³ Nərmama həpik hənətə Iesu mine nərmama me səvənhi həputə ia nitətə ouihi, mamhəuvən. Həuvəukurən raka kwopun kamhəuvən ikin. Ro pen irəha haraka ia rukwənu me səvənraha, mhaiu akwauakw mhəkuraui parei mhəkupwən mhəuvən fwe ikin. ³⁴ ✨ Nəpən Iesu ruvarei, mətəni nərmama həpik, nənə rerin rəkwəpər ti nirəha, ti nəri nə mə irəha hənwhen ia sipsip me nepwīn iərmama riwən trətə amasan irəha. Nənə Iesu rinaməhatən irəha ia narimnari me rīpik.

³⁵ ✨ Nəpən meri rakakini, nərmama me səvənhi həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Kwopun i nəvegīnien riwən ikin. Rinaməuarəv. ³⁶ Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia nəmhiən me mine rukwənu me kwərha ipaka pwəh həuvehi nəmri nəvegīnien sənənraha.”

³⁷ Mətə Iesu rini mə, “Kimiaha nə tihəuvei pen nəvegīnien minraha.”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Rəfo? Ikokeikei mə təhəuvən mhəuvehi nəmri bred ia silin kīno ia silfa irəha pam tu-hantret, mhəkwməni irəha i?”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmiaha bred kevə? Həuvən mhətəni ro.”

Nənə irəha həuvən mhətəni mhəni mə, “Sənəməha bred krirum mine nəmu kəru.”

³⁹⁻⁴⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəuvən mhəni pen ti nərmama me i mə tuhəuai irəha me, nepwīn fifti, nepwīn hantret, pwəh həkure ia nurhi əmrəmerə.” Nənə nərmama həuai irəha me mhəkure. ⁴¹ ✨ Nənə Iesu ruvehi bred krirum mine kwəti nəmu kəru, məkwətə ia nimagouagou, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, məkwəsən bred me, muvei pen m nərmama me səvənhi mə tuhəpeki pen m nərmama me, mərə məkwəsən mwi kwəti nəmu mi nəha kəru həpeki pen m nərmama me pam. ⁴² Nərmama pam hani nari tīpwīnraha rəsis. ⁴³ Nənə nərmama me səvəi Iesu həvai pen nīpərpəri bred mine nəmu me hənəpwəh ramrimər rukuər ia tənəripw twelef. ⁴⁴ Nərmama me nəha hənani nari həpik, ikəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosən.

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

⁴⁵ Təkwtəkwuni a mwi Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəputə ia nitətə ouihi, mhəkupwən, mhəpi simwīn ia nui asori Kalili, mhəuvarei mhəuvən fwe ia

rukwənu nəha Petsaeta. In tramo mərhi pen nərmama me həuvən fwe imwənraha me.
⁴⁶ ✠ Nəpīn Iesu rəsəkīr raka mīnraha, mutə ia təkūer riti mə trəfwaki.

⁴⁷ Raməfwaki meste rinapitəv. Nəpīn nəha rinapitəv irə, nərmama me fwe ia nəkwai nītətə ouīhi kamhaiu ihi ia kurkwai nui asori. Iesu in əpa fwe parei. ⁴⁸ In rəti peraha, mətōni irəha kamharkut ti nəsuəien ti nəri nə mə kamhaiu mamhəuvən ia nəmri mətāgi mwatuk. Ia nəpīn nəha rinamran, Iesu ruvehe ti nirəha, mamavən ia təkure nui, mokeikei mə trevən mukurau ia nikarenraha. ⁴⁹ ✠ Nəpīn nərmama me səvənhi həti pen mhətōni Iesu ravən ia təkure nui asori, rerīnraha ramrhi mə in iəremhə riti. Hamasək əpwəmwis. ⁵⁰ Irəha pam hətōni, həhekīr asori.

Mətə təkwtəkwuni a Iesu rəgkiari mīnraha, mīni mə, “Kīmiaha tihəpwəh niregiiēn rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehekīriēn.” ⁵¹ ✠ Iesu revən ti nirəha, məputə ia nītətə ouīhi. Ia nəpīn nəha nīmətāgi reiwaiu miwən. Nənə nərmama me səvənhi nənimenraha rier pik, ⁵² ✠ ti nəri nə mə hərəirei nīpwrai nīmətātiēn Iesu sə rino ia bred krirum, mətə nətərigiēn səvənraha riskai pik.

Iesu ro nəkur Kenesaret həuvehe mhəsānīn

⁵³ Irəha həpi simwīn ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ⁵⁴ Nəpīn hənəkwi tərini raka nītətə ouīhi səvənraha mhəier, nərmama hətōni, mhəukurən amtia mə Iesu nəha. ⁵⁵ Ro pen irəha haiu mhəuvən ia kwopun me pam, mhəuvehi nərmama me səməme nemhəien rarə ia nirəha, mhəuvehi ia nīməhan me səvənraha, mhəuvehi mhəuvehe ti kwopun pəku hərəgi mə Iesu ramarə ikin. ⁵⁶ ✠ Ia kwopun pam Iesu revən ikin, ia taon me, uə ia rukwənu asori me, uə ia rukwənu ouīhi me, nərmama me həmri nərmama me səməme nemhəien rarə ia nirəha ia kwopun asori me səvənraha me, mamhəres Iesu mə ko irəha hərəpi a nusveni tinari səvənhi. Nənə irəha pam səməme hərəpi nusveni tinari səvənhi həuvehe mhəsānīn.

7

Nahatən me səvəi Loa mīne Farisi me kamhəni ərəha Iesu

¹ Farisi me nepwīn mīne nahatən me nepwīn səvəi Loa səməme həuku pen fwe ia Jerusalem housəsīmwīn pen irəha me ti Iesu, ² ✠ mhətōni səvənhi nərmama me nepwīn kamhərui nītətə səvəi kaha kupwən me səvənraha, mamhani nəvegīniēn ia rəgīnraha, mətə həkukupwən mhə mhərkwerīg. ³ (Farisi me mīne nəkur Isrel me pam kamhesi pen nītətə səvəi kaha kupwən me səvənraha. Trīni mīnuə həpwəh nərkwērigiēn ia rəgīnraha, ko həpwəh naniiēn nari. ⁴ ✠ Nəpīn irəha həuku pen fwe maket, mhəuvehe ia rukwənu, tuhaməkeikei mhəkupwən mhərkwerīg. Mə həpwəh, ko həpwəh naniiēn nari. Natuakəmīēn me nepwīn mwi həpīk kamhesi pen. Kamhəuvehi tikikap me mīne tikiari ouīhi me mīne tikiari asori me səməme kīno ia pras, mhakīətənīm w irəha ia nui mə tuho həmher ia nəmri Kumwesən.)

⁵ Farisi me mīne nahatən me səvəi Loa hərəs pen Iesu i mə, “Rəfo səim nərmama me həpwəh nesi peniēn nītətə səvəi kaha kupwən me? Hamani nari, mətə həkukupwən mhə mhərkwerīg.”

⁶ ✠ Mīregi Iesu rīni pen ti nirəha i mə, “Fwe kupwən, Profet Aesea rīmāni atukwatukw kīmiaha kəuətəkəsū me. Rəmwhēn kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Nərmama me i kamhəgnəgīni iou ia tərhunraha, mətə nətərigiēn səvənraha rəmak isipwīn tukw iou.

⁷ Irəha kamhəfwaki auər a miou.

Nəpīn kamhahatən nərmama, hənī mə kamhahatən nəgkiariēn səiou, mətə rekəm. Kamhahatən a nəgkiariēn sə ruku pen ti nərmama.’

⁸ Kīmiaha hīənəpwəh raka nəgkiariēn me səvəi Kumwesən, nənə təkwtəkwuni mīne hiamesi pen a natuakəmīēn me səvəi nərmama.”

✠ 6:46: Luk 5:16, 6:12, Luk 9:28 ✠ 6:49: Luk 24:37 ✠ 6:51: Mak 4:39 ✠ 6:52: Mak 8:17 ✠ 6:56: Mat 14:36 ✠ 7:2: Luk 11:38 ✠ 7:4: Mat 23:25 ✠ 7:6: Aes 29:13

⁹ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəukurən amasan noien səvəi nararkien Loa səvəi Kumwesən mə tihesi pen narəien səkimiaha. ¹⁰ ✠Tihətərig ro ti Moses. Rīmāni mə, ‘Tikisiai səim tata mine səim mama.’ Rini mwi mə, ‘Trini minuə iərmama riti rani ərəha səvənhi tata mine mama, tukaməkeikei kousi əpune in.’ ¹¹ Mətə kimiaha hiaməni mə, ‘Trini minuə iərmama riti rini pen ti səvənhi tata mine mama mə, Səiou narimnari me sə trasitu ia kimirau ro korpan’ (uə səvəi Kumwesən), ¹² ko rīpkasitu mhə mwi ia səvənhi tata mine mama, muvei pen nari riti minrau. Hiaməsisəg iərmama nəha. ¹³ Nənə ia noien nəha hiamousi raka nəgkiariien səvəi Kumwesən ia narəien səkimiaha kinahatən kimiaha irə. Narimnari me rīpik hiamo iamīnhi.”

Nəfe nari tro iərmama ruvehe məmkekik ia nəmri Kumwesən

¹⁴ Iesu rəkwein mwi nərmama me həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha pam tihətərig amasan ia nirak, mhəukurən nəfe takini. ¹⁵ ✠Nari riti riwən iərmama rəni ko ro in ruvehe məmkekik ia nəmri Kumwesən. Mətə narimnari me səməme həuku pen ia rerin fwe imwə mamhəier irəha nə kamho in rəmkekik ia nəmri Kumwesən. ¹⁶ Kimiaha nərmama nəkwəregimīaha rarə ti niregiiien nari, tihətərig amasan.”

¹⁷ Nəpin nəha Iesu riskəmter məpwəh nərmama me nəha, muvniwə fwe ia nəkwai nimwə. Nənə nərmama me səvənhi kamhəres pen in mə trini nīpwrai nusipekinien sə rīmāni. ¹⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha mwi hiamreirei ihi? Hiəpkukurən mhə mə nəfe nəghin ruku pen fwe iruə muvniwə ia iərmama ko rīpko mhə in rəmkekik ia nəmri Kumwesən ¹⁹ ti nəri nə mə rīpkuvniwə mhə ia rerin, mətə ramevən ia tīpwin mamier.” (Ia nəgkiariien nəha, Iesu rini irapw mə nəveginien me pam ramasan ti nəniiien.)

²⁰ Iesu rarə mini mwi mə, “Nari sə ruku pen ia reri iərmama fwe imwə mamier in nə ramo in rəmkekik ia nəmri Kumwesən. ²¹ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nətərigien ərəha ruku pen fwe imwə ia reri iərmama, mamier. Nərman mine nīpran kamhəiri əpnəpen irəha me, nakresien, nousi əpuneien iərmama, nakresien pran səvəi iərməpə, ²² iərmama raməpwtig ti nautə səvənhi, nəmthaiien nari, neikuəien, noien sə ro naurisien, nəmwəkiiien, nini ərəhaiien iərmama, nəfiətəien, narməriien. ²³ Noien ərəha me i kamhəuku pen fwe imwə ia reri iərmama, mamhəier, mamho iərmama rəmkekik ia nəmri Kumwesən.”

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia prən ouihī səvəi pran Fonisia

²⁴ Iesu rier məpwəh kwopun nəha, mevən ipaka ti taon nəha Taea. Revən mamərə ia nimwə riti, məpwəh nokeikeiiien mə nərmama tuhəukurən in mə ramarə ia kwopun nəha. Mətə ko rīpkərkwafə mhə ti nirəha. ²⁵⁻²⁶ Nənə pran riti fwe ikīn, səvənhi prən ouihī nənimwin ərəha ramarə irə. Prən nəha rīpko mhə prən Isrel,* mətə rinətui fwe ia Fonisia ia tənə Siria. Nəpin rīregi mə Iesu in ia kwopun nəha, ruvehe tukwe, minimwi nukurhun mi ia nənimen, mamasək tegin in mə, “Tikasitu ia nirak, məkoui irapw iəremhə ia səiou prən ouihī.”

²⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Pwəh nəkwərhakwərha həkupwən mhani nari tīpwinraha rəsisī. Rəpwəh namanien mə takuvehi nəveginien sənəi nəkwərhakwərha, mərarki pen i m kuri me.”

²⁸ Miregi prən nəha rini pen tukwe in mə, “Iərimənu, nīpərhienien, mətə kuri me fwe ia ruei tepol, irəha mwi kamhani nimwəkmwəki nəveginien sənəi nəkwərhakwərha.”

²⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ti nəri nə mə ikini iamīnhi irə, ik tikrərig mamevən. Iəremhə ruvəier raka ia prən ouihī səim.”

³⁰ Nənə prən nəha rīrərig pen fwe imwəni mətə səvənhi prən ouihī ramapri amasan ia niməhan səvənhi. Iəremhə naraka irə.

Iesu romasan iəpou riti

✠ 7:10: Eks 20:12, Eks 21:17, Dut 5:16 ✠ 7:15: Wok Me 10:14-15 * 7:25-26: Pran nəha rəgkiari ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris, mamesi pen kastom səvənraha.

³¹ ✠ Iesu rəpwəh kwopun səvəi Taea mevən ia taon riti nəghin nə Saeton, məpwəh muvehe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, məpi simwin pehe ia nui asori Kalili. ³² Ia kwopun nəha nərmama nepwin həuvehi iəpou riti sə ripkəgkiari mhə nəkwəregin ruvisimw, mhəuvehi mhəuvehe ti Iesu, mhəres pen mə trəmrutə rəgin irə.

³³ ✠ Nənə Iesu riri raka əpa iəpou nəha, rouevən isipwin ti nərmama, muvei pen nukwai rəgin ia rui nəkwəregi iəpou, mərgavis pen ia rəgin, mirapi nərāmi iəpou irə. ³⁴ ✠ Nənə məkwətə ia neiai, meiahag əfi, mini pen ti iəpou i mə, “Efata!” Nipwrai nəgkiariien nəha “Efata,” in i mə “Əkwag!” ³⁵ Iesu rini iamini irə mine nəkwəregi iəpou nəha rəkwag. Rerin ruvehe raməgkiari amasan.

³⁶ ✠ Nənə Iesu rinise pen əknekin ti nirəha i mə tuhəpwəh nəvisaiien nəfe in rino ia iəpou nəha. Mətə nəpin rinise əknekin irəha, həməha mhəni mwi. ³⁷ ✠ Nənimenraha rier pik ti Iesu. Həni mə, “Eh! Narimnari me i iəmə i ramo rirai raka pam! Nərmama səməme nəkwəreginraha ruvisimw, mine nərmama səməme həpkəgkiari mhə, in ramomasan irəha.”

8

Iesu rəkwəməni nərmama irəha pam fo-taosən

¹ Ia nəpin nəha nərmama həpik həuvehe mwi ti Iesu. Sənənraha nəveginien ruvəiwən. Iesu rəkwəin nərmama me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, ² ✠ “Rerik rəkwəpir ti nərmama me i. Hənarə raka nəpin kahar kitaha minraha nənə sənənraha nəveginien ruvəiwən. ³ Irəha nepwin həuku pen fwe isipwin. Trini minuə həpkani mhə nari, iakərhi pen irəha fwe imwənraha, nəmrinraha trəpitəv həmwei ia suatuk.”

⁴ Miregi nərmama me səvənhi həres pen mə, “Kitaha tsəfo irə mhəuvehi sənənraha bred? Samarə ia kwopun nəveginien riwən ikin.”

⁵ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Sənəmiaha bred kevə?”

Miregi həni mə, “Sefen.”

⁶ Iesu rini nəkwən mə nərmama me nəha sənənraha nəveginien riwən tihəkure ia tīprənə. Irəha həkure, nənə in ruvehi bred me nəha sefen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Nəpin rəfwaki pam, maməkwsen bred me, mauvei pen m nərmama me səvənhi mə tuhəpeki pen m nərmama me. Nənə həpeki pen minraha. ⁷ Nərmama me səvənhi sənənraha kwopnəti nəmu me nepwin mwi fwe ikin. Iesu rəfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, mini pen ti nirəha i mə, “Nəmu me i mwi tihəpeki pen minraha.” ⁸ Nənə nərmama me pam hani nari tīpwınraha rəsis. Həvai pen nipərpəri bred mine nəmu me hənəpwəh ramrimər rukuər ia tənəripw sefen. ⁹⁻¹⁰ Nərmama me nəha Iesu rəkwəməni irəha ipaka fo-taosən. Nəpin Iesu rəkwəməni pam irəha, rərhi pen irəha kamhəuvən imwənraha me. Kurirə irə rəputə ia nitətə ouihi irəha nərmama me səvənhi mamhəuvən fwe ia kwopun riti nəghin nə Talmanuta.

Farisi me hokeikei mə tuhətoni nīmtətien riti

¹¹ ✠ Farisi me həuvehe mamhəres Iesu mə, “Ko iko ro nīmtətien riti sə ruku pen ia neiai pwəh iahətoni mhəukurən mə ik pərhiən Kumwesən rərhi pehe ik?”

¹² ✠ Iesu riregi, miregi rərəha fwe imwə ia rerin, mini mə, “Nīmtətien əfo nəha nərmama ipwet mine kamhətui? Iakani nipərhiənien tukumiaha i mə nərmama ipwet mine ro iamini Kumwesən trəpwəh nuvei penien nīmtətien riti minraha.” ¹³ Ia nəpin nəha Iesu rəpwəh irəha, məputə ia nitətə ouihi irəha nərmama me səvənhi, mhəier, mamhəuvən ia nikare nui.

¹⁴ Nərmama me səvəi Iesu hənenouenou mə tuhəuvehi bred. Sənənraha bred kuatia a ia nəkwai nitətə ouihi. ¹⁵ ✠ Nənə Iesu rəvəhag minraha, mini mə, “Tihətui amasan, mamhəsiari ti yis səvəi Farisi me mine yis səvəi Kig Herot.”

✠ 7:31: Mat 15:29-31 ✠ 7:33: Mak 5:23, Luk 4:40, 13:13 ✠ 7:34: Mak 6:41, Jon 11:41 ✠ 7:36: Mak 1:43-45
✠ 7:37: Aes 35:5 ✠ 8:2: Mak 6:34-44 ✠ 8:11: Mat 12:38 ✠ 8:12: Luk 11:29 ✠ 8:15: Luk 12:1

¹⁶ Miregi nærmama me sævənhi hənāmægkiari minraha me i mə, “Sənətaha bred riwən.”

¹⁷ ✠ Nəpın İesu rıregi, rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo hiamægkiari m kımiaha me mə sənəmıaha bred riwən? Rosi hiəpkətə raka mhə ihi mhəreirei? Rosi kəmkapwəmıaha rıskai? ¹⁸ ✠ Nənımemıaha nə, mətə rəfo hiəpkətə mhə nari? Nəkwəregımıaha nə, mətə rəfo hiəpkregi mhə nari? Rosi rerımıaha rıpkrihi mhə ¹⁹ ✠ nəpın iakınəkwsen bred krırım məkwməni nərman faef-taosen irə? Ia nəpın nəha kımiaha hiəuvehi tənərıpw kevə rukuər ia nıpərpəri nəveginien hənəpwəh ramrımə?”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Twelef.”

²⁰ ✠ Nənə İesu rəres pen mə, “Nəpın iakınəkwməni nərmana fo-taosen ia bred sefen, kımiaha hiəuvehi tənərıpw kevə rukuər ia nıpərpəri nəveginien hənəpwəh ramrımə?”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Sefen.”

²¹ Nənə İesu rəres pen irəha i mə, “Hiamreirei ihi?”

İesu romasan iərmama riti nənımen rıfwə

²² Irəha həuvehe ia taon nəha Petsaeta. Nərmana nerpwin fwe ikın həiri iərman riti nənımen rıfwə mhəuvehe ti İesu, mhəres İesu mə İesu trəmırutə rəgin irə. ²³ Nənə İesu ruvehi rəgin, miri in rouaraka ia rukwənu. Nənə İesu rərgəvəsi nənımen məmırutə rəgin irə, məres in i mə, “Ikamətə nari?”

²⁴ Miregi iərmama nəha nənımen rıfwə rəti ərari mını mə, “Ikamətə nərmana me, mətə iapktə amasan mhə irəha. İakamətə irəha həmwhen a ia nei me kamhəvən.”

²⁵ Ro iamınhi irə İesu rarə məmri pen mwi rəgin ia nənımen. İərmama nəha rəməha mətui. Nənə nənımen ruvehe mamasan mətə amasan narımıari. ²⁶ ✠ Nənə İesu rərhi pen in, mını mə, “Tıkevən atukwatukw fwe imwam, məpwəh nəvənien fwe ia rukwənu nəha krıməuku pen ikın.”

Pita rini irapw mə İesu in Kristo

²⁷ İesu mıne sævənhi nərmana me həuvən ia rukwənu me ia tənə riti nəghın nə Sisaria Filipae.* Nəpın kamhəvən ia suatuk, İesu rəres pen sævənhi nərmana me i mə, “Nərmana kamhəni iou mə iou sin?”

²⁸ ✠ Miregi həni pen tukwe in mə, “Nərmana nerpwin kamhəni ik mə Jon Paptaes. Nerpwin kamhəni ik mə Profet Elaeja. Nerpwin mwi kamhəni ik mə profet kupwən riti səvəi Kumwesən.”

²⁹ ✠ Nənə İesu rəres pen irəha mə, “Mətə kımiaha hıaməni mə iou sin?”

Miregi Pita rini mə, “Ik Kristo.”

³⁰ Nənə İesu rınise pen ti nirəha i mə tuhəpwəh nınıien ti iərmama riti mə in Kristo.

³¹ Ia nəpın nəha rınamahatən irəha mə, “İou, İəməti İərmama, takaməkeikei miregi rərəha ia narımıari me rıpık. Nəmə asori me mıne pris asori me mıne nahatən me səvəi Loa, irəha tuhəpwəh iou, mhousi əpune iou. Takemhə, nənə, nəpın səro kahar irə iakətui mwi.”

³² İesu rini irapw nəgkırıien nəha, ro nukurənien i. Mətə Pita riri raka İesu ia nıkarenraha, mınanise pen tukwe in mə, “Tıkəpwəh nınıien nəgkırıien nəha ikani.”

³³ Mətə İesu ruvsini, mətoni nərmana me sævənhi kamhərer. Nənə rınise pen ti Pita i, mını mə, “Setan, evən ia təkutak! Nətərigien səım rıpkəsi pen mhə nətərigien səvəi Kumwesən, mətə ikamesi pen a nətərigien səvəi nərmana.”

İərmama sə rakurıə İesu traməkeikei məvrani nei kamarkuauı

³⁴ ✠ İesu rəkwein nərmana me pam həuvehe irəha nərmana me sævənhi. In rini pen ti nirəha i mə, “İərmama sə rokeikei mə truvehe mo iərmama riti səıou, traməkeikei məpwəh nətərigien sævənhi, muvehi utə nei kamarkuauı sævənhi, məvrani mukurıə iou.

³⁵ İərmama sə rokeikei mə trəkwtəmıhırı nımıruien sævənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə

✠ 8:17: Mak 6:52 ✠ 8:18: Jer 5:21, Mak 4:12, Wok Me 28:26 ✠ 8:19: Mak 6:41-44 ✠ 8:20: Mak 8:6-9

✠ 8:26: Mak 7:36 * 8:27: Kani kwopun nəha mə “Sisaria Filipae,” ti nəri nə mə Sisaria in taon asori riti ia tənə Kig Filip ramərımənu ikın. ✠ 8:28: Mak 6:15 ✠ 8:29: Jon 6:68-69, Mak 9:9

✠ 8:34: Mat 10:38-39

traraka ia nimiruien sǎvǎnhi tukw iou mine nǎgkiariien amasan sǎiou truvehi nimiruien rerin. ³⁶ Trini minuǎ iǎrmama riti ripeki pam narimnari me ia tiprǎnǎ i, mo sǎvǎnhi i, nǎnǎ kurirǎ ikin remhǎ marfai ia nimiruien rerin, noien nǎha trǎfasitu irǎ? ³⁷ Iǎrmama truvei pen nǎfe mǎrpwin tai nimiruien sǎvǎnhi? ³⁸ ✨Nǎrmama ipwet mine noien sǎvǎnraha rǎrǎha. Irǎha hǎnǎpwǎh Kumwesǎn rǎmwhen ia pran riti sǎ rinǎpwǎh iǎrman sǎvǎnhi, mamesi pen iǎrman ǎpǎ mwi. Trini minuǎ iǎrmama riti rauris ia nǎmrinraha ti niniien mǎ in iǎrmama riti sǎiou, rauris mwi ti nǎvisaiuen nǎgkiariien sǎiou minraha, iou mwi Iǎmǎti Iǎrmama, ia nǎpin nǎha takuvehe ia niskaiien sǎvǎi tata sǎiou kimaha nagelo ikinan me, takauris ti niniien mǎ iǎrmama nǎha in iǎrmama riti sǎiou.”

9

Nipwrai Iesu ruvehe mopǎ

¹ ✨Iesu rini pen ti nirǎha i mǎ, “Iakani nipǎrhienien tukumiaha i mǎ nǎrmama nepwin kamhǎrer ia kwopun i tuhǎpkemhǎ mhǎ meste tuhǎtoni niskaiien sǎvǎi Kumwesǎn rier pehe irau nitǎtǎ sǎ in ramǎrimǎnu irǎ.”

² Nǎpin sikis rukurau, nǎnǎ Iesu riri ǎpa Pita mine Jemes mine Jon, hǎutǎ parei ia tǎkuǎr ǎpwǎmwis riti. Ia kwopun nǎha irǎhar harǎtoni ia nǎnimenrahar nipwrai Iesu ruvehe mopǎ. ³ Sǎvǎnhi tinari ruvehe mǎpsan mamser pik. Iǎrmama sǎ ramaikuas tinari ia tiprǎnǎ i ko ripkaikuas mhǎ rǎpsan rǎmwhen ia tinari sǎvǎnhi. ⁴ Nǎnǎ irǎhar harǎtoni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouǎgkiari irǎhar Iesu.

⁵ Nǎnǎ Pita rini pen ti Iesu i mǎ, “Iahatǎn, ramasan mǎ kimrahar iaharuvehe i. Pwǎh kimrahar iaharo tǎnimwǎ kahar, riti sǎim, riti sǎvǎi Moses, riti sǎvǎi Profet Elaeja.” ⁶ (Pita rini iaminihi irǎ ti nǎri nǎ mǎ irǎhar harhekir pik. Rǎireirei mǎ trǎfni irǎ.)

⁷ ✨Nǎnǎ nǎpuǎ riti ruvehe muvegi irǎha. Nǎnǎ reri Kumwesǎn ruku pen ia nǎpuǎ mini mǎ, “In nǎha nǎrik keikei. Tihǎtǎrig in.”

⁸ Tǎkwǎkwuni a mwi, Pita, Jemes, mine Jon harǎti ǎrari mharǎpwǎh nǎtoniien Moses mine Profet Elaeja, mǎtǎ Iesu ǎpa irǎha min.

⁹ ✨Nǎpin kamheiwaiu pehe ia tǎkuǎr, Iesu rinise pen ti nirǎhar i mǎ, “Nǎfe hiarinǎtoni kimirǎhar tiharǎpwǎh niniien ti iǎrmama riti meste iou, Iǎmǎti Iǎrmama, iakǎtui mwi ia nemhǎien sǎiou.” ¹⁰ Ro iaminihi irǎ mine harǎpwǎh nini irǎpwien nǎfe harinǎtoni, mǎtǎ kamharǎres irǎhar me i mǎ, “Nǎfe nipwrai nǎgkiariien nǎha Iesu rimǎni pehe tukutahar i mǎ in trǎtui mwi ia nemhǎien sǎvǎnhi?”

¹¹ Nǎnǎ irǎhar harǎres Iesu mǎ, “Rǎfo nahatǎn me sǎvǎi Loa kamhǎni mǎ Profet Elaeja tramǎkeikei mukupwǎn muvehe?”

¹² ✨Miregi Iesu rini pen ti nirǎhar i mǎ, “Nipǎrhienien, Profet Elaeja trukupwǎn muvehe mǎmri amasan pam narimnari me rǎmwhen ia sǎ fwe kupwǎn. Mǎtǎ rǎfo kimǎrai pen ia Nǎkukuǎ Ikinan iaminihi irǎ mǎ iou, Iǎmǎti Iǎrmama, takamǎkeikei miregi rǎrǎha ia narimnari me ripik? Tuho ia nirak rǎmwhen ia iou iǎmǎ rǎrǎha riti. ¹³ ✨Mǎtǎ iou iakani pehe tukumiaha i mǎ Profet Elaeja ruvǎuvehe raka.* Nǎnǎ nǎrmama me hesi pen nǎtǎrigien sǎvǎnraha mho rǎrǎha irǎ rǎmwhen ia Nǎkukuǎ Ikinan rani.”

Iesu rǎkoui irǎpw nǎnimwin ǎrǎha ia iǎkunouih i riti

¹⁴ Iesu irǎha Pita, Jemes, mine Jon hǎrǎrig pehe mwi ti nǎrmama me sǎvǎi Iesu, mhǎtoni nǎrmama hǎpik kamhǎrer kurkurau ia nǎrmama me sǎvǎi Iesu. Nahatǎn me sǎvǎi Loa mine nǎrmama me kamhǎvisǎ minraha me. ¹⁵ Nǎpin nǎrmama me hǎtǎ Iesu, hǎrkǎrinari, mhaiu mhǎuvǎn mhǎgkiari pen min.

¹⁶ Nǎnǎ Iesu rǎres pen irǎha i mǎ, “Kimiha nahatǎn me sǎvǎi Loa hiamǎgkiari ia nǎfe?”

¹⁷ Mǎtǎ riti ia nǎrmama me nǎha rini pen tukwe in mǎ, “Iahatǎn, iou iakuvehi sǎiou iǎkunouih i muvehe tukw ik. Nǎnimwin ǎrǎha riti ramarǎ irǎ, mamǎ rerin riwǎn ko

✨ 8:38: Mat 10:33 ✨ 9:1: Mak 13:30 ✨ 9:7: Mat 3:17, 2Pit 1:17-18, Dut 18:15, Wok Me 3:22 ✨ 9:9: Mat 12:16, Mak 8:30 ✨ 9:12: Mal 4:5, Sam 22:1-18, Aes 53:3 ✨ 9:13: Mat 11:14 * 9:13: Iesu rani Jon Paptas.

ripkægkiari mhə. ¹⁸ Kwopun pəku səiou iəkunouihi revən ikin, nəpin nənimwin ərəha ruvehi in, ruvehi mouini ia tipräno. Nisəkwān ramaiu ia tərhun. Ramahi revin. Nipwran rakinkin. Iakinəres raka nərmama me səim mə tuhəkoui irapw nənimwin ərəha nəha, mətə həni mə ko həpko mhə.”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiāha nəkur ipwet mine səkimiaha nahatətəien riwən. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəpin? Tinesən mine iakəpwis kimiāha? Kimiāha tihəuvən mhəuvehi iəkunouihi nəha mhəuvehi mhəuvehe.”

²⁰ Nənə irəha həuvən mhəuvehi in mhəuvehe ti Iesu. Nəpin nənimwin ərəha rətə Iesu, təkwtəkwi a ro iəkunouihi rimwei ia tipräno, mərkəkəkir, məsəkwi səkwu. Nisəkwān ramaiu ia tərhun.

²¹ Nənə Iesu rəres pen səvənhi tata i mə, “Iəkunouihi i ruvehi nemhəien i nuk kevə?”

Miregi səvənhi tata rini mə, “Nemhəien i riməuvehi ia nouihien səvənhi. ²² Nəpin ripik nənimwin ərəha i ro iəkunouihi rimwei pen ia napw uə ia nui mə tremhə. Mətə mə ikukurən noien nari riti, tikapi tukumrau, masitu ia kimrau.”

²³ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikini nəgkiariien nəha mətə mə ikukurən noien? Trini minuə iərmama riti rahatətə pərhiēn ia nirak, iakukurən noien narimnari me pam min.”

²⁴ ✧ Nənə təkwtəkwi a mwi tata səvəi iəkunouihi nəha rasək əpwəmwis, mini mə, “Iakahatətə ia niram, mətə nahatətəien səiou ripkiskai mhə. Tikasitu ia nirak!”

²⁵ Ia nəpin nəha nərmama həpik kamhaiu mamhəuvehe. Nəpin Iesu rətoni irəha, rinise pen ti nənimwin ərəha, mini mə, “Ik nənimwin ərəha sə ikamo iərmama tərhun ruvisimw mine nəkwəregin ruvisimw, iou iakani pehe tukw ik i mə tikier ia iəkunouihi i məpwəh nuvniwə peheien mwi irə.”

²⁶ ✧ Nənə nənimwin ərəha rikiukiu pik ia iəkunouihi, məkwein əpwəmwis, mier. Mətə nipwrai iəkunouihi nəha ruvehe məpouəpou pam. Ro pen nərmama həpik həni mə, “Eh, ruvamhə!” ²⁷ Mətə Iesu ruvehi rəgin, mivi utə, rərer.

²⁸ Kurirə irə Iesu revən muvniwə ia nəkwai nimwə. Nəpin nərmama me səvənhi me irəha min əpa, həres pen in mə, “Rəfo kimaha iahəreirei nəkoui irapwien nənimwin ərəha nəha?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nənimwin ərəha sə ro me iaminha irə, nari riti riwən ko rəkoui irapw irəha, mətə nəfwakiēn əpa.”

Iesu rini irapw mwi mə in tremhə

³⁰ ✧ Irəha həpwəh kwopun nəha mhəuvən mhəpi simwin ia tənə Kalili. Iesu ripkokeikei mhə mə nərmama tuhəkurən kwopun me nəha ramarə ikin, ³¹ ✧ ti nəri nə mə ramahatən nərmama me səvənhi, mamini pen ti nirəha i mə, “Tripkə mhə tui kuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama. Irəha tuhousi əpune iou. Takemhə, nənə, nəpin səro kahar irə iakətui mwi ia nemhəien səiou.” ³² ✧ Mətə nərmama me səvənhi həreirei nipwrai nəgkiariēn i in rani. Həhekir ti nəresien in.

Iərmama rasori məpi raka

³³ Irəha həuvehe ia Kapaneam. Nəpin həvniwə ia nəkwai nimwə riti, Iesu rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Saməuvehe kimiāha hiaməgkiari ia nəfe?” ³⁴ Mətə irəha həpwəh nəgkiariēn, ti nəri nə mə kamhəuvehe mamhəgkiari mə sin ia nirəha in rasori.

³⁵ ✧ Nənə Iesu rəkure, məkwein nərmama səvənhi twelef həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Iərmama sə rokeikei mə trakupwən ia nərmama me pam, traməkeikei muvehe mukurirə, mamə in iərmama sə ramo tukwini nari m nərmama me pam.”

³⁶ Nənə Iesu ruvehi iəkunouihi riti mərpwi ia kurkwān ia nirəha, mərəhi utə, mərə mini pen mwi ti nirəha i mə, ³⁷ ✧ “Iərmama sə trəsevər ia rerin ti iəkunouihi riti sə ro iamini ia nəghik rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukwe iou. Iərmama sə raməsevər ia

✧ 9:23: Mat 21:21, Mak 11:23 ✧ 9:24: Luk 17:5 ✧ 9:26: Mak 1:26 ✧ 9:30: Jon 7:1 ✧ 9:31: Mak 8:31, Mak 10:32-34 ✧ 9:32: Luk 9:45, 18:34 ✧ 9:35: Luk 22:24, Mat 20:25-27, Mak 10:43-44 ✧ 9:37: Mat 10:40

rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

³⁸ ✠ Jon rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən, kimaha iahətoni iərmama riti raməkoui irapw nərəmhə me ia nəghim. Iahaməmwur mə tahənise in ti nəri nə mə rīpko mhə in kimaha riti.”

³⁹ ✠ Mətə Iesu rini mə, “Kimiaha tihəpwəh niniseien in. Iərmama sə ramo nīmtətien ia nəghik, ko rəpwəh nini ərəha akwauakwien iou. ⁴⁰ ✠ Iərmama sə rəpwəh nini ərəhαιen kitaha in kitaha riti. ⁴¹ ✠ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Kimiaha nə nərmama me səiou, iou Kristo. Trini minuə iərmama riti ruvei pehe nui m kimiaha ia nəghik mə tihənīmwi, in traməkeikei muvehi nərəkuien səvənhi.”

Tikətui amasan ti nahatətəien səim

⁴² “Nəkwərhakwərha me i səməme kamhahatətə ia nirak, trini minuə iərmama riti ro riti rīmwei ia nərəhαιen, Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha triregi rərəha məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nīpətəkinuan kosə irapw i ia təmwei təsi. ⁴³ ✠ Mə rəgim ramo ikamwei ia nərəhαιen, tikərai raka. Mə rəgim rīpīp mətə ikuvehi nīmīruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə rəgim kəru mətə tikevən fwe ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁴⁻⁴⁵ Mə nisum ramo ikamwei ia nərəhαιen, tikərai raka. Mə nisum rīpīp mətə ikuvehi nīmīruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə nisum mi kəru mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁶⁻⁴⁷ ✠ Mə nənīmēm ramo ikamwei ia nərəhαιen, tikukumwiri raka. Mə nənīmēm kuatia a mətə ikuvnīmwə pen ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə nənīmēm kəru, mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək ikin. ⁴⁸ Ia kwopun nəha ‘irər səməme hamani irəha həpwəh nemhəien.

Napw rəpwəh nīfwəien.’

⁴⁹ Napw trətəgətəg pen ia nərmama me pam rəmwhen ia sol sə kamətəgi pen ia nəvegīnien.

⁵⁰ ✠ Sol in nari amasan. Mətə trini minuə sol nəsiēnien səvənhi ruvəiwən, tihəfo mho rəsien mwi? Pwəh sol raməmak pen ia rerimīaha. Nənə hīamarə ia nəmərīnuien.”

10

Iesu rahatən mə iərman mīne pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

¹ Iesu rəpwəh kwopun nəha mevən ia tənə Jutia fwe ia nīkare nui aris Jotan pen. Nərmama həpīk həuvehe mwi mhousəsīmwin pen irəha me tukwe. In rahatən irəha rosi sə ramo ia nəpīn me.

² Nənə Farisi me nepwin həuvehe mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfni irə. Irəha hənī mə, “Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ko iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?”

³ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Nəfe nəgkīariien Moses rīməni pehe tukumiaha i fwe kupwən?”

⁴ ✠ Miregi hənī mə “Moses rīnəsēni mə iərman riti rukurən nīraiien nīmwai nəkukuə m pran səvənhi rani mə in rīnəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən.”

⁵ ✠ Mətə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Moses rīmərai nəgkīariien nəha m kimiaha ti nəri nə mə kəmkapwəmiaha riskai. ⁶ Mətə Nəkukuə Ikinan rini mə fwe ia nukune narəien, ‘Kumwesən rīno iərmama kəru riti iərman riti pran.’ ⁷ ✠ ‘Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mīne mama səvənhi mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə ⁸ irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.’ Nəgkīariien nəha rini mə iərman mīne pran səvənhi krouəpwəh ihi noien iərmama kəru i, mətə krouvəuvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia. ⁹ Ti nəri nə mə Kumwesən rīrīpīn iərman mīne pran səvənhi iamīnhi irə, ro pen rīpkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien

✠ 9:38: Nam 11:27-29 ✠ 9:39: 1Kor 12:3 ✠ 9:40: Mat 12:30, Luk 11:23 ✠ 9:41: Mat 10:42 ✠ 9:43: Mat 5:30 ✠ 9:46-47: Mat 5:29 ✠ 9:50: Mat 5:13, Luk 14:34, Kol 4:6 ✠ 10:4: Dut 24:1-4, Mat 5:31 ✠ 10:5: Jen 1:27, 5:2 ✠ 10:7: Jen 2:24, Efes 5:31

sävənrau.”¹⁰ Nəpın İesu mine nərmama me sävənhi həuvnimwə mwi ia nəkwai nimwə, irəha həres mwi nəgkiariien i min. ¹¹ ✨Nənə İesu rini pen ti nirəha i mə, “İərman sə rəpwəh pran sävənhi miri prən əpə riti mwi ramo noien ərəha ia sävənhi pran. Prən nəha in ramiri rıpkə mhə pran atukwatukw sävənhi. ¹² Rəmwhən a mwi pran sə rəpwəh sävənhi iərman mesi pen iərman əpə riti mwi ramo noien ərəha ia sävənhi iərman. İərman nəha in ramesi pen rıpkə mhə iərman atukwatukw sävənhi.”

İesu rəkwein amasan ia nəkwərhakwərha

¹³ Nəpın riti nərmama me kamhəuvehi nəkwərhakwərha me sävənraha, mamhəuvehe ti İesu mə trapi irəha. Nənə nərmama me sävəi İesu hənise irəha. ¹⁴ Mətə nəpın İesu rətoni, niemaha rəpi. In rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh niniseien irəha. Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə sävəi nərmama səməme həmwhən ia nəkwərhakwərha me i. ¹⁵ ✨İakani nıpərhiendien tukumiaha i mə iərmama traməkeikei mo rəmwhən ia iəkunouihi, muvehi nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Mə rıpkə mhə trıpkuvnimwə mhə ia nitətə nəha ia nəpın riti.” ¹⁶ Nənə İesu rərəhi pehe nəkwərhakwərha me, məmrutə rəgin mi ia nirəha, məkwein amasan ia nirəha.

İərmama riti sävənhi nautə rasori rokeikei mə truvehi nimiruien rerin

¹⁷ İesu rinamesi pen mwi suatuk sävənhi mamevən. Nənə iərmama riti raiu muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, məres pen in i mə, “İahatən, ik iəmə amasan. Nəfe noien takaməkeikei mo mə takuvehi nimiruien rerin?”

¹⁸ Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikini mə iou iəmə amasan? İərmama amasan riti riwən. Kumwesən əpa in ramasan. ¹⁹ ✨İk ikuvəukurən raka loa me sävəi Kumwesən. In rini mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama, məpwəh nakresien pran, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien, məpwəh neikuəien mə tikakres. Tikaməkeikei misiai səim tata mine mama.”

²⁰ Miregi iərmama nəha rini pen ti İesu i mə, “İahatən, loa me pam i iakesi pen fwe ia nouihien səiou meste pehe ipwet mine.”

²¹ ✨İesu rətə iərmama nəha, rerin rokeikei in. Ro iamınhi irə rini pen tukwe in mə, “Nari kuatia rarə ikəpwəh ihi noien. Evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpın kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmama nautə sävənraha riwən. Nənə səim nautə trıpk fwe ia neiai. Nəpın ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²² Nəpın iərmama nəha riregi nəgkiariien nəha, nənimen risiu. Rəpwəh İesu mamevən. Rerin rəpou ti nəri nə mə nautə sävənhi rasori.

²³ ✨İa nəpın nəha İesu rəti ərari mətoni nərmama me sävənhi, mini pen ti nirəha i mə, “Rəknekin ti nərmama nautə sävənraha rasori mə tuhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

²⁴ Nərmama me sävəi İesu hərkəri asori nari ia nəgkiariien sävənhi. Mətə İesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Nəkwərhakwərha səiou me, rəknekin ti nuvnimwəien ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ²⁵ İərmama nautə sävənhi rasori rəknekin tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəknekin məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁶ Nəpın nərmama me sävəi İesu həregi nəgkiariien sävənhi, nənimenraha rier. Kamhəres irəha me i mə, “Mə rəknekin iamınhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁷ İesu rətə irəha mini mə, “Nəri nəha rəknekin iərmama ko rıpkə mhə, mətə Kumwesən rukurən noien. Narimnari me pam riməru ti Kumwesən.”

²⁸ İa nəpın nəha Pita riskəmter mini pen ti İesu i mə, “Ətə ro. Kimaha iahənəpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik.”

²⁹ Miregi İesu rini mə, “İakani nıpərhiendien tukumiaha i mə nərmama me səməme hənəpwəh narimnari me sävənraha tukwe iou mə tuhəuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou, irəha pam tuhəuvehi tain. Trini minuə iərmama riti rəpwəh nimwə me,

✨ 10:11: Mat 5:32 ✨ 10:15: Mat 18:3 ✨ 10:19: Eks 20:12-17, Dut 5:16-20, Dut 24:14, Jem 5:4 ✨ 10:21: Mat 10:38, Mak 8:34 ✨ 10:23: Mak 4:19, 1Tim 6:17

uə piəvni me, uə kitiriməni me, uə mama mine tata səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi, uə tiprənə səvənhi, ³⁰ ia nitətə ipwet mine truvehi mwi tain hantret, nimwə me, mine piəvni me, mine kitiriməni me, mine mama me, mine nəkwərhakwərha me, mine tiprənə. Tukəmwəki mwi in, ko nəmisəien min ti nəgkiariien amasan səiou. Nənə ia nitətə fwe truvehe in truvehi nimiruien rerin. ³¹ ✧Mətə nərmama həpik səməme kamhəkupwən tuhəkurirə. Nənə səməme kamhəkurirə tuhəkupwən.”

Iesu rini irapw mwi mə tremhə

³² ✧Irəha kamhesi pen suatuk mamhəutə pen fwe ia Jerusalem. Iesu rakupwən irəha kamhəkurirə. Səvənhi nərmama me həkərinari. Nərmama səməme kamhəkurirə ia nirəha kamhəhekir. Iesu riri raka əpa nərmama səvənhi twelef minani pen ti nirəha i nəfe tuho irə, ³³ mini mə, “Hətə ro, kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mine nahatən me səvəi Loa. Irəha tuhəni mə takaməkeikei memhə. Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərməpə ripko mhə irəha nəkur Isrel. ³⁴ Irəha tuharis əkenhin ia nirak, mhərgəvəsi iou, mhərisi iou, mhəusi əpune iou. Ia nəpən sə ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

Jemes mine Jon krouəres pen nari riti m Iesu

³⁵ Jemes mine Jon, tini Sepeti mi, irau krouvehe ti Iesu rouni pen tukwe in mə, “Iahatən, kimrau tarouəres ik ia nari riti. Iarouokeikei mə tikəsəni kimrau.”

³⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nəfe irouokeikei mə tako m kimirau?”

³⁷ Miregi krouni mə, “Əseni kimrau pwəh riti rəkure ia nikarem mwatuk riti ia nikarem mour nəpən tikuvehi nasorien səim, mamərimənu ia nərmama.”

³⁸ ✧Mətə Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kimirau irouereirei nəfe nari irouəres i. Ko kimirau irouənimwi kap i iou takənimwi? Uə ko kakiətənimw mwi kimirau ia paptəes i sə tukakiətənimw iou irə?”

³⁹ ✧Miregi krouni mə, “Kimrau iarouəmwhen.”

Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kap i iou takənimwi, kimirau mwi tirouənimwi. Tukakiətənimw kimirau mwi ia paptəes i tukakiətənimw iou irə. ⁴⁰ Mətə iou ko iakəpwəh nəsenien kimirau irouəkure riti ia nikarek mwatuk riti ia nikarek mour. Mətə kwopun nəha səvəi iərmama mi nəha kimərfi raka irau mə trouəkure fwe ikin.”

⁴¹ Nəpən ten mwi nərmama me səvəi Iesu hərəgi nəresien nəha səvəi Jemes mine Jon, niemaha rəpi irəha. ⁴² ✧Ro iamini irə Iesu rəkwein irəha həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəuvəukurən raka noien səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kamhərimənu ia nirəha, kamhəfiəutə irəha, mamho nərmama kamho nəkwənraha. ⁴³ ✧Mətə kimiaha tihəpwəh noien iaminha irə ia kimiaha me. Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ⁴⁴ Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə trasori makupwən ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo auər a wok səkimiaha pam. ⁴⁵ ✧Kimiaha tiho rəmwhen a ia nirak. Iou, Iəməti Iərmama, iapkuvehe mhə mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iakuvehe mə tako tukwini nari minraha, muvei pen nimiruien səiou trərəku suatuk ti nifi rakaien nari ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nəmri iərmama riti nəghin nə Partimeas

⁴⁶ Iesu mine nərmama me səvənhi həuvehe mhəpirapw ia taon nəha Jeriko. Nəpən həier, nərmama həpik kamhəkurirə in. Partimeas, tini Timeas, raməkure ia nikare suatuk mamase mane m nərmama. Partimeas nənimen rifwə. ⁴⁷ ✧Nəpən riregi mə Iesu iəmə Nasaret rinəuvehe, rinaməkwein əpwəmwis, minamini mə, “Iesu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁸ Nərmama həpik hənise pen tukwe in, mhəni mə, “Afafa, məpwəh nəgkiariien!”

✧ 10:31: Mat 20:16, Luk 13:30 ✧ 10:32: Mak 8:31, 9:31 ✧ 10:38: Mak 14:36, Luk 12:50 ✧ 10:39: Wok Me 12:2, Rev 1:9 ✧ 10:42: Luk 22:25-26 ✧ 10:43: Mat 23:11, Mak 9:35 ✧ 10:45: 1Tim 2:5-6 ✧ 10:47: Mat 9:27, 15:22

Mætə Partimeas raripin maməkwein əpwəmwis mwi, mamini mə, “İesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁹ İa nəpın nəha İesu rərer, mini pen ti nirəha i mə, “Həkwein iərmama nəha ruvehe.”

İrəha həkwein iərmama sə nənimen rifwə, mhəni pen tukwe in mə, “Agien, miskəmter! İesu raməkwein ik mə tikevən tukwe.” ⁵⁰ Nənə iərmama nəha nənimen rifwə ruvehi raka səvənhi karkahu əpwəmwis məpwəh, miskəmter akwauakw, mevən ti İesu.

⁵¹ Nənə İesu rini pen tukwe in mə, “İkokeikei mə tako nəfe mik?”

Miregi iərmama nəha nənimen rifwə rini pen tukwe in mə, “İahatən, iakokeikei mə nənimek trətui pwəh iakətə nari.”

⁵² ✠ Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “Ramasan. İkukurən nevənien. Nahatətəien səim rinomasan raka nənimem.” Nənə təkwtəkwuni nəha nənimen rinamasan minətə nari. Nənə İesu ramesi suatuk mamevən, iərmama nəha rukurirə i.

11

İesu rapirapw fwe Jerusalem nərmama haməgnəgini in

¹ İrəha həuvən ipaka ti Jerusalem, mhəier pen ia Təkuər Olif* ia kwopun nəha ipaka ti rukwənu mi nəha Petfas mine Petani. İa nəpın nəha İesu rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ² mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpın tirouapirapw fwe ikin, tirouətə kwəti togki riti kinəkwi tərini, iərmama rıpkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe. ³ Trini minuə iərmama riti rəres kimirau i mə, ‘Rəfo iroufi raka nari ia kwəti togki?’ tirouni pen mə, ‘İərimənu səkitaha raməres kwəti togki i, mətə tripkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi i.’” ⁴ İa nəpın nəha krauevən rouətoni kwəti togki nəha kinəkwi tərini pen ipaka ti kwəruə ia nimwə riti ramərer ia suatuk. Nəpın kroufi raka nari irə, ⁵ nərmama nepwın səməme kamhərer ipaka ti nirau ia kwopun nəha həni mə, “Rəfo iroufi raka nari ia kwəti togki?” ⁶ Mətə krouni pen nəfe İesu riməni pen ti nirau i. Nəpın nərmama me nəha həregi, həseni irau krouevən. ⁷ İrau krouəsigi kwəti togki nəha rouvehe ti İesu, rouəpənə pen karkahu əpwəmwis mi səvənrau ia təkuren. Nənə İesu rəkure irə. ⁸ Nərmama həpik həpənə karkahu əpwəmwis me səvənraha ia suatuk. Nərmama nepwın mwi həpənə pen nimwai nei me sə hənərai ia nime i nari. ⁹ Nərmama səməme kamhəkupwən mine səməme kamhəkurirə ia İesu, kamhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə, “Səgnəgini Kumwesən!

Səkwein amasan ia iərmama i rauvehe ia nəghi İərimənu səkitaha!

¹⁰ Səkwein amasan ia kig i rauvehe mə truvehi təmwehki kaha səkitaha Kig Tevit mərimənu ia kitaha!

Kəgnəgini Kumwesən ia neiai irənhə anan!”

¹¹ Nənə İesu ruvnimwə ia Jerusalem, mevən ia nimwə səvəi Kumwesən, maməspau narimnari me fwe ikin. Mətə raməruarəv ro pen İesu rəpwəh mırərig mevən fwe ia Petani irəha twelef nərmama me səvənhi.

İesu rini pen ti nei riti mə tripkukuə mhə mwi

¹² Rakwakwi irə irəha həier ia Petani. İesu riregi nukumhə rinahi. ¹³ ✠ Rəti pen mətoni niemis† riti ramərer. Nimwan rıpkik. İesu revən mə trətə mə nukwan fwe ikin uə riwən. Revən ipaka tukwe, mətə nimwan me a. Nukwan riwən ti nəri nə mə rıpkə mhə nəpın atukwatukw sə nei nəha trukua irə. ¹⁴ ✠ Ro iamınhi irə İesu rini pen ti nei nəha mə, “İərmama riti trəpwəh mwi nəniien nukwam ia nəpın riti.” Nəpın İesu rini nəgkiariien nəha, nərmama me səvənhi həregi.

İesu rəkoui irapw nərmama me ia nimwə səvəi Kumwesən

¹⁵ İesu mine nərmama me səvənhi həier pehe ia Jerusalem. Nənə İesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, minaməkoui irapw nərmama me səməme kamhəmri pen nəmri nari ia

✠ 10:52: Mak 5:34 * 11:1: Olif, in nei riti. Rutə pik ia təkuer nəha. ✠ 11:13: Luk 13:6 † 11:13: Fiktri

✠ 11:14: Mak 11:20

narimnari me mine sēmame kamhəuvehi nəmri narimnari me.† Rəvsini tepol me səvəi nərmama me kamhəvriwei mane me. Rəvsini jea me səvəi nərmama sēmame kauvehi nəmri menu me ti nirəha, ¹⁶ minise pen ti nərmama mə tuhəpwəh nuvehien narimnari me mhəpi simwin ia kwopun nəha nimwə səvəi Kumwesən ramərer ikin. ¹⁷ Nənə Iesu rinamahatən irəha mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tukani nimwə səiou

mə nimwəfwaki səvəi nərmama me ia tənəmtənə me.’
Mətə kimiaha hiəno ruvəuvehe kwopun sə rakres me kamhərkwafə ikin.”

¹⁸ ✠Nəpin pris asori me mine nahatən me səvəi Loa həregi nəgkiariien səvəi Iesu, kənamhətui suatuk mə tuhousi əpune. Irəha kamhəhekir Iesu ti nəri nə mə nərmama me pam nənimenraha rier ti nahatənien səvənhi.

¹⁹ Nənə nərUARƏV irə Iesu mine nərmama me səvənhi haraka ia Jerusalem, mamhəuvən.

²⁰ ✠Rakwakwi irə ia nəpnəpin irəha həukurau ia kwopun niemis ramərer ikin, mhətə mə nei nəha ruvəmhiə fwe irənhə meste nuan me inhəripw. ²¹ Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien səvəi Iesu. Rini pen tukwe in mə, “Iahatən, ətə ro nei nəha ikinəkwein ərəha irə, ruvehe muvīmhiə pam.”

²² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihahatətə ia Kumwesən. ²³ ✠Iakani nīpərhienien tukumiaha i trini minuə iərmama riti rini pen ti təkuaer i mə, ‘Təkuaer i, tiko mier mivə pen fwe ia təsi,’ mə nətərigien səvəi iərmama nəha rəpwəh nəmkiəmkien, mətə rahatətə əknekin ia nəfe riməni mə tro, Kumwesən tro nəkwan. ²⁴ ✠Ro iamīnhi irə iakani nīpərhienien tukumiaha i mə nəpin tihəfwaki, nəfe nəghin tihəres i, tihahatətə mə hiəuvəuvehi raka, nənə Kumwesən truvei pehe m kimiaha. ²⁵⁻²⁶ ✠Nənə nəpin tihərer mhəfwaki, trini minuə iərmama riti rino noien ərəha ia kimiaha, tihenouenou i. Tiho iamīnhi irə mə Tata səkīmiaha ia neiai in mwi trenouenou noien ərəha me səkīmiaha.”

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəres mə sin rəsəni wok sə Iesu ramo

²⁷ Irəha həuvehe mwi ia Jerusalem. Nəpin Iesu ramavən ia kwopun nimwə səvəi Kumwesən ramərer ikin, pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe tukwe, ²⁸ mhəres pen in mə, “Ikamo narimnari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimnari me i?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Trini minuə hiəni atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin. ³⁰ Tiho mhəni ro tukw iou i mə fwe kupwən, sin rərhi pehe Jon mə tro pəptaes ia nərmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

³¹ Nənə irəha həgkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon mə tro pəptaes ia nərmama, Iesu trini pehe mə, ‘Ro iamīnhi irə rəfo hiəpwəh nīnīien nīpərhienien ia nəgkiariien səvəi Jon?’ ³² Mətə ko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon uə?” Mətə irəha həhekir ti nīnīien iamīnha irə ti nəri nə mə nərmama me hahatətə ia Jon mə in profet pərhien riti.

³³ Ro pen həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh nīnīien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin.”

12

Iesu rusipekin ia nəmə ərəha me nepwin sēmame kamhətui ti nime i krep riti

¹ ✠Ia nəpin nəha Iesu rinaməgkiari minraha minani nusipekinien me, minani mə, “Iəmə asori riti rəpwei nəkwus nəha krep ia nəmhiən səvənhi, mukurei pen nəpai rukurau kurau irə, muəsi kəpwier mo nəkwan sə tukeivə testesi tipwei krep ikin ti nuvehien nisen, mo mwi nəpai rəpwəmwis mutə tukətui ti krep ikin. Nəpin ro sampam irə, rəsəni nərmama nepwin həuvehe mhətui ti nime i krep səvənhi. Irəha tuhəmhu ikin,

† 11:15: Nərmama ia maket nəha kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me səvəi nəfwakien. ✠ 11:18: Mak 14:1 ✠ 11:20: Mak 11:14 ✠ 11:23: Mat 17:20 ✠ 11:24: Mat 7:7 ✠ 11:25-26: Mat 5:23, Mat 6:14-15 ✠ 12:1: Aes 5:1-2

mhesi kwänkwai krep, mhəuai, mhəuvei pen nīpərīn m iəmə asori. Iəmə asori rəmri pen nīmei krep səvənhi ia rəginraha, mier mevən ia tənə əpə iti. ² Nəpīn kwänkwai krep rīmruə, iəmə asori rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mətə nəmə kamhətui tī nīmei krep səvənhi. In rokeikei mə tuhəuvei pen kwänkwai krep nepwīn səpwəni min. ³ Mətə irəha həkwtəmhiri iəmə nəha, mhousi, mhərhi pen i ramevən, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. ⁴ Iəmə asori rərari, mərhi pen iərmama riti mwi sə ramo tukwini nari min revən. Nənə irəha housi kənkəpwə, mho naurisien min. ⁵ Iəmə asori rərari mərhi pen riti mwi revən. Nənə irəha housi əpune. Irəha ho noien nəha ia nepwīn mwi həpik. Həuəsi nepwīn, mhousi əpune nepwīn.

⁶ ✠ Nənə nərmama me nəha kamho tukwini nari m iəmə asori həuvəiwən pam, mətə tīni anan kuatia sə rokeikei pīk. Iəmə asori rərhi pen i tī nəmə kamhətui tī krep, mīni mə, ‘Irəha tuhəsiai nərīk.’

⁷ Mətə nəpīn nəmə kamhətui tī krep hətoni tīni iəmə asori, həni pen tī nīrəha me i mə, ‘Kwa tīni iəmə asori nəha. Nəpīn tata səvənhi trēmhə, nīmei krep i ruvehe mo səvənhi. Pwəh sousi əpune nənə nīmei krep səvənhi truvehe mo səkitaha i.’ ⁸ ✠ Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irəpw ia taniruə.

⁹ Iəmə asori səvəi nīmei krep, trəfo nəha? Truvehe mousi əpune nəmə me nəha məseni pen nīmei krep səvənhi ia rəgi nərməpə. ¹⁰ Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan uə?

‘Kəruətəri nəha nəmə kamhəuvrəhəkin nīmwə hənua rərəha, mhəpwəh, təkwtəkwi nī nəha ruvəuvehe mīno kəruətəri sə rəpi raka pam kəruətəri me, məkwətəmhiri əknekīn pam nīmwə.

¹¹ Iərimənu səkitaha rīno nəri i, sətōni nəmritaha rier tukwe.’ ”

¹² Nənə nəmə asori me hənua tuhəkwtəmhiri Iesu, tī nəri nə mə həregi mə in rīni nusipekinien nəha muəsi irəha i, mətə hənhekīr nərmama, mhəpwəh Iesu, mamhəuvən.

Ratukwatukw mə iərmama trərəku takis revən tī Kig Sisa uə rekəm?

¹³ ✠ Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkwtəmhiri Iesu. Ro pen hərhi pen Farisi me nepwīn mīne nərmama nepwīn səvəi Kig Herot mə tuhəuvən mhəres Iesu narimnari me nepwīn, mho in rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. ¹⁴⁻¹⁵ Nənə irəha həuvehe mhəni pen tī Iesu i mə, “Iahatən, iahəukurən mə ik iəmə sə ikani nīpərhiēnien. Ikəpwəh nehəkīrien nərmama. Nəmə asori uə nəmə auər a ikahatən rəmnəmwhen a tī nīrəha, mahatən atukwatukw suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərmama tuhesi pen. Tiko mīni ro tukumaha i mə ratukwatukw ia Loa səkitaha mə tahəuvehi pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?”

Mətə Iesu ruvəukurən raka rərīnraha mə hokeikei mə in trəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. Nənə rīni pen tī nīrəha i mə, “Rəfo hiameipweipwi iou iamīnhi irə? Həuvehi silin riti mhəuvehi mhəuvehe pwəh iakətə ro.” ¹⁶ Nənə irəha həuvei pen silin riti min. Nənə Iesu rəres pen mə, “Nənīmwi iərmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?”

Mīregi həni mə, “Nənīmwi Kig Sisa mīne nəghi Kig Sisa.”

¹⁷ ✠ Mīregi Iesu rīni pen tī nīrəha i mə, “Narimnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me səvəi Kumwesən hiəuvei pen m Kumwesən.”

Irəha həregi nəgkiariien səvənhi, nənimenraha rier.

Satusi me həres Iesu nəresien riti

¹⁸ ✠ Satusi me nepwīn həuvehe tī Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərmama sə ruvamhə ko rīpkətui mhə mwi.) Irəha həuvehe mhəres Iesu nəresien riti, mhəni mə, ¹⁹ ✠ “Iahatən, Moses rīmərari pen ia Loa səkitaha mə trīni mīnuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tīnīnrau rīwən, piəvi iərman nəha traməkeikei miri pran nəha rouərəhi nəkwərəkəwərha me, rouəsīhagin piəvi iəmə nəha. ²⁰ Mətə nərman sefen, irəha piəvnraha me. Sə rasori riri pran riti, krouəpwəh nərəhiēn iəkunouīhi riti, nənə

✠ 12:6: Mat 3:17 ✠ 12:8: Hip 13:12 ✠ 12:13: Mak 3:6 ✠ 12:17: Rom 13:7 ✠ 12:18: Wok Me 23:8

✠ 12:19: Dut 25:5

iærman naha remhæ, mæpwæh sævænhi pran. ²¹ Nænæ piævni særo kæru iræ riri præn naha, memhæ mwi, mæpwæh præn naha, mætæ tininrau riwæn. Nænæ piævni særo kahar iræ ro mwi iaminihi iræ ²² meste iræha pam sefen hæiri præn naha, mhemhæ pam, nænæ præn naha ræpwæh nærhiiien iækunouihhi riti, memhæ mwi. ²³ Ni pehe ro tukumaha i. Ia næpin naha Kumwesæn tro nærmama hætui mwi ia nemhæien, pran naha sævæi sin, ti næri næ mæ nærman me naha sefen iræha pam hævæiri in?”

²⁴ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha hiæreirei nipwrai nægkiariien me ia Nækukuæ Ikinan, mhæreirei mwi niskaiien sævæi Kumwesæn. Ro iaminihi iræ mine nahatænien sækimiaha ripkatukwatukw mhæ. ²⁵ Næpin nærmama tuhætui mwi ia nemhæien, nærman tuhæpwæh niriiien nipran, nipran tuhæpwæh nesi penien nærman. Mætæ iræha tuhæmwhen nagelo me ia neiai. ²⁶ ✧Nænæ nægkiariien sævæi nægkiariien i hiamæni mæ iærmama ko ripkætui mhæ mwi ia nemhæien. Rosi kimiaha hiæpkævsini raka mhæ nægkiariien naha ia Nækukuæ Ikinan Moses rimærai rani nei naha napw rauæk iræ mætæ ripkahi æmwesi mhæ? Ia kwopwi nægkiariien naha, Kumwesæn rimæni pen ti Moses i mæ, ‘Iou Kumwesæn sævæi Epraham mine Kumwesæn sævæi Aesak mine Kumwesæn sævæi Jekop.’ ²⁷ In ripko mhæ Kumwesæn sævæi nærmama me sævæime hæuvamhæ, mætæ in Kumwesæn sævæi nærmama me sævæime kabhæmiru. Kimiaha nahatænien sækimiaha ripkatukwatukw anan mhæ.”

Næfe naha loa rasori ia loa me?

²⁸ ✧Iahatæn riti sævæi Loa ruvehe miregi iræha kabhæres iræha me i. Næpin riregi mæ Iesu rini pen atukwatukw ti niræha i, in ræres pen Iesu i mæ, “Næfe naha loa rasori ia loa me?”

²⁹ ✧Miregi Iesu rini mæ, “Loa sæ rasori in naha Moses rimæni mæ, ‘Kimiaha nækur Isrell! Tihætærig amasan! Iærimænu Kumwesæn sækitaha in æpa kuatia. ³⁰ Nænæ tikamækeikei mokeikei Iærimænu Kumwesæn sæim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam sæim, mokeikei in ia nætærigien me pam sæim, mokeikei in ia niskaiien me pam sæim.’ ³¹ ✧Nænæ loa særo kæru iræ in i mæ, ‘Tikamækeikei mokeikei piam ræmwhen ikokeikei atukw a ik.’ Loa riti mwi riwæn rasori mwi mæpi raka loa mi naha.”

³² Miregi iahatæn sævæi Loa rini pen ti Iesu i mæ, “Iahatæn. Nægkiariien sæim ratukwatukw. Ikani nipærhienien mæ Iærimænu in kuatia. Kumwesæn riti mwi riwæn, mætæ in æpa. ³³ ✧Iærmama tramækeikei mokeikei in ia rerin me pam, mokeikei in ia nætærigien me pam sævænhi, mokeikei in ia niskaiien me pam sævænhi. In tramækeikei mokeikei piævni ræmwhen rokeikei atukw a in. Noien naha ramasan mæpi raka iærmama rousi æpune nærimiru me, muvani nipwranraha ia nifatæ, muvei pen m Kumwesæn.”

³⁴ Næpin Iesu rætæ mæ iahatæn sævæi Loa ramini pen nægkiariien sæ ratukwatukw min, rini pen tukwe in mæ, “Ik ipaka ti nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ.” Kuriræ iræ nærmama pam hæhekir Iesu. Riti mwi riwæn ræres pen næresien min.

Kristo in tini sin?

³⁵ Næpin Iesu ramahatæn nærmama ia nimwæ sævæi Kumwesæn, ræres pen iræha i mæ, “Ræfo nahatæn me sævæi Loa hamæni mæ Kristo in tini Kig Tevit? ³⁶ Kig Tevit atukwatukw, næpin Nænimwæn Ikinan rinæræ iræ, rimæni irapw mæ,

‘Kumwesæn* rini pen ti Iærimænu sæiou mæ,
ækurei ia nikarek mwatuk
mesite tako nærmama sævæime hamæmwæki ik hæuvehe,
tikærpwi utæ tipage nisum mi ia niræha.’

³⁷ Ia nægkiariien naha Kig Tevit atukwatukw rinækwein Kristo mæ Iærimænu sævænhi. Mæ ro iaminihi iræ ræfo iræha kabhæni mæ in tini Kig Tevit?”

Nækuær naha rerinraha ragien mæ tuhætærig ia Iesu.

✧ 12:26: Eks 3:2,6 ✧ 12:28: Luk 10:25-28 ✧ 12:29: Dut 6:4-5 ✧ 12:31: Lev 19:18 ✧ 12:33: Dut 4:35, Aes 45:21, 1Saml 15:22, Hos 6:6 * 12:36: Nægkiariien sævæi nækur Kris rimæni iaminihi iræ mæ, “Iærimænu rini pen ti Iærimænu sæiou.”

³⁸ Nəpɪn Iesu ramahatən irəha i, mani mə, “Kɪmiaha tihaməkeikei mhəsiari ti nahatən me səvəi Loa. Irəha hokeikei mə tuharkahu ia karkahu əpwəmwis me mamhan. Ia kwopun kamo maket me ikin hokeikei mə nərmama tuhəkwein irəha ia nisaiien. ³⁹ Ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me. Ia nəveginien asori me hokeikei mə tuhəkure ia kwopun kamsiai nəmə asori me ikin. ⁴⁰ Irəha kamhəpeki raka nautə səvəi nɪpran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha. Kamhəfwaki ia nəfwakiien əpwəmwis me mə nərmama tuhəsiari irəha. Kumwesən trərpwɪn noien ərəha me səvənraha rasori mwi.”

Pran riti sə ruvei pen mane səvənhi sampam m Kumwesən

⁴¹ ✠ Iesu raməkure ipaka ti kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikin, maməspau nərmama me kamherukw pen mane me səvənraha. Nərmama me səməme nautə səvənraha rasori həpik herukw pen mane asori. ⁴² Mətə pran riti fwe ikin. Səvənhi iərman remhə məpwəh in. Nautə səvənhi riwən. Ruvehe merukw pen silin ouihi mi kəru.

⁴³ ✠ Nəpɪn Iesu rətoni, rəkwein nərmama me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nɪpərhiienien tukumiaha i mə prən nəha iərman səvənhi remhə məpwəh in, nautə səvənhi riwən, in rerukw pen mane rasori məpi raka nərmama me pam nəha səməme kamherukw pen mane m Kumwesən. ⁴⁴ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə nərmama me nəha nautə səvənraha rasori. Həuvehi raka nɪpərɪn a mhəuvei pen m Kumwesən. Mətə prən nəha nautə səvənhi riwən ruvei pen mane me pam səvənhi sə truvehi nəveginien irə.”

13

Iesu rini irapw mə tukamevən tukousi testesi pam nimwə səvəi Kumwesən

¹ Nəpɪn Iesu rinamier ia kwopun nimwə səvəi Kumwesən ramərer ikin, iərmama riti səvənhi rini pen tukwe in mə, “Iahatən. Ətə ro nimwə səvəi Kumwesən. Kino ia kəruətərei asori me. Nimwə me i hamasan pik.”

² ✠ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikətə nimwə asori me i? Tukamevən tukousi testesi pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərer əknekiniien ia riti.”

³ Nəpɪn Iesu raməkure ia Təkuər Olif, maməti əpwəmwis pen ia nimwə səvəi Kumwesən, Pita mine Jemes mine Jon mine Antru həres afafa in mə, ⁴ “Tiko mɪni ro tukumaha i mə narimnari me nəha truvehe tinesən? Nəfe nɪmtətien truvehe mahatən pen mə nəpɪn səvəi narimnari me nəha ruvəuvehe ipaka?”

⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kɪmiaha tihaməsiari kamo iərmama riti reikuə ia kimiaha. ⁶ Nərmama həpik tuhəuvehe ia nəghik, mhəni mə irəha Kristo. Tuheikuə ia nərmama həpik. ⁷ Nəpɪn tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagəniien mə ‘naruagəniien riti fwe’ uə ‘naruagəniien trutə,’ tihəpwəh nehekiriien. Nəri nəha traməkeikei muvehe, mətə ripko mhə ihi nəpɪn sampam. ⁸ ✠ Nərmama ia kwənəkwus riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkwus əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə. Kwopun me nepwɪn nɪmwnɪmwien trɪkiu. Nukumhə trahi nərmama. Mətə narimnari me i rəmwhen a ia pran sə rinamregi təkutan rinaməmɪsə ti nərəhiien iəkunouihi.

⁹ ✠ Kɪmiaha tihamətə amasan ia kimiaha me. Nərmama tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha. Fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel tuhərisi kimiaha. Tihərer ia nəmri kig me mine ia nəmri nərmama səməme kamhərimənu ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. Tihərer ia nəmrɪnraha mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou mɪnraha. ¹⁰ Nəgkiariien amasan səiou traməkeikei mukupwən mevən ti nərmama pam ia tənəmtənə me kurirə irə nəpɪn sampam truvehe. ¹¹ ✠ Nəpɪn nərmama tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha, kurirə hiəgkiari, tihəpwəh nətərig pikien ia

✠ 12:41: 2King 12:9 ✠ 12:43: 2Kor 8:12 ✠ 13:2: Luk 19:44 ✠ 13:8: Aes 19:2, 2Kron 15:6 ✠ 13:9: Mat 10:17-20 ✠ 13:11: Luk 12:11-12

næfe tihæni. Mætə ia næpin sækimiaha tihægkiari irə, tihæskəmter, mhægkiari, ti næri næ mə ripko mhə kimiaha atukwatukw tihægkiari, mætə Nənimwin Ikinan truvei pehe nægkiariien m kimiaha hiægkiari.

¹² ✧ Ia næpin nəha iərmama truvei pen piəvni anan ia rəgi nærməpə mə tukousi əpune. Tata me tuho mwi iamini ia tininraha me. Nəkwərhakwərha me tuhæskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata mine mama, mhəuvei pen irəha mə tukousi əpune irəha. ¹³ ✧ Nərmama me pam tuhəmwəki kimiaha ti næri næ mə kimiaha nærmama me səiou. Mætə iərmama sə trərer əknekini ia nahatətəien səvənhi meste nərəhaien me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimiru in.”

Nərəhaien asori ia Jerusalem

¹⁴ ✧ “Kimiaha tihətəni næri Profet Taniel riməni kani mə ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərer ia kwopun sə ripkatukwatukw mhə mə trərer ikin.* Ia næpin nəha tihətəni, (iərmama sə raməvsini nəkukuə i traməkeikei mukurən nipwran), nærmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhəp mhərkwafə ia təkue me. ¹⁵ ✧ Trini minuə iərmama riti raməpwis ia təkure nimwə səvənhi, traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvniwəien mə truvehi nari riti. ¹⁶ Trini minuə iərmama riti raməmhu ia nəmhien səvənhi, traməkeikei map akwauakw, məpwəh nīrərigien mevən imwəni mə truvehi səvənhi tinari. ¹⁷ ✧ Trərəha anan ti nipran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei kənunu m nəkwərhakwərha əmtəmetə me ia næpin nəha ¹⁸ Tihəfwaki mə næpin nəha trəpwəh nuveheien ia næpin səvəi nəkwieien, ¹⁹ ✧ ti næri næ mə næpin nəha næpin səvəi nərəhaien. Nərəhaien nəha trasori məpi raka nərəhaien me pam səməme həuvəuvehe raka fwe nukune narəien† mesite pehe ipwet mine. Nənə nərəhaien riti mwi riwən truvehe məpi raka. ²⁰ Ko nərəhaien nəha ravən əpwəmwis, nærmama me hemhə pam. Mætə Iərimənu tro næpin sə nərəhaien nəha travən irə rukwakwa. In tro iamini irə mə truvehimiru nærmama me səvənhi səməme ruvərfi raka irəha. ²¹ Ia næpin nəha, trini minuə iərmama riti rini pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro Kristo i’ uə ‘Hətə ro Kristo nəha,’ kimiaha tihəpwəh niniien nipərhiien irə. ²² ✧ Nərmama tuhæskəmter. Nəpwin tuhəni mə irəha Kristo, mætə neikuəien. Nəpwin tuhəni mə irəha profet, mætə neikuəien. Tuho nīmətəien me mine narimnari me nærmama tuhətəni mhərkərinari irə. Irəha tuhəmwur mə tuheikuə ia nærmama səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha, trini minuə irəha həukurən noien. ²³ Mætə kimiaha tihaməsiari. Narimnari me pam iakukupwən muvəni raka tukumiaha i.”

Kristo truvehe mwi

²⁴ ✧ Iesu riripin mini mə, “Mætə næpin nərəhaien nəha truvehe mukurau pam, ‘meri truvehe mipitəv,

məkwə trəpwəh nəhiapwien,

²⁵ kəməhau me ia nimagouagou tuhəsasəsas,

narimnari me ia nimagouagou həskai pik, Kumwesən trikiuku ia nirəha.’

²⁶ Kurirə irə nærmama tuhətəni iou, Iəməti Iərmama, ia nəpuə iakauvehe ia niskaiien asori mine nukuraanien asori. ²⁷ ✧ Ia næpin nəha takərhi raka nagelo me səiou həuvrehi, mhəuvesu, mhəuveraha, mhəuvrehi, mhəuvən ia kwopun me pam ia tiprənə i, mhəpeki nærmama me səməme iakimərfi irəha mə səiou, mhəpeki irəha mhəuvehe.

²⁸ Həregi ro nusipekinien səvəi nei nəha niemis. Nəpin rinarkwi pen tukun sə rimərməru minaməpirpir, kimiaha hiəukurən mə næpin səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ²⁹ Rəmwhen a mwi, næpin kimiaha tihətəni narimnari me i hənəməier pehe, tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakuvəuvehe ipaka, rəmwhen a iakamərer ia kwəruə ia nimwə mə takuvnimwə pehe. ³⁰ Iakani nipərhiien tukumiaha i mə nærmama

✧ 13:12: Mat 10:21 ✧ 13:13: Mat 10:22, Jon 15:21 ✧ 13:14: Dan 9:27, 11:31, Dan 12:11 * 13:14: Trərer ia kwopun ikinan anan ia nimwə səvəi Kumwesən. ✧ 13:15: Luk 17:31 ✧ 13:17: Luk 23:29 ✧ 13:19: Dan 12:1, Joel 2:2, Rev 7:14 † 13:19: Uə fwe kupwən ia næpin nəha Kumwesən rino neiai mine tiprənə mine narimnari me pam. ✧ 13:22: Dut 13:1-3, Rev 13:13 ✧ 13:24: Rev 8:12 ✧ 13:27: Mat 13:41

səməme kamhəmīru təkwtəkwuni mīne tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³¹ Neiai mīne tīprənə trouiwən, mətə nəgkariien me səiou tuhəpkiwən mhə.

³² Mətə nəpīn səvəi nəri nəha, uə aoa səvənhi, iərmama riti riwən rukurən. Nagelo me ia neiai mīne iou mwi, Tīni Kumwesən, iahəreirei. Mətə Tata səiou, in əpa rukurən. ³³ Kimiaha tihaməsiari, ti nəri nə mə hiəreirei mə nəpīn nəha truvehe tinesən. ³⁴ ✠Rəmwhen a ia iərmama riti ravən əpwəmwis, məseni pen narimnari me səvənhi ia rəgi nərmama me səməme kamho tukwini nari min. Irəha pam səvənraha wok rarə. Nənə nəpīn iərmama nəha ramier irə rini pen ti iərmama sə raməkure ia kwəruə ia nimwə səvənhi mə, 'Tikamətui amasan ti səiou narimnari me, məpwəh napriien.'

³⁵ ✠Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien, ti nəri nə mə hiəreirei mə iəmə asori səvəi nimwə truvehe tinesən. Truvehe ia nəruarən uə ia nəpīn uə ia nəpīn rəiə rakaka irə uə ia nəpnəpīn. ³⁶ Rərəha mə ruvehe akwauakw mətoni hiamapri. ³⁷ Nəfe iakamini pehe tukumiaha i, iakamini pen ti nərmama me pam mə, 'Hətui amasan, mhəpwəh napriien!' "

14

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui suatuk ti nousi əpuneien Iesu

¹ ✠Nəpīn kəru mwi nəkur Isrel ho Pasova irau nəveginien asori sə hani bred sə yis riwən irə.* Pris asori me mīne nahatən me səvəi Loa kamhətui suatuk riti mə tuhəuvən afafa, məkwətəmhiri Iesu, mhousi əpune. ² Irəha kamhəni mə, "Pwəh kitaha səpwəh nəkwətəmhirien Iesu ia nəpīn səvəi nəveginien asori. Rərəha mə nərmama niemaha trəpi irəha kamho nurigrigien asori tukwe."

Pran riti rətəgi pen senta ia nukwəne Iesu

³ ✠Nəpīn Iesu ramarə ia rukwənu nəha Petani, ruvniwə pen ia nəkwai nimwə səvəi Saemon. (Saemon nəha kupwən nemhəien skai ro tekīn.) Iesu raməkure maməni nari. Pran riti ruvehe mauvehi potel riti kīno ia kəruətərei riti nəghin nə alapasta. Fwe ia nəkwai potel nəha senta sə kīno ia nat atukwatukw.† Nənimen rutə pik. Prən nəha rətəfi tərhui potel nəha, mətəgi pen ia nukwəne Iesu.

⁴ Mətə nərmama nepwīn niemaha rəpi irəha, kamhəni pen ti nirəha me i mə, "Rəfo ramouraha senta ianhi? ⁵ Ramasan mə ripkəmri pen a nəmri nari ia senta nəha pwəh iərmama riti ruvehi. Rukurən nuvehien mane asori muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən." Nənə kamhəski prən nəha.

⁶ Mətə Iesu rini mə, "Tihəpwəh nəskiiien prən i! Rəfo hiamo iamīnhi irə? In ramo noien amasan riti miou. ⁷ ✠Nərmama me səməme nautə səvənraha riwən tuhamarə kimiaha mīnraha ia nəpīn me. Nəpīn hiənuə tihəsitu ia nirəha, hiəukurən nasituien. Mətə iou tapkarə mhə kitaha m kimiaha nəpīn me. ⁸ ✠Prən i rino nari riti rəmwhen irə mə tro. Rukupwən mətəgi pehe senta maməpnəpenə ia nipwrak mə tukinimwi. ⁹ Iakani nipərhiēnien tukumiaha i mə nərmama tuhəvisau irapw nəgkariien amasan səiou ia kwopun me ia tīprənə i, mhəvisau irapw nəfe prən i rino miou mə nərmama rerinraha tramrhi."

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in

¹⁰ Jutas Iskariot, in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, revən ti pris asori me mə trəgkari mīnraha. Revən mīni mə, "Takuvei pehe Iesu m kimiaha." ¹¹ Nəpīn pris asori

✠ 13:34: Mat 25:14 ✠ 13:35: Luk 12:38 ✠ 14:1: Mak 11:18 * 14:1: Iərimənu rīməni pen ti nəkur Isrel mə irəha tuhaməkeikei mho Pasova irau nəveginien asori sə hani bred sə yis riwən irə. Tuho ia nuk nuk me mə rerinraha trirhi nəpīn Iərimənu rīməivə ueni nimwə səvənraha ia tənə Ijip, məpwəh nousi əpuneien nəmritaik səvənraha: Eks 12:1-19 ✠ 14:3: Luk 7:37-38 † 14:3: Nat in nei riti. Nipekin rapein amasan. Rutə ia tənə səvəi nəmə Intia isipwīn ti tənə səvəi nəkur Isrel. Ro pen nənimen rutə pik. ✠ 14:7: Dut 15:11 ✠ 14:8: Jon 19:40

me häregi nægkariien sävənhi, rerinraha ragien tukwe. Həni mə tuhəuvei pen mane min. Nənə Jutas rinamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iərmama kəru sävəi Iesu krouəpnəpenə ti nəveginien kaməni bred sə yis riwən irə

¹² ✠ Neste atukwatukw nəpin nəha tuhani bred sə yis riwən irə. (Ia nəpin asori nəha, nərmama kamhousi əpune sipsip me sävəi Pasova.) Nərmama me sävəi Iesu həres pen Iesu i mə, “Kwəpun pəku nəha ikokeikei mə kimaha tahəuvən mhəpnəpenə ti nəveginien sävəi Pasova ikin, nənə, ik tikəni?”

¹³ Nənə Iesu rərhi pen iərmama mi kəru sävənhi mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia Jerusalem. Iərman riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tikinari riti nui rukuər irə. Iroukurirə pen in. ¹⁴ Nəpin revən muvniwə ia nəkwai nimwə, iroukurirə i, rauevən, rouni pen ti iəmə asori sävəi nimwə nəha mə, ‘Iahatən səkitaha rani mə, nimwə əfo nəha tahani pəri nəveginien sävəi Pasova kimaha səiou me nərmama me ikin?’ ¹⁵ Nənə in triri kimirau mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum asori riti. Narimnari me pam hənəmək raka fwe ikin. Ia rum nəha kimirau tirouəpnəpenə tukutaha.”

¹⁶ Nənə iərmama mi nəha sävəi Iesu krouier, rouevən fwe ia Jerusalem, rouətə narimnari me pam rosi a Iesu riməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpenə ti nəveginien sävəi Pasova.

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in

¹⁷ Ia nəruarəv Iesu ruvehe irəha twelef nərmama me sävənhi. ¹⁸ ✠ Nəpin kamhani pəri nari irə, Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhiəniən tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama me səməme kamhəmwəki iou. Kimiaha riti raməni pəri nari kimrau min.”

¹⁹ Nəpin irəha häregi nægkariien nəha, rerinraha rəpou. Həuvehe kuatia kuatia mamhəres Iesu i mə, “Sin nəha ikani? Iou?”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani kimiaha riti ia twelef nərmama me i səiou. Iərmama sə rameitesi bred ia tikiplet kuatia kimrau min. ²¹ Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama me səməme kamhəmwəki iou. Ramasan pik mə ripkəpwəh a nətuiien.”

Nəpin sampam Iesu rəni nari irəha nərmama me sävənhi

²² Nəpin nəha kamhani nari irə, Iesu ruvehi bred məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə məkwsen muvei pen m sävənhi me nərmama me, mini pen ti nirəha i mə, “Tihəuvehi. In i nipwrak.”

²³ Kurirə irə in ruvehi kap waen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə muvei pen minraha irəha pam hənimwi waen ia tikikap nəha.

²⁴ ✠ Nəpin Iesu rauvei pen minraha, in rini mə, “In i nitek sə trərihi tərini əknekən nægkariien vi sävəi Kumwesən. Traiu ti nərmama həpik. ²⁵ Iakani nipərhiəniən tukumiaha i mə tapkənimwi mhə mwi waen meste takənimwi waen vi ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

²⁶ Nənə irəha hani nipu riti, mho sampam irə, mhəier mhəuvən ia Təkuər Olif.

Iesu rini mə tukamevən nərmama me sävənhi tuhap kirkiri mhəpwəh in

²⁷ ✠ Iesu rini pen ti sävənhi nərmama me i mə, “Tukamevən kimiaha pam tihap raka ia nirak. Iakani iamini irə ti nəri nə mə kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə Kumwesən rini mə,

‘Iou takousi iərmama sə ramətui ti sipsip,
sipsip me tuhaiu kirkiri.’

²⁸ ✠ Mətə in tro iakətui mwi ia nemhəien səiou. Takətui raka, mevən fwe ia tənə Kalili. Iou takukupwən kimiaha tihəkurirə.”

²⁹ Mətə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Irəha pam tuhap raka ia niram, mətə ripko mhə iou.”

✠ 14:12: Eks 12:6, 14:20 ✠ 14:18: Sam 41:9 ✠ 14:24: Sek 9:11, Jer 31:31-34, 1Kor 10:16, Hip 9:20 ✠ 14:27: Mak 14:50 ✠ 14:28: Mat 28:16, Mak 16:7

³⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iakani nipərhienien tukw ik i ipwet ia nəpın, kurirə rəiə rakaka səro kəru irə, ik tikini m kahar mə ikreirei iou.”

³¹ ✨ Mətə Pita rəgkiari asori mə, “Trini minuə həni mə takaməkeikei memhə krau mik, mətə ko iakəpwəh niniien mə iakreirei ik.” Nənə irəha pam həni nəgkiariien kuatia.

Iesu revən fwe ia Ketsemane, maməfwaki fwe ikin

³² ✨ Irəha həuvən ia kwopun riti nəghin nə Ketsemane. Iesu rini pen ti səvənhi me nərmama me i mə, “Kimiaha tihaməkure ia kwopun i. Pwəh iou iakevən məfwaki.”

³³ Nənə in riri Pita, Jemes, mine Jon harevən irəha min. Ia nəpın nəha in rinamregi rərəha, rerin rəpou pik. ³⁴ ✨ Nənə rini pen ti nirəhar i mə, “Rerik rəpou pik ipaka iakemhə tukwe. Tiamharo i mharəpwəh napriien.”

³⁵ Nənə Iesu revən ouihi a mwi, mımwei ia tiprənə, məfwaki, maməres suatuk riti mwi mə nəpın nəha trukurau irə. ³⁶ ✨ In rini mə, “Tata keikei, narimnari me pam riməru tukw ik. Tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh nənimwiien. Mətə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, mətə tiko rəmwhen sə ikokeikei.”

³⁷ Nənə Iesu rəfwaki pam, mirərig pehe mətəni Pita mine Jemes mine Jon kamharapri. Nənə in rini pen ti Pita i mə, “Eh, Saemon, rəfo ikamapri, ko ipkətui mhə nəpın ouihi a uə? ³⁸ ✨ Tiharətui mharəfwaki mə tiharəpwəh nimweiien ia nərəhəien. Nipərhienien, rerimiaha ragien mə tihəfwaki, mətə nipwramiaha rəpou.”

³⁹ Nənə Iesu rirərig mevən məfwaki mwi, mini a nəgkiariien sə riməni kupwən. ⁴⁰ Nənə mirərig pehe mwi mətə irəhar kamharapri mwi, ti nəri nə mə napriien ruvəuvehi irəhar. Nənə harfi nəmrinrahar, mətə harreirei mə tuharni pen nəfe tukwe in.

⁴¹ Nənə Iesu revən səro kahar irə muvehe mini pen ti nirəhar i mə, “Hiamarapri, mamharuvehi ihi napwisien səkimiahar? Nəmwhen. Nəpın nəha ruvəuvehe. Iərmama riti truvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nəmə ərəha me. ⁴² Tiharo mharərer. Pwəh saməuvən. Hətə ro, iərmama nəha trini pui iou ruvəuvehe ipaka.”

Nərmama səməme kamhəmwəki Iesu həuvehe mhəkwtəmhiri in

⁴³ Nəpın Iesu raməgkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, ruvehe irəha nərmama me həpik. Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənərhi pen irəha. Nəpwın kamhəuvehi nau. Nəpwın kamhəuvehi nipəri nei.

⁴⁴ Jutas rinəgkiari raka minraha mə, “Iərmama sə takakei min, iəmə nə in nə. Kimiaha tihəkwtəmhiri, mhəri raka mhəuvən, mhətui amasan mə trəpwəh naprien.” ⁴⁵ Nənə nəpın Jutas ruvehe ia kwopun nəha, revən atukwatukw ti Iesu, mini mə, “Iahatən!” Nənə makei min. ⁴⁶ Jutas rakei min, nənə nərmama me həuvehe mhəkwtəmhiri. ⁴⁷ Mətə iərmama riti sə ramərer ipaka ti Iesu reivi raka nau səvənhi, mərəi iərmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, mərəi raka nikare nifregin.

⁴⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo hiəuvehi nau me mine nipərprəri nei me mhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iamınhi irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə? ⁴⁹ ✨ Ia nərineiv m neis mine iakamarə kitaha m kimiaha fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmama. Rəfo hiəpwəh nəkwətəmhiriiien iou ia nəpın nəha? Mətə hiamo iamınhi irə mə nəgkiariien sə Nəkukuə Ikinan riməni truvehe mukuə.”

⁵⁰ Irəha həkwtəmhiri Iesu. Nənə nərmama me pam səvənhi həpwəh in mhəp.

⁵¹ Təmaruə riti rakurirə Iesu. Rauvegi a nipwran ia ravaravar. Nərmama me həuvehe mhəkwtəmhiri. ⁵² Mətə resi raka ravaravar ia nipwran maiu auər a map.

Iesu rərer ia nəmri nəmə asori me səvəi nəkur Isrel

⁵³ Nərmama me həiri Iesu mhəuvən ti pris asori anan. Pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel, mine nahatən me səvəi Loa, hənəusəsımwin pen pam raka irəha me tukwe. ⁵⁴ Nəpın həiri pen Iesu mamhəuvən, Pita rakurirə ia Iesu mamavən isipwin

✨ 14:31: Jon 11:16 ✨ 14:32: Jon 18:1 ✨ 14:34: Jon 12:27 ✨ 14:36: Rom 8:15, Kal 4:6, Mak 10:38, Jon 6:38
✨ 14:38: Luk 11:4 ✨ 14:49: Luk 19:47, 21:37, Jon 18:20

tukwe meste nari fwe ia nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə muvniwə maməkure irəha iotukwininari me, mamərhiəpw ia napw.

⁵⁵ Nənə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui nərmama nepwin mə tuhəni irapw nəri ərəha riti sə Iesu rino uə riməni. Nəmə asori me hokeikei mə tuhəregi pwəh housi əpune Iesu tukwe. Mətə irəha həkətə mhə nari riti. ⁵⁶ Rəknekin ti nirəha ti nəri nə mə nərmama həkik həkəmter mamheikuə ia nəfe hənətoni Iesu rino uə həməregi in riməni, mətə nəgkiariien səvənraha rīpkuvehe mhə mo kuation.

⁵⁷ Nənə nərmama nepwin həkəmter mamheikuə ia Iesu mamhəni mə, ⁵⁸ ✨“Kimaha iahəregi iəmə i riməni mə, ‘Iou takouraha nimwə i səvəi Kumwesən sə nərmama hənəo ia rəginraha. Nəpīn kahar rukurau takuvrhəkin riti mwi nərmama tuhəpwəh noien ia rəginraha.’” ⁵⁹ Həni iamīnhi irə, mətə nəgkiariien mwi səvənraha rīpko mhə kuation.

⁶⁰ Nənə pris asori anan rərer ia kurkwan ia nirəha mərəs pen Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini? Rəfo ia nəgkiariien nəha irəha kamhəni mamhousi ik irə?” ⁶¹ ✨Mətə Iesu rəpnəpen, məpwəh nəgkiariien.

Nənə pris asori anan rəres pen mwi mə, “Rəfo? Ik Kristo? Kumwesən sə kamini vivi in tīni nə ik?”

⁶² Miregi Iesu rini mə, “Iou i. Tukamevən kimiaha tihətoni iou, iəməti iərmama, takaməkure ia nikare Kumwesən mwtuk sə in niskaiien səvənhi rasori. Tihətoni mwi iou takauvehe ia nəpuə me ia nimagouagou.”

⁶³ Nənə nəpīn pris asori anan riregi, reitehi karkahu səvənhi, mīni mə, “Kitaha tsətui iərmama riti mwi tro pui iəmə i ti nəfe? ⁶⁴ ✨Hiəuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. Nətərigien səkimiaha mə tsəfo irə?”

Nənə irəha pam həni mə Iesu traməkeikei memhə. ⁶⁵ Nepwin həkəmter mhərgəvəsi pen in. Nepwin housəman nənimen, mamhəuəsi in, mamhəni mə, “Ni ro nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin mə sin ruəsi ik!” Nənə naruagən me səvəi pris asori anan irəha mwi həuvehi mhəpwi.

Pita rini mə in rireirei Iesu

⁶⁶ Pita in fwe inhəripw ia nikare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə pran riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe. ⁶⁷ Nəpīn rətoni Pita ramərhiəpw ia napw, rəti əter irə, mīni mə, “Ik mwi ikinaməvən pəri kimirau Iesu iəmə Nasaret.”

⁶⁸ Miregi Pita rini mə, “Rəkəm. Iou iakreirei iəmə nəha, mireirei nəfe i ikamini.” Nənə Pita rəpwəh nikare nimwə səvəi pris asori anan mevən ipaka ti kwəruə asori riti sə nərmama kamhəuvniwə pehe irə. Nənə rəiə riti rakaka.

⁶⁹ Nənə pran sə ramo tukwini nari ruvehe mīnamini mwi ti nərmama səməme kamhərer ipaka ti Pita i mə, “Iəmə i in riti ia nirəha.”

⁷⁰ Mətə Pita rini mwi mə, “Rəkəm. Rīpko mhə iou riti ia nirəha.”

Nənə hərərer ouihī a mwi. Nərmama səməme kamhərer ipaka tukwe in həni pen mwi mə, “Nipərhiēnien, ik riti ia nirəha ti nəri nə mə ik iəmə Kalili.”

⁷¹ Miregi Pita rini mə “Mə iakameikuə pwəh Kumwesən rərpwin noien ərəha səiou. Iakani pehe tukumiaha i kwəsuahi anan mə iou iakreirei iəmə nəha kimiaha hiaməni.”

⁷² ✨Pita rini iamīnhi irə nənə təkwtəkwuni a rəiə rakaka səro kəru irə. Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien sə Iesu riməni pen tukwe in mə, “Kurirə rəiə rakaka səro kəru irə, tikini m kahar mə ikreirei iou.” Pita rerin rirhi. Nənə rerin rərkwəpir, rasək.

15

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹ ✨Ia nəpnəpīn pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mine nahatən me səvəi Loa mine nərmama pam ia nəkureien səvənraha hərəi sun nəgkiariien səvənraha, mhərihi Iesu, mhəri mhəuvən, mhəmri pen in ia rəgi Paelat.

² Nənə Paelat rəres pen Iesu i mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

✨ 14:58: Jon 2:19-21 ✨ 14:61: Mak 15:5, Luk 23:9 ✨ 14:64: Jon 19:7 ✨ 14:72: Mak 14:30 ✨ 15:1: Luk 22:66

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani.”

³ Ia nəpın nəha pris asori me kəmhəni ərəha Iesu ia narimnari me rıpık. ⁴ Ro pen Paelat rəres pen mwi ti Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini pen ti nirəha i? Regi ro narimnari me rıpık kəmhəni ərəha ik irə.”

⁵ ✠Mətə Iesu rəpwəh nəgkiariien. Nənə Paelat rərkərinari irə.

⁶ Noien riti nəha ikin Paelat ramo ia nuk me pam ia nəpın səvəi nəveginien asori nəha Pasova. Raməsəni iərmama riti sə nəkur Isrel həməni rier ia kalapus mamevən. ⁷ Ia nəpın nəha iərmama riti raməmak fwe ia kalapus nəghin nə Parapas. Kiməuvehi puvnimwə in ia kalapus irəha nərmama me nepwin ti nəri nə mə hənousi əpune iərmama ia nəpın səvəi naruagəniēn riti. ⁸ Ro iamınhi irə nərmama həpık həuvehe ti Paelat mənəmərəs pen mə trəsəni iərmama riti rier ia kalapus rəmwhen sə ramo mınraha ia nuk me.

⁹ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə takəsəni kig səvəi nəkur Isrel rier ia kalapus?” ¹⁰ Paelat rəres pen irəha iamınhi irə ti nəri nə mə in rukurən mə pris asori me həməuvei pen Iesu ia rəgin ti nəmwəkiiēn səvənraha. ¹¹ ✠Nənə Paelat rəres pen irəha, mətə pris asori me hərer kukurau mamhərhiərhi nərmama, mamhəni pen ti nirəha i mə tuhərəs pen Paelat i mə trəpwəh narakaiēn ia Iesu mətə traraka ia Parapas.

¹² Ro iamınhi irə Paelat rəgkiari mwi mınraha mını mə, “Trini mınıuə iakəsəni Parapas rier ia kalapus, rəfo ia iərmama sə hiaməni mə in kig səvəi nəkur Isrel?”

¹³ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mwi mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

¹⁴ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Ti nəfe? Nəfe nəha nərəhaiēn in rino?”

Mətə həni asori mwi mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

¹⁵ Nərmama me həpık nənə Paelat rokeikei mə tro rerınraha rəpwıuən. Ro pen rəsəni Parapas rier ia kalapus mamevən. Nənə Paelat rini pen ti naruagən me mə tuhərısi Iesu. Hərısi pam nənə Paelat rəsəni pen Iesu ia rəginraha mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me haris əkenhın ia Iesu

¹⁶ Naruagən me həiri Iesu mhəier mhəuvən ia nəkwai nimwə asori səvəi Paelat. (Nimwə nəha nəghin nə Praetoriam.) Nəpın hapırapw fwe ikin, həkwein irəha me nepwin ia kusen səvənraha həuvehe, ¹⁷ mharkahu pen karkahu əruerəv riti m Iesu rəmwhen ia karkahu səvəi kig. Həuvehi rəhi mhəuvnhi kəfəfau irə səvəi kig, mhəfəfau pen ia kənkəpwə. ¹⁸ Hənaməkwein pen irə mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsiai ik!” ¹⁹ Irəha həuəsi kənkəpwə ia rigi nei, mhərgəvəsi in, mhənımwı nukurhunraha ia nənimen mamhəuvnhi nisiaiēn irə. ²⁰ Nəpın hənarıs əkenhın raka irə, həuvehi raka karkahu əruerəv irə, mharkahu pen tınari ihi səvənhi, mhəiri in mhəier mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

²¹ ✠Irəha həiri Iesu, mamhəuvən. Ia suatuk naruagən me hətoni iəmə Saerin riti. Nəghin nə Saemon. In tata səvəi Aleksanta mine Rufas. Ruku pen fwe ia rukwənu mauvehe i ia taon. Naruagən me həkeikei min mə trəvrani nei kamarkuau səvəi Iesu. ²² Həiri Iesu mhəuvən ia kwopun riti nəghin nə Kolkota (Nıpwrai nəhag nəha kwopun səvəi kerhə ia iərmama) ²³ Irəha həuvei pen waen min kəvti pen nimwai nari riti rəfia trasitu muəsi nəmisaiēn. Mətə Iesu rəpwəh nənimwiēn.

²⁴ ✠Irəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mharə mhəuai kirkiri tınari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen mə sin truvehi nəfe tınari səvənhi.

²⁵ Hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau ia naen klok ia nəpnəpın. ²⁶ Nəkukuə kimərai mə Iesu tremhə ti nəfe rini mə:

IN I KIG SƏVƏI NƏKUR ISREL

²⁷ Nəp̄in həruī tərini pen Iesu ia nei kamarkuauī, həruī tərini pen mwi rakres mi kəru ia nei kamarkuauī, riti ia n̄ikare Iesu mwatuk riti ia n̄ikaren mour. ²⁸* ²⁹ ✠Nənə n̄ərmama s̄əməme həukurau pehe ia suatuk, kamh̄əni ərəha Iesu, mamharis əkenhin irə, mamhounouini k̄ənkəp̄wənrəha me, mamh̄əni mə, “Ik nə iəmə ikim̄əni mə tikouraha nimwə s̄əvəi Kumwesən marə muvrh̄əkin mwi ia nəp̄in kahar. ³⁰ Ita, uvehim̄iru ik, maraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe!”

³¹ Pris asori me m̄ine nahatən me s̄əvəi Loa, irəha mwi kamh̄əni ərəha Iesu, mamharis əkenhin irə, mamh̄əni pen ti n̄irəha me i mə, “In ruvəuvehim̄iru raka n̄ərmama həp̄ik, mətə ko r̄ipkuvehim̄iru atukw mh̄ə in.” ³² H̄əni mə, “In Kristo. In kig s̄əvəi nəkur Isrel. Ramasan mə raraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe p̄wəh kitaha s̄ətoni mh̄əni n̄ipər̄hienien irə.” Iərman mi nəha kəru k̄inərui tərini pen irau ia nei kamarkuauī irəhar Iesu, irau mwi krauni ərəha in.

Iesu remhə

³³ ✠Ia kurkwai nəp̄in ia ran nəpitəvien ruvehe mousəman kwopun me pam ia tənə nəha meste aoa kahar rukurau. ³⁴ ✠Nənə ia tri klok ia nərvarəv Iesu rasək əpwəmwis m̄ini mə, “Eloi, Eloi, lama sapaktani?” N̄ipwrai nəgkiariien nəha, in i mə, “Kumwesən s̄əiou, Kumwesən s̄əiou, rəfo ikap raka ia n̄irak iam̄inhi?”

³⁵ N̄ərmama nepw̄in s̄əməme kamh̄ərer mamh̄əspau ia Iesu həregi nəgkiariien nəha, mh̄əni mə, “Həregi ro, iəmə i raməkwein Profet Elaeja.” ³⁶ ✠Nənə riti ia n̄irəha raiu muvehi n̄ipəri koton, meitesi ia waen s̄ə rəfiə, m̄ipiri pen ia nusvenhi r̄əgi nei riti, muvehi pen mə Iesu tr̄ənimwi, m̄ini mə, “Pəp̄im ro p̄wəh s̄ətoni mə Profet Elaeja truvehe muvehi raka iəmə i ia nei kamarkuauī uə rekəm.”

³⁷ Mətə Iesu rasək əpwəmwis, muvehi neiahagien s̄əvənhi sampam, memhə.

³⁸ Ia nəp̄in nəha tinari s̄ə rəgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nəkwai nimwə s̄əvəi Kumwesən reitehi n̄ipər̄in kəru fwe irənhə meste nari fwe inh̄əripw. ³⁹ Iəmə asori riti s̄əvəi naruağən me ramərer maməti pen mətoni Iesu. Nəp̄in rətoni Iesu ruvehi neiahagien s̄əvənhi sampam, memhə iam̄inhi irə, r̄ini mə, “N̄ipər̄hienien iəmə i in T̄ini Kumwesən.”

⁴⁰ ✠N̄ipran me nepw̄in kamh̄ərer isipw̄in kwopti ti Iesu mamh̄əspau irə. Meri Maktala, m̄ine Salome, m̄ine Meri mama s̄əvəi Jemes m̄ine Joses, irəha m̄inraha. ⁴¹ Nəp̄in Iesu r̄inamavən fwe ia tənə Kalili n̄ipran mirəhar nəha kamh̄əkurirə i, mamhasitu irə. N̄ipran me nepw̄in mwi həp̄ik, nəp̄in Iesu ruvehe ia Jerusalem, irəha mwi həkurirə in mh̄əuvehe.

Josef r̄inimwi Iesu

⁴² Fraete, nəp̄in kaməpnəpenə irə ti Sapat, ti nəri nə mə nəruarəv meri r̄inamivə, ⁴³ Josef iəmə Aramatia revən mə tr̄əres Paelat mə ko Paelat r̄əseni in ruvehi n̄ipwrai Iesu. (Josef in mwi raməkure irəha nəmə asori me s̄əvəi nəkur Isrel nəp̄in housəs̄imw̄in irəha me. N̄ərmama kamh̄əs̄iai in. Josef rameitenhi mə tr̄ətoni nitətə s̄ə Kumwesən ramərimənu irə truvehe.) Josef r̄ətəgase ia Paelat, mevən m̄əres n̄ipwrai Iesu. ⁴⁴ Nəp̄in Josef r̄əres pen Paelat ti n̄ipwrai Iesu, Paelat r̄ərkərinari, m̄ireirei mə Iesu ruvamhə p̄ərhien uə rekəm. Ro iam̄inhi irə rəkwein pen iəmə asori s̄əvəi naruağən me m̄əres pen tukwe in mə, “N̄ipər̄hienien Iesu ruvamhə raka?”

⁴⁵ M̄iregi iəmə asori s̄əvəi naruağən me r̄ini mə, “N̄ipər̄hienien Iesu ruvamhə raka.”

Nəp̄in Paelat r̄iregi, r̄əseni Josef mə, “Ikukurən nevənien muvehi raka n̄ipwran.”

⁴⁶ Josef revən muvehi nəmri t̄inari kani mə linen, muvehi raka n̄ipwrai Iesu ia nei kamarkuauī, muvegi irə. Muvegi pam, muvehi mevən, məmri pen ia n̄ipəgi kəruətərei riti k̄inər̄ai ər̄ori raka, nənə məsəkwasək̄wu kəruətərei asori riti m̄ərapinhə pen kwəruə

* 15:28: Niutestamen me nepw̄in k̄imər̄ai ia nəgkiariien s̄əvəi nəkur Kris kupwən h̄əni nəgkiariien riti mwi ia kwopun i r̄ini mə, “Ia noien nəha nəgkiariien s̄əvəi Nəkukua Ikinan ruvehe mukuə s̄ə rani mə, ‘Irəha həvsini in mə in riti mwi ramərui Loa.’” ✠ 15:29: Sam 22:7, Sam 109:25, Mak 14:58 ✠ 15:33: Amos 8:9 ✠ 15:34: Sam 22:1 ✠ 15:36: Sam 69:21 ✠ 15:40: Luk 8:2-3

irə. ⁴⁷ Ia nəpɪn nəha Meri Maktala mine Meri mama səvəi Joses krouətə kwopun nəha kəmri pen Iesu ikin.

16

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Rinaməruarəv, nəpɪn Sapat rino sampam, Meri Maktala, mine Salome, mine Meri mama səvəi Jemes, haruvehi nəmri nimwai nari me nepwin sə nipekinraha rapein amasan, mə tuharevən mharəmri pen ia nɪpwrai Iesu. ² Ia Sante, ia nəpnəpɪn anan, irəhar hənəmarevən fwe ia nɪpəg. ³ Ia suatuk kamharəres irəhar me i mə, “Sin nəha trasitu ia kitahar, məpəkɪr raka kəruətərei nəha ramo tukuahag kwəruə ia nɪpəg?”

⁴ Mətə nəpɪn harapirapw fwe ikin, harəti pen mharətoni kəruətərei asori nəha kinəpəkɪr raka raka i. ⁵ Nənə harevən ia nəkwai nɪpəg, mharətoni iərmama riti raməkure ia nikarenrahar mwatuk, mamarkahu ia karkahu sə rəpwəmwis məpsan. Irəhar harətoni, nənimenrahar rier.

⁶ Mətə iərmama nəha rini pen ti nirəhar i mə, “Nəmrimirəhar trəpwəh nierien. Hiamarətui Iesu, iəmə Nasaret sə kinəruui tərini pen ia nei kamarkuauui. In riwən i. Rinətui raka ia nemhəien səvənhi. Harətoni ro kwopun kinəmri pen nɪpwrən raməmak ikin.

⁷ ✨Mətə tiharevən mharni pen ti nərmama me səvənhi mine Pita mə Iesu trukupwən ia kimiaha mamevən fwe ia tənə Kalili. Kimiaha tihətoni in fwe ikin rəmwhen rīməni tukumiaha i.”

⁸ Nənə nɪprən mirəhar nəha harhekɪr pɪk, mharətəmnimwin, mharier, mharap ia nɪpəg. Mətə harəpwəh nəvisauien nəfe kiməni pen ti nirəhar i, ti nəri nə mə harhekɪr.

Meri Maktala rətoni Iesu

⁹ ✨Sante ia nəpnəpɪn Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mukupwən mier irapw ti Meri Maktala, pran sə fwe kupwən Iesu rinəkoui irapw nəremhə me irə irəha pam sefen. ¹⁰ ✨Meri revən mətə nərmama me səməme kamharə pəri irəha Iesu kupwən. Kamhəkure ti Iesu, mamhasək tukwe. Meri ruvehe mɪni pen ti nirəha i mə “Iakinətə Iesu.” ¹¹ Nəpɪn hərəgi mə Iesu rinətui mwi ia nemhəien səvənhi, mhəregi mwi mə Meri rətoni, nənə həpkini mhə nɪpərhienien irə.

¹² Kurirə irə kəru ia nirəha krouier ia taon rouavən ia suatuk. Nənə Iesu rier irapw ti nirau. Krouətə nɪpwrən ropə iti. ¹³ Iərman mi nəha krourərig rouevən ti nərmama me səvəi Iesu, rouəvisau mɪnraha, mətə irəha həpwəh niniien nɪpərhienien ia nəgkiariien səvənrau.

¹⁴ ✨Kurirə irə nərmama me nəha səvəi Iesu irəha eleven kamhəkure mamhani pəri nari. Ia nəpɪn nəha Iesu rier irapw ti nirəha, maməski irəha ti nəri nə mə kənkapwənraha riskai. Nahatətəien səvənraha riwən. Hənəpwəh niniien nɪpərhienien ia nəgkiariien səvəi Meri, mhəpwəh mwi niniien nɪpərhienien ia iərmama səməmi nəha krinouətoni Iesu mə rinətui pərhien mwi ia nemhəien səvənhi.

¹⁵ ✨Iesu rini pen ti nirəha me i mə, “Həuvən ia kwopun me pam ia tiprənə i, mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou m nərmama me pam. ¹⁶ ✨Iərmama sə trini nɪpərhienien ia nəgkiariien amasan səiou, ko paptəes irə, Kumwesən truvehimiru in. Mətə iərmama sə trəpwəh niniien nɪpərhienien ia nəgkiariien amasan səiou, Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənhi. ¹⁷ ✨Nərmama səməme kamhahətətə ia nirak tuho nɪmtətien me i. Irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nərmama ia nəghɪk. Irəha tuhəgkiari ia nəgkiariien səvəi nəkur əpə. ¹⁸ ✨Irəha tuhəuvehi snek me səməme kamhahi əpune nərmama. Trini mɪnuə irəha hənɪmwi nari riti kəvti pen nimwai nari sə ramousi əpune iərmama, ko rɪpkuəsi mhə irəha. Irəha tuhərapɪ nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha mho irəha həuvehe mhəsanin.”

✨ 16:7: Mat 26:32, Mak 14:28 ✨ 16:9: Luk 8:2 ✨ 16:10: Mat 28:10 ✨ 16:14: 1Kor 15:5 ✨ 16:15: Wok Me 1:8 ✨ 16:16: Wok Me 2:38 ✨ 16:17: Wok Me 2:4, Wok Me 8:7, 10:46 ✨ 16:18: Luk 10:19, Wok Me 28:3-6

¹⁹ ✧ Nəpɪn Iesu lərimənu rɪnəgkiari pen pam minraha, kuvehi utə in revən fwe ia neiai, məkure ia nikare Kumwesən mwatuk. ²⁰ ✧ Nənə nərmama me səvənhi həuvən mhəvisau ia kwopun me pam. Nəpɪn kamhəvisau irə, lərimənu ramarə ti nirəha, mammo nɪmtətien me mə nərmama tuhətoni, mhəni nɪpərhiɛnien ia nəgkiariien amasan səvənhi.

Luk

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Matiu, Mak, Luk, Jon irəha pam haməgkiari ia nimiruien səvəi Iesu Kristo, mətə Luk nəkukuə səvənhi rəpwəmwis. In mwi rīmərari nəkukuə nəha kani mə Wok Me. Luk in tokta riti kinahatən amasan in rukurən pik nari. In rīmərari nəkukuə i rerin ramrhi nəkur Kris mine nətəien səvənraha. Luk rokeikei mə nərmama tuhəukurən amasan nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo ro nīpərhiēnien. Fwe nukune nəkukuə səvənhi Luk raməgkiari ia nətuiien səvəi Iesu Kristo. In rini raka sə nəha marə mini mwi nimiruien səvəi Iesu meste nēmhəien səvənhi. Luk rokeikei mə kitaha tsəukurən mə Iesu Kristo rokeikei nərmama me pam. Luk raməgkiari pik ia nīpran me səməme hənətoni Iesu. In mwi raməgkiari ia nəkwərhakwərha me səməme hənətoni Iesu. Ia nusipekinien me səvənhi in rīrai məgkiari pik ia nərmama nautə səvənraha riwən kamometə irəha. Luk 19:10 ramini mə, Iesu Kristo in iərmama pərhiēn riti sə rīməuvehe fwe kupwən mə trətui nərmama me səməme hənəruei muvei pen nimiruien vi minraha. Luk raməgkiari pik ia nagienien. Tikətoni nagienien nəha ia nīpu səvəi Meri, mətətoni mwi ia nagelo me səməme hənəmagien ia nəpīn Iesu rīnamətui irə. Tikətoni mwi nagienien nəha ia nərmama me səvəi Kristo səməme hənəmrərīg pen fwe Jerusalem mamhəgien asori ti nəri nə mə Kristo rīnətui mwi ia nēmhəien səvənhi. Ro nukurənien i mə Luk rokeikei mə trīni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo mahatən mə Kristo ruvehe ia təkure tīprənə i nəkur ərəha kamharə irə. In ruvehe mo irəha həgien, mamheitenhi nəri amasan riti truvehe nəpīn kurirə, in truvehimīru irəha.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✠ Nərmama həpik hənousari raka ti nīrai penien ia nəkukuə narimnari me nəha Iesu rīno fwe kupwən nəpīn ramavən kimaha min. ² ✠ Irəha həmərari pen nəgkiariien me nəha nərmama həukurən amasan irə həməni pehe tukumaha i. Fwe ia nukune wok səvənhi, nərmama me nəha həukurən amasan irə hənətoni Iesu ia nənimenraha, nənə mamhəvisau irapw nəgkiariien səvənhi. ³ Iou mwi iakinəskun pam raka narimnari me i mukurən amasan kinəfo irə fwe ia nukunen muvehe. Nənə təkwtəkwuni, iəmə asori Teofilas, iakregi ramasan mə pwəh iakrai pen ia nəkukuə riti mik. ⁴ Iakamo iamīnhi irə minuə tikukurən amasan nəgkiariien sə kinahatən ik irə. In ro nīpərhiēnien.

Agelo riti rini irapw mə Jon Paptaes trətui

⁵ ✠ Ia nəpīn nəha Herot ramərīmənu ia tənə Jutia pris riti nəghin nə Sekaraea. In pris riti ia təmwen səvənraha kani mə Pris me səvəi Apia. Səvənhi iərmama in pran riti sə ruku pen ia kwənəkwas səvəi Eron. Nəghin nə Elisapet. ⁶ Irau pəri noien səvənrau ratukwatukw ia nəmri Kumwesən. Ia nəpīn me krauesi pen atukwatukw pam nəfe nəghin Loa səvəi lərimənu rani. ⁷ Mətə tininrau riwən. Elisapet rīpkəkwhəhakwen mhə. In nīprənəmə. Sekaraea nərgharə.

⁸ Nəpīn riti Sekaraea irəha təmwen səvənhi kamhowok səvəi pris me ia nəmri Kumwesən ia nimwə səvənhi. ⁹ ✠ Nənə irəha hesi pen noien səvəi pris me mhəiini nari riti sə ramahatən nari. Trahatən pen mə sin trevən fwe ia nəkwai nimwə səvəi lərimənu muvani nimwəkmwəki nari nīpekin rapein amasan ia təkure nīfatə. Həiini pen nəri nəha nənə rahatən pen Sekaraea. ¹⁰ Ia nəpīn atukwatukw sə kauvani nimwəkmwəki nari nīpekin rapein amasan irə nərmama me kamhəfwaki fwe iruə.

¹¹ Nənə agelo riti səvəi Kumwesən rier pehe mamərər ia nīkare nīfatə mwatuk ia nəri kauvani nimwəkmwəki nari nīpekin rapein amasan irə. ¹² Nəpīn Sekaraea rətoni agelo nəha, rehekir pik mətəmnimwin. ¹³ Mətə agelo rini pen tukwe in mə, “Sekaraea tikəpwəh nehekīrien. Kumwesən ruvəregi raka nəfwakiien səim. Səim iərmama Elisapet trərəhi

tinimirau riti ierman. Nənə tikisegi pen nəghin nə mə Jon. ¹⁴ Tikregi ramasan mamagien tukwe. Nəpin trətui, nərmama həpik mwi rerinraha tragien tukwe. ¹⁵ ✨ In truvehē mo iəmā asori ia nəmri Kumwesən. In tripkənimwi mhə waen uə nənimwiiē skai. Nəpin in ramarə ihi ia tipwi mama səvənhi rerin ruvəukuər raka ia Nənimwin Ikinan. ¹⁶ In tro nəkur Isrel me həpik hərərig mhəuvehe ti Iərimənu Kumwesən səvənraha. ¹⁷ ✨ In trakupwən ia Iərimənu. Nətərigien səvənhi mine niskaiien səvənhi trəmwhen ia nətərigien mine niskaiien səvəi Profet Elaeja. In tro tata me hərərig ia rerinraha mə rerinraha trirhi mwi nipwnətinraha me. Nərmama səməme hamərui nəkwai Kumwesən in tro irəha hərərig mhəuvehe mhesi pen nətərigien səvəi nərmama hatukwatukw. Ro iaminihi irə in tro nərmama həpnəpenə ti nuveheien səvəi Iərimənu.”

¹⁸ ✨ Miregi Sekaraea rini pen ti agelo i mə, “Takəfo mukurən mə nəri nəha tro iaminihi irə? Kwa iou iakinərgharə səiou iərmama niprənemə.”

¹⁹ ✨ Miregi agelo rini pen tukwe in mə, “Iou i Kapriel. Iakamərer ia nəmri Kumwesən. In rərhi pehe iou mə takuvehe məkkiari pehe mik məvisau nəri amasan mik. ²⁰ ✨ Mətə ti nəri nə mə ipkini mhə nipərhiēnien ia nəgkiariēn səiou, ətə ro, rerim triwən. Tipkəkkiari mhə mesite nəri iakiməni pehe tukw ik i trier pehe. Trukuə ia nəpin atukwatukw səvənhi.”

²¹ Ia nəpin nəha, fwe iruə, nərmama kamheitenhi Sekaraea. Hərkərinari mə in rəmak tui ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. ²² Nəpin rier irapw iruə, ko ripkəkkiari mhə minraha, mətə raməkkiari a ia rəgin. Hənətə həuvəukurən minuə in rinətə nari riti rəmwhen ia nəməkrəhaiēn fwe nəkwai nimwəfwaki.

²³ Nəpin nəha Sekaraea ramowok pris irə fwe ia nimwə səvəi Kumwesən ruvehe mukurau, nənə in rirərig mevən fwe imwəni. ²⁴ Kurirə irə ripko mhə tui, nənə səvənhi iərmama Elisapet ro tipwin. Nəpin rino tipwin, raməmak afafa ia nəkwai nimwə səvənhi mesite pen məkwə krirum səvənhi, mamini mə, ²⁵ ✨ “Iərimənu rino nəri miou. Nəpin rəti irapw mətə iakamauris ia nəmri nərmama ti nəri nə mə səiou iəkunouihhi riwən, rerin ragien ruvehi raka naurisien nəha ia nirak.”

Agelo riti rini irapw minuə Iesu trətui

²⁶ Elisapet rino tipwin marə məkwə sikis. Ia nəpin nəha Kumwesən rərhi pen agelo riti nəghin nə Kapriel revən mə trətōni prənvi riti fwe ia taon riti ia tənə Kalili nəghin nə Nasaret. ²⁷ ✨ Prənvi nəha ramreirei ihi ierman. Kinəsisəg raka in minuə tresi pen ierman riti nəghin nə Josef. Josef in kwənəkwus riti səvəi Kig Tevit. Prənvi nəha nəghin nə Meri. ²⁸ Agelo nəha rier pen tukwe in, mini mə, “Meri. Tiko magien. Iərimənu ramasan tukw ik mamarə tukw ik.”

²⁹ Mətə Meri nətərigien səvənhi rəvsausini pik ti nəgkiariēn nəha mamətərig mə rəfo agelo rini pen tukwe in iaminihi. ³⁰ Nənə agelo nəha rini pen tukwe in mə, “Meri tikəpwəh nehekiriēn. Kumwesən ramasan tukw ik. ³¹ ✨ Regi ro! Tiko tipwin, mərəhi nərīm riti ierman. Tikisegi pen nəghin nə mə Iesu. ³² In truvehē mo in iəmā asori. Tukəkwein in mə tini Kumwesən, Kumwesən sə rasori anan. Iərimənu Kumwesən səkimiaha truvehē pen nitətə səvəi ripwini Kig Tevit min. ³³ ✨ In trərimənu ia nuk nuk me ia nərmama me səməme həuku pen ia kwənəkwus səvəi Jekop. Nitətə səvənhi tripkiwən mhə.”

³⁴ Miregi Meri rini pen ti agelo i mə, “Trəfo mo iaminihi. Iou prənvi. Iakreirei ierman?”

³⁵ ✨ Miregi agelo rini pen tukwe in mə, “Nənimwin Ikinan truvehē ia niram. Kumwesən sə rasori anan niskaiēn səvənhi trəuiui ik. Ro iaminihi irə tukəkwein pen iəkunouihhi ikinan nəha tikərəhi minuə in Tini Kumwesən. ³⁶ Nənə regi ro. Ik riti fwe Elisapet niprənemə, mətə in mwi rino tipwin trərəhi tini riti ierman. Kani in mə pran sə ripkəkəkəkwen mhə, mətə ruvəuvehe mipəmpəm marə məkwə sikis. ³⁷ ✨ Narimnari me pam riməru ti Kumwesən.”

✨ 1:15: Nam 6:3 ✨ 1:17: Mal 3:1, 4:5-6, Mat 17:11-13 ✨ 1:18: Jen 18:11 ✨ 1:19: Dan 8:16, 9:21, Hip 1:14
 ✨ 1:20: Luk 1:45 ✨ 1:25: Jen 30:23 ✨ 1:27: Mat 1:16,18, Luk 2:5 ✨ 1:31: Aes 7:14, Mat 1:21-23 ✨ 1:33: Dan 7:14, Maeka 4:7 ✨ 1:35: Mat 1:20 ✨ 1:37: Jen 18:14

Meri revən mətōni Elisapet

³⁸ Miregi Meri rini mə, “Iou pran sə iakamo tukwini nari m Iərimənu səiou. Pwəh rukuə ia nirak rəmwhen ia sə ikiməni.” Nənə agelo nəha rəpwəh in mamevən.

³⁹ Ia nəpīn nəha, ripko mhə tui, Meri rier mevən akwauakw fwe ia rukwənu riti ia təkure tənə ia Jutia, ⁴⁰ mevən ia nəkwai nimwə səvəi Sekaraea, maməgkiari pen m Elisapet. ⁴¹ ✧ Nəpīn Elisapet riregi Meri raməgkiari, tini rakurisei asori ia tipwīn. Nənə Elisapet rerin ruvehe mukuər ia Nənimwīn Ikinan. ⁴² ✧ Nənə in rəkwein əpwəmwis mini mə, “Meri Kumwesən ramasan tukw ik məpi raka pam nīpran me. Ramasan mwi ti nərim sə tikərəhi. ⁴³ Mama səvəi Iərimənu səiou ruvehe mətə iou. Rəfo ko nəri amasan ia nirak iamīnhi? ⁴⁴ Regi ro, nəpīn ikapirapw məkwein iou, iakregi rərim, iəkunouihi ia tipwīk rakurisei asori ia nagienien. ⁴⁵ ✧ Rərim tragien ti nəri nə mə ikiməni mə nīpərhiēnien trukua irə ia nəfe Iərimənu rīməni pehe tukw ik i.”

Meri rəgnəgini Kumwesən

⁴⁶ ✧ Miregi Meri rini mə,
 “Ia nīmīruien pam səiou iakauvehi utə nəghi Iərimənu səiou.
⁴⁷ Rerik ragien pik ti Kumwesən səiou sə rauvehimīru iou.
⁴⁸ ✧ Iou pran auər a sə iakamo tukwini nari min,
 mətə rerin ramrhi iou.
 Təkwtəkwiuni mine mamevən nərmama pam tuhəni iou
 mə iou pran sə rerik ramagien,
⁴⁹ ti nəri nə mə Kumwesən i sə riskai pik rino narimnari asori me miou.
 Nəghin ro ikinan.
⁵⁰ ✧ Nəpiien səvənhi ramarə ti nərmama me pam səməme kamhəsiai in,
 mamarə mwi ti nīpwnətīnraha me mine nīmwiwīnraha me mamevən.
⁵¹ ✧ In ramo nīmītətien me ia rəgīn əsanin,
 maməkoui irapw nərmama səməme kamhəfiūtə ia rerīnraha.
⁵² ✧ In rauvehi irapw kig asori me ia kwopun kamhəkure ikin mamhərimənu,
 marə mauvehi utə mwi nəmə auər a me.
⁵³ ✧ In rauvei pen nəveginien amasan m nərmama səməme nukumhə ramahi irəha.
 Hani tipwīnraha rəsisī.
 Mətə səməme nautə səvənraha rasori in ramərhi irapw irəha,
 mīpkuvei pen mhə nari riti mīnraha.
⁵⁴ ✧ In ramasitu ia kitaha nəkur Isrel.
 Kitaha nərmama me səvənhi samo tukwini nari min.
 In ramo iamīnhi irə ti nəri nə mə rerin ramrhi nəpiien səvənhi
⁵⁵ ✧ rosi in rīməni pen ti kaha kupwən me səkitaha.
 In rīməni pen ti Epraham mə in trapi Epraham mine nərmama me ia kwənəkwas səvənhi
 ia nuk nuk me.”
⁵⁶ Meri rarə irau Elisapet meste məkwə kahar rukurau, nənə kurirə irə rīrərig mevən
 fwe imwəni.

Jon Paptas rətui

⁵⁷ Rīneste nəpīn səvəi Elisapet trərəhi tini irə. Rərəhi tini iərman. ⁵⁸ Nərmama me ipaka tukwe mine nīpərīn me həregi mə Kumwesən rīnapi asori in. Həuvehe mhətə in mamhagien pəri.

⁵⁹ ✧ Nəpīn iəkunouihi səvənhi reste nəpīn eit, həuvehi mhəuvehe mə tukuvehi ninhum min. Nətərigien səvənraha mə tuhəsegi pen nəghin nə Sekaraea, nəpwīnhi tata səvənhi.
⁶⁰ ✧ Mətə səvənhi mama rini mə, “Rəkəm. Tsəsegi pen nəghin nə mə Jon”

✧ 1:41: Luk 1:15 ✧ 1:42: Dut 28:4 ✧ 1:45: Luk 1:20 ✧ 1:46: 1Saml 2:1-10 ✧ 1:48: Luk 1:25, 11:27
 ✧ 1:50: Sam 103:13,17 ✧ 1:51: 2Saml 22:28 ✧ 1:52: Job 12:19, 5:11, Sam 147:6 ✧ 1:53: 1Saml 2:5, Sam
 34:10, Sam 107:9 ✧ 1:54: Aes 41:8, Sam 98:3 ✧ 1:55: Maeka 7:20, Jen 17:7, 18:18, Jen 22:17 ✧ 1:59: Jen
 17:12, Lev 12:3, Luk 2:21 ✧ 1:60: Luk 1:13

⁶¹ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Mətə rəfo? Nahag nəha riwən ia kwənəkwas səim.”

⁶² Nənə irəha həgkiari pen m tata səvənhi ia rəginraha, mhəres nəfe nahag in rokeikei mə tuhəsegi pen ia iəkunouihi. ⁶³ Sekaraea rəres nəri kamrai pen nari irə. Kuvehi pen min. Nənə rirai pen ianhi mə, “Nəghin nə Jon.” Nənə irəha pam hərkərinari irə. ⁶⁴ Ia nəpin nəha Sekaraea rerin rinarə mwi. Nənə in rīnaməgnəgini Kumwesən. ⁶⁵ Nərmama me ia nīkarkare rukwənu həregi həhekir. Nəgkiariien nəha ruviris ia kwopun me pam ia təkure tənə ia Jutia. ⁶⁶ Nərmama me pam səməme həregi nəgkiariien nəha hamətərig irə mə, “Iəkunouihi nəha trəfo irə? Mətə in nə nīskaiien səvəi Iərimənu ramarə irə.”

Sekaraea rini irapw nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin Ikinan

⁶⁷ Ia nəpin nəha Nənimwin Ikinan ruvehe mukuər ia reri Sekaraea, tata səvəi Jon, muvei pen nəgkiariien min. Nənə Sekaraea rini mə,

⁶⁸ ☆ “Pwəh səgnəgini Iərimənu Kumwesən səkitaha nəkur Isrel.

In ruvehe masitu ia kitaha nərmama me səvənhi meivinari ia kitaha.

⁶⁹ ☆ In ruvehi utə iəmə skai riti sə truvehimiru kitaha.

Iəmə skai nəha in kwənəkwas riti səvəi Kig Tevit sə rīnamo tukwini nari m Kumwesən fwe kupwən.

⁷⁰ Nəri nəha ramesi pen nəgkiariien me səməme Kumwesən rīməni pehe tukutaha i ia tərhuī profet ikinan me səvənhi fwe kupwən.

⁷¹ ☆ In rīməni mə truvehimiru kitaha,

muvehi raka kitaha ia rəgi nərmama me pam səməme kamhometə kitaha, mamhəmwəki kitaha.

⁷² ☆ In rīməni mə trapi kaha kupwən me səkitaha,

məpwəh nenouenouien nəgkiariien ikinan səvənhi.

⁷³ ☆ Promes nəha in rīməuvei pen m kaha kupwən səkitaha Epraham,

mauvehi kwəsuahe tukwe.

⁷⁴ In rīməni mə nəpin ruvehi raka kitaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki kitaha, in trəsəni kitaha tso tukwini nari min, mhəpwəh nehekieren.

⁷⁵ ☆ Kitaha tsəmher mhatukwatukw ia nənimen ia nəpin me pam ia nimiruēn səkitaha.

⁷⁶ ☆ Nənə ik, nərik, tukini mə Kumwesən sə rasori anan, profet riti səvənhi nə ik,

ti nəri nə mə tikukupwən məpərhi suatuk me səvəi Iərimənu səkitaha, nənə in trukurirə.

⁷⁷ ☆ Tikini irapw ti nərmama me səvənhi mə Kumwesən truvehimiru irəha,

məpwəh nərpwinien noien ərəha me səvənraha.

⁷⁸ ☆ Kumwesən səkitaha in ramasan pik, mamapi kitaha.

Ia nāpien nəha səvənhi in trərhi pehe Kristo ruku pen fwe ia neiai,

muvehe tukutaha rəmwhen ia meri rautə ia nəpnəpin.

⁷⁹ ☆ In truvei pen nukuraanien m nərmama səməme kamhəkure ia nəpitəvien mine təmwkəmwi nemhəien.

In triri nisutaha ia suatuk səvəi nəmərinuēn.”

⁸⁰ ☆ Nənə iəkunouihi nəha rapwinari, mauvehe mīskai ia nənimwin. Ia nəpin me ramarə fwe ia kwopun akwesakwes ikin meste nəpin nəha in rier irapw ia nəmri nəkur Isrel.

2

Iesu rətui

¹ Nəpin Jon rīnətui raka, Kig Sisa Okastas, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənəmtənə me, rini nəkwān minuə nərmama me ia kwopun me tuhaməkeikei mhərərīg pen fwe imwənraha atukwatukw minuə tukəvsini irəha. ² Noien nəha kiməkupwən ko ia nəpin

☆ 1:68: Sam 41:13, Sam 72:18, Sam 106:48, Luk 7:16 ☆ 1:69: Sam 18:2 ☆ 1:71: Sam 106:10 ☆ 1:72: Jen 17:7, Lev 26:42, Sam 105:8-9, Sam 106:45 ☆ 1:73: Jen 22:16-17, Maeka 7:20 ☆ 1:75: Taet 2:12-14 ☆ 1:76: Aes 40:3, Mal 3:1, Mat 3:3 ☆ 1:77: Jer 31:34 ☆ 1:78: Aes 60:1-2 ☆ 1:79: Aes 9:2, 58:8, Mat 4:16 ☆ 1:80: Luk 2:40, Mat 3:1

nəha Kwaerinas ramərimənu ia tənə Siria. ³ Nərmama me pam hərərig mamhəuvən imwənraha me minuə tuhəuvehi pen nəghinraha. ⁴ Josef rier ia taon nəha Nasaret ia tənə Kalili, mevən ia tənə Jutia ia taon səvəi Kig Tevit fwe kupwən kani mə Petlehem, mamevən fwe ikin ti nəri nə mə ruku pen ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit. ⁵ ✠Krauevən irau Meri minuə tukuvehi nəghinrau. Josef rinəsisəg raka Meri. Meri rino tipwin. ⁶ Nəpin irau krouarə ikin, Meri rineste nəpin atukwatukw səvənhi mə trərəhi iəkunouihhi irə. ⁷ ✠Rərəhi tini iərman, nəmrtaik. Rərəhi, muvegi ia tinari, məmri pen ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə. In ro iamihhi irə ti nəri nə mə nimwə nəha nərmama kamhərəku pen mamhapri ikin ruvəukuər.

⁸ Ia kwopun nəha nərmama nepwin sə kamhətui ti sipsip kamhəmak ia nıkare taon nəha iruə, mamhətui ti sipsip me səvənraha ia nəpin. ⁹ Agelo riti səvəi Iərimənu reiwaiu pehe mərer ia nıkarenraha. Nukuraanien səvəi Iərimənu rəhiəpwin irəha. Nənə irəha həhekir pik. ¹⁰ Mətə agelo nəha rini pen ti nirəha i mə, “Kımiaha tihəpwəh nehekiriien. Həregi ro! Iou takəvisau nəgkiariien amasan anan m kımiaha. Nərmama pam tuhagien asori tukwe. ¹¹ Ipwet ia taon səvəi Kig Tevit kupwən kwəti iəkunouihhi riti rinətui. In Kristo, Iərimənu səkitaha. Kumwesən ruvərfi raka in mə truvehe tukumiaha muvehimiru kımiaha. ¹² Nəri tro nimtətien m kımiaha. Tihəuvən mhətoni kwəti iəkunouihhi kuvegi ia tinari raməmak ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə.”

¹³ Agelo nəha rəgkiari pam, nənə təkwtəkwuni a mwi irə nagelo me həpik həuku pen fwe ia neiai mhərər irəha min, mamhəgnəgini Kumwesən mamhani nıpu mə,

¹⁴ ✠“Kaməgnəgini Kumwesən fwe irənhə anan.

Ia tiprənə i nəməriniuen trarə ti nərmama me səməme Kumwesən rerin ragien ti nirəha.”

¹⁵ Nəpin nagelo me həpwəh irəha mhərərig pen fwe ia neiai, nərmama me nəha səməme kamhətui ti sipsip me həni pen ti nirəha me i mə, “Pwəh səuvən fwe Petlehem mhətə ro nəri Iərimənu riməni pehe tukutaha i.”

¹⁶ ✠Nənə irəha havən akwauakw mhəuvən mhətoni Meri mine Josef mine kwəti iəkunouihhi sə ramapri ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə. ¹⁷ Nəpin hətoni iəkunouihhi nəha, həni irapw nəfe agelo riməni pen ti nirəha i. ¹⁸ Nənə nərmama me pam səməme hamregi həkərinari ia nəgkiariien səvənraha. ¹⁹ ✠Mətə Meri rəkwtəmhiriri pam narimnari me nəha ia rerin mamətərig tukwe. ²⁰ Nənə nərmama me nəha səməme kamhətui ti sipsip hamərərig mamhəgnəgini Kumwesən mamhəuvehi utə nəghin ti narimnari me nəha hənətoni mhəregi rosi kıməni pen ti nirəha i.

Kuvehi ninhum m Iesu

²¹ ✠Nəpin sə ro eit irə kuvehi ninhum m iəkunouihhi nəha, ksegi pen nəghin nə mə Iesu, nəhag sə agelo riməkupwən muvei pen m Meri nəpin ripko mhə ihhi tipwin.

²² ✠Nənə rino nəpin sə Josef mine Meri tro narimnari me nəha Loa səvəi Moses rini mə tro irau krouvehe rouəmher mwi ti nəfwakiien. Ia nəpin nəha krouərəhi Iesu, rouevən fwe ia Jerusalem mə trouvei pen m Iərimənu. ²³ ✠Noien nəha ramesi pen nəgkiariien i kımərai pen ia Loa səvəi Iərimənu. Rini mə, “Nəmrtaik me pam nərman me tukəkwein irəha mə nəkwərəkəwərha ikinan me səvəi Iərimənu.” ²⁴ ✠Irau krouevən mwi mə trouvei pen nərimiru riti tukousi əpune kuvei pen m Iərimənu. Noien nəha ramesi pen nəgkiariien i sə raməmak ia Loa səvənhi. Rini mə, “Nərmama me iamihhi tuhəuvei pen mak kəru uə kwəti menu kəru.”

Simeon rətoni Iesu məgnəgini Kumwesən tukwe

²⁵ ✠Iərmama riti ia Jerusalem nəghin nə Simeon. In iəməfwaki riti. Noien səvənhi ratukwatukw. In rameitenhi nəpin nəha iəmə nəha kani mə Kristo truvehe irə, nənə muvehimiru nəkur Isrel. Nənimwin Ikinan rarə ia Simeon. ²⁶ Nənimwin Ikinan nəha rinahatən raka in mə ko in ripkəmhə mhə meste trətoni Kristo nəha Kumwesən riməni

✠ 2:5: Luk 1:27 ✠ 2:7: Mat 1:25 ✠ 2:14: Luk 19:38 ✠ 2:16: Luk 2:10-12 ✠ 2:19: Luk 2:51 ✠ 2:21: Luk 1:31,59 ✠ 2:22: Lev 12:1-8 ✠ 2:23: Eks 13:2,12,15 ✠ 2:24: Lev 12:8 ✠ 2:25: Aes 40:1, 49:13

mæ trærhi pehe i. ²⁷ Nænimwin Ikinan riri pen Simeon revæn ia nækwai nimwæ sævai Kumwesæn. Næpin Josef mine Meri krouæræhi iækunouihhi næha Iesu, rouuvnimwæ pehe mæ tro narimnari me næha Loa sævai Iærimænu rini, ²⁸ Simeon ræræhi pehe Iesu ia rægin mi, mægnægini Kumwesæn tukwe, mini mæ,

²⁹ “Iærimænu. Ikinæ nægkariien sæim ruvæuvehe muvæukuæ.

Iou iærmama sæ iakamo tukwini nari mik.

Tækwækwuni næha iakukuræn nemhæien,
mætæ næmarinuïen traræ tukw iou.

³⁰ ✧ Nænimek rinætoni suatuk sæim sæ tikuvehimiru nærmama me iræ.

³¹ Ikinæpnæpenæ raka suatuk i ia næmri nærmama ia kwopun me pam.

³² ✧ Iækunouihhi i truvei pen nukuraanien mine nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel.

Iræha tuhætæ nari, mhægnægini sæim nærmama me nækur Isrel tukwe.”

³³ Næpin Josef mine Meri krouregi nægkariien næha Simeon rani ia iækunouihhi sævænrau, krouærkærinari iræ. ³⁴ ✧ Nænæ Simeon rækwein amasan mwi ia nirau, mini pen ti Meri mama sævai iækunouihhi næha mæ, “Regi ro! Kumwesæn ruværfi raka iækunouihhi i mæ tro nækur Isrel hæpik hæmwei, nænæ maræ mo mwi hæpik hærer. In træmwhen ia nimtætien riti. Nærmama hæpik tuhæni æræha in, ³⁵ nænæ mho nærmama hætoni nætærigien me sævænraha sæ kamhærkwafæ ia rerinraha. Nænæ ik mwi tikregi næmisæien fwe ia rerim ræmwhen kæpi ik ia nau.”

Ana rætoni Iesu mægnægini Kumwesæn tukwe

³⁶⁻³⁷ ✧ Pran riti næha ikin næghin næ Ana. In profet riti. Tata sævænhi næghin næ Fanuel. In kwænækwus riti sævai Aser fwe kupwæn.* Næpin Ana rinamæpræn vi ihi, in reræ, mamaræ irau sævænhi iærman nuk sefen. Kuriræ iræ iærman sævænhi remhæ mæpwæh in. Nænæ præn næha raræ iamihhi muvehe meste in rinæprænemæ. Nuk sævænhi eiti foa. Ia næpin me Ana ripkier mhæ ia nækwai nimwæ sævai Kumwesæn. Mætæ ia næpin mine ia ran ramsiai Kumwesæn, mamæpwæh næveginien, mamæfwaki. ³⁸ ✧ Næpin Simeon ramægkiari ia iækunouihhi næha, tækwækwuni a mwi Ana rier pehe, minani tanak ti Kumwesæn, minamægkiari ia iækunouihhi næha m nærmama sæmæme kamheitenhi Kristo mæ truvehe meivinari ia Jerusalem.

Josef mine Meri krouæræig rouevæn fwe Nasaret

³⁹ ✧ Næpin Josef mine Meri krino pam narimnari me næha Loa sævai Iærimænu rini, krouæræig rouevæn fwe tæna Kalili ia taon sævænrau Nasaret. ⁴⁰ ✧ Nænæ iækunouihhi næha rapwinari. Nipwran ruvehe mamskai. Nukurænien sævænhi rautæ pehe. Ia næpin me Kumwesæn ramækwein amasan iræ.

Iesu rimætæmaruæ mevæn fwe Jerusalem

⁴¹ ✧ Ia nuk me pam tata mine mama sævai Iesu krauesi pen naræien sævai nækur Isrel, rauevæn fwe Jerusalem næpin kamho næveginien asori næha Pasova. ⁴² Næpin Iesu sævænhi nuk twelef, hæutæ pen fwe ikin ræmwhen kamho ia nuk me pam. ⁴³ ✧ Næpin hæno pam næveginien asori næha, nærmama me kamhærærig mamhæuvæn fwe imwænraha me, mætæ tæmaruæ næha Iesu ramo a fwe Jerusalem. Sævænhi tata mine mama kroureirei. ⁴⁴ Rerinrau ramrhi mæ ramavæn iræha nærmama sæmæme kamhærærig mamhæuvæn fwe imwænraha. Ia næpin pekïn kamhæuvæn iamihhi, nænæ irau krinauætui in ia kwænækwus sævænrau mine nærmama sæmæme krouukuræn amasan iræha. ⁴⁵ Næpin krouæpwæh nætæien Iesu, krouæræig, rouevæn fwe Jerusalem, rouætui in. ⁴⁶ Næpin kahar rukurau, nænæ krouætæ in fwe ia nækwai nimwæ sævai Kumwesæn. Ramækure ia kurkwai nahatæn me sævai nækur Isrel, mamætærig iræha, mamæres iræha næresien me nepwin. ⁴⁷ Nærmama me pam sæmæme kamhætærig in, nænimenraha rier ti næri næ mæ Iesu ramærai pen amasan nipwrai

✧ 2:30: Aes 52:10, Luk 3:6, Taet 2:11 ✧ 2:32: Aes 42:6, 49:6, Aes 52:10 ✧ 2:34: Aes 8:14, Mat 21:42, 1Kor 1:23, 1Tes 2:8 ✧ 2:36-37: 1Tim 5:5 * 2:36-37: Aser in kwænækwus riti sævai nækur Isrel. ✧ 2:38: Aes 52:9 ✧ 2:39: Mat 2:23 ✧ 2:40: Luk 1:80, 2:52 ✧ 2:41: Eks 12:24-27, Eks 23:14-17, Dut 16:1-8 ✧ 2:43: Eks 12:18

nægkiariien minraha, mukuræn amasan nari. ⁴⁸ Næp̄in tata mine mama sævənhi krouætə in, irau mwi nənimenrau rier. Nənə mama sævənhi rini pen tukwe in mə, “Nær̄ik, rəfo iko iam̄inhi irə ia kimrau? Ətə ro! Kimrau tata səim iarouətui əmisə ik, rouhek̄ir pik.”

⁴⁹ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rəfo kimirau irouətui iou? Rosi irouirei mə takaməkeikei marə ia nəkwai nimwə səvəi Tata səiou?”† ⁵⁰ Mətə irau krouirei n̄ipwrai nægkiariien nəha Iesu rani pen ti nirau i.

⁵¹ ✠ Kurirə irə Iesu reiwaiu mevən fwe ia Nasaret irəhar minrau, mamsiai irau. Ia næp̄in me mama sævənhi rer̄in ramr̄hi narimnari me nəha, mamətərig tukwe. ⁵² ✠ Nənə Iesu n̄ipwran mine nukurənien sævənhi krouvehe rouasori. Kumwesən mine nərmama kamhəkwe in amasan irə.

3

Jon Paptas raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikin

¹ Taepirias Sisa, kig səvəi nəkur Rom, rinərimənu raka nuk fiftin. Ia næp̄in nəha Ponjes Paelat in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Jutia. Herot in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili. Piəvi Herot nəgh̄in nə Filip in iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun mi nəha kəru Ituria mine Trakonaetas. Lisania in iəmə Rom sə ramərimənu ia Apilin. ² ✠ Anas mine Kaefas irau iəmə Isrel mi sə krauvehi wok səvəi pris asori anan ia Jerusalem. Næp̄in irau krouvehi wok nəha, Kumwesən rægkiari m Jon tini Sekaraea ia kwopun akwesakwes ikin. ³ ✠ Nənə Jon revən ia kwopun me pam ipaka ti nui aris Jotan, mamini irapw ti nərmama mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhərər̄ig ia noien ərəha me səkimiaha, mho paptas, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha.” ⁴ Nəri nəha ramesi pen nægkiariien i kimərai pen ia nəkukuə səvəi Profet Aesea. Rini mə, “Iərmama riti raməkwe in əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin mamini mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhərər̄hi suatuk səvəi Iərimənu səkitaha,

mhəmri atukwatukw suatuk oūihi me sævənhi.

⁵ Nəkwətənə me pam tukər̄havən irəha.

Təkuər me mine nahakw me tukuvehi irapw pam irəha.

Suatuk ikou me tuko irəha həuvehe mhatukwatukw.

Suatuk me kamhapət̄iapət̄i tukeipeni irəha pwəh həuvehe mhəpw̄ə,

⁶ nənə nərmama me pam tuhətə suatuk sə Kumwesən truvehim̄iru nərmama me irə.’”

⁷ ✠ Nərmama həp̄ik həuvən ti Jon mə tro paptas ia nirəha. In rani pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəmwhen ia snek me kamhahi əpune nərmama. Kumwesən niemaha rəpi. Ripko mhə tui in trərpwin noien ərəha me səkimiaha. Sin rini pehe tukumiaha i mə tihap raka irə? ⁸ ✠ Kimiaha tihaməkeikei mho noien amasan me trahatən pen mə kimiaha hiənəpwəh pər̄hien noien ərəha me səkimiaha. Rərəha kimiaha tihəni pen tukumiaha me i mə Epraham in kaha səkimiaha. Iakani pehe tukumiaha i mə Kumwesən rukurən nuvehien kəruət̄erei me i, mo n̄ipwnət̄i Epraham me ia nirəha. ⁹ ✠ In rinərpwi pen raka paha sævənhi ia nuai nei me na trərai. Nei me pam səməme həpkukuə mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.”

¹⁰ Nərmama me nəha hərəs pen Jon i mə, “Nəfe nəha kimaha taho?”

¹¹ Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Iərmama karkahu sævənhi kəru traməkeikei muvehi pen riti m iərmama karkahu sævənhi riwən. Iərmama nəveḡinien sənəni rasori traməkeikei mo mwi iam̄inhi masitu ia iərmama nəveḡinien sənəni riwən.”

¹² ✠ Ia næp̄in nəha nərmama n̄epwin səməme kamərəku pen takis minraha irəha mwi həuvehe mə Jon tro paptas ia nirəha. Irəha hən̄i pen tukwe in mə, “Iahatən, nəfe nəha kimaha taho?”

✠ 2:49: Jon 2:16 † 2:49: Suatuk riti mwi ti nin̄ien nægkiariien i in i mə “Rosi kimirau irouirei mə takaməkeikei mamō wok səvəi Tata səiou.” ✠ 2:51: Luk 2:19 ✠ 2:52: 1Saml 2:26, Prov 3:4, Luk 1:80 ✠ 3:2: Luk 1:80 ✠ 3:3: Wok Me 13:24, 19:4 ✠ 3:7: Mat 12:34, 23:33 ✠ 3:8: Jon 8:33,39 ✠ 3:9: Mat 7:19 ✠ 3:12: Luk 7:29

¹³ Miregi Jon rini pen ti niraha i ma, “Kimiaha tihapwəh nuvehien mane rəpi raka sə kiməni mə tihəuvehi.” ¹⁴ Naruagən me nepwin iraha mwi hares pen Jon i ma, “Nəna kimaha, kimaha taho nəfe?”

Miregi Jon rini pen ti niraha i ma, “Kimiaha tihapwəh nəkeikeien m nərmama mheikuə ia niraha mə tiho nəmisəien minraha trini minuə həkvevei pehe mhə mane m kimiaha. Rerimiaha traməkeikei magien ti nərəkuien səkimiaha.”

¹⁵ Ia nəpin nəha nərmama me kamheitenhi mə Jon tro nari riti. Nərmama me pam rerinraha rarhi mə rosi Jon in Kristo, iəmə nəha Kumwesən riməni mə trərhi pehe i. ¹⁶ ✧ Mətə Jon rini pen ti niraha i ma, “Iou iakamo paptas ia kimiaha ia nui, mətə iərmama səvənhi niskaiien rasori məpi raka iou, in nə rauvehe kurirə ia nirak. Iou iapkəmwhen mhə mə takifi raka nəkwus ia səvənhi put. In tro paptas ia kimiaha ia Nənimwin Ikinan mine ia napw. ¹⁷ Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə rinəmak raka ia rəgin, na trirukwi utə nuni nari me səvənhi irə ti nuaiien nunin mine tekin. In tripeki nuni nari me sə ramasan mevən ia nimwə səvənhi sə ramoeite nəveginien ikin, mətə tekin sə rərəha in trihiai pen napw irə, napw sə tripkifwə mhə.” ¹⁸ Ia nəgkariien me rəpik mwi Jon raməvisau irapw nəgkariien amasan m nərmama, mamousari mə tro iraha hərərig ia nojen ərəha me səvənraha.

¹⁹ ✧ Mətə ia nəpin nəha Herot, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili, rakres pran səvəi piəvni. Prən nəha nəghin nə Herotias. Jon rəgkari m Herot, mini mə noien nəha mine noien me rəpik mwi Herot rino hərəha. ²⁰ Nəna Herot rarə makutan pen mwi nərəhaien riti mwi ia nərəhaien me nəha səvənhi, muvehi puvnimwə Jon ia kalapus.

Jon ro paptas ia Iesu

²¹ Nəpin Jon ramo paptas ihi ia nərmama, ro paptas mwi Iesu. Ia nəpin nəha Iesu raməfwaki, mətoni kəpuapən rəkweg, ²² ✧ Nənimwin Ikinan rosi mak inhəripw reiwaiu pehe məkure irə, nəna reri Kumwesən ruku pen ia neiai, mini mə, “Ik nərik keikei. Rerik ragien tukw ik.”

Kaha me səvəi Iesu Kristo

²³ ✧ Nəpin Iesu rinamostat wok səvənhi, wok səvəi nəvisaiien, nuk səvənhi rəmwhen ia toti. Nərmama me rerinraha ramrhi mə in tini Josef.

Josef in tini Heli.*

²⁴ Heli in tini Matat. Matat in tini Livae.

Livae in tini Melki. Melki in tini Janae.

Janae in tini Josef. ²⁵ Josef in tini Matatias.

Matatias in tini Amos. Amos in tini Neham.

Neham in tini Esli. Esli in tini Nangae.

²⁶ Nangae in tini Mahat. Mahat in tini Matatias.

Matatias in tini Semein. Semein in tini Josek.

Josek in tini Jota. ²⁷ ✧ Jota in tini Joanan.

Joanan in tini Resa. Resa in tini Serupapel.

Serupapel in tini Sealtiel. Sealtiel in tini Neri.

²⁸ Neri in tini Melki. Melki in tini Ati.

Ati in tini Kosam. Kosam in tini Elmatam.

✧ 3:16: Wok Me 13:25 ✧ 3:19: Mat 14:3-4, Mak 6:17-18 ✧ 3:22: Jon 1:32, Mat 17:5, Luk 9:35 ✧ 3:23: Luk 4:22, Jon 6:42 * 3:23: sətoni mə Matiu in mwi rimərai pen kwənəkwus səvəi Iesu ia nəkukuə səvənhi (Mat 1:1-17), mətə kwənəkwus nəha Matiu rimərai ropə ia kwənəkwus i Luk rimərai. Kwənəkwus mi nəha kroupkəmwhen mhə ti nəri nə mə Matiu rostat ia Epraham mauvehe mamesi pen kwənəkwus səvəi Kig Tevit mine tini nəghin nə Solomon, mətə Luk rostat ia Iesu mamrərig mamesi pen kwənəkwus səvəi Kig Tevit mine tini nəghin nə Natan. Rosi Luk in rani kwənəkwus səvəi Meri, mətə Matiu in rani kwənəkwus səvəi Josef. Mə nipərhienien Luk rani kwənəkwus səvəi Meri, suatuk riti mwi ti niniiien kwəti nəgkariien ia vas 23 in i ma: “Nərmama me rerinraha ramrhi mə in tini Josef, mətə rekəm. In tini Meri. Tata səvəi Meri in Heli.” ✧ 3:27: 1Kron 3:17,19, Esra 3:2

Elmatam in tini Ere. ²⁹ Ere in tini Josua.
 Josua in tini Elieser. Elieser in tini Jorim.
 Jorim in tini Matat. Matat in tini Livae.
³⁰ Livae in tini Simeon. Simeon in tini Juta.
 Juta in tini Josef. Josef in tini Jonam.
 Jonam in tini Eliakim. ³¹ ✨Eliakim in tini Melea.
 Melea in tini Mena. Mena in tini Matataha.
 Matataha in tini Natan. Natan in tini Kig Tevit.
³² Kig Tevit in tini Jese. Jese in tini Opet.
 Opet in tini Poas. Poas in tini Salmon.
 Salmon in tini Nason. ³³ ✨Nason in tini Aminatap.
 Aminatap in tini Atmin. Atmin in tini Arni.
 Arni in tini Hesron. Hesron in tini Peres.
 Peres in tini Juta. ³⁴ Juta in tini Jekop.
 Jekop in tini Aesak. Aesak in tini Epraham.
 Epraham in tini Tera. Tera in tini Nehor.
³⁵ Nehor in tini Serug. Serug in tini Rehu.
 Rehu in tini Pelek. Pelek in tini Epar.
 Epar in tini Sela. ³⁶ ✨Sela in tini Kaenan.
 Kaenan in tini Apaksat. Apaksat in tini Sem.
 Sem in tini Noa. Noa in tini Lamek.
³⁷ Lamek in tini Metusela. Metusela in tini Inok.
 Inok in tini Jaret. Jaret in tini Mahalalel.
 Mahalalel in tini Kenan. ³⁸ ✨Kenan in tini Enos.
 Enos in tini Set. Set in tini Atam.
 Atam in tini Kumwesən.

4

Setan rəmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien

¹ Nəpın Iesu rəpwəh nui aris Jotan mə trırərig mevən ia tənə Kalili, rerin rukuər ia Nənimwin Ikinan. Nənimwin nəha riri pen in revən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. ² Ia kwopun nəha Setan rəmwur nəpın foti mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien. Ia nəpın nəha Iesu rəpwəh nəniien nari. Nəpın foti me nəha həuwehe mhəkurau pam, nənə in riregi nukumhə rınahi.

³ Nənə Setan rini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiēn, ni pen ti kəpwier i mə truvehe mo nəveginien irə.”

⁴ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Iərmama trəpwəh nimiruiēn ia nəveginien əpa.’”

⁵ Ia nəpın nəha Setan ruvehi Iesu mutə mahatən nitətə me pam kig me kamhərimənu ia nirəha ia təkure tıprənə i, ⁶ ✨nənə mini pen tukwe in mə, “Takuvei pehe nasoriēn mik ikərimənu ia nitətə me pam nəha. Nautə amasan me pam ia nirəha tuho səim ia nirəha. Nautə me nəha hənəmak raka ia rəgik. Iakukurən nuvei penien m sin nəghin iakokeikei mə takuvei pen min. ⁷ Ro iamınhi irə trini minuə ikisai iou, minimwi nukurhum mi ia nənimek, narimnari me pam nəha tuhəuwehe mho səim irə.”

⁸ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tikisai Iərimənu Kumwesən səim, minimwi nukurhum mi ia nənimen. In əpa nə tiko nəkwan.’”

⁹ Ia nəpın nəha Setan ruvehi Iesu mevən fwe ia Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nimwə səvəi Kumwesən, nənə mini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiēn, ivə irapw ia kwopun i. ¹⁰ Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə,

‘Kumwesən trini pen ti nagelo me səvənhi
 mə irəha tuhaməkeikei mhətui amasan tukw ik,

✨ 3:31: 2Saml 5:14 ✨ 3:33: Jen 29:35 ✨ 3:36: Jen 11:10-26 ✨ 3:38: Jen 4:25-5:32 ✨ 4:4: Dut 8:3
 ✨ 4:6: Mat 28:18 ✨ 4:8: Dut 6:13-14

¹¹ mhəuvehi utə ik ia rəgīnraha,

kamo ikouini nisum ia kəruətərei riti.’ ”

¹² ✠ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tikəpwəh neipweip-wiien Iərimənu Kumwesən səim.’ ”

¹³ ✠ Setan ramousari iamīnhi irə mə tro Iesu rīmwei ia nərəhaien me nəha. Nəpīn ro sampam, rəpwəh Iesu mamevən mə ti nəpīn riti ruvehe mwi tukwe.

Iesu rīnaməvisau ia tənə Kalili

¹⁴ Kurirə irə Iesu rīrərig, mevən ia tənə Kalili, niskaiien səvəi Nənimwīn Ikinan rarə irə. Nəgkiariien sə raməvisau in ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha. ¹⁵ Nənə in ramahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Nərmama me pam kamhəuvehi utə nəghin.

Nəkur Nasaret həpkisiai mhə Iesu

¹⁶ Nənə Iesu ruvehe ia Nasaret, kwopun nəha in rīməpwinari ikin. Ia Sapāt in ruvniwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel rəmwhen ramo ia Sapāt me pam, mərəer mə trəvsini irapw Nəkukuə Ikinan. ¹⁷ Nənə iərmama riti ruvehi nimwai nəkukuə nəha kinərfe kirai pen nəgkiariien səvəi Profet Aesea irə, muvehi muvei pen m Iesu. Nənə Iesu ruvehi mivi atukw i, mətui mətōni kwopun kimərai pen nəgkiariien i rini iamīnhi irə minuə:

¹⁸ “Nənimwīn səvəi Iərimənu ramarə ia nirak,

ti nəri nə mə in ruvərfi raka iou mə takaməkeikei mīni irapw nəgkiariien amasan ti nərmama nautə səvənraha riwən.

In rərhi pehe iou iakuvehe mə takini irapw iamīnhi irə mə, ‘Kīmīaha səməme hiamarə ia kalapus takeivinari ia kīmīaha,

nənə səməme nənimemīaha rīfwə tako kīmīaha hiətui mhətə nari.’

In rərhi pehe iou iakuvehe mə takeivinari ia nərmama səməme kamometə irəha,

¹⁹ nənə mīni irapw

mə nuk nəha Iərimənu truvehimīru nərmama me səvənhi irə ruvəuvehe.”

²⁰ Nəpīn Iesu rəvsini irapw pam nəgkiariien nəha, rəsisəg nəkukuə, muvei pen mīne iərmama sə ramətui ti nəkukuə me, nənə məkure. Nərmama me pam ia nəkwai nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel nənimenraha revən tukwe. ²¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan kīmīaha hiamregi ipwet i ruvəuvehe muvəukuə.”

²² ✠ Nərmama me pam nəha haməni amasan Iesu. Irəha hamərkərinari ia nəgkiariien amasan me səməme kamhəuku pen ia tərhun. Mətə kurirə hənī mə, “Rosi a mə tīni Josef nəha uə?”

²³ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakregi kīmīaha hiokeikei mə tihəni pehe tukw iou i nəgkiariien i kani rerin mə: ‘Tokta. Tikukupwən muvehimīru atukw a ik pwəh kīmaha iahəni nīpərhiēnien ia niram.’ Rosi nəgkiariien riti mwi kīmīaha tihəni pehe tukw iou i in i mə, ‘Nīmētətien me nəha kīmaha iahamregi ikīno fwe ia taon nəha Kapaneam, ramasan mə iko mwi ia kwopun i inwam.’ ”

²⁴ ✠ Iesu rarə mīni mwi mə, “Iakani nīpərhiēnien tukumīaha i profet riti nəkur imwəni me ko həpkisiai mhə in. ²⁵ ✠ Mətə pərhiēn iakani pehe tukumīaha i fwe kupwən ia nəpīn səvəi Profet Elaeja nīpran me həpik səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha kamharə ia tənə Isrel. Nesən rīpkauər mhə nuk kahar məkəwə sikis nukumhə asori ruvehe mahi nərmama pam ia tənə nəha ²⁶ ✠ mətə Kumwesən rīpkərhi pen mhə Elaeja mə trasitu ia nirəha riti. In rərhi pen in revən əpa fwe ia rukwənu nəha Jerefāt ia tənə Saeton mə trasitu ia pran riti sə iərman səvənhi remhə məpwəh in. ²⁷ ✠ Kurirə irə ia nəpīn səvəi Profet Elisa nərmama həpik səməme nemhəien skai ro tekīnraha kamharə ia tənə Isrel. Mətə Elisa rīpko mhə irəha riti ruvehe məmher. In ro Neman əpa iəmə Siria ruvehe məmher.”

✠ 4:12: Dut 6:16, 1Kor 10:9 ✠ 4:13: Hip 2:18, 4:15 ✠ 4:22: Luk 3:23, Jon 6:42 ✠ 4:23: Mat 4:13, Jon 2:12
✠ 4:24: Jon 4:44 ✠ 4:25: 1King 17:1,7, 1King 18:1 ✠ 4:26: 1King 17:8-16 ✠ 4:27: 2King 5:1-14

²⁸ Nəp̄in nərmama me ia nəkwai nimwəfwaki həregi nəgkariien me nəha, irəha pam niemaha rəpi irəha. ²⁹ Həskəmter, mhəkwtəmhiri Iesu, mhəsua in, mhəier ia taon səvənraha, mhəuvən ia n̄p̄əsegi təkuər sə həno taon səvənraha ikin mə tuhəsua irapw i. ³⁰ Mətə Iesu ravən amasan a ia kurkwanraha, mamevən.

Iesu rəkoui irapw nənimwin ərəha ia iərmama riti

³¹ ✠ Iesu reiwaiu mevən ia Kapaneam taon riti ia tənə Kalili, nənə ia Sapat ramahatən nərmama. ³² ✠ Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nəri nə mə nəgkariien səvənhi n̄skaiien səvəi Kumwesən ramarə irə.

³³ ✠ Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel nənimwin ərəha ramarə irə. Iərmama nəha rəkwein əpwəmwis mini mə, ³⁴ ✠ “Iesu iəmə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Ikuvehe mə tikouraha kimaha uə? Iakukurən ik. Ik iəmə ikinan səvəi Kumwesən.”

³⁵ Mətə Iesu rinise nənimwin ərəha nəha, mini mə, “Əpwəh nəgkariien, mier ia iərmama i.” Iəremhə ro iərmama nəha r̄imwei ia kurkwanraha, mier irə, məpwəh nourahaien in.

³⁶ Nərmama me nənimenraha rier. Həni pen ti n̄rəha me i mə, “Nəfe i nəgkariien? Iəmə i rauvehi nasoriien mine n̄skaiien sə ruku pen ti Kumwesən, məgkiari m nənimwin ərəha me mə tuhəier ia iərmama, nənə irəha həier.” ³⁷ Kurirə nəgkariien kani ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan nərmama həpik səməme kamhemhə

³⁸ Iesu rərer, mier ia nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel, mevən muvnimwə ia nimwə səvəi Saemon. Kaka pran səvəi Saemon ramemhə, maməkweie fifa. Nənə irəha həgkiari pen m Iesu tukwe. ³⁹ Iesu revən mərəer pen ipaka ti prən nəha ia kwopun ramapri ikin, minise nemhəien, nənə nemhəien raraka irə. Təkwtəkwni a prən nəha riskəmter, minasui raka nəveginien sənənraha.

⁴⁰ Nəp̄in meri ruvəivə, nərmama pam kamhəuvehi irəha me nepwin səməme nemhəien me səpəmsəpə kamharə ia n̄rəha, həuvehi irəha, mhəuvehe ti Iesu. Nənə Iesu rəmrutə rəgin mi ia n̄rəha kuatia kuatia, mo irəha pam həuvehe mhəsaniin. ⁴¹ ✠ Nəremhə me mwi həier ia nərmama həpik, mamhəkwein əpwəmwis mə, “Ik Tini Kumwesən!” Mətə Iesu rinise irəha mə tuhəpwəh nəgkariien, ti nəri nə mə irəha həukurən in mə in Kristo.

Iesu raməvisau fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel

⁴² Nəp̄in rinamran, Iesu rier mevən ia kwopun riti sə nərmama həiwən ikin. Nənə nərmama kamhətui in. Nəp̄in hətoni, hokeikei mə tuhənise in mə trəpwəh nəpwəhien irəha. ⁴³ ✠ Mətə in r̄ini pen ti n̄rəha i mə, “Takaməkeikei mevən ia taon me nepwin mwi, məvisau irapw nəgkariien amasan sə raməgkiari ia n̄tətə sə Kumwesən ramərimənu irə. In i wok Kumwesən rinərhi pehe iou tukwe.” ⁴⁴ ✠ Ro pen Iesu revən maməvisau ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel ia tənə jutia.

5

Iesu rəkwein nərmama nepwin mə tuhəkurirə in

¹ ✠ Nəp̄in riti, nəp̄in Iesu ramərəer ia n̄kare nui asori nəha Kenesaret, nərmama həpik housəsimwin pen irəha ipaka tukwe mə tuhətərig nəgkariien səvəi Kumwesən. ² Nənə Iesu rətoni n̄tətə ouihi kəru krouəmak ia n̄kare nui. Nərmama səvəi n̄viiien nəmu me hənəpwəh irau, mamhaikuas ia net me səvənraha. ³ N̄tətə ouihi mi nəha riti səvəi Saemon. Iesu rəputə irə, mərəs pen Saemon mə trarh̄ir i pwəh ruveraha ouihi kwopti. Nənə Iesu rəkure ia nəkwai n̄tətə ouihi nəha, minamahatən nərmama.

⁴ Nəp̄in rəgkiari pam, mini pen ti Saemon i mə, “Kimiaha tihəsua mhəuvən ia kwopun əmwhenimw, merukw irapw net me səkimiaha, mhəvi nəmu me nepwin.”

✠ 4:31: Luk 4:23 ✠ 4:32: Mat 7:28-29, Jon 7:46 ✠ 4:33: Mat 8:29, Luk 8:28 ✠ 4:34: Jon 6:69 ✠ 4:41: Mat 8:29, Mak 3:11-12 ✠ 4:43: Luk 8:1 ✠ 4:44: Mat 4:23 ✠ 5:1: Mat 13:1-2, Mak 3:9-10, 4:1

⁵ ✠ Miregi Saemon rini mā, “Iarimānu. Kimaha iahəmwur meste riran mhəpkuvi mhə nəmu riti. Mətə ti nəri nə mā ikani pwəh iakevən mwi mherukw irapw net me səkimaha.”

⁶ Nəpīn irəha həuvən mho iamīnha irə, nəmu me həuvən pik ia net me səvənraha. Ti nəri nə mā nəmu me həpik anan net me səvənraha hənəməkəw əmsəmweris. ⁷ Irəha həkwein nərmama səməme kamhəvi pəri nəmu me irəha mīnraha fwe ia nitətə ouihī əpə mə tuhəuvehe mhasitu. Irəha həuvehe, hərki pen nəmu me ia nitətə ouihī mi səvənraha rukuər. Ipaka nitətə ouihī mi krouəmwhenimw.

⁸ Nəpīn Saemon Pita rətoni, rīnimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mīni mā, “Iarimānu. Evən isipwīn tukw iou. Iou iamə ərəha i.” ⁹ Pita rəgkiari iamīnhi irə ti nəri nə mā in mīne nərmama me ia nəkwai nitətə ouihī səvənhi hətə nəmu me nəha həvi, mhətoni həpik anan. Nənimenraha rier. ¹⁰ ✠ Nənə Jemes mīne Jon, tīni Sepeti mi sə kamharəvi pəri nəmu irəhar Saemon, nəmrinrau mwi rier.

Mətə Iesu rini pen ti Saemon i mā, “Tikəpwəh nehekīrien. Ik iərmama səvəi nivīien nəmu, mətə təkwtəkwuni nəha mamevən tikuvi nərmama.” ¹¹ ✠ Nənə irəha həvi parei nitətə ouihī mi nəha, mhəpwəh pam narimnari me səvənraha, mhəkurirə Iesu.

Iesu ro iərmama riti nemhəien skai ro tekīn ruvehe məsanīn

¹² Nəpīn riti Iesu revən ia taon riti. Iərmama riti ruvehe nemhəien skai ramo tekīn mamouraha nīpwrān me pam. Nəpīn rətoni Iesu, rīmwei mīnimwi irapw nənimen ia tīprənə, mamase in mā, “Iarimānu. Mə rerim ragien, ko iko iou ikəmher?”

¹³ Nənə Iesu rosə pen rəgīn, mīrapi in, mīni mā, “Rerik ragien. Tiko məmher.” Təkwtəkwuni a nəmhiēn raraka ia iərmama nəha.

¹⁴ ✠ Nənə Iesu rīnise in, mīni mā, “Tikəpwəh nīnīien nəfe iakino mik ti iərmama riti, mətə tikevən atukwatukw ti pris pwəh in rətoni nīpwrām mə rəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rīmāni. Nərmama me tuhətoni həkurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nīpwrām.”

¹⁵ Mətə nəgkiariien sə raməvisau Iesu rier mevən mwi ia kwopun me. Nənə nərmama həpik anan həuvehe ia kwopun kuatia mə tuhətərig in, mhəuvehe mwi mə truvehi raka nemhəien me səvənraha, mo irəha həuvehe mhəsanīn. ¹⁶ ✠ Mətə ia nəpīn me Iesu ramier mamevən ia kwopun me nərmama həiwən ikīn maməfwaki.

Iesu ro iərmama riti nisun mi krouemhə ruvehe məsanīn

¹⁷ Nəpīn riti Iesu ramahātən nərmama me. Farisi me mīne nahātən me səvəi Loa kamhəkure mamhətərig in. Irəha həmāier ia Jerusalem mīne rukwənu me ia tənə Kalili mīne tənə Jutia mhəuvehe. Niskaiēn səvəi Kumwesən ramarə ia Iesu, nənə in ramo nərmama səməme nemhəien ramarə ia nīrəha həuvehe mhəsanīn. ¹⁸ Ia nəpīn nəha nərmama nēpwin həuvehi iərmama riti ramapri ia nīməhan səvənhi nisun mi krouemhə. Hokeikei mə tuhəuvehi, mhəuvnimwə, mhəmri pen in ia nəmri Iesu, ¹⁹ mətə həkətə mhə suatuk riti ti nəri nə mā nərmama həpik anan. Ro pen irəha həputə ia təkure nimwə, mho ruei nimwə riti, mhəuvehi irapw iərmama nəha irau nīməhan sə in ramapri irə, kroueiwaiu rouəmak ia nəmri Iesu ia kurkwanraha.

²⁰ ✠ Nəpīn Iesu rətə nahātətəien səvənraha, in rini mā, “Iərman. Iakīnenouenou raka noien ərəha me səim.”

²¹ ✠ Nəpīn nahātən me səvəi Loa mīne Farisi me hərəgi nəgkiariien nəha, hənəmərəs irəha me i mā, “Sin i iərmama i rani ərəha Kumwesən iamīnhi? Kumwesən əpa rukurən nenouenouien noien ərəha me. Sin mwi rukurən noien?”

²² Mətə Iesu ruvəkurən raka nətərigien səvənraha, mīni pen ti nīrəha i mā, “Rəfo rerimīaha ramrhi iamīnhi? ²³ Nəgkiariien mi sə pəku nəha rīməru tukw iou ti nīnīien ti iərmama i nisun mi krouemhə: nəgkiariien i mā, ‘Iakīnenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkiariien i mā, ‘Ərer mavən?’ ²⁴ ✠ Mətə iakokeikei mə kimīaha tihəkurən mə iou, Iəmāti Iərmama, iakəuvehi nasorīien ia tīprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mā, “Iakani pehe tukw

✠ 5:5: Jon 21:3-8 ✠ 5:10: Mat 13:47 ✠ 5:11: Mat 19:27 ✠ 5:14: Lev 14:1-32 ✠ 5:16: Mak 1:35

✠ 5:20: Luk 7:48 ✠ 5:21: Luk 7:49, Aes 43:25 ✠ 5:24: Jon 5:8

ik i mə ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.”²⁵ Təkwətəkwuni a iərmama nəha rərer ia nəmrinraha, muvehi niməhan səvənhi, mamevən fwe imwəni, maməgnəgini Kumwesən.²⁶ Nərmama me pam hətoni, həhekir. Nənimenraha rier. Həuvehi utə nəghi Kumwesən, mamhəni mə, “Kwa kitaha i sənətoni narimnari me nepwin ipwet rusəpə.”

Iesu rəkwein Livae mə trukurirə in

²⁷ Kurirə irə Iesu rier mətoni iərmama riti sə kamərəku pen takis min. Nəghin nə Livae. Raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.”

²⁸ Nənə in rəpwəh narimnari me pam səvənhi, miskəmter, mukurirə in.

²⁹ Kurirə irə Livae ro nəveginien asori ia nəkwai nimwə səvənhi sənəi Iesu. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama nepwin mwi həpik kamhani pəri nari irəha minrau.³⁰ ✠Nənə Farisi me mine nepwin mwi ia nirəha nahatən me səvəi Loa rerinraha ripkaqien mhə. Həni pen ti nərmama me səvəi Iesu i mə, “Rəfo kimiaha hiamani nari kimiaha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi?”

³¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama həsanin tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhəmhə kamhətui tokta.³² Iou iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama ərəha me, mə irəha tuhərərig ia noien ərəha me səvənraha.”

Noien vi ko ripkuvehe mhə mo kuation irau noien ivis

³³ Nənə irəha həni pen ti Iesu i mə, “Nəpin ripik nərmama me səvəi Jon Paptəes həpwəh naniien nari ti nəfwakiiien. Nərmama me səvəi Farisi me irəha mwi kamho iaminihi. Mətə rəfo səim me nərmama me kamhəvegin mamhənimwi?”

³⁴ ✠Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia nəveginien kamo ti narə viien səvəi iərman mine pran tuhaməkeikei mhəni nari, mamhəgien, ti nəri nə mə iərman sə ripkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha minraha. Ripkatukwatukw mhə mə tihəkeikei minraha mə tuhəpwəh naniien nari ia nəpin nəha.³⁵ Mətə tripkuvehe ia nəpin sə tukuvehi raka iərman sə ripkarə vi a irau pran səvənhi tripkarə mhə mwi irəha minraha. Ia nəpin nəha irəha tuhəpwəh naniien nari.”

³⁶ Iesu rini mwi nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Iərmama riti riwən ko reitehi raka nipəri tinari vi mītiri tukuahag ia ruei tinari ivis. Trini minuə ro iaminihi irə, trouraha tinari vi səvənhi, nənə nipəri tinari vi ko ripkripin amasan mhə ia tinari ivis səvənhi.³⁷ Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tiki waen tui me sə kino ia teki nəni. Trini minuə ro iaminihi irə, waen vi trəse tiki waen tui me həsisi mhəpəruə. Nənə tiki waen tui me mine waen vi irau pəri trouərəha.³⁸ Mətə waen vi tukətəgi pen ia tiki waen vi me.³⁹ Nənə iərmama riti mwi riwən nəpin rinənimwi raka waen tui rokeikei mə trənimwi waen vi, ti nəri nə mə in rini mə, ‘Sə tui ramasan pik.’”

6

Iesu in Iərimənu səvəi Sapat

¹ ✠Nəpin riti ia Sapat Iesu ravən maməpi simwin ia nimeit wit me nepwin, nənə nərmama me səvənhi kamhesi raka tipwe wit me, mamhəveri raka tekinraha ia rəginraha, mamhani kwənunin me.² ✠Mətə Farisi me nepwin həni mə, “Rəfo kimiaha hiamo noien riti ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə tuko ia Sapat?”

³ ✠Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə ia Nəkukua İkinan nəfe Kig Tevit rino fwe kupwən uə? Nəpin nukumhə ramahi in mine nərmama me səvənhi,⁴ ✠ruvniwə ia nimwə səvəi Kumwesən, muvehi bred ikinan sə raməmak ia nifatə. Ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə in trəni bred nəha, pris me əpa həukurən naniien. Mətə Kig Tevit rəni, muvei pen mwi m nərmama me səvənhi hani”⁵ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou, İəməti Iərmama, iakamərimənu ia Sapat.”

✠ 5:30: Luk 15:1-2 ✠ 5:34: Jon 3:29 ✠ 6:1: Dut 23:25 ✠ 6:2: Jon 5:10 ✠ 6:3: 1Saml 21:1-6 ✠ 6:4: Lev 24:5-9

Iərmama riti rəgin rərfe

⁶ Ia Sapat riti mwi Iesu ruvnmwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel, mamahatən nərmama. Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha rəgin rərfe. ⁷ ✠ Nahatən me səvəi Loa mine Farisi me kamhətə amasan Iesu mə tuhətoni mə trəfo irə mine. Trini minuə romasan iərmama nəha ia Sapat, tuhəni ərəha in tukwe. ⁸ ✠ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, mini pen ti iərmama sə rəgin rərfe mə, “Uvehe, mərər ia kurkwai nərmama.” Iərmama nəha ruvehe, mərər ia kurkwai nərmama.

⁹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakuə takəres kimiaha nari riti. Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ia Sapat tuko noien amasan uə tuko noien ərəha? Ratukwatukw mwi mə tukuvehimiru iərmama uə tukousi əpune in?”

¹⁰ Nəpən Iesu rəti ərari mətə pam raka irəha, mini pen ti iərmama sə rəgin rərfe mə, “Tiko mivi atukw rəgin.” Nənə in rivi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi. ¹¹ Mətə nərmama me nəha niemaha rəpi pik irəha. Hənaməgkiari minraha me, mamhəres mə tuhəfo ia Iesu.

Aposol me səvəi Iesu Kristo

¹² Ia nəpən nəha Iesu rier mutə ia təkuər riti mə trəfwaki. In rəfwaki m Kumwesən nəpən pəkin ia nəpən. ¹³ ✠ Nəpən rinamran, rəkwein nərmama me səvənhi, nənə mərpwi rəgin ia nepwīn irəha pam twelef, misegi pen nəghinraha mə aposol me. ¹⁴ Nəghinraha me i: Saemon (iəmə sə Iesu risegi pen nəghin sə vi mə Pita), mine Antru piəvi Saemon, mine Jemes mine Jon, mine Filip, mine Patolomiu, ¹⁵ mine Matiu, mine Tomas, mine Jemes tini Alfeas, mine Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia səməme haməmwur mə tuhəkoui irəpw nəkur Rom), ¹⁶ mine Jutas tini Jemes, mine Jutas Iskariot (iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in).

Iesu ramahatən nərmama, mamomasan səməme kamhemhə

¹⁷ Nənə Iesu mine nərmama me nəha səvənhi heiwaiu pəhe ia təkuər, mamhərər ia kwopun rətəni ikin irəha nərmama həpik mwi səvənhi mine nərmama həpik mwi səməme haməuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem mine ia nikare təsi ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ¹⁸ Irəha nəha həuvehe mə tuhətərig Iesu, mhəuvehe mwi mə in tro irəha səməme nemhəien rarə ia nirəha həuvehe mhəsanin. Nənə səməme nənimwīn ərəha me kamhouraha irəha, Iesu romasan irəha. ¹⁹ Nərmama me pam hamousari mə tuhərapı in ti nəri nə mə nəgsen raku pen irə, mamə irəha pam həuvehe mhəsanin.

Iesu rəkwein amasan ia nərmama nepwīn, məkwein ərəha mwi ia nepwīn

²⁰ Nənə Iesu rəti pen mamətə nərmama me səvənhi, mini mə,

“Kimiaha səməme nautə səkimiaha riwən rerimiaha tragien,

ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə səkimiaha.

²¹ ✠ Kimiaha səməme nukumhə ramahi kimiaha ipwet mine rerimiaha tragien,

ti nəri nə mə tipwimiaha trəsisı.

Kimiaha səməme hiamasək ipwet mine rerimiaha tragien,

ti nəri nə mə kimiaha tiharıs.

²² ✠ Rerimiaha tragien nəpən nərmama tuhaməmwəki kimiaha,

uə tuhəpkəsəni mhə kimiaha mə kimiaha tihəuvehe mho kuatia kimiaha minraha,

uə tuhəni ərəha kimiaha, mhəni nəghimiaha mə kimiaha nəremhə me,

ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou, Iou Iəməti Iərmama.

²³ Ia nəpən nəha kimiaha tihagien, mho tanis. Nəəkuien səkimiaha rasori fwe ia neiai. Kaha kupwən me səvənraha həno iamınha irə ia profet me.

²⁴ ✠ Mətə kimiaha səməme nautə səkimiaha rasori trərəha anan tukumiaha,

ti nəri nə mə kimiaha hiəuvəuvehi raka nimiruien səkimiaha sə riməru.

²⁵ Kimiaha səməme tipwimiaha raməsisı ipwet mine trərəha anan tukumiaha,

ti nəri nə mə nukumhə trahi kimiaha.

Kimiaha səməme hiamaris ipwet mine trərəha anan tukumiaha,

✠ 6:7: Luk 14:1 ✠ 6:8: Luk 5:22, 9:47 ✠ 6:13: Jon 6:70 ✠ 6:21: Rev 7:16-17, Sam 126:5-6, Aes 61:3 ✠ 6:22:

Jon 15:19, 16:2 ✠ 6:24: Jem 5:1

ti nəri nə mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək.

²⁶ Trərəha anan tukumiaha nəpin nərmama me pam kamhəni amasan kimiaha. Kaha kupwən me səvənraha həno iaminha irə ia profet eikuə me.”

Iesu rini mə nərmama səvənhi tuhaməkeikei mhokeikei nərməpə me

²⁷ “Mətə iou iakani pehe tukumiaha i səməme hiamətərig ia nirak mə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, nənə mho noien amasan m nərmama səməme kamho noien ərəha m kimiaha. ²⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhəkwein amasan ia nərmama səməme kamhəkwein ərəha ia kimiaha, nənə mhəfwaki ti nərmama səməme kamhometə kimiaha. ²⁹ Trini minuə iərmama riti rəpwi nıkare nıkarpwim, tikuvei pen mwi nıkaren min. Trini minuə iərmama riti ruvehi raka səim kot, ramasan mə ikuvei pen mwi karkahu səim min. ³⁰ Trini minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei pen min. Trini minuə iərmama riti ripeki raka narimnari me səim, tikəpwəh nəresien in mə tripeki pehe mwi. ³¹ ✠Nəfe noien kimiaha hiokeikei mə nərmama tuho ia kimiaha, kimiaha mwi tiho ia nirəha.

³² Trini minuə kimiaha hiokeikei a nərmama me səməme hokeikei kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi hokeikei nərmama me səməme hokeikei irəha! ³³ Trini minuə kimiaha hio noien amasan mine nərmama səməme ho noien amasan m kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamho iaminha irə. ³⁴ Trini minuə kimiaha hiəuvei pen mane m iərmama riti sə hiətigitə irə mə trərpwin pehe mwi m kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamhəuvei pen mane me minraha me mə tukərpwin pen tai mane atukwatukw minraha me. ³⁵ ✠Mətə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, mho noien amasan minraha, mhəuvei pen mane minraha, mhəpwəh nətərigien mə tihəuvehi nari riti rəmwhen ia tain. Kimiaha tiho iaminhi irə nənə nərəkuien səkimiaha trasori. Tukini mə Kumwesən sə rasori anan nıpwənətın me nə kimiaha ti nəri nə mə in ramo noien amasan m nərmama səməme həkini mhə tanak tukwe mine nərmama ərəha me. ³⁶ Kimiaha tihaməkeikei mhəpi nərmama rəmwhen ia Tata səkimiaha ramapi irəha.”

Nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha

³⁷ ✠“Kimiaha tihəpwəh nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha, nənə Kumwesən trəpwəh nəkiriien kimiaha ti noien ərəha me səkimiaha. Tihəpwəh nəripwinien noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trəpwəh nəripwinien noien ərəha me səkimiaha. Tihenouenou noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trenouenou noien ərəha me səkimiaha. ³⁸ ✠Kimiaha tihaməkeikei mhəriari pen narimnari me m nərmama, nənə Kumwesən trəriari pehe narimnari me m kimiaha. In truvei pehe rasori pik ia rəgimiaha rəmwhen ia iərmama rarigin pen ia tənəripw, mikiukiu irə meste ruvehe mukuər məsas. Trini minuə kimiaha hiəriari pen asori, Kumwesən trəriari pehe rasori m kimiaha. Mətə mə kimiaha hiəriari pen ouihi, in trəriari pehe m kimiaha rouihi.”

Noien atukwatukw

³⁹ ✠Iesu rini mwi nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Rəfo, ko iərmama riti sə nənimen rifwə ramiri pen iərmama riti mwi nənimen rifwə ia suatuk sə trouesi? Tuko ro iaminhi irə irau pəri krouivə irəpw ia ruei tənə. ⁴⁰ ✠Iərmama sə kamahatən in ripkasori mhə ia iahatən səvənhi. Mətə mə kamahatən in keste rukurən pam nari, in trəmwhen ia iahatən səvənhi.

⁴¹ Rəfo ikamətə nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam, mətə ipkətə mhə nıpəri nei asori sə raməmak ia nənimem? ⁴² Trini minuə nıpəri nei asori raməmak ia nənimem, rəfo iakamini pen ti piam mə, ‘Piak, əseni iou pwəh iakiskəri raka nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nənimem?’ Ik iərmama sə ikamo kəuətkəsua tikaməkeikei mukupwən

✠ 6:31: Mat 7:12 ✠ 6:35: Lev 25:35-36 ✠ 6:37: Mat 6:14 ✠ 6:38: Mak 4:24 ✠ 6:39: Mat 15:14 ✠ 6:40: Mat 10:24-25

muvehi raka nipəri nei asori sə raməmak ia nənimmem, kurirə irə ikətə amasan nari mə tikiskəri raka nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam.

⁴³ Nei amasan riti riwən rukuə kwənkwai nei ərəha. Rəmwhen a mwi nei ərəha rəpwəh nukuəien kwənkwai nei amasan. ⁴⁴ Nərmama hətə sas ia nei me ia kwənkwanraha. Kipkesi raka mhə kwənkwai niemis ia rəhi, uə kwənkwai krep ia nəkwus ərəha. ⁴⁵ Rəmwhen a mwi iərmama amasan rani irapw nəgkiariien amasan ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien amasan. Iərmama ərəha rani irapw nəgkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfe nətərigien rerin rukuər irə.”

Iərmama kəru sə krauvrhəkin nimwə

⁴⁶ ✠ “Rəfo kimiaha hiaməkwein iou mə ‘Iərimənu, Iərimənu,’ mətə hiəpwəh noien nəfe iakini pehe tukumiaha i? ⁴⁷ Iərmama sə ruvehe tukw iou, miregi nəgkiariien me səiou, mamə nəfe iakiməni, pwəh iakini irapw noien səvənhi tukumiaha. ⁴⁸ In rəmwhen ia iərmama sə rauvrhəkin nimwə səvənhi. In reri ruə rəmwhenimw, məmri nəri sə nimwə trərer pen irə ia kəruətərei. Nəpin nesən asori rauər, iapiwən raiu muvehe meri nimwə nəha mətə ko ripkikiukiu mhə irə, ti nəri nə mə iərmama nəha riməuvrhəkin amasan nimwə nəha. ⁴⁹ Mətə iərmama sə riregi nəgkiariien səiou, məpwəh noien narimmari me iakiməni, rəmwhen iərmama sə ruvrhəkin nimwə səvənhi ia təkure tiprənə, mətə ripkəmri pen mhə nari sə raməkwtəmhiri əknekin nisui nimwə. Nəpin iapiwən raiu muvehe meri nimwə nəha, təkwtəkwuni a nimwə nəha rimwei. Nənə nəpin rimwei irə, ruvehe mərəha pam.”

7

Iaruagən riti səvəi nəkur Rom rahatətə pərhiən ia Iesu

¹ Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha ti nərmama, revən mapirapw ia taon nəha Kapaneam. ² Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha ikin in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Səvənhi fwe iərmama sə ramo tukwini nari min. In rokeikei pik iərmama nəha, mətə ramemhə na tremhə. ³ Nəpin iaruagən nəha riregi kani mə Iesu ruvəuvehe, rərhi pen nəmə asori me nepwın səvəi nəkur Isrel həuvən mə tuhəres in mə ko ruvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari min rəsanin. ⁴ Nəpin irəha həuvehe ti Iesu, kamhase in, mamhəni mə, “Ramasan mə tikasitu ia iəmə nəha ⁵ ti nəri nə mə in rokeikei pik kitaha nəkur Isrel. Iəmə nəha in nəha riməuvei pehe mane masitu ia kimaha iahəuvrhəkin nimwəfwaki səkimaha ia kwopun i.” ⁶ Nənə Iesu rukurirə irəha.

Nəpin ruvehe ipaka ti nimwə nəha, iaruagən nəha sə in rasori ia naruagən me irəha pam hantret rərhi pen in me nepwın həuvən, mhəni pen ti Iesu i mə, “Iərimənu. Tikəpwəh nəmwurien iaminihi. Ripko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkəmwhen mhə mə tikuvehe, muvnmwə ia nimwə səiou. ⁷ Ro iaminihi irə iou iakregi mə ko iou iapkuvehe mhə tukw ik. Mətə tikini a nəkwam pwəh səiou iotukwininari ruvehe məsanin. ⁸ Iou mwi iərmama riti iakamarə tegin nəmə asori me. Naruagən me nepwın mwi kamharə tegin iou. Nəpin iakini pen ti riti mə ‘Evən,’ in trevən. Nəpin iakini pen ti riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəpin iakini pen ti iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

⁹ Nəpin Iesu riregi nəgkiariien nəha, rərkərinari ia iəmə nəha, muvsini mətoni nərmama səməmə kamhəkurirə in, mini mə, “Iakani nipərhiənien tukumiaha i mə iou iapkətə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvənhi riskai rəmwhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i.” ¹⁰ Nənə nəpin nərmama me nəha iaruagən nəha rərhi pen irəha hərərig mhapirapw ia nimwə səvənhi, hətoni iərmama sə ramo tukwini nari min rinəsanin.

Iesu rəsəwpwiri iəkunouihhi riti sə ruvamhə

¹¹ Kurirə irə nəpin ouihhi a rukurau Iesu revən fwe ia taon riti nəghin nə Naen. Nərmama səvənhi me mine nərmama nepwın mwi həpik həkurirə in. ¹² Nəpin Iesu ruvehe ipaka ti kwəruə asori səvəi taon nəha, rətoni nərmama kamhəier irə, mamhəuvehi iəkunouihhi riti sə remhə, mamhəuvən mə tuhənimwi. Mama səvəi iəkunouihhi nəha tini

✠ 6:46: Mal 1:6, Mat 7:21

riti mwi riwən. Səvənhi iərman ruvamhə raka, məpwəh in. Nərmama həpik ia taon nəha kamhəkuriyə prən nəha. ¹³ ✨Nəpən İərimənu səkitaha rətə prən nəha, rerin rərkwəpər tukwe. Nənə in rini mə, “Prən i, tikəpwəh nasəkien.”

¹⁴ ✨Nənə İesu revən ipaka, mırapi nikoukau səvəi iəkunouihı nəha. Nərmama səməme kamhəuvehi hərer. Nənə İesu rini mə, “İəkunouihı i! İakini pehe tukw ik i mə tiko mərə!” ¹⁵ ✨Nənə iəkunouihı nəha sə remhə riskəmter, məkure, minaməgkiari. Nənə İesu ruvehi in, muvei pen m mama səvənhi.

¹⁶ ✨Nərmama me pam hətoni həhekir, mhəgnəgini Kumwesən, mhəni mə, “Profet asori riti ruvəier pehe tukutaha.” Nənə irəha həni mwi mə, “Kumwesən ruvəuvehe raka mə truvehimiru nərmama me səvənhi.” ¹⁷ Nənə nəgkiariien sə raməvisau nəri nəha İesu rino ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə Jutia mine kwopun me nepwin mwi ipaka ti tənə nəha.

Jon Paptas rərhi pen nərmama nepwin həuvən mhətoni İesu

¹⁸ Nərmama me səvəi Jon Paptas həvisau pen narimnari me pam i min. Nəpən Jon riregi, ¹⁹ rəkwein səvənhi iərmama kəru krouvehe tukwe. Nənə in rərhi pen irau krouevən ti İərimənu səkitaha mə trouəres in mə, “İk i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə ripko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?”

²⁰ Nəpən iəmə mi nəha krouvehe ti İesu, krouni mə, “Jon Paptas rərhi pehe kimrau iarouvehe mə trouəres ik mə, ‘İk i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə ripko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?’ ”

²¹ İa nəpən nəha İesu raməkoui irapw nemhəien me səpəmsəpə mine nənimwin ərəha me ia nərmama həpik, mamə irəha həuvehe mhəsanin. Nərmama həpik nənimenraha rıfwə in ro irəha hətui mhətə nari. ²² ✨Nənə in rini pen ti iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau mə, “Kimirau tirouevən rouni pen ti Jon i nəfə irouregi rouətoni. Nərmama me nəmrinraha rıfwə hətui mhətə nari, səməme nisunraha rərfe həvi atukw i mhavən. Nərmama nemhəien skai ro tekinraha həuvehe mhəmher, səməme nəkwəreginraha ruvisimw rəkweg həregi nari. Nərmama me nepwin səməme kupwən həuvamhə, təkwtəkwni nəha həuvəmıru mwi. Nənə nərmama nautə səvənraha riwən kaməvisau nəgkiariien amasan minraha. ²³ ✨İərmama sə ramətə iou trini minuə in ripkimwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo rerin tragien.”

²⁴ Nəpən iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau krourərig rouevən, İesu rinaməgkiari ia Jon, minamini pen ti nərmama me i mə, “Fwe kupwən kimiaha hiəier ia taon me mine rukwənu me mhəuvən ia kwopun akwesakwes ikin mə tihətə nəfə? İərmama riti sə rəmwhen ia kwənkwai nig ripkərer atukwatukw mhə nəpən mətəgi rauini? Rekəm.

²⁵ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfə? İərmama riti sə rauvei pen tinari amasan me? Rekəm. Nərmama səməme kamhəuvei pen tinari amasan me, mamharə ia narəien sə riməru, irəha fwe ia nimwə me səvəi kig me. ²⁶ ✨Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfə? Profet riti? Ouəh, nıpərhiəien. Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i iəmə i in rasori məpi raka profet. ²⁷ In iərmama sə Nəkukə İkinan raməgkiari irə nəpən rini mə,

‘Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,
in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.’

²⁸ İakani nıpərhiəien tukumiaha i mə nərmama me sə nıpran me hərəhi irəha ia tıprənə i riti riwən rasori məpi raka Jon. Mətə nərmama me pam ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə sə in reiwaiu anan ia nirəha in rasori məpi raka Jon.”

²⁹ ✨Nəpən nərmama əpnəpen me mine nərmama səməme kaməroku pen takis minraha həregi nəgkiariien i, həni mə Kumwesən in ratukwatukw. İrəha həni iaminhi irə ti nəri nə mə Jon rino raka paptas ia nirəha. ³⁰ ✨Mətə Farisi me mine nahatən me səvəi

✨ 7:13: Luk 8:52 ✨ 7:14: Luk 8:54 ✨ 7:15: 1King 17:23, 2King 4:36 ✨ 7:16: Luk 1:68, 19:44 ✨ 7:22: Aes 35:5-6 ✨ 7:23: Aes 61:1, Luk 4:18 ✨ 7:26: Luk 1:76 ✨ 7:29: Luk 3:12 ✨ 7:30: Mat 21:32

Loa hənəpwəh nəseniien mə Jon tro pəptaes ia nirəha. Ro iaminhi irə irəha hənəpwəh suatuk sə Kumwesən riməni mə irəha tuhesi pen.

³¹ Iesu rarə mini mwi mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen noien səvəi nərmama ipwet mine? Noien səvənraha rəfo?” ³² Irəha həmwhen ia nəkwərhakwərha kamhəkure ia kwopun kamapir ikin, mamhəkwein pen ia irəha me nerpwin mə, ‘Kimaha iahani nīpu səvəi nagienien tukumiaha, mətə kimiaha hiəpko mhə tanis.

Iahani nīpu səvəi nemhəien, mətə kimiaha hiəpkasək mhə.’

³³ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə Jon Pəptaes riməuvehe, mīpkəni mhə nari, məpwəh nənimwiien waen, nənə kimiaha hiaməni mə, ‘Iəremhə rarə irə.’ ³⁴ ☆ Iou, Iəməti Iərmama, iakiməuvehe, maməni nari, mamənimwi rəmwhen a ia kimiaha, nənə kimiaha hiaməni mə, ‘Hətə ro iəmə nəha, in raməni pīk nari, mamənimwi mamakonə i, mamavən pəri irəha nərmama səməme kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nerpwin mwi!’ ³⁵ Mətə nərmama səməme kamhesi pen nukurəniien səvəi Kumwesən kamho noien amasan me. Noien amasan me nəha kamhahatən pen mə nukurəniien nəha ro nīpərhiienien.”

Prən ərəha riti

³⁶ ☆ Nəpīn riti Farisi riti rəres Iesu mə truvehə məni nari irau min. Ro pen Iesu revən muvnmwə ia nimwə səvəi Farisi nəha, məkure mə trəni nari. ³⁷ ☆ Ia taon nəha pran riti sə ramo noien ərəha. Nəpīn riregi mə Iesu raməni nari fwe nəkwai nimwə səvəi Farisi nəha, ruvehi senta mevən fwe ikin. Senta nəha raməmak ia nəkwai potel riti kīno ia kəruətərei nəghin nə alapasta. ³⁸ Prən nəha revən mərəer ia təkutai Iesu ipaka ti nisun mi, mamasək. Nise nənimen rətəg pen ia nisui Iesu mi krouəpwtig. Nənə reiwaiu muvei pen nīmwai nukwənen, mirai raka i, makei m nisun mi, mahakwi nisun mi ia senta.

³⁹ Nəpīn Farisi nəha sə rəkwein Iesu mə trəni pəri nari irau min rətə prən nəha, rerin ramrhi mə, “Kamo iəmə nəha in profet pərhiien, ko rukurən mə nəfe nəha pran ramrapi in. Kwa pran sə ramo noien ərəha.”

⁴⁰ Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Saemon, iou iakuə takini nari riti tukw ik i.”

Miregi Saemon rini mə, “Ni pehe ro iahatən.”

⁴¹ Miregi Iesu rini mə, “Iəmə asori riti ruvei pen mane m iərmama kəru mə ti nəpīn riti krouərpwin pen min. Kaon səvəi riti silin kīno ia silva irəha pam faef hantret. Nənə kaon səvəi riti silin kīno ia silva irəha pam fifti. ⁴² Iərmama mi nəha riskai ti nirau ti nərpwin penien min. Ro pen iəmə asori rərai raka kaon səvənrau mini mə irau trouəpwəh nərpwinien. Tuko ro iaminha irə sin nəha ia iərmama mi nəha trokeikei pīk iəmə asori nəha?”

⁴³ Miregi Saemon rini mə, “Rosi sə nəha sə kaon səvənhi rasori nənə iəmə asori rərai raka.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəkirien səim ratukwatukw.”

⁴⁴ ☆ Nənə in ruvsini, məti pen mətə prən nəha, mini pen ti Saemon i mə, “Ikətə prən i? Nəpīn iakiməuvnmwə pehe ia nimwə səim, ipkaikuas mhə ia nisuk mi ia nui, mətə prən i raikuas ia nisuk mi ia nise nənimen, mirai raka ia nīmwai nukwənen. ⁴⁵ Ik ipkakei mhə miou, mətə nəpīn iakuvnmwə pehe, prən i rinamakei m nisuk mi, məpwəh napwisien. ⁴⁶ ☆ Ik ipkahakwi mhə nukwənek ia oel, mətə prən i rahakwi nisuk mi ia senta. ⁴⁷ Ro iaminhi irə iakani pehe tukw ik i mə noien ərəha me rīpīk prən i rino iou iakinənouenou raka. Ro pen in rokeikei pīk iou. Mətə iərmama sə rīpko pīk mhə noien ərəha trini minuə iakenənouenou noien ərəha me nəha səvənhi iərmama nəha ko in rīpkokeikei pīk mhə iou tukwe.”

⁴⁸ ☆ Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, “Iakinənouenou raka noien ərəha me səim.”

☆ 7:34: Luk 15:2 ☆ 7:36: Luk 11:37 ☆ 7:37: Mat 26:7, Mak 14:3, Jon 12:3 ☆ 7:44: Jen 18:4 ☆ 7:46: Sam 23:5 ☆ 7:48: Luk 5:20-21

⁴⁹ Nənə nərmama me nəha səməme kamhani pəri nari irəha min, kənamhəni pen ti nirəha me i mə, “Sin i iərmama i rukurən nenouenouien noien ərəha me iaminihi?”

⁵⁰ ✠Mətə Iesu rini pen ti prən i mə, “Nahatətəien səim ruvəuvehimiru ik. Evən. Nəməriniuēn trarə tukw ik.”

8

Nipran səməme kamhasitu ia Iesu

¹ ✠Kurirə irə nəpən ouihi a rukurau, Iesu ramevən ia taon me mine rukwənu me, mamini irapw nəgkiariēn amasan sə raməvisau nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nərmama səvənhi twelef ² ✠mine nipran me nepwin mwi kamhəkurirə in. Fwe kupwən Iesu rinomasan nipran me nəha, məkoui irapw nənimwin ərəha me ia nepwin, muvehi raka nemhəien me ia nepwin. Nəghinraha me i: Meri sə kaməkwein mwi nəghin nə mə Maktala, pran nəha Iesu rinəkoui irapw nəremhə sefen irə; ³ nənə Joana, pran səvəi Jusa, iəmə asori riti sə ramowok ipaka ti Herot; nənə Susana, mine nipran me həpik mwi səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me ia mane me səvənraha, mamhəuvei pen m Iesu mine nərmama me səvənhi mə trasitu ia nirəha.

Iərmama sə ruini nuni nari me ia nəmhien səvənhi

⁴ Nərmama həpik anan həier ia taon me pam ia kwopun nəha, mhəuvehe ti Iesu. Nəpən hənəusəsəimwin raka irəha me, in rini nusipekinien riti ti nirəha i minuə, ⁵ “Iərmama riti revən mə truini nuni nari me ia nəmhien səvənhi. Nəpən rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwin həsas pen ia suatuk, nənə nərmama havən ia nirəha, menu me ia nimagouagou həuvehe mhani pam. ⁶ Nənə nuni nari me nepwin həsas pen ia təkure kəpwier ti prənə rouihi ikin. Həuverə mətə ti nəri nə mə nui riwən haukei pam. ⁷ Nənə nuni nari me nepwin həsas pen ia ti prənə nəkwus ərəha rauviris ikin. Nənə nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhəusəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwin həsas pen ia ti prənə amasan, mhəutə, mhəukuə kwənkwan hantret.”

Nəpən Iesu rini pam nəgkiariēn me nəha, rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiēn nari traməkeikei mətərig amasan.”

Iesu rini irapw nipwrai nusipekinien nəha

⁹ Nəpən nərmama me səvəi Iesu həres pen in mə nəfe nipwrai nusipekinien nəha, ¹⁰ in rini mə, “Kimiaha nərmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə hənamərkwafə fwe kupwən. Mətə nərməpə me kamhəregi iakaməgkiari ia narimnari me nəha iakausipekin a irə. Iakamo iaminihi irə mə ‘irəha tuhətə, mətə tuhəpwəh nətəien mhəukurən.

Irəha tuhəregi, mətə tuhəpkregi mhə mhəukurən.’

¹¹ ✠Nənə nipwrai nusipekinien i iakiməni ro iaminihi irə. Nuni nari in nə nəgkiariēn səvəi Kumwesən. ¹² Səməme həsas pen ia suatuk həmwhen ia nərmama səməme həregi nəgkiariēn səvəi Kumwesən. Nəpən həuvəregi raka Setan ruvehe, muvehi raka nəgkiariēn nəha ia nətərigien səvənraha, kamo irəha həni nipərhiēnien irə nənə Kumwesən ruvehimiru irəha. ¹³ Nənə səməme həsas pen ia təkure kəpwier ti prənə rouihi ikin həmwhen ia nərmama səməme həregi nəgkiariēn səvəi Kumwesən, nənə mhəuvehi, mhəgien tukwe. Mətə nəgkiariēn nəha ripkeiwaiu amasan mhə ia rerinraha rəmwhen ia nuai nei me. Irəha tuhəni nipərhiēnien irə nəpən ouihi a. Nəpən narimnari me tuhəuvehe mho nəmisəien minraha mə tro mətə sas ia nahatətəien səvənraha, irəha həmwei. ¹⁴ Nənə səməme həsas pen ia ti prənə nəkwus ərəha rauviris ikin həmwhen ia nərmama səməme həregi nəgkiariēn nəha, mətə nəpən irəha kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən, kamhətərig pik ti narimnari me səvəi ti prənə i rəmwhen ia mane mine nəfe m nəfe mwi irəha hokeikei mə tuhəuvehi mhəregi ramasan irə ia nimiruiēn səvənraha. Nətərigien me nəha həuviris ia rerinraha, həuvehe, mhəusəman nəgkiariēn

✠ 7:50: Luk 8:48, 17:19, Luk 18:42 ✠ 8:1: Luk 4:43 ✠ 8:2: Mat 27:55-56, Mak 15:40-41, Luk 23:49 ✠ 8:11: 1Pit 1:23

səvəi Kumwesən. Nənə nəgkiariien nəha rəpwəh nukuəien. ¹⁵ Mətə səməme həsən pen ia tiprənə amasan irəha nəha həmwəhen ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mhəkwtəmhiri ia rerinraha sə ratukwatukw mamasan. Irəha həkwtəmhiri əknekin mamhəuvən nənə mhəukuə.”

Iesu rəgkiari ia laet sə kousəman

¹⁶ ✠“Iərmama riti riwən ko rihiai pen nəpw ia laet məuiui ia nari riti uə rukurei pen kwopun afafa ikin. Mətə traməkeikei mukurei utə i ia nari sə kakurei utə laet irə mə nərmama tuhətoni raməhiapw nəpən həuvnimwə pehe. ¹⁷ ✠Rəmwəhen a mwi narimnari me pam səməme haməkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ¹⁸ ✠Ro iamini irə kimiaha tihaməkeikei mhətərig amasan ia nəfe hiamregi ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvei raka pam tukwe.”

Mama səvəi Iesu mine piəvi Iesu me

¹⁹ Ia nəpən nəha piəvi Iesu me mine mama səvənhi həuvehe mə tuhətə in, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka tukwe ti nəri nə mə nərmama me həpik. ²⁰ Ro pen nərmama me həni pen ti Iesu i mə, “Səim mama mine piam me kamhərer fwe iruə. Irəha hokeikei mə tuhətə ik.”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama səməme kamhəregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mamho nəfe rani irəha nə səiou mama mine piak me.”

Iesu rinise nimətagi asori

²² Nəpən riti Iesu rəputə ia nitətə ouihi irəha nərmama me səvənhi, rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh səuvən mhəpi simwin pen fwe ia nikare nui asori.” Ro pen həvi nivən, mənəmhəuvən. ²³ Nəpən kamhaiu ia nitətə ouihi mamhəuvən, Iesu revən mapri. Nimətagi asori reiwaiu ia nəkwai nui asori nəha, nitətə ouihi səvənraha rinakuər ia nui, na tuhəmwəhenimw.

²⁴ Nərmama me səvəi Iesu həuvən, mhəsəwpwiri in, mhəni mə, “Iərimənu. Iərimənu. Na tsəmwəhenimw!”

Iesu rərer minise nimətagi mine peiau peiau asori me, nənə heiwaiu mhəiwən. Narimnari me həuvehe mhəmərinu. ²⁵ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nahətətəien pəku səkimiaha?”

Mətə irəha həhekir. Nənimenraha rier. Kamhəni pen ti nirəha me i mə, “Nəfe nəha iərmama? Raməgkiari m nimətagi mine nui krauo nəkwən!”

Iesu rəkoui irapw iəremhə ia iəmə Karasa riti

²⁶ Irəha həier ia tənə Kalili, mhaiu ia nitətə ouihi nəha, mhəpi simwin ia nui asori, mhəuvən ia tənə səvəi nəmə Karasa. ²⁷ Nəpən Iesu ruvarei, iərmama riti ia taon riti fwe ikin ruvehe tukwe. Iərmama nəha nəremhə me kamharə irə. Nəpən ripik ripkarkahu mhə tinari, mipkapri mhə mwi ia nəkwai nimwə səvənhi, mətə ramarə ia kwopun kanimwi nərmama ikin. ²⁸ Nəpən iərmama nəha rətə Iesu, rasək əpwəmwis, muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, məgkiari asori mini mə, “Iesu, Kumwesən sə rasori anan tini nə ik. Ikuvehe mə tikəfo iou irə? Iakase ik tikəpwəh noien nəmisəien miou.” ²⁹ Nənimwin ərəha nəha raməgkiari iamini irə, ti nəri nə mə Iesu ruvəni pen raka tukwe in minuə trier ia iərmama nəha. (Nəpən me ripik nənimwin ərəha nəha rinəkwtəmhiri iərmama nəha. Nərmama hənərihi rəgin mi mine nisun mi ia jen me, mhərer tukuahag in, mətə in rəvi əmwesi jen me, iəremhə rəkoui pen in revən ia kwopun akwesakwes ikin.)

³⁰ Nənə Iesu rəres in mə, “Nəghim sin?”

Miregi rini mə, “Iou nəghik Nəkuər.” In rini iamini irə ti nəri nə mə nəremhə me həpik həməuvnimwə ia reri iərmama nəha. ³¹ Nənə nəremhə me nəha hase Iesu mə trəpwəh nərhi penien irəha həuvən ia nipəg sə rameiwaiu nukunen riwən.

✠ 8:16: Mat 5:15, Luk 11:33 ✠ 8:17: Mat 10:26, Luk 12:2 ✠ 8:18: Mat 25:29, Luk 19:26

³² Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha. Nəremhə me hase Iesu mə trəsəni irəha həuvnimwə ia rerinraha. Ro pen Iesu rəsəni irəha. ³³ Nənə nəremhə me həier ia iərmama nəha, mhəuvnimwə ia reri pikə me. Pikə me haiu, mheiwaiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw.

³⁴ Nəpın nərmama səməme kamhətui ti pikə me hətoni, hap, mhəni irapw ia taon səvənraha mine rukwənu me. ³⁵ Nənə nərmama me həier mhəuvən mə tuhəspau i mə rəfo. Nəpın həuvehe ti Iesu həti pen mhətoni iərmama nəha nəremhə me həməier irə, rarkahu, maməkure irapw ia nisui Iesu, nətərigien səvənhi rinəmak amasan. Irəha hətoni həhekir. ³⁶ Nənə səməme hənətoni nəri nəha, həni irapw ti nərmama me i mə iərmama nəha rinəfo muvehe məsanin. ³⁷ Nənə nəkur Karasa səməme kamharə ipaka ti kwopun nəha həres Iesu mə trəpwəh irəha mamevən ti nəri nə mə həhekir pik anan. Ro iamınhi irə in rəputə ia nitətə oulhi mə trirərig.

³⁸ Iərmama sə nəremhə me həməier irə rase in mə trəsəni in pwəh revən irau min. Mətə Iesu rərhi pen i ramevən, mini mə, ³⁹ “Tikrərig mevən fwe imwam, mini irapw narimnari me i Kumwesən rino mik.” Nənə iərmama nəha revən ia kwopun me pam fwe ia taon səvənhi, mamini irapw narimnari me nəha Iesu rino min.

Pran sə rirapi tinari səvəi Iesu mine prən oulhi səvəi Jaeras

⁴⁰ Nəpın Iesu rirərig pehe mwi ia nıkare nui asori, nərmama me həuvən tukwe. Rerinraha ragien ti nəri nə mə kamheitenhi in. ⁴¹ Iərmama riti fwe ikin nəghin nə Jaeras. In iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mamase in mə truvehe ia nimwə səvənhi, ⁴² ti nəri nə mə prən oulhi səvənhi ramemhə na tremhə. Prənoulhi nəha səvənhi in əpa kuatia. Nuk səvənhi ipaka reste twelef.

Nəpın Iesu ravən mamevən, nərmama həpik həukuraukurau irə. ⁴³ Pran riti nəha ikin ruvehe ramemhə ia nemhəien səvəi nıpran. Nemhəien nəha rinərə rerin irə muvehi nuk twelef. In rinouraha pam mane səvənhi ia tokta me, mətə iərmama riti riwən ko ro in rəsanin. ⁴⁴ Prən nəha rukurirə Iesu, muvehe, mirapi nusvenhi tinari səvənhi. Təkwətəkwuni a mwi nimwapw rama, nemhəien səvənhi ro sampam.

⁴⁵ Nənə Iesu rini mə, “Sin nəha rirapi iou?”

Miregi nərmama pam həni mə ripko mhə irəha. Nənə Pita rini mə, “Iərimənu. Nərmama həpik kamhərer kurkurau ik, mamhəsigiəsigi ik.”

⁴⁶ Mətə Iesu rini mə, “Rekəm. Iakukurən mə iərmama riti rirapi iou. Iakregi nəgsek rier ia nirak, mevən mo nari riti.”

⁴⁷ Nənə nəpın prən nəha rətoni mə ko in ripkərkwafə mhə, ruvehe mamətəmnimwin, minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mini irapw ia nəmri nərmama me pam mə in rirapi Iesu ti nəfe mine rinəfo məsanin akwauakw. ⁴⁸ ✠Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, “Nərik, nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin. Evən. Nəmərinuien trarə tukw ik.”

⁴⁹ Nəpın Iesu raməgkiari ihi, iərmama riti ruku pen ia nimwə səvəi iəmə asori nəha Jaeras, muvehe mini mə, “Səim prən oulhi ruvəmhə raka. Ramasan mə ikini pen ti iahatən i mə in trəpwəh pehe.”

⁵⁰ Mətə nəpın Iesu riregi nəgkiariien nəha, rini pen ti Jaeras i mə, “Tikəpwəh nehekiriien, mini a nıpərhienien ia nirak, nənə prən oulhi səim trəsənin.”

⁵¹ Nəpın Iesu rapirapw ia nimwə səvəi Jaeras, ripkəsəni mhə nərmama me pam mə tuhəuvnimwə irəha min, mətə rəsəni əpa Pita mine Jon mine Jemes mine tata mine mama səvəi prən oulhi nəha. ⁵² ✠Nərmama me pam kamhasək mamhəkwein əpwəmwis ti prən oulhi nəha, mətə Iesu rini mə, “Rəfo kimiaha hiamasək? Prənoulhi nəha ripkemhə mhə, mətə ramapri a.”

⁵³ Irəha həregi haris ia Iesu. Irəha həukurən mə prən oulhi nəha ruvəmhə raka. ⁵⁴ ✠Mətə Iesu ruvehi rəgi prən oulhi nəha, mini mə, “Prənoulhi, ərer.” ⁵⁵ Nənə nimiruien səvənhi ruvehe. Təkwətəkwuni a mwi riskəmter. Nənə Iesu rini mə tukuvei pen

naveginien min pwäh rëni. ⁵⁶ ✠ Tata mine mama sävai prën ouihi nëha nënimenrau rier, mätë Iesu rinise pen ti nirau i më trouëpwäh niniiën ti iërmama riti nëfe in rino.

9

Iesu rërhi pen nërmama sävënhï twelef më tuhëuvën mhëvisau

¹ Iesu rækwein nërmama sävënhï twelef hëuvehe mhousësimwin irëha me. Nënë in ruvei pen niskaiien minraha. Ia niskaiien nëha irëha hëukurën nifi rakaien nemhëien me ia nërmama. Nënë in ruvei pen mwi nasoriiën minraha. Ia nasoriiën nëha irëha hëukurën nëkoui irapwien nëremhë me pam. ² Nëpïn Iesu ruvei pen pam, rërhi pen irëha më tuhëuvën mhëvisau irapw nitëtë së Kumwesën ramërimënu irë, nënë mho nërmama sëmëme kamhemhë hëuvehe mhësanin. ³ In rini pen ti nirëha i më, “Kimiäha tihëpwäh nuvehiiën narimnari me sävai suatuk sëkimiaha rëmwheñ ia kaskin, uë tënëripw, uë naveginien, uë mane. Kimiäha tiharkahu ia karkahu kuatia a. ⁴ ✠ Nëpïn tihëuvën ia kwopun riti, nënë mhëuvnimwë ia nimwë riti, nimwë në in në tiharë irë meste hiëier ia kwopun nëha. ⁵ ✠ Trini minuë hiëuvën ia taon riti, mätë nërmama me ikin hëpkësevër mhë ia rerinraha tukumiäha, nëpïn hiëier ia taon sävënräha, tihounouini raka nimëkwurur ia nisumiäha ti nahatën penien më irëha hëno noien ërëha.” ⁶ Nënë nërmama me twelef sävai Iesu hëier, mhëuvën ia rukwënu me, mamhëvisau irapw nëgkiariiën amasan, mamho nërmama sëmëme kamhemhë ia kwopun me pam hëuvehe mhësanin.

Herot ramëgkiari ia Iesu

⁷ ✠ Herot, iëmë Rom së ramërimënu ia tënë Kalili, riregi narimnari me nëha Iesu ramo. Ia nëpïn nëha nëtërigiën sävënhï rëvsausini ti nëri në më nërmama me nepwin kamhëni më Jon Paptaes rinätui mwi ia nemhëien sävënhï. ⁸ Nënë nërmama me nepwin kamhëni më Profet Elaeja ruvëier pehe mwi. Nënë nërmama me nepwin mwi kamhëni më profet kupwën riti rinätui mwi ia nemhëien sävënhï. ⁹ ✠ Nënë Herot rini më, “Jon iakinërai raka kënkäpwë. Mätë sin mwi iërmama i iakamregi nëvisaiuën irë?” Ro iamihï ramëmwur më trëtë Iesu.

Iesu rëkwëni nërmama me hëpik këvsini nërman me ëpa irëha pam faef-taosen

¹⁰ Nëpïn aposol me hërërig mhëuvehe mwi ti Iesu, hëni pen tukwe in narimnari me pam sëmëme hëno. Nënë in riri raka ëpa irëha, mharaka ia nërmama mhëuvën ia taon riti nëghin në Petsaeta. ¹¹ Nëpïn nërmama me hëregi më Iesu ramevën fwe ikin, kamhëkurirë pen in. Nëpïn Iesu rëtoni irëha, rerin ragien. In rækwein irëha hëuvehe, nënë rëgkiari minraha ia nitëtë së Kumwesën ramërimënu irë, mö sëmëme nemhëien ramarë ia nirëha hëuvehe mhësanin.

¹² Rinamëruarëv meri na trivë. Nërmama sävënhï twelef hëuvehe, mhëni pen tukwe in më, “Ramasan më tikërhi pen nërmama me i hëuvën ia rukwënu me mine nëmhien me kwërha ipaka pwäh hëtui kwopun me sävai napriën mine naveginien ti nëri në më kwopun i narimnari me hëiwën ikin.”

¹³ Mätë Iesu rini pen ti nirëha i më, “Kimiäha në tihëuvei pen naveginien minraha.”

Miregi hëni më, “Kimiäha iahëuvehi a bred krirum mine nëmu këru. Rëfo? Ikokeikei më kimiäha tahëuvën mhëuvehi nëmri naveginien sävai nërmama me pam i?” ¹⁴ (Irëha hëni iamihï ti nëri në më nëpïn hëvsini a nërman me ia nirëha mätë ipaka faef-taosen.)

Nënë Iesu rini pen ti sävënhï nërmama me i më, “Kimiäha tihëuvën mho irëha hëuai irëha me mhëkure ëpëmëpë me fifti ia tëmwën kuatia.” ¹⁵ Nënë irëha hëuvën mho nërmama me hëkure rëmwheñ Iesu rimëni. ¹⁶ Nënë Iesu ruvehi bred me nëha krirum mine nëmu i këru, mëkwëtë ia nimagouagou, mëfwaki mini vivi Kumwesën tukwe, mëkwën, mauvei pen m sävënhï nërmama me më irëha tuhëpeki pen m nërmama me. ¹⁷ Nërmama me pam hani nari tipwinraha rësis. Nënë nërmama me sävai Iesu hëvai pen nipërpëri naveginien me nëha së hënanï mhëpwäh rukuër ia tënëripw irëha pam twelef.

✠ 8:56: Mak 7:36, Luk 5:14 ✠ 9:4: Luk 10:4-11 ✠ 9:5: Luk 10:11 ✠ 9:7: Mat 16:14, Mak 8:28, Luk 9:19
✠ 9:9: Luk 23:8

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

¹⁸ Nəpın riti Iesu in əpa raməfwaki irəha səvənhi me nərmama. Nənə rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama kəmhəni iou mə iou sin?”

¹⁹ ✧ Miregi həni mə, “Nərmama nepwın kəmhəni ik mə Jon Paptəes. Mətə nepwın kəmhəni ik mə Profet Elaeja. Nepwın mwi kəmhəni ik mə profet kupwən riti sə rinətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

²⁰ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə kimiaha hiaməni mə iou sin?”

Miregi Pita rini mə, “Ik Kristo sə Kumwesən rıməni mə trərhi pehe ik ikuvehe.”

²¹ Nənə Iesu rinise pen əknekın ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh niniien nəgkiariien i ti iərmama riti.” ²² ✧ Nənə in riripin nəgkiariien səvənhi mini mə, “Iou Iəməti Iərmama takaməkeikei miregi nəmisəien me rıpık. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loa tuhəuvei pehe təkutanraha miou. Tukousi əpune iou, nənə nəpın sə ro kahar irə iakətui mwi.”

Iərmama sə trukurirə Iesu traməkeikei məvrani nei kamarkuau

²³ ✧ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me pam mə, “Iərmama sə rokeikei mə truvehe mo iərmama riti səiou traməkeikei məpwəh nətərigien səvənhi, muvehi utə nei kamarkuau səvənhi ia nəpın me, məvrani mukurirə iou. ²⁴ ✧ Iərmama sə rokeikei mə trəkwtəmhiri nimiruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nimiruien səvənhi tukw iou truvehi nimiruien rerin. ²⁵ Trini minuə iərmama riti rıpeki pam narımnari me ia tıprənə i mo səvənhi i, nənə kurirə ikin remhə, mətə rıpkuvehi mhə nimiruien rerin, noien nəha trəfasitu irə? ²⁶ ✧ Iərmama sə trauris ia nəmri nərmama ti niniien mə in iərmama riti səiou, mauris mwi ti nəvisaiuen nəgkiariien me səiou minraha, Iou mwi Iəməti Iərmama, ia nəpın nəha takuvehe ia nıskaiien səiou mine ia nıskaiien səvəi tata səiou mine nagelo ikinan me, takauris ti niniien mə iərmama nəha in iərmama riti səiou. ²⁷ Mətə iakani nıpərhienien tukumiaha i nərmama nepwın kəmhərer ia kwopun i tuhəpkemhə mhə meste tuhətoni nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rier pehe.”

Nıpwrai Iesu ruvehe mopə

²⁸ Nəpın Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, ipaka nəpın eit ruvehe mukurau, nənə in riri Pita mine Jemes mine Jon mutə parei ia təkuear riti mə trəfwaki. ²⁹ Nəpın raməfwaki, nənimen ruvehe mopə. Tınari səvənhi ruvehe məpsan mamser. ³⁰ Təkwtəkwuni a iərmama kəru krauegkiari irəhar min. Irau nə Moses mine Profet Elaeja. ³¹ ✧ Krouier pehe ia nukuraanien asori, rauni narımnari me ia nıkaren səvəi nemhəien səvənhi sə trıpkə mhə tui in revən mo sampam irə fwe ia Jerusalem. ³² ✧ Ia nəpın nəha Pita mine James mine Jon haremhə napriien. Mətə nəpın harətui, harətoni nıpwrai Iesu ramser iərmama kəru nəha krouərer irəhar min. ³³ Nənə nəpın irau krınouəpwəh Iesu rauevən, Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ramasan mə kimrahar iaharuvehe i. Pwəh kimrahar iaharo tənımwə kahar, riti səim, riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Elaeja.” (Mətə Pita raməgkiari əpnəpen, nıpkukurən amasan mhə nəfe rani.)

³⁴ Nəpın in raməgkiari ihi, nəpuə riti rınauvehe minamousəman irəhar. Irəhar harətoni mə nəpuə nəha truvegi irəhar. Harətoni harhekır. ³⁵ ✧ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia nəpuə nəha, mini mə, “In nəha nərik sə iakuvərfi raka in. Kimiaha tihətərig in.” ³⁶ Nəpın Kumwesən rəgkiari pam, harəti pen mharətoni Iesu əpa ramərer. Kurirə ia nəpın nəha irəhar harəpnəpen, mharəpwəh niniien ti iərmama riti nəfe harənətoni.

Iesu rəkoui irapw nənimwın ərəha ia iəkunouihı riti

³⁷ Kını rakwakwi irə, nəpın irəha həneiwaiu raka ia təkuear nəha, nərmama həpık həuvehe ti Iesu. ³⁸ Nənə iərmama riti sə ramərer ia reri nərmama me nəha rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Iahatən. Iakase ik. Tiko muvehe mətə ro nərik. In kwənkwan kuatia. ³⁹ Ia nəpın me nənimwın ərəha riti raməkwtəmhiri in, mamə in ramərkərinari

✧ 9:19: Luk 9:7-8 ✧ 9:20: Jon 6:68-69 ✧ 9:22: Luk 9:44, Luk 18:32-33 ✧ 9:23: Mat 10:38, Luk 14:27

✧ 9:24: Mat 10:39, Luk 17:33, Jon 12:25 ✧ 9:26: Mat 10:33, Luk 12:9, 2Tim 2:12 ✧ 9:31: Luk 9:22, 13:33

✧ 9:32: Jon 1:14, 2Pit 1:16-18 ✧ 9:35: Luk 3:22

mamasæk əpwəmwis, mamərkəkəkər, nisəkwan ramaiu. Nənimwīn ərəha nəha ro pik nəmīsəien min, ko rīpkaraka akwauakw mhə irə. ⁴⁰ Iakinəres raka səim nərmama me mə irəha tuhəkoui irapw i, mətə ko həkko mhə.”

⁴¹ Miregi Iesu rini mə, “Kimiāha nəkur ipwet mine nahatətəien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou meste nəfe nəpin? Tineisən mine iakapwis kimiāha? Tiko miri nərim muvehe i.”

⁴² Nəpin iəkunouihi nəha ramavən ihi mauvehe, iəremhə ruvehi in mouini irapw ia tīprənə, mamō in ramərkəkəkər. Mətə Iesu rinise pen ti nənimwīn ərəha, mo iəmə ouihi nəha ruvehe məsanin. Nəpin rinəsanin raka Iesu ruvehi in muvei pen m səvənhi tata. ⁴³ Nənə nərmama pam səməme hətoni nəri asori nəha Iesu rino ia niskaiien səvəi Kumwesən nənimenraha rier.

Mətə nəpin irəha pam kamhəkəkəri ihi nari ia narimnari me nəha in ramo, Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, ⁴⁴ ☆“Pwəh nəgkariien me i həuvnimwə amasan ia nəkwəregimīaha. Tīpko mhə tui kuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama.”

⁴⁵ ☆Mətə irəha həregi nəgkariien i həreirei nīpwran. Kumwesən rərkwafə i mə ko irəha həkəkətoni mhə. Nənə həhekir ti nəresien Iesu mə nəfe nīpwrai nəgkariien i.

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəuvehi irapw irəha

⁴⁶ ☆Ia nəpin nəha nərmama me səvəi Iesu hənaməvisə mīnraha me mə sin ia nīrəha in rasori. ⁴⁷ Mətə Iesu rukurən nətərigien səvənraha. Ro pen in ruvehi iəkunouihi riti, mərpwi ia nīkaren, ⁴⁸ ☆nənə mīni pen ti nīrəha i mə, “Iərmama sə trəsevər ia rerin ti iəkunouihi i ia nəghik, raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Iərmama sə raməsevər ia rerin tukwe iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə truvehi irapw in ia kimiāha in nə iərmama sə rasori ia kimiāha.”

⁴⁹ Miregi Jon rini mə, “Iahatən, kīmaha iahətoni iərmama riti raməkoui irapw nəremhə me ia nəghim. Iahaməmwur mə tahənise in ti nəri nə mə rīpko mhə in kīmaha riti.”

⁵⁰ ☆Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimiāha tihəpwəh nīniseien in. Iərmama sə rīpkini ərəha mhə kimiāha in kimiāha riti.”

Nəkur Sameria həpwəh nokeikeien Iesu mə truvehe imwənraha

⁵¹ ☆Rinauvehe ipaka ti nəpin nəha Kumwesən truvehi Iesu mutə mevən ia neiai. Iesu nətərigien səvənhi ruvehe mīskai mə traməkeikei mevən fwe Jerusalem. ⁵² Nənə in rərhi pen nərmama nəpwīn mə tuhəkupwən irə. Irəha həuvən mhəier pen ia rukwənu riti səvəi nəkur Sameria mə tuhəpnəpenə ia narimnari me kurirə Iesu ruvehe. ⁵³ ☆Mətə nərmama ia kwopun nəha həkəkəseni mhə Iesu mə truvehe imwənraha ti nəri nə mə irəha həuvəkurən raka nətərigien səvənhi riskai mə traməkeikei mevən fwe Jerusalem. ⁵⁴ ☆Nəpin iərmama mi kəru səvənhi mi Jemes mine Jon krouətə noien nəha, krouni mə, “Iərimənu. Ikokeikei mə kīmrau trouəkwein napw pwəh ruku pen fwe ia neiai meiwaiu pehe mahi əmwesi irəha?”* ⁵⁵ Mətə Iesu ruvsini in mīnise pen əknekīn ti nīrau i. ⁵⁶ Nənə irəha həuvən mwi ia rukwənu əpə riti.

Nərmama nəpwīn hokeikei mə tuhəkurirə Iesu

⁵⁷ Nəpin riti Iesu mine nərmama me səvənhi kamhesi pen suatuk mamhəuvən. Nənə iərmama riti rini pen tukwe in mə, “Takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikin.”

⁵⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əprmin me səvənraha nīpəg rarə. Menu me ia nīmagouagou təpwagenraha rarə. Mətə iou, Iəməti Iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikin.”

⁵⁹ Nənə Iesu rini pen ti iərmama riti mwi mə, “Kurirə iou.”

☆ 9:44: Luk 9:22 ☆ 9:45: Luk 18:34 ☆ 9:46: Luk 22:24 ☆ 9:48: Mat 10:40 ☆ 9:50: Mat 12:30, Luk 11:23 ☆ 9:51: Mak 10:32 ☆ 9:53: Jon 4:9 ☆ 9:54: 2King 1:9-16 * 9:54: Nəkur Isrel mine nəkur Sameria həmwəki irəha me. Əvsini mwi Jon 4:9.

Mətə iərmama nəha rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən minimwi raka səiou tata.”

⁶⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Pwəh irəha hənimwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə. Mətə ik tiko muvehe, mevən məvisau irapw nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

⁶¹ ✧ Nənə iərmama riti mwi rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakevən məsəkir raka m nəkur imwak me.”

⁶² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trini minuə iərmama rauvehi kəkur i kau ravi, minamostat minamərar, maməti kurirə, ripko mhə in iəmə amasan riti sə truvehi wok ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

10

Iesu rərhi pen nərmama me sefenti-tu mə tuhəuvən mhəvisau

¹ ✧ Kurirə irə Iərimənu səkitaha rərpwi rəgin ia nərmama me nepwin mwi irəha pam sefenti-tu, mərhi pen irəha mə tuhəkupwən irə, mhəuvən kəru kəru ia taon me mine rukwənu me pam sə in mwi trukurirə pen irəha mevən ikin. ² ✧ In rini pen ti nirəha i mə, “Nəveginien sə ruvəmruə raka fwe ia nəmhien rasori pik, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houih i a. Ro iaminhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərimənu ia nəmhien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepwin mwi həuvən fwe ia nəmhien səvənhi mhəpeki nəveginien sə ruvəmruə, mhəpeki mhəuvehe. ³ ✧ Kimiaha tihəuvən, mətə tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Iakamərhi pen kimiaha mə tihəuvən mhəmwhen ia kwəti sipsip me sə kamhərer ia kurkwai kuri əprmin me. ⁴ ✧ Tihəpwəh nuvehien tənəripw sə kawai pen mane irə, uə tənəripw sə kawai pen nəveginien irə, uə put səkimiaha. Tihəpwəh napwisien ia suatuk, mhəgkiari kimiaha iərmama riti.

⁵ Nəfe nimwə tihəuvnimwə irə, tihəkupwən mhəni mə, ‘Nəmərinuien ramarə ia nimwə i.’ ⁶ Trini minuə iərmama səvəi nimwə nəha rokeikei nəmərinuien nəha, nəmərinuien səkimiaha trəuiui in. Mətə mə rekəm, trirərig mwi tukumiaha. ⁷ ✧ Kimiaha tihamarə rerin ia nimwə kuatia a, mhəpwəh nevən ənnapenien ia nimwə me. Nəfe nari irəha tuhəuvei pehe m kimaha, tihəuvehi mhəni mhənimwi. Tiho iaminha irə ti nəri nə mə kimiaha hiəmwhen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə irəha tuhərəku pehe narimnari me nəha m kimiaha.

⁸ ✧ Trini minuə kimiaha hiəuvən ia taon riti, nənə nərmama me ikin həuvehi puvnimwə kimiaha ia nimwə me səvənraha, tihəni nəfe nəveginien sə tuhəuvei pehe m kimiaha. ⁹ Nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha, tiho irəha həuvehe mhəsəni. Tihəni pen ti nirəha i mə, ‘Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha.’ ¹⁰ Mətə trini minuə kimiaha hiəuvən ia taon riti, nənə nərmama me ikin həpwəh nəsevərien ia rerinraha tukumiaha, tihəuvən, mhərer ia kurkwai suatuk me, mhəni irapw iaminhi irə mə, ¹¹ ✧ Nīməkwrur ia taon i səkimiaha i raməmak ia nisumaha, kimaha tahahakwi raka ti nəri nə mə kimiaha hiəno noien ərəha. Kimiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha, mətə kimiaha hiənəpwəh.’ ¹² ✧ Iou iakani pehe tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Sotom.”

Iesu raməgkiari skai m nərmama nepwin

¹³ ✧ “Trərəha anan tukumiaha nəkur Korasin! Trərəha anan tukumiaha nəkur Pet-saeta! Iakino raka nimtətien asori me ia taon mi səkimiaha, mətə kimiaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiaha. Ripini minuə iakino nimtətien me nəha ia taon mi nəha Taea mine Saeton, tui raka ko nərmama me ikin hənarkahu raka tinari ivis, mhəkure

✧ 9:61: 1King 19:20 ✧ 10:1: Mak 6:7 ✧ 10:2: Mat 9:37-38, Jon 4:35 ✧ 10:3: Mat 10:16 ✧ 10:4: Mat 10:7-14, Mak 6:8-11, Luk 9:3-5, 2King 4:29 ✧ 10:7: 1Kor 9:6-14, 1Tim 5:18 ✧ 10:8: 1Kor 10:27 ✧ 10:11: Wok Me 13:51, 18:6 ✧ 10:12: Jen 19:24-25, Mat 10:15, 11:24 ✧ 10:13: Mat 11:21-23

ia nimwrakw, mhəpwəh noien ərəha me səvənraha. ¹⁴ Mətə ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpinien səkimiaha triskai məpi raka nərpinien səvəi nəkur Taea mine Saeton. ¹⁵ Nənə kimiaha nəkur Kapaneam. Tukəfo ia kimiaha? Ko kuvehi utə kimiaha hiəuvən ia neiai? Rekəm! Tukuvehi irapw kimiaha hiəuvən inhəripw Imwei Nəkur Həuvamhə.”

¹⁶ ✧ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Iərmama sə ramətərig ia nəgkariien səkimiaha rəmwhen mə ramətərig mwi ia nəgkariien səiou. Iərmama sə rauvei pen təkutan m kimiaha rəmwhen mə rauvei pehe mwi təkutan miou. Nənə iərmama sə rauvei pehe təkutan miou rəmwhen mə rauvei pen mwi təkutan m Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

Nərmama me nəha irəha pam sefenti-tu hərərig mhəuvehe mwi ti Iesu

¹⁷ Nərmama me nəha irəha pam sefenti-tu hərərig mwi mhəuvehe ti Iesu, mamhəgien, mamhəni mə, “Iərimənu. Nəremhə me irəha mwi ho nəkwamaha nəpin iahəgkari minraha ia nəghim.”

¹⁸ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakinətoni kərarki irapw Setan rier ia neiai meiwaiu pehe rəmwhen ia nouəprien. ¹⁹ ✧ Həregi ro. Iakuvəuvei pehe raka nasorien m kimiaha. Kimiaha hiəukurən neivəien ia snek me mine mimi me sə kamhəpi mamho nəmisəien m nərmama. Iakiməuvehi utə kimiaha hiasori ia niskaiien me pam səvəi Setan. Nari riti riwən tro nəmisəien m kimiaha. ²⁰ ✧ Nəri nəha ro nipərhiien. Mətə rərəha kimiaha hiaməgien ti nəri nə mə nəremhə me kamho nəkwamiahə. Kimiaha tihaməkeikei mhəgien ti nəri nə mə Kumwesən ruvərai pen raka nəghimiahə fwe ia neiai.”

Iesu rerin ragien

²¹ Ia nəpin a mwi nəha Iesu rerin ruvehe mukuər ia nagienien səvəi Nənimwin Ikinan, nənə in rini mə, “Tata səiou Iərimənu ia neiai mine tiprənə iakani tanak tukw ik ti nəri nə mə ikinərkwafə narimnari me i. Nərmama səməme həukurən nari mine səməme kinahətən amasan irəha həkətoni mhə. Mətə iko pui pen m nərmama səməme həmwhen ia nipwnəti nəkwərhakwərha me hətoni. Ouəh, Tata. Nəri nəha ikino ramesi pen a nətərigien amasan səim.

²² ✧ Tata səiou rinəmri pehe raka narimnari me pam ia tipage rəgik, iou tini. Nənə iərmama riti riwən rukurən iou, mətə Tata səiou əpa. Nənə iərmama riti riwən rukurən səiou Tata. Iou əpa mine nərmama me nəha səməme rərik ragien mə tako pui pen in minraha.”

²³ ✧ Iesu ruvsini in, məgkari pen əpa m səvənhi nərmama me, mini mə, “Rerimiahə tragien ti nəri nə mə kimiaha hiamətə narimnari me i ia nəmrimiahə. ²⁴ ✧ Iakani pehe tukumiahə i mə fwe kupwən profet me həpik mine kig me həpik hokeikei mə tuhətə narimnari me i hiamətə, mətə həkətə mhə. Hokeikei mə tuhəregi nəgkariien me i hiamregi, mətə həkregi mhə.”

Iesu rusipekin ia iəmə Sameria rasitu ia iəmə Isrel

²⁵ ✧ Ia nəpin nəha, iahətən riti səvəi Loa rokeikei mə triregi atukwatukw ro Iesu mə trəfni irə. Ro pen riskəmter, mini mə, “Iahətən. Takəfo irə muvehi nimiruien rerin?”

²⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nəkukuə Ikinan rani nəfe? Nəpin ikəvsini Loa nəha miregi riməfni irə?”

²⁷ ✧ Miregi iahətən səvəi Loa rini mə, “Tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam səim, mokeikei in ia niskaiien me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim, nənə tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.”

✧ 10:16: Mat 10:40, Luk 9:48, Jon 5:23 ✧ 10:18: Jon 12:31, Rev 12:8-9 ✧ 10:19: Sam 91:13, Mak 16:18 ✧ 10:20: Mat 7:22, Eks 32:32, Fil 4:3, Rev 3:5 ✧ 10:22: Jon 3:35, 10:15 ✧ 10:23: Mat 13:16-17 ✧ 10:24: 1Tes 1:10 ✧ 10:25: Mat 22:35-40, Luk 18:18 ✧ 10:27: Dut 6:5, Lev 19:18

²⁸ ✠ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nægkiariien səim ratukwatukw. Trini minuə iko narimnari me i Nəkuuə Ikinan rani, tikuvehi nimiruien irə.”

²⁹ Mətə iahatən səvəi Loa rokeikei mə treikuə irə mə in iəmə atukwatukw. Ro pen rini pen ti Iesu i mə, “Sin nə piak?”

³⁰ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama riti rier ia Jerusalem mameiwaiu mamevən ia Jeriko. Nərmama nepwin sə kamhakres həkwtəmhiri, mhəpeki raka mane mine tinari səvənhi, mhousi in, mhap raka irə, mhəpwəh raməmak ipaka remhə. ³¹ Ia nəpən nəha pris riti ramesi pen suatuk nəha, mətoni iəmə nəha, rukurau irə ia nikare suatuk mamevən. ³² Kurirə irə kwənəkwus riti səvəi Livae sə ramasitu ia pris me ro mwi iaminihi, muvehe ia kwopun nəha, mətoni iəmə nəha, mukurau mwi irə ia nikare suatuk mamevən. ³³ Mətə iəmə Sameria riti in mwi ramesi pen suatuk nəha, ruvehe ia kwopun nəha iəmə nəha raməmak ikin. Nəpən rətoni iəmə nəha, rerin rərkwəpir tukwe. ³⁴ In revən ipaka tukwe maikuas ia nimwapw me səvənhi ia oel mine waen, nənə muvegi tərini nimwapw me, mərəhi utə iəmə nəha mukurei pen in ia təkure togki səvənhi, nənə muvehi mevən ia nimwə sə kamərəku pen kamapri ikin, mamətui amasan tukwe. ³⁵ Kini rakwakwi irə, ruvehi irapw silin kəru kino ia silva, muvei pen m iərmama nəha sə kamərəku pen min kamapri ia nimwə səvənhi, mini mə, ‘Tikətui amasan ti iəmə i. Trini minuə ikouraha mane me nepwin səim məpi raka səməmi iakauvei pehe mik, nəpən takrərig muvehe, takərpwin pehe mik.’”

³⁶ Nənə Iesu rəres mə, “Ikaməfətərig irə? Sin ia nirəhar i ro rəmwhen ia in piəvi iəmə nəha nərmama səməme kamhakres həkwtəmhiri?”

³⁷ Miregi iahatən səvəi Loa rini mə, “Sə nəha rinapi tukwe masitu irə.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik tikevən mo mwi iaminihi.”

Iesu ruvniwə ia nimwə səvəi Marta mine Meri

³⁸ Nəpən Iesu mine nərmama me səvənhi kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən, həier pen ia rukwənu riti. Pran riti fwe ikin nəghin nə Marta rəsevər ia nimwə səvənhi mə Iesu truvniwə irə. ³⁹ ✠ Prən nəha piəvni riti nəghin nə Meri. Nəpən Iərimənu səkitaha ruvniwə pehe, Meri revən məkure ipaka tukwe, mamətərig nəgkiariien səvənhi sə ramahatən nərmama me irə. ⁴⁰ Mətə Marta ko ripkəkure mhə mhətərig i ti nəri nə mə rasui raka pik nəveginien sənəi nərmama. Nənə in revən ti Iesu, mini mə, “Iərimənu. Rəfo? Ratukwatukw mə piak rəpwəh iou, iou əpa iakasui raka nəveginien sənəi nərmama me? Ni pen tukwe in mə traməkeikei masitu ia nirak.”

⁴¹ Mətə Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Marta, Marta! Ikamətərig ti narimnari me ripik. Rerim ko ripkapwis mhə. ⁴² ✠ Mətə nari kuatia a kimiaha tihaməkeikei mho. Tihətərig ia nəgkiariien səiou. In nə ramasan pik, Meri ramo. Ro pen iou takəpwəh niniseien in.”

11

Iesu rahatən nərmama səvənhi mə tuhəfəfwaki irə

¹ ✠ Nəpən riti Iesu raməfwaki ia kwopun riti, məfwaki pam, nənə iərmama riti səvənhi rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Tikahatən ro kimaha tahəfəfwaki irə rəmwhen ia Jon rinahatən nərmama me səvənhi irə.”

² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpən kimiaha tihəfwaki, tihəni iaminihi irə mə, ‘Tata, pwəh nərmama həsiai nəghim ro ikinan i.

Pwəh nitətə sə ikamərimənu irə ruvehe.

³ Tikuvei pehe nəveginien sənəməha rəmwhen səvəi nəpən ipwet.

⁴ Tikenouenou noien ərəha me səkimaha

ti nəri nə mə kimaha mwi iahamenouenou noien ərəha me səməme nərmama hamo ia kimaha.

Tikəpwəh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nərəhaien ikin.’”

⁵ Nənə Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha trevən ti in riti ia kurkwai nəp̄in ia nəp̄in, nənə mini pen tukwe in mə, ‘Iou riti. Uvei pehe ro bred kahar. ⁶ Piak riti ruku pen isipw̄in muvehe təkwtək̄wuni, mətə nəveginien sənək riwən mə takuvei pen min’?”

⁷ Iəmə nəha ia nəkwai nimwə trəgkiari mə, “Tikəpwəh nometəien iou. Iakinərapinhə raka. Kimaha nəkwərhakwərha me səiou iahənəpri raka. Ko iakəpwəh niskəmterien muvei pehe nari riti mik.’”

⁸ ✠Nənə Iesu rini mə, “Nipərhiendien iəmə nəha rini minuə ko in ripkiskəmter mhə muvei pen nari riti min. Mətə iakani pehe tukumiaha i in triskəmter muvei pen nəfe nari iərmama nəha raməres i. In tripkō mhə iam̄inhi irə ti nəri nə mə raməkwein iərmama nəha mə in riti, mətə in tro ti nəri nə mə iərmama nəha rəres in, məpwəh naurisien.

⁹ Iakani pehe tukumiaha i trini minuə kimiaha hiokeikei nari riti, ramasan mə tihəres, nənə tukuvei pehe m kimiaha. Tihətui əmisə i, nənə tihətoni. Tihəkunkun ia təp̄inhə, nənə tukəsevər tukumiaha. ¹⁰ Iərmama sə raməres nari truvehi nari. Iərmama sə ramətui əmisə nari trətoni. Iərmama sə rakunkun ia təp̄inhə tukəsevər tukwe.

¹¹ Sin ia kimiaha tata me nəp̄in iəkunouihi səvənhi rəres nəmu, trəpwəh nuvei penien nəmu, mətə truvei pen snek min? ¹²⁻¹³ Uə trini minuə rəres kwənəre menu, truvei pen mimi sə trəpi mo nəmisəien min? Rekəm! Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen narimnari amasan me m nəkwərhakwərha me səkimiaha. Mə kimiaha nəkur ərəha hiəukurən noien iam̄inhi irə, hiaməfətərig ia Tata səkimiaha ia neiai? In truvei pen Nənimw̄in Ikinan rasori mwi m nərmama səməme kamhəres in tukwe.”

Iesu mine Pielsepul

¹⁴ Nəp̄in riti Iesu raməkoui irapw iəremhə riti sə ramarə ia iərmama riti. Iərmama nəha ko ripkəgkiari mhə, mətə nəp̄in iəremhə ruvəier irə, rinaməgkiari. Nənə nərmama me hətoni həkərinari irə. ¹⁵ ✠Mətə irəha me nepw̄in həni mə, “Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Pielsepul, iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.”

¹⁶ ✠Nərmama nepw̄in mwi kamhəres pen Iesu i mə, “Ko iko ro nimtətien riti sə ruku pen ia neiai pwəh iahətoni mhəukurən mə ik pərhiēn Kumwesən rərhi pehe ik?”

¹⁷ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, nənə rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə ieni riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nitətə sə ieni nəha ramərimənu irə truvehe mərəha. Trini minuə nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə riti həuai narəien səvənraha ro kəru irə, kamhousi irəha me, irəha ko həpkarə amasan mhə. ¹⁸ Trini minuə Setan ruai narəien səvənhi ro kəru irə, raməkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama, nitətə sə in ramərimənu irə trəfərer əpwəmwis? Trəsas miwən. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiaməni iou mə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Pielsepul. ¹⁹ Trini minuə nəgkiariien nəha səkimiaha ro nipərhiendien, rəfo ia nərmama me səkimiaha? Irəha kamhəkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi sin? Səvəi Setan? Rekəm! Ro pen ramasan mə irəha həkiri nəgkiariien i səkimiaha. ²⁰ ✠Mətə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Kumwesən. Noien nəha ramahatən pen mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe raka tukumiaha.

²¹ Nəp̄in iəmə skai riti rauvehi narimnari me səvəi naruagəniēn ia rəgin, mamərer tukuahag ia nimwə səvənhi, nautə me səvənhi iərmama riti ko ripkuvehe mhə makres i.

²² ✠Mətə trini minuə iəmə riti niskaiien səvənhi rasori mwi irə ruvehe, in traruagən irau min ruvehi irapw in, mipek̄i raka narimnari me səvənhi sə ramərer irə mamaruagən. Nənə kurirə irə, in truai narimnari me sə in riməpek̄i raka ia rəgi iəmə skai nəha, mipek̄i pen mine in me nepw̄in.

²³ ✠Iərmama sə ripkukurirə mhə iou in raman əpə ia nirak. Nənə iərmama sə ripkasitu mhə ia nirak, mipek̄i nərmama mhəuvehe tukw iou, in raməkoui kirkiri irəha.”

Iesu raməgkiari ia nənimw̄in ərəha

✠ 11:8: Luk 18:5 ✠ 11:15: Mat 9:34, 10:25 ✠ 11:16: Mat 12:38 ✠ 11:20: Eks 8:19 ✠ 11:22: Kol 2:15

✠ 11:23: Luk 9:50

²⁴ “Nəpɪn kɪnəkouɪ ɪrapw nənimwɪn ərəha riti ia iərmama, nənimwɪn ərəha nəha trəfo ɪrə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwis ikin. Nəpɪn rɪpkətoni mhə, trəgkiari iamɪnhi ɪrə mə, ‘Təkrərig mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier ɪrə.’ ²⁵ Nənə nəpɪn rɪrərig muvehe, trətoni mə nimwə nəha kinaies amasan ɪrə, narimnari me pam kamhəmrimər a ia təmwekinraha. ²⁶ ✨Nənə in trevən miri mwi nənimwɪn ərəha me sefen səməme hərəha mhəpi raka in, miri ɪrəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi, nənə mharə ia reri iərmama nəha. Nənə nimɪruien səvəi iərmama nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən.”

Iərmama sə ramo nəkwai Kumwesən triregi ramasan

²⁷ ✨Nəpɪn Iesu rani ɪrapw narimnari me nəha, pran riti ia reri nərmama rəkwein əpwəmwis, mini pen ti Iesu i mə, “Pran sə rərəhi ik, muvei pen kənunu mik, rukurən nagienien.”

²⁸ ✨Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Mətə nərmama səməme kamhəregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mamho nəkwən həukurən nagienien mwi mhəpi raka.”

Nərmama hokeikei mə Iesu tro nɪmtətien riti

²⁹ ✨Nəpɪn nərmama me həuvehe mənəmhəpik, Iesu rini mə, “Nərmama ipwet mine ɪrəha nəkur ərəha. Kamhətui a nɪmtətien. Kumwesən trəpwəh nuvei penien nɪmtətien riti mwi mɪnraha, mətə nɪmtətien əpa səvəi Profet Jona. ³⁰ Fwe kupwən Profet Jona ruvehe mo nɪmtətien ɪrə mine nəkur Nineve. Rəmwhen a mwi iou, Iəməti Iərmama, takuvehe mo nɪmtətien ia nirak mine nərmama ipwet mine. ³¹ ✨Ia nəpɪn nəha Kumwesən trərpwɪn noien ərəha me ɪrə, prən asori sə rɪnamərimənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer ɪrəha nərmama ipwet mine, nənə mini mə ɪrəha nəkur ərəha me. Iakani iamɪnhi ɪrə ti nəri nə mə prən nəha ruku pen ia nɪkare tənə fwe isipwɪn anan muvehe mə triregi nukurənien səvəi Solomɔn. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Solomɔn in i ia kwopun i. ³² ✨Ia nəpɪn nəha Kumwesən trərpwɪn noien ərəha me ɪrə, nəmə Nineve tuhərəer ɪrəha nərmama ipwet mine, nənə mhəni mə ɪrəha nəkur ərəha me. Iakani iamɪnhi ɪrə ti nəri nə mə nəpɪn nəmə Nineve həregi Jona raməvisau, ɪrəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i.”

Iesu raməgkiari ia nənime iərmama

³³ ✨“Iərmama riti riwən ko rihiai pen napw ia laet mukurei pen ia kwopun afafa ikin uə rəuiui ia nari riti, mətə trukurei utə i ia nəri kakurei utə laet ɪrə mə nərmama səməme həuvnimwə pehe tuhətoni raməhiərpwɪn nari. ³⁴ Nənimem nə rauvei pehe nukuraanien m nɪpwrəm. Nəpɪn nənimem rəsənɪn, nɪpwrəm pam rukuər ia nukuraanien. Mətə nəpɪn nənimem rərəha, nɪpwrəm pam rukuər ia nəpitəvien. ³⁵ Ro iamɪnhi ɪrə tikaməkeikei mhəskun amasan nukuraanien nəha ia rərɪm mə rɪpkə mhə nəpitəvien ɪrə. ³⁶ Mə nɪpwrəm pam rukuər ia nukuraanien sə nəpitəvien riti riwən ɪrə, trəhiərpw amasan rəmwhen ia laet sə raməhiərpw mauvei pehe nukuraanien mik.”

Iesu rəgkiari ia Farisi me mine nahatən me səvəi Loa

³⁷ ✨Nəpɪn Iesu raməgkiari ihi, Farisi riti rəres pen in mə trevən ia nimwə səvənhi, mənɪ pəri nari ɪrau min. Ro pen Iesu revən muvnimwə məkure mə trəni nari. ³⁸ Nənə Farisi nəha rərkərinari nəpɪn rətoni mə Iesu rɪpkukupwən mhə məkwerig kurirə rəni nari.

³⁹ ✨Nənə Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kɪmiaha Farisi me noien səkimiaha rəmwhen ia tikikap mine tɪkinari kamaikuas ɪrə ɪruə rəmher mətə nəkwən rəmkekɪk. Fwe imwə rərɪmiaha rukuər ia nakresien mine nərəhaien. ⁴⁰ Kɪmiaha me i hiəreirei nari. Hiaməfətərig ɪrə mə Kumwesən sə rino nəri ɪruə rɪpkə mhə mwi sə fwe imwə? ⁴¹ Mətə ramasan mə kɪmiaha hiəuvehi nəveginien mine nui sə krouəmək ia nəkwai tikikap me

✨ 11:26: Jon 5:14 ✨ 11:27: Luk 1:28,42,48 ✨ 11:28: Luk 8:15,21 ✨ 11:29: Mat 16:4 ✨ 11:31: 1King 10:1-10 ✨ 11:32: Jon 3:5-10 ✨ 11:33: Mak 4:21, Luk 8:16 ✨ 11:37: Luk 7:36, 14:1 ✨ 11:39: Mat 15:2

mine tikinari me sækimiaha, mhəuvehi mhəuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Nənə tihətoni narimnari me pam tuhəmher tukumiaha.

⁴² Mətə trərəha anan tukumiaha Farisi me ti nəri nə mə kimiaha hiaməuui narimnari me pam sækimiaha ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iamīnhi irə ia nəri ouihī rəmwhen ia nimwai nei me səməme kavi rərəgi pen ia nəveginien. Mətə hiənənouenou noien atukwatukw səvəi nəkirīien iərmama, mhənənouenou mwi noien səvəi nokeikeien Kumwesən. Ramasan mə kimiaha hio noien mi nəha, mhəpwəh nənənouien mwi sə nəha hiamo ia nəri ouihī.

⁴³ Trərəha anan tukumiaha Farisi me ti nəri nə mə ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hiokeikei mə tihəkure ia kwopun amasan me. Ia kwopun kamomaket me ikin hiokeikei mə nərmama tuhəkwein kimiaha ia nisaiien.

⁴⁴ Trərəha anan tukumaha ti nəri nə mə kimiaha hiəmwhen ia kref me kipko mhə mak ia nirəha, nənə nərmama hərəirei mamhəvən utə ia nirəha.”*

⁴⁵ Ia nəpīn nəha iahtən riti səvəi Loa rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Nəpīn ikani nəgkariien me nəha, ikani ərəha mwi kimaha.”

⁴⁶ Miregi Iesu rini mə, “Trərəha anan mwi tukumiaha nahatən me səvəi Loa ti nəri nə mə hiaməkeikei m nərmama me mə tuhəsi pen loa skai me səməme həmwhen ia katipə sə rīpam. Mətə kimiaha ko hiəpkuvei pen mhə nukwai rəgimīaha riti mhasitu ia nirəha ti natipaien. ⁴⁷ Trərəha anan tukumiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəuvrhəkin kref me səvəi profet me səməme kaha kupwən me sækimiaha hənousi əpune irəha. ⁴⁸ Ia noien nəha kimiaha hiamo pui atukw a kimiaha mə rerimīaha ragien ia narimnari me nəha kaha kupwən me sækimiaha hənə. Irəha hənousi əpune profet me, nənə kimiaha hiəuvrhəkin kref me səvənraha. ⁴⁹ Ro iamīnhi irə Kumwesən sə rukurən pam nari rini mə, ‘Iou takərhi pen profet me mine aposol me həuvən ti nirəha. Irəha tuhousi əpune nəpwīn, mhometə nəpwīn.’ ⁵⁰ In tro iamīnhi irə mine mə nərmama ipwet mine tuhəuvehi nərpwīnien ti nite profet me pam sə rinostat maiu ia nukune narəien muvehe. ⁵¹ Nite Epel muvehe meste nite Sekarəea sə kinousi əpune in ia nimwə səvəi Kumwesən ia nimwrhenhi nifatə mine kwopun sə ro ikinan, iakani nīpərhiēnien tukumiaha i nərmama ipwet mine tuhəuvehi nərpwīnien ti nitenraha pam.

⁵² Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa ti nəri nə mə kimiaha hiərkwafə ki sə raməsevər ia təpīnhə ia nimwə nəha nukurənien raməmak ia nəkwān. Kimiaha hiəpkuvnimwə mhə, nənə mamhənise mwi səməme hokeikei mə tuhəuvnimwə.”

⁵³ Nəpīn Iesu rier ia kwopun nəha mamevən, nahatən me səvəi Loa mine Farisi me hərəgi niemaha rīnaməpi pīk irəha. Hənaməres Iesu nəresien me ia narimnari me rīpīk.

⁵⁴ ✧ Irəha hamərəer mwatuk mə tuhəkwtəmhirī in trini minuə rəfwəkour ia nəgkariien səvənhi.

12

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəsiari ti noien səvəi Farisi me

¹ Ia nəpīn nəha nərmama həpīk həmwhen ia taosen m taosen həuvehe mhousəsīmwin irəha me. Kwopun rouihī. Hameivə pen ia nisunraha me. Nənə Iesu rukupwən mægkari pen m nərmama me səvənhi, mīni mə, “Kimiaha tihaməsiari ti yis səvəi Farisi me. Yis nəha in nə noien səvəi kəuətkəsua. ² ✧ Narimnari me pam səməme kamhərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme kamhəmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ³ Ro pen nəfe nəgkariien kimiaha hiəni ia nəpitəvien nərmama tuhəregi ia nukuraanien. Nəfe nəgkariien kimiaha hiəsivən irə ia kwopun afafa tukini irapw ia təkure nimwə me.”

Nərmama tuhaməkeikei mhehekir Kumwesən

* 11:44: Ia narəien səvəi nəkur Isrel, trini minuə iərmama riti rirapi nīpwrai iərmama sə remhə in truvehe məmkekemik ia nikaren səvəi nəfwakien səvənraha. Ro pen irəha tuhaməkeikei mheri amasan təmwhēki kref me mə nərmama tuhəpwəh navən pēkinien ia nirəha.” Əvsini mwi Nam 19:16. ✧ 11:54: Luk 20:20 ✧ 12:2: Mat 16:6, Luk 8:17

⁴ “Iou me nepwīn, iakani pehe tukumiaha i mā kīmiaha tihəpwəh nehekīrien nərmama səməme həukurən nousi əpuneien nīpwramiaha mətə kurirə irə ko həpko mhə nari riti mwi. ⁵ Mətə takini pehe tukumiaha i sin nəha tihaməkeikei mhehekir i. Tihaməkeikei mhehekir Kumwesən ti nəri nə mə nəpīn in rinousi əpune raka iərmama, rauvehi nasoriien ti nosə penien in ia kwopun napw asori rauək ikin. Ouəh, nīpərhienien, iakani pehe tukumiaha i mā kīmiaha tihaməkeikei mhehekir in. ⁶ Rerīmiaha rirhi ro kwəti menu me. Nənimenraha reiwaiu. Kauvehi krirum ia silin sə rouihi anan kəru, mətə kwəti menu me nəha Kumwesən ko rīpkenouenou mhə riti. ⁷ ✠ Hətə ro nīmwai nukwənemiaha, mətə Kumwesən rīnəvsini pam raka irəha. Ro iamīnhi irə kīmiaha tihəpwəh nehekīrien. Ia nənimen kīmiaha hiamasan mwi mhəpi raka kwəti menu me nəha həpik.”

Iesu rəgkiari ia naurisien mīne nehekīrien

⁸ “Takani pehe tukumiaha i. Iərmama sə trīni irapw ia nəmri nərmama me mə in iərmama riti səiou, Iou mwi Iəməti Iərmama takini irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə in iərmama riti səiou. ⁹ ✠ Mətə iərmama sə trīni irapw ia nəmri nərmama me mə in rīreirei iou, iou mwi takini irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə iakreirei in. ¹⁰ Iərmama sə trīni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou Iəməti Iərmama irə, Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien səvənhi, məpwəh nərpwīnien. Mətə iərmama sə trīni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Nənīmwin Ikinan irə, Kumwesən trīpkenouenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpīn riti. Nərpwīnien səvənhi trarə rerin.

¹¹ ✠ Nərmama tuhəuvehi kīmiaha, mhərpwi irapw kīmiaha ia nəmri nəmə asori me səvəi nīmwfəwaki me səvəi nəkur Isrel mīne ia nəmri nərmama səməme kamhərimənu mīne səməme kamhəuvehi nasoriien mə irəha tuhəkiri nəgkiariien me səkīmiaha. Ia nəpīn nəha kīmiaha tihəpwəh nətərig pīkien mə tihəfo mhəsəripīn nəgkiariien səvənraha uə tihəni nəfe nəgkiariien ti nīrəha i. ¹² Tihəpwəh nətərig pīkien irə, ti nəri nə mə nəpīn atukwatukw nəha səkīmiaha sə tihəgkiari irə, Nənīmwin Ikinan trahətən kīmiaha ia nəfe nəgkiariien tihəni.”

Iesu raməgkiari ia nautə səvəi tīprənə i

¹³ Iərmama riti ia reri nərmama me nəha rini pen ti Iesu i mə, “Iahətən. Tata səiou ruvəmhə raka. Ni pen ti piak i mə pwəh kīmrau iarouwai pəri narimnari me nəha tata rīnəmri mə səkimrau.”

¹⁴ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərman. Sin mə takəmri amasan nəvisəien səkimirau? Rīpko mhə wok səiou nə.” ¹⁵ ✠ Nənə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Kīmiaha tihətui amasan, mhəpwəh nəsenien noien i kīmiaha hiokēikei mə tihəuvehi nautə me rīpik. Nukune nīmīruien səvəi iərmama rīpko mhə in nə nautə asori səvənhi.”

¹⁶ Nənə Iesu rini nusipekīnien riti ti nīrəha i mə, “Iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nəvegīnien rasori pīk ia nəmhiēn səvənhi. ¹⁷ Rerīn rirhi mīnuə ‘Takəfo i? Kwopun riti mwi səiou takəmri amasan nəvegīnien sənək ikin rīwən.’

¹⁸ Iərmama nəha ramətərig tukwe, nənə mīni mə, ‘Ah, iakukurən nəfe tako. Takeitehi nīmwe me səiou, nənə muvrhəkīn tain me rasori mwi. Ia nīmwe me nəha takəmri pen nəvegīnien me sənək mīne narimnari amasan me pam səiou.’ ¹⁹ Nəpīn iərmama nəha rīno pam, in rəgkiari iamīnhi irə mīni mə, ‘Səiou narimnari amasan me sə iakīməfate i ruvəpīk. Takīmīru irə nuk rīpik. Ramasan mə takapwis, məvegīn, mənīmwi, magien.’

²⁰ Mətə Kumwesən rini pen tukwe in mə, ‘Ik iərmama ikreirei nari. Ipwet ia nəpīn tako ik ikemhə. Nənə tukəfo ia narimnari me nəha ikinəpnəpənə irə? Sin truvehi?’

²¹ ✠ Noien nəha rəmwhen mwi iərmama sə ramoeite nautə me səvənhi mə səvənhi əpa, mətə ia nəmri Kumwesən in iəmə auər a.”

²² Nənə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Ro iamīnhi irə iakani pehe tukumiaha i kīmiaha tihəpwəh nətərig pīkien ti nīmīruien səkīmiaha mamhəres nəfe tihani. Tihəpwəh nətərig pīkien ia nīpwramiaha mamhəres nəfe tiharkahu i. ²³ Nīmīruien rīpko

✠ 12:7: Luk 12:24, 21:18, Wok Me 27:34 ✠ 12:9: Luk 9:26 ✠ 12:11: Mak 13:11, Luk 21:12-15 ✠ 12:15: 1Tim 6:9-10 ✠ 12:21: Mat 6:19-20

mhə səvəi nəveginien əpa. Nipwrai iərmama ripko mhə səvəi tinari əpa. ²⁴ ✠ Hətoni ro menu me ia nimagouagou. Həpwəh nəpweien nari, mhəpwəh nesiien nukwan. Nimwə səvənraha sə kamhoeite nəveginien ikin riwən. Mətə Kumwesən raməkwməni irəha. Nənə ia nənimen kimiaha hiamasan pik mhəpi raka menu me. ²⁵ Sin ia kimiaha ko ro nimiruien səvənhi rəpwəmwis mwi səvəi nəpən ouihī a trini minuə ramətərig pik tukwe? ²⁶ Mə riskai tukumiaha ti noien nəri nəha rouihī, rəfo hiamətərig pik ti narimnari me nəpwīn mwi?

²⁷ Hətoni ro tihinari me mə kamhəfəutə irə. Irəha həpwəh noien wok, mhəpwəh nitiriien tinari. Mətə iakani pehe tukumiaha i Kig Solomon fwe kupwən nautə səvənhi rasori pik, mətə tinari səvənhi ripkamasan mhə rəmwhen ia tihinari me i. ²⁸ Kimiaha nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə. Kumwesən rauvei pen tinari amasan me m tihinari me, nəri auə a tihinari me kamhəmīru ipwet mətə trakwakwi haukei, mhəsas, kuvani ia napw. Mə Kumwesən ramo iamīnha irə, in truvei pehe mwi tinari m kimiaha məpi raka. ²⁹ Kimiaha tihəpwəh nətui əmisəien nəfe tihani uə nəfe tihənīmwi. Kimiaha tihəpwəh nətərig pikien tukwe, ³⁰ ti nəri nə mə nərmama ia tənəmtənə me ia təkure tīprənə i kamhətui əmisə narimnari me nəha, nənə Tata səkimiaha ruvəukurən raka narimnari me nəha mə kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi. ³¹ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhətui əmisə nitətə sə in ramərimənu irə, nənə in trəriari pehe mwi narimnari me nəha m kimiaha.

³² ✠ Kimiaha i sipsip me səiou hiəpkəpik mhə. Tihəpwəh nehekiriien. Tata səkimiaha rerin ragien ti nuvei peheien nitətə sə in ramərimənu irə m kimiaha. ³³ ✠ Tihəmri pen nəmri nari ia narimnari me səkimiaha, mhəuvehi mane ia nirəha, nənə mhəuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Tihəkusi tənəripw me sə tuhəpkimərir mhə ia nəpən riti mhəvai pen nautə səkimiaha ia nirəha. Tihəfate pen nautə səkimiaha fwe ia neiai. Ia kwopun nəha nautə səkimiaha ko ripkiwən mhə ia nəpən riti ti nəri nə mə iərmama səvəi nakresien riwən uvne me həpkouraha mhə narimnari. ³⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səkimiaha raməmak ikin, nətərigien səkimiaha traməmak mwi ikin.”

Iesu raməgkiari ia nuveheien səvənhi

³⁵ ✠ “Kimiaha tihaməkeikei mharkahu tinari səvəi wok, nənə mhəhiai pen napw ia laet me səkimiaha pwəh rauək rerin. ³⁶ ✠ Ho rəmwhen ia nərmama səməme kamheitenhi iəmə asori səvənraha mə trier ia nəveginien asori səvəi iərman sə kiri pen vi a pran səvənhi, muvehe ia rukwənu səvənhi. Nəpən in ruvehe, mīkunkun təpīnhə, təkwtəkwni a irəha tuhəsevər ia təpīnhə tukwe. ³⁷ ✠ Trini minuə iəmə asori nəha ruvehe mətəni nərmama me nəha səməme kamho tukwini nari min kamhətui mhəpkapri mhə, rerinraha tragien. Iakani nipərhiienien tukumiaha i iəmə asori nəha trarkahu tinari səvənhi səvəi wok, nənə mīni pen ti nirəha mə tuhəkure mhani nari. Nənə in trisui raka nəveginien, muvei pen mīnraha. ³⁸ Trini minuə iəmə asori nəha ruvehe ia kurkwai nəpən, uə ia nəpən rəiə rakaka irə, mətəni nərmama me nəha səməme kamho tukwini nari min kamhətui mhəpkapri mhə, rerinraha tragien. ³⁹ ✠ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Trini minuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpən iərmama riti truvehe, muvniwə ia nəkwai nimwə səvənhi, makres, in tramətui a məpwəh napriien. Ko in rəpwəh nəsenien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi, muvniwə, makres. ⁴⁰ Rəmwhen a mwi kimiaha mwi tihaməkeikei mhəpnəpenə ti nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, takuvehe ia nəpən riti tihakiraka iou.”

⁴¹ Miregi Pita rini mə, “Iərimənu. Ikani nusipekinien nəha maməgkiari pehe m kimaha əpa uə ikaməgkiari pen mīne nərmama me pam?”

⁴² Miregi Iərimənu səkitaha rini mə, “Iotukwininari sə rukurən nari, mamə nəkwai iəmə asori səvənhi ia nəpən me, iəmə asori səvənhi truvehi utə in ruvehe masori ia səvənhi iotukwininari me pam mə trəkwməni irəha ia nəpən atukwatukw kamhani nari irə. ⁴³ Trini minuə iəmə asori səvəi iotukwininari nəha ruvehe, mətəni mə ramo wok

✠ 12:24: Sam 147:9, Luk 12:7 ✠ 12:32: Luk 22:29, Rev 1:6 ✠ 12:33: Luk 18:22 ✠ 12:35: Eks 12:11, Mat 25:1-13 ✠ 12:36: 1Pit 1:13, Mak 13:33-36 ✠ 12:37: Jon 13:4 ✠ 12:39: Mat 24:43-44, 1Tes 5:2

me iaminha irə, iotukwininari nəha rerin tragien. ⁴⁴ ✧ Iakani nipərhiendien tukumiaha i iəmə asori nəha truvehi utə iotukwininari nəha ruvehe masori ia narimnari me pam səvənhi. ⁴⁵ Mətə mə iotukwininari nəha rerin rinamrhi mə iəmə asori səvənhi ramo tanpen, məpwəh nuvehe akwauakwien, nənə rinamousi nərman mine nipran səməme kamho tukwini pəri nari irəha min, maməvegin, mamənimwi, mamakonə, ⁴⁶ iəmə asori səvənhi truvehe ia nəpin riti in trakiraka in, uə ia aoa riti sə in rireirei. Iəmə asori səvənhi trərpwin noien ərəha me səvənhi, məmri pen in ramarə irəha nərmama səməme həkini mhə nipərhiendien ia nəgkiariien səvənhi.

⁴⁷ ✧ Iotukwininari sə ruvəukurən raka nəkwai iəmə asori səvənhi, mətə ripkəpnəpenə mhə, uə ripkesi pen mhə nəkwai, tukərisi pik in. ⁴⁸ Mətə iotukwininari sə rireirei nəkwai iəmə asori səvənhi, nənə mo nari riti ratukwatukw mə tukərisi in tukwe, tukərisi mərū a in. Iərmama sə Kumwesən ruvei pen narimnari me ripik min traməkeikei mo narimnari me ripik. Nənə iərmama sə nərmama həmri pen narimnari me ripik ia rəgin, tuhəres pen in narimnari me ripik mwi.”

Nəgkiariien səvəi Iesu tro nərmama həuui irəha me

⁴⁹ Nənə Iesu rini mə, “Iou iakuvehe mə takərarki pehe napw ia tiprənə i. Iakuə ko napw nəha ruvəuək raka, mətə ripkuək mhə ihi. ⁵⁰ ✧ Səiou riti nəha pəptaes tukaməkeikei kakiətənimw iou irə. Nənə təkwtəkwuni iakamregi rərəha pik anan meste tuko sampam irə. ⁵¹ ✧ Nətərigien səkimiaha rəfo? Hiənuə iakuvehe mə tako nərmama ia tiprənə i harə ia nəmərinuien? Iakani pehe tukumiaha i mə iapkuvehe mhə mə tako nərmama harə ia nəmərinuien, mətə iakuvehe mə tako nərmama həuui irəha me. ⁵² Təkwtəkwuni mamevən trini minuə nərmama krirum kamharə ia nəkwai nimwə kuation, irəha tuhəuui irəha me. Kahar tuharəmwəki kəru. Kəru trouəmwəki kahar. ⁵³ ✧ Irəha tuhəuui irəha me. Tata trəmwəki tini iərman, tini iərman trəmwəki tata səvənhi. Mama trəmwəki tini pran, tini pran trəmwəki mama səvənhi. Kaka pran trəmwəki prisini pran, prisini pran trəmwəki kaka pran səvənhi.”

Nimətətien me nəha Iesu ramo

⁵⁴ Iesu rini nəgkiariien riti mwi ti nərmama me mə, “Nəpin kimiaha hiətoni nəpuə riti rutə ia nukunhi təsi, təkwtəkwuni a hiəni mə, ‘Kwa nesən trauər.’ Nənə nesən rauər. ⁵⁵ Nənə nəpin kimiaha hiətoni nimətəgi natogə riskəmter, hiəni mə, ‘Kwa nukwəsikər travən.’ Nənə nukwəsikər ravən. ⁵⁶ Kimiaha kəuətkəsua me! Hiəukurən nətəien tiprənə mine niməgouagou, nənə mhəukurən nəfe nari irau krouahatən pen. Mətə rəfo hiəreirei nipwrai nimətətien me i kamo ipwet mine?”

Iesu rəgkiari ia nəvisəien

⁵⁷ “Kimiaha tihaməkeikei mhəkiri suatuk me, mhəni mə sə pəku nəha ratukwatukw. ⁵⁸ Trini minuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouərər ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramasan mə tikevən akwauakw, rouəmri atukwatukw nəri nəha nəpin ipkevən mhə ihi ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin. Rərəha iərmama nəha ikino noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə sə raməkiri nəgkiariien, nənə iəmə sə raməkiri nəgkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ⁵⁹ Iakani nipərhiendien tukw ik i tikəpwəh nierien meste ikərəku pen pam faen me səim.”

13

Nərmama me pam tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səvənraha

¹ Ia nəpin a mwi nəha, nərmama nepwin həuvehe mhəvisau pen m Iesu mə Paelat rinousi əpune nəmə Kalili me nepwin nəpin irəha kamhəvi nite nərimiru me ia nifatə səvəi Kumwesən. ² ✧ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiaməfətərig ia nəmə Kalili me nəha? Irəha hərəha anan mhəpi raka nəmə Kalili me nepwin ti nəri

✧ 12:44: Mat 25:21,23 ✧ 12:47: Jem 4:17 ✧ 12:50: Mak 10:38-39 ✧ 12:51: Mat 26:38, Jon 12:27 ✧ 12:53: Maeka 7:6 ✧ 13:2: Jon 9:2

nə mə irəha hemhə iaminha irə? ³ ✠ Rekəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien, kimiaha pam tihemhə rəmwhen ia nirəha. ⁴ Uə kimiaha hiaməfətərig ia nərmama me nəha eitin nimwə riti rəpwəmwis mutə rimwei, məkure tərini irəha, hemhə? Irəha hərəha anan mhəpi raka irəha me nepwin səməme kamharə fwe Jerusalem? ⁵ Rekəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien, kimiaha pam tihemhə rəmwhen ia nirəha.”

Iesu rusipekin ia niemis riti ripkukuə mhə

⁶ ✠ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Iərmama riti rəpwei niemis riti ia nəmhiən səvənhi. Nənə ia nəpən riti ruvehe mamətui nukwan, mətə ripkətə mhə riti. ⁷ ✠ Ro pen rini pen ti iərmama sə raməmhu səvənhi mə, ‘Ətə ro. Nuk kahar nəha təkwtəkwuni iakuvehe mamətui kwənkwai niemis i, mətə iapkətə mhə riti. Ərai əmwesil! Ramərer auər a ia tiprənə i.’

⁸ ✠ Miregi iərmama sə raməmhu səvənhi rini mə, ‘Iəmə asori. Əpwəh rərer nuk riti mwi. Pwəh iakeri nukunen mukuraukurau, nənə mərki pen nimwinahak sə trasitu irə mutə amasan. ⁹ Trini minuə rərer nuk riti mwi mukuə, ramasan. Mətə mə ripkukuə mhə, ikukurən nərαι əmwesiien.’ ”

Iesu ro pran riti təkutan rikou ruvehe məsanin ia Sapat

¹⁰ Nəpən riti ia Sapat Iesu ramahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ¹¹ Pran riti nəha ikin nənimwin ərəha rinarə raka irə ia nuk eitin mamə təkutan rikou. Prən nəha rəmakəmək a, ko ripkərer atukwatukw mhə. ¹² Nəpən Iesu rətoni, rəkwein pen prən nəha, mini pen tukwe in mə, “Prən i. Takifi raka nemhəien səim ia niram.” ¹³ Nənə Iesu rəmri pen rəgin mi irə, nənə təkwtəkwuni a təkutai prən nəha ruvehe matukwatukw. Nənə in rəgnəgini Kumwesən.

¹⁴ ✠ Mətə iəmə asori səvəi nimwəfwaki niemaha rəpi ti nəri nə mə Iesu romasan prən nəha ia Sapat. In rini pen ti nərmama i mə, “Nəpən sikis nəha ratukwatukw mə tuko wok irə. Həuvehe ia nəpən me nəha pwəh in romasan nipwramiaha. Mətə ia Sapat kimiaha tihəpwəh nuveheien.”

¹⁵ ✠ Miregi Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kimiaha kəuətkəsua me. Sin ia kimiaha rəpwəh nifiien səvənhi kau uə togki ia Sapat, misigi, mevən ti nui? Kimiaha pam hiamə nəri i! ¹⁶ ✠ Nənə rəfo ia prən i Setan rirukwi nuk eitin? In kwənəkwus riti səvəi Epraham. Ko iapkihi mhə nemhəien i irə ia Sapat?”

¹⁷ Nəpən Iesu rini nəgkiariien nəha, nərmama pam səməme kamhətə ərəha in həregi hauris. Mətə səməme həkətə ərəha mhə in rərinraha ragien ti narimnari asori me sə in ramo.

Nusipekinien səvəi kwənuni nei nəha mastat

¹⁸ Nənə Iesu rini mə, “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia nəfe nari? Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen irə? ¹⁹ Rəmwhen ia nuni nei mastat sə rouihi anan ia nuni nei me. Iərmama riti ruvehi, məpwei ia nəmhiən səvənhi, nənə rutə, muvehe mo nei irə, nənə menu me ia nimagouagou ho pen kwətəpag me səvənraha ia rəgin me.”

Nusipekinien səvəi yis

²⁰ Nənə Iesu rarə mini mwi mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə? ²¹ Rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, muvehi mərəpi irau floa me ripik, nənə məpwəh meste yis rəsə floa me pam rəsisi.”

Iesu rəgkiari ia kwəruə sə rouihi

²² Iesu ravən makurau ia taon me mine rukwənu me, mamahatən nərmama, mamesi pen suatuk səvənhi mamevən mə treste nari fwe Jerusalem. ²³ Nənə iərmama riti rini

✠ 13:3: Sam 7:12 ✠ 13:6: Mat 21:19 ✠ 13:7: Luk 3:9 ✠ 13:8: 2Tes 3:9,15 ✠ 13:14: Eks 20:9-10, Dut 5:13-14, Luk 6:7, Jon 5:16 ✠ 13:15: Luk 14:5 ✠ 13:16: Luk 19:9

pen tukwe in mə, “Iərimənu. Nərmama me nəha Kumwesən truvehimiru irəha tuhəpik uə tuhouihi a?”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i minuə, ²⁴ ✧ “Kimiaha tihaməkeikei mhousari mhəuvnimwə ia kwəruə ouihi. Iakani pehe tukumiaha i nərmama həpik tuhousari ti nuvnimwəien, mətə tuhəpwəh nuvnimwəien. ²⁵ ✧ Iəmə asori səvəi nimwə nəha triskəmter, məsisəg ia təpinhə ia nimwə səvənhi.

Ia nəpin nəha kimiaha tihərer iruə, mamhərui təpinhə, mamhəni mə, ‘Iərimənu, əsevər ia təpinhə tukumaha.’

Miregi in trini pehe tukumiaha i mə, ‘Kimiaha hiəuku pəku? Iakreirei kimiaha.’

²⁶ Miregi kimiaha tihəni mə, ‘Kimaha i səməme sənəvegīn, mhənənimwi pəri kitaha mik. Ikinərer ia suatuk me səkimaha, mamahatən nərmama.’

²⁷ ✧ Mətə in trini iamīnhi mə, ‘Iakani pehe tukumiaha i iakreirei kimiaha mə hiəuku pəku. Kimiaha pam i nərmama hiamo noien ərəha, həuvən isipwīn tukw iou.’

²⁸ ✧ Ia kwopun nəha kimiaha tihəsək mhahi tərini revimīaha nəpin tihətoni Epraham mine Aesak mine Jekop mine profet kupwən me kamhəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mətə kinərarki irapw kimiaha iruə. ²⁹ ✧ Nənə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuku pesu, mhəuku prehi, mhəuku peraha, mhəuku parei, mhəuvehe mhəkure mhani pəri nari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ³⁰ ✧ Nənə həregi ro. Nərmama nepwīn kamhəkurirə tuhəuvehe mhəkupwən, nənə nepwīn haməkupwən tuhəuvehe mhəkurirə.”

Iesu ramasək ti Jerusalem

³¹ Ia nəpin a mwi nəha Farisi me nepwīn həuvehe mhəni pen ti Iesu i mə, “Araka ia kwopun i mamevən. Herot rokeikei mə trousi əpune ik.”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvən mhəni pen ti kuri əprmin nəha Herot mə iakani ianhi mə, ‘Regi ro! Iakaməkoui irapw nəremhə me ia nərmama, mafi raka nemhəien me ia nirəha. Tako iamīnhi irə ipwet mine trakwakwi. Nənə tineis iako sampam ia wok səiou. ³³ Takaməkeikei mesi pen suatuk səiou mamevən ipwet, trakwakwi, mine tineis, ti nəri nə mə ko kīpkousi əpune mhə profet riti ia kwopun əpə iti, mətə traməkeikei memhə fwe ia Jerusalem əpa.’

³⁴ Jerusalem, Jerusalem! Ik taon i ikamouisi əpune profet me maməkwi əpune nərmama səməme Kumwesən ramərhi pehe irəha tukw ik! Nəpin ripik iakokeikei mə takousəsīmwin nipwnətīm me rəmwhen ia rinhi menu ramo ia tini me mauīui irəha ia tərəgīn mi. Mətə kimiaha hiəpwəh nokeikeien. ³⁵ Hətə ro. Təkwtəkwuni nəha Kumwesən trəpwəh nimwə səkimīaha. Nənə iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihəpwəh mwi nətoniien iou meste tihəni mə, ‘Səgnəgini iərmama i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha.’”

14

Iesu romasan iərmama riti rəgīn mi mine nisun mi krouəsisi

¹ ✧ Ia Sapat riti Iesu revən mə trəni nari ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori riti səvəi Farisi me. Irəha kamhətə amasan in mə trəfo irə. ² Iərmama riti nəha ikin nemhəien ramarə irə, mamə rəgīn mi mine nisun mi krouəsisi. ³ ✧ Nəpin Iesu rətoni, rəres pen nahatən me səvəi Loa mine Farisi me i mə, “Rəfo? Ratukwatukw ia loa səkitaha mə ia Sapat tuko iərmama sə nemhəien rarə irə ruvehe məsanin uə rekəm?” ⁴ Mətə irəha həpwəh niniiien nəgkiariien riti. Ia nəpin nəha Iesu ruvehi iərmama nəha, mo nipwran ruvehe məsanin, rərhi pen in ramevən.

⁵ ✧ Kurirə irə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha trini minuə ia Sapat səvənhi iəkunouihi uə kau rimwei pen ia rui tənə tripkəvən akwauakw mhə mivi utə in?”

⁶ ✧ Mətə riskai ti nirəha ko irəha həpwəh niniiien nəgkiariien riti ti nəresien nəha.

✧ 13:24: Fil 3:12 ✧ 13:25: Mat 25:10-12 ✧ 13:27: Sam 6:8 ✧ 13:28: Mat 8:11-12 ✧ 13:29: Sam 107:3, Luk 14:15 ✧ 13:30: Mat 19:30 ✧ 14:1: Luk 11:37 ✧ 14:3: Luk 6:9 ✧ 14:5: Mat 12:11, Luk 13:15 ✧ 14:6: Mat 22:46

Iərmama trəpwəh nəfiəutəien in

⁷ ✠ Ia nəpīn nəha, Iesu rətə nərmama nepwīn səməme iəmə asori səvəi nimwə nəha rəkwein irəha mə tuhani pəri nari həuvən mhəkure ia kwopun nəha kamsiai nərmama ikin. Nənə Iesu rīni nusipekinien riti ti nirəha i mə, ⁸ ✠ “Trīni minuə iərmama riti rəkwein ik mə tikevən məni nari ia nəveginien asori sə kamo ti iərman sə kiri pen vi a pran səvənhi, tikəpwəh nəkureien ia kwopun kamsiai nərmama me ikin. Rərəha iərmama riti sə rasori ia niram ruvehe, ⁹ nənə iərmama sə rinəkwein kimirau pəri truvehe, mini pehe tukw ik i mə, ‘Araka, pwəh iərmama i rəkure ia kwopun i.’ Nənə ik tikauris ti nəri nə mə tikaməkeikei mevən məkure ia kwopun i inhəripw anan. ¹⁰ Mətə trīni minuə iərmama riti rəkwein ik iamīnhi, tikevən məkure ia kwopun sə inhəripw anan. Nənə iərmama sə rinəkwein ik truvehe mini pehe tukw ik i mə, ‘Iou riti. Uvehe məkure ia kwopun i irənhə.’ Ia noien nəha in truvehi utə ik ia nəmri nərmama me pam səməme kamhani pəri nari kimiaha minraha. ¹¹ ✠ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in, nənə iərmama sə rauvehi irapw in, Kumwesən truvehi utə in.”

¹² Nənə Iesu rīni pen ti iərmama i rinəkwein in mə trəni nari ia nəkwai nimwə səvənhi mə, “Trīni minuə iko nəveginien asori riti ia rukwəsikər uə ia nəpīn, tikəpwəh nəkweinien ik me nepwīn uə piam me uə nərmama ia kwənəkwus səim uə nərmama səməme kamharə ipaka tukw ik nautə səvənraha rasori mə irəha tuhəuvehe mhani nari. Mə iko iamīnhi irə irəha tuhəkwein mwi ik mə tikevən məni pəri nari kimiaha minraha. Nənə ia noien nəha irəha tuhərpwīn tai noien ikino minraha. ¹³ ✠ Mətə nəpīn tiko nəveginien asori, tikəkwein nərmama nautə səvənraha riwən, mine nərmama səməme nīpəri nīpwrənraha remhə, mine səməme nisunraha rərfe, mine səməme nənimenraha rīfwə mə irəha tuhəuvehe mhani pəri nari. ¹⁴ ✠ Nənə Kumwesən trəkwein amasan ia niram ti nəri nə mə irəha ko həpkərpwīn pehe mhə tai noien sə ikino minraha. Mətə ia nəpīn sampam, nəpīn nəkur atukwatukw tuhətui mwi ia nemhəien, Kumwesən trərpwīn pehe mik.”

Nusipekinien səvəi nəveginien asori

¹⁵ ✠ Iərmama riti sə raməni pəri nari irəha Iesu rīregi nəgkiariien nəha, mini pen tukwe in mə, “Iərmama sə truvnimwə ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə məni nari rerin tragien.”

¹⁶ Mətə Iesu rīni pen tukwe in mə, “Nəpīn riti iərmama riti rokeikei mə tro nəveginien asori riti, nənə mukupwən məkwein nərmama həpik mə tuhəuvehe tukwe. ¹⁷ Ia nəpīn səvəi nəveginien asori nəha, in rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən ti nirəha səməme in rinəkwein irəha mə tuhəuvehe, mini pen ti nirəha mə, ‘Həuvehe, iakinəpnəpenə pam narimnari.’

¹⁸ Mətə irəha pam həni mə ko həpkuvehe mhə. Iərmama sə rukupwən məkwiari rīni pen tukwe in mə, ‘Sore. Ko iapkuvehe mhə. Iapkuvehi a nəmri tīprənə riti. Takaməkeikei mevən mətōni.’

¹⁹ Riti mwi rīni mə, ‘Sore. Mətə iou iapkuvehi a nəmri kau me irəha pam ten. Takaməkeikei mevən məskun irəha. Ko iou iapkuvehe mhə.’

²⁰ ✠ Riti mwi rīni mə, ‘Kiri pehe a pran səiou i. Ro iamīnhi irə ko iapkuvehe mhə.’

²¹ Ia nəpīn nəha iərmama sə ramo tukwini nari rīrərig, mevən ti iəmə asori səvənhi, məvisau pen nəgkiariien me nəha min. Nənə iəmə asori niemaha rəpi. In rīni pen ti iərmama nəha ramo tukwini nari min mə, ‘Evən akwauakw ia suatuk me mine kwopun me ia taon i, miri nərmama nautə səvənraha riwən, mine nərmama səməme nīpəri nīpwrənraha remhə, mine səməme nənimenraha rīfwə, mine səməme nisunraha rərfe, miri irəha mhəuvehe.’

²² Ro pen iotukwininari nəha revən, mirərig, mini mə, ‘Iəmə asori. Nəfe ikiməni iakino, mətə nimwə səim rīpkukuər mhə.’

✠ 14:7: Mat 23:6 ✠ 14:8: Prov 25:6-7 ✠ 14:11: Mat 23:12, Luk 18:14 ✠ 14:13: Dut 14:29 ✠ 14:14: Jon 5:29 ✠ 14:15: Luk 13:29 ✠ 14:20: 1Kor 7:33

²³ Miregi iamə asori səvəi iotukwini nari nəha rini pen tukwe in mə, ‘Evən ia suatuk me mine kwopun me iruə ia taon, məkeikei m nərmama mə tuhəuvnimə pehe pwəh nimwə səiou rukuər amasan. ²⁴ Iakani pehe tukw ik i nərmama me nəha səməme iakinəkwein irəha fwe kupwən irəha riti ko ripkəni mhə nəveginien səiou.’”

Noien səvəi nukurirəien Iesu

²⁵ Nəpən riti nərmama həpik kamhəkurirə Iesu. Nənə in ruvsini mini pen ti nirəha i minuə, ²⁶ ✧ “Trini minuə iərmama riti ruvehe tukw iou in traməkeikei mokeikei iou məpi raka tata səvənhi mine mama səvənhi, mine pran səvənhi, mine nipwnətən me, mine piəvni me, mine kitiriməni me, mine nimiruien atukw səvənhi. Trini minuə in ripkokeikei mhə iou iaminihi, ko ripkuvehe mhə mo in iərmama riti səiou. ²⁷ ✧ Iərmama sə ripkəvrani mhə nei kamarkuau i səvənhi muvehe mukurirə iou, ko in ripkuvehe mhə mo in iərmama riti səiou.

²⁸ Sin ia kimiaha rokeikei mə tro nimwə riti rəpwəmwis mutə, mətə ripkukupwən mhə məkure, məvsini nəmri narimnari me sə tro nimwə irə mə mane səvənhi rəmwhen uə rekəm? ²⁹ Trini minuə iərmama ripko mhə iaminihi irə, nəpən ro sampam ia nisui nimwə nəha, ko ripko pam mhə nimwə, nənə nərmama me pam tuhətə haris əkenhin irə, ³⁰ mhəni mə, ‘Hətə ro iərmama nəha. Rino pam nisui nimwə, mətə ko ripko pam mhə.’

³¹ Uə nəfe kig rokeikei mə trevən maruagən irau kig riti, mətə ripkukupwən mhə məkure, mətərig tukwe mə in rəmwhen ko riri pen səvənhi naruagən me irəha pam ten taosen həuvən mharuagən irəha kig sə ramiri pehe səvənhi me irəha pam twenti taosen? ³² Trini minuə kig nəha rətəni mə in rəpwəh nəmwhenien, nəpən kig nəha səvənhi naruagən me irəha pam twenti taosen rauvehe ihi fwe isipwin, in trərhi pen nərmama nepwin səvənhi həuvən mə tuhəres mə trəfo nəha məmri nəmərinuien. ³³ Ia noien nəha rəmwhen a mwi kimiaha tihaməkeikei mhəkupwən mhətərig tukwe. Trini minuə kimiaha riti rerin ripkagien mhə mə traraka ia narimnari me pam səvənhi, ko in ripkuvehe mhə mo in iərmama riti səiou.”

Iesu rəgkiari ia sol sə nəsienien səvənhi ruvəiwən

³⁴ “Sol nəri ramasan. Mətə trini minuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? ³⁵ Ripkamasan mhə ti tiprənə uə ti nihi kau sə tukərapi ia tiprənə kəmhu irə. Ramasan a mə tukərarki a i. Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregijen nari traməkeikei mətərig amasan.”

15

Iesu rusipekin ia iərmama sə rətə wau ia səvənhi sipsip

¹ Ia nəpən nəha nərmama səməme kaməraku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi həuvehe mə tuhətərig ia Iesu. ² ✧ Nəpən Farisi me mine nahatən me səvəi Loa hətoni, həni ərəha Iesu, mhəni mə, “Iəmə i raməsəni nəkur ərəha me həuvehe tukwe in. Raməni pəri nari irəha minraha.”

³ Ro pen Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, ⁴ ✧ “Trini minuə kimiaha riti səvənhi sipsip me irəha pam hantret, mətə rətə wau ia riti, trəfo pen irə? In trəpwəh naenti-naen fwe ia kwopun kamhani nurhi ikin, mevən mətui sipsip sə rinəruei meste trətəni. ⁵ Nənə nəpən rətəni, truvehi utə məmri pen ia nuran mi, mamagien, ⁶ mevən fwe imwəni, moeite in me nepwin mine nərmama səməme kamharə ipaka tukwe, mini pen ti nirəha i mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətəni sipsip səiou sə rinəruei.’ ⁷ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumiaha i trini minuə iərmama ərəha riti rirərīg ia nətərigien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi, nagienien fwe ia neiai trasori məpi raka nagienien sə kamregi ti nərmama atukwatukw me nəha irəha pam neanti-naen səməme tuhəpkrərig mhə ia nətərigien səvənraha ti nəri nə mə noien ərəha me səvənraha riwən.”

Iesu rusipekin ia pran sə rətə wau silin səvənhi

✧ 14:26: Luk 18:29 ✧ 14:27: Luk 9:23 ✧ 15:2: Luk 5:30 ✧ 15:4: Esik 34:11,16, Luk 19:10

⁸ Nənə Iesu rini mə, “Uə trini minuə pran səvənhi silin irəha pam ten, rətə wau ia riti, trəfo pen irə? Trihiaia pen napw ia laet, maies ia nəkwai nimwə, mamətui silin nəha meste trətoni. ⁹ Nənə nəpın rətoni, trəkwein in me nepwin mine nərmama səməme kamharə ipaka tukwe, mini mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətoni silin sə iakinətə wau irə.’ ¹⁰ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumiaha i nagelo me səvəi Kumwesən kamhagien nəpın iərmama ərəha riti rirərig ia nətərigien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi.”

Iesu rusipekin ia tamaruə sə rəruei

¹¹ Nənə Iesu rini mə, “Iərmama riti tini kəru iərman mi. ¹² Nəpın riti tini sə rouihi rini pen ti səvənhi tata i mə, ‘Tata. Uai narimnari me səim muvei pehe səiou nəha təkwtəkwuni.’ Nənə tata səvənhi ruai narimnari me səvənhi ia nənimen kəru riti səvəi tini sə rasori riti səvəi tini sə rouihi.

¹³ ✠ Ripko mhə tui tini sə rouihi roueite səvənhi narimnari me, ruvehi mane irə, mier, məpwəh imwəni, mevən marə ia tənə riti isipwin. Nənə ia kwopun nəha in rouraha mane səvənhi ia noien ərəha me ¹⁴ meste mane səvənhi riwən. Nəpın səvənhi mane ruvəiwən pam, nukumhə rınamavən ia tənə nəha. Nukumhə rınamahi. Sənəni nəveginien riwən. ¹⁵ Ro pen in revən mamowok səvəi iərmama riti ia tənə nəha. Nənə iərmama nəha rərhi pen in revən mə trəkwməni pikə me səvənhi. ¹⁶ ✠ Nəpın in raməkwməni pikə me nəha, nukumhə rahi pik anan, mətə iərmama riti ripkuvei pen mhə nari riti min. Nənə rerin rirhi mə, ‘Rosi ko iakəni nıpəri nəveginien riti sənəi pikə me i takregi ramasan.’

¹⁷ Mətə nəpın nətərigien amasan səvənhi rirərig muvehe, in rini mə, ‘Nərmama me nəha tata səiou ramərəku pen minraha ti no tukwiniien nari min irəha pam nəveginien sənənraha rasori məpi raka irəha, mətə iou iakamarə ia kwopun i nukumhə ramahi iou na takemhə. ¹⁸ ✠ Takier ia kwopun i, mirərig, mevən ti səiou tata, mini pen tukwe in minuə, Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwesən mine ia nənimem. ¹⁹ Təkwtəkwuni nəha iapkəmwhen mhə mə tikəkwein nərim ia nirak. Tiko iou iakəmwhen iərmama riti sə ikamərəku pen min ti no tukwiniien nari mik.’ ²⁰ Ro iaminhi irə tamaruə nəha riskəmter, mirərig, minamevən ti tata səvənhi. Mətə nəpın rauvehe ihi fwe isipwin, tata səvənhi rətoni, nənə rerin rərkwəpir tukwe. Raiu, mevən, mərəhi pehe, makei min.

²¹ Nənə tini rini pen tukwe in mə, ‘Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwesən mine ia nənimem. Təkwtəkwuni nəha iapkəmwhen mhə mə tikəkwein nərim ia nirak.’

²² Mətə tata səvənhi rəkwein nərmama səməme kamho tukwini nari min mini mə, ‘Həuvən akwauakw, mhəuvehi karkahu əpwəmwis riti sə ramasan pik məpi raka karkahu əpwəmwis me nepwin, nənə mharkahu pen i min, mhəuvei pen rig ia nukwai rəgin, mhəuvei pen put ia nisun mi, ²³ nənə mhəuvən mhəuvehi kau nəha nıpwrən rəsisi amasan mhəuvehe, mhousi əpune. Pwəh sani mhagien pəri ²⁴ ✠ ti nəri nə mə iəkunouihi i səiou rəmwhen mə ruvamhə raka, mətə təkwtəkwuni ruvəmiru mwi. In rınəruei, mətə təkwtəkwuni nəha iakinətoni mwi.’ Nənə irəha kənamhagien pəri.

²⁵ Ia nəpın nəha tini sə rasori in fwe ia nəmhien. Nəpın rirərig mauvehe ia rukwənu, muvehe ipaka ti nimwə, riregi nərmama kamhani nıpu, mamho tanis. ²⁶ Nənə rəkwein iərmama riti sə ramo tukwini nari m tata səvənhi, mərəs mə, ‘Nəfe i hiamo?’

²⁷ ✠ Miregi iərmama nəha rini pen tukwe in mə, ‘Piam ruvəuvehe. Nənə tata səim ruəsi kau nəha nıpwrən rəsisi amasan ti nəri nə mə piam rirərig muvehe məsanin a.’

²⁸ Ro iaminhi irə tini sə rasori niemaha rəpi, rəpwəh nuvnmwəien ia nəkwai nimwə. Tata səvənhi rier, mərəs in mə truvnmwə, ²⁹ mətə in rini pen ti səvənhi tata i mə, ‘Ətə ro! Nuk me rıpk iakamo tukwini pehe nari mik ia kwopun i, nıpkərui mhə nəkwam. Mətə ipkuvei pehe mhə nari riti miou rəmwhen ia kwəti nəni mə tako nəveginien irə mhagien pəri kimaha iou me nepwin. ³⁰ Mətə nəpın nərim nəha sə rınouraha narimnari me səim ti

✠ 15:13: Prov 29:3 ✠ 15:16: Prov 23:21 ✠ 15:18: Sam 51:4, Jer 3:12-13 ✠ 15:24: Efes 2:1,5, 5:14 ✠ 15:27: Luk 15:2

nærækuien nīpran ia suatuk rirærig muvehe ia rukwænu, ikousi æpune kau næha nīpwræn ræsisi amasan mamō næveginien iræ sævæhi.’

³¹ Miregi tata sævæhi rini pen tukwe in mæ, ‘Nærík. Næpin me pam krau mik krauaræ. Narimnari me pam sæiou sæim. ³² Mætæ ratukwatukw mæ tso næveginien i, mhagien, ti næri næ mæ piam in ræmwhen mæ ruvamhæ raka, mætæ tækwækwuni ruvæmiru mwi. Rīnæruæi, mætæ tækwækwuni næha sænætoni mwi.’ ”

16

Iesu rægkiari ia iærmama sæ ramætui æræha ti nautæ sævæi iæmæ asori sævæhi

¹ Iesu rini pen ti nærmama me sævæhi mæ, “Iærmama riti nautæ sævæhi rasori. Sævæhi riti fwe iotukwininari ramætui ti nautæ sævæhi, mætæ kamini æræha in mæ ramouraha nautæ næha. ² Ro iaminihi iræ iærmama sæ nautæ sævæhi rasori rækwein iæmæ næha ruvehe, ræres pen in mæ, ‘Næfe nægkiariien me i iakamregi kamini ia niram? Uvei pehe nækukuæ sæ ikimærai pen sæim wok iræ. Tækwækwuni næha tiko sampam ia wok.’

³ Miregi iotukwininari sæ ramætui ti nautæ sævæi iæmæ asori næha rerin rirhi mæ, ‘Sæiou iæmæ asori trærarki irapw iou ia wok sæiou. Mætæ niskaiien sæiou ræpwæh næmwhenien mæ takeri tīprænæ muvehi mane iræ. Iakamauris ti naseien mane ti nærmama. Tako næfe næha tækwækwuni? ⁴ Ah, iakukuræn næfe tako! Nærmama me næha sæmæme hæpkærpwīn pehe mhæ ihi kaon me sævænraha sæ iæmæ asori sæiou rimæuvei pen minraha, tako rerinraha ragien. Trini minuæ iako iaminihi iræ, næpin iæmæ asori sæiou trærarki iou, iræha tuhæuvehi puvnimwæ iou ia nækwai nimwæ me sævænraha.’ ⁵ Ia næpin næha in rækwein nærmama me næha sæmæme hæpkærpwīn pehe mhæ ihi kaon sævænraha hæuvehe kuatia kuatia tukwe in. Sæ rukupwæn mevæn, ræres in mæ, ‘Ikimæuvehi næfe narimnari me sævæi iæmæ asori sæiou, mætæ ipkuvehi mhæ ihi nænimen?’

⁶ Miregi iærmama næha rini mæ, ‘Tram me iræha pam hantret hækuær ia oel kamævænari iræ.’

Miregi iæmæ næha rini mæ, ‘In i nimwai nækukuæ sævæi kaon sæim. Tikuvehi, mækure akwauakw, mirai pen mæ fifti tram a.’ ⁷ Iæmæ næha raræ mini pen ti riti mwi mæ, ‘Nænæ ik ikimæuvehi næfe mætæ ipkuvehi mhæ ihi nænimen?’

Miregi iærmama næha rini mæ, ‘Pak flaoa iræha pam wan taosen.’

Miregi iæmæ næha rini mæ, ‘In i nimwai nækukuæ sævæi kaon sæim. Tikuvehi mirai pen mæ pak me iræha pam eit hantret a.’

⁸ ✠ Iotukwininari sæ ramætui ti nautæ sævæi iæmæ asori næha ramo noien riti sæ rīpkatukwatukw mhæ. Mætæ kuriræ iræ iæmæ asori sævæhi ruvehe mini vivi in ti næri næ mæ in rukuræn nari. Næri næha ramahatæn pen mæ nærmama ia tīprænæ i hæukuræn amasan nari ti noien pisnes iræha nærmama sævænraha. Iræha hæukuræn amasan mhæpi raka nīpwnæti nukuraanien me. ⁹ ✠ Nænæ iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihamækeikei mhasitu amasan ia nærmama ia nautæ me sævæi tīprænæ i mæ iræha tuhæuvehe mho kimiaha me nepwīn ia nīræha. Nænæ næpin nautæ me næha tuhæiwæn, Kumwesæn truvehi puvnimwæ kimiaha ia nimwæ me sæmæme tuhæpkiwæn mhæ ia næpin riti.

¹⁰ ✠ Iærmama sæ ramætui amasan ti næri ouihī a trætui amasan mwi ti næri asori. Nænæ iærmama sæ rīpkætui amasan mhæ ti næri ouihī trīpkætui amasan mhæ mwi ti næri asori.

¹¹ Trini minuæ kimiaha hiæpkætui amasan mhæ ti nautæ sævæi tīprænæ i, sin træmri pehe nautæ sæ ro nīpærhienien iræ ia rægimīaha mæ tihætui amasan tukwe? ¹² Nænæ trini minuæ kimiaha hiæpkætui amasan mhæ ti narimnari me sævæi iærmæpæ, sin truvei pehe narimnari me m kimiaha mæ tihæuvehi mho sækimīaha iræ?

¹³ ✠ Iærmama riti riwæn ramo tukwini nari ko ro nækwai iæmæ asori kæru. Trini minuæ ro iaminihi iræ, trokeikei riti mæmwæki riti, uæ trisiai riti mīpkisiai mhæ riti. Kimiaha ko hiæpkuvehi pæri mhæ Kumwesæn mine mane mho iæmæ asori mi iræ sækimīaha mæ tiho pæri nækwænrau.”

Nægkiariien me nepwīn sævæi Iesu

14 ✧ Nəp̄in Farisi me həregi nəgkiariien me nəha haris ia Iesu ti nəri nə mə irəha hokeikei pik mane. 15 ✧ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha Farisi me hiameikua ia nəmri nərmama mə kimiaha nəmə atukwatukw, mətə Kumwesən rukurən rerimiaha. Nəfe nari nərmama kamhəfiəutə irəha me tukwe, mətə ia nəmri Kumwesən rərəha anan.

16 ✧ K̄inəvisau irapw Loa səvəi Moses mine nəgkiariien me səvəi profet kupwən me meste pehe Jon Paptaes. Kurirə irə kinaməvisau irapw nəgkiariien amasan i raməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nənə nərmama me pam kamhəmwur mə tuhəuvnimwə ia nitətə nəha. 17 ✧ Rəknekin mə neiai mine tiprənə krouvehe rouiwən. Mətə rəknekin pik mə nukwai nəkukua ouihi riti sə kimərai pen ia Loa ruvehe miwən.

18 Iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri pran əpə riti mwi ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri r̄ipko mhə səvənhi atukwatukw pran. Nənə iərman sə riri pran sə iərman səvənhi rinəpwəh ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri səvəi iərməpə.”

Iərmama kəru riti nautə səvənhi rasori riti nautə səvənhi riwən

19 Nənə Iesu rini mə, “Iərmama riti nautə səvənhi rasori ramarkahu tinari me nənimenraha rəknekin.* Ia nəp̄in me raməni amasan nari, mamagien. 20 Ia kwəruə ia rukwənu səvənhi nərmama kamhəkure pen iərmama riti nəghin nə Lasaros. Nautə səvənhi riwən. Nimwapw me həp̄ik ia n̄ipwran. 21 ✧ Iəmə nə rokeikei pik mə traməni n̄imwəkmwəki nəveginien sə raməsas irapw ia ruei tepol səvəi iərmama nəha nautə səvənhi rasori. Kuri me mwi kamhəuvehe, mamhəpwasi n̄imwapw me səvənhi.

22 Nəp̄in iərmama nəha nautə səvənhi riwən remhə, nagelo me həuvehi nənimw̄in, mhəuvehi mhəuvən, mhəmri pen ia nikare Epraham. Iərmama nəha nautə səvənhi rasori in mwi remhə, kinimwi in. 23 Fwe Imwei Nəkur Həuvamhə in ramregi nəmisəien asori, məkwətə, mətəni Epraham fwe isipw̄in kwopti Lasaros ia nikaren. 24 Nənə in rəkwein əpwəmw̄is mini mə, “Tata Epraham. Tikapi iou, mərhi pen Lasaros pwəh revən meitesi nukwai rəgin ia nui, nənə muvehe m̄irapi nəram̄ik irə mə trəkwiei. Iakamregi nəmisəien asori ia napw i.’

25 Mətə Epraham rini mə, ‘Nərik. Rerim tramrhi narəien səim nəp̄in ikam̄iru ihi. Ik ikiməuvehi narimnari amasan me, mətə Lasaros riməuvehi narimnari ərəha me. Nənə təkwtək̄wuni nəha in ramregi ramasan ia kwopun i, mətə ik ikamregi nəmisəien asori. 26 Nari riti mwi ko iapkasitu mhə ia niram ti nəri nə mə Kumwesən rinəp̄in təpuapəg asori riti ro tukuahag kitaha m kimiaha. Kimaha riti ko r̄ipkier mhə ia kwopun i muvehe mətə kimiaha. Kimiaha riti ko r̄ipkier mhə ia kwopun nə muvehe mətə kimaha.’

27 M̄iregi iərmama nəha nautə səvənhi rasori rini mə, ‘Ro iam̄inhi irə iakamase ik tata mə tikərhi pen Lasaros revən fwe ia n̄imwə səvəi tata səiou. 28 Piak me fwe ik̄in irəha pam krirum, pwəh rini pen ti nirəha i minuə tuhaməkeikei mhəsiari, kamo irəha mwi həuvehe ia kwopun i, kwopun səvəi nəmisəien asori.’

29 Mətə Epraham rini mə, ‘Moses mine profet kupwən me həuvəni raka mə nərmama tuhaməkeikei mhəsiari ti kwopun nəha. Ramasan mə pwəh piam me hətərig ia nəgkiariien me səvənraha.’

30 M̄iregi iərmama nəha nautə səvənhi rasori rini mə, ‘Rekəm, Tata Epraham, sə nəha r̄ipkəmwhen mhə. Mətə mə iərmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mevən ti nirəha, irəha tuhəpwəh noien ərəha me səvənraha.’

31 ✧ M̄iregi Epraham rini pen tukwe in mə, ‘Trini minuə irəha həpwəh nətərigien ia nəgkiariien səvəi Moses mine profet kupwən me, tuko iərmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mətə ko həpkini mhə n̄ipərhiēnien ia nəgkiariien səvənhi.’”

17

Narimnari me tuhəuvehe mhəvi nərmama həmwei ia nərəhaien

✧ 16:14: Mat 23:14 ✧ 16:15: Mat 23:28, Luk 18:9-14, Prov 6:16-17 ✧ 16:16: Mat 11:12-13 ✧ 16:17: Mat 5:18

* 16:19: Tinari me nəha nənimenraha rəknekin kino ia linen. Nəp̄in həruerəv rəmwhen ia tinari səvəi kig. ✧ 16:21: Mat 15:27 ✧ 16:31: Jon 11:44-48

¹ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nipərhiēnien narimnari me tuhəuvehe mhəvi nərmama hāmwei ia nərəhaien, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvehi narimnari me nəha mier pehe. ² Trini minuə in ro nəkwərhakwərha me i riti rimwei ia nərəhaien, Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha triregi rərəha anan məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nipətəkinuan, kosə irapw i ia təmwei təsi. ³ ✠Kimiāha tihaməkeikei mhatuakəm amasan tukumiāha. Trini minuə piam ro noien ərəha ia niram, tikinise pen tukwe in mə rəpwəh. Mə rirərig ia nətərigien səvənhi, məpwəh, tikenouenou i. ⁴ Trini minuə ia nəpīn kuatia ro noien ərəha ia niram m sefen mətə ia noien me nəha ramo rirərig mwi irə mini pehe tukw ik i mə, ‘Noien i iakamo rərəha. Pwəh iakəpwəh,’ nənə tikaməkeikei menouenou noien ərəha səvənhi.”

Nahatətəien

⁵ ✠Nənə aposol me səvəi Iərimənu səkitaha həni mə, “Iərimənu. Tiko mwi nahatətəien səkimaha ruvehe miskai mwi.”

⁶ ✠Miregi Iərimənu səkitaha rini mə, “Trini minuə nahatətəien səkimiaha rouihi a rəmwhen ia nuni nei nəha mastat sə rouihi anan ia nuni nei me, hiəukurən niniien ti nei asori i mə ‘Tiko meivi utə atukw a nuam me, mevən mərəer ia təmwei təsi,’ nənə tro nəkwamiāha.”

Noien səvəi iərmama sə ramo tukwini pen nari m iəmə asori səvənhi

⁷ Nənə Iesu rini mə, “Kimiāha hiaməfətərig irə? Trini minuə iəmə asori riti rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mə trərar ia nəmhien uə ramətui ti sipisip me, nəpīn iərmama nəha ruku pen fwe ia nəmhien muvehe, ko səvənhi iəmə asori rini pen tukwe in mə, ‘Itə. Təkwtəkwuni tikuvehe krauəni pəri nari?’ ⁸ Rekəm! Mətə iəmə asori səvənhi trəgkiari pen min mini mə, ‘Itə. Evən məpnəpenə sənək riti nəvegīnien, nənə mevən markahu amasan səim muvehe. Nəpīn iakaməvegin, mamənimwi, tikamo tukwini pehe nari miou. Nəpīn ikino pam, nənə ikukurən nəniien nəvegīnien sənəm.’ ⁹? Nəpīn iərmama iamīnhi ro nəkwai iəmə asori səvənhi, kimiāha hiəukurən mə iəmə asori nəha rini pen tanak tukwe in uə rekəm? Rekəm! ¹⁰ Kimiāha nə hiəmwhen ia nərmama səməme hiamo tukwini nari m Kumwesən. Nəpīn tiho pam narimnari me nəha in riməni mə tiho, tihaməkeikei mhəni mə, ‘Kwa kimaha i nərmama me səməme iahamo tukwini nari. Kimaha iahəno a nəfe ratukwatukw mə taho.’”

Nərmama ten nemhəien skai ramo tekīnraha həuvehe Iesu romasan irəha

¹¹ ✠Iesu ramevən fwe ia Jerusalem, makurau ia nimwrhenhi tənə mi nəha Sameria mine Kalili. ¹² Nəpīn rier pen ia rukwənu riti, nərmama ten nemhəien skai ro tekīnraha həuvehe tukwe, mhərəer isipwin kwopti, ¹³ ✠mənəmhəkwein əpwəmwis mə, “Iesu Iərimənu! Api tukumaha!”

¹⁴ ✠Nəpīn Iesu rətə irəha, rini pen ti nirəha i mə, “Kimiāha tiho mhəuvən ti pris me pwəh irəha hətə nipwramiāha.” Nəpīn irəha kamhəuvən ia suatuk, nipwranraha ruvehe məmher.

¹⁵ Nənə irəha riti rətə mə nipwran rinəsanin, rirərig mwi, maməkwein əpwəmwis, maməgnəgīni Kumwesən. ¹⁶ Iəmə nəha in iəmə Sameria. Ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mini tanak tukwe.

¹⁷ Nənə Iesu rini mə, “Kimiāha nəha nipwramiāha ruvehe minəmher rosi kimiāha pam ten uə? Mətə nərmama naen mwi pəku? ¹⁸ Rəfo iəmə i rīpko mhə in iəmə Isrel in əpa rirərig məgnəgīni Kumwesən?” ¹⁹ ✠Nənə Iesu rini pen ti iəmə i mə, “Tiko mərəer mamevən. Nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin.”

Tīnesən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?

²⁰ ✠Farisi me nəpwin həres pen Iesu i mə, “Tīnesən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?” Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpīn nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe irə, nərmama tuhəpkətəni mhə nimtətien me. ²¹ ✠Irəha tuhəpkīni mhə mə,

✠ 17:3: Mat 18:15 ✠ 17:5: Mak 9:24 ✠ 17:6: Mat 17:20, 21:21 ✠ 17:11: Luk 9:51-52, Luk 13:22 ✠ 17:13: Lev 13:45-46 ✠ 17:14: Lev 14:2-3, Luk 5:14 ✠ 17:19: Luk 7:50 ✠ 17:20: Jon 3:3, 18:36 ✠ 17:21: Mak 13:21

‘Hətə ro, in i!’ uə ‘In nəha!’ Irəha tuhəpwəh niniiēn iamīnha irə ti nəri nə mə həregi ro nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rinarə raka ia kurkwamīaha.”

²² Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəpīn nəha rauvehe kimīaha tihokeikei pīk mə tihətoni iou, Iəməti Iərmama, ia nəpīn riti səiou, mətə tihəpkətoni mhə. ²³ ✧ Nərmama nepwīn tuhəni pehe tukumīaha i mə, ‘Hətə ro in nəha’ uə ‘Hətə ro in i.’ Mətə kimīaha tihəpwəh nierien, mhəpwəh nukurirəien irəha. ²⁴ Nəpīn rouapīr irə nərmama hətoni nəhiarpwien səvənhi ia nimagouagou fwe pesu meste nari fwe prehi. Iou, Iəməti Iərmama, nəpīn səiou sə takuvehe irə tro mwi iamīnhi. ²⁵ ✧ Mətə takaməkeikei mukupwən miregi nəmīsəien me rīpīk. Nərmama ipwet mine tuhəni ərəha iou, mhəuvei pehe təkutanraha miou.

²⁶ Nəpīn iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpīn səvəi Noa. ²⁷ Nərmama me kamhəvegin, mamhənimwi. Nərman me kamhəiri nīpran. Nīpran me kamhesi pen nərman. Irəha kamho noien me nəha mamhəuvən meste Noa ruvniwə ia nitətə asori səvənhi, nənə nui asori ruvehe, məuiui irəha, irəha pam həmwhenimw.

²⁸ ✧ Trəmwhen mwi nəpīn səvəi Lot. Nərmama kamhəvegin, mamhənimwi, mamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me, mamhəuvehi nənimenraha, mamhəmhu, mamho nimwə me. ²⁹ Mətə nəpīn nəha Lot rier ia Sotom irə, napw mine təpisi krouukrutə fwe ia nimagouagou, roueiwiau pehe rouahi əmwesi irəha pam.

³⁰ Nəpīn nəha iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə trəmwhen a mwi. ³¹ ✧ Ia nəpīn nəha, trini minuə Iərmama riti ramapwis ia təkure nimwə səvənhi traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvniwəien mə truvehi nari riti ia nəkwai nimwə. Trini minuə Iərmama riti raməmhu ia nəmhiēn səvənhi traməkeikei mo rəmwhen a mwi, map akwauakw, məpwəh nīrərigien mevən fwe imwəni. ³² Rerimīaha tramhi pran səvəi Lot. ³³ ✧ Iərmama sə rəmwur mə trəkwtəmhiiri nīmīruien səvənhi trarfai irə. Mətə Iərmama sə raraka ia nīmīruien səvənhi truvehi nīmīruien rerin. ³⁴ Iakani pehe tukumīaha i ia nəpīn nəha ia nəpīn Iərmama kəru trouapri pəri ia nīməhan kuatia, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ³⁵ Pran kəru trouvənari pəri, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti.” ³⁶ * ³⁷ ✧ Miregi nərmama me səvəi Iesu həni pen tukwe in mə, “Pəku, Iərimənu?”

Miregi in rini pen ti nīrəha i mə, “Ia kwopun pəku nīpwrai nəri remhə ikin menu me nəha kamhani nīpwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsīmwin irəha me, mhani.”

18

Pran riti rəres pen iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien mə trasitu irə

¹ ✧ Nəpīn riti Iesu rokeikei mə trahatən nərmama me səvənhi mə irəha tuhaməkeikei mhəfwaki ia nəpīn me, mhəpwəh nəpouien i. Ro pen in rini nusipekinien riti ti nīrəha i ² mə, “Ia rukwənu riti iəmə asori riti sə raməkiri nəgkiariien. In rəpwəh nehekīrien Kumwesən, məpwəh mwi nisaiien nərmama. ³ Ia rukwənu nəha pran riti Iərman səvənhi remhə məpwəh in. Ia nəpīn me rauvehe ti iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien, mamīni pen tukwe in mə, ‘Asitu ia nīrak, minise Iərmama i ramīni ərəha iou.’

⁴ Tui kwopti iəmə asori nəha rīpko mhə nari riti, mətə kurirə irə ramətərig mə, ‘Nīpərhienien iapkihekīr mhə Kumwesən, məpwəh mwi nisaiien nərmama, ⁵ ✧ mətə ti nəri nə mə prən i ramometə iou iamīnhi irə, takasitu irə, minise Iərmama nəha ramīni ərəha in. Mə iapko mhə prən i trauvehe ia nəpīn me, takəpou i.’”

⁶ Nənə Iərimənu səkitaha rini mə, “Kimīaha tihətərig ro nəgkiariien səvəi iəmə asori nəha. In iəmə rərəha, mətə rini mə trasitu ia prən nəha. ⁷ Nənə kimīaha hiaməfətərig ia Kumwesən? Trəfo ia nərmama me nəha in ruvərfi raka irəha mə səvənhi səməme kamhasək pen tukwe in ia ran mine ia nəpīn? Ko in ro tanpen ia nīrəha, məpwəh nəmri

✧ 17:23: Luk 21:8 ✧ 17:25: Luk 9:22 ✧ 17:28: Jen 18:20, Jen 19:25 ✧ 17:31: Jen 19:17,26, Mat 24:17-18

✧ 17:33: Luk 9:24 * 17:36: Nəkukua me rīpīk kimərai pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 36 riwən. Mətə nepwīn həni iamīnhi irə mə, “Iərman kəru trouəmhu fwe ia nəmhiēn, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ✧ 17:37:

Job 39:30 ✧ 18:1: Rom 12:12, Kol 4:2, 1Tes 5:17 ✧ 18:5: Luk 11:7-8

atukwatukwien næfe kamhasæk pen in tukwe? ⁸ Iakani pehe tukumiaha i mæ in trasitu akwauakw ia niræha, mæmri atukwatukw næfe kamhasæk pen in tukwe. Nægkiariien i iakani ro nipærhienien. Mætæ ræfo? Næpin iou, Iæmæti Iærmama, takrærig pehe mwi ia tiprænæ i, takætoni nærmama hæpik kamhahatætæ ia nirak uæ rekæm?”

Iesu rusipekin ia Farisi riti mine iærmama riti sæ kamærukæ pen takis min

⁹ Ia næpin næha Iesu rini mwi nusipekinien riti mwi ti nærmama nepwin sæmæme rerinraha ramrhi minuæ iræha hatukwatukw, mamhætæ æræha nærmæpæ. ¹⁰ In rini mæ, “Iærmama kæru krouutæ pen fwe ia nimwæ sævæi Kumwesæn mæ trouæfwaki. Riti Farisi. Riti iærmama sæ kamærukæ pen takis min. ¹¹ ✠Nænæ Farisi rærer æpæ mæfwaki iaminihi iræ mæ, ‘Kumwesæn. Iakini tanak tukw ik ti næri næ mæ iou iapkæmwhen mhæ ia nærmama nepwin. Iræha kamhakres, mamho noien ikou, mamhæiri nipran sævæi nærmæpæ. Iakini tanak tukw ik ti næri næ mæ iapkæmwhen mhæ ia iærmama næha kamærukæ pen takis min. ¹² ✠Ia næfwakiien kuatia iakæpwæh næniien nari m kæru ti næfwakiien. Iakuai narimnari me pam sæ iakapeki iræha pam ten sæ ro kuatia iræ sæim.’

¹³ ✠Mætæ iærmama næha kamærukæ pen takis min, ramærer isipwin kwopti. Ko ripkækwætæ mhæ ia nimagouagou, mætæ rerin ræpou. In ramærpwærpwi a kwænpenhin tukwe, mamini mæ, ‘Kumwesæn, tikapi iou. Iou iæmæ æræha.’”

¹⁴ ✠Nænæ Iesu rini mæ, “Iakani pehe tukumiaha i næpin irau kroueiwaiu rouevæn fwe rukwænu, iærmama sæ kamærukæ pen takis min in ratukwatukw ia næmri Kumwesæn, mætæ Farisi ripkatukwatukw mhæ, ti næri næ mæ iærmama sæ rauvehi utæ in, Kumwesæn truvehi irapw in, mætæ iærmama sæ rauvehi irapw in, Kumwesæn truvehi utæ in.”

Iesu rækwein amasan ia nækwærhakwærho

¹⁵ Næpin riti nærmama nepwin kamhærho kwæti nækwærhakwærho me mamhæuwehe ti Iesu mæ in trirapi iræha, mækwein amasan ia niræha. Næpin nærmama me sævæhi hætoni, hænise iræha. ¹⁶ Mætæ Iesu rækwein iræha hæuwehe tukwe, mini mæ, “Pwæh nipwnæti nækwærhakwærho me hæuwehe tukw iou. Tihæpwæh niniseien iræha ti næri næ mæ nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ sævæi nærmama sæmæme hæmwhen ia nækwærhakwærho me i. ¹⁷ ✠Iakani nipærhienien tukumiaha i mæ iærmama tramækeikei mo ræmwhen ia iækunouihæ, muvehi nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. Mæ ripko mhæ tripkuvnimwæ mhæ ia nitætæ næha.”

Iærmama nautæ sævæhi rasori rokeikei mæ truvehi nimiruien rerin

¹⁸ ✠Iæmæ asori riti sævæi nækur Isrel ræres Iesu i mæ, “Iahatæn, ik iæmæ amasan. Næfe noien takamækeikei mo mæ takuvehi nimiruien rerin?”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ræfo ikini mæ iou iæmæ amasan? Iærmama amasan riti riwæn. Kumwesæn æpa in ramasan. ²⁰ ✠Ik ikuvæukuræn raka loa me sævæi Kumwesæn. In rini mæ, ‘Tikæpwæh nakresien pran, mæpwæh nousi æpuneien iærmama, mæpwæh nakresien, mæpwæh neikuæien. Tikamækeikei misiai sæim tata mine mama.’”

²¹ Miregi iærmama næha rini mæ, “Loa me pam i iakamesi pen fwe ia nouihien sæiou muvehe meste pehe ipwet mine.”

²² Næpin Iesu riregi nægkiariien i, rini pen tukwe in mæ, “Nari kuatia raræ ikæpwæh ihæ noien. Evæn, mæmri pen næmri nari ia sæim narimnari me. Næpin kuvehi nænimen, tikuvehi mane, muvei pen m nærmama nautæ sævænraha riwæn. Nænæ sæim nautæ triplik fwe ia neiai. Næpin ikino pam, ikuvehe mukuriræ iou.”

²³ Mætæ næpin iærmama næha riregi nægkiariien næha, rerin ruvehe mæpou pik, ti næri næ mæ nautæ sævæhi rasori anan. ²⁴ Næpin Iesu rætoni mæ rerin ræpou pik iaminihi, rini mæ, “Ræknekin ti nærmama nautæ sævænraha rasori mæ tuhæuvnimwæ ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. ²⁵ Iærmama nautæ sævæhi rasori ræknekin tukwe in mæ truvnimwæ ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. Ræknekin mæpi raka nærimiru næha

✠ 18:11: Luk 16:15 ✠ 18:12: Aes 58:2-3, Jen 14:20, Mat 23:23 ✠ 18:13: Sam 51:1 ✠ 18:14: Mat 23:12
✠ 18:17: Mat 18:3 ✠ 18:18: Luk 10:25 ✠ 18:20: Eks 20:12-16, Dut 5:17-20

kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”²⁶ Nəpɪn Iesu rini irapw nəgkiariien nəha, nərmama səməme kamhəregi həni mə, “Mə rəknekin iaminihi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁷ ✨ Mətə Iesu rini mə, “Nəfe nari rəknekin nərmama ko həpko mhə mətə riməru ti Kumwesən.”

²⁸ Nənə Pita rini mə, “Ətə ro. Kimaha iahənəpwəh narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik.”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nɪpərhiēnien tukumiaha i mə nərmama me pam səməme həpwəh narimnari me səvənraha ti nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə tuhəuvehi tain. Trini minua iərmama riti rəpwəh nimwə səvənhi, uə pran səvənhi, uə piəvni me, uə tata mine mama səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi,³⁰ ia nitətə ipwet mine in truvehi tain rasori mwi, nənə ia nitətə sə rauvehe in truvehi nimiruien rerin.”

Iesu rini irapw ti nərmama me səvənhi mə in traməkeikei memhə

³¹ ✨ Ia nəpɪn nəha Iesu riri raka əpa nərmama səvənhi twelef, mini pen ti nirəha i mə, “Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha nəgkiariien me pam səməme kamhəgkiari ia nirak Iəməti Iərmama ia nəkukuə me səvəi profet kupwən me tuhəuvehe mhəukuə.³² ✨ Tukuvei pen iou ia rəgi nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə irəha tuharis əkenhin ia nirak, mho naurisien miou, mhərgəvəsi iou,³³ mhərisi iou, nənə mhousi əpune iou. Ia nəpɪn sə ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

³⁴ ✨ Mətə nərmama me səvənhi həreirei narimnari me i. Nəgkiariien i rərkwafə ti nirəha. Həpkuvehi amasan mhə nɪpwran.

Iesu ro iərmama riti nənimen rifwə rətui mətə nari

³⁵ Nəpɪn Iesu rinamevən ipaka ti taon nəha Jeriko, iərmama riti nənimen rifwə raməkure ia nikare suatuk, mamase mane.³⁶ Nəpɪn riregi nərmama me həpik kamhəuvehe mamhəukurau ia suatuk, rəres mə, “Nəfe i?”³⁷ Miregi həni pen tukwe in mə, “Iesu iəmə Nasaret i ruvehe makurau.”

³⁸ ✨ Ia nəpɪn nəha iərmama nəha rinaməkwein əpwəmwis mə, “Iesu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

³⁹ Nənə nərmama səməme kamhərer kupwən hənise in, mamhəni mə, “Afafa a, məpwəh nəgkiariien!” Mətə in raripin maməkwein əpwəmwis mwi mamini mə, “Iesu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁰ Nənə Iesu rərer, mini pen ti nərmama me mə irəha tuhəiri iərmama nəha mhəuvehe tukwe in. Nənə nəpɪn iərmama nəha ruvehe ipaka, Iesu rəres pen in minua,⁴¹ “Ikokeikei mə tako nəfe mik?”

Miregi rini mə, “Iərimənu. Iakokeikei mə takətui mətə nari.”

⁴² ✨ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Itə. Tikətui mətə nari. Nahatətəien səim rinomasan raka nənimem.”⁴³ Nənə təkwtəkwuni nəha rətui minamətə nari, nənə mukurirə ia Iesu, muvehi utə nəghi Kumwesən. Nərmama me pam hətoni həgnəgini Kumwesən.

19

Iesu mine Sakias

¹ Iesu rier pen ia taon nəha Jeriko, mamevən mə trəpi simwin.² Ia taon nəha iərmama riti nəghin nə Sakias. In iəmə asori riti ia nirəha nərmama kamərəku pen takis minraha. Nautə səvənhi rasori.³ In ramarkut mə trətə Iesu mə in nəfe iərmama. Mətə nərmama həpik kamhərer tukuahag in. Ko rɪpkətoni mhə ti nəri nə mə in rukwakwa.⁴ Ro pen raiu mukupwən ia nirəha, məputə ia nei riti kani mə sikamo mə trətə Iesu ia kwopun nəha trukurau ikin.

✨ 18:27: Mak 14:36 ✨ 18:31: Luk 24:44 ✨ 18:32: Luk 9:22,44 ✨ 18:34: Mak 9:32 ✨ 18:38: Mat 15:22
✨ 18:42: Luk 7:50

⁵ Nəpɪn Iesu ruvehe muvehi tegɪn kwopun nəha, rəkʷətə, mini pen tukwe in mə, “Sakias. Eiwaiu akwauakw. Takaməkeikei muvniwə ia nimwə səim ipwet.” ⁶ Nənə Sakias reiwaiu akwauakw a miri Iesu rouevən fwe ia nimwə səvənhi. Rerɪn ramagien.

⁷ ✧ Mətə nəpɪn nərmama hətoni, kamhəni ərəha Iesu mhəni mə, “In revən mamapwis ia nəkwai nimwə səvəi iəmə rərəha riti.”

⁸ ✧ Fwe ia nəkwai nimwə Sakias riskəmter, mini pen ti Iərimənu səkitaha mə, “Iərimənu. Regi ro! Takuai nautə səiou ia nənimen kəru, muvei pen riti m nərmama nautə səvənraha riwən. Trini minuə iakinakres m iərmama riti, takərpwin pen min m kefə.”

⁹ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ipwet nimiruien vi ruvəuvehe ti nərmama ia nəkwai nimwə i ti nəri nə mə iəmə i in mwi kwənəkʷus riti səvəi Epraham. ¹⁰ ✧ In nə iou, Iəməti Iərmama, iakiməuvehe tukwe mə takətui nərmama səməme hənəruei, nənə muvei pen nimiruien vi minraha.”

Iesu rusipekin ia silin me kɪno ia kol

¹¹ ✧ Nəpɪn nərmama kamhətərig ia nəgkiariien me nəha, Iesu rarə mini mwi nusipekinien riti ti nirəha i ti nəri nə mə in ruvəuvehe ipaka ti Jerusalem rerɪnraha ramrhi mə rosi in truvehe mo kig irə minamərimənu ia nitətə səvəi Kumwesən təkwtəkʷuni. ¹² ✧ Ro iamɪnhi irə Iesu rini mə, “Iəmə asori riti revən ia tənə riti isipwin mə kig riti fwe ikin truvei pen nasoriien min. Nənə in trirərig mərimənu ia nəkur imwəni. ¹³ Kurirə iəmə asori nəha rier, rəkwein nərmama səməme kamho tukwini nari min irəha pam ten, muvei pen silin kɪno ia kol kʷatʷa kʷatʷa minraha, nənə mini pen ti nirəha i mə, ‘Kɪmiaha tihəuvehi mane me i mhowok irə meste takrərig pehe mwi.’

¹⁴ ✧ Mətə nəkur imwəni me həmwəki iəmə asori nəha, mhərhi pen nərmama nepwin həkurirə in, mhəuvən mhəni pen ti kig sə truvei pen nasoriien min mə, ‘Kɪmaha iahəpwəh nokeikeiien mə iəmə i trərimənu ia kɪmaha.’

¹⁵ Mətə kig nəha rəpwəh nɪnɪpəhiien irəha, muvei pen nasoriien m iəmə asori nəha. Nənə nəpɪn iəmə asori nəha rirərig pehe imwəni, rini nəkwən minuə tukəkwein nərmama me nəha kamho tukwini nari min səməme in riməuvei pen mane me minraha mə tuhəuvehe tukwe. In rokeikei mə trukurən mane me in riməuvei pen minraha hənəwok irə mhəuvehi nəfe mane mwi rasori mwi.

¹⁶ Sə rukupwən muvehe mərəer ia nənimen mini mə, ‘Iəmə Asori. Silin i ikiməuvehi pehe miou kɪno ia kol rukwəhi mwi silin me kɪno ia kol irəha pam ten.’

¹⁷ ✧ Miregi iəmə asori rini pen tukwe in mə, ‘Səim wok ramasan. Ik iərmama sə ikamo tukwini amasan nari miou. Ikinətui amasan ti nəri ouihi. Ro pen takuvei pehe nasoriien mik ikərimənu ia taon me irəha pam ten.’

¹⁸ Nənə sə resi pen ruvehe, mini mə, ‘Iəmə asori. Silin i ikiməuvehi pehe miou kɪno ia kol rukwəhi mwi silin me kɪno ia kol irəha pam krirum.’

¹⁹ Miregi iəmə asori rini pen tukwe in mə, ‘Ik tikərimənu ia taon me irəha pam krirum.’

²⁰ Nənə riti mwi ruvehe, mini mə, ‘Iəmə Asori. Silin i in i ikiməuvehi pehe miou kɪno ia kol. Iakehekɪr ik, məkʷafə i ia kwəti tinari, ²¹ ti nəri nə mə ik iərmama riti noien səim riskai. Ikauvehi raka narimnari me sə iərməpə rinəmri, nənə mapeki raka mwi nəveginien ia nəmhien sə ipkəpwei mhə.’

²² Mətə iəmə asori rini pen tukwe in mə, ‘Ik iəmə ərəha. Ikamo tukwini ərəha nari miou. Nəgkiariien atukw səim ro pui ik. Ik ikuvəkurən raka mə iou iərmama riti noien səiou riskai. Ikauvehi raka narimnari me sə iərməpə rinəmri, nənə mapeki raka mwi nəveginien ia nəmhien sə iapkəpwei mhə. ²³ Mətə rəfo ikəpwəh nəmri penien səiou mane fwe ia pag? Kamo ipkəmri pen ko iapkuvehe mipkuvehi ihi mane səiou mine sə rəkʷaku pag rukwəhi.’

✧ 19:7: Luk 15:2 ✧ 19:8: Eks 22:1, Nam 5:6-7 ✧ 19:9: Wok Me 16:31, Luk 13:16 ✧ 19:10: Luk 15:4, Jon 3:17, 1Tim 1:15 ✧ 19:11: Mat 25:14-30 ✧ 19:12: Mak 13:34 ✧ 19:14: Jon 1:11 ✧ 19:17: Luk 16:10

²⁴ Nənə iəmə asori rini pen ti səməme kamhərer ia kwopun nəha mə, ‘Həuvehi raka silin nəha kino ia kol ia rəgin mhəuvei pen m iərmama sə rauvehi silin me kino ia kol irəha pam ten.’

²⁵ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, ‘Iəmə Asori! Mətə in ruvəuvehi raka ten.’

²⁶ ✠Miregi iəmə asori rini mə, ‘Iakani pehe tukumiaha i iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvei raka pam tukwe. ²⁷ Mətə nərmama me nəha səməme həmwəki iou, mhəpwəh nokeikeien mə takərimənu ia nirəha, həuvehi irəha mhəuvehe ia nənimek, nənə mhousi əpune irəha.’ ”

Iesu revən ia Jerusalem

²⁸ Iesu rini pam nəgkariien me nəha, mərari, mautə mamevən fwe ia Jerusalem. In rakupwən nərmama me kamhəkurirə. ²⁹ Nəpin rier pen ia təkue nəha nəghin nə Təkuər Olif ipaka ti rukwənu mi nəha Petfas mine Petani, rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ³⁰ mini mə, “Kimirau tirouevən ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpin tirouapirapw fwe ikin, tirouətə kwəti togki riti kinəkwi tərini, iərmama ripkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe ia kwopun i. ³¹ Trini minuə iərmama riti rəres kimirau mə, ‘Rəfo iroufi raka nari irə?’ tirouni pen tukwe in mə, ‘Iərimənu səkitaha raməres i.’ ”

³² ✠Ro iaminihi irə, iərmama mi nəha Iesu rərhi pen irau, krouevən rouətoni narimnari me pam rosi in riməni pen ti nirau i. ³³ Nəpin kroufi raka nari ia kwəti togki nəha, iərmama səvənhi nəha kwəti togki rini pen ti nirau i mə, “Rəfo iroufi raka nari irə?”

³⁴ Miregi krouni mə, “Iərimənu səkitaha raməres i.”

³⁵ Nənə krouəsigi kwəti togki nəha rouvehe ti Iesu, rouəpənə pen kot mi səvənrau ia təkuren, nənə rouasitu ia Iesu rəputə məkure irə. ³⁶ ✠Nəpin in rəkure ia kwəti togki nəha mamevən, nərmama həpənə pen kot me səvənraha ia suatuk. ³⁷ Nəpin Iesu rameiwaiu ia Təkuər Olif, minamevən ipaka ti Jesrusalem, nərmama me pam səvənhi həpik anan, hənamagien, mamhəkwein əpwəmwis, mamhəgnəgini Kumwesən ti nimtətien asori me hənətoni, ³⁸ ✠mamhəni mə, “Səgnəgini kig i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha!

Nəmərinuien fwe ia neiai.

Kauvehi utə nəghi Kumwesən fwe irənhə anan!”

³⁹ Ia nəpin nəha Farisi me nepwin ia reri nərmama həni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Nise əknekin səim me nərmama mə tuhafafa.”

⁴⁰ Miregi Iesu rini mə, “Iakani pehe tukumiaha i. Trini minuə irəha hafafa, kəruətərei me i tuhəkwein əpwəmwis.”

Iesu ramapi ti Jerusalem

⁴¹ ✠Nəpin Iesu ruvehe ipaka ti taon nəha Jerusalem mətoni, ramapi ti nərmama me ikin, ⁴² ✠mini mə, “Rosi ko ramo kimiaha hiəkurən ipwet i narimnari me sə trəmri nəmərinuien, mətə təkwtəkuni mine kamhərkwafə ko kimiaha hiəpkətoni mhə. ⁴³ Mətə nəpin nəha rauvehe nərmama səməme haməmwəki kimiaha tuhəuvehe mheikurkuru ia kimiaha. Naruagən me səvənraha tuheri tīprənə mhərkuru ia taon səkimiaha mhəkure tukuahag ia kimiaha. ⁴⁴ ✠Irəha tuhousi testesi nimwə me səkimiaha, mharə mhousi əpune pam mwi kimiaha ia kwopun i. Ko irəha həpkəpwəh mhə kəpwier riti raməkure əknekin ia riti, ti nəri nə mə Kumwesən ruvəuvehe raka mə truvehimiru kimiaha, mətə kimiaha hiəpkətə sas mhə ia nəpin nəha.”

Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən

⁴⁵ Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, minaməkoui irapw nərmama səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me mə tukuvei nənimen, ⁴⁶ mini pen ti nirəha i mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan minuə ‘Nimwə səiou tro nimwəfwaki irə.’ Mətə kimiaha hiəno ruvəuvehe kwopun rakres me kamhərkwafə ikin.”

✠ 19:26: Mat 13:12, Luk 8:18 ✠ 19:32: Luk 22:13 ✠ 19:36: 2King 9:13 ✠ 19:38: Luk 2:14 ✠ 19:41: Jon 11:35 ✠ 19:42: Aes 6:9-10, Mat 13:14, Rom 11:8 ✠ 19:44: Luk 21:6, 1:68

⁴⁷ ✠ Ia nāpīn me Iesu ramevān ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nārmama me. Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nāmə asori me nepwīn mwi səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhousi əpune in. ⁴⁸ ✠ Mətə riskai ti nirəha. Ko həkətōni mhə suatuk riti ti noien ti nəri nə mə nārmama me pam hokeikei pik mə tuhətərig ia nāgkiariien me səvənhi.

20

Nāmə asori me həres Iesu mə sin rīməuvei pen nasoriien min

¹ Nāpīn riti, Iesu ramahatən nārmama ia nimwə səvəi Kumwesən, maməvisau nāgkiariien amasan minraha, nənə pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nāmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe, ² mhəni pen tukwe in mə, “Ni pehe tukumaha i. Ikamo narimnari me i ia nəkwei sin, uə sin rəsēni ik mə tiko narimnari me i?”

³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nāresien riti. Həni pehe tukw iou i. ⁴ Fwe kupwən sin rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nārmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

⁵ Nənə irəha hāgkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon Iesu trini pehe tukutaha i mə ‘Ro iamīnhi irə rəfo kimiaha hiəpwəh niniien nīpərhiēnien ia nāgkiariien səvəi Jon?’ ⁶ Mətə tuko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon, nārmama me pam i tuhəkwi əpune kitaha ia kəruətērei me, ti nəri nə mə irəha kamhəni nīpərhiēnien ia Jon mə in profet riti.”

⁷ Ro pen irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kīmaha iahəreirei mə sin rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nārmama.”

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh niniien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwei sin.”

Iesu rusipekin ia iəmā asori riti mine nime i krep səvənhi

⁹ ✠ Iesu rinamāgkiari m nārmama mini irapw nusipekinien riti ti nirəha i, mini mə, “Iəmā asori riti rəpwei nəkwas nəha krep ia nəmhiēn səvənhi, məpwei pam, nənə māsēni nārmama nepwīn həuvehe mhətui ti nime i krep səvənhi. Irəha tuhəmhu ikin, mhəsi kwənkwei krep, mhəuai, mhəuvei pen nīpərīn m iəmā asori. Iəmā asori rəmri nime i krep səvənhi ia rəginraha, mier mevən ia tənə əpə iti marə kini tui fwe ikin. ¹⁰ ✠ Nāpīn kwənkwei krep rīmruə, iəmā asori rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mətə nāmə hamətui ti nime i krep səvənhi mə tuhəuvei pen nukwai krep me nepwīn min. Mətə nāmə kamhətui ti krep həuəsi iəmā nəha, mhərhi pen i ramevən, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. ¹¹ Nənə iəmā asori rərhi pen mwi iərmama riti mwi sə ramo tukwini nari min revən. Mətə ho rəmwhen a mwi irə, mhəuəsi in, mhə naurisien min, mhərhi pen in rirərīg, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. ¹² Nənə iəmā asori rərari mərhi pen sə ro kahar irə revən. Sə nəha mwi həuəsi in nīpwrān me rəpəruəpəruə, mhərarki irapw i.

¹³ Ia nāpīn nəha iəmā asori səvəi nime i krep rini mə, “Takəfo i? Ramasan mə pwəh iakərhi pen nərīk keikei. Irəha tuhətōni, mhəsiai in.”

¹⁴ Mətə nāpīn nāmə me nəha hətōni tini iəmā asori rauvehe, həni pen ti nirəha me i mə, ‘Kwa tini iəmā asori nəha. Nāpīn tata səvənhi tremhə, nəmhiēn i ruvehe mo səvənhi. Pwəh sousi əpune nənə nəmhiēn səvənhi truvehe mo səkītaha i.’ ¹⁵ Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irapw ia taniruə.

Ro iamīnhi irə iəmā asori səvəi nime i krep trəfo ia nāmə me nəha? ¹⁶ In truvehe, mousi əpune irəha, nənə māsēni pen nime i krep səvənhi ia rəgi nārməpə.”

Nāpīn nārmama me hərəgi nāgkiariien nəha, həni mə, “Rekəm. Ko rīpko mhə iamīnhi.”

¹⁷ Mətə Iesu rəti pen mətə irəha mini mə, “Mə trīpko mhə iamīnhi nəfe nīpwrāi nāgkiariien i kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan?

‘Kəruətērei nəha nāmə kamhəuvrhəkīn nimwə hənua rərəha, mhəpwəh,

✠ 19:47: Luk 21:37, 22:53, Jon 18:20 ✠ 19:48: Mat 21:46, Mak 14:1-2, Luk 20:19 ✠ 20:9: Aes 5:1 ✠ 20:10: 2Kron 36:15-16

tækwtækwuni naha ruvæuvehe mino kæruterei sã ræpi raka pam kæruterei me, mækwætæmhiri æknekin pam nimwæ.

18 ✠ Iærmama sã trimwei pen ia kæruterei naha, nikækrin me trærkwæpirærkwæpir.

Trini minuæ kæruterei naha rimwei pen ia iærmama riti, iærmama naha tripwarispwaris.’”

Næresien ia nikaren sævai næmri takis

19 ✠ Nahatæn me sævai Loa mine pris asori me hænua tuhækwætæmhiri a Iesu ia næpin naha ti næri næ mæ hæregi mæ in rini nusipekinien naha muæsi iræha i, mætæ hænhekir a nærmama.

20 ✠ Ro pen iræha kamhætæ amasan in, mhærhi pen nærmama nepwin sã kamhætæ afafa nari hæuvæn mæ tuheikuæ ia Iesu mhæres pen næresien me nepwin min. Næmæ asori me hokeikei mæ Iesu træfwækour ia nægkiariien sævænhi, nænæ iræha hæukuræn nækwætæmhiriien in tukwe, nænæ mhæuvei pen in ia rægi iæmæ Rom sã rauvehi nasoriien mamærimænu ia kwopun naha. 21 Næmæ me naha sã kamhætæ afafa nari hæuvæn mhæres pen Iesu i mæ, “Iahatæn. Kimaha iahæukuræn mæ nægkiariien me sæim sã ikamahatæn nærmama me iræ ratukwatukw. Ipkopæiti mhæ ia nærmama me nepwin, mætæ ikamahatæn pærhien suatuk sã Kumwesæn rokeikei mæ nærmama tuhesi pen. 22 Ro iamînhi iræ tiko mini pehe ro tukumaha i nætærigien sæim. Ratukwatukw ia Loa sækitaha mæ tsæræku pen næmri takis m Kig Sisa uæ rekæm?”

23 Mætæ Iesu ruvæukuræn raka mæ iræha kamheikuæ a, mamhæres næresien naha mæ in træfwækour ia nægkiariien sævænhi. Ro pen in rini pen ti niræha i minuæ, 24 “Hæuvei pehe silin riti pwæh iakætæ ro. Nænimwi iærmama sin i ia silin? Nænæ næghi sin i?”

Miregi iræha hæni mæ, “Nænimwi Kig Sisa mine næghi Kig Sisa.”

25 Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Ianhi iræ, narimnari me sævai Kig Sisa hiæuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me sævai Kumwesæn hiæuvei pen m Kumwesæn.”

26 Nænæ iræha ko hæpkækwætæmhiri mhæ Iesu ia næmri nærmama ti næri næ mæ ripkæfwækour mhæ ia nægkiariien sævænhi. Mætæ hærkærinari ia nægkiariien sævænhi, nænæ mhæuvehe mhæpnæpen.

Næresien ia nikaren sævai nærmama sæmæme hæuvamhæ

27 Satusi me nepwin hæuvehe ti Iesu. (Satusi me iræha kamhæni mæ iærmama sã ruvæmhæ ko ripkætui mhæ mwi.) 28 Iræha hæuvehe mhæres in næresien riti, mhæni mæ, “Iahatæn. Moses rimærai pen ia Loa sækitaha mæ trini minuæ iærman riti remhæ, mæpwæh sævænhi pran, mætæ tininrau riwæn, piævi iærman naha tramækeikei miri pran naha rouæræhi nækwærhakwærha me, rouæsihagin piævi iæmæ naha. 29 Mætæ nærman sefen, iræha piævnraha me. Sã rasori riri pran riti, rouæpwæh næræhiien iækunouihî riti, remhæ, mæpwæh sævænhi pran. 30 Piævni sã resi pen in mwi ro mwi iamînhi iræ. 31 Nænæ piævni sã ro kahar, mamevæn meste iræha pam sefen hæiri præ naha, mhemhæ pam. 32 Nænæ præ naha ræpwæh næræhiien iækunouihî riti, memhæ mwi. 33 Ni pehe ro tukumaha i. Ia næpin naha Kumwesæn tro nærmama hætui mwi ia nemhæien, præ naha sævai sin ia nærman me naha sefen, ti næri næ mæ iræha pam hæmæiri in?”

34 Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Ia nitætæ ipwet mine nærman kamhæiri niþran, niþran kamhesi pen nærman. 35 Mætæ ia nitætæ vi sã truvehe, nærman mine niþran me tuhæpwæh noien iamînha iræ. Nærman mine niþran sæmæme Kumwesæn trætæ iræha mæ hatukwatukw tuhætui mwi ia nemhæien, nænæ mharæ ia nitætæ vi naha. 36 ✠ Iræha tuhæpwæh nemhæien mwi ti næri næ mæ iræha hæmwhen ia nagelo me. Iræha niþwnæti Kumwesæn me ti næri næ mæ in ro iræha hætui mwi ia nemhæien. 37 Mætæ Moses in mwi rinahatæn mæ nærmama sæmæme hæuvamhæ tuhætui mwi. Ia kwopi nægkiariien sã ramægkiari ia nei naha napw rauæk iræ mætæ ripkahi æmwesi mhæ, Moses rinækwein Iærimænu mini mæ in Kumwesæn sævai Epraham mine Kumwesæn sævai Aesak mine

Kumwesən səvəi Jekop. ³⁸ ✠ Nəgkiariien nəha ramahatən pen mə Kumwesən rıpkə mhə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme kamhəmıru. Ro iamınhi irə ti nəri nə mə ia nənimen nərmama me pam kamhəmıru.”

³⁹ Ia nəpın nəha nahatən me nepwın səvəi Loa həni mə, “Iahatən. Nəgkiariien səim ratukwatukw.” ⁴⁰ Irəha həni iamınhi irə ti nəri nə mə Satusi me hənauris, ko həpwəh nəresien nari riti mwi min.

Kristo in tını sin?

⁴¹ Mətə Iesu rını pen ti nirəha i mə, “Rəfo kamini mə Kristo in tını Kig Tevit? ⁴² Kig Tevit atukwatukw rıməni ia Nəkukuə Ol Sam mə, ‘Kumwesən rını pen ti İərimənu səiou mə,

əkure ia nıkarek mwatuk,

⁴³ meste tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe, tikərpwi utə tıpage nisum mi ia nirəha.’

⁴⁴ Ia nəgkiariien nəha Kig Tevit rınəkwein Kristo mə İərimənu səvənhi. Mə ro iamınhi irə rəfo kamini mə in tını Kig Tevit?”

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəsiari ti nahatən me səvəi Loa

⁴⁵ Nəpın nərmama me pam kamhətərig irə, Iesu rını pen ti nərmama me səvənhi minuə, ⁴⁶ “Kımiaha tıhaməkeikei mhəsiari ti nahatən me səvəi Loa. Irəha hokeikei mə tuharkahu ia karkahu əpwəmwis me, mamhan. Ia kwopun kamomaket me ikin hokeikei mə nərmama tuhəkwein irəha ia nisaiien. Ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me. Ia nəveginien asori me hokeikei mə tuhəkure ia kwopun kamsiai nəmə asori me ikin. ⁴⁷ Irəha kamheikuə ia nıpran me səməme nərman me səvənraha həuvamhə, mamhakres narımınari me səvənraha, nənə mamho mwi nəfwakiien əpwəmwis me mə nərmama tuhətoni həsiai irəha tukwe. Kumwesən trərpwın noien ərəha me səvənraha rasori mwi.”

21

Pran riti ruvei pen səvənhi mane sampam m Kumwesən

¹ Iesu rəti pen mətəni nərmama nautə səvənraha rasori kamherukw pen mane me səvənraha ia kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikin. ² Ia nəpın nəha pran riti ruvehe. Prən nəha iərman səvənhi remhə məpwəh in. Nautə səvənhi riwən. Ruvehe merukw pen silin ouihı mi kəru.

Iesu rətoni, ³ ✠ mını mə, “Iakani nıpərhiennien tukumiaha i prən i nautə səvənhi riwən iərman səvənhi remhə məpwəh in rerukw pen mane rasori məpi raka nərmama me pam nəha. ⁴ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nərmama me nəha nautə səvənraha rasori. Həuvehi raka nıpərın a mhəuvei pen m Kumwesən. Mətə prən i nautə səvənhi riwən ruvei pen mane me pam səvənhi sə truvehi nəveginien irə.”

Iesu rəgkiari ia nimwə səvəi Kumwesən

⁵ Nərmama nepwın səvəi Iesu kamhəgkiari ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhəni mə ramasan pik ti nəri nə mə kınə ia kəruətərei amasan me mine narımınari amasan me kıməuvei pen m Kumwesən. Nənə Iesu rını mə, ⁶ ✠ “Narımınari me i kımiaha hiamətəni, tukamevən tukousi testesi pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərer əknekinien ia riti.”

⁷ Mıregi irəha həres pen in mə, “Iahatən. Narımınari me i tuhəuvehe tinesən? Nəfe nımtətien truvehe mahatən pen mə nəpın səvəi narımınari me i ruvəuvehe ipaka?”

⁸ Mıregi Iesu rını mə, “Kımiaha tıhaməsiari kamo iərman riti reikuə ia kımiaha. Nərmama həpik tuhəuvehe ia nəghik, mhəni mə irəha Kristo, mhəni mwi mə nəpın səvəi narımınari me i ruvəuvehe ipaka. Mətə kımiaha tihəpwəh nukurirəien ia nirəha. ⁹ Kımiaha tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagənienn me səməme nərmama kamho ia nirəha me, mamho mwi ia nərmama səməme kamhərimənu. Nəpın tihəregi, tihəpwəh

nehëkiriën, ti nəri nə mə nəri nəha traməkeikei mukupwən muvehe, mətə rīpko mhə ihi nəpīn sampam.”

¹⁰ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Nərmama ia kwənəkwas riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkwas əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə. ¹¹ Nīmwnīmwiën asori me tuhəkiu. Ia kwopun me nepwīn nukumhə trahi nərmama. Nemhəiën skai me tuhəuvehe mhouraha nərmama. Nənə narimnari me nərmama tuhətoni həhekir i mīne nīmətəiën asori me tuhəuku pen ia nīmagouagou.

¹² Mətə nəpīn narimnari me nəha həpkuvehe mhə ihi, nərmama tuhəkwtəmhiri kīmiaha ia rəgīnraha, mhomətə kīmiaha. Irəha tuhəuvei pen kīmiaha ia rəgi nəmə asori me ia nəkwai nīmwfəwaki me səvəi nəkur Isrel. Ti nəri nə mə kīmiaha nərmama me səiου, nəmə asori me nəha tuhəuvehi puwnīmwə kīmiaha ia kalapus, nənə mhərpwi irapw kīmiaha ia nəmri kig me mīne nəmri nərmama səməme kamhərimənu. ¹³ In i nəpīn səkīmiaha tihəni irapw nəgkiariien amasan səiου irə. ¹⁴ ☆Ro iamīnhi irə mīne kīmiaha tihəpwəh nətərig pīkien ia nəfe nəgkiariien səkīmiaha tihəni pen ti nirəha i. ¹⁵ ☆Iou takuvei pehe nəgkiariien mīne nukurəniën m kīmiaha. Nərmama me nəha səməme kamhəmwəki kīmiaha tuhəregi nəgkiariien me səkīmiaha, irəha riti ko rīpkousi raka mhə, uə trini neikuəiën irə. ¹⁶ ☆Tata me mīne mama me səkīmiaha me, mīne piəvmiaha me, mīne nərmama ia kwənəkwas me səkīmiaha me, mīne kīmiaha me nepwīn tuhəuvei pen kīmiaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki kīmiaha. Nənə irəha tuhəusi əpune kīmiaha nepwīn. ¹⁷ Nərmama me pam tuhəmwəki kīmiaha ti nəri nə mə kīmiaha nərmama me səiου. ¹⁸ ☆Mətə nīmwai nukwənemiaha nə ia kəmkapwəmiaha kuatia ia nirəha trīpkiwən mhə. ¹⁹ ☆Kīmiaha tihəməkeikei mhərer əknekin ia nahatətəiën səkīmiaha. Ia noien i tihəuvehi nīmīruien.”

Naruagən me səvəi nəkur Rom tuhəuvehe mhouraha Jerusalem

²⁰ “Mətə nəpīn kīmiaha tihətoni naruagən me həpik həuvehe mheikurkurau ia Jerusalem, tihəməkeikei mhəukurən mə trīpko mhə tui nənə irəha tuhouraha pam kwopun i. ²¹ Ia nəpīn nəha, nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhap mhəuvən ia təkue me. Səməme kamharə ia nəkwai taon i tuhaməkeikei mhəier. Nənə səməme kamharə iruə tuhəpwəh nuwnīmwə peheien mwi irə. ²² ☆Nəpīn nəha in nəpīn sə Kumwesən trərpwīn noien ərəha me irə, mo nəgkiariien me pam səməme kīmərai pen ia Nəkukə Ikinan həuvehe mhəukuə. ²³ ☆Trərəha anan ti nīpran me səməme tuhəpəmpəm mīne səməme tuhaməuvei pen kənunu m nəkwərhakwərha əmtəmetə me ia nəpīn nəha, ti nəri nə mə nəmīsəiën asori treste tīprənə i. Niemaha səvəi Kumwesən trəuiui nərmama me ia kwopun i. ²⁴ ☆Tukəpi əpune nepwīn ia nau, nənə kəkwtəmhiri nepwīn kuvehi irəha həuvən mho slef me ia nirəha ia tənəmtənə me. Nənə nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel tuhəvən testesi Jerusalem, mhərimənu ia nəkur me ikin meste nəpīn səvəi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel tro sampam.”

Iəməti Iərmama truvehe mwi

²⁵ ☆“Nənə nīmətəiën me tuhəuku pen ia meri, məkwə, mīne kəməhau me. Ia təkure tīprənə i nərmama ia tənəmtənə me tuhəhekir, mhəreirei ti nəri nə mə təsi ramərkwəpahar pīk, mamə peiau peiau asori me. ²⁶ Nərmama tuhətoni nəfe truvehe meste tīprənə i, nənə həhekir pīk, mhemhə rasi tukwe. Narimnari me ia nīmagouagou həskai pīk, Kumwesən trīkiukiū ia nirəha. ²⁷ ☆Ia nəpīn nəha irəha tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, ia reri nəpuə riti, iakəuvehe ia niskaiien mīne nukuraanien asori. ²⁸ ☆Nəpīn kīmiaha tihətoni narimnari me nəha hənəməier pehe, tihərer atukwatukw, mhəkwtə, ti nəri nə mə nəpīn səkīmiaha sə takeivinari nari ia kīmiaha ruvəuvehe ipaka.”

☆ 21:14: Luk 12:11-12 ☆ 21:15: Wok Me 6:10 ☆ 21:16: Mat 10:21-22 ☆ 21:18: 1Saml 14:45, Luk 12:7

☆ 21:19: Hip 10:36 ☆ 21:22: Dut 32:35, Jer 5:29, 46:10, Hos 9:7 ☆ 21:23: 1Kor 7:26 ☆ 21:24: Esra 9:7, Sam

79:1, Aes 63:18, Rom 11:25, Rev 11:2 ☆ 21:25: Sam 46:2-3, Sam 65:7-8 ☆ 21:27: Dan 7:13, Mat 26:64, Rev 1:7

☆ 21:28: Rom 13:11

Iesu rusipekin ia nei niemis

²⁹ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Hətə ro nei niemis mine nei me pam. ³⁰ Nəpin hənaməpərpə kimiaha hiətoni mhəukurən mə nəpin səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ³¹ Rəmwhen a mwi, nəpin kimiaha tihətoni narimnari me i hənaməier pehe, tihəukurən mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka.

³² Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə nərmama səməmə kamhəmīru təkwtəkwwuni mine tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³³ ✧ Neiai mine tīprənə trouiwən, mətə nəgkiariien me səiou tuhəpkiwən mhə.”

Nərmama tuhaməkeikei mhətui amasan mhəpwəh napriien

³⁴ ✧ Nənə Iesu rini mə, “Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəsiari, mhəpwəh nourahaien nəpin səkimiaha ia noien lafet me, uə ia nənimwiiien nənimwiiien skai mhakonə irə, uə ia nətərig pikien ia narəien səkimiaha ia tīprənə i. Rərəha nəpin nəha səiou truvehə məsgatukw ia kimiaha rəmwhen kwənkru ruəsi kimiaha. ³⁵ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəpin nəha treste nərmama pam ia təkure tīprənə i. ³⁶ ✧ Mətə ia nəpin me kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien. Tihəfwaki mə nəpin narimnari me nəha truvehə irə nīskaiien səkimiaha trəmwhen ti narakaiien irə, nənə mhərer ia nənimək, Iou Iəməti Iərmama.”

³⁷ ✧ Ia nəpin me pam Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, mətə ia nəpin rier ia taon, mevən mapri ia Təkuər Olif. ³⁸ Nənə ia nəpnəpin anan nərmama me həuvehe mwi tukwe fwe ia nimwə səvəi Kumwesən mə tuhətərig in.

22

Nəmə asori me hərai sun mə tuhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə ruvəuvehe ipaka. Nəveginien asori nəha nəghin nə Pasova. ² ✧ Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa kamhətui suatuk riti mə tuhəuvən afafa mhousi əpune Iesu ti nəri nə mə kamhhekīr nərmama. ³ ✧ Ia nəpin nəha Setan ruvnmwə ia reri Jutas, iəmə nəha kani mwi in mə Iskariot, in riti ia nərmama me twelef səvəi Iesu. ⁴ Nənə Jutas rəpwəh irəha mevən ti pris asori me mine nəmə asori me səvəi naruagən me sə kamhətui ti nimwə səvəi Kumwesən, məgkiari mīnraha mīni mə rukurən nətūiiien suatuk riti ti nuvei penien Iesu ia rəginraha. ⁵ Nəpin irəha həregi, rərinraha ragien. Həni simwīn mə tuhəuvei pen mane min. ⁶ Ro pen Jutas rəsəni, nənə mīnamətui nəpin riti nərmama həiwən irə mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iesu raməpnəpenə mə trəni nəveginien səvəi Pasova

⁷ ✧ Nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə ruvəuvehe. Ia nəpin nəha kamhousi əpune kwəti sipsip me səvəi Pasova. ⁸ Ro pen Iesu rərhi pen Pita mine Jon, mīni mə, “Rouevən, rouəpnəpenə ia nəveginien səvəi Pasova sənətaha, pwəh sani.”

⁹ Miregi krouni pen tukwe in mə, “Ikokeikei mə kimrau trouəpnəpenə irə pəku?”

¹⁰ Miregi in rini pen ti nirau i mə, “Rouregi ro. Nəpin kimirau tirouier pen fwe ia taon, iərman riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tikiari riti nui rukuər irə. Iroukurirə pen in rouvnmwə ia nimwə nəha in truvnmwə irə, ¹¹ nənə rouni pen ti iəmə asori səvəi nimwə nəha mə, ‘Iahatən səkitaha rani pehe tukw ik i mə nimwə əfo nəha tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha səiou me nərmama me ikin?’ ¹² Nənə in triri kimirau mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum asori riti. Narimnari me pam hənəmak raka fwe ikin. Ia rum nəha kimirau tirouəpnəpenə tukutaha.”

¹³ ✧ Nənə irau krouevən rouətə narimnari me pam rosi Iesu rīməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpenə ia nəveginien səvəi Pasova.

✧ 21:33: Luk 16:17 ✧ 21:34: Mat 24:48-50, Mak 4:19, Luk 17:27, 1Tes 5:3 ✧ 21:36: Mak 13:33, Rev 6:17
✧ 21:37: Luk 19:47 ✧ 22:2: Luk 20:19 ✧ 22:3: Jon 13:2,27 ✧ 22:7: Eks 12:1-27 ✧ 22:13: Luk 19:32

Iesu raməni nari irəha nərmama me səvənhi

¹⁴ Nəpən səvəi nəniien nari ruvəuvehe. Iesu rəkure ia kwopun kaməni nari ikin irəha aposol me səvənhi. ¹⁵ Ia nəpən nəha in rini pen ti nirəha i mə, “Iakinokeikei pik mə kurirə ko nəmisəien miou, takukupwən məni nəveginien i səvəi Pasova kitaha m kimiaha.

¹⁶ ✧ Iakani pehe tukumiaha i iou tapkəni mhə mwi nəveginien səvəi Pasova meste nipwrai nəveginien i truvehe mukuə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

¹⁷ Nənə Iesu ruvehi kap waen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə mini mə, “Kimiaha pam tuhəuvehi nəri, mhənimwi. ¹⁸ Iakani pehe tukumiaha i ipwet mine mamevən tapkənimwi mhə mwi waen meste nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə truvehe.”

¹⁹ ✧ Kurirə irə in ruvehi bred, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, muvei pen minraha, mini mə, “In i nipwrak sə takuvei pen tukumiaha. Kimiaha tihaməkeikei mamho iamini irə mə rerimiaha ramrhi iou.”

²⁰ Rəmwhen a mwi nəpən irəha hənani raka nari, Iesu ruvehi kap waen, mini mə, “Kap i in i nəgkariien vi səvəi Kumwesən. Nitək sə traiu tukumiaha trərihi tərini əknekən nəgkariien nəha. ²¹ ✧ Mətə həregi ro. Iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou raməkure kimrau min. ²² Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərfi mə tuko ia nirak, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.” ²³ Nəpən Iesu rini nəgkariien nəha, irəha hənəmərəs irəha me i mə sin nəha ia nirəha tro iaminha irə mine.

Nərmama me səvəi Iesu hərəs irəha me mə sin ia nirəha in rasori

²⁴ ✧ Ia nəpən nəha nərmama me səvəi Iesu hənəmərəsə minraha me, mamhərəs irəha me i mə sin ia nirəha in rasori. ²⁵ ✧ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kig me səvəi nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel kamhərimənu ia nirəha. Səməme hasori ia nirəha kani irəha mə Nərmama səvəi Nasituien. ²⁶ ✧ Mətə kimiaha tihəpwəh noien iaminha irə ia kimiaha me, rəkəm. Iərmama nəha ia kimiaha in rasori traməkeikei muvehe məmwhen iərmama nəha ia kimiaha nuk səvənhi rouihi. Nənə iərmama nəha ia kimiaha in ramiri pen kimiaha ia suatuk sə tihesi, traməkeikei muvehe məmwhen iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ²⁷ ✧ Sin nəha in rasori, iəmə asori sə raməkure maməni nari uə səvənhi iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəni? Kimiaha hiəukurən mə iəmə asori sə raməkure maməni nari in rasori. Mətə ia rerimiaha iou iakamo rəmwhen iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəmiaha.

²⁸ Kimiaha i hiəpkap raka mhə ia nirak nəpən iakinərə ia nəsəsəuien me səiou. ²⁹ ✧ Ro pen rəmwhen ia Tata səiou riməuvei pehe nasoriien miou mə takərimənu, iou mwi takuvei pehe nasoriien m kimiaha mə tihərimənu. ³⁰ ✧ Ia nitətə səiou sə takərimənu irə, kimiaha tihəkure ia tepol səiou, mhəvegin, mhənimwi, nənə mhəkure ia jea me, mhərimənu ia kwənəkwas me twelef səvəi nəkur Isrel.”

Iesu rini mə Saemon Pita trini m kahar mə in rireirei Iesu

³¹ ✧ “Saemon, Saemon. Regi ro! Setan rinərəs raka Kumwesən i mə trəsəni pen kimiaha ia rəgin. In rokeikei mə truai kimiaha rəmwhen iərmama ruai nuni wit mine tekən. ³² ✧ Mətə iakinəfwaki raka tukw ik mə nahatətəien səim trəpwəh nimweien. Nənə nəpən tikrərig muvehe mwi tukw iou, tikaməkeikei mo nahatətəien səvəi piam me ruvehe miskai.”

³³ ✧ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Iakamərəer mwatuk mə takuvnimwə ia kalapus krau mik, uə takəmhə krau mik.”

³⁴ Miregi Iesu rini mə, “Pita. Iakani pehe tukw ik i ia nəpən a i rəiə trəpwəh nakakaien meste tikini m kahar mə ikreirei iou.”

Nəgkariien ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə

³⁵ ✧ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Fwe kupwən, nəpən iakinərhi pen kimiaha mə

✧ 22:16: Luk 13:29 ✧ 22:19: Luk 24:30 ✧ 22:21: Sam 41:9, Jon 13:21-22 ✧ 22:24: Luk 9:46 ✧ 22:25: Mat 20:25-27, Mak 10:42-45 ✧ 22:26: Mat 23:11, Mak 9:35 ✧ 22:27: Jon 13:12-15 ✧ 22:29: Luk 12:32 ✧ 22:30: Mat 19:28 ✧ 22:31: 2Kor 2:11 ✧ 22:32: Jon 17:11,15,20, Sam 51:13 ✧ 22:33: Luk 22:54 ✧ 22:35: Luk 9:3, 10:4

tihəuvən mhəvisau, hio rəmwhen iakiməni, hiəpwəh nuvehien tənəripw sə hiaməvai pen mane uə tinari irə mine put me səkimiaha. Nənə rəfo? Nari riti riməiwən təni kimiaha?”

Miregi irəha həni mə, “Rekəm. Nari riti riwən.”

³⁶ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə təkwtəkwuni trini minuə iərmama riti səvənhi fwe tənəripw sə ravai pen mane uə tinari irə, pwəh ruvehi. Nənə trini minuə iərmama riti səvənhi nau səvəi naruagənien riwən, pwəh rəmri pen nəmri nari ia kot səvənhi, muvehi riti irə. ³⁷ ✧ Iakani pehe tukumiaha i nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə ia nirak. Rini minuə ‘Kəvsini pen in irəha nərmama səməme kamhərui loa.’ Nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia nirak, rinakuə nəha təkwtəkwuni.”

³⁸ Miregi irəha həni mə, “Iərimənu. Ətə ro! Nau kəru i səvəi naruagənien.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəmwhen.”

Iesu raməfwaki ia Təkuər Olif

³⁹ ✧ Iesu rier ia taon, mevən ia Təkuər Olif rəmwhen ramo ia nərUARƏV me pam. Nərmama me səvənhi kamhəkuriə in. ⁴⁰ Nəpən in rapirapw ia kwopun nəha, rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəfwaki mə tihəpwəh nimweiiien ia nərəhaien.” ⁴¹ Nənə in rəpwəh irəha mevən isipwin kwopti, minimwi nukurhun mi, məfwaki, ⁴² ✧ mini mə, “Tata. Trini minuə ratukwatukw ia nətərigien səim, tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh nənimwiien. Mətə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, tiko rəmwhen sə ikoikeikei.” ⁴³ Ia nəpən nəha agelo riti ruku pen ia neiai mier irapw ti Iesu mo in riskai mwi. ⁴⁴ Nənə ti nəri nə mə Iesu riregi rərəha anan, rəfwaki əmisə mwi. Niseseien səvənhi ruvehe məmwhen ia netə sə rəmərəməri pen ia tiprənə.

⁴⁵ Nəpən in rəfwaki pam, miskəmter, mevən mwi ti nərmama me səvənhi, mətəni mə hənəpri ti nəri nə mə rerinraha rəpou. ⁴⁶ In rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiaməpri? Hətui, mhəfwaki mə tihəpwəh nimweiiien ia nərəhaien.”

Nərmama həkwtəmhiri Iesu

⁴⁷ Nəpən Iesu raməgkiari ihi, nərmama həpik həuvehe. Iəmə nəha, nəghin nə Jutas, riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, ramiri irəha. In ruvehe ipaka ti Iesu mə trakei min, ⁴⁸ mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Jutas. Rəfo? Ikuə tiko pui iou, Iəməti Iərmama, ia nakeiiien?”

⁴⁹ ✧ Nəpən nərmama səməme kamhərer ipaka ti Iesu hətəni nəfe trukurirə mier pehe, həni mə, “Iərimənu. Kimaha tahəfo? Tahərai irəha ia nau me səkimaha me uə rekəm?” ⁵⁰ Nənə irəha riti rərai iərmama sə ramo tukwini nari m pris asori anan mərəi raka nıkare nifregin mwatuk.

⁵¹ Mətə Iesu rini mə, “Nəmwhen nə!” Nənə mirəpi nifregin, momasan.

⁵² ✧ Iesu rəgkiari m pris asori me, mine naruagən me nəha kamhətui ti nimwə səvəi Kumwesən, mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel səməme həuvehe mə tuhəkwtəmhiri in. In rini mə, “Rəfo hiaməuvehi nau me mine nıpərpəri nei me mamhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iamini irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə? ⁵³ Nərineiv m neis mine kitaha miou samarə ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Rəfo hiəpwəh nəkwətəmhiriiien iou ia rəgimiaha ia nəpən nəha? Mətə in i nəpən səkimiaha, nəpən niskaiien səvəi nəpitəvien trərimənu ia kimiaha.”

Pita rini mə in rireirei Iesu

⁵⁴ ✧ Ia nəpən nəha nərmama me nəha həkwtəmhiri Iesu, mhəiri mhəuvən ia nimwə səvəi pris asori anan. Pita rakurirə, mətə rəpwəh nevənien ipaka. ⁵⁵ Nəpən irəha həkwomen pam napw riti ia nıkare nimwə nəha, mhəkure pəri, Pita raməkure irəha minraha. ⁵⁶ ✧ Nənə pran riti sə ramo tukwini nari rətəni in raməkure ipaka ti napw. Ramətə amasan in, nənə mini mə, “Iəmə i in mwi rinaməvən pəri irau Iesu.”

✧ 22:36: Luk 22:49 ✧ 22:37: Aes 53:12, Luk 22:52 ✧ 22:39: Luk 21:37, Jon 18:1 ✧ 22:42: Mat 6:10
 ✧ 22:49: Luk 22:36 ✧ 22:52: Luk 22:37, Jon 7:30, 8:20, Kol 1:13 ✧ 22:54: Sam 31:11, Luk 22:33 ✧ 22:56: Wok Me 4:13

⁵⁷ Mətə Pita rini mə, “Rekəm, prən i. Iakreirei iəmə nəha.”

⁵⁸ Nəp̄in ouihi a rukurau, nənə iərmama riti mwi rətoni in mini mə, “Ik riti mwi ia nirəha.”

Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, r̄ipko mhə iou.”

⁵⁹ Nəp̄in ouihi a rəmwhen ia aoa riti rukurau, nənə iərmama riti mwi rəgkiari skai, mini mə, “N̄ipərhiēnien i. Iəmə i in mwi rinamavən pəri irau Iesu. Kwa in mwi iəmə Kalili nəha.”

⁶⁰ Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, iakreirei nəfe i iakaməgkiari irə.” Təkwtəkwuni a mwi, nəp̄in raməgkiari ihi, rəiə rakaka. ⁶¹ ✠Nənə Iərimənu səkitaḥa ruvsini, məti pen mətə Pita. Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien i səvəi Iərimənu səkitaḥa. R̄iməni pen tukwe in mə, “Ia nəp̄in a i kurirə rəiə rakaka, tikini m kahar mə ikreirei iou.” ⁶² Nənə Pita rier mevən iruə mirapi nasəkien.

Iesu rərer ia nəmri nəmə asori me səvəi nəkur Isrel

⁶³ Ia nəp̄in nəha nəmə me nəha səməme kamhərer tukuahag Iesu, kamhəuəsi in, mamharis əkenhin irə. ⁶⁴ Irəha housəman mwi nənimen, nənə mamhəres in mə, “Ni ro nəgkiariien sə ruku pen ti Nən̄imwin mə sin ruəsi ik!” ⁶⁵ Nənə həni mwi nəgkiariien me r̄ipik mwi, mamhəni ərəha in irə.

⁶⁶ Nəp̄in ruvəran nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loa housəs̄imwin irəha me. Nənə nər̄mama me həiri Iesu, mhəuvən, mhərpwi irapw in ia nəm̄rinraha. Nənə nəmə asori me i həni mə, ⁶⁷ ✠“Tr̄ini minuə ik Kristo, ni pehe tukumaha i.”

Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ko iakini pehe tukumiaha i, ko kimiaha hiəpk̄ini mhə n̄ipərhiēnien irə. ⁶⁸ Ko iakəres nəresien riti m kimiaha, ko hiəpk̄osərip̄in pehe mhə miou. ⁶⁹ ✠Mətə nəha təkwtəkwuni mine mamevən iou, Iəməti Iərmama, takəkure ia nikare Kumwesən mwatuk sə in n̄iskaiien səvənhi rasori.”

⁷⁰ ✠M̄iregi irəha pam həni mə, “Ro iam̄inhi irə ik T̄ini Kumwesən?”

M̄iregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Hiəm̄ani mə iou i in i.”

⁷¹ M̄iregi həni mə, “Kitaha tsətui mwi iərmama riti mwi mə tr̄ini pui in ti nəfe? Səuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. Ruku pen atukwatukw ia tər̄hun.”

23

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹ Ia nəp̄in nəha nər̄mama pam ia kusen nəha həskəmter, mhəiri Iesu, mhəuvən, mhərer ia nəmri Paelat. ² ✠Nəp̄in kamhərer ia nəmri Paelat, həni ərəha Iesu i mə, “Kimaha iahətoni iəmə i ramiri əpə iti kimaha nəkur Isrel, maminise kimaha mə tahəpwəh nərəku penien nəmri takis m Kig Sisa. In rani mwi mə in Kristo, iərmama sə tr̄ərimənu ia kimaha.”

³ ✠M̄iregi Paelat rəres Iesu i mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

M̄iregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik ikani.”

⁴ Nənə Paelat rini pen ti pris asori me mine nər̄mama me pam nəha mə, “Iakətə iam̄inhi irə mə nərəhaien riwən ia iəmə i.”

⁵ Mətə irəha həgkiari skai, mhəni mə, “Mətə iəmə i ramahatən nər̄mama me pam ia tənə Jutia, mamō irəha haməvisə m̄inraha me. In rino stat fwe ia tənə Kalili muvehe meste nari ia kwopun i.”

Iesu rərer ia nəmri Herot

⁶ Nəp̄in Paelat r̄iregi nəgkiariien nəha, rəres mə, “Iəmə i in iəmə Kalili uə rekəm?”

⁷ ✠Nənə nəp̄in Paelat r̄iregi mə Iesu ruku pen ia kwopun nəha Herot ramərimənu ik̄in, rər̄hi pen in revən tukwe, ti nəri nə mə ia nəp̄in nəha Herot mwi fwe Jerusalem.

⁸ ✠Nəp̄in Herot rətə Iesu, rerin ragien pik. Tui kwopti rokeikei mə tr̄ətoni, ti nəri nə mə ramregi kani nəgh̄in, nənə mokeikei mwi mə tr̄ətoni Iesu ro n̄imtətien riti. ⁹ Ro pen

✠ 22:61: Luk 22:34 ✠ 22:67: Jon 3:12, 8:45, Jon 10:24 ✠ 22:69: Wok Me 7:56 ✠ 22:70: Luk 4:3,9 ✠ 23:2: Luk 20:25 ✠ 23:3: 1Tim 6:13 ✠ 23:7: Luk 3:1 ✠ 23:8: Luk 9:9

Herot ræres Iesu næresien me ripik, mætə Iesu ripkini mhə nægkiariien riti. ¹⁰ Ia næpin naha pris asori me mine nahatən me səvəi Loa həskəmter, mamhəgkiari skai, mamhəni ərəha Iesu. ¹¹ Herot mine naruagən me səvənhi kamhətə ərəha in, mamharis əkenhin irə. Nənə Herot rini nəkwən mə irəha tuharkahu pen karkahu amasan riti min. Nəpin hənarkahu pen raka min, Herot rərhi pen in rirərig mevən ti Paelat. ¹² Ia næpin naha Herot mine Paelat krouvehe rouəkwein irau me mə iou riti. Mətə kupwən krouəmwəki irau me.

Paelat rəsəni pen Iesu ia rəgi naruagən me

¹³ Paelat rousəsımwin pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel ¹⁴ mini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəməuvehi iəmə i, mhəuvehe, mhərpwi ia nənimək, mamhəni mə ramiri raka nərmama ia suatuk atukwatukw. Iakinəkiri raka noien səvənhi ia nərmimaha, mətə iapkətoni mhə nari riti ro rərəha rəmwhen nægkiariien me naha kimiaha hiaməni, mamhəuəsi in irə. ¹⁵ Herot mwi ripkətoni mhə nari riti ro rərəha. Ro pen rərhi pehe in rirərig mwi muvehe tukutaha. Hətə ro! Iəmə i ripko mhə nari riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. ¹⁶ Ro iamınhi irə takərisi in, nənə məsəni in rier ia kalapus mamevən.” ¹⁷*

¹⁸ Mətə nərmama me naha irəha pam həkwein əpwəmwis mə, “Uvehi irapw iəmə nə məsəni Parapas rier ia kalapus tukumaha.” ¹⁹ (Iəmə naha Parapas raməmak ia kalapus ti nəri nə mə rimərkwumen naruagənien riti ia taon naha Jerusalem, nənə mousi əpune mwi iərmama.)

²⁰ Paelat rarə mægkiari mwi minraha ti nəri nə mə rokeikei mə trəsəni Iesu rier ia kalapus mamevən. ²¹ Mətə irəha kamhəkwein əpwəmwis mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

²² Nənə Paelat rarə mægkiari sə ro kahar irə, mini pen ti nirəha i mə, “Ti nəfe? Nəfe nərəhaien in rino? Iakinətə raka in mə ripko mhə noien ərəha riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. Ro iamınhi irə takərisi in, nənə, məsəni in rier ia kalapus mamevən.”

²³ Mətə irəha haməmwur, mamhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə tukaməkeikei kərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau. Irəha həkwein əpwəmwis iamınha irə mamhəuvən meste ²⁴ Paelat rini mə tro nəkwənraha. ²⁵ Iəmə naha Parapas sə kiməuvehi puvnimwə in ia kalapus ti naruagənien mine nousi əpuneien iərmama Paelat rəsəni in rier ia kalapus mamevən, mətə ruvei pen Iesu ia rəgi naruagən me səvənhi mə irəha tuho irə rəmwhen ia nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hokeikei.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

²⁶ Naruagən me naha həiri Iesu, mhəier ia taon, mhətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Ruku pen ia kwopun riti iruə mauvehe ia taon. Irəha həkwtəmhirin in, mhəmri pen nei kamarkuau səvəi Iesu ia nuran, nənə mhəkeikei min mə trəvrani mukurirə Iesu.

²⁷ Nərmama me həpik kamhəkurirə Iesu. Nipran me həpik irəha minraha kamhəpi, mamhasək asori tukwe. ²⁸ Mətə Iesu ruvsini, mətə pen mətə irəha, mini mə, “Nipran Jerusalem me. Kimiaha tihəpwəh nasəkien tukw iou, mətə tihəsək tukumiaha me mine nipwnətımiaha me. ²⁹ ✠ Nəpin riti sə rauvehe trərəha anan. Tukini iamınhi irə mə nipran me səməme həpkəkwhakwen mhə, mhəpkuvei pen raka mhə kənunu m iəkunouih, irəha həukurən nagienien. ³⁰ Ia næpin naha nərmama tuhəni pen ti təkue me mə ‘Həkure tərini kimaha’ mine nəpatu me ‘Housəman kimaha.’ ³¹ ✠ Mə nərmama kamho narimnari me i næpin nei ramərə ihı tukəfo irə næpin nei ruvehe mımhiə?”

³² Nənə naruagən me kamhəiri iəmə ərəha mi kəru, mhəier mə tuhousi əpune irau irəhar Iesu. ³³ Irəha həuvehe ia kwopun naha kani mə Kerhə səvəi Iərmama. Ia kwopun naha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mhərui tərini pen mwi iəmə ərəha mi naha ia nei kamarkuau, riti ia nıkare Iesu mwatuk, riti ia nıkaren mour. ³⁴ ✠ Nənə Iesu rini

* ^{23:17}: Nəkukuə me ripik kimərai pen Niutestamen irə ia nægkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nægkiariien ia vas 17 riwən. ✠ ^{23:29}: Luk 21:23, Rev 6:16 ✠ ^{23:31}: 1Tes 4:17

✠ ^{23:34}: Aes 53:12, Mat 5:44, Wok Me 7:60, Sam 22:18

mə, “Tata. Tikəpwəh nərpwinien tai noien ərəha səvənraha ti nəri nə mə həreirei nəfe i kamho.” Nənə irəha həuai kirkiri tinari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen sin truvehi nəfe tinari səvənhi.

³⁵ ✠ Nərmama ia kwopun nəha kamhərer mamhəspau ia Iesu, mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamharis əkenhin irə, mamhəni mhənuə, “In riməuvehimiru nərmama me həpik. Trini minuə in Kristo pərhien sə Kumwesən ruvərfi raka in, ramasan mə ruvehimiru atukw a in.”

³⁶ ✠ Naruagən me irəha mwi kamharis əkenhin irə, mamhəuvehe ipaka tukwe, mamhəmwur mə tuhəuvei pen waen sə rəfiə min, ³⁷ mamhəni mə, “Trini minuə ik kig səvəi nəkur Isrel pərhien, uvehimiru atukw ik!”

³⁸ Ia kənkəpwə irənhə irə nəkukuə riti kimərai mə Iesu tremhə ti nəfe. Rini mə: *In I KiG Səvəi Nəkur Isrel*

³⁹ Iəmə ərəha mi nəha sə krouəgher ia kwopun nəha riti rini ərəha Iesu i, mini mə, “Ik Kristo uə rekəm? Uvehimiru atukw ik mine kimrau!” ⁴⁰ Mətə in riti rinise in, mini mə, “Rosi ipkehekir mhə Kumwesən uə? Kwa kiməuvei pehe nərpwinien mik rəmwhen a mwi irə. ⁴¹ Ratukwatukw a mə kamousi əpune krau iaminihi. In i tai noien ərəha səkrau. Mətə iəmə i rīpkə mhə nari riti rərəha.”

⁴² ✠ Nənə iəmə nəha rarə mini mwi mə, “Iesu. Rerim tramrhi iou nəpən tikərimənu ia nitətə səim.”

⁴³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iakani nīpərhienien tukw ik i. Ipwet tikarə krau mik ia kwopun amasan nəha Parataes.”

Iesu remhə

⁴⁴⁻⁴⁵ ✠ Ipaka ti kurkwai nəpən ia ran nukuraanien səvəi meri riwən. Nəpitəvien ruvehe mousəman kwopun me pam ia tənə nəha meste aoa kahar rukurau. Ia nəpən nəha tinari sə rəgher tukuahag rum sə ro ikinan anan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən reitehi nīpərin kəru. ⁴⁶ ✠ Nənə Iesu rəkwein əpwəmwis mini mə, “Tata. Iakəmri pehe nənimwik ia rəgim.” Rini nəgkariien nəha, nənə muvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə.

⁴⁷ Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Nəpən rətoni Iesu mə rinəfemhə irə, rəgnəgini Kumwesən, mini mə, “Nīpərhienien. Iəmə i in iəmə atukwatukw.” ⁴⁸ ✠ Nənə nərmama me pam səməme hənousəsəsimwin irəha me fwe ikin ti nəspauien ia nəri nəha kino ia Iesu, nəpən hətoni, hərərig pen imwənraha, mhəregi rərəha, mamhəru i kwənpwenhinraha tukwe. ⁴⁹ ✠ Nərmama me pam səməme həukurən Iesu, mine nīpran me nəha səməme hənəməkurirə in fwe ia tənə Kalili, kamhərer isipwin, mamhəspau ia narimnari me nəha.

Josef rərkwafə nīpwrai Iesu ia nīpəgi kəruətərei

⁵⁰⁻⁵¹ Iərmama riti nəghin nə Josef. Imwəni nə Aramatia taon riti səvəi nəkur Isrel. Josef in raməkure irəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel nəpən housəsəsimwin irəha me. Noien səvənhi ramasan matukwatukw. Nəpən nəmə asori me hənərai simwin mə tukousi əpune Iesu, Josef rīpkəsəni mhə. Ia nəpən me in rameitenhi mə trətoni nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe. ⁵² Josef revən ti Paelat, mərəs mə ko rəsəni in ruvehi nīpwrai Iesu. ⁵³ Nəpən Paelat rəsəni, Josef revən, muvehi raka nīpwrai Iesu ia nei kamarkuau, nənə muvegi ia tinari kani mə linen, mevən məmri pen ia nīpəgi kəruətərei sə kinərai ərori raka, kīpkəmri pen raka mhə nīpwrai iərmama riti ikin. ⁵⁴ In i nəpən kaməpnəpenə irə ti Sapat, Sapat ruvəuvehe ipaka.

⁵⁵ ✠ Nīpran me nəha səməme həməier ia tənə Kalili, mhəkurirə Iesu mhəuvehe, irəha həkurirə Josef i, nənə mhətoni nīpəgi kəruətərei nəha mine Josef rəfəmri pen nīpwrai Iesu irə. ⁵⁶ ✠ Nəpən hətoni pam, hərərig, mhəpnəpenə nimwai nari me nepwin sə nīpekīnraha rapēin amasan, mhəpnəpenə mwi senta me nepwin. Nənə ia Sapat hapwis rəmwhen sə Loa riməni.

✠ 23:35: Sam 22:7-8 ✠ 23:36: Sam 69:21 ✠ 23:42: Mat 16:28 ✠ 23:44-45: Amos 8:9, Eks 36:35 ✠ 23:46: Sam 31:5, Wok Me 7:59 ✠ 23:48: Luk 18:13 ✠ 23:49: Sam 38:11, 88:8, Luk 8:2-3 ✠ 23:55: Luk 23:49 ✠ 23:56: Eks 20:10, Dut 5:14

24

Iesu rätui mwi ia nemhæien sævænhi

¹ Ia Sante, næpnæpin anan, nipran me naha hæuvehi nimwai nari me sëmæme hænæpnæpenæ raka ia niræha nipekinraha rapein amasan, mhæuvehi mhæuvæn ia nipægi kærætereï naha kinærkwafæ nipwrai Iesu ikin, ² nænæ mhætoni kærætereï asori naha kinæræpinhæ pen ia tærhui nipæg kinæsækwusækwu raka i. ³ Mætæ næpin hasu puvnimwæ ia nipæg, hæpkætoni mhæ nipwrai Iesu lærimænu sækitaha. ⁴ ✠Næri naha ro nætærigien sævænraha rævsausini pik. Næpin kamhærer mamhætærig tukwe, tækwækwuni a mwi iærmama kæræ krouier irapw ti niræha. Tinari sævænrau ramæhiapw. ⁵ ✠Iræha hætoni hæhekir mhænimwi irapw nænimenraha ia tiprænæ. Nænæ iærmama mi naha krouni pen ti niræha i mæ, “Ræfo kimiaha hiamætui iærmama sæ rimiru ia kwopun i kamærkwafæ nipwrai nærmama sæ hemhæ ikin?” ⁶ ✠In riwæn i, mætæ in rinætui mwi. Rerimæiaha tramrhi nægkiariien i in rimæni pehe tukumiaha i næpin rinamaræ ihi fwe ia tønæ Kalili. ⁷ In rimæni mæ, ‘Iræha tuhamækeikei mhæuvei pen iou, læmæti lærmama, ia rægi næmæ æræha me. Nænæ næmæ æræha me naha tuhæruï tærini pen iou ia nei kamarkuauï. Takemhæ, mætæ næpin sæ ro kahar iræ takætui mwi.’” ⁸ Nænæ nipran me naha rerinraha rirhi mwi nægkiariien naha sævænhi.

⁹ Hærærig ia nipæg, mhæuvæn, mhætoni eleven nærmama me sævæi Iesu mine nepwin mwi, hæni pen narimnari me i ti niræha. ¹⁰ ✠Nipran me naha sëmæme hæni irapw narimnari me i ti aposol me sævæi Iesu iræha naha Meri Maktala, mine Joana, mine Meri mama sævæi Jemes, mine nipran me nepwin mwi iræha minrahar. ¹¹ Mætæ aposol me rerinraha rirhi mæ rosi nægkiariien naha sævænraha ro næri auær a iræ. Iræha hæpkini mhæ nipærhienien iræ. ¹² Mætæ Pita riskæmter, maiu, mevæn ia nipægi kærætereï naha kinærkwafæ nipwrai Iesu ikin, mærpæsuk, mæti puvnimwæ, mætoni tinari me naha linen sæ kimævegi nipwrai Iesu iræ ramrimær, mætæ nari riti mwi riwæn. Nænæ in ræpwæh kwopun naha mamevæn mærkærinari ia næfe rinætoni.

Iærmama kæræ sævæi Iesu krauesi pen suatuk rauevæn fwe Emeas

¹³ Ia næpin a mwi naha iærmama kæræ sævæi Iesu krauevæn ia rukwænu riti næghin næ Emeas. Rukwænu naha ipaka ti Jerusalem kavæn ræmwhen ia kilometa iræha pam eleven. ¹⁴ Irau krauægkiari pæri ia narimnari me naha kino. ¹⁵ ✠Næpin naha krauægkiari pæri iræ, Iesu ruvehe ipaka, mamavæn iræhar minrau, ¹⁶ mætæ nari riti ruvegi nætærigien sævænrau, kroureirei mæ Iesu naha.

¹⁷ Nænæ Iesu rini pen ti nirau i mæ, “Næfe i irauavæn rauni pen tukumirau me i?”

Nænæ krouærer, nænimenrau ripkagien mhæ. ¹⁸ Irau riti, næghin næ Kleopas, rini pen tukwe in mæ, “Rosi ik æpa ia nærmama me sëmæme kamhavæn fwe ia Jerusalem ikreirei narimnari me naha kino nærineiv m næis mine?”

¹⁹ ✠Miregi Iesu rini pen ti nirau i mæ, “Næfe narimnari?”

Miregi krouni pen tukwe in mæ, “Narimnari me naha kino ia Iesu, iæmæ Nasaret. Iæmæ naha in profet riti. Ia næmri Kumwesæn mine ia næmri nærmama narimnari me sæ in rino mine nægkiariien sævænhi ro nænimwin miskai. ²⁰ Pris asori me mine næmæ asori me sækitaha hæmæuvei pen in ia rægi nækur Rom mæ iræha tuhæni mæ in tramækeikei memhæ. Nænæ iræha hæruï tærini pen in ia nei kamarkuauï. ²¹ ✠Mætæ kimaha iahænæmri pen æknekîn nætærigien sækimaha iræ mæ in iærmama sæ treivinari ia kitaha nækur Isrel. Narimnari me naha kino, mætæ nari riti mwi, ipwet i næpin sæ ro kahar iræ. ²² ✠Riti mwi, nipran nepwin ia tæmwæn sækimaha ho næmrimaha rier. Ia næpnæpin anan hæuvæn fwe ia nipæg sæ kinærkwafæ iæmæ naha ikin, ²³ mætæ hæpkætoni mhæ nipwran. Næpin iræha hærærig pehe, hæni mwi mæ hænætoni agelo mi kæræ krouier pehe ti niræha, krouni minuæ in rinætui mwi ia nemhæien sævænhi. ²⁴ ✠Nærmama nepwin ia tæmwæn sækimaha hæuvæn

✠ 24:4: Wok Me 1:10 ✠ 24:5: Luk 2:9 ✠ 24:6: Luk 9:22, 17:25 ✠ 24:10: Luk 8:2-3 ✠ 24:15: Mat 18:20
✠ 24:19: Mat 21:11 ✠ 24:21: Luk 2:38, 19:11, Wok Me 1:6 ✠ 24:22: Luk 24:1-11 ✠ 24:24: Jon 20:3-10

fwe ia nīpəgi kəruətərei nəha, nənə mhətoni rəmwhen atukwatukw mə nīpran me nəha hāməni, mətə həpkətoni mhə nīpwrai iəmə nəha.”

²⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Kwa rosi kimiaha hiəreirei nəgkiariien me pam sə profet kupwən me hāməni. Rəfo kimiaha hiamə tanpen ia rerimiaha, mhəpwəh nini akwauakwien nīpərhienien irə? ²⁶ ✠Kumwesən ruvəni raka mə iəmə nəha kani mə Kristo traməkeikei miregi nəmisəien me nəha kurirə revən muvehi nasorriien səvənhi.”

²⁷ ✠Nənə Iesu rəusiəre pui pen amasan ti nirau i nīpwrai nəgkiariien me pam sə kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan səməme haməgkiari ia in. Ia nəgkiariien səvənhi rəgkiari ia nəkukuə səvəi Moses muvehe meste nəkukuə me səvəi profet me. ²⁸ Nəpīn irəhar haruvehe ipaka ti rukwənu nəha irau krauevən ikīn, Iesu ramo rəmwhen mə in trəpwəh irau mavən mamevən. ²⁹ Mətə irau krouəkeikei min, rouni mə, “Samaro pəpīm kitahar mik. Rīnaməruarəv. Rīpko mhə tui meri rivə.” Ro pen Iesu ruvnimwə irəhar mīnrau mə tuamharo pəpīm.

³⁰ ✠Nəpīn in rəkure mə trəni pəri nari irəhar mīnrau, ruvehi bred, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, muvei pen mīnrau. ³¹ Ia nəpīn nəha nətərigien səvənrau rəsevər, krīnauətə rīnaukurən mə Iesu nəha. Nənə təkwtəkwuni a mwi in riwən ia nəmrīnrau. ³² Nənə irau krouni pen tukunrau me i mə, “Pərhien. Nəpīn raməgkiari pehe m krau ia suatuk, maməusiəre pui pehe nīpwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, nəgkiariien səvənhi ramasan pīk, mamə rerīrau ramagien.”

³³ Nənə ia nəpīn nəha krouəskəmter, rourərig rouevən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha krouətə nərmama me eleven səvəi Iesu mīne nərmama nepwīn mwi irəha mīnraha hənousəsīmwin raka irəha me, ³⁴ ✠mamhəni mə, “Nīpərhienien. Iərimənu səkītaha rīnətui mwi. In ruvəier irapw raka ti Saemon.” ³⁵ Nənə iəmə mi nəha krouni irapw nəfe krīnouətoni ia suatuk, rouni mwi krīnəfo rouətoni sas ia Iesu nəpīn in raməkwsen bred.

Iesu rier irapw ti nərmama səvənhi

³⁶ ✠Nəpīn irau krauegkiari ihi ia nari m nari me nəha, təkwtəkwuni a mwi hətəni Iesu ramərer ia kurkwanraha, mīni pen ti nirəha i mə, “Nəmərīnuien trarə tukumiaha.”

³⁷ ✠Mətə irəha həkərinari irə, mhəhekīr. Rerīnraha rīrhi mə kamhətəni nənimwi iərmama riti. ³⁸ Ro pen Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo hiamhekīr iamīnhi irə? Rəfo nəresien me kamhəutə ia rerimiaha mamho kimiaha hiəpwəh nīnīien nīpərhienien ia nirak? ³⁹ Hətəni ro rəgīk mi mīne nīsuk mi. Kwa iou i. Hərapī iou, mhəregī, mhəukurən mə nusak i mīne nīkəkrik i. Mətə nənimwi iərmama nusan mīne nīkəkrin riwən.”

⁴⁰ Iesu rini nəgkiariien nəha, mīsəni irapw rəgīn mi mīne nīsun mi ti nirəha hətəni. ⁴¹ ✠Nəpīn hətəni nəmrīnraha rier. Rerīnraha ragien. Mətə nahatətəien səvənraha ramərməru ihi. Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmīaha i nəvegīnien uə rekəm?” ⁴² Nənə irəha həuvei pen nīpəri nəmu afə riti min. ⁴³ In ruvehi mənī ia nəmrīnraha.

⁴⁴ ✠Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Narīmīnari me i kamhesi pen nəgkiariien me səiou sə iakīməni pehe tukumiaha i fwe kupwən nəpīn iakīnamarə pəri ihi kitaha m kimiaha. Iakīməni mīnuə nəgkiariien me pam nəha kimərai pen ia Loa səvəi Moses mīne nəkukuə me səvəi profet kupwən me mīne Ol Sam səməme kamhəgkiari ia nirak tuhaməkeikei mhəuvehe mhəukuə.”

⁴⁵ ✠Nənə in rəsevər ia nətərigien səvənraha mə irəha tuhəukurən nīpwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, ⁴⁶ rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien me nəha kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan hənī iamīnhi mə iou Kristo takaməkeikei mukupwən miregi nəmisəien, memhə, nənə ia nəpīn sə ro kahar irə iakətui mwi. ⁴⁷ ✠Tukəvisau irapw mə nərmama tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me, mhahatətə ia nirak, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwīnien noien ərəha me səvənraha. Tukukupwən kəvisau irapw nəgkiariien i ia Jerusalem kurirə revən ti nərmama ia tənəmtənə me pam. ⁴⁸ ✠Kīmiaha nəha hīənətoni

✠ 24:26: Luk 9:22, 24:44 ✠ 24:27: Sam 22:1-21, Aes 53, Jon 13:31, Wok Me 3:13 ✠ 24:30: Luk 22:19 ✠ 24:34: 1Kor 15:4-5 ✠ 24:36: 1Kor 15:5 ✠ 24:37: Mat 14:26 ✠ 24:41: Jon 21:5 ✠ 24:44: Luk 9:22 ✠ 24:45: Luk 24:27 ✠ 24:47: 1Tim 3:16 ✠ 24:48: Jon 15:27, Wok Me 1:8

narimnari me i ia nanimemiaha. ⁴⁹ ✠ Hæregi ro! Iou takərhi pehe Nanimwin Ikinan reiwaiu pehe tukumiaha rəmwhen ia Tata səiou rino raka promes irə. Mətə kimiaha tihəpwəh nierien ia taon i meste niskaiien nəha trukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Kumwesən trarkahu pehe m kimiaha.”

Iesu rutə mevən fwe ia neiai

⁵⁰ Nənə Iesu riri irəha mhæier mhəuvən mheste nari fwe rukwənu nəha Petani. Ia kwopun nəha in ruvehi utə rəgin mi, məkwein amasan ia nirəha. ⁵¹ Nəpin raməkwein amasan ia nirəha, raraka ia nirəha, nənə kuvehi utə in revən fwe ia neiai. ⁵² ✠ Irəha hənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min. Nəpin hərərig mhəuvən fwe ia Jerusalem, rerinraha ragien pik. ⁵³ Ia nəpin me kamhəuvən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhəgnəgini in.

Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rımərai nəkukuə sə ro kefə irə raməgkiari ia nəgkiariien amasan səvəi İesu Kristo. Jon in iərmama riti ia twelef nərmama me səvəi İesu. İesu rokeikei pık in. Jon rımərai nəkukuə i ia nuk 90-100. In rokeikei mə kitaha nərmama tsəvsini nəkukuə i p wəh ro nukurənien i tukutaha mə İesu in Kristo, Tini Kumwesən. Jon rokeikei mə kitaha tsəni nıpərhienien irə, nənə mhəuvehi nimiruien ia nəghi İesu (Jon 20:31). Jon raməgkiari ia nimiruien mine wok səvəi İesu Kristo. Mətə nəkukuə səvənhi ropə ia nəkukuə səvəi Matiu, Mak, mine Luk. Ia nəkukuə səvənhi Jon rini irapw nımtətien krirum səməme Matiu, Mak, mine Luk həpwəh nəgkiariien irə. Mətə ia nəkukuə Matiu, Mak, mine Luk haməgkiari ia nımtətien kəru a səməmi Jon raməgkiari mwi irə. Nəkukuə i nusipekınıen me səvəi İesu riwən irə, mətə raməgkiari pık ia navənien səvəi İesu irəha in me nepwın. Jon rımərai nəkukuə i mə kitaha tsaməkeikei mhəukurən nımtətien me səməme İesu Kristo rino. Nımtətien me nəha hamo pui mə İesu Kristo in Kumwesən in rauvehi nıskaiien asori me. Nıpərhienien Jon ramahatən mə İesu Kristo in Tini Kumwesən, mətə in ramahatən mwi mə İesu in iərmama rəmwhen ia kitaha nəpın nepwın rerin rəpou, nəpın nepwın tıpwın rəpou, mamə mwi nokeikeien.

Nægkiariien səvəi Kumwesən ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha

¹ ✨Fwe tui, nəpın tıprənə ramiwən ihi, Nægkiariien səvəi Kumwesən rinarə raka.* Nægkiariien nəha ramarə irau Kumwesən. Nægkiariien nəha in Kumwesən. ² In rinarə raka irau Kumwesən fwe tui nəpın tıprənə ramiwən ihi. ³ ✨Narimnari me pam həuku pen irə mharə. Narimnari me pam səməme kamharə riti riwən rıpkuku pen mhə irə marə. ⁴ ✨Nægkiariien nəha in nukune nimiruien. Nimiruien nəha in nukuraanien sə raməhiəpwın nərmama. ⁵ ✨Nukuraanien nəha raməhiəpw ia nəpıtəvien, nəpıtəvien ko rıpkousəman mhə.

⁶ ✨İərman riti Kumwesən rərhi pehe i nəghin nə Jon. ⁷ In ruvehe mə trərer irapw mægkiari ia nukuraanien nəha p wəh nərmama həregi nəgkiariien səvənhi, nənə mhəni nıpərhienien irə. ⁸ ✨Rıpkə mhə Jon in nukuraanien nəha, mətə ruvehe mə trərer irapw mægkiari irə, ⁹ ✨mini mə nukuraanien pərhien sə raməhiəpwın nərmama me pam na truehe ia tıprənə i.

¹⁰ ✨Nıpərhienien nukuraanien nəha ruvehe ia tıprənə i. In nəha Nægkiariien nəha tıprənə i mine nərmama me pam həuku pen irə mharə, mətə nəpın rier pehe irə irəha həreirei mə in sin. ¹¹ In ruvehe imwəni atukwatukw, mətə nəkur imwəni me həpkəsevər mhə ia rerinraha tukwe. ¹² ✨Mətə nərmama me səməme həsevər ia rerinraha tukwe, in ruvei pen nasoriien minraha mə irəha nıpwınətı Kumwesən me. In ruvei pen nasoriien nəha m nərmama me pam səməme kamhəni nıpərhienien ia nəghin. ¹³ ✨Mətə nəpın həuvehe mhə nıpwınətı Kumwesən me ia nirəha, irəha həpkətui pehe mhə ia nite tata mine mama, uə ia nokeikeien səvəi nıpwranrau, uə ia nətərigien səvəi iərman riti, rekəm. Kumwesən əpa ruvei pen nimiruien vi minraha ro irəha həuvehe nıpwınətın me.

¹⁴ ✨Nægkiariien səvəi Kumwesən† ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha rarə ouihi a kimaha min. Kimaha iahənətoni nasoriien səvənhi, nasoriien sə in rauvehi ti nəri nə mə in Tini Kumwesən anan kuatia. Iahənətoni mə rerin rukuər ia namasanien mine nıpərhienien.

✨ 1:1: Jon 17:5, 1Jon 1:1-2, Rev 19:13 * 1:1: Uə “Nægkiariien rinarə raka.” ✨ 1:3: 1Kor 8:6, Kol 1:16-17, Hıp 1:2 ✨ 1:4: Jon 5:26 ✨ 1:5: Jon 3:19 ✨ 1:6: Mat 3:1, Luk 1:13-17,76 ✨ 1:8: Jon 1:20 ✨ 1:9: Jon 8:12, 1Jon 2:8 ✨ 1:10: Jon 1:3, 17:25 ✨ 1:12: Kal 3:26 ✨ 1:13: Jon 3:3-6, Jem 1:18, 1Pit 1:23 ✨ 1:14: Aes 60:1-2, Kal 4:4, Fil 2:7, Hıp 2:14, Luk 9:32, Jon 2:11 † 1:14: Uə “Nægkiariien ruvehe mo iərmama i nıpwran rəmwhen ia nıpwrataha.”

¹⁵ ✨ Jon rärer irapw mægkiari irə, məkwein əpwəmwis, mini mə, “Iəmə i in i iəmə sə iakinəgkiari irə nəpın iakini mə, ‘Iəmə sə trukurirə pehe iou, in rasori ia nirak, ti nəri nə mə nəpın iapkətui pehe mhə ihi, mətə in rinarə raka.’ ” ¹⁶ ✨ Nənə ti nəri nə mə rerin rukuər ia namasanien mine nıpərhiendien, nəpın me kitaha pam saməuvehi narimnari amasan me raku pen tukwe. ¹⁷ ✨ Loa sə Kumwesən ruvei pehe ruku pen ti Moses, mətə namasanien mine nıpərhiendien ruku pen ti Iesu Kristo. ¹⁸ ✨ Iərmama riti rıpkətoni raka mhə Kumwesən, mətə Tini Kumwesən anan kuatia in Kumwesən. Ia nəpın me in ipaka ti Tata səvənhi. In rino pui pehe Tata səvənhi m kitaha.

Nəgkiariien səvəi Jon Paptas

¹⁹ Nəgkiariien səvəi Jon ro iamınhi irə. Nəpın riti nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hərhi pen pris me nepwın mine Livaet me nepwın həier ia Jerusalem mhəuvən mə tuhəres pen in mə, “Ik sin?” ²⁰ ✨ Nənə Jon rıpkəpnəpen mhə, mətə rəgkiari, mo nukurənien i, mini mə, “Rıpkə mhə iou Kristo.” ‡

²¹ ✨ Miregi irəha həres pen in mə, “Ik Elaeja?”

Miregi in rini mə, “Rekəm. Rıpkə mhə iou Elaeja.”

Miregi irəha həni mə, “Ik profet nəha kiməni mə truvehe?”

Miregi in rini mə, “Rekəm.”

²² Ro iamınhi irə irəha həni pen tukwe in mə, “Ik sin? Kimaha tahaməkeikei mhəuvei pen nəgkiariien m səməme hənərhi pehe kimaha. Ikəfni irə ia niram?”

²³ ✨ Miregi Jon rini mə, “Iou iəmə i kamregi rerik ia kwopun akwesakwes ikin. Iakaməkwein əpwəmwis mə, ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi§ suatuk səvəi Iərimənu səkitaha.’ Noien i iakamo ramesi pen nəgkiariien səvəi Profet Aesea kupwən.”

²⁴ Nərmama me i səməme kinərhi pehe irəha nepwın Farisi me. ²⁵ ✨ Irəha həres pen Jon i mə, “Rəfo ikamo paptas ia nərmama, mətə rıpkə mhə ik Kristo uə Elaeja uə profet nəha Nəkukuə Ikinan rani mə truvehe?”

²⁶ Miregi Jon rini pen ti nırəha i mə, “Iakamo paptas ia kimiaha ia nui, mətə iərmama riti ramərer kurkwan ia kimiaha hiəreirei. ²⁷ ✨ Iou iakiməkupwən muvehe, iəmə nəha in trukurirə. Iapkəmwhen mhə mə takifi raka nəkwus ia put səvənhi.”

²⁸ ✨ Narimnari me i həier pehe ia rukwənu Petani fwe nıkare nui aris Jotan pen, kwopun Jon ramo paptas ikin.

Kwəti sipsip səvəi Kumwesən

²⁹ ✨ Kını rakwakwi irə Jon rətoni Iesu ravən mauvehe. Nəpın rətoni, rini mə, “Hətə ro in i kwəti sipsip səvəi Kumwesən. In truvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama me ia tıprənə i. ³⁰ ✨ Iəmə i in i iakaməgkiari irə nəpın iakiməni mə, ‘Iəmə sə trukurirə pehe iou, in rasori ia nirak, ti nəri nə mə nəpın iapkətui pehe mhə ihi, mətə in rinarə raka.’ ³¹ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə iakiməuvehe, mamə paptas ia nui mə takətə sas in, nənə mahatən nəkur Isrel irə pwəh irəha hətoni mhəukurən.”

³² ✨ Nənə Jon rarə mini irapw mwı mə, “Iou iakinətoni Nənimwın Ikinan ruku pen fwe ia neiai meiwaiu rəmwhen ia mak inhəripw muvehe məkure irə. ³³ ✨ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə Iəmə sə rınərhi pehe iou mə tako paptas ia nui rini pehe tukw iou i mə, ‘Ik tikətoni Nənimwın Ikinan reiwaiu məkure ia iərmama riti. Iərmama nəha in nəha tro paptas ia Nənimwın Ikinan.’ ³⁴ ✨ Iou Jon iakinətoni nəri i, nənə mani minuə iəmə i in Tini Kumwesən.”

✨ 1:15: Jon 1:27,30, Mat 3:11 ✨ 1:16: Kol 2:10 ✨ 1:17: Eks 34:28, Rom 6:14, 10:4 ✨ 1:18: Eks 33:20, Jon 6:46, 1Tim 6:16, 1Jon 4:12, Mat 11:27 ✨ 1:20: Jon 3:28 ‡ 1:20: Nəhag nəha “Kristo” raməgkiari ia iəmə nəha profet kupwən me həməni mə truvehe muvehimiru nərmama. ✨ 1:21: Dut 18:15,18, Mat 11:14, Jon 6:14, 7:40 ✨ 1:23: Aes 40:3 § 1:23: Uə “Kimiaha tihaməkeikei mhəmri atukwatukw suatuk səvəi Iərimənu səkitaha.” ✨ 1:25: Mat 21:25, Jon 1:33 ✨ 1:27: Jon 1:15, Wok Me 13:25 ✨ 1:28: Mat 3:6, Jon 10:40 ✨ 1:29: Aes 53:6-7, Jon 1:40, 1Pit 1:18-19 ✨ 1:30: Jon 1:15 ✨ 1:32: Mat 3:16 ✨ 1:33: Luk 3:2-3 ✨ 1:34: Mat 3:17, 17:5, Mat 27:54

Iesu rinamækwein nærmama me sævænhi

³⁵ Kîni rakwakwi irə, Jon ramærer ia kwopun a mwi nə irəhar iærmama kəru sævænhi.
³⁶ ✠ Nəpîn rəti pen mətōni Iesu ramavən makurau, rini mə, “Hətə ro in i kwəti sipsip sævəi Kumwesən.”

³⁷ Iærmama mi nəha sævəi Jon krouregi in rini nægkiariien nəha, nənə kraukurirə ia Iesu. ³⁸ Iesu ruvsini mətōni irau kraukurirə in, nənə rini pen ti nirau i mə, “Kimirau irouətui nəfe?”

Miregi krouni pen tukwe in mə, “Rapai, ikamarə pəku?” (Nægkiariien nəha “Rapai” nîpwran mə lahatən.)

³⁹ Miregi in rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe rouətōni.” Ro pen irau krouevən, rouətōni kwopun in ramarə ikin. Nənə irau krouarə irəhar min ia nəpîn nəha ti nəri nə mə rinaməruarəv ipaka meri rivə.

⁴⁰ ✠ Irau riti riregi Jon rægkiari nənə rukurirə ia Iesu in nə Antru, piəvi Saemon Pita.
⁴¹ ✠ Nəri sə rukupwən mo in revən mətōni piəvni Saemon, nənə mini pen tukwe in mə, “Kîmaha iahətōni Mesaea.” (Mesaea nîpwran mə Kristo.)* ⁴² ✠ Nənə in riri Saemon mevən ti Iesu. Iesu rəti pen mətōni Saemon, mini mə, “Ik Saemon, tîni Jon. Tukəkwein ik mə Kefas.” (Kefas nîpwran mə Pita.)

Iesu rəkwein Filip mine Nataniel

⁴³ ✠ Kîni rakwakwi irə, Iesu rokeikei mə trevən ia tənə Kalili. In rətui Filip, mətōni, mini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.”

⁴⁴ Filip nəha in iəmə Petsaeta, imwei Antru mine Pita. ⁴⁵ ✠ Nənə Filip rətui Nataniel, mətōni, mini pen tukwe in mə, “Kîmaha iahətōni iəmə i Moses rimərai ia nəkukuə sævəi Loa mine profet me mwi həmərai mamhægkiari irə. In iəmə Nasaret, tîni Josef. Nəghîn nə Iesu.”

⁴⁶ ✠ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Ko nari amasan riti ruku pen ia Nasaret uə?”

Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Uvehe mətōni.”

⁴⁷ Nəpîn Iesu rətōni Nataniel ravən muvehe, in rægkiari irə, mini mə, “Hətə ro. Iəmə Isrel pərhien i. Neikuəien riwən irə.”

⁴⁸ ✠ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Ikəfukurən iou?”

Miregi Iesu rini mə, “Nəpîn ikaməkure tegîn niemis, Filip rəpwəh ihi nəkweinien ik, iakinətə raka ik.”

⁴⁹ ✠ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Iahatən. Ik Tîni Kumwesən pərhien. Ik pərhien kig sævəi nəkur Isrel.”

⁵⁰ Miregi Iesu rini mə, “Rəfo? İkini nîpərhienien ia nirak ti nəri nə mə iakîni nægkiariien i mə ‘İakinətə raka ik ikaməkure tegîn niemis’? İk tikətōni narimnari me nepwîn mwi hasori ia səməme nəha.” ⁵¹ ✠ Iesu rarə mini pen mwi tukwe in mə, “İakani nîpərhienien tukumiaha i kimiaha tihətōni kəpuapen trəkweg nənə nagelo me sævəi Kumwesən tuhaməutə mamheiwaiu ia İəməti İærmama.”

2

Nəkur Kena həiri pen vi a pran riti m iærman sævænhi mhagien irəha minrau

¹ ✠ Kîni neis irə nærmama nepwîn ia rukwənu Kena ia tənə Kalili həiri pen vi a pran riti m iærman sævænhi, mharə mho mwi nəveginien asori riti mamhagien pəri irəha minrau. Mama sævəi Iesu irəha minraha. ² Kînakwein Iesu mine nærmama me sævænhi mə irəha

✠ 1:36: Jon 1:29 ✠ 1:40: Mat 4:18-20 ✠ 1:41: 1Saml 2:10, Sam 2:2, Jon 4:25 * 1:41: Nægkiariien mi nəha “Mesaea” mine “Kristo” krouəmnəmwhen a. Mesaea nægkiariien Hipru. Kristo nægkiariien Krik. Nəhag mi nəha krouægkiari ia iəmə nəha profet kupwən me həməni mə Kumwesən trərhi pehe i ruvehe muvehimîru nærmama. ✠ 1:42: Mat 16:18, Mak 3:16 ✠ 1:43: Mat 8:22, Mak 2:14 ✠ 1:45: Dut 18:18, Aes 7:14, 9:6, Jer 23:5, Esik 34:23 ✠ 1:46: Jon 7:41,52 ✠ 1:48: Sam 32:2 ✠ 1:49: Mat 14:33, 16:16, Mat 27:42, Mak 3:11 ✠ 1:51: Jen 28:12 ✠ 2:1: Jon 1:43

mwi tuhəuvən mhani pəri nari irəha minraha. ³ Nəpən waen ruvəiwən, mama səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Sənmwinraha waen ruvəiwən.”

⁴ ✨ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i. Ikəfo mani pehe nəri i tukw iou? Nəpən səiou ripkuvehe mhə ihi.”

⁵ ✨ Miregi mama səvənhi rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari mə, “Kimiaha tihaməkeikei mho nəfe nəghin in trini pehe tukumiaha i.”

⁶ Ia kwopun nəha nəri kamərəmin pen nui irə irəha pam sikis kino ia kəruətəri. Irəha kuatia kuatia rukurən nuvehien eiti uə hantret twenti lita. Nui nəha səvəi nəkur Isrel kamhərkwerig irə.) ✨

⁷ Iesu rini pen ti nərmama me nəha kamho tukwini nari mə, “Kimiaha tihərəmin pen nui ia nəri kamərəmin pen nui ia nirəha.” Irəha hərəmin meste pehe rukuər.

⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəha təkwtəkwuni kimiaha tihəkwəhi raka nepwin, mhəuvehi mhəuvən mhəuvei pen m iəmə asori səvəi nəveginien asori.” Ro pen irəha həuvehi mhəuvən. ⁹ Nəpən iəmə asori səvəi nəveginien asori rənimwi əghan nui nəha, nui sə Iesu rino ruvehe mo waen i, in rireirei mə waen ruku pəku. (Mətə iotukwininari me səməme həkəwəhi raka nui irəha həukurən.) Ro iamini irə iəmə asori səvəi nəveginien nəha rəkwein iərman sə ripkarə vi a irau pran səvənhi ruvehe, ¹⁰ rini pen tukwe in mə, “Samarə kamo nəveginien asori iamini kukupwən kukəwəhi raka waen sə ramasan pik kauvei pen m nərmama. Nənə nəpən nərmama me hənənimwi asori kwopti, kukəwəhi raka sə ripkamasan pik mhə kauvei pen minraha hənimwi. Mətə ik ikəpwəh nukəwəhi rakaien waen sə ramasan pik meste nəha təkwtəkwuni.”

¹¹ ✨ In i nimtətien sə Iesu rukupwən mo ia rukwənu Kena ia tənə Kalili. Ia nimtətien nəha in rahatən pen nasorien səvənhi. Nənə nərmama me səvənhi hənə nipərhiendien irə.

Iesu rəkoui irapw nərmama səməme kamho maket ia nimwə səvəi Kumwesən

¹² ✨ Kurirə irə Iesu rewaiu pen fwe taon Kapaneam irəha mama səvənhi mine piəvni me mine nərmama me səvənhi. Nənə irəha harə nəpən ouih i a fwe ikin.

¹³ ✨ Nəveginien asori səvəi nəkur Isrel kani mə Pasova rinəuvehe ipaka. Iesu ruta pen fwe Jerusalem, ¹⁴ mətəni nərmama nepwin ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən kamhəmri pen nəmri nari ia kau me mine sipsip me mine menu me. Nepwin kamhəkure mamhəvriwei mane. In rətəni irəha, ¹⁵ ruvehi nəkwus me, mo kwənkirkir irə, məkoui irapw irəha pam mine sipsip me mine kau me həier irapw ia nimwə nəha. In rətəgi irapw mane səvəi nərmama kamhəvriwei i, muvsini tepol me səvənraha. ¹⁶ Nənə səməme kamhəmri pen nəmri nari ia menu me, in rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəuvehi nəri me i mharaka, mhəpwəh noien nimwə səvəi Tata səiou ro kwopun kauvehi nəmri nari ikin.”

¹⁷ ✨ Ia nəpən nəha nərmama me səvənhi rerinraha rirhi nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rini mə, “Iakokeikei pik nimwə səim. Nokeikeien nəha rauək rəmwhen ia napw ia rerik.”

¹⁸ Ro pen nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənə pen tukwe in mə, “Sin riməuvei pehe nasorien mik mə tiko narimnari me i? Nəfe nəha nimtətien tiko m kimiaha pwəh iahətəni mhəukurən?”

¹⁹ ✨ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Housi testesi nimwə i səvəi Kumwesən, nənə ia nəpən səro kahar irə takuvehi utə mwi.”

²⁰ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənə mə, “Kwa nimwə i səvəi Kumwesən kuvrhəkin nuk irəha pam foti-sikis. Tikəfo muvehi utə mwi ia nəpən kahar?” ²¹ ✨ Mətə nimwə nəha səvəi Kumwesən Iesu raməgkiari irə in nə nipwran. ²² ✨ Ro iamini irə nəpən Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi, nərmama me səvənhi rerinraha rirhi mə in riməni

✨ 2:4: Mat 12:48, Jon 19:26 ✨ 2:5: Jon 7:30, 8:20 ✨ 2:6: Mak 7:3-4 ✨ 2:11: Luk 9:32, Jon 1:14, 4:54, Jon 11:40 ✨ 2:12: Mat 4:13 ✨ 2:13: Eks 12:1-27, Jon 6:4, 11:55 ✨ 2:17: Sam 69:9 ✨ 2:19: Mat 21:23, 26:61, Mat 27:40, Wok Me 6:14 ✨ 2:21: 1Kor 6:19 ✨ 2:22: Luk 24:6-8, Jon 12:16, 14:26

nægkiariien i, nənə irəha həni nīpərhiēnien ia Nəkukua İkinan mīne nægkiariien nəha İesu rīmāni.

²³ ✧ Nəpīn İesu in fwe Jerusalem ti nəveginien asori nəha kani mə Pasova, nərmama həpik hətoni nīmətātien me nəha in ramo, mhəni nīpərhiēnien ia nəghin. ²⁴ Mətə İesu rīpkīni mhə nīpərhiēnien ia nīrəha, mhəpwəh nīni pamien rerin ti nīrəha i, ti nəri nə mə in ruvəukurən raka nərmama me pam. ²⁵ ✧ In rīpkətui mhə iərmama riti tro pui pen nətərigien səvəi iərmama min, ti nəri nə mə in ruvəukurən raka nəfe ramarə ia reri iərmama.

3

Nikotimas revən ia nəpīn maməgkiari m İesu

¹ ✧ İəmə asori riti səvəi nəkur İsel nəghin nə Nikotimas. In Farisi riti. ² ✧ İəmə i ruvehe ti İesu ia nəpīn, mīni pen tukwe in mə, “İahatən. Kīmaha iahəukurən mə ik iahatən riti sə Kumwesən rərhi pehe ik. İərmama riti riwən ko ro nīmətātien me i səməme ikamo trīni mīnuə Kumwesən rīpkarə mhə tukwe.”

³ ✧ Miregi İesu rīni pen tukwe in mə, “İakani nīpərhiēnien tukw ik i trīni mīnuə iərmama kīpkukwəhi mhə mwi in, ko in rīpkətə mhə nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

⁴ Miregi Nikotimas rīni pen tukwe in mə, “Tukəfa kukwəhi mwi iərmama sə ruvəpwinari raka? Ko in revən mwi ia tīpwī mama səvənhi mə tukukwəhi mwi in uə rekəm?”

⁵ ✧ Miregi İesu rīni mə, “İakani nīpərhiēnien tukw ik i trīni mīnuə iərmama kəpwəh nukwəhiēn in ia nui mīne Nənimwīn, ko in rīpkuvnimwə mhə ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ⁶ ✧ Nəri sə iərmama rukwəhi in iərmama. Nəri sə Nənimwīn rukwəhi in nənimwīn. ⁷ Tīkəpwəh nərkəriēn nari mə iakīni pehe tukw ik i mə ‘Tukaməkeiki kukwəhi mwi ik.’ ⁸ ✧ Nīmətāgi ravən mamevən ia kwopun pəku rokeiki mə trevən ikin. Kīmīaha hiamregi rameikweikwi nīmwai nari, mətə hiəreirei mə ruku pəku mauvəku. Nərmama me pam səməme Nənimwīn rukwəhi irəha ho mwi iamīnhi.”

⁹ Miregi Nikotimas rīni pen tukwe in mə, “Tukəfo narimnari me i ruvehe mo iamīnha irə?”

¹⁰ Miregi İesu rīni pen tukwe in mə, “İk iahatən səvəi nəkur İsel. Rəfo ikreirei narimnari me i? ¹¹ ✧ İakani nīpərhiēnien tukw ik i kīmaha iahaməni nəfe iahəukurən, mamhəgkiari ia nəfe iahənətoni ia nəmrīmaha, mətə kīmīaha hiəpkīni mhə nīpərhiēnien ia nægkiariēn səkimaha. ¹² ✧ İakinəgkiari raka ia narimnari me ia tīprənə i, mətə kīmīaha hiəpkīni mhə nīpərhiēnien ia nægkiariēn səiəu. Ro iamīnhi irə tihəfo mhəni nīpərhiēnien ia nægkiariēn səiəu trīni mīnuə iakəgkiari ia narimnari me ia neiai? ¹³ ✧ İərmama riti riwən ruvətə raka mevən ia neiai. İəməti İərmama in əpa ruku pen ia neiai meiwaiu. ¹⁴ ✧ Fwe kupwən Moses ruvehi utə snek riti kīno ia aean nə pras ia kwopun akwesakwes ikin. Rəmwhen a mwi tukaməkeiki kuvehi utə İəməti İərmama ¹⁵ ✧ mə iərmama sə rani nīpərhiēnien irə truvehi nīmīruēn rerin.

¹⁶ ✧ Kumwesən rokeiki pik nərmama ia tīprənə i, məriari pehe Tīni anan kuatia mə nərmama me pam səməme tuhəni nīpərhiēnien irə tuhəpkemhə mhə, mətə tuhəuvehi nīmīruēn rerin. ¹⁷ ✧ Kumwesən rīpkərhi pehe mhə Tīni ruvehe ia tīprənə i mə trərpwīn noien ərəha me səvəi nərmama, mətə in rərhi pehe Tīni mə truvehimīru irəha. ¹⁸ ✧ İərmama sə rani nīpərhiēnien ia Tīni Kumwesən, Kumwesən trəpwəh nərpwīnien noien ərəha me səvənhi. Mətə iərmama sə rīpkīni mhə nīpərhiēnien irə, Kumwesən ruvəni raka mə in trərpwīn noien ərəha me səvənhi ti nəri nə mə iərmama nəha rīpkīni

✧ 2:23: Jon 7:31 ✧ 2:25: Mak 2:8 ✧ 3:1: Jon 7:50, 19:39 ✧ 3:2: Mat 22:16, Jon 9:16 ✧ 3:3: Mat 18:3, 1Pit 1:23 ✧ 3:5: Esik 36:25-27, Taet 3:5 ✧ 3:6: Sam 51:5, Jon 1:13 ✧ 3:8: Pri 11:5 ✧ 3:11: Jon 3:32, 8:26 ✧ 3:12: Luk 22:67 ✧ 3:13: Prov 30:4, Rom 10:6 ✧ 3:14: Nam 21:9, Jon 8:28, 12:32 ✧ 3:15: Jon 20:31 ✧ 3:16: Jon 3:36, 10:28, Rom 5:8, 8:32, 1Jon 4:9-10 ✧ 3:17: Luk 19:10, Jon 5:22, 12:47, Wok Me 17:31 ✧ 3:18: Jon 3:36, 5:24

mhə nīpərhiēnien ia Tīni anan kuation. ¹⁹ ✧ Kumwesən ruvəni raka mə in truvei pen nərpwiniēn m nərmmama tī noien i iakani. Nukuraanien ruvəuvehe raka ia tīprənə i, mətə nərmmama həkokeikei mhə nukuraanien, mhokeikei a nəpitəvien, tī nəri nə mə noien me səvənraha hərəha. ²⁰ ✧ Iərmama sə ramo noien ərəha me rəmwəki nukuraanien. Ko in rīpkuvehe mhə irə kamo nukuraanien nəha rəhiəpwīn noien me səvənhi. ²¹ Mətə iərmama sə ramo nīpərhiēnien ruvehe ia nukuraanien mə tro nukurənien i mə noien me səvənhi in ramo tī nəri nə mə ramsiai Kumwesən.”*

Jon Paptas rəgkiari mwi ia Iesu

²² ✧ Kurirə ia nəri nəha, Iesu mine nərmmama me səvənhi həuvən ia tənə Jutia. In ramarə ikin irəha mīnraha, mamō paptas ia nərmmama. ²³ Jon mwi ramo paptas ia nərmmama fwe Aenon kwopun riti ipaka tī Salim, tī nəri nə mə nui me həkik fwe ikin. Nərmmama me kamhəuvehe tukwe, nənə in ramo paptas ia nīrəha. ²⁴ ✧ (Ia nəpīn nəha kīpkuvehi puwnimwə mhə ili Jon ia kalapus.)

²⁵ Nəpīn riti nərmmama nēpwīn səvəi Jon mine iəmə Isrel riti hənāməvisə mīnraha me tī nərəsien riti mə tuhəfərkwērig irə. ²⁶ ✧ Nənə irəha həuvehe tī Jon, mhəni pen tukwe in mə, “Iahatən. Rerim ramrhi iəmə nəha fwe kupwən kimirau min ia nīkare nui aris Jotan pen, iəmə sə ikinərəer irapw məkkiari irə? Ətə ro. In ramo paptas ia nərmmama. Nərmmama pam kamhəuvən tukwe.”

²⁷ ✧ Mīregi Jon rini mə, “Iərmama ko rīpkuvehi atukw mhə nari riti, mətə nəfe nari in ruvehi Kumwesən traməkēikei muvei pen min. ²⁸ ✧ Kīmīaha i hiəuvəregi raka iou iakiməni iamīnhi irə mə, ‘Rīpko mhə iou Kristo, mətə Kumwesən rərhi pehe iou mə takukupwən ia Kristo muvehe.’ ²⁹ ✧ Nəpīn kiri pen vi a pran riti m iərman səvənhi, prən nəha səvəi sin? Kwa səvəi iərman nəha! Mətə nəpīn kamo nəvegīnien asori səvəi narə viien səvənrau, in riti ramərəer ipaka, mamregi iərman nəha raməkkiari, rerin ragien pīk tukwe. Ro iamīnhi irə təkwtəkwi i iakamregi rerik ramagien pīk. ³⁰ Iərman nəha traməkēikei mutə masori, mətə iou takaməkēikei meiwaiu mouihi.

³¹ ✧ Iəmə sə ruku pen fwe irənhə rasori ia nərmmama me pam. Iəmə sə ruku pen ia tīprənə in səvəi tīprənə, nənə raməkkiari ia narimnari me səvəi tīprənə. Mətə iəmə sə ruku pen ia neiai rasori ia nərmmama me pam. ³² ✧ In rani irapw nəfe rīnətoni mīregi, mətə iərmama riti riwən rini nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səvənhi. ³³ Mətə iərmama sə rini nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səvənhi ramahatən pen mə nəgkiariēn nəha Kumwesən rini ro nīpərhiēnien. ³⁴ ✧ Iəmə sə Kumwesən rīnərhi pehe i rani irapw nəgkiariēn me səvəi Kumwesən, tī nəri nə mə Kumwesən rauvei pen Nənimwīn Ikinan min rasori pīk. ³⁵ ✧ Tata Kumwesən in rokeikei Tīni, mīnəmri pen raka narimnari me pam ia rəgīn. ³⁶ ✧ Iərmama sə rani nīpərhiēnien ia Tīni Kumwesən nīmīruien rerin rīnarə raka irə. Mətə iərmama sə rīpko mhə nəkwai Tīni Kumwesən, in tīpkətə mhə nīmīruien ia nəpīn riti, mətə niemaha səvəi Kumwesən raməmāk rerin irə.”

4

Iesu raməkkiari m pran Sameria

¹ ✧ Kəvisau pen m Farisi me mə Iesu ravi nərmmama həkik həuvehe mhə nərmmama me səvənhi, nənə in ramo paptas ia nīrəha. Nərmmama me nəha həkik mhəpi raka səməme Jon ravi irəha, mamō paptas ia nīrəha. ² (Mətə nīpərhiēnien rīpko mhə Iesu atukwatukw ramo paptas ia nīrəha, mətə nərmmama səvənhi me a kamho.) ³ Nəpīn Iesu rukurən mə

✧ 3:19: Jon 1:5,9, 8:12 ✧ 3:20: Efes 5:11-13 * 3:21: Suatuk riti mwi tī nīniēn nəgkiariēn ia vas 21 in i mə: “Mətə iərmama sə ramo nīpərhiēnien ruvehe ia nukuraanien mə nukuraanien trəhiəpwīn kətoni mə noien me sə in ramo, mətə Kumwesən rīnasitu irə mə tro.” ✧ 3:22: Jon 4:1-2 ✧ 3:24: Mat 4:12 ✧ 3:26: Jon 1:26-34 ✧ 3:27: Jon 19:11, 1Kor 4:7, Hip 5:4 ✧ 3:28: Jon 1:20,23, Mat 11:10 ✧ 3:29: Mat 9:15 ✧ 3:31: Jon 8:23, 1Jon 4:5 ✧ 3:32: Jon 3:11 ✧ 3:34: Jon 1:32 ✧ 3:35: Mat 11:27, Jon 5:20, 10:17 ✧ 3:36: Jon 3:16-18, 1Jon 5:12, Luk 3:7 ✧ 4:1: Jon 3:22,26

Farisi me hæværegi raka nægkiariien naha, in ræpwæh tənə Jutia, minamevæn mwi ia tənə Kalili.

⁴ Ia suatuk sævənhi Iesu riregi mæ tramækeikei mæpi simwîn ia tənə Sameria. ⁵ ✠Ro iamînhi irə in ruvehe ia taon riti ia Sameria næghin nə Saeka. Taon naha ipaka ti kwopwi tîprənə Jekop riməuvei pen m tini næghin nə Josef. ⁶ Wel sə Jekop rineri fwe kupwæn in naha ia kwopun naha. Nənə Iesu riregi rəpou pik ti navənien sævənhi, revæn, maməkure ia nîkare wel naha. Ipaka ti kurkwai nəpîn ia ran.

⁷ Nənə præn Sameria riti ruvehe mæ trukwæhi nui. Iesu rini pen tukwe in mæ, “Vei pehe nui riti miou iakənimwi.” ⁸ (Nərmama me sævai Iesu hævavæn fwe taon mæ tuhəuvehi nəmri nəvegînien.)

⁹ ✠Miregi præn Sameria i rini pen tukwe in mæ, “Ik iəmə Isrel. Iou præn Sameria. Rəfo ikaməres pehe nui miou?” (Præn i rini iamînhi irə ti nəri nə mæ nəkur Isrel mine nəkur Sameria ko həkənimwi mhə nui ia kap kuatia.)

¹⁰ ✠Iesu rini pen ti præn i mæ, “Ikreirei nəfe nari Kumwesən rokeikei mæ truvei pehe mik. Ikreirei mwi iou sə iakani pehe tukw ik i minuə ‘Vei pehe nui riti miou iakənimwi.’ Kamo ikukurən ko ikəres iou nənə iakuvei pehe nuimiru mik.”

¹¹ ✠Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iəmə asori. Teki nəri tikukwæhi nui irə riwæn. Wel i rəmwhenimw. Nənə tikuvehi pəku nuimiru naha? ¹² ✠Rəfo? Ik iəmə asori mæpi raka kaha kupwæn səkîtaha Jekop? In riməuvei pehe wel i m kitaha, minamənimwi nui irə. Nîpwnətîn me mine kau me sævənhi irəha mwi hənəmənimwi.”

¹³ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Iərmama sə rənimwi nui i trəkwa kwa mwi, ¹⁴ ✠mətə iərmama sə trənimwi nui takuvei pen min tripkəkwa kwa mhə mwi ia nəpîn riti. Nui sə takuvei pen min trakwərkwər ia reri iərmama naha rəmwhen ia nəmri nui riti mauvei pen nîmiru ien rerîn min.”

¹⁵ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iəmə asori. Uvei pehe nui naha miou pwəh iapkakwa kwa mhə mwi, məpwəh nuveheien ia kwopun i mukwæhi nui!”

¹⁶ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Evæn, məkwein səim iərman, rouvehe mwi ia kwopun i.”

¹⁷ Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Səiou iərman riwæn.”

Miregi Iesu rini mæ, “Ikani atukwatukw mæ səim iərman riwæn. ¹⁸ Ikinesi pen raka nərman irəha pam krirum, nənə sə naha ikamesi pen ipwet mine ripko mhə iərman atukwatukw səim. Nəri i ikini ro nîpərhiēnien.”

¹⁹ ✠Præn i rini pen tukwe in mæ, “Iəmə asori. Iakətə ik mæ ik profet riti. ²⁰ ✠Kaha kupwæn me səkîmaha nəkur Sameria kamhəfwaki pen m Kumwesən ia təkuaer i, mətə kîmiaha nəkur Isrel hiaməni mæ Jerusalem kwopun atukwatukw nərmama tuhaməkeikei mhəfwaki pen m Kumwesən ikîn.”

²¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Præn i. Ni nîpərhiēnien ia nægkiariien səiou. Nəpîn naha rauvehe kîmiaha tihəpwəh nəfwakîien m Tata Kumwesən ia təkuaer i mine fwe Jerusalem. ²² ✠Kîmiaha hiaməfwaki mhəreirei Kumwesən, mətə kîmaha iahaməfwaki mhəkurən amasan in, ti nəri nə mæ suatuk Kumwesən rauvehimîru nərmama irə ruku pen ia kîmaha nəkur Isrel. ²³ Nəpîn riti naha rauvehe, mətə ruvəuvehe raka. Ia nəpîn naha nərmama səməme kamhəfwaki pərhiēn tuhəfwaki m Tata Kumwesən ia nənîmwîn mine nîpərhiēnien, ti nəri nə mæ Tata Kumwesən ramətui nərmama səməme kamho iamînhi mæ irəha tuhəfwaki pen min. ²⁴ ✠Kumwesən in nənîmwîn, nənə nərmama me səməme kamhəfwaki pen min tuhaməkeikei mhəfwaki ia nənîmwîn mine nîpərhiēnien.”

²⁵ ✠Miregi præn i rini pen tukwe in mæ, “Iakukurən mæ Mesaea truvehe (iəmə sə kaməkwein in mæ Kristo). Nəpîn in truvehe, in trîni pehe narimnari me pam tukutaha.”

✠ 4:5: Luk 9:52, Jen 33:19, Jos 24:32 ✠ 4:9: Esra 4:1-5, Esra 9:1-10:44, Luk 9:52-53 ✠ 4:10: Jon 4:26 ✠ 4:11: Jon 7:37-38, Rev 21:6 ✠ 4:12: Jon 8:53 ✠ 4:14: Jon 6:35 ✠ 4:19: Jon 7:40, 9:17, 1Kor 14:24-25 ✠ 4:20: Dut 12:5-14, Sam 122:1-5 ✠ 4:22: 2King 17:29-41, Aes 2:3, Rom 9:4-5 ✠ 4:24: 2Kor 3:17, Rom 12:1, Fil 3:3 ✠ 4:25: Jon 1:41

26 ✨ Miregi Iesu rini pen ti præn i mæ, “Kwa iou i iou iakamægkiari mik.”

Nærmama me sævæi Iesu hærærig pehe mwi mhætoni in

27 Tækwætækwuni a mwi nærmama me sævæi Iesu hærærig mwi, mhætoni Iesu ramægkiari m pran riti. Hætoni hærkærinari iræ, mætæ iræha riti ripkini mhæ mæ, “Iakamætui næfe?” uæ “Ikamægkiari kimirau præn i ti næfe?”

28 Ro iaminihi iræ præn næha ræpwæh teki næri rakwæhi nui iræ, mevæn ia taon, mini pen ti nærmama me fwe ikin minuæ, 29 “Hæuvehe, mhætoni iærmama riti sæ rini pehe tukw iou i narimnari me pam sæ iakino. Rosi iæmæ i in Kristo uæ?” 30 Nænæ iræha hæier ia taon, mamhæuvehe ti Iesu. 31 Ia næpin næha nærmama me sævæi Iesu kamhæni pen tukwe in mæ, “Iahatæn, æni nari.”

32 Mætæ in rini pen ti niræha i mæ, “Sænak næveginien sæ takæni kimiaha hiæreirei.”

33 Ro iaminihi iræ nærmama me sævænhi hæni pen ti niræha me i mæ, “Ræfo? Iærmama riti ruvæuvei pen raka næveginien min uæ?”

34 ✨ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Sænak næveginien in i. Takamækeikei mo nækwai iæmæ sæ rinærhi pehe iou iakuvehe, mo sampam ia wok sævænhi. 35 ✨ Kimiaha hiæukuræn nægkiariien i kamini rerin mæ, ‘Mækwæ kefæ mwi næha ikin kesi raka nukwai wit sæ rimruæ ia næmhien.’ Mætæ iakani pehe tukumiaha i hæti pen ro wit ia næmhien me. Nimwanraha me hæuvæmhia. Rino næpin sæ tukesi nukwanraha. 36 Iærmama sæ ramesi nukwai wit, in ruvæuvehi raka nærækuien sævænhi, mamousæsimmwin nukwai wit me mæ tuhæuvehi nimiruien rerin. Ia noien næha iærmama sæ ramæpwei wit mine iærmama sæ ramesi nukwan irau trouagien pæri. 37 Nægkiariien i kamini ro nipærhienien iræ mæ, ‘Iærmama æpæ ræpwei wit, nænæ iærmæpæ ramesi nukwan.’ 38 Iou iakærhi pen kimiaha mæ tihæuvæn mhesi nukwai wit me. Ripko mhæ kimiaha hienæpwei wit me næha. Nærmæpæ hænæpwei, nænæ tækwætækwuni kimiaha tihæukuriræ ia niræha, mho pam næfe iræha hænostat mho.”

Nækur Sameria hæpik hæni nipærhienien ia Iesu

39 Nækur Sameria hæpik hæni nipærhienien ia Iesu ti næri næ mæ hæregi præn i rini ianhi iræ mæ, “In rini pehe tukw iou i narimnari me pam sæ iakino.” 40 Ro iaminihi iræ, næpin nækur Sameria me næha hæuvehe tukwe, hæres pen Iesu mæ traræ iræha minraha. Nænæ in raræ ikin næpin kæru. 41 Kuriræ iræ nækur Sameria hæpik mwi hæni nipærhienien ia Iesu ti næri næ mæ hæregi nægkiariien sævænhi.

42 ✨ Iræha hæni pen ti præn næha mæ, “Kupwæn kimaha iahamæni nipærhienien ia iæmæ i ti næri næ mæ iahæregi nægkiariien sæim. Mætæ tækwætækwuni kimaha iahamæni nipærhienien iræ ti næri næ mæ iahæregi atukwatukw nægkiariien sævænhi, nænæ kimaha iahæukuræn mæ nipærhienien in iærmama sæ rauvehimiru nærmama ia tænæmtænæ me.”

Iesu ro iækunouihi riti sævæi iæmæ asori riti ruvehe mæsanin

43 ✨ Kini neis iræ Iesu ræpwæh kwopun næha, mamevæn ia tænæ Kalili, 44 ✨ ti næri næ mæ fwe kupwæn in atukwatukw rimæni mæ, “Profet riti nækur imwæni me ko hæpkisiai mhæ in.” 45 ✨ Ro iaminihi iræ, næpin in rapirapw ia tænæ Kalili, nækur Kalili me hæsevær ia rerinraha tukwe ti næri næ mæ iræha mwi hæmavæn fwe Jerusalem ia næpin sævæi næveginien asori Pasova. Iræha hænætoni narimnari me pam in rino ia kwopun næha.

46 ✨ Ro iaminihi iræ Iesu rapirapw ia tænæ Kalili, mevæn mwi ia rukwænu Kena, kwopun næha in rino nui ruvehe mo waen iræ. Iæmæ asori riti tini ramemhæ mamapri fwe taon Kapaneam. 47 ✨ Næpin iæmæ i riregi mæ Iesu ruku pen ia tænæ Jutia muvæuvehe raka ia tænæ Kalili, revæn tukwe mini mæ, “Sæiou iækunouihi ramemhæ na tremhæ. Ko ikeiwaiu pehe ia Kapaneam mo in ruvehe mæsanin?”

✨ 4:26: Mak 14:61-62, Jon 9:37 ✨ 4:34: Jon 6:38, 17:4 ✨ 4:35: Luk 10:2 ✨ 4:42: 1Jon 4:14 ✨ 4:43: Jon 4:40 ✨ 4:44: Mat 13:57 ✨ 4:45: Jon 2:23 ✨ 4:46: Jon 2:1-11 ✨ 4:47: Mat 8:5-6

⁴⁸ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimiaha hiokeikei mə tako nımtätien me mine narımnari me tihärkärınari irə. Mə hiäpkätöni mhə tihäpwəh niniien nıpärhienien ia nırak.”

⁴⁹ Miregi iəmə asori nəha rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Tikuvehe akwauakw. Tripkö mhə tui nərik remhə.”

⁵⁰ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Tiko mevən. Nərim tripkemhə mhə.”

Iəmə nəha rini nıpärhienien ia nəgkiariien nəha Iesu rıməni pen tukwe in, nənə mırərig mamevən. ⁵¹ Nəpın rameiwaiu pen imwəni, iotukwininari me səvənhi həuvehe, mhəvisau pen min mə tını ramıru. ⁵² Ro iamınhi irə in rəres pen irəha i nəfe taem tını rınəsənın irə.

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Nərineiv ia wan klok ia nəruarəv nemhəien raraka irə.”

⁵³ ✧ Tata səvəi iəkunouihı nəha rukurən mə ia nəpın atukwatukw nəha Iesu rıməni pen tukwe in mə, “Nərim tripkemhə mhə.” Ro iamınhi irə in mine nərmama pam səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi həni nıpärhienien ia Iesu.

⁵⁴ ✧ In i nımtätien sə ro kəru irə Iesu rıno nəpın rier ia tənə Jutia muvehe ia tənə Kalili.

5

Fwe nui Petsata Iesu ro iərmama riti sə ramemhə ruvehe məsanın.

¹ Kurirə irə nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel ruvehe nənə Iesu rutə pen fwe Jerusalem. ² Nui riti fwe ia Jerusalem rametımw rerin ipaka ti kwəruə nəha kani mə Kwəruə Səvəi Sipsip Me. Ia nəgkiariien Hipru kani nui nəha mə Petsata. Ia nıkarkare nui nəha kınö nari krirum ia kəpwier həmwəhen ia tənımwə me. ³ Nərmama kamhemhə həpık kamhəmak tegin tənımwə me nəha. Nəpwın nənımenraha rıfwə. Nəpwın nısunraha rərfe. Nəpwın nıpəri nıpwranraha remhə. Irəha kamheitenhi nui nəha trikiu. ⁴ Nəpın nəpwın agelo riti səvəi Iərimənu reiwaiu ia reri nui nəha mö rikiu. Nənə iərmama sə rukupwən meiwaiu ia reri nui nəfe nemhəien ro in raraka irə. Nənə in ruvehe məsanın.

⁵ Iərmama riti nəha ikin nemhəien səvənhi narə irə nuk toti-eit. ⁶ Nəpın Iesu rətoni iəmə nəha raməmak ia kwopun nəha, mukurən mə rınəmak tui, in rini pen tukwe in mə, “İkoikeikei mə tikuvehe məsanın?”

⁷ Iəmə sə ramemhə rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Sin truvehi iou meiwaiu ia nui nəpın nui rikıkiu irə? Iərmama riti riwən. Nənə nəpın iakuə takevən, mətə iərməpə iti rukupwən ia nırak meiwaiu ia nui.”

⁸ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ərer, muvehi səim nıməhan, mavən.” ⁹ Nənə təkwtəkwuni a mwi iəmə nəha ruvehe məsanın, muvehi nıməhan səvənhi, mavən. Nəpın nəha ia Sapat. ¹⁰ ✧ Ro iamınhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen ti iəmə i Iesu rıno in rəsənın mə, “İpwet i Sapat. Rəpwəh natukwatukwien ia Loa səkitaha mə tikuvehi səim nıməhan.”

¹¹ Miregi in rini pen ti nırəha i mə, “Mətə iəmə sə rıno iou iəkəsənın, in rini pehe tukw iou i mə takuvehi nıməhan səiou mavən.”

¹² Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Sin nə iəmə rini pehe tukw ik i mə tikuvehi nıməhan səim mavən?”

¹³ Mətə iəmə nəha rıreirei mə sin nəha rıno in ruvehe məsanın. In rıreirei ti nəri nə mə Iesu rukurau akwauakw a, nərmama həpık anan ia kwopun nəha.

¹⁴ ✧ Kurirə irə Iesu rətui iəmə nəha mətoni ia nimwə səvəi Kumwesən, mını pen tukwe in mə, “Ətə ro, ikınəsənın! Tikevən maraka ia noien ərəha, kamo nərhəien riti rasori məpi raka sə kupwən ruvehi ik.” ¹⁵ Iəmə nəha rier mevən mını pen ti nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mə Iesu nəha rıno in ruvehe məsanın.

Nımiruien kauvehi ruku pen ia Tını Kumwesən

✧ 4:48: Jon 2:18, 1Kor 1:22 ✧ 4:50: Mat 8:13, Mak 7:29 ✧ 4:53: Wok Me 16:14-15,31 ✧ 4:54: Jon 2:11,23
✧ 5:8: Mat 9:6 ✧ 5:10: Jon 9:14, Neh 13:19, Jer 17:21, Luk 13:14 ✧ 5:14: Jon 8:11

¹⁶ ✧ Nənə ti nəri nə mə Iesu ramo narimnari me nəha ia Sapat, nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kənamhəni ərəha in. ¹⁷ ✧ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Səiou Tata ramowok ia nəpin me. Ro pen iou mwi takaməkeikei mowok.” ¹⁸ ✧ Nəgkiariien nəha ro nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kənamhəmwur pik mə tuhousi əpune Iesu, ti nəri nə mə in ripkərui mhə Loa səvəi Sapat əpa, mətə rini mwi Kumwesən mə Tata səvənhi, mamə in rəmwhen a mwi Kumwesən.

¹⁹ ✧ Ro iamınhi irə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhiendien tukumiaha i Tini Kumwesən ko rəpwəh no atukwien nari riti, mətə rukurən noien əpa nəfe nari rətə Tata səvənhi ramo. Nəfe nəghin Tata Kumwesən ramo, nəri nəha Tini mwi ramo. ²⁰ ✧ Iakini iamınhi irə ti nəri nə mə Tata Kumwesən rokeikei pik Tini, maməsəni Tini rətoni narimnari me pam sə in ramo. Nənə in trəsəni Tini rətoni narimnari me nepwin hasori mwi mə kimiaha tihətoni mhərkərinari irə. ²¹ ✧ Tata Kumwesən ramo nərmama səməmə həuvəmhə hətui mwi. In rauvei pen nimiruien minraha. Rəmwhen a mwi Tini rukurən nuvei penien nimiruien m nərmama səməmə rerin ragien mə truvei pen minraha. ²² ✧ Tata Kumwesən rəpwəh nəkiriien noien səvəi iərmama riti, mətə wok səvəi nəkiriien noien səvəi iərmama, in rinəmri pen pam ia rəgi Tini ²³ ✧ mə nərmama me pam tuhəsiəi Tini rəmwhen kəmhəsiəi Tata səvənhi. Iərmama sə ripkisiəi mhə Tini Kumwesən, ripkisiəi mhə Tata səvənhi sə rinərhi pehe in ruvehe.

²⁴ ✧ Iakani nipərhiendien tukumiaha i. Iərmama sə ramregi nəgkiariien səiou, mamini nipərhiendien ia Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe, nimiruien rerin rinərə raka irə. Ia nəpin nəha tukərpwin noien ərəha me irə, tipkini mhə mə iərmama nəha traməkeikei memhə. Mətə in rinəraka raka ia nemhəien muvəvehe ti nimiruien. ²⁵ ✧ Iakani nipərhiendien tukumiaha i. Nəpin riti nəha rauvehe, ruvəvehe, nəpin sə nərmama həuvəmhə tuhəregi reri Tini Kumwesən irə, nəmə səməmə kəmhəregi tuhəmīru mwi. ²⁶ Tata Kumwesən in nukune nimiruien. Ro pen in rinəsəni Tini mə Tini mwi in nukune nimiruien. ²⁷ ✧ Tata Kumwesən riməuvei pen nasoriien m Tini mini mə trakiri noien səvəi nərmama, mərpwin pen minraha. In rauvehi nasoriien iamınha irə ti nəri nə mə Tini nə in nə Iəməti Iərmama.

²⁸ Nənimemiaha trəpwəh nierien ia nəgkiariien i. Nəpin riti nəha rauvehe nəpin sə nərmama həuvəmhə tuhəregi reri Tini Kumwesən, ²⁹ ✧ nənə mharaka ia kwopun kimənimwi irəha ikin. Səməmə kənamho noien amasan tuhətui mwi mhəuvehi nimiruien. Səməmə kənamho noien ərəha tuhətui mwi tukərpwin noien ərəha me səvənraha. ³⁰ ✧ Iou ko iakəpwəh no atukwien nari riti. Iakaməkiri noien səvəi nərmama mamesi pen a nəfe iakamregi. Nənə nəkiriien səiou ratukwatukw ti nəri nə mə iapkəmwur mhə ti nəfe iakoikei, mətə iakaməmwur ti nəfe Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe rokeikei. ³¹ ✧ Trini minuə iakərer irapw məkari atukw ia nirak nəgkiariien səiou ko kipkini mhə nipərhiendien irə.”

Nəri sə ramahatən pen mə Iesu in nəfe iərmama

³² ✧ “Mətə riti nəha ramərer irapw məkari ia nirak. Iakukurən mə nəgkiariien səvənhi ro nipərhiendien.

³³ Fwe kupwən kimiaha hiərhi pen nərmama nepwin həuvən ti Jon. In rərer irapw məkari ia nirak mə nipərhiendien i iou nəfe iərmama. ³⁴ ✧ Iapkəkari mhə iamınhi irə mine ti nəri nə mə iakamətigite ia iərmama riti mə trini irapw mə iou sin, rekəm. Mətə iakamini Jon mə kimiaha tihəni nipərhiendien ia nəgkiariien səvənhi nəmə mhəuvehi nimiruien. ³⁵ Jon nəha rəmwhen ia nari riti rauək, mukuraan. Rerimiahə rinagien ti nukuraanien səvənhi nəpin ouihi a.

✧ 5:16: Mat 12:14 ✧ 5:17: Jon 9:4 ✧ 5:18: Mat 26:4, Jon 7:1,30, Jon 10:30,33 ✧ 5:19: Jon 5:30, 8:28 ✧ 5:20: Jon 3:35 ✧ 5:21: Rom 4:17, Efes 2:5, Jon 11:25 ✧ 5:22: Jon 3:17, 5:27, Jon 9:39, Wok Me 10:42 ✧ 5:23: Fil 2:10-11, 1Jon 2:23 ✧ 5:24: Jon 3:15-18, Jon 8:51, 1Jon 3:14 ✧ 5:25: Mat 8:22, Efes 2:5-6 ✧ 5:27: Jon 1:4, 5:22 ✧ 5:29: Dan 12:2, Mat 16:27, Jon 6:40, Wok Me 24:15 ✧ 5:30: Jon 5:19, 6:38 ✧ 5:31: Jon 8:13-14 ✧ 5:32: Jon 5:36-37, 1Jon 5:9 ✧ 5:34: Jon 1:19-34, Jon 3:27-30

³⁶ ✧ Mətə nari riti nəha ikin ramini irapw iou mə iou sin riskai mwi məpi raka nəgkiariien səvəi Jon. In nə wok me sə Tata Kumwesən rinəsəni iou mə tako. Wok me i iakamo kamhəni irapw iou mə nīpərhienien Tata Kumwesən rinərhi pehe iou iakuvehe.

³⁷ ✧ Nənə Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe, in mwi ramərer irapw, maməgkiari ia nīrak mə iou sin. Mətə kimiaha hiəpkregi raka mhə rerin, mhəpkətə raka mhə mwi nənimen. ³⁸ ✧ Nəgkiariien səvənhi rīpkarə mhə ia rerimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia iərmama sə in rinərhi pehe i. ³⁹ ✧ Kimiaha hiaməvsini pik Nəkukuə Ikinan. Rerimiaha ramrhi mə ia nəgkiariien me nəha tihəuvehi nīmīruien rerin. Mətə nəgkiariien me nəha kwa həgkiari ia nīrak, ⁴⁰ mətə kimiaha hiəpwəh nokeikeien mə tihəuvehe tukw iou mhəuvehi nīmīruien.

⁴¹ Iakəpwəh noien nəri anan ia nəgnəginiien səvəi nərmama, ⁴² mətə iakukurən kimiaha. Nokeikeien səvəi Kumwesən riwən ia rerimiaha. ⁴³ ✧ Iou iakiməuvehe ia nəghi Tata səiou, mətə kimiaha hiəpkəsevər mhə ia rerimiaha tukw iou. Mətə mə iərməpə riti truvehe ia nəghin əpa kimiaha tihəsevər ia rerimiaha tukwe. ⁴⁴ ✧ Kimiaha tihəfo mhəni nīpərhienien ia nīrak? Rəknekin ti nəri nə mə kimiaha hiokeikei mə tihəuvehi nəgnəginiien səkimiaha me, mətə hiəpkəmwur mhə mho nari riti mə Kumwesən i Kumwesən pərhien trəgnəgini kimiaha tukwe.

⁴⁵ ✧ Rerimiaha trəpwəh nīrhien mə iou takini irapw noien ərəha me səkimiaha ia nəmri Tata Kumwesən. Iərmama riti nəha ikin in trīni irapw noien ərəha me səkimiaha. In nəha Moses sə hiaməmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə. ⁴⁶ ✧ Rīpinuə kimiaha hiaməni nīpərhienien ia Moses, tihəni mwi nīpərhienien ia nīrak, ti nəri nə mə in rīmərai nəgkiariien me kamhəgkiari ia nīrak. ⁴⁷ ✧ Mətə kimiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia nəgkiariien me səvənhi sə in rīmərai. Ro iamīnhi irə tihəfo mhəni nīpərhienien ia nəgkiariien me səiou?”

6

Iesu rəkwməni nərman me irəha pam faef-taosən

¹ Kurirə ia narimnari me nəha, Iesu rəpi simwīn ia nui asori fwe Kalili, muvarei ia nīkaren pen. Nui nəha nəghin riti mwi mə Nui Asori Səvəi Taepirias. ² Nərmama həpik kamhəkurirə in ti nəri nə mə irəha hənətoni nīmətətien me nəha ramo ia nərmama kamhemhə. ³ Nənə Iesu rutə ia təkue riti maməkure ikin irəha nərmama me səvənhi. ⁴ ✧ (Ia nəpin nəha, nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel nəghin nə Pasova ruvəuvehe ipaka.)

⁵ Iesu rəti pen mamətə mə nərmama həpik kamhəuvehe mə tuhətə in. Ro pen rini pen ti Filip i mə, “Tsəuvehi nəmri nəveginien pəku pwəh nərmama me i hani?” ⁶ (Iesu ruvəukurən raka nəfe in tro, mətə rini nəgkiariien nəha mə trətoni mə Filip trəfni irə.)

⁷ Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Trīni minuə kuvehi nəmri nəveginien ia silin kīno ia silva irəha pam tu-hantret, mətə rəpwəh ihi nəmwhenien. Irəha kuatia kuatia tuhani ouihi a.”

⁸ Iərmama riti səvəi Iesu nəghin nə Antru piəvi Saemon Pita. In rini pen ti Iesu i mə, ⁹ “Təmaruə riti ia kwopun i sənəni bred krirum kīno ia pale mine nəmu kəru. Mətə sə nəha rīpkəmwəh mhə ti nərmama me i. Irəha həpik anan.”

¹⁰ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha tiho nərmama me həkure.” Ia kwopun nəha nurhi rīpik ikin. Nərmama həkure. Nəpin kəvsini nərman əpa irəha pam ipaka faef-taosən. ¹¹ Nənə Iesu ruvehi bred me nəha krirum məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, muvei pen m nərmama me nəha səməme kamhəkure. Ro mwi iamīnhi irə ia nəmu mi nəha kəru. Irəha hani reste irəha.

¹² Nəpin hənani raka nari tīpwīnraha rəsisi, Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Kimiaha tihəvən mhəuvehi nīpərpəri nəveginien sə hənani mhəpwəh. Rərəha souraha

✧ 5:36: Jon 3:2, Jon 10:25,38, Jon 14:11 ✧ 5:37: Mat 3:17, Jon 5:32, 8:18 ✧ 5:38: Jon 6:29 ✧ 5:39: Luk 24:27,44, Wok Me 13:27, 2Tim 3:15-17, 1Pit 1:10-11 ✧ 5:43: Mat 24:5 ✧ 5:44: Jon 12:43 ✧ 5:45: Dut 31:26-27 ✧ 5:46: Dut 18:15, Wok Me 3:22 ✧ 5:47: Luk 16:31 ✧ 6:4: Jon 2:13

nipərin.”¹³ Ro iamīnhi irə irəha həuvən mhəuvehi nipərpəri bred krirum kino ia pale narmama hənani mhəpwəh, mhəvai pen ia tənəripw me irəha pam twelef.

¹⁴ ✠ Nəpin narmama me hətoni nīmətien nəha Iesu rino, həni mə, “Nipərhienien iəmə i in i profet nəha kiməni mə truvehe ia tiprənə i.”¹⁵ ✠ Iesu rukurən mə irəha hokeikei mə tuhəuvehe mhəkwtəmhiri in, mho in mə iəmə asori sə trərimənu ia nirəha. Ro iamīnhi irə in rəpwəh irəha, mevən in əpa fwe ia təkuer.

Iesu ravən ia təkure nui asori

¹⁶ Nəpin rinaməruarəv, narmama me səvənhi heiwaiu mhəuvən ia nui asori Kalili,¹⁷ mhəputə ia nitətə ouihi, mhəier, mənəmħəpi simwīn ia nui asori, mamhəuvən fwe taon nəha Kapaneam. Rinəpitəv, mətə Iesu rəpwəh ihi nuveheien ti nirəha.¹⁸ Nui asori ruvehe minaməsəsau ti nəri nə mə nīmətaqi asori riti riskəmter.¹⁹ Nəpin irəha həsuə mhəuvən isipwīn kwopti rəmwhen ia kilometa krirum uə sikis, hətoni Iesu ravən ia təkure nui, mauvehe ipaka ti nitətə ouihi səvənraha. Irəha hətoni həhekir.²⁰ Mətə in rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nehekirien. Iou a i.”²¹ Ro iamīnhi irə rerinraha ragien həuvehi in mhəuvehi utə ia nəkwai nitətə ouihi səvənraha. Nənə təkwtəkuni a mwi nitətə ouihi səvənraha ruvarei ia tənə nəha kamhəuvən ikin.

²² Kīni rakwakwi irə, narmama nepwīn kamharə ihi ia nikare nui asori ipaka ti kwopun nəha narmama me səvəi Iesu həməier ikin. Narmama me nəha hətoni mə nərīneiv nitətə ouihi kuatia a ramərer ia kwopun nəha. Irəha həukurən mə Iesu rinəpkəputə mhə irə irəha narmama me səvənhi, mətə narmama me səvənhi irəha əpa hənəsua mamhəuvən.²³ ✠ Nitətə ouihi me nepwīn həier ia taon Tiperias, mhəuvehe ipaka ti kwopun nəha Iərimənu səkitaha rīməni vivi Kumwesən ti bred, nənə narmama hani.²⁴ Ro iamīnhi irə nəpin narmama hətoni mə Iesu mine narmama me səvənhi həiwən ia kwopun nəha, həputə ia nitətə ouihi me nəha, mhəuvən fwe Kapaneam, mamhətui Iesu.

Iesu in nəveginien kauvehi nimiruien irə

²⁵ Nəpin irəha hətoni in ia nikare nui asori, həni pen tukwe in mə, “Iahatən. Ikiməuvehe nesən ia kwopun i?”

²⁶ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiamətui iou ti nəfe? Ti nəri nə mə hīənətə nīmətien me nepwīn? Rekəm! Mətə iakani nipərhienien tukumiaha i mə kimiaha hiamətui iou ti nəri nə mə hīənani bred tipwīmiaha rəsisi.²⁷ ✠ Tihəpwəh nəmwurien mə tihəuvehi nəveginien sə ramərir mətə tihəmwur mə tihəuvehi nəveginien sə raməmak rerin mauvei pehe nimiruien rerin. Nəveginien nəha Iəməti Iərmama truvei pehe m kimiaha. Iəməti Iərmama in nəha Tata Kumwesən rinəmri pen raka mak səvənhi irə.”

²⁸ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Kimaha tahaməkeikei mhəfo irə, mho narimnari me nəha Kumwesən rokeikei?”

²⁹ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “In i nəri Kumwesən rokeikei. Kimiaha tihəni nipərhienien ia iəmə sə in rinərhi pehe i.”

³⁰ ✠ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ro iamīnhi irə tiko nəfe nīmətien pwəh kimaha iahətoni, nənə mhəni nipərhienien ia niram? Nəfe nari tiko?”³¹ ✠ Kaha kupwən me səkitaha hənani nəveginien nəha mana fwe kwopun akwesakwes ikin. Nəgkariien riti kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan ramini iamīnhi irə mə, ‘In ruvei pen minraha nəveginien sə ruku pen ia neiai mə tuhani.’”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhienien tukumiaha i. Ripko mhə Moses ruvei pehe m kimiaha nəveginien sə ruku pen ia neiai, mətə Tata səiou rauvei pehe m kimiaha nəveginien pərhien sə ruku pen ia neiai.³³ Nəveginien i Kumwesən rauvei pehe m kimiaha in i iəmə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. In rauvei pehe nimiruien m narmama ia tiprənə i.”

✠ 6:14: Dut 18:15, Jon 5:46 ✠ 6:15: Jon 18:36, Mat 14:23 ✠ 6:23: Jon 6:11 ✠ 6:26: Jon 6:11-12 ✠ 6:27: Jon 4:14, Jon 6:48-58 ✠ 6:29: 1Jon 3:23 ✠ 6:30: Mat 16:1, Jon 2:18 ✠ 6:31: Eks 16:14-15, Nam 11:7-9, Sam 78:24

³⁴ ✧ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Tikuvei pehe nəveginien nəha m kimaha ia nəpin me.”

³⁵ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou nəveginien sə kauvehi nimiruien irə. Iərmama sə rauvehe tukw iou nukumhə tripkahi mhə in, nənə iərmama sə rani nipərhiendien ia nirak tripkəkəkwakwa mhə mwi ia nəpin riti. ³⁶ ✧ Mətə iakuvəni pehe raka tukumiaha i mə kimiaha hiənətə raka iou, mətə hiəpkini mhə nipərhiendien ia nirak. ³⁷ ✧ Nərmama me pam səməme Tata Kumwesən rauvei pehe miou tuhəuvehe tukw iou. Nənə iərmama sə ruvehe tukw iou tapkəkoui irapw mhə in ia nəpin riti. ³⁸ ✧ Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə iou iapkukrutə mhə ia neiai meiwaiu pehe mə tako narimnari me sə iou əpa iakokeikei, mətə iakukrutə ia neiai meiwaiu pehe mə tako narimnari me Iəmə sə rinərhi pehe iou rokeikei. ³⁹ ✧ Nənə in i nəri Iəmə sə rinərhi pehe iou rokeikei. Nərmama me pam səməme in ruvei pehe miou takəpwəh nətə waien ia nirəha riti, mətə ia nəpin sampam tako irəha pam hətui mwi ia nemhəien. ⁴⁰ ✧ Nipərhiendien nəri i in i Tata səiou rokeikei. Nərmama me pam səməme hətə Tini, mhəni nipərhiendien irə, tuhəuvehi nimiruien rerin. Ia nəpin sampam tako irəha hətui mwi ia nemhəien.”

⁴¹ Miregi nəkur Isrel kamhəgkiari afafa minraha me, mamhəni ərəha Iesu ti nəri nə mə in rəgkiari mini iaminihi irə mə, “Iou nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe.”

⁴² ✧ Irəha həni mə, “Rosi Iesu əpa nəha tini Josef uə? Kitaha səukurən tata mine mama səvənhi. Ro iaminihi irə rəfo in ramini təkwtəkəwuni minuə ‘Iou iakiməukruutə ia neiai meiwaiu pehe?’ ”

⁴³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəpwəh nəgkiari afafaien m kimiaha me iaminihi irə. ⁴⁴ ✧ Iərmama riti riwən ko ruvehe atukw tukw iou, mətə Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou traməkeikei mivi in ruvehe tukw iou, nənə ia nəpin sampam tako in rətui mwi ia nemhəien. ⁴⁵ ✧ Kimərai pen ia nəkukuə me səvəi profet kupwən me mə, ‘Irəha pam nə Kumwesən trahətən irəha.’ Ro iaminihi irə nərmama me səməme kamhətərig ia Tata Kumwesən mamhəuvehi nukurəniendien tuhəuvehe tukw iou. ⁴⁶ ✧ Nəgkiariendien nəha nipwran ripko mhə mə iərmama riti rinətə raka Tata Kumwesən, rekəm. Iərmama əpa sə ruku pen ia Kumwesən, in nə rinətə Tata Kumwesən. ⁴⁷ ✧ Iakani nipərhiendien tukumiaha i. Iərmama sə rani nipərhiendien ia nirak nimiruien rerin rinərə raka irə. ⁴⁸ ✧ Iou nəveginien kauvehi nimiruien irə. ⁴⁹ Kaha me səkimiaha hənani nəveginien nəha mana fwe ia kwopun akwesakwes ikin, nənə mhemhə. ⁵⁰ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe mə iərmama ko rəni nənə məpwəh nemhəien. ⁵¹ Iou nəveginien sə ramiru rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Trini minuə iərmama riti rəni nəveginien i in trimiru rerin. Nənə nəveginien sə takuvei pen mə nərmama ia tiprənə i tuhəuvehi nimiruien in i nipwrak.”

⁵² Iesu rini nəgkiariendien nəha, nənə nəkur Isrel me hənaməvisə minraha me, mhəni mə, “Iəmə nəha trafo muvei pehe nipwran m kitaha sani?”

⁵³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhiendien tukumiaha i. Kimiaha tihaməkeikei mhəni nipwrai Iəməti Iərmama, mhənimwi niten. Mə kimiaha hiəpwəh, nimiruien riwən ia kimiaha. ⁵⁴ Iərmama sə raməni nipwrak mamənimwi nitek, nimiruien rerin rinərə raka irə, nənə ia nəpin sampam iou tako in rətui mwi ia nemhəien. ⁵⁵ Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə nipwrak in nəveginien pərhiendien mine nitek in nənimwien pərhiendien. ⁵⁶ Iərmama sə raməni nipwrak, mamənimwi nitek, rəpwit əknekən ia nirak iakəpwit əknekən irə. ⁵⁷ ✧ Tata Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe in ramiru. Iou iakuvehi nimiruien ruku pen irə. Ia noien nəha rəmwhen a mwi iərmama sə kəkwməni in ia nipwrak mine nitek truvehi nimiruien ruku pen ia nirak. ⁵⁸ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Ropə ia mana nəha kaha kupwən me

✧ 6:34: Jon 4:15 ✧ 6:35: Jon 4:14, Jon 6:48-58 ✧ 6:36: Jon 20:29 ✧ 6:37: Jon 17:6-8, Mat 11:28 ✧ 6:38: Mat 26:39, Jon 4:34 ✧ 6:39: Jon 10:28-29, Jon 17:12 ✧ 6:40: Jon 11:24 ✧ 6:42: Mat 13:55 ✧ 6:44: Jon 6:65 ✧ 6:45: Aes 54:13 ✧ 6:46: Jon 1:18 ✧ 6:47: Jon 3:15-16 ✧ 6:48: Jon 6:31,58 ✧ 6:57: Jon 15:4-5, 1Jon 3:24

hənani, mhemhə. Iərmama sə raməni nəveginien i trimiru rerin.”⁵⁹ Iesu rini nəgkiariien me nəha ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel nəpən ramahatən nərmama me fwe Kapaneam.

Nərmama həpik həpwəh Iesu mhavən kirkiri

⁶⁰ Nərmama kamhəkurirə ia Iesu həpik həregi nəgkiariien nəha həni mə, “Nəgkiariien nəha riskai. Sin ko rətərig irə?”

⁶¹ Mətə Iesu ruvəukurən atukw raka ia rerin mə nərmama me səvənhi rerinraha rīpkagien mhə ti nəgkiariien nəha, kamhəsiwənəsiwən tukwe. Ro pen in rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo? Rosi nəgkiariien i ro kimiaha hiəmwei ia nahatətəien səkimiaha?

⁶² ✨Mə nəgkiariien nəha riskai tukumiaha, tihəfətərig irə mə hiətoni ləməti Iərmama rutə mwi ia kwopun rīnamarə ikin kupwən? ⁶³ ✨Nənīmwin Ikinan əpa rauvei pehe nīmīruien. Nīpwrai iərmama ko rīpko mhə nəri nəha. Nəgkiariien me i iakiməni pehe tukumiaha i ho nənimwin mhəuvei pehe nīmīruien. ⁶⁴ ✨Mətə kimiaha nəpwīn hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak.” (Iesu rini ianhi ti nəri nə mə ruvəukurən raka fwe kupwən nisimə nəha ia nirəha tuhəpwəh nīniien nīpərhienien irə mīne sin nəha truvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in.) ⁶⁵ ✨Nənə Iesu rarə mīni mwi mə, “Kimiaha nəpwīn hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak. Ro pen iakiməni pehe tukumiaha i mə iərmama riti riwən ko ruvehe atukw tukw iou trini mīnuə Tata Kumwesən rīpkəsēni mhə in.”

⁶⁶ Nəpən Iesu rini pam nəgkiariien nəha nərmama me səvənhi həpik həpwəh in mhərərig, mhəpwəh mwi nukurirəien in. ⁶⁷ Ro pen Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me twelef mə, “Kimiaha mwi hiokeikei mə tihəpwəh iou mamhəuvən?”

⁶⁸ Miregi Saemon Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Kimaha tihəuvən ti sin? Ik əpa ikauvehi nəgkiariien sə rauvei pehe nīmīruien rerin. ⁶⁹ ✨Kimaha iahəuvəuvehe raka mhəni nīpərhienien ia niram, mhəuvəukurən raka mə ik nə ləmə Ikinan səvəi Kumwesən.”

⁷⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha i twelef nərmama me səiou, iakinərpwi rəgik ia kimiaha, mətə kimiaha riti in iəremhə.” ⁷¹ In raməgkiari ia Jutas tīni Saemon Iskariot, ti nəri nə mə Jutas riti ia twelef nərmama səvəi Iesu truvei pen Iesu ia regi nərmama səməme haməmwəki in.

7

Iesu revən ia nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamho tənīmwə me irə

¹ ✨Kurirə irə Iesu ramavən mamərkurau ia tənə Kalili, məpwəh nokeikeien mə trevən ia tənə Jutia, ti nəri nə mə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui in mə tuhousi əpune.

² ✨Ipaka ti nəveginien asori nəha səvəi nəkur Isrel nəghin nə Nəveginien səvəi Tənīmwə Me. ³ Ro pen piəvi Iesu me həni pen tukwe in mə, “Tikier ia kwopun i, mevən ia tənə Jutia, mə səim me nərmama me irəha mwi tuhətoni narimnari me i sə ikamo. ⁴ Trini mīnuə iərmama riti rokeikei mə nərmama tuhəukurən in, ko in rīpkərkwafə mhə narimnari me sə in ramo. Ikamo narimnari me i, ramasan mə iko ia nəmri nərmama pam ia tīprənə i pwəh hətə ik.” ⁵ ✨(Piəvi Iesu me həni iamīnhi irə ti nəri nə mə irəha mwi həpkini mhə nīpərhienien irə.)

⁶ ✨Ro pen Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpən səiou rīpkuvehe mhə ihi, mətə nəpən səkimiaha rauvehe ia nəpən me. ⁷ ✨Nərmama ia tīprənə i ko həpkəmwəki mhə kimiaha, mətə irəha kamhəmwəki iou, ti nəri nə mə iakaməgkiari ia nirəha, mamini mə noien me səvənraha hərəha. ⁸ Ramasan mə kimiaha hiəutə mhəuvən ia nəveginien asori. Mətə iou tapkevən mhə ia nəveginien asori nəha, ti nəri nə mə nəpən səiou rīpkuvehe mhə ihi.” ⁹ Iesu rini pam nəgkiariien i, nənə mamō a ia tənə Kalili.

✨ 6:62: Jon 3:13, Wok Me 1:9-11 ✨ 6:63: 2Kor 3:6 ✨ 6:64: Jon 13:11 ✨ 6:65: Jon 6:44 ✨ 6:69: Mat 14:33, 16:16, Mak 1:24, Jon 1:49 ✨ 7:1: Jon 5:18 ✨ 7:2: Lev 23:34 ✨ 7:5: Mat 13:55, Wok Me 1:14 ✨ 7:6: Jon 2:4 ✨ 7:7: Jon 15:18

¹⁰ Mætə nəpin piəvni me həuvəutə raka mhəuvavən ia nəveginien asori, in mwi ruta mevən, mipkavən irapw mhə mətə ravən afafa. ¹¹ ✧ Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui in ia nəveginien asori, mamhəni mə, “In pəku?”

¹² Nənə nərmama kamhəsiwən mamhəgkiari pik ia Iesu. Nepwin həni mə, “In iəmə amasan.” Nepwin mwi həni mə, “Rekəm. In rameikuə ia nərmama.” ¹³ ✧ Mətə iərmama riti riwən rini irapw Iesu ia nəmri nərmama, ti nəri nə mə irəha həhekir nəmə asori me səvəi nəkur Isrel.

Iesu fwe ia nəveginien asori ramahatən nərmama me

¹⁴ Nəpin nəha kamo nəveginien asori irə ruvehi nəfwakiiien riti. Ia kurkwai nəfwakiiien nəha Iesu rutə mevən ia nimwə səvəi Kumwesən, minamahatən nərmama me. ¹⁵ ✧ Ro iamīnhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həkərinari, mhəni mə, “Rəfo iəmə i rukurən amasan narimnari me i ia Nəkuə Ikinan mətə kīpkahatən raka mhə in?”

¹⁶ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien i iakamahatən nərmama me irə rīpko mhə nəgkiariien səiou, mətə nəgkiariien səvəi iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe. ¹⁷ Trini minuə iərmama riti rokeikei mə tro nəkwai Kumwesən, in trətə sas nəgkiariien i iakamahatən nərmama me irə mə ruku pen ti Kumwesən uə iakani irapw nəgkiariien atukw səiou. ¹⁸ ✧ Iərmama sə rani irapw nəgkiariien atukw səvənhi raməmwur mə nərmama tuhəuvehi utə nəghin. Mətə iərmama sə raməmwur mə nərmama tuhəuvehi utə nəghi iəmə sə rinərhi pehe in, in nəha iərmama sə rani nīpərhiēnien. Ia reri iərmama nəha neikuəien riwən. ¹⁹ ✧ Moses rīməuvei pehe Loa m kīmiaha uə rekəm? Ouəh nīpərhiēnien, mətə kīmiaha riti riwən ramesi pen Loa nəha. Rəfo hiaməmwur mə tihousi əpune iou?”

²⁰ ✧ Miregi nərmama me həni mə, “Iəremhə riti ramarə ia niram! Sin raməmwur mə troui əpune ik?”

²¹ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakino nīmtətien kuation a kīmiaha pam hiaməkərinari irə. ²² ✧ Moses rīməni pen tukumiaha mə nəpin iəkunouīhi riti iərman səkīmiaha ruvehi nəpin səvənhi eit kuvehi ninhum min. Nənə ti loa nəha nəri auər a mə nəpin eit rəmak pen ia Sapat kīmiaha tihaməuvehi ninhum m nəkwərhakwərha me səkīmiaha. (Nīpərhiēnien rīpko mhə Moses rīməkupwən mo noien nəha, mətə kaha kupwən me haməkupwən mho.) ²³ ✧ Mə kīmiaha hiaməuvehi ninhum m iəkunouīhi ia Sapat kamo hiəruī loa səvəi Moses, rəfo niemaha raməpi kīmiaha ti nəri nə mə ia Sapat iakino iərman riti nīpwrən me pam ruvehe məsanin? ²⁴ ✧ Kīmiaha tihəpwəh nəkiriēn nari ia noien i sə hiamətoni əpa, mətə tihaməkeikei mhəkiri nari ia noien sə ratukwatukw.”

Iesu in Kristo sə Kumwesən rīməni mə trərhi pehe i uə rekəm?

²⁵ ✧ Ro iamīnhi irə nəkur Jerusalem me nepwin həni mə, “Rosi iəmə i in i nəmə asori me kamhəmwur mə tuhousi əpune uə? ²⁶ Hətoni ro in raməgkiari ia nəmri nərmama me pam, mətə irəha həkkinise mhə in. Rosi nəmə asori me həukurən pərhiēn mə iəmə i in Kristo uə? ²⁷ ✧ Mətə kitaha səukurən kwopun sə iəmə i ruku pen ikin. Nəpin iəmə nəha Kristo trier pehe, iərmama riti trīpkukurən mhə kwopun ruku pen ikin.”

²⁸ ✧ Ro iamīnhi irə nəpin Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, in rəkwein əpwəmwis, mīni mə, “Rerīmiaha ramrhi mə hiəukurən iou, mhəukurən mwi kwopun iakuku pen ikin, mətə kīmiaha hiəreirei. Iou iapkuvehe mhə ia nətərigien atukw səiou. Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe in pərhiēn. Kīmiaha hiəreirei in. ²⁹ Iou iakukurən in, ti nəri nə mə iakuku pen irə, nənə in rərhi pehe iou iakuvehe.”

✧ 7:11: Jon 11:56 ✧ 7:13: Jon 9:22, 12:42, Jon 19:38, 20:19 ✧ 7:15: Mat 13:54, Luk 2:47 ✧ 7:16: Jon 12:49, 14:10 ✧ 7:18: Jon 5:44, 8:50 ✧ 7:19: Wok Me 7:53, Rom 2:21-24 ✧ 7:20: Jon 8:48,52, Jon 10:20 ✧ 7:21: Jon 5:16 ✧ 7:22: Lev 12:3, Jen 17:9-13 ✧ 7:23: Jon 5:8-10,16 ✧ 7:24: Lev 19:15, Aes 11:3-4, Jon 8:15 ✧ 7:25: Jon 5:18 ✧ 7:27: Jon 7:41, 9:29 ✧ 7:28: Mat 11:27, Jon 8:55

³⁰ ✧ Ro iaminhi irə nəmə asori me kamhəmwur mə tuhəkwtəmhiri Iesu, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri in ti nəri nə mə nəpən səvənhi ripkuvehe mhə ihi. ³¹ ✧ Mətə nərmama həpik ia kwopun nəha həni nīpərhienien ia Iesu, mamhəni mə, “Nəpən iəmə nəha Kristo trier pehe, in trəpwəh noien nīmətətien me ripik mwi məpi raka səməme iəmə i rino.”

³² ✧ Farisi me həregi nərmama me kamhəsivən mamhəni narimnari me i ia Iesu. Ro pen irəha mine pris asori me hərhi pen iotukwininari me nepwin həuvən mə tuhəkwtəmhiri in.

³³ ✧ Ia nəpən nəha Iesu rini mə, “Takarə nəpən ouihi a kitaha m kimiaha nənə mevən ti Iəmə sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. ³⁴ ✧ Kimiaha tihətui iou, mhəpwəh nətonien iou, ti nəri nə mə kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.”

³⁵ ✧ Ro iaminhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həgkiari mīnraha me, mamhəni mə, “In nəha təkwtəkuni iəmə i trevən pəku səpwəh nətonien in? Rosi trevən ia tənəmtənə me ia kwopun me nəha nəkur Isrel kamharə ikin irəha nəkur Kris, mahatən nəkur Kris uə? ³⁶ ✧ In rini iaminhi irə mə, ‘Kimiaha tihətui iou, mhəpwəh nətonien iou. Kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.’ ?Nəgkiariien nəha nīpwrən rəfo irə?”

³⁷ ✧ Nəpən sampam səvəi nəveginien asori nəha, in nə nəpən sə rasori ia nəpən me nepwin, Iesu riskəmter, məkwein əpwəmwis, mīni mə, “Trini mīnuə kimiaha riti rəkwa, uvehe tukw iou, mənimwi. ³⁸ ✧ Iərmama sə rani nīpərhienien ia nirak, Nəkukua Ikinan ruvəni raka iaminhi irə mīnuə nui sə rauvei pen nīmīruien trier fwe ia rerin maiu rəmwhen ia nui aris me.” ³⁹ ✧ Iesu rini nəgkiariien i maməgkiari ia Nənimwin Ikinan. In i Nənimwin sə nərmama səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu tuhəuvehi. Mətə ia nəpən nəha kəpwəh ihi nuvei penien Nənimwin nəha mīnraha, ti nəri nə mə kīpkuvehi utə mhə ihi Iesu rīrərig pen fwe ia neiai.

⁴⁰ ✧ Nəpən irəha həregi nəgkiariien me nəha, nərmama nepwin həni mə, “Nīpərhienien iəmə i in profet nəha kiməni mə truvehe.”

⁴¹ ✧ Nepwin həni mə, “In i Kristo.” Mətə nepwin həni mə, “Rekəm. Iəmə nəha Kristo tripkuku pen mhə ia tənə Kalili. ⁴² ✧ Nəkukua Ikinan rini mə Kristo truku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit. In trətui ia Petlehem, rukwənu səvəi Kig Tevit ia tənə Jutia.”

⁴³ ✧ Ro iaminhi irə nərmama me nəha həuai irəha me ti Iesu. ⁴⁴ ✧ Nepwin hokeikei mə tuhəkwtəmhiri in, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri.

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpkini mhə nīpərhienien ia Iesu

⁴⁵ ✧ Ia nəpən nəha iotukwininari me nəha hərərig mhəuvehe ti pris asori me mine Farisi me, nənə nəmə asori me i hərəs pen irəha i mə, “Rəfo kimiaha hiəpwəh nuvehien Iesu mhəuvehi mhəuvehe?”

⁴⁶ ✧ Miregi iotukwininari me həni mə, “Kimaha iahəpkregi raka mhə iərmama riti raməgkiari rəmwhen ia iəmə nəha.”

⁴⁷ ✧ Miregi Farisi me həni pen ti nīrəha i mə, “Rosi in reikuə ia kimiaha, mo kimiaha mwi hiəruvei uə? ⁴⁸ ✧ Rəfo? Kimiaha hiətoni iəmə asori riti səkitaha uə Farisi riti rini nīpərhienien irə? Rekəm! ⁴⁹ ✧ Mətə nərmama me nəha səməme kamhəkurirə in hərəirei Loa səvəi Moses. Ro pen Kumwesən raməkwein ərəha ia nīrəha.”

⁵⁰ ✧ Nikotimas, iəmə sə rimavən mətə Iesu fwe kupwən, in riti ia Farisi me i. In rini pen ti nīrəha i mə, ⁵¹ ✧ “Loa səkitaha raməfni irə? Ko kitaha səkiri iərmama riti mə noien səvənhi rərha mətə səpkukupwən mhə mhəregi nəgkiariien səvənhi, mhətui nəfe noien in ramo?”

⁵² ✧ Miregi irəha həni mə, “Rosi ik mwi ik iəmə Kalili uə? Əvsini Nəkukua Ikinan mətəni ro mə profet riti tripkutə mhə fwe tənə Kalili.”

✧ 7:30: Jon 7:44, 8:20, Jon 13:1 ✧ 7:31: Jon 2:23, 8:30, Jon 10:42, 11:45, Jon 12:11,42 ✧ 7:33: Jon 13:33 ✧ 7:34: Jon 8:21, 13:36, Jon 17:24 ✧ 7:37: Lev 23:36, Aes 55:1, Jon 4:10,14 ✧ 7:38: Aes 58:11, Sek 14:8 ✧ 7:39: Jon 16:7, 20:22, Wok Me 2:4 ✧ 7:40: Jon 6:14 ✧ 7:41: Jon 1:46, 4:29 ✧ 7:42: Sam 89:3-4, Maeka 5:2, Mat 2:5-6 ✧ 7:43: Jon 9:16 ✧ 7:44: Jon 7:30 ✧ 7:45: Jon 7:32 ✧ 7:46: Mak 1:22 ✧ 7:48: Jon 12:42 ✧ 7:50: Jon 3:1-2 ✧ 7:51: Dut 1:16 ✧ 7:52: Jon 7:41-42

⁵³ Nørmama havøn kirkiri, mamhøuvøn fwe imwønraha me.

8

¹ ✧ Mætə Iesu revøn ia Təkuər Olif.

Pran sə ramø əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə iərman səvənhi

² Kīni rakwakwi irə, ia nəpnəpīn in rīrərig mevøn ia nimwə səvəi Kumwesən. Nørmama me pam həuvehe tukwe, nənə in rəkure, mīnamahātən irəha. ³ Ia nəpīn nəha nahātən me səvəi Loa mīne Fārisi me həuvehi pran riti sə kətə pui in ramø əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. Irəha həuvehi mhəuvehe mhərpwi irapw in ia nəmri nərmama me pam, ⁴ nənə mhəni pen tī Iesu i mə, “Iahātən. Kətə pui prən i ramø əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. ⁵ ✧ Ia Loa səkitaha Moses rīməni mīnuə kitaha tsaməkeikei mhəkwi əpune nīpran me səməme kamho iamīnhi irə. Mətə ik mə tso nəfe ia pran i?” ⁶ ✧ Irəha həni nəgkīariien nəha mə tuhəregi mə Iesu trəfni irə. Hokeikei mə in trəfwəkour ia nəgkīariien səvənhi, nənə irəha həkūrən nīni ərəhaien in tukwe.

Mətə Iesu rərpəsuk mīnamrai pen nəkukuə ia tīprənə ia nukwai rəgin. ⁷ ✧ Mətə irəha kamhəmwur a mamhəres in. Ro iamīnhi irə in riskəmter, mīni pen tī nīrəha i mə, “Sin ia kīmīaha nərəhaien səvənhi rīwən? Pwəh in rukupwən mərarki pen kəruətərei ia prən i.” ⁸ Nənə in rərpəsuk mwi mīnamrai nəkukuə ia tīprənə ia nəkwai rəgin.

⁹ ✧ Nənə nəpīn irəha həregi nəgkīariien nəha, havøn mamhøuvøn kuatia kuatia. Nərgħarə me həkupwən ntəmaruə me həkūrīrə, mhəpwəh Iesu əpa mīne prən nəha ramərər. ¹⁰ Iesu riskəmter, mīni pen tī prən i mə, “Prən i. Irəha isə? Riti rīpkīni mhə mə tīkəmhə?”

¹¹ ✧ Mīregi prən i rīni mə, “Rəkəm, iəmə asori. Riti rīpkīni mhə.”

Mīregi Iesu rīni mə, “Iou mwi iakəpwəh nīniien mə tīkəmhə, mətə tiko mamevøn məpwəh nərəhaien.”

Iesu in nukuraanien sə raməhiəpwīn nərmama ia tīprənə

¹² ✧ Iesu rəgkīari mwi m Fārisi me mīni mə, “Iou nukuraanien sə raməhiəpwīn nərmama ia tīprənə i. Iərmama sə rakūrīrə iou trəpwəh nəvənien ia nəpītəvien, mətə trətəni nukuraanien sə kauvehi nīmīruien irə.”

¹³ Mīregi Fārisi me həni pen tī Iesu i mə, “Ikamərər irapw maməgkīari atukw ia nīram iamīnhi irə, mətə nīpəri nəgkīariien səim rīwən tukw ik, ro pen nəgkīariien səim ko kīpkīni mhə nīpərhiēnien irə!”

¹⁴ ✧ Mīregi Iesu rīni pen tī nīrəha i mə, “Pərhiēn iakamərər irapw maməgkīari atukw ia nīrak, mətə nəgkīariien səiou ko kīni nīpərhiēnien irə, tī nəri nə mə iakukurən kwopun iakuku pen ikin mīne kwopun iakamevən ikin. Mətə kīmīaha hiəreirei kwopun iakuku pen ikin uə kwopun iakamevən ikin. ¹⁵ ✧ Kīmīaha hīaməkīri nari ia nətərigien səvəi iərmama a, mətə iou iapəkīri mhə iərmama riti. ¹⁶ ✧ Mətə trīni mīnuə iakəkīri iərmama riti, nəkīriien səiou ro nīpərhiēnien tī nəri nə mə rīpko mhə iou əpa iakaməkīri in, mətə iou mīne Tata sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. ¹⁷ ✧ Hiəkūrən nəgkīariien i kīmərāi pen ia Loa səkīmīaha rīni iamīnhi irə mə, ‘Iərmama kəru krouərər irapw rouni nəgkīariien kuatia tukīni nīpərhiēnien irə.’ ¹⁸ ✧ Təkwtəkūni nəha iou mīne Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe kīmrau iarouərər irapw rouəgkīari ia nīrak rouni nəgkīariien kuatia.”

¹⁹ ✧ Mīregi irəha həni pen tī Iesu i mə, “Səim isə Tata?”

Mīregi Iesu rīni mə, “Kīmīaha hiəuvəreirei iou, mhəuvəreirei mwi Tata səiou. Kamo hiəpkukurən iou, ko hiəkūrən mwi Tata səiou.” ²⁰ ✧ Iesu rīməni nəgkīariien me i nəpīn in ramahātən nərmama fwe ia nimwə səvəi Kumwesən ia kwopun kamerukw pen mane

✧ 8:1: Luk 21:37 ✧ 8:5: Lev 20:10, Dut 22:22-24 ✧ 8:6: Mat 22:15 ✧ 8:7: Dut 17:7 ✧ 8:9: Mat 22:22
 ✧ 8:11: Jon 5:14 ✧ 8:12: Aes 49:6, Jon 1:4-9, 9:5, Jon 12:46 ✧ 8:14: Jon 5:31-32, Jon 7:28, 9:29 ✧ 8:15: Jon
 7:24, 12:47 ✧ 8:16: Jon 5:30, 8:29 ✧ 8:17: Dut 17:6, 19:15 ✧ 8:18: 1Jon 5:9 ✧ 8:19: Jon 14:7 ✧ 8:20:
 Jon 7:30

səvəi nəfwakiien ikin, mətə iərmama riti rəpwəh nəkwətəmhiriiien in ti nəri nə mə nəp̄in səvənhi tukəkwtəmhiri in irə r̄ipkuvehe mhə ihi.

²¹ ✧Ro iam̄inhi irə Iesu r̄ini pen mwi ti nirəha i mə, “Iou takəpwəh kimiaha mamevən. Kimiaha tihətui iou mhemhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha. Kimiaha tihəpkəuvən mhə ia kwopun nəha iakamevən ikin.”

²² ✧Ro iam̄inhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni mə, “Nəgkiariien nəha in rani mə kwopun nəha ramevən ikin, kitaha tsəpkəuvən mhə ikin, n̄ipwran rəfo irə? Rosi in troui əpune atukw a in uə?”

²³ ✧M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha imwəmiaha inhəripw. Iou imwak irənhə. Kimiaha nərmama səvəi t̄iprənə i. Iou r̄ipko mhə iou iərmama səvəi t̄iprənə i. ²⁴ Iakuvəni raka tukumiaha i mə kimiaha tihemhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha. Iakiməni iam̄inhi irə ti nəri nə kimiaha tihaməkeikei mhəni n̄ipər̄hienien ia n̄irak mə iou i in i. Mə hiəpwəh tihemhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha.”

²⁵ M̄iregi irəha həres pen in mə, “Ik sin nə?”

M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Iou iərmama i iakani pehe tukumiaha i fwe kupwən meste pehe ipwet. ²⁶ ✧Səiou me nəgkiariien me r̄ipik iakukurən n̄iniien ia kimiaha. Nərimnari me r̄ipik hiəno iakukurən nəkiriiien mə hərəha. Mətə Iəmə sə r̄inər̄hi pehe iou iakuvehe nəgkiariien səvənhi ro n̄ipər̄hienien, nənə iou iakani irapw ti nərmama ia t̄iprənə i nəfe nəgkiariien iakregi in r̄iməni pehe tukw iou i.”

²⁷ Mətə irəha həreirei mə Iesu raməgkiari ia Tata Kumwesən. ²⁸ ✧Ro iam̄inhi irə Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Nəp̄in kimiaha tihəuvehi utə raka iou, Iəməti Iərmama, tihəukurən mə iou i in i. Kimiaha tihəukurən mwi mə iapko əpa raka mhə nari riti, mətə iakəgkiari mamesi pen a nəfe Tata Kumwesən rahatən iou irə. ²⁹ ✧Iəmə sə r̄inər̄hi pehe iou iakuvehe in ramarə kimrau min. In r̄ipkəpwəh mhə iou iakamavən əpa, ti nəri nə mə nəp̄in me pam iakamo nərimnari me səməme rerin ramagien tukwe.” ³⁰ ✧Nəp̄in Iesu rani nəgkiariien me nəha nərmama həp̄ik həni n̄ipər̄hienien irə.

N̄ipwnəti Epraham me

³¹ Ro iam̄inhi irə Iesu r̄ini pen ti nəkur Isrel me i səməme həni n̄ipər̄hienien irə mə, “Tr̄ini minuə kimiaha hiamr̄ip̄in mamho nəgkiariien səiou, kimiaha atukwatukw nə nərmama me səiou. ³² Nənə kimiaha tihəukurən nəgkiariien sə ro n̄ipər̄hienien, nəgkiariien pər̄hien i tr̄ifi nari ia kimiaha.”

³³ ✧M̄iregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha kwənəkwas me səvəi Epraham. Iərmama riti r̄ipko raka mhə slef ia kimaha. Rəfo ikini nəgkiariien i mə nəgkiariien pər̄hien tr̄ifi nari ia kimaha?”

³⁴ ✧M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Iakani n̄ipər̄hienien tukumiaha i iərmama sə ramo noien ərəha, noien ərəha səvənhi ramərimənu irə mamoslef irə. ³⁵ Slef riti in ko rəpwəh narə rerinien ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səvənhi, mətə tini əpa rukurən narə rerinien ikin. ³⁶ Ro iam̄inhi irə tr̄ini minuə Tini Kumwesən r̄ifi nari ia kimiaha, in tr̄ifi pər̄hien nari ia kimiaha. ³⁷ ✧Iakukurən mə kimiaha kwənəkwas me səvəi Epraham, mətə hiaməmwur mə tihousi əpune iou ti nəri nə mə kimiaha hiəpwəh nokeikeiien mə tihəregi nəgkiariien səiou. ³⁸ Iou iakaməgkiari ia nəfe iakinətoni kimrau Tata səiou, mətə kimiaha hiamo nəfe hiamregi tata səkimiaha r̄iməni pehe tukumiaha.”

³⁹ ✧M̄iregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Səkimaha tata Epraham.”

M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Tr̄ini minuə kimiaha n̄ipwnəti Epraham pər̄hien me, tihamo nəfe noien in r̄inamo fwe kupwən. ⁴⁰ Iou i iəmə sə iakani irapw tukumiaha nəgkiariien pər̄hien sə iakregi ruku pen ti Kumwesən. Mətə təkwtəkuni kimiaha

✧ 8:21: Jon 7:34,36, Jon 13:33 ✧ 8:22: Jon 7:35 ✧ 8:23: Jon 3:31 ✧ 8:26: Jon 7:28, 12:49 ✧ 8:28: Jon 3:14, 5:19 ✧ 8:29: Jon 8:16, 16:32 ✧ 8:30: Jon 7:31 ✧ 8:33: Mat 3:9 ✧ 8:34: Rom 6:16,20, 2Pit 2:19 ✧ 8:37: Jon 5:18 ✧ 8:39: Mat 3:9

hiaməmwur mə tihousi əpune iou. Epraham ripko mhə noien i. ⁴¹ ✧ Kimiaha hiamo a nəfe noien tata səkimiaha rino.”

Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Ripko mhə kimaha iəkun iərmwın me. Kumwesən in əpa tata səkimaha.”

Nipwnəti Setan me

⁴² ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə Kumwesən in tata pərhien səkimiaha, kimiaha tihokeikei iou ti nəri nə mə iou iakuku pen irə muvehe ia kwopun i. Iapkuvehe mhə ia nətərigien atukw səiou, mətə in rinərhi pehe iou iakuvehe. ⁴³ ✧ Rəfo kimiaha hiəreirei nipwrai nəgkiariien i iakani? Hiəreirei ti nəri nə mə kimiaha hiəpkokeikei anan mhə mə tihətərig ia nəgkiariien səiou. ⁴⁴ Kimiaha nipwnəti Setan me. Hiokeikei mə tihamo a nəkwai tata səkimiaha. Fwe kupwən muvehe meste pehe ipwet mine in iərmama sə ramousi əpune nərmama. In raməmwəki nipərhienien ti nəri nə mə nipərhienien riwən irə. Nəpin in rameikuə, in ramesi pen a noien səvənhi, ti nəri nə mə in iərmama səvəi neikuəien, in nukune neikuəien me pam. ⁴⁵ Mətə iou iakani a nəgkiariien pərhien ro pen kimiaha hiəpkini mhə nipərhienien ia nirak. ⁴⁶ ✧ Sin ia kimiaha rukurən no puian noien ərəha riti iakino? Trini minuə iakani a nəgkiariien pərhien me rəfo kimiaha hiəpkini mhə nipərhienien ia nirak? ⁴⁷ ✧ Iərmama sə ruku pen ia Kumwesən, in ramətərig ia nəgkiariien səvəi Kumwesən. Mətə kimiaha hiəpkuku pen mhə ia Kumwesən ro pen hiəpkətərig mhə nəgkiariien səvənhi.”

Epraham ripkətui pehe mhə ihi mətə Iesu rinarə raka

⁴⁸ ✧ Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Kimaha iahaməni atukwatukw ik iəmə Sameria iəremhə ramarə ia niram uə rekəm?”

⁴⁹ Miregi Iesu rini mə, “Iəremhə riwən ia nirak. Iou iakamsiai tata səiou, mətə kimiaha hiəpkisiai mhə iou. ⁵⁰ ✧ Iou iapkəmwur mhə mə nərmama tuhəuvehi utə nəghik. Riti nəha ikın in raməmwur tukwe. In Iəmə sə raməkiri nərmama. ⁵¹ ✧ Iakani nipərhienien tukumiaha i. Iərmama sə ramo nəgkiariien səiou tripkemhə mhə ia nəpin riti.”

⁵² Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Təkwtəkwuni nəha kimaha iahəukurən mə iəremhə riti ramarə ia niram! Epraham ruvəmhə, profet me həuvəmhə mwi, mətə ik ikani mə iərmama sə ramo nəgkiariien səim tripkemhə mhə ia nəpin riti. ⁵³ ✧ Rəfo? Ik ikasori məpi raka tata səkitaha Epraham fwe ruvəmhə raka? Profet kupwən me irəha mwi həuvəmhə raka! Ikuə ik nəfe iərmama?”

⁵⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə iakuvehi utə atukw a iou nisaiien sə kuvei pehe miou ro nəri auər a i. Mətə Tata səiou in nə Iəmə sə rauvehi utə iou. Kimiaha hiaməkwein in mə Kumwesən səkimiaha, ⁵⁵ ✧ mətə kimiaha hiəvəreirei in. Iou iakukurən in. Trini minuə iakini mə iakreirei in, iou iəmə iakameikuə rəmwən ia kimiaha. Mətə iou iakukurən in, mamo nəgkiariien səvənhi. ⁵⁶ Tata səkimiaha Epraham rinəgien pik nəpin riməregi mə trətoni nəpin sə takuvehe irə. In rətoni nənə rerin ragien.”

⁵⁷ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Nuk səim ripkeste mhə ihi fifti! Ikəfo mətoni Epraham?”

⁵⁸ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nipərhienien tukumiaha i nəpin Epraham ripkətui pehe mhə ihi, iou iakinarə raka.” ⁵⁹ ✧ Iesu rini nəgkiariien nəha ro pen irəha həpeki kəruətərei me mə tuhəkwi in irə, mətə Iesu rəkwafə mier ia nimwə səvəi Kumwesən mamevən.

9

Iesu romasan iərmama riti nənimen rifwə

✧ 8:41: Dut 32:6, Aes 63:16, 64:8 ✧ 8:42: 1Jon 5:1, Jon 16:28 ✧ 8:43: Rom 8:7, 1Jon 3:8 ✧ 8:46: 2Kor 5:21, 1Pit 2:22, 1Jon 3:5 ✧ 8:47: Jon 18:37, 1Jon 4:6 ✧ 8:48: Mak 3:21-22, Jon 7:20 ✧ 8:50: Jon 5:41 ✧ 8:51: Jon 5:24, Jon 6:40,47 ✧ 8:53: Jon 4:12 ✧ 8:55: Jon 7:28-29 ✧ 8:58: Jon 1:1 ✧ 8:59: Jon 10:31

¹ Nəp̄in riti Iesu rukurau mətoni iərmama riti nəp̄in r̄inətui pehe irə nənimen rifwə.
² ✧ Nənə nərmama me səvəi Iesu həres pen Iesu i mə, “Iahatən. Sin rino nərəhaien ro iəmā i r̄inətui pehe nənimen rifwə, in uə səvənhi tata mine mama?”

³ ✧ Miregi Iesu r̄ini mə, “R̄ipko mhə nərəhaien səvəi iəmā i uə nərəhaien səvəi tata mine mama səvənhi, mətə in r̄inətui pehe nənimen rifwə mə Kumwesən rukurən noien nərmama hətoni niskaiien səvənhi nəp̄in tromasan in. ⁴ ✧ Nəp̄in ia ran kitaha tsaməkeikei mho wok me səvəi Iəmā sə r̄inərhi pehe iou iakuvehe. Nəpitəvien rauvehe. Iərmama riti ko r̄ipko mhə wok ia nəp̄in nəha. ⁵ ✧ Nəp̄in iakamarə ia tiprənə, iou nukuraanien sə raməhiəp̄win nərmama ia tiprənə.”

⁶ ✧ Iesu r̄ini pam nəgkariien me nəha, mərgəvəsi tiprənə, mo nəmtigei ia nisəkwan, nənə muvehi nəmtigei nəha, mahakwi pen ia nəmri iəmā nəha, ⁷ ✧ mini pen tukwe in mə, “Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmtigei ia nənimem.” Nəhag nəha Saeloam n̄ipwran mə “Kərhi pen.” Ro pen iəmā nəha revən, maikuas raka nəmtigei ia nənimen, m̄irərig muvehe mamətə nari.

⁸ Nənə nəkur imwəni me mine səməme hənətoni in ramase mane fwe kupwən kamhəni mə, “Rosi iəmā nəha in nəha fwe kupwən raməkure mamase mane uə rekəm?”

⁹ Irəha nepw̄in kamhəni mə, “Kwa in nə!”

Mətə nepw̄in həni mə, “Rekəm. R̄ipko mhə in, mətə iərmama riti rəmwhen irə.”

Mətə iəmā nəha r̄ini mə, “Kwa iou i iəmā nəha hiaməni!”

¹⁰ Ro pen irəha həni pen tukwe in mə, “Kinəfo irə nənimem rətui?”

¹¹ Miregi iəmā nəha r̄ini mə, “Iəmā nəha nəgh̄in nə Iesu ro nəmtigei, mahakwi pehe ia nənimek, mini pehe tukw iou i mə, ‘Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmtigei ia nənimem.’ Ro pen iakevən maikuas raka, nənə mətə nari.”

¹² Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Iəmā nəha in pəku?”

Miregi iəmā nəha r̄ini mə, “Iakreirei.”

Farisi me həres iəmā nəha mə kinəfo irə nənimen r̄inamasan

¹³ Irəha həiri iəmā nəha fwe kupwən nənimen rifwə mhəuvən ti Farisi me. ¹⁴ ✧ (Sapat riti nəha Iesu r̄ino nəmtigei mo nəmri iərmama nəha rətui.) ¹⁵ Ro iam̄inhi irə Farisi me kənamhəres pen mwi iəmā nəha mə, “Ikinəfo mətə nari?”

Miregi in r̄ini pen ti n̄irəha i mə, “In rahakwi pehe nəmtigei ia nənimek, iakaikuas raka irə, nənə təkwtək̄wuni iakətə nari.”

¹⁶ ✧ Miregi Farisi me nepw̄in kamhəgkari ia Iesu, mamhəni mə, “Iəmā i r̄ipko mhə Kumwesən rərhi pehe in ti nəri nə mə in r̄ipkisiai mhə Sapat.” Mətə Farisi me nepw̄in mwi kamhəni mə, “Rəfo? Ko iəmā ərəha riti ro n̄imtətien me iam̄inhi? Rekəm!” Nənə irəha həuai irəha me ti nəgkariien nəha.

¹⁷ ✧ Ro iam̄inhi irə irəha həni pen mwi ti iəmā nəha nənimen rifwə fwe kupwən mə, “Ikaməfni irə ia iəmā nəha r̄ino nənimem rətui? In nəfe iərmama?”

Miregi iəmā nəha r̄ini mə, “In profet riti.”

¹⁸ Nəmā asori me səvəi nəkur Isrel həp̄wəh nokeikeiien mə tuhəni n̄ipər̄hienien ia iəmā nəha mə fwe kupwən nənimen rifwə, mətə təkwtək̄wuni nəha ramətə nari. Ro pen həkwein tata mine mama səvənhi, ¹⁹ mhəres pen irau i mə, “Rəfo? In i tin̄imirau? Ko kim̄irau irouni mə n̄ipər̄hienien nəp̄in r̄inətui pehe irə nənimen rifwə? Nənə mə ro n̄ipər̄hienien rəfo in ramətə nari təkwtək̄wuni?”

²⁰ Miregi tata mine mama səvənhi krouni mə, “Kim̄irau iaroukurən mə tin̄imirau i. Iaroukurən mwi mə nəp̄in r̄inətui pehe irə nənimen rifwə. ²¹ Mətə təkwtək̄wuni in ramətə nari kim̄irau iaroureirei mə rəfo irə. Iaroureirei mwi mə sin r̄ino nənimen rətui. Ramasan mə kim̄iaha hiəres pen in i. In ruvəp̄winari raka. Pwəh in r̄ini nəgkariien səvənhi.” ²² ✧ (Tata mine mama səvənhi krouni nəgkariien me nəha ti nəri nə mə krouhek̄ir nəmā asori me səvəi nəkur Isrel. Irəha hənərai sun raka minuə iərmama sə

✧ 9:2: Eks 20:5, Esik 18:20, Luk 13:2,4 ✧ 9:3: Jon 11:4 ✧ 9:4: Jon 5:17,20, Jon 11:9, 12:35 ✧ 9:5: Mat 5:14, Jon 8:12 ✧ 9:6: Mak 8:23 ✧ 9:7: 2King 5:10 ✧ 9:14: Luk 13:14 ✧ 9:16: Jon 3:2, 7:43, Jon 9:31-33 ✧ 9:17: Jon 4:19 ✧ 9:22: Jon 7:13

trini irapw mə Iesu in Kristo, tuhəkoui irapw in, mhəpwəh nəseniien mwi in ruvniwə pehe ia nimwəfwaki səvənraha.) ²³ Nəri nəha ro irau krouni ianhi mə, “In ruvəpwinari raka. Ramasan mə kimiaha hiəres pen in i.”

²⁴ ✧ Ro iaminhi irə irəha həkwein pen mwi iəmə nəha fwe kupwən nənimen rifwə nəə mhəni pen tukwe in mə, “Tikuvehi utə nəghi Kumwesən, mini nīpərhienien. Kimaha iahəukurən mə iəmə i in iəmə ərəha.”

²⁵ Miregi in rini mə, “Iou iakreirei mə iəmə nəha in iəmə ərəha uə rekəm. Mətə nəri kuatia iou iakukurən. Kupwən nənimek rifwə, mətə təkwtəkwuni nəha iakamətə nari.”

²⁶ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “In rino nəfe ia niram? Məfo irə mo nənimem rətui?”

²⁷ Miregi in rini mə, “Iakuvəni pehe raka tukumiaha i, mətə kimiaha hiəpkregi mhə. Rəfo hiokēiki mə tihəregi mwi? Rosi kimiaha mwi hiokēiki mə tihəuvehe mho kimiaha nərmama me səvənhi uə?”

²⁸ Miregi irəha həni ərəha iəmə nəha, mhəni mə, “Ik iərmama riti səvənhi, mətə kimaha nərmama me səvəi Moses. ²⁹ ✧ Kimaha iahəukurən mə Kumwesən rinəgkiari m Moses, mətə iəmə i kimaha iahəreirei mə in ruku pəku.”

³⁰ Miregi iəmə nəha rini mə, “Kwa nəri i ro nari riti. Kimiaha hiəreirei mə iəmə i ruku pəku, mətə in rino nənimek rətui. ³¹ ✧ Kitaha səukurən mə Kumwesən rīpkregi mhə nəfwakien me səvəi nəkur ərəha me, mətə trini minuə iərmama riti ramsiai Kumwesən, mamō nəkwān, Kumwesən ramregi nəfwakien me səvənhi. ³² Fwe kupwən kīno tīprənə meste pehe ipwet kīpkregi raka mhə mə iərmama riti ro nəmri iərmama sə nənimen rifwə rətui. ³³ ✧ Mə iəmə i rīpkuku pen mhə ti Kumwesən in ko rīpkō mhə nari riti.”

³⁴ ✧ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Kwa ik iəmə ərəha fwe nəpīn ikinətui pehe irə meste pehe ipwet. Ikuə tikəfo? Tikahatən kimaha uə?” Nəə irəha həkoui irapw in ia nimwəfwaki, mhəpwəh nəseniien mwi in ruvniwə pehe.

Iesu ruvehe ia tīprənə i mə truai nərmama

³⁵ Kini pen ti Iesu i mə irəha həkoui irapw iəmə nəha iaminhi. Ro pen in revən mətui iəmə nəha, mətōni, mini pen tukwe in mə, “Ikini nīpərhienien ia Iəməti Iərmama uə rekəm?”

³⁶ Miregi iəmə nəha rini mə, “Iəmə asori. Ni pehe ro tukw iou i mə sin nə Iəməti Iərmama pwəh iakini nīpərhienien irə.”

³⁷ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikinətə raka in. Iou i sə iakaməgkiari mik, iou Iəməti Iərmama.”

³⁸ Miregi iəmə nəha rini mə, “Iərimənu. Iakini nīpərhienien ia niram.” Nəə in rinimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, misiai in.

³⁹ ✧ Iesu rini mə, “Iou iakuvehe ia tīprənə i mə takəkiri nərmama. Səməmə nənimenraha rifwə tuhətui mhətə nari, mətə səməmə hamətə nari nənimenraha truvehe mifwə.”

⁴⁰ ✧ Farisi me nəpwīn ipaka ti Iesu həregi nəgkiariien nəha, nəə mhəni pen tukwe in mə, “Kimaha mwi nənimemaha rifwə uə rekəm?”

⁴¹ ✧ Miregi Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Ko nəmrimiaha rifwə ko nərəhaien səkimiaha riwən. Mətə ti nəri nə mə təkwtəkwuni kimiaha hiaməni mə hiamətə nari nərəhaien səkimiaha raməmak ihi ia kimiaha.”

10

Iəmə sə ramətui ti sipsip me səvənhi

¹ “Iakani nīpərhienien tukumiaha i. Iərmama sə rīpkukurau mhə ia kwəruə muvniwə ia koupə səvəi sipsip me, mətə rəputə ia kwopun əpə iti mati pen ia nəkwai koupə nəha, iərmama nəha in iərmama sə ramakres, mamousi iərmama. ² Mətə iərmama sə rukurau ia kwəruə muvniwə ia koupə, in iərmama sə ramətui ti sipsip me. ³ Iərmama

✧ 9:24: Jos 7:19 ✧ 9:29: Jon 8:14 ✧ 9:31: Sam 34:15, Sam 66:18, Aes 1:15, Prov 15:29 ✧ 9:33: Jon 9:16
✧ 9:34: Sam 51:5, Jon 9:2 ✧ 9:37: Jon 4:26 ✧ 9:39: Jon 3:17, Jon 8:15-16, Mat 13:11-15 ✧ 9:40: Mat 15:14,
23:26 ✧ 9:41: Jon 15:22

sə ramərer ia kwəruə raməsevər ia təpinhə ti iərmama nəha. Sipsip me kamhəregi rerin. In raməkwein nəghi sipsip me səvənhi kuation kuation, nənə miri irəha mhəier. ⁴ ✠ Nəpin in riri səvənhi sipsip me pam mhəier, makupwən ia nirəha, nənə sipsip me kamhəkurirə in, ti nəri nə mə həukurən rerin. ⁵ Iərməpə riti sipsip me tuhəpwəh nukurirəien in, mətə tuhap raka irə ti nəri nə mə həreirei rerin.” ⁶ ✠ Iesu rini nusipekinien i ti nirəha, mətə irəha həreirei nəfe nəha rani.

⁷ Ro pen Iesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i. Iou kwəruə səvəi sipsip me. ⁸ ✠ Irəha pam səməme haməkupwən ia nirak mhəuvehe irəha nərmama səməme kənamhakres, mamhousi iərmama, mətə sipsip me həkətərig mhə irəha. ⁹ ✠ Iou kwəruə. Trini minuə iərmama riti ruvniwə pehe ia nirak, in trarə amasan, mukurən nuvniwə peheien, mitei irapw, mətui nəveginien sənəni. ¹⁰ Iərmama nəha ramakres rauvehe a mə trakres, mousi əpune sipsip me, mouraha irəha. Mətə iou iakuvehe mə irəha tuhəuvehi nimiruien nənə mhəuvehi asori.

¹¹ ✠ Iou iərmama sə iakamətui amasan ti sipsip me. Iərmama sə ramətui amasan ti sipsip me rerin ragien a mə tremhə ti sipsip me səvənhi. ¹² ✠ Mətə iərmama sə kamərəku pen min mə trətui ti sipsip me rīpko mhə in iərmama pərhien sə ramətui ti sipsip me ti nəri nə mə sipsip me nəha səvəi iərməpə. Nəpin iərmama nəha rətə kuri əpmin riti rauvehe, rəpwəh sipsip me maiu map. Nənə kuri əpmin nəha ruvehe muvehi nepwin, miripwi kirkiri nepwin. ¹³ Iərmama nəha raiu map ti nəri nə mə in iərmama riti kamərəku a in. In ro nəri auər a ia sipsip me nəha.

¹⁴ ✠ Iou iərmama sə ramətui amasan ti sipsip me. Iou iakukurən sipsip me səiou, sipsip me səiou həukurən mwi iou. ¹⁵ ✠ Ia noien nəha rəmwhen a mwi Tata Kumwesən rukurən iou, iou mwi iakukurən Tata Kumwesən, nənə iou rerik ragien a mə takemhə ti sipsip me səiou. ¹⁶ ✠ Səiou me nepwin sipsip me həiwən ia koupə i. Takaməkeikei mipeki pehe mwi irəha, nənə irəha tuhəregi rerik. Ro iamihni irə sipsip me nəha tuhəuvehe mhə touen kuation. Iərmama kuation tramətui ti nirəha. ¹⁷ ✠ Tata Kumwesən rokeikei pik iou ti nəri nə mə rerik ragien a mə takemhə ti nirəha. Takemhə ti nirəha, nənə marə muvehi mwi nimiruien səiou rirərig. ¹⁸ ✠ Rīpko mhə iərmama riti truvehi raka nimiruien səiou, mətə iou atukw takəsəni pen nimiruien səiou rəmwhen sə iakokeikei. Iakauvehi nasoriien ti nəsenien nimiruien səiou, mauvehi mwi nasoriien ti nuvehien mwi nimiruien səiou rirərig. In i nəri Tata səiou riməni tukw iou i mə takaməkeikei mo.”

¹⁹ ✠ Iesu rini pam nəgkariien me nəha nənə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuai mwi irəha me tukwe. ²⁰ ✠ Irəha həpik həni mə, “Iəmə nəha iəremhə ramarə irə. In ramarməri. Rəfo kimiaha hiamətərig in?”

²¹ Mətə irəha nepwin həni mə, “Rekəm. Iərmama sə iəremhə riti ramarə irə ko rīpkəgkiari mhə iamihni. Ko iəremhə riti ro iərmama nənimen rifwə rətui mətə nari?”

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənuə tuhəkwi əpune Iesu ia kəruətəri

²² Nəpin nəha ruvəuvehe nəkur Isrel kamho nəveginien asori nəha kani mə Nəveginien səvəi Tetekesen. Kamho nəveginien nəha fwe Jerusalem ia nəpin səvəi nəkwieien.

²³ Iesu ramavən ia kwəpun riti ia nimwə səvəi Kumwesən kani mə Vrandə səvəi Solomon.

²⁴ ✠ Nənə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe mheikurkurai irə, mhəni pen tukwe in mə, “Kimaha tahameitenhi ik minesən? Trini minuə ik Kristo sə Kumwesən riməni mə trərhi pehe i, ni pehe tukumaha i, məpwəh nərkwafəien.”

²⁵ ✠ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakuvəni raka tukumiaha i, mətə kimiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak. Narimnari me nəha səməme iakamo ia nəghi Tata səiou kamhahətən pen mə iou sin. ²⁶ ✠ Mətə kimiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak

✠ 10:4: Jon 10:27 ✠ 10:6: Jon 16:25 ✠ 10:8: Jer 23:1-2, Esik 34:2-3 ✠ 10:9: Sam 118:20, Jon 14:6 ✠ 10:11: Sam 23:1, Rev 7:17 ✠ 10:12: Wok Me 20:29 ✠ 10:14: Jon 10:27, 2Tim 2:19 ✠ 10:15: Mat 11:27, Jon 15:13, 1Jon 3:16 ✠ 10:16: Aes 56:8, Jon 11:52, 1Pit 2:25, Esik 34:23, Esik 37:24 ✠ 10:17: Fil 2:8-9 ✠ 10:18: Jon 5:26, 14:31, Jon 19:11 ✠ 10:19: Jon 7:43 ✠ 10:20: Jon 7:20, 8:48 ✠ 10:24: Wok Me 3:11, 5:12, Luk 22:67 ✠ 10:25: Jon 4:26, 5:36, Jon 10:38 ✠ 10:26: Jon 6:64, 8:45

ti nəri nə mə ripko mhə kimiaha sipsip me səiou. ²⁷ ✨ Sipsip me səiou kamhəregi rerik. Iou iakukurən irəha, nənə irəha kamhəkurirə iou. ²⁸ ✨ Iakauvei pen nimiruien rerin minraha. Irəha tuhəpkemhə mhə ia nəpin riti. Iərmama riti riwən truvehi raka irəha ia rəgik. ²⁹ Tata səiou sə ruvei pehe irəha miou, niskaiien səvənhi rəpi raka nərmama me pam. Iərmama riti riwən ko ruvehi raka irəha ia rəgin. ³⁰ Iou mine Tata səiou kimrau kuatia.”

³¹ ✨ Ia nəpin nəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpeki mwi kəruətərei me mə tuhəkwi əpune in. ³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakino raka noien amasan me ripik ia nəmrimiaha Tata Kumwesən ruvei pehe mə tako. Sə rəfo nəha mə tihəkwi əpune iou tukwe?”

³³ ✨ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Kimaha tahəpkəkwi əpune mhə ik ti noien amasan riti sə ikino, mətə kimaha tahəkwi əpune ik ti nəri nə mə ikani ərəha Kumwesən. Ik iərmama a, mətə ikani mə ik Kumwesən.”

³⁴ ✨ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkariien i kimərai pen ia Loa səkimiaha uə? Rini iaminihi irə minuə ‘Iakini minuə kimiaha nə kumwesən me.’ ³⁵⁻³⁶ ✨ Kitaha səukurən mə nəfe Nəkukuə Ikinan rani ko kirkətəfi mhə. Ro iaminihi irə mə Kumwesən rinəkwein nərmama me nəha səməme in riməuvei pen nəgkariien səvənhi minraha minuə ‘kumwesən me,’ rəfo kimiaha hiaməni ərəha iou? Iou iərmama i Kumwesən ruvərfi raka iou, mərhi pehe iou iakuvehe ia tiprənə i, mətə kimiaha hiaməni mə iakani ərəha in, ti nəri nə mə iakini mə, ‘Iou Tini Kumwesən.’ ³⁷ Mə iou iapko mhə narimnari me səiou Tata rokeikei mə tako rərəha mə kimiaha hiəni nīpərhiēnien ia nirak. ³⁸ ✨ Mətə mə iakamo narimnari me nəha, pərhiēn hiəpkini mhə nīpərhiēnien ia nirak, mətə tihaməkeikei mhəni nīpərhiēnien ia narimnari me nəha sə iakamo. Ia noien i kimiaha tihəukurən, mhəukurən amasan mə Tata Kumwesən in i ia nirak iou nə irə.”

³⁹ ✨ Irəha haməmwur mwi mə tuhəkwtəmhiri Iesu, mətə in ramkeies raka ia rəginraha, ⁴⁰ ✨ mavən məpi simwin mwi ia nui aris Jotan, mevən ia kwopun nəha Jon ramo paptas ikin fwe kupwən, mamarə ia kwopun nəha. ⁴¹ Nərmama həpik həuvehe tukwe, mhəni mə, “Jon ripko nīmətien riti, mətə nəgkariien me pam səməme in riməni ia iəmə i ho nīpərhiēnien.” ⁴² ✨ Ro pen nərmama həpik ia kwopun nəha həni nīpərhiēnien ia Iesu.

11

Iesu ro Lasaros rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ ✨ Iərmama riti ramemhə nəghin nə Lasaros. Imwəni fwe Petani. Petani in rukwənu səvəi Meri mine piəvi Meri nəghin nə Marta. ² ✨ Meri nəha in pran sə rinətəgi pen senta ia nisui Iərimənu səkitaha, mahakwi raka ia nīmwai nukwənen. Lasaros nəha in kitiriməni. ³ ✨ Lasaros ramemhə iaminihi irə ro pen kitiriməni mi nəha krouərhi pen nəgkariien riti revən ti Iesu, rouni mə, “Iərimənu. Ik riti sə ikokeikei pik ramemhə.”

⁴ ✨ Mətə nəpin Iesu riregi nəgkariien nəha, rini mə, “Nemhəien i ko ripko mhə Lasaros remhə anan. Ramarə irə mə nərmama tuhətoni nasoriien səvəi Kumwesən. Nemhəien i in suatuk sə Kumwesən truvehi utə nəghi Tini irə.”

⁵ Iesu rokeikei pik Marta mine piəvni Meri mine kitirimənrau Lasaros. ⁶ Ro iaminihi irə nəpin in riregi mə Lasaros ramemhə, in rarə mwi nəpin kəru mwi ia kwopun nəha in ramarə ikin.

⁷ Nəpin nəha kəru rukurau nənə in rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Pwəh səuvən mwi fwe tənə Jutia.”

⁸ ✨ Miregi nərmama me səvənhi həni pen tukwe in mə, “Iahatən. Təkwtəkwuni a kwərha nəmə asori me ia Jutia hokeikei mə tuhəkwi əpune ik ia kəruətərei me. Mətə ikokeikei mə tikrərig mevən mwi fwe ikin?”

✨ 10:27: Jon 8:47, 10:3 ✨ 10:28: Jon 3:16, 6:39, Jon 18:9 ✨ 10:31: Jon 8:59 ✨ 10:33: Lev 24:16, Mat 26:65, Jon 5:18 ✨ 10:34: Sam 82:6 ✨ 10:35-36: Mat 5:18 ✨ 10:38: Jon 14:10-11 ✨ 10:39: Luk 4:30, Jon 8:59 ✨ 10:40: Jon 1:28 ✨ 10:42: Jon 7:31 ✨ 11:1: Luk 10:38-39 ✨ 11:2: Jon 12:3 ✨ 11:3: Jon 11:36 ✨ 11:4: Jon 9:3, 11:40 ✨ 11:8: Jon 8:59

⁹ ✠ Miregi Iesu rini mæ, “Kímiaha hiøkukuræn mæ aoa twelef ia ran. Trini minua iærmama riti ramavæn ia ran, triþkapæti mhæ ti næri næ mæ in ramætæ nukuraanien sæ ramæhiæpwin nærmama ia tiprænæ i. ¹⁰ ✠ Mætæ trini minua iærmama riti ramavæn ia næþin in trapæti ti næri næ mæ nukuraanien næha riwæn iræ.”

¹¹ ✠ Iesu rini pam nægkiariien me næha, maripin mani pen ti niræha i mæ, “Kitaha riti Lasaros ramapri, mætæ iakinamevæn takæsuæpwiri in.”

¹² Miregi nærmama me sævænhi hæni pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Trini minua in ramapri in truvehæ mæsanin.” ¹³ (Iesu rægkiari ia Lasaros mæ ruvamhæ, mætæ rerinraha ramrhi mæ nipwrai nægkiariien sævænhi mæ in ramapri a.)

¹⁴ Ro pen Iesu rini pen atukwatukw ti niræha i mæ, “Lasaros ruvamhæ. ¹⁵ Nænæ næþin rerik rirhi kímiaha, iakagien mæ iou iapkaræ mhæ ia kwopun næha næþin remhæ iræ. Næri næha trasitu ia kímiaha mo kímiaha hiæni nipærhienien ia nirak. Mætæ pwæh sæuvæn tukwe.”

¹⁶ ✠ Ro iamînhi iræ Tomas næha kani in mæ “Mwirmwir,” rini pen ti nærmama me næha iræha min kamhækuriræ ia Iesu mæ, “Ramasan. Pwæh kitaha pam sæuvæn mhemhæ kitaha min.”

Iesu rægkiari vivi m Marta mine Meri

¹⁷ Nænæ Iesu rapirapw ia Petani mætoni Lasaros rinæmak næþin kefæ raka ia nipægi kæruætereï. ¹⁸ ✠ Rukwænu næha Petani ipaka ti Jerusalem, kavæn ræmwhen ia kilometa kahar. ¹⁹ Nækur Isrel me hæþik hæmæuvehæ ti Marta mine Meri mæ tuhægkiari vivi minrau ti næri næ mæ kitirimænrau ruvamhæ. ²⁰ Ro iamînhi iræ næþin Marta riregi mæ Iesu rauvehæ, in revæn mætæ in. Mætæ Meri ramækure a ia nækwai nimwæ.

²¹ ✠ Marta rini pen ti Iesu i mæ, “Iærimænu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak ræpwæh nemhæien. ²² Mætæ iou iakukuræn mæ tækwækwuni næfe næghin tikæres Kumwesæn tukwe, in truvei pehe mik.”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Kitirimam trætui mwi ia nemhæien sævænhi.”

²⁴ ✠ Miregi Marta rini pen tukwe in mæ, “Iou iakukuræn mæ in trætui mwi ia næþin sampam, næþin nærmama tuhætui mwi ia nemhæien.”

²⁵ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iou iærmama i iakamo nærmama sæmæme hæuvamhæ hætui mwi ia nemhæien. Iou nimiruïen. Iærmama sæ rani nipærhienien ia nirak næri auær a mæ remhæ mætæ trimiru. ²⁶ ✠ Nænæ iærmama sæ ramiru, mani nipærhienien ia nirak, triþkemhæ mhæ ia næþin riti. Ikinî nipærhienien ia nægkiariien i?”

²⁷ ✠ Miregi Marta rini pen tukwe in mæ, “Ouæh, Iærimænu. Iakani nipærhienien mæ ik iæmæ i kani mæ Kristo. Ik Tini Kumwesæn. Ik iæmæ i profet kupwæn me hæmæni mæ tikuvehe ia tiprænæ i.”

²⁸ Marta rini nægkiariien næha, nænæ mærarî mevæn mæ trækwein piævni Meri. In revæn mægkiari afafa min, minî mæ, “Iahatæn sækrau in i ruvæuvehæ, mamæres ik.”

²⁹ ✠ Nænæ næþin Meri riregi nægkiariien næha, riskæmter akwauakw, mevæn ti Iesu.

³⁰ Iesu ripkuvehæ mhæ ihi ia rukwænu næha, mætæ ramærer ihi ia kwopun næha Marta rinætoni in ikin. ³¹ Nækur Isrel me næha sæmæme kamhækure iræha Meri ia nækwai nimwæ mamhægkiariivi min, hætoni Meri riskæmter akwauakw mier irapw iruæ. Ro pen iræha hækuriræ in. Rerinraha ramrhi mæ rosi in ramevæn mæ trasæk ia kwopun kinærkwafæ nipwrai kitirimæni ikin.

³² ✠ Næþin Meri ruvehæ ia kwopun næha Iesu ramærer ikin, mætoni, in rinimwi nukurhun mi ia nænimen, minî pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak ræpwæh nemhæien.”

³³ Ia næþin næha Meri ramasæk. Nækur Isrel me næha sæmæme hæuvehæ iræha min iræha mwi kamhasæk. Iesu rætoni rerin rærkwæpær, meiahag æfi tukwe, ³⁴ minî mæ, “Kímiaha hiænærkwafæ nipwran pæku?”

✠ 11:9: Jon 9:4-5 ✠ 11:10: 1Jon 2:11 ✠ 11:11: Mat 9:24 ✠ 11:16: Mak 14:31 ✠ 11:18: Mat 21:17
 ✠ 11:21: Jon 11:32 ✠ 11:24: Jon 5:29 ✠ 11:26: Jon 8:51 ✠ 11:27: Jon 6:69 ✠ 11:29: Jon 11:20
 ✠ 11:32: Jon 11:21

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “İərimənu. Uvehe mətoni.”

³⁵ ✨ İesu rasək.

³⁶ Ro pen nəkur İsrəl me həni mə, “Hətoni ro. Rosi in rokeikei pik anan Lasaros.”

³⁷ ✨ Mətə irəha nepwın həni mə, “İəmə i rinomasan raka iərmama riti nənimen rifwə. Rəfo in rıpkomasan mhə mwi Lasaros mə trəpwəh nemhəien?”

İesu ro Lasaros rətui mwi ia nemhəien

³⁸ ✨ Ro iamınhi irə İesu rıregi mwi rərəha anan. In ruvehe ia kwopun kinərkwafə nıpwrai Lasaros ikin. Kinərkwafə nıpwran ia nıpəgi kəruətərei riti. Nənə kəruətərei riti mwi ramərer tukuahag tərhui nıpəg nəha. ³⁹ İesu rini mə, “Həuvehi raka kəruətərei nəha.”

Mətə Marta, kitoriməi iəmə nəha sə ruvəmhə, rini pen tukwe in mə, “İərimənu. In ruvəpein raka. In i nəpın sə ro kefə səvənhi.”

⁴⁰ ✨ Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “Rosi ikinenouenou nəfe iakiməni pehe tukw ik uə? Trini minuə ikini nıpərhienien ia nirak, tikətə nasorien səvəi Kumwesən.”

⁴¹ Ro iamınhi irə irəha həuvehi raka kəruətərei nəha. Nənə İesu rəkwətə, mini mə, “Tata. İakani tanak tukw ik ti nəri nə mə ikuvəregi raka iou. ⁴² ✨ İakukurən mə ikamregi iou ia nəpın me pam, mətə iakani nəgkiariien i mə trasitu ia nərmama me i kamhərer kuraukurau. İakuə irəha tuhəni nıpərhienien mə ikinərhi pehe iou.”

⁴³ Nəpın İesu rini pam nəgkiariien me nəha, rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Lasaros! İer irəpw!” ⁴⁴ Nənə iəmə nəha sə ruvəmhə rier irəpw. Tınari me nəha sə kinərkwi rəgın mi mine nisun mi irə mine sə nəha kinərkwi nənimen irə kamhəmak ihi ia nıpwran. Nənə İesu rini pen ti nirəha i mə, “Həfi raka tınari irə, pwəh ravən.”

Nəmə asori me hərai sun mə tuhousi əpune İesu

⁴⁵ ✨ Nəkur İsrəl me nəha səməme həməuvehe mhəti pehe Meri irəha həpik hətoni nəfe İesu rino, nənə mhəni nıpərhienien ia İesu. ⁴⁶ ✨ Mətə irəha nepwın həuvən ti Farisi me, mhəni pen nəfe İesu rino. ⁴⁷ Ro iamınhi irə pris asori me mine Farisi me housəsımwın nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl, mhəni mə, “Kitaha tsəfo i? Kwa iəmə i ramo nımtətien me rıpik. ⁴⁸ Trini minuə kitaha səseni in ramo iamınhi irə marıpın, nərmama me pam tuhəni nıpərhienien irə. Nənə nəkur Rom tuhəuvehe mhouraha nimwəfwaki səkitaha mine nərmama me səkitaha.”

⁴⁹ Mətə irəha riti nəghın nə Kaeafas in rauvehi wok səvəi pris asori anan ia nuk nəha. In rini pen ti nirəha i mə, “Kımiaha hiəreirei nari. ⁵⁰ ✨ Rəfo kımiaha hiəpkətə mhə mhəukurən? Ko iərmama kuatia remhə ti nəkur İsrəl ramasan məpi raka kousi əpune kitaha nəkur İsrəl me pam.”

⁵¹ ✨ Kaeafas rıpkini atukw mhə nəgkiariien i, mətə in rauvehi wok səvəi pris asori anan ia nuk nəha, mani irəpw nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwın İkinan. Nəri nəha rıpkier pehe mhə ihi, mətə in rukupwən mini irəpw mə İesu tremhə ti nəkur İsrəl. ⁵² ✨ Mətə in trıpkemhə mhə ti nirəha əpa nəkur İsrəl, in tremhə mwi ti nıpwənəti Kumwesən me səməme kamharə kirkiri ia tənəmtənə me, nənə mousəsımwın irəha ia kusen kuatia. ⁵³ ✨ İa nəpın nəha nəmə asori me nəha hənamrai sun mə tuhousi əpune İesu.

⁵⁴ ✨ Ro iamınhi irə İesu rəpwəh navən irəpwien ia nəmri nəkur İsrəl ia tənə Jutia, mətə in rəpwəh tənə səvənraha mevən ia taon riti nəghın nə Efrem. Taon nəha ipaka ti kwopun akwesakwes ikin. İesu ramarə ikin irəha nərmama me səvənhi.

⁵⁵ ✨ Nəveginien asori nəha səvəi nəkur İsrəl nəghın nə Pasova ruvəuvehe ipaka. Ro pen nərmama həpik həier ia kwopun me mhəutə pen fwe Jerusalem mə tuho irəha həmher ia nəmri Kumwesən kurirə Pasova ruvehe. ⁵⁶ ✨ İrəha kamhərer ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhətui İesu, mamhəgkiari mınraha me, mamhəni mə, “Kımiaha hiaməfətərig irə?”

✨ 11:35: Luk 19:41 ✨ 11:37: Jon 9:6 ✨ 11:38: Mat 27:60 ✨ 11:40: Jon 11:4,23-26 ✨ 11:42: Jon 12:30
✨ 11:45: Jon 4:48, 7:31 ✨ 11:46: Luk 16:31 ✨ 11:50: Jon 18:14 ✨ 11:51: Jen 50:20 ✨ 11:52: Jon 10:16,
17:21, 1Jon 2:2 ✨ 11:53: Jon 5:18 ✨ 11:54: Jon 7:1 ✨ 11:55: 2Kron 30:17, Wok Me 21:26 ✨ 11:56: Jon
7:11

Rosi ko in ripkuvehe mhə ia nəveginien asori uə?”⁵⁷ Irəha həni ianhi ti nəri nə mə pris asori me mine Farisi me həuvəni raka nəkwandraha mə trini minuə iərmama riti rukurən kwopun Iesu ramarə ikin traməkeikei mini pen ti nirəha i nənə irəha tuhəuvən mhəkwtəmhiri in.

12

Meri rətəgi pen senta ia nisui Iesu

¹ ✧ Nəpən sikis a mwi nəveginien asori nəha Pasova ruvehe. Ro pen Iesu revən ia Petani, imwei Lasaros. Lasaros nə iəmə sə Iesu rinəsəupwiri in ia nemhəien. ² ✧ Irəha həpnəpenə nəveginien riti sənəi Iesu fwe ikin. Marta rasui raka nəveginien. Lasaros in mwi riti ia nərmama me nəha səməme kamhani pəri nari irəha min. ³ ✧ Ia nəpən nəha Meri ruvehi nīpəri senta kīno ia nat atukwatukw nənimen rutə pīk. In ruvehi mətəgi pen ia nisui Iesu mi, nənə minamrai nisun mi ia nīmwai nukwənen. Nəkwai nīmwə ruvehe mukuər ia nīpeki senta.

⁴ ✧ Mətə iərmama riti səvəi Iesu, nəghin nə Jutas Iskariot, iəmə nəha ripko mhə tui truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in, in rini mə, ⁵ ✧ “Rəfo kipkəmri pen mhə nəmri nari ia senta nəha? Kukurən nuvehien silin me kīno ia silva irəha pam tri hantret, kuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən.” ⁶ Jutas ripkīni mhə nəgkiariien nəha ti nəri nə mə in rokeikei mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən. Mətə in rini nəgkiariien nəha ti nəri nə mə in rauvehi tənəripw irəha kamhəvai pen mane irə, nənə nəpən nepwīn ramakres afafa nīpərin səvənhi.

⁷ ✧ Mətə Iesu rini mə, “Əpwəh nəskiien prən i. In rino nəri i rerin ramrhi nəpən tukinimwi iou irə. ⁸ ✧ Nərmama nautə səvənraha riwən tiharə kimiaha minraha nəpən me, mətə iou tapkarə pəri mhə kitaha m kimiaha nəpən me.”

⁹ ✧ Nəkur Isrel me həpik həregi mə Iesu in ia kwopun nəha, həregi həuvən tukwe. Irəha həpkəuvən mhə mə tuhətoni Iesu əpa, mətə həuvən mə tuhətoni mwi Lasaros. Lasaros nə in iəmə sə Iesu rinəsəupwiri in ia nemhəien. ¹⁰ Pris asori me hərai sun mə tuhousi əpune Lasaros mwi, ¹¹ ✧ ti nəri nə mə nəkur Isrel me həpik, nəpən hətoni mə in ruvəmīru mwi, həni nīpərhienien ia Iesu, nənə mhəpwəh nukurirəien nəmə asori me səvənraha.

Iesu revən mapirapw fwe ia Jerusalem nərmama həgnəgini in

¹² Kīni rakwakwi irə, nərmama me nəha səməme həuvən ti nəveginien asori nəha Pasova həregi mə Iesu rauvehe ia Jerusalem. Nərmama me nəha həpik. ¹³ ✧ Həuvehi nīmwai nəmwīr mhəuvehi mhəier ia taon mhəuvən mhətə in rauvehe ia suatuk, kamhəkwein əpwəmwis mə, “Səgnəgini Kumwesən!

Səkwein amasan ia iəmə i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkītaha!
Səkwein amasan irə, in kig səvəi nəkur Isrel!”

¹⁴ Iesu rətə kwəti togki riti nənə rəkure irə. Nəri nəha ramesi pen nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan. Rini iamīnhi irə minuə,

¹⁵ “Nəkur Saeon* tihəpwəh nehekīrien.

Hətə ro kig səkīmiaha rauvehe,
maməkure ia kwəti togki riti.”

¹⁶ ✧ Ia nəpən nəha nərmama me səvəi Iesu həreirei nīpwrai narimnari me i. Mətə kurirə irə, kuvehi utə raka Iesu revən fwe ia neiai, rerinraha rīrhi mə kimərai pen narimnari me i ia Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə. Rerinraha rīrhi mwi mə nərmama me həno narimnari me i irə.

¹⁷ ✧ Iesu rino Lasaros rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nərmama me nəha səməme kamhərer irəha min ia nəpən nəha in rinəkwein Lasaros irə mə trier ia nīpəgi kəruətəri

✧ 12:1: Jon 11:1,43 ✧ 12:2: Luk 10:40 ✧ 12:3: Luk 7:37-38 ✧ 12:4: Jon 18:3 ✧ 12:5: Mat 19:21
✧ 12:7: Jon 19:40 ✧ 12:8: Dut 15:11 ✧ 12:9: Jon 11:43-44 ✧ 12:11: Jon 11:45 ✧ 12:13: Mat 27:42, Jon 1:49
* 12:15: Nəgkiariien i ‘Saeon’ nəghi Jerusalem. ✧ 12:16: Jon 2:22 ✧ 12:17: Jon 11:43-44

irəha kamhəriþin mamhəni irapw nəfe irəha hənətoni. ¹⁸ Nərmama həþik hənəu tuhətoni Iesu ti nəri nə mə irəha kamhəregi mə in rino nimtətien nəha. ¹⁹ ✨Ro iamīnhi irə Farisi me kamhəni pen ti nirəha me i mə, “Hətoni ro, kitaha ko səpko anan mhə nari riti! Təkwətəkwuni nəha nərmama me pam kamhəkuriə in!”

Iesu rini irapw mə traməkeikei memhə

²⁰ Nəkur Kris me nepwin nəha ikin kamhəfwaki irəha nərmama me nəha səməme hāməutə pen fwe Jerusalem ti nəveginien asori. ²¹ ✨Nəkur Kris me nəha həuvehe ti Filip. (Filip imwəni fwe Petsaeta ia tənə Kalili.) Həuvehe mhəni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Kimaha iahokeikei mə tahətoni Iesu.” ²² Ro iamīnhi irə Filip revən mīni pen ti Antru, nənə rouevən rouni pen ti Iesu.

²³ ✨Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Təkwətəkwuni nəha nəþin sə Kumwesən truvehi utə nəghi Iəməti Iərmama irə ruvəuvehe. ²⁴ ✨Iakani nipərhiēnien tukumiaha i. Nuni nari riti ko ripkukuə mhə kwənkwan trini minuə ripkukupwən mhə mīnwei irapw ia tīprənə memhə. Mətə mə remhə trukua kwənkwan ripik. ²⁵ ✨Iərmama sə rokeikei þik nīmīruien səvənhi trarfai irə, mətə iərmama sə rəmwəki nīmīruien səvənhi ia tīprənə i in trəkwətəmhiri nīmīruien səvənhi mamevən muvehi nīmīruien rerin. ²⁶ ✨Iərmama sə ramo tukwini nari miou traməkeikei mukurirə iou. Nənə kwopun pəku iakamarə ikin iərmama sə ramo tukwini nari miou in mwi trarə ikin. Iərmama sə ramo tukwini nari miou Tata Kumwesən trisiai in.

²⁷ ✨Təkwətəkwuni nəha iakregi rərəha anan. Nənə takəfni mwi irə? Ko iakini mə “Tata uvehi raka nəmisəien sə rauvehe tukw iou”? Rekəm, kwa in nə iakiməuvehe tukwe mə nəþin i treste iou iamīnhi irə. ²⁸ ✨Tata uvehi utə nəghim!”

Təkwətəkwuni a mwi kregi nəgkiariien riti ruku pen ia neiai muvehe. Nəgkiariien nəha rini mə, “Iou iakuvəuvehi utə raka nəghik, nənə təkwətəkwuni nəha takuvehi utə mwi.” ²⁹ ✨Nərmama səməme kamhərer ipaka tukwe həregi həni mə, “Kwa karuəruə!” Nepwin həni mə, “Agelo riti rəgkiari pen min.”

³⁰ ✨Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “nəgkiariien nəha ripkuvehe mhə mə iou takregi. Mətə ruvehe mə kimiaha tihəregi. ³¹ ✨Təkwətəkwuni nəha rino nəþin sə Kumwesən trərpwin noien ərəha me kamo ia tīprənə i. Təkwətəkwuni nəha in trəkoui irapw Setan sə ramərimənu ia tīprənə i. ³² ✨Nənə iou, nəþin kuvehi utə iou iakaraka ia tīprənə, takvi pehe nərmama pam həuvehe tukw iou.” ³³ ✨Iesu rini nəgkiariien i mani əuenhin mə trəfemhə irə.

³⁴ ✨Ro pen nərmama həni pen tukwe in mə, “Kimaha iahəuvəregi raka ia Loa səkitaha mə nəþin Kristo truvehe in tramarə rerin. Rəfo ikani mə tukuvehi utə Iəməti Iərmama? Sin nəha Iəməti Iərmama nəha?”

³⁵ ✨Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nukuraanien sə raməhiərpwin kimiaha trarə nəþin oulhi a mwi kimiaha min. Havən nəþin nukuraanien i ramarə ihi kimiaha min, kamo nəpitəvien ruvehe mousəman kimiaha. Iərmama sə ramavən ia nəpitəvien rīreirei kwopun ramevən ikin. ³⁶ ✨Nəþin nukuraanien i ramarə ihi kimiaha min, tihəni nipərhiēnien irə. Ia suatuk nəha kimiaha tihəuvehe mho nipwnəti nukuraanien ia kimiaha.” Nəþin Iesu rini pam nəgkiariien me i, in rəpwəh irəha, mevən məkəwfə.

Nəkur Isrel həpwəh ninien nipərhiēnien ia Iesu

³⁷ Iesu rino auə a nīmətətien me ripik ia nəmri nəkur Isrel mətə irəha həþkini mhə nipərhiēnien irə. ³⁸ ✨Noien i rier pehe iamīnhi mə nəgkiariien i Profet Aesea riməni fwe kupwən truvehe mukuə irə. In riməni iamīnhi irə minuə, “Iərimənu. Sin rini nipərhiēnien ia nəgkiariien səkimaha?”

✨ 12:19: Jon 11:48 ✨ 12:21: Jon 1:44, Luk 19:3, 23:8 ✨ 12:23: Jon 13:31-32, Jon 17:1 ✨ 12:24: 1Kor 15:36 ✨ 12:25: Mat 16:25 ✨ 12:26: Jon 14:3, 17:24 ✨ 12:27: Sam 6:3, 42:5, Mat 26:38 ✨ 12:28: Mat 3:17 ✨ 12:29: Wok Me 23:9 ✨ 12:30: Jon 11:42 ✨ 12:31: Jon 9:39, 14:30 ✨ 12:32: Jon 3:14 ✨ 12:33: Jon 18:32 ✨ 12:34: Sam 89:4,36, Sam 110:4, Aes 9:7, Dan 7:14 ✨ 12:35: Jon 7:33, 8:12, 1Jon 2:10-11 ✨ 12:36: Efes 5:8 ✨ 12:38: Rom 10:16

Iarimānu ro pui niskaiien sāvēnhi m sin?”

³⁹ ✧ Ro iamīnhi irā irāha ko hāpkini mhā nīpārhiēnien ia Iesu ti nāri nā mā Profet Aesea rīmāni mwi minuā,

⁴⁰ ✧ “Kumwesān rino nānimenraha rīfwā,
nānā māsisāg ia nātārigien sāvēnraha.

In rino iamīnhi kamo irāha hētā nari ia nānimenraha,
mhāukurān nari ia rerīnraha,
mhārārig,

nānā tako irāha hāuvehe mhāsānīn.”

⁴¹ ✧ Profet Aesea rīmāni nāgkariien me i ti nāri nā mā in rīnētōni nasoriien sāvēi Iesu,
nānā māgkari irā.

⁴² ✧ Mātā pārhiēn nāmā asori me hāpīk kwopti irāha mwi hāni nīpārhiēnien ia Iesu. Mātā ti nāri nā mā kamhāhekir Farisi me, hāpwāh nīni irāpwien. Irāha hāpwāh nokeikeiēn mā Farisi me tuhārhi irāpw irāha ia nīmwfāwaki sāvēnraha. ⁴³ ✧ Nāmā asori me i hokeikei mā nārmama tuhamāmwur ia nāgnāginiēn irāha. Irāha hokeikei sē nāha māpi raka mā Kumwesān trāgnāgini irāha.

⁴⁴ ✧ Ia nāpīn nāha Iesu rākwein āpwāmwis, mīni mā, “Iārmama sē rāni nīpārhiēnien ia nīrak, rīpkini āpa mhā nīpārhiēnien ia nīrak, mātā rāni nīpārhiēnien ia Iēmā sē rīnārhi pehe iou. ⁴⁵ ✧ Nānā iārmama sē ramātā iou, ramātā mwi Iēmā sē rīnārhi pehe iou. ⁴⁶ ✧ Iou iakīmāuvehe ia tīprānā i iakāmwhēn ia nukuraanien. Ro iamīnhi irā, iārmama sē rāni nīpārhiēnien ia nīrak tīpkarā mhā ia nāpitāvien.

⁴⁷ ✧ Iārmama sē ramregi nāgkariien me sēiou, māpwāh noien nāfe iakāni, tapkārpwīn mhā noien ārāha sāvēnhi. Iou iapkuvehe mhā ia tīprānā i mā takārpwīn noien ārāha sāvēi nārmama, mātā iakuvehe mā takuvehimīru irāha. ⁴⁸ ✧ Mātā iārmama sē rauvei pehe tākutan mīou, māpwāh mwi nīniēn nīpārhiēnien ia nāgkariien me sēiou, nāri rīti nāha ikin tukārpwīn pen min tukwe. Ia nāpīn sampam tukārpwīn pen min ti nāri nā mā rīni nāri auēr a ia nāgkariien sēiou sē iakīmāni. ⁴⁹ ✧ Tro iamīnhi irā ti nāri nā mā nāgkariien me i sēiou rīpkuku pehe mhā ia nīrak a. Mātā Tata Kumwesān sē rīnārhi pehe iou iakuvehe, in nā rīmāni pehe nākwan tukw iou i mā nāfe noien sāvēi nāgkariien takesi pen mīne nāfe nāgkariien takīni. ⁵⁰ ✧ Nānā iakukurān mā nāgkariien i sāvēnhi in nā nukune nīmīruēn rerīn. Ro iamīnhi irā nāfe iakāni, māni makurirā a nāfe nāgkariien Tata Kumwesān rīmāni pehe tukw iou i.”

13

Iesu raikuas ia nisui nārmama me sāvēnhi

¹ ✧ Trakwakwi tuko nāveginien asori nāha Pasova. Iesu rukurān mā nāpīn sāvēnhi ruvāuvehe ipaka na trāpwāh tīprānā i mevān ti Tata Kumwesān. Nāpīn me in ramokeikei nārmama me sāvēnhi sāmāme kamharā ia tīprānā i, māmoikeikei irāha nāpīn me meste pehe nāpīn in tremhā irā.

² ✧ Ia nāruarāv Iesu mīne nārmama me sāvēnhi kamhāni pāri nari. Setan rīnāmri pen raka nātārigien rīti ia reri Jutas Iskariot, tīni Saemon, mā truvei pen Iesu ia rāgi nārmama sāmāme hamām wāki in. ³ ✧ Iesu rukurān mā Tata Kumwesān ruvāuvei pen raka narīm nari me pam ia rāgin. In rukurān mwi mā fwe kupwān in rāpwāh Kumwesān muvehe, nānā tākwtākwuni in trīrārig mevān mwi ti Kumwesān. ⁴ ✧ Ro iamīnhi irā in rīskāmter ia kwopun nāha kamhāni pāri nari ikin, muvehi raka karkahu sāvēnhi, nānā muvehi tīnari rīti mwi kamārai raka nāpwtīgien irā, mātōti. ⁵ ✧ Mātōti pam, mīvi pen nui ia nari kamaikuas ia nisui iārmama irā, nānā mīnāmaikuas ia nisui nārmama me sāvēnhi, nānā māmrāi raka nāpwtīgien ia tīnari sē in rīnētōti irā.

✧ 12:39: Mat 13:15 ✧ 12:41: Aes 6:1 ✧ 12:42: Jon 7:48, 9:22 ✧ 12:43: Jon 5:44 ✧ 12:44: Mat 10:40
✧ 12:45: Jon 14:9 ✧ 12:46: Jon 8:12, 12:35 ✧ 12:47: Jon 3:17, 8:15 ✧ 12:48: Hip 4:12 ✧ 12:50: Jon 8:26,28 ✧ 13:1: Jon 7:30, 12:23, Jon 15:13, 1Jon 3:16, Fil 2:8 ✧ 13:2: Luk 22:3, Jon 13:27 ✧ 13:3: Jon 3:35, 16:28

⁶ Nəp̄in in ruvehe ti Saemon Pita, Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ikuə tikaikuas mwi ia nisuk mi?”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəri i iakamo ikreirei təkwtəkwni, mətə kurirə ikin tikukurən.”

⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Ko iakəpwəh nəseniien ik ikaikuas ia nisuk mi ia nəp̄in riti.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mə iapkaikuas mhə ia niram, tukəpwəh niniien mwi mə ik iərmama riti səiou.”

⁹ Miregi Saemon Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Mə ro iam̄inhi irə, tikəpwəh naikuas əpaien ia nisuk mi, mətə tikaikuas mwi ia tipage rəgik mi mine nukwənek.”

¹⁰ ✨ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərmama sə rinaru raka traru mwi ti nəfe? Nipwran rinəmher pam raka, mətə nisun mi əpa traməkeikei maikuas mwi ia nirau. Kimiaha hiənəmher raka, mətə ripko mhə kimiaha pam.” ¹¹ Iesu ruvəukurən raka sin ia nirəha truvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in. Ro pen in rini ianhi mə, “Ripko mhə kimiaha pam hiəmher.”

¹² Nəp̄in Iesu raikuas pam ia nisunraha, rarkahu mwi karkahu səvənhi, mevən mwi məkure ia təmwhek̄in, nənə mini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəukurən nipwrai nəri i iako m kimiaha? ¹³ ✨ Kimiaha hiaməkwein iou mə ‘Iahatən’ mine ‘Iərimənu.’ Nənə hiaməni atukwatukw a, ti nəri nə mə nipərhiēnien iou Iahatən səkimiaha mine Iərimənu səkimiaha. ¹⁴ ✨ Ro iam̄inhi irə mə iou iakinaikuas ia nisumiaha iam̄inhi, ramasan mə kimiaha mwi tihaikuas ia nisumiaha me. ¹⁵ ✨ Iou iako noien i mahatən kimiaha irə mə kimiaha tiho rəmwhen iou iakino m kimiaha. ¹⁶ ✨ Iakani nipərhiēnien tukumiaha i. Iərmama sə ramo tukwini nari ripkasori mhə ia iəmə asori səvənhi. Iərmama sə kamərhi in ti nuvehiiēn nəgkiariēn in ripkasori mhə ia iərmama sə ramərhi in. ¹⁷ ✨ Təkwtəkwni nəha kimiaha hiəukurən amasan narimnari me i, ro iam̄inhi irə trini minuə hio iam̄inha irə, kimiaha rerim̄iaha tragien.”

Iesu rini irapw mə tukuvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in

¹⁸ ✨ “Iou iapəkəgiari mhə ia kimiaha pam. Iakukurən amasan səməme iakinərpwi rəgik ia nirəha. Mətə nəgkiariēn i ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə. Rini mə, ‘Iərmama sə kupwən iarouəni nari kimrau min, mətə təkwtəkwni nəha in ruvəuvehe minəmwəki iou.’

¹⁹ ✨ Iou iakani irapw nəri i tukumiaha təkwtəkwni, nəp̄in rəpwəh ihi nier peheien. Mətə nəp̄in trier pehe irə, nənə kimiaha tihəni nipərhiēnien ia nirak mə iou i in i. ²⁰ ✨ Iakani nipərhiēnien tukumiaha i. Iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti səiou sə takərhi pen i rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

²¹ ✨ Nəp̄in Iesu rini pam nəgkiariēn me nəha, riregi rərəha fwe ia rerin, mini irapw mə, “Iakani nipərhiēnien tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.”

²² Nənə nərmama me səvənhi həti pen mhətoni irəha me, mhəreirei mə Iesu rani sin. ²³ ✨ Irəha riti Iesu rokeikei pik, in raməkure ipaka ti Iesu. ²⁴ Ro pen Saemon Pita ruini pen kənkəpwə min mə trəres ro Iesu mə iərmama sin nəha in rani.

²⁵ Ro iam̄inhi irə iərmama nəha rəkure pəpən ipaka ti Iesu, mərəs in mə, “Iərimənu, sin nəha ikani?”

²⁶ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama sə takəkwsen bred meitesi ia nise nari muvei pen min, iərmama nəha i nəha.” Nənə in ruvehi nipəri bred riti, meitesi ia nise nari, muvei pen m Jutas t̄ini Saemon Iskariot. ²⁷ ✨ Nənə Jutas ruvehi bred, təkwtəkwni a mwi Setan ruvnimwə ia rerin.

✨ 13:10: Jon 15:3, Jon 6:64,70-71 ✨ 13:13: Mat 23:8,10 ✨ 13:14: Mat 20:28, Luk 22:27 ✨ 13:15: Fil 2:5, Kol 3:13, 1Pit 2:21 ✨ 13:16: Mat 10:24 ✨ 13:17: Mat 7:24, Jem 1:25 ✨ 13:18: Sam 41:9 ✨ 13:19: Jon 14:29, 16:4 ✨ 13:20: Mat 10:40 ✨ 13:21: Jon 12:27 ✨ 13:23: Jon 19:26, 20:2, Jon 21:7,20 ✨ 13:27: Jon 13:2

Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəfe nəha ikuə tiko, iko akwauakw.” ²⁸ Iesu rini nəgkiariien nəha ti Jutas, mətə nərmama me nəha kamhani pəri nari irəha min həreirei mə rini pen ti nəfe. ²⁹ ✨Nepwin rerinraha rirhi mə rosi Iesu riməni pen tukwe in mə trevən muvehi nəmri nəveginien riti uə trevən muvei pen mane nepwin m nərmama nautə səvənraha riwən. Rerınraha rirhi iamınhi ti nəri nə mə Jutas ramətui ti tənəripw sə irəha kamhəvai pen mane me səvənraha irə. ³⁰ Ro iamınhi irə nəpın Jutas ruvehi raka bred, rərer, mier akwauakw a. Ia nəpın nəha ruvəpitəv.

Saemon Pita trini mə rireirei Iesu

³¹ ✨Nəpın Jutas ruvəier raka, Iesu rini mə, “Təkwtəkwni nəha rino nəpın sə tukuvehi utə nəghi ləməti lərmama irə, nənə na in truvehi utə nəghi Kumwesən. ³² ✨Trini minuə in ruvehi utə nəghi Kumwesən, Kumwesən in mwi truvehi utə in revən marə irau min. In tro təkwtəkwni a mwi.

³³ ✨Nipwnətik me. Ko iapkarə əpwəmwis mhə kitaha m kimiaha. Kimiaha tihəpkətui iou, mətə takini pehe mwi nəgkiariien kuatia a m kimiaha nəha təkwtəkwni sə iakiməni pen m nəmə asori me səvəi nəkur Isrel fwe kupwən. Iakiməni pen ti nirəha i mə, ‘Kimiaha ko hiəpkəuvən mhə nəha kwopun iakamevən ikin.’

³⁴ ✨Nəgkiariien vi riti takuvei pehe m kimiaha təkwtəkwni mə tiho. Kimiaha tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me. Rəmwhen iou iakokeikei kimiaha ia noien a mwi nəha kimiaha tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me. ³⁵ Trini minuə kimiaha hiokeikei kimiaha me iamınhi irə, nərmama me pam tuhəukurən mə kimiaha nərmama me səiou.”

³⁶ ✨Nənə Saemon Pita rəres pen in mə, “Iərimənu, tikevən pəku?”

Miregi Iesu rini mə, “Kwopun pəku iakamevən ikin nəha təkwtəkwni, ko ipkukurirə mhə iou mətə kurirə irə tipkukurirə iou.”

³⁷ Miregi Pita rini mə, “Iərimənu takəpwəh nukurirəien ik nəha təkwtəkwni ti nəfe? Iou rerik rəgien a mə takemhə tukw ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ikini mə rerim rəgien a mə tikemhə tukw iou? Iakani nipərhiienien tukw ik i kurirə rəiə rakaka tikini m kahar mə ikreirei iou.”

14

Iesu raməgkiari vivi m nərmama me səvənhi

¹ ✨Nənə Iesu rini pen ti nirəha i minuə, “Rerimiaha rəpwəh nəpouien. Kimiaha tihaməkeikei mhəni nipərhiienien ia Kumwesən, mhəni mwi nipərhiienien ia nirak. ² Ia nəkwai nimwə səvəi Tata səiou nəkwən ripik. Iakinamevən takəpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha. Nəgkiariien i ro nipərhiienien. Mə neikuəien ko iakəpwəh niniiien tukumiaha. ³ ✨Takevən məpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha, məpnəpenə pam nənə mirərig pehe mwi mipeki pehe kimiaha ia nirak mə kimiaha tiharə ia kwopun iakamarə ikin. ⁴ Kwopun nəha iakamevən ikin kimiaha hiəuvəukurən raka suatuk səvənhi.”

Iesu in suatuk ti nevəniien ti Tata Kumwesən

⁵ Miregi Tomas rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Kimaha iahəreirei kwopun nəha ikamevən ikin. Tahəfukurən suatuk ramevən ia kwopun nəha?”

⁶ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou suatuk. Iou nipərhiienien. Iou nimiruien. Iərmama riti ko ripkevən atukw mhə ti Tata Kumwesən trini minuə iou iapkuvehi mhə in mevən. ⁷ ✨Trini minuə kimiaha hiəukurən iou, tihəukurən mwi səiou Tata. Təkwtəkwni mamevən hiəuvəukurən raka in, mhənətoni raka in.”

⁸ Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ahatən ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni. Nəri nə in nə kimaha iahokeikei.”

⁹ ✨Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Filip, iakinarə tui kitaha m kimiaha, mətə ikamreirei ihi iou? Iərmama sə ramətoni iou, ramətoni Tata səiou. Rəfo ikini mə ‘Ahatən

✨ 13:29: Jon 12:6 ✨ 13:31: Jon 12:23 ✨ 13:32: Jon 17:5 ✨ 13:33: Jon 7:33-34 ✨ 13:34: Jon 15:12,17, 1Jon 3:23, 2Jon 5 ✨ 13:36: Jon 7:34, Jon 21:18-19 ✨ 14:1: Jon 14:27 ✨ 14:3: Jon 12:26, 17:4 ✨ 14:6: Jon 11:25, Rom 5:1-2, Hip 10:20 ✨ 14:7: Jon 8:19 ✨ 14:9: Jon 12:45, Kol 1:15, Hip 1:3

ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni”? ¹⁰ ✧Kwa iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak. Ipkini mhə nīpərhienien irə uə? Nəgkariien me i səməme iakani pehe tukumiaha i rīpko mhə nəgkariien atukw səiou, mətə Tata Kumwesən ia nirak ramo wok me səvənhi. ¹¹ ✧Ro iaminhi irə kimaha tihaməkeikei mhəni nīpərhienien ia nirak nəpīn iakini iaminhi irə minuə ‘Iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak.’ Mə rekəm tihaməkeikei mhəni nīpərhienien ia nirak ti nəri nə mə hiamətoni wok me i iakamo. ¹² ✧Iakani nīpərhienien tukumiaha i iərmama sə rani nīpərhienien ia nirak, in mwi tro wok me i iakamo. Ouəh pərhien in tro wok asori me məpi raka wok me i iakamo ti nəri nə mə iakamevən ti Tata Kumwesən. ¹³ ✧Nəfe nari kimaha tihəres ia nəghik, iou tako mə wok me i Tīni Kumwesən ramo truvehi utə nəghi Tata səvənhi. ¹⁴ Trīni minuə hiəres nari riti miou ia nəghik, iou tako.”

Iesu rīni mə traməkeikei mərhi pehe Nənimwīn Ikinan

¹⁵ ✧“Trīni minuə kimaha hiəkeikei iou, tihaməkeikei mho nəgkariien me səiou. ¹⁶ ✧Nənə takəres Tata Kumwesən, nənə in truvei pehe lasitu riti mwi m kimaha in trarə rerin kimaha min. ¹⁷ ✧Iasitu nə in nə Nənimwīn nə nukune nīpərhienien. Nərmama səvəi tīprənə i ko həkuvəhi mhə Nənimwīn nə ti nəri nə mə irəha həkətoni mhə, mhəreirei in. Mətə kimaha hiəukurən in, ti nəri nə mə in ramarə kimaha min nənə tīpkarə ia rerimaha. ¹⁸ ✧Iou tapkəpwəh mhə kimaha rəmwhen ia nəkwərhakwərha kemhə təni irəha. Takrərig mwi tukumiaha. ¹⁹ ✧Tīpko mhə tui nərmama səvəi tīprənə i tuhəkətoni mhə iou, mətə kimaha tihətoni iou. Nənə ti nəri nə mə iou iakamiru, kimaha mwi tihəmīru. ²⁰ ✧Tro nəpīn səvəi narimnari me i, nənə kimaha tihəukurən mə iou nə ia Tata səiou, kimaha i ia nirak, nənə iou nə ia kimaha. ²¹ ✧Iərmama sə ruvəregi raka nəgkariien me səiou, trīni minuə ramo nəgkariien me nəha, in nəha iərmama sə rokeikei pərhien iou. Iərmama sə rokeikei pərhien iou iaminhi irə, səiou Tata trokeikei in, nənə iou mwi takəkeikei in, mo pui pen iou min.”

²² ✧Miregi Jutas (rīpko mhə Jutas Iskariot) rəres pen Iesu i mə, “Iərimənu. Tikəfo mo pui ik m kimaha əpa, mətə tikəpwəh no puien ik m nərmama səvəi tīprənə?”

²³ ✧Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Trīni minuə iərmama riti rokeikei iou, in tro nəgkariien səiou, nənə səiou Tata trokeikei in, kimrau Tata səiou tarouvehe tukwe, iarauo rukwənu səkimrau mhararə kimrahar min. ²⁴ ✧Iərmama sə rəpwəh nokeikeien iou, in trəpwəh noien nəgkariien me səiou. Nəgkariien i sə hiamregi rīpko mhə nəgkariien atukw səiou, mətə in i nəgkariien səvəi Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe.

²⁵ Narimnari me i iakani irapw tukumiaha i nəpīn iakamarə ihi kitaha m kimaha. ²⁶ ✧Mətə Nənimwīn Ikinan i in Iasitu sə Tata Kumwesən trərhi pehe i ia nəghik, in trahatən kimaha ia narimnari me pam. In tro rerimaha ramrhi narimnari me i iakani pehe tukumiaha mə kimaha tihəpwəh nenouenouien irə. ²⁷ ✧Na takəpwəh kimaha, mətə iakəmri nəmərīnuien tramarə tukumiaha. Nəmərīnuien i səiou sə iakauvei pehe rīpkəmwhen mhə ia nəmərīnuien sə nərmama səvəi tīprənə i tuhəuvei pehe. Rerimaha rəpwəh nəpouien, məpwəh nehekīrien.

²⁸ ✧Kimaha hiəuvəregi raka nəgkariien səiou. Iakiməni pehe tukumiaha i mə, ‘Iou tapkəpwəh kimaha, mətə kurirə takrərig pehe tukumiaha.’ Trīni minuə hiəkeikei pərhien iou, nənə rerimaha tragien a mə tihətoni iou iakamevən ti Tata Kumwesən, ti nəri nə mə in rasori məpi raka iou. ²⁹ ✧Iou iakani pehe raka narimnari me i tukumiaha nəha təkwtəkwuni kurirə həier pehe, ro iaminhi nəpīn həier pehe tihəni nīpərhienien

✧ 14:10: Jon 12:49, 14:24 ✧ 14:11: Jon 10:38, 14:20 ✧ 14:12: Mak 16:19-20 ✧ 14:13: Mat 7:7, Jon 15:16
 ✧ 14:15: Jon 15:10, 1Jon 5:3 ✧ 14:16: Jon 14:26, 15:26, Jon 16:7 ✧ 14:17: Mat 10:20, Jon 16:13, Rom 8:26
 ✧ 14:18: Jon 14:3 ✧ 14:19: Jon 16:16 ✧ 14:20: Jon 17:21-23 ✧ 14:21: Jon 15:10, 16:27 ✧ 14:22: Wok Me 10:41-42 ✧ 14:23: Mat 18:20, Jon 13:34, 2Kor 6:16, Efes 3:17 ✧ 14:24: Jon 7:16 ✧ 14:26: Jon 14:16
 ✧ 14:27: Jon 14:1, 16:33, Fil 4:7 ✧ 14:28: Jon 14:3, 16:28, Jon 20:17, Luk 24:52 ✧ 14:29: Jon 13:19

ia nirak. ³⁰ ✧ Ko iapkægkiari əpwəmwis mhə m kimiaha nəha təkwtəkwuni ti nəri nə mə Setan i iərimənu səvəi tīprənə i rinauvehe. In rīpkasori mhə ia nirak, ³¹ ✧ mətə nərmama səvəi tīprənə i tuhaməkeikei mhəukurən mə iakokeikei Tata Kumwesən ro pen iakamesi pen atukwatukw nəfe nəgkiariien sə in rīmāni pehe tukw iou i mə tako. Həuvehe pwəh saraka ia kwopun i.”

15

Nukune nei pərhiēn mine rəgrəgin me

¹ “Iou iakəmwhen ia nukune nei nəha krep sə ro nīpərhiēnien i. Səiou Tata in rəmwhen ia iərmama sə raməpərhi nei nəha. ² ✧ Rəgi nei me pam səməme həkukuə mhə in ramərai raka irəha. Rəgi nei me pam səməme kamhəukuə in raməpərhi amasan mə trukua kwənkwan rīpik mwi. ³ ✧ Kimiaha hiəmwhen ia rīgi nei nəha, nənə iakinəpərhi raka kimiaha ia nəgkiariien me səməme iakani pehe tukumiaha. ⁴ ✧ Tihəpwit əknekin ia nirak, nənə iou takəpwit əknekin ia kimiaha. Rīgi nei ko rəpwəh nukuəien trini minua rīpkərer əknekin mhə ia nīpren. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nimiruien səkimiaha ko rīpkukuə mhə kwənkwan trini minua hiəpwəh nəpwit əknekinien ia nirak.

⁵ ✧ Iou i, iou nukune nei nəha krep. Kimiaha nə rəgrəgin me. Iərmama sə rəpwit əknekin ia nirak, nənə iakəpwit əknekin irə, iərmama i in trukua kwənkwan me rīpik. Mətə kimiaha ko hiəpko mhə nari riti trini minua hiəpkəpwit əknekin mhə ia nirak. ⁶ ✧ Iərmama sə rīpkəpwit əknekin mhə ia nirak in rəmwhen ia rīgi nei riti sə kinərai raka ruvīmhiə. Rīgi nei me səməme həuvəmhiə iamīnhi, tukipeki irəha kərki pen irəha ia napw. ⁷ ✧ Trini minua hiəpwit əknekin ia nirak, nənə nəgkiariien me səiou ramarə ia rerimīaha, nəfe hiokēikei, hiəukurən nəresien, nənə tuko m kimiaha. ⁸ ✧ Nimiruien səkimiaha traməkeikei mukuə kwənkwan me rīpik. Nərmama me tuhətoni mhəukurən mə pərhiēn kimiaha i nərmama me səiou. Ia noien nəha tihəuvehi utə nəghi Tata səiou.

⁹ Iakokeikei kimiaha rəmwhen Tata Kumwesən rokeikei iou. Həpwit əknekin ia nokeikeiien səiou. ¹⁰ ✧ Trini minua hiamo nəgkiariien me səiou, nənə tihəpwit əknekin ia nokeikeiien səiou, rəmwhen iou iakino nəgkiariien me səvəi Tata səiou maməpwit əknekin ia nokeikeiien səvənhi. ¹¹ ✧ Iakani irapw narimnari me i tukumiaha mə rerimīaha tramagien rəmwhen iou rerik ramagien, nənə nagienien i səkimiaha trasori pīk. ¹² ✧ Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tiho ro iamīnhi irə: Hokeikei kimiaha me rəmwhen iou iakokeikei kimiaha. ¹³ ✧ Samarə iərmama riti rəsēni kousi əpune in mə nemhəien səvənhi truvehimiru in me nepwīn hiəukurən mə nokeikeiien riti mwi riwən rasori məpi raka nokeikeiien nəha. ¹⁴ ✧ Trini minua hiamo narimnari me i iakani pehe tukumiaha, ramahatən mə iou me nepwīn nə kimiaha. ¹⁵ Iou tapkəkwein mhə mwi kimiaha mə iotukwininari me səiou ti nəri nə mə iotukwininari rireirei narimnari me səməme iəmə asori səvənhi ramo. Mətə təkwtəkwuni nəha takəkwein kimiaha mə iou me nepwīn ti nəri nə mə narimnari me pam səməme iakiməregi səiou Tata ramini iakuvəni pehe raka tukumiaha. ¹⁶ Kimiaha hiəpkukupwən mhə mhərpwi rəgimīaha ia nirak, mətə iou iakukupwən mərpwi rəgik ia kimiaha, muvehi utə kimiaha mə tihəvən nimiruien səkimiaha trukua rəmwhen ia nei, nənə kwənkwamīaha trarə. Ro iamīnhi irə trini minua hiəres nari riti m Tata Kumwesən ia nəghik, nənə in truvei pehe m kimiaha. ¹⁷ ✧ Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tiho ro iamīnhi irə: Hokeikei kimiaha me.”

Nərmama səvəi tīprənə tuhəmwəki nərmama me səvəi Iesu

✧ 14:30: Jon 12:31, 16:11, Efes 2:2 ✧ 14:31: Jon 10:18, 12:49, Mat 26:46 ✧ 15:2: Mat 3:10 ✧ 15:3: Jon 13:10
 ✧ 15:4: Jon 6:56 ✧ 15:5: Jon 15:16, 2Kor 3:5 ✧ 15:6: Mat 7:19, 13:42 ✧ 15:7: Mat 7:7 ✧ 15:8: Mat 5:16 ✧ 15:10: Jon 14:15, 1Jon 2:5 ✧ 15:11: Jon 17:13 ✧ 15:12: Jon 13:34 ✧ 15:13: Jon 10:11, 1Jon 3:16
 ✧ 15:14: Mat 12:50 ✧ 15:17: Jon 13:34

18 ✨“Trini minua narmama savai tiprona i kamhamwaki kimiaha, rerimiaha trirhi me fwe kupwan iraha hanamawaki mwi iou. 19 ✨Trini minua kimiaha narmama savai tiprona i, iraha tuhokeikei kimiaha ti nari na me kimiaha narmama me savanraha. Meto ripko mha kimiaha narmama savai tiprona i. Iou iakinarpwi ragik ia kimiaha me kimiaha tiharaka ia narmama savai tiprona i. Ro iaminhi irə narmama savai tiprona i kamhamwaki kimiaha. 20 ✨Rerimiaha trirhi negkiariien i iakuvani raka tukumiaha i me, ‘Iarmama sa ramo tukwini nari ripkasori mha ia iamə asori savanhi.’ Irəha hanometə iou, ro iaminhi irə hiəukurən me tuhometə mwi kimiaha. Irəha hanəpwəh noien negkiariien me səiou, ro iaminhi irə hiəukurən me tuhəpwəh mwi noien negkiariien me səkimiaha. 21 ✨Narmama me savai tiprona i tuho narimnari me i ia kimiaha ti nari na me kimiaha i narmama me səiou. Irəha tuhometə kimiaha ti nari na me həreirei Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe. 22 Trini minua iakəpwəh nuveheien məkari minraha, nərəhaien savanraha triwən. Meto təkwəkwuni nəha iakuvəvehe raka, ko həkəkəkwafə mha noien ərəha savanraha. 23 ✨Iərmama sə raməmwəki iou, in raməmwəki mwi səiou Tata. 24 ✨Iakino narimnari me i ia nənimenraha, narimnari me sə iərməpə riti ko ripko mha. Trini minua iapko mha iaminhi nərəhaien savanraha triwən. Meto təkwəkwuni irəha hənətə raka iou, mamhamwəki kimrau Tata səiou. 25 Meto negkiariien i kimərai pen ia Loa savanraha traməkeikei muvehe mukuə. Rini iaminhi irə mə, ‘Iou iapko mha nari riti ia nirəha, meto irəha hamwəki iou.’

26 ✨Iasitu riti nəha ikin Tata Kumwesən truvei pehe iou takərhi pehe i tukumiaha. Iasitu nəha in nə Nənimwin nə nukune nipərhiienien sə ramier ia Tata Kumwesən. Nəpin truvehe, trərer irapw məkari ia nirak. 27 ✨Nənə kimiaha mwi tihaməkeikei mhərer irapw mhəkari ia nirak, ti nari na kitaha miou sənərə fwe ia nukune wok səiou muvehe meste pehe təkwəkwuni.”

16

1 “Iakani pehe narimnari me i tukumiaha mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nimweiien. 2 ✨Irəha tuhəpkərhi irapw kimiaha ia nimwəfwaki me savanraha. Pərhiien nəpin nəha ikin rauvehe, nəpin narmama tuhousi əpune kimiaha rerinraha rirhi mə kamho wok amasan riti savai Kumwesən. 3 ✨Irəha tuho noien me nəha ti nari na me həreirei Tata səiou mhəreirei mwi iou. 4 ✨Məto iou iakukupwən mini pehe narimnari me i tukumiaha mə nəpin tuko narimnari me i ia kimiaha nənə rerimiaha trirhi mə iakuvani pehe raka tukumiaha. Iou iapkini pehe mha narimnari me i tukumiaha fwe kupwan ti nari na me iakinamarə kitaha m kimiaha.”

Narimnari me Nənimwin Ikinan truvehe mo

5 ✨“Təkwəkwuni nəha iakinamevən ti Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe, meto kimiaha riti ripkəres mha iou mə, ‘Ikamevən pəku?’ 6 Ti nari na me iakani pehe narimnari me i tukumiaha, rerimiaha rəmisə pik. 7 ✨Məto iakani nipərhiienien tukumiaha i ramasan pik tukumiaha mə takevən. Trini minua iapkevən mha, nənə Iasitu tripkuvehe mha tukumiaha. Meto trini minua iakevən, nənə takərhi pehe in ruvehe tukumiaha. 8 Nənə nəpin in truvehe, tro pui narmama savai tiprona i hətə sas narimnari me ia nikaren savai noien ərəha, noien atukwatukw, mine nərpwinien noien ərəha. 9 ✨In tro pui irəha hətə sas narimnari ia nikaren savai noien ərəha ti nari na me irəha həpwəh ninien nipərhiienien ia nirak. 10 ✨In tro pui irəha hətə sas narimnari ia nikaren savai noien atukwatukw, ti nari na me iakamevən ti Tata Kumwesən, nənə kimiaha tihəpkətə mha mwi iou. 11 ✨In tro pui irəha hətə sas narimnari me ia nikaren savai nərpwinien noien

✨ 15:18: Mat 10:22, 1Jon 3:13 ✨ 15:19: 1Jon 4:5, Jon 17:14 ✨ 15:20: Jon 13:16 ✨ 15:21: Mat 5:11, Mak 13:13 ✨ 15:23: Luk 10:16 ✨ 15:24: Jon 9:41, 14:11 ✨ 15:26: Jon 14:26 ✨ 15:27: Luk 1:2, Wok Me 1:8,21-22 ✨ 16:2: Mat 24:9, Luk 6:22, Jon 9:22 ✨ 16:3: Jon 15:21 ✨ 16:4: Jon 13:19 ✨ 16:5: Jon 7:33, 13:36 ✨ 16:7: Jon 14:16 ✨ 16:9: Jon 3:18 ✨ 16:10: Wok Me 5:31, Rom 4:25 ✨ 16:11: Jon 12:31

ərəha ti nəri nə mə Setan sə ramərīmənu ia tīprənə i, Kumwesən ruvəni raka mə trərpwīn noien ərəha səvənhi.

¹² ✠ Narimnari me rīpik mwi nəha ikīn takīni pehe tukumiaha. Mətə ko hiəpkregi pam mhə nəha təkwtəkwni. ¹³ ✠ Nəpīn Nənimwīn i in nukune nīpərhienien truvehe, in triri pen kimiaha ia nīpərhienien me pam. In ko rīpkini atukw a mhə nəgkiariien səvənhi, mətə nəfe nəgkiariien in rīregi in trīni. Nənə in trīni irapw tukumiaha narimnari me sāməme tuhəpkuvehe. ¹⁴ In truvehi nəfe səiou iakuvei pen min, nənə mīni irapw tukumiaha i. Ia noien nəha in truvehi utə nəghīk. ¹⁵ Narimnari me pam səvəi Tata Kumwesən, irəha narimnari me səiou. Ro pen iakani nəgkiariien i mə, ‘In truvehi nəfe səiou iakuvei pen min, nənə mani irapw tukumiaha i.’ ¹⁶ ✠ Trīpko mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə trīpko mhə tui nənə hiətoni mwi iou.”

¹⁷ Iesu rīni nəgkiariien nəha nənə nərmama nērpwīn səvənhi kamhəres irəha me i mə, “Nəgkiariien nəha nīpwran rəfo irə? In rīni pehe tukutaha i mə trīpko mhə tui səpwəh nətoniien in, kurirə irə trīpko mhə tui nənə sətoni mwi in. In rīni mwi mə, ‘ti nəri nə mə iakamevən ti Tata Kumwesən.’ ” ¹⁸ Ro iamīnhi irə irəha kamhəni mə, “Nəgkiariien i ‘trīpko mhə tui,’ nīpwran rəfo irə? Kitaha səreirei nəfe nəha in raməgkiari irə.”

¹⁹ Iesu ruvəkurən raka mə irəha hokeikei mə tuhəres in nari riti, ro pen in rīni pen ti nīrəha i mə, “Rəfo? Iou iakīmāni mə, ‘Trīpko mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə trīpko mhə tui nənə hiətoni mwi iou.’ ?Hiaməres kimiaha me ti nīpwrai nəgkiariien i? ²⁰ Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək, mətə nərmama səvəi tīprənə i tuhagien. Kimiaha tihəregi rərəha anan, mətə nəmisəien səkimiaha truvsiini pehe ia nagienien. ²¹ ✠ Nəpīn pran sə rīpəmpəm nəpīn səvənhi rukwakwa mə trərhi tīni, in trīregi rərəha ti nəri nə mə rīno nəpīn səvənhi mə trīregi nəmisəien ia nīpwran. Mətə kurirə nəpīn tīni rīnətui, nənə in renouenou ia nəmisəien nəha. In rerīn ramağien pik, ti nəri nə mə tīni rīnətui pehe ia tīprənə i. ²² ✠ Noien nəha rəmwhen a ia kimiaha. Təkwtəkwni nəha rerīmīaha rəmīsə, mətə kurirə irə iou takətoni mwi kimiaha, nənə rerīmīaha tragien. Iərmama riti ko rīpko mhə mwi rerīmīaha rəpou. ²³ ✠ Ia nəpīn nəha sə truvehe, tihəpkəres mhə mwi nari riti miou. Iakani nīpərhienien tukumiaha i trīni mīnuə hiəres Tata Kumwesən nari riti ia nəghīk, in truvei pehe m kimiaha. ²⁴ ✠ Meste pehe təkwtəkwni hiəpkəres mhə Tata Kumwesən nari riti ia nəghīk. Ramasan mə hiəres. In truvei pehe nəfe nari hiaməres i mə rerīmīaha tragien.

²⁵ ✠ Iou iakani narimnari me i tukumiaha ia nusipekinien me. Mətə nəpīn nəha ikīn sə truvehe iou takəpwəh mwi nəgkiariien m kimiaha ia nusipekinien me, mətə takəgkiari ia Tata Kumwesən m kimiaha ia noien riti sə kimiaha tihəukurən amasan in. ²⁶ Ia nəpīn nəha kimiaha tihəres ia nəghīk. Həregi ro nəgkiariien i sə iakani pehe tukumiaha. Iapkinī mhə iamīnhi irə mə iou takəgkiari m Tata Kumwesən mərəs tukwini səkimiaha. ²⁷ ✠ Rekəm. Kwa Tata Kumwesən in rokeikei kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiokeikei iou, nənə mamhəni nīpərhienien mə iakuku pen tukwe in. ²⁸ Pərhien iakuku pen ti Tata Kumwesən muvehe ia tīprənə i. Nənə təkwtəkwni takəpwəh tīprənə i mīrərig mevən ti Tata Kumwesən.”

²⁹ Mīregi nərmama me səvənhi həni mə, “Təkwtəkwni ipkusipekin mhə. Ikani atukwatukw a tukumaha. ³⁰ ✠ Təkwtəkwni kimaha iahəukurən mə ik ikukurən pam narimnari me. Iərmama riti trəres pehe nəresien riti tukw ik ti nəfe? Kurirə in rəres ik i, mətə ikuvəukurən raka nətərigien səvənhi. Nəri i ro kimaha iahəni nīpərhienien mə ikuku pen ti Kumwesən.”

³¹ Mīregi Iesu rīni pen ti nīrəha mə, “Kimiaha hiəni nīpərhienien ia nīrak nəha təkwtəkwni? ³² ✠ Həregi ro, nəpīn nəha rauvehe, ruvəuvehe raka, nəpīn sə nərmama tuhərpwi kimiaha irə, hīaiu kirkiri pam, mhəuvən kuatia kuatia imwəmiaha me, mhəpwəh əpa iou. Mətə ko iapkavən əpa mhə ti nəri nə mə kimrau səiou Tata.

✠ 16:12: 1Kor 3:1-2 ✠ 16:13: Jon 14:26, 1Jon 2:27 ✠ 16:16: Jon 14:19 ✠ 16:21: Aes 26:17 ✠ 16:22: Aes 66:14 ✠ 16:23: Mat 7:7 ✠ 16:24: Jon 15:11 ✠ 16:25: Jon 10:6 ✠ 16:27: Jon 14:21,23 ✠ 16:30: Jon 2:25 ✠ 16:32: Mat 26:31,56, Jon 8:29

³³ ✠ Iakuvæni raka narimnari me i tukumiaha mæ in i ia nirak tihæuvehi næmærinuien. Ia tîprænæ i tuko næmisæien m kîmiaha, mætæ tihæpwæh nehekîrien, iou iakuvæuvehi irapw raka nîskaiien sævæi tîprænæ i.”

17

Iesu ramæfwaki ti in atukw

¹ ✠ Iesu rini pam nægkîriien me i, mækwætæ ia nîmagouagou, mini mæ,

“Tata, næpîn sæiou ruvæuvehe raka. Uvehi utæ næghi nærim mæ in mwi truvehi utæ næghim. ² ✠ Ikimæuvehi pen nasoriien min mæ trærimænu ia nærmama me pam, nænæ muvei pen nîmiruien rerin m sëmæme ik ikimæuvehi pen iræha min. ³ ✠ Nænæ nîmiruien rerin i nîpwræn mæ nærmama tuhæukuræn ik Kumwesæn æpa pærhien, mhæukuræn mwi Iesu Kristo sæ ikinærhi pehe i. ⁴ ✠ Iou iakuvæuvehi utæ raka næghim ia tîprænæ i, mo pam wok sæ ikuvei pehe miou mæ tako. ⁵ ✠ Nænæ tækwækwuni, Tata, uvehi utæ iou iakuvehe maræ krau mik. Uvei pehe nasoriien miou ræmwhen ia sæ iakinauvehi kupwæn krau mik næpîn tîprænæ ramiwæn ihi.

Iesu ramæfwaki ti nærmama me sævænhi

⁶ Nærmama me i sëmæme hænaraka ia nærmama sævæi tîprænæ, ikuvei pehe iræha miou, iou iakino pui pen raka næghim minraha. Kupwæn iræha sæim. Ikuvei pehe iræha miou, nænæ iræha hænæ nægkîriien sæim. ⁷ Tækwækwuni næha, iræha hæukuræn mæ narimnari me pam sëmæme ikuvei pehe miou kamhæuku pehe tukw ik. ⁸ ✠ Nægkîriien me sëmæme ikimæni pehe tukw iou i, iou iakuvæni pen raka ti niræha, nænæ iræha hæuvehi. Iræha hæukuræn mæ iakimæuku pehe pærhien tukw ik, nænæ hænæ nîpærhienien mæ ik ikinærhi pehe iou. ⁹ ✠ Iou iakamæfwaki ti niræha. Iapkwæki mhæ ti nærmama me sævæi tîprænæ, mætæ iakamæfwaki ti nærmama me næha sëmæme ikimæuvehi pehe iræha miou, ti næri næ mæ iræha nærmama me sæim. ¹⁰ ✠ Nærmama me sæiou iræha pam næ sæim. Nærmama me sæim iræha pam næ sæiou. Nænæ iræha hæuvæuvehe raka mamhæuvehi utæ næghik. ¹¹ ✠ Triþko mhæ tui iakæpwæh naræien ia tîprænæ i, mauvehe tukw ik, mætæ nærmama me i tuhamaræ ia tîprænæ i. Tata Ikinan, tikætui amasan ti niræha ia næghim, næhag sæ ikimæsegi pehe miou. Tiko iamînhi iræ mæ iræha tuhæuvehe mho kuatia ræmwhen krau krauo kuatia. ¹² ✠ Næpîn iakinamaræ kîmaha minraha iakamætui amasan ti niræha ia næghim, næhag sæ ikimæsegi pehe miou. Iou iakinærer tukuahag ti niræha, nænæ iræha riti ræpwæh nærueien. Iærmama kuatia a ia niræha ræuei, in næha iærmama sæ tukouraha in mæ nægkîriien ia Nækuuæ Ikinan truvehe mukuæ.

¹³ ✠ Tækwækwuni iakinauvehe tukw ik, mætæ iakamîni nægkîriien me i næpîn iakamaræ ihi ia tîprænæ mæ iræha mwi rerinraha tragien ræmwhen ia iou rerik ramagien. ¹⁴ ✠ Iou iakuvæuvei pen raka nægkîriien sæim minraha. Ro iamînhi iræ nærmama sævæi tîprænæ kamhæmwæki iræha, ti næri næ mæ ripko mhæ iræha nærmama sævæi tîprænæ ræmwhen a ia iou ripko mhæ iou iærmama sævæi tîprænæ. ¹⁵ ✠ Iapkwæres mhæ ik mæ tikuvehi raka iræha ia tîprænæ i, mætæ iakokeikei mæ tikærapinhæ iæremhæ æræha næha Setan mæ in træpwæh nevænien mouraha iræha. ¹⁶ Ripko mhæ iræha nærmama sævæi tîprænæ ræmwhen a ia iou ripko mhæ iou iærmama sævæi tîprænæ. ¹⁷ Tiko nægkîriien sæim kani mæ nîpærhienien ræpærhi iræha pwæh hæuvehe mhæmher, mho nærmama ikinan sæim. ¹⁸ ✠ Ik ikinærhi pehe iou iakuvehe ia tîprænæ i. Ia noien næha iakærhi pen iræha hæuvæn ia tænæmtænæ me. ¹⁹ ✠ Iakuvei pehe nîmiruien pam sæiou mik mæ takasitu ia nærmama me i. Iakuæ iræha mwi tuhæuvehe mhæmher, mho nærmama ikinan pærhien sæim.”

Iesu ramæfwaki ti nærmama me sëmæme tuhæni nîpærhienien iræ

✠ 16:33: Jon 14:27, Rom 5:1, 2Tim 3:12, 1Jon 5:4 ✠ 17:1: Jon 11:41, 12:23 ✠ 17:2: Mat 11:27 ✠ 17:3: 1Jon 5:20 ✠ 17:4: Jon 4:34 ✠ 17:5: Jon 1:1, 17:24 ✠ 17:8: Jon 16:30 ✠ 17:9: Jon 6:37,44 ✠ 17:10: Jon 16:15 ✠ 17:11: Jon 10:30, 17:21 ✠ 17:12: Jon 6:39, 13:18, Jon 18:9 ✠ 17:13: Jon 15:11 ✠ 17:14: Jon 15:19 ✠ 17:15: Mat 6:13, 2Tes 3:3, 1Jon 5:18 ✠ 17:18: Jon 20:21 ✠ 17:19: Hip 10:10

²⁰ “Iapkwafwaki əpa mhə ti nərmama me i, mətə iakaməfwaki mwi ti nərmama səməme tuhəregi nəvisaiuen səvənraha, nənə həregi həni nīpərhienien ia nirak tukwe. ²¹ ✠Tata iakəfwaki mə irəha pam tuhəuvehe mho kuation rəmwhen a ia krau, ik ia nirak iou ia niram. Iakəfwaki mə irəha tuhəuvehe mho kuation a kitaha mik mə nərmama səvəi tīprənə tuhəni nīpərhienien mə ik ikinərhi pehe iou. ²² ✠Nasoriien i sə ikiməuvehi pehe miou iakauvei pen minraha mə irəha tuhəuvehe mho kuation rəmwhen krau kuation ²³ iou ia nirəha ik ia nirak. Iakuə irəha tuhəuvehe mho kuation ia narimnari me pam mə nərmama me səvəi tīprənə tuhətoni mhəukurən mə ik ikinərhi pehe iou, mhəukurən mwi mə ikokeikei nərmama me i səiou rəmwhen ikokeikei iou.

²⁴ ✠Tata ikokeikei mə nərmama me i səməme ikiməuvehi pehe miou irəha mwi tuharə kimaha minraha ia kwopun iakamevən ikin. Iakokeikei mə irəha tuhətoni nasoriien səiou sə ikiməuvehi pehe miou ti nəri nə mə ikinokeikei iou nəpīn tīprənə ramiwən ihi.

²⁵ ✠Tata noien səim ratukwatukw. Nīpərhienien nərmama səvəi tīprənə i həreirei ik, mətə iou iakukurən ik. Nənə nərmama me i səiou həukurən mə ik ikinərhi pehe iou. ²⁶ Iou iakino pui pen nəghim minraha, nənə takaripin mamō pui pen nəghim iaminhi irə mə nokeikeien i sə ikinokeikei iou irə tramarə ia nirəha, nənə iou mwi ia nirəha.”

18

Kəkwətəmhiri Iesu

¹ ✠Iesu rini pam nəgkariien me nəha, mier irəha nərmama me səvənhi, mhəuvən mhəpi simwin ia nəkwətənə nəha nəghin nə Ketron. Nəkwai nīmai riti nəha ikin. Iesu mine nərmama me səvənhi həuvən pen fwe ia rerin.

² ✠Jutas, iəmə nəha ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in, in mwi rukurən kwopun nəha, ti nəri nə mə nəpīn me rīpik Iesu mine nərmama me səvənhi hənamousəsimwin irəha me ikin. ³ ✠Ro iaminhi irə Jutas riri naruagən me nepwin səvəi nəkur Rom mine nərmama me nepwin səməme pris asori me mine Farisi me hərhi pen irəha. In riri irəha həuvən ia nəkwai nīmai nəha, mhəuvehi kwənhiə me mine nuksepək mine narimnari me səvəi naruagənien.

⁴ Iesu ruvəukurən raka narimnari me pam sə tuko irə. Ro pen raraka ia nərmama me səvənhi mevən, mīni pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiamətui sin?”

⁵ Miregi irəha həni mə, “Iesu iəmə Nasaret.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou i in i.” (Jutas iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama me i kamhəmwəki in kamhərer irəha minraha.) ⁶ Nəpīn Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou i in i,” irəha havən təkutanraha mhəmwəi irapw ia tīprənə.

⁷ Nənə Iesu rəres mwi irəha mə, “Kimiaha hiamətui sin?”

Miregi həni mə, “Iesu iəmə Nasaret.”

⁸ Miregi Iesu rini mə, “Iakuvəni raka tukumiaha i mə iou i in i. Mətə mə hiamətui iou, ramasan mə hiəpwəh nərmama me i səiou me pwəh hərərig mhəuvən imwənraha me.” ⁹ ✠In rini iaminhi irə mə nəgkariien i sə in rīməni kupwən truvehe mukuə. “Tata. Iapkwətə wau mhə ia nirəha riti sə ikiməuvehi pehe miou.”

¹⁰ ✠Saemon Pita səvənhi riti nau səvəi naruagənien. In reivi nau nəha, mərəi iərmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, mərəi raka nifregin mwatuk. (Iotukwininari nəha nəghin nə Malkas.)

¹¹ ✠Mətə Iesu rini pen ti Pita i mə, “Ərpwi pen nau səim ia təmwhekin. Iou takaməkeikei miregi nəmisəien i rəmwhen ia kap riti sə Tata Kumwesən ruvei pehe miou mə takənimwi.”

Iesu rərer ia nəmri pris asori anan nəghin nə Anas

¹² Nənə naruagən me səvəi nəkur Rom mine nəmə asori me səvənraha mine iotukwininari me səvəi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həkwətəmhiri Iesu, mhərihi tərini,

✠ 17:21: Jon 4:11, Kal 3:28 ✠ 17:22: Wok Me 4:32 ✠ 17:24: Jon 12:26, 17:5 ✠ 17:25: Jon 8:55 ✠ 18:1: Mat 26:36 ✠ 18:2: Luk 21:37 ✠ 18:3: Jon 7:45 ✠ 18:9: Jon 6:39, Jon 17:12 ✠ 18:10: Luk 22:38 ✠ 18:11: Mat 26:39

¹³ mhækupwæn mhæiri in mhæuvæn ti Anas. Iræha hæiri pen in ti Anas ti næri næ mæ Anas in kaka sævæi Kaeafas, iæmæ sæ rauvehi wok sævæi pris asori anan ia nuk næha. ¹⁴ ✠Kaeafas in iæmæ næha rimæni pen ti næmæ asori me sævæi nækur Isrel minuæ ko iærmama kuatia remhæ ti nækur Isrel ramasan mæpi raka kousi æpune nærmama hæpik.

Saemon Pita rini mæ in rîreirei Iesu

¹⁵ ✠Saemon Pita rukuriræ Iesu. Iærmama riti mwi sævæi Iesu rukuriræ mwi. Pris asori anan rukuræn iæmæ næha mo pen kæseni in rukuriræ ia Iesu rouuvnimwæ pehe ia nîkare nimwæ sævæi pris asori anan. ¹⁶ Mætæ Pita ramærer a fwe iruæ ia kwæruæ. Ro iamînhi iræ iærmama næha sævæi Iesu pris asori anan rukuræn in rier mwi mevæn iruæ, mægkiari m pran sæ ramærer tukuahag ia kwæruæ mæ træseni Pita pwæh ruvnimwæ pehe.

¹⁷ Præn sæ ramærer tukuahag ia kwæruæ rini pen ti Pita i mæ, “Ik mwi iærmama riti sævæi iæmæ næha uæ rekæm?”

Mîregi Pita rini mæ, “Rekæm. Ripko mhæ iou iærmama riti sævænhi.”

¹⁸ Næpîn næ næpîn sævæi nækwieiiën. Ro pen slef me mine iotukwininari me hærkwomen napw, mamhærer kuraukurau iræ, mamhærhæpw. Pita revæn mærer iræha minraha, mamærhæpw mwi.

Pris asori ræres Iesu næresien me nepwîn

¹⁹ Nænæ pris asori anan ramæres Iesu næresien me nepwîn ia nîkaren sævæi nærmama me sævænhi mine nægkiariien sæ in ramahatæn iræha iræ.

²⁰ ✠Mîregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iou iakimæni irapw nægkiariien me sæiou ia næmri nærmama me pam. Ia næpîn me iakamahatæn iræha ia nækwai nimwæfwaki me mine ia nimwæ sævæi Kumwesæn, kwopun mi næha nækur Isrel me kamhousæsîmwîn iræha me ikin. Iapkinî mhæ nægkiariien sæiou ia kwopun afafa. ²¹ Ræfo ikamæres pehe miou? Ramasam mæ tikæres pen sæmæme næha sæ hæuværegi raka iou mæ næfe iakimæni pen ti niræha i. Iræha hæukuræn næfe iakimæni.”

²² ✠Næpîn Iesu rini nægkiariien me i, iotukwininari riti sævæi pris asori anan ramærer ipaka tukwe ræpwi nænimen, minî mæ, “Ræfo ikamægkiari skai mine pris asori anan iamînhi?”

²³ Mîregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Mæ nægkiariien i iakini ripkatukwatukw mhæ, ni irapw kwopun næha iakæfwækour ikin. Mætæ mæ nægkiariien i iakini ratukwatukw a ikæpwi iou ti næfe?” ²⁴ Nænæ Anas rærihi pen Iesu revæn ti pris asori anan Kaeafas. Kîpkîfi raka mhæ nækwus sæ kinærihi tæriini rægîn mi iræ.

Pita rini mwi mæ in rîreirei Iesu

²⁵ Saemon Pita ramærer ihi ia nîkare napw mamærhæpw. Ro iamînhi iræ iræha hæni pen tukwe in mæ, “Ik mwi iærmama riti sævæi iæmæ næha uæ rekæm?”

Mîregi in rini mæ, “Rekæm. Ripko mhæ iou iærmama riti sævænhi.”

²⁶ ✠Nærmama me næha sæmæme kamho tukwini nari m pris asori anan iræha anan riti ia kwænækwus sæ Pita rærai raka nîfregin ræres mæ, “Iakinætoni ik kimirau iæmæ næha ia nîmej næmhien uæ rekæm?”

²⁷ ✠Mîregi Pita rini mwi mæ, “Rekæm. Ripko mhæ iou.” Tækwækwuni a mwi ræiæ rakaka.

Iesu rærer ia næmri Paelat

²⁸ Ia næpnæpîn anan, næmæ asori me sævæi nækur Isrel hæiri Iesu, mhæier ia nimwæ sævæi Kaeafas, mhæuvæn ia nimwæ sævæi Paelat. (Paelat in iæmæ Rom sæ ramærimænu ia tænæ Jutia. Nimwæ sævænhi næghin næ mæ Praetoream.) Iræha atukwatukw hæpkuvnimwæ mhæ kamo hæuvehe mhæmkemik ia nîkaren sævæi næfwakiiën sævænraha, nænæ mhæpwæh naniiën næveginien næha Pasova. ²⁹ Ro iamînhi iræ Paelat rier irapw iruæ mæ trætæ iræha, minî mæ, “Næfe i noien æræha iæmæ i ro kimiaha hiamærpwi tukwe?”

³⁰ Mîregi iræha hæni pen tukwe in mæ, “Ripkamo iæmæ i ripko mhæ noien æræha riti, ko kimiaha iahæpkuvehi mhæ in mhæuvehe tukw ik.”

✠ 18:14: Jon 11:49-51 ✠ 18:15: Jon 20:3, 21:20, Wok Me 3:1, Mat 26:58 ✠ 18:20: Mat 26:55, Jon 7:26 ✠ 18:22: Wok Me 23:2 ✠ 18:26: Jon 18:10 ✠ 18:27: Jon 13:38

³¹ ✧ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Ramasam mə kimiaha atukwatukw a hiauvehi iəmə i, mhəkiri noien səvənhi pwəh resi pen loa səkimiāha.”

Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Mətə kinise kimaha ko iahəpkousi əpune iərmama riti.” ³² ✧ Nəri i rier pehe iamīnhi mə nəgkiariien Iesu ruvəni raka truvehe mukuə, nəgkiariien sə raməgkiari ia nemhəien səvənhi mə trəfemhə irə.

³³ Ro iamīnhi irə Paelat rirərig muvni mwə mwi ia nimwə səvənhi, məkwein Iesu, mīni pen tukwe in mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

³⁴ Miregi Iesu rini mə, “Ik atukw ikani ianhi uə nərməpə kamhəni iou mamhəni pehe tukw ik i?”

³⁵ ✧ Miregi Paelat rini mə, “Ripko mhə iou iəmə Isrel riti. Nəkur imwam me a mīne pris asori me həuvei pehe ik ia rəgik. Nəfe noien ərəha ikino?”

³⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nitətə səiou iakamərimənu irə ripkəmwhen mhə ia nitətə me səvəi kig me ia tiprənə i. Ko nitətə sə iakamərimənu irə rəmwhen ia nitətə me səvəi kig me ia tiprənə i, iotukwininari me səiou ko hənaruagən raka mhəpwəh nəseniien iou mə takevən ia rəgi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Mətə nitətə səiou iakamərimənu irə ripkəmwhen mhə ia nitətə me səvəi kig me ia tiprənə i.”

³⁷ ✧ Miregi Paelat rini pen tukwe in mə, “Ro ianhi ik kig riti?”

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani mə iou kig riti. Iakinətui pehe ia tiprənə i ti nəri kuatia, mə takini irapw nəgkiariien sə ro nīpərhienien. Iərmama sə ramərer ia nīpərhienien ramətərig nəgkiariien səiou.”

³⁸ Miregi Paelat rini pen tukwe in mə, “Nəfe nə nīpərhienien?” Nənə nəpīn Paelat rini pam nəgkiariien i, rirərig mevən mwi mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel fwe iruə, mīni pen ti nirəha i mə, “Iapkətə mhə nari riti in ro rərəha. ³⁹ Mətə noien riti səkimiāha hiamə ia Pasova me pam. Hiaməni pehe tukw iou i nəghi iərmama riti sə raməmak ia kalapus, nənə iakəsəni in rier irapw mamevən. Ro iamīnhi irə kimiaha hiokeikei mə takəsəni iəmə i in kig səkimiāha nəkur Isrel rier mamevən?”

⁴⁰ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mwi mə, “Rekəm! Kimaha iahəpwəh nokeikeiien iəmə nəha! Kimaha iahokeikei Parapas!” (Parapas in iəmə ramakres, mamousi iərmama.)

19

¹ Ia nəpīn nəha Paelat ruvehi Iesu mīni nəkwam mə naruagən me səvənhi tuhərisi in.

² ✧ Ro pen irəha həuvehi in mhərisi, nənə mhəuvehi rəhi mhəuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, mhəfəfau pen ia kənkəpwə, nənə mhəuvehi mwi karkahu riti rəruerəv məpwəmwis məmwhen ia karkahu səvəi kig, mharkahu pen min, ³ ✧ mhəuvehe ipaka tukwe, mamhəni mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsiai ik!” Irəha həni ianhi, nənə mhəpwī in.

⁴ ✧ Paelat rirərig revən mwi iruə, mīni pen ti nirəha i mə, “Hətə ro. Iakauvehi in mauvehe təkwtəkwuni mə tihətoni in mhəukurən mə iapkətə mhə nari riti ro rərəha.”

⁵ Ro iamīnhi irə Iesu rier irapw pehe iruə, məfəfau ia rəhi nəha kuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, markahu karkahu nəha rəpwəmwis kala səvənhi rəmwhen ia tihinatis. Nənə Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Hətə ro! Iəmə i in i!”

⁶ ✧ Nəpīn pris asori me mīne iotukwininari me səvənraha hətoni Iesu, həkwein əpwəmwis mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuauī! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuauī!”

Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha əpa tihəuvehi in mhərui tərini pen ia nei kamarkuauī. Kwa iou iapkətə mhə nari riti ro rərəha.”

⁷ ✧ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Səkimiāha riti loa. Loa nəha rani mə iəmə i traməkeikei memhə ti nəri nə mə rini mə in Tīni Kumwesən.”

⁸ Nəpīn Paelat riregi nəgkiariien i, riregi rehekīr pīk mwi. ⁹ ✧ Ro pen rirərig muvni mwə mwi ia nimwə səvənhi, mīni pen ti Iesu i mə, “Ik iəmə pəku?” Mətə Iesu rəpnəpen. ¹⁰ Ro

✧ 18:31: Jon 19:6-7, Wok Me 18:15 ✧ 18:32: Mat 20:19, Jon 3:14, 12:33 ✧ 18:35: Jon 1:11 ✧ 18:37: 1Tim 6:13, Jon 8:47 ✧ 19:2: Luk 23:11 ✧ 19:3: Jon 18:22 ✧ 19:4: Jon 18:38 ✧ 19:6: Jon 18:31 ✧ 19:7: Lev 24:16, Jon 5:18 ✧ 19:9: Mat 26:62-63, Mat 27:12, Luk 23:9

pen Paelat rini pen tukwe in mə, “Rəfo ipkəgkiari mhə miou? Rosi ikreirei mə iakauvehi nasoriien iakukurən nəseniien ikier mamevən, nənə iakauvehi mwi nasoriien iakukurən niniien mə tukərui tərini pen ik ia nei kamarkuau?”

¹¹ ☆ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ko ipkasori mhə ia nirak iaminhi trini minuə Kumwesən ripkuvei pehe mhə nasoriien nəha mik. Ro iaminhi irə iəmə nəha riməuvei pehe iou ia rəgim nərəhaien sə in rino rərəha məpi raka nərəhaien i ikamo.”

¹² ☆ Ia nəpin nəha mamevən Paelat raməmwur mə trəsəni Iesu rier mamevən, mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəkwein əpwəmwis mə, “Trini minuə ikəsəni iəmə i rier mamevən, Kig Sisa* ko ripkini mhə mə in riti nə ik. Iərmama sə rini mə in kig riti ramərui nəkwai Kig Sisa.”

¹³ Ro iaminhi irə nəpin Paelat riregi nəgkiariien me nəha, riri Iesu mier irapw iruə, məkure ia kwopun raməkiri nəgkiariien ikin. Kani kwopun nəha mə Kwopun keipeni kəruətərei me ikin. Nənə nəgkiariien Hipru rani mə Kapata. ¹⁴ Ro kurkwai nəpin ia ran ia nəpin nəha kaməpnəpənə narimnari me irə səvəi nəveginien asori nəha Pasova. Paelat rini pen ti nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mə, “Hətə ro in i kig səkimiaha.”

¹⁵ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mə, “Uvehi raka iəmə i! Uvehi raka iəmə i! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə takərui tərini pen kig səkimiaha ia nei kamarkuau?”

Miregi pris asori me həni mə, “Sisa əpa in kig səkimaha. Kig riti mwi riwən.”

¹⁶ Ro pen Paelat ruvei pen Iesu ia rəgi naruagən me səvənhi mə tuhərui tərini pen in ia nei kamarkuau.

Kərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

¹⁷ Nənə irəha həuvehi Iesu, mhəier ia taon, raməvrani nei kamarkuau səvənhi, mamevən meste kwopun nəha kani mə Kerhə ia Iərmama. Ia nəgkiariien Hipru rani mə Kolkota. ¹⁸ Ia kwopun nəha irəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mhərui tərini pen mwi iərmama kəru ia nei kamarkuau irəhar min, riti ia nikaren mwatuk, riti ia nikaren mour, Iesu ia kurkwanrau.

¹⁹ Paelat rirai nəgkiariien riti, mini nəkwən mə tuhərui pen ia nei kamarkuau səvəi Iesu. Nəgkiariien nəha rini iaminhi irə mə:

IESU, IƏMƏ NASARET, KIG SƏVƏI NƏKUR ISREL.

²⁰ Nəkur Isrel me həpik həvsini nəgkiariien nəha ti nəri nə mə kwopun nəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau ikin ipaka ti taon. Kimərai pen nəgkiariien nəha ia nəgkiariien mirəhar i Hipru mine Latin mine Krik.† ²¹ Ro iaminhi irə pris asori me səvəi nəkur Isrel həni pen ti Paelat i mə, “Tikəpwəh nirai penien mə ‘Kig səvəi Nəkur Isrel.’ Mətə tikaməkeikei mirai pen mə, ‘Iəmə i rini mə in Kig səvəi Nəkur Isrel.’”

²² Miregi Paelat rini mə, “Rekəm. Nəfe iakimərai pen iakimərai pen.”

²³ Nəpin naruagən me hənərui tərini pen raka Iesu ia nei kamarkuau, həuvehi tinari me səvənhi, mhəuai ia kusen kefə. Kusen riti səvəi iaruagən riti. Irəha həuvehi mwi karkahu əpwəmwis səvənhi, mətə iərmama sə rimətiri karkahu nəha ripkripin mhə tinari me. Rimətiri fwe irənhə meiwai meste inhəripw ia tinari kuatia.

²⁴ Ro iaminhi irə naruagən me həni pen ti nirəha me i mə, “Pwəh səpwəh neitehien, mətə pwəh səuini pen kəpwier me pwəh rahatən mə sin truvehi səvənhi.” Noien nəha rier pehe mə nəgkiariien ia Nəkukuə Ikinan truvehe mukuə, nəgkiariien sə rini iaminhi irə minuə,

“Irəha həuai tinari me səiou ia nirəha me,
nənə mhəuini pen kəpwier me ti karkahu səiou.”

In i narimnari me nəha naruagən me nəha həno.

☆ 19:11: Jon 10:18, Wok Me 2:23, Rom 13:1 ☆ 19:12: Luk 23:2, Wok Me 17:7 * 19:12: Sisa in kig səvəi nəkur Rom ramərimənu ia tənəmtənə me. † 19:20: Hipru nəgkiariien səvəi nəkur Isrel. Latin nəgkiariien səvəi nəkur Rom. Krik nəgkiariien səvəi nəkur Kris.

²⁵ ✠ Mama sɔvɛi Iesu, mine piɔvi mama sɔvɛnhi, mine Meri pran sɔvɛi Klopas, mine Meri Maktala, irɛha kamhɛrer ipaka ti nei kamarkuau i sɔvɛi Iesu. ²⁶ ✠ Iɛrmama riti sɔvɛi Iesu, sɔ Iesu rokeikei pik in, in mwi ramɛrer ipaka. Nɛpin Iesu rɛtoni iɛmɛ nɛha mine mama sɔvɛnhi, rini pen ti mama sɔvɛnhi mɛ, “Prɛn i. Iɛmɛ i in i nɛrim.” ²⁷ Nɛnɛ rini pen ti iɛrmama sɔvɛnhi mɛ, “Prɛn i in i mama sɔim.” Ro iaminhi irɛ ia nɛpin atukwatukw nɛha mamevɛn iɛrmama nɛha sɔvɛi Iesu ramɛtui amasan ti prɛn nɛha rɛmwhɛn ia in mama sɔvɛnhi.

Iesu remhɛ

²⁸ ✠ Iesu rini pam nɛgkariien i, mukurɛn mɛ narimnari me pam sɛmɛme in ruvehe mɛ tro, rino pam. Nɛnɛ mɛ tro nɛgkariien ia Nɛkukuɛ Ikinan ruvehe mukuɛ, in rini mɛ, “Iakinɛkwakwa.” ²⁹ ✠ Nari riti ramɛkure ikin rukuɛr ia waen sɔ rɛfiɛ. Ro pen irɛha heitesi pen koten riti ia waen nɛha, mhɛpiri pen ia rɛgi nei riti kani mɛ hisop, nɛnɛ mhɛuvehi utɛ pen ia tɛrhui Iesu. ³⁰ Nɛpin Iesu ruvɛtimwi raka waen nɛha, rini mɛ, “Narimnari me pam iakinɛ pam.” Nɛnɛ in rɛrpɛsuk, mɛseni pen nimiruien sɔvɛnhi, memhɛ.

³¹ ✠ Nɛpin nɛha kamɛpnɛpɛnɛ irɛ narimnari me sɔvɛi nɛveginien asori nɛha Pasova. Trakwakwi irɛ Sapat riti sɔ rasori musɛpɛ ia Sapat me nɛpwin. Nɛmɛ asori me sɔvɛi nɛkur Isrel hɛpwɛh nokeikeien mɛ nipwrai nɛmɛ me nɛha kahar tuamharɛghɛr ia nei kamarkuau i nɛpin nɛha. Ro pen hɛuvɛn mhɛrɛs Paelat mɛ trɛtɛfi nisunraha mɛ irɛhar tuhɛremhɛ akwauakw nɛnɛ irɛha hɛukurɛn nuvehi rakaien nipwranraha. ³² Ro iaminhi irɛ naruagɛn me nɛpwin hɛuvɛn mhɛtɛfi nisui iɛmɛ mi nɛha kɛru kɛrui tɛrini pen irau ia nei kamarkuau irɛhar Iesu. Hɛtɛfi sɔ rukupwɛn mɛghɛr, nɛnɛ mhɛtɛfi mwi sɔ rukurirɛ i. ³³ Mɛtɛ nɛpin irɛha hɛuvehe ti Iesu, mhɛtoni mɛ ruvɛmhɛ raka, hɛpwɛh nɛtɛfiien nisun mi. ³⁴ Mɛtɛ iarugɛn riti ia nirɛha rɛpi nikau irɛ ia nitei, nɛnɛ tɛkwtɛkwuni a mwi netɛ mine nui krouier. ³⁵ ✠ Iɛrmama riti nɛha ikin rinɛtɛ narimnari me nɛha ia nɛnimɛn. In rinɛgkari raka irɛ, mɛ kimiaha mwi hiɛukurɛn niniiɛn nipɛrhienien irɛ. Nɛgkariien sɔvɛnhi ro nipɛrhienien. Nɛnɛ in rukurɛn mɛ in rani nɛgkariien sɔ ro nipɛrhienien. ³⁶ ✠ Kɛno narimnari me nɛha mɛ nɛgkariien i ia Nɛkukuɛ Ikinan truevehe mukuɛ. Rini mɛ, “Tukɛpwɛh nɛtɛfiien nikɛkrin riti.” ³⁷ ✠ Nɛnɛ nɛgkariien riti mwi ia Nɛkukuɛ Ikinan rini mɛ, “Irɛha tuhɛti pen mhɛtoni iɛmɛ nɛha hɛnɛpi in ia nitei.”

Kɛrkwafɛ nipwrai Iesu

³⁸ ✠ Kɛno pam narimnari me nɛha nɛnɛ iɛmɛ Aramatia riti nɛghin nɛ Josef revɛn mɛrɛs Paelat mɛ trɛseni in ruvehi raka nipwrai Iesu. Josef in iɛrmama riti sɔvɛi Iesu, mɛtɛ ramɛrkwafɛ in ti nɛri nɛ mɛ ramhɛkir nɛmɛ asori me sɔvɛi nɛkur Isrel. Paelat rɛseni, ro pen Josef revɛn muvehi raka nipwrai Iesu. ³⁹ ✠ Nikotimas, iɛmɛ sɔ rimavɛn mɛtɛ Iesu ia nɛpin, in mwi revɛn irau Josef, mauvehi kuse nari penpen mi nɛha mir mine alos. † Kuse nɛri nɛha in rauvehi nipamien sɔvɛnhi ipaka ti toti kilo. ⁴⁰ Irau krouvehi nipwrai Iesu rouvegi ia tinari kani mɛ linen irɛhar nari penpen mi nɛha mir mine alos. Noien nɛha ramesi pen nɛfɛ nɛkur Isrel kamhɛ ia iɛrmama remhɛ. ⁴¹ Nɛnɛ nɛmhien riti ipaka ti kwopun nɛha kinɛrui tɛrini pen Iesu ia nei kamarkuau ikin. Ia reri nɛmhien nɛha nipɛgi kɛruɛtɛrɛi riti sɔ vi kipkɛrkwafɛ raka mhɛ nipwrai iɛrmama remhɛ irɛ. ⁴² Nɛpin nɛha nɛpin nɛkur Isrel kamhɛpnɛpɛnɛ ti Sapat irɛ. Nɛnɛ ti nɛri nɛ mɛ nipɛgi kɛruɛtɛrɛi nɛha ipaka, irau krouɛmri pen nipwrai Iesu irɛ.

20

Iesu rɛtui mwi ia nemhɛien sɔvɛnhi

¹ Sante ia nɛpnɛpin anan rapitpitɛv ihi, Meri Maktala revɛn ia nipɛgi kɛruɛtɛrɛi kinɛrkwafɛ nipwrai Iesu ikin, mɛtoni mɛ kɛruɛtɛrɛi sɔ ramɛrer tukuahag tɛrhui nipɛg

✠ 19:25: Mat 27:55-56 ✠ 19:26: Jon 13:23 ✠ 19:28: Sam 22:15 ✠ 19:29: Sam 69:21 ✠ 19:31: Dut 21:22-23 ✠ 19:35: Jon 21:24 ✠ 19:36: Eks 12:46, Nam 9:12, Sam 34:20 ✠ 19:37: Sek 12:10, Rev 1:7 ✠ 19:38: Jon 7:13 ✠ 19:39: Jon 3:1-2 † 19:39: Mir mine alos kamɛmri pen ia nipwrai iɛrmama remhɛ. Nipɛkinrau rapɛin amasan.

nəha kinəpəkir raka raka i. ² ✠Ro pen Meri raiu mevən ti Saemon Pita mine iərmama riti mwi səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pik in, nənə mini pen ti nirau i mə, “Irəha həuvehi raka nīpwrai Iərimənu səkitaha ia nīpəgi kəruətərei, nənə kimaha iahəreirei mə həmri pen in pəku.”

³ Ro iaminhi irə Pita rier irau in riti nəha in mwi iərmama riti səvəi Iesu, krauaiu rauevən fwe ia nīpəg. ⁴ Irau krauaiu pərpəri rauevən, mətə iəmə nəha in mwi iərmama riti səvəi Iesu rəvtənhi Pita, mukupwən mier pen fwe ia nīpəg, ⁵ mərpəsuk, mətə puvnimwə, mətəni tinari me nəha linen kamhəmak, mətə in rīpkuvnimwə mhə. ⁶ Nənə Saemon Pita rukurirə in muvehe, muvnimwə ia nīpəg, mətəni tinari me nəha linen kamhəmak. ⁷ ✠In rətəni mwi tinari nəha kiməvegi kənkəpwə Iesu irə rīpkəmak pəri mhə irəha tinari me nəha linen, mətə kinərfe kəmri ia kwəpun əpə. ⁸ Nənə iərmama nəha səvəi Iesu, sə rukupwən mier pen fwe ia nīpəg, in mwi ruvnimwə mətəni narimnari me nəha, nənə mini nīpərhienien irə. ⁹ ✠(Mətə meste pehe nəpīn nəha irau kroureirei ihi nīpwrai nəgkiariien me nəha ia Nəkukua Ikinan səməme kamhəni mə Iesu traməkeikei mətui mwi ia nemhəien səvənhi.)

Meri Maktala rətəni Iesu

¹⁰ Nənə iərmama mi nəha səvəi Iesu krouərīg rauevən fwe imwənrau. ¹¹ Mətə Meri ramərer irua ia nīpəgi kəruətərei mamasək. In ramasək ihi, mərpwəsuk, mətə puvnimwə ia nīpəg, ¹² mətəni agelo mi kəru tinari səvənrau rəpsan krauəkure ia kwəpun nīpwrai Iesu rinaməmak ikin, riti ia kənkəpwə riti ia nisun.

¹³ Nənə irau krouni pen tukwe in mə, “Prən i. Ikamasək ti nəfe?”

Miregi Meri rini pen ti nirau i mə, “Irəha həuvehi raka nīpwrai Iərimənu səiou, nənə iakreirei mə hənəmri pen in pəku.” ¹⁴ ✠Meri rini pam nəgkiariien i, muvsini in, mətəni Iesu ramərer ia kwəpun nəha, mətə rīreirei mə Iesu nəha.

¹⁵ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i. Ikamasək ti nəfe? Ikamətui sin?”

Mətə Meri rerin rirhi mə iəmə nə iəmə sə ramətui ti nəmhien nəha. Ro pen rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Trini minua ik ikiməuvehi raka nīpwran, ni pehe tukw iou i kwəpun nəha ikinəmri pen ikin, nənə iou takevən muvehi raka.”

¹⁶ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Meri.”

Meri ruvsini in, məgkiari pen min ia nəgkiariien Hipru, mini mə, “Raponi.” (Raponi nīpwran mə lahatən.)

¹⁷ ✠Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Tikəpwəh nəgherien ia nirak. Iapkutə mhə ihi mevən ti Tata Kumwesən. Mətə tikevən mətə piak me, mini pen ti nirəha i mə iakani iaminhi irə mə, ‘Iakautə mamevən ti Tata səiou mine Tata səkimiaha. Iakamevən ti Kumwesən səiou mine Kumwesən səkimiaha.’”

¹⁸ Ro pen Meri Maktala revən, mini irapw ti nərmama me səvəi Iesu mə, “Iakinətə Iərimənu səkitaha,” marə mini mwi narimnari me i Iesu riməni pen tukwe.

Nərmama me səvəi Iesu hətoni in

¹⁹ ✠Nəpīn nəha Sante. Ia nəruarəv nərmama me səvəi Iesu housəsīmwin irəha me ia nəkwai nīmwe riti, mhərəpinhə əknekin ia təpinhə me ti nəri nə mə həhekir nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Ia nəpīn nəha Iesu ruvehe mərəer ia kurkwanraha, mini pen ti nirəha i mə, “Nəmərīnuien tramarə tukumiaha.” ²⁰ ✠In rini pam nəgkiariien i, nənə mahatən təmwiki nil ia rəgin mi mine təmwiki nitei ia nīkau irə. Nəpīn nərmama me səvənhi hətoni Iərimənu səvənraha, rerīnraha ragien.

²¹ ✠Nənə Iesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Nəmərīnuien tramarə tukumiaha. Tata Kumwesən rərhi pehe iou iakuvehe. Ia noien nəha iou mwi iakamərhi pen kimiaha tihəuvən.” ²² Nəpīn in rini pam nəgkiariien i, reiahag pen ia nirəha, mini pen ti nirəha i mə, “Həuvehi Nənimwin Ikinan. ²³ ✠Trini minua kimiaha hiəni pen ti iərmama riti

✠ 20:2: Jon 13:23 ✠ 20:7: Jon 11:44 ✠ 20:9: Wok Me 2:24-32, 1Kor 15:4 ✠ 20:14: Luk 24:16, Jon 21:4

✠ 20:17: Rom 8:29, Hip 2:11-12 ✠ 20:19: Jon 19:38 ✠ 20:20: Jon 16:22, 19:34, 1Jon 1:1 ✠ 20:21: Jon 17:18

✠ 20:23: Mat 16:19

mə 'Kumwesən trəpwəh nərpwiniēn noien ərəha me səim,' nənə Kumwesən trəpwəh nərpwiniēn. Rəmwhen a mwi trīni minuə kimiaha hiəni pen ti iərmama riti mə, 'Kumwesən trərpwin noien ərəha me səim,' nənə Kumwesən trərpwin pen min."

Iesu mine Tomas

²⁴ ✧ Ia nəpīn nəha Tomas, riti ia nərmama me twelef səvəi Iesu, kani mwi in mə "Mwirmwir" riwən irəha minraha nəpīn Iesu riməuvehe irə. ²⁵ Ro pen nərmama me səvəi Iesu səməme hənətoni in həni pen ti Tomas i mə, "Kimaha iahənətə lərimənu səkitaha."

Mətə Tomas rini pen ti nirəha i mə, "Takaməkeikei mətəni təmwki nil ia rəgin mi, mirapi ruei nil mi nəha ia nəkwai rəgik. Təmwki nitei ia nīkau irə takaməkeikei mirapi ia rəgik. Mə iapko mhə iamīnhi ko iapkinī mhə nīpərhienien irə."

²⁶ Nəfwakien riti ruvehe mukurau, nərmama me səvəi Iesu həuvnimwə mwi ia nimwə nəha, Tomas irəha minraha. Nəri auər a hərəpīnhə əknekīn ia təpīnhə me, mətə Iesu ruvehe mərəer ia kurkwānraha, mīni mə, "Nəmərīnuien tramarə tukumiaha." ²⁷ Marə mīni pen ti Tomas i mə, "Osə pehe nəkwai rəgim, mirapi rəgik mi. Osə pehe rəgim, mirapi nīkau ia nirak. Tikaməkeikei mīni nīpərhienien, məpwəh nīniien mwi mə neikuəien."

²⁸ Miregi Tomas rini mə, "Iərimənu səiou mine Kumwesən səiou."

²⁹ ✧ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, "Ikani nīpərhienien ia nirak ti nəri nə mə ikətə iou. Nərmama me nəha səməme həkətə mhə iou, mətə kamhəni nīpərhienien ia nirak, rerīnraha tragien."

Rəfo Jon rimərai nəkukuə i?

³⁰ ✧ Iesu rino nīmtətien me rīpik mwi ia nəmri nərmama me səvənhi iapkraī pen mhə irəha ia nəkukuə i. ³¹ ✧ Mətə səməme i iakimərai pen ia nəkukuə i iakraī pen mə kimiaha tihəni nīpərhienien ia Iesu mə in nə Kristo, Tīni Kumwesən. Iakuə kimiaha tihəni nīpərhienien irə, nənə mhəuvehi nīmīruien ia nəghin.

21

Iesu rier irapw mwi ia nəmri nərmama nepwīn səvənhi

¹ Kurirə ikīn Iesu rier irapw mwi ia nəmri nərmama me səvənhi ia nīkare nui asori Taepirias. In rier irapw ia nəmrinraha iamīnhi irə: ² ✧ Nəpīn riti Saemon Pita, mine Tomas sə kani in mə "Mwirmwir," mine Nataniel sə ruku pen ia Kena ia tənə Kalili, mine tīni Sepeti mi, mine iərmama kəru mwi səvəi Iesu housəsimwīn irəha me ia kwopun kuatia. ³ Nənə Saemon Pita rini pen ti nirəha i mə, "Iakamevən takvi nəmu me."

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, "Itə. Pwəh kitaha pam səuvən." Ro pen irəha heiwaiu mhəputə ia nītətə ouīhi riti, mhəuvən mhəvi net meste riran, mətə həkpuvi mhə nəmu riti.

⁴ Nəpīn rīnamran Iesu ramərəer ia nīkare nui asori, mətə nərmama me səvənhi hərəirei mə Iesu nəha.

⁵ ✧ Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Nəkwərhakwərha me, nəmu riti nə hiəvi uə?"

Miregi həni mə, "Rekəm."

⁶ Miregi in rini pen ti nirəha i mə, "Herukw ro net səkimiaha ia nīkare nītətə ouīhi mwatuk, nənə tihətoni nepwīn." Ro iamīnhi irə irəha herukw irapw net, mhəuvəreirei nīvi utəien mwi ti nəri nə mə nəmu me həuvəukuər ia nəkwai net.

⁷ ✧ Nənə iərmama səvəi Iesu, sə nəha Iesu rokeikei pik in, rini pen ti Pita i mə, "Kwa lərimənu nəha səkitaha." Ia nəpīn nəha Saemon Pita riməpeki raka tīnari me səvənhi maməvi nəmu me, mətə nəpīn riregi mə lərimənu nəha, in ruvei pen mwi tīnari me səvənhi, məruərau irapw ia nui, meiai muvarei. ⁸ Nərmama səvəi Iesu ia nəkwai nītətə ouīhi həsuə a mhəuvarei, mhəvkəkini net sə nəmu me həukuər irə. Rīpko mhə irəha isipwīn ti nīkare nui, mətə həsuə a rəmwhen ia hantret meta. ⁹ Nəpīn həuvarei irə hətəni bred mine nəmu me ramrimər pen ia nukumheəv ia napw.

✧ 20:24: Jon 11:16, 14:5, Jon 21:2 ✧ 20:29: 1Tes 1:8 ✧ 20:30: Jon 21:25 ✧ 20:31: Jon 3:15, Rom 1:17, 1Jon 5:13 ✧ 21:2: Jon 1:45-51, Jon 20:24 ✧ 21:5: Jon 20:14, Luk 24:41 ✧ 21:7: Jon 13:23, Mat 14:29

¹⁰ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həpeki nəmu me nepwin sə hiəpkuvi a i, mhəpeki mhəuvehe.”

¹¹ ✠Ro iamini irə Saemon Pita rəputə ia nitətə ouihi, muvi parei net rukuər ia nəmu asori me irəha pam wan hantret fifti tri. Nəri auər a mə nəmu me həpik iamini, mətə net rəpkəpəruəpəruə mhə. ¹² Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvehe mhani nari.” Ia nəpin nəha nərmama me səvənhi həhekir. Irəha riti riwən rəres in mə, “Ik sin i?” Irəha həuvəukurən raka mə in nə İərimənu səvənraha. ¹³ ✠Nənə Iesu ruvehe, muvehi bred, muvei pen minraha, marə mo mwi iamini ia nəmu me. ¹⁴ ✠In i nəpin sə ro kahar irə Iesu rier irapw ia nəmri nərmama me səvənhi nəpin rinətui mwi ia nemhəien səvənhi.

Iesu mine Saemon Pita

¹⁵ ✠Nəpin irəha hənani raka nari, Iesu rini pen ti Saemon Pita i mə, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pərhien iou məpi raka irəha i uə rekəm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Ouəh, İərimənu, ikukurən mə iakokeikei pərhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Əkwməni kwəti sipsip me səiou.”

¹⁶ ✠Nənə Iesu rəres mwi sə ro kəru irə, mini mə, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pərhien iou uə rekəm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Ouəh, İərimənu, ikukurən mə iakokeikei pərhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ətui amasan ti sipsip me səiou.”

¹⁷ ✠Nənə Iesu rəres mwi sə ro kahar irə, mini mə, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pərhien iou uə rekəm?”

Pita rirəgi rərəha ti nəri nə mə Iesu rəres sə ro kahar irə minuə “Ikokeikei pərhien iou uə rekəm?” Ro pen rini pen tukwe in mə, “İərimənu, ikukurən narimnari me pam, mukurən mwi mə iakokeikei pərhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Əkwməni sipsip me səiou. ¹⁸ İakani nıpərhienien tukw ik i fwe kupwən nəpin ikınamouihi irə ikınamarkahu atukw səim, mamavən ia kwopun pəku ikokeikei, mətə nəpin tikərgəhərə, tikus atukw rəgim mi, nənə iərmama əpə iti trarkahu pehe mik, muvehi ik ikevən ia kwopun sə ipkokeikei mhə mə tikevən ikın.” ¹⁹ ✠(Iesu rini nəgkiariien i mahatən nəfe nemhəien Pita tremhə irə muvehi utə nəghi Kumwesən.) Nəpin rini pam, mini pen ti Pita i mə, “Kurirə iou.”

²⁰ ✠İa nəpin nəha Pita rəti kurirə, mətoni iərmama riti səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pik in, rakurirə ia nirau. İərmama nə in nə iərmama sə fwe kupwən raməkure ipaka ti Iesu nəpin kamhani pəri nari irə, nənə məres pen in mə, “İərimənu, sin nə truvei pen ik ia rəgi nərmama səməmə haməmwəki ik?” ²¹ Nəpin Pita rətoni iəmə nəha rakurirə ia nirau, rini pen ti Iesu i mə, “İərimənu mətə rəfo ia iəmə nəha?”

²² ✠Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikəres iəmə nəha miou? Trini minuə iakokeikei mə in trimiru mamevən meste nəpin sə takuvehe irə, səkimrau min əpa. Mətə ik tikukurirə iou.” ²³ Ro iamini irə nəgkiariien riti rəuviris ia piəvtaha me mə iərmama nəha səvəi Iesu tripkemhə mhə. Mətə Iesu rəpkini pen mhə ti Pita i minuə “İəmə nəha tripkemhə mhə.” In rini mə, “Rəfo ikəres iəmə nəha miou? Trini minuə iakokeikei mə in trimiru mamevən meste nəpin sə takuvehe irə, səkimrau min əpa.”

²⁴ ✠İərmama nəha səvəi Iesu in a mwi nəha rani irapw narimnari me i, mamrai nəgkiariien me i. Nənə kitaha səukurən mə nəgkiariien səvənhi ro nıpərhienien.

²⁵ ✠Nənə narimnari me rəpik mwi nəha ikın Iesu rino. Tuko kirai pen pam irəha ia nəkukuə, rosi ko təkure tıprənə i rəpkəmwhen mhə mə trəkwtəmhiri nəkukuə me pam.

✠ 21:11: Luk 5:6 ✠ 21:13: Jon 6:11 ✠ 21:14: Jon 20:19,26 ✠ 21:15: Mat 26:33, Jon 1:42 ✠ 21:16: Wok Me 20:28 ✠ 21:17: Jon 13:38, 16:30 ✠ 21:19: Mat 16:24-25, Mak 1:17, 2Pit 1:14 ✠ 21:20: Jon 13:23-25 ✠ 21:22: Mat 16:28 ✠ 21:24: Jon 19:35 ✠ 21:25: Jon 20:30

Wok Me

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Wok me in nəkukuə səro kəru irə sə Luk rīmərai. Luk rīmərai nəkukuə i revən ti in riti nəghin nə Teofilas. Ia nəkukuə i kitaha sətoni nukune nəfwakiien səvəi Iesu Kristo mine rinəfuvehe mevən ia tənəmtənə me. Nəkukuə i raməgkiari ia wok səvəi Pita mine Pol, irau aposol mi səvəi Iesu Kristo. Pita in aposol riti sə ramətui amasan ti nakalasia me fwe Jerusalem nəpin nəfwakiien rīməuvehe vi a. Pol in aposol riti sə Kumwesən rərhi pen i revən ia tənəmtənə me. Wok me nəghin riti mwi mə Wok Me Səvəi Nənimwin Ikinan. Kani nəhag nəha ti nəri nə mə nəkukuə i raməgkiari ia nuveheien mine wok səvəi Nənimwin Ikinan. Wok me rani irapw nəgkiariien sə nakalasia me fwe kupwən hənəməvisau irə. Wok me raməgkiari ia nəkur Isrel mine həfo mhəpwəh nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo. Rani mwi mə Kumwesən rəfo mərhi pen aposol me həuvən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel, nənə irəha həni nīpərhiienien ia nəgkiariien amasan səvənhi. Wok me raməgkiari mwi ia nəkur Rom səməme hənəmərīmənu ia kwopun me fwe kupwən. Rani mə irəha həfo mhəmwəki nakalasia me səvəi Iesu.

Iesu revən fwe ia neiai

¹ ✧ Iou riti Teofilas:

Ia nəkukuə kupwən səiou sə iakuvərai raka mik iakuvəni raka narimnari me pam Iesu ramo mine nəgkiariien me pam ramahatən nərmama me irə fwe kupwən. Iakiməni fwe ia nukune wok səvənhi muvehe ² ✧ meste nəpin nəha in raməvəhag m aposol me səvənhi səməme in rinərpwi rəgin ia nīrəha. In raməvəhag mīnraha, mauvei pen nəgkiariien riti rauku pen ti Nənimwin Ikinan. Nəpin ruvei pen pam, kuvehi utə in revən fwe ia neiai. ³ ✧ Nəpin Iesu ruvəregi raka nəmisəien səvənhi, rarə mwi nəpin foti. Ia nəpin me nəha ramier irapw ti aposol me nəha. Nəpin rīpik ramərer ia nəmrinraha, mamə irəha hamətoni mə ruvəmīru pərhiien. Irəha kamhətə in, nənə in rani narimnari me ia nīkaren səvəi nītətə sə Kumwesən ramərīmənu irə.

⁴ ✧ Nəpin riti raməni pəri nari irəha mīnraha, nənə mīni pen ti nīrəha i mə, “Tihəpwəh nīerien ia Jerusalem, mətə tihameitenhi Nənimwin Ikinan sə Tata səiou rino raka promes mə truvei pehe m kimiaha. Hīəuvəregi raka iou iakaməgkiari irə fwe kupwən, mamīni mə, ⁵ ✧ ‘Jon rino paptəes ia nui, mətə rīpko mhə tui Kumwesən tro paptəes ia kimiaha ia Nənimwin Ikinan.’”

⁶ ✧ Nənə nəpin riti mwi, nəpin aposol me housəsīmwin irəha me, kamhəres pen Iesu i mə, “Iərīmənu, tikərīmənu ia nəkur Isrel nəha təkwtəkwuni rəmwhen ia kig kupwən me səvənraha uə rekəm?”

⁷ ✧ Mətə Iesu rini pen ti nīrəha i mə, “Tata səiou rauvehi nasorīien mīnəmri raka nəpin me pam. Rīpko mhə səkimiaha tihəukurən mə tīnesən nəpin me nəha tuhəier irapw. ⁸ ✧ Mətə nəpin Nənimwin Ikinan truvehe ia kimiaha, tihəuvehi nīskaiien. Nənə tihəməkeikei mhəuvən, mhəvisau irapw iou fwe Jerusalem, mine ia kwopun me pam fwe ia tənə Jutia mine Sameria, mhəuvən mheste tənəmtənə me pam.”

⁹ ✧ Nəpin Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, kuvehi utə in rautə. Nərmama me səvənhi kamhəti pen mamhətoni in meste nəpuə riti rousəman. Kurirə irə həkətəni mhə mwi in.

¹⁰ ✧ Nəpin Iesu rautə mamevən, irəha kamhəkwtə ihi ia nīmagouagou, nənə təkwtəkwuni a iəmə mi kəru səvənrau tīnari rəpsan krouier irapw ti nīrəha, rouərer ia nīkarenraha, ¹¹ ✧ rouni mə, “Nəmə Kalili! Rəfo hīamərer ia kwopun i, mamhəti utə ia

✧ 1:1: Luk 1:3 ✧ 1:2: Mak 16:19, Luk 24:49-51 ✧ 1:3: Luk 24:36-49, Wok Me 10:41 ✧ 1:4: Luk 24:49, Jon 14:16-17, Wok Me 2:33 ✧ 1:5: Mat 3:11 ✧ 1:6: Luk 24:21 ✧ 1:7: Mak 13:32 ✧ 1:8: Mat 28:19, Luk 24:48, Wok Me 2:32, 3:15, Wok Me 5:32 ✧ 1:9: Jon 6:62 ✧ 1:10: Luk 24:4 ✧ 1:11: Mat 26:64, Luk 21:27

nimagouagou? Iesu i sə kuvehi raka tukumiaha, kuvehi utə revən fwe ia neiai, in truvehē rəmwhen a mwi hiənətoni rautə ia nimagouagou mamevən.”

Matias truvehē təmwiki Jutas

¹² ✨Kurirə ikin aposol me həier ia təkūər nəha kani mə Təkūər Olif mhərərig mamhəuvən fwe Jerusalem. (Təkūər nəha Olif raməkure ipaka ti Jerusalem rəmwhen ia wan kilometa.) ¹³ ✨Nəp̄in irəha həier pen fwe taon, mhəutə pen fwe ia rum nəha irənhə kwopun kamharə ikin. Nəghinraha me i: Pita, Jon, Jemes, Antru, Filip, Tomas, Patolomiu, Matiu, Jemes tini Alfeas, Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia səməme haməmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), mine Jutas tini Jemes. ¹⁴ ✨Ia nəp̄in me nər̄mama me nəha nətərigien səvənraha kuatia. Kamhousəsımwin irəha me, mamhəfwaki. Meri, mama səvəi Iesu, mine piəvi Iesu me, mine niṣran səməme kamhəni niṣr̄hienien ia Iesu irəha minraha.

¹⁵ Nəp̄in me nepwin həukurau, nənə piəvtaha me housəsımwin irəha me ia kwopun kuatia. (Irəha pam ipaka ti wan hantret twenti.) Nənə Pita riskəmter ia rerinraha mini mə, ¹⁶ ✨“Nər̄man, piak me, fwe kupwən Nənımwin Ikinan ruvei pen nəgkiariien səvənhi m Kig Tevit mə trukupwən mini irapw Jutas, iəmə sə rīməiri nər̄mama me həuvən mhəkwtəmhiri Iesu. Nəgkiariien nəha ruvəuvehe muvəukuə raka, ti nəri nə mə nəgkiariien me pam kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan tuhaməkeikei mhəuvehe mhəukuə. ¹⁷ Jutas nəha fwe kupwən Iesu rinərpwi rəgin irə mə truvehē mo aposol riti səvənhi kimaha min.”

¹⁸ ✨(Iəmə nəha rino noien ərəha, muvehi mane irə, muvehi mevən muvehi nəmri tiṣrənə i. Fwe ia tiṣrənə nəha in rīmwei irapw, tiṣwin rəpəruə, nəninhə irə rier. ¹⁹ Nər̄mama səməme kamharə fwe Jerusalem həregi nəvisaiien səvənhi, nənə həuvei pen nəghi kwopun nəha ia nəgkiariien səvənraha mə Akeltama. Niṣwrai nəgkiariien nəha in i mə Tiṣrənə sə Netə Rinaiu Ikin.)

²⁰ Pita ririṣin nəgkiariien mini mə, “Nəgkiariien i sə kimərai pen ia nəkukuə nəha Ol Sam raməgkiari ia Jutas. Rini mə,

‘Pwəh səvənhi rukwənu ruvehē məkun.

Iərmama trəpwəh narəien ikin.’

Kimərai pen mwi mə,

‘Pwəh iərmama riti mwi ruvehē təmwhekin,

mo səvənhi wok.’

²¹⁻²² ✨Ro iam̄inhi irə kitaha tsaməkeikei mhəuvehi utə iərmama riti truvehē təmwiki Jutas. Kimaha min tahəvisau irapw mə iahənətoni ia nəmrimaha mə Iesu rinətui mwi pər̄hien ia nemhəien səvənhi. Pwəh səuvehi utə iər̄man riti sə rinakurirə ia kimaha ia nəp̄in me pam nəha Iesu Iərimənu sək̄itaha rinamavən kimaha min. Rinostat mukurirə ia kimaha ia nəp̄in nəha Jon rinamo paptas ia nər̄mama muvehē meste nəp̄in nəha kuvehi utə Iesu revən fwe ia neiai.”

²³ Pita rini pen pam, nənə irəha həni irapw nəghi iərmama kəru. Nəghinrau Josef mine Matias (Josef nəha kaməkwein mwi in mə Pasapas mine Jastas.) ²⁴ ✨Nənə irəha həfwaki, mhəni mə, “Iərimənu, ikukurən nətərigien səvəi nər̄mama me pam. Tiko mahatən ro m kimaha i mə iər̄man mi sə pəku nəha ikokeikei mə ²⁵ truvehē mo in aposol, muvehi təmwiki Jutas, iəmə sə rinəpwəh wok nəha mə trevən ia kwopun atukwatukw səvənhi.”

²⁶ Nənə irəha həuini nəri sə ramahatən pen nari mə sin nəha truvehē wok nəha. Nənə nəri nəha rahatən pen mə Matias. Nənə həvsini pen in irəha aposol me eleven.

2

Nəp̄in asori nəha Pentekos

✨ 1:12: Luk 24:50-53 ✨ 1:13: Mat 10:2-4 ✨ 1:14: Jon 6:42, 7:5 ✨ 1:16: Sam 41:9 ✨ 1:18: Mat 27:3-10
 ✨ 1:21-22: Jon 15:27 ✨ 1:24: Jon 2:25

¹ ✠ Nəpɪn asori nəha Pentekos* ruvəuvehe. Ia nəpɪn nəha nərmama pam səvəi Iesu housəsɪmwɪn irəha me ia kwopun kuatia. ² Təkwtəkɪwuni a həregi nari riti rəmwhen ia nɪmətəgi asori ruku pen ia nɪmagouagou muvɪnmwə masori ia nɪmwə nəha kamhəkure ikin. ³ ✠ Hətə nərami napw me həivə kirkiri, mhəuvən, mhərer ia kənkəpwənraha kuatia kuatia. ⁴ ✠ Irəha pam rerɪnraha ruvehe mukuər ia Nənimwɪn Ikinan. Nənə Nənimwɪn nəha ruvei pen nəgkiariien mɪnraha hənəmægkiari ia nəgkiariien me səpəmsəpə.

⁵ Ia nəpɪn nəha nəkur Isrel me həpik kamharə fwe Jerusalem. Irəha nəha nəməfwaki me həməuku pen fwe ia tənəmtənə me mhəuvehe. ⁶ Nəpɪn həregi narimnari me nəha, housəsɪmwɪn pen irəha me ipaka tukwe. Irəha haməkərinari ti nəri nə mə nəgkiariien me səvənraha səpəmsəpə sə hənətui pen irə, irəha kamhəregi nərmama me səvəi Iesu kamhægkiari ia nəgkiariien me nəha. ⁷ ✠ Nənimenraha rier. Həreirei, mamhəni pen ti nirəha me i mə, “Hətə ro. Nərmama me nəha kamhægkiari irəha pam nəkur Kalili. ⁸ Mətə rəfo kitaha saməregi kamhægkiari ia nəgkiariien me səkitaha me səpəmsəpə sə sənətui pehe irə? ⁹ ✠ Kitaha i nəmə Patia, mɪne nəmə Metia, mɪne nəmə Elam. Kitaha nepwɪn samarə ia Mesopotemia, mɪne Jutia, mɪne Kapatosa, mɪne Pontas, mɪne Esia, ¹⁰⁻¹¹ mɪne Frijia, mɪne Pamfilia, mɪne Ijip, mɪne Krit, mɪne Arepia, mɪne tənə nəha Lipia ipaka ti Saerin. Kitaha nepwɪn həuku pen fwe ia Rom. Kitaha nepwɪn nəkur Isrel atukwatukw, nənə kitaha nepwɪn rɪpko mhə kitaha nəkur Isrel, mətə samarə ia narəien səvənraha. Mətə kitaha pam saməregi nərmama me nəha kamhægkiari ia nəgkiariien me səkitaha me, mamhəni irapw wok asori me Kumwesən rino.” ¹² Nənə irəha nənimenraha rier. Həreirei, mamhəres pen irəha me i mə, “Nəri nəha nɪpwrən rəfo irə?”

¹³ Mətə irəha me nepwɪn haris, mhəni mə, “Nərmama me nəha kamhənɪmwi waen, mamhakonə irə!”

Nəvisaiuen səvəi Pita

¹⁴ Mətə Pita rɪskəmter irəha Eleven Aposol me, mægkiari asori, mɪni pen ti nirəha i mɪnuə, “Nəmə Jutia mɪne kɪmiaha pam nərmama hiamarə ia Jerusalem, tiho mhətərig ro iou, pwəh iakini pehe nɪpwrəi nəri nəha tukumiaha i. ¹⁵ Hiaməni mə nərmama me i hakonə ia waen, mətə rekəm. Irəha həpwəh nakonəien. Kwa naen klok a i ia nəpnəpɪn. ¹⁶ Nəri nəha hiamətoni ramesi pen nəgkiariien i Joel Profet rɪməni fwe kupwən:

¹⁷ Kumwesən rini mə, ‘Tramevən ipaka ti nəpɪn sampam,

iou takərhi irapw nənimwɪn səiou trevən ti nərmama me pam.

Nɪpwnətɪmiaha me nərman mɪne nɪpran tuhəni irapw nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwɪn səiou.

Ntəmaruə me səkɪmiaha me tuhətə vison me.

Nərgharə me səkɪmiaha me tuhəməkrəha.

¹⁸ Ia nəpɪn nəha nərmama me səiou kani irəha mə iotukwininari me,

nəri auər a mə irəha nərman uə nɪpran,

mətə takərhi irapw Nənimwɪn səiou trevən ti nirəha,

nənə irəha tuhəni irapw nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwɪn səiou.

¹⁹ Tako narimnari me fwe irənhə ia nɪmagouagou.

Nərmama tuhətoni, mhəkərinari irə.

Ia təkure tənə tako nɪmtətien me:

netə, mɪne napw, mɪne nise napw.

²⁰ Meri truvehe mɪpɪtəv.

Məkwə truvehe məruerəv məmwhen ia netə.

Kurirə irə nəpɪn səvəi Iərimənu truvehe.

Nəpɪn nəha trasori mopə ia nəpɪn me pam.

²¹ ✠ Ia nəpɪn nəha nərmama me pam səməme tuhəkwein ia Iərimənu in truvehimɪru irəha.’

²² ✠ Nəmə Isrel tiho ro mhəregi nəgkiariien me i. Iesu nəha iəmə Nasaret Kumwesən

✠ 2:1: Lev 23:15-21, Dut 16:9-11 * 2:1: Wok Me 2:1; 20:16, Fas Korin 16:8, Lev 23:15-21, Dut 16:9-12, Nam 28:26-31.

✠ 2:3: Mat 3:11 ✠ 2:4: Wok Me 4:31, Wok Me 10:44-46, Wok Me 19:6, Mak 16:17 ✠ 2:7: Wok Me 1:11 ✠ 2:9:

2Tim 1:15 ✠ 2:21: Rom 10:13 ✠ 2:22: Jon 3:2

rinahatən atukwatukw m kimiaha i mə in pərhiən rərhi pehe i ruvehe tukumiaha. Nəpən Iesu rinamavən ia rerimiaha fwe kupwən, Kumwesən rauvei pen niskaiien min, ramo nimtətien me mine narimnari asori me hiamətōni hiamərkərinari irə rəmwhen hiəuvəukurən raka. ²³ ✧ Nəpən Kumwesən ruvei pen Iesu ia rəgimiahaha, in ro iamīnhi irə mamesi pen a nətərigien səvənhi mine nəfe in ruvəukurən raka fwe kupwən mə tro. Nənə kimiaha hiōusi əpune Iesu ia noien nəha hiəno irə. Hiəmri pen in ia rəgi nəmə ərəha me, nənə hərui tərini pen in ia nei kamarkuau. ²⁴ ✧ Mətə Kumwesən rifi Iesu ia nəmisəien səvəi nemhəien, mo in rətui mwi. In rino iamīnhi irə ti nəri nə mə nemhəien ko rīpkəkwtəmhirī mhə Iesu. ²⁵ Rəmwhen ia nəgkiariien i Kig Tevit rīmāni irə minuə: ‘Iakamətə ik krau mik Iərimənu səiōu ia nəpən me.

Ikamarə ipaka tukw iou.

Nari riti riwən tro iou iakətəmnimwin.

²⁶ Ro iamīnhi irə rerik ragien pīk.

Tərhuik raməgnəgini ik Iərimənu səiōu.

Nipwraik mwi trarə amasan, məpwəh nehekiriən,

²⁷ ✧ ti nəri nə mə nəpən takemhə

tikəpwəh nəpwəhien iou iakarə Imwei Nəkur Həuvamhə.

Tikəpwəh nəseniien nipwrai iəmā ikinan səim rīmərīr.

²⁸ Ikinahatən raka iou ia suatuk me səvəi nimiruien.

Tiko iou krau mik krauarə rerik ramagien.’

²⁹ ✧ Piak me, iakuə takini pehe tukumiaha i mə Kig Tevit, kaha kupwən səkitaha, in rīpkəgkiari atukw a mhə irə. In ruvamhə. Kuvənimwi raka. Səvənhi kref raməmak ihi. Fwe tui meste pehe ipwet mine samətōni. ³⁰ ✧ Mətə in profet riti. Rukurən amasan mə Kumwesən rīməuvehi kwəsuahe mīni pen tukwe in minuə ti nəpən riti in ro kwənəkwus riti səvənhi ruvehi təmwehēkin mərīmənu. ³¹ ✧ Kig Tevit rīməkupwən mətōni Kristo† nəha mə trətui mwi ia nemhəien səvənhi. In nəha Kig Tevit rəgkiari irə ia Ol Sam nəpən rini minuə ‘Kumwesən trəpwəh nəpwəhien in ramarə Imwei Nəkur Həuvamhə. Nipwran tripkimərīr mhə.’ ³² ✧ Iesu nəha, Kumwesən rinəsuaəpwiri in ia nemhəien səvənhi. Kimaha i iahənətōni, mamhəni irapw mə ro nipərhiēnien. ³³ ✧ Kumwesən, tata səvəi Iesu, ruvehi utə in mukurei pen in ia nikaren mwatuk. In ruvei pen Nənimwin Ikinan min rəmwhen rino raka promes fwe kupwən mə tro. Iesu ruvehi Nənimwin nəha, mərhi pehe i. Nəri nəha hiamətə, mamhəregi Nənimwin Ikinan nəha. ³⁴ Kig Tevit rəpwəh nutəien fwe ia neiai, mətə in atukwatukw nəha rəgkiari ia Kristo, mīni mə, ‘Kumwesən rini pen ti Iərimənu səiōu mə,

əkure ia nikarek mwatuk

³⁵ meste tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe, tikərpwi utə tipage nisum mi ia nirəha.’

³⁶ ✧ Ro iamīnhi irə kimiaha pam nəkur Isrel tihaməkeikei mhəukurən mə Iesu nəha hiənərui tərini pen ia nei kamarkuau, in nəha təkwtəkwuni Kumwesən ro in ruvehe mo Iərimənu mine Kristo.”

³⁷ ✧ Nəpən nərmama me nəha həregi nəgkiariien səvəi Pita, rerinraha rəpou pīk. Həres pen Pita mine aposol me i mə, “Piak me, təkwtəkwuni nəha tahəfo nəha?”

³⁸ ✧ Miregi Pita rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səkimiaha mhəuvehe pwəh iaho paptaes ia kimiaha ia nəghi Iesu Kristo. Tiho iamīnhi

✧ 2:23: Wok Me 4:28, 1Pit 1:20 ✧ 2:24: Wok Me 3:15 ✧ 2:27: Wok Me 13:35 ✧ 2:29: 1King 2:10, Wok Me 13:36 ✧ 2:30: 2Saml 7:12, Sam 89:3-4, Sam 132:11 ✧ 2:31: Sam 16:10 † 2:31: Nəgkiariien i ‘Kristo’ nəgkiariien riti səvəi nəkur Kris kupwən. Nipwran mə iəmā kətəgi pen oel ia nukwənen. Fwe kupwən nəpən tuhəmter kig riti, hətəgi pen oel ia nukwənen. Ətoni ro Fas Samuel 10:1 mine Fas Samuel 16:13. Nənə profet kupwən me həmāni mə iərmama riti truku pen ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit, nənə in truvehe mo kig irə. Nəkur Isrel kamheitenhi iəmā nəha truvehe. Kani nəghin nə mə ‘Kristo.’ Ətoni ro ikin Seken Samuel 7:12. ✧ 2:32: Wok Me 1:8 ✧ 2:33: Wok Me 1:4, 7:55-56 ✧ 2:36: Wok Me 5:30-31 ✧ 2:37: Luk 3:10,12, Wok Me 16:30 ✧ 2:38: Luk 24:47, Wok Me 3:19

irə mine nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha. Kimiaha tihəuvehi Nənimwin Ikinan. ³⁹ ✧ Promes nəha raməmak tukumiaha, maməmak mwi ti nərīmiaha me, mine nərmama səməme kamharə isipwin. Raməmak ti nərmama me pam səməme Iərimənu Kumwesən səkitaha trəkwein ia nirəha.”

⁴⁰ ✧ Pita rini irapw nəgkiariien me ripik mwi ti nirəha i, maməkeikei minraha, mamini mə, “Nərmama ipwet mine hamo noien ikou. Tiharaka ia nirəha ti nəri nə mə Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənraha.” ⁴¹ ✧ Ia nəpin nəha nərmama me həpik həmwhen ia 3000 həni nīpərhienien ia nəgkiariien səvəi Pita, mhəuvehe, ko paptaes ia nirəha.

Narəien səvəi nərmama me səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu

⁴² ✧ Ia nəpin me irəha kamhousəsimwin irəha me, mamhətərig nəgkiariien sə aposol me kamhahatən irəha irə. Kamhəkwsen bred, mamhani pəri nari, mamhəfwaki pəri.

⁴³ ✧ Nərmama me pam kamhəhekir, ti nəri nə mə Kumwesən rauvei pen nīskaiien m aposol me səvəi Iesu. Ia nīskaiien nəha irəha kamho nīmtətien me ripik mine narimnari me nərmama kamhətoni hamərkərinari irə. ⁴⁴ ✧ Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu, kamharə pəri ia kwopun kuatia, mamhəuai narimnari me səvənraha minraha me. ⁴⁵ Irəha kamhəmri pen nəmri nari ia səvənraha tiprənə mine nautə me mamhəuvehi mane irə. Nəpin nari riti riwən ti nirəha riti, kamhəuai mane nəha, mamhəuvei pen m iərmama nəha. ⁴⁶ ✧ Ia nəpin me kamhavən pəri, mamhəuvən fwe ia nimwə səvəi Kumwesən. Fwe ia nəkwai nimwə me səvənraha, kamhəkwsen bred, mamhani pəri nari. Rerīnraha ragien. ⁴⁷ ✧ Kamhəgnəgini Kumwesən. Nəpin nərmama me hətoni irəha, kamhəsiai irəha. Ia nəpin me Iərimənu rauvehimīru nərmama me nepwin mwi, nənə həuvehe mho kuatia irəha minraha.

3

Pita romasan iərmama riti nīsun mi krouemhə

¹ ✧ Ia nəpin riti, tri klok ia nərUARƏV, nəpin səvəi nəfwakiien ruvəuvehe. Pita mine Jon krouutə pen fwe ia nimwə səvəi Kumwesən. ² ✧ Iərmama riti fwe ikin. Nəpin rīnətui pehe nīsun mi krouemhə ko ripkavən mhə. Ia nəpin me in me nepwin həuvehi mhəkure pen i ia nīkare nimwə səvəi Kumwesən ipaka ti təpinhə nəha kani mə Təpinhə sə Ramasan. Nəpin nərmama me kamhəuvehe mə tuhəuvnimwə, iərmama nəha ramase mane minraha. ³ Pita mine Jon krouvehe ipaka mə trouuvnimwə ia nimwə səvəi Kumwesən. Nəpin iərmama nəha rətoni, rase mane minrau. ⁴ ✧ Pita mine Jon krouəti pen rouətə in. Pita rini mə, “Tiko mətī pehe mətə kimrau.” ⁵ Iərmama nəha rəti pen mətə irau. Rerīn ramrhi mə rosi trouvei pen nari riti min.

⁶ ✧ Mətə Pita rini pen tukwe in mə, “Səiou silva mine kol riwən, mətə nəfe iakəuvehi takuvei pehe mik. Ia nəghi Iesu Kristo, iəmə Nasaret, tiko mərəer mavən.” ⁷ Pita ruvehi rəgīn mwatuk mivi utə. Təkwtəkwuni a iərmama nəha nīsun mi krouvehe rouskai. ⁸ ✧ Riskəmter mavən, mukurirə ia Pita mine Jon, mharuvnimwə ia nimwə səvəi Kumwesən. Ramavən, maməruərau utə, maməgnəgini Kumwesən. ⁹ Nərmama me pam həti pen mhətə iərmama nəha ramavən maməgnəgini Kumwesən. ¹⁰ Hətə həukurən mə iərmama nəha in nəha raməkure rerīn mamase mane fwe ia nīkare nimwə səvəi Kumwesən ipaka ti Təpinhə sə Ramasan. Irəha həkərinari irə. Nənimenraha rier ti nəfe kino irə.

Pita raməvisau fwe ia nimwə səvəi Kumwesən

¹¹ Iərmama nəha raməgher pen ia Pita mine Jon. Nərmama pam haiu mhəuvehe ti nirəhar fwe ia kwopun nəha kani mə Vranda səvəi Solomon. Nənimenraha rier. ¹² Nəpin Pita rətə nərmama me nəha, rini pen ti nirəha i mə, “Nəmə Isrel. Rəfo hiamərkərinari

✧ 2:39: Aes 57:19 ✧ 2:40: Dut 32:5, Fil 2:15 ✧ 2:41: Wok Me 2:47, 4:4, Wok Me 5:14 ✧ 2:42: Wok Me 20:7
 ✧ 2:43: Wok Me 5:11 ✧ 2:44: Wok Me 5:12, 6:8, Wok Me 4:32-35 ✧ 2:46: Luk 24:53 ✧ 2:47: Wok Me 2:41, 6:7, Wok Me 11:21,24 ✧ 3:1: Wok Me 10:3,9,30 ✧ 3:2: Jon 9:1, Wok Me 14:8 ✧ 3:4: Wok Me 14:9 ✧ 3:6: Wok Me 3:16, 4:10, Wok Me 16:18 ✧ 3:8: Jon 5:14, Wok Me 14:10

ia iærmama i? Hiamæti pehe mamhætæ kimrau ti næfe? Hiamæfætærig iræ? Ko kimrau iaromasan iærmama i ia sækimrau atukw niskaiien uæ ti næri næ mæ kimrau iæmæ ikinan mi? Rekæm! ¹³ ✨Kumwesæn sævæi Epraham mine Aesak mine Jekop, Kumwesæn sævæi kaha kupwæn me sækitaha, in ruvehi utæ næghi Iesu, iæmæ sæ ramo tukwini nari min. Iesu næha hiæuvei pen ia rægi nækur Rom. Næpin Paelat rini mæ træsæni Iesu rier irapw ia kalapus, hiærer ia nænime Paelat, mamhæni mæ hiæpwæh nokeikeiien mæ tro iamînhi iræ. ¹⁴ Iesu næha in iæmæ atukwatukw mine iæmæ ikinan, mætæ kimiaha hiænpwæh in, mhæres pen Paelat i mæ tripkæsæni mhæ in rier irapw ia kalapus mætæ træsæni a iærmama sæ rinousi æpune iærmama rier irapw. ¹⁵ ✨Ia noien næha hiænousi æpune iæmæ sæ in Nukune Nimiruien. Mætæ Kumwesæn rino in rætui mwi ia nemhæien. Kimaha iahænætoni næri næha, mamhæni irapw mæ ro nipærhienien. ¹⁶ Nægse næghi Iesu næha in næha rino nisui iæmæ i krouvehe rouskai. Hiamætoni iæmæ i, mhæukuræn in. In rini nipærhienien ia næghi Iesu, mo pen ramærer ia næmrimiaha nipwran rinæsanin pam.

¹⁷ ✨Piak me iakukuræn mæ ia næpin næha hiænousi æpune Iesu, kimiaha mine næmæ asori me sækimiaha hiæreirei næfe næha hiamæ. ¹⁸ ✨Mætæ ia noien næha hiæno iræ Kumwesæn rino nægkiariien me sævænhi sæ in rimæuvei pen m profet kupwæn me sævænhi hæuvæuvehe mhæuvæukuæ. Profet me næha hamækupwæn mhæni irapw mæ Kristo sævænhi tramækeikei miregi næmisæien. ¹⁹ ✨Ro iamînhi iræ kimiaha tihamækeikei mhæærig ia noien æræha me sækimiaha pwæh Kumwesæn raikuas raka næræhaien me sækimiaha. ²⁰ Trini minuæ hio iamînha iræ, næpin sævæi napwisien truku pen ia næmri Kumwesæn. In træhi pehe Kristo sæ kimæni irapw fwe kupwæn mæ truvehe tukumiaha. Kristo næha iakani in Iesu. ²¹ In tramækeikei maræ fwe ia neiai meste Kumwesæn tro narimnari me hæuvehe mho sæ vi ræmwhen ia profet ikinan me sævænhi fwe kupwæn hæmæni. ²² ✨Moses rimæni mæ, 'Iærimænu Kumwesæn sækimiaha truvehi utæ profet riti ræmwhen ruvehi utæ iou. Profet næha truku pen ia kimiaha in piævimiaha riti. Tihamækeikei mhætærig ia narimnari me pam profet næha trini pehe tukumiaha i. ²³ Trini minuæ iærmama riti ræpwæh nætærigien ia profet næha, Kumwesæn truvehi raka in, mæpwæh nævsini penien in ia nærmama me sævænhi.'

²⁴ Samuel mine profet me pam sëmæme hænækuriræ pen i mhæuvehe hæmæni narimnari me i kamo ipwet mine. ²⁵ ✨Nækur Isrel, kimiaha næ nipwnæti profet kupwæn me. Kimiaha næ nipwnæti kaha kupwæn me. Promes næha Kumwesæn rimæuvei pen minraha in næ promes sækimiaha. In rimæni pen ti Epraham i mæ, 'Iærmama riti truku pen ia kwænækwus sæim. Namasanien sæiou truku pen iræ, mevæn ti nærmama me pam ia tænæmtænæ me.' ²⁶ ✨Næpin Kumwesæn ruvehi utæ Tini, in rukupwæn mæhi pehe i tukumiaha nækur Isrel mæ trækwein amasan m kimiaha, mo hiæpwæh næræhaien me sækimiaha."

4

Pita mine Jon krouærer ia næmri næmæ asori me

¹ ✨Næpin Pita mine Jon krauægkiari ihi m nærmama, pris me mine Satusi me* hæuvehe iræha iæmæ asori sævæi naruagæn me sëmæme kamhætui ti nimwæ sævæi Kumwesæn. ² ✨Niemaha ræpi iræha ti næri næ mæ Pita mine Jon krauahatæn nærmama me, rauni mæ Iesu rinætui mwi ia nemhæien sævænhi. Ia nægkiariien næha krauahatæn pen mæ nærmama sëmæme hæuvamhæ tuhætui mwi. ³ ✨Næmæ asori me næha hækwætæmhiri irau, mætæ ti næri næ mæ rinamæruaræv, hosæ pen irau ia kalapus mæ trouæmak fwe ikin roueste trakwakwi. ⁴ ✨Mætæ nærmama me sëmæme hæmæregi nægkiariien sævænrau, hæpik ia niræha hæni nipærhienien ia Iesu. Kævsini nærman me æpa sëmæme hæni nipærhienien ia Iesu, iræha pam ipaka faef-taosen.

✨ 3:13: Eks 3:6,15, Mat 22:32, Luk 23:13-25, Wok Me 2:23, 7:32 ✨ 3:15: Wok Me 1:8, 2:36, Wok Me 4:10 ✨ 3:17: Luk 23:34, 1Tim 1:13 ✨ 3:18: Luk 24:27 ✨ 3:19: Wok Me 2:38 ✨ 3:22: Dut 18:15,18-19, Wok Me 7:37 ✨ 3:25: Jen 22:18, Kal 3:8 ✨ 3:26: Wok Me 13:46 ✨ 4:1: Luk 22:4,52 * 4:1: ævsini mwi Mak 12:18. Satusi me hæni mæ iærmama sæ ruvamhæ ko ripkætui mhæ mwi ia nemhæien sævænhi. ✨ 4:2: Wok Me 23:8 ✨ 4:3: Wok Me 3:1 ✨ 4:4: Wok Me 2:41

⁵ Kīni rakwakwi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mine elta me mine nahatən me səvəi Loa housəsımwīn irəha me fwe Jerusalem. ⁶ Irəha housəsımwīn irəha me irəha pris asori anan nəghīn nə Anas, mine Kaeafas, mine Jon, mine Aleksanta, mine sin sin mwi irəha kwənəkwas səvəi pris asori anan. ⁷ ✠ Irəha həuvehi Pita mine Jon, mhərpwi irapw irau ia kurkwanraha, mhəres pen irau i mə, “Sin ruvei pehe niskaiien m kimirau uə irauo nəri i ia nəghi sin?”

⁸ ✠ Ia nəpīn nəha Pita rerīn ruvehe mukuər ia Nənimwīn Ikinan, rīni pen ti nirəha i mə, “Kīmiaha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mine elta me. ⁹ Təkwtəkwuni hiaməres pehe kīmrau i ia namasanien sə iarouo m iərmama i nisun mi krouemhə. Hiaməres mə iarouəfo irə ro in ruvehe məsanīn. ¹⁰ ✠ Ramasan. Kīmiaha pam i tihaməkeikei mhəukurən. Nəkur Isrel me pam mwi tuhaməkeikei mhəukurən. Iəmə i ramərer ia nəmrīmiaha nisun mi krouskai, ti nəri nə mə iaromasan in ia nəghi Iesu Kristo, iəmə Nasaret. Hīənəruī tərīni pen in ia nei kamarkuauī, remhə, mətə Kumwesən rīno in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. ¹¹ ✠ Iesu in iəmə nəha Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, mamīni mə,

‘Kəruətərei nəha kīmiaha nəmə hiamuvrhəkin nimwə hīnuə rərəha, mhəpwəh, təkwtəkwuni nəha ruvəuvehe mīno kəruətərei sə rəpi raka pam kəruətərei me, məkwtəmhirī əknekīn pam nimwə.’”

¹² ✠ Pita rirīpīn nəgkiariien mīni mə, “Iesu əpa rauvehi niskaiien ti nuvehimīruīen kitaha. Ia tənəmtənə me pam, iərmama riti mwi riwən Kumwesən rərhi pehe i mīni mə tsaməkeikei mhahatətə ia nəghīn mə in truvehimīru kitaha.”

¹³ Nəpīn nəmə asori me hətoni mə Pita mine Jon krouəpwəh nehekīrien ia nəmrīnraha, həkərīnari irə. Hənətə sas mə irau iəmə auər a mi. Krouəpwəh nevənien ia kwopun sə kaukurən nari ikīn. Irəha hamətərig tukwe, mhəukurən mə irau nəha krīnamavən pəri irəha Iesu fwe kupwən. ¹⁴ Mətə ko həpwəh nīniien nəgkiariien riti, ti nəri nə mə hətoni iəmə nəha krīnomasan nisun mi ramərer ia nīkarenrau. ¹⁵ Ia nəpīn nəha nəmə asori me həni mə irəhar tuharevən fwe iruə. Nəpīn harier irə, kamhəgkiari mīnraha me mə, ¹⁶ ✠ “Tso nəfe ia iəmənmi nəha? Nəkur Jerusalem me pam həukurən mə krīno nīmtətien asori nəha. Ko kitaha səpwəh nīniien mə neikuəien. ¹⁷ Mətə rərəha mə nəgkiariien nəha truvirīs mevən mwi ti nərmama me. Pwəh sənise pen əknekīn ti nirau i mə trouəpwəh mwi nīniien nəghi Iesu i ti iərmama riti mwi.”

¹⁸ ✠ Irəha həkwein irəhar haruvnimwə pehe mwi. Həni pen ti Pita mine Jon mə trouəpwəh mwi nīniien uə nahatənien nərmama me ia nəghi Iesu.

¹⁹ ✠ Mīregi Pita mine Jon krouni mə, “Kīmiaha əpa tihaməkeikei mhəkiri mə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən mə kīmrau taro nəkwən uə nəkwamīaha. ²⁰ Mətə kīmaha ko iahəpwəh nəkwumwi tərīniien tərhumaha. Tahaməkeikei mhəvisau irapw nəfe iahənətə mhəregi.”

²¹ Nənə nəmə asori me hənise əknekīn pen ti nirau i, mhərhi pen irau krauevən, mhəpkətə mhə suatuk riti ti nousīien irau. Rəknekīn ti nirəha ti nəri nə mə nərmama me haməgnəgīni Kumwesən ti nəfe irau krīno ia iəmə nəha nisun mi krouemhə. ²² Iəmə nəha krīnomasan in ia nəghi Iesu nuk səvənhi rəpi raka foti.

Nərmama me səvəi Iesu həfwaki

²³ Nəpīn Pita mine Jon krouier, krouevən rouətə nərmama me səvəi Iesu, nənə rouəvisau narīmīnari me pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həməni pen ti nirau i. ²⁴ ✠ Nəpīn irəha həregi, housəsımwīn irəha me mhəfwaki pəri m Kumwesən, mhəni mə, “Iərimənu Asori ikīno neiai mine tīprənə mine təsi mine narīmīnari me pam ia nirəhar. ²⁵ Fwe kupwən, nəgkiariien səim sə ruku pen ia Nənimwīn Ikinan, rier ia nīpəgi nəkwai iərmama səim sə ro tukwini nari mik, kaha səkimaha Kig Tevīt, mīni mə, ‘Rəfo nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel niemaha raməpi irəha?’

✠ 4:7: Mat 21:23 ✠ 4:8: Mat 10:19-20 ✠ 4:10: Wok Me 3:6,13-16 ✠ 4:11: Mat 21:42 ✠ 4:12: Mat 1:21
✠ 4:16: Jon 11:47 ✠ 4:18: Wok Me 5:28,40 ✠ 4:19: Wok Me 5:29 ✠ 4:24: Eks 20:11, Neh 9:6, Sam 146:6

Rəfo nərmama me ia tiprənə i haməkure ti nətərigien səvənraha, mətə hamo teki nari?

²⁶ Kig me ia tiprənə i həpnəpenə ti naruagəniēn.

Nəmə asori me pam housəsīmwin irəha me, mamhəni ərəha Iərimənu, mamhəni ərəha mwi Kristo səvənhi.'

²⁷ ✧Kumwesən, nəgkiariēn nəha ro nīpərhienien. Ia taon i Jerusalem, Kig Herot mine Ponjes Paelat hənousəsīmwin pəri irəha nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel mine nəkur Isrel. Irəha hənousəsīmwin irəha me, mhəmwəki Iesu iəmə ikinan səim sə ramo tukwini nari mik. ²⁸ ✧Irəha hənə narimnari me nəha mamhesi pen atukwatukw nəfe ikiməni mə tuko ia nətərigien səim. ²⁹ ✧Mətə Iərimənu, təkwtəkwwuni tikregi ro nəgkiariēn skai me nəha nəmə asori me həməni pehe tukumaha i. Kimaha iahase ik mə tikasitu ia kimaha. Kimaha i nərmama iahamo tukwini nari mik. Pwəh iahəvisau irapw nəgkiariēn səim, mhəpwəh nehekiriēn. ³⁰ Osə pehe rəgim əsanin, momasan nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha. Ia nəghi Iesu, iəmə ikinan sə ramo tukwini nari mik, pwəh kimaha iaho nīmtətien me mine narimnari me nərmama tuhətoni, həkərinari irə."

³¹ ✧Nəpīn həfwaki pam, Kumwesən rikiukiu ia kwopun nəha kamhəkure ikin. Rerīnraha ruvehe mukuər ia Nənīmwin Ikinan. Nənə həuvən mhəni irapw nəgkiariēn səvəi Kumwesən, mhəpwəh nehekiriēn.

Nərmama me səvəi Iesu hasitu ia nirəha me

³² ✧Ia nəpīn nəha nərmama səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu, rerīnraha mine nətərigien səvənraha ro a kuatia. Riti ia nirəha riwən raməpwtig ti nautə me səvənhi, mini mə səvənhi əpa. Mətə həuai narimnari me mhəuvehi rəmwhen ia nirəha me.

³³ ✧Aposol me kamhəvisau irapw skai mə Iesu Iərimənu rinətui pərhien mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə Kumwesən ramasitu asori ia nirəha ia namasanien səvənhi. ³⁴ ✧Nərmama me səvəi Iesu riti ia nirəha riwən rini mə nari riwən tənī tukwe, ti nəri nə mə sin sin ia nirəha səvənraha tiprənə uə nīmwə rarə həmri pen nəmri nari irə. Nəpīn kuvehi nənimen, həuvehi mane, ³⁵ mhəuvən, mhəfate pen ia nisui aposol me. Nənə aposol me həuai, mhəuvei pen m nərmama səməme nari riwən ti nirəha.

³⁶ ✧Iərmama riti nəha ikin nəghin nə Josef. In iəmə Isrel sə ruku pen ia kwənəkwws səvəi Livae. Rinətui ia tənə əmweris nəha Saepras. Aposol me həsegi pen nəghin sə vi mə Panapas. Nīpwrai nəgkiariēn nəha in i mə Iəmə sə Ramərpwi Əknekīn Nərmama. ³⁷ Josef i rəmri pen nəmri nari ia tiprənə səvənhi. Nəpīn kuvehi nənimen, ruvehi mane, mevən, mifate pen ia nisui aposol me.

5

Ananaeas mine pran səvənhi Safaera

¹ Mətə iərmama riti nəghin nə Ananaeas mine pran səvənhi Safaera krouəmri pen nəmri nari ia səvənrau tiprənə. ² ✧Nəpīn kuvehi nənimen, krouvehi mane, rouni pəri mə trouvehi raka nīpərin səvənrau. Kurirə irə Ananaeas ruvehi nīpərin a, mevən, mifate pen ia nisui aposol me, mameikuə mə mane me pam nəha rauvei pen.

³ Pita rini mə, "Ananaeas, rəfo ikəsəni Setan ruvehe mukuər ia rerim, mamə ikameikuə ia Nənīmwin Ikinan? Nəmri tiprənə sə kuvei pehe mik, rəfo ikəkwtəmhiri nīpərin səim? ⁴ Nəpīn ikəpwəh nəmri penien ihi nəmri nari irə, tiprənə ramo ihi səim irə. Nəpīn ikuvehi mane, ia nəpīn nəha mwi mane nəha ramo ihi səim irə. Mətə rəfo rerim rirhi mə tiko noien i? Ikəpwəh neikuəien ia nirak, mətə ikeikuə ia Kumwesən."

✧ 4:27: Mat 27:1-2, Luk 23:7-11, Wok Me 3:13 ✧ 4:28: Wok Me 2:23 ✧ 4:29: Efes 6:19 ✧ 4:31: Wok Me 2:4 ✧ 4:32: Wok Me 2:44 ✧ 4:33: Wok Me 2:47 ✧ 4:34: Wok Me 2:45 ✧ 4:36: Wok Me 11:22-26, Wok Me 13:2-3 ✧ 5:2: Wok Me 4:34-35

⁵⁻⁶ Nəpɪn Ananaeas rɪregi nəgkiariien nəha, təkwtəkɥuni a mwi rɪmwei memhə. Ntəmaruə me nepwɪn həskəmter, mhəvegi nɪpwran, mhəuvehi mhəier, mhəuvən mhənɪmwi. Nərmama me həregi həhekɪr.

⁷ Nəpɪn aoa kahar rukurau, pran səvəi Ananaeas ruvniwə pehe, mətə rəpwəh nukurənien mə səvənhi iərman ruvəmhə. ⁸ Pita rini pen tukwe in mə, “Tiko mini pehe ro tukw iou i mə nəmri tɪprənə sə kuvei pehe m kɪmirau, in pam i?”

Mɪregi Safaera rini mə, “Ouəh, nəmri tɪprənə ihi nəha?”

⁹ Mətə Pita rini pen tukwe in mə, “Rəfo kɪmirau iərman səim ɪrouni pəri mə tɪrouni mə mane me pam i? Ikukurən mə ko ikeikuə ia Nənɪmwin səvəi ɪərɪmənə? Ətə ro! Nərmama səməme hamənɪmwi səim iərman, ɪrəha fwe ia kwəruə. Tuhəuvehi mwi ik, mhəuvən fwe ɪruə.”

¹⁰ Təkwtəkɥuni a Safaera rɪmwei ia nisui Pita memhə. Nəpɪn ntəmaruə me həuvniwə pehe, hətə raməmək muvəmhə. Nənə həuvehi, mhəier, mhənɪmwi ia nɪkare səvənhi iərman. ¹¹ Nakalasia me mine nərmama səməme həregi nəri nəha, ɪrəha pam həhekɪr asori.

Aposol me kamho nɪmtətien me

¹² ✨ Ia nəpɪn nəha aposol me kamhavən ia reri nərmama me, mamho nɪmtətien me rɪpɪk mine narɪmnari me rɪpɪk nərmama hətoni mhərkərinari ɪrə. Ia nəpɪn me nərmama səməme kamhəni nɪpərhiienien ia Iesu kamhousəsɪmwin ɪrəha me ia vranda səvəi Solomon ia nɪmwə səvəi Kumwesən. ¹³ Nəpɪn nərmama əpnəpen a hətoni ɪrəha, həgnəgini ɪrəha, mətə həpwəh nevənien ipaka, ti nəri nə mə həhekɪr. ¹⁴ ✨ Mətə nərmən me həpɪk mine nɪprən me həpɪk kamhəuvehe ti Iesu ɪərɪmənə, mamhəni nɪpərhiienien ɪrə. ¹⁵ Aposol me kamho nɪmtətien me rɪpɪk ia Jerusalem. Ro pen nərmama me kamhəuvehi nərmama səməme nemhəien rarə ia nɪrəha, mhəuvehi, mhəuvən fwe ia suatuk, mhəmri pen ɪrəha ia təkure nɪkoukau me mine kafete me. ɪrəha kamho iamɪnhi ɪrə minuə Pita ruvehe mukurau mətə nənɪmwin a trukurau pen ia nɪrəha, nənə ɪrəha həuvehe mhəsənɪn. ¹⁶ ✨ Nərmama me fwe ia rukwənu me ipaka ti Jerusalem, ɪrəha mwi kamhəuvehi nərmama me səvənraha səməme nemhəien rarə ia nɪrəha mine səməme nənɪmwin ərəha me kamharə ia nɪrəha, kamhəuvehi ɪrəha, mhəuvehe, nənə aposol me ho ɪrəha pam həuvehe mhəsənɪn.

Nəmə asori me kamhometə aposol me

¹⁷ ✨ Ia nəpɪn nəha pris asori anan mine Satusi me nepwɪn housəsɪmwin pəri ɪrəha me. Rerɪnraha ramrhi ərəha aposol me səvəi Iesu. ¹⁸ Mo pen həkwtəmhirɪ ɪrəha, mhəuvehi puvnimwə ɪrəha ia kalapus. ¹⁹ ✨ Mətə ia nəpɪn ɪrə agelo riti səvəi ɪərɪmənə ruvehe məsevər ia təpinhə me səvəi nɪmwə nəha, miri ɪrapw aposol me, mini pen ti nɪrəha i mə, ²⁰ “Tihəuvən mhərər ia nɪmwə səvəi Kumwesən, mamhəni ɪrapw ti nərmama me nəgkiariien me pam ia nɪkaren səvəi nɪmiruien vi i.”

²¹ Ia nəpɪn rɪnamran həuvən fwe ia nɪmwə səvəi Kumwesən mamhəhatən nərmama rosi agelo rɪməni pen tukunraha i.

Nəpɪn pris asori anan mine in me nepwɪn həuvehe, housəsɪmwin nəmə asori me səvəi nəkur ɪsrel. Nəmə asori me nəha hərhi pen nərmama nepwɪn mə tuhəuvən fwe kalapus, mhəuvehi aposol me, mhəuvehi mhəuvehe. ²² Mətə nəpɪn nərmama me nəha kərhi pen ɪrəha həuvən ia kalapus, həpwəh nətoniien aposol me. Nənə hərərɪg, mhəni pen ti nəmə asori me i mə, ²³ “Kɪmaha ɪahəuvən mhətoni kalapus rəsɪsəg əknəkɪn. Nərmama səməme kamhətui ti kwopun nəha kamhərər tukuahag pam ia kwəruə me. Mətə nəpɪn həsevər ia təpinhə, kɪmaha ɪahəuvniwə, mətə nərmama me nəha həiwen.”

²⁴ Nəpɪn pris asori me mine ɪmə asori səvəi naruagən me səməme kamhətui ti nɪmwə səvəi Kumwesən həregi nəgkiariien nəha, nətərɪgɪen səvənraha rəvsəsɪni pɪk ti aposol me. Həreirei mə nəfe ro ɪrəha.

✨ 5:12: Wok Me 2:43, 14:3 ✨ 5:14: Wok Me 2:41, 21:20 ✨ 5:16: Mak 6:56, Wok Me 19:11-12 ✨ 5:17: Wok Me 4:1-2,6 ✨ 5:19: Wok Me 12:7-10

²⁵ Ia næþin naha iærmama riti ruvniwæ pehe, mini pen ti niraha i mæ “Næmæ me naha hiænæsisæg tukuahag ia niraha, iraha fwe ia niwæ sævæi Kumwesæn kamhahatæn nærmama me.” ²⁶ ✧ Nænæ iæmæ asori sævæi naruagæn me sæmæme kamhætui ti niwæ sævæi Kumwesæn riskæmter, miri naruagæn me nepwin sævænhi, mhæuvæn, mhækwætæmhiri aposol me, mhæiri iraha mhæuvehe. Mætæ hæpwæh nousiien iraha, ti næri næ mæ hæhekir nærmama me. Kamo nærmama me hækwæi iraha ia kæræuæterei.

²⁷ Iraha hæuvehi aposol me mhæuvehe, mhærpwi irapw iraha ia næmri næmæ asori me. Nænæ pris asori anan rægkiari minraha, ²⁸ ✧ mini mæ, “Iahæuvæni pehe raka nægkiariien skai tukumiaha i mæ tihæpwæh ræ nahatænien nærmama ia næghi iæmæ naha. Mætæ hiænæruï nækwamaha. Hætæ ro. Tækwætækwuni naha nærmama me pam ia Jerusalem hæuværegi raka nægkiariien sækimiaha. Ræfo mæ tihærukwi pehe nemhæien sævæi iæmæ naha ia kimaha.”

²⁹ ✧ Mætæ Pita mine aposol me hæni pen ti næmæ asori me i mæ, “Kimaha tahamækeikei mho nækwæi Kumwesæn, riþko mhæ nækwæi nærmama. ³⁰ ✧ Kimiaha hiænousi æpune Iesu ia noien naha hiæno iræ, mhærukwi utæ ia nei kamarkuauï. Mætæ Kumwesæn sævæi kaha kupwæn me sækitaha rino rætui mwi ia nemhæien sævænhi. ³¹ ✧ Kumwesæn i ruvæuvehi utæ raka in mukurei pen in ia nikaren mwatuk mæ in iæmæ sæ triri nærmama mine iæmæ sæ truvehimiru nærmama. Kumwesæn ro iamînha iræ mæ truvei pehe næþin m kitaha nækur Isrel. Trini minuæ særærig ia noien æræha me sækitaha, Kumwesæn trenouenou noien æræha me sækitaha, mæpwæh næriþwinien. ³² ✧ Kimaha iahænætæ narimnari me naha, mamhævisau irapw mæ ro niþærhienien. Nænimwin Ikinan sæ Kumwesæn rauvei pen m nærmama sæmæme hamo nækwæn in mwi ramærer kimaha min.”

³³ ✧ Næþin næmæ asori me hæregi nægkiariien sævæi aposol me niemaha ræpi iraha. Hænuæ tuhousi æpune iraha. ³⁴ ✧ Mætæ iæmæ asori riti naha ikin ia rerinraha næghin næ Kamaliel. In Farisi riti. In iahatæn riti sæ ramahatæn Loa sævæi Moses. Nærmama pam kamhæsiai in. In riskæmter, mini pen ti naruagæn me mæ, “Tiho mhæuvehi næmæ i mhæier. Pwæh kimaha iahægkiari ouïhi a.” ³⁵ Næþin aposol me hæier iræ, Kamaliel rægkiari pen m næmæ asori me i mæ, “Næmæ Isrel, tihætærig amasan ti næfe hiamo ia næmæ me i. ³⁶ ✧ Rerimiahaha trirhi Teutas fwe kupwæn.* Rini mæ in iærmama riti. Nærmama hæþik, ipaka ti 400, hæuvæn mhækuriræ i. Mætæ kousi æpune iæmæ naha. Nærmama sæmæme kamho nækwæn havæn kirkiri. Kusen sævænraha ræsas miwæn. ³⁷ ✧ Kuriræ ikin, ia næþin sæ kamævsini nærmama me iræ, Jutas iæmæ Kalili† rærer mivi nærmama hæþik hæuvæn mhækuriræ i. Mætæ in mwi kousi æpune. Nærmama sæmæme kamho nækwæn havæn kirkiri. ³⁸ Ro iamînhi iræ iakuæ takini pehe tukumiaha i mæ, næmæ me i hamærer ia næmritaha ipwet, ramasan mæ tihæpwæh iraha, mhæfi raka rægimiahaha ia niraha. Trini minuæ næri naha hamo ruku pen ti iærmama, træsas miwæn. ³⁹ Mætæ trini minuæ Kumwesæn ramærer kuriræ ia niraha, ko hiæpwæh niniseien iraha. Tihætærig amasan ti næfe hiamo ia næmæ me i. Kitaha særeirei, mætæ ræraha mæ tihætæ sas kuriræ mæ hiamousari m Kumwesæn.”

⁴⁰ ✧ Ro iamînhi iræ næmæ asori me ho rosi Kamaliel rimæni pen ti niraha i. Hækwæin mwi aposol me hæuvniwæ pehe, mhærisi iraha, mhænise pen æknekîn ti niraha mæ tuhæpwæh nævisauien mwi m nærmama ia næghi Iesu, nænæ mhæfi raka rægînraha ia niraha.

⁴¹ ✧ Aposol me hæier ia næmri næmæ asori me sævæi nækur Isrel, mamhagien, ti næri næ mæ Kumwesæn rætæ iraha mæ hæmwhen ko naurisien minraha ti næghi Iesu. ⁴² ✧ Nænæ ia næþin me kamhæuvæn fwe ia niwæ sævæi Kumwesæn, mamhæuvæn mwi ia niwæ me, mamhæriþin, mamhahatæn nærmama me, mamhævisau minraha mæ Iesu in Kristo.

✧ 5:26: Mat 14:5 ✧ 5:28: Wok Me 4:18, Mat 27:25 ✧ 5:29: Wok Me 4:19 ✧ 5:30: Wok Me 3:15 ✧ 5:31: Wok Me 2:33-34, Efes 1:20, Hip 2:10, 12:2 ✧ 5:32: Wok Me 1:8 ✧ 5:33: Wok Me 7:54 ✧ 5:34: Wok Me 22:3 ✧ 5:36: Wok Me 21:38 * 5:36: Teutas in iærmama riti rimæiri nærmama me sævænhi mæ tuhæuvæn mharuagæn iraha nækur Rom. Ræpwæh nokeikeiien mæ nækur Rom tuhærimænu ia nækur Isrel. ✧ 5:37: Luk 2:1-2 † 5:37: Jutas in iæmæ Kalili riti. Fwe kupwæn rimæiri nærmama me sævænhi hæuvæn mharuagæn iraha nækur Rom. ✧ 5:40: Wok Me 4:18 ✧ 5:41: Mat 5:10-12, 1Tes 4:13 ✧ 5:42: Wok Me 9:22, 17:3

6

Nasituien me irəha pam sefen

¹ ✨Nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhəpik mwi. Ia nəpın nəha nəkur Isrel səməme kamhəgkiari ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris həvisə irəha nəkur Isrel səməme kamhəgkiari ia nəgkiariien Hipru. Nəkur Isrel səməme kamhəgkiari ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris həni mə ia nəpın me, nəpın kauvei pen mane mine nəveginien m nərmama me trasitu ia nirəha, kipkuvei pen mhə m nıpran me səvənraha səməme nərmaman me səvənraha həuvamhə. ² Ro iaminhi irə, aposol me twelef həkwein pen nərmama me səvəi Iesu mə irəha pam tuhəuvehe. Nəpın həuvehe, aposol me həni pen ti nirəha i mə, “Kimaha iahaməvisau irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən. Ripkatukwatukw mhə mə tahəpwəh wok nəha mhəuvehe mhəsui raka nəveginien. ³ ✨Ro pen piəvmaha me, kimiaha tihərpwi rəgimiahaha ia nərmaman me sefen ia kimiaha nəghınraha ramasan, rerınraha rukuər ia Nənimwin İkinan, nukurənien səvənraha rəpwəmwis. Kimaha tahəuvehi utə irəha mə tuhəsui raka nəveginien. ⁴ Mətə wok səkimaha tahaməfwaki, mamhəvisau irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən ia nəpın me.”

⁵ ✨Nərmama me pam səvəi Iesu rerınraha rəgien ti nəgkiariien nəha səvəi aposol me. Hərpwi rəginraha ia Stifen, iərman riti nahatətəien səvənhi riskai, rerın rukuər ia Nənimwin İkinan. Hərpwi mwi rəginraha ia Filip, mine Prokoras, mine Nikanor, mine Timon, mine Pamenas, mine Nikolas, iəmə Antiok. Ripko mhə in iəmə Isrel, mətə ramarə ia narəien səvənraha. ⁶ ✨Irəha həiri nərmaman me nəha sefen, mhəuvehe, mhərer ia nəmri aposol me. Aposol me həmrutə rəginraha ia nirəha, məfwaki mınraha.

⁷ ✨Ia nəpın nəha nəgkiariien səvəi Kumwesən rauviris mamevən. Nərmama me səvəi Iesu fwe Jerusalem həuvehe mhəpik mwi. Pris me nəpwin həuvehi nahatənien səvəi Iesu, mhahatətə irə. Pris me nəha həpik kwopti.

Nəkur Isrel həkwətəmhiri Stifen

⁸ ✨Stifen in iərmama riti Kumwesən rauvei pen niskaiien min, mamasitu irə ia namasanien səvənhi. Nəpın riti Stifen ramavən ia reri nərmama, mamə nımtətien asori me mine narımnari me nərmama hətoni, hamərkəri asori nari irə. ⁹ ✨Mətə nərmama me nəpwin nəha ikin. Irəha nərmama səvəi nimwəfwaki riti səvəi nəkur Isrel kani mə Nimwəfwaki Səvəi Nərmama Me Kınifi Raka Nari ia Nirəha.* Nəpwin həuku pen fwe Saerin mine Aleksantria. Nəpwin mwi həuku pen fwe Silisia mine Esia. Irəha həskəmter mamhousari m Stifen. ¹⁰ ✨Mətə rəknekın ti nirəha. Ko həpkousi tərini mhə nəgkiariien səvənhi, ti nəri nə mə Nənimwin İkinan rauvei pen nukurənien min.

¹¹ ✨Ro iaminhi irə hərəku pen nərmama nəpwin mə tuheikuə irə. Nərmama me nəha həskəmter, mhəni mə, “Kimaha iahəregi iəmə i raməgkiari ərəha ia Moses mine Kumwesən.”

¹² Nəpın nərmama me mine nəmə asori me səvənraha mine nahatən me səvəi Loa həregi nəgkiariien nəha, niemaha rəpi irəha. Həuvən ti Stifen, mhəkwətəmhiri, mhəuvehi mhəuvən, mhərpwi irapw in ia nəmri nəmə asori me səvəi nəkur Isrel.

¹³ ✨Irəha hərpwi irapw nərmama nəpwin mə tuheikuə ia Stifen. Nərmama me nəha həni mə, “Ia nəpın me iəmə i ramini ərəha kwopun ikinan i mine Loa səvəi Moses. ¹⁴ Iahəregi rini mə Iesu nəha iəmə Nasaret in trousi testesi nimwə səvəi Kumwesən, mərarki narəien sə Moses riməuvei pehe m kitaha, məmri səpə riti.”

¹⁵ Nəmə asori me pam səvəi nəkur Isrel haməkure ia nousəsımwinien səvənraha, mamhəti pen mamhətə Stifen, mhətoni mə nənimen rəmwhen ia nəmri agelo riti.

✨ 6:1: Wok Me 4:35 ✨ 6:3: 1Tim 3:7 ✨ 6:5: Wok Me 8:5 ✨ 6:6: Wok Me 13:3, 14:23 ✨ 6:7: Wok Me 2:41, 16:5 ✨ 6:8: Wok Me 2:43 ✨ 6:9: 2Tim 1:15 * 6:9: Nərmama me nəha səməme kamhəfwaki ia nimwəfwaki nəha irəha nəkur Isrel. Fwe kupwən kamoslef ia nirəha, nəmə kınifi raka nari ia nirəha. Həpko mhə mwi slef ia nirəha. ✨ 6:10: Luk 21:15 ✨ 6:11: Mat 26:59-61 ✨ 6:13: Jer 26:11

7

Nəvisaiien səvəi Stifen

¹ Ia nəpən nəha pris asori anan rini pen ti Stifen i mə, “Rəfo irə? Nəgkariien i ro nīpərhiēnien?”

² ✨Miregi Stifen rini mə, “Piak me mine tata me, həregi ro. Fwe kupwən, nəpən kaha kupwən səkitaha Epraham ripkevən mhə ihi fwe Haran, Kumwesən asori rier irapw tukwe fwe Mesopotemia, ³ ✨mini pen tukwe in mə, ‘Tikier ia tənə imwam mine nəkur imwam, mier mevən fwe ia tiprənə takahātən ik irə.’

⁴ ✨Epraham rier ia tənə Koltia,* mevən marə fwe ia taon nəha Haran. Nəpən səvənhi tata remhə, Kumwesən rərui irapw mwi in ruvehe marə ia tiprənə i sə hiamarə irə ipwet mine. ⁵ ✨Mətə ia nəpən nəha Kumwesən ripkuvei pen mhə tiprənə riti ia kwopun i mə tro səvənhi irə. Ripkuvei pen anan mhə kwənpərin riti min. Mətə rino promes a mə tripkuvei pen min mine nīmwiwini me səməme tuhətui kurirə. Nəpən Kumwesən rīmāni promes nəha, tini Epraham ramiwən ihi. ⁶ ✨Nəgkariien sə Kumwesən rīmāni pen ti Epraham i ro iamīnhi irə: ‘Nīmwiwim me tuhəvən mharə ia tiprənə səvəi nərməpə. Nəkur ia kwopun nəha tuhəvehi pen wok skai mīnraha, mhometə irəha meste nuk fo hantret.’ ⁷ ✨Kumwesən rarə mīni mwi mə, ‘Mətə iou takərpwin noien ərəha səvəi nəkur me nəha nīmwiwim me tuhowok skai mīnraha. Kurirə irə nīmwiwim me tuhəier ia tənə nəha, mhəvehe, mhəfwaki pehe miou ia kwopun i.’ ⁸ ✨Ia nəpən nəha Kumwesən rini mə Epraham mine kwənəkwus me səvənhi tukaməkeikei kuvehi ninhum mīnraha. Noien nəha rahatən pen promes nəha Kumwesən rīməuvei pen m Epraham. Kurirə irə tini Epraham rətui, nəghin nə Aesak. Nəpən ruvehi nəpən eit səvənhi, səvənhi tata ruvehi ninhum min. Nənə Aesak rərəhi Jekop. Nənə Jekop rərəhi nərman me irəha pam twelef. Irəha me nəha kaha kupwən me səkitaha.

⁹ ✨Kaha kupwən me nəha səkitaha, rerinraha ramrhi ərəha piəvnraha Josef. Həuvehi pen in ia rəgi nərmama me nepwin, mhəvehi mane irə. Nərmama me nəha həuvehi Josef, mhəvən fwe Ijip. Ia kwopun nəha Josef ramowok slef, mətə Kumwesən ramarə tukwe, ¹⁰ ✨mauvehi raka in ia nīpəmpəmien me pam səvənhi. Nəpən Josef revən mərəer ia nəmri Fero, kig səvəi nəkur Ijip, Kumwesən ruvei pen namasanien mine nukurənien min. Ro pen Fero ruvei pen nasoriien m Josef. Nənə Josef ruvehe mo in iəmə asori ramətui amasan ti nəkur Ijip, nənə mamətui amasan mwi ti narimnari me sə kamo ia nəkwai nīmwə səvəi Kig Fero.

¹¹ ✨Kurirə ikin nəpən səvəi nukumhə ruvehe muvehi pam nəkur Ijip mine nəkur Kenan, mamə nərmama həmisə pik. Kaha kupwən me səkitaha hənamətui sənənraha nəveginien, mətə ruvəivən. ¹² ✨Nəpən Jekop riregi nəvisaiien mə nəveginien fwe Ijip, rərhi pen kaha kupwən me səkitaha mə tuhəvən fwe ikin. Ro səvi ti nīrəha ti nevənien ia kwopun nəha. ¹³ ✨Nəpən irəha həvən səro kəru irə, nənə Josef rini pui in ti piəvni me, nənə Kig Fero ruvehe mukurən nərmama ia kwənəkwus səvəi Josef. ¹⁴ ✨Kurirə irə Josef rərhi pen nəgkariien revən ti səvənhi tata Jekop irəha nərmama me pam ia kwənəkwus səvənhi mə tuhəvehe fwe Ijip. Irəha pam sefenti-faef nərmama. ¹⁵ ✨Nəpən Jekop riregi nəgkariien nəha, reiwaiu mevən fwe Ijip. Kurirə ikin in mine kaha kupwən me səkitaha hemhə fwe ikin. ¹⁶ ✨Nənə həuvehi nīpwrānraha mhərərig mhəvən fwe taon nəha Sekem, mhənīmwi irəha fwe ikin ia nīpəg riti sə Epraham rīməuvehi nənimen ti nīpwnəti iəmə asori riti nəghin nə Hamor.

✨ 7:2: Jen 11:31 ✨ 7:3: Jen 12:1 ✨ 7:4: Jen 11:31-12:5 * 7:4: Koltia nəghin riti mwi Pabilon.

✨ 7:5: Jen 12:7, 15:18, Jen 17:8, Dut 2:5 ✨ 7:6: Jen 15:13-14, Eks 12:40 ✨ 7:7: Eks 3:12 ✨ 7:8: Jen 17:9-14,

Jen 21:4 ✨ 7:9: Jen 37:11,28, Jen 39:1-3, Jen 39:21-23 ✨ 7:10: Jen 41:37-44, Sam 105:21 ✨ 7:11: Jen 41:54

✨ 7:12: Jen 42:1-5 ✨ 7:13: Jen 45:1-4,16 ✨ 7:14: Jen 45:9-11, Jen 46:27 ✨ 7:15: Jen 46:1-7, Jen 49:33

✨ 7:16: Jen 23:2-20, Jen 33:19, Jos 24:32

¹⁷ ✧ Ruvəuvehe ipaka ti nəp̄in nəha Kumwesən truvei pen tiprənə m kaha kupwən me səkitaha rəmwhen rino promes m Epraham fwe kupwən. Ia nəp̄in nəha nərmama me səkitaha fwe Ijip həuvehe mhasori mhəp̄ik. ¹⁸ ✧ Nənə kig əpə ruvehe mər̄imənu ia nəkur Ijip, mətə r̄inapkukurən mhə Josef. ¹⁹ ✧ In reikuə ia kaha kupwən me səkitaha, mamər̄hiər̄hi irəha mə tuhərui irapw nəkwər̄hakwər̄ha me sə həpkətui a i mə tuhemhə.

²⁰ ✧ Ia nəp̄in atukwatukw nəha Moses rətui. In ramasan p̄ik ia nəmri Kumwesən. Səvənhi tata mine mama krouətui amasan tukwe ia nəkwai nimwə səvənrau meste in ruvehi məkwə kahar. ²¹ ✧ Nəp̄in irau krouəmri irapw iruə, prən ouih̄i səvəi Kig Fero rətoni, mər̄əhi səvənhi, mətui amasan tukwe rəmwhen mə in tini anan. ²² Kinahātən Moses ia nukurənien me pam səvəi nəkur Ijip. Səvənhi nəgkiariien mine wok krouəsān̄in.

²³ Nəp̄in Moses reste nuk foti, rerin rir̄hi mə trevən mətōni piəvni me nəkur Isrel. ²⁴ ✧ In revən mətōni iəmə Ijip riti ramousi piəvni riti, mətə r̄ipkatukwatukw mə tro irə iam̄inha irə. Ro pen Moses revən mə trasitu ia piəvni, mər̄pw̄in pen noien səvəi iəmə Ijip ramo. Rousi iəmə Ijip nəha, mousi əpune. ²⁵ Moses rerin rir̄hi mə piəvni me tuhətōni mhəukurən mə Kumwesən ramər̄hi pen in mə truvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. Mətə irəha həpkətə sas mhə irə. ²⁶ Kini rakwakwi irə Moses revən mwi mətōni iəmə Isrel kəru krouousi irau me. In revən mə trəmri nəmər̄inuien ti nirau i, mini mə, 'Iəmənmi kimirau piəvmirau me a. Rəfo irouousi kimirau me?'

²⁷ Mətə iəmə sə ramousi ərəha anan piəvni rəsua raka Moses, mini mə, 'Sin r̄iməuvehi utə ik mə tikər̄imənu ia kimaha məkiri noien səkimaha? ²⁸ Rosi ikuə tikousi əpune iou rəmwhen ikinousi əpune iəmə Ijip nər̄ineiv?' ²⁹ ✧ Nəp̄in Moses r̄iregi nəgkiariien nəha, rap fwe Ijip, mevən mo in iərmama p̄wis p̄wis ia tənə Mitia. Ia kwopun nəha tini kəru krouətui, iər̄man mi.

³⁰ ✧ Kurirə irə nuk foti rukurau, nənə agelo riti səvəi Kumwesən rier pen ti Moses i fwe ia kwopun akwesakwes ikin, ipaka ti təkuaer Sinae, mamər̄er ia nei riti napw rauək irə, mətə r̄ipkahi əmwesi mhə. ³¹ Moses rətoni nei nəha rər̄kər̄inari irə. Nənə nəp̄in revən ipaka tukwe mə trəspau irə, reri Iər̄imənu ruvehe, mini mə, ³² 'Iou Kumwesən səvəi kaha kupwən me səim. Kumwesən səvəi Epraham mine Aesak mine Jekop.' Moses r̄iregi, mətə rehekir mətəm̄nimw̄in, mər̄pwəh nət̄i penien mətōni.

³³ Nənə Iər̄imənu rini pen tukwe in mə, 'Uvehi raka səim put, ti nəri nə mə tiprənə nə iakamər̄er ikin ro ikinan i. ³⁴ Iou iakinətə raka nərmama me səiou fwe Ijip. Kamometə irəha. Iakuvəregi raka nasəkien səvənraha. Nənə iou iakeiwaiu irapw pehe i mə takuvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. Tiko muvehe, təkwtəkuni takər̄hi pen ik ikevən fwe Ijip.'

³⁵ In nəha Moses sə kupwən nəkur Isrel həpwəh nokeikeiien in, mhəni pen tukwe in mə, 'Sin r̄iməuvehi utə ik mə tikər̄imənu ia kimaha məkiri noien səkimaha?' Mətə Moses nəha in nəha Kumwesən rər̄hi pen agelo riti səvənhi rier pen tukwe ia kwət̄i nei, mər̄hi pen in revən mə trər̄imənu ia nəkur Isrel, muvehi raka irəha ia rəgi nəkur Ijip. ³⁶ ✧ Moses nəha riri irəha mhəier ia Ijip, mhəuvən fwe ia Təsi Əruvər̄əv, mhəuvən mharə nuk foti fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Nənə ia kwopun me nəha ramo nimtət̄ien me mine narimnari me nərmama hətōni hamər̄kər̄inari irə.

³⁷ ✧ Moses nəha in nəha riməni pen ti nəkur Isrel i mə, 'Kumwesən truvehi utə profet riti rəmwhen ruvehi utə iou. Profet nəha truku pen ia kimiaha in piəvimiaha riti.'† ³⁸ ✧ Moses nəha in nəha ramarə irəha nəkur Isrel nəp̄in kamhavən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. In ramarə irəha kaha kupwən me səkitaha nəp̄in agelo nəha rəgkiari min ia Təkuaer Sinae. Kumwesən ruvehi pen nəgkiariien sə ram̄iru m Moses mə truvehi pehe m kitaha.

✧ 7:17: Eks 1:7 ✧ 7:18: Eks 1:8 ✧ 7:19: Eks 1:10-22 ✧ 7:20: Eks 2:2, Hip 11:23 ✧ 7:21: Eks 2:3-10
 ✧ 7:24: Eks 2:11-15 ✧ 7:29: Eks 2:21-22, Eks 18:3-4 ✧ 7:30: Eks 3:1-10 ✧ 7:36: Eks 7:3, 14:21, Nam 14:33
 ✧ 7:37: Wok Me 3:22 † 7:37: Profet nəha Moses riməni mə tripkuvehe in nəha Iesu. Əvsini mwi Dut 18:15. ✧ 7:38: Eks 19:3, Dut 5:5, 9:10, Wok Me 7:53

³⁹ ✠ Mətə kaha kupwən me səkitaha həpwəh nokeikeien mə tuho nəkwai Moses. Həsua karen in. Nənə rerinraha rinamrhi Ijip. Hokeikei mə tuhərərīg mhəuvən fwe ikin. ⁴⁰ ✠ Ro pen həni pen ti Eron i mə, ‘Tiko kumwesən me nepwin, pwəh həiri kitaha, ti nəri nə mə səreirei mə Moses nəha rīməiri raka kitaha ia tənə Ijip ruvəwəku.’ ⁴¹ ✠ Ia nəpin nəha irəha ho nənimwi kau riti. Nəpin həno pam, həpeki pehe nərimiru me mə tuhousi əpune irəha mhəuvei pen m nənimwi kau nəha. Irəha haməgnəgini nəri nəha həno ia rəginraha. ⁴² ✠ Ro iamini irə Kumwesən ruvehi pen təkutan minraha, məpwəh irəha həuvən mhəfwaki pen m meri, məkwə, mine kəməhau me. Rəmwhen ia nəgkariien i kimərai pen ia nəkukuə səvəi profet me rani:

‘Nəkur Isrel. Ia nəpin nəha hiənarə nuk foti fwe kwopun akwesakwes ikin, nərimiru me səməme hiamousi əpune, mamhəmri utə ia təkure nifatə, hiəuvei pehe miou uə rekəm?

Rekəm. Hiəpwəh nuvei peheien miou.

⁴³ Mətə hiaməuvehi nimwə tapolen səvəi kumwesən nəha Molek, mine kəməhau səvəi kumwesən nəha səkimiaha Refan.

Irau mi nəha kumwesən eikuə mi sə hiəno ia rəgimiaha mə tihaməfwaki pen minrau. Kimiaha hiamo iamini ro pen takuvehi raka kimiaha ia tiprənə səkimiaha hiəuvən ia nikare Pabilon.’

⁴⁴ ✠ Fwe ia kwopun akwesakwes ikin, Kumwesən rīməni pen ti Moses i mə traməkeikei mo nimwə tapolen riti. Moses ro, mesi pen atukwatukw rəmwhen ia Kumwesən rino rətoni. Kurirə ikin kaha kupwən me səkitaha həuvehi nimwə tapolen nəha mamhəuvən. ⁴⁵ ✠ Nəpin Josua riri kaha kupwən me səkitaha mə tuhəuvehe mhəuvehi raka tiprənə ia rəgi nəmə Kenan, həuvehi nimwə tapolen nəha, mhəuvehi mhəuvehe. Irəha kənamhəuvehe ia Kenan, Kumwesən raməkoui irapw nəmə ikin. Nimwə Tapolen nəha raməmak iamini meste nəpin səvəi Kig Tevit. ⁴⁶ ✠ Kig Tevit nəha Kumwesən rerin ragien tukwe. In rini pen ti Kumwesən i mə, ‘Ik Kumwesən səvəi Jekop. Ko ikəsəni iou iako nimwə riti sə tikamarə irə?’ ⁴⁷ ✠ Mətə Kumwesən rəpwəh nəseniien. Kig Tevit ripko mhə nimwə riti səvəi Kumwesən. Solomon ro.

⁴⁸ Mətə kitaha səukurən mə Kum wesən sə rasori anan, in ripkarə mhə ia nəkwai nimwə me səməme nərmama həno ia rəginraha. Rəmwhen ia nəgkariien i Profet Aesea rīməni mə,

⁴⁹ ‘Neiai in jea səiou sə iakaməkure irə mamərimənu.

Tiprənə in nəri sə iakamərpwi utə tipage nisuk mi irə.

Kimiaha ko hio nimwə riti mə takarə irə?

Kimiaha ko hio kwopun riti mə takarpwis ikin?

⁵⁰ Həni ro, sin rino narimnari me pam i?

Iou əpa Kumwesən iakino.’”

⁵¹ ✠ Stifen rini pen ti nəmə asori me i mə, “Kimiaha i kəmkapwəmiaha riskai. Nətərigien səkimiaha rīpitəv hiəmwhen ia nərmama səməme həreirei Iərimənu. Hiəpkrigi mhə nəgkariien səvəhi. Hiamo rəmwhen kaha kupwən me səkimiaha. Ia nəpin me hiamənise nəfe nari Nənimwin Ikinan rani pehe tukumiaha i. ⁵² ✠ Rəfo? Profet riti nəha ikin kaha kupwən me səkimiaha həpkometə mhə in? Rekəm! Həmwəki pam irəha, mhousi əpune səməme haməkupwən mhəni irapw mə Iəmə Atukwatukw riti truvehe. Nənə nəpin Iəmə Atukwatukw nəha ruvehe, kimiaha hiəuvei pen in ia rəgi nəmə Rom. Ia noien nəha hiouisi əpune in. ⁵³ ✠ Kimiaha hiəuvəuvehi raka Loa səvəi Kumwesən sə nagelo me həuvei pehe fwe kupwən, mətə hiaməruui Loa nəha ia nəpin me.”

Kəkwi əpune Stifen ia kəruətərei

✠ 7:39: Nam 14:3 ✠ 7:40: Eks 32:1,23 ✠ 7:41: Eks 32:2-6 ✠ 7:42: Jer 19:13 ✠ 7:44: Eks 25:40 ✠ 7:45: Jos 3:14-17, Jos 23:9, 18:1 ✠ 7:46: 2Saml 7:1-16, Sam 132:1-5 ✠ 7:47: 1King 6:1 ✠ 7:51: Eks 32:9, Jer 9:26, Aes 63:10 ✠ 7:52: 2Kron 36:16, Mat 23:31 ✠ 7:53: Wok Me 7:38, Kal 3:19, Hip 2:2

⁵⁴ ✧ Nəp̄in nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həregi Stifen raməgkiari, niemaha rəpi pik irəha. Kamhahi tərini revinraha tukwe. ⁵⁵ ✧ Mətə Stifen rerin ruvehe mukuər ia Nənimwin Ikinan. Rəkwətə ia nimagouagou, mətōni nukuraanien asori ruku pen ia kwopun Kumwesən ramarə ikin, mətōni mwi Iesu ramərer ia nikare Kumwesən mwatuk. ⁵⁶ ✧ Stifen rini mə, “Hətōni ro. Kəpuapen reitehi. Iakamətə Iəməti Iərmama fwe ia neiai ramərer ia nikare Kumwesən mwatuk.”

⁵⁷ Mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hasək əpwəmwis, mho tukuahag nəkwəreginraha. Irəha pam haiu, mhəuvən mə tuhəkwətəmhiri Stifen. ⁵⁸ ✧ Irəha həkwətəmhiri Stifen, mhəuvehi, mhəier ia Jerusalem, mənəmhwəki in ia kəruətərei mə tremhə. Nərmama səməme haməuəsi Stifen həpeki raka karkahu əpwəmwis me səvənraha, mhəfate pen ia nisui iərmama riti nəghin nə Sol.

⁵⁹ ✧ Nəp̄in kamhəkwi Stifen, raməfwaki mini mə, “Iesu Iərimənu, tikuvehi nənimwik.” ⁶⁰ ✧ Kurirə irə rinimwi nukurhun mi, məkwein əpwəmwis, mini mə, “Iərimənu, tikəpwəh nərpwinien noien ərəha i irəha kamho ia nirak.” Nəp̄in rini iamini irə, in remhə.

8

¹⁻² ✧ Sol rerin ragien a mə irəha housi əpune Stifen iamini. Nəp̄in Stifen ruvamhə raka, nəmə əfwaki me nepwin hənimwi nipwran mhasək asori tukwe.

Kinamometə nərmama me səvəi Iesu fwe Jerusalem

Ia nəp̄in nəha nərmama me nepwin həskəmter, mənəmhwətə asori nakalasia me fwe Jerusalem. Ro pen nakalasia me pam hap kirkiri mhəuvən fwe ia kwopun me ia tənə Jutia mine Sameria. Aposol me əpa kamharə fwe Jerusalem. ³ ✧ Sol mwi ramosari mə trouaha nakalasia me, mauvniwə ia niwə me kuatia kuatia, maməkwətəmhiri nərmən mine nipran, mauvehi puwnimwə irəha ia kalapus.

Filip raməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Iesu fwe Sameria

⁴ ✧ Mətə irəha nəha hənap kirkiri, mamhəuvən ia kwopun me, mamhəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Iesu. ⁵ Filip reiwaiu pehe ia taon riti fwe Sameria, maməvisau irapw Iesu Kristo m nərmama me fwe ikin. ⁶ Nərmama pam kamhətərig amasan ti nəfe Filip rani, ti nəri nə mə raməgkiari mamō nimtətien me. ⁷ ✧ Nərmama həpik nənimwin ərəha me həier ia nirəha, mamhasək əpwəmwis. Nərmama həpik mwi nisunraha me hemhə, ko həpkavən mhə, həuvehe mhəsanin. ⁸ Ro pen nəkur ia taon nəha rerinraha ragien asori.

⁹ Mətə iərmama riti nəghin nə Saemon, rinərə tui kwopti ia taon nəha, mamō nimtətien me ia niskaiien səvəi nəremhə me, mamō nəkur Sameria nənimenraha ramier. Saemon rani mə in iəmə asori. ¹⁰ Nəkur Sameria me pam kamhətərig ia nəgkiariien səvənhi. Nəkwərhəkwəha me men meste nəmə asori me kamhəni mə, “Iəmə i rauvehi niskaiien səvəi kumwesən nəha kani mə kumwesən asori.” ¹¹ Irəha kamhətərig ia nəgkiariien səvəi Saemon, ti nəri nə mə nəp̄in ripik ramo nimtətien me ia niskaiien səvəi nəremhə me, mamō nənimenraha ramier. ¹² Mətə nəp̄in Filip raməvisau irapw Iesu Kristo mine nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, nərmən me mine nipran me həni nipərhiēnien ia nəgkiariien amasan səvənhi. Nənə ko paptəes ia nirəha. ¹³ Saemon in mwi rini nipərhiēnien ia nəgkiariien səvəi Filip. Nəp̄in kino raka paptəes irə, Saemon rukurirə ia Filip, mamətōni nimtətien me mine narimnari asori me Filip ramo ia niskaiien səvəi Kumwesən. Nəp̄in rətōni, nənimen rier.

¹⁴ Kurirə irə, nəp̄in aposol me fwe Jerusalem həregi mə nəkur Sameria həuvəni raka nipərhiēnien ia nəgkiariien səvəi Kumwesən, hərhi pen Pita mine Jon mə trouevən rouətə irəha. ¹⁵ Irau kroueiwaiu pen fwe Sameria, rouəfwaki ti nirəha mə irəha tuhəuvehi Nənimwin Ikinan, ti nəri nə mə ¹⁶ Nənimwin Ikinan ripkeiwaiu mhə ihi ia nirəha. Mətə

✧ 7:54: Wok Me 5:33 ✧ 7:55: Mat 22:44, Wok Me 2:33-34, Wok Me 5:31 ✧ 7:56: Kol 3:1 ✧ 7:58: Wok Me 22:20 ✧ 7:59: Sam 31:5, Luk 23:46 ✧ 7:60: Luk 23:34 ✧ 8:1-2: Wok Me 7:58, 8:4, Wok Me 11:19 ✧ 8:3: Wok Me 9:1,13, 22:4, Wok Me 26:9-11 ✧ 8:4: Wok Me 6:5 ✧ 8:7: Mat 10:1, Mak 16:17

kino paptæes æpa ia niræha ia næghi Iesu Iærimænu. ¹⁷ ✠ Næpîn Pita mine Jon krouæmrutæ ræginrau ia nukwænenraha, hæuvehi Nænîmwîn Ikinan.

¹⁸ Saemon rætoni mæ aposol mi næha krouæmrutæ ræginrau ia nukwænenraha, nænæ Kumwesæn ruvei pen Nænîmwîn Ikinan minraha. Ia næpîn næha rætoni, Saemon ruvehi mane mæ truvei pen minrau, ¹⁹ mini mæ, “Rouvei pehe mwi nasorîen næha miou. Iakoikei mæ takæmrutæ rægik ia nukwæne nærmama pwæh iræha hæuvehi Nænîmwîn Ikinan.”

²⁰ Mîregi Pita rîni pen tukwe in mæ, “Pwæh kîmirau mane sæim irouen ia napw, tî næri næ mæ ikuæ tikuvehi næmri næri sæ Kumwesæn rauvei pen auer a m nærmama. ²¹ ✠ Ikiwæn ia wok i sækimaha, tî næri næ mæ nætærigien sæim ripkatukwatukw mhæ ia næmri Kumwesæn. ²² Tikæpwæh noien æræha i ikamo, mæfwaki m Iærimænu, mæres mæ ko in renouenou næræhaien sæim, mæpwæh nærpwîniën nætærigien æræha i ikuæ tiko. ²³ ✠ Iakîni iamînhi iræ, tî næri næ mæ iakætæ mæ rerîm ramakres pik. Næræhaien rînærkwi ik.”

²⁴ Mîregi Saemon rîni mæ, “Kîmirau tirouæfwaki miou, rouæres Iærimænu mæ narîmmari me i irauni tuhæpwæh nesteien iou.”

²⁵ Kuriræ ikin Pita mine Jon krouni irapw nægkîriien sævæi Iærimænu ia taon næha, rouni mæ ro nîpærhîeniën i. Næpîn krouni sampam, krouærîg rauevæn fwe Jerusalem. Ia suatuk krauævisau irapw nægkîriien amasan sævæi Iesu m nærmama me ia rukwænu me ia tænæ Sameria.

Filip mine iæmæ Itiopia riti

²⁶ Ia næpîn næha agelo riti sævæi Iærimænu rîni pen tî Filip i mæ, “Tikærer, mevæn fwe præhi* meste suatuk sæ raku pen ia Jerusalem meiwaiu pen fwe Kasa.” (Suatuk næha rukurau ia kwopun akwesakwes ikin.) ²⁷ ✠ Filip rærer mamevæn, mætoni iæmæ Itiopia† riti. Iæmæ næha in Yunik‡ riti. In iæmæ asori. Ramætui amasan tî mane sævæi Kantis, prænan asori sæ ramærimænu ia nækur Itiopia. Iæmæ næha ruvavæn raka fwe Jerusalem mæfwaki m Kumwesæn, ²⁸ nænæ mîrærîg mamevæn fwe imwæni. In ramækure ia kat riti hos ravi, mamævsini nækukuæ næha Profet Aesea rimærai. ²⁹ Nænæ Nænîmwîn Ikinan rîni pen tî Filip i mæ, “Tiko mevæn ipaka tî kat næha hos ravi.”

³⁰ Ro pen Filip raiu mevæn ipaka tukwe, mîregi iæmæ næha ramævsini nækukuæ næha Profet Aesea rimærai. Nænæ ræres pen in i mæ, “Ikamævsini nækukuæ næha, mukuræn nîpwran uæ rekæm?”

³¹ ✠ Mîregi iæmæ næha rîni mæ, “Iou takæfukuræn nîpwran? Iærmama riti riwæn mæ træusiære pui pehe miou.” Rîni pen tî Filip i mæ træputæ mækure irau min.

³² Nægkîriien ia Nækukuæ Ikinan iæmæ Itiopia næha ramævsini in i mæ:

“Ho iræ ræmwhen ia in sipsip riti, mhæiri, mhæuvæn mæ tuhousi æpune.

Ræmwhen ia kwæti sipsip sæ kamækihi raka nîmwherîn ramærer mamætærîg a, in mwi ræpwæh nægkîriien.

³³ Ho naurisien min, mhæuvei pen nærpwîniën riti sæ ripkatukwatukw mhæ.

Iærmama riti riwæn trægkîari ia tîni me,

tî næri næ mæ housi æpune in, nîmîruien sævænhi rukwakwa a ia tîprænæ i.”

³⁴ Iæmæ Itiopia næha rîni pen tî Filip i mæ, “Ni pehe ro tukw iou i mæ sin næha profet i ramægkîari iræ? In ramægkîari atukw a iræ uæ ramægkîari ia iærmæpæ?” ³⁵ Nænæ Filip rînamægkîari. Ro stat ia nægkîariien næha iæmæ Itiopia ramævsini ia Nækukuæ Ikinan, Filip ramævisau nægkîariien amasan sævæi Iesu min.

³⁶ ✠ Irau krauesi suatuk næha, rauevæn, roueste kwopun riti nui ikin. Iæmæ Itiopia rîni mæ, “Ætæ ro, nui næha. Ko iako paptæes uæ nari riti næha ro tukuahag iou?”

✠ 8:17: Wok Me 19:6 ✠ 8:21: Sam 78:37 ✠ 8:23: Hip 12:15 * 8:26: Uæ “mevæn fwe ia saot.”

✠ 8:27: Aes 56:3-7 † 8:27: Itiopia tænæ riti fwe Afrika. ‡ 8:27: Nîpwrai nægkîariien næha “Yunik,” in i mæ “Iæmæ sæ kînærai raka næren.” Fwe kupwæn kamo noien næha ia nærman me sæmæme hamowok ipaka tî prænan asori riti sæ ramærimænu ia nærmama. ✠ 8:31: Jon

16:13 ✠ 8:36: Wok Me 10:47

³⁷ Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Trini minuə ikahatətə pərhiēn ia Iesu, ikukurən noien paptas.”

Miregi iəmə nəha rini mə, “Takani nīpərhiēnien ia Iesu mə in Tini Kumwesən.”§

³⁸ Ia nəpīn nəha iəmə Itiopia rini mə kat səvənhi sə hos ravi trərer. Irau Filip kroueiwaiu irapw ia nui. Filip ro paptas irə. ³⁹ ✠Nəpīn irau krouutə pehe ia nui, Nənimwīn səvəi Iərimənu ruvehi raka Filip. Iəmə Itiopia rəpwəh mwi nətoniēn, mətə ramesi pen suatuk səvənhi mamevən mamagien. ⁴⁰ ✠Mətə Filip rətoni mə in ramərer fwe taon nəha Astot. Kurirə ikin in revən ia rukwənu me, maməvisau irapw nəgkiariēn amasan səvəi Iesu meste nari fwe taon nəha Sisaria.

9

Sol rini nīpərhiēnien ia Iesu

¹ ✠Ia nəpīn nəha Sol raməgkiari skai ihi, mamīni mə trousi əpune nərmama me səvəi Iərimənu. Riskəmter, mevən ti pris asori anan, ² mərəs pen in mə trirai nəkukuə me nepwīn həuvən ti nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel fwe Tamaskes. Trini minuə Sol rətoni nərmama me nepwīn fwe ikin kamhesi pen Suatuk səvəi Iesu, nərman uə nīpran, nəkukuə me nəha tuhəni sas pen mə Sol rauvehi nasoriēn ti nəkwətəmhiriiēn irəha, mīpeki pen irəha fwe Jerusalem. ³ Sol rauvehe ipaka ti Tamaskes. Ia nəpīn nəha nukuraanien riti ruku pen ia nīmagouagou, məhiəpwīn kurau kurau irə. ⁴ Sol rīmwei irapw ia tiprənə, miregi reri iərmama riti raməgkiari mamīni mə, “Sol, Sol, rəfo ikamometə Iou?”

⁵ ✠Miregi Sol rəres mə, “Iəmə asori, ik sin i?”

Miregi rini mə, “Iou i Iesu sə ikamometə. ⁶ Mətə tikərer, mevən fwe Tamaskes. Iərmama riti fwe ikin trini pehe tukw ik i nəfe nari tikaməkeiki mo.”

⁷ Nərmama səməme kamhəkurirə ia Sol kamhərer kwənamrig. Irəha hamregi reri iərmama riti, mətə həpwəh nətoniēn nīpwrān. ⁸ Sol riskəmter, mətui, mətə rəpwəh nətoniēn nari. Ro pen irəha həuvehi rəgīn, mhəiri, mhəuvən fwe Tamaskes. ⁹ Sol rəpwəh nətoniēn nari meste nəpīn kahar, mīpkəni mhə nari, mīpkənīmwi mhə nari riti.

¹⁰ Iərmama riti səvəi Iesu ramarə ia Tamaskes nəghīn nə Ananaeas. Iərimənu rini pen tukwe in ia vison riti mə, “Ananaeas.”

Miregi rini mə, “Iou fa, Iərimənu.”

¹¹ ✠Miregi Iərimənu rini pen tukwe in mə, “Tikərer mevən fwe ia nimwə səvəi Jutas. Nimwə nəha ramərer ia suatuk nəha kani mə Suatuk Atukwatukw. Tikevən fwe ikin mərəs iəmə Tasas riti nəghīn nə Sol. In raməfwaki, ¹² minətə vison riti. Ia vison nəha rətoni iərmama riti nəghīn nə Ananaeas ruvniwə pehe, məmrutə rəgīn mi irə mə trətə mwi nari.”

¹³ ✠Miregi Ananaeas rini mə, “Mətə Iərimənu, nərmama həpik hənəvisau raka iərmama nəha miou, mhəni irapw noien ərəha me ramo ia nərmama me səim fwe Jerusalem. ¹⁴ ✠Pris asori me həuvei pen nasoriēn min mə truvehe ia kwopun i məkwətəmhiri nərmama səməme kamhəfwaki pehe mik.”

¹⁵ ✠Mətə Iərimənu rini pen tukwe in mə, “Tiko mevən, iakinərpwi raka rəgik irə. In trini irapw nəghik ti nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel, mine kig me, mine nəkur Isrel mwi. ¹⁶ ✠Iou tako in rətoni mə traməkeiki miregi nəmisəien asori ti nəghik.”

¹⁷ Ia nəpīn nəha Ananaeas revən, muvniwə ia nimwə nəha, məmri pen rəgīn mi ia Sol, mini mə, “Sol, piak, Iesu Iərimənu sə rīməier pehe tukw ik ia suatuk nəha ikesi pen mauvehe, in i rərhi pehe iou mə takomasan nənimem. Nənə rerim truvehe mukuər ia Nənimwīn Ikinan.” ¹⁸ Ananaeas rini iamīnhi irə, nənə təkwətəkwuni a nari riti rəmwhen ia rīrevi nəmu raraka fwe ia nənime Sol mi. Sol rətə mwi nari, mīskəmter, ko paptas irə.

§ 8:37: Ia Niutestamen me nepwīn səməme kimərai tui ia nəgkiariēn səvəi nəkur Kris nəgkiariēn me nəha ia vas 37 riwən. ✠ 8:39: 1King 18:12 ✠ 8:40: Wok Me 21:8 ✠ 9:1: Wok Me 8:3 ✠ 9:5: Wok Me 5:39, 1Kor 15:8 ✠ 9:11: Wok Me 21:39, 16:9 ✠ 9:13: Wok Me 8:3 ✠ 9:14: Wok Me 9:1-2,21, 1Kor 1:2 ✠ 9:15: Wok Me 25:13, 27:24, Rom 1:5 ✠ 9:16: 2Kor 11:23-28

¹⁹ Nənə rəni nari, mīregi nīskaiien səvənhi ruvehe mwi, nənə mamarə nəpīn me nepwīn fwe Tamaskes irəha nərmama me səvəi Iesu.

Sol fwe Tamaskes mine Jerusalem

²⁰ Sol revən atukwatukw muvniwə ia nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau irapw Iesu, mamini mə, “In Tini Kumwesən.” ²¹ ✧ Nəpīn nərmama me həregi, irəha pam həkərinari ia Sol, mhəni mə, “Kwa iəmə i ramouraha nərmama me fwe Jerusalem səməme kamhəkwein nəghi Iesu i. Nənə ruvehe ia kwopun i mə trəkwtəmhiri irəha muvi irəha həuvən ti pris asori me. Mətə təkwtəkwuni rīnəfo nəha?”

²² ✧ Mətə Sol ruvehe mīskai pīk, mamə nərmama me hətoni mə nīpərhienien Iesu in Kristo. Ro pen nəkur Isrel me fwe Tamaskes səməme həkīni mhə nīpərhienien ia Iesu ko həkīni mhə nəgkiariien riti.

²³ ✧ Nəpīn rīpīk rukurau, nənə nəkur Isrel hərai sun mə tuhousi əpune Sol. ²⁴ Mətə Sol rīregi nətərigien səvənraha. Ia nəpīn mine ia ran, irəha kamhərer mwatuk ia kwəruə me səvəi taon, mamheitenhi in mə tuhousi əpune. ²⁵ ✧ Mətə nəpīn riti ia nəpīn, nərmama nepwīn səməme kamhəkurirə ia Sol, həvai pen Sol ia tənəripw, mhəuvehi irapw ia nīkare nəpai sə rukurau kurau ia Tamaskes.

²⁶ ✧ Sol revən fwe Jerusalem. Nəpīn rapirapw fwe ikin, raməmwur mə tuhousəsīmwin pəri irəha nərmama me səvəi Iesu. Mətə irəha pam kamhəhekīr i, mhəpwəh nīnīien nīpərhienien irə mə in iərmama riti səvəi Iesu. ²⁷ ✧ Mətə Panapas ruvehe, miri in rouen rouətə aposol me. Nənə Panapas rini pen ti nīrəha i mə, “Sol i rīnətə Iərimənu ia suatuk, rīnəgkiari min. Fwe Tamaskes, Sol raməvisau irapw nəghi Iesu, məpwəh nehekīrien.”

²⁸ Ro pen Sol ramarə irəha mīnraha, mamavən fwe ia Jerusalem, maməvisau ia nəghi Iərimənu səkītaha, məpwəh nehekīrien. ²⁹ Nəpīn riti Sol raməgkiari irəha nəkur Isrel səməme kamhəni nəgkiariien Kris, mamhousari mīnraha me. Mətə hənuə tuhousi əpune in. ³⁰ ✧ Nəpīn piəvtaha me həregi, həuvehi Sol, mheiwaiu mhəuvən fwe ia təsi ia taon nəha Sisaria, mhərhi pen i ramevən fwe taon nəha Tasas.

³¹ Ia nəpīn nəha nakalasia me pam fwe tənə Jutia, mine tənə Kalili, mine tənə Sameria hamarə ia nəmərinuīen. Iərmama riti riwən ramometə irəha. Nənīmwin ikinan ramasitu ia nīrəha, mamərpwi əknekīn irəha. Nəpīn irəha kamhavən, mamhəsiai Iərimənu səvənraha, in ramo irəha kamhəpīk mwi.

Aeneas mine Tokas

³² Pita ramevən ia kwopun me maməti pen nakalasia me. Ia nəpīn nəha reiwaiu pehe mwi fwe ia taon nəha Lita mə trəti pen nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin.

³³ Iərmama riti ia taon nəha nəghin nə Aeneas. Nuk eit ramapri a ia kafete. Nisun mi krouemhə ko rīpkavən mhə. ³⁴ Pita rini pen tukwe in mə, “Aeneas, Iesu Kristo tro amasan nīpwram. Ərer, mərfe səim kafete.” Təkwtəkwuni a Aeneas rərer. ³⁵ Nərmama me pam fwe Lita mine Saron hətoni iəmə nəha hərərig mhəuvehe ti Iərimənu.

³⁶ Ia taon nəha Jopa, pran riti ramahatətə ia Iesu. Nəghin nə Tapita. Nīpwrai nəhag nəha ia nəgkiariien Kris in i mə Tokas. Ia nəpīn me prən nəha ramo wok amasan, mamasitu ia nərmama səməme nautə səvənraha riwən. ³⁷ Ia nəpīn riti, in ruvehi nemhəien riti, memhə. Irəha haikuas ia nīpwran, mhəmri pen ia nəkwai nimwə səvənhi ia rum riti fwe irənhə. ³⁸ Taon nəha Jopa ipaka ti taon nəha Lita. Nəpīn nərmama me səvəi Iesu fwe Jopa həregi Pita mə in fwe Lita, hərhi pen iərmama kəru mə trouevən rouni pen tukwe in mə tiruvehe akwauakw, mətōni ro irəha.

³⁹ Ro iaminhi irə Pita rərer, mukurirə ia nirau i. Nəpīn harapirapw fwe imwei Tokas, həiri in mhəuvən fwe ia rum nəha irənhə. Nīpran səməme nərman me səvənraha həuvamhə kamhərer kuraukurau Pita mamhasək, mamhasansani karkahu me mine tīnari me Tokas rīmətiri ia nəpīn ramarə ihi irəha mīnraha.

✧ 9:21: Wok Me 8:3 ✧ 9:22: Wok Me 17:3, Wok Me 18:5,28 ✧ 9:23: Wok Me 23:12 ✧ 9:25: 2Kor 11:32-33
✧ 9:26: Kal 1:17-19 ✧ 9:27: Wok Me 9:4,20, 1Kor 9:1, 15:8 ✧ 9:30: Wok Me 11:25, Kal 1:21

⁴⁰ ✨Pita rini pen ti nirəha i mə tuhəuvən fwe iruə. Nəp̄in həier irə, in r̄inimwi nukurhun mi məfwaki, muvsini, mēti pen mətōni n̄ipwrai pr̄ən nəha, m̄ini mə, “Tapita, tiko m̄ərer!” Tapita r̄ifi n̄animen. Nəp̄in r̄ətōni Pita, risk̄əmter, m̄əkure. ⁴¹ Pita ruvehi r̄əḡin, m̄ivi ut̄ə r̄ərer. Kurir̄ə ir̄ə Pita r̄əkwein pen n̄ərmama me s̄əv̄əi Kumwes̄ən m̄ine n̄ipran me s̄əm̄əme n̄ərman me s̄əv̄ənraha həuvamh̄ə həuvehe. Ir̄əha h̄ətōni mə Tapita ruv̄əm̄iru. ⁴² Kurir̄ə ir̄ə kam̄əvisau n̄əri nəha ia kwopun me pam ia Jopa. N̄ərmama h̄əp̄ik h̄əni n̄ip̄ərhiēnien ia Īərim̄ənu. ⁴³ ✨N̄ən̄ə Pita rar̄ə əpw̄əm̄wis ia Jopa irau īərmama riti s̄ə ramo narimnari me ia teki kau. Īərmama nəha nəgh̄in n̄ə Saemon.

10

Kumwes̄ən r̄əḡiari m̄ Konilias

¹ ✨Īərmama riti, nəgh̄in n̄ə Konilias, ramar̄ə fwe Sisaria. In iaruağ̄ən riti s̄əv̄əi Rom. In rasori ia naruaḡən me ir̄əha pam hantret. Kani ir̄əha mə Naruağ̄ən me s̄əv̄əi Itali. ² Konilias in īəm̄əfwaki riti. In m̄ine n̄ərmama pam ia nəkwai nimw̄ə s̄əv̄ənhi kamh̄əsiāi Kumwes̄ən. Konilias rauvei pen mane asori m̄ nəkur Isrel trasitu ia nirəha. Ia nəp̄in me ram̄əfwaki m̄ Kumwes̄ən s̄əv̄ənraha. ³ ✨Nəp̄in riti, ipaka ti tri klok ia n̄əruar̄əv, Konilias r̄ətōni v̄ison riti. Ia v̄ison nəha agelo riti s̄əv̄əi Kumwes̄ən ruv̄nimw̄ə pehe, m̄ini mə, “Konilias.”

⁴ Konilias r̄əti pen m̄ətōni agelo nəha, mehek̄ir, m̄ini mə, “Īəm̄ə asori, r̄əfo?”

M̄iregi agelo r̄ini mə, “Kumwes̄ən ruv̄əregi raka nəfwakiēn me s̄əim, m̄ətōni narimnari me s̄əim s̄ə ikauvei pen m̄ n̄ərmama s̄əm̄əme naut̄ə s̄əv̄ənraha riw̄ən. Rer̄in ramr̄hi ik. ⁵ T̄əkw̄t̄əkw̄uni tik̄ərhi pen n̄ərmama me nepw̄in həuvən fwe taon nəha Jopa pw̄əh həiri īərmama riti nəgh̄in n̄ə Saemon kani m̄wi in mə Pita mh̄əiri mh̄əuvehe. ⁶ ✨In ramar̄ə ia nimw̄ə s̄əv̄əi īərmama riti s̄ə ramo narimnari me ia teki kau. Nəgh̄in n̄ə Saemon. Nimw̄ə s̄əv̄ənhi ipaka ti t̄əsi.”

⁷ Nəp̄in agelo r̄əpw̄əh in mamev̄ən, Konilias r̄əkwein īərmama k̄əru s̄ə krauo tukwini nari min, m̄əkwein m̄wi iaruağ̄ən riti ia nirəha s̄əm̄əme kamho nəkw̄an. Iaruaḡən nəha in m̄wi īəm̄əfwaki riti. Ir̄əhar haruvehe ⁸ n̄ən̄ə Konilias r̄ini irapw̄ narimnari me pam m̄inrahar, m̄ərhi pen ir̄əhar, harev̄ən fwe Jopa.

Pita r̄ətōni v̄ison riti

⁹ K̄ini rakwakwi ir̄ə, ia kurkwai nəp̄in ia ran, nəp̄in ir̄əhar haruvehe ipaka ti taon nəha Jopa, Pita rut̄ə pen fwe t̄əkure nimw̄ə mə tr̄əfwaki. ¹⁰ R̄iregi nukumh̄ə r̄inah̄i, m̄okeikei mə tr̄əni nari. Nəp̄in ir̄əha kamh̄əuvani ihi nəveḡinien s̄ən̄əni, in r̄ətōni v̄ison riti. ¹¹ ✨Ia v̄ison nəha r̄ətōni k̄əpuapen reitehi, n̄ən̄ə, nari riti r̄əm̄wh̄en ia tapolen asori kauvehi ia kona kef̄ə s̄əv̄ənhi rameiw̄aiu irapw̄ pehe ia t̄ip̄r̄ən̄ə. ¹² Ia nəkwai tapolen nəha, n̄ərim̄iru me s̄əp̄əms̄əp̄ə m̄ine snek me m̄ine menu me i kamh̄əiv̄ə ia nimagouagou. ¹³ Pita r̄iregi rer̄i īərmama riti r̄ini mə, “Pita, tiko m̄ərer, mousi əp̄une n̄əri n̄ə riti, m̄əni.”

¹⁴ ✨M̄ət̄ə Pita r̄ini mə, “R̄ek̄əm, Īərim̄ənu! Iou iap̄k̄əni mh̄ə ihi nari riti ikim̄əni mə tuk̄əpw̄əh n̄əniēn, uə nari riti s̄ə r̄əmkem̄ik ia n̄ənimem.”

¹⁵ ✨M̄iregi rer̄i īərmama nəha r̄əḡiari m̄wi min mə, “N̄əf̄e Kumwes̄ən rim̄əni mə r̄əm̄her, tik̄əpw̄əh n̄iniēn mə r̄əmkem̄ik.”

¹⁶ Nəḡiariēn nəha ruvehe ti Pita m̄ kahar, n̄ən̄ə tapolen nəha kuvehi ut̄ə rev̄ən fwe ia neiai.

¹⁷ Kurir̄ə ik̄in Pita ram̄ət̄əriḡ mə tr̄əfukur̄ən n̄ipwrai v̄ison nəha in r̄in̄ətōni. Īərmama kahar Konilias r̄ərhi pen ir̄əhar, har̄ətui, mh̄ar̄ən̄ət̄ə raka nimw̄ə s̄əv̄əi Saemon, mamhar̄ərer ia kw̄əruə s̄əv̄ənhi fwe iruə. ¹⁸ Ir̄əhar har̄əkwein pen, mh̄ar̄əres mə, “Īərmama riti nəgh̄in n̄ə Saemon kani m̄wi in mə Pita ramar̄ə ia kwopun i uə rek̄əm?”

¹⁹ ✨Pita rer̄in ramr̄hi ihi v̄ison nəha r̄in̄ətōni mam̄ət̄əriḡ tukwe. Ia nəp̄in nəha N̄ənimw̄in Ikinan r̄ini pen tukwe in mə, “Ət̄ə ro. Īərmama kahar fwe kamhar̄ətui ik.

✨ 9:40: Mak 5:40-41 ✨ 9:43: Wok Me 10:6 ✨ 10:1: Mat 8:5, Wok Me 27:1,3 ✨ 10:3: Wok Me 3:1 ✨ 10:6: Wok Me 9:43 ✨ 10:11: Wok Me 11:5-17 ✨ 10:14: Lev 11:1-47, Esik 4:14 ✨ 10:15: Mak 7:15,19 ✨ 10:19: Wok Me 11:12, 13:2

²⁰ Tikærer, meiwaiu, mevæn kimiaha minrahar. Tikæpwæh nehikirien, ti næri næ mæ iou iakærhi pehe iræhar haruvehe.”

²¹ Ro iaminhi iræ Pita reiwaiu, mevæn ti iæmænmiræhar næha, mini mæ, “Iou i iærmama næ hiæmarætui. Hiaruvehe ti næfe?”

²² ✠Miregi harni pen tukwe in mæ, “Konilias, iæmæ asori riti sævæi naruagæn me, rærhi pehe kimrahar. In iæmæ atukwatukw sæ ramsiai Kumwesæn. Nækur Isrel me pam hægnægini in mæ in iæmæ amasan riti. Agelo ikinan riti sævæi Kumwesæn rini pen ti Konilias i mæ trækwein pehe ik mæ tikevæn fwe nimwæ sævænhi pwæh in riregi nægkiariien sæim.”

²³ ✠Miregi Pita rini pen ti niræhar i mæ “Kimiræhar tiharuvnimwæ pehe pwæh sapri. Trakwakwi a samæuvæn.”

Pita revæn mætoni Konilias mævisau nægkiariien amasan min

Kini rakwakwi iræ, Pita rætui ia næpnæpîn, mhæier iræha minrahar. Piævtaha me nepwîn sæmæme kamharæ fwe Jopa hækuriræ in. ²⁴ Nænæ rakwakwi mwi iræ, hæuvæn mhapirapw fwe ia Sisaria. Konilias rameitenhi iræha. In rinoeite raka nærmama ia kwænækwus sævænhi mine in me nepwîn fwe ia nækwai nimwæ sævænhi. ²⁵ Næpîn Pita ruvehe ipaka ti nimwæ sævæi Konilias, Konilias ruvehe, minimwi nukurhun mi ia nænimen, mamsiai in. ²⁶ ✠Mætæ Pita rivi utæ, mini mæ, “Ærer, iou iakæmwhen a ia niram.”

²⁷ Irau krouægkiari, rouuvnimwæ. Næpîn Pita ræti pen mætoni nærmama hæpik hænousæsimwîn raka iræha me, ²⁸ in rini pen ti niræha i mæ, “Kimiaha i hiæuvæukuræn raka mæ Loa sækimaha nækur Isrel ramæsisæg æknekîn kimaha. Ko iahæpkuvnimwæ mhæ ia nækwai nimwæ me sævæi nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel uæ mamhavæn pæri kimaha minraha. Mætæ Kumwesæn ro iakætoni mæ ko iakæpwæh niniiien mæ iærmama riti in ræmkemik ia nænimen. ²⁹ Ro pen næpîn hiækwein iou mæ takuvehe, iakuvehe a, mæpwæh niniiien nari riti. Nænæ tækwækwuni iakuæ takæres kimiaha i mæ hiækwein pehe iou ti næfe?”

³⁰ ✠Miregi Konilias rini mæ, “Irækahar ia næruaræv, ræmwhen tækwækwuni, iakamæfwaki ia nækwai nimwæ sæiou. Nænæ iakætæ iærmama riti ramærer ia nænimek. Tinari sævænhi ræpsan. ³¹ Rini pehe tukw iou i mæ, ‘Konilias, Kumwesæn ruværegi raka næfwakiiien me sæim. Rerîn ramrhi narimnari me sæim sæ ikauvei pen m nærmama sæmæme nautæ sævænraha riwæn. ³² Tikærhi pen nærmama nepwîn hæuvæn fwe taon næha Jopa mæ tuhæres iærmama riti næghîn næ Saemon Pita. Ramaræ ia nimwæ sævæi iærmama riti næghîn mwi næ Saemon. In iæmæ sæ ramo narimnari me ia teki kau. Nimwæ sævænhi ipaka ti tæsi.’ ³³ Agelo næha rini iaminhi, ro pen tækwækwuni a iræ iakærhi pehe nærmama me nepwîn tukw ik. Ik iko noien amasan muvehe tukumaha i. Tækwækwuni kimaha pam iahamækure ia kwopun i ia næmri Kumwesæn, mamheitenhi mæ tahæregi næfe nægkiariien in ruvei pehe mik mæ tikini pehe tukumaha i.”

³⁴ ✠Ia næpîn næha Pita rinamægkiari mini minuæ, “Iakætæ pærhien mæ Kumwesæn ramo ræmnæmwhen ia nærmama me pam. ³⁵ ✠Trini minuæ iærmama riti ramsiai in, mammo noien amasan, Kumwesæn trækwein amasan iræ. Næri auær a mæ iæmæ næha in iæmæ Isrel uæ in iærmæpæ. ³⁶⁻³⁷ ✠Kimiaha hiæukuræn nægkiariien næha Kumwesæn rinærhi pen ti nækur Isrel. Ramævisau nægkiariien amasan sævæi næmærinuiien kauvehi raku pen ti Iesu Kristo sæ in Iærimænu sævæi narimnari me pam. Kinostat kini irapw nægkiariien amasan næha ia tænæ Kalili fwe kupwæn næpîn Jon rinævisau raka mæ nærmama tuhamækeikei mho paptæes. Kini irapw fwe ia kwopun me pam ia tænæ Jutia. ³⁸ ✠Kimiaha hiæukuræn mwi navænien sævæi Iesu, iæmæ Nasaret. Fwe kupwæn, Kumwesæn ruvei pen Nænimwîn Ikinan mine niskaiien min. Nænæ ti næri næ mæ Kumwesæn ramaræ tukwe, Iesu ramevæn ia kwopun me, mammo noien amasan. Nærmama sæmæme kamharæ ia rægi Setan, in rapeki raka iræha, mamomasan iræha.

✠ 10:22: Wok Me 10:1-2 ✠ 10:23: Wok Me 10:45, 11:12 ✠ 10:26: Wok Me 14:13-15, Rev 19:10 ✠ 10:30: Wok Me 3:1, 1:10 ✠ 10:34: 1Saml 16:7, Rom 2:11, Kal 2:6 ✠ 10:35: Jon 9:31 ✠ 10:36-37: Sam 107:20, Aes 52:7, Rev 17:14, Mat 4:12-17 ✠ 10:38: Mat 3:16, Luk 4:17-20

³⁹ Kimaha i iahənətoni narimnari me nəha Iesu rino fwe tənə səvəi nəkur Isrel mine ia Jerusalem. Irəha hərui tərini pen in ia nei kamarkuau, remhə. ⁴⁰ ✠ Mətə ia nəpın səro kahar irə, Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Kurirə irə Iesu rier irapw ti nərmmama. ⁴¹ ✠ In ripkier irapw mhə ti nərmmama me pam, mətə rier irapw tukumaha i səməme Kumwesən rinərpwi rəgin ia kimaha mini mə tahətoni. Nəpın Iesu rinətui mwi ia nemhəien səvənhi, kimaha iahani pəri nari, mhənımwi pəri kimaha min. ⁴² ✠ In rini pehe tukumaha i mə tahaməkeikei mhəvisau m nərmmama, mhəni irapw mə Kumwesən ruvəuvehi utə raka in. Iesu nəha in nəha iərmama sə trəkiri noien me səvəi nərmmama me pam, nərmmama kamhəmıru mine səməme həuvamhə. ⁴³ ✠ Profet kupwən me pam həkıari ia Iesu nəha, mamhəni mə nərmmama səməme kamhahatətə irə, ti nəri nə mə kamhəni nıpərhiēnien ia nəghin, Kumwesən trenouenou noien ərəha me səvənraha, məpwəh nərpwinien.”

⁴⁴ ✠ Nəpın Pita raməgkiari ihi, Nənımwin İkinan reiwaiu ia nərmmama me pam nəha kamhətərig ia nəgkiariien səvənhi. ⁴⁵ Nəkur Isrel me nəha kamhəni nıpərhiēnien ia Iesu haməuku pen fwe Jopa irəha Pita hamərkərinari ti nəri nə mə Kumwesən rərhi irapw Nənımwin İkinan, muvei pen mwi m nərmmama me nəha ripko mhə irəha nəkur Isrel. ⁴⁶ ✠ Hamərkəri asori nari ia nirəha ti nəri nə mə kamhəregi irəha kamhəgkiari ia nəgkiariien me səpəmsəpə, mamhəgnəgini Kumwesən ti narimnari amasan me sə rino.

Ia nəpın nəha Pita rini mə, ⁴⁷ ✠ “Ko iərmama riti rəsisəg nərmmama me nəha mini mə tuhəpwəh noien paptəes ia nui? Irəha həuvəuvehi raka Nənımwin İkinan rəmwhen mwi ia kitaha.” ⁴⁸ ✠ Ro iamınhi irə Pita rini nəkwən mə tukaməkeikei ko paptəes ia nirəha ia nəghi Iesu Kristo. Nəpın kino raka paptəes ia nirəha, həres pen Pita mə trarə pəpım irəha mınraha.

11

Pita raməgkiari m nakalasia me fwe Jerusalem

¹ Aposol me mine piəvtaha me fwe ia tənə Jutia həregi mə nərmmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel, irəha mwi həuvəni nıpərhiēnien ia nəgkiariien səvəi Kumwesən. ² Ia nəpın nəha Pita rutə pen fwe Jerusalem. Nəkur Isrel me nepwin fwe ikın kamhəni nıpərhiēnien ia Iesu, mamhəni mwi mə nərmmama me i ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikej mhəuvən kuvehi ninhum mınraha ti Loa səvəi Moses. Nəkur Isrel me i həski Pita, ³ ✠ mhəni pen tukwe mə, “Rəfo ikuvnimwə məni pəri nari kimiaha nərmmama me nəha kəpwəh nuvehiēn ninhum mınraha?”

⁴ Pita riskəmter, mini pen ti nirəha i narimnari me sə kino. In rini fwe nukunen muvehe, mini mə, ⁵ ✠ “Kupwən, iakaməfwaki fwe taon nəha Jopa. Nənə iakətoni vison riti. Nari riti rəmwhen ia tapolen asori kauvehi ia kona kefə səvənhi ruku pen ia neiai meiwaiu irapw pehe ipaka tukw iou. ⁶ İakəti pen mətə amasan ia nəkwən mətoni nərımıru me sə həpou mine sə kamhəhekır mine snek me mine menu me sə kamhəivə ia nıməgouəgou. ⁷ Nənə iakregi reri iərmama riti rini pehe tukw iou i mə, ‘Pita, tikərer, mousi əpune nəri nə riti, məni.’

⁸ Mətə iakini mə, ‘Rekəm, İərimənu! İou iapkəni mhə ihi nari riti ikiməni mə tukəpwəh nəniēn, uə nari riti sə rəmkemik ia nənimem.’

⁹ Miregi reri iərmama nəha ruku pen fwe ia neiai, mini mwi mə, ‘Nəfe nari Kumwesən rıməni mə rəmher, tikəpwəh mwi niniēn mə rəmkemik.’ ¹⁰ Nəgkiariien nəha ruvehe tukw iou m kahar. Nənə kuvehi utə tapolen nəha revən mwi fwe ia neiai.

¹¹ Təkwətəkwuni a irə, iərmama kahar haruvehe mharapirapw ia nimwə nəha iakamarə irə. İərmama riti fwe Sisaria rinərhi pehe irəhar haruvehe tukw iou. ¹² ✠ Nənə Nənımwin İkinan rini pehe tukw iou i mə, ‘Tikevən kimiaha mınrahar, məpwəh nehekiriēn.’ Ro

✠ 10:40: 1Kor 15:4-7 ✠ 10:41: Jon 14:19,22-24, Jon 15:27, Wok Me 1:8, Luk 24:42-43 ✠ 10:42: Wok Me 17:31, 2Tim 4:1, 1Tes 4:5 ✠ 10:43: Aes 33:24, Aes 53:5-6, Jer 31:34, Dan 9:24 ✠ 10:44: Wok Me 11:15, 15:8 ✠ 10:46: Wok Me 2:4, 19:6 ✠ 10:47: Wok Me 8:36 ✠ 10:48: Wok Me 2:38 ✠ 11:3: Wok Me 10:28, Kal 2:12 ✠ 11:5: Wok Me 10:9-48 ✠ 11:12: Wok Me 10:23,45

pen iakevæn. Piævtaha me i sikis iræha mwi hækuriræ ia nirak. Iahæuvæn, mhæuvnmwæ ia nimwæ sævæi iærmama riti fwe Sisaria. Næghin næ Konilias. ¹³ Nænæ in rini pehe tukumaha i mæ rinætæ agelo riti ramærer ia nækwai nimwæ sævænhi, mani pen tukwe in mæ, 'Tikærhi pen nærmama nepwîn hæuvæn fwe taon næha Jopa mhæiri iærmama riti næghin næ Saemon Pita mhæiri mhæuvehe. ¹⁴ ✨ In trini pehe nægkiariien riti tukw ik. Nægkiariien næha truvehimîru ik mine nærmama me pam ia nækwai nimwæ sæim.'

¹⁵ ✨ Nænæ ia næpîn næha iakinamægkiari iræ, Nænîmwîn Ikinan reiwaiu ia niræha, mo ræmwhen rino ia kitaha fwe kupwæn. ¹⁶ ✨ Ia næpîn næha rerik rirhi nægkiariien sævæi Iærimænu. In rimæni mæ 'Jon rino paptæes ia nui, mætæ Kumwesæn tro paptæes ia kimiaha ia Nænîmwîn Ikinan.' ¹⁷ Fwe kupwæn, næpîn kitaha i nækur Isrel sæni nîpærhienien ia Iesu Kristo Iærimænu sækitaha, Kumwesæn ruvei pehe Nænîmwîn Ikinan m kitaha. Nænæ sætoni ruvei pen ræmwhen a mwi m nærmama me næha rîpko mhæ iræha nækur Isrel. Ro iamînhi iræ iou næfe iærmama mæ takærer mæsisæg Kumwesæn?"

¹⁸ ✨ Pita rægkiari pam. Nænæ næpîn hæregi nægkiariien næha, hæpwæh mwi nægkiariien, mætæ kabhægnægîni Kumwesæn mæ, "Næri næha Kumwesæn rino raka suatuk sævæi nærmama rîpko mhæ iræha nækur Isrel, iræha mwi ko hæwærîg ia noien æræha me sævænraha, nænæ mhæuvehi nîmiruien."

Nakalasia me fwe Antiok

¹⁹ ✨ Nærmama me sævæi Iesu sæmæme hænap kîrkîri fwe kupwæn, ti næri næ mæ kousi æpune Stifen nænæ kænâmetæ mwi iræha, hap mhæuvæn isipwîn mhestæ næri fwe Fonisia, mine Sæpras, mine Antiok, mamhævisau irapw nægkiariien amasan sævæi Iesu m nækur Isrel æpa. ²⁰ Mætæ nepwîn, nækur Sæpras mine Særin, hæuvehe ia Antiok, mamhævisau irapw Iesu Iærimænu m nækur Kris mwi. ²¹ ✨ Nîskaiien sævæi Iærimænu ramaræ mwi ti niræha. Ro iamînhi iræ nærmama hæpîk hæni nîpærhienien ia nægkiariien sævænraha, mhærari, mhæuvehe ti Iærimænu.

²² ✨ Næpîn kævisau pen m nakalasia me fwe Jerusalem mæ nærmama me nepwîn fwe Antiok hæuvæni nîpærhienien ia Iærimænu, hærhî pen Panapas ramevæn fwe îkin. ²³ ✨ Næpîn Panapas rier pen fwe Antiok, mætoni namasanien sævæi Kumwesæn ramaræ pærhien ti niræha, rerîn ragien. In rærpwi æknekîn iræha mamîni mæ, "Kîmiaha pam tihamækeikei mhækwtæmhîri æknekîn Iærimænu. Nætærîgien sækîmiaha træpwæh nîmweiien." ²⁴ ✨ Panapas in iæmæ amasan riti. Rerîn rukuær ia Nænîmwîn Ikinan. Nahatætæien sævænhi riskai. In rivî nærmama hæpîk hæuvehe ti Iærimænu.

²⁵ ✨ Kûriræ iræ rier mevæn fwe Tasas mæ trætui Sol. ²⁶ ✨ Næpîn rætoni, riri Sol rouwærîg rouvehe mwi ia Antiok. Mestæ nuk kuatia irau krouaræ iræha nakalasia me fwe îkin, rouahatæn nærmama me hæpîk. Fwe ia Antiok kîmækupwæn kîsegi pen næhag næha "Kristin me" m nærmama me sævæi Iesu.

²⁷ ✨ Ia næpîn næha profet me nepwîn hæuku pen fwe Jerusalem, mheiwaiu pehe Antiok. ²⁸ ✨ Iræha riti næghin næ Akapus riskæmter. Nænîmwîn Ikinan ruvei pen nægkiariien min mæ trukupwæn mîni irapw mæ rîpko mhæ tui nukumhæ asori riti trahi nærmama pam ia tîprænæ i. (Nukumhæ næha ruvehe ia næpîn næha Klotias ramærimænu ia nîtætæ sævæi nækur Rom.) ²⁹ Akapus rini irapw nægkiariien næha ro pen piævtaha me fwe Antiok rerînraha ramrhi mæ tuhæuvei pen mane me nepwîn ræmwhen ti niræha kuatia kuatia, mhærhi pen i revæn trasitu ia nærmama me sævæi Iesu sæmæme kamharæ fwe ia tænæ Jutia. ³⁰ ✨ Nænæ ho. Hæuvei pen mane ia rægi Sol mine Panapas mæ irau trouvehi, rouevæn rouvei pen m elta me sævæi næfwakîien fwe Jerusalem.

✨ 11:14: Wok Me 16:31 ✨ 11:15: Wok Me 2:4 ✨ 11:16: Wok Me 1:5 ✨ 11:18: Wok Me 13:48, 14:27
 ✨ 11:19: Wok Me 8:1-4 ✨ 11:21: Wok Me 2:41 ✨ 11:22: Wok Me 4:36 ✨ 11:23: Wok Me 13:43 ✨ 11:24:
 Wok Me 2:41, 6:5 ✨ 11:25: Wok Me 9:30 ✨ 11:26: 1Tes 4:16 ✨ 11:27: Wok Me 13:1, 15:32 ✨ 11:28: Wok
 Me 21:10 ✨ 11:30: Wok Me 12:25

12

Kig Herot rousi əpune Jemes

¹ Ia nəpɪn nəha Kig Herot* rɪnamometə nakalasia me nəpwin, ² mini pen tɪ nərmama me səvənhi mə tuhəuvən mhəkwtəmhirɪ Jemes piəvi Jon. Irəha həuvən mhəkwtəmhirɪ, mhərai əpune in ia nau. ³ ✨Nəpɪn Herot rətɔni mə nəkur Isrel† rerɪnraha ragien tɪ noien nəha, in revən, mərhi pen nərmama me səvənhi mə tuhəuvən mhəkwtəmhirɪ mwi Pita. Nometəien nəha kɪno ia nəpɪn atukwatukw səvəi Pasova mine nəveginien asori nəha nəkur Isrel hani bred sə yis riwən irə. ⁴ Nəpɪn həkwətəmhirɪ Pita, həuvehi puvnimwə ia kalapus. Herot ruvehi pen in ia rəgi naruagən me kusen kefə. Naruagən me kefə ia kusen kuatia. Rerɪn rirhi mə nəveginien asori tro sampam, nənə in rivi irapw Pita ia nəmri nərmama. ⁵ ✨Pita raməmək ia kalapus, mətə nakalasia me kamhəfwaki m Kumwesən tukwe, mhəpkəpwis mhə.

Agelo riti riri raka Pita ia kalapus

⁶ ✨Herot rerɪn ramrhi mə trakwakwi rivi irapw Pita ia nəmri nərmama. Ia nəpɪn nəha, ia nəpɪn, Pita ramapri ia kurkwai iaruaɡən mi kəru. Kərihi tərini in ia jen kəru. Iaruagən mi kəru krouərər ia təpinhə səvəi kalapus rouətui tɪ nərmama me fwe imwə mə riti trəpwəh napien. ⁷ Təkwtəkwi a agelo riti səvəi lərimənu rier irapw. Nipwran rəhiapw məhiəpwin rum nəha Pita ramapri ikin. Agelo nəha rousi nɪkare Pita, məsuəpwiri in, mini mə, “Əskəmter akwauakw!” Ia nəpɪn nəha jen rier raka ia rəgi Pita.

⁸ Nənə agelo rini pen tukwe in mə, “Ətoti, muvehi pen səim put.” Pita rətoti, muvehi pen səvənhi put. Nənə agelo rini pen tukwe in mə, “Arkahu ia səim karkahu əpwəmwis, mukurirə iou.” ⁹ Pita rier irapw ia rum səvənhi mukurirə agelo nəha, mɪpkukurən mhə mə nəfe nəha agelo ramo irə ro nɪpərhiənen, mətə rerɪn rirhi mə raməməkraha. ¹⁰ ✨Irau krouəpi raka iaruaɡən sə ramərər kupwən mamətui tɪ nərmama me mə riti trəpwəh napien, rouəpi raka mwi iaruaɡən sə resi pen, roueste təpinhə sampam kɪno ia aean. Nərmama me kamhəukurau irə mamhəuvən fwe taon. Təpinhə nəha rəsevər atukw a tɪ nirau i, nənə irau krouier irapw, rouevən roueste suatuk riti. Təkwtəkwi a agelo rəpwəh Pita mamevən.

¹¹ Ia nəpɪn nəha Pita rətə mukurən nəfe kɪno min, mini mə, “Təkwtəkwi nəha iakukurən mə nɪpərhiənen. lərimənu rərhi irapw pehe agelo səvənhi, muvehi raka iou ia rəgi Herot mine ia narimnari me sə nəkur Isrel rerɪnraha ramrhi mə tuko ia nirak.”

¹² ✨Nəpɪn Pita rukurən, revən ia nimwə səvəi Meri, mama səvəi Jon sə nəghɪn riti mwi nə Mak. Nərmama həpɪk hənəusəsɪmwin raka irəha me fwe ikin, mamhəfwaki. ¹³ Pita revən mɪkunkun ia təpinhə ia kwəruə fwe iruə. Rota, pran riti sə ramasitu, mamə tukwini nari fwe ia nəkwai nimwə səvəi Meri, in rɪregi, mevən ipaka tɪ təpinhə mamətərig. ¹⁴ Nəpɪn rɪregi reri Pita, rukurən mə Pita nəha. Nənə rerɪn ragien pik. Rota rəpwəh nəsevəriən ia təpinhə, mətə raiu a, mɪrərig, mevən fwe nəkwai nimwə, mini pen tɪ nirəha i mə, “Pita i ramərər iruə.”

¹⁵ ✨Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ikamenin.” Mətə Rota rini mə, “Rekəm, iakani pərhiən.” Miregi həni mə, “Rosi agelo nəha səvənhi uə?”

¹⁶ Mətə Pita rakunkun ihi ia təpinhə. Nənə irəha həuvən, mhəsevər ia təpinhə. Nəpɪn hətoni Pita, nənimənraha rier. ¹⁷ ✨Ia nəpɪn nəha Pita ruvehi utə rəgin mɪripwi tete irəha mə tuhafafa. Kurirə irə rini irapw lərimənu rɪnəfuvehi raka in ia kalapus, marə mini mwi mə, “Kimiəha tihəməkəikəi mhəvisau pen narimnari me i m Jemes‡ mine piəvtaha me.” Nənə Pita rier, mevən ia kwəpun əpə riti.

* 12:1: Herot i mwipwi Herot nəha rɪnəusi əpune nəkwərəkəwərha me nəpɪn Iesu rətui irə.

✨ 12:3: Wok Me 4:3 † 12:3: Ro stat ia Wok Me sə rasori twelef mamevən nəpɪn rɪpɪk nəɡkiariien i “nəkur Isrel” raməɡkiari ia nəkur Isrel səməme həpkini mhə nɪpərhiənen ia Iesu.

✨ 12:5: Jem 5:16 ✨ 12:6: Wok Me 5:23 ✨ 12:10: Wok Me 5:19 ✨ 12:12: Wok Me 12:25, 15:37 ✨ 12:15: Wok Me 26:24, Mat 18:10 ✨ 12:17: Wok Me 13:16, 19:33, Wok Me 21:40 ‡ 12:17: Jemes i in Jemes piəvi Iesu.

¹⁸ ✧ Kini rakwakwi irə, ia nəpnəpin, naruagən me fwe ia kalapus kamhəhekir, mhəreirei mə Pita ruvəku. ¹⁹ Nəpin Herot ramətui amasan Pita, mətōni mə riwən, rəres pen naruagən me səməme kamhərer tukuahag nərmama me fwe ia kalapus mə Pita ruvəwəku, mətə irəha həreirei. Ro pen Herot rini nəkwān mə tukousi əpune irəha. Kurirə ikin in rier ia tənə Jutia, meiwaiu pen fwe taon nəha Sisaria, mamarə fwe ikin.

Herot remhə

²⁰ ✧ Ia nəpin nəha Herot niemaha raməpi pik ti nəkur Taea mine Saeton. Ro pen nəkur asori me səvəi taon mi nəha housəsīmwin irəha me ia kwopun kuatia. Irəha həkupwən mhətōni Plastus, iərmama riti sə ramətui ti nimwə asori səvəi Kig Herot. Irəha hərəs pen in i mə trasitu ia nirəha. Nəpin hənəres raka nasituien səvənhi, irəha min həuvən mhətōni Herot, mhəres pen in mə trəmri nəməriniuen, ti nəri nə mə nəkur Taea mine Saeton haməkwməni nərmama me fwe ia tənə səvənraha ia nəveginien sə rautə ia tənə səvəi Herot i.

²¹ Nənə Herot rəmri nəpin riti səvənhi trəgkiari irə. Ia nəpin nəha rarkahu tinari səvəi kig, məkure ia kwopun raməkiri nəgkiariien ikin, maməgkiari minraha. ²² Miregi irəha həkwein əpwəmwis mə, “Reri kumwesən riti nəha. Ripko mhə reri iərmama.” ²³ ✧ Təkwətəkwuni a agelo riti səvəi Kumwesən rousi Herot, ti nəri nə mə Herot ripkuvehi utə mhə nəghi Kumwesən. Nənə irər me hani nəninhə irə, remhə.

²⁴ ✧ Ia nəpin nəha nəgkiariien səvəi Kumwesən rəuviris mamevən. Nərmama həpik mwi hani nipərhiēnien irə.

²⁵ ✧ Panapas mine Sol krino sampam ia wok sə kinərhi pen irau tukwe. Kurirə irə krouier ia Jerusalem, rourərig, rouevən fwe Antiok. Jon sə nəghin riti mwi nə Mak irəhar minrau.

13

Kumwesən rərpwi rəgin ia Panapas mine Sol mə irau trouwok səvənhi

¹ ✧ Nakalasia me fwe Antiok, nəpwin profet me mine nəpwin nahatən me: Panapas, mine Sol, mine Simeon (Simeon in iəmə pitəv), mine Lusias (iəmə Saerin), mine Manaen (in riməpwinari pəri irau Herot Antipas, iəmə asori sə ramərimənu ia tənə Kalili). ² ✧ Ia nəpin riti, irəha həkani mhə nari, mamhəfwaki m iərimənu. Nənə Nənimwin Ikinan rini pen ti nirəha i mə, “Tihəmri əpə Panapas mine Sol. Iakinəkwein irau mə trouwok riti səiou.”

³ ✧ Ro iamini irə irəha həpwəh mwi naniien nari, mhəmrutə rəginraha ia nirau, mhəfwaki minrau, mhərhi pen irau mə trouevən rouowok.

Panapas mine Sol fwe Saepras

⁴ ✧ Nəpin Nənimwin Ikinan rinərhi pen raka Panapas mine Sol, irau kroueiwaiu pen fwe taon nəha Selusia. Ia kwopun nəha krouəputə ia nitətə riti rouevən fwe ia tənə əmweris nəha Saepras. ⁵ ✧ Nəpin krouəpirapw fwe taon nəha Salamis, krouevən rouni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Jonmak ramarə irəhar minrau, mamasitu ia nirau.

⁶ Irəhar harevən mharəpi simwin ia tənə əmweris nəha, mharier pen ia taon nəha Pafos. Ia kwopun nəha harətōni kleva riti nəghin nə Parjisas. In iəmə Isrel riti. Ramini mə in profet, mətə neikuəien. ⁷ Kleva nəha ramowok irau Sejas Polas, iəmə Rom riti sə ramərimənu ia tənə əmweris nəha Saepras, mukurən mwi nari. Nəpin riti Sejas Polas rəkwein Panapas mine Sol, in rokeikei mə triregi nəgkiariien səvəi Kumwesən. ⁸ ✧ Mətə Parjisas sə nəghin riti mwi mə Elimas (nipwrai nəhag nəha kleva) in ramərai raka nəgkiariien səvənrau, mamousari mə trivsini nətərigien səvəi iəmə asori nəha mə trəpwəh niniien nipərhiēnien ia Iesu. ⁹ Mətə Sol (kani mwi in mə Pol) rerin ruvehe

✧ 12:18: Wok Me 5:22-24 ✧ 12:20: 1King 5:11, Esik 27:17 ✧ 12:23: Dan 5:20 ✧ 12:24: Aes 55:11, Wok Me 6:7, 19:20 ✧ 12:25: Wok Me 11:29-30, Wok Me 12:12, 15:37 ✧ 13:1: Wok Me 11:27 ✧ 13:2: Wok Me 9:15 ✧ 13:3: Wok Me 6:6 ✧ 13:4: Wok Me 15:39 ✧ 13:5: Wok Me 12:12, 13:13 ✧ 13:8: 2Tim 3:8

mukuær ia Nənimwin Ikinan. In rəti pen mətoni kleva nəha, ¹⁰ mini mə, “Ik tini Setan. Ik iəmә ikəmwəki narimnari amasan me pam. Rerim rukuær ia neikuaien mine nifeifeien ərəha me. Nəpin me pam ikamo suatuk atukwatukw səvəi Iərimənu, ramikou. ¹¹ ✨ətə ro! Təkwətəkwuni nəha rəgi Iərimənu raməmak ia niram. Nənimem trifwə. Tikəpwəh mwi nətoniien niranien rəpwəmwis kwopti.” Təkwətəkwuni a nari riti rəmwəhen nise napw rīpitəv muvehe muvegi nənimen. Parjisas raman, mamətui iərmama riti truvehi rəgin miri in. ¹² Nəpin iəmә asori nəha Sejas rətoni, nənimen rier ti nəgkiariien səvəi Iərimənu sə krinouahatən in irə. Nənə in rini nīpərhiēnien irə.

Pol mine in me nepwin həuvən fwe Antiok ia Pisitia

¹³ ✨Ia nəpin nəha Pol mine in me nepwin həputə ia nitətə riti fwe Pafos, mhəier, mhəuvən fwe Peka, taon riti ia profens nəha Pamfilia. Ia kwopun nəha Jonmak rəpwəh irəha mirərig mevən fwe Jerusalem. ¹⁴ Irəha həier fwe Peka, mhavən, mhəuvən fwe taon nəha Antiok ia profens nəha Pisitia. Ia Sapat həuvnimwə ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel, mhəkure. ¹⁵ ✨Iərmama riti rəvsini irapw nəgkiariien me nepwin ia Loa səvəi Moses mine nəgkiariien me nepwin ia nəkukuə me səvəi profet kupwən me. Nəpin iərmama nəha rəvsini pam, nəmə asori me səvəi nimwəfwaki nəha hərhi pen nəgkiariien revən ti Pol mine in me nepwin mini mə, “Piəvmaha me, trini minuə nəgkiariien riti hiənuə tihəni irapw mhasitu ia nərmama, həni irapw.”

¹⁶ ✨Ro iaminhi irə Pol riskəmter, muvehi utə rəgin, mini mə: “Kimiaha nəkur Isrel mine kimiaha ripko mhə kimiaha nəkur Isrel mətə hiaməsiai Kumwesən səkimaha. Kimiaha pam tihətərig iou. ¹⁷ ✨Fwe kupwən Kumwesən səkimaha nəkur Isrel rinərpwi rəgin ia kaha kupwən me səkimaha. Nəpin nəkwərhakwərha me səvənraha həuvən mamharə fwe ia tənə Ijip, ro irəha həuvehe mhəpik. Ia niskaiien səvənhi, in riri raka irəha. ¹⁸ ✨Ia nuk foti, in ramarə irəha minraha fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Irəha kamho noien ərəha, mətə in rīpkəpwəh mhə irəha ¹⁹ ✨Kurirə irə in rousi əpune nərmama me nəha kamharə ia tənə Kenan. Nərmama me nəha haməuku pen ia kwənəkwas me irəha pam sefen. Nəpin Kumwesən rousi əpune irəha mo sampam, in ruvei pen tənə səvənraha m kaha kupwən me səkimaha. Nənə ro səvənraha i. ²⁰ ✨Narimnari me nəha ruvehi nuk me irəha pam ipaka ti fo hantret fifti mine.

Kurirə ikin Kumwesən ruvehi utə nərmama me nəha kani irəha mə ‘Jaj me.’ Irəha həiri kaha kupwən me səkimaha, mhəuvehe mheste nəpin səvəi Samuel Profet. ²¹ ✨Ia nəpin nəha kaha kupwən me səkimaha həres pen Kumwesən mə ko rəsəni kig riti rərimənu ia nīrəha. Nənə Kumwesən ruvei pen Sol, tini Kis, minraha. Sol nə ruku pen ia kwənəkwas səvəi Penjamin. In ramərimənu ia nīrəha meste nuk foti. ²² ✨Kurirə ikin Kumwesən ruvehi raka Sol nəha, nənə muvehi utə Təvit mə truvehe mo kig səvənraha. Kumwesən rəgkiari irə, mini mə, ‘Iakinətə raka mə Təvit, tini Jese, in iərmama riti sə rerik rokeikei. In tro pam nəfe iakini pen tukwe.’

²³ ✨Rəmwəhen mə Kumwesən rino raka promes kupwən mə tro, in rərhi pehe iərmama riti ia kwənəkwas səvəi Kig Təvit mə truvehe muvehimīru nəkur Isrel. Iərmama nəha Iesu. ²⁴ ✨Ia nəpin nəha Iesu rəpwəh ihi noien wok səvənhi, Jon raməvisau irapw m nəkur Isrel me pam mə irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha, nənə mho paptəes. ²⁵ ✨Nəpin Jon ruvehe ipaka ti noien sampam ia wok səvənhi, ramini mə, ‘Rerimāha ramrhi iou mə iou sin? Ripko mhə iou iərmama sə hiameitenhi. Mətə tihətərig iou. Iərmama riti nəha rauvehe kurirə ia nīrak. Iapkwəmwəhen mhə mə takifi raka put ia nisun.’

✨ 13:11: Wok Me 9:8 ✨ 13:13: Wok Me 13:5, 15:38 ✨ 13:15: Wok Me 15:21 ✨ 13:16: Wok Me 12:17
 ✨ 13:17: Eks 1:7, 6:6, Eks 12:51 ✨ 13:18: Eks 16:35, Nam 14:34, Dut 1:31 ✨ 13:19: Dut 7:1, Jos 14:1 ✨ 13:20:
 Jaj 2:16, 1Saml 3:20 ✨ 13:21: 1Saml 8:5,19, 1Saml 10:20-24 ✨ 13:22: 1Saml 13:14, 1Saml 16:13, Sam 89:20
 ✨ 13:23: 2Saml 7:12-16, Aes 11:1 ✨ 13:24: Mat 3:1-2 ✨ 13:25: Jon 1:20,27

²⁶ ✧ Nərman, piak me, kitaha sēməme sēməuku pen ia kwənəkwas səvəi Epraham, mine kimiaha iesa ripko mhə kimiaha nəkur Isrel, mətə hiaməsiai Kumwesən səkimaaha, tukutaha i, Kumwesən rərhi pehe nəgkiariien i sə rauvehimiru nərmana. ²⁷ ✧ Nəpən Iesu ruvehe, nərmana sēməme kamharə fwe Jerusalem mine nəmə asori me səvənraha həkətə sas mhə in, mhəreirei mwi nīpwrai nəgkiariien səvəi profet kupwən me kaməvisau irapw ia Sapat me pam. Ro iamīnhi irə irəha ho nəgkiariien me nəha həuvehe mhəukuə. Həkiri Iesu mə traməkeikei memhə. ²⁸ ✧ Irəha həkətə mhə noien ərəha riti rino rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe, mətə kamhəmwur ihi a, mhəres pen Paelat mə trəsəni pen Iesu ia rəgi nərmana me səvənhi mə tuhousi əpune. ²⁹ ✧ Nəpən ho pam nəfe Nəkukuə Ikinan rīməni mə tuko irə, həuvehi raka nīpwrən ia nei kamarkuau, mhəmri pen ia nīpəgi kəruətəre riti. ³⁰ ✧ Mətə Kumwesən rino in rətui mwi ia nemhəien. ³¹ ✧ Nəpən Iesu rətui mwi, rier irapw ti nərmana sēməme hənəməkurirə in fwe ia tənə Kalili meste Jerusalem. Irəha hətə in ia nəpən rīpik. Təkwtəkuni irəha kamhəvisau irapw Iesu m nəkur Isrel.

³² ✧ Kimaaha iahəuvehe ia kwopun i, mamhəvisau irapw nəgkiariien amasan i m kimiaha. Nəfe Kumwesən rino raka promes ti səkitaaha kaha kupwən me mə in tro, ³³ rino m kitaha i nīpwnəti kaha kupwən me. In rino Iesu rətui mwi ia nemhəien. Rəmwhen mwi nəgkiariien i kimərai pen ia Ol Sam sə rasori kəru rani: 'Ik nərīk.

Ipwet iakuvehe mo iou tata səim.'

³⁴ Kumwesən ruvəni raka ia Nəkukuə Ikinan mə tro Iesu rətui mwi ia nemhəien. Nənə in trīpkemhə mhə mwi. Nīpwrən trīpkimərir mhə. Kumwesən rini iamīnhi irə mīnuə: 'Nīpərhienien takuvei pehe nari amasan anan me mik sēməme iakino raka promes m Kig Tevit kupwən.'

³⁵ ✧ Nənə Kig Tevit rīmərai pen nəgkiariien riti mwi ia Nəkukuə Ikinan. Rīməni mə, 'Tikəpwəh nəsenien nīpwrai iəmə ikinan səim rīmərir.'

³⁶ ✧ Nəpən Kig Tevit ramīru ihi, ramo nəkwai Kumwesən. Kurirə irə remhə. Kinimwi ia kwopun kanimwi kaha me səvənhi ikin. Nīpwrən rīmərir. ³⁷ Mətə Iesu, iəmə nəha Kumwesən rīnəsəwpwiri in ia nemhəien, nīpwrən rīpkimərir mhə.

³⁸ ✧ Ro iamīnhi irə, piak me, tihaməkeikei mhəukurən nəfe i iakamīni irapw tukumiaha i. Iesu i rukurən nuvehi rakaien nərəhaien me səkimaaha, mo Kumwesən trəpwəh nərpwinien. Loa səvəi Moses ko rīpkifi raka mhə nərəhaien me pam səkimaaha. ³⁹ ✧ Mətə nərmana me pam sēməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu, in trīfi raka nərəhaien me pam səvənraha. ⁴⁰ Kimiaha tihaməkeikei mhəsiari, mamhətərig amasan ia nəgkiariien i, kamo nəgkiariien i profet me həməni treste kimiaha.

⁴¹ 'Hətə amasan kimiaha nəmə hiamaris əkenhin ia nirak. Ia nəpən səkimaaha tako nari riti.

Trīni mīnuə iərmama riti rini amasan nəri tukumiaha, kimiaha tihəpwəh nīnien nīpərhienien irə. Tihərkərinari irə, mhemhə.' "

Nərmana me rerīnraha ragien mə tuhəregi nəgkiariien amasan

⁴²⁻⁴³ ✧ Nəkur Isrel həfwaki pam fwe ia nəkwai nimwəfwaki səvənraha. Nəpən Pol mine Panapas krouier irapw, hərəs pen irau i mə ko krouvehe mwi ia nīkare Sapat, rouni irapw mwi nəgkiariien nəha ti nīrəha. Nəkur Isrel həpik mine nərmana me həpik sēməme ripko mhə irəha nəkur Isrel, mətə kamharə ia narəien səvəi nəkur Isrel, irəha kamhəkurirə ia Pol mine Panapas. Nənə irau krouəgkiari mīnraha rauni mə, "Kimaaha tihaməkeikei mhəuvehi namasanien səvəi Kumwesən, mharə irə, mamhəuvən."

✧ 13:26: Wok Me 13:16 ✧ 13:27: Jon 16:3, Wok Me 3:17 ✧ 13:28: Mat 27:22-23 ✧ 13:29: Mat 27:59-60
 ✧ 13:30: Wok Me 2:24 ✧ 13:31: Wok Me 1:3,8 ✧ 13:32: Wok Me 13:23 ✧ 13:35: Wok Me 2:27 ✧ 13:36:
 Wok Me 2:29 ✧ 13:38: Wok Me 10:43 ✧ 13:39: Rom 10:4 ✧ 13:42-43: Wok Me 11:23, 14:22

⁴⁴ Ia nikare Sapat irə ipaka nərmama me pam ia taon nəha housəsimwin irəha me mə tuhəregi nəgkiariien səvəi Iərimənu. ⁴⁵ ✧ Nərmama me nəha həpik. Nəpən nəkur Isrel hətoni, rerinraha rirhi ərəha Pol. Nəpən in rəgkiari, irəha kamhəni səpə, mamhəni ərəha in.

⁴⁶ ✧ Mətə Pol mine Panapas krouəpwəh nehekiriien. Irau krouni mə, “Kimrau iarouəkeikei roukupwən rouni irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən tukumiaha i nəkur Isrel. Mətə rəfo? Hiəpkokeikei mhə mə tihəuvehi nimiruien rerin? Hətə ro! Ti nəri nə mə hiamərarki karen nəgkiariien səkimrau iaminihi, kimrau trouəpwəh kimiaha, rouevən rouni irapw nəgkiariien i ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. ⁴⁷ Iərimənu ruvəni pehe raka tukumaha i mə tahaməkeikei mho iaminihi. In riməni minua:

‘Tako ik ikəmwhen ia nukuraanien,
məhiəpwən nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel.

Tikini pen ti nərmama me ia tənəmtənə me mə takuvehimiru irəha.’”

⁴⁸ ✧ Nəpən nərmama me nəha ripko mhə irəha nəkur Isrel həregi nəgkiariien nəha, rerinraha ragien. Həni mə nəgkiariien səvəi Iərimənu ramasan pik. Nənə sin sin ia nirəha Kumwesən rinərpwi raka rəgin ia nirəha mə tuhəuvehi nimiruien rerin, irəha həni niperhienien ia Iesu.

⁴⁹ Ia nəpən nəha nəgkiariien səvəi Iərimənu rəuviris mamevən ia kwopun me ipaka ti taon nəha. ⁵⁰ ✧ Mətə nəkur Isrel həuvən ti nipran asori me nepwin səməme kamharə ia narəien səvəi nəkur Isrel mine nəmə asori me səvəi taon nəha, mhəvi irəha mə tuhometə Pol mine Panapas. Nəkur asori me nəha hərhi irapw irau ia tənə səvənraha. ⁵¹ ✧ Mətə irau krounouini raka nimekwurur ia nisunrau, rouahatən pen mə nərmama me ia taon nəha həno noien ərəha. Kurirə ikin krauevən fwe taon nəha Ikoniam. ⁵² Nənə nərmama me səvəi Iesu fwe Antiok rerinraha ragien mukuər ia Nənimwin Ikinan.

14

Pol mine Panapas fwe Ikoniam

¹ Fwe taon nəha Ikoniam Pol mine Panapas irau pəri krouuvnimwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel rouəvisau. Nəvisaiien səvənrau ramasan pik. Ro pen nərmama həpik, nəkur Isrel mine nəkur Kris mwi, həni niperhienien ia Iesu. ² ✧ Mətə nəkur Isrel səməme həpkini mhə niperhienien ia nəgkiariien səvənrau ho nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel niemaha rəpi irəha ti piəvtaha me. ³ ✧ Ro pen Pol mine Panapas krouarə əpwəmwis fwe ikin, rouəvisau irapw Iesu Iərimənu rouəpwəh nehekiriien. Ia nəpən nəha Iesu Iərimənu rauvei pen niskaiien minrau, krauo nimevəien me mine narimnari me nərmama me hətoni mhərkərinari irə. Nəpən nərmama me hətoni, mhətə sas ia nəgkiariien səvənrau sə raməvisau irapw namasanien səvəi Iesu mə ro niperhienien. ⁴ Nərmama ia taon nəha həuai irəha ia kusen kəru. Nepwin hərər irəha nəkur Isrel səməme həpwəh niniiien niperhienien ia Iesu. Nepwin hərər irəha aposol mi nəha.

⁵ ✧ Ia nəpən nəha nəkur Isrel nepwin mine nərmama nepwin ripko mhə irəha nəkur Isrel mine nəmə asori me səvənraha kamhəni mə tuhouraha irau, mhəkwi əpune irau. ⁶⁻⁷ ✧ Mətə irau krouregi, rouap, rouevən fwe Listra mine Tepe, taon mi kəru fwe ia profens nəha Likaonia. Fwe ia taon mi nəha mine ia rukwənu me ipaka ti nirau, Pol mine Panapas krouəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Iesu.

Pol mine Panapas fwe Listra

⁸ ✧ Fwe Listra, iərmama riti raməkure. Nəpən rinətui irə, nisun mi krouemhə. Ko ripkavən mhə. ⁹ ✧ Iərmama nəha ramətərig ia nəgkiariien səvəi Pol. Nənə Pol rəti pen mamətə in, mukurən mə iərmama nəha ramahatətə ia Iesu mə Iesu niskaiien səvənhi

✧ 13:45: Wok Me 14:2 ✧ 13:46: Luk 7:30, Wok Me 3:26, 18:6 ✧ 13:48: Wok Me 11:18 ✧ 13:50: Wok Me 17:4,12 ✧ 13:51: Mat 10:14, Wok Me 18:6 ✧ 14:2: Wok Me 13:45 ✧ 14:3: Mak 16:20, Wok Me 19:11, Hip 2:4 ✧ 14:5: Wok Me 14:19, 2Tim 3:11 ✧ 14:6-7: Mat 10:23 ✧ 14:8: Jon 9:1, Wok Me 3:2 ✧ 14:9: Wok Me 3:4, Mat 9:28

ramwhen mə tromasan nisun mi. ¹⁰ Ro pen Pol rægkiari asori mini mə, “Tiko miskämter, märer ia nisun mi.” Təkwəkuni a iərmama nəha riskämter, mavən.

¹¹ ✨ Nəpin nərmama me hənətoni nəfe Pol rino, həkwein əpwəmwis ia nəgkiariien səvəi nəkur Likaonia, mhəni mə, “Kwa, kumwesən me hənəiwaiu irapw pehe tukutaha, mhəmwhen ia nərmama me.” ¹² Irəha həkwein Panapas mə Sus, kumwesən riti səvənraha. Nənə ti nəri nə mə Pol raməvisau irapw nəgkiariien, həkwein pen in mə Heremes, kumwesən riti mwi səvənraha. ¹³ Nimwəfwaki səvəi kumwesən nəha Sus, ramərer iruə ia taon nəha. Pris riti sə ramowok fwe ikin, ruvehi kau me nepwin mine tihhi nei me nepwin, muvehi muvehe ti kwəruə səvəi taon nəha. Rokeikei mə in mine nərmama me tuhousi əpune kau me nəha mho pen nisaien mhəfwaki pen m Panapas mine Pol.

¹⁴ Mətə nəpin aposol mi nəha krouregi nəgkiariien nəha, kroueitehi tinari səvənrau, rouaiu, rouevən fwe ia kurkwai nərmama, rouəkwein əpwəmwis, rouni mə, ¹⁵ ✨ “Nərman me, rəfo hiamo iamihhi irə? Kimrau iarouəmwhen a ia kimiaha. Iarouvehe mə trouəvisau irapw nəgkiariien amasan m kimiaha mə kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh kumwesən eikuə me, mhərərig mhəuvehe ti Kumwesən sə ramiru. In əpa rino neiai, mine tiprənə, mine təsi, mine narimnari me pam səməme kamharə ia nirəhar. ¹⁶ ✨ Fwe kupwən, in rinəsəni nərmama me ia tənəmtənə me mə hamesi pen a suatuk me səvənraha mamhəuvən. ¹⁷ ✨ Mətə ia nəpin me in ramo hiamətoni noien amasan səvənhi. In ramərhi irapw pehe nesən, mamə nəmhiən ro nipwran ia nəpin atukwatukw səvənhi. In rauvei pehe nəveginien m kimiaha, mamə rerimiahaha ramagien.” ¹⁸ Pol mine Panapas krouni nəgkiariien nəha, mətə ipaka ko kroupkinise mhə nərmama me mə tuhəpwəh nousi əpuneien kau me nəha ti nəfwakiien minrau.

¹⁹ ✨ Mətə nəkur Isrel me nepwin həuku pen fwe Ikoniam mine Antiok ia profens nəha Pisitia, mhəuvehe ti Listra, mhəvi nərmama həpik həuvən mhəkwtəmhiru Pol, mhəkwi ia kəruətərei, mhəvkəkini, mhəuvən fwe iruə ia taon, mhəpwəh. Rerinraha rirhi mə ruvəmhə. ²⁰ Mətə nəpin nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhərər kuraukurau irə, Pol riskämter, mevən mwi ia taon. Kini rakwakwi irə, irau Panapas krouier, rouevən fwe taon nəha Tepe.

Pol mine Panapas krouerig rouevən fwe Antiok ia profens nəha Siria

²¹ ✨ Pol mine Panapas krouəvisau irapw nəgkiariien amasan fwe ia Tepe, ravi nərmama həpik həuvehe mho irəha nərmama me səvəi Iesu. Kurirə ikin krouerig rouevən fwe Listra, mine Ikoniam, mine Antiok ia profens nəha Pisitia. ²² ✨ Ia kwopun me nəha irau krauo nətərigien səvəi nərmama me səvəi Iesu ruvehe miskai mwi. Krouəvəhag minraha mə tuhərər əknekin ia nahatətəien səvənraha, rauni mə, “Saməkeikei mhəukurau ia nəmisəien me ripik kurirə səuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ²³ ✨ Ia kwopun me pam krouvehi utə elta me mə tuhətui amasan ti nakalasia me. Nəpin krouvehi utə irəha, krouəpwəh nəniien nari, rouəfwaki, rouəmri pen irəha ia rəgi Iərimənu səvənraha sə kamhahatətə irə. ²⁴ Irau krouəpi simwin ia profens nəha Pisitia, roueiwaiu pehe ia profens nəha Pamfilia, ²⁵ rouevən ia taon nəha Peka, rouəvisau irapw nəgkiariien amasan fwe ikin. Nəpin krouəvisau irapw pam, kroueiwaiu rouevən fwe taon nəha Atalia.

²⁶ ✨ Ia kwopun nəha krouəputə ia nitətə riti, rouier, rouevən fwe Antiok ia profens Siria. Kwopun nəha kupwən nərmama me hənəfwaki ti nirau, mhəmri pen irau ia rəgi Kumwesən, mamhase in mə namasanien səvənhi tramarə ti nirau, marə mwi ti wok sə krino pam. ²⁷ ✨ Irau krouəpirapw fwe ikin, roueite nakalasia me, rouni pen ti nirəha i narimnari me Kumwesən rino irəhar minrau, rouni mə in rinəsevər ia təpinhə mə

✨ 14:11: Wok Me 28:6 ✨ 14:15: Wok Me 10:26, Sam 146:6 ✨ 14:16: Wok Me 17:30 ✨ 14:17: Sam 147:8, Jer 5:24 ✨ 14:19: Wok Me 17:13, 2Kor 11:25, 2Tim 3:11 ✨ 14:21: Mat 28:19 ✨ 14:22: Mat 7:14, Wok Me 11:23, 15:32, Wok Me 18:23, 1Tes 3:3 ✨ 14:23: Wok Me 13:3 ✨ 14:26: Wok Me 13:1-2, Wok Me 15:40 ✨ 14:27: Wok Me 15:4,12, Wok Me 11:18

nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel həuvehe mhahatətə ia Iesu. ²⁸ Nənə krouarə əpwəmwis mwi kwopti ia kwopun nəha irəha nərmama me səvəi Iesu.

15

Nəmə asori me səvəi nəfwakiiien housəsımwin irəha me fwe ia Jerusalem

¹ ✨ Mətə nəkur Isrel me nepwin həier fwe tənə Jutia mheiwaiu pehe ia Antiok. Irəha kamhahatən nərmama me səvəi Iesu səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum m kimiaha rəmwhen ia Loa səvəi Moses rani. Mə hiəpwəh, Kumwesən tripkuehimiru mhə kimiaha.” ² ✨ Pol mine Panapas kraousari irəha minraha mamhəgkiari pik ti nəgkiariien nəha. Kurirə ikin, nakalasia me fwe Antiok hərpwi rəginraha ia Pol mine Panapas mine nərmama me nepwin mwi, mhəni mə irəha tuhəutə pen fwe ia Jerusalem mhətoni aposol me mine elta me səvəi nəfwakiiien ti nəgkiariien nəha. ³ Nəpin nakalasia me hərhi pen irəha, irəha hənəməuvən fwe Jerusalem. Ia rukwənu me ia nīkare suatuk fwe ia tənə Fonia mine tənə Sameria kamhəni sas pen mə nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel irəha mwi həuvəni nīpərhienien ia Iesu. Nəgkiariien nəha ro piəvtaha me rerinraha ragien. ⁴ ✨ Kurirə irə, nəpin irəha həier pen fwe Jerusalem, aposol me mine elta me səvəi nəfwakiiien mine nakalasia me hətoni irəha rerinraha ragien. Nənə Pol mine Panapas mine səməme hənəkurirə ia nirau həni pen ti nirəha i narimnari me Kumwesən rino minraha.

⁵ Mətə Farisi me nepwin səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu həkəmter, mhəni mə, “Nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu tuhaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum minraha. Kimiaha tihaməkeikei mhəni pen ti nirəha i mə tuhəkurirə ia Loa səvəi Moses.”

⁶ Aposol me mine elta me səvəi nəfwakiiien housəsımwin irəha me, mamhəgkiari ti nəresien nəha. ⁷ ✨ Nəpin həkari əpwəmwis, Pita riskəmter, mini pen ti nirəha i mə, “Piak me, kimiaha hiəuvəkurən raka mə fwe kupwən Kumwesən rərpwi rəgin ia nirak ia kusen səkitaha, muvei pehe nəpin miou iakevən minəvisau raka m nərmama me nepwin ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nəpin irəha həregi nəgkiariien amasan səvəi Iesu ruku pen ia tərhuq, həni nīpərhienien irə. ⁸ ✨ Nənə Kumwesən sə rukurən amasan nətərigien səvəi nərmama rahatən amasan tukutaha i minuə rerin ragien ti nuvehiiien irəha, mo irəha nərmama me səvənhi. In ruvei pen Nənimwin Ikinan minraha rəmwhen a mwi riməuvei pehe m kitaha i fwe kupwən. ⁹ ✨ In ripkopəiti mhə ia nirəha, mətə raikuas ia rerinraha, ti nəri nə mə irəha həni nīpərhienien ia Iesu rəmwhen rino m kitaha i. ¹⁰ ✨ Rəfo hiənuə tiho Kumwesən niemaha rəpi? Hiokeikei mə tsəmri pen Loa səvəi Moses ia nurai nərmama me səvəi Iesu səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel, mətə Loa nəha rəmwhen ia katipə sə ripam. Kitaha i nəkur Isrel mine kaha kupwən me səkitaha ko səpkəvrani mhə. ¹¹ ✨ Mətə kitaha saməni nīpərhienien ia nəgkiariien i. Iesu Iərimənu səkitaha truvehimiru kitaha ia namasanien səvənhi rəmwhen a mwi in tro ia nirəha.”

¹² ✨ Pita rəgkiari pam. Kurirə irə nərmama me ia nəkureien nəha həkure afafa, mamhətərig Pol mine Panapas. Irau krauni amasan ti nirəha i nəfe Kumwesən rino nəpin irau krauəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Iesu m nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Krouni mə in riməuvei pen niskaiien minrau, krauo nīmtətien me mine narimnari me nərmama me hətoni, mhərkərinari irə.

¹³ ✨ Nəpin irau krouəgkiari pam, Jemes rərer mini mə, “Piak me, tihətərig iou. ¹⁴ ✨ Saemon ruvəni amasan raka tukutaha i mə rəfo fwe kupwən Kumwesən revən ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel mə tripeki raka nepwin mə irəha nərmama me səvənhi. ¹⁵ Profet kupwən me həməni mə in tro iamīnha irə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan, rani mə,

✨ 15:1: Kal 5:2 ✨ 15:2: Wok Me 11:30, Kal 2:1 ✨ 15:4: Wok Me 14:27 ✨ 15:7: Wok Me 10:1-43 ✨ 15:8: Wok Me 10:44, 11:15 ✨ 15:9: Wok Me 10:34-35 ✨ 15:10: Mat 11:30, Kal 3:10, 5:1 ✨ 15:11: Kal 2:16, Efes 2:5-8 ✨ 15:12: Wok Me 14:27 ✨ 15:13: Kal 2:9 ✨ 15:14: Wok Me 15:7-9

16 'Kurirə ia nəri, iou takrərig

muvehi utə nitətə səvəi Kig Tevit sə riməmwei.

Nitətə sə in rinamərimənu irə kineitehi rəmwhen ia nimwə,
iou takuvrhəkin mwi, momasan.

17-18 Tako iamīnhi minuə nərmama ia tənəmtənə me tuhəuvehe tukw iou.

Nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel,

irəha pam səməme iakinəkwein raka irəha, tuhəuvehe.

In i nəgkiariien səiou. Iou Iərimənu. Iako nərmama həuvəukurən raka narimnari me i
fwe kupwən.' ”

19 Nənə Jemes rini mə, “Ro iamīnhi irə nəkirien səiou mə nərmama me nəha ripko
mhə irəha nəkur Isrel, mətə kamhərərig mamhəuvehe ti Kumwesən, rərəha mə kitaha
tso rəknekin ti nirəha. 20 ☆Mətə pwəh sərai nəkukuə riti revən ti nirəha. Ia nəkukuə
nəha tsəni pen ti nirəha i mə irəha tuhəpwəh naniien nəveginien i rəmkemik sə kiməuvei
pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha. Nərman me tuhəpwəh niri
əpnəpenien nīpran. Nīpran me tuhəpwəh nesi pen əpnəpenien nərman. Irəha tuhəpwəh
naniien nərimiru riti sə kətiri nīpətəkinuan remhə mətə netə raməmak ihi ia nusan.
Nənə irəha tuhəpwəh naniien netə.

21 ☆Natuakəmien me nəha rinəmwhen, ti nəri nə mə fwe tui muvehe meste pehe ipwet
mine, ia Sapat me pam nərmama me kamhəvsini Loa səvəi Moses ia nəkwai nimwəfwaki
me səvəi nəkur Isrel. Ia taon me pam kamhəvisau irəpw nəgkiariien səvənhi.”

Nəkukuə sə revən ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel

22 Aposol me, mine elta me səvəi nəfwakien, mine nakalasia me pam fwe Jerusalem
həni simwin mə tuhərpwi rəginraha ia nərmama nepwin ia nirəha, mhərhi pen irəha
həuvən irəha Pol mine Panapas fwe Antiok. Hərpwi rəginraha ia Saelas mine Jutas
(nəghin riti mwi nə Pasapas). Iəmənmi nəha, piəvtaha me kamhəsiai pik irau. 23 Irəha
həuvei pen nəkukuə nəha minrau mə trouvehi rouevən. Nəkukuə nəha rini mə:
Aposol me mine elta me səvəi nəfwakien, piəvmiaha me fwe Jerusalem.

Iahərhi pehe nəkukuə i tukumiaha piəvmiaha me səməme ripko mhə kimiaha nəkur Isrel,
hiamarə fwe Antiok mine Siria, mine Silisia.

Iahaməni ramasan tukumiaha.

24 ☆Kimaha iahəregi mə nərmama nepwin həməier ia kimaha, mhəuvehe tukumiaha,
mho kimiaha hiəregi rərəha ti nəgkiariien səvənraha.

Irəha ho nətərigien səkimiaha rəvsəini pik, mətə kimaha iahəpkuvei pen mhə
nəgkiariien riti mə tuhəuvehe mhəni pehe tukumiaha i.

25 Ro pen kimaha iahəsəsimwin kimaha me mhəni simwin mə tahərpwi rəginraha ia
iərmama kəru, mhərhi pehe i tukumiaha.

Irau trouvehe tukumiaha irəha Panapas mine Pol, iəmənmi nəha sokeikei pik irau.

26 Ipaka krouemhə ti wok səvəi Iesu Kristo, Iərimənu səkitaha.

27 Iəmənmi nəha iahamərhi pehe irau tukumiaha irau i Jutas mine Saelas.

Irau trouvehe rouni nəgkiariien kuation rəmwhen ia nəgkiariien i iahamrai.

28 ☆Rerimaha rəgien ti nesi penien nətərigien i Nənimwin Ikinan rinahatən kimaha irə.
In rini mə kimaha tahəpwəh nəmrutəien nəri sə ripam ia nuramiaha, mətə natuakəmien
me a i:

29 ☆Kimiaha tihəpwəh naniien nəveginien sə kiməuvei pen m nənimwi nari me səməme
kaməfwaki pen minraha.

Kimiaha nərman tihəpwəh niri əpnəpenien nīpran.

Kimiaha nīpran tihəpwəh nesi pen əpnəpenien nərman.

Kimiaha tihəpwəh naniien nərimiru riti sə kətiri nīpətəkinuan remhə mətə netə
raməmak ihi ia nusan.

Tihəpwəh naniien netə.

☆ 15:20: Jen 9:4, Eks 34:15-17, Lev 17:10-16 ☆ 15:21: Wok Me 13:15 ☆ 15:24: Wok Me 15:1 ☆ 15:28: Mat
23:4 ☆ 15:29: Wok Me 15:20

Trini minuo hiətui amasan tukumiaha, mhəpwəh nəruuien natuakəmien me i, tihəregi ramanan.

In i nəgkariien səkimaha sampam.

³⁰ Nəmə asori me i hərhi pen irau heiwaiu irəha Pol mine Panapas mhəuvən fwe Antiok. Nəpin hapirapw fwe ikin, hoeite nakalasia me, mhəuvei pen nəkukuə minraha.

³¹ Irəha həvsini nəkukuə nəha, rerinraha ragien ti nasituien səvənhi. ³² ✧ Jutas mine Saelas irau profet mi. Krouəvhəg m piəvtaha me ia nəgkariien me ripik, rouərpwi əknekin irəha. ³³ Irau krouarə əpwəmwis kwopti ia kwopun nəha. Kurirə ikin piəvtaha me fwe Antiok hase Kumwesən mə nəməriniuen səvənhi tramarə ti nirau. Nənə həsəkir minrau, mhərhi pen irau krouərərig rouevən fwe Jerusalem rouətə nərmama me səməme hənərhi irau. ³⁴ * ³⁵ Mətə Pol mine Panapas irau krouarə pəpim fwe Antiok. Irəha nərmama me nepwin mwi kamhahatən nərmama me, mamhəvisau irapw nəgkariien səvəi lərimənu.

Pol mine Panapas krouəpwəh irau me

³⁶ Nəpin nepwin rukurau, Pol rini pen ti Panapas i mə, “Pwəh krau krouərərig pen mwi, rouətə piəvtaha me fwe ia taon me pam nəha krouvəvisau raka nəgkariien səvəi lərimənu minraha, rouətoni ro irəha mə kamhəfarə irə.” ³⁷ ✧ Nənə Panapas rokeikei mə Jon sə nəghin riti mwi nə Mak trukurirə ia nirau, ³⁸ ✧ mətə Pol rəpwəh nokeikeien, ti nəri nə mə fwe kupwən Jonmak ripkarə mhə irəhar minrau meste wok səvənrahar rino sampam. Mətə fwe Pamfilia rəpwəh irau mirərig. ³⁹ Nənə Pol mine Panapas krouousari minrau me, rouəpwəh irau me. Panapas ruvehi Mak, rouəputə ia nitətə riti, rouier, rouevən fwe Saepras. ⁴⁰ ✧ Mətə Pol rərpwi rəgin ia Saelas mə trukurirə in. Kurirə irə piəvtaha me həmri pen irau ia rəgi lərimənu, mhase in mə namasanien səvənhi tramarə ti nirau i. Nənə Pol rier irau Saelas, ⁴¹ mevən ia kwopun me ia profens mi nəha Siria mine Silisia, mamərpwi əknekin nakalasia me.

16

Timoti rukurirə Pol mine Saelas

¹ ✧ Ia nəpin nəha Pol revən fwe taon mi nəha Tepe mine Listra. Ia Listra iərmama riti səvəi Iesu nəghin nə Timoti. Mama səvənhi in prən Isrel. In mwi rani nīpərhienien ia Iesu. Mətə tata səvəi Timoti in iəmə Kris. ² ✧ Piəvtaha me fwe Listra mine Ikoniam kamhəni Timoti mə in iəmə amasan riti. ³ ✧ Pol rokeikei mə Timoti trukurirə in rouier rauevən. Ro pen in ruvehi ninhum m Timoti ti nəri nə mə nəkur Isrel fwe ikin həukurən mə tata səvəi Timoti in iəmə Kris riti. ⁴ ✧ Nəpin Pol mine in me nepwin həier pen fwe ia taon me, haməvisau irapw m nərmama me səvəi Iesu natuakəmien me nəha aposol me mine elta me səvəi nəfwakiiien fwe Jerusalem həməni. Kamhahatən nakalasia me mə irəha tuhaməkeikei mhesi pen. ⁵ ✧ Ia noien nəha nakalasia me pam ia kwopun me fwe ikin nahatətəien səvənraha ruvehe miskai. Ia nəpin me irəha həuvehe mhəpik mwi.

Pol rətoni nəməkrəhaien riti

⁶ ✧ Pol mine in me nepwin həuvən mhəpi simwin ia profens mi nəha Frijia mine Kalesia, ti nəri nə mə Nənimwin Ikinan rinise irəha mə tuhəpwəh nevəniien mhəvisau nəgkariien amasan fwe ia profens nəha Esia. ⁷ ✧ Nəpin irəha həuvehe ipaka ti profens nəha Misia, həmwur mə tuhəuvən fwe ia profens nəha Pitinia. Mətə Nənimwin səvəi Iesu ripkəseni mhə irəha. ⁸ Ro pen həukurau ia profens nəha Misia, mheiwaiu mhəuvehe ia taon nəha Troas. ⁹ Ia nəpin Pol rətə nəməkrəhaien riti. Iəmə Masetonia riti ramərer, mamase in mə, “Tikuvehe ro i ia Masetonia, masitu ia kimaha.” ¹⁰ Nəpin Pol rinətə

✧ 15:32: Wok Me 11:27, 13:1, Wok Me 14:22 * 15:34: Niutestamen me nepwin sə kupwən kimərai ia nəgkariien səvəi nəkur Kris rani iamini ia vas toti-fo mə, “Mətə Saelas rətə mə ramanan mə pwəh ramo pəpim ia kwopun nəha Antiok.” ✧ 15:37: Wok Me 12:12,25 ✧ 15:38: Wok Me 13:13, Kol 4:10 ✧ 15:40: Wok Me 4:36, 13:4, Wok Me 14:26 ✧ 16:1: Wok Me 14:6, 2Tim 1:5 ✧ 16:2: Fil 2:19-22 ✧ 16:3: Kal 2:3-5 ✧ 16:4: Wok Me 15:23-29 ✧ 16:5: Wok Me 2:47 ✧ 16:6: Wok Me 18:23 ✧ 16:7: 2Tim 1:15

pam nāmēkrāhāien nāha, tākwtākwni a mwi kimaha iahānamāpnāpenā mā tahāier, mhāuvēn fwe Masetonia, ti nāri nā mā iahāregi mā Kumwesēn ramākwein kimaha mā tahāvisau irapw nāgkiariien amasan sāvai Iesu m nārmama me fwe ikin.

Litia rini nīpārhiēnien ia Iesu

¹¹ Kimaha iahāputā ia nitātā riti, mhāier ia Troas, mhaiu atukwatukw mhāuvēn fwe tēnā āmweris nāha Samotres. Kini rakwakwi irā iahaiu mhāuvēn fwe ia taon nāha Neapolis. ¹² Iahāier ia kwopun nāha mhavēn mhāuvēn fwe Filipae, taon asori riti ia tīprānā sāvai Masetonia profens. Nārmama me ia taon nāha irāha sitisin me sāvai Rom. Kimaha iahāpirapw fwe Filipae, mharā ikin nāpin rīpik.

¹³ Nāpin riti ia Sapat iahāier irapw ia kwērūā asori sāvai taon nāha, mhāuvēn ia nīkare nui aris ia kwopun riti iahāukurēn mā nārmama kamhāfwaki ikin. Iahāuvēn, mhākure, mamhāvisau pen Iesu m nīpran me sāmāme hānōusāsīmwin raka irāha me fwe ikin. ¹⁴ Pran riti sē ramātārig ia kimaha nāghin nā Litia. Ruku pen ia taon nāha Tuatira. Sāvēnhi fwe stoa kauvehi nāmri tinari sē kala sāvēnhi tihinatis. Ia nāpin me Litia ramāfwaki m Kumwesēn. Iārimānu rāsevār ia nātārigien sāvai prān i, rini nīpārhiēnien ia nāfe Pol rani. ¹⁵ ✠Nāpin kino raka paptāes ia Litia irāha nārmama me pam ia nākwai nīmwā sāvēnhi, Litia rini pehe tukumaha i mā, “Mā hiāukurēn mā iakamahatātā pārhiēn ia Iārimānu, ramasan pwāh hiāuvehe mharā ia nākwai nīmwā sāiou.” In ramākeikei pehe m kimaha, nānā iahāuvēn.

Kuvehi puvnimwā Pol mine Saelas ia kalapus fwe Filipae.

¹⁶ ✠Nāpin riti iahāmāuvēn fwe kwopun nāha kamāfwaki ikin, mhāpi raka pran riti kamo slef irā. Nānimwin ērāha ramarā irā, mamo prān nāha ramātōni narimnari me sāmāme kamhārkwafā. Prān nāha rauvehi mane asori sāvai nāmā asori me sāvēnhi, ti nāri nā mā nārmama kamhāraku in ti nīniēn narimnari me sāmāme tuhāpkuvehe. ¹⁷ ✠Kimaha Pol iahāmavēn. Prān nāha rakurirā kimaha, mamākwein āpwāmwis, mamini mā, “Nārmama me i kamho tukwini nari m Kumwesēn Asori, mamhāni irapw tukumiaha i mā tihāfo in ruvehimīru kimiaha.” ¹⁸ ✠Ia nāpin me rīpik prān nāha ramo iamīnhi. Pol rīregi rīnāpou irā, ruvsini, māgkiari pen m nānimwin ērāha mā, “Ia nāghi Iesu Kristo iakani pehe tukw ik i mā tikier ia prān i.” Tākwtākwni a nānimwin ērāha rier.

¹⁹ Nāpin nāmā asori me sāvai prān nāha hānamātōni mā tuhāpwāh nuvehien mwi mane ia prān nāha, hākwātāmhiri Pol mine Saelas, mhāvi irau, mhāuvēn ti nāmā asori me fwe ia kurkwai taon nāha. ²⁰ ✠Irāha hāvi irapw irau ia nāmri iāmā asori mi sāvai Rom, mhāni pen ti iāmā asori mi nāha mā, “Iāmānmi irau iāmā Isrel mi. Kraurukwumen nārāhāien ia taon i sākītaha, ²¹ rauni irapw nārāien me nepwin rīpkatukwatukw mhā tukutaha i nākur Rom mā tsāuvehi uā tsarā irā, ti nāri nā mā kamhāruī loa sākītaha.”

²² ✠Nārmama me ia kwopun nāha irāha mwi hāskāmter, mamhāni ērāha irau. Ro iamīnhi irā iāmā asori mi nāha sāvai Rom krouni pen ti naruagēn me nepwin mā tuhāuvehi raka tinari sāvānrau, mhōusi irau. ²³ Nānā housi pīk irau. Kurirā irā hāuvehi puvnimwā irau ia kalapus, mhāni pen ti iārmama sē ramātui ti kalapus mā, “Tikātui amasan ti iāmānmi.” ²⁴ Nāpin iārmama sē ramātui ti kalapus rīregi nāgkiariien nāha, ruvehi irau, mevān fwe ia rum riti fwe imwā ia nākwai kalapus, muvehi pen nīsunrau nei asori rākure tārini.

Kumwesēn ruvehi raka Pol mine Saelas ia kalapus

²⁵ Ia kurkwai nāpin, Pol mine Saelas krouāfwaki, rouāni nīpu me, rouāgnāgini Kumwesēn. Nārmama me fwe ia kalapus kamhātārig ia nirau. ²⁶ Tākwtākwni a nīmwinimwien asori ruvehe. Kalapus rikiukiū pīk. Tāpinhā me pam hāuvehe mhākwag. Jen me pam sāmāme kamhākwātāmhiri nārmama me hāsas. ²⁷ ✠Ia nāpin nāha nīmwinimwien rikiū irā, iārmama sē ramātui ti kalapus rātui, mātā tāpinhā me pam

✠ 16:15: Wok Me 16:33, 18:8 ✠ 16:16: Wok Me 19:24 ✠ 16:17: Mak 1:24,34 ✠ 16:18: Mak 16:17 ✠ 16:20: Mak 13:9, Wok Me 17:6, Mat 5:11 ✠ 16:22: 2Kor 11:25, Fil 1:30, 1Tes 2:2 ✠ 16:27: Wok Me 12:18-19

həkwaḡ. Rerīn rirhi mā nǝrmama me ia kalapus hǝnap. Ro pen reivi raka nau sǝvǝnhi mā trǝpi ǝpune atukw a in. ²⁸ Mǝtǝ Pol rǝkweīn asori, mīni mā, “Tikǝpwǝh nousi ǝpune atukwien ik. Kimaha pam a i.”

²⁹ Iǝrmama sǝ ramǝtui ti kalapus rǝres laet me nepwīn, maiu, mevǝn, mīnimwi nukurhun mi ia nǝmri Pol mīne Saelas, mehekīr mǝtǝmnīmwin. ³⁰ ✠ Kurirǝ irǝ riskǝmter, miri raka irau mhǝrevǝn fwe iruǝ, mǝres pen irau i mā, “Iǝmǝ asori mi, takamǝkeikei mǝfo irǝ mā Kumwesǝn ruvehimīru iou?”

³¹ Mīregi krouni mā, “Tikamǝkeikei mīni nīpǝrhienien ia Iesu Iǝrimǝnu, nǝnǝ Kumwesǝn truvehimīru ik mīne nǝrmama me pam ia nǝkwai nimwǝ sǝim.” ³² Nǝnǝ irau krouni irapw nǝḡkiariien sǝvǝi Iǝrimǝnu revǝn tukwe mīne nǝrmama me pam fwe ia nǝkwai nimwǝ sǝvǝnhi. ³³ ✠ Ia nǝpīn nǝha nǝpīn anan, mǝtǝ iǝrmama nǝha ruvehi irau, maikuas ia tǝmwki nousien ia nīpwranrau. Kurirǝ irǝ in mīne nǝrmama me ia nǝkwai nimwǝ sǝvǝnhi ko pǝptaes ia nīrǝha. ³⁴ Nǝpīn kīno pam pǝptaes ia nīrǝha, iǝrmama nǝha riri Pol mīne Saelas, harutǝ pen ia nimwǝ sǝvǝnhi. In ruvei pen nǝvegīnien mīnrau. In mīne nǝrmama me pam ia nǝkwai nimwǝ sǝvǝnhi rerīnraha ragien pīk, ti nǝri nǝ mā tǝkwtǝkwuni nǝha hǝnahatǝtǝ ia Kumwesǝn.

³⁵ Nǝpīn nǝha ruvǝran iǝmǝ asori mi sǝvǝi Rom krouǝrhi polis me nepwīn, rouni mā, “Pwǝh iǝmǝnmi nǝ krouier ia kalapus.” ³⁶ Iǝrmama sǝ ramǝtui ti kalapus rǝvisau pen nǝḡkiariien sǝvǝnrau m Pol, mīni mā, “Iǝmǝ asori mi sǝvǝi Rom krouǝrhi nǝḡkiariien riti mā takǝseni kīmirau irouier. Ro pen tirouier rauevǝn. Pwǝh nǝmǝrinuīen ramǝrǝ tukumirau.”

³⁷ ✠ Mǝtǝ Pol rini pen ti polis me i mā, “Nǝfe nǝha? Kīmrau sitisin mi sǝvǝi Rom. Iǝmǝ asori mi sǝvǝi Rom kroupkǝtǝ mhǝ nari riti iarouo rǝrǝha. Mǝtǝ hǝnousi raka kīmrau ia nǝmri nǝrmama me, mhǝuvehi puvnimwǝ kīmrau ia kalapus. Mǝtǝ tǝkwtǝkwuni irau krouokeikei mā trouvehi raka kīmrau iarouevǝn afafa. Rekǝm! Pwǝh irau ǝpa krouvehe, rouvehi raka kīmrau.”

³⁸ Polis me nǝha hǝuvǝn mhǝni pen ti iǝmǝ asori mi nǝha sǝvǝi Rom nǝfe Pol rīmǝni. Nǝpīn irau krouregi mā Pol mīne Saelas irau sitisin mi sǝvǝi Rom, krouhekīr.

³⁹ ✠ Irau krouevǝn rouni pen sore ti Pol mīne Saelas. Kurirǝ irǝ krouiri irapw irau fwe ia kalapus, rouni pen ti nīrau i mā trouǝpwǝh taon sǝvǝnraha rauevǝn. ⁴⁰ Ro iamīnhi irǝ Pol mīne Saelas krouier irapw ia kalapus, rouevǝn fwe ia nimwǝ sǝvǝi Litia. Nǝpīn krouǝtǝ piǝvtaha me fwe ikin, krouǝvǝhag mīnraha. Kurirǝ irǝ krouier.

17

Pol mīne Saelas krouevǝn fwe Tesalonaeka

¹ ✠ Ia nǝpīn nǝha Pol mīne Saelas krouǝpi sīmwin ia taon kǝru nǝha Amfipolis mīne Apolonia, rouevǝn fwe taon nǝha Tesalonaeka. Ia kwǝpun nǝha nimwǝfwaki riti sǝvǝi nǝkur Isrel ramǝrer. ² Pol ruvnimwǝ rǝmwhen ramo ia nǝpīn me. Ia Sapat kahar ramǝḡkiari irǝha mīnraha. In ramahatǝn vas me ia Nǝkukuǝ Ikinan, mamǝusiǝre pui pen nīpwran, ³ ✠ mamīni amasan ti nīrǝha i mīnuǝ Nǝkukuǝ Ikinan rani pǝrhien mā Kristo tramǝkeikei mīregi nǝmisǝien ia nīpwran, memhǝ, marǝ mǝtui mwi. Pol rini mā, “Iesu nǝha iakani pehe tukumiaha i in nǝ Kristo.” ⁴ ✠ Nǝkur Isrel me nepwīn mīne nīpran asori me hǝpīk mīne nǝkur Kris hǝpīk sǝmǝme kamhǝfwaki m Kumwesǝn irǝha hǝregi mā nǝḡkiariien nǝha ro nīpǝrhienien. Nǝnǝ hǝuvehe mhǝkurirǝ Pol mīne Saelas.

⁵ Mǝtǝ nǝkur Isrel me nepwīn rerīnraha ramrhi ǝrǝha irau. Hǝuvǝn fwe ia maket mhǝiri nǝrmama nepwīn kǝnkapwǝnraha riskai. Irǝha hǝuvehe mhǝpīk, mhousǝsīmwin irǝha me, mamho nurīgrīgien asori ia taon nǝha. Hǝuvǝn mheitehi raka tǝpīnhǝ ia nimwǝ sǝvǝi iǝrmama riti nǝḡhīn nǝ Jeson, mamhǝtui Pol mīne Saelas mā tuhǝvi irapw irau ia nǝmri nǝrmama. ⁶ ✠ Nǝpīn hǝpkǝtǝ mhǝ irau, hǝkwtǝmhiri Jeson mīne piǝvtaha me nepwīn mwi, mhǝvi irapw irǝha, mhǝuvǝn mhǝrer ia nǝmri nǝmǝ asori me sǝvǝi

✠ 16:30: Wok Me 2:37 ✠ 16:33: Wok Me 16:15 ✠ 16:37: Wok Me 22:25 ✠ 16:39: Mat 8:34 ✠ 17:1: 1Tes 1:1,2 ✠ 17:3: Luk 24:26, Wok Me 3:18, 9:22 ✠ 17:4: Wok Me 13:50 ✠ 17:6: Wok Me 16:20

taon naha. Iraha hakwein asori, mhani ma, "Iamanni naha Pol mine Saelas krauo pik narahaien ia kwopun me, rouvauvehe mwi ia taon i sakitaha. ⁷ ✠Jeson i rimauvehi irau krouevan ia nimwa savanhi. Matə irau krouarui loa me savai Kig Sisa, rauni ma kig riti mwi naha ikin naghin na Iesu." ⁸ Nəpin namə asori me mine narmama me haregi nəgkariien naha, niemaha rəpi iraha. ⁹ Namə asori me hani ma Jeson mine in me nepwin tuhaməkeikei mhauvei pen mane minraha. Nənə nəpin hauvei pen pam mane, namə asori me həfi raka rəginraha ia niraha.

Pol mine Saelas krouevan fwe Perea

¹⁰ Ia nəpin naha ruvəpitəv, piəvtaha me hərhi pen Pol mine Saelas krouevan fwe taon naha Perea. Nəpin krouevan rouapirapw fwe ikin, krouuvnimwa ia nimwəfwaki savai nəkur Isrel. ¹¹ ✠Nəkur Isrel fwe Perea iraha hamasan mhəpi raka nəkur Isrel fwe Tesalonaeka, ti nəri na mə rerinraha ragien ti niregiiien nəgkariien savai Pol mine Saelas. Ia nəpin me kamhəvsini amasan Nəkukuə Ikinan ma tuhətoni ma nəgkariien savənrau ro niperhienien uə rekəm. ¹² Ro pen həpik ia niraha hani niperhienien ia Iesu. Nipran Kris me i iraha nipran asori me həpik hani niperhienien. Namə Kris mwi həpik.

¹³ ✠Matə nəpin nəkur Isrel fwe Tesalonaeka haregi ma Pol revan mwi fwe Perea, mamini irapw nəgkariien savai Kumwesən fwe ikin, hauvan mwi fwe Perea, mamhərhiərhi narmama me ma tuhəni ərəha Pol mine Saelas. ¹⁴ Ro pen piəvtaha me ia Perea hərhi irapw akwauakw Pol ramevan fwe ia təsi. Matə Saelas mine Timoti krauarə a fwe ia Perea. ¹⁵ Nənə narmama nepwin həkurirə Pol, mhəuvən iraha min meste nari fwe taon naha Atens. Nəpin naha hənəmərərig irə, Pol rini pen ti niraha i ma, "Kimiaha tihəuvən mhəni pen ti Saelas mine Timoti ma truvehe akwauakw rouətə iou."

Pol fwe Atens

¹⁶ Nəpin Pol rameitenhi ihi Saelas mine Timoti fwe Atens, rerin rəpou, ti nəri na mə ramətə taon naha rukuər ia nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha. ¹⁷ ✠Ro pen ia Sapat me in rauvnmwə ia nimwəfwaki savai nəkur Isrel, maməgkiari m nəkur Isrel mine naməfwaki me nepwin mwi, mamousari ma truvi iraha hauvehe ti Iesu. Ia nəpin me ramevan fwe kwopun kamo maket ikin, maməgkiari iraha narmama əpnəpen me, mamousari ma truvi mwi iraha. ¹⁸ Nəpin riti Pol raməgkiari m nahatən me nepwin kani iraha ma Epikurien me mine Stoik me. Nəpin iraha haregi nəgkariien savənhi, kamhousari iraha min. Nepwin kamhəni ma, "Nəfe i iarməri i ramini?" Nepwin mwi kamhəni ma, "Rosi raməgkiari ia kumwesən me kitaha səreirei." Iraha hani nəgkariien naha ti nəri na mə Pol raməvisau irapw nəgkariien amasan savai Iesu, mamini ma in rinətui mwi ia nemhəien savənhi. ¹⁹ Iraha həiri Pol, mhəuvən ti namə asori me naha kamhəkiri nəgkariien kani nousəsəsimwinien savənraha ma Areopakus. Namə asori me naha hani pen ti Pol i ma, "Kimaha iahokeikei ma tahəukurən nəfe naha nəgkariien vi ikamahatən. ²⁰ Narimnari me nepwin ikamini kimaha iahəregi ropəiti. Ro pen iahokeikei ma tahəukurən nipwrai nəgkariien me naha səim." ²¹ Iraha hani nəgkariien naha ti nəri na mə nəpin me namə Atens mine narməpə səməme kamharə fwe ikin, hokeikei ma tuhaməkure a, mamhətərig ia nəgkariien vi, mamhəgkiari ti nipwran.

²² Ia nəpin naha Pol rərər ia nəmri namə asori me naha kani nousəsəsimwinien savənraha ma Areopakus, mini ma, "Namə Atens, iakinətə raka ma kimiaha hiaməskai pik ti nəfwakiiien m kumwesən me səpəmsəpə. ²³ Nəpin iakamavən ia taon i səkimiaha, maməspau ia nənimwi nari me səməme hiaməfwaki pen minraha, iakətə mwi nifətə riti. Kimərari pen nəgkariien riti ia nikaren rani ma:

NIFATƏ I SƏVƏI KUMWESƏN NƏHA IAHƏREIREI IN

Kumwesən naha hiaməfwaki pen min matə hiəreirei, təkwətəkwuni naha takəvisau pehe m kimiaha i.

²⁴ ✠ Kumwesən sə rino tiḡrənə i mine narimnari me pam irə, in ramərimənu ia neiai mine tiḡrənə, miḡkarə mhə ia nimwəfwaki me səməme nərmama ho ia rəḡinraha. ²⁵ ✠ Nərmama me həḡko tukwini pen mhə nari min ia rəḡinraha rəmwhen kamo ia iərmama sə raməres nari. Rekəm! In əpa rauvei pen nimiruien mine neiahagien mine narimnari me pam m nərmama me. ²⁶ Fwe ia nukune narəien, in rino iərmama kuatia a mə nərmama me pam tuhəuku pen irə, mhəuvən, mharə ia tənəmtənə me ia təkure tiḡrənə i. In əpa riməkupwən məmri mak səvəi tiḡrənə səvənraha, mini mwi mə tuharə ikin meste tinesən. ²⁷ ✠ Kumwesən rino iamini irə mə irəha tuho rəmwhen iərmama nənimen rifwə. Tuhamərapərap nari, nənə mhərap i. Mətə pərhien, Kumwesən riḡkarə mhə isipwin tukutaha. ²⁸ Rəmwhen ia iərmama riti kupwən riməni mə, ‘In nukune nimiruien səkitaha, mine nukune navəien səkitaha, mine nukune narimnari me pam samo.’ Rəmwhen mwi ia nəḡkiariien i nərmama me nepwin səkimiaha səməme kamhərai niḡu me həməni mə, ‘Kitaha mwi niḡwnətin me.’

²⁹ ✠ Trini minua niḡpərhienien i kitaha i niḡwnəti Kumwesən me, ratukwatukw mə ko səni Kumwesən in rəmwhen ia nənimwi nari sə reri iərmama ramrhi, nənə ro ia nukurənien səvənhi ia kol mine silva mine kəruətərei? Rekəm! ³⁰ ✠ Fwe kupwən, nəḡin nərmama həreirei Kumwesən, Kumwesən raməti karen. Mətə təkwtəkwuni, in ramini pen ti nərmama ia kwopun me pam mə irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha. ³¹ ✠ Irəha tuhaməkeikei mho iamini irə, ti nəri nə mə in rinəmri raka nəḡin riti. Ia nəḡin nəha iərmama riti sə in rinərpwi raka rəḡin irə trəkiri ia natukwatukwien nərmama me pam ia tiḡrənə i ti noien me səvənraha. Kumwesən rinahatən raka nərmama me pam sin nəha iərmama nəha, ti nəri nə mə rino rətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

³² Nəḡin nəmə Atens həreḡi nəḡkiariien nəha mə iərmama riti rətui mwi ia nemhəien, nepwin haris irə. Mətə nepwin həni pen ti Pol i mə, “Kimaha iahokeikei mə tahəreḡi mwi nəḡkiariien səim.” ³³ Nənə Pol rəpwəh irəha mamevən. ³⁴ Mətə nəрман me nepwin həkurirə i, mamhəni niḡpərhienien ia Iesu. Nəрман me nəha riti nəḡhin nə Taionusios. In iəmə asori riti sə raməkure irəha nəmə asori me ia nousəsimwinien nəha kani mə Areopakus. Pran riti nəḡhin nə Tamaris mine nərmama me nepwin mwi həkurirə ia Pol, mamhəni niḡpərhienien ia Iesu.

18

Pol revən fwe Korin

¹ Pol rəḡiari pam fwe Atens, mier, mevən fwe taon nəha Korin. ² ✠ Ia kwopun nəha revən mətoni iəmə Isrel riti nəḡhin nə Akwila. Akwila rinətui fwe profens nəha Pontas. Fwe kupwən, in mine pran səvənhi Prisila krauarə fwe ia tənə Itali ia taon nəha Rom, mətə ti nəri nə mə Klotias, iəmə asori səvəi nəkur Rom, rini mə nəkur Isrel me pam tuhaməkeikei mhəier ia Rom, irau krouier, nənə rouvehe ia Korin. Irau krouarə nəḡin ouihi a ia Korin, nənə Pol ruvehe mətə irau. ³ ✠ Nənə ti nəri nə mə wok səvənhi sə rauvehi mane irə rəmwhen a mwi wok səvənrau, ramarə irəhar minrau, mamharo pəri wok. Irəhar haro nimwə tapolen me. ⁴ Nənə ia Sapat me pam fwe ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel, Pol raməḡiari pik, mamousari mə trivi nəkur Isrel mine nəkur Kris mə tuhəuvehe mhəni niḡpərhienien ia Iesu.

⁵ ✠ Saelas mine Timoti krouier ia Masetonia, roueiwiau pehe ia Korin. Ia nəḡin nəha Pol rəpwəh noien nimwə tapolen me, maməvisau irapw a nəḡkiariien amasan ia nəḡin me pam, mamini irapw ti nəkur Isrel mə Iesu in Kristo. ⁶ ✠ Mətə irəha həni ərəha Pol, mhəḡkəni mhə niḡpərhienien ia nəḡkiariien səvənhi. Nəḡin ho iamini, Pol rounouini raka niməkwrur ia səvənhi karkahu, mini pen ti nirəha i mə, “Trini minua

✠ 17:24: 1King 8:27, Wok Me 7:48 ✠ 17:25: Sam 50:12, Aes 42:5 ✠ 17:27: Dut 32:8, Aes 55:6, Sam 145:18, Jer 23:23 ✠ 17:29: Aes 40:18-20, Aes 44:10-17, Wok Me 19:26 ✠ 17:30: Wok Me 14:16 ✠ 17:31: Sam 9:8, 96:13, Wok Me 10:42 ✠ 18:2: Rom 16:3 ✠ 18:3: Wok Me 20:34, 1Kor 4:12 ✠ 18:5: Wok Me 17:14-15, Wok Me 9:22 ✠ 18:6: Wok Me 13:46,51, Wok Me 20:26

Kumwesən rərpwīn noien ərəha səkimiaha, ramarə ia kimiaha əpa. Iou iakiwən ia kimiaha. Təkwətəkwuni nəha mamevən takevən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel.”

⁷ Ro pen Pol rəpwəh irəha, mevən muvnimwə ia nimwə səvəi iərmama riti nəghin nə Titias Jastas. Rīpko mhə Titias in iəmə Isrel, mətə raməfwaki m Kumwesən. Nimwə səvənhi ipaka ti nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ⁸ ✠ Iəmə asori səvəi nimwəfwaki nəha nəghin nə Krispas. In mine nərmama me pam ia nəkwai nimwə səvənhi həni nīpərhienien ia Iərimənu. Nəkur Korin həpik kamhətərig ia nəgkiariien səvəi Pol, mhəni nīpərhienien ia Iesu, nənə ko paptəes ia nirəha.

⁹⁻¹⁰ ✠ Ia nəpīn riti ia nəpīn, Iərimənu rəgkiari pen m Pol ia nəməkrəhaien riti, mīni mə, “Iakamarə tukw ik. Tikəpwəh nehekīrien, mətə tikaməmwur, mamīni irapw nəgkiariien səioui, məpwəh napwisien. Iərmama riti riwən trouraha ik, ti nəri nə mə səioui me nərmama həpik ia taon i.” ¹¹ Ro pen Pol rarə ia kwopun nəha meste nuk kwatia məkwə sikis, mamahatən nərmama ia nəgkiariien səvəi Kumwesən.

Pol rərer ia nəmri Kalio

¹² Nəpīn Kalio ramərimənu ia tənə Akaea, nəkur Isrel housəsimwīn irəha me, mhəkwtəmhihi Pol, mhəuvehi, mhəuvən fwe ia kwopun Kalio raməkiri nəgkiariien ikin. ¹³ Irəha həni mə, “Iəmə i ramosari mə truvi nərmama həuvehe mhəfwaki pen m Kumwesən ia noien riti sə raməruī loa səkimaha.”

¹⁴ Mətə nəpīn Pol rīnaməkwag mə trəgkiari, Kalio rīni pen ti nəkur Isrel i mə, “Kīmiaha nəkur Isrel, trini mīnuə iərmama riti ro nari riti rīpkatukwatukw mhə, məruī loa səvəi nəkur Rom, takaməkeikei mamətərig ia kimiaha. ¹⁵ ✠ Mətə ti nəri nə mə hīamousari ti nəgkiariien me mine nahag me ia loa səkimiaha, ramarə a ia kimiaha. Tihəmri amasan. Iakəpwəh nokeikeiien mə takəkiri narimnari me sə ro iamīnha irə.” ¹⁶ Nənə Kalio rəkoui irapw irəha həier ia kwopun nəha in raməkiri nəgkiariien ikin. ¹⁷ Nəpīn həuvən fwe iruə, nərmama me fwe iruə həkwətəmhihi Sostenes, iəmə asori səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Irəha hənəmousi in ipaka ti kwopun nəha Kalio raməkiri nəgkiariien ikin, mətə Kalio ro nəri auər a ia narimnari me nəha kamho.

Pol rīrərig pen fwe Antiok ia profens nəha Siria

¹⁸ ✠ Pol rarə nəpīn rīpik fwe Korin irəha piəvtaha me, nənə rəpwəh irəha, meiwaiu pehe ia taon nəha Kegkria. Ia kwopun nəha in rərai nukwənen, mahatən pen mə natuakəmīen riti səvənhi sə rīməuvehi kwəsuaahi tukwe ia nəmri Kumwesən rīno sampam. Kurirə irə in rəputə ia nitətə riti irəhar Akwila mine Prisila, mharier, mharevən fwe Siria. ¹⁹⁻²¹ ✠ Nəpīn irəhar harapirapw fwe Efesas, Pol revən ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel, maməgkiari mīnraha, mamousari mə truvi irəha həuvehe ti Iesu. Irəha həres pen in mə tuharə kwopti irəha min, mətə Pol rīpkəsəni mhə. Nəpīn nəha rīnaməpwəh irəha irə, rīni pen ti nirəha i mə, “Mə ratukwatukw ia nətərigien səvəi Kumwesən, iou takrərig pehe mwi tukumiaha.” Nənə rəputə ia nitətə riti mier fwe Efesas, məpwəh Akwila mine Prisila irau krouarə fwe ikin.

²² Pol rier fwe Efesas meiwaiu pehe ia taon nəha Sisaria, muvarei mutə pen fwe Jerusalem. Nəpīn rīnətə raka nakalasia me fwe ikin, reiwaiu pen fwe Antiok. ²³ Pol rarə nəpīn nəpwīn fwe ikin, nənə mier mevən ia kwopun me fwe ia profens mi nəha Kalesia mine Frijia, mamərpwi əknekīn nərmama me səvəi Iesu.

Apolos fwe Efesas mine Korin

²⁴ Ia nəpīn nəha iəmə Isrel riti ruvehe ia Efesas nəghin nə Apolos. Rīnətui fwe taon riti kani mə Aleksantria. In iərmama riti səvəi nəgkiariien, mukurən amasan nəfə Nəkukuə Ikinan rani. ²⁵ ✠ Nərmama nəpwīn hənahatən raka in ia Suatuk səvəi Iesu Iərimənu. Ia nəpīn me in rīregi rəsanin ti nəvisaiuen. Nənə nəpīn ramahatən nərmama

✠ 18:8: 1Kor 1:14 ✠ 18:9-10: 1Kor 2:3, Jos 1:9, Aes 41:10, Jer 1:8, Jon 10:16 ✠ 18:15: Wok Me 23:29, Wok Me 25:18-19, Jon 18:31 ✠ 18:18: Wok Me 21:24 ✠ 18:19-21: Wok Me 17:17, Rom 1:10, 1Kor 4:19, Jem 4:15 ✠ 18:25: Rom 12:11, Wok Me 19:3

me, nægkiariien sævənhi ia nīkaren sævai Iesu ratukwatukw a, mətə in rukurən a paptaes naha Jon rino fwe kupwən. ²⁶ ✧ Nəpīn Apolos ruvehe ia Efesas, rinaməvisau ia nəkwai nimwəfwaki sævai nəkur Isrel məpwəh nehekīrien. Mətə nəpīn Prisila mine Akwila krouregi nægkiariien sævənhi, krouiri in, rouevən fwe nimwə sævənrau. Nənə krouni pen amasan Suatuk sævai Kumwesən tukwe mə in trukurən amasan mwi.

²⁷ ✧ Kurirə ikin Apolos rokeikei mə trevən fwe profens Akaea. Ia nəpīn naha piəvtaha me fwe Efesas hasitu irə, mhərai nəkukuə riti, mhərhi pen i revən ti nərmama me sævai Iesu fwe Akaea. Həni pen ti nirəha i mə tuhəuvehi Apolos revən fwe rukwənu me sævənraha. Nəpīn Apolos rapirapw fwe ikin, ramasitu asori ia nərmama səməme namasanien sævai Kumwesən rino irəha həni nīpərhienien ia Iesu. ²⁸ ✧ Apolos ramasitu asori ia nirəha, ti nəri nə mə ia nəmri nərmama me in ramousi tərini nægkiariien sævai nəkur Isrel, mamahatən ia Nəkukuə Ikinan mə Iesu in Kristo.

19

Pol revən fwe Efesas

¹ ✧ Nəpīn Apolos ramarə ihi ia Korin, Pol rukurau parei meiwaiu pehe ia Efesas, mətə nərmama me nepwīn sævai Iesu fwe ikin. ² ✧ In rəres pen irəha i mə, “Rəfo? Fwe kupwən, nəpīn hiəni nīpərhienien ia Iesu, hiəuvehi Nənīmwin Ikinan uə rekəm?”

Miregi həni mə, “Rekəm. Kimaha iahəpkegi raka mhə mə Nənīmwin Ikinan rarə.”

³ Miregi Pol rini mə, “Ro iaminhi nəfe naha paptaes kimiaha hiəuvehi?”

Miregi həni mə, “Kimaha iahəuvehi paptaes sævai Jon.”

⁴ ✧ Miregi Pol rini mə, “Paptaes naha Jon rino sævai nərmama səməme həuvərərig ia noien ərəha me sævənraha. Mətə Jon rini irapw mə nərmama me tuhaməkeikei mhəni nīpərhienien ia iərmama sə tripkukurirə i muvehe. Iərmama naha Jon rəgkiari irə in naha Iesu.” ⁵ Nərmama me naha həregi nægkiariien naha, ko paptaes ia nirəha ia nəghi Iesu Iərimənu. ⁶ ✧ Nəpīn Pol rəmrutə rəgin mi ia nirəha, Nənīmwin Ikinan ruvehe ia nirəha, nənə kənamhəgkiari ia nægkiariien me səpəmsəpə, mənəmhəni irapw nægkiariien sə raku pen ti Nənīmwin Ikinan. ⁷ Nərmama me naha rosi irəha pam twelef.

⁸ Ia taon naha Efesas, Pol rauvniwə ia nəkwai nimwəfwaki sævai nəkur Isrel. Ia məkwə kahar, ia Sapat me pam, rani irapw nægkiariien amasan fwe ikin, məpwəh nehekīrien. In raməvisau, mamousari mə trivi irəha həuvehe mhəni nīpərhienien ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ⁹ ✧ Mətə nərmama nepwīn kənkəpwənraha riskai. Həpwəh niniien nīpərhienien ia nægkiariien sævənhi, mamhəni ərəha suatuk sævai Iesu ia nəmri nərmama me fwe nəkwai nimwəfwaki. Ro pen Pol rəpwəh irəha, muvehi nərmama me sævai Iesu, mamhəuvən irəha min. Ia nəpīn me pam ramahatən nərmama me fwe ia nəkwai skur riti kani mə Skur sævai Tiranas. ¹⁰ ✧ Pol ramahatən nərmama me iaminhi irə meste nuk kəru. Ro pen nərmama me pam fwe profens Esia, nəkur Isrel mine nəkur Kris, həregi nægkiariien sævai Iərimənu.

¹¹ ✧ Ia nəpīn me ripik Kumwesən rauvei pen nīskaiien m Pol, nənə Pol ramo nīmtətien me nepwīn ropəiti. ¹² ✧ Nərmama me həpeki raka nīpəri tinari me sə Pol rirai raka nīseseien irə uə tinari me sə rinarkahu raka i, həuvehi, mhəuvən mhəmri pen ia nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha. Nənə nemhəien me sævənraha haraka ia nirəha. Nənīmwin ərəha me həier ia nirəha.

Tini Skeva me

¹³⁻¹⁴ ✧ Nəmə Isrel me nepwīn irəha pam sefen. Irəha nīpwnəti pris asori anan riti sævai nəkur Isrel nəghin nə Skeva. Ia nəpīn me kamhəuvən ia kwəpun me, mamhəkoui irapw nənīmwin ərəha me ia nərmama. Nəpīn riti hənuə tuhəkoui irapw irəha ia nəghi Iesu Iərimənu. Ro iaminhi irə həuvən mhərer ia nəmri iərmama riti nənīmwin ərəha rarə

✧ 18:26: Wok Me 19:8 ✧ 18:27: 2Kor 3:1, Kol 4:10 ✧ 18:28: Wok Me 9:22 ✧ 19:1: 1Kor 3:6 ✧ 19:2: Wok Me 2:38, 8:16 ✧ 19:4: Mat 3:11 ✧ 19:6: Wok Me 8:17, Wok Me 10:44,46 ✧ 19:9: 2Kor 6:14-18 ✧ 19:10: 2Tim 1:15 ✧ 19:11: Wok Me 14:3 ✧ 19:12: Wok Me 5:15 ✧ 19:13-14: Mak 9:38

irə, həni pen ti nənimwin ərəha i mə, “Kimaha iahəni pehe tukw ik i ia nəghi Iesu, iəmə nəha Pol raməvisau i, tikier ia iərmama i.”

¹⁵ ✨ Mətə nənimwin ərəha rini pen ti nirəha i mə, “Iakukurən Iesu, mukurən mwi Pol. Mətə kimiaha nisiməme i?” ¹⁶ Nənə iəmə nəha nənimwin ərəha ramarə irə rivə pen ia nirəha. Nəgsen rasori məpi raka nəgsenraha pam. Ramousi irəha. Nənə irəha hap raka ia nimwə nəha. Tinari səvənraha ruvəiwən. Nipwranraha rəpəruəpəruə.

¹⁷ ✨ Nəkur Isrel me pam mine nəkur Kris me pam səməme kamharə ia Efesas həregi nəvisauien səvəi noien nəha. Nəpin həregi, həhekir asori. Nənə nərmama me həuvehi utə nəghi Iesu İərimənu rutə mwi. ¹⁸ Nərmama səməme həni nipərhienien ia Iesu həpik həuvehe mamhəni pui noien ərəha me səvənraha ia nəmri nərmama me. ¹⁹ Nəpwin ia nirəha səməme hənamo nahak fwe kupwən həpeki nəkukuə me səvənraha səvəi nahak, mhəpeki mhəuvehe, mhəuvani ia nəmri nərmama me pam. Nənə nərmama me həvsini nəmri nəkukuə me nəha, mhətə mə rutə pik. ²⁰ ✨ Ro iamihhi irə nəgkiariien səvəi İərimənu riskai pik muviris mamevən.

Nurigrigien asori fwe Efesas

²¹ ✨ Kurirə ia narimnari me nəha, Pol rerin ramrhi mə trəpi simwin ia profens mi nəha Masetonia mine Akaea, mevən fwe Jerusalem. In rini mə, “Nəpin takevən raka fwe Jerusalem, takaməkeikei mətoni mwi Rom.” ²² ✨ In rərhi pen Timoti mine Erastas, iəmə mi sə krouasitu irə, krouevən fwe Masetonia. Mətə in rarə ouihhi a mwi fwe ia Esia.

²³ ✨ Ia nəpin nəha krukwomen naruagəniien riti fwe Efesas ti Suatuk səvəi Iesu. ²⁴ ✨ İərmama riti nəghin nə Temetrius. In iərmama sə ramo narimnari me ia silva. Ia nəpin me ramo nimwə ouihhi me ia silva, mauvnhi nimwəfwaki səvəi kumwesən eikuə riti. In pran kani mə Atemis. Temetrius mine nərmama me səməme kamhowok irəha min kamhəmri pen nəmri nari ia nimwə ouihhi me nəha, mamhəuvehi mane asori me irə. ²⁵ Nəpin riti Temetrius roeite nərmama me pam səməme kamho narimnari me ia silva. In rini pen ti nirəha i mə, “Nərman, hiəuvəukurən raka mə kitaha saməuvehi mane asori ia wok i səkitaha. ²⁶ ✨ Kimiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səvəi iəmə nəha Pol, mhənətə raka narimnari me nəha in ramo. Ripko mhə ia taon əpa i Efesas, mətə ipaka rukurau pam ia profens i Esia, in ravi nərmama me həpik həpwəh nətərigien səvənraha, mhəkurirə in. In rani mə nənimwi kumwesən me i nərmama kamho ia rəginraha ripko mhə irəha kumwesən pərhien me. ²⁷ Kitaha tsaməkeikei mhəsiari kamo Pol ro nərmama həni ərəha wok i səkitaha. Rukurən noien mwi nərmama hətə ərəha nimwəfwaki səvəi kumwesən asori səkitaha Atemis. Nənə pəpim nəpin riti rukurən nuvehi rakaiien nəhag nəha Atemis, mo ruvehe mo nəri auər a i. Mətə nərmama me pam ia Esia mine ia kwopun me pam ia tıprənə i kamhəfwaki m prən i.”

²⁸ Nəpin nərmama me həregi nəgkiariien nəha, niemaha rəpi pik irəha. Həskəmter, mənəmhəkwein asori, mə, “Səgnəgini Atemis, kumwesən səvəi nəkur Efesas.”

²⁹ ✨ Nərəhaien nəha raiu mevən meste kwopun pam ia taon nəha. Nərmama me haiu, mhəuvən, mhəkwtəmhirhi Kaius mine Aristakas, iəmə Masetonia mi nəha kamharavən pəri irəhar Pol. Həkwtəmhirhi irau, mhəvi irau, mhəuvən fwe kwopun asori riti kamrai sun nəgkiariien ikin. ³⁰ Pol rokeikei mə trevən ia reri nərmama məgkiari, mətə nərmama me səvəi Iesu həpkəsəni mhə. ³¹ ✨ Nəmə asori me nəpwin mwi səvəi Esia, səməme həukurən amasan Pol, hərhi pen nəgkiariien min, mamhase in mə trəpwəh nevenien fwe kwopun nəha kamrai sun ikin.

³² Fwe nəkwai kwopun nəha kamrai sun ikin, nurigrigien asori. Nərmama kamhəkwein əpwəmwis. Nəpwin kamhəni nəgkiariien riti, nəpwin kamhəni əpə. İrəha həpik həreirei mə hənəusəsimwin irəha me ti nəfe. ³³ Ia nəpin nəha nəkur Isrel hərui irapw iərmama riti nəghin nə Aleksanta. Nərmama nəpwin hətoni, həni pen tukwe in

✨ 19:15: Mak 1:24,34 ✨ 19:17: Wok Me 5:5,11 ✨ 19:20: Wok Me 12:24 ✨ 19:21: Wok Me 23:11, Rom 1:13

✨ 19:22: Rom 16:23, 2Tim 4:20 ✨ 19:23: 2Kor 1:8 ✨ 19:24: Wok Me 16:16 ✨ 19:26: Wok Me 17:29, 2Tim

1:15 ✨ 19:29: Wok Me 20:4, 27:2, Kol 4:10, Flm 24 ✨ 19:31: 2Tim 1:15

mə trægkiari. Nəpɪn Aleksanta riskəmter ia nəmri nərmama me pam, ruvehi utə rəgɪn, mokeikei mə trɪni irapw nəgkiariien səvəi nəkur Isrel. ³⁴ Mətə nəpɪn nərmama me hətə sas Aleksanta mə in iəmə Isrel, irəha pam kamhəkwein əpwəmwis, rerinraha kuatia a, mamhəni mə, “Səgnəgɪni Atemis, kumwesən səvəi nəkur Efesas. Səgnəgɪni Atemis, kumwesən səvəi nəkur Efesas.” Irəha kamhəkwein əpwəmwis iamɪnhi mhəuvehi aoa kəru.

³⁵ Kurirə irə iəmə asori riti səvəi Efesas riskəmter minise irəha. Nəpɪn həuvehe mhafafa, in rɪni mə, “Nəmə Efesas, nərmama me pam həukurən mə nimwəfwaki səvəi kumwesən asori nəha Atemis ramərer ia taon i səkɪtaha. Kɪtaha i nəkur Efesas samətui amasan tukwe. Samətui amasan mwi ti kəpwier ikinan nəha rɪməukrutə ia nɪmagouagou meiwaiu pehe. ³⁶ Iərmama riti riwən ko rɪpkɪni mhə mə iakameikuə. Ro iamɪnhi irə kɪmiaha tihaməkeikei mhafafa, mhəpwəh noien nari riti kurirə tihəmɪsə irə. ³⁷ Kɪmiaha hɪəməuvehi iəmənmi nəha, mhəuvehe ia kwopun i. Mətə irau kroupkakres mhə nari riti ia nimwəfwaki riti səkɪtaha, rouəpwəh nɪni ərəhaien Atemis, prən nəha in kumwesən səkɪtaha. ³⁸ Trɪni minuə Temetrius mine nərmama səməme kamhowok irəha min hənətə nəri ərəha riti iərmama riti rɪno, pwəh həuvən fwe nimwə me nəha kaməkiri nəgkiariien ikin. Nimwə me nəha kamhəkweg a. Nəmə asori me səməme kamhəkiri nəgkiariien irəha fwe ikin. ³⁹ Mətə trɪni minuə hiokeikei nari riti mwi, tihaməkeikei mheitənhi nəpɪn nəha nəmə asori me kamhousəsimwɪn irəha me irə. Ia nəpɪn nəha tihəmri amasan. ⁴⁰ Kɪtaha tsaməsiari, kamo tukɪni mə samərui loa ipwet, mamhərəkumwen nərəhaien asori. Nənə tsəfni ia nəmri nəmə asori me? Nəgkiariien səkɪtaha riwən tsəni mə səfo mamho nurigrigien asori i.” ⁴¹ Nəpɪn iəmə asori nəha rɪni pam nəgkiariien nəha, rərhi pen nərmama me kamhəuvən.

20

Pol revən fwe profens mi nəha Masetonia mine Akaea

¹ Nəpɪn nurigrigien asori nəha rɪneiwaiu, Pol rəkwein nərmama me səvəi Iesu həuvehe rəvəhag mɪnraha. Nəpɪn rəvəhag pam mɪnraha, rəsəkɪr mɪnraha, mier, mamevən fwe Masetonia. ² In ramevən ia kwopun me ia profens nəha, mamɪni nəgkiariien me rɪpɪk, maməvəhag m nərmama me səvəi Iesu fwe ikin. Kurirə irə in ruvehe ia profens nəha Akaea. ³ Pol ruvehi məkwə kahar fwe ikin. Nəpɪn rɪnaməpnəpenə mə trəputə ia nɪtətə riti, mevən fwe profens nəha Siria, in rɪregi mə nəkur Isrel hənərai sun mə tuhousi əpune in ia nəkwai nɪtətə nəha. Ro pen in rəpwəh, mɪni mə in travən a məpi simwɪn ia profens nəha Masetonia ti nɪrərigien mevən fwe Siria. ⁴ ✠Nərmama nɛpwɪn mwi həkurirə in: Sopata, tɪni Piras iəmə Perea; mine Aristakas irau Sekantas, iəmə Tesalonaeka mi; mine Kaius iəmə Tepe, irau Timoti; mine iəmə Esia kəru nəha Tikikas mine Trofimas. ⁵ Irəha nəha həkupwən mhəuvən mamheitenhi kɪmaha fwe Troas. ⁶ Nəpɪn nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhəni bred sə yis riwən irə rukurau, kɪmaha iahəputə ia nɪtətə riti mhəier ia Filipae. Nəpɪn krirum rukurau, nənə iahəuvən mheste irəha fwe Troas, mamharə fwe ikin mhəuvehi nəfwakien kuatia.

Pol ramo navənien səvənhi sampam fwe Troas

⁷ ✠Ia Sapat riti, ia nəpɪn, kɪmaha iahousəsimwɪn kɪmaha me mə tahəkwsen bred. Pol ramahatən nərmama me. Ti nəri nə mə trakwakwi rəpwəh irəha, rəgkiari əpwəmwis meste kurkwai nəpɪn. ⁸ Kɪmaha iahousəsimwɪn kɪmaha me ia nəkwai nimwə ia kwopun riti fwe irənhə. Ia kwopun nəha laet me rɪpɪk rauək. ⁹ Təmaruə riti nəha ikin. Nəghɪn nə Iutikas. Raməkure utə ia ruei winto. Nəpɪn Pol raməgkiari pɪk mamevən, napriien ruvehi təmaruə nəha. Ravi kəviəmu, mɪmwei irapw fwe ia stori kahar, meiwaiu mouini. Nərmama me heiwiu mə tuhəuvehi utə, mətə ruvamhə. ¹⁰ ✠Mətə Pol reiwiu irapw, mɪnimwi nukurhun mi ia nikaren, mərəui əmwesi, mɪni mə, “Tihəpwəh nɪregien rərəha, in ruvəmɪru mwi.” ¹¹ Kurirə ikin, nəpɪn Pol rutə mevən mwi fwe irənhə, rəkwsen

✠ 20:4: Wok Me 19:29, 21:29, Efes 6:21 ✠ 20:7: Wok Me 2:42,46 ✠ 20:10: 1King 17:21

bred, maməni pəri nari irəha minraha. In rəgkiari mwi meste rinamran, məpwəh irəha mamevən. ¹² Nənə irəha həiri tamaruə nəha Iutikas, mamhəuvən fwe ia rukwənu. Rerindraha ragien mə in ruvəmīru mwi.

Irəha həier ia Troas mhəuvən fwe Maelitas

¹³ Pol rokeikei mə travən a, mukurau parei, mevən fwe taon nəha Asos. Ro iamīnhi irə in rərhi pen kimaha iahəputə ia nitətə, mhəkupwən irə, mhəuvən, mamheitenhi in fwe ikin. ¹⁴ Nəpīn in rier pehe tukumaha fwe Asos, rəputə ia nitətə kimaha min, nənə iahəuvən fwe taon nəha Mitulen. ¹⁵ Kini rakwakwi irə iahəier ia kwopun nəha, mhəuvehe, mhaiu iruə ia tənə əmweris nəha Kios. Nəpīn kuatia rukurau, iahəuvehe ia tənə əmweris nəha Samos. Nəpīn kuatia mwi rukurau, iahəuvehe ia taon nəha Maelitas. ¹⁶ ✠Kimaha iahaiu iamīnhi irə ti nəri nə mə Pol rīməni mə tahəukurau iruə mhəpwəh nuvareien fwe Efesas. Rəpwəh nokeikeien mə trouraha nəpīn səvənhi fwe profens nəha Esia, ti nəri nə mə in ramevən akwauakw mə trukupwən mapirapw fwe Jerusalem kurirə nəpīn asori nəha Pentekos.

Pol rəvəhag m elta me səvəi nəfwakiien fwe Efesas

¹⁷ ✠Nəpīn kimaha iahəuvarei fwe Maelitas, Pol rərhi pen nəgkiariien revən fwe Efesas, mərəs elta me səvəi nəfwakiien mə tuhəuvehe mhətə in. ¹⁸ ✠Irəha həuvehe, nənə Pol rīni pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəuvəukurən raka mə iakinəfarə irə kitaha m kimiaha fwe iakiməuvehe ia Esia meste iakəpwəh kimiaha mamevən. ¹⁹ ✠Iakamo wok səvəi lərimənu, mīpkəfiutə mhə iou. Ia nəpīn me nise nənimek ramaiu tukumiaha. Ia nəpīn me iakamregi ramərəha, ti nəri nə mə nəkur Isrel hənuə tuhousi əpune iou. ²⁰ Kimiaha hiəukurən mə iapkərkwafə mhə ia nəgkiariien me nepwīn sə tuhasitu ia kimiaha. Mətə nəpīn iakaməvisau uə iakamahatən kimiaha ia nəmri nərmama me uə ia nəkwai nimwə me səkimiaha, iakani irapw pam tukumiaha. ²¹ Iakaməvisau pen pəri m nəkur Isrel mine nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel mə irəha tuhaməkeikei mhərərig ia noien ərəha me səvənraha, mhəuvehe ti Kumwesən, nənə mhahatətə ia Iesu Kristo lərimənu səkitaha.

²² ✠Nənə hətə ro. Təkwətəkwuni nəha iakamevən fwe Jerusalem, ti nəri nə mə Nənimwīn Ikinan raməkeikei miou. Iou iakreirei nəfe treste iou ia kwopun nəha. ²³ ✠Mətə in a i iakukurən. Ia taon me pam sə iakamevən ikin, Nənimwīn Ikinan ramahatən amasan iou, mamini mə tukousi iou, kuvehi puvnimwə iou ia kalapus. ²⁴ ✠Mətə iou iakətoni mə nimīruien səiou ro nəri auər a tukw iou. Iapkətərig pik mhə i. Iakokeikei a mə takeste nusvenhi suatuk səiou, mo sampam ia wok nəha Iesu lərimənu ruvei pehe miou. In rīni mə takaməkeikei mīni irapw ti nərmama nəgkiariien i sə raməvisau namasaniēn səvəi Kumwesən.

²⁵ Nənə hətə ro. Təkwətəkwuni nəha iakukurən mə kimiaha pam i səməme iakuvəukurau raka ia nimwrhenimīaha, məvisau nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə m kimiaha, tihəpkətə mhə mwi nənimek ia nəpīn riti. ²⁶ ✠Ro pen ia nəpīn i ipwet iakani irapw tukumiaha i mə trīni minuə Kumwesən rərpwīn noien ərəha me səkimiaha, ramarə ia kimiaha. Iou iakiwən ia kimiaha, ²⁷ ti nəri nə mə iapkərkwafə mhə nari riti tukumiaha. Iakuvəni irapw pam narimnari me Kumwesən rokeikei. ²⁸ ✠Kimiaha tihaməkeikei mhətə amasan kimiaha me, mamhətə amasan mwi sipsip me pam səməme Nənimwīn Ikinan rīnəmri pehe ia rəgimīaha. Tihaməkeikei mhəiri amasan nakalasia me səvəi Kumwesən, ti nəri nə mə in rīnərəku raka irəha ia niten. ²⁹ ✠Iakuvəukurən raka mə nəpīn takaraka ia kimiaha, nərmama me nepwīn həmwəhen ia kuri əprmin me tuhəuvehe ia rerimīaha, mhəripwi kimiaha nərmama me səvəi Iesu, rəmwəhen mə kimiaha sipsip me. ³⁰ ✠Nənə kimiaha i nərmama nepwīn tuhəskəmter, mheikuə mə tuhəvi raka nərmama me səvəi Iesu, həuvən mhəkurirə ia nirəha. ³¹ ✠Ro iamīnhi irə,

✠ 20:16: 2Tim 1:15 ✠ 20:17: Wok Me 18:21 ✠ 20:18: Wok Me 18:19, 19:10 ✠ 20:19: Wok Me 20:3
 ✠ 20:22: Wok Me 19:21 ✠ 20:23: Wok Me 9:16, Wok Me 21:4,11 ✠ 20:24: Wok Me 21:13, 2Tim 4:7 ✠ 20:26:
 Wok Me 18:6 ✠ 20:28: 1Tim 4:16, 1Tes 5:2-4 ✠ 20:29: Mat 7:15, Jon 10:12 ✠ 20:30: 1Jon 2:19 ✠ 20:31:
 Mak 13:37, Wok Me 19:8,10, 1Tes 2:11

kimiaha tihamækeikei mhæsiari. Rerimiaha tramrhi mæ nuk kahar iakæpwæh napwisien, mætæ ia næpin mine ia ran iakamahatæn kimiaha kuatia kuatia. Nise nænimek ramaiu tukumiaha.

³² ✧ Tækwætækwuni næha iakamæmri pen kimiaha ia rægi Kumwesæn. Rerimiaha tramækeikei mamrhi nægkiariien sæ ramævisau namasanien sævænhi. Nægkiariien næha riskai, mukuræn nærpwi æknekinien kimiaha, muvei pehe narimnari amasan me sæmæme Kumwesæn rimæni mæ truvei pen m nærmama me sævænhi. ³³ ✧ Rerik ripkakes mhæ mane uæ tinari sævæi iærmama riti. ³⁴ ✧ Kimiaha hiæuvæukuræn raka mæ iou iakinowok ia rægik mæ takuvehi narimnari me sævæi naræien sæiou mine sævæi iou me næpwîn. ³⁵ ✧ Ia noien me pam sæiou, iakamahatæn kimiaha mæ kitaha tsamækeikei mhæmwur iamînhi iræ, mamhasitu ia nærmama hæpkiskai mhæ. Reritaha tramækeikei mamrhi nægkiariien i sævæi Iesu Iærimænu. In rimæni mæ, 'Næriariien nari ramasan pik mæpi raka nuvehien a nari.' "

³⁶ ✧ Næpin Pol rægkiari pam, rinimwi nukurhun mi, mæfwaki iræha minraha. ³⁷ Iræha pam hasæk, mhækwætæmhiri Pol, mhakei min. ³⁸ ✧ Rerînraha ræpou pik ti nægkiariien næha rimæni mæ tuhæpkætoni mhæ mwi nænimen. Nænæ havæn pæri iræha min, mhæuvæn ramevæn ia nitætæ.

21

Pol revæn fwe Jerusalem

¹ Kimaha iahæsækir raka minraha, mhæputæ ia nitætæ, mhæier, nænæ mhæuvæn atuk-watukw ia tænæ æmweris næha Kos. Kini rakwakwi iræ, iahæuvæn ia tænæ æmweris næha Roj. Nænæ iahæier ia kwopun næha, mhæuvæn ia taon næha Patara. ² Ia kwopun næha iahætoni nitætæ riti rinamevæn fwe tænæ Fonia. Nænæ iahæputæ iræ, mhæier, ³ mhæuvæn mheste iahæti pen mhætoni tænæ æmweris næha Sæpras. Nænæ iahæukurau ia nikaren saot, mhæuvæn fwe profens næha Siria, nænæ mheiwaiu pehe ia taon næha Tæa. Nitætæ sækimaha rærer ia kwopun næha, ti næri næ mæ tukpeki parei kago sævænhi fwe ikin. ⁴ ✧ Kimaha iahæuvarei, mhæuvæn mamhætui nærmama me sævæi Iesu. Mhætoni iræha, nænæ Nænimwîn Ikinan ro iræha hætoni næfe tuko ia Pol fwe Jerusalem. Ro pen iræha hæni pen ti Pol i mæ træpwæh nevænien. Iaharæ fwe Tæa kimaha minraha meste næfwakiien kuatia. ⁵ Næpin sækimaha sampam tahæier iræ iahæuvehi suatuk sækimaha mamhæuvæn, nærman me pam iræha nipran me sævænraha mine nækwærhakwæra me sævænraha havæn kimaha minraha. Iahæier ia taon, mhæuvæn fwe nipækir. Nænæ ia kwopun næha, iahænimwi nukurhumaha mhæfwaki. ⁶ ✧ Næpin iahæsækir raka m kimaha me, iahæputæ ia nitætæ, mhæier. Nænæ iræha hærærig mhæuvæn fwe imwænraha.

⁷ Nitætæ sækimaha rier ia Tæa, maiu, muvehe ia taon næha Toleme. Nænæ iahæuvarei, mhæuvæn mhætoni piævtaha me fwe ikin, mharæ kimaha minraha næpin pekîn. ⁸ ✧ Kini rakwakwi iræ, iahæputæ mwi ia nitætæ, mhæier, mhæuvehe ia taon næha Sisaria. Iahæuvarei, mhæuvnimwæ ia nimwæ sævæi Filip, iærmama riti sæ ramævisau irapw nægkiariien amasan. In riti ia nærman me næha iræha pam sefen. Fwe kupwæn aposol me hænærpwi rægînraha ia niræha mæ tuhasitu ia niræha.* Iaharæ kimaha min. ⁹ ✧ Sævænhi præn ouihi me kefæ. Hæpkesi pen mhæ ihi iærman. Ia næpin me kamhæni irapw nægkiariien sæ raku pen ti Nænimwîn Ikinan.

¹⁰ ✧ Kimaha iaharæ mheste næpin kahar uæ kefæ ia kwopun næha, profet riti næghin næ Akapus ruku pen fwe Jutia meiwaiu pehe ¹¹ ✧ mætæ kimaha. Nænæ in ruvehi kætoti sævæi Pol, mærihi atukw a rægîn mi mine nisun mi iræ, nænæ mini mæ, "Nænimwîn Ikinan rani mæ, 'Nækur Isrel fwe Jerusalem tuhærihi iamînhi iærmama sæ sævænhi i kætoti, nænæ mhæuvehi pen in ia rægi nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel.' "

¹² ✧ Næpin iahæregi nægkiariien næha, kimaha mine nærmama ia kwopun næha iahasæk,

✧ 20:32: Wok Me 26:18 ✧ 20:33: 1Saml 12:3, 1Kor 9:11-12 ✧ 20:34: Wok Me 18:3, 1Tes 2:9 ✧ 20:35: Mat 10:8 ✧ 20:36: Wok Me 21:5 ✧ 20:38: Wok Me 20:25 ✧ 21:4: Wok Me 20:23 ✧ 21:6: Wok Me 20:36 ✧ 21:8: Wok Me 6:5, 8:40 * 21:8: Wok Me 6:5 ✧ 21:9: Wok Me 2:17 ✧ 21:10: Wok Me 11:28 ✧ 21:11: Jon 21:18, Wok Me 20:23, 21:33 ✧ 21:12: Mat 16:22

mamhæres Pol mæ trəpwəh nutə penien fwe Jerusalem. ¹³ ✨Mətə Pol rini mæ, “Rəfo hiamasək iaminhi irə, mamho rerik ramərkwəpɪr? Iakinəpnəpenə raka mæ tukərihi iou iaminhi. Mətə ripko mhə in əpa nəha. Trini minuə kousi əpune iou fwe Jerusalem ti nəghi Iesu Iərimənu səkitaha, iakinəpnəpenə raka.” ¹⁴ Nənə nəpin iahətə mæ ko iahəpkinise mhə in, iahəpwəh, nənə mhəni mæ, “Pwəh tuko rəmwhen Iərimənu rokeikei.”

¹⁵ Kimaha iaharə rəpwəmwis kwopti ia kwopun nəha. Nənə kurirə irə iahəpnəpenə narimnari me səkimaha, nənə mhəier mhəutə pen fwe Jerusalem. ¹⁶ Nərmama nepwin səvəi Iesu fwe Sisaria həuvən kimaha minraha, mhəiri pen kimaha iahəuvən fwe nimwə səvəi Minason. In iəmə Saepras riti. Rīməuvehe mo in iərmama riti səvəi Iesu fwe tui. Kimaha iahapri fwe nəkwai nimwə səvəni.

¹⁷ Nəpin kimaha iahəuvehe ia Jerusalem, piəvtaha me hətə kimaha. Rerinraha ragien. ¹⁸ ✨Kini rakwakwi irə, Pol ruvnimwə kimaha min mevən mətə Jemes. Elta me səvəi nəfwakien irəha mwi fwe ikin. ¹⁹ ✨Pol rini ramasan ti nirəha i, marə mini mwi narimnari me kuatia kuatia sə Kumwesən rino ia nəpin nəha Pol rinamowok fwe kwopun me səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel.

²⁰ ✨Nəpin irəha həregi, həgnəgini Kumwesən, nənə mhəni pen ti Pol i mæ, “Piəvmaha, ikinətə raka mæ nəkur Isrel me taosen m taosen həuvəni raka nīpərhienien ia Iesu. Nənə irəha pam həkai ti Loa səvəi Moses. ²¹ ✨Irəha həuvəregi raka nərmama kamhəni ik mæ ikamevən ia kwopun me səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, mamahatən nəkur Isrel me pam ia kwopun me nəha mæ tuhəpwəh Loa səvəi Moses. Irəha həregi mæ ikamini pen ti nirəha i mæ tuhəpwəh nuvehien ninhum m nəkwərhakwərha me səvənraha uə nesi penien narəien səkitaha nəkur Isrel. ²² Irəha tuhəregi mæ ikuvəuvehe raka ia kwopun i. Ro iaminhi irə, kitaha tsəfo irəha? ²³ Tiko nəri kimaha tahəni pehe tukw ik i. Nəрман kefə ia kwopun i. Fwe kupwən həuvehi kwəsuahe ia nəmri Kumwesən mamhatuakəm tukwe. ²⁴ ✨Tikuvehi nəmə me i, mo nəfe Loa səvəi Moses rani ti noien kimiaha minraha hiamher ia nəmri Kumwesən, muvehi tukwini nəmri narimnari me səvənraha, mo pam, nənə irəha tuhərai nukwənenraha rahatən pen mæ natuakəmien səvənraha həno pam. Ia noien nəha nərmama me tuhətoni mhəukurən mæ nəgkiariien me nəha kamini ia niram ro neikuəien i. Ikamesi pen ihi Loa səvəi Moses. ²⁵ ✨Mətə nərmama me nəha kamhəni nīpərhienien ia Iesu, səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel, kimaha iahənərhi pen raka nəkukuə riti minraha, mhəni pen nəkwamaha ti nirəha i. Iahəni mæ irəha tuhəpwəh naniien nəveginien sə kiməuvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha. Tuhəpwəh naniien netə. Tuhəpwəh naniien nərimiru riti sə kətiri nīpətəkinuan remhə, mətə netə raməmak ihi ia nusan. Nəрман me tuhəpwəh niri əpnəpenien nīpran. Nīpran me tuhəpwəh nesi pen əpnəpenien nəрман.”

²⁶ ✨Kini rakwakwi irə, Pol ruvehi nəрман me nəha kefə, mevən, minamo nəfe Loa səvəi Moses rani ti noien irəha minraha hiamher ia nəmri Kumwesən. In ruvnimwə ia nimwə səvəi Kumwesən, mini sas pen ti pris me mæ nəpin sefen trukurau, nənə in mine nəрман me nəha kefə tuhəmhər. Ia nəpin nəha nəрман me nəha kefə tuhəuvei pen nərimiru me səvənraha kuatia kuatia mæ tukousi əpune kuvei pen m Kumwesən.

Nərmama me həkwtəmhiri Pol

²⁷ ✨Ipaka nəpin me nəha sefen həukurau pam. Nənə nəkur Isrel me nepwin səməme həuku pen fwe ia Esia hətəni Pol ia nimwə səvəi Kumwesən. Nənə nəpin hətəni, həkwtəmhiri in, mamhərhiərhi nərmama me, ²⁸ ✨mamhəkwein əpwəmwis mæ, “Nəmə Isrel, hasitu! Iəmə i in i ramahatən nərmama ia kwopun me, mamini ərəha kitaha nəkur Isrel, mamini ərəha mwi loa səkitaha mine kwopun i. Təkwtəkwuni nəha riri nəkur Kris me nepwin həuvnimwə pehe i ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Ia noien nəha in ramo kwopun ikinan i ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən.” ²⁹ ✨(Irəha həni nəgkiariien

✨ 21:13: Wok Me 20:24 ✨ 21:18: Wok Me 15:2,13, Kal 1:19 ✨ 21:19: Wok Me 15:12 ✨ 21:20: Wok Me 15:1,5
 ✨ 21:21: Wok Me 16:3, Kal 2:3 ✨ 21:24: Nam 6:1-20, Wok Me 18:18 ✨ 21:25: Wok Me 15:29 ✨ 21:26: 1Kor
 9:20 ✨ 21:27: 2Tim 1:5 ✨ 21:28: Esik 44:7, Wok Me 6:13 ✨ 21:29: Wok Me 20:4, 2Tim 4:20

nəha ti nəri nə mə fwe kupwən hətoni iəmə Efesas nəha Trofimas ramavən irau Pol fwe ia taon. Rerinhaha rirhi mə Pol riri in muvnmwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən.)

³⁰ Nəgkariien nəha ro nəkur Jerusalem hərəer, mhaiu mhəuvehe. Irəha həkwətəmhiri Pol, mhəvi, mhəier irapw ia nimwə səvəi Kumwesən. Təkwətəkwuni a pris me hərəpindhə. ³¹ Nərmama me nəha kamhousi Pol mə tuhousi əpune. Ia nəpən nəha nəgkariien rutə mevən ti iaruağən səvəi Rom sə in rasori ia naruagən me irəha taosen. In riregi mə nərmama me pam ia Jerusalem kamho nurigrigien asori. ³² Təkwətəkwuni a riri naruagən me nepwin səvənhi mine nəmə asori me səvənraha haiu mheiwaiu ti nərmama me. Nəpən nərmama me hətoni iəmə asori nəha mine naruagən me səvənhi, irəha həpwəh nousien Pol.

³³ ✠ Iəmə asori səvəi naruagən me revən ti Pol, mini pen ti naruagən me səvənhi mə tuhəkwətəmhiri in, mhərihi ia jen kəru. Nənə in rəres pen nərmama me i mə, “Nəfe i iərmama? Rino nəfe?” ³⁴ Nərmama ia nəkuər nəha nepwin kamhəni nəgkariien riti, nepwin kamhəni səpə. Mətə rəknekən ti iəmə asori səvəi naruagən me ko rəpkregi atukwatukw mhə nari riti ti nəri nə mə nurigrigien rasori. Ro iamənhi irə in rini pen ti naruagən me səvənhi mə tuhəuvehi Pol, mhəuvehi, mhəuvmwə ia nimwə səvəi naruagən me. ³⁵ Nəpən Pol reste kwopun nəha kavən kautə ikin, naruagən me həvrani in mamhəutə. Irəha ho iamənha irə, ti nəri nə mə nərmama me niemaha raməpi pik irəha. ³⁶ ✠ Kamhəkurirə ia Pol mine naruagən me, mamhəkwein əpwəmwis mə, “Housi əpune iəmə nəha.”

³⁷ Ipaka naruagən me həuvehi Pol mhəuvmwə ia nimwə səvənraha, nənə Pol rini pen ti iəmə asori səvəi naruagən me i mə, “Ko iakəgkiari ro mik?”

Miregi iəmə asori səvəi naruagən me rini mə, “Kwa ikukurən nəgkariien səvəi nəkur Kris. ³⁸ ✠ Rosi ik iəmə Ijip nəha fwe kupwən ikrukwumen naruagənien riti kimiaha nəkur Rom, miri nərman me səməme kamhousi əpune iərmama, irəha pam fo-taosen, hiəuvən fwe kwopun akwesakwes ikin?”

³⁹ Miregi Pol rini mə, “Rəkəm. Iou iəmə Isrel. Iakinətui fwe profens nəha Silisia ia taon nəha Tasas. Iou sitisen riti səvəi taon asori nəha. Iakase ik mə ko ikəsəni ro iou iakəgkiari m nərmama me nəha.”

⁴⁰ Iəmə asori səvəi naruagən me rəsəni Pol. Nənə Pol rərəer nəha kavən kautə ikin, muvehi utə rəgin, miripwi tete nərmama me. Nəpən irəha həuvehe mhafafa, rəgkiari mənraha ia nəgkariien Hipru, mini mə,

22

Pol rini irapw nəgkariien səvənhi ti nəkur Isrel

¹ “Tata me mine piak me, hətərig ro iou, pwəh iakini irapw nəgkariien səiou tukumiaha i.” ² Nəpən irəha hərəgi Pol raməgkiari mənraha ia Hipru, nəgkariien ihi səvənraha, həuvehe mhafafa mwi.

Nənə in rinamini mə, ³ ✠ “Iou iəmə Isrel. Iakinətui fwe Silisia, ia taon nəha Tasas, mətə iakiməpwinari ia taon i Jerusalem mo skur ia skur səvəi iahatən nəha Kamaliel. In rinahatən iou ia loa səvəi kaha kupwən me səkitaha mə takesi pen atukwatukw. Ia nəpən nəha iakiskai mə tako narimnari me səməme Kumwesən rokeikei rəmwhen ia kimiaha i ipwet mine. ⁴ ✠ Fwe kupwən, iakamometə nərmama me nəha səməme kamhesi pen Suatuk səvəi Iesu. Iakaməkwətəmhiri irəha, nəri auər a mə nərman uə nipran, mauvehi puvmwə irəha ia kalapus mə tukousi əpune irəha. ⁵ Pris asori anan mine nəmə asori me səkitaha nəkur Isrel tuhəni mə iakani pərhien. Nəpən riti iakiməuvehi nəkukuə me səvənraha həmərai m piəvtaha me fwe Tamaskes. Iakier, mamevən ia kwopun nəha mə takəkwətəmhiri nərmama me səvəi Iesu, mərihi irəha ia jen, miri irəha mirərig, muvehe mwi ia Jerusalem mə tukousi irəha.

✠ 21:33: Wok Me 20:23 ✠ 21:36: Luk 23:18, Wok Me 22:22 ✠ 21:38: Wok Me 5:36-37 ✠ 22:3: Wok Me 5:34, Rom 10:2 ✠ 22:4: Wok Me 8:3, 22:19

⁶ Ia nāpin nāha iakinavehe ipaka ti Tamaskes, ipaka kurkwai nāpin ia ran, təkwtəkwni a nukuraanien asori ruku pen ia nimagouagou, mēhiəpwin iou. ⁷ Iakimwei irapw ia tiprənə, miregi reri iərmama riti rini pehe tukw iou i mē, ‘Sol, Sol, rəfo ikamometə iou?’

⁸ Miregi iakini mē, ‘Iəmə asori, ik sin i?’

Miregi rini pehe tukw iou i mē, ‘Iou Iesu, iəmə Nasaret sə ikamometə.’ ⁹ Nərmama kimaha minraha hətoni nukuraanien nāha, mətə həkregi amasan mhə nəfe nāha reri iərmama nāha rani pehe tukw iou i.

¹⁰ Nənə iakəres pen in i mē, ‘Iərimənu, takəfo nāha təkwtəkwni?’

Miregi Iərimənu rini pehe tukw iou i mē, ‘Tikərer, mevən fwe Tamaskes. Iərmama riti fwe ikin trini pehe tukw ik i narimnari me pam i Kumwesən ruvərfi raka mē tiko.’

¹¹ Ia nāpin nāha ko iəpkətə mhə nari, ti nəri nē mē nukuraanien sə raməhiəpwin iou raməhiəp w pīk. Ro pen nərmama kimaha minraha həuvehi rəgik, mhəiri iou, mhəuvən fwe Tamaskes.

¹² Ia kwopun nāha iərmama riti nəghin nē Ananaeas. In iəməfwaki riti ramsiai Loa səkitaha. Nəkur Isrel me pam sēməme kamharə fwe Tamaskes kamhəni amasan in.

¹³ In ruvehe mərəer ipaka tukw iou, mini pehe tukw iou i mē, ‘Sol, piak, tiko mətə nari.’ Təkwtəkwni a mwi irə, iakətə nari, mətə pen mətəni in.

¹⁴ Nənə in rini mē, ‘Kumwesən i səvəi kaha kupwən me səkitaha rinərpwi raka rəgin ia niram, mini mē tikaməkeikei mukurən narimnari me sə in rokeikei, mətəni Iəmə Atukwatukw nāha səvənhi, nənə miregi rerin atukwatukw rəgkari. ¹⁵ Ro iamini irə, ik tikuvehe mo iərmama riti səvənhi. Tikaməkeikei məvisau irapw m nərmama me pam narimnari me sə ikinətoni miregi. ¹⁶ ✠Təkwtəkwni nāha, ikameitenhi nəfe? əskəmter, mo pəptaes. Tikəfwaki m Iesu, pwəh in raikuas raka nərəhaien me səim.’

¹⁷ Nəpin iakrərig muvehe mwi ia Jerusalem, iakevən maməfwaki ia nimwə səvəi Kumwesən. Nənə iakətoni vison riti. ¹⁸ ✠Ia vison nāha iakətə Iərimənu raməgkari pehe miou mē, ‘Tikap akwauakw, mier ia Jerusalem. Nərmama me i tuhəkregi mhə nəgkariien səim nāpin ikəvisau irapw iou minraha.’

¹⁹ ✠Miregi iakini mē, ‘Iərimənu, irəha həukurən amasan iou mē fwe kupwən iakamevən fwe nəkwai nimwəfwaki me pam səvəi nəkur Isrel, maməkwtəmhiri nərmama sēməme kamhəni nīpərhiēnien ia niram. Iakamousi irəha, mauvehi puvnimwə irəha ia kalapus. ²⁰ ✠Stifen, iərmama sə raməvisau irapw ik, nāpin niten rinaiu irə, iou mwi iakamərer ia kwopun nāha, mamətui ti karkahu me səvəi nərmama sēməme kamhəkwi əpune in. Rerik ragien a ti nəfe nāha kamho.’

²¹ ✠Mətə Iərimənu rini pehe tukw iou i mē, ‘Tiko mier. Takərhi pen ik ikevən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel.’ ”

²² ✠Nərmama me kamhətərig amasan ia Pol, mətə nāpin hərəgi nəgkariien nāha, həkari asori, mhəni mē, “Həuvehi raka iəmə nē, mhousi əpune! Tihəpwəh nəpwəhien in rimiru!”

²³ Irəha kamhəkwein əpwəmwis, mamhərarki əpnəpen tinari me səvənraha mamhərarki utə niməkwrur. ²⁴ Ro iamini irə iəmə asori səvəi naruagən me rini pen ti naruagən me səvənhi mē tuhəuvehi Pol, mhəuvehi mhəuvnimwə ia nimwə səvəi naruagən me. In rini mē tuhaməkeikei mhərisi in pwəh rini irapw mē rəfo nərmama me kamhəkwein əpwəmwis pen irə iamini irə. ²⁵ ✠Naruagən me hərihi tərini Pol mē tuhərisi. Iaruagən riti sə ramərer ipaka in rasori ia naruagən me irəha hantret. Pol rini pen tukwe in mē, “Noien i hiamo ratukwatukw ia loa səvəi nəkur Rom uə rekəm? Hiənuə tihərisi sitisin riti səvəi Rom, mətə kīpkətə raka mhə nari riti rərəha rino.”

²⁶ Nəpin iaruagən nāha riregi nəgkariien nāha, revən ti iəmə asori səvənhi, mini pen tukwe in mē, “Nəfe nāha ikamo? Iəmə nāha in sitisin riti səvəi Rom.”

✠ 22:16: Wok Me 2:21 ✠ 22:18: Wok Me 9:29-30 ✠ 22:19: Wok Me 8:3, 26:9-11 ✠ 22:20: Wok Me 8:1
✠ 22:21: Wok Me 9:15, 13:2 ✠ 22:22: Wok Me 21:36 ✠ 22:25: Wok Me 16:37

²⁷ Ro pen iāmā asori sāvai naruagən me revən ipaka ti Pol, mini pen tukwe in mā, “Ni amasan ro tukw iou i mā pərhiēn ik sitisin riti sāvai Rom?”

Miregi Pol rini mā, “Ouəh.”

²⁸ Miregi iāmā asori sāvai naruagən me rini mā, “Rəfo? Iou iakinəraku mane asori mā takuvehe mo iou sitisin sāvai Rom.”

Miregi Pol rini mā, “Mətə nəpin iakinətui irə iou sitisin sāvai Rom.”

²⁹ ✨Ia nəpin a mwi nə naruagən me səməme hənərer ipaka mā tuhərisi Pol, irəha həhekir, mharaka irə. Nənə iāmā asori sāvənraha, in mwi rehekir, ti nəri nə mā rətə mə Pol in sitisin riti sāvai Rom, mətə rinərihi tərini in ia jen.

Pol rərer ia nəmri nəmā asori me sāvai nəkur Isrel

³⁰ Mətə iāmā asori sāvai naruagən me rokeikei mā triregi atukwatukw nəgkariien nəha mā nəkur Isrel kāmhəni ərəha Pol ti nəfe. Kini rakwakwi irə rərhi pen nəgkariien revən ti pris asori me mine nəmā asori me sāvai nəkur Isrel mā tuhaməkeikei mhousəsimwin irəha me. Kurirə irə rini pen ti naruagən me sāvənhi mā tuhəfi raka rəginraha ia Pol. Nənə ruvehi Pol, mevən, rərer ia nəmri nəmā asori me sāvai nəkur Isrel.

23

¹ ✨Ia nəpin nəha Pol rəti pen mətəni nəmā asori me sāvai nəkur Isrel, mini mā, “Piak me, fwe kupwən meste pehe ipwet mine iakamarə, mamousari mā rərək tramasan məmher ia nəmri Kumwesən.” ² ✨Nəpin Pol rini iaminihi, pris asori anan Ananaeas rini pen ti nərmama səməme kāmherer ipaka ti Pol mā riti trəpwi tərhun. ³ ✨Riti ia nirəha ro, nənə Pol rini pen ti pris asori anan i mā, “Kumwesən trəpwi ik. Ikəmwhen ia nikare nimwə kuvrhəkin ia priki. Kahakwi amasan iruə ia prasta, mətə fwe imwə rimərməru. Rəfo ikaməkure mā tikəkiri iou ti nətəniien mā iakamesi pen Loa sāvai Moses uə rekəm, mətə ikamərui loa nəha, mamini mā riti trəpwi iou?”

⁴ Miregi nərmama ipaka ti Pol həni mā, “Rəfo ikaməsiki pris asori anan sāvai Kumwesən?”

⁵ ✨Miregi Pol rini mā, “Piak me, sori. Iapkukurən mhə mā in pris asori anan. Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mā ‘Tikəpwəh nini ərəhaien iāmā asori səkimiāha.’ ”

⁶ ✨Pol ruvəukurən raka mā nərmama ia nousəsimwinien nəha sāvai nəmā asori me sāvai nəkur Isrel nepwin Satusi me mine nepwin Farisi me. Ro iaminihi irə rəgkari asori ia kwopun nəha, mini mā, “Piak me, iou Farisi riti. Tata səiou mine kaha me səiou irəha mwi Farisi me. Iakamərer ia nəmrimiaha ipwet mā tihəkiri nəgkariien səiou, ti nəri nə mā iou iakaməmri pen əknekin nətərigien səiou ia nəgkariien nəha səkitaaha ramini mā nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi ia nemhəien.” ⁷ Nəpin Pol rini iaminihi, nousəsimwinien sāvənraha reitehi. Farisi me mine Satusi me hənəməsiki irəha me. ⁸ ✨(Irəha kāmhəsiki irəha me ti nəri nə mā Satusi me kāmhəni mā nərmama səməme həuvamhə tuhəpwəh nətuiien mwi. Kāmhəni mwi mā nagelo me mine nənimwi nərmama me həiwən. Mətə Farisi me kāmhəni nipərhiēnien ia nirəha pam.)

⁹ ✨Nəmā asori me ia nousəsimwinien nəha nəgkariien sāvənraha rutə pik. Nahatən me nepwin sāvai Loa, irəha mwi Farisi me, həskəmter, mamhəni irapw skai mā, “Kimaha iahətəni mā noien ərəha riwən ia iāmā i. Rosi nənimwin riti uə agelo riti rəgkari min uə?” ¹⁰ Nəvisəien sāvənraha ruvehe masori. Hənəmousi irəha me. Nəpin iāmā asori sāvai naruagən me rətəni, rehekir mā irəha tuhousi Pol mheitehi nipwran. Ro pen rərhi pen naruagən me sāvənhi heiwaiu irapw mhəuvehi raka Pol ia rəginraha, mhəuvehi mhəuvən fwe nəkwai nimwə sāvai naruagən me.

¹¹ ✨Nənə ia nəpin Iərimənu rier pen ti Pol, mini mā, “Tikəpwəh nehekiriēn. Ik ikuvəni irapw raka iou ia Jerusalem. Tikaməkeikei mini irapw mwi iou fwe Rom iaminihi.”

✨ 22:29: Wok Me 16:38 ✨ 23:1: Wok Me 24:16 ✨ 23:2: Jon 18:22-23 ✨ 23:3: Mat 23:27 ✨ 23:5: Eks 22:28 ✨ 23:6: Wok Me 4:2, Wok Me 24:15,21, Wok Me 26:5 ✨ 23:8: Mat 22:23 ✨ 23:9: Wok Me 25:25 ✨ 23:11: Wok Me 18:9, 19:21, Wok Me 27:24, Wok Me 28:16,23

Nækur Isrel me nepwin hërai sun mæ tuhousi æpune Pol

¹² Kini rakwakwi iræ nækur Isrel me nepwin housësimwin iræha me, mhërai sun mæ tuhousi æpune Pol. Hæuvehi kwësuahi ia næmri Kumwesën mæ tuhëpwëh naniien nari, mhëpwëh nænimwiien nari riti mhestë tuhousi æpune raka Pol. ¹³ Nërmama me næha hërai sun iamînhi iræha hæpi raka foti. ¹⁴ Iræha hæuvën ti pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel, hæni pen ti niræha i mæ, “Kimaha iahæuvævehi raka kwësuahi ia næmri Kumwesën mæ tahëpwëh naniien nari mhestë tahousi æpune raka Pol. ¹⁵ ✨Ro pen kimiaha mine næmæ asori me sëmæme kamhækure ia nousësimwinien sævæi næmæ asori me sævæi nækur Isrel tihërhi pen nægkiariien revën ti iëmæ asori sævæi naruagën me. Tihëres pen in mæ triri Pol meiwaiu pehe mwi tukumiaha. Tiheikuæ iræ mæ hiokeikei mæ tihëregi mwi Pol rægkiari. Nænæ kimaha tahërer mwatuk tukwe mæ tahousi æpune in ia suatuk.”

¹⁶ Mætæ kånkwänien Pol riregi næfe tuho iræ. Ro pen revën, muvnimwæ ia nimwæ sævæi naruagën me, mini pui pen ti Pol i.

¹⁷ Pol rækwein iaruaagën riti sæ in rasori ia naruagën me iræha hantret, mini pen tukwe in mæ, “Ko ikuvehi iækunouih i mevën ti iëmæ asori sëim. Nægkiariien riti næha trini pen tukwe in.”

¹⁸ Ro iamînhi iræ ruvehi in mevën ti sævænhi iëmæ asori, mini mæ, “Pol, iëmæ næha fwe ia kalapus, rækwein iou, mæres iou mæ takuvehi iækunouih i muvehe tukw ik, nægkiariien riti næha trini pehe tukw ik i.”

¹⁹ Nænæ iëmæ asori sævæi naruagën me ruvehi rægi iækunouih næha, miri raka, mæres pen in æpa mæ, “Næfe næha ikuæ tikini pehe tukw iou i?”

²⁰ Miregi rini mæ, “Næmæ asori me sævæi nækur Isrel hæuvërai sun raka mæ trakwakwi hëres ik mæ ko ikiri Pol, meiwaiu, mevën fwe ia nousësimwinien sævënræha. Iræha tuheikuæ ia niram mæ iræha hokeikei mæ tuhëregi Pol rægkiari mwi. ²¹ Mætæ tikëpwëh næseniien iræha, ti næri næ mæ nærman me sævënræha hæpi raka foti tuhërkwafæ ia suatuk mamheitenhi in. Nërman me næha hæuvævehi raka kwësuahi ia næmri Kumwesën mæ tuhëpwëh naniien nari, mhëpwëh nænimwiien nari riti mhestë tuhousi æpune raka Pol. Nænæ tækwtækwuni næha hænëpnëpenæ raka, mamheitenhi a nægkiariien sëim mæ tikæfni iræ.”

²² Miregi iëmæ asori sævæi naruagën me rini mæ, “Tikëpwëh niniien ti iërmama riti mæ ikuvæni pehe raka nægkiariien næha tukw iou i.” Nænæ in rërhi pen kånkwänien Pol ramevën.

Kërhi pen Pol revën ti iëmæ asori næha Filiks

²³ Ia næpin næha iëmæ asori sævæi naruagën me rækwein iaruaagën mi kæru sævænhi, mini pen ti nirau i mæ, “Tirouevën rouni pen ti naruagën me iræha pam fo-hantret-sefenti mæ tuhëpnëpenæ ti nevänien fwe Sisaria. Tuhæier ia naen klok ia næpin. Hantret kæru tuhavën. Sefenti tuhækure ia hos me. Hantret kæru tuhæuvehi nitei. ²⁴ Pwëh hëpnëpenæ mwi ia hos me nepwin sævæi Pol trækure ia niræha. Kimiaha tihamækeikei mhæuvehi in ia namasanien, mhæuvën ti Filiks, iëmæ Rom sæ ramërimënu ia tønæ Jutia.” ²⁵ Nænæ iëmæ asori sævæi naruagën me rirai nækukuæ riti, mini iamînhi iræ minuæ:

²⁶ “Filiks, ik iëmæ asori përhien. Iou, Klotias Lisias, iakrai nækukuæ i ruvehe tukw ik. ²⁷ ✨Kupwën, nækur Isrel hækwtëmhiri iëmæ i, mamhousi in. Ipa ka housi æpune, mætæ kimaha naruagën me sæiou iahæuvehe mhæuvehi raka in ia rëginraha. Kuriræ ikin, iakregi mæ in sitisin riti sævæi Rom. ²⁸ ✨Nænæ iakokeikei mæ takukuræn amasan hæni æræha in ti næfe noien. Ro pen iakiri in, mevën ia nækureien sævæi næmæ asori me sævënræha. ²⁹ ✨Nænæ iakëtoni mæ in ripko mhæ nari riti rëræha mæ tukousi æpune in tukwe uæ trëmak ia kalapus tukwe. Mætæ iræha hæni æræha a in ti næresien me nepwin ia loa sævënræha. ³⁰ ✨Kuriræ ikin, iakregi mæ nækur Isrel hænërai sun mæ tuhousi æpune iëmæ i. Næpin iakregi, iakërhi pehe akwauakw in mæ truvehe tukw ik. Iakini pen ti nærmama

✨ 23:15: Wok Me 25:3 ✨ 23:27: Wok Me 21:30-33, Wok Me 22:25-27 ✨ 23:28: Wok Me 22:30 ✨ 23:29: Wok Me 18:14-15 ✨ 23:30: Wok Me 24:5-8

səməme kamhəni ərəha in mə irəha mwi tuhaməkeikei mhəuvehe tukw ik, mhəni irapw ia nənimem nəfe nəha noien iəmə i rino rerinraha ripkagien mhə tukwe. In i nəgkiariien səiou sampam.”

³¹ Kurirə irə naruagən me ho nəkwai iəmə asori səvənraha, mhəuvehi Pol ia nəpin, mhəuvehi mhəuvən mheste nari fwe kwopun nəha Antipatris. ³² Kini rakwakwi irə, irəha səməme kamhavən a, hərərig mamhəuvən fwe nimwə səvəi naruagən me. Naruagən me səməme kamhəkure ia hos me, irəha əpa həuvehi Pol mamhəuvən. ³³ Nəpin irəha hapirapw fwe Sisaria, mhəuvən ti Filiks, mhəuvei pen nəkukuə nəha iəmə asori səvənraha rīmərai, mhəmri pen mwi Pol ia rəgi Filiks. ³⁴ Filiks rəvsini nəkukuə nəha, marə məres pen Pol i mə, “Ik iəmə pəku?”

Miregi Pol rini mə, “Imwak fwe profens nəha Silisia.”

Miregi Filiks ³⁵ rini mə, “Nəpin nərmama səməme kamhəni ərəha ik tuhəuvehe, iou takregi ik tikini irapw nəgkiariien səim.” Nənə Filiks rini pen ti səvənhi naruagən me mə tuhəuvehi puvnimwə Pol ia nimwə asori sə Herot rino fwe kupwən,* nənə mhərer tukuahag.

24

Nəkur Isrel hərer ia nəmri Filiks, mhəni ərəha Pol

¹ Nəpin krirum rukurau, nənə pris asori anan Ananaeas reiwaiu pehe ia Sisaria irəha nəmə asori me nəpwin səvəi nəkur Isrel mine iərmama riti səvəi nəgkiariien nəghin nə Tetalas. Irəha həuvehe mə tuhərer ia nəmri Filiks, mhəni irapw nəfe nəha Pol rino rerinraha ripkagien mhə tukwe. ² Kəkwein Pol ruvnimwə pehe, nənə Tetalas rani irapw nəgkiariien səvəi nəkur Isrel ti Filiks i, mamini mə, “Ti nəri nə mə ikamərimənu amasan ia kimaha, iahamarə əpwəmwis ia nəmərinuien. Ikinəmri amasan narimnari me ripik mo narəien səkimaha nəkur Isrel ruvehe mamasan mwi. ³ Iəmə asori Filiks, ia nəpin me rerimaha ragien ti narimnari me nəha ikamo, iahaməni tanak tukw ik. ⁴ Iou iapkokeikei mhə mə takouraha nəpin səim, mətə iakase ik mə tikapi kimaha, mətərig ro ia nəgkiariien kwakwa səkimaha. ⁵ ✨Kimaha iahətoni mə iəmə i, in iəmə ərəha riti. Ia kwopun me pam rarukwumen nərəhaien, mamə nəkur Isrel kamhəski irəha me. In iəmə asori riti səvəi nərmama me nəha hənati irapw ia nəfwakiien atukwatukw səkimaha, mamhesi pen iəmə Nasaret nəha. ⁶⁻⁷ ✨Nəpin riti in raməmwur mə trərui loa səkimaha, mo nimwəfwaki səkimaha ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən, nənə iahəkwtəmhiri in tukwe. ⁸ Trini minuə ikəres pen iəmə i, ikukurən niregiien raməgkiari ia narimnari me pam i iahaməni irə.” ⁹ Nənə nəkur Isrel hasitu ia Tetalas, mhəni mə narimnari me nəha Tetalas rani ro niperhienien.

¹⁰ Ia nəpin nəha Filiks ranuanu pen m Pol mə trəgkiari. Nənə Pol rini mə, “Iou iakukurən amasan mə nuk ripik ik iəmə asori sə iakaməkiri nəgkiariien səvəi nəkur Isrel ia kwopun i. Ro pen rerik ragien mə takini irapw nəgkiariien səiou ia nənimem. ¹¹ ✨Ikukurən nətəien mə ripkəpi raka mhə ihi nəpin twelef iou iakiməutə pen fwe Jerusalem mə takəfwaki. ¹² Ia nəpin nəha nəkur Isrel həpkətoni mhə iou iakamousari m iərmama riti. Həpkətoni mhə iou iakarukwumen nərəhaien riti ia nimwə səvəi Kumwesən uə ia nimwəfwaki me səvənraha uə ia kwopun me fwe ia taon. ¹³ Nəgkiariien me i kamhəni ia nirak təkwtəkwuni rəknekin ti nirəha mə tuho ikətoni mə niperhienien. ¹⁴ ✨Mətə nəri takini pehe tukw ik i ro niperhienien. Iou iərmama riti iakamərer pen ia kuse nəfwakiien i kani mə Suatuk səvəi Iesu. Ia suatuk nəha iakaməfwaki pen m Kumwesən səvəi kaha kupwən me səkimaha. Irəha i kamhəni mə suatuk nəha suatuk ikou. Mətə iou iakani niperhienien ia nəgkiariien me pam kimərai pen ia Loa səvəi Moses

* 23:35: Herot sə rousi əpune nəkwərhəkwərha me nəpin Iesu rətui irə, ruvəmhə raka. Mətə Herot nəha in nəha rino nimwə asori riti fwe Sisaria. Nənə nəpin Pol revən fwe ikin, nimwə nəha rəmwhen ia nimwə səvəi Provens. Kavmen ramowok fwe ikin. Nəpəri nimwə nəha rəmwhen mwi ia kalapus. ✨ 24:5: Wok Me 17:6 ✨ 24:6-7: Wok Me 21:28-30 ✨ 24:11: Wok Me 21:17 ✨ 24:14: Wok Me 24:5

mine nækukuæ me sævai profet kupwæn me. ¹⁵ ✠ Iakamæmri pen æknekin nætærigien sæiou ia Kumwesæn mameitenhi ræmwhen mwi ia næmæ me i mæ ti næpin riti in ro nærmama sæmæme hæuvamhæ hætui mwi, nækur amasan mine nækur æræha. ¹⁶ ✠ Mo pen ia næpin me iakamousari mæpwæh noien nari riti sæ tro iakregi fwe ia rerik mæ iakino næræhæien ia næmri Kumwesæn uæ ia næmri nærmama. ¹⁷ ✠ Ia nuk me nepwîn iapkevæn mhæ fwe ia Jerusalem. Kuriræ iræ iakevæn ikin mæ takuvei pen narimnari me nepwîn m Kumwesæn, nænæ muvei pen mwi mane trasitu ia nærmama me sæiou nækur Isrel. ¹⁸ ✠ Iakevæn fwe nimwæ sævai Kumwesæn mæ tako narimnari me næha. Næpin iakevæn mo pam næfe Loa sævai Moses rani ti noien iou iakæmher ia næmri Kumwesæn, nækur Isrel me nepwîn hætæ iou. Nærmama me hæpwæh nipikien kimaha minraha, nurigrigien asori riwæn. ¹⁹ ✠ Mætæ nækur Isrel me nepwîn sæmæme hæuku pen fwe Esia, iræha mwi fwe nækwai nimwæ næha. Trini minuæ iræha hænætæ iou iakino noien æræha ramasan pwæh hæuvehe mhærer ia nænimem, mhæni irapw. ²⁰ Mæ rekæm pwæh næmæ me i hæni irapw tukw ik i næfe iakino ripkatukwatukw mhæ hænætoni ia næpin næha iakamærer ia næmri næmæ asori me sævænraha. ²¹ ✠ Mætæ niemaha ræpi iræha ti nægkiariien kuatia a i iakimæni. Næpin iakamærer ia næmrinraha, iakægkiari asori, mini mæ, 'Ipwet, iakamærer ia næmrimiaha mæ tihækiri nægkiariien sæiou, ti næri næ mæ iakani pærhien mæ nærmama sæmæme hæuvamhæ tuhætui mwi.' "

²² ✠ Filiks rukuræn amasan suatuk næha sævai Iesu. Ro pen ro sampam ia nægkiariien, mini mæ, "Næpin Lisias, iæmæ asori sævai naruagæn me, truku pen fwe Jerusalem meiwaiu pehe i, iakini irapw nætærigien sæiou ia nægkiariien me i sækimiaha." ²³ ✠ Nænæ Feliks rini pen ti iarugæn riti sævænhi mæ, "Tikætui amasan ti iærmama i, mætæ ikukuræn nuvehi rakæien jen ia rægin, mæseni in pwæh ravæn auær a kwopti. Trini minuæ in me nepwîn hæuvehe mæ tuhasitu iræ, tikæpwæh niniseien iræha."

Pol rægkiari m Filiks mine Trusila

²⁴ Næpin nepwîn rukurau, Feliks ruvehe irau pran sævænhi næghin næ Trusila. In præn Isrel. Filiks rærhi pen nægkiariien mæ Pol truvehe. Nænæ in riregi Pol rægkiari ia nahatætæien ia Iesu Kristo. ²⁵ Mætæ næpin Pol ramægkiari ia noien atukwatukw, mine noien sæ iærmama ræsisæg noien æræha ia nimiruien sævænhi, mine næpin sæ rauvehe Kumwesæn trækiri nærmama ti noien me sævænraha, Filiks rehekir, mini pen ti Pol i mæ, "Tækwækwuni næmwhen. Tiko mevæn. Ti næpin riti, sæiou wok riwæn, iakækwein mwi ik." ²⁶ Ia næpin mwi næha, Filiks ramætærig mæ rosi Pol truvei pen mane min mæ træseni in rier ia kalapus mæmævæn. Ro pen ramækwein Pol ia næpin me, mamægkiari irau min.

²⁷ ✠ Nuk kæru rukurau, nænæ Filiks ræpwæh wok sæ rauvehi, mætæ ræpwæh Pol ramæmak ia kalapus, ti næri næ mæ rokeikei mæ tro nækur Isrel hæregi ramasan tukwe. Nænæ Posias Festas ruvehi tæmwheki Filiks.

25

Pol rinuæ trevæn mærer ia næmri Kig Sisa

¹ Næpin Festas ruvehe ia profens sævænhi, muvehi næpin kahar fwe Sisaria, nænæ mier mutæ pen fwe Jerusalem. ² ✠ Ia kwopun næha pris asori me mine næmæ asori me sævai nækur Isrel kamhæni æræha Pol, mamhæres Festas i mæ ³ ✠ trasitu ia niræha mærho Pol ruta pehe ia Jerusalem. Iræha hænærai sun raka mæ tuhærkwafæ ia suatuk, mhousi æpune in. ⁴ Mætæ Festas rini mæ, "Pol fwe Sisaria ia kalapus. Ripko mhæ tui, iou iakrærig mevæn fwe ikin. ⁵ Ramasan mæ næmæ asori me ia kimiaha heiwaiu mhæuvæn fwe Sisaria kimaha minraha. Nænæ mæ iæmæ næha rino nari riti ræreha, pwæh iræha hæni pehe tukw iou i."

⁶ Festas raræ næpin eit uæ ten iræha minraha. Kuriræ ikin reiwaiu pen fwe Sisaria. Kini rakwakwi iræ in revæn mækure ia kwopun sæ kamækiri nægkiariien ikin, nænæ mini

✠ 24:15: Jon 5:28-29 ✠ 24:16: Wok Me 23:1 ✠ 24:17: Rom 15:25-26, Kal 2:10 ✠ 24:18: Wok Me 21:26-27
 ✠ 24:19: 2Tim 1:15 ✠ 24:21: Wok Me 23:6 ✠ 24:22: Wok Me 23:26 ✠ 24:23: Wok Me 27:3, Wok Me 28:16,30 ✠ 24:27: Wok Me 25:9 ✠ 25:2: Wok Me 24:1, 25:15 ✠ 25:3: Wok Me 23:15

pen ti naruagən me mə tuhəuvehi Pol mhəuvehe. ⁷ ✠Nəpin Pol ruvehe, nəkur Isrel səməme haier ia Jerusalem mheiwaiu pehe, mhərer kuraukurau irə, mənəmhəni irapw narimnari me riḗik rərəha anan Pol rino, mətə rəknekin ti nirəha mə tuho Festas rətə mə nīpərhiēnien.

⁸ Ia nəpin nəha Pol rini irapw nəgkiariien səvənhi, mini mə, “Iapko mhə nari riti rərəha mərui loa səvəi nəkur Isrel uə loa səvəi nimwə səvəi Kumwesən, uə loa səvəi Kig Sisa.”

⁹ ✠Mətə Festas rokeikei mə tro nəkur Isrel rerinraha ragien tukwe. Ro pen rini pen ti Pol i mə, “Rəfo? Rerim ragien mə tikutə pen fwe Jerusalem, nənə ia kwopun nəha tikərer ia nənimek mə takəkiri nəgkiariien səim mine nəgkiariien me i kamhəni ərəha ik irə?”

¹⁰ Miregi Pol rini mə, “Kwopun i iakamərer ikin, Kig Sisa riməni mə tikəkiri nəgkiariien səvəi sitisin me səvəi Rom ikin. Ratukwatukw mə tikəkiri nəgkiariien səiou ia kwopun i. Ikuvəukurən amasan raka mə iapko mhə nari ərəha riti, mouraha nəkur Isrel i. ¹¹ Mə pərhiēn iou iəmə ərəha riti sə iakino narimnari me nepwīn loa səvəi nəkur Rom rani mə takemhə tukwe, ramasan. Iapkəres mhə ik mə tikuvehi raka iou ia nemhəien. Mətə mə nəgkiariien səvənraha kamhəni ia nirak ro neikuəien i, iərmama riti riwən ko ruvei pen iou ia rəginraha. Iou iakokeikei mə takevən mərəer ia nəmri Kig Sisa pwəh in riregi nəgkiariien səiou.”

¹² Nənə Festas rəgkiari irəha nərmama me səvənhi. Nəpin həgkiari pam, rini pen ti Pol i mə, “Ikini mə ikokeikei mə tikətoni Kig Sisa ti nəgkiariien səim. Ramasan, takərhi pen ik, tikevən mətəni Kig Sisa.”

Pol rərəer ia nəmri Akripa

¹³ Nəpin nepwīn rukurau, Kig Akripa mine kitiriməni Pernis krouvehe ia Sisaria rouevən rouətə Festas. ¹⁴ ✠Krouarə ia kwopun nəha nəpin riḗik. Ia nəpin nəha Festas rini irapw ti Kig Akripa narimnari me kino ia Pol, mini mə, “Iərmama riti ia kwopun i nəpin Filiks ramevən, məpwəh rəmak ia kalapus. ¹⁵ Nəpin iakevən fwe Jerusalem, pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe mamhəni ərəha in, mamhəres iou mə takousi əpune. ¹⁶ Mətə iakini pen ti nirəha i mə narəien səvəi nəkur Rom ropə. Trini minuə kini iərmama riti mə rinərui loa, ko iapkəsəni akwauakw mhə in mə tukousi əpune. Takaməkeikei mukupwən mousəsīmwin in mine nərmama səməme kamhəni ərəha in ia kwopun kuatia. Iərmama nəha traməkeikei muvehi nəpin səvənhi pwəh in trini irapw nəgkiariien səvənhi ia nīkaren səvəi nəgkiariien me nəha nərmama kamhəni ərəha in irə.

¹⁷ Ro iamīnhi irə, nəpin irəha həuvehe i, iapko mhə tanpen irə, mətə rakwakwi irə iakevən məkure ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin, nənə mini pen ti naruagən me mə tuhəuvən mhəuvehi iəmə nəha mhəuvehi mhəuvehe. ¹⁸ Nəpin nərmama səməme kamhəni ərəha Pol həskəmter, nətərigien səiou mə irəha tuhəni irapw narimnari me nepwīn sə rərəha anan in rino. Mətə həpko mhə iamīnhi. ¹⁹ ✠Irəha həskəmter, mamhousari irəha min ti nəresien me nepwīn ia nīkaren səvəi nəfwakiiēn səvənraha, mamhousari mwi ti iərmama riti nəghin nə Iesu. Ruvamhə, mətə Pol rini mə rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ²⁰ ✠Nəpin iakregi nəgkiariien me nəha, iakuvəreirei mə takəfətoni nīpərhiēnien irə. Ro pen iakəres pen iəmə i mə ‘Rerim ragien mə tikevən fwe Jerusalem, nənə takəkiri nəgkiariien səim mine nəgkiariien səvənraha fwe ikin?’ ²¹ Mətə Pol rini mə rekəm. In rokeikei mə tramo a ia kalapus pwəh Kig Sisa riregi nəgkiariien səvənhi, məkiri. Ro pen iakini pen ti nərmama me səiou mə tuhətui amasan tukwe fwe ia kalapus meste takərhi pen revən ti Kig Sisa.”

²² Nəpin Festas rini pen pam, Akripa rini pen tukwe in mə, “Iou mwi iakokeikei mə takregi iəmə nəha rəgkiari.”

Miregi Festas rini mə, “Ramasan, pwəh trakwakwi ikregi.”

✠ 25:7: Wok Me 24:5-6,13 ✠ 25:9: Wok Me 24:27 ✠ 25:14: Wok Me 24:27 ✠ 25:19: Wok Me 18:15
✠ 25:20: Wok Me 25:9

²³ ✠ Kĩni rakwakwi irə, nukupwəniien asori riri Akripa mine Pernis mine nəmə asori me səvəi naruagən me mine nəmə asori me səvəi taon nəha həuvnimwə ia nəkwai nimwə sə kamregi nəgkiariien ikin. Nənə Festas rini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəuvehi Pol mhəuvnimwə pehe. ²⁴ ✠ Nəp̄in Pol ruvnimwə pehe, Festas rini mə, “Kig Akripa mine kitaha pam ia kwopun i. Hiətə iəmə i. Nəkur Isrel me pam fwe Jerusalem kamhəni pehe tukw iou i, mamhəni asori mə takaməkeikei mousi əpune. Nənə kurirə ho mwi iamini ia kwopun i Sisaria. ²⁵ Mətə iapkətə mhə nari riti rino rərəha mə tukousi əpune in tukwe. Nənə ti nəri nə mə rinokeikei mə trevən fwe Rom pwəh Kig Sisa rəkiri nəgkiariien səvənhi, iakuə takərhi pen i revən, ²⁶ mətə iou iakreirei mə takrai pen nəfe ia nəkukuə ia nikaren səvəi iəmə i, mərhi pen i, revən ti Kig Sisa. Ro pen iakuvehi iəmə i, muvehe, mərpi irapw in ia nənimem, Kig Akripa, mine ia nəmrimiaha pam. Iakuə nəp̄in səregi, mhəkiri pam nəgkiariien səvənhi, tihəuvei pehe nətərigien riti miou pwəh iakrai pen ia nəkukuə. ²⁷ Trini minuə iakərhi pen iərmama riti sə raməmāk ia kalapus revən ti iəmə asori səkitaha, mətə iapkra i pen atukwatukw mhə nəfe nəha loa in rinərui, tukw iou iakregi ripkatukwatukw mhə.”

26

Akripa rəsəni Pol mə trəgkiari

¹ Akripa rini pen ti Pol i mə, “Iakəsəni ik, ikini nəgkiariien səim.” Nənə Pol ruvehi utə rəgin minani irapw nəgkiariien səvənhi, minamini mə, ² “Kig Akripa. Iakamərər ia nənimem ipwet mə takini irapw nəgkiariien səiou ti nəgkiariien me pam i nəkur Isrel kamhəni ərəha iou irə. Rerik ragien, ³ ti nəri nə mə ik ikukurən amasan narəien səvəi nəkur Isrel mine nousariien me səvənraha. Ro pen iakase ik tiko nətərigien səim rəpwəmwis, mətərig ia nirak.

⁴ Nəkur Isrel me pam həukurən amasan narəien səiou. Nəp̄in iakinamouih i, iakamarə kimaha minraha fwe imwak ikin. Kurirə ikin iakamavən kimaha minraha fwe ia Jerusalem. ⁵ ✠ Irəha həuvəukurən raka iou fwe kupwən. Mə rerinraha ragien ti niniiien, tuhəni iou mə pərhiien iakinarə ia narəien səvəi Farisi me. Farisi me həskai ti Loa səvəi Moses mhəpi raka təmwei nəfwakiiien me nepwin səkimaha nəkur Isrel. ⁶ ✠ Nənə təkwtəkwuni iakamərər ia kwopun i mə tikəkiri nəgkiariien səiou, ti nəri nə mə iakaməmri pen əknek̄in nətərigien səiou ia promes nəha Kumwesən riməni pen ti kaha kupwən me səkimaha. ⁷ Promes nəha kwənəkwus me twelef səkimaha kamhəmri pen əknek̄in nətərigien səvənraha irə, mamhəfwaki skai ia nəp̄in mine ia ran, mamheitenhi mə tuhəuvehi. Promes əpa nəha, Kig Akripa, ti nəri nə mə iakaməmri pen əknek̄in nətərigien səiou irə, nəkur Isrel me i kamhəni ərəha iou. ⁸ Kimiaha i, Kumwesən rukurən noien nərmama səməme həuvamhə hətui mwi. Rəfo rəknek̄in tukumiaha ti niniiien n̄ipərhiien irə?

⁹ ✠ Fwe kupwən, iou mwi rerik ramrhi mə takaməkeikei mo narimnari me nepwin, mouraha nəghi Iesu, iəmə Nasaret. ¹⁰ In nəha noien səiou sə iakinamo fwe ia Jerusalem. Pris asori me həməuvei pehe nasoriien miou, nənə iakəkwtəmhiri nərmama səvəi Iesu həp̄ik, muvehi puvnimwə irəha ia kalapus. Nəp̄in kamhəni mə tukousi əpune irəha, iou mwi iakini mə ratukwatukw, pwəh housi əpune. ¹¹ Nəp̄in ripik iakamousi irəha fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, mamousari mə tako irəha həni ərəha Iesu. Iakaməmwəki pik irəha. Ro pen iakamevən mwi fwe ia taon me isipwin mə takometə irəha.

¹² Nəp̄in riti pris asori me həuvei pehe nasoriien miou, mhərhi pen iou mə takevən fwe Tamaskes. ¹³ Kig Akripa, fwe ia suatuk, ia kurkwai nəp̄in ia ran, iakətə nukuraanien ruku pen ia nimagouagou, məhiəpwin iou mine nərmama me səməme haməkurirə ia nirak. Raməhiapw pik məpi raka meri. ¹⁴ Ia nəp̄in nəha kimaha pam iahəmwei ia tiprənə, nənə iakregi reri iərmama riti rəgkiari pehe miou ia nəgkiariien Hipru, mini mə, ‘Sol, Sol, rəfo

✠ 25:23: Mat 10:18, Mak 13:9 ✠ 25:24: Wok Me 25:2,7, Wok Me 22:22 ✠ 26:5: Fil 3:5-6 ✠ 26:6: Wok Me 23:6, 28:20 ✠ 26:9: Wok Me 8:3

ikamometə iou? Ikamo a nəmisəien mik. Ikəmwhen ia kau nəha nəpin iəmə asori səvənhi raməpi ia nei əhiə, ramerukw kurirə nisun, nei əhiə raməpi.’

¹⁵ Miregi iakini mə, ‘Iəmə asori, ik sin i?’

Miregi Iərimənu rini mə, ‘Iou i Iesu sə ikamometə. ¹⁶ Mətə tiko miskəmter, mərəer ia nisun mi. Iou iakier pehe tukw ik i iaminhi irə minuə takuvehi utə ik, ikuvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari miou. Tikaməkeikei mini irapw ti nərmama me narimnari me sə iako ikətoni ipwet mine narimnari me sə tako ikətoni. ¹⁷ Takuvehi raka ik ia rəgi nəkur Isrel mine ia rəgi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakamərhi pen ik ti nirəha i. ¹⁸ ☆Tikaməkeikei mevən mo nənimenraha rukuraan. Pwəh həpwəh nəpitəvien, mhərari, mhəuvehe ti nukuraanien. Pwəh həpwəh niskaiien səvəi Setan, mhərari, mhəuvehe ti Kumwesən. Nənə Kumwesən trenouenou noien ərəha me səvənraha, nənə irəha tuhəuvehi kwopun riti səvənraha irəha nərmama me i Kumwesən raməmri əpə irəha mə irəha nəkur ikinan me səvənhi, ti nəri nə mə kamhahatətə ia nirak.’

¹⁹ Ro iaminhi irə, Kig Akripa, iakəpwəh nəruuien vison nəha ruku pen ia neiai. ²⁰ ☆Mətə iakukupwən fwe Tamaskes, nənə fwe Jerusalem, mine ia kwopun me nepwin mwi fwe ia tənə Jutia, mine ia tənə me səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakəvisau irapw mə nərmama me tuhaməkeikei mhərərīg ia noien ərəha me səvənraha, mhəuvehe ti Kumwesən, mho noien amasan me səməme tuhahatən pen mə irəha həuvərərīg pərhiən ia rerinraha. ²¹ ☆Nənə ti noien nəha ikamo, nəkur Isrel me i həkwtəmhiri iou fwe ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhousari mə tuhousi əpune iou. ²² Mətə Kumwesən ramasitu ia nirak ia nəpin me. Ro pen iakamərer ia kwopun i ia nəmrimiaha ipwet, maməvisau m nəmə asori me mine nəmə auər a me. Nəgkariien i iakani ripko mhə nəgkariien əpə riti, mətə iakani a narimnari me səməme profet me mine Moses həməni kupwən mə tuko. ²³ ☆Irəha həməni mə Kristo traməkeikei miregi nəmisəien, memhə, mukupwən ia nərmama me pam mətui mwi ia nemhəien, nənə məvisau irapw nəgkariien amasan sə trəhiəpwən nəkur Isrel mine nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel.”

²⁴ Nəpin Pol rani irapw nəgkariien səvənhi iaminhi irə, Festas rəgkiari asori, mini mə, “Pol ikamarməri. Nukurəniən me ripik kinahatən ik irə hamo ik ikamarməri.”

²⁵ Mətə Pol rini mə, “Festas, iəmə asori, iakəpwəh narməriien. Nəgkariien me i iakani ho nīpərhiənien anan. ²⁶ ☆Kig Akripa, ikukurən narimnari me i. Ro pen iakukurən nəgkariien mik, məpwəh nehekərien. Ia nətəien səiou rosi ikinətə pam raka narimnari me i, ti nəri nə mə həkier irapw mhə ia kwopun afafa. ²⁷ Kig Akripa, rəfo? Ikamini nīpərhiənien ia profet me səvəi nəkur Isrel? Iakukurən mə ikani nīpərhiənien ia nirəha.”

²⁸ Miregi Akripa rini pen ti Pol i mə, “Ikukurən mə ia nəpin ouihhi kwərha ko ikuvi iou iakuvehe mo iou Kristin?”

²⁹ Miregi Pol rini mə, “Iakəpwəh nəfwaki penien m Kumwesən tukw ik əpa, mətə tukumiaha pam i hiamətərīg ia səiou nəgkariien ipwet. Iakaməres mə nəpin ouihhi uə nəpin əpwəmwis, kimiaha pam tihəuvehe mhəmwhen ia nirak. Jen me i a sə kinərihi iou irə, iakəpwəh nokeikeien mə tukərihi kimiaha irə.”

³⁰ Ia nəpin nəha Kig Akripa mine Festas mine Pernis mine nərmama səməme kamhəkure irəha minraha həkəmter, ³¹ ☆mhəier. Nəpin həier pam, həni pen ti nirəha me i mə, “Iəmə nəha ripko mhə nari riti sə tukousi əpune in tukwe uə tukuvehi puwnimwə in ia kalapus tukwe.” ³² ☆Nənə Akripa rini pen ti Festas i mə, “Ripkəpwəh a nəresien mə Kig Sisa trəkiri nəgkariien səvənhi, səseni rier irapw ia kalapus mamevən.”

27

Nəmə Asori me hərhi Pol mə trevən fwe Rom

☆ 26:18: Aes 35:5, Aes 42:7,16, Efes 2:2, Kol 1:13, Wok Me 20:32 ☆ 26:20: Mat 3:8 ☆ 26:21: Wok Me 21:30-31
 ☆ 26:23: Luk 24:44-47, 1Kor 15:20 ☆ 26:26: Jon 18:20 ☆ 26:31: Wok Me 23:29, 25:25 ☆ 26:32: Wok Me 25:11

¹ ✠ Nēmā asori me hōni mā kimaha tahəputə ia nitətə riti, mhəuvən fwe Itali. Irəha həuvehi Pol mine nərmana nepwin sēməme kamhəmak ia kalapus, mhəuvehi mhəuvei pen ia rəgi iaruağən riti nəghin nə Julias. In rasori ia naruagən me irəha hantret. Kani irəha mā Naruağən me səvəi Kig Sisa. ² ✠ Nitətə riti sə ruku pen fwe Antramitiam muvehe minamevən fwe kwopun me fwe Esia. Iahəputə irə mhəier. Iəmā Masetonia riti sə ruku pen ia taon nəha Tesalonaeka ruvehe kimaha min. Nəghin nə Aristakas. ³ ✠ Kini rakwakwi irə iahapirapw fwe taon nəha Saeton. Julias rerin rəpou ti Pol, məseni in ruvarei mətoni in me nepwin. Nənə irəha hasitu irə. ⁴ Nəpin iahəputə mwi ia nitətə səkimaha mhəier ia kwopun nəha, iahaiu tegin nikare tənə əmweris nəha Saepras, ti nəri nə mā nimətagi raməpwi nitətə. ⁵ Iahəpi simwin ia təsi nəha iruə ia profens mi nəha Silisia mine Pamfilia. Kurirə ikin iaheiwaiu pehe ia taon nəha Maera ia profens nəha Lisia mhəuvarei. ⁶ Ia kwopun nəha iəmā asori səvəi naruagən me rətoni nitətə riti sə ruku pen fwe Aleksantria minamevən fwe Itali. Nənə ruvei pen kimaha irə.

⁷ Nitətə nəha ramaiu məru. Nəpin rəpik rukurau, nənə iahaməmwur mhəpirapw iruə ia taon nəha Nitas. Mətə ia kwopun nəha nimətagi riskai. Ko nitətə rəpkərəer mhə. Ro pen iahaiu tegin tənə əmweris nəha Krit, mhəukurau ia poen nəha Salmone. ⁸ Iahəmwur, mhəiu, mhəsi pen nikare Krit, mhəuvehe ia kwopun riti kani mā Pasis Amasan ipaka ti taon nəha Lasea. ⁹ Ia naiuien səkimaha iahənuraha raka nəpin rəpik. Rəpko mhə nəpin amasan ti niri pin penien naiuien səkimaha mamhəuvən, ti nəri nə mā nəpin asori səvəi nəkur Isrel kani mā Nəpin Kauvehi Raka Nərəhaien Irə* ruvəukurau raka. Nəpin səvəi nimətagi ruvəuvehe ipaka. Ro iamini irə Pol rəgkari pen m nərmana, mini mā, ¹⁰ ✠ “Nərman, trini minuə saməsua mamhəuvən, iakətə mā narimnari me rəpik trəmwhenimw. Rəpko mhə kago əpa mine nitətə, mətə tukouraha mwi nimiruien me səkitaha.” ¹¹ Mətə iəmā asori səvəi naruagən me rəpkətərig mhə ia nəgkariien səvəi Pol, mətə ramətərig ia kapten səvəi nitətə mine iəmā i səvənhi nəha nitətə. ¹² Nənə ti nəri nə mā rəknekin ti nitətə me mā tuhərəer ia pasis nəha ia nəpin səvəi nəkwieien, nərmana me həpik ia nitətə səkimaha hokeikei mā tahəier ia kwopun nəha, mharkut mā ko iaheste Finiks, pasis riti mwi fwe Krit sə raməti pen saotwes mine notwes. Həni mā pwəh nitətə səkimaha rərəer afafa fwe ikin meste nəpin səvəi nəkwieien rukurau.

Nimətagi asori rousi nitətə

¹³ Nəpin mətətagi natogə rərəer, mavən ouihi a, kru me səvəi nitətə səkimaha həregi mā rosi ko haiu mheste Finiks. Ro pen həuvehi utə aean sə hənəsə irapw i raməkwtəmhiri nitətə. Nənə iahəier, mhəiu parei a, mamhesi pen nikare tənə əmweris nəha Krit. ¹⁴ Mətə rəpko mhə tui, mətətagi asori riti kani mā Nipərapu riskəmter muku parei, ¹⁵ muəsi nitətə, məkəkini nipəsegin. Iaharkut mā tahəkəkini nitətə, raiu atukwatukw, mətə rəknekin. Ro pen iahəpwəh, mhəmak pen ia nimətagi, mamhəuvən. ¹⁶ Iahəuvən ipaka ti tənə əmweris ouihi nəha Kaota, mhəiu tegin. Ia kwopun nəha kru me həmwur mhəuvehi utə kwəti bot səvəi nitətə. ¹⁷ Nəpin həuvəuvehi utə raka kwəti bot nəha mhəmri amasan, hosə irapw nəkwus rukurau irapw ia nitətə mutə pehe ia nikaren. Həvi tərini mā trəkwtəmhiri nipwrai nitətə. Kurirə ikin həhekir mā nimətagi trouini ərori pen nitətə ia nimaha fwe ia kwopun riti kani mā Sirtis. Ro pen həvi əse nivən, mhəmak pen ia nimətagi mamhəuvən. ¹⁸ Nimətagi nəha rasori pək, mauəsi pək kimaha. Ro pen rakwakwi irə kru me hənəmərarki irapw kago me. ¹⁹ Kini neis irə, həuvehi nore nitətə me ia rəginraha, mhərarki irapw. ²⁰ Ia nəpin me rəpik, iahəpkətə mhə meri ia ran mine kəməhau me ia nəpin. Mətətagi nəha ramavən a, mamousi kimaha. Ro pen iahəregi mā na tahemhə pam.

²¹ Ia nəpin nəha tui kwopti, kimaha pam iahəpkani mhə nari. Nənə Pol rərəer ia nəmrimaha mini mā, “Nərman, hiəpkətərig iou. Səpkəpwəh a nəputəien ia nitətə i, mhəier ia Krit, ko ramasan. Ko narimnari me həpkərəha mhə, mhəmwhenimw iaminihi. ²² ✠ Mətə təkwtəkwuni iakani pehe tukumiaha i mā tihəpwəh nehekieren. Kimiaha riti

✠ 27:1: Wok Me 25:12 ✠ 27:2: Wok Me 19:29, Kol 4:10, Flm 24 ✠ 27:3: Wok Me 24:23 * 27:9: Əvsini mwi Lev 16:30; 23:27-28, Nam 25:9. ✠ 27:10: Wok Me 27:22 ✠ 27:22: Wok Me 27:10,31

tripkouraha mhə nimiruien səvənhi, mətə nitətə a trəmwhenimw. ²³ Kumwesən sə iakaməfwaki min in səvənhi iou. Nərineiv ia nəpin agelo riti səvənhi rier pehe tukw iou, ²⁴ ☆mini mə, ‘Pol tikəpwəh nehekiriën. Tikaməkeikei mərəer ia nəmri Kig Sisa fwe Rom. Ətə ro. Kumwesən ramanan tukw ik. Truehimiru ik kimiaha nərmama me pam ia nitətə i.’ ²⁵ Ro iamınhi irə, nərman, tihəpwəh nehekiriën. Iakahatətə ia Kumwesən səiou. In truehimiru kitaha pam i rəmwhen atukwatukw agelo nəha səvənhi rıməni pehe tukw iou i. ²⁶ ☆Mətə tsaməkeikei mhəiu mhəuvehi pekin nimaha ia tənə əmweris riti.”

²⁷ Nımətəgi asori nəha rousi kimaha, məpwı irapw kimaha ia nəkwai təsi nəha kani mə Təsi Atrias.† Nəpin səro fotin irə, ia kurkwai nəpin, kru me rerınraha rırhi mə rosi iahənamuvehe ipaka ti tənə riti. ²⁸ Ro pen irəha hosə irapw kwənəkwus riti let raməgher pen ia nusvenhın, mhətoni mə təsi reiwaiu rəmwhen ia toti sefen meta. Həfwini ouihı a, mhosə irapw mwi, mhətoni mə təsi reiwaiu rəmwhen ia twenti eit meta. ²⁹ Irəha həhekir mə kamo nitətə səkimaha rouini ərori pen ia nimaha riti. Ro iamınhi irə həuvən fwe kurirə ia nitətə, mhosə irapw aean kefə tuhəvi tərini nitətə, mamhəfwaki mə trıran akwauakw. ³⁰ Ia nəpin nəha kru me hokeikei mə tuhəivə raka ia nitətə mhap. Harhır irapw kwəti bot ia təsi, mamheikuə mə tuhəuvən fwe nıpəsegi nitətə, mhosə irapw aean me nepwin mwi tuhəvi tərini nitətə. ³¹ ☆Mətə Pol rini pen ti iəmə asori səvəi naruagən me mine naruagən me səvənhi mə, “Nəmə me nəha tuhamo a ia nəkwai nitətə. Kamo Kumwesən tripkuehimiru mhə kimiaha.” ³² Ro iamınhi irə naruagən me həuvən mhərai əmwesi nəkwus me səvəi kwəti bot, mharaka irə ramevən.

³³ Ipaka rınamran, Pol raməkeikei mınraha mə tuhani nari, mamini mə, “Ipwet səneste nəpin fotin, mətə kimiaha hiəpkani mhə ihı nari. ³⁴ ☆Ro iamınhi irə iakani pehe tukumiaha i mə tihaməkeikei mhani nari, pwəh rasitu ia kimiaha. Kimiaha riti tripkemhə mhə.” ³⁵ ☆Pol rini iamınhi irə, nənə mərəer ia nəmrinraha, muvehi bred, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, mınaməni. ³⁶ Nənə irəha hətoni, hənəməpwəh nehekiriën. Irəha pam mwi hənamani nari. ³⁷ (Kimaha pam tu-hantret-sefenti-sikis nərmama ia nəkwai nitətə nəha.) ³⁸ Nəpin hani nari nəmwhen, həuvehi pak flaoa me fwe ia nəkwai nitətə, mhərarki irapw fwe ia təmwei təsi mə tuho nitətə rəruvərevə.

³⁹ Nəpin rınamran, kru me həti pen mhətoni tənə riti. Həreirei mə nəfe nəha tənə, mətə hətə pasis riti nıpəkir fwe ikın. Nənə hənua ko həuvehi nitətə, mhəuvarei fwe ikın. ⁴⁰ Ro pen hərəi əmwesi raka nəkwus ia aean me səməme kamhəvi tərini nitətə, həmwhenimw. Həfi raka kwənəkwus ia niveiə mi sə krouəkəkini nitətə. Həvi nivən fwe ia nıpəsegi nitətə, rutə mə nımətəgi trəkure irə. Nənə iahənamuvən mə tahəuvarei. ⁴¹ Mətə iahəuvən ia kwopun rəkwtə ikın, mhəuvehi pekin nimaha. Nıpəsegi nitətə rəkəkir pen əknekin ia nimaha. Kurirə irə təsi rınaməpwı ərori.

⁴² Ia nəpin nəha naruagən me kamhərai sun mə tuhousi əpune nərmama me səməme hamarə ia kalapus. Kamo heiai mhəuvarei mhap. ⁴³ Mətə iəmə asori səvəi naruagən me rokeikei mə truehimiru Pol. Ro pen rınise nətərigien səvəi naruagən me, marə mını pen ti nərmama səməme həukurən neiaien mə tuhəivə irapw, mheiai, mhəuvarei. ⁴⁴ ☆Səməme heiai mhəreirei, irəha tuhəkurirə, mheiai pen ia nıpərpəri timpa mine nore nitətə me nepwin.

28

Pol fwe Molta

¹ Nəpin kimaha iahəuvarei amasan a, iahəregi mə tənə nəha nəghın nə Molta. ² ☆Nəkur Molta hamasitu asori ia kimaha. Irəha həse napw, mamhəni pehe tukumaha pam i mə tahəuvən mhərhiəpw irə, ti nəri nə mə nesən ramauər, nəkwieien rasori. ³ Ia nəpin nəha Pol ruvehi kuse nei mhıə, mousə pen ia napw. Snek riti sə ramahi əpune iərmama rıregi nəpnəpanien, rier irapw fwe ia kuse nei nəha, mahı regı Pol. ⁴ Nəpin

☆ 27:24: Wok Me 23:11 ☆ 27:26: Wok Me 28:1 † 27:27: Təsi Atrias nəghın riti mwi Təsi Metiterenian. ☆ 27:31: Wok Me 27:22 ☆ 27:34: Mat 10:30 ☆ 27:35: Mat 15:36, 1Tim 4:4-5 ☆ 27:44: Wok Me 27:22-25 ☆ 28:2: 2Kor 11:27

nəkur Molta hətoni snek nəha raməgher pen ia rəgin, həni pen ti nirəha me i mə, “Hətə ro. Rosi iəmə nəha in iəmə sə ramousi əpune iərmama. Pərhien in rousari mukurau ia təsi asori, mətə kumwesən me ko həpkəsəni mhə in rimiru.” ⁵ ✠Mətə Pol rouniətukus pen snek nəha ia napw, miregi ramasan a. ⁶ Nəkur Molta kamhərer mamheitenhi mə rəgi Pol trəsisi uə Pol trimwei memhə təkwtəkwuni. Hərer əpwəmwis mamheitenhi, mətə həpkətə mhə nari riti sə rərəha ro Pol. Ro pen irəha harə mhərari ia nətərigien səvənraha, mhəni mwi mə, “Kumwesən riti nəha!”

⁷ Kwopun nəha iahəuvarei ikin ipaka ti tiprənə səvəi iərmama riti nəghin nə Puplias. In iəmə asori səvəi nərmmama me ia tənə əmweris nəha Molta. In ramasan tukumaha, miri kimaha mevən fwe imwəni, mamətui amasan tukumaha meste nəpən kahar. ⁸ Ia nəpən nəha tata səvəi Puplias ramapri a ia nīməhan səvənhi, miregi rərəha, maməkwiēi fifa, mamaiu netə. Mətə Pol ruvniwə pehe, məmrutə rəgin mi irə, məfwaki, in ruvehe məsanin. ⁹ Kurirə irə nəkur Molta me pam səməmə nemhəien rarə ia nirəha, irəha mwi həuvehe ti Pol, nənə in ro irəha həuvehe mhəsanin. ¹⁰ Irəha həsiai kimaha, mhəuvei pehe narimnari me rīpik m kimaha. Nəpən iahənəmərənəpənə irə mə tahəputə ia nitətə riti mhəier ia kwopun nəha, nəfe nəghin riwən təni kimaha, nəkur Molta həuvehi, mhəmri pen ia nəkwai nitətə.

Pol rier ia Molta mevən fwe Rom

¹¹ Kimaha iahəuvehi məkwə kahar fwe Molta. Kurirə irə iahəputə ia nitətə riti sə rinərkwafə fwe ikin meste nəpən səvəi nəkwieien ruvehe mukurau. Nitətə nəha ruku pen fwe Aleksantria. Kiməsegi pen nəghin nə mə Kasto mine Polakis kumwesən kəru irau mwirwir mi. ¹² Iahəputə ia nitətə nəha mhəier mhəuvən mhapirapw fwe taon nəha Saerakus, nənə mhəuvehi nəpən kahar fwe ikin. ¹³ Nənə mhəier mwi, mhəuvən mhapirapw fwe taon nəha Rejiam. Kīni rakwakwi irə, mətəgi uritogə rīskəmter, nənə iahəripen mamhəuvən. Nəpən kəru rukurau, nənə iahapirapw ia taon nəha Puteoli. ¹⁴ Ia kwopun nəha kimaha iahətoni piəvitaha me nepwin. Həres pehe kimaha i mə tuharə kimaha minraha səvəi nəfwakien kuatia. Kurirə irə iahəvən mənəmhəuvən fwe ia Rom. ¹⁵ Piəvtaha me fwe Rom, nəpən həregi mə kimaha iahənəmuvehe, həier, mhəuvehe tukumaha, mheste maket səvəi Apias mine kwopun nəha kino nimwə kahar ikin kamərəkū pen kamapri irə. Nəpən Pol rətoni irəha, rini tanak ti Kumwesən. Rerīn ragien. ¹⁶ ✠Iahəuvən mhapirapw fwe Rom, nənə kəsəni Pol ramarə in əpa irau iaruağən kuatia sə ramətui tukwe.

¹⁷ ✠Nəpən kahar rukurau, Pol rəkwein nəmə asori me səvəi nəkur Isrel me fwe Rom mə tuhəuvehe. Irəha həuvehe, mhəusəsimwin irəha me, nənə Pol rini pen ti nirəha i mə, “Piak me, iou iapko mhə nari riti, mouraha kitaha nəkur Isrel, uə iapko mhə nari riti, mouraha narəien səkitaha sə kaha kupwən me həməuvei pehe. Mətə irəha fwe Jerusalem həkwətmhiri iou, mhəuvei pen iou ia rəgi nəkur Rom. ¹⁸ ✠Nəpən nəkur Rom me nəha hənəres raka iou nəresien me rīpik, hənə tuhəfi raka rəginraha ia nirak, ti nəri nə mə həpkətə mhə nari riti iakino rərəha tuhəusi əpune iou tukwe. ¹⁹ ✠Mətə nəkur Isrel həni mə rekəm. Nənə iakregi mə noien nəha səvənraha raməkeikei miou. Iakəres pen iəmə asori səvəi nəkur Rom mə ko in rəsəni iou iakuvehe i pwəh Kig Sisa rəkiri nəgkariien səiou. Iakəres pen iamīnhi, mətə səiou riti nəgkariien riwən takini muəsi nəkur imwak me i. ²⁰ ✠Kino iamīnhi irə ia nirak. Ro pen iakəres mə takətə kimiaha ipwet, məgkiari m kimiaha. Iakuə takini sas pehe tukumiaha i mə hənərihi iou ia jen i ti Kristo, iəmə nəha kitaha nəkur Isrel saməmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə mə truvehe.”

²¹ Pol rini pen pam, nənə irəha həni pen tukwe in mə, “Kimaha iahəpkuvehi mhə nəkukuə me nepwin sə nəkur Jutia həmərari, mhərhi pehe i ti niniien ik. Piəvtaha me nepwin həiwən həuku pen fwe ikin, mhəuvehe, mhəvisau pehe ik uə həməni ərəha ik. ²² ✠Mətə kimaha iahəkeikei mə tahəregi nətərigien səim, ti nəri nə mə iahəukurən

✠ 28:5: Mak 16:18 ✠ 28:16: Wok Me 24:23 ✠ 28:17: Wok Me 25:8 ✠ 28:18: Wok Me 26:31 ✠ 28:19: Wok Me 25:11 ✠ 28:20: Wok Me 24:15, Wok Me 26:6-7 ✠ 28:22: Wok Me 24:14

mə ia kwopun me pam kambahni ərəha kuse nəfwakiien nəha kamini mə Suatuk səvəi Iesu.”²³ Ro iamini irə irəha Pol həkəwəpin. Nənə ia nəpin nəha nəkur Isrel həkəkə həuwehe ti Pol ia nimwə nəha ramarə ikin. Nənə in rəgkiari minraha nəpin pekin. In raməvsini Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me, maməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamousari mə tro irəha hətoni mə pərhiēn Iesu in Kristo.²⁴ Irəha me nəpwin həni nīpərhiēnien ia nəfe Pol rani, mətə nəpwin həkəni mhə nīpərhiēnien irə.²⁵ ✠Nənə ti nəri nə mə nətərigien səvənraha rīpkuvehe mhə mo kuatia, irəha həkəwəh mənəmhəuvən. Nəgkiariien sampam Pol rini pen ti nīrəha i, in i mə, “Nəgkiariien sə Nənimwin Ikinan rīməuvei pen m Profet Aesea fwe kupwən mə trini irapw ti kaha kupwən me səkimiaha in ratukwatukw a.²⁶ Kumwesən rīməni pen ti profet i minuə:

‘Evən mini irapw ti nərmama me i,

mə iou Kumwesən iakamini mə,

Tihəregi, mhəregi, mhəregi, mətə ti nəpin riti tihəkregi sas mhə.

Tihətoni, mhətoni, mhətoni, mətə ti nəpin riti tihəkətə sas mhə.

²⁷ Tro iamini irə, ti nəri nə mə reri nərmama me i ruvəskai raka.

Hənəsisəg raka ia nəkwəreginraha mine nənimenraha.

Mətə trini minuə həkəwəh noien iaminha irə,

nəfe nəghin tuhəkurən nətoniēn ia nənimenraha

nənə mhəregi ia nəkwəreginraha,

uə tuhəkurən ia rerinraha,

nənə mhərari mhəuwehe tukw iou, nənə tako irəha həuwehe mhəsanin.’ ”

²⁸ ✠Pol rarə mini mwi mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhəkurən nəri. Kumwesən rauvehimiru nərmama me səməme kambahni nīpərhiēnien ia Iesu. Nəgkiariien sə raməvisau irapw i ruvəvən raka ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Irəha tuhətərig irə.”

²⁹⁻³⁰ ✠Pol rarə fwe ikin nuk kəru ia nimwə riti sə ramərəku pen, mamapri irə, maməsevər ia nimwə səvənhi ti nərmama me pam səməme haməuwehe tukwe.

³¹ ✠In raməvisau irapw nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamahatən nərmama ia nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo, Iərimənu səkitaha. Nəpin Pol raməgkiari, in rīpkhekir mhə. Iərmama riti riwən rinise in.

✠ 28:25: Mat 13:14

✠ 28:28: Sam 67:2, Luk 3:6, Wok Me 13:46, 18:6

✠ 28:29-30: Wok Me 28:16

✠ 28:31:

Rom

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol ramavən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo ia kwopun me. Navəniən səvənhi səro kahar irə rino sampam nənə in rirai nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Rom ia nuk 56 uə 57. Ia navəniən səvəi Pol in rokeikei mə trukupwən mevən fwe Jerusalem nənə mevən mwi fwe taon Rom mine tənə Spen. In rirai nəkukuə i mə irəha tuhəpnəpenə ti nuveheien səvənhi. Nægkiariien asori ia nəkukuə i in i natukwatukwien. Pol ramahatən ia nəkukuə i mə: 1) iərmama riti riwən ratukwatukw; 2) Iesu Kristo əpa in ratukwatukw, məmher; 3) trini minuə səni nīpərhienien ia Iesu Kristo, in truvehi raka kitaha ia niskaiien səvəi nərəhaien, nənə muvei pehe nimiruien vi m kitaha, nənə mo kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən; 4) kitaha nakalasia me tsaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan sə Kumwesən rokeikei.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ☆ Iou Pol. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo. Kumwesən rinəkwein iou mə aposol, nənə məmri karen iou mə iou iərmama takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi. ² ☆ Nægkiariien amasan i, in ruvəni raka tui ia nəgkiariien me səvəi profet me səvənhi səməme kamharə ia Nəkukuə Ikinan. ³⁻⁴ ☆ Nægkiariien amasan nəha raməgkiari ia Tini, in nəha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. In riməuvehe iərmama riti riməuku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit. In rimamhə nənə Kumwesən rahatən mə in Tini atukwatukw nəpin ro in rətui mwi ia nemhəien səvənhi ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan. ⁵ ☆ Ia Kristo, Kumwesən ro ramasan m kimaha, muvehi pehe wok amasan m kimaha mə kimaha aposol me. Riməuvei pehe wok i m kimaha mə tahəkwein ia nərmama ia tənəmtənə me pam mə tuhəni nīpərhienien irə, mho nəkwan. Nənə nəpin irəha kamho iaminha irə, mamhəuvehi utə nəghi Iesu.

⁶ Wok i rineste kimiaha mwi. Kimiaha nərmama Kumwesən rinəkwein ia kimiaha mə kimiaha səvəi Iesu Kristo. ⁷ ☆ Nəkukuə i rauvehe tukumiaha pam fwe taon nəha Rom. Kumwesən rokeikei kimiaha, məkwein kimiaha mə kimiaha nərmama ikinan me səvənhi. Pwəh Kumwesən tata səkitaha, mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuien m kimiaha.

Pol rokeikei mə trevən mətoni nərmama me səvəi Iesu Kristo ia taon nəha Rom

⁸ ☆ Kurirə iakəgkiari iakuə ia nəghi Iesu Kristo takini vivi Kumwesən səiou tukumiaha pam ti nəri nə mə nərmama ia tənəmtənə me pam kamhəregi nəvisaiien ia nahatətəien səkimiaha. ⁹ ☆ Kumwesən sə iakamo tukwini nari min ia rerik pam ti nini irapwien nəgkiariien amasan səvəi Tini, in rinətə raka noien səiou mukurən mə ia nəpin me pam iakani kimiaha ¹⁰ ☆ ia nəfwakiiien me səiou. Iakaməres mə trini minuə nətərigien pərhien səvəi Kumwesən, in trəsevər ia suatuk riti pwəh iakuvehe mətoni kimiaha rəmwhen iakineitenhi tui mə tako.

¹¹ Iakoikei pik mə takuvehe mətoni kimiaha muvehi pehe nasituien riti səvəi Nənimwin Ikinan pwəh rərpwi əknekin mwi kimiaha. ¹² Nīpwrai nəgkiariien i mə nahatətəien səkimiaha rukurən nasituien ia nirak nənə səiou mwi rukurən nasituien ia kimiaha. ¹³ ☆ Piak me ramasan mə tihəukurən mə nəpin ripik rerik ramrhi mə takuvehe məti pehe ia kimiaha, mətə nəpin me pam narimnari me ripik raməsisəg iou ti nuveheien. Iakoikei mə wok səiou trukua mo kwənkwən ia nimiruien səkimiaha rəmwhen ia nimiruien səvəi nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel ia kwopun me.

¹⁴ Iou iərmama riti sə takaməkeikei məvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m nərmama me pam, nərmama səməme həukurən nəgkiariien səvəi nəkur

☆ 1:1: Wok Me 9:15, 13:2, Kal 1:15 ☆ 1:2: Rom 16:25-26 ☆ 1:3-4: Mat 22:42, Wok Me 13:33, Rom 9:5, 2Tim 2:8

☆ 1:5: Wok Me 26:16-18, Rom 15:18, Kal 2:7-9 ☆ 1:7: Nam 6:25-26, 1Kor 1:2, 2Kor 1:1, Efes 1:2 ☆ 1:8: 1Tes 1:8

☆ 1:9: Efes 1:16, Fil 1:8, 1Tes 2:5,10 ☆ 1:10: Wok Me 19:21, Rom 15:23,32 ☆ 1:13: Wok Me 19:21, Jon 15:16

Kris mine noien sǎvǎnraha, mine nǎrmama sǎmǎme irǎha hǎreirei, mine sǎmǎme irǎha hǎukurǎn amasan nari, mine sǎmǎme hǎp wǎh nukurǎn amasanien nari. ¹⁵ Ro iamĩnhi irǎ iakokeikei pik mǎ takǎvisau irapw mwi nǎgkiariien amasan sǎvǎi Kumwesǎn m kimiaha fwe taon nǎha Rom.

¹⁶ ✧ Iakamǎgkiari iamĩnhi irǎ iou iapkauris anan mhǎ ti nǎgkiariien amasan nǎha ti nǎri nǎ mǎ nǎgkiariien amasan nǎha in niskaiien sǎvǎi Kumwesǎn ti nuvehimĩruien nǎrmama me pam sǎmǎme kamhǎni nĩpǎrhienien irǎ, rimǎkupwǎn muvehe ti nǎkur Isrel, kurirǎ revǎn ti nǎrmama rĩpko mhǎ irǎha nǎkur Isrel. ¹⁷ ✧ Ia nǎgkiariien amasan sǎvǎnhi, Kumwesǎn ramo nǎrmama kamhǎtoni suatuk sǎ in rinǎmri irǎha tuhesi pen tro irǎha hatukwatukw ia nǎnimen. Suatuk nǎha in nahatǎtǎien fwe nukunen mamevǎn meste nǎkrǎkwerĩn sampam.* Rǎmwhen ia nǎgkiariien i kimǎrai pen ia Nǎkukuǎ Ikinan rani mǎ,
“Iǎrmama sǎ ratukwatukw ia nǎmri Kumwesǎn ia nahatǎtǎien sǎvǎnhi,
in truvehi nĩmĩruien.”

Kumwesǎn niemaha ramǎpi ti noien ǎrǎha me sǎvǎi nǎrmama

¹⁸ ✧ Kumwesǎn fwe ia neiai ramo nǎrmama kamhǎtoni mǎ niemaha ramǎpi pik in. In ramǎrpwin noien ǎrǎha me pam sǎvǎi nǎrmama sǎmǎme kamhǎru i nǎkwan mamhǎrer tukuahag ia nĩpǎrhienien sǎvǎnhi ia noien ǎrǎha me sǎvǎnraha. ¹⁹ ✧ In ramǎrpwin noien ǎrǎha me sǎvǎnraha ti nǎri nǎ mǎ irǎha hǎukurǎn nǎtoni atukwatukwien narimnari me pam sǎmǎme nǎrmama hǎukurǎn nǎtoniien Kumwesǎn irǎ. Kamho iamĩnha irǎ ti nǎri nǎ mǎ Kumwesǎn atukw rinahatǎn atukwatukw irǎha irǎ. ²⁰ ✧ Fwe nukune narǎien muvehe meste pehe ipwet mine nǎrmama me pam hǎukurǎn nǎtoniien ia nǎnimenraha narimnari me sǎmǎme Kumwesǎn rino ia neiai mine tiprǎnǎ, nǎnǎ ro iamĩnhi irǎ nǎri auǎr a mǎ irǎha ko hǎpkǎtoni mhǎ Kumwesǎn ia nǎnimenraha, mǎtǎ hǎukurǎn nǎtoniien ia narimnari me nǎha mǎ niskaiien sǎvǎnhi ramevǎn a mĩpko mhǎ sampam mine nĩpǎrhienien mǎ in Kumwesǎn. Ro iamĩnhi irǎ nǎgkiariien riti riwǎn ko irǎha hǎni.

²¹ ✧ Irǎha hǎuvǎukurǎn raka Kumwesǎn, mǎtǎ hǎp wǎh nuvehi utǎien nǎghĩn mǎ in Kumwesǎn, nǎnǎ mhǎp wǎh nĩniien tanak tukwe in. Mǎtǎ rerĩnraha ruvehe mĩpkrhi amasan mhǎ nari, nǎnǎ nǎtǎrigien sǎvǎnraha ruvehe mireirei nari rǎmwhen mǎ kamharǎ ia nǎpitǎvien. ²² ✧ Irǎha kamhǎni mǎ hǎukurǎn nari, mǎtǎ irǎha hǎreirei nari, ²³ ✧ mhǎnǎp wǎh nǎfwakiiien m Kumwesǎn asori sǎ trĩpkemhǎ mhǎ ia nǎpĩn riti, nǎnǎ mhǎuvǎn mhǎfwaki pen m nǎnimwi nari me sǎmǎme hǎmwhen ia iǎrmama sǎ tremhǎ, uǎ menu me, uǎ nǎrimĩru me sǎmǎme kamhǎvǎn uǎ kamhǎrkou.

²⁴ ✧ Ro iamĩnhi irǎ Kumwesǎn rǎp wǎh irǎha, mǎseni irǎha mǎ irǎha tuhamesi pen a noien ǎrǎha me sǎmǎme rerĩnraha rokeikei pik mǎ tuho. Ro pen irǎha kamho ia nĩrǎha me noien me ia nĩpwrǎnraha sǎ ro a naurisien. ²⁵ ✧ Irǎha hǎnǎp wǎh nĩpǎrhienien sǎvǎi Kumwesǎn, mhǎkwtǎmhiri neikuǎien, nǎnǎ mamhǎfwaki pen m narimnari me sǎmǎme Kumwesǎn rino ia neiai mine tiprǎnǎ, mamho tukwini nari minraha, mǎtǎ hǎp wǎh nǎfwakiiien m Kumwesǎn sǎ rino neiai mine tiprǎnǎ, mhǎp wǎh no tukwiniien nari min. In nǎ Kumwesǎn sǎ kamǎgnǎgĩni rerĩn in. Ouǎh, p wǎh ro iamĩnhi.

²⁶ Ti noien nǎha irǎha kamho, Kumwesǎn rǎp wǎh irǎha, mǎseni irǎha mǎ irǎha tuhamesi pen a noien ǎrǎha me sǎmǎme rerĩnraha rokeikei pik mǎ tuho sǎ ro a naurisien. Ro iamĩnhi irǎ nĩprǎn me nǎpwin sǎvǎnraha kamhǎp wǎh noien i ratukwatukw, noien sǎ prǎn ramesi pen iǎrman sǎvǎnhi, nǎnǎ mhǎuvǎn mamho noien i rĩpkatukwatukw mhǎ, noien sǎ prǎn ramiri prǎn. ²⁷ ✧ Ia noien a mwi nǎha, nǎrman me nǎpwin sǎvǎnraha kamhǎp wǎh noien i ratukwatukw, noien sǎ iǎrman ramiri prǎn sǎvǎnhi, nǎnǎ mhǎuvǎn

✧ 1:16: Sam 119:46, Mak 8:38, 1Kor 1:18-24, Wok Me 13:46 ✧ 1:17: Rom 3:21-22, Hab 2:4 * 1:17: Suatuk riti mwi ti nĩniien nǎgkiariien i ia vas 17 in i mǎ, “Ia nǎgkiariien amasan sǎvǎnhi Kumwesǎn ramo nǎrmama kamhǎtoni natukwatukwien sǎvǎnhi sǎ raku pen ti nahatǎtǎien mamevǎn ia nahatǎtǎien.” ✧ 1:18: Efes 5:6, Kol 3:6, 2Tes 2:12 ✧ 1:19: Wok Me 14:15-17, Wok Me 17:24-28 ✧ 1:20: Job 12:7-9, Sam 19:1, Hip 11:3 ✧ 1:21: Efes 4:17-18 ✧ 1:22: Jer 10:14, 1Kor 1:20 ✧ 1:23: Dut 4:15-19, Sam 106:20 ✧ 1:24: Wok Me 14:16 ✧ 1:25: Jer 13:25, Jer 16:19, Rom 9:5 ✧ 1:27: Lev 18:22, Lev 20:13, 1Kor 6:9

rerinraha ramevæn pik ia niræha me. Nærman kamho noien me nepwin ia niræha me sê ro a naurisien. Mætæ Kumwesæn ruvæuvei pen raka nærpwinien minraha resi pen atukwatukw noien æræha me sævænraha.

²⁸ Ti næri næ mæ nærmama hæpkokeikei mhæ mæ tuhæukuræn Kumwesæn, in ræpwæh iræha, mæseni iræha mæ iræha tuhamesi pen a nætærigien ikou me sævænraha, mamho noien me hæpwæh næmwhenien. ²⁹ Rerînraha rukuær ia noien æræha mine noien ourour me pam. Iræha kamhæpwætig ti nautæ sævænraha, mamhæmwæki nærmama. Rerînraha rukuær ia nakresien, nousi æpuneien iærmama, nævisæien, neikuæien, mine nætuiien suatuk ti nourahaiien iærmama. Iræha kamhæni nikare nærmama, ³⁰ mamhouraha næghi nærmama ia neikuæien me. Iræha kamhæmwæki Kumwesæn. Iræha kamhækwaq raka ia nægkiariien, mamhæfiutæ ia niræha, mamhærpwi iræha ia næpîn me. Iræha kamhætui suatuk ti noien noien æræha me sæmæme nærmama hæpwæh ihi nukurænien. Iræha kamhæruï nækwai tata mine mama. ³¹ Ia rerînraha iræha hæreirei nari. Iræha kamhætefi nægkiariien me sævænraha. Nokeikeiien sævænraha riwæn ti iærmama. Iræha hæpwæh nætærigien nasækien sævæi nærmama ti nasituiien ia niræha. ³² Iræha hæuvæukuræn raka mæ nægkiariien atukwatukw sævæi Kumwesæn rani mæ nærmama sæmæme kamho noien me i iamînha iræ tuhamækeikei mhemhæ, mætæ iræha kamhæmwur pen ia noien me næha. Ripko mhæ noien æpa næha iræha kamho, mætæ kamhæseni mwi nærmama me sæmæme kamho noien me næha mæ ramasan a.

2

Kumwesæn ramærpwin noien æræha sævæi nærmama ia noien atukwatukw

¹ ✧Ro pen næri auær a mæ ik næfe iærmama, ikamo noien riti ræpwæh næmwhenien næpîn ikamækiri noien sævæi iærmæpæ. Trîni minuæ ikini pen ti iærmama riti mæ sævænhi noien ræræha, mætæ ia nægkiariien næha ikani ikamousi atukw a ik. Ik næ iærmama sæ ikamækiri noien sævænhi, mætæ ik mwi ikamo noien æræha ræmwhen iræ. ² Kitaha sæukuræn mæ Kumwesæn ramo noien sæ ratukwatukw a næpîn ramærpwin noien æræha me sævæi nærmama sê ro me iamînha iræ. ³ Ik sæ ikamækiri noien sævæi nærmæpæ, nætærigien sæim ræfo? Mæ ik mwi ikamo noien æræha me næha iræha kamho, næpîn Kumwesæn trækiri noien æræha me sæim ko ikap raka iræ? Rekæm! ⁴ ✧Uæ rosi ikamætæ æræha noien i sæ Kumwesæn ramo ia niram uæ? In ramo ramasan pik tukw ik, nænæ mæpwæh næmwæki akwauakwien ik, nætærigien sævænhi ræpwæmwis tukw ik. Ikukuræn uæ rekæm mæ ramo noien amasan me mik mæ noien næha triri pen ik ikevæn mæpwæh noien æræha me sæim mîrærig ia rerîm?

⁵ Mætæ ti næri næ mæ kæmkapwæ riskai, ikæpwæh narakaiien ia noien æræha me sæim mîrærig ia rerîm. Nænæ ro iamînhi iræ ikamoeite niemaha sæ tukuvei pehe mik ia næpîn sævæi niemaha. Ia næpîn næha Kumwesæn tro nærmama hætoni nækiriien sævænhi sæ ratukwatukw, ⁶ ✧ti næri næ mæ in træræku nærmama kuatia kuatia resi pen næfe noien me hæno. ⁷ ✧Nærmama me sæmæme kamhærer æknekîn ti noien noien amasan ia næpîn me mæ tuhæuvehi nægnæginiiien, mine nisaiien, mine nîmîruiien i nemhæien riwæn iræ, Kumwesæn truvei pen nîmîruiien rerîn minraha. ⁸ Mætæ nærmama me sæmæme kamho a nari rerînraha rokeikei, nænæ, mamhæuvei pen tækutanraha m nîpærhienien, mamhesi pen a noien æræha me, Kumwesæn truvei pen niemaha asori sævænhi minraha. ⁹ ✧Nærmama me pam sæmæme kamho noien æræha, Kumwesæn tro næmisæien minraha, mo næknekiniien minraha, trukupwæn ia nækur Isrel kuriræ nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel. ¹⁰ Mætæ nærmama me pam sæmæme kamho noien amasan, Kumwesæn truvei pen nægnæginiiien, mine nisaiien, mine næmærinuiien minraha, trukupwæn ia nækur Isrel, kuriræ nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel. ¹¹ ✧Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ Kumwesæn tro ræmnæmwhen pam ia nærmama me pam.

¹² In trærpwin noien æræha me sævæi nærmama me ripko mhæ iræha nækur Isrel næri auær a hæpkuvehi mhæ Loa sævæi Moses. Nænæ nækur Isrel me kamhæuvehi Loa næha,

✧ 2:1: Mat 7:1-2, Jon 8:7 ✧ 2:4: Efes 1:7, 2:9, 2Tes 3:15 ✧ 2:6: Mat 16:27, Jon 5:29, 2Kor 5:10 ✧ 2:7: 2Tes 1:8 ✧ 2:9: Rom 1:16 ✧ 2:11: Efes 6:9, 1Pit 1:17

Kumwesən trækiri noien me səvənraha ia nəgkiariien səvəi Loa nəha, nənə mərpwīn noien ərəha me səvənraha irə. ¹³ ✧ Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə rīpko mhə nərmama səməme kamhəregi Loa nəha irəha nə hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə nərmama me səməme kamho nəri Loa nəha rani, irəha nəha Kumwesən trīni irapw mə irəha hatukwatukw. ¹⁴ ✧ Nīpərhienien nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel irəha həpwəh nuvehien Loa səvəi Moses, mətə nəpīn me nepwīn irəha kamhesi pen a nətərigien səvənraha, mamho nəri sə ratukwatukw rəmwhen a ia Loa nəha rani. Irəha həmwhen ia loa riti ramiri atukw a irəha, nəri auər a irəha həpkuvehi mhə Loa nəha. ¹⁵ Noien səvənraha ramahātən pen mə nīpwrai Loa nəha ikin kimərai pen raməmak ia rerīnraha ti nəri nə mə nəpīn nepwīn irəha həregi pen fwe ia rerīnraha mə hənə noien ərəha, nəpīn nepwīn mwi mə hənə noien amasan. ¹⁶ ✧ Irəha tuhəregi pen nəri me i iamīnha irə fwe ia rerīnraha ia nəpīn nəha Kumwesən trəsēni Iesu Kristo irə mə trækiri nətərigien me səvəi nərmama, nətərigien me səməme kamhərkwafə. Nəgkiariien i ramesi pen nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irapw i.

Nəkur Isrel mine Loa səvəi Moses

¹⁷ ✧ Mətə mə ik iərmama riti nə ikani mə ik iəmə Isrel rəfo ia niram? Ik ikətigite ia Loa səvəi Moses, maməfiūtə ik mə ik ikukurən Kumwesən, nənə in rukurən ik. ¹⁸ Ik ikani mə ikuvəukurən raka nəfe Kumwesən rokeikei mə tiko, nənə, mukurən suatuk sə ratukwatukw amasan ti nəri nə mə Loa nəha rīnahātən ik irə. ¹⁹ Ikani mə ik iərmama ikamiri nərmama me səməme nənimenraha rīfwə, nənə maməhiəpwīn suatuk səvəi nərmama səməme kamhavən ia kwopun rīpitəv ikin, ²⁰ ✧ nənə mamahātən nərmama me səməme hərəirei nari mine nəkwərhakwərha me. Ik ikani iamīnhi irə ti nəri nə mə ikauvehi Loa sə nukurənien mine nīpərhienien me pam kamharə irə. ²¹ ✧ Ik ikamahātən nərmama əpə me, mətə rəfo ipkahātən atukw a mhə ik? Ikamahātən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien, mətə ikamakres uə rekəm? ²² Ikamahātən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, mətə ikamakres pran səvəi iərməpə uə rekəm? Ikaməmwəki nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, mətə ikamakres ia narimnari me ia nīmfwəwaki me səvəi nənīmwi nari me nəha uə rekəm? ²³ Ikaməfiūtə ik ia Loa səvəi Moses, mətə ikamərui Loa nəha mamouraha nəghi Kumwesən uə rekəm? ²⁴ ✧ Ouəh, ikamo noien ərəha me pam nəha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel kamhəni ərəha nəghi Kumwesən ti noien ərəha me səkimiaha.”

²⁵ ✧ Ik iəmə Isrel, trīni minuə ikamesi pen Loa səvəi Moses, noien nəha kino ia niram kuvehi ninhum mik ti Loa nəha rukurən nasituien ia niram. Mətə mə ikamərui Loa nəha, nənə rəmwhen a mə kəpwəh nuvehien ninhum mik. ²⁶ ✧ Ia noien a mwi nəha, iərmama riti rīpko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen narimnari me səməme Loa nəha rani, Kumwesən trətōni mə kuvəuvehi raka ninhum min, nənə in iərmama səvənhi. ²⁷ Iərmama sə rīpko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen Loa nəha, in trækiri ik mə noien səim rərəha. Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə nəri auər a mə ik ikauvehi Loa sə kimərai, nənə kuvehi ninhum mik, mətə ikamərui Loa nəha. ²⁸ ✧ Iərmama i in iəmə Isrel ia nīpwran iruə rīpko mhə in iəmə Isrel pərhien, nənə, noien pərhien səvəi nuvehien ninhum m iərmama rīpko mhə in nari riti sə kamo ia nīpwrai iərmama iruə. ²⁹ ✧ Mətə iərmama i in iəmə Isrel pərhien ia rerīn in iəmə Isrel. Nənə noien pərhien səvəi nuvehien ninhum m iərmama, in nari riti raməmak ia reri iərmama Nənīmwin Ikinan ramo, mətə rīpko mhə Loa ramo. Nənə rīpko mhə nərmama kamhəgnəgini iərmama nəha, mətə Kumwesən əpa raməgnəgini in.

3

Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəpīn me

✧ 2:13: Mat 7:21, 1Jon 3:7 ✧ 2:14: Wok Me 10:35 ✧ 2:16: 2Tim 2:8 ✧ 2:17: Jem 2:19 ✧ 2:20: 2Tim 3:5,15, Mat 15:14, Luk 18:9 ✧ 2:21: Sam 50:16-21, Mat 23:3-4 ✧ 2:24: Aes 52:5, Esik 36:20 ✧ 2:25: Jer 4:4, 9:25 ✧ 2:26: Kal 5:6 ✧ 2:28: Jon 7:24, 8:39 ✧ 2:29: Dut 30:6, Kol 2:11, 1Kor 4:5, 2Kor 10:18

¹ Mə ro iaminhi irə, rəfo noien nəha ramasan mə iərmama riti in iəmə Isrel? Uə rəfo noien nəha ramasan mə kuvehi ninhum min? ² ✨Trini minua iərmama riti in iəmə Isrel ramasan pik anan. Nəri sə ramasan mukupwən, nəkur Isrel irəha nə nərmama Kumwesən rinəmri pen nəgkiariien səvənhi ia rəginraha mə tuhətui amasan tukwe.

³ ✨Nipərhiienien irəha me nepwin həpwəh niniien nipərhiienien ia nəgkiariien nəha, mətə noien nəha irəha həno, mhəpwəh niniien nipərhiienien ia nəgkiariien səvənhi, ko ripkinise mhə ia Kumwesən mə trəpwəh noien nəgkiariien səvənhi. ⁴ Rekəm! Nəri auər a nərmama me pam ia tiprənə kamheikuə, mətə Kumwesən ripkeikuə mhə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia Kumwesən mani minua:

“Nəpin ikaməgkiari, nəgkiariien səim trahatən mə ik ikatukwatukw.

Nəpin nərmama tuhəkiri noien me səim, mhəni mə ikino noien ərəha me, mətə ik tikəsisəg ia tərhunraha.”

⁵ Mətə mə noien ərəha səkitaha ramahatən pen mə Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəpin me nənə kitaha tsəfni irə? Ripkatukwatukw mhə trini minua Kumwesən ruvei pehe niemaha m kitaha? Iakaməres iaminha irə mamesi pen nətərigien səvəi nərmama nepwin. ⁶ Mətə nətərigien nəha ripkatukwatukw mhə. Trini minua nətərigien nəha ro nipərhiienien, nənə Kumwesən trəfəkiri nərmama ia tiprənə ti noien me səvənraha? ⁷ Mətə rəfo iərmama riti rini mə, “Trini minua iakeikuə, nənə neikuəien səiou rahatən pen mə Kumwesən rani a nipərhiienien, nənə nərmama kamhəuvehi utə nəghin tukwe, rəfo Kumwesən raməkiri ihi mə iou səiou noien rərəha?” ⁸ ✨Nənə rəfo iərmama riti rini mə, “Ramasan mə kitaha tsamo a noien ərəha pwəh rukuə ia namasanien.” Nipərhiienien, nərmama nepwin kamhəni ərəha nəghimaha, mamheikuə mə kimaha iahaməgkiari iaminha irə. Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənraha, nənə, ratukwatukw a mə in tro.

Iərmama riti riwən ratukwatukw

⁹ ✨Ro pen, rəfo? Kimaha nəkur Isrel iahtatukwatukw ia nəmri Kumwesən mhəpi raka nərmama nepwin? Rekəm! Iakuvəni raka mə niskaiien səvəi noien ərəha ramərimənu ia nərmama me pam, nəkur Isrel mine nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel.

¹⁰ ✨Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama riti riwən ratukwatukw, kwatia anan riwən.

¹¹ Iərmama riti riwən rukurən nari.

Iərmama riti riwən ramətui ia Kumwesən.

¹² Nərmama me pam anan kamhəuvei pen təkutanraha m Kumwesən, irəha pam həpkamasan mhə ti nari riti. Iərmama riti riwən anan ramo noien amasan, kwatia anan riwən.”

¹³ ✨“Rukwinau ia nirəha rəmwhen ia nipəgi kəruətərei raməkwag sə kinərkwafə pen nipwrai iərmama remhə ikin,

ia nəpin me kamhəni nəgkiariien ia nəraminraha, mamheikuə ia nərmama.”

“Ia tərhunraha pirapw nisəkwai snek, snek sə ramahi əpune iərmama”

¹⁴ “Nipəgi nəkwanraha rukuər ia nəkunanien iərmama mine nəgkiariien əfiə.”

¹⁵ ✨“Nisunraha me kamhəiu akwauakw ti nousi əpuneien iərmama.

¹⁶ Ia kwopun me pam kamhəuvən ikin, irəha kamhouraha narimnari, mamho nərmama kamhəregi rərəha.

¹⁷ Irəha həreirei anan suatuk səvəi nəmərinuien.”

¹⁸ “Irəha həpwəh nehekiriien Kumwesən.”

¹⁹ Kitaha səukurən mə narimnari me pam səməme Loa səvəi Moses rani narimnari me nəha səvəi nərmama me nəha Kumwesən riməuvei pen Loa nəha minraha. Loa nəha raməgkiari minraha, maməsisəg ia tərhunraha pam, mamho nərmama pam ia təkure tiprənə hətoni mə noien səvənraha rərəha ia nəmri Kumwesən. ²⁰ ✨Iakani iaminhi irə ti

✨ 3:2: Sam 147:19-20, Rom 9:4 ✨ 3:3: Rom 9:6, 11:29, 2Tim 2:13 ✨ 3:8: Rom 6:1,15 ✨ 3:9: Rom 1:18-2:24, Rom 3:23 ✨ 3:10: Sam 53:1-3, Pri 7:20 ✨ 3:13: Sam 140:3 ✨ 3:15: Prov 1:16 ✨ 3:20: Sam 143:2, Rom 7:7, Kal 2:16

nəri nə mə iərmama riti sə tratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nesi penien Loa riwən, mətə ia Loa kitaha pam səukurən mə kitaha samo noien ərəha.

Nərmama səməme kamhahatətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nəmri Kumwesən

²¹ ✧ Mətə təkwtəkwuni Kumwesən rino raka nərmama kamhətoni suatuk sə in rinəmri tuhesi pen tro irəha hatukwatukw ia nənimen. Suatuk nəha rīpko mhə in i tuhesi pen Loa səvəi Moses. Mətə nəgkiariien me ia Loa nəha mine nəgkiariien me səvəi profet me fwe kupwən kamhəgkiari ia suatuk nəha mə ro nīpərhienien. ²² ✧ Suatuk nəha in i nərmama tuhahatətə ia Iesu Kristo. Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien irə Kumwesən ramo irəha hatukwatukw ia nənimen. Nəri auər a mə irəha nəfe nərmama ti nəri nə mə irəha pam həmnəmwhen a. ²³ ✧ Nərmama me pam həno noien ərəha nənə mharfai ia suatuk atukwatukw səvəi Kumwesən sə ramasan mamser, ²⁴ ✧ mətə ia namasanien səvənhi Kumwesən ramasitu ia nirəha, mamə irəha hatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə Iesu Kristo rinərəku suatuk səvənraha, meivi nari ia nirəha ia nemhəien səvənhi. ²⁵ ✧ Kumwesən rərhi pehe Kristo ruvehe niten raiu ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvəi nərmama. Nənə Kumwesən ruvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama nəpīn irəha hahatətə ia Kristo mə in rimamhə ti nirəha. Kumwesən rino suatuk nəha mə trahatən mə noien səvənhi ratukwatukw ti nəri nə mə nətərigien səvənhi rəpwəmwis in rəpwəh nərwinien noien ərəha me səvəi nərmama səməme həno fwe kupwən. ²⁶ Kumwesən ro iamīnha irə ipwet mine mə trahatən mə in ratukwatukw, nənə in ramīni nərmama me pam səməme kamhahatətə ia Iesu mə irəha hatukwatukw ia nənimen.

²⁷ ✧ Ro iamīnhi irə nəfe mwi nəha ikin kitaha səukurən nəfiūtəien kitaha tukwe? Nari riti mwi riwən! Ti nəfe? Ti nəri nə mə kitaha səpkatukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səkitaha, mətə kitaha satukwatukw ia nənimen ia nahatətəien səkitaha. ²⁸ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kitaha saməni nīpərhienien ia nəgkiariien i mə iərmama sə ramahatətə ia Iesu in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə rīpko mhə ia nesi penien Loa. ²⁹ ✧ Uə rəfo? Kumwesən in Kumwesən səvəi nəkur Isrel əpa? Rosi in mwi Kumwesən səvəi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel uə? Ouəh, in mwi Kumwesən səvənraha, ³⁰ ✧ ti nəri nə mə Kumwesən kuatia a. Nənə in trīni irapw mə nərmama me i kamhahatətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nənimen. Noien nəha tro rəmwhen a mwi ia nəkur Isrel mine nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. ³¹ ✧ Rəfo nəha təkwtəkwuni ia Loa nəha? Nahatətəien nəha ramo Loa nəha in nəri auər a? Rekəm! Mətə nəpīn samahatətə ia Kumwesən, samesi pen atukwatukw suatuk pərhien səvəi Loa.

4

Epraham ruvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi

¹ Epraham kaha kupwən səkimaha nəkur Isrel, kitaha tsəgkiari irə mhəfni irə? In rīnətoni nəfe nari ia nīmīruien səvənhi? ² In rətoni mə Kumwesən rīməni mə in ratukwatukw ia nənimen, mətə rīpko mhə ia noien me səvəi Epraham. Trīni minuə Epraham ratukwatukw ia noien me səvənhi, nənə in rukurən nəfiūtəien in tukwe. Mətə ia nəmri Kumwesən Epraham ko rīpkəfiūtə mhə in tukwe. ³ ✧ Nəkukuə Ikinan rani nəfe? “Epraham rini nīpərhienien ia Kumwesən, nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamīnhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.”

⁴ ✧ Iərmama sə ramo wok ti nərəkuien, nərəkuien nəha səvənhi rīpko mhə nari riti sə kuvei pen auər a min, mətə nərəkuien nəha sə kuvei pen min in rino wok tukwe. ⁵ Mətə iərmama sə rəpwəh noien wok ti nərəkuien, mətə ramətīgite ia Kumwesən sə rani nəkur ərəha mə irəha hatukwatukw ia nənimen, rəmwhen mə Kumwesən ruvei pen auər a nari riti min. Ti nəri nə mə iərmama nəha ramahatətə iamīnhi, Kumwesən ramətə in mə in ratukwatukw ia nənimen. ⁶ Kig Tevit fwe kupwən, in mwi rīnəgkiari ia noien nəha nəpīn

✧ 3:21: Wok Me 10:43 ✧ 3:22: Rom 1:17, Kal 2:16 ✧ 3:23: Rom 3:9, 5:2 ✧ 3:24: Rom 5:1, Efes 2:8 ✧ 3:25: Efes 1:7 ✧ 3:27: 1Kor 1:31 ✧ 3:28: Kal 2:16 ✧ 3:29: Rom 10:12 ✧ 3:30: Dut 6:4, Rom 4:11-12, Kal 3:20 ✧ 3:31: Mat 5:17, Rom 8:4 ✧ 4:3: Jen 15:6, Kal 3:6, Jem 2:23 ✧ 4:4: Rom 11:6

rinækwein amasan ia iærmama sæ Kumwesæn ramætə in mə in ratukwatukw ia nənimen, mətə ripko mhə ia noien me sæ iærmama nəha ramo. ⁷ In riməni mə,

“Nærmama me i sëməme Kumwesæn rinenouenou noien ærəha me sævənraha,
nənə minousəman nərəhaien me sævənraha
irəha rerinraha tragien.

⁸ Iærmama i sæ Kumwesæn tripkəvsini mhə noien ærəha me sævənhi,
in rerin tragien.”

⁹ ✧ Nægkiariien nəha Kig Tevit rinækwein amasan m nærmama irə, in sævəi nəkur Isrel me a, uə nægkiariien nəha sævəi nærmama me mwi i ripko mhə irəha nəkur Isrel? Ouəh, sævəi nærmama me mwi ripko mhə irəha nəkur Isrel. Kitaha saməni nægkiariien sævəi Nəkukuə Ikinan sə rani mə, “Epraham rini nipərhiendien ia Kumwesæn. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamihhi, Kumwesæn rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” ¹⁰ Mətə Kumwesæn riməni nesən mə Epraham in ratukwatukw, nəpin kuvəuvehi raka ninhum min, uə ia nəpin kəpwəh ihi nuvehien ninhum min? Kumwesæn riməkupwən mini raka iaminha irə kurirə kuvehi ninhum min. ¹¹ ✧ Nənə kuvehi ninhum m Epraham ti nəfe? Ro iaminha irə rahatən pen mə Epraham rinatukwatukw raka ia nəmri Kumwesæn ia nahatətəien sævənhi nəpin kəpwəh ihi nuvehien ninhum min. Ro iamihhi irə in tata sævəi nærmama me pam sëməme kəpwəh ihi nuvehien ninhum minraha mətə kamhəni nipərhiendien ia Kristo, nənə ia suatuk nəha həuvehe nærmama Kumwesæn ramətə irəha mə hatukwatukw ia nənimen. ¹² ✧ Nənə in tata sævəi nærmama nepwīn mwi sëməme kuvəuvehi raka ninhum minraha, nærmama me nəha irəha nəkur Isrel. Mətə ripko mhə sævənraha tata ti nəri nə mə kiməuvehi ninhum minraha, mətə ti nəri nə mə irəha kamhesi pen suatuk sævəi nahatətəien. Fwe kupwən tata sævənraha Epraham ramesi pen suatuk nəha nəpin kəpwəh ihi nuvehien ninhum min.

¹³ ✧ Kumwesæn rino promes m Epraham mine kwənəkwus me sævənhi mə ti nəpin riti ti prənə i truvehe mo sævənraha irə. Promes nəha ripkuvehe mhə ti Epraham ti nəri nə mə Epraham ramesi pen Loa, mətə ruvehe tukwe ti nəri nə mə in rahatətə nənə Kumwesæn rini mə in ratukwatukw ia nənimen. ¹⁴ ✧ Trini minuə promes nəha ruvehe mo nipərhiendien irə ti nærmama sëməme kamhesi pen Loa, nærmama tuhahatətə ti nəfe? Nahatətəien in nari riti ro a tekin a, nənə promes nəha ruvehe mo nəri auər a irə. ¹⁵ ✧ Loa ravi pehe niemaha sævəi Kumwesæn, mətə mə loa riwən ko iærmama rəpwəh nətefiien loa.

¹⁶ ✧ Ro iamihhi irə promes nəha ruvehe ti Epraham ia suatuk sævəi nahatətəien mə promes nəha truvehe ia namasanien sæ Kumwesæn raməriari pehe irə m kitaha nənə mo nari riti sə nipwnəti Epraham me pam tuhəuvehi sævənraha, ripko mhə nipwnəti Epraham əpa i Kumwesæn riməuvei pen Loa minraha, mətə nipwnəti Epraham me i sëməme kamhesi pen suatuk sævəi nahatətəien sævəi Epraham ti nəri nə mə in tata səkitaha pam. ¹⁷ ✧ Rəmwhen ia nægkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iakino ik tata sævəi kwənəkwus me həpik.” In tata səkitaha ia nəmri Kumwesæn i Epraham riməni nipərhiendien irə, Kumwesæn sə rauvei pen nimiruien m nærmama sëməme həuvamhə, nənə in rukurən noien narimnari me sëməme həiwən həuvehe mharə.

¹⁸ ✧ Kumwesæn rino promes m Epraham mə in truvehe tata sævəi kwənəkwus me həpik, nənə nimwipwini me tuhəpik mhəpi raka kəməhau me. Nənə Epraham rəmri pen əknekin nətərigien sævənhi ia Kumwesæn mahatətə əknekin irə mə nægkiariien sævənhi ro nipərhiendien. Nəri auər a rəknekin mə promes nəha truvehe mo nipərhiendien irə, ¹⁹ ✧ mətə nahatətəien sævəi Epraham rəpwəh neiwaiuien nəpin in rətoni nipwran mə rinərgħarə minəmwhen mə tremhə ti nəri nə mə nuk sævənhi wan hantret, uə nəpin in rətoni Sera mukurən mə rinəprənemə ko ripkərəhi mhə iəkunouihhi. ²⁰ Epraham rəpwəh nəmkiəmkiien ti promes nəha Kumwesæn riməuvei pen min, mətə ruvehe miskai

✧ 4:9: Rom 4:3 ✧ 4:11: Jen 17:10-11 ✧ 4:12: Mat 3:9 ✧ 4:13: Jen 17:4-6, Jen 22:17-18, Kal 3:29 ✧ 4:14: Kal 3:18 ✧ 4:15: Rom 3:20, 5:13, Rom 7:8 ✧ 4:16: Kal 3:7 ✧ 4:17: Jen 17:5, Aes 48:13 ✧ 4:18: Hip 11:1, Jen 15:5 ✧ 4:19: Jen 17:17

ia nahatətəien səvənhi nənə maməgnəgini Kumwesən. ²¹ In rukurən amasan ia rerin mə Kumwesən rauvehi niskaiien ti noien promes səvənhi ruvehe mo nīpərhiēnien. ²² ✧Nənə ti nəri nə mə Epraham rahatətə ia Kumwesən iamīnhi, Nəkukua İkinan rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” ²³ Nəgkariien i sə rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen,” kinapkraī mhə səvəi Epraham əpa, ²⁴ ✧mətə kimərai mwi mə səkitaha nərmama səməme Kumwesən ramətə kitaha mə kitaha satukwatukw ia nənimen. Kitaha nərmama saməni nīpərhiēnien ia Kumwesən sə rino İesu İərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien səvənhi. ²⁵ ✧Kinəsəni pehe İesu ruvehe memhə ti noien ərəha me səkitaha, nənə Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien mə in tro suatuk mə kitaha satukwatukw ia nənimen.

5

Nəmərīnuīen mīne nagīenien

¹ ✧Nənə ti nəri nə mə kitaha səuvəvehe mhənətukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səkitaha, ro pen təkwtəkwuni kitaha min samarə ia nəmərīnuīen, nəmərīnuīen i İərimənu səkitaha İesu Kristo rīnəmri. ² ✧Ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia İesu Kristo, in rīpeki puvnimwə pehe kitaha ia namasanien i kitaha samərer irə təkwtəkwuni mīne. Nənə ia nəpīn me kitaha samagien, mamhəmri pen əknekīn nətərigien səkitaha ia Kumwesən, mamheitenhi mə nasoriien səvənhi trier pehe tukutaha. ³ ✧Nənə nari riti mwi, kitaha saməregi nəmīsəien me, reritaha ramagien a tukwe, ti nəri nə mə kitaha səukurən mə nəmīsəien ramo kitaha samərer əknekīn. ⁴ Nənə nərər əknekīnien iamīnha irə ramo Kumwesən rerin ramagien tukutaha. Nənə mə rerin ramagien tukutaha, noien nəha ramo kitaha saməmri pen əknekīn nətərigien səkitaha irə. ⁵ ✧Nənə mə nətərigien səkitaha raməmak əknekīn ia Kumwesən, reritaha ko rīpkəpou mhə, ti nəri nə mə Nənīmwin İkinan sə Kumwesən rīməuvei pehe m kitaha rərəmīn pehe nokeikeīen səvəi Kumwesən ia reritaha.

⁶ Fwe kupwən, nəpīn niskaiien səkitaha ramiwən ihi, nənə ia nəpīn atukwatukw səvənhi Kristo remhə ti nəkur ərəha me. ⁷ Rəknekīn anan mə İərmama riti trəsəni nīmīruīen səvənhi memhə ti İərmama riti mwi nəri auər a mə İərmama nəha in tremhə tukwe in İərmama atukwatukw. Mətə rosi İərmama riti rukurən nəseni penien nīmīruīen səvənhi memhə ti İərmama riti mwi sə noien səvənhi ramasan anan ti nərmama. ⁸ ✧Mətə Kumwesən rahatən nokeikeīen asori səvənhi m kitaha ia Kristo. Nəpīn kitaha samo ihi noien ərəha, nənə in ruvehe memhə tukutaha.

⁹ ✧Nənə ti nəri nə mə təkwtəkwuni mīne kitaha sənətukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nite Kristo, ro a nukurənien irə mə Kumwesən niemaha rīpkəpi mhə mwi tukutaha, mətə İesu Kristo truvehimīru kitaha. ¹⁰ ✧Fwe kupwən nəpīn kitaha saməmwəki ihi Kumwesən, in ro suatuk ia nemhəien səvəi Tīni mə kitaha tsəuvehe in me nepwin. Ro pen təkwtəkwuni səuvəvehe in me nepwin ro a nukurənien irə mə in truvehimīru kitaha ia nīmīruīen səvəi Tīni. ¹¹ Nənə rīpko mhə nəri əpa nəha, mətə nari riti mwi, ia nəpīn me kitaha samagien ti nəfe Kumwesən rino. In rīnəriari pehe namasanien i saməuvehi rauku pen ti İərimənu səkitaha İesu Kristo. Namasanien nəha ramo mə in me nepwin i kitaha.

Atam ruvei pehe nemhəien, mətə Kristo ruvei pehe nīmīruīen

¹² ✧Fwe tui anan, noien ərəha rīməuvehe ia tīprənə i rīməuku pen ti İərmama kuatia nə Atam. Nənə ti nəri nə mə İərmama nəha rino noien ərəha, in remhə. Nənə ro pen kwənkwai noien nəha nərmama me pam tuhaməkeikei memhə ti nəri nə mə irəha pam kamho noien ərəha. ¹³ ✧Nīpərhiēnien nərmama ia tīprənə i kamho noien ərəha kurirə Kumwesən rīpkuvei pehe Loa səvəi Moses, mətə Kumwesən rəpwəh nəvsini penien noien

✧ 4:22: Jen 15:6 ✧ 4:24: Rom 15:4, 1Pit 1:21 ✧ 4:25: Aes 53:4-5, 1Kor 15:17 ✧ 5:1: Rom 3:24,28, Rom 4:24
 ✧ 5:2: Efes 2:18, 3:12 ✧ 5:3: Jem 1:2-3, 1Tes 1:5-7 ✧ 5:5: Sam 22:5, 25:20, Hip 6:18-19 ✧ 5:8: Jon 3:16,
 1Jon 4:10 ✧ 5:9: Rom 1:18, 2:5,8 ✧ 5:10: Rom 8:7-8 ✧ 5:12: Jen 2:17, Jen 3:6,19, Rom 6:23 ✧ 5:13: Rom
 4:15

ərəha me səvənraha ti nəri nə mə Loa ramiwən ihi. ¹⁴ ✠ Mətə nemhəien ramərimənu ihi ia nəp̄in nəha. Fwe Atam meste pehe Moses nərmama me pam hemhə, nəri auər a mə irəha nepw̄in noien ərəha me səvənraha həpkəmwhen mhə ia noien ərəha səvəi Atam. Atam in iərmama riti kamətə pen Iesu Kristo irə sə truvehe kurirə irə.

¹⁵ ✠ Mətə nəri sə Kumwesən rinəriari pehe auər a i m nərmama ropə iti ia noien ərəha səvəi Atam. Noien ərəha səvəi iərmama kuation i Atam ruvei pehe nemhəien ti nərmama həp̄ik, nənə nəri i ro nari asori. Mətə nəri asori sə rəpi raka, in i namasanien səvəi Kumwesən mine nəri sə rinəriari pehe auər a i m nərmama həp̄ik, nənə nəri nəha r̄iməuvehe ia namasanien səvəi iərmama kuation a in i Iesu Kristo. ¹⁶ ✠ Nənə nəri sə Kumwesən rinəriari pehe auər a i m nərmama in ropə iti ia kwənkwai noien ərəha səvəi iərmama kuation a nəha Atam. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Atam r̄ino noien ərəha kuation, nənə Kumwesən rəkiri in ti noien səvənhi, mini mə nərmama me pam tuhaməkeikei mhemhə. Mətə kurirə, nəp̄in nərmama həp̄ik ho noien ərəha r̄ip̄ik nənə Kumwesən rəriari pehe auər a nəri amasan m kitaha, mo mə kitaha tsatukwatukw ia nənimen nənə mhəuvehi n̄imiruien. ¹⁷ ✠ N̄ipər̄hienien mə noien ərəha səvəi iərmama kuation a Atam r̄ino nemhəien ramərimənu ia nərmama me pam, nənə nəri i ro nari asori. Mətə Iesu Kristo r̄ino nari riti rasori m̄ep̄i raka. Nərmama me pam s̄əməme kamhəuvehi namasanien asori səvəi Kumwesən sə rinəriari pehe auər a i m nərmama, in i namasanien sə ramo irəha hatukwatukw ia nənimen, irəha tuhəuvehi n̄imiruien mharə irə m̄amhərimənu ti nəri i Iesu Kristo r̄ino.

¹⁸ ✠ Ro iam̄inhi irə s̄ətoni mə noien ərəha kuation a səvəi Atam r̄ino mə nərmama me pam tuhaməkeikei mhemhə. Rəmwhen a mwi noien atukwatukw kuation a səvəi Kristo r̄ino suatuk mə nərmama tuhəukurən mhəuvehe mhatukwatukw ia n̄əmri Kumwesən. Nənə natukwatukwien nəha ramo mə nərmama pam h̄əukurən nuvehien n̄imiruien.

¹⁹ ✠ Iərmama kuation r̄inərui nəkwai Kumwesən, nənə noien nəha ro nərmama həp̄ik h̄əuvehe nəkur ərəha. Rəmwhen a mwi iərmama kuation r̄ino nəkwai Kumwesən nənə noien nəha tro nərmama həp̄ik h̄əuvehe mhatukwatukw ia n̄əmri Kumwesən.

²⁰ ✠ Kumwesən r̄iməuvei pehe Loa səvəi Moses mə noien ərəha truvehe masori, nənə mə nərmama tuhəukurən noien ərəha me səvənraha. Mətə nəp̄in noien ərəha r̄iməuvehe masori, nənə namasanien səvəi Kumwesən ruvehe masori m̄ep̄i raka mwi, ²¹ ✠ mə rəmwhen ia noien ərəha r̄inamərimənu ia nərmama me pam mavi pehe nemhəien ia nirəha fwe kupwən, ipwet mine namasanien səvəi Kumwesən rukurən n̄ərimənuien, mamə nərmama hatukwatukw ia n̄əmri Kumwesən, nənə irəha h̄əuvehi n̄imiruien rerin ruku pen ti Iesu Kristo Iərimənu s̄əkitaha.

6

Ia n̄ikaren səvəi noien ərəha nərmama me səvəi Iesu Kristo h̄əuvamhə raka

¹ ✠ Ro pen kitaha tsəf̄ni irə? Ramasan mə kitaha tsaməm̄wur pen a ia noien ərəha pwəh namasanien səvəi Kumwesən ruvehe masori mwi ia kitaha? ² ✠ Rekəm! Ia n̄ikaren səvəi noien ərəha kitaha səuvamhə raka. Tsəfo mhəuvən mharə mwi irə? ³ ✠ H̄iəukurən uə rekəm? Kitaha pam s̄əməme kino paptas ia kitaha ti nuveheien mho kuation ia Iesu Kristo, ia paptas nəha səuvehe mho kuation kitaha min ia nemhəien səvənhi. ⁴ ✠ Ro pen ia nəp̄in nəha kino paptas ia kitaha, rəmwhen mə kitaha səuvamhə kitaha Kristo, nənə kin̄imwi kitaha min, mə rəmwhen Kristo r̄inətui mwi ia nemhəien səvənhi ia niskaiien səvəi Tata səvənhi, kitaha mwi s̄əukurən nuvehien n̄imiruien vi, mharə irə, mamhavən.

⁵ ✠ Ro iam̄inhi irə ti nəri nə mə s̄əməuvehe mho kuation kitaha min ia nemhəien səvənhi, nənə tsəuvehe mwi mho kuation kitaha min ia noien sə Kumwesən r̄ino in r̄ətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁶ ✠ Kitaha s̄əukurən mə nəp̄in kinərui tərini pen Kristo ia nei kamarkuau, kərui tərini pen irəha n̄imiruien akuas me s̄əkitaha mə trouraha noien akuas ia n̄ipwrataha sə rokeikei p̄ik noien ərəha. Nənə r̄ino mə noien ərəha trəpwəh

✠ 5:14: 1Kor 15:21-22, 1Kor 15:45 ✠ 5:18: 1Kor 15:22 ✠ 5:19: Aes 53:11 ✠ 5:20: Rom 4:15, Kal 3:19
 ✠ 5:21: Rom 6:23 ✠ 6:1: Rom 3:5-8 ✠ 6:2: 1Tes 4:1 ✠ 6:3: Kal 3:27 ✠ 6:4: Kol 2:12 ✠ 6:5: Fil 3:10-11 ✠ 6:6: Kal 5:24

mwi n̄rim̄n̄uien ia kitaha, ⁷ ✠ti n̄ri n̄ m̄ īrmama s̄ remh̄a, n̄skaiien s̄v̄ai noien ̄r̄aha r̄ipk̄ar̄im̄nu mh̄a mwi ir̄a.

⁸ M̄t̄a m̄ kitaha s̄mamh̄a kitaha Kristo, sam̄ni n̄p̄rhienien ir̄a m̄ ts̄m̄iru mwi kitaha min. ⁹ Kitaha s̄ukur̄en m̄ Kumwes̄n r̄ino Kristo r̄etui mwi ia nemh̄aien s̄v̄anhi. Ro pen Kristo r̄ipk̄emh̄a mh̄a mwi ia n̄p̄in riti. Nemh̄aien ko r̄ipk̄ar̄im̄nu mh̄a mwi ir̄a. ¹⁰ ✠In remh̄a m̄ kuatia a m̄ tr̄etefi n̄skaiien s̄v̄ai noien ̄r̄aha, m̄t̄a ipwet mine in ram̄iru irau Kumwes̄n.

¹¹ ✠Ia noien a mwi n̄ha rer̄im̄iaha tram̄ekeikei mam̄rhi m̄ ia n̄ikaren s̄v̄ai noien ̄r̄aha kim̄iaha hīuvamh̄a raka, m̄t̄a ia n̄ikaren s̄v̄ai Kumwes̄n kim̄iaha h̄iam̄m̄iru ti n̄ri n̄ m̄ hīuv̄euehe mh̄ano kuatia kim̄iaha Iesu Kristo. ¹² ✠Ro pen noien ̄r̄aha tr̄p̄w̄h n̄rim̄n̄uien ia n̄p̄wram̄iaha me s̄m̄ame tuhemh̄a. Kim̄iaha tih̄p̄w̄h noien noien ̄r̄aha me n̄ha n̄p̄wram̄iaha me hokeikei pik. ¹³ ✠Tih̄p̄w̄h n̄seni penien n̄p̄wram̄iaha me h̄uv̄en ia r̄agi noien ̄r̄aha m̄ noien ̄r̄aha truvehi mo n̄r̄ah̄aien me ia n̄p̄wram̄iaha, m̄t̄a tih̄seni pen kim̄iaha m̄ Kumwes̄n r̄am̄wh̄en ia n̄rmama s̄m̄ame kim̄apeki raka ir̄aha ia nemh̄aien mh̄apeki pen ia n̄im̄ruien. Tih̄seni pen n̄p̄wram̄iaha me ia r̄agin m̄ in truvehi mo noien atukwatukw ia n̄p̄wram̄iaha. ¹⁴ ✠Noien ̄r̄aha tr̄p̄w̄h n̄rim̄n̄uien ia kim̄iaha ti n̄ri n̄ m̄ hīp̄kar̄a tegin mh̄a Loa s̄v̄ai Moses m̄t̄a h̄iamar̄a tegin namasanien s̄v̄ai Kumwes̄n.

Noien atukwatukw ram̄ar̄im̄nu ia n̄rmama me s̄v̄ai Iesu Kristo

¹⁵ ✠N̄n̄a r̄afo? Ramasan m̄ kitaha tsamo a noien ̄r̄aha ti n̄ri n̄ m̄ s̄p̄kar̄a tegin mh̄a Loa s̄v̄ai Moses m̄t̄a samar̄a tegin namasanien s̄v̄ai Kumwes̄n? Rek̄am! ¹⁶ ✠Hīukur̄en ūa rek̄am? Tr̄ini minūa hīseni pen kim̄iaha k̄arkwi t̄ar̄ini kim̄iaha m̄ tihamo n̄kwai īrmama riti, n̄n̄a, kim̄iaha n̄ iotukwininari me s̄v̄ai īrmama n̄ha h̄iamo n̄kw̄an. Suatuk k̄aru ti nesi penien. Ia suatuk riti kim̄iaha iotukwininari me s̄v̄ai noien ̄r̄aha, n̄n̄a suatuk n̄ha ramev̄en ti nemh̄aien. N̄n̄a ia suatuk riti mwi kim̄iaha iotukwininari me h̄iamo n̄kwai Kumwes̄n, n̄n̄a suatuk n̄ha ramev̄en ti natukwatukwien ia n̄m̄ri Kumwes̄n. ¹⁷ M̄t̄a kitaha s̄ni tanak ti Kumwes̄n m̄ n̄ri aūr a fwe kupw̄en noien ̄r̄aha r̄in̄arkwi t̄ar̄ini kim̄iaha h̄iamo n̄kw̄an, m̄t̄a kurir̄a h̄io n̄gk̄ariien p̄rhien s̄ kinahat̄en kim̄iaha ir̄a ia rer̄im̄iaha pam. ¹⁸ ✠Kim̄afi raka noien ̄r̄aha ia kim̄iaha, hīuv̄euehe raka mh̄ano kim̄iaha iotukwininari me s̄v̄ai noien atukwatukw.

¹⁹ Iakam̄gkiari ia noien riti s̄ n̄rmama h̄aukur̄en, in i noien s̄v̄ai iotukwininari mine īm̄a asori, ti n̄ri n̄ m̄ n̄t̄ar̄igien s̄kim̄aha r̄ipk̄am̄wh̄en mh̄a ti nukur̄enien nar̄im̄nari me s̄v̄ai Kumwes̄n. Fwe kupw̄en h̄ian̄seni pen n̄p̄wram̄iaha me k̄arkwi t̄ar̄ini ir̄aha kamho n̄kwai noien ̄m̄kem̄ik mine noien ̄r̄aha s̄ raut̄a mamasori. M̄t̄a ipwet mine tih̄seni pen n̄p̄wram̄iaha me p̄w̄h k̄arkwi t̄ar̄ini ir̄aha kamho a noien s̄ ratukwatukw, n̄n̄a kim̄iaha tih̄euehe mh̄am̄her mho n̄rmama ikinan me s̄v̄ai Kumwes̄n. ²⁰ Fwe kupw̄en, noien ̄r̄aha r̄in̄arkwi t̄ar̄ini kim̄iaha h̄iamo n̄kw̄an. Ia n̄p̄in n̄ha noien atukwatukw r̄ipk̄ar̄im̄nu mh̄a ia kim̄iaha. ²¹ ✠Namasanien riti riw̄en h̄iam̄euehi rim̄auku pen ti noien ̄r̄aha me s̄m̄ame h̄iamaur̄is tukwe n̄ha t̄akwt̄akwuni. Kw̄ankwai noien ̄r̄aha me n̄ha, in n̄ nemh̄aien a. ²² M̄t̄a t̄akwt̄akwuni, kim̄afi raka noien ̄r̄aha ia kim̄iaha. Kim̄iaha hīuv̄euehe mh̄ano raka iotukwininari me s̄v̄ai Kumwes̄n. Namasanien s̄ h̄iam̄euehi ruku pen tukwe in n̄ kim̄iaha tih̄euehe mh̄am̄her mho n̄kur̄ ikinan me s̄v̄anhi. N̄n̄a kw̄ankwai namasanien n̄ha in n̄ n̄im̄ruien rer̄in. ²³ ✠Ro iam̄in̄ha ir̄a ti n̄ri n̄ m̄ n̄r̄akuien s̄v̄ai noien ̄r̄aha in n̄ nemh̄aien, m̄t̄a n̄ri s̄ Kumwes̄n ram̄ariari pehe aūr a i, in n̄ n̄im̄ruien rer̄in sam̄euehi raku pen ti Iesu Kristo Īrim̄nu s̄kitaha.

7

Loa ko r̄ipk̄akwt̄am̄hiri mh̄a īrmama s̄ ruv̄amh̄a raka

✠ 6:7: 1Tes 4:1 ✠ 6:10: Hip 9:26-28, 1Pit 3:18 ✠ 6:11: 2Kor 5:15, Kal 2:19, 1Pit 2:24 ✠ 6:12: Jen 4:7
 ✠ 6:13: Rom 12:1, Efes 2:5, 5:14 ✠ 6:14: 1Jon 3:6 ✠ 6:15: Rom 6:1 ✠ 6:16: Jon 8:34, 2Pit 2:19 ✠ 6:18:
 Jon 8:32 ✠ 6:21: Rom 7:5, 8:6,13 ✠ 6:23: Rom 5:12,15

¹ Piak me, iakamægkiari m kimiaha sëmæme hiøukuræn noien sævai loa. Kimiaha hiøukuræn uæ rekæm? Loa rærkwi tærini iærmama riti næpin in ramiru ihi. ² Ræmwhen ia næri i. Pran riti sæ rineræ raka loa rærkwi tærini irau sævænhi iærman næpin iærman sævænhi ramiru, mætæ trini minuæ iærman sævænhi remhæ, nænæ kifi raka loa næha iræ sæ rinærkwi tærini irau sævænhi iærman. ³ Mætæ trini minuæ in ramesi pen iærman æpæ riti næpin sævænhi iærman ramiru ihi, kani in mæ pran sæ rineræ raka kamakres i. Mætæ trini minuæ iærman sævænhi remhæ, kifi raka loa næha ia præn næha. Nænæ trini minuæ in ramesi pen iærman æpæ, kærwæh niniiën in mæ pran sæ rineræ raka kamakres i.

⁴ ✧ Piak me, kimiaha mwi hiæmwhen ia præn næha nemhæien rifi nari iræ. Fwe kupwæn iærman sækimiaha in næ Loa sævai Moses, mætæ ti næri næ mæ kimiaha hiøuvamhæ raka ia nipwrai Kristo, tækwtækwuni kimiaha hiøukuræn nesi penien iærman æpæ, iærman æpæ næ in næ Kristo sæ Kumwesæn rino rætui mwi ia nemhæien sævænhi. Kitaha samesi pen in mæ ræmwhen ia nei rukua kwænkwan kitaha mwi sæukuræn nukuæien noien amasan me sævai Kumwesæn. ⁵ ✧ Fwe kupwæn næpin kitaha samaræ, mamhesi pen a noien æræha sævai nipwrataha, noien æræha me næha kitaha sokeikei pik Loa næha ramæsuæpwiri iræha kamhærimænu ia nipwrataha, mamhæukuæ kwænkwan næ nemhæien. ⁶ ✧ Ia næpin næha, Loa næha ramækwætæmhiri kitaha ræmwhen samaræ ia kalapus, mætæ ipwet mine næpwæh nækwætæmhiriën kitaha, ti næri næ mæ ræmwhen mæ kitaha sæuvamhæ raka. Tækwtækwuni kitaha samo tukwini nari m Kumwesæn, mhæpwæh nesi penien suatuk akuas sævai Loa næha kimærai, mætæ kitaha samesi pen suatuk vi sævai Nænimwin Ikinan.

Loa in ramasan mætæ nærmama niskaiën sævænraha riwæn

⁷ ✧ Ro pen kitaha tsæfni iræ? Tsæni mæ Loa sævai Moses ræræha? Rekæm! Kwa Loa næha ramahatæn iou mæ noien æræha ræfo iræ. Mæ Loa næha riwæn ko iapkukuræn mhæ. Trini minuæ Loa næha ripkini mhæ mæ, “Rerim træpwæh nakresien narimnari me sævai iærmæpæ,” nænæ ko iapkukuræn mhæ mæ noien næha ræfo iræ. ⁸ ✧ Mætæ noien æræha rinætoni suatuk ia nægkiariën næha sævai Loa, mo rerik fwe imwæ ramakres narimnari me sæpæmsæpæ sævai iærmæpæ. Mætæ trini minuæ Loa riwæn, noien æræha ro næri emhæ iræ. ⁹ ✧ Fwe kupwæn, iakamreirei ihi Loa næha, iakamiru a. Mætæ næpin nægkiariën sævai Loa næha ruvehe, noien æræha ruvehe mimiru nænæ iou iakemhæ. ¹⁰ ✧ Nægkiariën næha sævai Loa rimæuvehe mæ tro iærmama rimiru, mætæ iou iakætoni mæ ro iou iakemhæ.

¹¹ ✧ Noien æræha rinætoni suatuk ia nægkiariën næha sævai Loa reikuæ ia nirak, nænæ ia noien næha rousi æpune iou. ¹² ✧ Ro pen Loa in ro ikinan, nænæ, nægkiariën sævænhi ro ikinan, matukwatukw, mamasan. ¹³ ✧ Nænæ ræfo iærmama riti rini mæ, “Ræfo mæ Loa in næri amasan riti, mætæ ro iou iakemhæ?” Mætæ rekæm, nægkiariën næha ripkatukwatukw mhæ! Næpin iakukuræn nægkiariën sævai Loa sæ ramasan, noien æræha sæ rerik rokeikei ro iou iakemhæ. Nænæ tækwtækwuni iakukuræn mæ noien æræha me sæiou iræha noien æræha pærhien. Nænæ næpin iakætoni nægkiariën sævai Loa, iakukuræn mæ noien æræha ræræha anan.

¹⁴ ✧ Kitaha sæukuræn mæ Loa rimæuku pen ti Kumwesæn, mætæ iou iærmama a, niskaiën sæiou riwæn. Iou iakæmwhen a ia iærmama riti sæ noien æræha rinærki tærini mamærimænu ia nirak. ¹⁵ ✧ Iou iapkukuræn mhæ narimnari me sëmæme iakamo. Næri amasan me sëmæme iakokeikei mæ tako ipko mhæ, mætæ iakamo a næri sæ iapkokeikei mhæ. ¹⁶ Nænæ mæ iakamo næfe iapkokeikei mhæ, iakamæseni a mæ Loa næha ramasan. ¹⁷ Ro iaminihi iræ ripko mhæ iou pærhien i sæ iakamo noien æræha, mætæ noien æræha sæ ramaræ ia nirak ramo. ¹⁸ ✧ Iakukuræn mæ iou iærmama a, næri amasan riti riwæn ramaræ ia nirak. Næri auær a mæ næpin nepwin iakokeikei mæ tako næri amasan riti, mætæ ko iapko mhæ. ¹⁹ Næfe næghin iakamo ripko mhæ næri amasan sæ iakokeikei mæ tako, mætæ iakamo a noien æræha sæ iapkokeikei mhæ mæ tako. ²⁰ Nænæ trini minuæ iako næfe næghin sæ iapkokeikei mhæ mæ tako, ripko mhæ iou pærhien i iakamo, mætæ noien æræha sæ ramaræ ia nirak ramo.

✧ 7:4: Rom 6:2,11, Kal 2:19 ✧ 7:5: Rom 6:21 ✧ 7:6: Rom 8:2, 6:4 ✧ 7:7: Eks 20:17, Dut 5:21 ✧ 7:8: Rom 4:15 ✧ 7:9: Jem 1:15 ✧ 7:10: Lev 18:5, Rom 10:5 ✧ 7:11: Jen 3:13, Hip 3:13 ✧ 7:12: 1Tim 1:8
✧ 7:13: Rom 5:20 ✧ 7:14: Sam 51:5, Jon 3:6 ✧ 7:15: Kal 5:17 ✧ 7:18: Jen 6:5, 8:21

²¹ Ro pen iakamətoni mə ramo iamini irə ia nəpin me pam. Nəpin iakokeikei mə tako nəri amasan, mətə iakamo a noien ərəha. ²² Iou iakokeikei pik Loa səvəi Kumwesən fwe imwə ia rerik. ²³ ✨Mətə iakamətoni ia nipwrak noien riti mwi sə ramaruagən irau noien səvəi nətərigien səiou. Nənə noien nəha rərkwı iou, mamə iou iakamo a nəfe noien ərəha səvəi nipwrak rokeikei. ²⁴ Eh, iou iəmə iapkreği mhə ramasan! Sin trasitu ia nirak mə nipwrak i sə tro iou iakemhə tripkərimənu mhə ia nirak? ²⁵ ✨Iakini tanak ti Kumwesən. Iesu Kristo İərimənu səkitaha in tro!

Ro pen noien səiou ro iamini irə: Ia nətərigien səiou iakamo nəfe Loa səvəi Kumwesən rani, mətə ia nipwrak iakamo nəkwai noien ərəha.

8

Nimiruien vi səvəi Nənimwin İkinan

¹ Mətə təkwtəkwuni nəha, nərmama səməme həməuvehe mho kuantia irəha Iesu Kristo nərpwinien riwən sə Kumwesən tro minraha ti noien ərəha, ² ✨ti nəri nə mə ia nəpin me Nənimwin İkinan rauvei pen nimiruien minraha kamhəuvehi raku pen ti Iesu Kristo. Noien nəha Nənimwin İkinan ramo rineivinari ia nirak iakinarakə raka ia niskaiien səvəi noien ərəha mine nemhəien. ³ ✨Loa səvəi Moses rireirei neiviiien nari ia nərmama iamini irə ti nəri nə mə noien ərəha səvəi nipwraraha ramouraha nəgse Loa nəha. Mətə nəri sə Loa nəha rireirei noien Kumwesən rino. In i rinərhi pehe Tini atukwatukw mə tremhə ti noien ərəha. Nənə Tini ruvehe iərmama nipwrarə rəmwhen ia nipwrarə nərmama ərəha me, nənə, Kumwesən nərpwin noien ərəha me səvənraha ia nipwrarə Tini. ⁴ ✨In ro iamini irə mə nəgkariien atukwatukw me ia Loa nəha tuhəuvehe mho nipərhiienien ia kitaha, kitaha nərmama me i samarə mhəpkesi pen mhə noien ərəha səvəi nipwrataha mətə samarə mamhesi pen Nənimwin İkinan.

⁵ Nərmama səməme kamharə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwraraha, narimnari me nəha noien ərəha səvəi nipwraraha rokeikei kamhərimənu ia nətərigien səvənraha, mətə nərmama səməme kamharə mamhesi pen Nənimwin İkinan, narimnari me nəha Nənimwin İkinan rokeikei kamhərimənu ia nətərigien səvənraha. ⁶ ✨Trini minuə iərmama riti noien ərəha səvəi nipwrarə ramərimənu ia nətərigien səvənhi, noien nəha trukua kwənkwan, in nə iərmama nəha tremhə. Mətə trini minuə Nənimwin İkinan ramərimənu ia nətərigien səvənhi, noien nəha trukua kwənkwan in nə nimiruien mine nəmərinuien. ⁷ ✨Trini minuə noien ərəha səvəi nipwrarə iərmama ramərimənu ia nətərigien səvəi iərmama, nətərigien səvəi iərmama tripkəiwaiu mhə misiai Loa səvəi Kumwesən. Nipərhiienien mə in rireirei anan noien. ⁸ Nənə nərmama me səməme noien ərəha səvəi nipwraraha ramərimənu ia nirəha ko həpko mhə reri Kumwesən ragien.

⁹ ✨Mətə kimiaha i, noien ərəha səvəi nipwramiaha ripkərimənu mhə ia kimiaha iamini irə, rekəm. Kimiaha nərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə ia rerimiaha, ro pen hiamarə mamho nəkwən. Trini minuə iərmama riti Nənimwin səvəi Kristo ripkarə mhə ia rerin, iərmama nəha ripko mhə in iərmama riti səvəi Kristo. ¹⁰ ✨Mətə mə Kristo ramarə ia rerimiaha, nəri auər a nipwramiaha traməkeikei memhə ti noien ərəha, mətə nənimwimiaha ramiru ti noien atukwatukw. ¹¹ Kumwesən rino Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə trini minuə Nənimwin səvənhi ramarə ia rerimiaha, Kumwesən sə rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi, in truvei pehe mwi nimiruien m nipwramiaha me səməme tuhemhə.

¹² Ro pen piak me, nari riti nəha ikin kitaha tsaməkeikei mho. Nəri nəha in i tsamarə mamhesi pen a Nənimwin İkinan. Rərəha mə tsamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwrataha. ¹³ ✨Trini minuə hiamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwramiaha, tihaməkeikei mhemhə. Mətə trini minuə ia niskaiien səvəi Nənimwin İkinan hiamousi əpune noien ərəha me səməme hiamo ia nipwramiaha, nənə tihəmiru.

✨ 7:23: Kal 5:17, Jem 4:1, 1Tes 2:11 ✨ 7:25: 1Kor 15:57 ✨ 8:2: Rom 7:23-24 ✨ 8:3: Wok Me 13:38, 15:10, Fil 2:7, Hip 4:15 ✨ 8:4: Kal 5:16,25 ✨ 8:6: Rom 6:21 ✨ 8:7: Mat 12:34, Jon 8:43, 12:39, Jem 4:4 ✨ 8:9: 1Kor 3:16, 12:3 ✨ 8:10: Kal 2:20, Efes 3:17, 1Tes 4:6 ✨ 8:13: Kal 6:8, Kol 3:5

¹⁴ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə nərmama me pam səməme Nənimwin Ikinan ramiri irəha, irəha nipwnəti Kumwesən me. ¹⁵ ✧ Nənə Nənimwin Ikinan i Kumwesən ruvəuvei pehe raka m kimiaha in ripko mhə kimiaha hiəhekir Kumwesən rəmwhen ia nərmama me i kinərkwi tərini irəha kamho nəkwai nəmə asori me səvənraha, mamhəhekir irəha. Mətə Nənimwin nəha ro kimiaha hiəuvehe nipwnəti Kumwesən me. Ia niskaiien səvəi Nənimwin nəha, kitaha samasək Kumwesən mə, “Rimimaha, Tata!” ¹⁶ ✧ Nənimwin nəha in rani pehe ti nənimwitaha mə nipərhienien kitaha nipwnəti Kumwesən me. ¹⁷ ✧ Nənə mə kitaha nipwnəti tata riti, tsaməkeikei mhəuvehi nautə səvəi tata. Nipərhienien, Kumwesən truvei pehe nautə səvənhi m kitaha, nənə kitaha tsəuvehi pəri nautə nəha kitaha Kristo. Mətə mə kitaha tsəuvehi pəri nautə kitaha Kristo, tsaməkeikei mhəuvehi pəri mwi nəmisəien kitaha min, nənə ro iaminhi irə Kumwesən truvehi utə kitaha, kitaha mwi tsəuvehi nasoriien kitaha Kristo.

Nasoriien sə trier pehe tukətoni ia nərmama me səvəi Iesu Kristo

¹⁸ ✧ Ia nətərigien səiou, nəpən reritaha ramrhi nasoriien sə trier pehe tukətə ia kitaha, nənə nəmisəien me i kitaha saməuvehi ipwet mine ho nəri auər a ia nirəha. ¹⁹ ✧ Təkwtəkwuni neiai mine tīprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhəti pen min mamheitenhi nəpən sə tuhətoni nipwnəti Kumwesən me tuhəier pehe irə. ²⁰ ✧ Iakani iaminha irə ti nəri nə mə neiai mine tīprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino həuvəuvehe mhəuvəirei mə Kumwesən rinəmri irəha ti nəfe. Nənə ro iaminha irə ti nəri nə mə ripko mhə narimnari me nəha hokeikei mə tuho iaminha irə, mətə ti nəri nə mə Kumwesən in rokeikei iaminha irə. In ro irəha həuvehe mhəirei mə in rinəmri irəha ti nəfe mə irəha tuhəti pen min mamheitenhi ²¹ ✧ nəpən sə in trifi nari ia nirəha. Ia nəpən nəha irəha tuharaka ia noien i rərkwi tərini irəha, noien sə ro mə irəha kamhəmərir auər a. Nənə nəpən Kumwesən trifi raka nari ia nirəha, tuhagien asori irəha nipwnəti Kumwesən me səməme kiməfi mwi nari ia nirəha.

²² Kitaha səkurən mə fwe kupwən anan meste pehe nəha təkwtəkwuni, neiai mine tīprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhasək rəmwhen ia pran riti sə ramregi nəmisəien mə trərəhi tīni. ²³ ✧ Nənə ripko mhə narimnari me əpa nəha səməme Kumwesən rino irəha kamhasək iaminha irə. Kitaha i Nənimwin Ikinan riməkupwən mo səvənhi wok ia kitaha, kitaha mwi saməregi nəmisəien nəha reritaha fwe imwə ramasək, sameitenhi Kumwesən mə tresi kitaha səuvehe nipwnətin me. Ia nəpən nəha in trifi nari ia nipwrataha. ²⁴ ✧ Fwe kupwən, ia nəpən nəha Kumwesən riməuvehimiru kitaha irə, kitaha saməti pen narimnari me nəha mamheitenhi. Trini minuə iərmama riti ruvehi nari riti sə in rameitenhi, nənə treitenhi mwi ti nəfe? ²⁵ Mətə kitaha saməti pen nari riti sə səkətoni mhə ihi, nənə mho nətərigien səkkitaha rəpwəmwis mameitenhi mə trier pehe.

²⁶ Ia noien a mwi nəha, Nənimwin Ikinan mwi ramasitu ia kitaha nərmama me i niskaiien səkkitaha riwən, ti nəri nə mə kitaha səreirei mə nəfe noien ratukwatukw mə kitaha tsesi pen mhəfwaki, mətə Nənimwin Ikinan nəha in əpa raməgkiari m Kumwesən ia nəpən me tukutaha, mamasək ia nasəkien me ko kīpkregi mhə. ²⁷ ✧ Nənə Kumwesən sə ramətə pui reri nərmama, in rukurən nətərigien səvəi Nənimwin Ikinan, ti nəri nə mə Nənimwin nəha raməgkiari m Kumwesən ti nərmama me səvənhi, mamesi pen nəkwai Kumwesən.

Nari riti riwən truvehi raka kitaha ia nokeikeien səvəi Iesu Kristo

²⁸ ✧ Kitaha səkurən mə narimnari me pam səməme kamhəuvehe, Kumwesən ramo kamhəuvehe mə tuho nəri amasan m nərmama hokeikei in, səməme in rinəkwein ia nirəha mesi pen nətərigien səvənhi. ²⁹ ✧ Iakani iaminha irə ti nəri nə mə nərmama səməme Kumwesən ruvəkurən raka irəha fwe tui anan, in rəmri əpə irəha mə irəha tuhəuvehe mhəmwhen ia Tīni. Kumwesən ro iaminha irə mə Tīni truvehe mo nəmritaik

✧ 8:15: 2Tim 1:7, Mak 14:36 ✧ 8:16: 2Kor 1:22 ✧ 8:17: Kal 4:5-7, Rev 21:7 ✧ 8:18: Rom 5:2, 2Kor 4:17
 ✧ 8:19: Kol 3:4 ✧ 8:20: Jen 3:17-19 ✧ 8:21: 2Tes 3:13, 1Jon 3:2 ✧ 8:23: 2Kor 5:2-4, Kal 5:5 ✧ 8:24:
 2Kor 5:7 ✧ 8:27: Sam 139:1, 1Kor 4:5 ✧ 8:28: Efes 1:11 ✧ 8:29: Kol 1:18, Hip 1:6

ia piävni me häpik. ³⁰ Nənə səməme in rəmri əpə irəha, in rəkwein irəha. Nənə səməme in rəkwein irəha, in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen. Nənə səməme in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen, in ruvehi utə irəha həuvehi nasoriien.

³¹ ☆Ro pen kitaha tsəfni ia narimnari me i? Kumwesən ramarə tukutaha, nənə iərmama riti riwən riskai məpi raka sə trəmwəki kitaha. ³² ☆In ripkhekir mhə ti Tini atukwatukw mə tremhə tukutaha pam, mətə in rinəseni a irə. Nənə in riməuvei pehe Tini m kitaha, nənə in tripkəkwtəmhiri əknekin mhə mwi narimnari me nepwin mwi səvənhi, in truvei pehe a m kitaha. ³³ ☆Kitaha nərmama me i Kumwesən rimərfi kitaha mə səvənhi, iərmama riti riwən rukurən niniien nəgkiariien me nepwin ia kitaha mə kitaha səno noien ərəha, ti nəri nə mə Kumwesən əpa in ruvəni raka mə kitaha satukwatukw ia nənimen. ³⁴ ☆Iərmama riti riwən rukurən niniien mə kitaha səno noien ərəha tsaməkeikei mhemhə tukwe. Iesu Kristo tripkini mhə iaminha irə, kwa in remhə tukutaha, nənə kurirə irə Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə təkwtəkwuni Kristo in fwe ia nīkare Kumwesən mwatuk, raməgkiari tukwini səkitaha m Kumwesən. ³⁵ Nənə iərmama riti riwən rukurən nuvehi rakaien kitaha ti nokeikeiien səvəi Kristo. Nəri auər a mə səregi nəmisəien, uə sarə ia nəpin əknekin, uə nərmama hometə kitaha, uə nukumhə rahi, uə nautə səkitaha riwən, uə ipaka semhə, uə nərmama housi əpune kitaha, mətə narimnari me i ko häpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeiien səvənhi. ³⁶ ☆Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Ti nəghim, Kumwesən, kamousi əpune kimaha ia nəpin me pam.

Kamətə kimaha iahəmwhen ia sipsip me səməme tukousi əpune irəha.”

³⁷ ☆Nipərhiienien, ia narimnari me pam nəha Kristo sə rokeikei pik kitaha ramo kitaha saməskai mhəpi raka. ³⁸ Iou iakukurən amasan mə nemhəien uə nimiruien, uə nagelo me uə nəremhə me, uə narimnari me səməme haməuvehe nəha təkwtəkwuni uə narimnari me səməme tuhəpkuvehe, uə nīskaiien me, ³⁹ uə narimnari me fwe irənhə uə narimnari me fwe inhəripw Imwei Nəkur Həuvamhə, uə narimnari me səməme Kumwesən rino kamharə ia neiai mine tīprənə, ko irəha pam häpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeiien sə Kumwesən ramo m kitaha ti nəri nə mə səməuvehe mho kuatia kitaha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha.

9

Noien sə Kumwesən rarfi nərmama me səvənhi irə

¹ Iakani pərhiien ia nəmri Kristo iapkeikuə mhə. Iakamregi Nənimwin Ikinan fwe ia rerik mə nəgkiariien i iakamini ro nipərhiienien. ² Rerik rərkwəpir məmisə pik ia nəpin me pam ³ ☆ti səiou me nərmama me nəkur Isrel, ti nəri nə mə irəha häpkini mhə nipərhiienien ia Iesu Kristo. Irəha həmwhen ia piak me ti nəri nə mə ia nipwramaha kimaha kwənəkwus kuatia. Trini minuə ko Kumwesən ruvehi raka iou ia rəgi Kristo, mo suatuk minraha həuvehe mho kuatia irəha min, mətə iou rerik ragien a mə tuko iaminha irə ia nirak. ⁴ ☆Nəkur Isrel me nəha, Kumwesən rinəkwein irəha mə nipwnətin me, mo pui pen nasoriien səvənhi minraha, muvei pen nəgkiariien me səvənhi sə rinərihi tərini əknekin irəha, nənə muvei pen Loa səvənhi minraha, mine nəfwakiiien fwe ia nimwə tapolen, mine pomes me səvənhi. ⁵ ☆Kaha kupwən me səvənraha irəha nəha Epraham, Aesak, mine Jekop. Nənə ia nipwran Kristo ruku pen ia kwənəkwus səvənraha. In Kumwesən sə rasori ia narimnari me pam. Pwəh nəgnəginiien revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminihi.

⁶ ☆Nipərhiienien nəkur Isrel me häpik häpkini mhə nipərhiienien ia Iesu Kristo, mətə ia noien nəha ripko mhə mə nəgkiariien səvəi Kumwesən ruvəmwei. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə nərmama me nəha ia kwənəkwus səvəi Isrel ripko mhə irəha pam nəha Isrel pərhiien. ⁷ ☆Nənə nərmama me nəha ia kwənəkwus səvəi Epraham, ripko

☆ 8:31: Sam 118:6 ☆ 8:32: Jon 3:16 ☆ 8:33: Aes 50:8 ☆ 8:34: Sam 110:1, Wok Me 7:55-56, 1Jon 2:1

☆ 8:36: 2Kor 4:11 ☆ 8:37: Jon 16:33 ☆ 9:3: Eks 32:32 ☆ 9:4: Eks 4:22, Dut 7:6, 14:1-2 ☆ 9:5: Mat

1:1-16, Jon 1:1, Rom 1:25 ☆ 9:6: Nam 23:19, Rom 2:28 ☆ 9:7: Jen 21:12

mhə irəha pam nəha nīpwnəti Epraham me. Mətə Kumwesən rīmāni pen ti Epraham i mə, “Kwənəkwas me səim tuhəuku pen ia Aesak.” ⁸ ✧ Nīpwrai nəgkiariien nəha in i mə nəkwərhakwərha me səməme hətui pehe ia nəgse nīpwrai iərmama rīpko mhə irəha nəha nīpwnəti Kumwesən me, mətə nəkwərhakwərha me səməme hətui pehe ia nəgse promes səvəi Kumwesən kaməvsini irəha mə kwənəkwas me səvəi Epraham. ⁹ ✧ Ro iaminha irə ti nəri nə mə in i nəfe Kumwesən rīmāni: “Ia nəpīn atukwatukw nəha takrərig pehe mwi irə nənə Sera rīnərəhi raka nərīm riti iərman.”

¹⁰ ✧ Mətə rīpko mhə in əpa nəha. Takəgkiari mwi ia Repeka. In rərəhi mwirwirwīr Jekop mine Isau. Tata səvənrau nə Aesak, kaha kupwən səkimaha. ¹¹⁻¹² ✧ Mətə nəpīn mwirwirwīr mi nəha krouəpwəh ihi nətuien, nənə rouəpwəh ihi noien nari riti ramasan uə rərəha, Kumwesən ruvəni pen raka ti Repeka i mə, “Nərīm sə rasori tro tukwini nari m nərīm sə rouihi.” Nənə nəgkiariien nəha ramahatən amasan mə Kumwesən rarfi nərmama mamesi pen a nətərigien səvənhi maməkwein irəha, mətə rīpko mhə ti noien me irəha kamho. ¹³ ✧ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Jekop iakokeikei, mətə Isau iakəmwəki.”

¹⁴ Ro pen kītaha tsəfni irə? Tsəni mə noien səvəi Kumwesən rīpkatukwatukw mhə? Rekəm! Kītaha ko səpkini mhə iaminha irə. ¹⁵ Mətə fwe kupwən Kumwesən rəgkiari m Moses, mini mə,

“Trini minuə iakokeikei mə takapi iərmama riti, takapi in,

trini minuə iakokeikei mə tako ramasan m iərmama riti, nənə tako ramasan min.”

¹⁶ ✧ Ro pen sətoni mə noien sə Kumwesən rarfi iərmama irə rəpwəh nesi penien nokeikeiien uə nīseseien səvəi iərmama, mətə ramesi pen a napiien səvəi Kumwesən.

¹⁷ ✧ Ia Nəkukuə Ikinan, Kumwesən rini pen ti Fero, kig səvəi nəkur Ijip mə,

“Iakiməuvehi utə ik ti nari kuatia a,

mə nərmama tuhətoni nīskaiien səiou ia niram, nənə mhəni irapw nəghik ia tənəmtənə me pam.”

¹⁸ ✧ Ro pen sətoni mə Kumwesən ramesi pen a nətərigien səvənhi. Trini minuə rokeikei mə trapi iərmama riti, in trapi. Trini minuə rokeikei mə tro iərmama riti kənkəpwə ruvehe mīskai, in tro kənkəpwə ruvehe mīskai.

¹⁹ Mətə kimiaha riti trini pehe tukw iou i mə: “Mə ro iaminhi irə, rəfo Kumwesən rani ihi mə noien səkitaha rərəha? Iərmama riti riwən ko rīnise nəkwān.” ²⁰ ✧ Mətə ik sin i? Ik iərmama a. Rəfo ikaməkwaɡ raka ia nəgkiariien səvəi Kumwesən iaminhi? Rerīm trirhi ro tekinari kino ia nise tīprənə rərpwu muvehe mīskai. Ko rini pen ti iərmama rino mə, “Ikinəfo mo iou iaminhi irə?” Rekəm! ²¹ ✧ Iərmama sə ramo tekinari me ia nise tīprənə iaminhi, in rasori ia nise tīprənə, mukurən nuvehiiien nise tīprənə riti mo tekinari kəru irə, riti səvəi nəpīn amasan, nənə riti mwi səvəi wok auər a me.

²² Mətə Kumwesən in mwi rino rəmwhen ia iərmama sə ramo tekinari ia nise tīprənə. In rino nərmama nēpwīn mə trouraha irəha. Nənə ia nəpīn me in ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwīs mameitenhi nəpīn trərpwīn noien ərəha me səvənraha mə nərmama tuhətoni niemaha səvənhi. ²³ ✧ In tro iaminha irə mo nərmama hətoni nasoriiien səvənhi rasori pik anan, in truvei pen m nərmama me i rīnapi irəha, səməme in rīməkupwən məpnəpenə ia nīrəha mə tuhəuvehi nasoriiien. ²⁴ Iakaməgkiari ia kītaha i nərmama səməme in rīnəkwein ia kītaha, rīpko mhə nəkur Isrel əpa mətə nərmama mwi rīpko mhə irəha nəkur Isrel. ²⁵ Rəmwhen ia nəgkiariien sə Kumwesən rīmāni ia nəkukuə səvəi Profet Hosea, rani mə,

“Nərmama me i rīpko mhə irəha nərmama me səiou, takəkwein irəha mə, ‘Səiou me nərmama.’

✧ 9:8: Kal 4:23 ✧ 9:9: Jen 18:14 ✧ 9:10: Jen 25:21 ✧ 9:11-12: Jen 25:23 ✧ 9:13: Mal 1:2-3 ✧ 9:16: Efes 2:8 ✧ 9:17: Eks 9:16 ✧ 9:18: Eks 4:21, 9:12, Eks 14:4 ✧ 9:20: Aes 29:16, 45:9 ✧ 9:21: Jer 18:6 ✧ 9:23: Rom 8:29, Efes 1:3-12

Nənə nərmama me i iakinəpwəh nokeikeien irəha fwe kupwən, takəkwein irəha mə, 'Nərmama keikei me səiou.' ”*

²⁶ Nənə rani mwi mə:

“Ia kwopun atukwatukw nəha kiməni pen ti nirəha i mə,

‘Ripko mhə kimiaha nərmama me səiou,’

tukəkwein irəha mə, ‘Kumwesən sə ramiru nipwnətīn me nə kimiaha.’ ”

²⁷ Nənə Profet Aesea rəgkiari ia nəkur Isrel ia nəgkiariien i rani mə,

“Nəri auər a mə nəkur Isrel tuhəpik rəmwhen ia nipəkiri ia nikare təsi,

mətə tukuvehimiru a kwənkwan nepwīn,

²⁸ ti nəri nə mə Iərimənu tro pam akwauakw a

nəfe nəghīn riməni mə tro ia təkure tiprənə i.”

²⁹ Nənə rəmwhen ia nəgkiariien i Profet Aesea riməni fwe kupwən mə:

“Iərimənu sə rauvehi niskaiien me pam riməuvehimiru kitaha me nepwīn nəkur Isrel.

Mə in rinapko mhə iamīnhi,

ko kitaha səmwhen ia nəkur Sotom

kitaha səuvəuvehe raka mhənəmwhen ia nəkur Komora.”

Nəkur Isrel me həpik həpkini mhə nipərhiien ia Iesu Kristo

³⁰ ✧ Ro pen kitaha tsəfni irə? Nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel həpkousari mhə mə tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə ti nəri nə mə irəha həni nipərhiien ia

Iesu Kristo nənə Kumwesən ro irəha hatukwatukw ia nənimen. ³¹ ✧ Mətə nəkur Isrel

housari pik ia suatuk səvəi nesi penien Loa mə irəha tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən,

mətə irəha həpwəh natukwatukwien. ³² ✧ Ti nəfe? Ti nəri nə mə irəha kamhousari pik

mə tuhatukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənraha, mətə həpkesi pen mhə

suatuk səvəi nahatətəien. Irəha hənapəti raka ia kəruətərei sə nərmama kamhapəti irə.

³³ ✧ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Hətoni ro! Iakaməmri kəruətərei riti fwe Saeon sə nərmama tuhapəti irə,

kəpwier sə tro irəha həmwēi,

nənə iərmama sə rani nipərhiien irə, in tripkauris mhə.”

10

¹ Piak me, ia rerik iakokeikei pik mə Kumwesən truvehimiru nəkur Isrel, nənə ia nəpīn me pam iakaməfwaki tukwe. ² Iakəsəni mə pərhiien irəha kamhagien pik ti

Kumwesən, mətə noien səvənraha ripkesi pen mhə nukurəniien. ³ Iakani iamīnhi irə ti

nəri nə mə irəha həpkukurən amasan mhə mə tuhəfo mhəuvehe mhatukwatukw ia nəmri

Kumwesən. Nənə suatuk səvəi natukwatukwien Kumwesən rinəmri, in i nahatətəien ia

Iesu Kristo, irəha həpkisiai mhə irə, mətə irəha kamhousari mə tuhəmri atukw səvənraha

riti, in i nesi penien Loa. ⁴ ✧ Mətə Kristo in rino sampam ia noien səvəi nesi penien

Loa mə nərmama me pam səməme kamhəni nipərhiien irə həukurən nuveheien

mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən.

⁵ ✧ Moses raməgkiari ia natukwatukwien sə raku pen ti Loa ia nəgkiariien i sə in rimərai mə, “Iərmama sə ramo nəgkiariien me səvəi Loa, in truvehi nimiruien ia nəgkiariien

me nəha.” ⁶ ✧ Mətə natukwatukwien sə raku pen ti nahatətəien rani mə, “Rerimiahā

trəpwəh nīrhīien nəgkiariien i mə, ‘Sin trevən fwe irənhə ia neiai’ ” muvehi Kristo

meiwaiu pehe? ⁷ “uə ‘Sin trevən fwe inhəripw ia nipəg sə rameiwaiu nukunen riwən’ ”

muvehi raka Kristo ia reri nəkur həuvamhə muvehi mutə pehe? ⁸ Natukwatukwien

sə raku pen ti nahatətəien ripkini mhə iamīnha irə, mətə rani mə, “Nəgkiariien nəha

ipaka tukw ik. In fwe ia tərhum mine ia rerim.” In i nəgkiariien i səvəi nahatətəien

kimaha iahaməvisau irapw i. ⁹ Trini minuə ikini irapw ia tərhum mə “Iesu in Iərimənu,”

nənə mini nipərhiien irə fwe imwə ia rerim mə Kumwesən rino in rətui mwi ia

* ^{9:25}: Uə “Pran i kəpwəh nokeikeien in fwe kupwən, takəkwein in mə, ‘Pran keikei

səiou.’ ” Hos 1:6; 2:23 ✧ ^{9:30}: Rom 10:20 ✧ ^{9:31}: Rom 10:2-3 ✧ ^{9:32}: Aes 8:14 ✧ ^{9:33}:

1Tes 2:6, Rom 10:11 ✧ ^{10:4}: Mat 5:17, Jon 3:18 ✧ ^{10:5}: Rom 7:10, Kal 3:12 ✧ ^{10:6}: Dut 30:12-14

nemhæien sævænhi, nənə Kumwesən truvehimiru ik. ¹⁰ Nəp̄in iərmama riti ruvehi Iesu ia rerin mini n̄ipər̄hienien irə, Kumwesən tr̄ini irapw in mə in ratukwatukw ia nənimen. Nənə in truvehimiru mwi iərmama sə rani irapw ia tər̄hun mə Iesu in Iərimənu sævænhi. ¹¹ ✠ Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me pam səməme kamhəni n̄ipər̄hienien ia iərmama nəha, irəha tuhəpkauris mhə.” ¹² ✠ Nəgkiariien nəha səvəi nərmama pam nəri auər a mə ik iəmə Isrel uə ripko mhə ik iəmə Isrel. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Iərimənu kuation a i ramərimənu ia nərmama me pam, maməriari pen ia namasanien sævænhi m nərmama səməme kamhəkwein in. ¹³ ✠ Rəmwhen ia nəgkiariien i Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Nərmama me pam səməme kamhəkwein ia nəghi Iərimənu, in truvehimiru irəha.”

¹⁴ Mətə nərmama tuhəfo mhəkwein ia Iərimənu tr̄ini minuə hək̄kini mhə n̄ipər̄hienien irə? Nənə tuhəfo mhəni n̄ipər̄hienien irə tr̄ini minuə həpwəh n̄iregiiien nəvisaiien sə raməgkiari irə? Nənə tuhəfo mhəregi tr̄ini minuə iərmama riti səvəi nəvisaiien riwən?

¹⁵ ✠ Nənə nərmama tuhəfo mhəvisau tr̄ini minuə Kumwesən rəpwəh nər̄hi penien irəha? Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Ramasan p̄ik anan nəp̄in nərmama kamhəuvehe mə tuhəvisau nəgkiariien amasan!”

¹⁶ ✠ Mətə ripko mhə nəkur Isrel me pam həməni n̄ipər̄hienien ia nəgkiariien amasan nəha. Rəmwhen ia nəgkiariien səvəi Profet Aesea rani mə, “Iərimənu, nərmama hoūihi a həni n̄ipər̄hienien ia nəgkiariien sək̄imaha.” ¹⁷ ✠ Ro pen nahatətəien raku pen ia nəri kamregi, nənə nəri kamregi raku pen ia nəgkiariien sə kaməvisau ia Kristo. ¹⁸ Mətə iakaməres mə nəkur Isrel həuvəregi raka nəgkiariien nəha uə rekəm? Ouəh, həuvəregi. Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Nərmama me pam həuvəregi raka rerinraha, nəgkiariien me səvənraha həuvavən mhəneste tənəmtənə me pam.”

¹⁹ Nənə iakaməres nəresien riti mwi mə nəkur Isrel həuvəukurən raka uə rekəm? Ouəh, həuvəukurən. Moses riməkupwən mini irapw nəgkiariien i səvəi Kumwesən mə,

“Iou tako ramasan m nərmama nepwin ia tənə əpə iti, kimiaha tihətoni mhəm̄wəki irəha.

Tako ramasan m nərmama nepwin hərəirei nari, kimiaha tihətoni niemaha rəpi kimiaha.”

²⁰ Nənə Profet Aesea rini amasan mwi nəgkiariien səvəi Kumwesən mə,

“Nərmama səməme həpwəh nətuiien iou, hənətoni iou.

Iakino pui pen iou m nərmama səməme həpwəh nəresien iou.”

²¹ Mətə ia nəkur Isrel Kumwesən rani mə,

“Ia nəp̄in mə pam iakavi atukw rəgik mə takasitu ia nərmama me i səməme kamhərui nəkwak, mamhəni ərəha iou.”

11

Nəkur Isrel kwənkwən nepwin nəha ikin Kumwesən rimər̄fi irəha

¹ ✠ Ro iam̄inhi irə iakaməres mə pər̄hien Kumwesən riməuvei pen təkutan m nərmama me sævænhi? Rekəm! Hətoni ro iou. Iou iəmə Isrel. Iou iakuku pen ia kwənəkwus səvəi Epraham mine kwənəkwus səvəi Penjamin. ² Kumwesən rinəpwəh nuvei penien təkutan m nərmama me sævænhi səməme in ruvəukurən raka irəha fwe tui anan. Hiəukurən uə rekəm nəfe Nəkukuə Ikinan rani ia Profet Elaeja ia nəp̄in nəha raməgkiari m Kumwesən ti noien ərəha me səməme nəkur Isrel kamho? ³ ✠ In rini mə,

“Iərimənu, irəha hənousi əpune profet me səim, mhousi testesi nifatə me səim.

Iou əpa iakamarə,

✠ 10:11: Rom 9:33 ✠ 10:12: Wok Me 15:9 ✠ 10:13: Joel 2:32 ✠ 10:15: Aes 52:7 ✠ 10:16: Aes 53:1, Jon 12:38 ✠ 10:17: Jon 17:20 ✠ 11:1: 1Saml 12:22, Sam 94:14, Fil 3:5 ✠ 11:3: 2King 19:10,14

nənə irəha haməmwur mwi mə tuhousi əpune iou.”

4 ✨ Mətə Kumwesən riməni pen nəfe ti Profet Elaeja? In riməni mə,
“Iakaməkwətəmhiri əknekin nərman me sefen taosen irəha nərmama me səiou.
Irəha həpkinimwi mhə nukurhunraha mhəsiai kumwesən eikuə i Paal.”

5 ✨ Nənə rəmwhen a mwi ipwet mine nəkur Isrel kwənkwan nepwin nəha ikin səməme
Kumwesən rimərfi irəha ia namasanien səvənhi. 6 ✨ In rimərfi irəha ia namasanien
səvənhi, mətə rīpko mhə mə rīrfi irəha ti noien me səməme irəha kamho. Trini minuə
rīrfi irəha ti noien me səməme irəha kamho, nənə namasanien sə trəriari irə minraha
riwən rəmwhen mə ramərəku irəha ti wok səvənraha.

7 ✨ Ro pen, rəfo? Nəri nəha nəkur Isrel kamhətui, irəha həpwəh nətoniien. Mətə
nərmama səməme Kumwesən rimərfi irəha, irəha hətoni mhəuvehi. Səməme nəha
nepwin səməme həpwəh nətoniien, Kumwesən ro irəha kənkəpwənraha ruvehe miskai.
8 Rəmwhen ia nəgkariien i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə,
“Kumwesən ro nətərigien səvənraha rapri meste pehe ipwet,
irəha ko həpkətoni mhə mwi nari riti ia nənimenraha,
mhəpwəh mwi niregien nari riti ia nəkwəreginraha.”

9 ✨ Nənə Kig Tevit rani mə,
“Pwəh tepol sə irəha kamhani nari irə ruvehe mo kwənkru sə trousi tərini irəha
mine net sə tuhəvsausini pen irəha irə.

Pwəh ruvehe mo nəri sə tro irəha həmwei,
mine nəri sə tro irəha həuvehi nərwinien ti noien ərəha me səvənraha.

10 Pwəh nənimenraha rīfwə həpwəh mwi nətoniien nari.
Pwəh irəha həregi rərəha ia nəpīn me rəmwhen ia iərmama ramikou ti təkutan.”

Rīgi nei Kumwesən rīripin pen ia nīpwren

11 ✨ Ro pen iakaməres mə nəkur Isrel hənapəti mhəmwei ko həpkərer mhə mwi?
Rekəm, irəha həukurən nərerien mwi. Mətə ti nəri nə mə irəha ho noien ərəha,
Kumwesən rauvehimiru nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel mə tro nəkur Isrel
rerinraha revən ia namasanien nəha mə tuhəuvehi səvənraha. 12 Noien ərəha sə nəkur
Isrel həno ro namasanien revən ia tənəmtənə me. Nīmweiiien səvənraha ro namasanien
revən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Mə ro iamīnhi irə tukəfo nəpīn nəkur
Isrel me pam tuhərərig mwi ti Kumwesən? Kumwesən tro minraha namasanien rasori
mwi.

13 Təkwtəkwuni iakaməgkiari m kimiaha nərmama rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel.
Iou aposol səvəi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel, ro pen iakəgnəgini wok i sə
Kumwesən riməuvei pehe miou. 14 Iakamo iamīnhi irə mə tako iou me nepwin nəkur
Isrel rerinraha revən ia namasanien i kamo m kimiaha nənə mhokeikei mə tuhəuvehi
səvənraha, nənə ia noien nəha takuvehimiru irəha nepwin. 15 Mə noien i Kumwesən rino
mərariki nəkur Isrel ro nərmama ia tənəmtənə me həuvehe mho in me nepwin, tukəfo
nəpīn in ripeki pehe mwi nəkur Isrel? Noien nəha trukua noien i nərmama tuhətui mwi
ia nemhəien. 16 ✨ Trini minuə nərmama həmri karen nīkare bred səvəi nəveginien vi mə
səvəi Kumwesən, nənə bred pəpwə səvəi Kumwesən. Nənə ia nəgkariien səvəi nei, trini
minuə nukune nei səvəi Kumwesən, rəgrəgin me mwi səvəi Kumwesən.*

17 ✨ Mətə kətəftefi raka rəgrəgi nei nəha nepwin, nənə kuvehi kimiaha, kimiaha
rəgrəgi nei olif sə rəprmin, kripin pen kimiaha ia təmwhəkinraha mə tihəuvehi pəri
namasanien səvəi nukune olif nəha. 18 ✨ Nənə ro iamīnhi irə rərəha mə kimiaha
hiaməfiūtə ia kimiaha mamhətə ərəha rəgrəgi olif nəha. Mə hiaməfiūtə ia kimiaha
iamīnhi, rerimīaha tramrhi mə nukune nei raməkwməni kimiaha, mətə rīpko mhə
kimiaha rəgrəgi nei tihəkwməni nukune nei. 19 Rosi kimiaha riti trəfiūtə in mə,

✨ 11:4: 1King 19:18 ✨ 11:5: Rom 9:27 ✨ 11:6: Kal 3:18 ✨ 11:7: Rom 9:31 ✨ 11:9: Sam 35:8

✨ 11:11: Wok Me 13:46, Rom 10:19 ✨ 11:16: Nam 15:17-21, Esik 44:30 * 11:16: Nəgkariien i, nīpwran
mə trini minuə Epraham mine kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel irəha nərmama me
səvəi Kumwesən, nənə nərmama ia kwənəkwas səvənraha irəha mwi nərmama me səvəi
Kumwesən. ✨ 11:17: Efes 2:11-19 ✨ 11:18: Jon 4:22

“Kinøteftēfi raka riġi nei me nepwin kuvehi iou kripiñ iou ia tømwhēkinraha.”

²⁰ ✠ Nipərhiēnien kinøteftēfi raka irəha, ti nəri nə mə irəha həpwəh nahatətəien ia Kumwesən, mətə ik ikamərer ia tømwhēkinraha ti nəri nə mə iakamahatətə irə. Ro iamini irə tikəpwəh nəfiūtəien ik, mətə tikaməkeikei mehekir. ²¹ Trini minuə Kumwesən rinøteftēfi raka rəgrəgi nei atukwatukw ti nəri nə mə hənəpwəh nahatətəien, in trətēfi raka mwi ik mə ik ikəpwəh nahatətəien.

²² ✠ Ro pen sətōni mə Kumwesən rukurən noien ramasan m nərmama, mətə rukurən noien mwi rəknekin minraha. In ramo rəknekin m nərmama səməme haməmwei raka, mətə in ramo ramasan tukumiaha. Nənə trini minuə kimiaha hiamesi pen noien amasan səvənhi, in triripiñ mamō ramasan tukumiaha. Mətə trini minuə kimiaha hiəpwəh noien iaminiha irə, nənə in trətēfi raka mwi kimiaha. ²³ Nənə trini minuə nəkur Isrel hərəriġ pehe mwi mhəni nipərhiēnien ia Iesu Kristo, nənə Kumwesən triripiñ mwi irəha ia nukunen, ti nəri nə mə in rauvehi niskaiien ti noien iaminiha irə. ²⁴ Nipwrai nəġkariien i mə kimiaha nərmama riṗko mhə kimiaha nəkur Isrel hiəmwhen ia riġi nei əpmin i olif sə Kumwesən rinərai raka, nənə miripiñ pen ia nei nəha olif fwe ia nəmhien səvənhi. Noien nəha riṗko mhə noien atukwatukw riti səvəi nei ti nuvehien riġi nei əpə riti miripiñ pen ia nei əpə riti. Mətə nəkur Isrel həmwhen ia riġi nei nəha olif fwe ia nəmhien. Nənə təkwtəkwuni riməru mə Kumwesən triripiñ mwi irəha ia nukunenraha atukwatukw.

Kumwesən truvehimiru nəkur Isrel me pam

²⁵ ✠ Piak me, nəġkariien pərhiēn riti Kumwesən rinərkwafə i fwe kupwən iakokeikei mə kimiaha tihəukurən, ti nəri nə mə rərəha kimiaha hiaməfiūtə ia kimiaha mə hiəukurən nari. Kumwesən rino nəkur Isrel me nepwin kənpəwənrəha ruvehe miskai, mətə noien nəha trəpwəh nəmakien ia nəpiñ me. Nərmama me riṗko mhə irəha nəkur Isrel səməme tuhəuvehe ti Kumwesən tuhaməkeikei mhəuvehe pam, nənə, noien nəha ramo nəkur Isrel kənpəwənrəha riskai tro sampam. ²⁶ ✠ Nənə kurirə irə, Kumwesən truvehimiru pam nəkur Isrel. Rəmwhen ia nəġkariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama sə truvehimiru nərmama truku pen fwe Saeon.

In truvehi raka noien ərəha səvəi kwənəkwus me səvəi Jekop.”

²⁷ “Nənə in i promes səiou tako minraha

ia nəpiñ nəha takuvehi raka noien ərəha me səvənraha.”

²⁸ Nəkur Isrel hənəpwəh nəġkariien amasan səvəi Iesu Kristo, nənə ro iaminiha irə irəha həmwhen ia nərmama kamhəmweki Kumwesən. Nəri nəha ro iaminiha irə trasitu ia kimiaha nərmama riṗko mhə kimiaha nəkur Isrel. Mətə ti nəri nə mə Kumwesən rimərifi kaha kupwən me səvənraha, ro pen in ramokeikei ili irəha. ²⁹ Ro iaminiha irə ti nəri nə mə nəpiñ Kumwesən ruvərifi raka nərmama, məriari auər a narimnari me minraha, ko riṗkərari mhə mwi ia nətəriġien səvənhi. ³⁰ Kimiaha i nərmama riṗko mhə kimiaha nəkur Isrel fwe kupwən hiamərui nəkwai Kumwesən, mətə təkwtəkwuni Kumwesən rapi kimiaha ti nəri nə mə nəkur Isrel hənərui nəkwai. ³¹ Ia noien a mwi nəha, ti nəri nə mə Kumwesən rinəpi kimiaha ipwet mine nənə nəkur Isrel kamhərui nəkwai Kumwesən, ro pen Kumwesən trapi mwi irəha. ³² ✠ Nərmama me pam kamhərui nəkwai Kumwesən. Rəmwhen mə Kumwesən rərihi irəha kamharə ia kalapus. In ro iaminiha irə mə in rukurən napiien irəha pam.

Nəġkariien sampam kəgnəġini Kumwesən irə

³³ Hətōni ro, nautə mine nukurəniēn mine nətəriġien səvəi Kumwesən harəmwhenimw piġ!

Samətui nəkiriien me səvənhi mine suatuk me səvənhi ko səpkətə pam mhə!

³⁴ ✠ “Sin rukurən nətə puiien nətəriġien səvəi Kumwesən, uə sin rukurən nəvəhəġien min?”

✠ 11:20: Rom 12:16 ✠ 11:22: Jon 15:2,4, Hip 3:14 ✠ 11:25: Rom 12:16, Luk 21:24, Jon 10:16 ✠ 11:26: Mat 23:39, Sam 14:7 ✠ 11:32: Kal 3:22, 1Tim 2:4 ✠ 11:34: Aes 40:13, 1Kor 2:16

35 “Uə sin ruvəuvei pen raka nari riti min ia nəpɪn riti
mə Kumwesən traməkeikei mərɔwɪn pen min?” Iərmama riti riwən!

36 ✨Ro iaminhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rino narimnari me pam,
nənə narimnari me pam kamharə ti nəri nə mə niskaiien səvənhi raməkwtəmhiri
irəha,
narimnari me pam in rino mə səvənhi.

Pwəh nəgnəginiien revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminhi.

12

Pwəh səuvei pen nimiruien səkitaha m Kumwesən

1 ✨Piak me, ti nəri nə mə Kumwesən rino narimnari me i ia napiien səvənhi ro pen iakaməres skai m kimiaha mə tihaməkeikei mhəuvei pen nɪpwrāmiaha me min rəmwhen ia nari riti sə ramɪru mo ikinan i kauvei pen m Kumwesən ia təkure nifatə rerin ramagien tukwe. In i suatuk atukwatukw sə tihəfwaki m Kumwesən irə. 2 ✨Tihəpwəh nuvehien noien səvəi nərmama ia tiprənə i, mətə pwəh Kumwesən ro nətərigien səkimiaha ruvehe mərməvi hiəsehu ro ia noien akuas səkimiaha. Mə hio iaminha irə hiəukurən nəkiriiien noien me, mhətoni mə sə pəku nəha nəkwai Kumwesən, noien sə ramasan, rerin ragien tukwe, matukwatukw pam.

3 ✨Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, iou iakani pehe tukumiaha pam mə rerimiaha trəpwəh nirhien mə kimiaha iərmama riti. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha, mhəkiri mə ik nəfe iərmama pwəh resi pen atukwatukw nahatətəien sə Kumwesən rɪməuvei pehe mik rasori uə rouihi.

4 ✨Nɪpwrāi iərmama nɪpərpərin me həpɪk, nənə nɪpərpərin me nəha səvənraha wok səpəmsəpə. 5 ✨Rəmwhen a mwi kitaha səpɪk, mətə kitaha səmwhen ia nɪpwrāi iərmama kuatia, ti nəri nə mə kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha Kristo. Kitaha kuatia kuatia saməripin pen ia kitaha me rəmwhen ia nɪpərpəri nɪpwrāi iərmama, 6 ✨mamhəuvehi niskaiien me səpəmsəpə resi pen namasanien sə Kumwesən rɪnəriari irə m kitaha. Ro iaminhi irə kitaha tsaməkeikei mhəuvehi niskaiien me nəha mhasitu ia kitaha me irə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə raku pen ti Kumwesən, pwəh in rini irapw nəgkiariien nəha mesi pen nahatətəien səvənhi. 7 Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti no tukwiniien nari, pwəh in ro tukwini nari. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nahatənien, pwəh in rahatən. 8 ✨Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nuvehi utəien nətərigien səvəi iərmama, pwəh in ruvehi utə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nəriariien nautə, pwəh in rəriari rasori. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti niriiien nakalasia me, pwəh in riri irəha misese tukwe. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nasituien ia nərmama, pwəh in rasitu ia nirəha ia rerin agien.

Nokeikeiien

9 ✨Pwəh nokeikeiien səkimiaha hiamokeikei nərmama irə ro nokeikeiien pərhien. Tihaməkeikei mhəmɔki noien sə rərəha, mhəkwtəmhiri əknekɪn noien sə ramasan.

10 ✨Tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me rəmwhen mə kimiaha piəvmiaha me, mhəiai kimiaha me. 11 ✨Tihaməkeikei mho wok səvəi Iərimənu səkitaha ia nəpɪn me pam rəmwhen ia napw rauək ia rerimiaha mhəpwəh nəpouien. 12 ✨Rerimiaha traməkeikei magien ia nəpɪn me ti nəri nə mə hiaməmri pen əknekɪn nətərigien səkimiaha ia Kumwesən. Trini minuə hiəuvehi nəmisəien, tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmɔis, nənə mhəfwaki ia nəpɪn me. 13 ✨Trini minuə nərmama nepwɪn səvəi Kumwesən səvənraha narimnari riwən, tihaməkeikei masitu ia nirəha, mhətə amasan iəpɔisɔis me səməme kamhəuvehe imwəmiaha.

✨ 11:36: 1Kor 8:6 ✨ 12:1: Rom 6:11,13, 1Tes 2:5, Jon 4:24 ✨ 12:2: Efes 4:23, Efes 5:10,17 ✨ 12:3: 1Kor 12:11, Efes 4:7 ✨ 12:4: 1Kor 12:12 ✨ 12:5: 1Kor 12:27, Efes 4:25 ✨ 12:6: 1Kor 12:4-11, 1Tes 4:10-11 ✨ 12:8: 2Kor 9:7 ✨ 12:9: 1Tim 1:5, 1Pit 1:22, Amos 5:15 ✨ 12:10: 2Tes 1:7, Fil 2:3 ✨ 12:11: Wok Me 18:25, Rev 3:15 ✨ 12:12: 1Tes 5:17 ✨ 12:13: Hip 13:2

¹⁴ ✧ Tihəkwein amasan ia nərmama səməme kamhometə kimiaha. Tihəkwein amasan ia nirəha, mhəpwəh nəkwein ərəhaien ia nirəha. ¹⁵ ✧ Nəpən nərmama kamhagien, kimiaha mwi tihagien kimiaha minraha. Nənə nəpən nərmama rerinraha rəpou, kimiaha mwi tihəsək kimiaha minraha. ¹⁶ ✧ Ramasan mə hiamarə nətərigien səkimiaha truvehe mo kuatia. Tihəpwəh nəfiəutəien ia kimiaha, mətə tihəuvehi nətərigien sə reiwaiu. Rerimiaha trəpwəh nirhiien mə kimiaha hiəukurən pik nari.

¹⁷ ✧ Trini minuə iərmama riti ramo rərəha ia kimiaha, tihəpwəh nərpwiniien noien səvənhi. Tihousari mə tiho noien sə nərmama pam tuhətoni mə ramasan. ¹⁸ ✧ Kimiaha tihousari mho narimnari me pam səməme hiəukurən noien mə tiharə ia nəməriniien ia nəpən me kimiaha nərmama pam. ¹⁹ ✧ Nərmama keikei me, tihəpwəh nərpwiniien noien ərəha səvəi iərmama riti, mətə tihəpwəh a pwəh Kumwesən ruvei pen niemaha səvənhi min. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə kimərai pen nəgkariien i ia Nəkukua Ikinan rani mə, “Iou takərpwin noien ərəha səvəi nərmama, nipərhiienien iou tako.” ²⁰ ✧ Mətə tiho iaminihi irə:

“Trini minuə iərmama riti sə raməmwəki ik nukumhə rahi, tikaməkeikei məkwəməni.

Trini minuə rəkwakwa, tikaməkeikei mhəuvei pen nui min rənimwi.

Ia noien nəha tiko in rauris pik anan.”

²¹ Tihəpwəh nəseniien noien ərəha mə truvehi irəpw niskaiien səkimiaha, mətə ia noien amasan tihəuvehi irəpw niskaiien səvəi noien ərəha.

13

Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməme kamhərimənu

¹ ✧ Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməme kamhərimənu. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə nəriniien ruku pen əpa ti Kumwesən, nənə, nərmama me pam səməme kamhərimənu Kumwesən rinəmri irəha. ² Ro iaminihi irə trini minuə iərmama riti rərui nəkwai nərmama kamhərimənu, in rinərui nəri sə Kumwesən riməuvehi utə. Nənə nərmama səməme kamho iaminiha irə tukərpwin noien ərəha səvənraha. ³ ✧ Nərmama səməme kamho noien amasan tuhəhekir nərmama kamhərimənu ti nəfe? Mətə nərmama səməme kamho noien ərəha irəha nəha tuhekir. Ikoikei mə tikəpwəh nehekiriien ia iərmama sə ramərimənu? Tikaməkeikei mo noien amasan, nənə in trəgnəgini ik tukwe. ⁴ ✧ Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamə nari amasan ramasitu ia niram. Mətə trini minuə ikamo noien ərəha, tikaməkeikei mehekir ti nəri nə mə niskaiien sə in rauvehi ti nərpwiniien noien ərəha ro nipərhiienien. Iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamərpwin noien ərəha me səvəi nərmama. Nənə noien nəha ramahatən pen niemaha səvəi Kumwesən. ⁵ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəsiai nərmama səməme kamhərimənu. Tihəpko mhə ti nəri nə mə hiamhekir əpa niemaha səvəi Kumwesən, mətə tiho mwi ti nəri nə mə hiəukurən mə in noien atukwatukw. ⁶ Ro iaminihi irə kimiaha hiaməraku pen mwi takis me, ti nəri nə mə nərmama səməme kamhərimənu irəha nərmama kamho tukwini nari m Kumwesən mamho wok səvənhi. ⁷ ✧ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen m nərmama me pam nəfe səvənraha. Iərmama sə rauvehi mane səvəi takis me səpəmsəpə, tihaməkeikei mhəraku pen takis me nəha min. Iərmama sə kamsiai, tihaməkeikei mhəsiai. Nənə iərmama sə kamo nəkwən, tihaməkeikei mho nəkwən.

Kitaha tsaməkeikei mhəkeikei kitaha me

⁸ ✧ Ripkamasan mhə mə tiho kaon m nərmama nərwin. Mətə nari riti nəha ikin sə rəmwhen ia kaon səkimiaha tihaməkeikei mho. In i kimiaha tihaməkeikei mhəkeikei kimiaha me. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə iərmama sə raməkeikei piəvni in ramo narimnari me pam Loa səvəi Kumwesən rani. ⁹ Loa nəha rani mə, “Tikəpwəh nakresien

✧ 12:14: Mat 5:44, Wok Me 7:60, 1Kor 4:12 ✧ 12:15: Sam 35:13 ✧ 12:16: Rom 15:5, 11:20, Prov 3:7, Aes 5:21

✧ 12:17: 1Tes 5:15 ✧ 12:18: Mak 9:50, Hip 12:14 ✧ 12:19: Dut 32:35, Mat 5:39, Rom 13:4, 1Tes 1:6-7, Hip

10:30 ✧ 12:20: Prov 25:21-22, Mat 5:44 ✧ 13:1: Taet 3:1, Prov 8:15, Jon 19:11 ✧ 13:3: 1Tes 2:13-14, 1Tes

3:13 ✧ 13:4: Rom 12:19 ✧ 13:7: Mat 22:21 ✧ 13:8: Mat 22:39-40, Jem 2:8

pran sǽvǽi iǽrmǽpǽ,” “Tikǽpwǽh nousi ǽpuneien iǽrmama,” “Tikǽpwǽh nakresien,” “Rerim trǽpwǽh nakresien narimnari sǽvǽi iǽrmama riti,”¹⁰ nǽnǽ Loa me nepwin mwi nǽha ikin. Mǽtǽ nǽgkiariien riti nǽha in rǽuiui pam irǽha, rani mǽ, “Tikamǽkeikei mokeikei piam rǽmwhen ikokeikei atukw a ik.”¹⁰ Trini minuǽ iǽrmama riti rokeikei piǽvni, ko ripko mhǽ nǽrǽhaien min. Ro pen iǽrmama sǽ ramokeikei nǽrmama in ramo narimnari me pam Loa sǽvǽi Kumwesǽn rani.

¹¹ Kimiaha tihamǽkeikei mho iaminha irǽ ti nǽri nǽ mǽ hiǽukurǽn nǽpǽn i samarǽ irǽ nǽha tǽkwǽkwuni mǽ rino raka nǽpǽn atukwatukw sǽ tihǽtui mhǽpwǽh mwi napriien. Iakani iaminhǽ irǽ ti nǽri nǽ mǽ nǽpǽn sǽ Kumwesǽn truvehimiru kitaha irǽ ruvǽuvehe ipaka, in ipaka mwi mǽpi raka fwe kupwǽn nǽpǽn sǽpkuvehe vi a mhǽni nǽpǽrhienien ia Iesu Kristo. ¹² Tripko mhǽ tui nǽpitǽvien ro sampam nǽnǽ nukuraanien ruvehe. Ro pen pwǽh saraka ia noien me sǽvǽi nǽpitǽvien nǽnǽ mho noien me sǽvǽi nukuraanien. Noien me nǽha hǽmwhen ia karkahu iǽrmama rarkahu irǽ mo tukuahag nǽpwǽn ti naruagǽnien. ¹³ Pwǽh kitaha so noien amasan me rǽmwhen ia nǽrmama sǽmǽme kamhǽvǽn ia nukuraanien. Tsǽpwǽh noien lafet ǽrǽha me, mhǽpwǽh nǽnimwiien nǽnimwiien skai mhakonǽ irǽ, mhǽpwǽh nakresien nǽpran, mhǽpwǽh noien nǽfe nǽghǽn nǽtǽrigien ǽrǽha sǽkitaha rokeikei, mhǽpwǽh nǽvisǽien, nǽnǽ reritaha trǽpwǽh nǽrhi ǽrǽhaien kitaha me. ¹⁴ Mǽtǽ tiharkahu Iǽrimǽnu sǽkitaha Iesu Kristo rǽmwhen karkahu sǽkimiaha, nǽnǽ rerimiaha trǽpwǽh mwi nǽrhien suatuk me nepwin sǽvǽi noien ǽrǽha sǽvǽi nǽpwǽramiaha mǽ tiho nǽfe rokeikei.

14

Tukǽfo ia iǽrmama nahatǽtǽien sǽvǽnhi ripkiskai mhǽ

¹ Trini minuǽ iǽrmama riti nahatǽtǽien sǽvǽnhi ripkiskai mhǽ ruvehe tukumiaha, nǽnǽ kimiaha tihamǽkeikei mhǽsevǽr ia rerimiaha tukwe, mǽtǽ tihǽpwǽh nǽvisǽien kimiaha min ti nǽtǽrigien me sǽvǽnhi. ² Iǽrmama riti rini nǽpǽrhienien mǽ in rukurǽn nǽniiien nǽveginien me pam, mǽtǽ iǽrmama riti mwi nahatǽtǽien sǽvǽnhi ripkiskai mhǽ in ramǽni a nǽveginien ia nǽmhien. ³ Pwǽh iǽrmama sǽ ramǽni nǽveginien me pam rǽpwǽh nǽtoni ǽrǽhaien iǽrmama sǽ ripkǽni mhǽ nǽveginien me pam. Nǽnǽ pwǽh iǽrmama sǽ in ripkǽni mhǽ nǽveginien me pam rǽpwǽh nǽniiien mǽ iǽrmama sǽ ramǽni nǽveginien me pam ramo noien ǽrǽha. In trǽpwǽh nǽniiien iaminha irǽ ti nǽri nǽ mǽ Kumwesǽn rinǽsevǽr raka ia rerin ti iǽrmama nǽha, minǽseni raka in ruvehe tukwe in. ⁴ Ik nǽfe iǽrmama mǽ tikini mǽ iǽrmama sǽ ramo tukwini nari sǽvǽi iǽrmama ǽpǽ riti mwi rino noien ǽrǽha? Ia nǽmri Iǽrimǽnu a sǽvǽnhi in trǽrer uǽ trimwei. Nǽnǽ in trǽrer ti nǽri nǽ mǽ Iǽrimǽnu sǽvǽnhi rukurǽn noien mǽ in trǽrer.

⁵ Iǽrmama riti ramǽkiri mǽ nǽpǽn kuatia ropǽ ia nǽpǽn me nepwin, mǽtǽ iǽrmama riti mwi ramǽkiri mǽ nǽpǽn me pam hǽmnǽmwhen a. Pwǽh nǽrmama kuatia kuatia hǽtǽrig ia nǽtǽrigien me sǽvǽnraha mǽ sǽ pǽku nǽha ro nǽpǽrhienien. ⁶ Iǽrmama sǽ rerin ramrhi mǽ nǽpǽn kuatia ropǽ ia nǽpǽn nepwin, in ramo noien nǽha mǽ trisiai Iǽrimǽnu sǽkitaha. Nǽnǽ iǽrmama sǽ ramǽni nǽveginien me pam ramǽni mǽ trisiai Iǽrimǽnu sǽkitaha, ti nǽri nǽ mǽ in rani tanak m Kumwesǽn ti nǽveginien sǽnǽni. Nǽnǽ iǽrmama sǽ ripkǽni mhǽ nǽveginien me pam in mwi ramǽpwǽh nǽniiien ti nisiiien Iǽrimǽnu sǽkitaha, nǽnǽ in mwi rani tanak m Kumwesǽn ti nǽveginien sǽnǽni. ⁷ Iǽrmama riti ripkǽrimǽnu atukw mhǽ ia nǽmiruien sǽvǽnhi, nǽri auǽr a mǽ in ramiru uǽ in remhǽ. ⁸ Trini minuǽ kitaha samǽmiru, nǽmiruien sǽkitaha in sǽvǽi Iǽrimǽnu sǽkitaha. Nǽnǽ trini minuǽ kitaha semhǽ, nemhǽien sǽkitaha in sǽvǽi Iǽrimǽnu sǽkitaha. Ro iaminhǽ irǽ trini minuǽ samǽmiru uǽ sǽuvamhǽ, kitaha sǽvǽi Iǽrimǽnu sǽkitaha. ⁹ Kristo rimamhǽ marǽ mǽtui mwi ti nǽri, mǽ in truvehe Iǽrimǽnu sǽvǽi nǽrmama sǽmǽme kamhǽmiru

☆ 13:9: Eks 20:13-15, 17, Dut 5:17-19, Dut 5:21 ☆ 13:10: 1Kor 13:4-7 ☆ 13:11: Efes 5:14, 1Tes 5:6-7 ☆ 13:12: 1Jon 2:8, Efes 5:11, 6:11 ☆ 13:13: Luk 21:34, Efes 5:18 ☆ 13:14: Kal 3:27 ☆ 14:1: Rom 15:7 ☆ 14:2: Jen 1:29, 9:3 ☆ 14:3: Kol 2:16 ☆ 14:4: Mat 7:1, Jem 4:11-12 ☆ 14:5: Kal 4:10 ☆ 14:8: Luk 20:38, Kal 2:20, 1Tes 5:10

mine sãmame hæuvamhæ raka. ¹⁰ ✠Ro pen ræfo ikamækiri noien sævai piam mæ ræræha? Uæ ik, ræfo ikamætæ æræha piam? Kitaha pam tsærer ia næmri Kumwesæn, in trækiri kitaha ti noien me sækitaha. ¹¹ Iakani iaminhi iræ ti næri mæ næ nægkiariien i kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan rani mæ,

“Iou Iærimænu iakamiru, iakani nipærhienien

mæ nærmama me pam tuhænimwi nukurhunraha ia nænimek,

nænæ nærmama me pam tuhæni irapw mæ iou, iou Kumwesæn.”

¹² ✠Nægkiariien næha nipwran mæ kitaha pam tsamækeikei mhæni irapw noien me sækitaha ia næmri Kumwesæn.

¹³ Ro iaminhi iræ pwæh kitaha sæpwæh mwi nækiriien noien me sækitaha me mæ ræræha mætæ pwæh sæuvehi nætærigien riti sæ rani mæ tsæpwæh noien nari riti ia næpin riti sæ tro piævtaha riti rapæti mimwei. ¹⁴ ✠Iou iakukuræn amasan mæ næveginien me pam hamasan a ti næniien hæpko mhæ iærmama riti ræmkemik ia næmri Kumwesæn. Iesu Iærimænu sækitaha rasitu ia nirak mo iakuvehe mini nipærhienien ia næri næha. Mætæ trini minuæ iærmama riti rerin rirhi mæ nari riti ræmkemik ia næmri Kumwesæn, næri næha ræmkemik atukw a tukwe in. ¹⁵ ✠Næpin iko piam riti riregi ræræha ti næveginien me sãmame ikamæni ramahatæn pen mæ ikinæpwæh naræien i sæ ikamaræ iræ mammo nokeikeiien. Tikæpwæh noien mæ næri ikimæni trouaha piam riti sæ Kristo rimamhæ tukwe. ¹⁶ ✠Nænæ tikæpwæh noien mæ næri ikætoni mæ ramasan a tukini æræha. ¹⁷ Nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ ripko mhæ in næ næniien nari mine nænimwiien nari, mætæ nitætæ næha in næ natukwatukwien, mine næmærinuien, mine nagienien sæ Nænimwin Ikinan rauvei pehe. ¹⁸ Iærmama sæ ramo tukwini nari m Kristo ia suatuk iaminha iræ Kumwesæn rerin ramagien tukwe, nænæ nærmama mwi hæukuræn niniiien mæ noien sævænhi ratukwatukw.

¹⁹ ✠Ro pen pwæh sousari ti noien sæ ramæmri næmærinuien mine narimnari me sãmame tuhasitu ia kitaha ti nuvrhækinien kitaha me sæuvehe mhætæ. ²⁰ ✠Tikæpwæh næseniiien næveginien sænam rouraha wok sævai Kumwesæn. Næveginien me pam hamasan a hæpko mhæ iærmama riti ræmkemik ia næmri Kumwesæn, mætæ ripkatukwatukw mhæ mæ tiko piam rimwei ti næniien nari. ²¹ Ro iaminha iræ ramasan mæ tikæpwæh næniien nusai nari uæ ikæpwæh nænimwiien nænimwiien skai ræmwhen ia wæen uæ noien nari riti mwi sæ tro piam rapæti mimwei.

²² Nahatætæien sæim ti narimnari me næha ramasan mæ tikækwætæmhiri ramaræ a tukw ik mine Kumwesæn. Trini minuæ iærmama riti ramesi pen noien sæ in rukuræn mæ ramasan a, mipkregi mhæ ræræha tukwe, in rerin tragien. ²³ ✠Mætæ trini minuæ iærmama riti nætærigien sævænhi ramo kæru ti næveginien riti, nænæ in ramæni, ramo noien æræha ia næmri Kumwesæn, ti næri næ mæ in ramæni næveginien næha, mætæ ræpwæh niniiien nipærhienien iræ mæ ratukwatukw a mæ tro iaminhi iræ. Næfe næghin iærmama ræpwæh niniiien nipærhienien iræ mæ ratukwatukw a mæ tro, trini minuæ ramo, ramo noien æræha ia næmri Kumwesæn.

15

¹ Kitaha nærmama nahatætæien sækitaha riskai tsamækeikei mhasitu ia nærmama nahatætæien sævænraha ræpwæh niskaiien, mhævrani nari pæmpæm me sævænraha, nænæ mhæpwæh nævraniien mæ reritaha tragien tukwe. ² ✠Mætæ pwæh kitaha sousari mæ tso piævtaha me rerinraha ragien, mho ramasan minraha, mhæuvrhækin iræha hæuvehe mhætæ. ³ ✠Iakani iaminhi iræ ti næri næ mæ Kristo ripkousari mhæ mæ tro rerin æpa ragien. Ræmwhen ia nægkiariien i kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan rani mæ, “Nini æræhaien me nærmama sæpæmsæpæ kamhæni ia niram, hæuvehe mhæmak ia nirak.”

✠ 14:10: Mat 25:31-32, Wok Me 17:31, 2Kor 5:10, Fil 2:10-11 ✠ 14:12: Kal 6:5 ✠ 14:14: Wok Me 10:15, Taet 1:15
 ✠ 14:15: 1Kor 8:11-13 ✠ 14:16: Taet 2:5 ✠ 14:19: Rom 12:18, Rom 15:2 ✠ 14:20: 1Kor 8:13 ✠ 14:23: Taet 1:15 ✠ 15:2: Rom 14:19, 1Kor 9:19, 1Kor 10:24,33 ✠ 15:3: Sam 69:9

4 ✠ Kitaha səukurən mə nəgkiariien me pam səməme kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan fwe kupwən kimərai pen irəha mə tuhəvəhag m kitaha mə tsəmri pen əknekin nətərigien səkitaha ia Kumwesən. Kitaha səukurən noien noien nəha ti nəri nə mə samərer əknekin ia nəpin me nənə nəgkiariien me səvəi Nəkukuə Ikinan kamhəuvehi utə nətərigien səkitaha.

5 Kumwesən əpa ramasitu ia kitaha mə tsərer əknekin ia nəpin me, nənə in əpa rauvehi utə nətərigien səkitaha. Nənə təkwtəkwuni iakaməres in mə trasitu ia kimiaha ia nətərigien səkimiaha mə truvehe mo kuation rəmwhen ia noien səvəi Iesu Kristo. 6 Nənə iakaməres iaminha irə mə kimiaha pam rerimiaha rukurən nuveheien məmwhen ia reri iərmama kuation a ti nuvehi utəien nəghi Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha.

7 ✠ Ro pen mə piəvtaha riti ruvehe tukumiaha tihəsevər ia rerimiaha tukwe rəmwhen ia Kristo rinəsevər ia rerin tukumiaha nəpin hiəuvən tukwe in. Tiho iaminha irə pwəh nərmama həuvehi utə nəghi Kumwesən. 8 ✠ Iakani pehe tukumiaha i mə Kristo riməuvehe iərmama sə ro tukwini nari m nəkur Isrel* mə trahatən mə Kumwesən in nīpərhiēnien, nənə mə tro promes me səməme Kumwesən rino m kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel həuvehe mho nīpərhiēnien. 9 ✠ Nənə in riməuvehe mə tro nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel həuvehi utə nəghi Kumwesən ti napiien səvənhi. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Ro iaminhī irə takəgnəgini ik ia reri nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel, takəni nīpu muvehi utə nəghim.”

10 Nənə in rani mwi mə:

“Kimiaha nərmama me rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel tihagien kimiaha nərmama me səvənhi.”

11 Nənə rani mwi mə:

“Kimiaha nərmama me pam i rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel tihəgnəgini Kumwesən,† kimiaha pam ia kwənəkwus me pam tihəuvei pen nəgnəginiēn min.”

12 ✠ Nənə Profet Aesea rani mwi mə:

“Nuai nei riti trukwesər ia Jese muvehe, mutə, mərimənu ia nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel.

Nərmama me nəha tuhəmri pen əknekin nətərigien səvənraha irə.”

13 Kumwesən əpa ramasitu ia kitaha mə tsəmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə. Nənə təkwtəkwuni iakaməres in mə tro rerimiaha ragien məpwuən nəpin kimiaha hiəni nīpərhiēnien ia Iesu Kristo. Iakaməres mə in tro iaminha irə mə ia nīskaiēn səvəi Nənīmwin Ikinan kimiaha hiəukurən nuveheien mhəskai mwi ti nəmri pen əknekinien nətərigien səkimiaha irə.

Pol in aposol riti səvəi Iesu Kristo

14 Piak me, iou iakukurən amasan mə nīmūruēn səkimiaha rukuər ia namasanien, nənə hiəməuvehi nukurənien me pam, nənə hiəmwhen ti nəvəhagien m kimiaha me.

15 Nəgkiariien me nəpwin ia nəkukuə i həknekin kwopti, mətə iakətīgase mīrai pen m kimiaha mə tako a pwəh rerimiaha ramrhi. Ratukwatukw a mə takəgkiari iaminha irə ti nəri nə mə Kumwesən riməuvei pehe namasanien səvənhi miou, 16 ✠ muvehi utə iou irə mə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo‡ kərhi pen iou iakamevən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Iou iakamowok rəmwhen ia pris riti, məməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən. Rəmwhen ia pris rauvei pen narimnari me m Kumwesən ia təkure nīfatə, iou mwi iakauvei pen nari riti min. Nəri nəha iakauvei pen m Kumwesən in i nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə iakokeikei mə Nənīmwin Ikinan tro irəha həuvehe mhəmher, mho ikinan i, nənə Kumwesən rerin tragien ti nuvehien irəha.

✠ 15:4: Rom 4:23-24, 1Kor 10:11 ✠ 15:7: Rom 14:1 ✠ 15:8: Mat 15:24 * 15:8: Uə nərmama kuvehi ninhum minraha ✠ 15:9: Wok Me 3:25, Rom 11:30, 2Saml 22:50 † 15:11: Uə Iərimənu ✠ 15:12: Rev 5:5 ✠ 15:16: Rom 1:5, 12:3, Rom 11:13, Fil 2:17 ‡ 15:16: Uə iərmama sə ramo tukwini nari m Iesu Kristo

¹⁷ Ti nəri nə mə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ro pen iakukurən nəfiəutəien iou ti wok səvəi Kumwesən. ¹⁸ ✨Mətə rəknekin mə takəgkiari ia nari riti iou atukw iakino. Takini a nəfe Kristo rino ia nirak ti nuviiən nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel həuvehe mho nəkwai Kumwesən. Kristo rino wok ia nəgkiariien səiou mine noien me səiou. ¹⁹ Nənə in rino wok ia niskaiien səvəi nīmtətien me mine narimnari me kamətoni kamərkərinari irə. In rino irəha pam ia niskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan. Ro pen iakini irapw pam nəgkiariien amasan səvəi Kristo, iakiməkupwən fwe Jerusalem mevən ia kwopun me pam meste pen tənə nəha Ilirikam. ²⁰ ✨Nənə ia nəpīn me iakokeikei mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən ia kwopun me nepwin səməme kīpkregi raka mhə nəghi Kristo ikin. Iakəpwəh nokeikeien mə takuvrhəkin nari ia təkure nəri sə iərməpə rīnəmri irapw. ²¹ Mətə rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama səməme kīpkini irapw mhə iərmama nəha mīnraha, irəha tuhətoni in nənə nərmama səməme həkregi raka mhə, irəha tuhəukurən.”

²² ✨Noien i iakamo mamevən ia kwopun me səpəmsəpə nəpīn rīpik raməsisəg iou ti nuveheien mətoni kimiaha.

Pol rokeikei mə trətoni nakalasia me fwe taon nəha Rom

²³ Mətə təkwtəkwuni wok səiou ia kwopun i rino sampam. Ia nuk me rīpik iakokeikei mə takuvehe mətoni kimiaha. ²⁴ ✨Ro iamīnhi irə rerik rīrhi mə takuvehe mətoni kimiaha nəpīn takevən ia tənə i Spen. Nəpīn takuvehe tsarə nəpīn kwakwa a, nənə iakokeikei mə tihāsitu ia nirak ia navəniən səiou. ²⁵ ✨Mətə təkwtəkwuni iakamevən fwe Jerusalem mə takasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin. ²⁶ ✨Nakalasia me fwe ia profens mi nəha Masetonia mine Akaea rerinraha ragien həuvei pehe mane me nepwin trasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem səməme nautə səvənraha riwən. ²⁷ ✨Rerīnraha ragien a ti noien nəha. Nənə nīpərhienien səvənraha kaon rarə ti nəkur Isrel ti nəri nə mə irəha həuvehe mamhəuvehi pəri narimnari amasan me səvəi nəkur Isrel ramāsitu ia nənīmwinraha. Ro iamīnhi irə ratukwatukw mə nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel irəha mwi tuhasitu ia nəkur Isrel, mhəuvei pen narimnari amasan me səvənraha trasitu ia nīpwrānraha. ²⁸ Takuvehi mane i həməuvei pehe miou mevən muvei pen mīnraha. Nənə nəpīn iako sampam ia nəri i, iakier mevən ia tənə i Spen, nənə ia navəniən səiou takuvehe mətoni kimiaha. ²⁹ ✨Nənə iakukurən mə nuveheien səiou sə takuvehe tukumiaha irə, trukuar ia narimnari amasan me səvəi Kristo mə kimiaha tihəregi ramasan.

³⁰ ✨Piak me, ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia Iesu Kristo Iərimənu səkītaha, nənə Nənīmwin Ikinan ramo kitaha samokeikei kitaha me, iakaməres kimiaha mə tihəfwaki əknekin m Kumwesən tukw iou rəmwhen iou mwi iakaməfwaki tukwe. ³¹ Tihəfwaki mə Kumwesən truvehi raka iou ia rəgi nəkur Jutia səməme həkini mhə nīpərhienien ia Iesu. Nənə tihəfwaki mwi mə nəpīn takevən mier pen fwe Jerusalem, nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin rerinraha ragien ti nasituien səiou. ³² Nənə ia noien nəha, trīni mīnuə nəkwai Kumwesən pərhien, takuvehe mətoni kimiaha ia nagienien, nənə kitaha pam reritaha tragien. ³³ Pwəh Kumwesən i in nukune nəmərīnuien tramarə tukumiaha. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

16

Pol rani ramasan revən ti nərmama me səpəmsəpə fwe taon nəha Rom

¹ Iou iakani pehe tukumiaha i mə kītirimətaha Fipi, ramāsitu ia wok səvəi nəfwakiiən fwe Kegkria, in prən amasan riti. ² Ramasan mə tihəuvehi in ruvehe mo kuatia kimiaha min ia nəghi Iərimənu səkītaha, noien nəha ratukwatukw mə nərmama me səvəi Kumwesən tuho. Trīni mīnuə nari riti səvənhi riwən, ramasan mə tihāsitu irə, ti nəri nə mə in rīnasitu ia nərmama həkik, masitu mwi ia nirak.

✨ 15:18: 2Kor 3:5 ✨ 15:20: 2Kor 10:15-16 ✨ 15:22: Rom 1:10-13 ✨ 15:24: 1Kor 16:6 ✨ 15:25: Wok Me 19:21 ✨ 15:26: 1Kor 16:1, 2Kor 8:1, 2Kor 9:2,12, Wok Me 24:17 ✨ 15:27: Rom 9:4, 1Kor 9:11 ✨ 15:29: Rom 1:11 ✨ 15:30: 2Kor 1:11, Kol 4:3, 2Tes 3:1

³ ✧Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Prisila mine Akwila, kimrahar minrau iamharo pəri wok səvəi Iesu Kristo. ⁴ Irau krinouərer irapw mə trouemhə ti nasituien ia nirak. Ripko mhə iou əpa, mətə iou mine nakalasia me pam səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel kimaha iahaməni tanak ti nirau. ⁵ ✧Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti nakalasia me səməme kamhousəsimwin irəha me fwe ia nimwə səvənrau.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti iərmama keikei səiou Epainetas, in riməkupwən mini nipərhiēnien ia Kristo fwe ia profens nəha Esia.

⁶ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Meri, in raməmwur pik ti nasituien ia kimiaha.

⁷ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Antronikas mine Junias kimrahar nəkur Isrel kimrahar minrau iamharevən ia kalapus. Aposol me kamhəsiai irau, irau kriməkupwən ia nirak rouni nipərhiēnien ia Kristo.

⁸ Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi Iərimənu səkitaha revən ti Ampliatas keikei səiou.

⁹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Urpanas, kitaha min samo pəri wok səvəi Kristo. Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti Stakis keikei səiou.

¹⁰ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Apeles, in rinahatən pen raka mə in iərmama pərhiēn səvəi Kristo.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Aristopolas mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹¹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Herotion iəmə Isrel riti mwi.

Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi Iərimənu səkitaha revən ti Narkisos mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi. ¹² Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Trifaena mine Trifosa, prən mi nəha krauo wok səvəi Iərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Persis keikei, pran riti sə ramo pik wok səvəi Iərimənu səkitaha.

¹³ ✧Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Rufas, iərmama riti sə raməmwur pik ti noien wok səvəi Iərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti mama səvənhi. In rino ramasan miou rəmwhen ia mama atukwatukw səiou.

¹⁴ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Asukritas mine Flekon, mine Heremes mine Patropas mine Heremas mine piəvtaha me nepwin səməme kamharə irəha minraha.

¹⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Filolokas, mine Julia mine Nereas irau kitiriməni, mine Olimpās, mine nərmama me nepwin səvəi Kumwesən səməme kamharə irəha minraha.

¹⁶ ✧Tihəni ramasan tukumiaha me, mhakei m kimiaha me ia nakeiēn sə rəmher. Nakalasia me pam səvəi Kristo kamhəni ramasan tukumiaha.

¹⁷ ✧Piak me, iakaməgkiari skai m kimiaha mə tihaməsiari ti nərmama nepwin nəha ikin. Irəha kamhərükwumen nəvisəien me, mamhouraha nahatətəien səvəi nərmama, mamhahatən nəgkiariēn sə ropə ia nəgkiariēn i kinahatən raka kimiaha irə. Tihəpwəh nevənien ipaka ti nirəha, ¹⁸ ✧ti nəri nə mə nərmama səməme kamho iaminha irə, irəha həkko tukwini mhə nari m Kristo Iərimənu səkitaha, mətə irəha kamho tukwini nari m tipwinraha. Nənə ia nəgkiariēn əsien me mine nəgkiariēn me həpwəh nəmwhenien, irəha kamheikuə ia nərmama me səməme həkukurən amasan mhə nari. ¹⁹ ✧Nərmama həuvəregi raka nəvisuiēn mə kimiaha hiamo nəkwai Kristo, ro pen rerik ragien pik tukumiaha. Mətə iakokeikei pik mə tihəukurən amasan nari ti noien atukwatukw me, nənə mhəpwəh nevənien ia noien ərəha me.

²⁰ ✧Kumwesən in nukune nəməriniēn tričko mhə tui in trəsəni kimiaha hieivə tesi Setan ia nisumiaha. Pwəh namasaniēn səvəi Iesu Iərimənu səkitaha tramarə tukumiaha.

²¹ ✧Timoti iərmama sə iarauo pəri wok kimrau min rani ramasan tukumiaha.

Nənə Lusias mine Jeson mine Sosipata, irəhar nəkur imwak mirəhar, harni mwi ramasan tukumiaha.

✧ 16:3: Wok Me 18:2,18,26 ✧ 16:5: 1Kor 16:15,19, 2Tim 1:15 ✧ 16:13: Mak 15:21 ✧ 16:16: 1Kor 16:20, 1Tes 5:14 ✧ 16:17: Mat 7:15, Taet 3:10 ✧ 16:18: Fil 3:19, Kol 2:4, 2Tes 2:3 ✧ 16:19: Rom 1:8, Mat 10:16, 1Kor 14:20 ✧ 16:20: Rom 15:33, Jen 3:15 ✧ 16:21: Wok Me 16:1-2, Wok Me 19:22, 20:4

²² Iou Tertius i iakmərai tukwini nægkiariien səvəi Pol ia nəkukuə i iakani ramasan tukumiaha ia nəghi Iərimənu səkitaha.

²³ ✨Iəmə i Kaius rani ramasan tukumiaha. Iou Pol, iakamarə ia nimwə səvənhi, nənə nakalasia me kamhousəsimwin irəha me ia nimwə səvənhi irəha pam kamhəni ramasan tukumiaha. Erastas i ramərimənu ia mane me səvəi taon nəha mine piəvtaha Kwotas, irau mwī krauni ramasan tukumiaha. ²⁴*

²⁵ ✨Pwəh səuvehi utə nəghi Kumwesən revən fwe irənhə ia nəpīn me. In əpa rukurən noien kimiaha hiərer əknekin ia nahatətəien səkimiaha. Noien nəha ramesi pen nægkiariien amasan səiou mine nəvisaiien ia Iesu Kristo. Ramesi pen mwī nægkiariien səvəi Kumwesən sə nīpwrən rīnərkwafə fwe tui, ²⁶ mətə təkwtəkwuni mine Kumwesən rīno pui nərmama hətoni. In Kumwesən sə ramarə rerin. Profet me səvənhi me fwe kupwən həmərai pen nægkiariien nəha səvənhi ia nəkukuə me səvənraha. In rini mə nægkiariien nəha traməkeikei mevən ti nərmama ia tənəmtənə me pam mə irəha tuhahatətə irə mho nəkwān. ²⁷ ✨Kumwesən əpa in Kumwesən, in əpa rukurən nari. Pwəh nəgnəginiien revən tukwe in ia nuk nuk me ti nəri i Iesu Kristo rīno. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

✨ 16:23: 1Kor 1:14 * 16:24: Niutestamen me nepwīn kimərαι pen ia nægkiariien səvəi nəkur Kris fwe kupwən nægkiariien riti ia vas 24 rani iamīnhi irə minuə: “Pwəh namasanien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha pam.” ✨ 16:25: Efes 1:9, 3:5,9, Kol 1:26, Rom 1:5 ✨ 16:27: 1Tim 1:17, Jut 25

Fas Korin

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i kani mə Fas Korin Pol rimərai revən ti nakalasia me fwe Korin ia nuk 55. Pol ramarə fwe Efesas mərhi pen nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Korin ti niripwenien nəkukuə səvənraha. Korin raməmak ia nikare təsi Metiterenian. In taon asori riti. Səvənhi nautə rasori. Mətə noien səvəi nəkur Korin rərəha. Ia tənəmtənə me pam nərmama həukurən mə Korin in taon ərəha riti. Ti nəri nə mə nakalasia me fwe Korin həuvehe vi a mhahatətə ia Iesu Kristo, rəknekin ti nirəha ti noien noien amasan. Irəha kamho ihi noien ərəha. Nakalasia me fwe Korin haməvisə minraha me. Irəha nepwin kamho noien ərəha anan. Pol rirai nəkukuə i mægkiari skai minraha mamahatən irəha mə irəha tuhəfarə irə. In rirai nəgkiariien me nepwin ia nəkukuə i mə trahatən irəha ia narəien səvənraha. Trini minuə irəha hesi pen nəgkiariien me nəha nənə tuhəukurən noien amasan mine noien ərəha.

¹ Iou Pol, iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei, məkwein iou mə tako wok i, mine piəvtaha Sostenes.

² ✨Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Korin, kimiaha nərmama me i Iesu Kristo rinəpərhi kimiaha hiəmher, nənə Kumwesən rinəkwein kimiaha mə nəkur ikinan me səvənhi, kimiaha mine nərmama ia kwopun me pam səməme hiaməfwaki m Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə in Iərimənu səkitaha pam.

³ ✨Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuien m kimiaha.

Pol rani vivi Kumwesən ti nakalasia me fwe Korin

⁴ Ia nəpin me iakani vivi Kumwesən tukumiaha, ti nəri nə mə rinəriari pehe namasanien səvənhi m kimiaha ia Iesu Kristo, ⁵ mo hiəuvehe mhəmwhen ia iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nautə nəha in nəha ninien me pam mine nukurənien me pam hiaməuvehi raku pen ti Iesu Kristo. ⁶ Kumwesən rinəriari namasanien nəha m kimiaha iaminha irə ti nəri nə mə kimiaha hiaməni mə nəgkiariien sə raməvisau Kristo ro nipərhiienien. ⁷ ✨Ro pen kimiaha hiəuvəuvehi raka niskaiien me pam səməme Nənimwin Ikinan rauvehi pehe, hiaməuvehi mamheitenhi nəpin nəha tukətoni Iərimənu səkitaha Iesu Kristo trier pehe. ⁸ ✨In tro kimiaha hiərer əknekin meste nəpin sampam mə tukəpwəh nətonien noien ərəha riti ia kimiaha ia nəpin nəha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha truvehe mwi irə. ⁹ ✨Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpin me. In rinəkwein kimiaha, mo kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha tini, Iesu Kristo, sə in Iərimənu səkitaha.

Nakalasia me fwe Korin kamheitehieitehi kusen səvənraha

¹⁰ ✨Piak me, ia nəghi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha iakaməres skai tukumiaha mə kimiaha pam tihəni a nari kuatia, mhəpwəh noien mə nətərigien riti truvehe meitehi kimiaha. Mətə nəpin me nətərigien səkimiaha mine rerimiaha trouvehe rouo kuatia.

¹¹ Iakani iamınhi irə, piak me, ti nəri nə mə nəkur imwei Kloe nepwin haməni pehe tukw iou i mə kimiaha hiaməvisə. ¹² ✨Nipwrai nəgkiariien sə iakani ro iamınhi irə. Kimiaha kuatia kuatia hiaməgkiari. Riti rani mə, “Iou iərmama səvəi Pol.” Riti rani mə, “Iou iərmama səvəi Apolos.” Riti rani mə, “Iou iərmama səvəi Pita.” Riti rani mə, “Iou iərmama səvəi Kristo.”

¹³ Hiənuə ko hieitehieitehi Kristo iaminha irə? Rəfo? Kınərui tərini pen iou Pol ia nei kamarkuau i tukumiaha? Uə kino baptaes ia kimiaha ia nəghi Pol? ¹⁴ ✨Iou iakamini tanak ti Kumwesən mə iapko mhə paptas ia kimiaha riti, mətə iakino a paptas ia Krispas mine Kaius. ¹⁵ Rerik ragien iaminha irə ti nəri nə mə iərmama riti ko ripkini mhə mə kino

✨ 1:2: 1Kor 6:11, Wok Me 9:14 ✨ 1:3: Rom 1:7 ✨ 1:7: Luk 17:30, 2Tes 1:7, Taet 2:13 ✨ 1:8: Fil 1:6, 1Tes 3:13, 5:23 ✨ 1:9: 1Jon 1:3, 1Kor 10:13, 1Tes 5:24 ✨ 1:10: Fil 2:2 ✨ 1:12: 1Kor 3:4, Wok Me 18:24-28, Jon 1:42 ✨ 1:14: Wok Me 18:8, Rom 16:23

baptaes irə ia nəghik. ¹⁶ ✧ (Nipərhiendien iakino mwi paptaes ia Stefanas mine nərmama me fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. Kurirə ia in, iakenouenou mə iakino mwi baptaes ia iərmama riti uə rekəm.) ¹⁷ ✧ Kimiaha hiəukurən mə Kristo ripkərhi pehe mhə iou mə tako paptaes ia nərmama, mətə rərhi pehe iou mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi. Iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan nəha mipkesi pen mhə nukurəniien səvəi iərmama kamo nei kamarkuau i səvəi Kristo ruvehe niskaiien səvənhi riwən.

Kristo in nukurəniien mine niskaiien səvəi Kumwesən

¹⁸ ✧ Iakani iamini irə ti nəri nə mə nəvisaiien Kristo ia nei kamarkuau ro narisien i ti nərmama səməme kamhəuvən mə tuhemhə, mətə tukutaha i nərmama səməme Kumwesən rauvehimiru kitaha, nəvisaiien nəha in niskaiien səvəi Kumwesən. ¹⁹ Iakani iamini irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iou takouraha nukurəniien səvəi nərmama səməme həukurən amasan nari, nənə mo nəri auər a ia nukurəniien səvəi nahatən me.”

²⁰ ✧ Iərmama sə rukurən amasan nari in pəku? Iahatən pəku səvəi Loa? Iərmama sə raripwen nərəsien me ia tiprənə i in pəku? Həiwən! Kumwesən rino nukurəniien səvəi nərmama ia tiprənə i ruvehe mo narisien irə. ²¹ ✧ Ro iamini irə ti nəri nə mə ia nukurəniien səvəi Kumwesən in rino mə nərmama səvəi tiprənə i tuhəpwəh nukurəniien in ia nukurəniien səvənraha. Mətə Kumwesən rerin ragien mə truvehimiru nərmama səməme kamhəni nipərhiendien ia nəgkiariien i kitaha saməvisau irə, nəgkiariien sə nərmama haməni mə ro narisien irə. ²² ✧ Nəkur Isrel hokeikei mə tuhətoni nimtətien me. Nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel kamhətui nukurəniien, ²³ ✧ mətə kitaha saməvisau Kristo kinərui tərini pen in ia nei kamarkuau. Nəgkiariien nəha nəkur Isrel kamhəpəti irə mamhəmwei, nənə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel kamhəni mə nəgkiariien nəha ro narisien i. ²⁴ ✧ Mətə nərmama səməme Kumwesən rinəkwein irəha, nəkur Isrel nepwin mine nərmama nepwin ripko mhə irəha nəkur Isrel, irəha hənətoni mə Kristo in niskaiien səvəi Kumwesən mine nukurəniien səvəi Kumwesən. ²⁵ ✧ Noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kamhəni mə ro narisien i rukurən nari məpi raka nukurəniien səvəi nərmama pam. Nənə noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kamhəni mə niskaiien səvənhi riwən riskai məpi raka noien səvəi nərmama pam.

²⁶ ✧ Piak me, rerimiaha tramrhi nəpin Kumwesən rinəkwein kimiaha irə fwe kupwən. Ia nəpin nəha kimiaha hiəpik hiəpkukurən mhə nari ia nəmri nərmama. Kimiaha hiəpik hiəpkuvehi mhə niskaiien, ripko mhə kimiaha hiəpik nipwnəti nəmə asori me nepwin. ²⁷ Mətə Kumwesən rimərfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tiprənə i haməni mə ro narisien i, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmama səməme həukurən nari. In rimərfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tiprənə i haməni mə niskaiien səvənraha riwən, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmama səməme niskaiien səvənraha rarə. ²⁸ In rimərfi narimnari auər a me, mine narimnari me kamətə ərəha irəha, mə ia noien nəha in tro nərmama me kamətə irəha mə irəha nərmama anan me nepwin tuhəvehe mho nərmama auər a ia nirəha. ²⁹ ✧ Kumwesən rino iamini irə mə iərmama riti riwən trəgkiari ərpwi ia nənimen. ³⁰ ✧ Mətə in rino kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo. Nənə Kristo in nukurəniien səkitaha ruku pen ti Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mho nəkur ikinan me səvənhi. In rinərəku suatuk mifi raka nari ia kitaha. ³¹ ✧ Ro iamini irə, rəmwhen ia nəgkiariien i kimərari pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Pwəh iərmama sə raməgkiari ərpwi, trəgkiari ərpwi a ia narimnari me səməme Iərimənu səkitaha rino.”

2

¹ ✧ Piak me, nəpin iakiməuvehe tukumiaha, iakuvehe mini irapw tukumiaha nəgkiariien i Kumwesən rinərkwafə irə fwe kupwən, mətə iapkini irapw mhə nəgkiariien

✧ 1:16: 1Kor 16:15 ✧ 1:17: Mat 28:19, Jon 4:2 ✧ 1:18: 2Kor 4:3, Rom 1:16 ✧ 1:20: Aes 19:12, Aes 33:18, Aes 44:25, Job 12:17 ✧ 1:21: Mat 11:25 ✧ 1:22: Mat 12:38, Wok Me 17:28,32 ✧ 1:23: Rom 9:32, 1Kor 2:14 ✧ 1:24: Kol 2:3 ✧ 1:25: 2Kor 13:4 ✧ 1:26: Mat 11:25, Jon 7:48, Jem 2:1-5 ✧ 1:29: Rom 3:27, Efes 2:9 ✧ 1:30: Jer 23:5-6, Jon 17:19, 2Kor 5:21 ✧ 1:31: Jer 9:24, 2Kor 10:17 ✧ 2:1: 1Kor 1:17

uə nukurəniən sə rutə pik, rekəm. ² ✠ Nəp̄in iakinamarə kitaha m kimiaha, rerik riskai mə tapkini irapw mhə mwi nari riti, mətə Iesu Kristo a mine nemhəien səvənhi ia nei kamarkuau. ³ ✠ Nəp̄in iakiməuvehe mətōni kimiaha, niskaiien səiou riwən anan, mamhek̄ir ia nəp̄in me, mamətəm̄nimwin. ⁴ ✠ Nənə nəgkiariien səiou mine nəvisaiien səiou, iapk̄ini irapw mhə mesi pen nukurəniən səvəi nərmama ti nuvi peheien kimiaha. Mətə nəp̄in iakinəgkiari, hiətōni niskaiien səvəi Kumwesən mine wok səvəi Nənimwin Ikinan. ⁵ Iakino iam̄inha irə mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nərər penien ia nukurəniən səvəi nərmama, mətə trərər pen ia niskaiien səvəi Kumwesən.

Nukurəniən sə rauku pen ti Nənimwin səvəi Kumwesən

⁶ ✠ Mətə n̄ip̄rhienien, nərmama me i həuvəskai raka ia nimiruien səvənraha, kimaha iahaməvəhag minraha ia nukurəniən. Mətə nukurəniən nəha r̄ip̄kuku pehe mhə ti t̄ip̄rənə i uə ia nəmə asori me səməme kamhərimənu ia t̄ip̄rənə i. Nəmə asori me nəha tuhəuvehe mho nəmə auər a ia n̄irəha. ⁷ ✠ Mətə kimaha iahaməgkiari ia nukurəniən səvəi Kumwesən sə rinamərkwafə fwe kupwən nərmama me həpkətōni mhə. Nukurəniən nəha Kumwesən rinəm̄ri raka fwe tui anan mə truvehi utə kitaha irə tsəuvehi nasoriien. ⁸ ✠ Nərmama səməme kamhərimənu ia t̄ip̄rənə i irəha pam həpkukurən mhə nəgkiariien nəha. Ko həpkukurən həpkərui tərini pen mhə Iərimənu asori səkitaha ia nei kamarkuau. ⁹ Mətə rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
“Iərmama riti riwən rinətə raka ia nənimen,
uə ruvəregi raka ia nəkwəregin,

uə rerin ruvərhi raka

nəfe Kumwesən rinəpnəpenə irə mə truvei pen m nərmama səməme hokeikei in.”

¹⁰ ✠ Mətə Kumwesən rino pui pehe narimnari me nəha m kitaha ia Nənimwin səvənhi.

Nənimwin səvənhi rukurən noien iam̄inha irə ti nəri nə mə in ramətə pui narimnari me pam, mamətə pui mwi nətərigien səvəi Kumwesən sə rəmwhenimw. ¹¹ ✠ Narimnari me səməme iərmama rerin ramrhi, nənimwin əpa səvənhi fwe imwə rukurən. Ia noien a mwi nəha, narimnari me nəha səməme Kumwesən rerin ramrhi, Nənimwin əpa səvənhi rukurən. ¹² ✠ Nənimwin i kiməuvei pehe m kitaha r̄ip̄ko mhə Nənimwin səvəi t̄ip̄rənə i, mətə Nənimwin sə raku pen ti Kumwesən. Kiməuvei pehe m kitaha mə tsəukurən nəfe Kumwesən rauvei pehe auər a m kitaha. ¹³ ✠ In i nəgkiariien i kimaha iahaməni irapw. Nənə nukurəniən səvəi nərmama r̄ip̄kahatən mhə kimaha ia nəgkiariien me nəha, mətə Nənimwin nəha rinahatən kimaha irə. Nənə iahaməni irapw nəgkiariien p̄rhien me səvənhi ia nəgkiariien me səməme in rauvei pehe. ¹⁴ ✠ Iərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən riwən irə ko r̄ip̄kuvehi mhə narimnari me Nənimwin nəha raməriari pehe i. In rətōni narimnari me nəha ho a narisien irə. Ko r̄ip̄kukurən mhə irəha ti nəri nə mə kaukurən narimnari me nəha ia Nənimwin səvəi Kumwesən. ¹⁵ ✠ Iərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə irə raməkiri mamətə sas narimnari me pam, mətə iərmama riti riwən ko rəkiri noien səvəi iərmama nəha. ¹⁶ ✠ Ro iam̄inhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Sin rukurən nətərigien səvəi Iərimənu səkitaha
mə trahatən in?”

Mətə kitaha saməuvehi nətərigien səvəi Kristo.

3

Kumwesən əpa trəkiri wok səvəi nərmama me səvənhi

¹ ✠ Piak me, fwe kupwən, nəp̄in iakinamarə kitaha m kimiaha, ko iapkəgkiari mhə m kimiaha rəmwhen iakaməgkiari m nərmama Nənimwin səvəi Kumwesən rinarə raka

✠ 2:2: Kal 6:14 ✠ 2:3: Wok Me 18:9, 2Kor 10:1 ✠ 2:4: 1Tes 1:5 ✠ 2:6: Efes 4:13, Fil 3:15 ✠ 2:7: Rom 16:25 ✠ 2:8: Luk 23:34, Jem 2:1 ✠ 2:10: Mat 13:11 ✠ 2:11: Prov 20:27 ✠ 2:12: Jon 16:13-14 ✠ 2:13: 1Kor 2:4 ✠ 2:14: Jon 8:47, 14:17, 1Kor 1:23 ✠ 2:15: 1Jon 2:20 ✠ 2:16: Rom 11:34 ✠ 3:1: Jon 16:12

ia nirəha, mətə iakinəgkiari m kimiaha rəmwhen mə kimiaha nərmama me a səvəi tiprənə, uə kimiaha nəkwərhakwərha me a ia nimiruien vi səkimiaha ia Kristo. ² ✠ Nəpīn iakinamahatən kimiaha rəmwhen iakauvei pehe a nəveginien mərməru m kimiaha. Iapkuvei pehe mhə nəveginien sikai m kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəpkəmwhen mhə ti nənien nəveginien sikai. Nənə nīpərhiēnien təkwtəkwihi hiəpwəh ihi nəmwhenien ti nənien nəveginien sikai. ³ ✠ Noien səkimiaha rəmwhen a ia noien səvəi nərmama səvəi tiprənə i. Kimiaha hiamətərig ərəha ia kimiaha me, mamhəvisə m kimiaha me. Noien nəha hiamo ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a, noien səkimiaha rəmwhen a ia nərmama nepwīn səvəi tiprənə i. ⁴ ✠ Nəpīn iərmama riti rīni mə, “Iou iərmama səvəi Pol,” nənə riti mwi rīni mə, “Iou iərmama səvəi Apolos,” noien nəha ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a səvəi tiprənə.

⁵ Hətōni ro. Apolos in nəfē iərmama? Pol in nəfē iərmama? Kimrau iotukwininari mi a iarīnouasitu ia kimiaha mə tihəni nīpərhiēnien ia Iesu. Kimrau iarauo wok sə Iərimənu səkitaha rīməuvei pehe m kimrau kuatia kuatia mə trouo. ⁶ Rəmwhen mə iou iakinəpwei nuni nari, nənə Apolos in rīnəfwī ia nui, mətə Kumwesən rīno rutə. ⁷ Ro iamīnhi irə iərmama sə raməpwei nuni nari, uə iərmama sə raməfwī ia nui, in nəri auər a, mətə Kumwesən in nukune wok nəha, ti nəri nə mə in ramo narimnari haməmīru mamhəutə. ⁸ Iərmama sə raməpwei nuni nari mīnē iərmama sə raməfwī ia nui irau krouəmnəmwhen a. Kumwesən trərəkū irau mesi pen atukwatukw wok sə irau kro. ⁹ ✠ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimrau iotukwininari mi səvəi Kumwesən iarauo pəri wok. Nənə kimiaha hiəmwhen ia nəmhiēn səvəi Kumwesən uə nimwə səvəi Kumwesən.

¹⁰ ✠ Ia namasanien səvəi Kumwesən sə rīnəriari pehe irə miou, iako rəmwhen ia iərmama sə rukurən amasan nuvrhəkinien nimwə, məmri irapw nəri skai riti tuku-vrhəkin pen nimwə ia təkuren, nənə təkwtəkwihi iərməpə rauvrhəkin pen nimwə ia təkure nəri skai nəha iakinəmri irapw. Pwəh nərmama hətui amasan mə kamhəfo mamhəuvrhəkin pen nimwə irə. ¹¹ ✠ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama riti ko rīpkəmri irapw mhə nəri skai riti sə tukuvrhəkin pen nimwə irə ropə ia nəri skai nəha kinəmri irapw raka. Nəri skai nəha in nəha Iesu Kristo. ¹² Nərmama nepwīn haməuvehi narimnari me səməme tuhəuvrhəkin nimwə irə rərər kini tui rəmwhen ia aēn mi nəha kol mīnē silva mīnē kəpwier amasan me səməme nənimenraha rəknekīn. Nərmama me nepwīn mwi haməuvehi narimnari me səməme ko həkərər əpwəmwis mhə rəmwhen ia nei mīnē nig mīnē nimwai nari. ¹³ ✠ Tukətōni wok səvəi nərmama kuatia kuatia ti nəri nə mə nəpīn səvəi Kristo tro pui irəha. Ia nəpīn nəha napw trahi wok səvəi nərmama kuatia kuatia mahatən pen wok səvənraha mə ramasan uə rərəha. ¹⁴ Trīni mīnuə napw rəpwəh nahi əmwesīen wok sə iərmama riti ruvrhəkin pen ia təkure nəri skai kinəmri irapw, iərmama nəha truvehi nərəkuiēn riti. ¹⁵ Mətə trīni mīnuə napw rahi əmwesi wok səvəi iərmama riti, iərmama nəha trarfai ia nərəkuiēn səvənhi. Mətə Kumwesən truvehimīru in rəmwhen ia iərmama riti sə napw rīnahi nimwə səvənhi mīnē narimnari me səvənhi nənə in əpa ramīru.

¹⁶ ✠ Hiəukurən uə rekəm? Nimwə səvəi Kumwesən in nə kimiaha. Nənimwīn Ikinan ramarə ia kimiaha. ¹⁷ Trīni mīnuə iərmama riti rouraha nimwə səvəi Kumwesən, Kumwesən trouaha in. Iakani iamīnha irə ti nəri nə mə nimwə səvəi Kumwesən ro ikinan i, nənə nimwə nəha in nə kimiaha.

¹⁸ Rərəha mə iərmama riti treikuə atukw a irə. Trīni mīnuə kimiaha riti rərīn ramrhi mə in rukurən nari nəha təkwtəkwihi ia nəmri nərmama, ramasan mə pwəh ruvehe iərmama riti nərmama haris irə. Ia suatuk nəha in truvehe mukurən nari. ¹⁹ ✠ Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə nukurənien səvəi nərmama ia tiprənə i ro narīsien i ia nəmri Kumwesən. Rəmwhen ia nəgkiariēn i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Kumwesən ramo mə nərmama səməme həkukurən nari
 noien ikou me səvənraha trōusi tərini irəha rəmwhen ia kwənkru.”

✠ 3:2: Hip 5:12-13, 1Tes 2:2 ✠ 3:3: 1Kor 1:10-11, 1Kor 11:18 ✠ 3:4: 1Kor 1:12 ✠ 3:9: Mat 13:3-9, Efes 2:20-22 ✠ 3:10: 1Kor 15:10, 2Tes 3:15 ✠ 3:11: Aes 28:16, 1Tes 2:4-6 ✠ 3:13: 1Kor 4:5, 2Tes 1:7-10 ✠ 3:16: 1Kor 6:19, 2Kor 6:16 ✠ 3:19: Job 5:13

20 ✨ Nækukuə Ikinan rani mwi mə,
 “Iərimənu rukurən mə nətərigien səvəi nərmama səməme həukurən nari
 ho a nəri auər a ia nirəha.”

21 Ro iamīnhi irə tihəpwəh niniien mə kimiaha nərmama səvəi iərmama i uə kimiaha
 nərmama səvəi iərmama nəha mə tihəuvehi utə atukw a kimiaha tukwe. Kumwesən
 rauvei pehe narimnari me pam mə trasitu ia kimiaha. 22 Pol uə Apolos uə Pita uə təkure
 tīprənə uə nimiruien uə nemhəien uə nəpīn ipwet mine uə nəpīn sə tīpkuvehe, mətə
 irəha pam səkimiaha, 23 kimiaha nəha səvəi Kristo, nənə Kristo in səvəi Kumwesən.

4

Aposol me səvəi Kristo

1 ✨ Ro iamīnhi iərmama riti trəfətə kimaha irə? In trətə kimaha rəmwhen ia kimaha
 iotukwininari me səvəi Kristo. Nəgkariien me i səvəi Kumwesən hənəmərkafe fwe
 kupwən, Kumwesən rīnəmri pehe nəgkariien me nəha ia rəgimaha mə tahətui amasan
 tukwe. 2 ✨ Nənə kimiaha hiəukurən nərmama me səməme iəmə asori riti rəmri pen
 narimnari me səvənhi ia rəginraha hamətui tukwe, irəha tuhaməkeikei mho wok
 səvənraha ramasan mə nəpīn iəmə asori rətoni wok səvənraha nənə rini nīpərhienien
 ia nirəha. 3 Mətə tukw iou, ro a nəri ouihi riti trīni minuə kimiaha uə nərmama
 əpə me nepwīn hənəuə tuhəkiri noien səiou. Iou mwi ko iapkəkiri atukw mhə noien
 səiou iamīnhi irə. 4 ✨ Ia nətərigien səiou, iou iakino a sə ramasan, mətə rīpko mhə
 iakani mə iakatukwatukw. Iərimənu səkītaha in əpa ratukwatukw ti nəkiriien noien
 səiou. 5 ✨ Ro iamīnhi irə tihəpwəh nəkiri akwauakwien noien səvəi nərmama ia nəpīn
 sə rīpkatukwatukw mhə mə tukəkiri noien səvəi nərmama irə. Tihəfwini meste nəpīn
 Iərimənu səkītaha truvehe irə. In truvehe mīpeki irapw narimnari səməme hamərkwafə
 ia nəpītəvien, mīpeki pehe ia nukuraanien, nənə mīni irapw nətərigien afafa me səvəi
 nərmama ia nukuraanien. Ia nəpīn nəha Kumwesən trəgnəgini nərmama kuatia kuatia
 mesi pen atukwatukw noien amasan me səməme hənə.

6 ✨ Piak me, iakiməni nəgkariien me i ia kimrau Apolos mə trasitu ia kimiaha.
 Iakokeikei mə tihəuvehi nukurənien ia kimrau nənə mhəukurən nīpwrai nəgkariien i sə
 rani mə, “Tikamevən məpwəh nəpi rakaien nəfe kimərai pen ia Nækukuə Ikinan.” Rərəha
 mə tihərpwi kimiaha ti iərmama riti mamhəni ərəha riti. 7 ✨ Rəfo? Kimiaha hiasori
 mhəpi raka nərmama me pam? Rekəm! Kimiaha hiəpkuvehi mhə nari riti sə ruku pehe
 atukw tukumiaha. Narimnari me pam səməme hiaməuvehi, Kumwesən rauvei pehe auər
 a m kimiaha. Ro pen rīpkəmwhen mhə mə tihaməgkari ərpwi.

8 ✨ Rəfo nəha? Rosi kimiaha hiəuvəukuər raka uə? Rosi nautə səkimiaha ruvəuvehe
 minasori raka uə? Rosi kimiaha hiənəvtənhi raka kimaha mhəuvehe mho kīg me
 ia kimiaha uə? Kamo hiamərimənu pərhien kimaha iahokeikei pwəh sərimənu pəri
 kitaha m kimiaha. 9 ✨ Kimaha aposol me, mətə iakamətoni mə Kumwesən ruvehi
 irapw kimaha inhəripw anan. Kimaha iahəmwhen ia nərmama səməme kinəkiri raka
 irəha mə tuhaməkeikei mhemhə. Rəmwhen mə iahamərer ia nəmri nagelo me mine
 nərmama me pam səvəi tīprənə mə irəha tuhəspau ia noien səvəi nemhəien səkimaha.
 10 ✨ Kimaha nərmama səvəi Kristo ro pen nərmama kamharis ia kimaha mə kimaha
 iahəreirei nari. Mətə rəfo? Rosi kimiaha hiəukurən nari ti nəri nə mə hiəuvəuvehe
 mhəno kuatia kimiaha Kristo uə? Kimaha niskaiien səkimaha riwən. Mətə rəfo? Rosi
 niskaiien səkimiaha rarə uə? Nərmama kamhəni ərəha kimaha. Mətə rəfo? Rosi
 irəha kamhəsiai kimiaha uə? 11 ✨ Meste pehe ipwet mine nukumhə ramahi kimaha,
 kimaha iahaməkwakwa, mamharkahu ia tinari eitehi me, nərmama hamousi kimaha,
 nimwə səkimaha riwən. 12 ✨ Kimaha iahaməsese mamhowok ia rəgimaha ti nuvehien
 nəveginien sənəmaha. Nəpīn nərmama hənə ərəha kimaha, kimaha iahəkwein amasan ia

✨ 3:20: Sam 94:11 ✨ 4:1: Taet 1:7 ✨ 4:2: Luk 12:42 ✨ 4:4: Sam 143:2 ✨ 4:5: 1Kor 3:8 ✨ 4:6: Rom
 12:3 ✨ 4:7: Rom 12:6 ✨ 4:8: Rev 3:17,21 ✨ 4:9: Rom 8:36, Hip 10:33 ✨ 4:10: 1Kor 3:18 ✨ 4:11:
 2Kor 11:23-27 ✨ 4:12: Wok Me 18:3, 1Kor 9:14-15, 2Tes 3:8, Sam 109:28, Mat 5:44

nirəha. Nəpɪn nərmama hometə kimaha, kimaha iahəsəni a mhərer əknekin. ¹³ ✧ Nəpɪn nərmama houraha nəghimaha ia neikuəien, mətə kimaha iahəgkiari pen amasan a minraha. Meste pehe ipwet mine ia nəmri nərmama kamətə kimaha rəmwhen ia nəri əmkemik me səməme kamərarki mine nɪpware narimnari me pam ia təkure tɪprənə i.

¹⁴ ✧ Iapkraihə nəgkiariien me i mə tako kimiaha hiauris, rekəm. Kimiaha hiəmwhen ia nɪpwnətik keikei me səiou ro pen iakaməvəhag m kimiaha. ¹⁵ ✧ Nahatən me səkimiaha həpik səməme tuhatən kimiaha ia Kristo. Rosi irəha həmwhen ia tata karen i səkimiaha irəha pam ten taosen, mətə tata atukwatukw səkimiaha kuatia a, in i iou, ti nəri nə mə iou iakiməuvehe mo tata səkimiaha ia Iesu Kristo nəpɪn iakinaməvisau pehe nəgkiariien amasan səvənhi m kimiaha fwe kupwən. ¹⁶ ✧ Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə ramasan mə tihəuvnhi iou. ¹⁷ ✧ Ro iaminhi irə iakərhi pehe Timoti ruvehe tukumiaha. In nərik keikei riti ia Iərimənu səkitaha. Iou iakukurən nətigiteien irə. In trahatən mwi kimiaha ia suatuk me səiou ia Iesu Kristo, suatuk me nəha iakamahatən nakalasia me irə ia kwopun me pam.

¹⁸ ✧ Kimiaha me nepwin hiamərpwi kimiaha ti nəri nə mə rerimiaha ramrhi mə tapkuvehe mhə mətoni kimiaha. ¹⁹ ✧ Mətə tripkə mhə tui iakuvehe mətoni kimiaha trini minuə Iərimənu səkitaha rəsəni iou. Nənə iou tapkregi mhə nəgkiariien me səvəi nərmama səməme hamərpwi irəha, mətə takuvehe mətə sas ia niskaiien səvənraha. ²⁰ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rɪpkə mhə nitətə səvəi nəgkiariien, mətə nitətə səvəi niskaiien. ²¹ ✧ Nənə hiokeikei nəfə? Takuvehe mətoni kimiaha mərasi kimiaha uə takuvehe masitu ia kimiaha ia noien məru ti nəri nə mə iakokeikei kimiaha?

5

Kimiaha tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nɪmwrhenimiahə

¹ ✧ Kiməni pehe tukw iou i mə kimiaha riti ramo noien riti rərəha anan. Kɪpkətəni mhə nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamho noien ərəha nəha. Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə iərman riti rɪmərɪ pran kurirə səvəi tata səvənhi krauarə pəri nəha təkwtəkwuni. ² ✧ Nənə kimiaha hiamərpwi kimiaha tukwe mə ramasan a! Mətə rəfo kimiaha hiəpkregi mhə rərəha mhasək tukwe? Iəmə sə rino noien nəha, kimiaha tihaməkeikei mhərhi irapw in ia nɪmwrhenimiahə. ³ ✧ Təkwtəkwuni iapkarə mhə kitaha m kimiaha ia nɪpwra, mətə ia nənimwik iakamarə kitaha m kimiaha. Trini minuə iakamarə kitaha m kimiaha, iakuvəni raka ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha nəfə tso ia iəmə nəha. ⁴ ✧ Nəpɪn hiəsəsimwin kimiaha me, nənə ia nənimwik iou mwi iakamarə kitaha m kimiaha, nənə ia niskaiien səvəi Iesu Iərimənu səkitaha, ⁵ ✧ kimiaha tihəmri pen iəmə nəha ia rəgi Setan mə tukouraha nɪpwrən. Tiho iaminha irə mə tukuehimiru nənimwi iəmə nəha ia nəpɪn nəha Iərimənu səkitaha Iesu truvehe irə.

⁶ ✧ Noien sə hiaməgkiari mamhərpwi kimiaha irə rɪpkamasan mhə. Hiəukurən uə rekəm? Yis ouihi raməse bred pərpwə. ⁷ ✧ Tihəuvehi raka yis akuas mə kimiaha tihəmwhen ia bred vi sə yis riwən irə. Nɪpərhiəien kimiaha hiəmwhen ia bred nəha ti nəri nə mə Kristo, kwəti sipsip səkitaha səvəi nəveginien asori nəha Pasova, kinousi əpune niten ruvehimiru kitaha. ⁸ ✧ Ro pen pwəh kitaha tso nəveginien asori nəha, mhəpwəh nəmwəkiiən kitaha me, mhəpwəh noien ərəha. Noien me nəha həmwhen ia yis akuas. Mətə pwəh so nəveginien asori nəha mho noien sə rəmher matukwatukw rəmwhen ia bred sə yis riwən irə.

⁹ ✧ Iakuvərai raka nəkukuə riti m kimiaha, mini mə tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərmən mine nɪprən səməme kamhəri əpnəpen irəha me, ¹⁰ ✧ mamhəpwətig ti nautə səvənraha, mamhakres, mamhəfwaki m nənimwi nari me. Rɪpkə mhə nɪpwrəi

✧ 4:13: Krae 3:45 ✧ 4:15: Kal 4:19 ✧ 4:16: Fil 3:17, 1Tes 1:6 ✧ 4:17: Wok Me 19:22 ✧ 4:19: Wok Me 18:21 ✧ 4:20: 1Kor 2:4 ✧ 5:1: Lev 18:7-8, Dut 22:30, Dut 27:20 ✧ 5:3: Kol 2:5 ✧ 5:4: Mat 16:19, 2Kor 13:10 ✧ 5:5: 1Tim 1:20, 1Tes 4:6 ✧ 5:6: Kal 5:9 ✧ 5:7: Eks 13:7, 12:21, Aes 53:7, 1Pit 1:19 ✧ 5:8: Dut 16:3 ✧ 5:9: Mat 18:17, 2Tes 3:14

nægkiariien naha səiou mə kimiaha tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərmama me səvəi tīprənə i səməme kamho noien ərəha me naha. Rəknekin ko hiəpkaraka mhə ia nirəha ti nəri nə mə kitaha minraha samarə ko səpkaraka mhə ia təkure tīprənə i. ¹¹ ✨Mətə nəkukuə sə iakimərai m kimiaha, nīpwrən ro iamīnhi irə mə tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərman mine nīprən səməme kamhəni mə irəha nəkur əfwaki me, mətə kamhəri əpnəpən irəha me, mamhəpwətig ti nautə səvənraha, mamhəfwaki m nənīmwi nari me, mamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mamhənīmwi pik nənīmwiien skai mamhakonə irə, mamhakres. Kimiaha tihəpwəh nəkure pəriien kimiaha nərmama me naha mhani nari kimiaha minraha.

¹²⁻¹³ ✨Rīpko mhə səiou naha wok mə takəkiri noien səvəi nərmama iruə me. Kumwesən əpa trəkiri noien səvənraha. Mətə kimiaha nakalasia me kimiaha nərmama me i nəkwai nīmwe nənə tihaməkeikei mhəkiri noien me səkimiaha me. Rəmwhən ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihərhi irəpw iərmama sə ramo noien ərəha ia nīmwrhənīmīaha.”

6

Nakalasia me mine nəvisəien me səvənraha

¹ Nəpin kimiaha mi kəru krouəski irau me, nənə ro naurisien mə irau trouvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səməme hərəirei Kumwesən mə tuhəkiri nəgkiariien səvənrau. Irau trouəkeikei rouuvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səvəi Kumwesən pwəh irəha həkiri. ² ✨Hiəukurən uə rekəm? Ia nəpin sə tīpkuvehe nərmama me səvəi Kumwesən tuhəkiri nərmama ia təkure tīprənə i ti noien me səvənraha. Trīni minuə kimiaha tihəkiri nərmama ia təkure tīprənə i rəfo, ko hiəpkəkiri atukw mhə noien kwərhakwərha me səkimiaha? ³ Hiəukurən uə rekəm? Kitaha tsəkiri nagelo me ti noien me səvənraha. Mə ro iamīnhi irə, noien me səvəi tīprənə i haməru a ti nəkirien. ⁴ Ro pen rəfo kimiaha hiaməuvən ti nərmama me naha səməme nakalasia me həkisīai mhə irəha mə irəha tuhəkiri kimiaha ti nəvisəien me səkimiaha sə ro me iamīnha irə? ⁵ Iakani nəgkiariien naha ramo naurisien m kimiaha. Rəfo, kimiaha riti riwən sə nukurənien səvənhi rəmwhən mə trəmri amasan nəvisəien səvəi piəvtaha mi kəru? ⁶ Mətə piəvtaha mi krouəvisə minrau me rouuvehi rouevən ti nərmama səməme həpkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səvənrau.

⁷ ✨Noien naha hiaməuvən ti iərmama riti mə trəkiri kimiaha ti nəvisəien me səkimiaha ramahātən pen me hiənarfai raka ia suatuk səvəi Kumwesən ia nīmīruien səkimiaha. Rəfo, trīni minuə iərmama riti ramo rərəha ia niram, ramasan mə tikenouenou a irə. Trīni minuə rameikuə ia niram, mamakres mik, ikenouenou a mwi irə. ⁸ Mətə rekəm. Kimiaha piəvmīaha me a, mətə hiamo rərəha ia kimiaha me, mamheikuə ia kimiaha me, mamhakres m kimiaha me.

⁹ ✨Kimiaha tihaməkeikei mhəukurən. Nərmama səməme həkātukwatukw mhə irəha ko həkuvimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nərman mine nīprən səməme kamhəri əpnəpən irəha me, mine nərmama səməme kamhəfwaki m nənīmwi nari me, mine nərman mine nīprən səməme kamhakres ia nirəha me, mine nərman səməme kamhəri atukw a irəha me, ¹⁰ mine rakres me, mine nərmama səməme kamhəpwətig ti nautə səvənraha, mine nərmama səməme kamhənīmwi pik nənīmwiien skai mamhakonə, mine nərmama səməme kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mine nərmama səməme kamheikuə mamhakres, irəha ko həkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ¹¹ ✨Fwe kupwən kimiaha me nepwin hiənamo iamīnha irə. Mətə təkwtəkwuni naha, ia nəghi iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine ia niskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan, Kumwesən rīnəpərhi raka kimiaha hiəmher. In rino hiəuvehe nəkur ikinan me səvənhi, muvəni raka mə kimiaha hiatukwatukw ia nənimen.

✨ 5:11: 2Tes 3:6, Taet 3:10, 2Jon 10 ✨ 5:12-13: Dut 13:5, 17:7, Dut 22:24, Mak 4:11 ✨ 6:2: Dan 7:22, Mat 19:28, Rev 2:26, 3:21, 20:4 ✨ 6:7: Mat 5:39, 1Tes 5:15, 1Tes 3:9 ✨ 6:9: Kal 5:19-21, Efes 5:5, Rev 22:15 ✨ 6:11: Taet 3:3-7

Nərman mine nıpran kamhəiri əpnəpen irəha me rərəha ia nəmri Kumwesən

¹² ✧ Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” nıprəhienien, mətə rıpkə mhə irəha pam tuhasıtu. “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” mətə iou ko iapkəsəni mhə mə nari riti trərkwi iou, mamərımənu ia nırak.

¹³ ✧ Kamini mə, “Nəveginien kınə səvəi tıpwı iərmama, nənə tıpwı iərmama kınə səvəi nəveginien.” Nıprəhienien, mətə Kumwesən trouaha irau pəri. Nıpwrai iərmama komhə kınə mə iərman triri əpnəpen nıpran irə, mətə kınə nıpwrai iərmama mə trəgnəgini lərimənu irə, nənə lərimənu ramarə ti nıpwrai iərmama. ¹⁴ ✧ Kumwesən rino lərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien, nənə ia nıskaiien səvənhi in tro mwi kitaha sətui mwi. ¹⁵ ✧ Hiəukurən uə rekəm? Nıpwratəha irəha nıpəri nıpwrai Kristo. Nənə reriməha rırhi mə ko iakuvehi nıpwrak i sə in nıpəri nıpwrai Kristo mevən mo kuation irə irau pran ia suatuk? Rekəm! Ko rıpkə mhə iamınhi irə mine. ¹⁶ ✧ Hiəukurən uə rekəm? Iərmama sə ramiri pran ia suatuk, irau krouvehe rouəmwhen ia nıpwrai iərmama kuation. Rəmwhen ia nəgkariien i kımərai pen ia Nəkukuə İkinan rani mə, “İrau trouvehe rouəmwhen ia nıpwrai iərmama kuation.” ¹⁷ ✧ Mətə iərmama sə rauvehe mamə kuation irau lərimənu səkitaha, in ruvehe mo kuation irau min ia nənımwın.

¹⁸ Tiharəka mhəpwəh nəvənien ipaka ti noien i sə iərman ramiri əpnəpen nıpran. Noien ərəha me nəpwın səməmə iərmama ramo, irəha fwe iruə ko həpkuvnımwə mhə ia nıpwrai iərmama. Mətə iərman sə ramiri əpnəpen nıpran ramo noien ərəha riti ia nıpwran atukw. ¹⁹ ✧ Hiəukurən uə rekəm? Nıpwramıaha rəmwhen ia nımwə riti səvəi Nənımwın İkinan fwe ia reriməha. Kumwesən ruvei pehe Nənımwın nəha m kımıaha. Nənə rıpkə mhə səkımıaha atukw a nə nıpwramıaha. ²⁰ ✧ Kumwesən rınərəku raka kımıaha ia nərəkuien riti rəknekın. Ro pen tıhaməkeikei mhəuvehi utə nəghi Kumwesən ia nəfe hıamo ia nıpwramıaha.

7

Nərəien

¹ İa nıkarən səvəi nəresien me nəha hıəmərai mhərhi pehe mıou. Ramasan mə iərman riti trəpwəh nırıien pran. ² Mətə nərman mine nıpran kamhəiri əpnəpen pık irəha me ro pen ramasan mə iərman riti traməkeikei miri pran riti səvənhi, nənə pran riti traməkeikei mesı pen iərman riti səvənhi. ³ İərman traməkeikei maprı irau pran səvənhi trını mınuə pran rokeikei, nənə pran traməkeikei maprı irau iərman səvənhi trını mınuə iərman rokeikei. ⁴ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə pran rəpwəh nərimənu atukwien ia nıpwran, mətə iərman səvənhi ramərımənu irə. Rəmwhen a mwi iərman in rəpwəh nərimənu atukwien ia nıpwran, mətə pran səvənhi ramərımənu irə. ⁵ Rıpkamasan mhə mə pran uə iərman rehekır ti nıpwran trını mınuə riti rokeikei. Mətə trını mınuə irau pəri krouəsəni mə trouəpwəh naprı pəriien nəpın ouıhi a ti nəfwakıien, nənə ramasan a. Mətə irau trouəkeikei rouvehe rouaprı pəri mwi kamo rıməru ti Setan mə tro irau kroumwei ia nərəhaien ti nəri nə mə irau kroupkiskai mhə. ⁶ Nəgkariien nəha iakını mə, “Trouəpwəh naprı pəriien nəpın ouıhi a ti nəfwakıien,” ramarə a ia kımıaha mə tıho uə tıhəpwəh noien, rıpkə mhə loa riti. ⁷ ✧ İakregi mə ko nərman me pam həmwhen a ia nırak, səıou pran rıwən, ramasan, mətə Kumwesən rəpwəh nuvei penien nıskaiien m nərman me pam mə tuharə əpa. Riti rauvehi nıskaiien mə tro iamınhi irə, riti mwi mə tro iamınha irə.

⁸ Nərman səməmə həpkarə pəri mhə mine səməmə nərman uə nıpran me səvənraha həuvəmhə raka, iakani mə ramasan mə irəha tuhəpwəh narə pəriien rəmwhen a ia nırak. ⁹ ✧ Mətə trını mınuə rəknekın ti nıprəha mə tuhavən ia suatuk atukwatukw nənə ramasan mə irəha tuhaməkeikei mharə pəri pwəh iərman rerın rəpwəh nəvən pıkıen ia pran, pran rerın rəpwəh nəvən pıkıen ia iərman.

✧ 6:12: 1Kor 10:23 ✧ 6:13: 1Tes 4:3-5 ✧ 6:14: Rom 8:11, 1Kor 15:20, 2Kor 4:14 ✧ 6:15: Rom 12:5, Efes 5:30
 ✧ 6:16: Mat 19:5 ✧ 6:17: Jon 17:21-23, Rom 8:9-11 ✧ 6:19: 1Kor 3:16 ✧ 6:20: 1Kor 7:23, 1Pit 1:18-19, Fil 1:20 ✧ 7:7: Mat 19:12 ✧ 7:9: 1Tim 5:14

¹⁰ ✧ Nərmama me səməme kamharə pəri, iakani pehe tukumiaha i, riško mhə nəgkiariien səiou mətə səvəi İərimənu səkitaha, mə pran trəpwəh nəpwəhien iərman səvənhi. ¹¹ Mətə trini minuə pran rəpwəh iərman səvənhi, in trəpwəh mwi narə pərien irau iərman riti mwi, mətə mə rəfo in trirərig pen a mwi ti iərman səvənhi. Nənə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi.

¹² Trini minuə piəvtaha riti pran səvənhi riškahatətə mhə ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau iərman nəha, iərman trəpwəh nəpwəhien prən nəha. Nəgkiariien i iakani riško mhə səiou mətə səvəi İərimənu səkitaha. ¹³ Trini minuə pran riti səvənhi iərman rəpwəh nahatətəien ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau prən nəha, prən nəha trəpwəh nəpwəhien in. ¹⁴ Kimiaha hiəukurən. İərman sə riškahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi pran səvənhi rino raka iərman nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Nənə pran sə riškahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi iərman səvənhi rino raka prən nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Mə riško mhə iamınhi irə nəkwərhakwərha me səvənrau tuhəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə təkwətəkwuni irəha həuvəuvehe mhəno ikinan i.

¹⁵ ✧ Mətə trini minuə sə nəha riškahatətə mhə ia Kristo rokeikei mə irau trouəpwəh irau me, pwəh ro iamınhi irə. Piəvtaha riti uə kitirimətaha riti nari riti mwi riwən rərihi irau pran uə iərman sə rinəpwəh in iamınha irə. Mətə Kumwesən rinəkwein kitaha mə tsarə ia nəmərinuēn. ¹⁶ ✧ İk pran sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuehimiru iərman səim uə? Nənə ik iərman sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuehimiru pran səim uə?

¹⁷ ✧ Mətə nəri kuatia i mə pwəh kimiaha kuatia kuatia tihamarə ia narəien sə İərimənu səkitaha riməuvei pehe m kimiaha fwe kupwən sə hiənamarə irə ia nəpın nəha in rinəkwein ia kimiaha. In i nəvəhagien səiou iakauvei pen m nakalasia me pam. ¹⁸ Kimiaha səməme kuvəuvehi raka ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein ia kimiaha, rərəha mə ipwet mine hiaməmwur mə tihamərkwafə noien nəha kino m kimiaha. Kimiaha səməme kəpwəh nuvehien ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein kimiaha, rərəha mə ipwet mine tihəuvən mə tukuehi ninhum m kimiaha. ¹⁹ ✧ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə ro nəri auər a irə mə kuvehi ninhum m iərmama uə kəpwəh nuvehien, mətə nəri anan riti in i tsaməkeikei mho nəgkiariien me səvəi Kumwesən. ²⁰ Kimiaha kuatia kuatia tihaməkeikei mharə a ia narəien sə hiənamarə irə fwe kupwən ia nəpın nəha Kumwesən rinəkwein ia kimiaha. ²¹ Trini minuə ik slef riti nəpın Kumwesən rəkwein ik, tikəpwəh nətərig pikien. Mətə trini minuə ikukurən suatuk sə tukifi nari ia niram, ikesi pen. ²² ✧ Kimiaha hiəukurən. Trini minuə İərimənu rəkwein ia iərmama riti sə in slef, iərmama nəha rəmwhen ia iərmama riti kuvəfi raka raka nari irə in səvəi İərimənu. Ia noien a mwi nəha, trini minuə İərimənu rəkwein ia iərmama riti sə riško mhə in slef, iərmama nəha in slef riti səvəi Kristo. ²³ Kumwesən rinərəku raka kimiaha ia nərəkuien riti nənimen rəknekin. Ro pen tihəpwəh nuveheien mho kimiaha slef me səvəi nərmama. ²⁴ Piak me, nəfe narəien kimiaha kuatia kuatia hiənamarə irə fwe kupwən ia nəpın nəha Kumwesən rinəkwein ia kimiaha, ramasan mə tihamarə a irə kimiaha Kumwesən.

²⁵ ✧ İa nikaren səvəi nəresien nəha mə rəfo ia nəkur vi me səməme həpkarə pəri mhə ihi, iou iapkuvehi atukwatukw mhə nəgkiariien riti ti İərimənu səkitaha. Mətə takini nətərigien səiou, nənə ti nəri nə mə İərimənu səkitaha rinapi pik tukw iou, ro pen hiəukurən niniiēn niərhienien ia nəfe takini. ²⁶ İa nətəien səiou, ti nəri nə mə kitaha samarə ia nəpın əknekin ipwet mine, ramasan mə iərmama riti tramarə a iamınhi irə mamevən. ²⁷ İk iərmama sə ikinarə pəri raka kimirau pran, tikəpwəh neitehien narəien səim. Nənə ik iərmama sə ikəpwəh ihi narə pəriēn kimirau pran, tikəpwəh nətəuiēn pran riti səim. ²⁸ ✧ Mətə trini minuə ikuə tikarə pəri kimirau pran, ipko mhə noien ərəha. Nənə trini minuə pran vi riti rinuə trarə pəri irau iərman, in riško mhə noien ərəha.

✧ 7:10: Mat 5:32, 19:9 ✧ 7:15: Rom 14:19 ✧ 7:16: 1Tes 3:1 ✧ 7:17: 1Kor 7:20,24 ✧ 7:19: Rom 2:25, Kal 5:6, 6:15 ✧ 7:22: Flm 16, Efes 6:6, 1Tes 2:16 ✧ 7:25: 1Tim 1:12-13 ✧ 7:28: Luk 21:33

Mətə nərmama səməme kamho iamīnha irə tuhəregi nəmisəien ia təkure tīprənə i, nənə iakəpwəh nokeikeien mə tihəregi nəmisəien me nəha.

²⁹ ☆Piak me, in i nīpwrai nəgkariien səiou. Nəpīn səvəi tīprənə i ruvəuvehe muvəkwa. Ro pen ipwet mīne muvehe mamevən nərman me səvənraha me fwe nīpran me tuhamarə rəmwhen mə nīpran me səvənraha me həiwən. ³⁰ Nərmama səməme rerīnraha rəpou, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerīnraha rəpwəh nəpouien. Nərmama səməme rerīnraha ragien, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerīnraha rəpwəh nagienien. Nərmama səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me, irəha tuhamarə rəmwhen mə rīpko mhə səvənraha. ³¹ ☆Nərmama səməme kamho narimnari me səvəi tīprənə i, irəha tuhamarə rəmwhen mə narimnari me nəha rīpko mhə nīmīruien ihi səvənraha. Iakani iamīnhi irə tī nəri nə mə tīprənə i səvəi təkwtəkwuni mīne rīnəuvehe tīwən.

³² Nənə iakokeikei mə tihəpwəh nətərig pīkien tī nari riti səvəi tīprənə i. Iərman səvənhi pran rīwən, in ramətərig pīk tī narimnari me səvəi Iərīmənu mə trəfo mo reri Iərīmənu ragien. ³³ Mətə iərman səvənhi fwe pran in ramətərig pīk tī narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri pran səvənhi ragien. ³⁴ Nənə nətərigien səvənhi ro kəru. Rəmwhen a mwi pran səvənhi iərman rīwən, uə pran vi, in ramətərig pīk tī narimnari me səvəi Iərīmənu mə in trəfo marei tī Iərīmənu səkitaha ia nīpwran mīne nənīmwin. Mətə pran səvənhi fwe iərman, in ramətərig pīk tī narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri iərman səvənhi ragien. ³⁵ Iapkinī pehe mhə nəgkariien me i mə takərkouani pehe nəkwus ia kimīaha, mətə iakani tī namasanien səkimīaha. Iakokeikei mə tiharə ia noien atukwatukw, mamho tukwini nari m Iərīmənu səkitaha, mho a nətərigien səkimīaha irə kuatia.

³⁶ Mətə trīni mīnuə iərman riti mīne pran vi riti kimərfi irau mə trouarə pəri, nənə iərman rīni mə trouəpwəh pəpīm, mətə rerīn rīrhi mə rīpko mhə noien atukwatukw ia prən nəha, nənə trīni mīnuə prən nəha rarə amasan a meste nuk me nēpwīn, nənə iərman rerīn rīrhi mə traməkeikei miri prən nəha, nənə ramasan a, in rukurən niriien. In rīpko mhə noien ərəha. Ramasan mə irau trouarə pəri.* ³⁷ Mətə mə iərman nəha rəpwəh nokeikeien mə trarə pəri irau prən vi nəha kimərfi mə səvənhi, iərmama riti rīwən sə raməkeikei mīn mə trəpwəh niriien prən nəha, mətə in nə nətərigien atukw a səvənhi, iərman nəha in mwi ro noien amasan. ³⁸ Ro iamīnhi irə iərman sə riri pran vi səvənhi, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rīpkiri mhə pran in ramo noien amasan məpi raka.

³⁹ ☆Pran sə rinerə raka kinərkwī tərini irau iərman səvənhi nəpīn iərman səvənhi ramīru. Mətə trīni mīnuə iərman səvənhi ruvəmhə, kifi nari irə rukurən nesi penien iərman riti mwi sə in rokeikei, mətə nari kwatia in traməkeikei mesi pen iərman riti sə ramahatətə ia Iərīmənu səkitaha. ⁴⁰ Mətə ia nətərigien səiou trīni mīnuə in ramarə a iamīnhi irə mīne məpwəh nesi penien iərman riti mwi rerīn tragien. Rerik rīrhi mə Nənīmwin səvəi Kumwesən ruvei pehe nətərigien nəha miou.

8

Nəveginien i kauvei pen m nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen mīnraha

☆ 7:29: Rom 13:11 ☆ 7:31: 1Jon 2:17 * 7:36: Suatuk riti mwi tī nuvsiniien nəgkariien i ia vas 36-38 ro iamīnhi irə: “Trīni mīnuə iərman riti ia nətərigien səvənhi rətə mə rīpkatukwatukw mhə mə trəkwtəmhirī əknekīn prən ouihī vi səvənhi, nənə mətə mə nuk səvəi prən ouihī vi nəha rīnəmwhen raka, nənə iərman nəha rīregi rəmwhen mə in trevən merə, ramasan mə tro rəmwhen sə rokeikei, maraka irə pwəh revən merə. Mə ro ianha irə rīpko mhə noien ərəha. Mətə iərman sə nətərigien səvənhi riskai, nari riti rīpkəkeikei mhə mīn, rīnətərig raka irə fwe ia rerīn mə trəkwtəmhirī əknekīn prən ouihī vi nəha səvənhi məpwəh nəseniien mə trevən merə, iərmama nəha in mwi ramo noien amasan. Ro iamīnhi irə, iərman sə ruvei pen prən ouihī vi səvənhi mə trevən merə, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rəkwtəmhirī əknekīn prən ouihī vi səvənhi mə trəpwəh nəvənien merə, in ramo noien amasan məpi raka. ☆ 7:39: Rom 7:2-3

¹ ✠ Ia nikaren sāvai nāveginien i kauvei pen m nānimwi nari me sāmame kamāfwaki pen minraha, kitaha sūkuran mā kitaha pam samāuvehi nukurānien. Nukurānien in nari riti sē iārmama ramāfiūtē in tukwe, mētā nokeikeien rauvrhākin iārmama ruvehe mautē. ² ✠ Trini minuē iārmama riti rerin ramrhi mā rukurān pik nari, in ripkukurān anan mhā narimnari me sāmame in tramākeikei mukurān. ³ ✠ Mētā trini minuē iārmama riti rokeikei Kumwesān, Kumwesān rukurān in.

⁴ ✠ Rāfo ia nāveginien i kauvei pen m nānimwi nari me sāmame kamāfwaki pen minraha? Ko sani nāveginien me nāha uē rekām? Kitaha sūkuran mā nānimwi nari sē kamāfwaki pen min ramahatān pen nipwrai nari riti sē ripkimiru mhā. Sūkuran mwi mā Kumwesān riti mwi riwān mētā kuatia a. ⁵ Mētā kumwesān eikuē me i kamini mā kamharē ia neiai mine ia tākure tiprānē i ko kamharē pārhien ko rāfo? Nipārhienien i mā kamini mā “kumwesān me” mine “iārimānu me” irāha hāpik, ⁶ ✠ mētā tukutaha i, sēkitaha Kumwesān kuatia a, Tata Kumwesān. In nukune narimnari me pam. Ro iamīnhi irē nimiruien sēkitaha sāvānhi. Iārimānu sēkitaha kuatia a, Iesu Kristo. Narimnari me pam hāuku pen irē mharē. Ro iamīnhi irē nimiruien sēkitaha ruku pen tukwe.

⁷ Mētā nārmama pam hāpkukurān amasan mhā nāri nāha. Nārmama nepwin nāha ikin irāha hānamāfwaki pik m nānimwi nari me fwe kupwān. Ro pen ipwet mine nāpin hani nāveginien i kauvei pen m nānimwi nari me sāmame kamāfwaki pen minraha, rerinraha rirhi mā hamāsiai ihi nānimwi nari me nāha. Irāha hāregi pen ia nirāha mā hāno noien ārāha ti nāri nā mā nahatātāien sāvānraha ripkiskai mhā. ⁸ ✠ Mētā nāveginien ko ripkuvehi mhā kitaha sāuvehe ipaka ti Kumwesān. Sani uē sāpkani mhā ro nāri auēr a irē.

⁹ ✠ Kuvāfi raka nari ia kimiaha hiāukurān nānien nāveginien me nāha, mētā tihamākeikei a mhātui amasan tukwe. Rārāha mā noien sākimiaha tro nārmama sāmame nahatātāien sāvānraha ripkiskai mhā hāmwei ia noien ārāha. ¹⁰ Ik sē ikukurān mā ikukurān nānien nāveginien i kauvei pen m nānimwi nari sē kamāfwaki pen min. Trini minuē iārmama riti nahatātāien sāvānhi ripkiskai mhā rātoni ikamāni nāveginien me nāha, truvi mwi in rāni rino noien ārāha. ¹¹ ✠ Trini minuē iko iamīnha irē, nukurānien nāha sām trouraha iārmama i nahatātāien sāvānhi ripkiskai mhā, in piāvtaha riti sē Kristo rīmāmhā tukwe. ¹² Ia suatuk nāha kimiaha hiamo noien ārāha ia Kristo ti nāri nā mā hiamo noien ārāha ia piāvtaha me. Rāmwhēn hiamo noien riti mamhāuēsi irāha irē nāpin nahatātāien sāvānraha ripkiskai mhā. ¹³ ✠ Ro iamīnhi irē trini minuē nāveginien riti sē iakamāni ramō piak mā trimwei ia nārāhāien, ramasan mā takāpwāh nānien mwi nāveginien nāha nāpin riti mā in trāpwāh nimweiien.

9

Pol ramāgkiari m nārmama me sāmame kamhākiri noien sāvānhi mā rāpwāh nāmwhēnien

¹ ✠ Iou iārmama riti sē iakukurān noien nāfe iakokeikei uē rekām? Ouāh! Iou aposol riti uē rekām? Ouāh! Iou iakinātoni Iesu Iārimānu sēkitaha ia nānimek uē rekām? Ouāh! Kimiaha nā kwānkwai wok me sēiou sē iakamo tukwini m Iārimānu sēkitaha uē rekām? Ouāh! ² ✠ Rosi nārmama nepwin kamhātoni iou mā ko mhā iou aposol, mētā kimiaha ko hiāpkātē mhā iamīnha irē. Nimiruien sākimiaha sē hiamāuvehe mho kuatia kimiaha Iārimānu sēkitaha ramahatān pen mā iou aposol pārhien riti.

³ In i nāgkiariien sēiou takini pen ti nārmama me i sāmame kamhākiri noien sēiou mā rāpwāh nāmwhēnien. ⁴ ✠ Kimiaha hiamāni mā ripkatukwatukw mhā mā tihāuvei pehe nāveginien mine nāri kamānimwi m kimaha ti wok sākimaha, mētā ratukwatukw a mā tihāuvei pehe narimnari me nāha. ⁵ ✠ Kimiaha hiamāni mā ripkatukwatukw mhā mā ia navānien sākimaha tahāiri nipran me sākimaha hākurirē ia kimaha rāmwhēn ia aposol

✠ 8:1: Wok Me 15:29 ✠ 8:2: Kal 6:3 ✠ 8:3: Kal 4:9 ✠ 8:4: 1Kor 10:19, Kal 4:8, Dut 4:35,39, Dut 6:4 ✠ 8:6: Mal 2:10, 1Kor 12:5,6, Efes 4:5,6, Jon 1:3 ✠ 8:8: Rom 14:17 ✠ 8:9: Rom 14:13-15, Kal 5:13 ✠ 8:11: Rom 14:15,20 ✠ 8:13: Rom 14:21 ✠ 9:1: Wok Me 22:17-18, Wok Me 26:16, 1Kor 15:8 ✠ 9:2: 2Kor 3:2-3 ✠ 9:4: Luk 10:8, 1Kor 9:13-14 ✠ 9:5: Jon 1:42

me nepwin mwi mine piävi Iërimänu säkitaha me mine Pita kamho, mätë ratukwatukw a mä kimaha taho iaminha irë. ⁶ Uë räfo, rosi rerimiahä rirhi mä iou mine Panapas kimrau äpa trouäkeikei rauo atukw wok ti naräien säkimrau? Nätërigien näha ripkatukwatukw mhä.

⁷ Sin ramo iaruaagän in mätë räpwäh nokeikeien mä tukëräku in irë? Uë sin ramämhu mätë ripkuvéhi mhä näveginien riti sänäni ia nämhien näha? Uë sin ramäkwmäni narimiru me mätë räpwäh ihi nänen riti? ⁸ Rerimiahä rirhi mä narimnari me sämëme iakamägkiari irë hamäuku pen a ia nätërigien säväi iërmama? Rekäm! Loa rani a nari kuatia. ⁹ ✨Kimärai pen nägkiariien i ia Loa säväi Moses rani mä, “Tihäpwäh närihi täriniien tärhui kau näpin rameivä testesi kwänuni wit mä tekän trier raka.” Räfo, Kumwesän rerin ramrhi a kau me, ¹⁰ ✨uë in rini nägkiariien näha rerin ramrhi mwi kitaha? Ouäh, kimärai nägkiariien näha tukutaha. Iakani iamihhi irë ti näri nä mä närmama sämëme hamäkupwän mhämhu ia nämhien, nänä sämëme häkurirë mhävän ia nämhien näha, nätërigien sävänraha kuatia a mä tuhäuvéhi näveginien ia nämhien näha. ¹¹ ✨Ia wok säkimaha kimaha iahämwhen ia iërmama riti rinäpwei nuni nari ia nämhien. Nämhien näha in nä kimiahä. Näri sä iahänäpwei in nä narimnari me sämëme tuhasitu ia nänimwimiahä. Ro iamihhi irë ratukwatukw mä kimiahä tihäuvei pehe narimnari me tuhasitu ia nipwramaha. Noien näha rämwhen ia iërmama sä ramesi kwänkwai nari ia nämhien sä rimäsese tukwe. ¹² ✨Rosi närmama äpë me nepwin häukurän näresien näveginien tukumiahä nänä ratukwatukw a ti näri nä mä irëha kamhasitu ia kimiahä, mamho wok säväi Kumwesän. Mätë räfo ia kimaha? Näresien säkimaha ratukwatukw anan mäpi raka irëha.

Mätë kimaha iahäpko mhä ia kimiahä rämwhen mä kimaha iahäukurän noien. Kimaha iahäpwäh nokeikeien mä taho nari riti räsäsäg ia nägkiariien amasan säväi Kristo. Ro pen näfe nari sä ripam rauvehe tukumaha mätë iahämävranii. ¹³ ✨Hiäukurän uë rekäm? Närmama sämëme kamho wok ia nimwä säväi Kumwesän hämäuuvéhi näveginien sänänraha ia nimwä näha. Nänä sämëme kamhävi netä ia nifata, irëha kamhani nipärpäri narimiru me i sämëme kamhousi äpune irëha mamhäuvei pen m Kumwesän. ¹⁴ ✨Ia suatuk kuatia Iërimänu säkitaha rimäni näkwän mä närmama sämëme kamhäni iräpw nägkiariien amasan sävänhi, närmama me näha sämëme kamhäregi irëha tuhamäkeikei mhäuvei pen narimnari me säväi naräien sävänraha.

¹⁵ ✨Mätë iou iäpko anan mhä narimnari me näha ratukwatukw a mä tako. Nänä näkukuä i iakamrai täkwäkwwuni iäpkräi mhä mä takäres näräkuiien sä ro iaminha irë. Iakamägkiari ärpwi kwopti mä iakani iräpw nägkiariien amasan kipkäräku mhä iou irë. Nänä iäkäpwäh nokeikei ananien mä takesi pen suatuk äpë. Nemhäien ramasan mäpi raka suatuk äpë. ¹⁶ ✨Trini minuä iakamävisau iräpw nägkiariien amasan säväi Kristo, takägkiari ärpwi ti näfe? Kinämri pehe wok näha ia rägik takamäkeikei mö. Aueh nämisäien asori truvehe tukw iou trini minuä iäkäpwäh nävisau iräpwien nägkiariien amasan näha! ¹⁷ ✨Trini minuä iou iakimärfi wok i mä tako, nänä ratukwatukw a mä takuvéhi näräkuiien irë. Mätë in Kumwesän sä rimärfi iou mämri wok i ia rägik, nänä ro pen takamäkeikei mö. ¹⁸ Nänä näfe näha näräkuiien säiou? In i mä iakamävisau iräpw nägkiariien amasan säväi Kristo mauvei pen auër a m närmama irëha häpwäh näräkuiien iou irë. Ratukwatukw a mä takuvéhi näräkuiien irë, mätë iou iäkäpwäh.

¹⁹ ✨Nipärhienien iërmama riti ripkärimänu mhä ia nirak, mätë iou iakimäuuvéhi iräpw atukw iou mä iou iërmama riti sä iakamo tukwini nari m närmama me pam mä takuvi pehe närmama häpik häuvehe ti Kristo. ²⁰ ✨Näpin iakävän kimaha näkur Isrel, iakuvehe mämwhen ia niräha mä takuvi pehe irëha häuvehe ti Kristo. Irëha kamharë tegin Loa säväi Moses, ro pen näpin iakävän kimaha minraha iakuvehe mämwhen ia niräha.

✨ 9:9: Dut 25:4, 1Tim 5:18 ✨ 9:10: 2Tim 2:6 ✨ 9:11: Rom 15:27 ✨ 9:12: Wok Me 20:34-35, 2Kor 11:9, 1Kor 13:7 ✨ 9:13: Nam 18:8,31, Dut 18:1-3 ✨ 9:14: Mat 10:10, Luk 10:7, Kal 6:6 ✨ 9:15: Wok Me 18:3 ✨ 9:16: Jer 20:9 ✨ 9:17: 1Kor 4:1 ✨ 9:19: Mat 20:26-27 ✨ 9:20: Wok Me 21:20-26

Nip̄r̄hienien i iou iapkarə tegin mhə Loa səvəi Moses, mətə iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²¹ ✠ Nəpin iakavən kimaha nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, həpkuvehi mhə Loa nəha, iakuvehe məmwhen ia nirəha. Mətə iakəpwəh nərarkiien Loa səvəi Kumwesən, rekəm. Iakamarə tegin Loa səvəi Kristo. Iakamo iaminihi irə mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²² ✠ Nəpin iakavən kimaha nərmama nahatətəien səvənraha rəpwəh niskaiien, iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Nərmama me pam noien səvənraha səpəmsəpə, mətə nəpin iakavən kimaha minraha iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə ia suatuk me pam takuvi pehe nepwin həuvehe ti Kristo. ²³ Iakamo iaminihi irə ti nəgkiariien amasan səvəi Kristo, mə iou mwi takuvehi namasanien me səməme həuku pen ia nəgkiariien amasan nəha.

²⁴ Hiəukurən uə rekəm? Ia naiuien, nərmama me pam hamaiu, mətə kuation a trəvtənhi nərmama me pam kuvei pen nərəkuien min. Nənə ramasan mə tihaiu ia noien səvəi naiuien mə tihəuvehi nərəkuien nəha.

²⁵ ✠ Nərmama me pam səməme kamhaiu, ia narimnari me pam kamho tuhaməkeikei mharej tukwe. Irəha kamho mə tuhəuvehi nərəkuien sə triwən, mətə kitaha samo mə tsəuvehi nərəkuien sə ramarə rerin. ²⁶ Ro iaminihi irə, rəmwhen ia naiuien, iou iapkaiu əpnəpen mhə. Nənə rəmwhen ia iərmama sə ramərui iərmama, iou iapkarkuai mhə rəmwhen ia iərmama sə ramərui kwənmahan. ²⁷ ✠ Mətə iakamo nəmisəien m nipwrak mə nipwrak truvehe miskai mo rəmwhen sə iakokeikei. Iakamo iaminihi irə kamo nəpin iakinəvisau raka m nərmama mə tuhəuvehe mhaiu ia naiuien nəha, mətə kurirə irə iakərui natuakəmien me səvəi naiuien nəha nənə kərarki iou ia naiuien.

10

Noien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən trəsəupwiri kitaha

¹ ✠ Piak me, iakokeikei mə tihəukurən mə nəpin kaha kupwən me səkimaha həməier fwe Ijip, irəha pam havən tegin nəpuə riti. ✠ Irəha pam həpi simwin ia təsi əruerəv. ² Ia nəpuə nəha mine təsi Kumwesən ro paptəes ia nirəha pam mə irəha nərmama me səvəi Moses. ³ ✠ Irəha pam hani nəveginien kuation a sə Kumwesən ruvei pen minraha. ⁴ ✠ Irəha pam hənimwi nui kuation a sə Kumwesən ruvei pen minraha. Irəha hənimwi nui ia kəpwier səvənhi sə rakurirə ia nirəha, ✠ nənə kəpwier nəha in Kristo. ⁵ ✠ Irəha pam həno iaminiha irə, mətə Kumwesən rerin ripkagien mhə ti nirəha həpik, ro pen irəha həmhə əpnəpen a fwe ia kwopun akwesakwes.

⁶ ✠ Narimnari me nəha həmwhen ia nimitəien me səməme tuhəsəupwiri kitaha. Rərəha mə kitaha tsəkeikei noien ərəha me rəmwhen irəha hənamo fwe kupwən. ⁷ ✠ Rərəha mə kitaha tsəfwaki m nənimwi nari me rəmwhen irəha nepwin hənamo fwe kupwən. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me nəha irəha həkure mhani nari, mənimwi, kurirə irə həskəmter mamhotanis.” ⁸ ✠ Rərəha mə kitaha tsəiri əpnəpen nipran rəmwhen irəha nepwin hənamo fwe kupwən, nənə irəha pam twenti-tri-taosen həmamhə ia nəpin kuation a. ⁹ ✠ Rərəha mə kitaha tseipweipwi lərimənu səkitaha* rəmwhen irəha me nepwin hənamo fwe kupwən, nənə snek me hahi əpune irəha. ¹⁰ ✠ Rərəha mə kitaha tsəgkiari əgkiari mhəni ərəha Kumwesən rəmwhen irəha me nepwin hənamo fwe kupwən, nənə əgelo sə ramousi əpune iərmama rousi əpune irəha.

¹¹ ✠ Narimnari me nəha həier pehe ia nərmama me nəha fwe kupwən məhəmwhen ia nimitəien riti tukunraha, mətə kimərai pen ia nəkukuə mə trəvəhag m kitaha

✠ 9:21: Kal 2:3 ✠ 9:22: 2Kor 11:29, Rom 11:14 ✠ 9:25: Fil 3:14, 2Tim 4:7-8, 2Tim 2:4-5, Jem 1:12, 1Tes 5:4
 ✠ 9:27: Rom 8:13, 13:14 ✠ 10:1: Eks 13:21-22, Eks 14:22-29 ✠ 10:1: Eks 13:20-21, Sam 105:39 ✠ 10:3: Eks 16:35 ✠ 10:4: Eks 17:6, Nam 20:11 ✠ 10:4: Nam 20:2-17 ✠ 10:5: Nam 14:26-30, Hip 3:17, Jut 5 ✠ 10:6: 1Kor 10:11, Nam 11:4,34 ✠ 10:7: Eks 32:6 ✠ 10:8: Nam 25:1-9 ✠ 10:9: Nam 21:5-6 * 10:9: Uə “Rərəha mə kitaha tseipweipwi Kristo.” ✠ 10:10: Nam 16:41-49, Hip 3:11,17 ✠ 10:11: 1Kor 10:6, 1Tes 4:7

nərmama me i səməme samarə təkwtəkwuni nəpɪn sampam rinauvehe ipaka. ¹² Ro iaminhi irə iərmama sə rerin ramrhi mə ramərer əknekin traməkeikei maməsiari kamo in mwi rimwei ia noien ərəha me nəha. ¹³ ✠Narimnari me nəha səməme kamhəuvehe ia nimiruien səkimiaha mə tuhətə sas ia nahatətəien səkimiaha kamhəuvən ti nərmama me pam. Mətə nəpɪn me pam Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi, nənə in tripkəsəni mhə narimnari me nəha həuvehe mhəskai ia nimiruien səkimiaha mhəpi raka niskaiien səkimiaha. Mətə nəpɪn narimnari me nəha tuhəuvehe ia nimiruien səkimiaha, Kumwesən tro suatuk riti mə hiəukurən nuvehiiən nərerien səkimiaha mə narimnari me nəha tuhəpwəh noien kimiaha hiəmwei ia noien ərəha.

Nakalasia me tuhəpwəh nuveheien mho kuatia irəha nəremhə me

¹⁴ ✠Ro iaminhi irə nərmama keikei me səiou, tiharaka mhəpwəh nevənien ipaka mə tihəfwaki m nənimwi nari me. ¹⁵ Kimiaha nərmama səməme hiəukurən nari, tihəkiri ro nəgkiariien səiou mə ramasan uə rərəha. ¹⁶ ✠Kap amasan nəha saməgnəgini Kumwesən tukwe, nəpɪn kitaha sənimwi irə, səuvehe mho kuatia kitaha Kristo ia niten. Bred nəha saməkwsen, nəpɪn sani, səuvehe mho kuatia kitaha Kristo ia nipwran. ¹⁷ ✠Kitaha səpik, mətə səmwhən a ia nipwrai iərmama kuatia, ti nəri nə mə bred kuatia a, nənə kitaha pam sani bred nəha.

¹⁸ ✠Rerimiaha tramrhi ro nəkur Isrel. Irəha kamhani nusai nərimiru me nəha səməme kinousi əpune irəha kauvei pen m Kumwesən ia təkure nifatə. Ro pen irəha həuvehe mho kuatia ia noien nəha ho ia nifatə. ¹⁹ ✠Nipwrai nəgkiariien səiou rəfo irə? Ripko mhə nipwran i mə nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha in nari riti uə nənimwi nari sə kaməfwaki pen min in nari riti, rekəm. ²⁰ ✠Mətə nəgkiariien səiou nipwran in i mə nəpɪn nərmama kamhousi əpune nərimiru me mamhəuvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, irəha kamhəuvei pen m nəremhə me mhəpkuvei pen mhə m Kumwesən. Nənə iakəpwəh nokeikeiien mə tihəuvehe mho kuatia kimiaha nəremhə me. ²¹ ✠Kimiaha ko hiəpkənimwi mhə ia kap səvəi Iərimənu səkitaha irau kap səvəi nəremhə me. Kimiaha ko hiəpkəkure mhə mhani nari ia tepol səvəi Iərimənu səkitaha irau tepol səvəi nəremhə me. ²² ✠Rərəha mə kitaha tsəkurirə nəremhə me mho Iərimənu səkitaha niemaha rəpi rəmwhən ia iərman pran səvənhi revən ti iərməpə. Rərəha mə reritaha rirhi mə kitaha səskai mhəpi raka in.

Tiho narimnari me pam mhəuvehi utə nəghi Kumwesən

²³ ✠Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien,” nipərhiēnien, mətə ripko mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien,” mətə ripko mhə irəha pam tuhəuvrhəkin iərmama ruvehe mutə. ²⁴ ✠Rərəha mə kimiaha riti trətui suatuk ti nasituien ia in əpa, mətə traməkeikei mətui mwi suatuk ti nasituien ia nərmama nepwin mwi.

²⁵ Nusai nərimiru me pam səməme kauvehi nənimen ia kwopun kauvehi nəmri nusai nərimiru me ikin kimiaha hiəukurən naniien. Tihani mhəpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səkimiaha mə hiamo noien ərəha uə rekəm. ²⁶ ✠Tihəpwəh nəresien tukwe ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tiprənə i mine narimnari me pam irə səvəi Iərimənu səkitaha.”

²⁷ ✠Trini minuə iərmama riti sə ripkahatətə mhə ia Kristo rəres ik mə tikevən mənə nari kimirau min fwe ia nimwə səvənhi, nənə rerim ragien mə tikevən, ikevən mənə a nəfe nəveginien truvei pehe mik, məpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səim mə ikamo noien ərəha uə rekəm. ²⁸ ✠Mətə tikəfo trini minuə kimirau iərmama nəha irauəni pəri nari, nənə in ruvei pehe nusai nərimiru riti mik, mini pehe tukw ik i ianhi mə, “Nusai nərimiru i kiməuvei pen m nənimwi nari riti sə kaməfwaki pen min”? Trini minuə iərmama nəha rini pui pehe nəri nəha mik iaminhi irə, ramasan mə rerim tramrhi

✠ 10:13: 1Kor 1:9 ✠ 10:14: 1Jon 5:21 ✠ 10:16: Mat 26:26-28 ✠ 10:17: Rom 12:5, Efes 4:16 ✠ 10:18: Lev 7:6 ✠ 10:19: 1Kor 8:4 ✠ 10:20: Dut 32:17, Rev 9:20 ✠ 10:21: 2Kor 6:15-16 ✠ 10:22: Dut 32:21 ✠ 10:23: 1Kor 6:12 ✠ 10:24: Rom 15:2 ✠ 10:26: Sam 24:1 ✠ 10:27: Luk 10:8 ✠ 10:28: 1Kor 8:7

iærmama naha, mamrhi mwi nætærigien sævæhi. ²⁹ Trini minuæ nætærigien sævæhi rætæ mæ ikamæni nusai nærimiru naha mamsiai nænimwi nari sæ kamæfwaki pen min, nænæ tikæpwæh nænien, mætæ rerim a trukuræn mæ ramasan a. Rosi iærmama riti træs iamini iræ mæ, “Kuvæfi raka raka nari ia nirak, mætæ ræfo nætærigien sævæi iærmæpæ ræsisæg iou mæ takæpwæh noien ræmwhen sæ iakokeikei? ³⁰ ✧ Trini minuæ iakani tanak m Kumwesæn ti næveginien, ræfo kani æræha iou ti nari riti sæ iakuvæni raka tanak m Kumwesæn tukwe?”

³¹ ✧ Nukune nægkariien me pam naha ro iamini iræ. Næfe tiho, uæ næfe næveginien tihani, uæ næfe nari tihænimwi, tihamækeikei mho ia noien sæ rauvehi utæ næghi Kumwesæn. ³² ✧ Tihæpwæh noien mæ nækur Isrel, uæ nærmama rîpko mhæ iræha nækur Isrel, uæ nakalasia me sævæi Kumwesæn ho ræmwhen ia iærmama riti sæ rapæti mimwei. ³³ ✧ Tiho noien naha ræmwhen ia noien sæiou sæ iakamæmwur mæ tako reri nærmama me pam ragien ia noien me pam sæmæme iakamo. Iakamo iamini iræ ti næri næ mæ iapkætui atukw mhæ namasanien sæiou, mætæ iakamætui namasanien sævæi nærmama hæpik mæ Kumwesæn truvehimiru iræha.

11

¹ ✧ Kimiaha tihamækeikei mhæuvnhi iou ræmwhen ia iou iakavunhi Kristo.

Nîpran me tuhæfo iræ næpin nakalasia me housæsimwin iræha me ti næfwakien

² Iakamægnægini kimiaha ti næri næ mæ hiæpkenouenou mhæ iou ia næpin me, nænæ mamhækwætæmhiri noien me sæmæme iakinahatæn kimiaha iræ.

³ ✧ Mætæ iakokeikei mæ kimiaha tihæukuræn mæ kænkapwæ nærman me pam næ in næ Kristo, kænkapwæ pran næ in næ iærman sævæhi, nænæ kænkapwæ Kristo næ in næ Kumwesæn. ⁴ Trini minuæ iærman riti ruvegi kænkapwæ mamæfwaki uæ mani irapw nægkariien sæ Kumwesæn rimæuvei pen min, ramo auris Kristo. ⁵ Mætæ pran sæ ræpwæh nuvegiien kænkapwæ mamæfwaki uæ rani irapw nægkariien sæ Kumwesæn rimæuvei pen min, in ramo auris iærman sævæhi. Noien naha ræmwhen mæ kinækihi nukwæne præn naha rîpwæ. ⁶ Trini minuæ pran riti ræpwæh noikeikeien mæ truvegi kænkapwæ iaminiha iræ ramasan mæ trærai a nukwænen. Mætæ ti næri næ mæ ro a naurisien mæ pran trækihi nimwai nukwænen uæ tro kipwæ ia kænkapwæ, nænæ ramasan mæ trauvegi a kænkapwæ. ⁷ ✧ Ræræha mæ iærman riti truvegi kænkapwæ ti næri næ mæ iærman in ræmwhen ia nænimwi nari riti kamætæ pen Kumwesæn iræ mine noien amasan sævæi Kumwesæn iræ. Mætæ pran kamætæ pen noien amasan sævæi iærman iræ. ⁸ ✧ Ro iamini iræ ti næri næ mæ fwe kupwæn Kumwesæn rîpkuvehi mhæ pran mo iærman iræ, mætæ in ruvehi iærman mo pran iræ. ⁹ ✧ Nænæ Kumwesæn ræpwæh noien iærman mæ in iasitu sævæi pran mætæ rino pran mæ in iasitu sævæi iærman. ¹⁰ Ro pen pran tramækeikei muvegi kænkapwæ mæ nagelo me tuhætoni mæ in ramsiai iærman sævæhi.

¹¹ Mætæ tukutaha i sæmæuvehe mho kuatia kitaha Iærimænu sækitaha, pran ko rîpko æpa mhæ narimnari, nænæ iærman mwi ko rîpko æpa mhæ narimnari, irau trouo pæri wok. ¹² Ro iamini iræ ti næri næ mæ fwe kupwæn Kumwesæn ruvehi iærman mo pran iræ, mætæ tækwætækwuni iærman rætui pehe ia pran. Nænæ narimnari me pam hamæuku pen ti Kumwesæn. ¹³ Hækiri ro næri i mæ pran sæ ramæfwaki m Kumwesæn, mæpwæh nuvegiien kænkapwæ, noien naha ratukwatukw uæ rekæm? ¹⁴ Noien sækitaha nærmama ramahatæn kimiaha ia næri i takini uæ rekæm? Iærman sæ nukwænen ræpwæmwis ramo auris in, ¹⁵ mætæ trini minuæ pran riti nukwænen ræpwæmwis, rerin tragien tukwe, ti næri næ mæ Kumwesæn rimæuvei pen nimwai nukwænen min mæ trauvegi kænkapwæ. ¹⁶ Mætæ trini minuæ iærmama riti rokeikei mæ trævise ia noien naha iakani, nænæ iou takini iamini iræ mæ noien riti mwi riwæn nakalasia me sævæi Kumwesæn ia kwopun me hamo, mætæ hæmnæmwhen a.

Næveginien ikinan

✧ 10:30: 1Tim 4:4 ✧ 10:31: Kol 3:17 ✧ 10:32: Rom 14:13 ✧ 10:33: 1Kor 9:20-22 ✧ 11:1: 1Kor 4:16
✧ 11:3: Jen 3:16, Efes 5:23, 1Kor 3:23 ✧ 11:7: Jen 1:26-27, Jem 3:9 ✧ 11:8: Jen 2:21-23, 1Tim 2:13 ✧ 11:9: Jen 2:18

¹⁷ Ia nægkariien me i takini pehe tukumiaha naha tækwækwuni, tapkægnægini mhæ kimiaha ti næri næ mæ nousæsimsimwinien sækimiaha ripkasitu mhæ ia kimiaha mætæ ramouraha a kimiaha. ¹⁸ ✧Næri kimækupwæn kini pehe tukw iou i iakregi mæ næpin kimiaha nakalasia me hiamousæsimsimwin kimiaha me, nænæ mamheitehieitehi kimiaha me. Nænæ rerik rirhi mæ nægkariien me naha nepwin ho nipærhienien, ¹⁹ ✧ti næri næ mæ tihamækeikei meitehieitehi kimiaha me nænæ tukætæ mæ nisimæ naha ia kimiaha kamho noien atukwatukw. ²⁰ Næpin hiamousæsimsimwin kimiaha me mæ tihani næveginien ikinan sævæi Iærimænu sækitaha, ripko mhæ næveginien naha hiamani. ²¹ Iakani iaminihi iræ ti næri næ mæ kimiaha kuatia kuatia hiamæmwur ia nænien nari. Kimiaha nepwin nukumhæ ramahi iræha. Nepwin kamhænimwi nænimwiien skai mamhakonæ. ²² ✧Ræfo, rosi nimwæ me sækimiaha riwæn mæ tihækupwæn mhæuvæn mhævegin mhænimwi fwe ikin uæ? Uæ ræfo, rosi hiamætæ æræha a nakalasia me sævæi Kumwesæn, nænæ hiokeikei mæ tiho auris nærmama nautæ sævænraha riwæn uæ? Takæfni pehe m kimiaha? Takægnægini kimiaha ti noien naha? Rekæm, ko iapækægnægini mhæ kimiaha!

²³ Iou iakinahatæn raka kimiaha ia nægkariien sæ Iærimænu sækitaha rimæuvei pehe miou. Iakini mæ ia næpin kuriræ kæsani pen Iesu Iærimænu sækitaha ia rægi nærmama sëmæme hamæmwæki in, in ruvehi bred, ²⁴ mæfwaki mini vivi Kumwesæn tukwe, nænæ mækwsen, mini mæ, “In i nipwraak sæ takuvei pen tukumiaha. Kimiaha tihamækeikei mamho iaminihi iræ mæ rerimiaha ramrhi iou.” ²⁵ ✧Ræmwhen a mwi næpin iræha hani raka nari, in ruvehi kap waen, mini mæ, “Kap i in i nægkariien vi sævæi Kumwesæn nitæk trærihi tæriini æknekîn nægkariien naha. Tihamaræ mamhæuvæn næpin tihamænimwi ia kap i tihamækeikei mamho iaminihi iræ rerimiaha tramrhi iou.” ²⁶ Ro iaminihi iræ næpin hiani bred i, uæ hiamænimwi kap waen i, hiamæni irapw nemhæien sævæi Iærimænu sækitaha. Tihamo iaminihi iræ mamhæuvæn mheste in truvehe mwi.

²⁷ ✧Ro iaminihi iræ iærmama sæ ramæni bred uæ ramænimwi kap waen i sævæi Iærimænu sækitaha ia noien riti sæ ræpwæh natukwatukwien, in ramo noien æræha, mammo næri auær a ia nipwrai Iærimænu sækitaha sæ ro ikinan i, mammo mwi næri auær a ia niten sæ ro ikinan i. ²⁸ ✧Ro pen iærmama riti tramækeikei mukupwæn mækiri atukw a noien sævæhi kuriræ ræni bred naha, mænimwi kap waen naha. ²⁹ In tramækeikei mo iaminiha iræ ti næri næ mæ iærmama sæ ramæni bred naha, mamænimwi kap waen naha, mætæ ripkætæ sas mhæ nipwrai Iærimænu sækitaha, in ravi pehe atukw a nærpwinien sæ Kumwesæn tro min ti noien æræha sævæhi. ³⁰ Næri naha rino mæ tækwækwuni naha kimiaha hiæpik hiamæpou mamhemhæ iræ, nænæ kimiaha nepwin hæuvamhæ raka. ³¹ Mætæ træni minuæ kitaha sækupwæn mhækiri atukw a noien sækitaha kuriræ sani næveginien ikinan, Iærimænu sækitaha ko ræpwæh nærpwinien noien æræha sækitaha. ³² ✧Næpin Iærimænu sækitaha nærpwin noien æræha sækitaha, in ramo mæ trækoui atukwatukw kitaha iræ, mæ næpin trærpwin noien æræha me sævæi nærmama ia tiprænæ i, nænæ kitaha tsæpkuvehi mhæ nærpwinien naha kitaha minraha.

³³ Ro pen piak me, næpin hiouæsimsimwin kimiaha me mæ tihani næveginien ikinan, tiheitenhi kimiaha me. ³⁴ Træni minuæ kimiaha riti nukumhæ rahi, ramasan mæ træni nari fwe imwæni, mæ næpin hiouæsimsimwin kimiaha me, Kumwesæn træpwæh nærpwinien noien æræha sækimiaha.

Narimnari me nepwin mwi naha ikin ia noien naha, mætæ takuvei pehe nægkariien tukwe næpin takuvehe.

12

Niskaiien me sëmæme Nænimwin sævæi Kumwesæn rauvei pehe

¹ Ia nikaren sævæi niskaiien me sëmæme Nænimwin sævæi Kumwesæn rauvei pehe, piak me, iakokeikei mæ kimiaha tihamækeikei mhæukuræn. ² ✧Kimiaha hiæukuræn mæ fwe kupwæn, næpin hiæpkahatætæ mhæ ihi ia Kristo, nari riti ruvi pen kimiaha mæ tihæfwaki

✧ 11:18: 1Kor 1:10-12, 1Kor 3:3 ✧ 11:19: Dut 13:3, 1Jon 2:19 ✧ 11:22: Jem 2:5-6 ✧ 11:25: Eks 24:6-8, Sek 9:11, Hip 8:8-13 ✧ 11:27: Hip 10:29 ✧ 11:28: Mat 26:22, 2Kor 13:5 ✧ 11:32: Hip 12:5-6 ✧ 12:2: Hab 2:18-19

m nənimwi nari me səməme həpkægkiari mhə, mətə hiaməuvən a. ³ ✠Ro pen iakokeikei mə kimiaha tihəukurən. İərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən ramiri in ko rīpkini mhə mə “İesu in rərəha.” Nənə iərmama sə Nənimwin İkinan rəpwəh nirriien in, ko in rəpwəh niniiien mə “İesu in İərimənu.”

⁴ ✠Kitaha saməuvehi niskaiien me səpəmsəpə, mətə Nənimwin i səvəi Kumwesən sə rauvei pehe niskaiien me nəha in kuation a. ⁵ ✠Kitaha samo tukwini nari ia suatuk me səpəmsəpə, mətə İərimənu i samo tukwini nari min in kuation a. ⁶ Kitaha samo wok me rīpik səpəmsəpə, mətə Kumwesən kuation a ramo wok ia nimiruien səvəi nərmama me pam mə irəha tuho pam wok me nəha.

⁷ ✠Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe niskaiien me səvənhi m kitaha kuation kuation, mauvei pehe mə niskaiien me nəha tuhasitu ia kitaha pam. ⁸ İərmama riti, Nənimwin rauvei pen niskaiien min mə trini irapw nəgkiariien sə nukurəniien rarə irə. Riti mwi, Nənimwin kuation a rauvei pen niskaiien min mə trini irapw nətərigiien amasan. ⁹ Riti mwi, Nənimwin kuation a rauvei pen niskaiien min mə trahətətə əknekin ia Kumwesən. Riti mwi, Nənimwin kuation a rauvei pen niskaiien min ti noien nərmama səməme hamemhə həuvehe mhəsənin. ¹⁰ ✠Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti noien nimtətien me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən ruvei pehe. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nəkiriien nənimwin me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwin rauvei pen niskaiien min ti nəgkiariien ia nəgkiariien me səpəməpə, nənə mauvei pen m iərmama riti mwi niskaiien ti niniiien nīpwrai nəgkiariien me nəha. ¹¹ ✠Niskaiien me nəha, irəha pam haməuku pen a ia Nənimwin kuation a, nənə in rauvei pehe m kitaha kuation kuation mamesi pen a nəfe in rokeikei.

¹² ✠Nīpwrai iərmama kuation a, mətə nourenouren me rīpik. Nənə nəri auər a nourenouren me səpəmsəpə, mətə haməripin ia nīpwrai iərmama kuation a. Nənə ro iamini irə rəmwhen a ia Kristo. ¹³ ✠İakani iamini irə ti nəri nə mə Nənimwin kuation a rino paptəes ia kitaha pam ia nīpwrai Kristo kuation, nəkur İsrəl uə nərmama rīpko mhə irəha nəkur İsrəl, slef me uə nərmama komhə irəha slef me. Kumwesən rino mə kitaha pam səuvehi Nənimwin kuation a rarə ia kitaha rəmwhen ia nui kamənimwi.

¹⁴ Nīpwrai iərmama komhə nouren kuation a, mətə nourenouren me rīpik. ¹⁵ Trini minuə nisun rini mə, “Rīpko mhə iou rəgin nənə ro pen rīpko mhə iou nīpəri nīpwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nisun komhə in nīpəri nīpwrai iərmama. ¹⁶ Nənə trini minuə nifregin rini mə, “Rīpko mhə iou nənimen nənə ro pen rīpko mhə iou nīpəri nīpwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nifregin komhə in nīpəri nīpwrai iərmama. ¹⁷ Trini minuə nīpwrai iərmama riti in nənimen me pam, nənə trəfo miregi nari? Nənə trini minuə nīpwrai iərmama riti in nifregin me pam, in trəfo miregi nari? ¹⁸ Mətə rekəm, Kumwesən rino nīpwrai iərmama nourenouren me rarə rəmwhen in rokeikei. ¹⁹ Trini minuə nourenoure nīpwrai iərmama nə kuation a, nənə nīpwran pəku? In riwən. ²⁰ Mətə nīpərhiienien nourenouren me rīpik, mətə nīpwran kuation a.

²¹ Nənimen ko rīpkini pen mhə ti rəgin mə, “İou iakəpwəh ik, iou iakinəmwhen raka.” Nənə kənkəpwə ko rīpkini pen mhə ti nisun mi mə, “İou iakəpwəh kimirau, iou iakinəmwhen raka.” ²² Rīpko mhə iamini irə. Nourenoure nīpwratəha me səməme reritəha ramrhi mə həpou anan, mətə irəha tuhaməkeikei mharə. ²³ Nənə nourenoure nīpwratəha me səməme reritəha ramrhi mə irəha nəri auər a me, samasan pen minraha. Nənə nourenoure nīpwratəha me samauris tukwe, səuvən ia tinari tukwe. ²⁴ Mətə nourenoure nīpwratəha me səməme həpko mhə naurisien, səpwəh a iamini irə. Mətə Kumwesən rinousəsəimwin nourenoure nīpwratəha me, nənə mauvehi utə səməme samo pen a irəha hasori mhəpi raka nourenoure nīpwratəha nepwin. ²⁵ Nənə ia noien nəha,

✠ 12:3: 1Jön 4:2-3 ✠ 12:4: Rom 12:6, Efes 4:4 ✠ 12:5: Efes 4:11 ✠ 12:7: 1Kor 14:26 ✠ 12:10: Wok Me 2:4, 1Kor 14:5 ✠ 12:11: Rom 12:3, 1Kor 7:7 ✠ 12:12: 1Kor 10:17 ✠ 12:13: Kal 3:28

nourenoure nīpwratāha me ko hāpwāh neitehieitehien irāha me, mātā irāha tuhātōni amasan pam irāha me. ²⁶ Trini minuā nouren riti ramreġi nāmisiāien, nānā nouren me pam tuhāreġi nāmisiāien irāha min. Nānā trini minuā kauvei pen nisiiāien m nouren riti nouren me pam tuhāġien irāha min.

²⁷ ✧ Nīpwrai nāġkiariien i mā kīmiaha pam nīpwrai Kristo, nānā kīmiaha kuatia kuatia kīmiaha nourenoure nīpwrān me. ²⁸ ✧ Nānā ia nousēsīmwinien sāvāi nakalasia me Kumwesān rināmri pen nārmama me ia kwopun me sāvānraha. In rināmri kupwān aposol me, profet me kamhākuriā pen irāha, nānā nahatān me kamhākuriā pen mwi irāha. Irāha raka nānā nārmama kamho nīmtātien me, nānā nārmama kamhomasan nārmama kamhemhā, nānā nārmama kamhasitu ia nārmama, nānā nārmama kamhākākini nakalasia me ia nāfe wok kamho, nānā nārmama kamhāġkiari ia nāġkiariien āpā me. ²⁹ Rīpko mhā irāha pam aposol me, uā profet me, uā nahatān me. Rīpko mhā irāha pam nārmama sāvāi noien nīmtātien me, ³⁰ uā kamhāuvehi nīskaiien ti noien nārmama kamhemhā hāuvehe mhāsānīn. Irāha pam hāpkuvehi mhā nīskaiien ti nāġkiariien ia nāġkiariien āpā me, uā nīskaiien ti nīni irāpwien nīpwrai nāġkiariien āpā me nāha. ³¹ ✧ Mātā tihousari āknekin mā tihāuvehi nīskaiien me nāha Nānīmwin rauvei pehe sāmāme hasori mhāpi raka nīskaiien me nepwin.

Mātā tākwākūni takini pehe suatuk sā ramasan māpi raka.

13

Noien sāvāi nokeikeiien

¹ Trini minuā iakamāġkiari ia nāġkiariien āpā me sāvāi nārmama mīne nagelo me, mātā nokeikeiien riwān ia nīrak, iou iakāmwhen a ia tāmtām riti kauāsi ramierīġ asori, uā bel kauāsi ramasāk. ² ✧ Trini minuā iakāuvehi nīskaiien ti nīni irāpwien nāġkiariien sā Kumwesān rauvei pehe, uā iakukurān pam nīpwrai narimnari me sāmāme kamhārkwafā mīne nukurānien me pam, uā nahatātāien sā iakāuvehi riskai māmwhen mā takuvehi raka tākuār me irā, mātā nokeikeiien riwān ia nīrak, iou iakāmwhen a ia nāri auār a. ³ ✧ Trini minuā iakīpeki pen pam narimnari me sāiou m nārmama me sāmāme nautā sāvānraha riwān, uā iakāsēni nīpwrak mā napw trahi, mātā nokeikeiien riwān ia nīrak, noien nāha iakīno ko rīpkasitu mhā ia nīrak.

⁴ Noien sāvāi nokeikeiien ikamo nātāriġien sāim ramāpwāmwis, nānā mamō ramasan m nārmama, ik rerīm rāpwāh nīrhi ārhāien nārmama, uā ipkāġkiari ārpwi mhā, nānā māpwāh nuvehi utāien ik. ⁵ ✧ Noien sāvāi nokeikeiien ikāpwāh no penien nārmama, mīpkāmwur mhā ti tīpwīm, mīpko akwauakw mhā niemaha, uā ikāpwāh nākwāmhiri āknekinien nārāhāien sā iārmama riti rīno mik ia rerīm. ⁶ ✧ Rerīm rīpkāġien mhā ti noien sā rīpkatukwatukw mhā, mātā rerīm ramāġien a ti nīpārhiēnien. ⁷ ✧ Noien sāvāi nokeikeiien ikāvranī nāfe nāġhīn kamo mik, ia nāpīn me ikāni nīpārhiēnien ia Kumwesān, māmmāri pen āknekin nātāriġien sāim irā. Nāpīn nārāhāien reste ik, mātā ikāmārer āknekin.

⁸ Noien sāvāi nokeikeiien ko rīpkiwān mhā ia nāpīn riti. Mātā noien sāvāi nīni irāpwien nāġkiariien sā Kumwesān rauvei pehe, uā noien sāvāi nāġkiariien ia nāġkiariien āpā me, uā noien sāvāi nukurānien nari, noien mīrāhar nāha tuhariwān. ⁹ Ro iamīnhi irā ti nāri nā mā ipwet mīne nukurānien sākītaha ro nīpārpārīn, nānā nāġkiariien me i Kumwesān rauvei pehe samāni irāpw ro nīpārpārīn. ¹⁰ Mātā nāpīn sā pekīn trier pehe, sā ro nīpārpārīn triwān. ¹¹ Nāpīn iakīnamouihi, iakamāġkiari rāmwhen ia iākunouihi, nukurānien sāiou rāmwhen sāvāi iākunouihi, nānā noien sāvāi nātāriġien sāiou rāmwhen sāvāi iākunouihi. Mātā nāpīn iakuvehe masori, iakāmri noien me sāvāi iākunouihi ia tākutak. ¹² ✧ Ipwet mīne kītaha samātōni rāmwhen samāti pen ia klas sā rakwhakw, mātā ia nāpīn nāha tsātōni rāmwhen samāti pen ia nāmritaha atukwatukw.

✧ 12:27: Rom 12:5, Efes 5:30 ✧ 12:28: Efes 4:11-12 ✧ 12:31: 1Kor 14:1 ✧ 13:2: Mat 17:20 ✧ 13:3: Mat 6:2 ✧ 13:5: Fil 2:4 ✧ 13:6: Rom 12:9 ✧ 13:7: Rom 15:1, 1Tes 4:8, 1Kor 9:12 ✧ 13:12: 2Kor 5:7, Jem 1:23

Ipwet mine iakukurən a nīpərin, mətə ia nəpīn nəha takukurən amasan pam rəmwhen ia Kumwesən rukurən amasan pam iou nəha təkwtəkwuni. ¹³ ✠Nənə təkwtəkwuni noien mirəhar i kahar hamarərer: noien səvəi nahatətəien, noien səvəi neitenhiien nəri amasan mə truvehe, mine noien səvəi nokeikeiien. Mətə noien sə ramasan pik anan ia nīrəhar in i noien səvəi nokeikeiien.

14

Nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe mine nəgkariien əpə me

¹ ✠Pwəh nokeikeiien nəri hiamousari tukwe ia nīmīruien səkimiaha. Niskaiien me səməme Nənimwin Ikinan rauvei pehe, ramasan mə rerimiaha tramevən ia nīrəha, mətə sə ramasan pik anan rerimiaha tramevən irə in i nīni irapwien nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe. ² Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə raməgkari ia nəgkariien əpə riti, in rīpkəgkari mhə m nərmama, mətə raməgkari m Kumwesən. Pərhien iərmama riti riwən sə rukurən nəgkariien sə in rani, mətə ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan, in rani irapw nəgkariien me nēpwin nīpwrən rərkwafə. ³ Mətə iərmama sə ramini irapw nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, in raməgkari m nərmama, nənə mauvrhəkin irəha, mamərpwi əknekīn irəha, mauvehi utə nətərigien səvənraha. ⁴ Iərmama sə raməgkari ia nəgkariien əpə riti, in ramasitu atukw a irə. Mətə iərmama sə rani irapw nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu ia nakalasia me. ⁵ ✠Iakokeikei mə kimiaha pam anan tihəgkari ia nəgkariien əpə me, mətə ramasan pik mə tihəni irapw nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe. Iərmama sə rani irapw nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu pik ia nakalasia me məpi raka iərmama sə raməgkari ia nəgkariien əpə me. Mətə nīpərhienien trīni mīnuə iərmama riti rīni irapw nīpwrāi nəgkariien əpə nəha, noien nəha trasitu mwi ia nakalasia me.

⁶ Piak me, trīni mīnuə iakuvehe mətōni kimiaha, nənə maməgkari m kimiaha ia nəgkariien əpə me iamīnha irə, takəfo masitu ia kimiaha? Hīəukurən mə takaməkeikei muvehe mīni pui pehe nari vi riti m kimiaha, uə nukurənien riti, uə nəgkariien riti Kumwesən ruvei pehe, uə nahatənien riti. Mə rekəm, ko iapkasitu anan mhə ia kimiaha. ⁷ Rerimiaha tramrhi ro narimnari me i həpkimīru mhə mətə rerīnraha fwe ikin rəmwhen ia tərhe nau uə kitar. Trīni mīnuə rerīnraha rīpkatukwatukw mhə, nənə iərmama riti trəfo mukurən nəfe nīpu kamhani? ⁸ Uə kisipw i kaməse ti nəsuəpwirīien nərmama ti naruagənien trīni mīnuə rerīn rəpwəh nasək amasanien mō nukurənien i m nərmama, nənə sin trəpnəpenə ti naruagənien? ⁹ Rəmwhen a ia kimiaha. Trīni mīnuə hiaməgkari ia nəgkariien sə nərmama hərəirei, tuhəfo mhəukurən nīpwrāi nəgkariien sə hiaməni? Kimiaha hiaməgkari a m kwənmahan, nərmama həpkukurən mhə nīpwrən. ¹⁰ Pərhien, nəgkariien me rīpik ia təkure tīprənə i, nənə irəha pam nīpwrānraha fwe ikin. ¹¹ Mətə trīni mīnuə iapukurən mhə nīpwrāi nəgkariien sə iərmama riti rani pehe tukwe iou, iou iəpwispwis tukwe in, nənə in iəpwispwis tukw iou. ¹² Rəmwhen a ia kimiaha. Rerimiaha ramevən pik ia niskaiien me səməme Nənimwin Ikinan rauvei pehe, nənə ro pen tihousari mə tihəuvrhəkin nakalasia me ia niskaiien me səməme tuhasitu pik ia nīrəha.

¹³ Ro iamīnhi irə iərmama sə raməgkari ia nəgkariien əpə riti, in traməkeikei məfwaki mərəs niskaiien ti nīni irapwien nīpwrən. ¹⁴ Trīni mīnuə iakaməfwaki mani irapw nəgkariien əpə me, nənīmwik fwe imwə raməfwaki, mətə ia nətərigien səiou iapukurən mhə nīpwrāi nəgkariien me i iakani. ¹⁵ ✠Ro iamīnhi takəfo irə? Takəfwaki ia nənīmwin, məfwaki mwi ia nətərigien səiou. Takani nīpu ia nənīmwin, mənī mwi nīpu ia nətərigien səiou. ¹⁶ Mə rekəm, trīni mīnuə ikəfwaki ia nənīmwin ia nəgkariien əpə məgnəgīni Kumwesən, iərmama auər a riti ia kwopun nəha, in trəfo mīni “Ouəh” ia nəfwakiien səim? Rəknekīn ti nəri nə mə in rīreirei nəri ikani. ¹⁷ Nīpərhienien nəfwakiien səim

✠ 13:13: 1Tes 1:3, 1Jon 4:16 ✠ 14:1: 1Kor 12:31, 1Kor 14:39 ✠ 14:5: Nam 11:29 ✠ 14:15: Efes 5:19

səvəi niniien tanak m Kumwesən ramasan piak, mətə ko ripkasitu anan mhə ia iərmama nəha.

¹⁸ Iakani tanak m Kumwesən mə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me məpi raka kimiaha pam. ¹⁹ Mətə ia nousəsımwinien səvəi nakalasia me, trini minuə iakahatən nərmama ia kwopi nəgkiariien me krirum a səməme həukurən ramasan məpi raka mə iakini kwopi nəgkiariien me ten-taosen ia nəgkiariien əpə sə həreirei.

²⁰ ☆Piak me, rərəha mə tihəmwhen ia nəkwərhakwərha ia nətərigien səkimiaha. Ramasan mə tihəreirei noien ərəha rəmwhen ia nəkwərhakwərha me, mətə ia nətərigien səkimiaha tihaməkeikei mhəmwhen ia nərmama həuvəpwinari raka. ²¹ Kimərai pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvəi Loa rani mə,

“Iou takəgkiari m nərmama me i.

Nəgkiariien səiou trier ia nərmama səməme kamhəni nəgkiariien əpə me,
mier mwi ia tərhui iəpwispwis me.

Nəri auər a mə takəgkiari minraha iamini irə,

mətə irəha tuhəpkətərig mhə iou.

Iou Iərimənu iakani iamini irə.”

²² Ro iamini irə sətoni mə niskaiien ti niniien nəgkiariien əpə me ro nimtətien riti ramevən ti nərmama səməme həpkini mhə nipərhiienien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmama səməme haməni nipərhiienien irə. Mətə niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe ro nimtətien riti ramevən ti nərmama səməme haməni nipərhiienien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmama səməme həpkini mhə nipərhiienien irə. ²³ ☆Ro iamini irə, trini minuə nərmama iruə me uə səməme həpkini mhə nipərhiienien ia Kristo həuvnimwə pehe ia kwopun kimiaha nakalasia me hiamousəsımwin ikin, nənə mhətoni kimiaha pam hiaməgkiari ia nəgkiariien əpə me, rəfo? Irəha tuhəni mə kimiaha hiamarməri. ²⁴ ☆Mətə trini minuə kimiaha pam hiaməni irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, nənə iərmama riti sə ripkini mhə nipərhiienien ia Kristo uə iərmama iruə riti ruvnimwə pehe, nəgkiariien səkimiaha pam tro in rukurən mə in iərmama riti sə ramo noien ərəha, nənə in trəkiri noien səvənhi.

²⁵ ☆Nəgkiariien me nəha səkimiaha trini pui nətərigien səvənhi in ramərkwafə irə fwe ia rerin, nənə ro iaminha irə iərmama nəha treiwaiu nənimen trirəpi tīprənə, in truvei pen nisaiien səvənhi m Kumwesən, mani irapw mə Kumwesən ramarə pərhiien tukumiaha.

Tihousəsımwin kimiaha me ti nəfwakiiien, mhəfwaki, mhesi pen suatuk tukwe

²⁶ ☆Ro iamini irə, piak me, rəfo? Nəpin hiamousəsımwin kimiaha me ti nəfwakiiien, kimiaha kuatia kuatia, riti rəni nīpu, riti ramahatən, riti rani irapw nari riti Kumwesən rino pui pen min, riti raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, riti mwi rani irapw nīpwrai nəgkiariien nəha. Tihaməkeikei mho narimnari me nəha mhasitu ia kimiaha me irə.

²⁷ Trini minuə nərmama me nepwin haməgkiari ia nəgkiariien əpə me, ramasan mə iərmama kəru a uə kahar həgkiari. Nəpin iərmama riti rəgkiari, in əpa rəgkiari meste ro sampam, kurirə riti rəgkiari. Nənə iərmama riti traməkeikei mini irapw nīpwrai nəgkiariien me nəha. ²⁸ Mətə trini minuə iərmama riwən ti nini irapwien nīpwrai nəgkiariien me nəha, iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə, in trəpwəh nəgkiari asorriien ia nəmri nakalasia me, in trəgkiari afafa a pwəh irau əpa Kumwesən krouregi.

²⁹ ☆Nərmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, ramasan mə kəru a uə kahar həgkiari, nənə nərmama nepwin həkiri amasan nəgkiariien sə haməni. ³⁰ Mətə trini minuə iərmama riti sə raməkure kimiaha min riregi mə Kumwesən ro pui nəgkiariien riti min, nənə iərmama sə raməgkiari trəpwəh nəgkiariien. ³¹ Ro iamini irə, kimiaha pam hiəukurən nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, riti rukupwən məgkiari raka nənə riti. Tiho iaminha irə mə nərmama me pam tuhəuvehi nukurəniien, nənə trasitu ia nərmama me

☆ 14:20: Efes 4:14, Fil 3:15 ☆ 14:23: Wok Me 2:13 ☆ 14:24: Jon 16:8 ☆ 14:25: Aes 45:14, Sek 8:23, Jon 4:19

☆ 14:26: 1Kor 12:8-10, Efes 4:12 ☆ 14:29: Wok Me 17:11, 1Tes 5:21

pam. ³² Kimiaha hiøukuræn. Nørmama sømøme kamhøuvehi niskaiien ti nini irapwien nægkariien sø Kumwesæn rauvei pehe, irøha hamørimønu atukw a ia nønimwinraha me, mhøukuræn nægkariien, mhøukuræn mwi nafafaien. ³³ Iakani iaminihi irø ti næri næ mø Kumwesæn ripko mhø in Kumwesæn søvøi noien nireireiien ia nari, mætø in Kumwesæn søvøi næmøriuuen.

Rømwhen ia nakalasia me pam, næpin kamhøusøsimwin irøha me, ³⁴ ✧nøpran tuhøpwøh nægkariien ia nousøsimwinien me nøha. Røpwøh natukwatukwien mø tuhøgkari, mætø tuhamøkeikei mheiwaiu mho nisaiien rømwhen Loa søvøi Moses rani. ³⁵ Trini minuø høkeikei mø tuhøukuræn nari riti, tuhamøkeikei mhøres ti søvønraha me nærman fwe ia rukwønu. Iakani iaminihi irø ti næri næ mø ro naurisien mø pran trøgkari ia nousøsimwinien søvøi nakalasia me.

³⁶ Røfo? Rerømiaha rørihi mø nægkariien søvøi Kumwesæn rimøkupwøh ia kimiaha muvehe? Uø rerømiaha rørihi mø nægkariien søvøi Kumwesæn rimøuvehe a tukumiaha?

³⁷ ✧Trini minuø kimiaha riti rerin rørihi mø in profet riti, uø Nønimwin Ikinan rimøuvei pen niskaiien riti min, ramasan. Mætø in tramøkeikei mukuræn mø nægkariien i iakamrai m kimiaha in nøkwai Iørimønu søkitaha. ³⁸ Trini minuø røpwøh niniien nøpørhienien ia nægkariien i, tukøpwøh mwi niniien nøpørhienien ia nægkariien søvøhi.

³⁹ Ro iaminihi irø, piak me, niskaiien sø tihøkeikei pik, in i nini irapwien nægkariien sø Kumwesæn rauvei pehe. Mætø tihøpwøh niniseien niskaiien i sø nærmama hamøgkari ia nægkariien øpø me. ⁴⁰ ✧Nørimnari me pam sømøme hiamø, tihamøkeikei mho ia noien sø ratukwatukw mhøsi pen suatuk tukwe.

15

Kristo rinøtui mwi ia nemhøien søvøhi

¹ Piak me, iakøkeikei mø tako kimiaha hiøukuræn nægkariien amasan sø iakinøvisau irø m kimiaha fwe kupwøh. Nægkariien amasan i kimiaha hiøuvøni raka nøpørhienien irø mamhører irø. ² Trini minuø hiamøkwøtmhiri øknekin nægkariien amasan i iakinøvisau raka m kimiaha, Kumwesæn truvehimiru kimiaha irø. Mætø trini minuø hiaraka ia nægkariien amasan i, nønø hiøuvøni auø a nøpørhienien irø.

³ ✧Nørimnari me sømøme iakimøregi, iou iakuvøni raka tukumiaha. Iakimøni mø næri sø tihamøkeikei mhøkupwøh mhøukuræn in i mø Kristo rimamhø ti noien ørøha me søkitaha ramesi pen nægkariien me kimørai pen ia Nøkukuø Ikinan. ⁴ ✧Kimønøimwi nønø røtui mwi ia nemhøien søvøhi ia næpin sø ro kahar irø ramesi pen nægkariien me kimørai pen ia Nøkukuø Ikinan. ⁵ ✧Nønø in rimøkupwøh mier irapw ti Pita, marø mier irapw mwi ti nærmama søvøhi twelef. ⁶ Kurirø irø in rier irapw mwi ti piøvtaha me høpik høpi raka faef hantret ia næpin kuatia a. Irøha høpik hamømiru ihi, mætø nepwin høuvamhø raka. ⁷ ✧Nøpin in rier irapw raka ti nirøha, marø mier irapw mwi ti Jemes, nønø mier irapw mwi ti aposol me pam. ⁸ ✧Kurirø ia nirøha pam, in rier irapw mwi tukw iou, mætø iou iakømwhen ia iøkunøuihi ømtømetø riti ripkøtui mhø ia næpin atukwatukw søvøhi.

⁹ ✧Iakani iaminihi irø ti næri næ mø iou inhøripw anan ia aposol me pam, nønø iakøpwøh næmwhenien mø nærmama tuhøkwein iou mø iou aposol riti, ti næri næ mø iakinømetø nakalasia me søvøi Kumwesæn fwe kupwøh. ¹⁰ ✧Mætø Kumwesæn rinasitu ia nirak ia namaøanien søvøhi, mø iakuvehe mø iaminihi irø nøha tøkwtøkwuni. Nønø namaøanien søvøhi sø rino miou røpwøh nuvehe øpnøpenien, mætø rukø kwønkwan. Nøpørhienien, iakino wok møpi raka aposol me pam, mætø ripko mhø ia niskaiien atukw søiou, mætø ia namaøanien sø Kumwesæn rauvei pehe miou. ¹¹ Ro iaminihi irø næri auø a mø iou iakani irapw nægkariien amasan i m kimiaha, uø irøha hamøni irapw m kimiaha, mætø

✧ 14:34: 1Kor 11:3, 1Tim 2:12, Taet 2:5 ✧ 14:37: 1Jon 4:6 ✧ 14:40: Kol 2:5 ✧ 15:3: Aes 53:8-9 ✧ 15:4: Mat 12:40, Wok Me 2:24-32 ✧ 15:5: Luk 24:34, Mat 28:16-17 ✧ 15:7: Luk 24:50 ✧ 15:8: Wok Me 9:3-6, 1Kor 9:1 ✧ 15:9: Efes 3:8, 1Tim 1:15 ✧ 15:10: Wok Me 8:3, 2Kor 6:1, 2Kor 11:5,23

nægkiariien kuation a i sækimaha pam iahamæni irapw tukumiaha nænæ hiæuvæni raka nîpærhienien iræ.

Nærmama sëmæme hæuvamhæ tuhætui mwi ia nemhæien

¹² Kimiaha hiæukuræn mæ ia nægkiariien sækimaha, kimaha iahamæni irapw mæ Kristo rinætui mwi ia nemhæien. Mæ iahamævisau iamînha iræ, ræfo kimiaha nepwîn hiamæni mæ nærmama sëmæme hæuvamhæ ko hæpkætui mhæ mwi? ¹³ Trini minuæ nærmama sëmæme hæuvamhæ ko hæpkætui mhæ mwi, nænæ ko Kristo mwi ræpwæh nætuiien ia nemhæien. ¹⁴ Nænæ trini minuæ Kristo ræpwæh nætuiien ia nemhæien, wok i sækimaha sæ iahamæni irapw nægkiariien amasan ro næri auer a iræ ræmwhen a mwi ia nahatætæien sækimiaha. ¹⁵ ✨Nari riti mwi, trini minuæ Kristo ræpwæh nætuiien ia nemhæien, kimaha iahæneikuæ ia Kumwesæn, ti næri næ mæ iahamæni irapw mæ Kumwesæn rino Kristo rætui mwi ia nemhæien. Trini minuæ nægkiariien næha ro nîpærhienien mæ nærmama sëmæme hæuvamhæ ko hæpkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ Kumwesæn ko ræpwæh noien mwi Kristo rætui ia nemhæien. ¹⁶ Trini minuæ nærmama sëmæme hæuvamhæ raka ko hæpkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ ko Kristo rîpkætui mhæ mwi ia nemhæien. ¹⁷ Trini minuæ Kristo rîpkætui mhæ mwi ia nemhæien, nænæ nahatætæien sækimiaha nîpwræn riwæn, kimiaha hiamaræ ihi ia noien æræha me sækimiaha. ¹⁸ Nænæ trini minuæ nægkiariien næha ro nîpærhienien, nærmama sëmæme hamæni nîpærhienien ia Kristo fwe kupwæn hæuvamhæ raka, iræha hæuvæiwæn ko hæpkætui mhæ mwi. ¹⁹ Kitaha samæmri pen æknekîn nætærigien sækitaha ia Kristo, mætæ mæ noien næha sævæi nîmiruien a i sævæi tîprænæ, ræræha anan tukutaha mæpi raka nærmama me nepwîn.

²⁰ ✨Mætæ nægkiariien sæ ro nîpærhienien ro iamînhi iræ. Kristo rinætui mwi ia nemhæien sævænhi. In rukupwæn mætui mwi ræmwhen ia nukwai nei kukupwæn kesi. Nærmama sëmæme hæuvamhæ raka iræha tuhætui mwi ia nemhæien kuriræ. ²¹ ✨Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ nemhæien rimæuvehe ia iærmama riti, nænæ ia suatuk kuation a, nætuiien mwi ia nemhæien rimæuvehe ia iærmama riti. ²² Nærmama me pam tuhemhæ ti næri næ mæ hamæuku pen ia Atam. Ia noien a mwi næha, nærmama me pam sëmæme hamæuvehe mho kuation iræha Kristo tuhætui mwi ia nemhæien. ²³ ✨Mætæ iræha næha tuhætui mwi ia næpîn atukwatukw sævænraha. Kristo in rimækupwæn mætui mwi. Næpîn in truvehe mwi iræ, nærmama me sævænhi tuhætui mwi. ²⁴ Nænæ næpîn sampam truvehe, Kristo trouraha nænîmwîn me pam sëmæme kamhæuvehi nærimænuien mine nasoriiien. In trouraha niskaiien me pam. Kuriræ iræ in raraka ia nitætæ sæ in ramærimænu iræ revæn ia rægi Tata Kumwesæn. ²⁵ ✨Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ Kristo tramækeikei mamærimænu meste Kumwesæn træmri narimnari me pam sëmæme in ramæmwæki iræha kamharæ inhæripw ia tîpage nisui Kristo mi. ²⁶ ✨Sæ trouraha sampam ia niræha nemhæien. Nænæ nemhæien triwæn mwi. ²⁷ ✨Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ Nækukuæ Ikinan rani mæ, “Kumwesæn rinæmri narimnari me pam kamharæ inhæripw ia tîpage nisun mi.” Mætæ ro nukurænien i mæ nægkiariien næha sæ rani mæ “narimnari me pam,” kîpkævsini pen mhæ Kumwesæn ia narimnari me næha. In rinæmri pen narimnari me næha kamharæ inhæripw ia tîpage nisui Kristo mi. ²⁸ Narimnari me pam tuheiwaiu Kristo trærimænu ia niræha. Iræha pam tuheiwaiu raka, nænæ Tini Kumwesæn truvehi irapw atukw a in, meiwaiu maræ tegin nærimænuien sævæi Tata sævænhi sæ rinæmri irapw narimnari me pam ia tîpage nisun mi. Ro iamînhi iræ mine Kumwesæn trærimænu ia narimnari me pam.

²⁹ Ræfo ia nærmama sëmæme kamo paptæes ia niræha ti nærmama sëmæme hæuvamhæ raka? Trini minuæ nærmama sëmæme hæuvamhæ raka tuhæpkætui mhæ mwi ia næpîn riti, nænæ ræfo kamo paptæes ia nærmama ti niræha? ³⁰ ✨Ræmwhen a ia kimaha. Ræfo iahamæuvehi pekîn næpîn sikai me ia nîmiruien sækimaha ia næpîn me pam? ³¹ Iakani kwæsuahi piak me mæ næpîn rîpik nærmama hamæmwur mæ tuhousi æpune iou! Rerik ragien pik tukumiaha ti næri næ mæ hiæmæuvehe mho kuation kimiaha Iesu Kristo Iærimænu

✨ 15:15: Wok Me 1:22, 4:33, Wok Me 5:32 ✨ 15:20: Kol 1:18 ✨ 15:21: Rom 5:12,18 ✨ 15:23: 1Tes 4:16, Rev 20:5 ✨ 15:25: Mat 22:44 ✨ 15:26: Rev 20:14, 21:4 ✨ 15:27: Sam 8:6 ✨ 15:30: Rom 8:36

sakitaha. Nənə mo pen nægkiariien i iakani ro nīpərhiienien. ³² ✧ Ia kwopun i Efesas, rəmwhen mə iakaruagən kimaha nəri əprmin me. Mətə rəfo? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, iakinaruagən ti nəfe? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, ramanan mə tihesi pen a nægkiariien i sə rani mə,

“Pwəh sani nari mhənimwi,
ti nəri nə mə trakwakwi semhə.”

³³ Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nægkiariien i kamini ro nīpərhiienien. “Nəpin nərmama səvənraha noien ramanan havən pəri irəha nərmama səməme noien səvənraha rərəha, səməme noien səvənraha rərəha houraha noien amasan səvənraha.” ³⁴ ✧ Hərərīg pehe mwi mhəuvehi atukwatukw nətərigien səkimiaha sə ratukwatukw, nənə mharaka ia noien ərəha me. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha nepwīn hiamreirei ihi Kumwesən, nənə ro naurisien asori m kimiaha.

Nərmama tuhətui mwi ia nemhəien mətə nīpwrānraha trəfo irə?

³⁵ ✧ Mətə iərmama riti trəres nəsien i mə, “Nərmama səməme həuvamhə tuhəfo mhətui mwi? Nīpwrānraha trəfo irə?” ³⁶ Ik iərmama ikreirei nari, nuni nari sə ikəpwei traməkeikei memhə kurirə ruverə mutə. ³⁷ Nənə nəri sə ikəpwei ropə ia nīpwrān sə trutə. Sə ikəpwei in nə nuni nari, rosi nuni wit uə nuni nari riti mwi. ³⁸ ✧ Mətə Kumwesən rauvei pen nīpwrān rəmwhen sə in rokeikei. Nənə nuni nari me kuatia kuatia, in rauvei pen nīpwrānraha me. ³⁹ Rəmwhen a mwi nusai nari rəpwəh nəmnəmwhenien, mətə nusai nari səpəmsəpə. Nusai iərmama ropə ia səi nərīmīru me, uə menu me, uə nəmu me. ⁴⁰ Narimnari me ia nīmagouagou ho nīpwrānraha. Rəmwhen a mwi narimnari me ia təkure tīprənə i ho nīpwrānraha. Mətə narimnari me nəha kamətə fwe ia nīmagouagou kamhəser ropə ia nīpwrāi narimnari me nəha kamətə ia təkure tīprənə. ⁴¹ Nukuraanien səvəi meri ropə ia nukuraanien səvəi məkwə mine nəhiarpwien səvəi kəməhau me. Nəhiarpwien səvəi kəməhau me nepwīn hopə ia səvəi nepwīn mwi.

⁴² Tro mwi iamīnhi irə ia nəpin nəha nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi. Iərmama sə kimənīmwi nīpwrān trimərīr, mətə nəpin in trətui mwi nīpwrān tīpkīmərīr mhə mwi. ⁴³ ✧ Iərmama sə kimənīmwi nīpwrān rīpkamasan mhə, mətə nəpin in trətui mwi nīpwrān tramasan. Iərmama sə kimənīmwi nīpwrān nīskaiien səvənhi riwən, mətə nəpin in trətui mwi nīpwrān trīskai. ⁴⁴ Nəpin kimənīmwi iərmama nīpwrān ro nusan, mətə nəpin in trətui mwi nīpwrān tro nənimwīn.

Trini minuə nīpwrāi iərmama sə ro nusan, nənə nīpwrāi iərmama sə ro nənimwīn in mwi fwe ikin. ⁴⁵ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimərāi pen nægkiariien i ia Nəkukuə lkinan rani mə, “Iərmama sə rīməkupwən, Atam, in rīməuvehe iərmama riti sə ramīru.” Atam sampam, in i Kristo, rīməuvehe mo in nənimwīn i rauvei pehe nīmīruien. ⁴⁶ Mətə rīpko mhə nīpwrātaha i sə ro nənimwīn trukupwən, mətə nīpwrātaha sə ro nusan, nənə kurirə irə nīpwrātaha sə ro nənimwīn. ⁴⁷ ✧ Iərmama sə rīməkupwən in səvəi tīprənə i. Kumwesən rino in ia tīprənə. Mətə iərmama sə rīməkurirə rīməuku pen ia neiai. ⁴⁸ Nərmama me pam səvəi tīprənə, nīpwrānraha rəmwhen ia nīpwrāi iərmama nəha Kumwesən rino ia tīprənə. Nərmama səməme tuhəuvən ia neiai, nīpwrānraha trəmwhen ia nīpwrāi iərmama sə rīməuku pen ia neiai. ⁴⁹ Təkwtəkwuni kitaha səmwhen ia iərmama nəha sə Kumwesən rino ia tīprənə. Ia noien a mwi nəha kitaha tsəmwhen a mwi ia iərmama nəha sə rīməuku pen fwe ia neiai muvehe.

⁵⁰ ✧ Iakani irəpw tukumiaha, piak me, nīpwrāi iərmama sə ro nusan mo niten ko rīpkuvnimwə mhə ia nītətə sə Kumwesən ramərīmənu irə. Rəmwhen a mwi nəri mərīr ko rīpkuvehi mhə nəri sə ramarə rerin. ⁵¹⁻⁵² ✧ Həregi ro. Nægkiariien i iakani pehe tukumiaha i nəha təkwtəkwuni in nægkiariien riti sə rīnamərkwafə fwe kupwən. Rīpko mhə kitaha pam tsemhə, mətə nəpin kisīpw sampam trasək kitaha pam tsəuvehe

✧ 15:32: 2Kor 4:10-11, Luk 12:19-20 ✧ 15:34: Rom 13:11, Wok Me 26:8, 1Kor 6:5 ✧ 15:35: Jon 12:24 ✧ 15:38: Jen 1:11 ✧ 15:43: Fil 3:20-21 ✧ 15:45: Jen 2:7, Jon 6:63, 2Kor 3:6,17 ✧ 15:47: Jen 2:7 ✧ 15:50: 1Kor 6:13 ✧ 15:51-52: Mat 24:31, 1Tes 4:15-17

mhərməvi. Kurirə iərmama riti rapri m kuation ia nənimen, mətə nəri nəha rino sampam akwauakw a. Nəpin kisipw sampam trasək, nənə nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi mhəpwəh mwi nemhəien, nənə kitaha tsəuvehe mhərməvi. ⁵³ ✧ Nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mhə. Nipwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. ⁵⁴ ✧ Nipərhienien, nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mhə. Nipwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. Nəpin nəri nəha truvehe mo sampam, nənə nəgkariien sə kimərari pen ia Nəkukuə Ikinan ruvehe mo nipərhienien, rani mə, “Nemhəien ruvəiwən. Kuvəuvehi irapw in ia naruəgien.”

⁵⁵ “Eh, nemhəien, tikəfo masori ia kimaha?”

Eh, nemhəien, tikəfo mo nəmisəien m kimaha?”

⁵⁶ ✧ Nəri sə nemhəien rauvehi niskaiien səvənhi irə ti noien nəmisəien m iərmama in nə noien ərəha, nənə nəri sə noien ərəha rauvehi niskaiien səvənhi irə in nə Loa. ⁵⁷ Mətə pwəh səni tanak m Kumwesən sə rauvei pehe m kitaha noien i saməuvehi raku pen ti Iərimənu səkitaha Iesu Kristo, noien sə ramo kitaha səskai mhəpi raka nemhəien.

⁵⁸ ✧ Ro pen piak keikei me, kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin, mhəpwəh nəsenien nari riti rikiukiu ia kimiaha. Nəpin me tihamo wok səvəi Iərimənu səkitaha ia rerimiahə pam, ti nəri nə mə hiəukurən mə wok səvəi Iərimənu səkitaha sə hiamo hiəpko auər a mhə.

16

Mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən

¹ ✧ Ia nikaren səvəi mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem, tihaməkeikei mho rəmwhen sə iakiməni pen ti nakalasia me fwe ia profens nəha Kalesia. ² Ia Sante me pam, kimiaha pam kuation kuation tihaməkeikei mhəmri karen mane me nepwin. Iərmama sə rauvehi mane asori trəmri karen ripik. Iərmama sə rauvehi mane ouihhi trəmri karen ouihhi a. Ro iaminhhi irə nəpin iakuvehe ko hiəpkəmwur mhə mwi mə tiho pam nəri nəha ia nəpin kuation. ³ Tihərui irapw kimiaha me nepwin mə tuhəuvehi mane mhəuvən. Nənə nəpin iakuvehe, iakrai nəkukuə minni irapw irəha ti nəkur Jerusalem nənə mərhi pen irəha həpeki mane mhəuvən fwe ikin. ⁴ Trini minuə iakətoni mə ramasan mə iou mwi takevən, nənə irəha tuhəkurirə iou.

Pol raməres narimnari me nepwin mə nəkur Korin tuhaməkeikei mho

⁵ ✧ Kurirə iakuvehe məti pehe kimiaha, takevən raka fwe profens nəha Masetonia, ti nəri nə mə takaməkeikei mukupwən mevən fwe Masetonia. ⁶ ✧ Rosi takarə kwopti kitaha m kimiaha mə rəfo sarə a meste nəpin səvəi nəkwieien tro sampam. Nənə hiəukurən nasituien ia nirak ia navənien səiou sə iakamevən pen me ikin. ⁷ ✧ Iapkeikei mhə mə takuvehe mətoni kimiaha nənə mier mwi, mətə iakokeikei mə takuvehe sarə kwopti trini minuə Iərimənu səkitaha rəsəni iou. ⁸ Mətə takarə a ia kwopun i ia Efesas meste nəpin səvəi Pentekos, ⁹ ✧ ti nəri nə mə Kumwesən rinəsevər ia suatuk tukw iou mə tako wok amasan sə trukuə kwənkwan ripik, nəri auər a mə nərmama həpik haməmwur mə tuhəsisəg iou ti noien wok.

¹⁰ ✧ Trini minuə Timoti ruvehe mətoni kimiaha, hio ramasan min, mhəuvei pen nisaiien min, ti nəri nə mə in ramo wok səvəi Iərimənu səkitaha rəmwhen a ia nirak. ¹¹ ✧ Rərəha mə tihamətoni in rəmwhen mə in iərmama auər a riti. Mətə tihaməkeikei mhasitu irə ia navənien səvənhi nəpin in rirərig muvehe mətoni iou. Iou iakameitenhi piəvtaha me irəha Timoti mə tuhəuvehe mhətoni iou.

✧ 15:53: 2Kor 5:4 ✧ 15:54: Aes 25:8 ✧ 15:56: Rom 6:14, 7:13 ✧ 15:58: 2Kron 15:7, Rev 14:13 ✧ 16:1: Rom 15:25-26, 2Kor 8:1-9, Kal 2:10 ✧ 16:5: Wok Me 19:21 ✧ 16:6: Rom 15:24, Taet 3:12 ✧ 16:7: Wok Me 18:21 ✧ 16:9: Wok Me 19:8-10, 2Kor 2:12, Kol 4:3, Rev 3:8 ✧ 16:10: 1Kor 4:17 ✧ 16:11: 1Tim 4:12

¹² ✧ Ia nikaren sāvai piāvtaha Apolos, iakimāni pen tukwe in mā in tramākeikei mukurirā piāvtaha me muvehe mātoni kimiaha. Mātā in rāpwāh nokeikeiien mā truvehe nāha tākwātākwuni, mātā in truvehe ia nāpin sē ratukwatukw tukwe.

¹³ ✧ Hētui mhāpwāh napriien, nānā mhārer āknekin ia nahatātāien sākimiaha, mhāpwāh nehekirien, mho mā hiāskai. ¹⁴ Narimnari me pam sāmāme hiamō, tiho ia nokeikeiien.

¹⁵ ✧ Kimiaha hiāukurān mā Stefanas mīne nārmama ia nākwai nimwā sāvānhi, irāha hamākupwān mhāni nīpārhiien ia Iesu fwe profens nāha Akāea, nānā irāha hāmwur pik ti nasitūien ia nārmama me sāvai Kumwesān. Piak me, iakuā takini pehe tukumiaha i mā ¹⁶ ✧ tihāuvei pen nisaiien m nārmama sē ro me iamīnha irā, mīne nārmama me pam sāmāme kamhowok mamhāsese pāri irāha mīnraha. ¹⁷ Nāpin Stefanas, Fotunatas, mīne Akāekas harier pehe rerik ragien, ti nāri nā mā nari auēr a mā kimiaha hiāiwān, mātā nāpin iakātoni irāhar rāmwhen mā iakinātoni kimiaha. ¹⁸ ✧ Irāhar haro iou iakuvehi nāpwisien ia rerik rāmwhen irāhar haro mwi ia kimiaha. Nārmama me iamīnha irā, rāmasan mā tihāgnāgini irāha pwāh nārmama hātōni mhāukurān irāha.

Nāgkiariien sampam

¹⁹ ✧ Nakalasia me ia profens fwe Esia hamāni rāmasan tukumiaha. Akwila mīne Prisila krouokeikei pik mā trouni rāmasan tukumiaha ia nāghi Iārimānu sākītaha irāha nakalasia me sāmāme hāmōsāsīmwin irāha me ia nimwā sāvānrau. ²⁰ ✧ Piāvtaha me pam ia kwopun i hamāni rāmasan tukumiaha. Tihāni rāmasan tukumiaha me mhakei m kimiaha me ia nakeiien sē rāmher.

²¹ ✧ Iou Pol, iakamrai nāgkiariien i sāvai nīniien rāmasan tukumiaha, mamrai ia rāgik atukwatukw.

²² ✧ Trini minuā iārmama riti rāpwāh nokeikeiien Iārimānu sākītaha, pwāh Kumwesān rākwein ārāha irā. Iārimānu sākītaha, uvehe rā!

²³ Pwāh nāmasanien sāvai Iesu Iārimānu sākītaha ramarā tukumiaha.

²⁴ Pwāh nokeikeiien sēiou ramarā tukumiaha pam sāmāme hiāuvāuvehe mhāno kuatia kimiaha Iesu Kristo. Ouāh, pwāh ro iamīnhi.

✧ 16:12: 1Kor 1:12, 3:6 ✧ 16:13: Sam 31:24, Efes 6:10 ✧ 16:15: Rom 16:5, 1Kor 1:16 ✧ 16:16: 1Tes 5:12 ✧ 16:18: Fil 2:29 ✧ 16:19: 2Tim 1:15, Wok Me 18:2,18,26, Rom 16:5 ✧ 16:20: Rom 16:16, 2Kor 13:12 ✧ 16:21: Kol 4:18, 2Tes 3:17 ✧ 16:22: Kal 1:8-9

Seken Korin

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol rımərai nəkukuə i kani mə Seken Korin. In ruvərai raka Fas Korin məkwə nepwin həukurau nənə in rırai mwi sə i mərhi pen i revən. Nakalasia me fwe Korin kamheitehieitehi ihi kusen səvənraha, mamho ihi noien ərəha me. Pol revən fwe Korin mətə rarə ouihi a ti nəri nə mə irəha həpkrərig mhə ia noien ərəha me səvənraha. Nənə nəkur əfwaki me nepwin həpkini mhə nıpərhiienien ia Pol mə in aposol pərhiien riti səvəi Kumwesən. Nəpın Pol rəpwəh irəha mevən fwe profens Masetonia, in rerin ragien pik nəpın Taetas ruvehi nəgkiariien amasan muvehe mə nakalasia me fwe Korin hənətə sas ia noien ərəha me səvənraha nənə mhərərıg ia noien ərəha me səvənraha. Nəpın Pol rıregi nəgkiariien nəha, in rırai nəkukuə sə ro kəru irə revən ti nəkur Korin. Ia nıpəri nəkukuə i sə rakupwən Pol rini pen ti nəkur Korin mə rerin ragien ti nəri nə mə irəha hənəpwəh noien ərəha me səvənraha mamho noien amasan sə Kumwesən rokeikei. Ia nıpəri nəkukuə sə rakurirə Pol raməgkiari atukw a ia in mine nərmama səməme kamhəmwəki in mamhəni ərəha in.

¹ ✨ Iou Pol. Iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən rıməni nəkwan mə tako, mine piəvtaha Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Korin, mine nərmama me pam səvəi Kumwesən fwe profens nəha Akaea.

² ✨ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha, mine Iesu Kristo İərimənu səkitaha, krouəriari pehe namasanien mine nəmərinuien m kimiaha.

Kumwesən sə in nukune noien səvəi nasituien

³ ✨ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi İərimənu səkitaha Iesu Kristo, in Tata sə in nukune napiien, nənə in Kumwesən sə in nukune noien səvəi nasituien me pam. ⁴ In ramasitu ia kimaha ia nəmisəien me pam səkimaha, mə kimaha iahəukurən nasituien ia nərmama ia nəmisəien me səpəmsəpə səməme irəha haməregi. Nənə kimaha tahasitu ia nırəha ia noien səvəi nasituien sə Kumwesən rino m kimaha. ⁵ ✨ Rəmwhen a ia nəmisəien sə Kristo rıməuvehi, nəmisəien nəha rauvehe pik mwi ia nımiruien səkimaha. Ia noien a mwi nəha, ti nəri nə mə kimaha iahəməuvehe mho kuatia kimaha Kristo, Kumwesən ramasitu pik ia kimaha, nənə noien nəha ramevən mwi ti nərmama nepwin. ⁶ ✨ Trini minuə kimaha iahəmregi nəmisəien, mətə in nə trasitu ia kimiaha muvehimiru kimiaha. Trini minuə Kumwesən rasitu ia kimaha ramo mə kimaha iahəukurən nasituien ia kimiaha. Nənə kwənkwai nasituien nəha raukuə ia nımiruien səkimiaha, nənə nəpın hiarə ia nəmisəien kuatia a tsarə irə trasitu ia kimiaha mə tihərer əknekın ia nəpın me. ⁷ Kimaha iahənəmri pen əknekın nətərigien səkimaha ia Kumwesən tukumiaha mə tihərer əknekın. Ro iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha pam samarə ia narəien kuatia a mə kimiaha tihəregi nəmisəien sə iahamarə irə, nənə ia noien a mwi nəha Kumwesən trasitu ia kimiaha rəmwhen ramasitu ia kimaha.

⁸ ✨ Piak me, kimaha iahokeikei mə tihəukurən amasan nəpın sikai sə iahənarə irə ia profens nəha Esia. Nəpın nəha riskai pik tukumaha, mo rerimaha rırhi mə ko iahəpkimiru mhə mamhəuvən. ⁹ Kimaha iahəmregi rəmwhen kınəkiri raka kimaha mə tahəmhə. Mətə narımnari me nəha haməuvehe mə kimaha tahəpwəh nətigiteien ia nıskaiien atukw səkimaha, mətə tahətigite ia Kumwesən sə ramo nərmama hēmhə hətui mwi. ¹⁰ ✨ Ia nəpın nəha ipaka kimaha iahəmhə, mətə in rıməuvehimiru kimaha. Nənə in trauvehimiru kimaha iamınhi irə mamevən. Iahənəmri pen əknekın nətərigien səkimaha irə mə in truvehimiru mwi kimaha. ¹¹ Mətə kimiaha tihəməkeikei mhasitu ia kimaha mhəfwaki tukumaha. Tiho iamınha irə mə nərmama həpik tuhəni tanak m

✨ 1:1: 1Kor 1:1 ✨ 1:2: 1Kor 1:3 ✨ 1:3: Efes 1:3, 1Tes 1:3, Rom 15:5 ✨ 1:5: Sam 34:19, Sam 94:19 ✨ 1:6: 2Kor 4:15 ✨ 1:8: Wok Me 19:23, 1Kor 15:32 ✨ 1:10: 2Tim 4:18

Kumwesən ti narimnari amasan me səməme in tro m kimaha ti nəri nə mə nərmama həpik hənəfwaki tukumaha.

Pol rərari ia nətərigien səvənhi mine nəfe tro

¹² ✧ Nari riti kimaha iahaməgkiari ərpwi irə. Kimaha iahamregi fwe ia rerimaha mə ro nīpərhienien. In i mə noien səkimaha ia təkure tīprənə iahəno m nərmama nepwīn, mhəno mwi m kimiaha rəpi raka, in noien sə raməmak irapw ia kwopun ukuraan. Iahaməni a nəgkiariien pərhien rəmwhen sə Kumwesən rokeikei. Iahəpkəgkiari mhə ia nukurənien səkimaha səvəi tīprənə, mətə iahaməgkiari ia namasanien səvəi Kumwesən.

¹³⁻¹⁴ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iahəpkrai mhə nəgkiariien riti sə riskai tukumiaha ti nəvsiniien, uə ti nukurənien nīpwrān. Təkwtəkwuni hiəuvəukurən nətərigien səkimaha kwopti, mətə iakokeikei pik mə nəpīn riti tihəukurən pam. Nənə ia noien nəha, nəpīn Iesu Iərimənu səkītaha truvehē mwi, kimiaha tihəgien tukumaha rəmwhen a mwi mə kimaha iahaməgien tukumiaha.

¹⁵⁻¹⁶ ✧ Ti nəri nə mə iakukurən mə hiaməgien tukumaha, nətərigien kupwən səiou mə takevən fwe profens nəha Masetonia, mukupwən muvehē mətōni kimiaha, nənə nəpīn takrərig takuvehē mwi mətōni kimiaha. Ro pen tihəuvehi namasanien m kəru, nənə kurirə irə tihasitu ia nirak ia suatuk səiou ti nevənien fwe ia tənə Jutia. ¹⁷ Mətə iakinəpwəh. Ro pen rosi rerimīaha rīrhi mə nəpīn iakamətərig mə tako iamīnha irə nətərigien səiou ramaiuaiu? Uə rosi iakəmwhen a ia nərmama nepwīn səvəi tīprənə kamhəni nəgkiariien mi nəha “Ouəh” mine “Rekəm” ia nəgkiariien kuatia a?

¹⁸ Kimiaha hiəukurən mə Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpīn me. Nənə kimaha mwi nəgkiariien səkimaha tukumiaha rīpko mhə “Ouəh” mine “Rekəm.”

¹⁹ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Tīni Kumwesən i Iesu Kristo sə iahamarəvisau irapw tukumiaha kimrahar Saelas mine Timoti, rīpko mhə “Ouəh” mine “Rekəm,” mətə ia Kristo, nəpīn me pam nəgkiariien səkimaha in nə “Ouəh.” ²⁰ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə promes me pam səvəi Kumwesən həuvehē mho nīpərhienien i ia Iesu Kristo. Kitaha səuvəuvehē mhəno kuatia kitaha min, ro pen səukurən niniiēn “Ouəh” ti nuvehi utəien nəghi Kumwesən. ²¹ Kumwesən a ramo kimaha iahamərer əknekīn ia Kristo kitaha m kimiaha. In rīmərfi kitaha, ²² ✧ məmri Nənimwīn səvənhi ia reritaha rahatən pen mə kitaha nərmama me səvənhi. Ti nəri nə mə Nənimwīn nəha ramarə ia reritaha, nənə, kitaha səukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narimnari amasan me səməme rīnəmri karen mə səkītaha.

²³ ✧ Təkwtəkwuni iakaməkwein Kumwesən mə triregi nəgkiariien i səiou. Trīni mīnuə iapkini mhə nīpərhienien, pwəh in rərpwīn noien ərəha səiou. Iou iakinəpkuvehē mhə fwe Korin ti nəri nə mə iapkokeikei mhə mə takīni nəgkiariien sikai riti tukumiaha.

²⁴ ✧ Kimaha iahəpwəh nokeikeiien mə tahərimənu ia nahatətəien səkimīaha, rekəm. Mətə taho wok kitaha m kimiaha ti nagienien səkimīaha, ti nəri nə mə hiənərer əknekīn raka ia nahatətəien səkimīaha.

2

¹ ✧ Ro pen iakuvəni raka ia rerik mə ko iapkuvehē mhə mwi mətōni kimiaha mo rerimīaha rəmisə. ² Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha a hiamo rerik raməgien, mətə trīni mīnuə iako rerimīaha rəmisə, nənə iərmama riti riwən sə tro rerik ragien. ³ Nənə iakīmərai nəkukuə nəha mə nəpīn iakuvehē mətōni kimiaha tapkregi mhə rerik rəmisə. Iakəpwəh nokeikeiien mə nərmama səməme tuhaməkeikei mho rerik ragien, tuho rerik rəmisə. Iou iakuvəukurən raka mə kitaha kuatia a, nənə nəpīn rerik ragien, kimiaha mwi rerimīaha tragien. ⁴ ✧ Ro pen nəpīn iakīmərai nəkukuə nəha m kimiaha rerik rəmisə pik tukumiaha, məkwpəpīr, nise nənimek raiu tukumiaha. Iapkraī mhə

✧ 1:12: Hip 13:18, 2Kor 2:17, 1Kor 1:17 ✧ 1:13-14: 2Kor 5:12, Fil 2:16 ✧ 1:15-16: 1Kor 16:5-6 ✧ 1:19: Wok Me 18:5 ✧ 1:20: Rev 3:14 ✧ 1:22: 1Jon 2:27, Efes 1:13-14, 2Kor 5:5, Rom 8:16-17 ✧ 1:23: Rom 1:9, 2Kor 11:31 ✧ 1:24: 1Tes 5:3 ✧ 2:1: 1Kor 4:21, 2Kor 12:21 ✧ 2:4: Wok Me 20:31

nækukuə nəha mə tro rerimiaha rəmisə, mətə iakimərai mə tihəukurən nokeikeien i səiou rasori tukumiaha.

Nakalasia me fwe Korin tuhaməkeikei mhenouenou noien ərəha sə iərmama nəha rino

⁵ ✨ Mətə iərmama nəha rino noien ərəha, in riṗko mhə rerik rəmisə, mətə rino mə kimiaha pam rerimiaha rəmisə kwopti. Iakani nəgkiariien i məpwəh nokeikeien mə triskai pik ti iərmama nəha, ⁶ ti nəri nə mə nərpwīnien nəha kimiaha hiəpik hiəno min ti noien ərəha səvənhi rinəmwhen raka. ⁷ Təkwətəkwuni nəha tihaməkeikei mhenouenou noien ərəha səvənhi nənə mhomasan rerin, mə rerin trəpwəh nəmisə pikien muvehi irapw nətərigien səvənhi. ⁸ Iakaməres kimiaha mə tiho pwəh in rukurən nokeikeien səkimiaha tukwe. ⁹ ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə in nə nəri iakimərai nækukuə nəha tukwe, mə takətoni ro kimiaha mə tiho nəkwak ia narimnari me pam uə rekəm. ¹⁰ Trini minuə hiənenouenou noien ərəha səvəi iərmama riti, iou mwi takenouenou irə. Trini minuə iərmama nəha rino nəri ərəha me nepwīn mə iou takaməkeikei menouenou noien səvənhi, mətə iou iakinouenou raka noien səvənhi ia nəmri Kristo ti nasituien ia kimiaha. ¹¹ ✨ Iakamo noien nəha kamo Setan rouraha kitaha ia neikuəien me səvənhi. Iakani iamīnhi ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka nətərigien me səvənhi səməme in ramesi pen.

Kumwesən ramo nərmama kambahəukurən Kristo ia aposol me səvənhi

¹² ✨ Nəṗin iakevən fwe ia taon nəha Troas mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, iakətoni mə Iərimənu səkitaha rinəsevər ia təṗinhə miou mə tako wok fwe ikin. ¹³ ✨ Mətə iakamətərig pik miṗkapwis mhə, ti nəri nə mə iapkətoni mhə piak Taetas ia kwopun nəha. Nənə iakəsəkīr minraha mier məvən fwe ia profens nəha Masetonia.

¹⁴ Mətə iakaməgnəgini Kumwesən ti nəri nə mə ia nəṗin me in ramiri kimaha ia Kristo, mamō kimaha iahəmwhen ia nərmama me i kambahəkurirə ia kig riti sə rinaruagən pam, mamrərig pen fwe imwəni. Ia nəṗin me Kumwesən ramo nukurənien ia Kristo rauku pen ia kimaha mamevən ia kwopun me. Nərmama kambahəregi nukurənien nəha rəmwhen ia nari riti kamregi nipekīn. ¹⁵ ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimaha iahəmwhen ia nimwəkmwəki nari nipekīn rapein amasan Kristo rauvani ti nəgnəginiiien Kumwesən nise napw irə ramevən ti nərmama səməme Kumwesən rauvehimīru irəha, mamevən mwi ti səməme kambahəvən mə tuhemhə. ¹⁶ ✨ Səməme kambahəvən mə tuhemhə həregi kimaha iahəmwhen ia nipekī nise napw nəha sə rauku pen ia nemhəien mamevən ti nemhəien. Səməme Kumwesən rauvehimīru irəha həregi kimaha iahəmwhen ia nise napw nəha sə rauku pen ia nimīruien mamevən ti nimīruien. Wok nəha wok asori. Sin rukurən noien? ¹⁷ ✨ Kimaha iahəṗkəmwhen mhə ia nərmama me nəha həṗik kambahəni irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən ti nuvehiiien a mane, rekəm. Mətə Kumwesən rinərhi pehe kimaha. Ia Kristo kimaha iahəmāni irapw nəgkiariien amasan səvənhi ia nəmri Kumwesən, nənə nəgkiariien səkimaha rauku pen a ia rerimaha sə ratukwatukw.

3

Nækukuə riti kimərai rani sas ia Pol mine in me nepwīn

¹ ✨ Rosi rerimiaha riṗhi mə iahənaməfiutə mwi kimaha ia nəmrimiaha, mətə riṗko mhə iamīnhi irə. Nəṗin nərmama pwisṗwis me həuvehe imwəmiaha, tuhaməkeikei mhəuvehi nækukuə riti kimiaha me nepwīn həmərāi ti nini irapwien irəha tukumiaha, ti nəri nə mə hiəreirei irəha. Nənə nəṗin həier mhəpwəh kimiaha, tuhaməkeikei mhəuvehi nækukuə səkimiaha ti noien kimiaha me nepwīn həukurən irəha. Kimiaha hiənuə tiho iamīnhi irə ia kimaha? Rekəm! ² ✨ Kimiaha atukwatukw hiəmwhen ia nækukuə səkimaha rani sas ia kimaha. Nækukuə nəha kimərai pen ia rerimaha, nərmama pam tuhəvsini mhəukurən. ³ ✨ Ro nukurənien i tukunraha hətoni mə Kristo əpa riṗmərāi nækukuə nəha,

✨ 2:5: 1Kor 5:1 ✨ 2:9: 2Kor 7:15, 10:6 ✨ 2:11: Luk 22:31 ✨ 2:12: Wok Me 14:27, 1Kor 16:9 ✨ 2:13: Wok Me 20:1 ✨ 2:15: 1Kor 1:18 ✨ 2:16: Luk 2:34, 2Kor 3:5-6 ✨ 2:17: 2Kor 1:12, 1Tes 4:11 ✨ 3:1: 2Kor 5:12, Wok Me 18:27, Rom 16:1 ✨ 3:2: 1Kor 9:2 ✨ 3:3: Eks 24:12, Jer 31:33, Esik 36:26-27

məmri pehe ia rəgimaha mə tahərhi pen i ramevən. In rīpkrai mhə nəkukuə nəha ia nəri kamrai nari irə, mətə rīmərari nəkukuə nəha ia Nənimwin i in səvəi Kumwesən sə ramiru. Nənə rīpkrai pen mhə ia kəruətərei sə rīpwīəpwīə, mətə rīmərari pen ia reri nərmama.

⁴ ✧ Kimaha iahəpkehekir mhə mə tahəni iamīnhi irə, ti nəri nə mə kimaha iahəuvəuvehe mhəno kuatia kimaha Kristo, nənə mamhahətətə əknekīn ia Kumwesən.

⁵ Kimaha iahəmwhen ti noien wok i, mətə ko iahəpkini mhə mə nari riti rauku pehe atukw a tukumaha. Kimaha iahəmwhen ti nəri nə mə Kumwesən ramasitu ia kimaha.

⁶ ✧ In rīno kimaha iahənəmwhen ti noien wok kimaha iotukwininari me səvəi nəgkiariien vi səvənhi sə in rīnərihi tərini əknekīn. Nəgkiariien vi nəha rīpkuku pen mhə ia Loa sə kimərari, mətə rīməuku pen ia Nənimwin səvəi Kumwesən. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Loa sə kimərari ramosi əpune iərmama, mətə Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe nimiruien.

Nəgkiariien vi kīnərihi tərini əknekīn ramser pik anan rīnəpi raka Loa

⁷ ✧ Fwe kupwən, nəpīn Loa sə kimərari pen ia kəruətərei kəru rīməuvehe vi a, rīməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən. Nukuraanien nəha rəhiəpwīn nənime Moses ramser pik. Nəkur Isrel ko həpkəti əter pen mhə ia nənime Moses, nəri auər a mə nukuraanien nəha ia nənimen rīnameiwaiu. Noien səvəi Loa nəha ramo mə iərmama remhə, mətə rīməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən. ⁸ ✧ Mə ro iamīnhi irə rəfo ia noien səvəi Nənimwin Ikinan? Tukətoni nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser pik məpi raka. ⁹ ✧ Nəgkiariien akuas səvəi Loa sə raməkiri nərmama mə tuhaməkeikei mhemhə kamətə nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser, mətə mə ro iamīnhi irə nəgkiariien vi kīnərihi tərini əknekīn sə ramo nərmama hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, tukətoni mwi nukuraanien səvəi Kumwesən irə ramser pik məpi raka.

¹⁰ ✧ Nipərhiēnien, nəgkiariien akuas səvəi Loa sə kamətoni nukuraanien səvəi Kumwesən irə, təkwtəkwuni nəha kəpwəh nətonien nukuraanien nəha irə, ti nəri nə mə nəgkiariien vi kīnərihi tərini əknekīn ramser pik anan rīnəpi raka Loa nəha. ¹¹ Nəgkiariien akuas səvəi Loa rīməuvehe irau nukuraanien səvəi Kumwesən, mətə triwən mwi rəmwhen ia nukuraanien sə rīməsər ia nəmri Moses. Mətə nəgkiariien vi Kumwesən rīnərihi tərini əknekīn trarə rerīn, mīsər pik məpi raka.

¹² Ti nəri nə mə kimaha iahəukurən amasan nəri nəha mə ro iamīnhi irə, ro pen kimaha iahamətīgase, ¹³ ✧ mhəpkəmwhen mhə ia Moses. In rīnəusəman nənimen ia tinari əgeigei mə nəkur Isrel tuhəpwəh nətonien mə nukuraanien sə raməhiəpwīn nənimen rīnamiwən. ¹⁴ ✧ Mətə nətərigien səvəi nəkur Isrel me nəha fwe kupwən kīnərəpīnhə i. Nənə meste pehe nəha ipwet mīne nəpīn irəha həvsini nəgkiariien akuas səvəi Loa, irəha həpkregi sas mhə nəfe rani, ti nəri nə mə nari riti raməpīnhə nətərigien səvənraha rəmwhen ia tinari əgeigei sə rīnəusəman nənime Moses. Mətə Kristo əpa rukurən nuvehi rakaiēn nəri nəha ia nətərigien səvəi iərmama nəpīn iərmama ruvehe mo kuatia irau mīn. ¹⁵ Ouəh meste pehe nəha ipwet mīne, nəpīn həvsini Loa səvəi Moses, nari riti raməsīsəg ia nətərigien səvənraha rəmwhen ia tinari əgeigei nəha sə rīnəusəman nənime Moses fwe kupwən. ¹⁶ ✧ Mətə trīni mīnuə iərmama riti ruvsini in muvehe ti Iərimənu səkitaha, tinari nəha trier raka. ¹⁷ ✧ Iərimənu nəha səkitaha in Nənimwin Ikinan. Nənə kwopun Nənimwin Ikinan ramarə ikin, in rafi nari ia nərmama. ¹⁸ ✧ Kitaha pam i səpkuvegi mhə nəmritaha rəmwhen ia Moses, mətə nəmritaha ramser kamətə nukuraanien səvəi Iərimənu ia kitaha. Ia nəpīn me in rauvsini nimiruien səkitaha mə tsəuvehe mhəmwhen irə sarə ia nukuraanien riti mharə mhəuvən mwi ia riti. Noien i rauku pen ti Iərimənu səkitaha in nə Nənimwin Ikinan.

4

Kumwesən ruvei pen wok m aposol me

✧ 3:4: 2Kor 2:16 ✧ 3:6: Jer 31:31, 1Kor 11:25, Jon 6:63, Rom 7:6 ✧ 3:7: Eks 34:30 ✧ 3:8: Kal 3:2,5 ✧ 3:9: Dut 27:26, Rom 1:17, 3:21 ✧ 3:10: Eks 34:29 ✧ 3:13: Eks 34:33-35 ✧ 3:14: Rom 11:25 ✧ 3:16: Rom 11:23,26 ✧ 3:17: Jon 8:32,36, Rom 8:2, Kal 5:1 ✧ 3:18: Eks 16:7, 24:17

1 ✨ Kumwesən rapi tukumaha nənə muvei pehe wok i m kimaha ro pen tahəpwəh nəpouien i. 2 ✨ Kimaha iahəuvəuvei pen raka təkutamaha ia noien afafa me mine noien me səməme ho naurisien. Iahəpkavən mhə ia noien səvəi neikuəien, uə iahəpkusvini mhə nəgkiariien səvəi Kumwesən, rekəm. Mətə kimaha iahaməni irapw nəgkiariien pərhiən ia nəmri nərmama me pam mə irəha tuhəkiri noien səkimaha mhəukurən ia rerinraha mə kimaha iahamo noien atukwatukw ia nəmri Kumwesən. 3 Rosi nəgkiariien amasan sə iahaməni irapw ramərkwafə ti nərmama nəpwin, mətə ramərkwafə a ti nərmama səməme kamhəuvən mə tuhemhə. 4 ✨ Irəha ko həpkini mhə nīpərhiēnien ia nəgkiariien amasan nəha, ti nəri nə mə Setan i, iəremhə sə ramərimənu ia ti prənə i, rinousəman nətərigien səvənraha, mamə irəha həpwəh nətoniien nukuraanien sə raməhiəpwin irəha. Nukuraanien nəha rauku pen ia nəgkiariien amasan sə raməvisau nasoriien səvəi Kristo. Kristo nəha in rəmwhen atukwatukw ia Kumwesən. 5 ✨ Kimaha iahəpkəvisau atukw mhə kimaha, mətə iahaməvisau Iesu Kristo mə in Iərimənu, nənə kimaha nərmama iahamo tukwini nari m kimaha ia nəghi Iesu. 6 ✨ Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən nəha rīməni mə, “Pwəh nukuraanien ruək məhiəpwin kwopun rīpitəv ikin,” in raməhiəpwin ia rerimaha, mə kimaha iahəukurən nətoniien nukuraanien səvəi Kumwesən, nənə iahətoni nukuraanien nəha ramser ia nənime Kristo.

Aposol me həpkiskai mhə ia nīskaiien atukw səvənraha

7 ✨ Mətə kimaha iahaməuvehi nəri amasan nəha ia nīpwramaha me i kīno ia ti prənə həpkiskai mhə. Ro iamīnhi irə mə trahətən pen mə nīskaiien amasan nəha rəpi raka rīməuku pen ti Kumwesən, rīpkuku pehe mhə tukumaha. 8 ✨ Ia nəpin me kimaha iahamregi rərəha ia narimnari me rīpik, mətə iahəpkimwei mhə. Nəpin me nəpwin iahəreirei suatuk, mətə iahaməmwur mhəpwəh nəpwəhien. 9 Nərmama hamə nərəhaien m kimaha, mətə Kumwesən rīpkəpwəh mhə kimaha. Hamousi kimaha, mətə həpkouraha mhə kimaha. 10 ✨ Ia nəpin me rəmwhen mə kimaha iahaməuvehi nemhəien səvəi Iesu ia nīpwramaha, ro iamīnhi irə mə nərmama həukurən nətoniien mwi nīmīruien səvəi Iesu ia nīpwramaha. 11 ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimaha iahamarə, nəpin me pam kauvei pen kimaha mə tahemhə ti nəghi Iesu. Ro iamīnhi irə mə nərmama tuhətoni nīmīruien səvənhi ia nīpwramaha sə trīpkemhə ia nəpin riti. 12 Noien nəha nīpwrən mə nemhəien ramowok ia kimaha, mətə nīmīruien ramowok ia kimaha.

13 ✨ Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iakinahətətə ro pen iakani.” Ia noien kuatia a səvəi nahətətəien kimaha mwi iahənahətətə ro pen iahaməni. 14 ✨ Kimaha iahəukurən amasan mə Kumwesən sə rīno Iərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien, in tro kimaha mine kimaha, kitaha pam sətui mwi ia nemhəien kitaha Iesu, nənə mərpwi irapw kitaha ia nənimen. 15 ✨ Narimnari me i, kimaha iahamo ramasitu ia kimaha mə nəpin namasanien səvəi Kumwesən rivi pehe nərmama həpik mwi həuvehe ti Kristo, nənə nərmama həpik mwi tuhəni tanak ti Kumwesən, mhəuvehi utə nəghin irənhə anan.

16 ✨ Narimnari me nəha ho kimaha iahəpwəh nəpouien i. Nəri auər a mə nīpwramaha iruə ramevən mə trərəha, mətə rerimaha fwe imwə Kumwesən ramə mə ramərməvi ia nəpin me. 17 ✨ Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə nəmīsəien me i saməregi ia təkure ti prənə i irəha nəri auər a, həpkarə əpwəmwis mhə, mətə haməpnəpenə ia kitaha ti narəien rerin sə raməhiəpwin mamasan pīk məpi raka. 18 ✨ Nənə ro iamīnhi irə, nənimemaha həpkərer pen mhə ia narimnari me kamətoni, mətə hamərer pen ia narimnari me kīpkətoni mhə. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə narimnari me kamətoni irəha narimnari me səvəi təkwtəkwuni a, tuhəpkiwən, mətə narimnari me kīpkətoni mhə irəha tuharə rerin.

✨ 4:1: 2Kor 3:6 ✨ 4:2: 2Kor 2:17, 1Tes 2:5, 1Kor 1:18 ✨ 4:4: Efes 2:2, Kol 1:15, Hip 1:3 ✨ 4:5: 2Kor 1:24 ✨ 4:6: Jen 1:3, Aes 9:2, 2Kor 3:18 ✨ 4:7: 2Kor 5:1 ✨ 4:8: 2Kor 1:8, 7:5 ✨ 4:10: 1Kor 15:31 ✨ 4:11: Rom 8:36 ✨ 4:13: Sam 116:10 ✨ 4:14: 1Kor 6:14 ✨ 4:15: 2Kor 1:3-6 ✨ 4:16: Efes 3:16 ✨ 4:17: Rom 8:17-18 ✨ 4:18: Kol 1:16, Hip 11:1-3

5

Nipwrataha sə vi fwe ia neiai

¹ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə nipwrataha rəmwhen ia nimwə tapolen samarə irə səvəi nəpin ouihi a ia tiprənə i. Nənə kitaha səukurən mə trini minuə nipwrataha i ruvehe memhə mərəha, mətə fwe ia neiai nipwrataha vi fwe ikin sə rəmwhen ia nimwə riti ripko mhə iərmama rino mətə Kumwesən a rino nənə in trarə rerin. ² ✧ Nəpin samarə ia nipwrataha i, saməregi rərəha, mamhəvi kwakwa neiahagien tukwe, mamhokeikei anan mə tsəuvən mharə ia nimwə vi nəha fwe ia neiai. ³ Kitaha tsarkahu nipwrataha vi nəha rəmwhen ia karkahu, tipkətə mhə mə samavən auər a. ⁴ ✧ Nəpin samarə ihi ia nimwə tapolen i səkitaha ia tiprənə i, saməregi rərəha pik, mamhəvi neiahagien tukwe, mhəpwəh nokeikeien mə tukuvehi raka nipwrataha i rəmwhen ia karkahu. Mətə sokeikei mə tukarkahu pehe nipwrataha sə fwe ia neiai mə nipwrataha i sə ko ripkarə rerin mhə truvehe mərməvi marə rerin. ⁵ ✧ Kumwesən əpa rino kitaha ti narimnari me nəha. In riməuvei pehe Nənimwin Ikinan m kitaha. Ti nəri nə mə Nənimwin nəha ramarə ia kitaha, nənə, kitaha səukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narimnari amasan me səməme rinəmri karen mə səkitaha. ⁶ ✧ Ro iaminhi irə kitaha samətigase ia nəpin me, mamhəukurən mə nəpin samo imwətaha ia nipwrataha i, səpkarə mhə fwe imwei Iərimənu. ⁷ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə kitaha samarə ia nahatətəien, səpkarə mhə ia nəfe samətoni. ⁸ ✧ Kitaha samətigase mamhəregi mə ko səpwəh nipwrataha i mhəuvən mho imwətaha fwe ia neiai kitaha Iərimənu səkitaha sə nəha ramasan pik məpi raka. ⁹ ✧ Ro iaminhi irə mine nəri auər a mə samarə kitaha min uə səpkarə mhə kitaha min, mətə saməmwur mə rerin tragien tukutaha. ¹⁰ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə kitaha pam tsaməkeikei mhərer kupwən ia nəmri Kristo mə in trəkiri noien me səkitaha. Kitaha kuatia kuatia tsəuvehi nərəkuien resi pen noien me səno ia narəien i samarə irə ia nipwrataha i, noien amasan uə noien ərəha.

Kumwesən rino suatuk ia Kristo mə kitaha səukurən nuveheien mho in me nepwin

¹¹ ✧ Nənə təkwtəkwuni kimaha iahəuvəukurən amasan mamhəhekir Iərimənu səkitaha. Ro pen iahaməmwur mə tahəvi pehe nərmama. Kumwesən rukurən amasan kimaha. Rerik rirhi mə kimiaha mwi hiəukurən amasan kimaha. ¹² ✧ Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə tahəuvehi utə kimaha ia nənimemiaha, mətə tahəuvei pehe nətərigien səkimaha mə rəfo rerimiaha tragien tukumaha. Nənə təkwtəkwuni hiəukurən niriipwenien nəgkiarrien səvəi nərmama səməme hamərpwi irəha ti noien sə nərmama kamhətoni, mətə rerinraha ripkrhi mhə nəri sə ramarə ia reri iərmama. ¹³ Trini minuə rerimiaha rirhi mə iahamərməri, mətə kwa iahamo wok səvəi Kumwesən. Nənə trini minuə rerimiaha rirhi mə iahəukurən nəri, mətə kwa iahamasitu ia kimiaha. ¹⁴ Ro iaminhi irə ti nəri nə mə nokeikeien səvəi Kristo ramərimənu ia kimaha. Kimaha iahəukurən amasan mə iərmama kuatia a rimamhə ti nərmama pam, nənə ro pen rəmwhen mə nərmama me pam həuvamhə. ¹⁵ ✧ Nənə rimamhə ti nərmama pam mə səməme kamhəmiru tuhəpwəh noien narimnari me səməme irəha a hokeikei, mətə irəha tuhaməkeikei mho noien me səməme Iesu rokeikei. In rimamhə ti nirəha, nənə mətui mwi ia nemhəien.

¹⁶ Ro pen ipwet mine kimaha iahəpkəkiri mhə nərmama ia noien sə nərmama səvəi tiprənə haməkiri nərmama irə. Nipərhiendien kimaha iahənəkiri Kristo ia noien nəha ia nəpin riti, mətə təkwtəkwuni iahəpko mhə mwi. ¹⁷ ✧ Ro iaminhi irə trini minuə iərmama riti ruvehe mo kuatia irau Kristo, in riməuvehe mo in iərmama vi. Noien akuas səvənhi ruvəiwən, nənə noien vi ruvəuvehe. ¹⁸ ✧ Narimnari me pam nəha haməuku pen ti Kumwesən. In rino suatuk ia Kristo mə kimaha tahəpwəh mwi nəmwəkien in

✧ 5:1: 2Kor 4:7, 2Pit 1:13-14 ✧ 5:2: Rom 8:23 ✧ 5:4: 1Kor 15:53-54 ✧ 5:5: Rom 8:16,23 ✧ 5:6: Hip 11:13-16 ✧ 5:7: 1Kor 13:12 ✧ 5:8: Fil 1:23 ✧ 5:9: Kol 1:10, 1Tes 4:1 ✧ 5:10: Pri 12:14, Rom 2:16, 14:10 ✧ 5:11: 2Kor 4:2 ✧ 5:12: 2Kor 3:1, 1:14 ✧ 5:15: 1Tim 2:6, Rom 14:7-8 ✧ 5:17: Rom 8:1,10, Kal 6:15, Aes 43:18, Rev 21:5 ✧ 5:18: Rom 5:10

mhøuvehe in me nepwin. Nənə in rinəmri pehe wok i ia rəgimiahā, mə kimaha tahəvi pehe mwi nərmama səməme haməmwəki in həuvehe in me nepwin. ¹⁹ ✠ Nəgkiariien sə iahaməvisau i mamhəni mə Kumwesən rino suatuk ia Kristo mə tro nərmama səməme haməmwəki in ia tiprənə i həuvehe in me nepwin, nənə məpwəh nəvsiniien noien ərəha me səvənraha. Nənə muvei pehe nəgkiariien i m kimaha mə tahəni irapw mə Kumwesən rino raka suatuk ti nərmama haməmwəki in mə tuhəuvehe in me nepwin. ²⁰ Ro pen kimaha nərmama səməme iahaməgkiari tukwini səvəi Kristo. Rəmwhen mə Kumwesən raməkwein nərmama ia nəgkiariien səkimaha. Nənə iahaməres kimiahā ia nəghi Kristo mə tihəpwəh nəmwəkiien Kumwesən nənə mhəuvehe in me nepwin. ²¹ ✠ Kristo noien ərəha səvənhi riwən. Mətə ti nasituien ia kitaha, Kumwesən ro in ruvehe məmwhen ia noien ərəha. In ro iamihni irə mə ia Kristo kitaha tsəukurən nuveheien mhəmwhen ia noien atukwatukw səvəi Kumwesən.

6

¹ ✠ Kimaha iahamo wok pəri kimaha Kumwesən. Ro pen iahaməres kimiahā mə nəpən Kumwesən raməriari pehe namasanien səvənhi m kimiahā, tihəpwəh nuvehiiien rəmwhen ia nəri auər a, ² ✠ ti nəri nə mə Kumwesən rani mə, “Ia nəpən səvəi nasituien ia iərmama, iakregi kimiahā.

Ia nəpən səvəi nuvehimiruien iərmama, iakasitu ia kimiahā.”

Hətə ro. Təkwtəkwuni rino nəpən səvəi Kumwesən ti nasituien ia iərmama. Təkwtəkwuni rino nəpən səvəi nuvehimiruien iərmama.

Pol mine in me nepwin kamhəregi rərəha ia narimnari me ripik

³ Kimaha iahəpko mhə nari riti mə iərmama riti trimwei irə, ti nəri nə mə iahəpwəh nokeikeiien mə tukini ərəha wok səkimaha. ⁴ ✠ Mətə ia narimnari me pam səməme kimaha iahamo iahamahatən pen mə kimaha iotukwininari me pərhiien səvəi Kumwesən, mamhərer əknekin ia nəpən səvəi nəmisəien, mine nəpən skai me, mine nəpən iahamregi rərəha. ⁵ ✠ Nərmama hənousi kimaha, nənə kuvei pen kimaha ia kalapus, nənə karipwi kimaha mə tukousi kimaha. Iahəno pik wok, mhəpwəh napriien ia nəpən, nukumhə rahi kimaha. ⁶ ✠ Ro nukurənien i mə kimaha iotukwininari me pərhiien səvəi Kumwesən ti nəri nə mə iahamo wok noien səkimaha rəmher, kimaha iahəukurən nari, nətərigien səkimaha rəpwəmwis, iahamo ramasan m nərmama, Nənimwin Ikinan rukuər ia rerimaha, kimaha iahokeikei nərmama ia nokeikeiien pərhiien, ⁷ ✠ mamhəni a nipərhiienien, nənə niskaiien səvəi Kumwesən ramarə ia kimaha. Kimaha iahamo noien atukwatukw rəmwhen ia narimnari me səvəi naruagənien iahaməuvehi ia rəgimaha mwatuk mine mour. ⁸ Nərmama nepwin haməsiai kimaha, nepwin hamo auris kimaha. Nepwin haməni ərəha kimaha, nepwin haməni amasan kimaha. Nepwin haməni mə kimaha ieikuə me, mətə kimaha iahaməni a nəgkiariien pərhiien. ⁹ ✠ Kamo m kimaha rəmwhen mə kimaha nərmama kreirei kimaha, mətə kimaha kukurən amasan kimaha. Kamo m kimaha rəmwhen mə iahəuvamhə raka, mətə hətə ro iahaməmiru ihi. Kamousi kimaha, mətə kipkousi əpune mhə ihi kimaha. ¹⁰ ✠ Kimaha iahamregi rərəha, mətə ia nəpən me rerimaha ramagien. Nautə səkimaha riwən, mətə iaho nərmama həpik nautə səvənraha ripik. Nari riti səkimaha riwən, mətə iahaməuvehi narimnari me pam.

¹¹ Nəkur Korin, kimaha iahaməni pehe pam nəgkiariien me m kimiahā mhəpkəpwəh mhə riti. Nənə iahamokeikei kimiahā ia rerimaha pam. ¹² Kimaha iahəpkəsisəg mhə nokeikeiien səkimaha tukumiahā, mətə kimiahā hiaməsisəg səkimiahā tukumaha. ¹³ ✠ Təkwtəkwuni nəha iakaməgkiari m kimiahā rəmwhen mə nipwnətik atukwatukw me nə kimiahā. Ratukwatukw a mə kimiahā mwi tihokeikei kimaha ia rerimiahā pam.

Kumwesən sə ramiru nimwə səvənhi nə kitaha

¹⁴ ✠ Kimiahā tihəpwəh nuvehiiien rəgimiahā me kimiahā nərmama səməme həpkini

✠ 5:19: Rom 3:23-25, Kol 1:19-20 ✠ 5:21: Jon 8:46, Hip 4:15, Kal 3:13, 1Kor 1:30, Fil 3:9 ✠ 6:1: 2Kor 5:20
 ✠ 6:2: Luk 4:19-21 ✠ 6:4: 2Kor 4:2 ✠ 6:5: 2Kor 11:23-27 ✠ 6:6: 1Tim 4:12 ✠ 6:7: 1Kor 2:4 ✠ 6:9:
 2Kor 4:10, Sam 118:18 ✠ 6:10: 2Kor 7:4, Fil 2:17, Kol 1:24 ✠ 6:13: 1Kor 4:14 ✠ 6:14: Efes 5:7,11

mhə nɪpərhiɛniɛn ia Kristo mho pəri wok. Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə kimiaha hiəukurən. Noien amasan mine noien ərəha trouəfo rouo pəri nari riti? Uə nukuraaniɛn mine nəpitəviɛn trouəfo rouavən pəri? ¹⁵ Kristo mine Setan trouəfo rouni nəgkiariɛn kuatia? Uə iərmama sə rani nɪpərhiɛniɛn ia Kristo mine iərmama sə rɪpkɪni mhə nɪpərhiɛniɛn irə trouəfo ro nari ia nətəriɡiɛn kuatia? ¹⁶ ✠ Nimwə səvəi Kumwesən tukəfo kəfwaki m nənimwi nari me ikin? Kumwesən sə ramiru nimwə səvənhi nə kitaha. Rəmwhən Kumwesən riməni mə,
 “Takarə kimaha nərmama me səiou,
 nənə mavən kimaha minraha,
 iou takuvehe Kumwesən səvənraha,
 irəha tuhəuvehe nərmama me səiou.”
¹⁷ ✠ Nənə Iərimənu səkitaha riməni mə,
 “Ro iamɪnhi irə, tiharaka ia nirəha,
 mhavən isipwɪn ti nirəha,
 mhəpwəh nɪrapiɛn nəri sə rəmkemik ia nənimɛk,
 rerik ragiɛn mə takuvehi kimiaha,
¹⁸ ✠ iou takuvehe tata səkimiaha,
 nənə kimiaha tihəuvehe nɪpwnətik me.
 Iou Iərimənu sə iakauvehi nɪskaiɛn me pam,
 iakani nəgkiariɛn nəha.”

7

¹ Nərmama keikei me səiou, promes me i səkitaha. Ro pen pwəh səpərhi atukw a kitaha, mhəpeki raka narimnari me pam səməme hamo nɪpwrataha mine nənimwitaha həkemik ia nəmri Kumwesən. Pwəh so mə noien səkitaha ratukwatukw pam, mo ikinan i, ti nəri nə mə kitaha samhekir Kumwesən.

Nagienien səvəi Pol

² ✠ Tihəsevər ia rerimaha tukumaha. Kimaha iahəpko mhə rərəha ia iərmama riti. Iahəpkivi pen mhə iərmama riti ia kwopun ərəha ikin. Iahəpkəmwur mhə mə tahəuvehi nari riti səvəi iərmama riti ia noien ikou. ³ ✠ Iou iapkiɛni mhə nəgkiariɛn i, mini mə hiəno noien ərəha, rekəm. Iakuvəni raka tukumiaha i mə nəri auər a mə tsəmɪru pəri uə tsemhə pəri, mətə kimiaha hiamarə ia nətəriɡiɛn səkimaha ia nəpɪn me. ⁴ Iou iakamahatətə əknekɪn ia kimiaha. Ia nəpɪn me rerik ramagiɛn tukumiaha. Ia nəmisəien me pam səkimaha, kimiaha hiamo rerik raməpwuən, mamagiɛn pɪk.

⁵ ✠ Nəpɪn iahaməuvehe ia profens Masetonia iahəpkəpwɪs mhə, mətə ia nəpɪn me nərəhaiɛn rauvehi kimaha, nərmama hənua tuhəvisə m kimaha, nənə kimaha iahekɪr. ⁶ ✠ Mətə Kumwesən sə rauvehi utə nətəriɡiɛn səvəi iərmama sə rerɪn rəpou, ruvehi utə nətəriɡiɛn səkimaha ia nuveheien səvəi Taetas. ⁷ Rɪpko mhə nuveheien a səvənhi ruvehi utə nətəriɡiɛn səkimaha, mətə rerimaha ragiɛn mwi ti nəgkiariɛn səkimiaha sə hiəməni pen tukwe in riməuvehi utə mwi nətəriɡiɛn səvənhi. In riməni pehe tukumaha mə hiokeikei pɪk mə tihətoni iou, nənə mini mə rerimaha rəpou pɪk, hiamərer mwatuk mə tihənise nəgkiariɛn ərəha me kamɪni ia nirak. Nəpɪn iakregi narimnari me nəha rerik ragiɛn pɪk.

⁸ ✠ Rosi nəkukuə kupwən səiou ro kimiaha hiəregi rərəha, mətə iou iapregi mhə rərəha tukwe. Mətə kupwən iakregi rərəha tukwe, ti nəri nə mə iakətoni mə nəkukuə nəha rino kimiaha hiəregi rərəha, mətə səvəi nəpɪn ouɪhi a. ⁹ Mətə təkwtəkwni rerik ramagiɛn, mətə rɪpko mhə rerik ramagiɛn mə iakino kimiaha hiəregi rərəha, mətə ti nəri nə mə nəpɪn hiəregi rərəha, hiərəriɡ ia noien ərəha səkimiaha. Kimiaha hiəpkouraha mhə kimiaha, ti nəri nə mə nəpɪn hiəregi rərəha, mətə hiaməti pen ia Kumwesən. ¹⁰ ✠ Nəpɪn səregi rərəha rəmwhən sə Kumwesən rokeikei trukua kwənkwan in i kitaha

✠ 6:16: 1Kor 3:16, Lev 26:12, Esik 37:27 ✠ 6:17: Rev 18:4 ✠ 6:18: 2Saml 7:14, Aes 43:6, Jer 31:9, Rev 1:8
 ✠ 7:2: Wok Me 20:33, 2Kor 12:17 ✠ 7:3: 2Kor 6:11-12 ✠ 7:5: 2Kor 2:13 ✠ 7:6: 2Kor 1:3-4 ✠ 7:8: 2Kor 2:4
 ✠ 7:10: Mat 27:3-5, Hip 12:16-17

tsəpwəh noien ərəha me səkitaha mhəuwehe Kumwesən ruvehimiru kitaha. Nənə reritaha trəpwəh nəpouien ti noien nəha. Mətə nəpən səregi rərəha rəmwhen nərmama səvəi tiprənə kamhəregi trukua kwənkwan in i kitaha tsemhə. ¹¹ Kimiaha hiəuvəregi raka rərəha rəmwhen sə Kumwesən rokeikei. Nənə hətə ro nəfe raukuə ia kimiaha. Hiamo akwauakw mə tukətoni kimiaha mə nərəhaien riwən ia kimiaha, niemaha raməpi kimiaha ti noien ərəha səvəi iərmama nəha, kimiaha hiaməhekir, mamhokeikei pik mə tihətə iou, rerimiaha raməreuən, mamhərer mwatuk ti nəkoui atukwatukwien iərmama sə ramo noien ərəha. Ia noien me pam səkimiaha hiənahatən mə hiəpko mhə nari riti rərəha ia narimnari me i. ¹² Iakimərai nəkukuə nəha m kimiaha, mətə iapkraihə mhə m iərmama i sə rino noien ərəha. Nənə iapkraihə mhə mwi m iərmama sə iərmama nəha rino noien ərəha irə, rekəm. Iakimərai mə tihətə sas ia nəmri Kumwesən mə hiamokeikei pərhiən kimaha. ¹³ Ro iamihhi irə narimnari me pam nəha haməuvehi utə nətərigien səkimaha. Ouəh, nəgkariien səvəi Taetas ruvehi utə nətərigien səkimaha.

Nari riti mwi, rerimaha ragien pik nəpən iahətoni nagienien səvənhi, ti nəri nə mə kimiaha hio nətərigien səvənhi rapwis. ¹⁴ Fwe kupwən iakiməni pen tukwe in mə iakamərpwi iou tukumiaha, nənə kimiaha hiəpko mhə iou iakauris. Narimnari me pam səməme iahəməni tukumiaha ho nipərhiənien. Ia noien a mwi nəha, narimnari me pam ia kimiaha iahəməni pen ti Taetas i, mamhərpwi kimaha tukwe, ho nipərhiənien. ¹⁵ ✨Taetas rerin ramrhi ihi mə kimiaha pam anan hiəno nəkwan, nənə mhehekir mhətəmnimwin nəpən hiəsəni in mə truvehe mətəni kimiaha. Nəpən rerin rirhi narimnari me nəha, nokeikeien səvənhi ramasori pik anan mwi tukumiaha. ¹⁶ Rerik ramagien pik tukumiaha ti nəri nə mə iakani nipərhiənien ia kimiaha mə kimiaha hiamo noien atukwatukw.

8

Nakalasia me fwe Korin tuho sampam ia wok sə hənə vi a ia nuk kurirə

¹ ✨Piak me, kimaha iahokeikei mə tihəukurən namasanien səvəi Kumwesən sə raməriari pen irə m nakalasia me fwe profens Masetonia mə irəha həukurən nasituien ia nərmama nepwin mwi. ² Irəha hənərə ia nəpən sikai riti rəknekən ti nirəha, mətə rerinraha ramagien a ia nəpən me. Nautə səvənraha riwən, mətə housəsəimwin mane asori mhəuvei pen m nakalasia me ia kwopun me. ³ Iakani nipərhiənien tukumiaha i mə irəha həuvei pen mane səvənraha sə raməmak rəmwhen a, harə mhəuvei pen asori anan mwi. Rerinraha ragien a mə pwəh ho. ⁴ ✨Irəha hənəres kimaha nəpən ripik mə tahəsəni pwəh irəha hasitu ia wok səvəi nuvei penien mane m nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem. ⁵ Rerimaha ripkrhi mhə mə irəha tuho rasori iamihha irə, mətə hənə. Irəha haməkupwən mhəuvei pen nimiruien səvənraha m Iərimənu səkitaha, kurirə həuvei pehe mwi nimiruien səvənraha m kimaha ia noien sə Kumwesən rokeikei. ⁶ Nəpən hiəno vi a wok nəha ti nousəsəimwinien mane nəha, rerimiaha ragien a tukwe. Ti nəri nə mə Taetas ramiri kimiaha irə, iahəməni pen tukwe in mə tro wok kimiaha min meste wok nəha ro sampam. ⁷ ✨Ia narimnari me pam kimiaha hiaməuvehi raməpi raka anan. Ia noien səvəi nahatətəien, noien səvəi nəgkariien, mine noien səvəi nukurəniən, kimiaha hiəuvehi rəpi raka. Kimiaha hiəskai mwi ti nasituien, nənə mhokeikei pik mwi kimaha. Ro iamihhi irə kimaha iahokeikei mə ia nokeikeien səkimiaha tihəsitu asori mwi ia wok i.

⁸ Iapkini mhə mə tihaməkeikei mho. Mətə iakamahatən m kimiaha mə nərmama əpə me rerinraha ragien ti nasituien ia wok nəha. Nənə təkwtəkwuni nəha iakuə takətə sas ia nokeikeien səkimiaha mə ro nipərhiənien rəmwhen ia nokeikeien səvənraha uə rekəm. ⁹ ✨Kimiaha hiəukurən amasan namasanien səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə rinəriari pehe irə m kimiaha. Nautə səvənhi rasori, mətə rino tukumiaha mə nautə səvənhi riwən. Nənə ti nəri nə mə in rino mə nautə səvənhi riwən, nənə mo kimiaha nautə səkimiaha rasori.

✨ 7:15: 2Kor 2:9 ✨ 8:1: Rom 15:26 ✨ 8:4: 2Kor 9:1-2 ✨ 8:7: 1Kor 1:5, 1Kor 16:1-2 ✨ 8:9: Mat 8:20, Fil 2:6-7

¹⁰ In i nətərigien səiou sə trasitu ia kimiaha ia narimnari me i. Ramasan mə tiho sampam ia wok sə hiəno vi a ia nuk kurirə. Rerimiaha riməkupwən mirhi mə tiho wok nəha, nənə kimiaha hiaməkupwən mho. ¹¹ Ramasan mə təkwtəkwuni tihaməmwur ia noien wok nəha mho sampam irə. Ramasan mə tihəskai mwi ti noien sampam irə rəmwhen ia nətərigien səkimiaha riməskai fwe kupwən ti noien. Nənə ramasan mə tiho ia mane me səkimiaha. ¹² ✠Trini minuə rerimiaha ragien ti nuvei penien, Kumwesən rerin tragien ti nuvehien a narimnari me səməme hiaməuvehi mamhəuvei pen min. In ripkəres mhə narimnari me səməme həiwən tukumiaha.

¹³ Iakəpwəh nokeikeien mə nimiruien səvəi nərmama nepwin triməru ti nəri nə mə haməuvehi mane me səkimiaha, mətə nimiruien səkimiaha triskai ti nəri nə mə hiənasitu ia nirəha, rekəm. Iakokeikei mə trəmnəmwhen a tukumiaha pam. ¹⁴ ✠Təkwtəkwuni, ti nəri nə mə narimnari me səkimiaha ruvəpik, ramasan mə tihasitu ia nərmama nepwin səməme narimnari me səvənraha riwən. Nənə trini minuə nəpən nepwin səkimiaha riwən nənə səvənraha rasori, irəha tuhasitu mwi ia kimiaha. In i suatuk nərmama tuhəuvehi rəmnəmwhen a. ¹⁵ ✠Rəmwhen ia nəgkariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama sə rousəsəmwən nəveginien ripik, mətə rəmwhen a ripkəpi raka mhə.

Nənə iərmama sə rousəsəmwən nəveginien rouihi, mətə rəmwhen a ripkiwən mhə.”

Kərhi pen Taetas revən fwe Korin

¹⁶ Iakani tanak m Kumwesən ti Taetas, ti nəri nə mə Kumwesən rino in rerin rokeikei pik mə trasitu ia kimiaha rəmwhen iakokeikei. ¹⁷ Nənə Taetas rerin ragien mə tro narimnari me nəha səməme iahaməni pen tukwe, mətə nari riti mwi, rerin ragien pik mə trasitu ia kimiaha. Nənə nətərigien a səvənhi mə truvehe mətəni kimiaha. ¹⁸ Nənə tahərhi pehe mwi piəvtaha riti mwi ruvehe irau min. Iərmama nəha raməvisau irapw nəgkariien amasan səvəi Kristo, nakalasia me pam haməgnəgini in tukwe. ¹⁹ Ripko mhə nəri əpa nəha, mətə nakalasia me hənərpwi rəginraha ia iərmama nəha mə truvehe kimaha min iahəuvehi mane sə rerimiaha ragien hiəuvei pehe. Kimaha tahəuvehi mane nəha, mhəuvehi mhəuvən, mhəuvei pen m nakalasia me fwe Jerusalem, mhəuvehi utə nəghi Iərimənu səkitaha irə, nənə mamhahatən mə rerimaha ragien pik ti nasituien. ²⁰ Kimaha iahamətui amasan ti mane asori i kamo iərmama riti rini ərəha kimaha mə iahənəfo irə ia mane. ²¹ Ro iamihhi irə ti nəri nə mə kimaha iahaməmwur mə taho nəri atukwatukw, mətə ripko mhə ia nəmri Iərimənu a səkitaha, mətə ia nəmri nərmama me mwi.

²² Nənə tahərhi pehe piəvtaha riti mwi ruvehe irəhar iəmənmi i. Iərmama nəha, kimaha iahaməmwur mə tahətə sas irə nəpən ripik. Nənə ia nəpən me kimaha iahətəni mə rerin ragien pik mə trasitu. Nənə təkwtəkwuni nəha rerin ragien pik mwi mə trasitu ia nirau, ti nəri nə mə in rini nipərhiənen ia kimiaha. ²³ Kimiaha hiəuvəukurən raka Taetas. In ramo wok pəri kimrau min ti nasituien ia kimiaha. Nənə piəvtaha mi səməmi kroukurirə in, irau iəmə mi sə nakalasia me hənərhi irapw irau, nənə irau krauvehi utə nəghi Kristo. ²⁴ ✠Ramasan mə tiho ramasan ia nirəhar pwəh irəhar mine nakalasia me pam hətəni nokeikeien səkimiaha mə ro nəri pərhiəni riti. Pwəh irəha hətəni mə nəgkariien səkimaha iahaməni mamhəuvehi utə nəghimiahha irə ro nipərhiənen.

9

¹ ✠Trini minuə iapkra i mhə nəkukuə i m kimiaha, ramasan a ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka wok i səvəi nasituien ia nakalasia me fwe Jerusalem. ² Iou iakukurən mə hiokeikei mə tihasitu. Iakəuvehi utə noien amasan səkimiaha ia nəmri nəkur Masetonia, mani pen ti nirəha mə ia nuk kurirə kimiaha fwe Akəa hiənərer mwatuk ti nasituien. Nəpən hətəni rerimiaha ragien pik ti nasituien, ro mwi irəha həpik hokeikei mə tuhasitu mwi. ³ Mətə təkwtəkwuni nəha iakərhi pehe piəvtaha me i mə irəhar tuharuvehe mharətəni kimiaha mə kimiaha tihəuvei pen mane me nəha minraha

rəmwhen iakuvəni raka tukumiaha. Ro iamīnhi irə nəgkiariien səkimaha səvəi nuvehi utəien noien amasan səkimiaha rīpko mhə nəri auər. ⁴ Mətə trini minuə hiəpko mhə, nəpīn iakuvehe kimaha nəkur Masetonia nepwīn, tuhətoni mə hiəpko mhə ihi. Noien nəha tro kimaha iahauris ti nəri nə mə iahəuvəvehi utə raka kimiaha. Tro kimiaha hiauris mwi məpi raka. ⁵ Ro pen rerik rirhi mə takaməkeikei mərəs piəvtaha mirəhar mə irəhar tuharukupwən mharuvehe mharətoni kimiaha nənə mharo sampam ia wok ti nuvei peheien mane sə hiəuvəni raka mə tihəuvei pen. Mətə iakokeikei mə mane nəha sə tihəuvei pen ruku pen a ia rerimiaha mə tihəuvei pen rīpko mhə iərmama riti raməkeikei m kimiaha mə tihəuvei pen.

Kumwesən ramokeikei iərmama sə rauvei pen nasituien m nərmama ia rerin agien

⁶ ✧ Tihəpwəh nenouenouien nəri i. Iərmama sə rəpwei ouihi nuni nari tresi ouihi. Iərmama sə rəpwei rīpik tresi rīpik. ⁷ Kimiaha kuatia kuatia tihaməkeikei mhəuvei pen nəfe hiaməni ia rerimiaha mə tihəuvei pen. Trini minuə rerim rīpkagien mhə tukwe, rəpwəh namasanien mə tikuvei pen. Trini minuə ikuvei pen ti nəri nə mə iərmama riti raməkeikei mik mə tikuvei pen, rīpkamasan mhə mwi. Iakini iamīnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rokeikei iərmama i rauvei pen ia rerin agien. ⁸ Kumwesən rukurən nəriari peheien namasanien me pam anan m kimiaha mə ia nəpīn me ia narimnari me pam tihəuvehi narimnari me pam səməme hatukwatukw mə tihaməkeikei mhəuvehi, nənə mhəuvehi rīpik mwi mə tihauai m nərmama. ⁹ ✧ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə İkinan rani mə, “In ruai narimnari me səvənhi rīpik m nərmama nautə səvənraha riwən, nənə noien amasan səvənhi ramarə rerin.”

¹⁰ ✧ Kumwesən in rauvei pen nuni nari m iərmama sə raməmhu, mauvei pen nəveginien ti nəniien. Ia suatuk kuatia a in truvei pehe narimnari rīpik m kimiaha mo rasori mwi mə kimiaha hiəukurən nasituien ia nərmama nepwīn mwi. In tro kwənkwan rīpik sə ruku pen ia noien atukwatukw səkimiaha. ¹¹ ✧ Ia narimnari me pam ia nimiruien səkimiaha, Kumwesən truvei pehe namasanien səvənhi m kimiaha mə kimiaha hiəukurən nəriariien ia nəpīn me. Nəpīn kimaha tahəuvehi nasituien səkimiaha, mhəuai, mhəuvei pen m nərmama, irəha tuhəni tanak m Kumwesən tukwe.

¹² ✧ Wok amasan i sə hiamo trīpkasitu əpa mhə ia nakalasia me səməme narimnari me səvənraha riwən, mətə tro nərmama həpik rerinraha ragien, nənə həni tanak m Kumwesən tukwe. ¹³ Ti nəri nə mə kimiaha hiamo wok amasan i, ro pen hiamo pui noien səkimiaha m nərmama həpik. Irəha tuhəuvehi utə nəghi Kumwesən tukwe ti nəri nə mə kimiaha hiamo pərhien noien səvəi nərmama səməme haməni nīpərhienien ia nəgkiariien amasan səvəi Kristo, rerimiaha ragien hiəuvei pen mane asori səkimiaha minraha mine nərmama me. ¹⁴ Irəha tuhəfwaki tukumiaha, nənə mhokeikei kimiaha, ti nəri nə mə hətoni mə Kumwesən rinəriari pehe namasanien səvənhi m kimiaha rəpi raka anan mə tihasitu ia nīrəha. ¹⁵ Pwəh səni tanak m Kumwesən ti nəfe in riməuvei pehe m kitaha ramasan pīk məpi raka.

10

Pol raməgkiari m nərmama nepwīn kamhəni ərəha in

¹ ✧ Nərmama nepwīn haməni mə nəpīn kitaha m kimiaha nətərigien səiou reiwaiu, mətə nəpīn iakier məpwəh kimiaha, noien sə iakamo m kimiaha riskai pīk. Mətə iou Pol, iakokeikei mə takini nari riti tukumiaha i. Kristo, in nətərigien səvənhi reiwaiu. In iərmama riti noien səvənhi ramasan miməru. Ia noien a mwi nəha ² ✧ iakaməres kimiaha mə tiho noien səkimiaha ratukwatukw mə nəpīn iakuvehe, iakəpwəh nəgkiari skaiien m kimiaha. Mətə iakukurən amasan mə takəgkiari skai m nərmama me nepwīn səməme haməni mə iahamesi pen noien səvəi tīprənə i. ³ Nīpərhienien, kimaha iahamarə ia tīprənə i, mətə iahamaruagən, mhəpkesi pen mhə noien kamaruagən irə

✧ 9:6: Prov 11:24, 22:9, Rom 12:8 ✧ 9:9: Sam 112:9 ✧ 9:10: Aes 55:10, Hos 10:12 ✧ 9:11: 2Kor 1:11, 4:15
 ✧ 9:12: 2Kor 8:14 ✧ 10:1: 1Kor 2:3 ✧ 10:2: 1Kor 4:21

səvəi tiprənə i. ⁴ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə narimnari me səkimaha iahamərer irə mamharuagən ripko mhə narimnari me səvəi tiprənə i, mətə həskai ia niskaiien səvəi Kumwesən. Ia narimnari me nəha kimaha iahaməvehi irapw kwopun skai me kamərkwafə ikin. Iahaməvehi irapw mwi nəgkariien eikuə me ⁵ mine nəgkariien ərpwi me səməme hamənise nərmama ti nukurənien Kumwesən. Iahamaruagən ia nətərigien me pam səvəi nərmama, mamho irəha həuvehe mhə nəkwai Kristo. ⁶ ✧ Nəpin kimiaha tihamo nəkwai Kristo ia narimnari me pam, kimaha tahamərer mwatuk ti nəkoui atukwatukwien kimiaha trini minuə hio mwi noien ərəha me.

⁷ ✧ Kimiaha hiaməkiri nari mamhesi pen a nəfe hiamətoni iruə, mətə tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Trini minuə iərmama riti rukurən pərhien mə in iərmama səvəi Kristo, nənə in trətərig amasan mwi mə kimaha mwi nərmama səvəi Kristo iahəmwhen irə. ⁸ ✧ Nəri auər a mə iakaməgkiari mamərpwi iou kwopti ti nasoriien sə Iərimənu səkitaha rīməuvei pehe miou, mətə ko iapkauris mhə tukwe. Rīməuvei pehe nasoriien nəha miou mə takuvrhəkin kimiaha hiəuvehe mhəutə, mətə ripkuvei pehe mhə nasoriien nəha miou mə takuvehi irapw kimiaha. ⁹ Iakəpwəh nokeikeiien mə kimiaha tihətə mə iakamrai nəkukuə me i mə kimiaha tihəhekir. ¹⁰ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə nərmama nepwin haməni iou mə, “Nəkukuə səvənhi riskai mipam, mətə nəpin ramavən kitaha min, ripko mhə in iəmə sikai riti, nənə nəgkariien səvənhi ro nəri auər a irə.” ¹¹ ✧ Pwəh nərmama sə ro me iaminha irə həukurən nəri i. Nəfe kimaha iahamərai ia nəkukuə nəpin iahamarə isipwin, tahamo rəmwhen nəpin samarə pəri.

¹² ✧ Rəknekin tukumaha ko iahəpkərer mhə kimaha nərmama me nəha səməme haməgnəgini atukw a irəha. Rəknekin mwi tukumaha ko iahəpkətə əmwhen mhə kimaha minraha. Nərmama me nəha hamətə əmwhen irəha me mamhəkiri irəha me mə sin in iəmə asori mine sin ripko mhə in iəmə asori. Mətə nəpin kamho iaminha irə ramahatən pen mə həkukurən mhə nari. ¹³ ✧ Mətə kimaha tahəpkəgkiari ərpwi mhə məri raka nari. Kimaha tahəgkiari ərpwi əpa ti wok sə Kumwesən rīməuvei pehe m kimaha. Wok i kimaha iahamo rineste raka mwi kimiaha. ¹⁴ Ro pen kimaha iahəukurən nəgkiari ərpwiien. Nəpin iahamo iaminhi irə, iahəpwəh nəpi rakaiien wok səkimaha, ti nəri nə mə kimaha nə nərmama iahaməkupwən mhəuvehi nəgkariien amasan səvəi Kristo mhəuvehe tukumiaha. ¹⁵ ✧ Kimaha iahəpkəgkiari ərpwi mhə ti wok sə iərməpə rino, mətə iahaməgkiari ərpwi a ia wok sə Kumwesən rinəmri pehe m kimaha. Kimaha iahokeikei mə nahatətəien səkimiaha truvehe masori, ro pen wok səkimaha ia rerimiaha truvehe masori mwi, ¹⁶ ✧ mo kimaha iahəukurən nəvisaiien nəgkariien amasan səvəi Kristo ia tənə me ia kwopun səkimiaha mevən evən mwi. Ia noien nəha kimaha iahəpko mhə wok ia kwopun riti sə iərmama riti rino raka wok ikin, nənə mhəpkəgkiari ərpwi mhə ti wok səvəi iərməpə. ¹⁷ ✧ Mətə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Pwəh iərmama sə raməgkiari ərpwi,

trəgkiari ərpwi a ia narimnari me səməme Iərimənu səkitaha rino.”

¹⁸ ✧ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə kirkəsəni mhə iərmama sə raməgnəgini atukw a in, mətə kaməsəni iərmama sə Iərimənu səkitaha raməgnəgini in.

11

Pol raməgkiari ia nərmama nepwin komhə irəha aposol pərhien me səvəi Kristo

¹ Iakokeikei mə tihəpwəh nəpouien iou pwəh iakini narməriien səiou kwopti m kimiaha. Hətərig iou mhəpwəh nəpouien. ² ✧ Rerik ramevən pik ia kimiaha məpwəh nokeikeiien mə tihəkurirə iərməpə. Noien nəha səiou raku pen ti Kumwesən. Iakani iaminhi irə ti nəri nə iakimərfi kimiaha mə tihesi pen iərman kuatia a in nə Kristo. Iakino iaminha irə mə takuvei pen kimiaha min hiəmwhen ia prən vi riti rəmher ramreirei ihi

✧ 10:4: Efes 6:13-17 ✧ 10:6: 2Kor 2:9 ✧ 10:8: 2Kor 13:10, 2Kor 12:6 ✧ 10:11: 2Kor 13:2,10 ✧ 10:12: 2Kor 3:1, 5:12 ✧ 10:13: Rom 12:3 ✧ 10:15: Rom 15:20 ✧ 10:16: Wok Me 19:21 ✧ 10:17: 1Kor 1:31 ✧ 10:18: 1Kor 4:4-5 ✧ 11:2: Efes 5:26-27

iærman. ³ ✠ Mætə iakamhekir kimiaha kamo hiæmwæn ia If, præn næha sə snek rineikue irə ia nægkiariien æsien sævænhi. Iakamhekir mə kamo iærmama riti rivi pen nætærigien sækimiaha ia kwopun əpə nənə hiæpwəh nokeikeiien i ratukwatukw mæmher sə hiamo m Kristo. ⁴ ✠ Iakani iamînhi irə ti næri nə mə rerimiaha ragien a hiamæseni nærmama næpwîn kamhæuvehe mamhævisau m kimiaha Iesu riti sə ropə ia Iesu i kimaha iahaməni irapw. Rerimiaha ragien a hiamæseni irəha kamhæuvei pehe m kimiaha nənimwîn riti uə nægkiariien amasan riti sə ropə ia Nənimwîn i mine nægkiariien amasan i kimiaha hiæuvæuvehi raka tukumaha. ⁵ ✠ Nærmama me næha kamhæuvehe tukumiaha, kimiaha hiaməni mə irəha “aposol asori me,” mætə ia nætærigien səiou iapkətoni mhə mə irəha hasori mhəpi raka iou. ⁶ ✠ Rosi kîpkahatən amasan mhə iou ia nægkiariien, mætə iakukurən amasan nukune nægkiariien amasan. Kimaha iahənahatən kimiaha ia næri næha ia noien me pam næpîn rîpîk.

⁷ ✠ Næpîn iakinani irapw nægkiariien amasan sævai Kumwesən m kimiaha, iapko mhə mə tihæroku iou tukwe. Iou iakuvehi irapw atukw a iou ti nuvehi utæien kimiaha. Nənə ræfo? Noien næha in noien ærəha riti? Rekəm! ⁸ ✠ Næpîn iakinamo wok kitaha m kimiaha, nakalasia me ia kwopun əpə me kamhæroku iou. Ipaka ræmwæn mə iakamakres minraha ti nasituien ia kimiaha. ⁹ ✠ Nənə næpîn iakamarə kitaha m kimiaha, nari riti səiou riwæn, iapkæres mhə iærmama riti ti nasituien ti næri nə mə piəvtaha me sëmæme haməuku pen ia Masetonia haməpeki pehe səiou me narimnari sëmæme hæiwæn. Ro pen iapkæres mhə nari riti tukumiaha, nənə mipkuvei pehe mhə wok sikai m kimiaha ti nətoniien iou, nənə takamo iamînha irə ia næpîn me. ¹⁰ ✠ Iou iakamærpwi iou ti næri nə mə iakamævisau irapw nægkiariien amasan kîpkæroku mhə iou irə. Ræmwæn ia nîpærhienien sævai Kristo ramarə ia nirak, iakani pærhien mə iou tapko əpəiti mhə mwi ia kwopun riti ia profens Akæa. ¹¹ Ræfo iakəpwəh næresien nari riti tukumiaha? Ti næri nə mə iapkokeikei mhə kimiaha? Rekəm! Kumwesən rukurən mə iakokeikei kimiaha. ¹² Ia noien i sə iakamo takarîpîn mamə næha təkwtəkwni mə trinise nægkiariien sævai nærmama me næha sëmæme haməfiutə ia nirəha mə irəha aposol me. Iakokeikei mə tako ræknekîn ti nirəha ti nîniien mə kamho wok ia noien i kimaha iahamo wok irə. ¹³ ✠ Nærmama me iamînha irə, irəha aposol eikue me. Hameikue ia nærmama ia wok sævænraha, mamhæuvsini noien sævænraha ti noien mə nærmama tuhətoni mə irəha hæmwæn ia aposol me sævai Kristo. ¹⁴ Mætə nənimetaha trəpwəh nierien ia noien næha. Næri auər a mə Setan, mætə rukurən nuvsiniien noien sævænhi ti noien mə nærmama tuhətoni mə in ræmwæn ia agelo riti sævai nukuraanien. ¹⁵ Ro pen rîpko mhə nari riti sə nənimetaha trier tukwe trîni minuə iotukwininari me sævai Setan hæuvsini noien sævænraha mə tuho nærmama hətoni irəha ræmwæn mə irəha iotukwininari me sævai noien atukwatukw. Næpîn sampam sævænraha tuhæuvehi nærpwînien tresi pen a noien me sævænraha.

Pol ramægkiari ærpwi ti næmisæien me sævænhi

¹⁶ ✠ Iaksmwatuk mwi. Pwəh iærmama riti riwæn rerin rîrhi mə iou iakamarmæri. Mætə trîni minuə rerimiaha rîrhi iamînha irə, nənə hiæseni iou pwəh iako noien sævai narmæriien kwopti, nənə mægkiari ærpwi kwopti. ¹⁷ Nægkiariien i səiou, Iærimənu sækitaha rîpkîni pehe mhə miou mə takîni. Mætə iakamægkiari a ræmwæn ia iarmæri riti. ¹⁸ Nærmama hæpîk haməfiutə ia nirəha ti noien me sævai tiprənə, nənə ro iamînhi irə, iou mwi takægkiari ærpwi. ¹⁹ Rerimiaha rîrhi mə hiæukurən amasan nari, nənə ro pen hiamæseni a nærmama me sëmæme hamarmæri. ²⁰ Næri auər a mə nærmama me næha hærkwi kimiaha mə tiho nækwænraha, uə hamakres m kimiaha, uə haməuəsi kimiaha ræmwæn ia kwænkrū, uə haməuvehi utə irəha ia nənimemialaha, uə haməpwi nənimemialaha, mætə rerimiaha ragien a ti næseniien irəha ho iamînha irə. ²¹ ✠ Iou

✠ 11:3: Jen 3:4,13 ✠ 11:4: Kal 1:8-9 ✠ 11:5: 1Kor 15:10, 2Kor 12:11, Kal 2:6 ✠ 11:6: 1Kor 2:1,13, Efes 3:4
 ✠ 11:7: 1Kor 9:12,18 ✠ 11:8: Fil 4:15-18 ✠ 11:9: 2Kor 12:13 ✠ 11:10: 1Kor 9:15 ✠ 11:13: 2Kor 2:17, Fil 3:2 ✠ 11:16: 2Kor 12:6 ✠ 11:21: Fil 3:5

iakamauris ti niniien mə kimaha niskaiien səkimaha riwən ko iahəpko mhə noien me nəha ia kimiaha.

Iakaməgkiari rəmwhen ia iarməri riti, mətə nəfe nəghin sə nərmama me nəha hokeikei mə tuhəfiəutə irəha tukwe, iou mwi takəgkiari ərpwi tukwe. ²² Irəha nəkur Hipru? Iou mwi. Irəha nəkur Isrel? Iou mwi. Irəha kwənəkwas me səvəi Epraham? Iou mwi. ²³ ✨ Irəha iotukwininari me səvəi Kristo? Iou mwi, mətə iou iakəpi raka irəha. Rosi iakaməgkiari rəmwhen ia iarməri riti, mətə iakino pik wok məpi raka irəha. Nənə kuvei pen iou ia kalapus nəpin ripik rəpi raka irəha. Kərisi iou rəpi raka irəha. Nənə ipaka iakemhə nəpin ripik. ²⁴ ✨ Nəpin krirum nəkur Isrel hərisi iou m toti-naen. ²⁵ ✨ Nəpin kahar nəkur Rom həuəsi iou ia kwərgi nei. Nəpin riti kəkwi iou ia kəruətərei. Nəpin kahar iakevən ia nitətə nənə nitətə rəmwhenimw. Nəpin riti iakeiai fwe ia təmwei təsi nəpin pekən riti ia nəpin mine ia ran. ²⁶ ✨ Nəpin me pam iakamavən ti noien wok səiou, maməsiari ti iapiwən asori me ia nəkwətənə me, nənə mamərə ia kwopun ərəha ikin imwei rakres me, mine ia kwopun ərəha ikin imwei nəkur imwak me nəkur Isrel, mine ia kwopun ərəha ikin imwei nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, mine ia kwopun ərəha ikin ia taon asori, mine ia kwopun ərəha ikin ia kwopun akwesakwes ikin, mine ia kwopun ərəha ikin fwe ia təsi, mine ia kwopun ərəha ikin imwei nərmama səməme haməni mə iou me nəpwin nəha irəha, mətə hameikuə. ²⁷ ✨ Iakinowok pik misese, nənə nəpin ripik iapkapri mhə ia nəpin. Nəpin me nəpwin nukumhə rahi iou, nənə iakəkəkwa. Nəpin ripik nəveginien sənək riwən. Nənə nəpin ripik iakaməkure tinari me səiou ripkəmwhen mhə ti nəkwieien. ²⁸ ✨ Narimnari nəpwin mwi səməme iapkini mhə, mətə riti ia nirəha in i ia nəpin me rerik ramrhi pik nakalasia me ia kwopun me, iakamregi rəmwhen ia nəri pam riti iakaməvrani. ²⁹ ✨ Nəpin iərmama riti ripkiskai mhə, nənə iou mwi iakamregi mə iapkiskai mhə. Nəpin ko iərmama riti rimwei ia nərəhaien, nənə rerik raməmisə pik tukwe.

³⁰ ✨ Iou takaməkeikei məgkiari ərpwi, mətə takəgkiari ərpwi a ti narimnari me səməme kamhahatən pen mə niskaiien səiou riwən. ³¹ ✨ Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi Iesu Iərimənu səkitaha sə kaməgnəgini in ia nəpin me ia nuk nuk me, in rukurən mə iou iapkeikuə mhə. ³² ✨ Fwe taon nəha Tamaskes iəmə asori sə ramərə tegin Kig Aretas rokeikei mə trəkwtəmhiri iou. Rəmri naruağən me səvənhi ia kwəruə asori səvəi taon mə tuhəkwtəmhiri iou mhəuvehi puvnimwə iou ia kalapus. ³³ Mətə kiməvai pen iou ia tənəripw asori riti krukwi pen nəkwus irə kuvei pen ia ruei nəpai riti, nəpai sə ramərer kuraukurau ia taon nəha, karaka mərməru ia nəkwus reiwaiu, nənə iakap iəmə asori nəha rəpwəh nəkwətəmhirien iou.

12

Pol raməgkiari ia vison me səməme Kumwesən rinəriari pen min

¹ Takaməkeikei məgkiari ərpwi nəri auər a mə noien nəha ko ripko mhə nari riti ramasan. Mətə takaməkeikei mevən mini vison me nəpwin mine narimnari me nəpwin Iərimənu səkitaha rino pui miou. ² Iakukurən iərman riti sə riməni nipərhiienien ia Kristo.* Nuk fotin rukurau raka, Kumwesən riməuvehi in mevən fwe irənhə ia neiai nəha sə ro kahar irə. Iakreirei mə revən ia nipwran uə nənimwin rier ia nipwran mevən, Kumwesən əpa rukurən. ³ Iakini mwi mə iakreirei mə revən ia nipwran uə nənimwin rier ia nipwran mevən, Kumwesən əpa rukurən. Mətə iakukurən mə iəmə nəha, ⁴ Kumwesən riməuvehi utə revən fwe kwopun nəha Parataes, nənə in riməregi nəgkiariien afafa me səməme iərmama rireirei niniien. ⁵ ✨ Iou takəgkiari ərpwi ti sə ro iaminha irə, mətə tapkəgkiari ərpwi mhə tukw iou atukw. Narimnari me səməme kamhahatən pen mə

✨ 11:23: Wok Me 16:23, 1Kor 15:10 ✨ 11:24: Dut 25:3 ✨ 11:25: Wok Me 16:22, 14:19 ✨ 11:26: Wok Me 9:23, 14:5 ✨ 11:27: 1Kor 4:11, 2Kor 6:5 ✨ 11:28: Wok Me 20:18-21,31 ✨ 11:29: 1Kor 9:22 ✨ 11:30: 2Kor 12:5 ✨ 11:31: 2Kor 1:23 ✨ 11:32: Wok Me 9:23-25 * 12:2: Ia kwopun i Pol raməgkiari ia iərman riti, mətə iərman nə in nə Pol. ✨ 12:5: 2Kor 11:30

niskaiien səiou riwən, irəha əpa nə takəgkiari ərpwi tukwe. ⁶ ✠ Mətə rəfo? Trini minua iakokeikei mə takəgkiari ərpwi, komhə iou iərmama riti iakamarməri, ti nəri nə mə nəgkiariien sə iakani ro niperhienien. Mətə iapkəgkiari ərpwi mhə iaminha irə ti nəri nə mə iakəpwəh nokeikeien mə iərmama riti truvehi utə iou irənhə məpi raka nəri sə ratukwatukw. Iakokeikei mə trətoni iou rəmwhen ia nəfe tako uə takini.

⁷ ✠ Vison me nəha Iərimənu rino pui miou ripik. † Ti niniseien iou mə takəpwəh nəfiəutəien iou ia vison me nəha iakinətoni, kuvei pehe nari riti miou rəmwhen ia təsi nimirhi riti raməpi nipwrak, məmwhen mwi ia iəremhə riti ruku pen ti Setan mamō nəmisəien miou. Kuvei pehe nəri nəha miou mə takəpwəh nəfiəutəien iou ia narimnari me nəha Iərimənu səkitaha rino pui miou. ⁸ Iakinəres Iərimənu səkitaha m kahar mə truvehi raka nəri nəha pwəh rəpwəh noien nəmisəien miou. ⁹ ✠ Mətə Iərimənu rini pehe tukw iou i mə, “Namasanien səiou rinəmwhen raka trasitu ia niram. Nəpin niskaiien səim riwən, niskaiien səiou truvehe masori ia niram.” Ro pen rerik ramagien mə takəgkiari ərpwi ia nimiruien səiou sə niskaiien riwən irə, mə niskaiien səvəi Kristo trarə ia nimiruien səiou. ¹⁰ Ro pen iou rerik ramagien a ia nəpouien me, nini ərəhaien me, nəpin skai me, nometəien me, mine nərəhaien me nepwin mwi səməme kamo ia nirak ti nəri nə mə iou iərmama riti səvəi Kristo. Rerik ramagien a ti nəri nə mə nəpin niskaiien səiou riwən, nənə nəpin nəha in nəha iakauvehi niskaiien.

Pol raməgkiari skai m nəkur Korin

¹¹ ✠ Təkwtəkwuni iakaməgkiari iakəmwhen ia iərmama riti ramarməri, mətə kimiaha hiənəkeikei miou ti noien iaminhi irə ti nəri nə mə ratukwatukw mə tihəgnəgini iou, mətə hiənəpwəh noien. Rosi iou iəmə auər a, mətə aposol me nəha səməme hiaməni mə irəha hasori, iou iapkətoni anan mhə mə irəha hasori anan ia nirak. ¹² ✠ Nəpin iakinamarə kitaha m kimiaha, iakamo nimtətien me səməme kamhahatən mə iou aposol pərhiēn riti. Iakinamo nimtətien me, mine narimnari me səməme nərmama hətoni nənimənraha rier. Iakinamo narimnari me nepwin mwi ia niskaiien səvəi Kumwesən ia rerimiaha, nənə mo nətərigien səiou rəpwəmwis. ¹³ ✠ Noien amasan sə iakino m kimiaha rəmwhen a iakino m nakalasia me pam, mətə nari kuatia ropə in nə iapkəres mhə mane tukumiaha. Mə noien nəha rərəha enouenou ia nərəhaien səiou.

¹⁴ ✠ Təkwtəkwuni iakamərer mwatuk mə takuvehe məti pehe kimiaha səro kahar irə. Nənə tapkəres mhə mane tukumiaha, ti nəri nə mə iakəpwəh nokeikeien nautə səkimiaha, mətə iakokeikei a kimiaha. Həregi ro. Ripko mhə wok səvəi nəkwərhakwərha me mə tuhəmri karen mane sə trasitu ia tata mine mama səvənraha kurirə. Mətə wok səvəi tata mine mama irau tro iaminha irə rasitu ia nəkwərhakwərha me səvənrau. ¹⁵ ✠ Ro pen rerik ramagien mə takuvei pehe pam narimnari me səiou m kimiaha, nənə muvei pen mwi nimiruien səiou tukumiaha. Nokeikeien səiou rasori tukumiaha, mətə səkimiaha rouihi a tukw iou. Noien nəha rəpwəh natukwatukwien! ¹⁶ Kimiaha hiəukurən mə niperhienien iou iapkəres mhə mane m kimiaha, mətə rosi kimiaha nepwin hiaməni mə iakino noien ikou me, muvehi kimiaha ia neikuəien me rəmwhen ia kwənkru. ¹⁷ Rəfo? Iakakres m kimiaha ia nərmama me nəha iakinərhi pehe irəha həuvehe tukumiaha? Rekəm! ¹⁸ ✠ Iakinəres Taetas mə truvehe mətoni kimiaha, nənə mərhi pehe piəvtaha riti irau min. Mətə Taetas nəha in ripkakres mhə m kimiaha. Kimiaha hiəukurən mə kimrau min irauavən pəri nətərigien səkimrau mine noien kuatia.

¹⁹ Rosi rerimiaha rirhi mə ia nəgkiariien me pam nəha kimaha iahaməgkiari m kimiaha, mamhənise nəgkiariien ərəha me nepwin səməme kamini ia kimaha, mətə rekəm. Ia nəmri Kumwesən kimaha iahaməgkiari, mamhəni rəmwhen sə Kristo rokeikei. Nərmama keikei me, narimnari me pam səməme iahamo, mətə iahamo mə tahəuvrhəkin kimiaha hiəuvehe mhəutə. ²⁰ ✠ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə iakamhekir mə kamo

✠ 12:6: 1Kor 10:8, 1Kor 11:16 ✠ 12:7: Job 2:6 † 12:7: Narimnari me i Pol raməgkiari irə Kumwesən rino pui pen min ia vison me rətoni fwe ia neiai sə ro kahar irə. ✠ 12:9: Fil 4:11-13 ✠ 12:11: 2Kor 11:5 ✠ 12:12: Rom 15:19 ✠ 12:13: 2Kor 11:9 ✠ 12:14: 2Kor 13:1 ✠ 12:15: Fil 2:17 ✠ 12:18: 2Kor 8:6,16-18 ✠ 12:20: 2Kor 2:1-4

nəpɪn takuvehe, takətɔni mə hiopə, hiəpko mhə noien sə iakokeikei. Nənə kimiaha mwi tihətɔni mə iakopə, iapko mhə noien sə hiokeikei. Iakamhekɪr mə takətɔni kimiaha nepwɪn hiaməvisə, nepwɪn rerinraha ramrhi ərəha irəha me, nepwɪn niemaha raməpi irəha, nepwɪn kamhətərig əpa ti nirəha, nepwɪn kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, nepwɪn kamhəni nɪkare iərmama, nepwɪn kamhərpwi irəha, mamho əpnəpən noien me. ²¹ ✧ Iakamhekɪr mə kamo nəpɪn takuvehe mwi Kumwesən səiou ro iou iakauris ia nəmrimiaha. Nənə rerik trərkwəpɪr iakasək tukumiaha me nepwɪn səməme hənəmo noien ərəha fwe kupwən, nənə mhəpwəh nɪrərigien ia noien ərəha me səvənraha səməme kamho ia nəpɪn me. Irəha kamho noien me səməme həmkemik, irəha nərman mine nɪpran kamhəiri əpnəpən irəha me, mamho mwi noien ərəha nepwɪn mwi.

13

Nəgkiariien sə Pol rani ti nəsuəpwiriien nakalasia me fwe Korin

¹ ✧ In i navənien səiou səro kahar irə takuvehe mətoni kimiaha. Nəkukuə lkinan rani mə, “Nəpɪn iərmama riti rarukwi pen nəgkiariien ia iərmama riti, iərmama kəru uə kahar tuhaməkeikei mhəni nəgkiariien kuatia, nənə nərmama tuhəukurən mə nəgkiariien nəha karukwi pen ia iərmama nəha ro nɪpərhienien.”

² Iakokeikei mə takini nəgkiariien riti tukumiaha səməme fwe kupwən hiamo noien ərəha, iakokeikei mə takini mwi tukumiaha pam. Iakuvəni raka nəgkiariien i tukumiaha kupwən nəpɪn iakiməuvehe tukumiaha sə ro kəru irə, nənə təkwtəkwuni iakamarə isipwɪn tukumiaha, mətə iakokeikei mə takini mwi. Trini minuə iakuvehe mətoni mwi kimiaha, mətə kimiaha nepwɪn hiamo ihi noien ərəha, tako riskai minraha məkoui atukwatukw irəha irə. ³ Tako iamɪnhi irə ti nəri nə mə hiamətui nari riti sə tako trahətən pen mə nɪpərhienien i Kristo raməgkiari ramier ia nəgkiariien səiou. Nəfe Kristo ramo m kimiaha ripkərou mhə tukwe, mətə in ramo kamətə niskaiien səvənhi ia kimiaha. ⁴ ✧ Nɪpərhienien, nəpɪn kɪnəru i tərini pen in ia nei kamarkuau i, niskaiien səvənhi riwən. Mətə ipwet mine in ramiru ia niskaiien səvəi Kumwesən. Kimaha niskaiien səkimaha riwən rəmwhen mwi ia Kristo fwe kupwən. Mətə nəpɪn təhəuvehe mhətɔni kimiaha, tihətɔni mə kimaha iahaməmiru ia niskaiien səvəi Kumwesən rəmwhen a ia Kristo ipwet mine.

⁵ ✧ Ramasan mə kimiaha atukw tihətə amasan kimiaha me, mhəkiri noien səkimiaha, mhətə sas mə hiaməkwətəmhiri pərhien noien səvəi nahatətəien uə rekəm. Tihaməkeikei mhəukurən mə Iesu Kristo in fwe ia rerimaha, mətə mə nahatətəien səkimaha ro neikuəien i, Kristo in riwən fwe ia rerimaha. ⁶ Nənə rerik ramrhi mə tihətə sas ia kimaha mə nahatətəien səkimaha ripko mhə neikuəien i. ⁷ Mətə kimaha iahaməfwaki m Kumwesən mə kimiaha riti tripko mhə nari riti rərəha. Kimaha iahəpkəfwaki mhə iamɪnhi irə mə tuko kəgnəgini kimaha mə wok səkimaha ramasan, rekəm. Mətə iahokeikei mə kimiaha tiho noien sə ratukwatukw nəri auər a mə ia nətəien səvəi nərmama nepwɪn həni mə wok səkimaha rərəha. ⁸ ✧ Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə ko iahəpko mhə nari riti sə rəsisəg nɪpərhienien, mətə iahəukurən a noien nəri sə rauvehi utə nɪpərhienien. ⁹ Nəri auər a mə kamətə kimaha mə niskaiien səkimaha riwən, mətə mə kimiaha hiəskai rerimaha ragien. Ro iamɪnhi irə iahaməfwaki mə təhəuvehe matukwatukw amasan. ¹⁰ ✧ Iakamarə isipwɪn tukumiaha mirai nəkukuə i mərhi pehe i tukumiaha. Iako iamɪnha irə mə nəpɪn takuvehe tapko mhə riskai m kimiaha. Iou aposol riti, Kumwesən ruvei pehe nasoriien nəha miou mə takuvrhəkin kimiaha hiəuvehe mhəutə, mətə in ripkuvei pehe nasoriien nəha miou mə takouraha kimiaha hiəwau.

Nəgkiariien sampam

¹¹ ✧ Piak me, in i nəgkiariien sampam səiou iakini məsəkɪr m kimiaha. Kimiaha tihaməkeikei mheipeni suatuk me səkimaha, mhəregi nəgkiariien səiou, mho nətərigien

✧ 12:21: 2Kor 13:2 ✧ 13:1: 2Kor 12:14, Mat 18:16, 1Tim 5:19 ✧ 13:4: Fil 2:7-8 ✧ 13:5: 1Kor 11:28
✧ 13:8: 1Kor 13:6 ✧ 13:10: 2Kor 2:3, 10:8 ✧ 13:11: Rom 15:33

səkimiaha pwəh ruvehe mo kuatia, mharə ia nəməriniuen, nənə Kumwesən səvəi nokeikeiien mine nəməriniuen tramarə tukumiaha.

¹² ✠ Həni ramasan tukumiaha me mhakei m kimiaha me ia nakeiien sə rəmher.

¹³ Nərmama me pam səvəi Kumwesən kamhəni pehe ramasan tukumiaha.

¹⁴ Pwəh namasanien səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha mine nokeikeiien səvəi Kumwesən mine no pəriien nari səvəi Nənimwīn Ikinan tramarə tukumiaha pam.

Kalesia

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol rımərai nəkukuə i revən ti nakalasia me ia profens riti səvəi Rom kani mə Kalesia. Nakalasia me ia Kalesia nətərigien səvənraha raməvsausini pik ti nahatən eikuə me nəghinraha mə Juteiaisa me. Nahatən eikuə me nəha həni pen ti nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel mə Kumwesən trəpwəh nuvehimiruien irəha. Irəha həni mə nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəsi pen loa səvəi nəkur Isrel rəmwhen ia kuvehi ninhum minraha, mine nəniien nari, mine nousəsımwinien ia nəpın səvəi nəveginien asori me səvəi nəkur Isrel. Nahatən eikuə me nəha həni mwi mə Pol rıpkuvehi mhə nasoriiien səvəi Kumwesən. Ro iamınhi irə tuhəpwəh nətərigien in. Ia nukune nəkukuə i Pol rıməni pen ti nəkur Kalesia mə nəfe nəgkiariien amasan in raməvisau. In rani mwi mə Kumwesən ruvei pen nasoriiien min. Ko kıpkuvehimıru mhə kitaha trıni minuə samesi pen Loa səvəi Moses. Mətə tukuvehimıru kitaha nəpın səni nıpərhienien ia İesu Kristo. Nahatətəien in nəha suatuk ti nuvehiien nımıruien vi. Pol rıni mə tsahatətə ia İesu Kristo, mho nokeikeiien, nənə mharə ia Nənımwin İkinan.

¹ ✧ İou Pol. İou aposol riti. Nərmama me həpkəkwein mhə iou mə takowok i. İərmama riti rəpwəh nuvehi utəien iou, mətə İesu Kristo mine səvənhi Tata Kumwesən sə rıno rətui mwi ia nemhəien səvənhi, irau nəha krouvehi utə iou. ² İou mine piəvmiaha me nepwin kimaha minraha ia kwopun i iahamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe profens nəha Kalesia. ³ ✧ Nəfwakiiien səiου mə Kumwesən tata səkitaha mine İesu Kristo İərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuien m kimiaha. ⁴ ✧ İesu rınəsəni nımıruien səvənhi memhə ti noien ərəha me səkitaha. In rıno iamınha irə mə truvehi raka kitaha ia nitətə ərəha i samarə irə ipwet mine. In remhə mesi pen nəkwai Kumwesən Tata səkitaha. ⁵ Pwəh nəgnəginiiien revən tukwe ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamınhi.

Nægkiariien amasan sə ro nıpərhienien kuatia a

⁶ İou iakərkərinari ia kimiaha ti nəri nə mə Kumwesən rınəkwein kimiaha mə tihəuvehe mharə tegın namasanien səvəi Kristo, mətə nəpın ouıhi a rukurau, nənə kimiaha hiəuvei pen təkutamiaha min, mamhəuvən ti nəgkiariien amasan riti mwi. ⁷ ✧ İakıni iamınhi irə mətə nəgkiariien amasan riti mwi riwən. Nægkiariien amasan sə ro nıpərhienien kuatia a. Mətə nərmama nepwin nəha ikın kamho kimiaha hiamhekır pik. Irəha hokeikei mə tuhəvsini nəgkiariien amasan səvəi Kristo ruvehe nəgkiariien əpə riti. ⁸ ✧ Mətə iakani pehe tukumiaha i trıni minuə kimaha riti uə agelo riti sə ruku pen ia neiai trəvisau pehe m kimiaha nəgkiariien amasan riti ropə ia nəgkiariien amasan nəha iahənəvisau raka m kimiaha i, pwəh iərmama nəha revən ia napw. ⁹ Kimaha iahəuvəni raka nəgkiariien i tukumiaha fwe kupwən, nənə təkwtəkwuni takıni mwi. Trıni minuə iərmama riti raməvisau m kimiaha nəgkiariien amasan riti ropə ia nəgkiariien amasan nəha hiəuvəuvehi raka, pwəh iərmama nəha revən ia napw. ¹⁰ ✧ Kimiaha hiaməfətərig irə? İpwet mine iakaməmwur mə sin trəkwein amasan ia nırak, iərmama uə Kumwesən? Rerımiaha ramrhi mə iakaməmwur ti nəfe, mə tako nərmama rerınraha ragien tukw iou uə? Trıni minuə iakaməmwur ihi mə tako nərmama rerınraha ragien tukw iou rıpkə mhə iou pərhien iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kristo.

Pol ramıni irapw mə kinəfo irə ruvehe mo aposol riti

¹¹ ✧ Piak me, iakokeikei mə kimiaha tihəukurən nəri. Nægkiariien amasan i iakinəvisau m kimiaha rıpkə mhə nəvisaiien səvəi iərmama. ¹² ✧ İapkuvehi mhə ruku pen ti iərmama riti. İərmama riti rıpkahatən mhə iou irə. Mətə iakıməuvehi ia nəpın nəha İesu Kristo

✧ 1:1: Kal 1:11-12 ✧ 1:3: Rom 1:7, Fil 1:2 ✧ 1:4: Kal 2:20, 1Tim 2:6, Taet 2:14, 1Jon 5:19 ✧ 1:7: Wok Me 15:1,24 ✧ 1:8: 1Kor 16:22 ✧ 1:10: 1Tes 2:4 ✧ 1:11: Mat 16:17 ✧ 1:12: Kal 1:1

rier pehe tukw iou. ¹³ ✧ Kimiaha hiəuvəregi raka noien səiou sə iakinəfo irə kupwən ia nəpin nəha iakinaməfwaki ihi ia nəfwakiien səvəi nəkur Isrel. Iakinamometə pik nakalasia me səvəi Kumwesən, mamousari mə takouraha irəha. ¹⁴ ✧ Ia nəpin nəha iakinəvehe mamskai ia nəfwakiien səvəi nəkur Isrel məpi raka iou me nepwin ti nəri nə mə iakamousari pik mamesi pen narəien nəha kaha kupwən me səiou həməuvei pehe. ¹⁵ ✧ Mətə Kumwesən sə ruvərfi raka iou fwe ia tipwi mama səiou, in rəkwein iou, ti nəri nə mə rerin ramasan tukw iou. ¹⁶ ✧ Nəpin rəkwein iou irə, rerin ragien ti nəseniien iou iakətə Tini mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi m nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə nəpin iakətoni Tini, təkwtəkwuni a iapkevən mhə ti iərmama riti mə trahatən iou. ¹⁷ Iapkevən mhə fwe Jerusalem mə takətoni nərmama me nəha haməkupwən ia nirak mho irəha aposol me. Mətə iakier mevən fwe tənə nəha Arepia. Kurirə irə iakrərig mwi mevən fwe Tamaskes. ¹⁸ ✧ Nəpin nuk kahar rukurau, nənə iakutə pen fwe Jerusalem mə takətoni Pita. Iakuvehi nəfwakiien kəru fwe ikin kimrau min. ¹⁹ ✧ Mətə iapkətoni mhə aposol me nepwin mwi, Jemes əpa, piəvi Iərimənu səkitaha. ²⁰ (Nəgkiariien i iakamrai rauvehe tukumiaha ia nəmri Kumwesən iakəpwəh neikuəien irə.) ²¹ ✧ Nəpin iakier ia Jerusalem, iakevən fwe ia kwopun me ia profens mi nəha Siria mine Silisia. ²² Ia nəpin nəha, nakalasia me səvəi Kristo ia tənə Jutia həpkətə raka mhə iou, mhəreirei ihi iou. ²³ Kamhəregi a nərmama me kamhəvisau iaminihi mə, “Iəmə i kupwən ramometə kitaha, təkwtəkwuni raməvisau irapw nahatətəien səkitaha sə kupwən ramousari mə trouraha.” ²⁴ Nənə irəha həgnəgini Kumwesən tukwe iou.

2

Pol revən məgkiari irəha aposol me nepwin fwe Jerusalem

¹ ✧ Nəpin nuk fotin rukurau, iakutə pen fwe Jerusalem kimrau Panapas. Iakiri mwi Taetas ruvehe kimrahar min. ² Iakutə pen iaminihi ti nəri nə mə Kumwesən rinahatən raka iou iakinətoni mə takaməkeikei mevən. Nənə iakevən mətoni nəmə asori me səvəi nakalasia me. Nəpin kimaha əpa, iakini pen amasan ti nirəha i nəgkiariien amasan səiou sə iakamini irapw ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Iakamo iaminihi irə ti nəri nə mə iakəpwəh nokeikeiien mə narimnari me səməme iakamo mine iakino raka, iakamo auər a. ³ ✧ Ia nəpin nəha Taetas kimrau min. Nipərhiienien in iəmə Kris, mətə irəha həpwəh niniiien mə tukaməkeikei kuvehi ninhum min. ⁴ ✧ Mətə noien səvəi nuvehiien ninhum m iərmama kimaha iahəgkiari irə ti nəri nə mə nərmama me nepwin kamhəkurirə afafa kitaha, mamheikuə mə irəha piəvtaha me. Irəha həuvehe mamhətə afafa kitaha, ti nəri nə mə Iesu Kristo rineivinari ia kitaha. Nənə hokeikei mə tuhətoni mə saməfarə irə. Irəha hənuə tuhəsisəg mwi kitaha ia natuakəmien me səvənraha. ⁵ Mətə kimaha iahəpwəh nəseni ananien irəha mə tuhasori ia kimaha, ti nəri nə mə iahokeikei mə nəgkiariien amasan i sə ro nipərhiienien trarə amasan tukumiaha mamevən.

⁶ ✧ Ia nəpin nəha, nərmama nepwin fwe ikin kani irəha mə nəmə asori me. (Mə irəha hasori mhəfo pen irə, mətə iakəpwəh nətərig penien irə. Iou iakukurən mə Kumwesən ramo rəmnəmwhen a ia nərmama me pam.) Nəmə asori me nəha həpwəh niniiien nəgkiariien riti mhəripin pen ia nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irapw i. ⁷ ✧ Irəha həpkə mhə iaminihi irə, mətə hətə sas mə Kumwesən rəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia tipage rəgik mə takəvisau irapw irə ramevən ti nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel. Noien nəha Kumwesən ro miou rəmwhen a mwi sə rino raka m Pita. Pita nəha raməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən ramevən ti nəkur Isrel. ⁸ Nəmə asori me nəha hətə sas mə Kumwesən ramasitu ia kimrau pəri ia wok mi nəha iarauo. Ramasitu ia Pita ia wok səvənhi sə in ramo in aposol riti səvəi nəkur Isrel, mamasitu mwi ia nirak ia wok səiou sə iakamo iou aposol riti səvəi nərmama me

✧ 1:13: Wok Me 8:3 ✧ 1:14: Wok Me 22:3 ✧ 1:15: Aes 49:1, Jer 1:5, Rom 1:1 ✧ 1:16: Wok Me 9:3-6, Kal 2:7
 ✧ 1:18: Jon 1:42, Wok Me 9:26 ✧ 1:19: Mat 13:55 ✧ 1:21: Wok Me 9:30 ✧ 2:1: Wok Me 15:2 ✧ 2:3:
 Wok Me 16:3 ✧ 2:4: Kal 1:7, Kal 5:1,13 ✧ 2:6: Wok Me 10:34 ✧ 2:7: Wok Me 22:21

ripko mhə irəha nəkur Isrel. ⁹ ✠Nənə Jemes, mine Pita, mine Jon, iəmə mirəhar nəha kani irəhar mə pos me səvəi nimwəfwaki, nəpin irəhar harənətə Kumwesən ramasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, harosə pehe rəginrahar mwatuk m kimrau Panapas rəmwhen mə kimaha kusen kuatia. Nənə kimaha pam iahəsəni mə tahəuai kimaha me. Kimrau Panapas tarouevən rouəvisau m nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, nənə irəha tuhəuvən mhəvisau m nəkur Isrel. ¹⁰ ✠Mətə nəgkiariien kuatia a həməni pehe tukumrau i mə rerimrau tramrhi nərmama me nautə səvənraha riwən, iarouasitu ia nirəha. Mətə nəri nəha iakinətə raka takaməkeikei mo. Rerik ragien tukwe.

Pol rəgkiari skai m Pita

¹¹ Mətə nəpin Pita ruvehe ia Antiok, iakərer ia nənimen, məkkiari skai min, ti nəri nə mə ramo noien riti rəpwəh nəmwhenien. ¹² ✠Nəpin riməuvehe vi a ia Antiok, raməni pəri nari irəha piəvtaha me səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel. Mətə kurirə irə Jemes rərhi nərmama nerpwin həuvehe. Nəpin hapirəpw, Pita rinaməpwəh nəni pəriien nari irəha nərmama me ripko mhə irəha nəkur Isrel, nənə minamərer əpə ia nirəha. In ro iamini irə ti nəri nə mə rehekir nəkur Isrel me nəha səməme kamhəni mə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum minraha ti Loa səvəi Moses. ¹³ Nənə piəvtaha me nerpwin səməme irəha nəkur Isrel həhekir mwi, mhəkurirə ia Pita ia noien nəha ramo. Panapas mwi in rehekir, mukurirə irəha. ¹⁴ Mətə nəpin iakətoni mə irəha həkəsi pen mhə nəgkiariien amasan sə ro nipərhiienien, iakəkkiari skai m Pita ia nəmrinraha pam. Iakini pen tukwe in mə, “Pita. Ik iəmə Isrel, mətə ikinəpwəh raka narəien səvəi nəkur Isrel, mamarə ia narəien səvəi nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Ro iamini irə rəfo təkwtəkuni ikamərhiərhi nərmama me i ripko mhə irəha nəkur Isrel mə tuharə ia narəien səvəi nəkur Isrel? ¹⁵ Ia nətuiien səkrau krinouətui pehe iəmə Isrel mi. Ripko mhə krau iərmama mi səvəi kwənəkwas əpə riti sə nəkur Isrel kamhəni mə kwənəkwas səvəi nəkur ərəha me. ¹⁶ ✠Mətə krau krouukurən mə iərmama sə ramesi pen Loa səvəi nəkur Isrel ripkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən, mətə iərmama sə ramahatətə ia Iesu Kristo, in əpa nə ratukwatukw ia nənimen.* Nətərigien nəha rino mə kitaha mwi nəkur Isrel səni nipərhiienien ia Iesu Kristo. Kitaha samahatətə ia Kristo ti nəri nə mə noien iamini irə tro kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən. Mətə səpkətigite mhə ia nesi penien Loa, ti nəri nə mə iərmama riti riwən ko ruvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən nəpin ramesi pen Loa. ¹⁷ Kitaha i nəkur Isrel səuvəuvehe raka ti Iesu mə in tro kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən. Mətə mə kitaha sətoni mə kitaha nəkur ərəha rəmwhen ia nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, rəfo irə? Kristo ro kitaha səuvehe nərmama kamho noien ərəha? Rəkəm! ¹⁸ Mətə trini minuə iakuvrhəkin mwi Loa nəha sə fwe kupwən iakineitehi, noien nəha iakamo ramahatən pen mə pərhiien iou iərmama sə iakamərui Loa. ¹⁹ ✠Ia nikaren səvəi Loa, iakuvamhə raka. Loa nəha rousi əpune iou. Nənə ti nəri nə mə iakuvamhə raka ia nikaren səvəi Loa, iakukurən nimiruien ia nikaren səvəi Kumwesən. Rəmwhen mə kinərui tərini pen iou ia nei kamarkuau kimrau Kristo. ²⁰ ✠Ripko mhə iou iakamiru təkwtəkuni, mətə Kristo ramiru ia nirak. Nimiruien sə iakamarə irə təkwtəkuni ia tiprənə i, iakamarə irə, mamahatətə ia Tini Kumwesən. In rokeikei iou memhə tukw iou. ²¹ Ko iapkərarki mhə namasanien i səvəi Kumwesən sə ruvei pehe miou. Trini minuə Loa in suatuk iərmama tresi pen ti nuveheien matukwatukw ia nəmri Kumwesən, ro iamini irə Kristo remhə auər a.”

3

Sin ro nifeifeien ro nəkur Kalesia hətə wau ia nəgkiariien pərhiien?

✠ 2:9: Jon 1:42 ✠ 2:10: Wok Me 11:29-30 ✠ 2:12: Wok Me 11:3 ✠ 2:16: Wok Me 15:10-11, Rom 3:20-28, Rom 4:5, 11:6, Kal 3:11 * 2:16: Suatuk riti mwi ti niniiien nəgkiariien nəha ia vas 16 in i mə “Mətə krau krouukurən mə iərmama ripkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən ia nesi penien Loa, mətə nahatətəien ia Iesu Kristo ramo in ratukwatukw ia nənimen.” ✠ 2:19: Rom 7:6 ✠ 2:20: Jon 13:1, Kal 1:4

¹ Nəkur Kalesia, kimiaha hiamarməri! Kınəvisau raka Iesu Kristo m kimiaha rəmwhen hiənətoni ia nəmrimiaha mə remhə ia nei kamarkuau. Mətə nisimə nəha həno nifeifeien mhəuvehi raka kimiaha? ² Iakuə takəres nəresien riti tukumiaha i. Fwe kupwən, nəpın hiəuvehe vi a mhəuvehi Nənimwin Ikinan, hiamo nəfe noien ro Kumwesən ruvei pehe Nənimwin nəha m kimiaha? Rosi hiamesi pen Loa səvənhi uə? Kimiaha hiəukurən mə ripko mhə iamınhi. Mətə kimiaha hiəregi nəgkiariien amasan səvənhi, mhəni nıpərhiēnien irə, ro pen Kumwesən ruvei pehe Nənimwin səvənhi m kimiaha. ³ Rəfo kimiaha hiamarməri iamınhi irə? Fwe kupwən, nəpın hiəuvehe vi a mhahatətə ia Iesu, hiamətigite ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan. Mətə rəfo nəha təkwtəkwuni, ko hiəuvehe mhatukwatukw ia niskaiien atukw səkimiaha? ⁴ Mətə rəfo ia nəmisəien me həpik hiəuvəregi raka ti Iesu? Hiaməregi auər a uə? ⁵ Kumwesən sə rauvei pehe Nənimwin Ikinan m kimiaha, nənə mamō nımtətien me ia nəmrimiaha, in ramo noien me nəha ti nəfe? Ti nəri nə mə hiamesi pen Loa? Rekəm! Mətə in ramo noien me nəha ti nəri nə mə nəpın hiəregi nəgkiariien amasan səvəi Iesu, hiəni nıpərhiēnien irə. ⁶ ✠Rerimiaha tramrhi Epraham fwe kupwən. Nəkukuə Ikinan rani mə Epraham “rini nıpərhiēnien ia Kumwesən. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamınhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” ⁷ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəukurən mə nərmama səməme kamhahatətə, irəha nəha nıpwnəti Epraham me. ⁸ Nəkukuə Ikinan ruvəni raka fwe kupwən mə Kumwesən trini nərmama i ripko mhə irəha nəkur Isrel mə irəha hatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə kamhahatətə irə. Nəpın noien nəha ripkuvehe mhə ihi, Nəkukuə Ikinan rinəvisau pen nəgkiariien amasan i m Epraham. Rini mə, “Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehi namasanien səiou truku pen ia kwənəkwus səim.” ⁹ Ro iamınhi irə sətəni mə Kumwesən raməkwein amasan ia nərmama səməme kamhahatətə irə rəmwhen raməkwein amasan ia Epraham ti nəri nə mə Epraham ramahatətə irə. ¹⁰ ✠Mətə nərmama me pam səməme kamhətigite ia nesi penien Loa mə tro irəha hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, Kumwesən raməkwein ərəha ia nirəha. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien i sə kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rəuiui irəha. Rini mə, “Kumwesən trəkwein ərəha ia nərmama me pam həpko mhə narimnari me pam kimərai pen ia nəkukuə səvəi Loa.” ¹¹ ✠Nənə ruvehe mīno nukurəniēn i ti nərmama mə iərmama riti riwən ko resi pen Loa nənə muvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən. Rino nukurəniēn i ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi, in truvehi nimiruien.” ¹² ✠Mətə Loa in ropə ia nahatətəien. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə Loa rani mə, “Iərmama sə ramo narimnari me pam nəha Loa rani truvehi nimiruien irə.” ¹³ ✠Mətə Kristo ruvəfi raka nari ia kitaha. Loa nəha ko ripkəkwein ərəha mhə mwi ia kitaha, ti nəri nə mə Iesu riməuvehi təmwkitaha, muvehe mo in iərmama sə Kumwesən raməkwein ərəha irə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Trini mīnuə kousi əpune iərmama riti nıpwrən rəgher ia nei, ramahatən pen mə Kumwesən raməkwein ərəha irə.” ¹⁴ Mətə təkwtəkwuni, ti nəri nə mə Iesu Kristo remhə iamınhi, namasanien sə Kumwesən riməuvei pen m Epraham ko ruvehe ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel. Ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia Iesu, səukurən nuvehien Nənimwin nəha Kumwesən ruvəni raka mə ruvei pehe m kitaha.

Promes mine Loa

¹⁵ Piak me, iakuə takini noien riti səkitaha nərmama, mahatən nəri nəha iakaməgkiari irə. Nəpın iərmama kəru krourai sun nəgkiariien riti nənə rouərihi nipekə tukwe, rəknekın ti iərmama riti mə trifi nipekə səvənrau, mərihi atukw a səvənhi riti. ¹⁶ ✠Fwe kupwən, Kumwesən rino promes me səvənhi m Epraham mine mwipwini. Kumwesən rəpwəh niniēn mə ramo promes me səvənhi m Epraham mine “nimwipwini me.” Nəgkiariien i mə “nimwipwini me” ramini nərmama həpik. Mətə Kumwesən rini mə ramo promes me səvənhi m Epraham “mine mwipwini.” Nəgkiariien i “mwipwini” ramini iərmama kuatia. Mwipwi Epraham nəha Kumwesən rəgkiari irə in nə Kristo.

✠ 3:6: Rom 4:3 ✠ 3:10: Dut 27:26 ✠ 3:11: Rom 1:17, Kal 2:16 ✠ 3:12: Rom 10:5 ✠ 3:13: Rom 8:3, 2Kor 5:21, Kal 4:5, Dut 21:23 ✠ 3:16: Wok Me 7:5

17 ✨Nipwrai nægkiariien səiou ro iaminhi: Fwe kupwən, Kumwesən rino promes riti səvənhi m Epraham, marə mini mwi mə nægkiariien nəha səvənhi traməkeikei mukuə. Nəpin nuk fo-hantret-toti rukurau, nənə Loa ruvehe. Mətə Loa nəha ko ripkousi ərəgrəgi mhə promes nəha Kumwesən rinəmri raka m Epraham fwe kupwən. 18 ✨Trini minuə kitaha saməuvehi narimnari me sə Kumwesən rauvei pehe ti nəri nə mə samesi pen Loa, noien nəha ramahatən pen mə promes nəha səvəi Kumwesən ruvehe muvəiwən. Nənə ko səpkuvehi mhə narimnari me nəha ruku pen ti promes nəha. Mətə Epraham ruvehi narimnari me nəha Kumwesən riməuvei pen min ti nəri nə mə Kumwesən rino promes mə tro iaminhi.

Kumwesən riməuvei pehe Loa ti nəfe?

19 ✨Ro iaminhi irə Kumwesən riməuvei pehe Loa ti nəfe? Ti nəri nə mə nərmama kamho noien ərəha me, ro pen in riripin pen Loa ia promes səvənhi, mə Loa traməmak meste mwipwi Epraham sə promes səvənhi rinægkiari irə truvehe. Nəpin Loa ruvehe irə, nagelo me həuvei pen m Moses, nənə kimaha iahəuvehi ia rəgi Moses, iəmə sə ramərer ia nimwrhenhi Kumwesən mine kimaha. 20 Mətə iərmama sə ramərer ia nimwrhenhi iərmama kəru iaminha irə mə truvi simwin irau, ripko mhə səvəi iərmama kuatia nə in, mətə Kumwesən in kuatia a.

21 ✨Ro iaminhi irə kitaha tsəgkiari ia narimnari me i mhəfni irə? Loa səvəi Kumwesən rərəha mətə promes me səvəi Kumwesən hamasan? Rekəm, kitaha ko səpkini mhə iaminhi irə. Trini minuə Kumwesən riməuvei pehe loa riti sə rukurən nuvei peheien nimiruien, kitaha tsesi pen loa nəha nənə mhəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. 22 ✨Mətə ripko mhə iaminhi irə. Nəkukuə Ikinan rani mə noien ərəha rəuiui nərmama me pam, mərihi tərini irəha. Ro iaminhi irə narimnari me pam Kumwesən rino promes mə truvei pehe m kitaha, kitaha səukurən nuvehien ti nəri nə mə səni nipərhiienien ia Iesu Kristo. 23 ✨Fwe kupwən, nəpin Kristo ripkuvehe mhə ihi mə tsahatətə irə, kitaha samarə tegin Loa səvəi Moses. Loa nəha raməkwtəmhiri kitaha. Rəmwhen mə samarə ia kalapus mamheitenhi mheste Kristo tripkier pehe tukutaha mə tsahatətə irə. 24 ✨Fwe kupwən, Loa nəha rasori ia kitaha, mamətui tukutaha. Sənamarə tegin Loa nəha meste Kristo ruvehe. Nənə nəpin Kristo ruvehe, kitaha sahatətə irə mə tsəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. 25 Mətə təkwtəkwuni nəha, ti nəri nə mə Kristo ruvəuvehe raka, nənə samahatətə irə, səpkarə tegin mhə Loa. 26 ✨Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə kimiaha pam nə nipwnəti Kumwesən me ti nəri nə mə hiamahatətə ia Iesu Kristo. 27 ✨Kimiaha pam sə hiəno raka pəptaes mə tihəuvehe mho kuatia kimiaha Kristo, hiəuvəuvehi raka Kristo rəmwhen hiamarkahu karkahu. 28 ✨Nənə təkwtəkwuni ripko mhə kimiaha nepwin nəkur Isrel mine nepwin ripko mhə nəkur Isrel. Ripko mhə kimiaha nepwin nərmama səməme hiamo slef mine nepwin hiəpko mhə slef. Ripko mhə kimiaha nepwin nipran mine nepwin nərman. Iakini iaminhi irə ti nəri nə mə kimiaha pam kuatia a ia Iesu Kristo. 29 ✨Trini minuə səvəi Kristo nə kimiaha, nipwnəti Epraham me nə kimiaha. Kimiaha nə nəkwərhakwərha me tihəuvehi narimnari amasan me nəha Kumwesən rino raka promes mə truvei pen m Epraham.

4

Kimiaha nə nipwnəti Kumwesən me

1 Nipwrai nægkiariien səiou ro iaminhi irə. Nəpin iərmama remhə, nautə me pam səvənhi səvəi tini. Mətə trini minuə tini ramouihi ihi, ko in ripkasori mhə ia nautə me nəha, mətə in rəmwhen a ia slef. 2 Nəpin ramouihi ihi trarə tegin nəmə asori me nepwin. Irəha tuhətui amasan ti nautə səvənhi meste nəpin nəha tata səvənhi riməni. 3 ✨Rəmwhen a mwi ia kitaha. Nəpin sənəməkwrhakwərha ihi samarə tegin nənimwin

✨ 3:17: Eks 12:40 ✨ 3:18: Rom 4:14, 11:6 ✨ 3:19: Rom 5:20, Wok Me 7:38 ✨ 3:21: Rom 8:2-4 ✨ 3:22: Rom 3:9-19, Rom 11:32 ✨ 3:23: Kal 4:3 ✨ 3:24: Rom 10:4 ✨ 3:26: Jon 1:12 ✨ 3:27: Rom 6:3, 13:14 ✨ 3:28: Rom 10:12, 1Kor 12:13 ✨ 3:29: Rom 4:13 ✨ 4:3: Kal 3:23, Kol 2:20

me i irəha nukune noien me səvəi tīprənə i. Irəha kamhərimənu ia kitaha səmwəhen ia slef me. ⁴ Mətə nəpīn atukwatukw nəha Kumwesən rīməni ruvehe, nənə in rərəhi pehe Tīni. Pran riti rərəhi. Rətui pehe, marə tegin Loa səvəi Moses, ⁵ ✠mə in trərəku raka səməme kamharə tegin Loa nəha. Kumwesən ro iamīnhi irə mə tresi kitaha səuvehe mho nīpwnətīn me. ⁶ ✠Tī nəri nə mə nīpwnətīn me i kitaha, rərəhi pehe Nənimwīn səvəi Tīni ruvehe mamərə ia reritaha. Ia Nənimwīn nəha kitaha saməkwein Kumwesən mə, “Rīmimaha, Tata!” ⁷ ✠Ro iamīnhi irə rīpko mhə kimiaha hiamo ihi slef ia kimiaha, mətə kimiaha nīpwnətī Kumwesən me. Tī nəri nə mə kimiaha nīpwnətī Kumwesən me, ro pen Kumwesən truvei pehe m kimiaha narimnari me nəha rīməni mə truvei pen m nīpwnətīn me.

Pol rerīn rəpou ti nəkur Kalesia

⁸ ✠Fwe kupwən, nəpīn kimiaha hiamreirei Kumwesən, hiamwəhen ia slef me səvəi kumwesən eikuə me. ⁹ Mətə təkwtəkwuni nəha hiəuvəuvehe mhəuvəukurən raka Kumwesən, uə ramasan mwi iakini mə təkwtəkwuni Kumwesən ruvəukurən raka kimiaha. Mətə rəfo hiamrərīg mwi ti nənimwīn me i irəha nukune narəien kupwən səkimiāha. Irəha nəgsenraha riwən. Ho nəri auər a. Hiokeikei mə tihəmwəhen mwi ia slef me səvənraha uə? ¹⁰ ✠Hiaməsiai nəpīn ikinan me, mīne məkwə me, mīne nuk me. ¹¹ Iakamhekīr tukumiāha. Rosi iakinəmwur auər a ia kimiaha uə? ¹²⁻¹³ ✠Piak me, iakase kimiaha mə tihaməkeikei mhəuvehi noien səiou. Hətə ro. Iakuvəuvehi raka noien səkimiāha. Kimiaha hiəuvəukurən raka mə fwe kupwən iakiməuvehe tukumiāha ti nəri nə mə nemhəien riti rarə ia nīpwrak. Ia nəpīn nəha iakiməkupwən məvisau irapw nəgkariien amasan səvəi Iesu m kimiaha. Mətə kimiaha hiəpko mhə nəmisəien miou. ¹⁴ Nīpərhiēnien nemhəien səiou riskai, hiamarkut pik irə, mətə hiəpwəh nəmwəkiēn iou tukwe, uə hiəpkərhi irapw mhə iou, rekəm. Hiəuvehi puwnimwə pehe iou rəmwəhen ia iou agelo riti səvəi Kumwesən, uə iou nəha Iesu Kristo. ¹⁵ Ia nəpīn nəha rerimiāha ragien pik. Mətə nagienien nəha səkimiāha ruvəwəku? Iakani pehe tukumiāha i mə pərhiēn fwe kupwən trīni minuə rīməru tukumiāha, hiəpkukumwiri raka a nənimemiāha mhəuvei pehe miou iakomasan səiou irə. ¹⁶ ✠Mətə rəfo nəha təkwtəkwuni? Rosi ti nəri nə mə iakamini pehe tukumiāha i nəgkariien pərhiēn hiaməmwəki iou tukwe uə? ¹⁷ Nərmama me nəha kamhəmwur pik tukumiāha, mətə həpko mhə ti nəri amasan riti. Irəha hiokeikei mə tuhəvi raka kimiaha mə tihaməmwur əpa ti nīrəha. ¹⁸ Ramasan mə hiaməmwur ti noien narimnari me, mətə tihaməkeikei mhəmwur ti noien amasan. Nəgkariien nəha ro nīpərhiēnien ia nəpīn me, nəri auər a mə samarə kitaha miou uə səpkarə mhə kitaha miou. ¹⁹ Nəkwərhakwərha me səiou. Iakregi iakaməmisə pik mwi tukumiāha rəmwəhen ia pran təkutan raməmisə mə trərəhi iəkunouīhi. Takregi iamīnhi meste kimiaha tihəuvehi noien atukwatukw səvəi Kristo ia nīmīruēn səkimiāha. ²⁰ Ko ramo kitaha m kimiaha nəha təkwtəkwuni, nənə ko iapəkəgiari skai mhə m kimiaha. Mətə iou iakamarə isipwīn, iakreirei mə takəfo masitu ia kimiaha.

Pol rusipekīn ia Heka mīne Sera

²¹ Kimiaha səməme hiokeikei mə tiharə tegin Loa səvəi Moses, tiho mhəni pehe ro tukw iou i. Hiəuvəregi raka nəfe Loa nəha rani uə rekəm? ²² ✠Kimərai pen iamīnhi mə Epraham tīni kəru iərman. Pran sə in slef rərəhi riti, nənə pran sə rīpko mhə in slef rərəhi riti. ²³ ✠Tīni slef rətui rəmwəhen ia nəkwərhakwərha me nēpwīn a. Mətə tīni prən nəha rīpko mhə in slef rətui ti nəri nə mə Kumwesən rīno promes iamīnha irə ia prən nəha. ²⁴ ✠Nəgkariien nəha ro nīpərhiēnien irə, mətə ramasan mə iakusipekīn irə. Prən mi nəha kəru krouəmwəhen ia nəgkariien kəru Kumwesən rīnərihi tərini əknekīn. Prən nəha Heka rəmwəhen ia Loa səvəi Moses sə Kumwesən rīməuvei pen fwe təkūər Sinae. Loa nəha ramərəhi nəkwərhakwərha, mətə irəha slef me. ²⁵ Heka rəmwəhen ia təkūər Sinae fwe Arepia, məmwəhen mwi ia taon nəha Jerusalem ipwet mīne, ti nəri

✠ 4:5: Kal 3:13 ✠ 4:6: Rom 8:15-16 ✠ 4:7: Rom 8:17, Kal 3:29 ✠ 4:8: 1Kor 8:4-6 ✠ 4:10: Rom 14:5, Kol 2:16 ✠ 4:12-13: 1Kor 2:3 ✠ 4:16: Amos 5:10 ✠ 4:22: Jen 16:15, 21:2 ✠ 4:23: Rom 9:7-9 ✠ 4:24: Rom 8:15, Kal 5:1

nə mə taon nəha ro slef irə, nənə nəkwərhakwərha me səvənhi irəha mwi slef me. ²⁶ ✨Mətə Jerusalem nəha fwe ia neiai rəmwhen ia prən nəha rīpko mhə in slef. Nənə in nə mama səkitaha. ²⁷ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə, “Agien, pran sə ipkəkwəhakwen mhə! Əkwein əpwəmwis, magien, pran sə ipkəmisə raka mhə ti nərəhiien iəkunouihi! Nəkwərhakwərha me səvəi prən nəha kinəpwəh in, tuhəpik mhəpi raka nəkwərhakwərha me səvəi prən sə səvənhi fwe iərman.” ²⁸ ✨Piak me, kimiaha nə nīpwnəti Kumwesən me. Hiəmwhen ia Aesak, iəkunouihi sə rīnətui ti nəri nə mə Kumwesən rino promes mə tro iaminhi. ²⁹ Mətə fwe kupwən, iəkunouihi nəha Ismael sə rīnətui rəmwhen ia nəkwərhakwərha me nepwin, ramometə iəkunouihi nəha Aesak sə rīnətui ia niskaiien səvəi Nənimwin səvəi Kumwesən. Rəmwhen a mwi ipwet mine. ³⁰ ✨Mətə Nəkukua Ikinan raməfni irə? Rani mə, “Ərhi irapw prən nəha in slef irau tini, ti nəri nə mə tini slef nəha ko rīpkipeki pəri mhə nautə səvəi tata səvənhi irau tini prən nəha rīpko mhə in slef.” ³¹ ✨Ro pen, piak me, rīpko mhə kitaha nīpwnəti prən nəha in slef, mətə kitaha nīpwnəti prən nəha rīpko mhə in slef.

5

¹ ✨Kristo rineivi raka nari ia kitaha. In rino noien nəha mə nari riti trəpwəh nəsisəgien mwi kitaha. Ro iaminhi irə kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin, mhəpwəh nəseniien Loa nəha rəkwətəmhiri kimiaha hiəuvehe mwi mho slef ia kimiaha.

² Həregi ro, iou Pol iakani pehe tukumiaha i, trīni minua hiəsəni kuvehi ninhum m kimiaha ti Loa nəha, nemhəien səvəi Kristo trīpkasitu anan mhə ia kimiaha. ³ Iakuə takini irapw mwi tukumiaha i. Trīni minua iərman riti rəsəni kuvehi ninhum min ti Loa nəha, in traməkeikei mesi pen pam nəfe Loa nəha rani. ⁴ Ik sə ikuə tikesi pen Loa nəha mə tikuvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən, kinərai raka ik. Ikinəpwəh noien kuatia kimirau Kristo, minəpwəh namasanien səvəi Kumwesən. ⁵ Mətə kitaha i saməmri pen əknekin nətərigien səkitaha ia Kumwesən mə in tro kitaha satukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə samahatətə ia Kristo. Nənimwin Ikinan ramo kitaha saməskai mə tsameitenhi meste nəri nəha trier irapw. ⁶ ✨Nəpīn səuvehe mho kuatia kitaha Iesu Kristo, nəri auər a mə iərmama riti kuvehi ninhum min uə kīpkuvehi mhə ninhum min. Mətə nəri asori kitaha tsaməkeikei mhahatətə ia Iesu, nənə mhokeikei Kumwesən mine nərmama me. ⁷ ✨Fwe kupwən, kimiaha hiamaiu amasan. Sin rərer tukuahag kimiaha minise kimiaha mə tihəpwəh nesi penien nəgkiariien sə ro nīpərhiienien? ⁸ Noien nəha rīpkuku pen mhə ti Kumwesən sə raməkwein kimiaha. ⁹ ✨Kimiaha tihaməsiari. “Yis ouihi trəsə bred asori rəsisī.” ¹⁰ ✨Mətə iou iakətīgite ia Iərimənu səkitaha mə nətərigien səkimiaha trīpkuvehe mhə mopə ia nətərigien səiou. Iərmama nəha rameikuə ia kimiaha, iou iakreirei mə in sin, mətə Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənhi. ¹¹ ✨Piak me, hətərig ro, trīni minua iakaməvisau ihi mə nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum minraha, rəfo nəkur Isrel kamhometə ihi iou? Trīni minua iakaməvisau ihi nəgkiariien nəha, ko niemaha rīpkəpi mhə irəha. Mətə niemaha raməpi irəha ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nemhəien səvəi Iesu ia nei kamarkuau. ¹² Nərmama me nəha səməme kamhəni mə tihaməkeikei mhəuvən kuvehi ninhum m kimiaha ti Loa, iakregi mə ko irəha hərəi raka mwatuk səvənraha, rərīk ragien!

¹³ ✨Piak me, Kumwesən rīnəkwein raka kimiaha, mineivi raka nari ia kimiaha. Mətə tihəpwəh nīniien iaminhi irə mə, “Loa nəha rəpwəh nəkwətəmhiriiien iou, ro pen iakukurən noien narimnari me i noien ərəha səvəi nīpwrak rokeikei.” Kimiaha tihəpwəh nīniien iaminhi irə, mətə tihaməkeikei mho tukwini nari m kimiaha me, ti nəri nə mə hiokeikei kimiaha me. ¹⁴ ✨Nəgkiariien riti nəha ia Loa səvəi Moses rəuiui loa me pam. In i nəgkiariien i rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a

✨ 4:26: Hip 12:22, Rev 3:12, Rev 21:2,10 ✨ 4:28: Rom 9:7, Kal 3:29 ✨ 4:30: Jen 21:10, Jon 8:35 ✨ 4:31: Kal 3:29 ✨ 5:1: Jon 8:32,36, Kal 2:4, 5:13, Wok Me 15:10 ✨ 5:6: 1Kor 7:19, Kal 6:15 ✨ 5:7: Kal 1:6 ✨ 5:9: 1Kor 5:6 ✨ 5:10: Kal 1:7, 2Kor 11:15 ✨ 5:11: 1Kor 1:23 ✨ 5:13: 1Tes 2:16 ✨ 5:14: Mat 5:43, Rom 13:9

ik.” ¹⁵ Mətə trini minuə hiamahiahi kimiaha me rəmwhen ia kuri me, tihaməsiari kamo hiouraha pam kimiaha me.

Nənimwın Ikinan mine noien ərəha səvəi nıpwrai iərmama

¹⁶ ✨Mətə iakani pehe tukumiaha i mə tihaməkeikei mhəuvehi nıskaiien səvəi Nənimwın Ikinan mharə irə. Nəpın hiamo iamınhi irə tihəpko mhə narimnari me i noien ərəha səvəi nıpwramiaha rokeikei. ¹⁷ ✨Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə noien ərəha səvəi nıpwrai iərmama rokeikei narimnari me səməme Nənimwın Ikinan rəpwəh nokeikeiien. Rəmwhen a mwi Nənimwın Ikinan rokeikei narimnari me i noien ərəha səvəi nıpwrai iərmama rəpwəh nokeikeiien. Noien ərəha səvəi nıpwrai iərmama mine Nənimwın Ikinan irau krouəmwəki irau me. Ro pen rəknekin tukumiaha mə tiho narimnari me hiokeikei mə tiho. ¹⁸ ✨Mətə trini minuə Nənimwın Ikinan ramiri kimiaha, Loa nəha ko rıpkəkwtəmhirı mhə mwi kimiaha. ¹⁹ ✨Nərmama me i noien ərəha səvəi nıpwranraha ramiri irəha rıməru a ti nətoniien. Irəha nərmən mine nıpran kamhəiri əpnəpen irəha me. Irəha kamho noien me nepwın həmkemik mine nəfe nari nətərigien ərəha səvənraha rokeikei. ²⁰ Irəha kamhəfwaki m nənimwi nari me, mamho nahak, mamhəmwəki irəha me, mamhəvisə. Rerınraha ramrhi ərəha irəha me. Niemaha raməpi irəha. Irəha kamhəfiutə ia nırəha me, mamho nərmama həmwəki irəha me mhərai narəien səvənraha. ²¹ Rerınraha ramakres. Irəha kamhənimwi nənimwiien skai mamhakənə irə, mamho lafet ərəha me, mamho mwi narimnari me nepwın iamınhi. Iou takini pehe tukumiaha i nəgkiariien i iakuvəni raka fwe kupwən. Nərmama səməme kamho noien iamınha irə tuhəpwəh nuvnimwəien ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ²² ✨Mətə nərmama səməme Nənimwın Ikinan ramiri irəha həkue kwənkwanraha sə ramasan me i. Irəha hokeikei nərmama. Rerınraha ragien. Irəha kamharə ia nəmərinuien, mamho nətərigien səvənraha rəpwəmwis. Rerınraha ramasan ti nərmama. Irəha kamho noien amasan. Ia nəpın me irəha kamhəkwtəmhirı əknekin nəgkiariien səvənraha mine nəfe həni mə tuho. ²³ ✨Noien səvənraha ramasan mərou. Irəha kamhəkoui atukw a irəha mə tuhəpko mhə noien ərəha. Loa riti riwən raməsisəg kimiaha mə tihəpwəh noien iamınha irə. ²⁴ ✨Nərmama me səvəi Iesu Kristo rəmwhen mə hənəruı tərini pen raka noien ərəha səvəi nıpwranraha mine narimnari me nəha noien ərəha nəha rokeikei pik ia nei kamarkuauı. ²⁵ ✨Nənimwın Ikinan rauvei pehe nimiruien vi m kitaha. Ro iamınhi irə pwəh səkurirə Nənimwın nəha. ²⁶ ✨Rərəha mə saməfiutə ia kitaha me, uə samo niemaha m kitaha me, uə rerıtaha ramakres narimnari me səkitaha me.

6

Kimiaha tihəsitu ia kimiaha me

¹ ✨Piak me, trini minuə kimiaha riti rımwei ia nərhəaien, kimiaha səməme hiəuvəskai ia Nənimwın Ikinan tihaməkeikei mhəiri məru in, pwəh rırərig mwi ti suatuk amasan. Mətə tihaməsiari kamo kimiaha mwi tihəregi noien ərəha ruvi nətərigien səkimiaha mo kimiaha hiəmwei. ² ✨Tihəsitu ia kimiaha me mhəvrani nari pəmpəm me səkimiaha me. Noien nəha tiho nənə mhesi pen nəkwai Kristo. ³ Rərəha mə iərmama auər a riti rerın tramrhi atukw a in, mamini iamınhi irə mə, “Eh, iou iərmama riti.” Iərmama sə ramo noien nəha rameikuə atukw a irə. ⁴ ✨Iərmama riti traməkeikei mətə sas əpa ia wok səvənhi mə rəmwhen. Mə wok səvənhi ramasan, rukurən nəfiutə atukwien in ti səvənhi əpa wok. Mətə rərəha raməfiutə atukw a in ti wok səvəi iərməpə. ⁵ ✨Iakini iamınhi ti nəri nə mə nərmama kuatia kuatia tuhaməkeikei mhətui amasan ti səvənraha wok. ⁶ ✨Iərmama sə kamahətən in ia nəgkiariien səvəi Kumwesən, nəpın ruvehi nari amasan riti, ramasan mə ruvehi pen nıpərin m iahətən səvənhi.

✨ 5:16: Rom 8:4, Kal 5:25 ✨ 5:17: Rom 7:15-23, 1Tes 2:11 ✨ 5:18: Rom 6:14, 8:14 ✨ 5:19: 1Kor 6:9-10
 ✨ 5:22: Efes 5:9 ✨ 5:23: 1Tim 1:9 ✨ 5:24: Rom 6:6, Kol 3:5, 1Tes 2:11 ✨ 5:25: Rom 8:4 ✨ 5:26: Fil 2:3
 ✨ 6:1: Mat 18:15, Jem 5:19 ✨ 6:2: Rom 15:1 ✨ 6:4: 1Kor 11:28 ✨ 6:5: Rom 14:12 ✨ 6:6: 1Kor 9:11,14

Nəfe nuni nari iərmama trəpwei tresi əpa mwi nukwan

⁷ Kimiaha tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Hiəukurən mə ko hiaris ia Kumwesən? Rekəm! Nəfe nuni nari iərmama trəpwei tresi əpa mwi nukwan. ⁸ Trini minuə iərmama rəpwei noien ərəha sə nīpwrən rokeikei, noien nəha səvənhi truvei pen nukwan min, in nə iərmama nəha tremhə. Mətə trini minuə iərmama rəpwei noien amasan sə Nənimwin Ikinan rokeikei, Nənimwin Ikinan truvei pen nukwan min, in nə nimiruien rerin. ⁹ ✠ Kitaha tsaməkeikei mho noien amasan, mhəpwəh nəpouien irə, ti nəri nə mə tsesi nukwai noien nəha samo ia nəpīn atukwatukw səvənhi. ¹⁰ Ro iamīnhi irə, rino nəpīn səvənhi pwəh so noien amasan, mhasitu ia nərmama me pam. Irənhə irə, tsaməkeikei mho iamīnhi irə ia nərmama me nəha irəha pīəvtaha me mīne kītirimətaha me ti nəri nə mə irəha mwi kamhahətətə ia Iesu.

Nəgkiariien sampam

¹¹ Hətoni ro nukwai nəkukuə me i həpwinari. Iakrai atukw ia rəgik ia nəkukuə səkimiaha. ¹² ✠ Nərmama me nəha səməme kamhərhiərhi kimiaha mə tihəuvən kuvehi ninhum m kimiaha ti Loa səvəi Moses, irəha kamho noien nəha mə nəkur Isrel tuhəgnəgīni irəha. Irəha həpwəh nokeikeien mə nəkur Isrel tuhometə irəha, ro pen həpwəh nəvisaiien nemhəien səvəi Kristo ia nei kamarkuau. ¹³ Nərmama me nəha səməme kuvəvehi raka ninhum minraha ti Loa səvəi Moses, irəha mwi həpwəh nesi penien Loa nəha. Mətə hokeikei mə tuhəvehi ninhum m kimiaha, nənə kurirə irə tuhəfiūtə ia nirəha ia nəmri nəkur Isrel ti noien nəha kino ia nīpwrāmīaha. ¹⁴ ✠ Mətə iou takəpwəh nəfiūtəien ia nirak. Takəfiūtə a ia nei kamarkuau səvəi Iesu Kristo, Iərimənu səkitaha. Ia nei kamarkuau nəha iakuvamhə raka mīnəpwəh raka noien me səvəi tīprənə i. ¹⁵ ✠ Ro nəri auər a mə iərman kuvehi ninhum min uə kīpkuvehi mhə ninhum min, mətə nari pərhiēn in i mə Kumwesən ro nimiruien səvəi iərmama ruvehe mo sə vi irə. ¹⁶ Nərmama me pam səməme kamhəkurirə nəgkiariien nəha pwəh nəmərīnuien mīne nāpiien trouarə ti nirəha, pwəh trouarə mwi ti Isrel səvəi Kumwesən.

¹⁷ ✠ Iakəpwəh nokeikeien mə iərmama tro iou iakəmwur mwi. Iakuvəvehi raka təmwki nousiien ia nīpwrak ti nəri nə mə iou iərmama riti səvəi Iesu.

¹⁸ Piak me, pwəh namasanien səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha tramarə tukumīaha. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Efesas

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Ia nuk 60 Pol ramarə ia kalapus fwe taon nəha Rom nuk kəru, nənə mīrai nəkukuə i revən ti nakalasia me rukurau ia taon nəha Efesas. Efesas in taon asori riti. Nægkiariien asori səvəi Pol ia nəkukuə i in i mə nəkur Isrel mine nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuvehe mhəmwhen nīpwrai iərmama kuatia ia Kristo. Noien nəha ramesi pen nətərigien sə Kumwesən rinamərkwafə irə fwe kupwən. Pol rini mə səuvehe mho kuatia ia Iesu Kristo, ro pen tsaməkeikei mhokeikei kitaha me. Pol ramahatən kitaha mə tsaməkeikei mharə ia nokeikeiien rəmwhen ia iərman rokeikei səvənhi pran, mine tata mine mama krouokeikei səvənrau iəkunouihī, mine slef trokeikei səvənhi iəmə asori. Pol raməgkiari mwi ia nakalasia me. Ripko mhə nousəsimwinien əpa səvənraha fwe Efesas, mətə nərmama səməme hahatətə ia Iesu Kristo rukurau ia tīprənə i. Pol rini mə Iesu rokeikei kitaha rəmwhen kitaha sokeikei nīpwrataha mine rəmwhen ia iərman rokeikei pran səvənhi. Ia nəkukuə i rusipekin ia nakalasia me mīni mə irəha həmwhen ia nīpwrai Kristo, mhəmwhen ia nimwə riti sə Kumwesən rauvrhəkin, mhəmwhen mwi ia pran səvəi Kristo.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✧ Iou Pol. Iou aposol riti səvəi Iesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei muvehi utə iou mə tako.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama me səvənhi ia taon nəha Efesas kimiaha hiamahatətə pərhiēn ia Iesu Kristo.

² ✧ Nəfwakiien səiou mə Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, trouəriari pehe namasaniēn mine nəməriniuiēn m kimiaha.

Kumwesən rəkwein amasan ia kitaha səməme səməuvehe mho kuatia kitaha Kristo

³ ✧ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo. In rinəkwein amasan ia kitaha nərmama səməme səməuvehe mho kuatia kitaha Kristo, məriari pehe ia nənimwitaha mine narimnari amasan me pam səməme kamhəuku pen ia nitətə ia neiai. ⁴ ✧ In ruvərfi raka kitaha fwe tui nəpīn tīprənə ramiwən ihi, mə tsəuvehe mho kuatia kitaha Kristo, nənə mhəuvehe mho nəkur ikinan me səvənhi, tsatukwatukw pam ia nənimen. Ti nəri nə mə in rokeikei kitaha, ⁵ ✧ in rinəmri əpə raka kitaha fwe tui anan, mə kitaha tsəuvehe mho nīpwnətīn me ia Iesu Kristo. Noien nəha ramesi pen nətərigien amasan səvənhi mine nəfe in rokeikei mə tro.

⁶ ✧ Kumwesən ro iamīnhi irə mə tsaməgnəgini in ti namasaniēn səvənhi sə ramasan məpi raka. In rəriari pehe auər a namasaniēn nəha m kitaha saməuvehi raku pen ti Tini keikei.

⁷ ✧ Ti nəri nə mə kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha min, niten rīfi nari ia kitaha, mo Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkitaha. Noien nəha ramesi pen namasaniēn səvənhi sə rasori pik anan. ⁸ In rətəgi irapw namasaniēn nəha m kitaha rəpi raka, mo kitaha səukurən mhətə sas ia narimnari me pam. ⁹ ✧ In ro pui pehe m kitaha nəfe in rinamərkwafə i fwe kupwən mokeikei mə tro. Nəri nəha ramesi pen nətərigien amasan səvənhi sə in tro kini nəghi Kristo irə. ¹⁰ ✧ Kumwesən tro nəri nəha ia nəpīn atukwatukw səvənhi, mousəsimwin narimnari me pam ia neiai mine ia tīprənə həuvehe Kristo trasori ia nirəha.

¹¹ ✧ Kumwesən rīmərfi kimaha mwi mə kimaha tahəuvehe nərmama səvənhi, mho kuatia kimaha Kristo. In ro iamīnha irə mesi pen nətərigien səvənhi sə in ruvəukurən raka fwe tui anan. In Kumwesən sə ramo narimnari me pam mamesi pen nətərigien səvənhi mine nəfe rokeikei mə tro. ¹² Nənə in rokeikei mə kimaha səməme iahəməukupwən

✧ 1:1: Rom 1:1,7, 1Kor 1:1, Kol 1:1, Wok Me 18:19-21, Wok Me 19:1 ✧ 1:2: 2Kor 1:2, Kol 1:2 ✧ 1:3: Efes 2:6
 ✧ 1:4: Jon 15:16, 17:24, 2Tes 2:13, Efes 5:27, Kol 1:22 ✧ 1:5: Jon 1:12 ✧ 1:6: Mat 3:17, Kol 1:13 ✧ 1:7: Efes 2:7, Kol 1:14,20 ✧ 1:9: Rom 16:25 ✧ 1:10: Kal 4:4, Kol 1:16,20 ✧ 1:11: Rom 8:28-29

mhəmri pen əknekin nətərigien səkimaha ia Kristo tahaməkeikei mhəgnəgini in ti nasoriien səvənhi. ¹³ ✧ Nənə kimiaha mwi hiəməuvehe mho kuatia kimiaha min nəpın hiəregi nəgkariien pərhiēn, nəgkariien amasan sə Kumwesən rauvehimiru kimiaha irə. Ti nəri nə mə kimiaha hiəni nīpərhiēnien ia Kristo, Kumwesən rəmri pen mak səvənhi ia kimiaha rahatən pen mə kimiaha nərmama me səvənhi. Mak nə in nə Nənimwın Ikinan sə Kumwesən rīməni mə truvei pehe. ¹⁴ ✧ Ti nəri nə mə Nənimwın Ikinan ramarə ia kitaha, nənə, kitaha səukurən amasan mə Kumwesən truvei pehe pam narimnari amasan me nəha in rinəmri karen mə səkitaha. Kitaha tsəuvehi narimnari amasan me nəha nəpın Kumwesən trifi anan nari ia kitaha. Pwəh səgnəgini in ti nasoriien səvənhi!

Nəfwakiien mine nini viviiēn

¹⁵⁻¹⁶ ✧ Ro pen, ia nəpın me pam iakani vivi Kumwesən tukumiaha, məpwəh nəpwəhiēn, ti nəri nə mə iakuvəregi raka kamini nahatətəien səkimiaha ia Iərimənu səkitaha Iesu, mine nokeikeiēn səkimiaha sə ramevən ti nərmama me pam səvənhi. Ia nəpın me pam iakani kimiaha ia nəfwakiien me səiου, ¹⁷ ✧ maməres Kumwesən səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo, Tata sə ramasan pik, mə in truvei pehe Nənimwın səvənhi m kimiaha. Nənimwın nəha tro kimiaha hiəukurən nari, mo pui Kumwesən m kimiaha mə tihəukurən amasan in. ¹⁸ ✧ Iakaməres mə fwe imwə ia rerimiaha nəmrimiaha trukuraan mə tihətə sas nəri nəha Kumwesən rinəkwein kimiaha tukwe mini mə tihəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə. Tihətə sas mwi ia narimnari amasan me rīpik səməme in truvei pen m nərmama me səvənhi, ¹⁹ ✧ mine niskaiēn səvənhi sə rasori anan ia kitaha nərmama saməni nīpərhiēnien ia Kristo. Niskaiēn nəha rəmwhēn ia niskaiēn asori səvənhi ²⁰ ✧ sə in rino Kristo irə rətui mwi ia nemhəien səvənhi, marə mo mwi in rəkure ia nikaren mwatuk ia nitətə ia neiai. ²¹ ✧ Kwopun Kristo raməkure ikın in fwe irənhə anan məpi raka pam nənimwın me səməme kamhəuvehi nasoriēn mine nərimənuēn, məpi raka pam nəmə skai me mine nərimənu me. Rəmwhēn a mwi nəhag sə Kumwesən rīməuvei pen min in irənhə anan məpi raka nahag me pam səməme kamini. Rīpko mhə nəhag me əpa i səməme kamini ia nəpın i ipwet mine mətə nəhag me nəha mwi səməme tukini ia nəpın sə tripkuvehe. ²² ✧ Kumwesən rinəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tipage nisui Kristo nənə mo in ruvehe masori ia narimnari me pam. Ro iamınhi irə mə trasitu ia nakalasia me səvənhi. ²³ ✧ Nakalasia me nəha irəha nə nīpwrai Kristo, Kristo rukuər ia nirəha, nənə ia noien a mwi nəha in rukuər ia narimnari me pam.

2

Kumwesən rīməuvehimiru kitaha ia namasanien səvənhi

¹ ✧ Fwe kupwən kimiaha hiəmwhēn mə hiəuvamhə raka ti nəri nə mə hiamərui nəkwai Kumwesən, nənə mamho noien ərəha me. ² ✧ Fwe kupwən hiamavən mamho noien ərəha me nəha, mamhesi pen suatuk səvəi tiprənə i, mamhəkurirə iəremhə asori sə ramərimənu ia nənimwın ərəha me ia nimagouagou. In nəha nənimwın sə ramowok nəha təkwtəkwuni ia reri nərmama səməme kamhərui nəkwai Kumwesən. ³ ✧ Fwe kupwən kitaha pam səmwhēn a ia nirəha. Noien ərəha me reritaha rokeikei pik kamhəri kitaha samo nəfe nəghin nīpwrataha mine nətərigien səkitaha krouokeikei. Ro pen ia noien səkitaha kitaha səmwhēn a ia nərmama me pam səməme hamo niemaha raməpi pik Kumwesən. ⁴ ✧ Mətə Kumwesən napiiēn səvənhi rasori. Nokeikeiēn rokeikei kitaha irə rasori pik anan, ⁵ mo in ruvei pehe nimiruiēn m kitaha nəpın səmwhēn ia nərmama həuvamhə raka ia noien ərəha me, sətui mwi ia nemhəien kitaha Kristo. (Kumwesən rinasitu ia kimiaha ia namasanien səvənhi nənə muvehimiru kimiaha.) ⁶ ✧ Nənə ia noien nəha sə Kumwesən ro kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha Iesu Kristo, in ruvehi utə kitaha min, səkure kitaha min ia nitətə ia neiai. ⁷ ✧ In rokeikei mə ia nəpın me səməme

✧ 1:13: Kol 1:4-6, Efes 4:30 ✧ 1:14: 2Kor 1:22 ✧ 1:15-16: Kol 1:3-4, 1Tes 1:2 ✧ 1:17: Kol 1:9 ✧ 1:18: Efes 4:4, Kol 1:12 ✧ 1:19: Kol 1:11 ✧ 1:20: 2Kor 13:4, Kol 2:12, Hip 1:3, Kol 1:16, 2:10 ✧ 1:22: Sam 8:6, Mat 28:18 ✧ 1:23: Efes 4:10,15, Rom 12:5, Kol 1:18 ✧ 2:1: Kol 1:21, 2:13 ✧ 2:2: Kol 3:7, Taet 3:3, Jon 12:31, Efes 5:6, 6:12 ✧ 2:3: Kol 3:6 ✧ 2:6: Kol 2:12 ✧ 2:7: Efes 1:7

kamhæuvehe in trukuræn noien nærmama hætoni namasanien i sævænhi rasori pik anan irau nokeikeiien krauvehe tukutaha ia Iesu Kristo. ⁸ ✠Kumwesæn rinasitu ia kimiaha ia namasanien sævænhi, nænæ muvehimiru kimiaha, ti næri næ mæ hiamæni nipærhienien ia Kristo. Narimnari me næha ripko mhæ kimiaha atukw hiæno, mætæ ræmwhen ia nari riti sæ Kumwesæn rimæuvei pehe auær a m kimiaha. ⁹ ✠Ro pen ko iærmama riti ripkæfiæutæ atukw mhæ in tukwe, ti næri næ mæ ripko mhæ kimiaha hiæno narimnari me næha. ¹⁰ ✠Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ kitaha nærmama Kumwesæn rino wok ia nimiruien sækitaha, mo kitaha sæuvehe mhø kuatia kitaha Iesu Kristo mæ kitaha tsamo noien amasan me. Kumwesæn rinærpnærpenæ raka ia noien amasan me næha fwe kupwæn mæ kitaha tsamaræ mamho.

Nækur Isrel mine nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel

¹¹ ✠Ro iamînhi iræ kimiaha nærmama ripko mhæ kimiaha nækur Isrel ia nipwramiaha rerimiaha tramrhi naræien kupwæn sækimiaha. Nækur Isrel kamîni iræha mæ nærmama kauvehi ninhum minraha iræha kamhæni æræha kimiaha ti næri næ mæ kipkuvehi mhæ ninhum m kimiaha. Nuvehien ninhum næha iakani kamo ia nipwrai iærmama, nærmama kamho ia rægînraha. ¹² ✠Kimiaha rerimiaha tramrhi mæ fwe kupwæn kimiaha hiamaræ Kristo riwæn tukumiaha, kimiaha nækur iruæ me, ripko mhæ kimiaha nækur Isrel, kimiaha nækur pwispwis me, ko hiærkuvehi mhæ narimnari me sëmæme Kumwesæn rino promes fwe kupwæn mæ truvei pen m nærmama me sævænhi. Fwe kupwæn naræien sækimiaha ia tækure tiprænæ i nari amasan riti riwæn iræ sæ tihameitenhi mæ truvehe, nænæ hiæreirei anan Kumwesæn. ¹³ ✠Fwe kupwæn kimiaha hiamæuvæn isipwîn ti Kumwesæn, mætæ tækwtækwuni hiamæuvehe mhø kuatia kimiaha Iesu Kristo, nænæ mhæuvehe ipaka ti Kumwesæn ia nite Kristo.

¹⁴ ✠Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ Kristo in næ næmærinuien sækitaha in rino kitaha nækur Isrel mine sëmæme ripko mhæ kitaha nækur Isrel sæuvehe mhø kuatia. Næpai kino ia kæræuterei sæ fwe kupwæn ro kitaha samæmwæki kitaha me, rærpifi kitaha sæpkuvehe mhæ mhø kuatia, Kristo rinousi ætestesi næpai næha rimwei ia nemhæien sævænhi. ¹⁵ ✠In ruvehi raka Loa sævæi nækur Isrel iræha natuakæmien me iræ, mæ in rukuræn nuvi simwînien ia nipwran nækur Isrel mine nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel krouvehe iærmama vi riti ia nirau. Ia noien næha in ræmri næmærinuien. ¹⁶ ✠Ia nei kamarkuau in rousæsîmwîn kitaha pæri ia nipwran kuatia, miþeki kitaha sæuvehe ti Kumwesæn, mousi æpune noien i samæmwæki kitaha me. ¹⁷ ✠In rimæuvehe mævisau nægkiariien amasan sævæi næmærinuien revæn ti nærmama isipwîn ti Kumwesæn, nænæ mævisau mwi nægkiariien næha revæn ti nærmama ipaka tukwe. ¹⁸ ✠Nænæ ti næri næ mæ kitaha sëmæuvehe mhø kuatia kitaha min, kitaha nækur Isrel mine sëmæme ripko mhæ kitaha nækur Isrel kitaha pam sæukuræn nuvnimwæien ia Nænîmwîn kuatia mhæuvæn ti Tata Kumwesæn.

¹⁹ ✠Ro iamînhi iræ ripko mhæ kimiaha nækur iruæ me ræmwhen sæ fwe kupwæn, ripko mhæ kimiaha nærmama pwispwis me, mætæ kimiaha hiæuvæuvehe mhæno kuatia kimiaha nærmama ikinan me sævæi Kumwesæn, kimiaha nærmama ia nækwai nimwæ sævænhi. ²⁰ ✠Kuvrhækin nimwæ næha ia tækure næri sæ aposol me mine profet me hænæmri irapw. Iesu Kristo in ræmwhen ia kæræuterei næha kukupwæn kukurei pen ia kona kostat kuvrhækin nimwæ iræ. ²¹ ✠In ramækwtæmhiri pam nimwæ næha, mamø nimwæ næha rautæ muvehe mo nimwæ ikinan iræ sævæi Iærimænu. ²² ✠Ti næri næ mæ kimiaha hiæmæuvehe mhø kuatia kimiaha min, in rauvehi mwi kimiaha, mauvrhækin pen kimiaha ia nimwæ næha, mæ tihæuvehe mhæmwhen ia nimwæ sæ Kumwesæn ramaræ iræ ia Nænîmwîn.

3

Pol in iærmama sæ ramævisau m nærmama ripko mhæ iræha nækur Isrel

✠ 2:8: Jon 4:10, Hip 6:4 ✠ 2:9: 1Kor 1:29-31, 2Tim 1:9 ✠ 2:10: Taet 2:14 ✠ 2:11: Efes 5:8 ✠ 2:12: Kol 1:21, Rom 9:4, 1Tes 4:13 ✠ 2:13: Kol 1:20 ✠ 2:14: Aes 9:6, 1Kor 12:13, Kol 2:14 ✠ 2:15: 2Kor 5:17, Kol 1:20,22 ✠ 2:16: Sek 9:10 ✠ 2:17: Aes 57:19 ✠ 2:18: Efes 3:12 ✠ 2:19: Efes 3:6, Hip 12:22-23 ✠ 2:20: Mat 16:18, 1Kor 3:11 ✠ 2:21: Efes 4:15-16, Kol 2:19, 1Kor 3:16 ✠ 2:22: 1Tes 2:5

1 ✨Ro iam̄nhi irə, iou Pol, iərmama səvəi Iesu Kristo sə iakamarə ia kalapus tukumiaha nərmama r̄ipko mhə kimiaha nəkur Isrel, iakaməfwaki tukumiaha.

2 ✨Rosi kimiaha hiəuvəregi raka mə Kumwesən r̄ino ramasan miou, muvei pehe wok i miou mə takasitu ia kimiaha. 3 ✨Rəmwhen ia nəgkiariien sə iakuvrai raka, məgkiari ouihi a irə, iakani mə Kumwesən r̄ino pui pehe nari riti miou nari sə fwe kupwən ramərkwafə. 4 Nəp̄in hiəvsini nəgkiariien nəha, nənə tihəukurən n̄ipwrai nəgkiariien səiou ia nəgkiariien i raməgkiari ia Kristo, nəgkiariien sə ramərkwafə 5 kipk̄ini irapw mhə ti n̄ipwnəti nərmama me fwe kupwən, mətə təkwtəkwuni Kumwesən r̄ino pui nəgkiariien nəha m aposol ikinan me mine profet me səvənhi. In r̄ino pui pen minraha ia Nən̄imwin səvənhi. 6 ✨Nəgkiariien nəha ro iam̄nhi irə. Nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel həuvəuvehe mhəno kuatia irəha nəkur Isrel nənə tuhəuvehi pəri nautə amasan me səməme Kumwesən r̄inəmri karen mə səvəi nərmama me səvənhi. Irəha tuhəuvehi pəri nəfe Kumwesən r̄ino promes irə ia nəgkiariien amasan səvənhi truku pen ia Iesu Kristo.

7 ✨Iou iasitu riti sə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan nəha. Noien nəha ramesi pen namasanien i Kumwesən ruvei pehe auər a miou ia niskaiien səvənhi. 8 ✨Nəri auər a mə iou inhəripw anan ia nərmama me pam səvəi Kumwesən, mətə in ruvei pehe namasanien nəha miou mə takəvisau m nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel nautə me səvəi Kristo ko səpkətə pam mhə. 9 ✨Takaməkeikei mamō nərmama me pam hətə mhəukurən mə Kumwesən rəfo mo nətərigien səvənhi sə fwe kupwən ramərkwafə rier pehe. Ia nuk nuk me fwe kupwən Kumwesən sə r̄ino narimnari me pam r̄inərkwafə nətərigien nəha. 10 ✨Kumwesən ro iam̄nhi irə ti nəri nə mə təkwtəkwuni rokeikei mə tro nən̄imwin me səməme kamhəuvehi nasoriien mine nər̄imənuien ia nimagouagou hətōni nukurənien səvənhi. Nukurənien nəha səvənhi suatuk me səvənhi səpəmsəpə. Nənə irəha tuhətōni nukurənien səvənhi nəp̄in irəha tuhətōni nakalasia me səvənhi. 11 In i ramesi pen nətərigien səvənhi sə r̄inarə raka fwe tui nəp̄in t̄iprənə ramiwən ihi, nənə r̄iməuvehe mo n̄ipər̄hienien irə ia Iesu Kristo Iər̄imənu sək̄itaha. 12 ✨Ti nəri nə mə kitaha samahatətə irə, kitaha səməuvehe mho kuatia kitaha min, nənə ro iam̄nhi irə kitaha səukurən nuveheien mhərer ia nəmri Kumwesən mhəpwəh nehek̄irien. 13 ✨Ro pen iakaməres kimiaha mə tihəpwəh noien nətərigien sək̄imiaha r̄imwei ia nəm̄isəien sə iakamarə irə ia kwopun i. Iakamregi nəm̄isəien tukumiaha, nənə nəm̄isəien sə iakamarə irə truvehi utə kimiaha.

Pol raməfwaki ti nərmama me səvəi Iesu fwe Efesas

14 Mətə ia narimnari me nəha səməme iakuvəni raka, iakin̄imwi nukurhuk mi ia nəmri Tata Kumwesən, 15 sə in əpa in nukune nahag me səvəi nərmama me pam ia neiai mine təkure t̄iprənə. 16 ✨In rauvehi nasoriien sə rasori p̄ik. Iakaməres in mə truvei pehe niskaiien m kimiaha tihəuvehi ruku pen ti Nən̄imwin səvənhi, nənə tro rer̄imiaha r̄iskai tihərer əknek̄in. 17 ✨Iakaməres in mə Kristo tramarə ia rer̄imiaha ti nəri nə mə kimiaha hiamahatətə irə. Iakaməres in mə tro n̄im̄iruien sək̄imiaha rərer pen ia noien i səvəi Kristo sə ramokeikei nərmama, rəmwhen mə nuai nei raməkwtəm̄hiri t̄iprənə, rəmwhen mə nimwə rəpwit pen əknek̄in ia t̄iprənə sə ramərer ikin. 18 ✨Ro iam̄nhi irə kimiaha nərmama me pam səvəi Kumwesən tihəukurən amasan nokeikeiien səvəi Kristo, rəmwhen̄imw p̄ik, məpwəmwis p̄ik, masori p̄ik, mutə p̄ik. 19 ✨Nokeikeiien nəha səvəi Kristo iərmama ko r̄ipkukurən pam mhə ti nəri nə mə rəpi raka nukurənien səvəi iərmama. Mətə iakaməfwaki mə tihəukurən amasan nokeikeiien nəha mə Kumwesən rukuər ia rer̄imiaha ia noien amasan me pam səvənhi.

20 ✨Təkwtəkwuni pwəh səuvehi utə nəghi Kumwesən! Ia niskaiien səvənhi sə ramo wok ia rer̄itaha, in rukurən noien narimnari rəpi raka anan narimnari me pam səməme

✨ 3:1: Efes 4:1, Fil 1:7,13, Flm 1,9 ✨ 3:2: Kol 1:25 ✨ 3:3: Efes 1:9-10, Kol 1:26 ✨ 3:6: Efes 2:13,16-19
 ✨ 3:7: Kol 1:23,25 ✨ 3:8: 1Kor 15:9-10, Kal 1:16, Efes 1:7 ✨ 3:9: Rom 16:25 ✨ 3:10: Rom 11:33, 1Pit 1:12
 ✨ 3:12: Jon 14:6, Rom 5:2, Hip 4:16 ✨ 3:13: Kol 1:24 ✨ 3:16: Kol 1:11 ✨ 3:17: Jon 14:23, Kol 1:23, 2:7
 ✨ 3:18: Kol 2:2 ✨ 3:19: Kol 2:10 ✨ 3:20: Kol 1:29

reritaha ramrhi uə saməres in tukwe. ²¹ Pwəh nəgnəginiiien revən tukwe in ia nuk nuk me mipko mhə sampam ti namasanien səvənhi kamətə ia nakalasia me mine Iesu Kristo. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

4

Nərmama me səvəi Iesu Kristo həuvəuvehe mhəno kuatia

¹ ✧ Ro pen iou iərmama sə iakamarə ia kalapus ti Iərimənu səkitaha, iakamase kimiaha mə tihaməkeikei mharə ia narəien sə ratukwatukw rəmwhen sə Kumwesən rinəkwein kimiaha mə tiho. ² ✧ Tihamarə mamhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha ia nəpīn me, mhəpwəh nəfiəutəien kimiaha. Ia nəpīn me pam tiho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, mhəkeikei kimiaha me, nənə, mhəpwəh nəseniiien niemaha rəpi akwauakw kimiaha. ³ ✧ Nənimwīn Ikinan rino kimiaha hiəuvehe mho kuatia, ro pen tihəmwur mharə ia nəmərīnuuien nəha sə rukurən noien kimiaha hiəuvehe mho kuatia ia nəpīn me. ⁴ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nīpwrai Kristo kuatia a, Nənimwīn kuatia a, rəmwhen a mwi nəri kuatia a ramasan hiameitenhi mə truvehe sə Kumwesən rinəkwein kimiaha tukwe. ⁵ ✧ Nənə Iərimənu kuatia a, nahatətəien kuatia a, pəptaes kuatia a, ⁶ ✧ Kumwesən səkitaha pam kuatia a, in Tata səkitaha pam. In ramərimənu ia kitaha pam, mamə wok ia nīmīruuien səkitaha pam, nənə mamarə ia reritaha pam. ⁷ ✧ Mətə kitaha kuatia kuatia saməuvehi niskaiien me səpəmsəpə ramesi pen namasanien sə Kristo rinəriari irə m kitaha. ⁸ ✧ Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nəpīn in rutə mevən fwe irənhə anan,

nənə miri nərmama səməme ruvehi irapw niskaiien səvənraha ia naruagəniien, miri irəha mevən kamho kalapus fwe imwəni, nənə məriari pen narimnari amasan me m nərmama.”

⁹ ✧ Mətə nəgkiariien i sə rani mə, “In rutə,” nīpwran rani mə in rineiwaiu pehe ia tiprənə i inhəripw anan. ¹⁰ Iərmama i sə rineiwaiu pehe, in iərmama kuatia sə riməutə mwi fwe irənhə anan məpi raka neiai mə in trukueər ia narimnari me pam. ¹¹ ✧ Nənə in riməuvei pen niskaiien me səpəmsəpə m nərmama mə nepwīn tuhəuvehe mho aposol ia nirəha, nepwīn tuhəuvehe mho profet ia nirəha, nepwīn tuhəuvehe mho irəha nərmama səvəi nini irapwien nəgkiariien amasan, nepwīn tuhəuvehe mho pasta ia nirəha mine nahatən me. ¹² ✧ Kuvei pen niskaiien me nəha mīnraha mə irəha tuhasitu mhəpnəpenə ia nərmama me səvəi Kumwesən həukurən noien wok səvənhi. Wok nəha in nəha wok səvəi nuvrhəkinien nīpwrai Kristo. ¹³ ✧ Irəha tuho wok irə meste kitaha pam səuvehe mho kuatia ia nahatətəien səkitaha mine nukurəniien səkitaha ramo nukurəniien ti Tini Kumwesən, nənə kitaha səmwhen ia iərmama sə ruvəpwinari mhəmwhen a mwi ia Kristo.

¹⁴ ✧ Nənə ro iamīnhi irə kitaha tsəpkəmwhen mhə mwi ia nəkwərəkəwərha, nahatəniien eikuə me səvəi nərmama səməme kamho ikouikou ti niriiien nərmama ia mour ko həpko mhə kitaha səmwhen ia kinu riti sə təsi rauvsiniuvsini nənə nīmətəgi raməpwi irapw mamevən. ¹⁵ Mətə kitaha tsaməkeikei mamhəni irapw nəgkiariien pərhiien, mamhəni irapw ia nokeikeiien, nənə mhəuvehe mhəpwinari ia narimnari me pam mhəmwhen ia Kristo. Kristo in kənkəpwə, ¹⁶ nənə kitaha səmwhen ia nīpwran. In ramo kitaha səuvehe mho kuatia mhəmwhen ia nīpwrai iərmama kuvi tərini nīpərpərīn me ia kwopun nīkəkrin me kamhəripwīn ikin, nənə nəpīn nīpərpəri nīpwran nəha kamho wok me səvənraha kuatia kuatia, nīpwran pam ruvehe mipwinari, nənə mamə in atukw ruvehe mamskai mwi ia nokeikeiien.

Kitaha tsaməkeikei mharə mhəmwhen ia nīpwnətī nukuraanien me

¹⁷ ✧ Ro pen ia nəghi Iərimənu səkitaha iakani pehe skai tukumiaha mə kimiaha tihəpwəh mwi narəien rəmwhen ia nərmama səməme həreirei Kumwesən. Irəha

✧ 4:1: Efes 3:1, Kol 1:10 ✧ 4:2: Kol 3:12-13 ✧ 4:3: Kol 3:14-15 ✧ 4:4: Rom 12:5, Efes 2:16,18 ✧ 4:5: Jon 10:16 ✧ 4:6: 1Kor 12:6 ✧ 4:7: Rom 12:3,6 ✧ 4:8: Kol 2:15 ✧ 4:9: Jon 3:13 ✧ 4:11: 1Kor 12:28 ✧ 4:12: 2Tim 3:17 ✧ 4:13: Kol 1:28 ✧ 4:14: 1Kor 14:20 ✧ 4:17: 1Pit 1:14, Rom 1:21

kamharə mamhesi pen nətərigien səvənraha sə ro nəri auər a irə. ¹⁸ ✧ Nətərigien səvənraha raməmak ia nəpitəvien. Irəha isipwīn ti nimiruien səvəi Kumwesən ti nəri nə mə kənpəwənrəha riskai, hərəirei nari. ¹⁹ ✧ Irəha hənəpwəh naurisien, mhəsəni pen atukw a irəha ia noien ərəha mamho noien əmkemik me səpəmsəpə, ko kipkuvi raka mhə irəha irə ti nəri nə mə hokeikei pik.

²⁰ Mətə nəpīn kīnahatən kīmiaha ia Kristo, nahatənien nəha ropə anan ia sə nəha! ²¹ Kīmiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səvənhi. Ti nəri nə mə kīmiaha nərmama me səvənhi, nərmama hənəhatən raka kīmiaha ia nəgkiariien pərhiən sə ruku pen ti Iesu, ²² ✧ mhəhatən kīmiaha mə tihəməkeikei mharaka ia noien akuas me səkīmiaha səməme hiənəmo ia nərəien səkīmiaha fwe kupwən. Noien me nəha hiamokeikei pik kamheikuə ia kīmiaha mamhouraha kīmiaha. ²³ ✧ Nimiruien mīne nətərigien səkīmiaha tuhaməkeikei mhəuvehe mhərməvi mwi. ²⁴ ✧ Nənə kīmiaha tihəməkeikei mharkahu ia nimiruien vi. Nimiruien vi nəha in nəha iərmama vi sə Kumwesən rīno mə trəmwhən irə. In rīno iərmama nəha mə tratukwatukw pərhiən, məmher.

²⁵ ✧ Kīmiaha pam tihəməkeikei mhəpwəh noien səvəi neikuəien, nənə mamhəni a nīpərhiənien m kīmiaha me, ti nəri nə mə kitaha pam kuatia ia nīpwrai Kristo. ²⁶ ✧ Trīni mīnuə niemaha raməpi kīmiaha, rərəha mə hio noien ərəha riti. Tihəpwəh nuvehien niemaha meste meri rivə, ²⁷ kamo hiəuvei pen kwənmahān m Setan. ²⁸ ✧ Iərmama sə ramakres traməkeikei məpwəh noien nəha. In traməkeikei mamsese, mamowok sə ramasan ia rəgīn mə in rukurən nasituien ia nərmama nautə səvənraha riwən.

²⁹ ✧ Tihəpwəh nīniien nəgkiariien ərəha ia tərhumiaha, mətə tihəni a nəgkiariien amasan sə rukurən nasituien ia nərmama səməme həpou həuvehe mhəskai mwi. Nəgkiariien nəha rukurən nasituien ia nərmama səməme kamhəregi. ³⁰ ✧ Tihəpwəh noien Nənīmwin Ikinan rīregi rərəha tukumiaha, ti nəri nə mə Nənīmwin nəha rəmwhən ia mak riti sə Kumwesən rīnəmri raka ia kīmiaha raməhatən pen mə ia nəpīn sampam in treivinari ia kīmiaha. ³¹ ✧ Kīmiaha tihəməkeikei mhəpwəh nəgkiariien əfiə me pam, mīne niemaha, mīne nətəpaharien, mīne nīniien nīkare iərmama irəha nəmwəkīien me pam. ³² ✧ Kīmiaha tihəməkeikei mhə ramasan m kīmiaha me, nənə mhə rerimiaha rīməru tukumiaha me. Trīni mīnuə kīmiaha riti ro rərəha m kīmiaha riti mwi, tihənouenou irə rəmwhən ia Kumwesən rīnenouenou ia noien ərəha me səkīmiaha ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuatia kīmiaha Kristo.

5

¹ ✧ Ro pen tihousari mə tihəmwhən ia Kumwesən ti nəri nə mə kīmiaha nīpwnətīn me in rokeikei pik kīmiaha. ² ✧ Tihamarə mamho nokeikeiien rəmwhən ia Kristo rokeikei kitaha nənə muvehe memhə tukutaha. Nemhəien səvənhi rəmwhən ia nəri kauvani ia təkure nifatə nīpekīn rapein amasan kauvei pen m Kumwesən.

³ ✧ Ti nəri nə mə kīmiaha nərmama me səvəi Kumwesən nənə tihəpwəh anan noien nari riti mə tukīni ərəha kīmiaha tukwe. Iakani noien ərəha me rəmwhən ia nərman mīne nīpran kamhəiri əpnəpen irəha me, mīne noien ərəha me pam səməme ro a naurisien, mīne noien i iərmama rerīn ramakres. ⁴ ✧ Rīpkamasan mhə mə tihəni nəgkiariien sə ro naurisien ti nīniien, uə nəgkiariien ərəha, uə nəfkəmanəien ərəha, uə naien. Nəgkiariien me iamīnha irə rīpkatukwatukw mhə mə tihəni. Mətə tihəni tanak m Kumwesən ti narīmri səməme in ramo m kīmiaha. ⁵ ✧ Tihəməkeikei mhəukurən nəri i mə pran uə iərman sə ramo əpnəpen nari, uə iərmama sə ramo noien ərəha sə ro a naurisien, uə iərmama sə rerīn ramakres, (iərmama nəha rəmwhən mə raməfwaki pen m nənīmwi nari), kwopun riti səvənhi riwən mə trevən muvehi ia nītətə sə Kristo mīne Kumwesən krauərimənu irə. ⁶ ✧ Tihəpwəh nəseniien mə iərmama riti truvei pen kīmiaha

✧ 4:18: Efes 2:12 ✧ 4:19: Kol 3:5 ✧ 4:22: Rom 8:13, Kol 3:9 ✧ 4:23: Rom 12:2 ✧ 4:24: Jen 1:26, Kol 3:10 ✧ 4:25: Kol 3:8-9, Sek 8:16 ✧ 4:26: Sam 4:4, Jem 1:19-20 ✧ 4:28: 1Tes 4:11 ✧ 4:29: Efes 5:4, Kol 3:8, 4:6 ✧ 4:30: Aes 63:10, 1Tes 5:19, Efes 1:13-14 ✧ 4:31: Kol 3:8 ✧ 4:32: Mat 6:14, Mat 18:22-35, Kol 3:12-13 ✧ 5:1: Mat 5:48 ✧ 5:2: Rom 14:15, Kal 2:20, Hip 10:10, Eks 29:18 ✧ 5:3: Kol 3:5 ✧ 5:4: Efes 4:29 ✧ 5:5: 1Kor 6:9-10, Kol 3:5 ✧ 5:6: Kol 2:4,8, Rom 1:18

ia nægkiariien eikuæ me sævænhi sëmæme nîpærhienien riwæn iræ. Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ noien æræha me næha kamho Kumwesæn niemaha ramæpi, nænæ in trærpwin noien æræha me sævæi nærmama sëmæme kamhæruui nækwæn. ⁷ Ro iamînhi iræ kimiaha tihæpwæh navæn pæriien kimiaha nærmama me sëmæme ho iamînha iræ.

⁸ ✧ Fwe kupwæn kimiaha hiamaræ ia næpitævien, mætæ tækwækwuni ti næri næ mæ hiæuvæuvehe ti Iærimænu sækitaha, hiænaræ ia nukuraanien. Ro iamînhi kimiaha tihamækeikei mharæ mhæmwhen ia nîpwnæti nukuraanien me, ⁹ ti næri næ mæ nukwai nukuraanien kamætoni ia noien me pam sëmæme hamasan, mhatukwatukw, mho nîpærhienien. ¹⁰ ✧ Nænæ tihousari mhætui ia noien me sëmæme Iærimænu sækitaha rerin ragien tukwe. ¹¹ ✧ Tihæpwæh nukuriræien nærmama me sævæi næpitævien mhæpwæh noien noien æræha kimiaha minraha. Næri amasan riwæn ia noien me næha. Mætæ tihæuvehi noien me næha mhæuvehe ia nukuraanien. ¹² Nîpærhienien ro a naurisien mæ tikini narimnari me sëmæme iræha kamho afafa, ¹³ ✧ mætæ narimnari me pam nukuraanien ramæhiæpwîn hæuvehe mho nîpwræn kamætoni. ¹⁴ ✧ Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ næpîn nukuraanien ramæhiæpwîn nari riti, næri næha ruvehe mo nukuraanien iræ. Ro iamînhi iræ kani mæ,

“Ik sæ ikamapri, ikætui ræ,
mætui mwi ia nemhæien sæim,
pwæh Kristo ræhiæpwîn ik.”

¹⁵ Ro pen tihætui amasan ti naræien sækimiaha mæ hiamæfaræ iræ. Ræræha hiamaræ mhæmwhen nærmama hæreirei nari, mætæ tihamækeikei mharæ mhæmwhen ia nærmama sëmæme hæukuræn nari. ¹⁶ Nænæ trîni minuæ hiætoni suatuk sævæi namasanien, hiesi pen ti næri næ mæ ipwet mine samaræ ia næpîn æræha. ¹⁷ ✧ Hæpwæh nîreireien nari, mætæ tihæmwur mhæukuræn næri sæ Iærimænu sækitaha rokeikei. ¹⁸ ✧ Tihæpwæh nakonæien nænimwiien skai ræmwhen ia waen ti næri næ mæ tro kæmkapwæmiaha rætæ wau miri pen kimiaha ia noien æræha. Mætæ pwæh Nænîmwîn Ikinan rukuær ia kimiaha. ¹⁹ ✧ Tihægkiari m kimiaha me ia nîpu me ia nækukuæ næha Ol Sam, mine nîpu me sævæi næfwakîien, mine nîpu me sëmæme kamhæuku pen ia Nænîmwîn Ikinan. Nænæ tihani nîpu me ia rerîmiaha ti nægnægîniien Iærimænu. ²⁰ ✧ Ia næghi Iesu Kristo Iærimænu sækitaha, tihamæni tanak m Tata Kumwesæn ti narimnari me pam ia næpîn me.

²¹ ✧ Kimiaha tihamækeikei mhæsiai kimiaha me ti næri næ mæ kimiaha hiamæsiai Kristo.

Nîpræn me mine nærman me sævænraha

²² ✧ Kimiaha nîpræn me, tihamækeikei mhæsiai nærman me sækimiaha ræmwhen hiamæsiai Iærimænu sækitaha. ²³ ✧ Iakani iamînhi iræ ti næri næ iærman in kænkapwæ rasori ia pran sævænhi ræmwhen ia Kristo in kænkapwæ rasori ia nakalasia me sævænhi. Nakalasia me næha iræha hæmwhen ia nîpwræi Kristo, nænæ in rauvehimîru iræha. ²⁴ Ræmwhen ia nakalasia me kamhæsiai Kristo, pwæh nîpræn mwi kamhæsiai nærman me sævænraha ia narimnari me pam.

²⁵ ✧ Kimiaha nærman me, tihamækeikei mhøkeikei nîpræn me sækimiaha ræmwhen ia Kristo rokeikei nakalasia me sævænhi, nænæ mæseni nîmiruien sævænhi ti niræha. ²⁶ ✧ In rimamhæ ti niræha mæ træmri karen iræha mæ sævæi Kumwesæn, mæpærhi iræha ia nui irau nægkiariien sævænhi. ²⁷ ✧ In rîno iamînha iræ mæ in trukuræn nærpwi irapwien nakalasia me sævænhi ia nænimen, iræha tuhæmwhen ia pran riti tînari sævænhi ramasan pik, næmkemikien uæ næri pitæv uæ nari riti iamînhi riwæn, mætæ iræha tuhæmher, mhatukwatukw pam. ²⁸ Ia noien a mwi næha, nærman tuhamækeikei mhøkeikei nîpræn me sævænraha ræmwhen mæ iræha kamhøkeikei atukw a nîpwrænraha. Iærman sæ rokeikei pran sævænhi, in rokeikei atukw a in. ²⁹ Iakani iamînhi iræ ti næri næ mæ iærmana riti

✧ 5:8: Efes 2:11,13, Kol 1:13, 1Tes 2:9, Jon 12:36 ✧ 5:10: Rom 12:2 ✧ 5:11: 2Jon 10-11 ✧ 5:13: Jon 3:20-21
✧ 5:14: Aes 26:19, 60:1, Rom 13:11 ✧ 5:17: Rom 12:2, Kol 1:9 ✧ 5:18: Luk 21:34 ✧ 5:19: Kol 3:16, Sam 33:2-3 ✧ 5:20: Kol 3:17 ✧ 5:21: 1Tes 5:5 ✧ 5:22: Kol 3:18, 1Tes 3:1 ✧ 5:23: 1Kor 11:3, Efes 1:22 ✧ 5:25: Kol 3:19, 1Tes 3:7, Kal 1:4 ✧ 5:26: Taet 3:5, Hip 10:10 ✧ 5:27: 2Kor 11:2, Kol 1:22

riwən sə raməmwəki atukw ia nīpwran, mətə in raməni amasan nari mə tro nīpwran ruvehe miskai, nənə mamətui amasan ti nīpwran rəmwhen ia Kristo in ramətui amasan ti nakalasia me səvənhi, ³⁰ ✧ti nəri nə mə kitaha səmwhen ia nīpərpəri nīpwran.

³¹ ✧Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
“Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mīne mama səvənhi,
mevən rouarə pəri irau pran səvənhi,
nənə irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.”

³² ✧Nəgkiariien nəha rani nari riti rasori nīpwran rəkwafə, mətə iou iakani mə raməgkiari ia Kristo mīne nakalasia me səvənhi. ³³ Mətə raməgkiari mwi ia kimiaha kuatia kuatia. Ro pen iərman traməkeikei mokeikei pran səvənhi rəmwhen ramokeikei atukw a in, nənə pran traməkeikei mīsiai iərman səvənhi.

6

Nəkwərhakwərha me irəha tata me mīne mama me səvənraha

¹ ✧Kimiaha nəkwərhakwərha me səvəi Iərimənu, tihaməkeikei mho nəkwai tata mīne mama me səkimiaha ti nəri nə mə noien i ratukwatukw mə kimiaha tiho. ² ✧“Tikīsiai səim tata mīne mama.” In i loa kiməkupwən kini irau promes riti. ³ ✧Promes nəha rani mə, “Trīni mīnuə ikamo iamīnha irə, narimnari me ia nīmīruien səim tuhaiu amasan, nənə nīmīruien səim ia tīprənə i trəpwəmwis.” ⁴ ✧Kimiaha tata me, tihəpwəh noien nəkwərhakwərha me səkimiaha niemaha rəpi irəha, mətə tihətoni amasan irəha, mhəkoui amasan irəha, nənə mhahatən irəha ia suatuk səvəi Iərimənu.

Slef me mīne nəmə asori me səvənraha

⁵ ✧Kimiaha slef me, tihaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səkimiaha ia təkure tīprənə i mhehekīr mhətəmnīmwin, nənə tiho ia rerimīaha pam rəmwhen a mə iəmə asori səkimiaha in Kristo. ⁶ Tihəpwəh noien nəpīn kamhətoni a kimiaha rəmwhen ia nərmama səməme kamhəmwur mə tuho nərmama rerīnraha ragien, mətə tiho nəkwənraha rəmwhen mə kimiaha slef me səvəi Kristo, nənə mamho nəkwai Kumwesən ia rerimīaha pam. ⁷ Tiho wok səkimiaha ia nətərigien amasan rəmwhen a mə Iərimənu in iəmə asori səkimiaha, rīpko mhə iərmama a riti in iəmə asori səkimiaha. ⁸ ✧Kimiaha hiəukurən mə Iərimənu truvei pen nərəkuien m nərmama me pam ti noien amasan me səməme hənə, nəri auər a mə in slef uə rīpko mhə in slef.

⁹ ✧Nənə kimiaha nəmə asori me, tihaməkeikei mhətoni amasan mwi slef me səkimiaha iamīnha irə, mhəpwəh nəgkiari skaiien mīnraha mə tuho nəkwamīaha, ti nəri nə mə hiəukurən mə iəmə asori səkimiaha mīnraha kuatia a fwe ia neiai, nənə in tro rəmnəmwhen m nərmama me pam.

Narimnari me səvəi naruagəniēn Kumwesən rīpeki pehe m kitaha

¹⁰ ✧Səiou nəgkiariien sampam ro iamīnhi irə. Tihərer əknekīn ia Iərimənu səkītaha mīne nīskaiien asori səvənhi. ¹¹ ✧Tihaməkeikei mharkahu narimnari me pam səvəi naruagəniēn səməme Kumwesən rīpeki pehe m kimiaha, mə hiəukurən nərerien mhənise neikuəien me səvəi Setan. ¹² ✧Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kitaha səpkaruagən mhə kitaha nərmama, mətə samaruagən kitaha nənimwin me səməme kamhəuvehi nasoriēn mīne nərimənuiēn. Irəha i nənimwin skai me səməme kamhərimənu ia noien me səvəi nəpitəvien ia təkure tīprənə i mīne nənimwin ərəha me ia nīmagouagou. ¹³ Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mharkahu ia narimnari me pam səvəi naruagəniēn səməme Kumwesən rīpeki pehe m kimiaha, mə nəpīn nərəhaiēn sə Setan ramo ruvehe hiəukurən nərerien mhənise nərəhaiēn nəha. Nənə nəpīn hiənaruagən pam, tihərer əknekīn. ¹⁴ ✧Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhərer mwatuk ti naruagəniēn. Tihəkwtəmhiri əknekīn nəgkiariēn pərhien rəmwhen kətoti

✧ 5:30: 1Kor 6:15, Efes 1:22-23 ✧ 5:31: Mat 19:5 ✧ 5:32: Rev 19:7 ✧ 6:1: Kol 3:20 ✧ 6:2: Mat 15:4
✧ 6:3: Dut 5:16 ✧ 6:4: Kol 3:21, Dut 6:7,20-25, Sam 78:4, Prov 22:6 ✧ 6:5: Kol 3:22-23, Taet 2:9-10, 1Tes 2:18
✧ 6:8: 2Kor 5:10, Kol 3:24-25 ✧ 6:9: Kol 4:1, Rom 2:11 ✧ 6:10: 1Kor 16:13 ✧ 6:11: Rom 13:12, 2Kor 10:4,
Efes 4:14 ✧ 6:12: Jon 14:30, 1Tes 5:8-9 ✧ 6:14: Aes 11:5, 59:17, 1Tes 5:8

sə hiərihi tərini kurkwamiaha irə. Tiho noien atukwatukw rəmwhen ia aean sə ramo tukuahag kwənpwenhimiaha. ¹⁵ ✧Tihəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi nəməriniuen rəmwhen ia put skai sə rauvegi nisumiaha. ¹⁶ Tihahatətə ia Kumwesən rəmwhen ia nari sə hiaməuvehi mamhərkwafə pen irə. Ia nəri nəha hiəukurən no tukuahagien nukwai nifagə me napw rauək ia nirəha səməme iəremhə asori ramerukw ia nirəha. ¹⁷ ✧Tihəni nīpərhiēnien ia Kumwesən mə in rauvehimīru kimiaha rəmwhen ia kəfəfau kino ia aean sə ramo tukuahag kəmkapwəmiaha. Tihəkwətəmhirī nəgkiariien me səvəi Kumwesən rəmwhen ia nau səvəi naruagənien sə Nənimwīn Ikinan rauvei pehe m kimiaha. ¹⁸ ✧Tihəfwaki ia nəpīn me ia niskaiien səvəi Nənimwīn Ikinan, mamhəfwaki mamhəres narimnari me səpəmsəpə. Tihamo noien nəha, mamhətui a, mhəpwəh nəpouien, nənə mamhəfwaki ti nərmama me pam səvəi Kumwesən.

¹⁹ ✧Tihəfwaki mwi tukw iou mə nəpīn iakuə takəgkiari Kumwesən in truvei pehe nəgkiariien miou mə takīni irapw nəgkiariien nəha məpwəh nehekīrien. Nənə takīni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo sə rīnamərkwafə fwe kupwən. ²⁰ ✧Təkwtəkwi ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan nəha ia nəghi Kristo, ro pen iakamarə ia kalapus. Həfwaki ro tukw iou mə takarīpīn mamīni irapw nəgkiariien amasan nəha məpwəh nehekīrien rəmwhen sə ratukwatukw mə tako.

Nəgkiariien sampam

²¹ ✧Iou iakoikei mə kimiaha tihəregi nəgkiariien səiou mine nəfe iakamo ia kwopun i. Ro pen takərhi pehe Tikikas ruvehe. In piəvtaha keikei riti sə kimaha iahəukurən nətigiteien irə, ramasitu mamō tukwini nari m Iərimənu səkitaha. In trīni pehe tukumiaha narimnari me pam. ²² Takərhi pehe in tukumiaha ti noien i, mə in tro kimiaha hiəregi ramasan, mīni irapw tukumiaha mə kimaha iahaməfarə irə.

²³ Pwəh Tata Kumwesən mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe nəməriniuen mine nokeikeien m kimiaha, rauo nahatətəien səkimiaha riskai. ²⁴ ✧Pwəh Kumwesən trəriari pen namasanien səvənhi m nərmama me pam səməme hokeikei Iesu Kristo Iərimənu səkitaha ia nokeikeien sə tripkīwən mhə.

✧ 6:15: Aes 40:9, Neham 1:15, Rom 10:15 ✧ 6:17: 1Tes 5:8, Aes 49:2, Hip 4:12 ✧ 6:18: Luk 18:1, Kol 4:2, 1Tes 5:17 ✧ 6:19: Wok Me 4:29, Kol 4:3-4, 2Tes 3:1 ✧ 6:20: 2Kor 5:20, Flm 9 ✧ 6:21: Wok Me 20:4, Kol 4:7-8, 2Tim 4:12 ✧ 6:24: 1Tes 1:8

Filipae

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Ia nuk i 60, Pol ramarə ia kalapus fwe Rom nənə mirai nəkukuə me i Filipae, Kolosi, Filimon, mine Efesas. Nəkur Filipae hərəhi pen Epafrotaetas ruvehi nari riti mevən muvei pen m Pol. Nəpın Epafrotaetas ramarə fwe Rom, in ramemhə pik. Nənə nakalasia me fwe Filipae rerınraha rəpou tukwe. Nəpın in rəsənın, Pol rərhi pen in ruvehi nəkukuə i mevən fwe Filipae. Pol rokeikei pik nakalasia me fwe Filipae. In raməgkiari mınraha rəmwhen mə in tata səvənraha. Pol rini tanak mınraha ti nokeikeiien mine nasituien səvənraha. Nəri auər a Pol ramarə fwe ia kalapus, mətə səvənhi nəkukuə raməgkiari pik ia nagienien. Nəpın rıpık nəkukuə i raməgkiari ia “nagienien” mine “nəgnəginiien.” Pol rini irapw nətəien səvənhi ia nıkaren səvəi nimiruien səvəi ipwet mine samarə irə ia təkure tıprənə i. In rini mə, “Trini minuə iakimıru, nimiruien səiou in səvəi Kristo. Nənə trini minuə iakemhə, ramasan pik anan mwi” (1:21). Rəmwhen ia nəkukuə me pam səvənhi, ia nəkukuə i Pol rauvehi utə nətərigien səvəi nakalasia me, maməvəhag mınraha mə irəha tuhaməkeikei mharə pwəh nətərigien səvənraha kuatia. Irəha tuhaməkeikei mharə mamho nəkwai Kumwesən.

Nægkiariien sə rakupwən

¹☆ Iou Pol mine Timoti, kimrau iərmama mi səvəi Iesu Kristo iarauo tukwini nari min. Nəkukuə i rauvehe tukumiaha pam nərmama me səvəi Iesu Kristo səməme hiamarə ia taon nəha Filipae, mauvehe mwi ti nəmə asori me nəha kamhətui amasan tukumiaha mine tikon me.

²☆ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəməriniuen m kimiaha.

Pol raməfwaki m Kumwesən ti nəkur Filipae

³☆ Nəpın me, nəpın rerik ramrhi kimiaha, iakani tanak m Kumwesən tukumiaha. ⁴Nənə nəpın me pam, nəpın iakaməfwaki tukumiaha, iakaməfwaki rerik ramagien ⁵ti nəri nə mə fwe iakinərer vi a mani irapw nəgkiariien amasan muvehe meste pehe ipwet mine saməuvehi pəri rəgitaha me tukwe. ⁶☆ Nənə iakukurən amasan mə Kumwesən sə rino stat ia noien amasan ia kimiaha, in traməkeikei mamə noien nəha mamevən meste tro sampam irə ia nəpın sə Iesu Kristo truvehe irə.

⁷Nəpın me rerik ramrhi kimiaha, nənə ratukwatukw a mə iakamo iamınhi irə, ti nəri nə mə kimiaha pam hiamasitu ia nirak ia wok i Kumwesən rıməuvei pehe miou ia namasanien səvənhi mə tako. Nənə nəpın iakamarə ia kalapus, mine nəpın iakamərer irapw ia nəmri nərmama, maməvisau mə nəgkiariien amasan ro nıpərhiienien i, kimiaha hiamasitu ia nirak ia wok i. ⁸☆ Kumwesən rukurən mə nəgkiariien i iakani ro nıpərhiienien. Iakokeikei mə takətoni kimiaha ti nəri nə mə iakokeikei pik kimiaha rəmwhen a ia Iesu Kristo rokeikei kimiaha.

⁹Nənə in i nəfwakiiien səiou mə nokeikeiien səkimiaha truvehe masori mwi irəhar nukurənien mine nəkiri amasanien nari tuharuvehe mharasori ia kimiaha ¹⁰☆ mə kimiaha hiəukurən nətə sasien nəfe noien ramasan pik mə tiho. Nənə ia noien nəha kimiaha tihəmher, tukəpwəh nətoniien noien ərəha riti ia kimiaha ia nəpın sə Kristo truvehe irə, ¹¹☆ kimiaha tihəkuər ia noien atukwatukw me səməme Iesu Kristo rino həukuə ia kimiaha, nərmama tuhətoni mhəuvehi utə nəghi Kumwesən mhəgnəgini in tukwe.

Pol in fwe ia kalapus

☆ 1:1: Wok Me 16:12-40 ☆ 1:2: Rom 1:7, Kal 1:3, Flm 3 ☆ 1:3: Rom 1:8, 1Kor 1:4 ☆ 1:6: 1Kor 1:8, Fil 2:13
☆ 1:8: Rom 1:9, 2Kor 1:23 ☆ 1:10: Hip 5:14, Fil 1:6, 2:16, 1Tes 5:23 ☆ 1:11: Jon 15:8

¹² ✠ Pīak me, iakokeikei mā tihəukurən mā iakamarə ia kalapus, mətə noien i rinasitu pīk mo nəgkiariien amasan səvəi Kristo ruviris mwi mamevən. ¹³ ✠ Ro pen naruagən me səməme kamhətui ti nimwə səvəi Kig Sisa mine nərmama həpīk mwi həuvəukurən raka mā iakamarə ia kalapus ti nəri nə mā iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kristo. ¹⁴ Nərəien səiou ia kalapus ramasitu ia piəvtaha me həpīk, mamō irəha hahətətə əknekīn mwi ia Iərimənu səkitaha, nənə mamō nətərigien səvənraha riskai ti nini irapwien nəgkiariien səvəi Kumwesən mhəpwəh nehekīrien.

¹⁵ Nipərhiēnien nepwīn kamhəni irapw Kristo ti nəri nə mā irəha kamhəmwəki iou nənə mhokeikei mā irəha tuhasori ia nirak. Mətə nepwīn kamhəni irapw Kristo ia nətərigien amasan. ¹⁶ Nərmama me i nətərigien səvənraha ramasan irəha kamhəni irapw Kristo ti nəri nə mā hokeikei iou, nənə mhəukurən mā kinəmri iou iakamarə ia kalapus mā takərer irapw ti nəgkiariien amasan səvəi Kristo mā ro nipərhiēnien i. ¹⁷ Mətə nepwīn səməme kamhəmwəki iou həpīkni irapw mhə Kristo ia rerīnraha pərhiēn. Irəha kamho iamīnhi irə mamhokeikei mā tuhəuvehi utə atukw a irəha, nənə rerīnraha ramrhi mā tuho nərəhaiēn miou nəpīn iakamarə ia kalapus. ¹⁸ Mətə nəri auər a mā kamho ia noien atukwatukw uə rekəm, mətə kamhəni irapw Kristo nənə ro iamīnhi irə iou rerīk ramaģien.

Pərhiēn, nənə takagien mwi ¹⁹ ✠ ti nəri nə mā iakukurən amasan mā nəri i tro Kumwesən ruvehimīru iou ia nəfwakīien me səkimiaha mine nasituiēn səvəi Nənimwīn səvəi Iesu Kristo. ²⁰ ✠ Iou iakukurən amasan, maməmri pen əknekīn nətərigien səiou ia Kumwesən, mā in trəpwəh nəseniēn iou iako nari riti takauris tukwe. Iakokeikei mā ia nəpīn me takətīgase rəmwhēn iakamo təkwtəkwuni, nənə nəri auər a mā tukīni mā takimīru uə takemhə, mətə noien sə iakamo ia nipwrak truvehi utə nəģhi Kristo. ²¹ ✠ Trini minuə iakimīru, nimīruēn səiou in səvəi Kristo. Nənə trini minuə iakemhə, ramasan pīk anan mwi. ²² ✠ Trini minuə iakəpwəh nemhəien, iakukurən noien wok me nepwīn sə trukūə kwənkwan. Mətə iakreirei mā sə pəku nəha iakokeikei. ²³ ✠ Təkwtəkwuni nəha nətərigien səiou ro kəru. Iakokeikei pīk mā takemhə, məpwəh nipwrak, nənə marə kimrau Kristo. Iakregi mā sə nəha ramasan pīk məpi raka. ²⁴ Mətə iakətoni mā narimnari me nepwīn nəha takaməkeikei mo masitu ia kimiaha, ro pen iakukurən amasan mā tapkemhə mhə. ²⁵ Ti nəri nə mā iakukurən mā nəri i ro nipərhiēnien, nənə iakukurən mā takamīru a marīpīn mamarə kitaha m kimiaha pam, nənə mamasitu ia kimiaha mā tihəuverə mwi, nənə rerīmiaha tragien mwi ia nahətətəien səkitaha. ²⁶ Ro iamīnhi irə kimiaha tihəukurən nəgnəģini pīkien mwi Iesu Kristo tukw iou, ti nəri nə mā takuvehe mwi tukumiaha.

²⁷ ✠ Mətə nəri kuatia i mā pwəh nərəien səkimiaha hiamarə irə ratukwatukw amasan mesi pen nəgkiariēn amasan səvəi Kristo. Nənə nəri auər a mā takuvehe mətōni kimiaha uə takəpwəh nuveheien, mətə pwəh iakregi mā hiamərer əknekīn ia Nənimwīn kuatia, nətərigien səkimiaha kuatia, hiamousari pəri mā tihəsitu ia nərmama mā tuhahətətə ia nəgkiariēn amasan, ²⁸ nənə mhəpwəh nehekīrien ia nərmama səməme haməmwəki kimiaha. Noien nəha tiho ro nimtətien i irəha tuhətoni mhəukurən mā tukouraha irəha, mətə tukuvehimīru kimiaha, nənə nəri i ruku pen ti Kumwesən. ²⁹ ✠ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mā kinəsēni pehe m kimiaha mā kimiaha nərmama hiaməni nipərhiēnien ia Kristo mamho tukwini nari min, mətə kinəsēni pehe mā kimiaha mwi tihəuvehi nəmisəien tukwe. ³⁰ ✠ Kimiaha hiamregi nəmisəien sə hianətoni kino miou fwe kupwən, nənə təkwtəkwuni hiamregi mā kamo ihi nəmisəien nəha miou. Rəmwhēn mā kitaha samaruagən pəri ia naruagēnien riti.

2

Nətərigien səkitaha traməkeikei məmwhēn ia nətərigien səvəi Iesu Kristo

✠ 1:12: 2Tim 2:9 ✠ 1:13: Wok Me 28:30, Efes 3:1 ✠ 1:19: 2Kor 1:11 ✠ 1:20: 1Tes 4:16 ✠ 1:21: Kal 2:20 ✠ 1:22: Rom 1:13 ✠ 1:23: 2Kor 5:8 ✠ 1:27: Efes 4:1, 1Tes 2:12, Fil 4:3 ✠ 1:29: Wok Me 16:19-40 ✠ 1:30: Fil 1:13

¹ Rerimiaha riskai ia Kristo ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuation kimiaha min uə rekəm? Ouəh! Hiamregi ramasan ia nokeikeien səvənhi uə rekəm? Ouəh! Nənimwin İkinan ramarə ia kimiaha uə rekəm? Ouəh! Hiamo ramasan m kimiaha me nənə mamhapi tukumiaha me uə rekəm? Ouəh! ² Mə ro iaminhi irə iakokeikei mə tiho rerik pwəh ragien mwi. Kimiaha pam tihaməkeikei mhəuvehe mho kuation ia nətərigien səkimiaha, mho nokeikeien m kimiaha me, mho pəri nari ia nətərigien kuation rəmwhen mə kimiaha iərmama kuation. ³ ✨Tihəpwəh noien nari riti ia nətərigien səkimiaha əpa, uə mho mhəuvehi utə kimiaha irə, mətə tiheiwaiu nənə mhətərig ia kimiaha me nepwin rəpi raka kimiaha atukw. ⁴ ✨Nənə tihasitu ia kimiaha me ti nimiruien me səkimiaha. Ripkamasan mhə mə iərmama riti ramətui amasan ti nimiruien əpa səvənhi.

⁵ Nətərigien səkimiaha traməkeikei məmwhen ia nətərigien səvəi İesu Kristo:

- ⁶ ✨Nipərhiendien in Kumwesən pərhiən,
mətə in ripkəmwur mhə mə trəkwtəmhiri əknekən noien nəha sə in mine
Kumwesən krouəmnəmwhen a,
⁷ ✨in rəmri karen nasoriien səvənhi,
muvehi noien səvəi iərmama sə ramo tukwini nari,
mətui pehe ia tiprənə i nipwran rəmwhen ia nipwrai nərmama.
⁸ ✨Nənə nəpən kamətə in mə ramarə ia narəien səvəi iərmama,
in ruvehi irapw atukw in,
mamo nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam meste memhə, nipərhiendien remhə
ia nei kamarkuau.
⁹ ✨Ro iaminhi irə Kumwesən ruvehi utə in revən fwe irənhə anan,
muvei pen nahag min sə rəpi raka pam nahag me,
¹⁰ ✨mə ia nəghi İesu narimnari me pam səməme kamhəmiru ia kwopun me pam ia neiai,
mine tiprənə, mine Imwei Nəkur Həuvamhə,
tuhənimwi nukurhunraha mhəuvei pen nisaiien min,
¹¹ ✨nənə irəha pam tuhəni irapw mə İesu Kristo in İərimənu,
nənə noien nəha truvehi utə nəghi Tata Kumwesən.

Nərmama me səvəi İesu Kristo kamhəsər rəmwhen ia kəməhau me

¹² ✨Nərmama keikei me səiou. Nəpən iakamarə ihi kitaha m kimiaha, hiamo nəkwak ia nəpən me. Nənə təkwtəkwuni nəha iakamarə isipwin tukumiaha, kimiaha tihaməkeikei mhousari mho nəkwak mamhəuvən. Tihəhekir mhətəmnimwin mamho narimnari me nəha Kumwesən rīməuvehimiru kimiaha tukwe. ¹³ ✨İakani iaminhi irə ti nəri nə mə in nə Kumwesən fwe ia rerimiaha ramo kimiaha hiokeikei noien narimnari me kamhesi pen nətərigien amasan səvənhi.

¹⁴ İa narimnari me pam səməme hiamo, tihəpwəh nəgkiari əgkiariien tukwe mhəpwəh nəvisəien m kimiaha me tukwe. ¹⁵ İa noien nəha kimiaha nipwnəti Kumwesən me tihatukwatukw, mhəmher, tukəpwəh nətoniien noien ərəha riti səkimiaha nəpən hiamarə ia kurkwai nərmama ikou me səməme kamho noien ərəha. İa rerinraha kimiaha hiaməsər mhəmwhen ia kəməhau me ia nimagouagou, ¹⁶ mamhəuvei pen nəgkiariien səvəi nimiruien minraha. Kimiaha tiho iaminhi irə mə nəpən sə Kristo truvehe irə iou rerik tragien tukumiaha, nənə iakukurən mə iapkaiu auər a mhə uə iapkisese auər a mhə. ¹⁷ ✨Nahatətəien səkimiaha rəmwhen ia nari riti hiaməuvei pen m Kumwesən kavani ia təkure nifatə. Trini minuə kousi əpune iou nitək raiu rəmwhen ia waen kətəgi irapw ia nəri nəha, mətə iou iakokeikei a mamagien kitaha m kimiaha. ¹⁸ ✨Nənə ia noien kuation kimiaha tihaməkeikei mhokeikei a mamhagien kitaha miou.

Timoti mine Epafrotaetas

✨ 2:3: Kal 5:26, Rom 12:10 ✨ 2:4: 1Kor 10:24,33 ✨ 2:6: Jon 1:1-2, 17:5 ✨ 2:7: 2Kor 8:9, Jon 1:14 ✨ 2:8: Rom 8:3, Jon 10:17, Hip 5:8, 12:2 ✨ 2:9: Wok Me 2:33, Efes 1:20-21, Hip 1:3-4 ✨ 2:10: Rom 14:11 ✨ 2:11: Rom 10:9 ✨ 2:12: Sam 2:11, 1Pit 1:17 ✨ 2:13: Jon 15:5, 1Kor 12:6, 15:10, 2Kor 3:5, 1Tes 2:13 ✨ 2:17: Rom 15:16, 2Tim 4:6 ✨ 2:18: Fil 3:1, 4:4

¹⁹ Trini minua Iesu Ierimenu sakitaha rasesni, iakokeikei ma tripko mha tui iakerhi pehe Timoti ruvehe matoni kimiaha ma nepin in rirerig muvehe mavisau pehe kimiaha miou, nana iou mwi rerik tragien. ²⁰ Iermama riti mwi riwan ia kwopun i naterigien savenhi ramwhen ia savai Timoti, in rerin ramrhi pik kimiaha. ²¹ ✠ Nermama ap me kamhatarig a ia wok me savanraha, mhapwah naterigien ia wok savai Iesu Kristo. ²² Mat Timoti noien savenhi ramasan pik. Kimiaha hiuvoukurən raka ma in ramasitu ia nirak ia wok savai negkiariien amasan savai Kristo ramwhen iakunouhi ramo wok irau tata savenhi. ²³ Ro iaminhi ira rerik ramrhi ma nepin iakukurən ma nari riti tro iou, iakerhi pehe in ruvehe matoni kimiaha. ²⁴ Nana iaketigite ia Ierimenu sakitaha ma tripko mha tui iou mwi iakuvehe matoni kimiaha.

²⁵ ✠ Mat rerik ramrhi ma takamakeikei mərhi pehe Epafrotaetas rirerig muvehe matoni kimiaha. In piak sa kimrau min iarauo pari wok nana rauaruagen pari. Fwe kupwan hianərhi pehe in ruvehe muvei pehe narimnari me nepwin masitu ia nirak ira ia neghimiaha. ²⁶ In rokeikei pik ma trətoni pam kimiaha. In ramregi rərəha anan ti nari na ma hiaregi ma in ramemhə. ²⁷ Pərhiem nemhəien riti riməuvehi ipaka remhə, matə Kumwesən rapi in mapi mwi iou nana momasan in ia nemhəien savenhi. Matə trini minua rimamhə pərhiem iou takregi rərəha pik anan mwi. ²⁸ Ro iaminhi ira iakokeikei pik ma takərhi pehe in nepin hiətoni rerimiaha tragien mwi, nana iou mwi naterigien sa iakamregi rərəha ira tukumiaha truvehe miwan. ²⁹ ✠ Ro iaminhi ira nepin in truvehe tukumiaha, kimiaha tihamakeikei mhəsevər ia rerimiaha tukwe ia neghi Ierimenu sakitaha mhagien asori. Nana tihəuvei pen nisaiem m nermama sa ro me iaminha ira, ³⁰ ti nari na ma ipaka in remhə ti wok savai Kristo. In ripkhekir mha ti nimiruiem savenhi ia nepin skai me ma trasitu ia nirak nepin suatuk səkimiaha riwan ti nasituiem.

3

Kitaha saməfiutə kitaha ti Iesu Kristo əpa

¹ ✠ Piak me, iakuə takəgkari ia nari riti mwi. Kimiaha tihamakeikei mhagien ti Ierimenu sakitaha. Iou iakuvəni raka negkiariem me i tukumiaha fwe kupwan, nana takwtəkwuni iakamrai pen mwi ia nəkukuə i. Ripkiskai mha tukw iou ti noien ti nari na ma iakukurən ma trasitu ia kimiaha.

² ✠ Kimiaha tihamakeikei mhəsiari ti nermama me nəha irəha hamwhen ia kuri me. Tihamakeikei mhəsiari ti nirəha ti nari na ma noien savanraha rərəha. Irəha kamhəni ma tukamakeikei kuvehi ninhum m nermama ti nahatən peniem ma irəha nermama me savai Kumwesən. ³ ✠ Matə kitaha i nermama pərhiem me savai Kumwesən səməme Nənimwin savenhi ramarə ia reritaha mamə kitaha saməfwaki ia nipərhiemien. Kitaha saməfiutə kitaha ti Iesu Kristo əpa, səpwəh nətigite ananien ia noien me kino ia nipwrataha iruə. ⁴ ✠ Nipərhiemien iou iakukurən nəfiutəien iou ti narimnari me iaminha ira.

Trini minua iermama riti nəha rerin ramrhi ma in rukurən nəfiutəien in ti nipwran, iou iakukurən nəfiutəien iou məpi raka. ⁵ ✠ Kaha me səiou irəha nəkur Isrel atukwatukw, nana iakiməuku pen ia kwənəkwus savai Penjamin. Nepin iakinətui muvehi nepin eit, nana kuvehi ninhum miou. Trini minua kani nəkur Isrel atukwatukw me, kwa iou riti ia nirəha. Kupwan iou Farisi riti, nana iakamesi pen amasan Loa savai Moses. ⁶ ✠ Iakinəkeikei pik nəfwakien savanraha mamometə nakalasia me savai Iesu Kristo. Ia nikaren savai natukwatukwien nəha kauvehi raku pen ti Loa savai Moses kirkətə mha noien ərəha riti səiou.

⁷ ✠ Matə narimnari me pam nəha səməme iakinamətigite ia nirəha fwe kupwan nana

✠ 2:21: 2Tim 4:10 ✠ 2:25: Fil 4:18 ✠ 2:29: 1Kor 16:16,18, 1Tim 5:17 ✠ 3:1: Fil 2:18 ✠ 3:2: Sam 22:16,20, Rev 22:15 * 3:2: Nermama nepwin nəha irəha kamhəuvehi ninhum m nermama ripko mha irəha nəkur Isrel ma trahatən pen ma irəha nermama me savai Kumwesən. Matə aposol me hani me rekəm, nahatətəien ia Iesu Kristo in suatuk ro ik ikuvehe iermama savai Kumwesən. ✠ 3:3: Rom 2:29 ✠ 3:4: 2Kor 11:18,21 ✠ 3:5: Luk 1:59, Rom 11:1, 2Kor 11:22, Wok Me 23:6 ✠ 3:6: Wok Me 8:3 ✠ 3:7: Mat 13:44,46

rerik rirhi mə hamasan pik anan, mətə təkwtəkwuni nəha iakətoni mə ho a nəri auər a me ia nirəha ti nəri nə mə iakukurən narimnari me Kristo rino. ⁸ Mətə ripko mhə sampam ia kwopun nəha. Təkwtəkwuni iakətoni mə narimnari me pam ho a nəri auər a ia nirəha ti nəri nə mə iakətoni nari riti sə in ramasan pik anan in i mə iakukurən Iesu Kristo Iərimənu səiou. Iakinəpwəh narimnari me pam nəha ti Iesu. Iakətoni narimnari me pam nəha həmwən ia nəri pein. Iakinaraka ia nirəha mə iou iakukurən nuvehiiən Kristo, ⁹ ☆ nənə tukətoni iou mə iou iərmama riti sə iakiməuwehe mo kuation kimrau min, iapkatukwatukw mhə ia nəmri Kumwesən ia niskaiien atukw səiou ia noien səvəi nesi penien Loa, mətə iakatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə iakamahatətə ia Kristo. Nərmama səməme kamhahatətə iamihhi Kumwesən ramo irəha həuwehe mhatukwatukw ia nənimen. ¹⁰ ☆ Iakokeikei mə takukurən amasan mwi Kristo mine niskaiien sə rino in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə iakokeikei mə nəmisiəien me səvəi Kristo tuko mwi ia nirak pwəh iakuvehe məmwən irə ia nemhəien səvənhi ¹¹ ☆ mesi pen suatuk nəha meste Kumwesən tro mwi iou iakətui ia nemhəien.

Naiuien səvəi Pol

¹² ☆ Iou iapkini mhə mə iakineste raka noien nəha, uə iakinatukwatukw raka, rekəm. Mətə ti nəri nə mə Iesu Kristo ro iou iakuvehe mo iou iərmama səvənhi, iakamousari mə tako noien səvənhi ruvehe noien səiou. ¹³ Piak me, tukwe iou, ia nətəien səiou, iapkuvehi raka mhə narimnari me nəha. Mətə nəri kuation i iakamo. Iakamenouenou ia narimnari me ia təkutak, iakaməmwur pik mauvehi niseseien ti nəri sə raməmak kupwən ia nirak. ¹⁴ ☆ Iakamaiu pen atukwatukw ti kwopun tako sampam ia naiuien səiou ikin mə takuvehi nəri amasan riti tukuvei pehe miou. Nəri amasan nəha in i nimiruien rerin sə Kumwesən rinəkwein kitaha tukwe mə tsəuvən fwe irənhə mhəuwehi ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁵ ☆ Nənə kitaha pam nərmama səməme səuvəskai raka ia nimiruien səkitaha tsaməkeikei mhəuwehi nətərigien me nəha. Mətə trini minuə kimiaha nepwin nətərigien səkimiaha ropə, Kumwesən tro pui pehe nəri nəha m kimiaha hiətoni. ¹⁶ ☆ Mətə nəri kuation i mə pwəh səkwətəmhiri əknekin nəfe səuvəuwehi raka mhəpwəh narakaien irə.

¹⁷ ☆ Piak me, kimiaha tihəuwehe mho kuation mhesi pen təmwki nisuk sə iakino raka hiətoni, nənə mhətoni amasan səməme kamhesi pen təmwki nisumaha. ¹⁸ ☆ Iakuvəni pehe raka nəgkariien i tukumiaha nəpin ripik, nənə təkwtəkwuni iakani pehe mwi nise nənimek ramaiu. Nərmama həpik nəha irəha həpwəh nokeikeiien mə tuhəregi kaməvisau nemhəien səvəi Kristo ia nei kamarkuau. ¹⁹ ☆ Ia nəpin sampam tukouraha irəha. Kumwesən səvənraha in nə tipwinraha. Irəha kamhəfiutə irəha ti noien me sə ro a naurisien. Nətərigien səvənraha ramevən a ti narimnari me ia təkure tiprənə i. ²⁰ ☆ Mətə kitaha nərmama imwətaha fwe ia neiai. Kitaha sameitenhi iərmama riti truku pen ikin muvehimiru kitaha. Iərmama nəha in i Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. ²¹ ☆ In truvsini nipwrataha i sə rəpou, mo rəmwən ia nipwran sə riskai mamser. In tro iamihhi irə ia niskaiien səvənhi sə in ramo narimnari me pam irə səvəi tiprənə i kamhəiai in mamho nəkwən.

4

¹ ☆ Ro pen piak keikei me kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin iamihhi irə ia Iərimənu səkitaha. Kimiaha nərmama keikei me səiou iakamokeikei pik mə takətoni kimiaha. Hiamo rerik ramagien. Iakamregi ramasan tukumiaha rəmwən ia iərmama sə kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiien irə.

Pol raməvəhag m nəkur Filipae

² Iuotia mine Sintike, iakaməgkiari vivi m kimirau mə tirouəmwur mə nətərigien səkimirau truvehe mo kuation ti nəri nə mə kimirau pəri irouahatətə ia Iərimənu səkitaha.

☆ 3:9: Rom 3:21-22 ☆ 3:10: Rom 6:3-5, Rom 8:17, Kal 6:17 ☆ 3:11: Wok Me 4:2, Rev 20:5-6 ☆ 3:12: 1Tim 6:12,19, Wok Me 9:5-6 ☆ 3:14: 1Kor 9:24 ☆ 3:15: 1Kor 2:6 ☆ 3:16: Kal 6:16 ☆ 3:17: 1Kor 4:16, 1Tes 1:7, 1Tes 5:3 ☆ 3:18: 1Kor 1:23, Kal 6:12 ☆ 3:19: Rom 16:18, Rom 8:5-6 ☆ 3:20: Efes 2:6,19 ☆ 3:21: Rom 8:29, 1Kor 15:28, 1Kor 15:43-53 ☆ 4:1: 1Tes 2:19-20

3 ✨ Iakamæres ik mwi, iærmama sê ikino pæri wok krau mik,* tikasitu ia præn mi i, ti næri næ mæ iakino pik wok kimrahar minrau, krinouasitu ia nirak rouni irapw nægkiariien amasan sêvæi Kristo kimaha Klemen mine piak me nepwin mwi sêmæme hænasitu ia wok, næghinraha fwe ia nækukuæ sêvæi nimiruien.

4 ✨ Tihagien ia næpîn me ti Iærimænu sêkitaha. Iakini mwi mæ tihagien. 5 ✨ Pwæh nærmama hættoni noien sêkimiaha mæ ramasan mæpou. Tripko mhæ tui Iærimænu sêkitaha rirærig pehe mwi. 6 ✨ Rerimiaha træpwæh nirhi pikien narimnari me. Næri auær a mæ næri ouihi uæ næri asori, mætæ narimnari me pam sêmæme hiokeikei tihæfwaki tukwe. Tihæfwaki mhæres Kumwesæn mhæni tanak tukwe in. 7 ✨ Nænæ Kumwesæn truvei pehe m kimiaha næmærinuien sê rasori pik mæpi raka nukurænien me pam sêvæi nærmama. Næmærinuien næha trærimænu amasan ia rerimiaha mine nætærigien sêkimiaha ti næri næ mæ hiamahatætæ ia Iesu Kristo.

8 ✨ Piak me, næfe næghin ro nîpærhienien, næfe næghin ro nisiaien, næfe næghin ratukwatukw, næfe næghin ræmher, næfe næghin kamini mæ ramasan musæpæ kamokeikei, trini minuæ nari riti næha ikin ratukwatukw mæ tukægnægini iræ, tihætærig ia narimnari me næha. 9 ✨ Næfe næghin hiæuværegi mhættoni iakinahatæn kimiaha iræ ia nægkiariien mine noien sêiou kimiaha tihamækeikei mho nænæ Kumwesæn i in nukune næmærinuien tramaræ tukumiaha.

Pol rægnægini nækur Filipae ti nasituien sêvænraha

10 Iærimænu sêkitaha ro iou iakamagien pik ti næri næ mæ fwe tui kwopti hiæpkasitu mhæ ia nirak, mætæ tækwækwuni næha rerimiaha ramrhi mwi iou. Ripko mhæ nîpwrai nægkiariien sêiou mæ kimiaha hiænenouenou iou, mætæ suatuk riwæn mæ tihasitu ia nirak. 11 ✨ Iapkini mhæ iamînhi iræ ti næri næ mæ narimnari me sêiou riwæn, rekæm. Iou iakuvæukuræn raka suatuk rerik ramagien a ia næpîn me pam næri auær a mæ naræien sêiou ramasan uæ ræraha. 12 Iou iakinaræ raka ia naræien i narimnari me sêiou riwæn iræ mukuræn, nænæ mukuræn raka mwi naræien i narimnari me sêiou ripik iræ mæpi raka iou. Næfe naræien iakamaræ iræ, næri auær a mæ nævegînien sænak rasori uæ rouihi, uæ nautæ sêiou rasori uæ rouihi, mætæ iakukuræn pam raka naræien tukwe mamagien a. 13 ✨ Ti næri næ mæ Kristo rimæuvei pehe niskaiien sêvænhi miou, nænæ iakukuræn naræien ia naræien me pam.†

14 Mætæ kimiaha hiæno noien amasan næpîn hiænasitu ia nirak ia næræhaien sê iakinaræ iræ. 15 ✨ Nîpærhienien, kimiaha nækur Filipae hiæuvæukuræn raka mæ næpîn hiænamregi vi a nægkiariien amasan sêvæi Kristo, næpîn iakimæier ia profens Masetonia, kimiaha æpa hiænasitu ia nirak ia mane. Nakalasia me nepwin ia kwopun riti mwi hæiwæn sê hasitu ia nirak. 16 Næpîn iakamaræ ia taon næha Tesalonaeka ripko mhæ næpîn kuatia a hiamærhi pehe mane miou. 17 Ripko mhæ iakamætui mane mæ tihæuvei pehe miou, mætæ iakokeikei mæ nasituien i sêkimiaha trukua kwænkwan, in næ Kumwesæn trægnægini kimiaha tukwe. 18 ✨ Iakimæuvehi pam narimnari me sêmæme hiænærhi pehe miou, nænæ ræmwhen mæpi raka. Næpîn Epafrotaetas rimæuvehi narimnari me muvehe muvei pehe miou, tækwækwuni næha narimnari me sêiou hæuvæpik. Narimnari me næha hiæmæuvei pehe miou ræmwhen ia næri kauvani ia tækure nifatæ nîpekîn rapein amasan kauvei pen m Kumwesæn in ruvehi rerin ramagien tukwe. 19 Nænæ Kumwesæn sêiou sê nautæ sêvænhi rasori, mauvehi niskaiien fwe ia neiai, in truvehi pehe m kimiaha næfe næghin riwæn tæni kimiaha ti næri næ mæ hiæmæuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo.

20 Pwæh nægnæginiien revæn ti Kumwesæn Tata sêkitaha ia nuk nuk me. Ouæh, pwæh ro iamînhi.

✨ 4:3: Sam 69:28, Luk 10:20, Rev 20:12 * 4:3: kîpkukuræn mhæ mæ sin næha iærmama næha Pol ramægkiari iræ krinouwok irau min fwe taon næha Filipae. ✨ 4:4: Fil 3:1 ✨ 4:5: Hip 10:25,37, Jem 5:8-9 ✨ 4:6: Mat 6:25-34, Kol 4:2 ✨ 4:7: Aes 26:3, Jon 14:27, Kol 3:15 ✨ 4:8: Rom 12:17 ✨ 4:9: Rom 16:20, 1Kor 14:33, 1Tes 5:23 ✨ 4:11: 1Tim 6:6 ✨ 4:13: 2Kor 12:10, 2Tim 4:17 † 4:13: Uæ "Iakukuræn noien narimnari me pam." ✨ 4:15: 2Kor 11:9 ✨ 4:18: Fil 2:25, Esik 20:41, Efes 5:2

Nægkiariien sampam

²¹Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti nərmama me pam səvəi Iesu Kristo. Piəvtaha me i kimaha minraha, irəha mwi həni ramasan tukumiaha. ²²✠Nərmama me pam səvəi Kumwesən ia kwopun i kamhəni ramasan tukumiaha, nənə nərmama nepwɪn mwi səməme kamhəni nɪpərhiēnien ia Kristo fwe ia nimwə səvəi Kig Sisa kamhəni ramasan tukumiaha. ²³Pwəh namasaniēn səvəi lərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha.

Kolosi

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Kolosi in nəkukuə sə ro kahar i Pol rımərai nəpın in ramarə ia kalapus fwe Rom ia nəpın riti ipaka ti nuk 59 uə 60. Epafraş revən fwe Rom mını pen ti Pol mə nahatən eikuə me nepwın fwe Kolosi kamhahatən nərmama mə nahatətəien səvənraha ia Kristo rıpkəmwhen mhə. Nahatən eikuə me nəha hamahatən irəha mə tuhəfwaki m nagelo me, mhəsi pen natuakəmien me nepwın, mhəşiai mwi nəpın ikinan me nepwın. Pol rırai nəkukuə i revən ti nirəha mə tuhaməkeikei mhərər əknekin, mhəpwəh nətərigien ia nahatən eikuə me nəha. Kristo in rasori ia narımnari me pam. Nemhəien səvəi Kristo in əpa ruvehimıru kıtaha ti noien ərəha me səkıtaha. İesu rıfi nari ia kıtaha tsəpwəh mwi nışiaiien natuakəmien me səvəi iərmama.

¹ ✨ İou Pol, iou aposol riti səvəi İesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən rıməni nəkwan mə tako, mine piəvtaha Timoti. ² ✨ Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Kolosi.

Kimiaha nə piəvmaha me hiəməuvehe mho kuartia kimiaha Kristo, hiamahatətə pərhiən irə.

Pwəh Kumwesən Tata səkıtaha trəriari pehe namasanien mine nəmərınuien m kimiaha.

Nəgnəgıniien mine nəfwakiien

³ Nəpın me pam, nəpın kimaha iahaməfwaki tukumiaha, iahaməni tanak ti Kumwesən i in Tata səvəi İesu Kristo İərimənu səkıtaha. ⁴ İahaməni tanak tukwe in ti nəri nə mə iahəuvəregi raka mə kimiaha hiamahatətə əknekin ia İesu Kristo nənə mamhokeikei pik nərmama me səvəi Kumwesən. ⁵ Nahatətəien mine nokeikeiien səkimiaha ro iamınhi irə ti nəri nə mə hiəukurən amasan ia rerımiaha mə Kumwesən truvei pehe nəfe nari sə rınəpnəpenə irə m kimiaha fwe ia neiai. Hiəuvəregi raka narımnari me nəha ia nəgkiariien pərhiən, in i nəgkiariien amasan səvəi İesu Kristo. ⁶ İa kwopun me pam ia təkure tıprənə nərmama kamhəni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, nənə raukuə mamə kwənkwan mauverə mamə amasan nımıruien səvəi nərmama me həpik. Rəmwhen a mwi ia kimiaha nəpın hiamregi mhəukurən nıpərhiənien nəha ia namasanien səvəi Kumwesən, nənə rauverə mwi mukuə ia nımıruien səkimiaha. ⁷ Epafraş rınahatən kimiaha ia nəgkiariien nəha. In iərmama riti səkimaha iahokeikei pik in, iahamo tukwini pəri nari kimaha min. Kimaha iahəukurən nətığiteien irə, ramasitu ia wok səvəi Kristo maməgkiari tukwini səkimaha. ⁸ In rıməni pehe tukumaha i mə nokeikeiien səkimiaha rasori raku pen ti Nənimwın İkinan.

⁹ ✨ Ro iamınhi irə nəpın iahəregi nəvisaiien nəha, nənə iahaməfwaki tukumiaha ia nəpın me pam, mamhəres mə kimiaha tihəuvehe mhəukurən amasan pam nəkwai Kumwesən ia nukurənien sə raku pen ti Nənimwın səvənhi. ¹⁰ ✨ Ro iamınhi irə mine kimiaha tihamarə ia narəien atukwatukw sə ramə İərimənu səkıtaha rerın ramagien, mamhəukuə kwənkwamıaha ia noien amasan me pam, nənə ia nəpın me nukurənien səkimiaha truvehe masori mwi hiəukurən amasan mwi Kumwesən. ¹¹ ✨ İahaməfwaki mə nıskaiien asori səvəi Kumwesən tro kimiaha hiəskai nəpın nərəhaien truvehe, pwəh hiərer əknekin ia nəpın me pam, nənə mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, nənə mamho kimiaha hiamagien ¹² ✨ mamhəni tanak ti Tata Kumwesən ti nəri nə mə in rıno kimiaha mə hiəukurən nuvehi pəriien nautə kimiaha nərmama ikinan me səvənhi. In rınəmri karen nautə nəha ia kwopun rukuraan ikin. ¹³ ✨ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə in rıpeki raka kıtaha ia nıskaiien səvəi nəpitəvien, mıpeki pen kıtaha ia nıtətə sə Tını

✨ 1:1: Efes 1:1 ✨ 1:2: Rom 1:7 ✨ 1:9: Efes 1:9,16,17, Fil 1:9 ✨ 1:10: Fil 1:27, Efes 2:10 ✨ 1:11: Efes 1:19, 3:16 ✨ 1:12: Efes 1:11,18 ✨ 1:13: Luk 22:53, Efes 2:2

keikei ramərīmənu irə. ¹⁴ ✧ Tini rifi nari ia kitaha, mo mə Kumwesən trəpwəh nərpwiniēn noien ərəha me səkitaha.

Kristo in rasori ia narimnari me pam

¹⁵ ✧ Tini Kumwesən in rəmwhēn atukwatukw ia Tata səvənhi sə səpkətoni mhə. In nəmritai k sə in rasori ia neiai mine tiprənə mine narimnari me pam. ¹⁶ ✧ In rasori ti nəri nə mə in rino pam narimnari me nəha, narimnari me səməmə samətoni mine səməmə səpkətoni mhə, kig me, uə ieni mə, uə nənīmwin me səməmə kamhəuvehi nasoriēn mine nərīmənuiēn. Narimnari me pam nəha, Tini Kumwesən rino irəha mə səvənhi. ¹⁷ ✧ In riməkupwən marə ia narimnari me pam, nənə narimnari me pam kamharə ti nəri nə mə niskaiēn səvənhi raməkwtəmhirī irəha. ¹⁸ ✧ In rasori ia nakalasia me səvənhi irəha hēmwhēn ia nīpwran in kənkəpwə. In nukunen, iərmama sə riməkupwən mətui mwi ia nēmhəiēn səvənhi, ro pen in ramasan ia narimnari me pam mukupwən. ¹⁹ ✧ Kumwesən ramarə pam ia reri Tini mukuər irə. Nənə Kumwesən rerin ragien pwəh ro iamīnhi irə. ²⁰ ✧ Rerīn ragien ripeki narimnari me pam ia təkure tiprənə mine ia neiai hənəvisə irəha min, muvi sīmwin pehe irəha ia tini, nənə məmri nəmərīnuiēn ia niten sə rīnaiu ia nei kamarkuauī.

²¹ ✧ Fwe kupwən kimiaha hiamarə isipwin ti Kumwesən. Hiaməmwəki in ti nəri nə mə rerīmīaha ramrhi ərəha in, nənə mamho noien ərəha me. ²² ✧ Mətə təkwtəkwuni, ti nəri nə mə Tini ruvehe iərmama məmwhēn ia kitaha, memhə, ro pen Kumwesən ro kimiaha hiəuvehe in me nēpwīn. In ro iamīnhi irə mə trərpwi irapw kimiaha ia nənīmen hiatukwatukw pam,* mhəmher, kəpwəh nətoniēn noien ərəha riti səkimīaha. ²³ ✧ Mətə tihaməkeikei mhəmwur pen ia nahatətəiēn səkimīaha, mamhərer əknekīn irə, mhəpwəh nīkiukiuiēn, mhəpwəh narakaiēn ia noien sə hiaməmri pen əknekīn nətərigiēn səkimīaha ia nəgkiariēn amasan nəha hiəuvəregi raka mine nəfe rani. Kīnəvisau irapw raka nəgkiariēn amasan nəha ia kwəpun me ia tiprənə. Iou Pol, iou iərmama riti sə iakamasitu ia wok nəha.

Pol ramasitu mamsese ti nakalasia me səvəi Iesu Kristo

²⁴ ✧ Təkwtəkwuni rerik ragien a mə kamo nəmīsəiēn miou tukumīaha.† Ia nəmīsəiēn me i iakamregi ia nīpwrak, iakamrīpīn pen a mamō sampam ia nəmīsəiēn me səvəi Kristo səməmə in rīməregi ti nīpwran. Nīpwran nə in nə nakalasia me səvənhi. ²⁵ ✧ Iou iərmama riti sə iakamasitu ia nakalasia me nəha. Kumwesən rīnəmri pehe wok i ia rəgik mə takasitu ia kimiaha, məvisau irapw pam nəgkiariēn səvənhi m kimiaha. ²⁶ ✧ Nəgkiariēn nəha in nəgkiariēn riti səvəi Kumwesən rīnərkwafə ti nərmama fwe kupwən, mətə təkwtəkwuni nəha Kumwesən rino pui m nərmama me səvənhi. ²⁷ ✧ Kumwesən rokeikei mə tro nərmama me nəha səvənhi hətōni mhəkurən mə nəgkiariēn nəha in rīnərkwafə i truvei pen nautə amasan m nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Nautə amasan nəha Kristo ia rerīmīaha, iəmə sə hiamətīgite irə truvei pehe nasoriēn m kimiaha ia neiai.

²⁸ ✧ Kristo nəha, kimaha iahaməni irapw in, mamhəvəhag m nərmama me pam, mamhahatən nərmama me pam ia nukurənien me pam, mə irəha pam tuhəuvehe mhəmruə ia noien səvəi Kristo, nənə iahərpwi irapw irəha ia nəmri Kumwesən. ²⁹ ✧ Ia noien nəha iakaməmwur mamsese tukwe mamesi pen niskaiēn asori səvəi Kristo sə ramo wok ia nīmīruīēn səiou.

✧ 1:14: Efes 1:6,7 ✧ 1:15: 2Kor 4:4, Jon 1:18 ✧ 1:16: Jon 1:3,10 ✧ 1:17: Jon 1:1, 8:58 ✧ 1:18: Efes 1:22-23, Wok Me 26:23, Rev 1:5 ✧ 1:19: Jon 1:16, Kol 2:9 ✧ 1:20: Efes 1:10, 2:16, Rom 5:1, Efes 1:7, 2:13, 1Jon 2:2 ✧ 1:21: Rom 5:10, Efes 2:12, 4:18 ✧ 1:22: Efes 2:14-16, Efes 5:27 * 1:22: Uə “kimiaha nəkur ikinan me səvənhi.” ✧ 1:23: Efes 3:17, Hip 3:14, Mak 16:15, 1Tim 3:16 ✧ 1:24: Efes 3:13 † 1:24: Pol raməmak fwe ia kalapus nərīn rīrai nəkukuə i. Kalapus nəha in nəha nəmīsəiēn sə Pol raməgkiari irə ia vas 24. ✧ 1:25: Efes 3:2,7-8 ✧ 1:26: Rom 16:25-26, Efes 3:3-5,9-10 ✧ 1:27: Efes 1:18, 1Tim 1:1 ✧ 1:28: Efes 4:13 ✧ 1:29: Efes 3:7,20, Fil 4:13

2

¹ Iakokeikei mā tihāukurān mā iou iakamsese pik tukumiaha nākur Kolosi, mine nākur Laotisia, mine nakalasia me pam sāmāme hāpkātoni raka mhā nānimek ia nāpīn riti.

² ✨ Iakokeikei mā takasitu ia nirāha pwāh hāregi rāmasan fwe ia rerinraha, mhāuvehe mho kuatia mhokeikei irāha me, mhāukurān amasan nīpwrai nāgkiariien pārhien nānā mhāuvehi namasanien me pam sāvāi noien i. Ro iamīnhi irā irāha tuhāukurān nīpwrai nāgkiariien sē Kumwesān rīnārkwafē i fwe kupwān. Nāgkiariien nāha in Kristo, ³ ✨ iāmē sē Kumwesān rīnārkwafē pen nukurānien amasan me pam sāvānhi irā. ⁴ ✨ Iakamāgkiari iamīnhi irā m kīmiaha tī nāsīsāgien ia nāgkiariien eikuā me sāvāi nārmama sē rāsien mavi raka nātārigien sākīmiaha. ⁵ ✨ Nīpārhienien, nīpwraak rīpkarē mhā kīmiaha min, mātē iakamarē kītaha m kīmiaha ia nānimwīk. Nānā rerīk rāgien pik tī nāri nā mā iakamātoni mā nātārigien sākīmiaha kuatia a, nānā hīamahatātē āknekin ia Kristo.

Nārmama me sāvāi Kristo nīmīruien sāvānraha ruvāuvehe muvāukuār raka

⁶ Tī nāri nā mā kīmiaha hīāmāuvehi Iesu Kristo mā in Iārimānu sākīmiaha, nānā tihāmākeikei mhārē ia nārāien kuatia kīmiaha min. ⁷ ✨ Tihākwātāmhiri āknekin in rāmwhēn ia nuai nei rāmākwātāmhiri āknekin tīprānē. Nīmīruien sākīmiaha tramākeikei mārer āknekin irā rāmwhēn ia nīmwē sē rāmārer āknekin ia tīprānē. Nahatātāien sākīmiaha tramākeikei mīskai ia nāpīn me pam rāmwhēn kīnahatān raka kīmiaha irā. Nānā ia nāpīn me pam tihāmākeikei mhāni tanak m Kumwesān.

⁸ ✨ Nārmama nēpwīn nāha irāha kāmhāni mā hokeikei pik nukurānien. Mātē nāgkiariien sāvānraha ro nēikuāien i, nīpwran rīwān, tī nāri nā mā ramesi pen a nahatānien sāvāi nārmama mine nānimwīn me i irāha nukune noien me sāvāi tīprānē i. Nāgkiariien sāvānraha rīpkesi pen mhā nāvīsāuīen ia Kristo. Tihāmātūi amasan mā nārmama me nāha tuhāpwāh nārkwiīen kīmiaha ia nāgkiariien me sāvānraha.

⁹ ✨ Iakani iamīnhi irā tī nāri nā mā iārmama nāha Kristo, Kumwesān rāmarē pam ia nīpwran mukuār irā. ¹⁰ ✨ Nānā tī nāri nā mā kīmiaha hīāmāuvehe mho kuatia kīmiaha min nīmīruien sākīmiaha ruvāukuār raka nāri riti mwi rīwān tihāmākeikei mhātūi. Kristo in rasori ia nānimwīn me pam sāmāme kāmāuvehi nasoriien mine nārimānuīen.

¹¹ ✨ Nānā tī nāri nā mā hīāmāuvehe mho kuatia kīmiaha min, kuvāuvehi raka ninhum m kīmiaha. Mātē nuvehīien ninhum nāha iakani rīpko mhā sē nāha iārmama riti ro ia rāgin, rekām. Iakani nuvehīien ninhum nāha Kristo rīno mārai raka noien ārāha sāvāi nīpwramīiaha. ¹² ✨ Nānā nāpīn kīno pāptaes ia kīmiaha, kīnimwī kīmiaha kīmiaha min. Ia pāptaes nāha kīmāuvehi utā mwi kīmiaha hīātūi mwi ia nemhāien kīmiaha min, tī nāri nā mā hīamahatātē ia nīskāiien sāvāi Kumwesān. Ia nīskāiien nāha in rīno Kristo rātūi mwi ia nemhāien sāvānhi.

Ia nei kamarkuāui Kumwesān rīfi nāri ia nārmama me sāvānhi

¹³ ✨ Kīmiaha nārmama rīpko mhā kīmiaha nākur Isrel kēpwāh nuvehīien ninhum m kīmiaha ia nīpwramīiaha, fwe kupwān rāmwhēn mā hīāuvāmhē raka tī nāri nā mā hīānamo noien ārāha me, mātē Kumwesān ruvei pehe nīmīruīen vī m kīmiaha nāpīn rīno Kristo rātūi mwi ia nemhāien sāvānhi. In rīnenouenou raka noien ārāha me pam sākītaha. ¹⁴ ✨ Nākukuā nāha rārāha ia kītaha kīmārai pen noien ārāha me irā sākītaha mā tukārpwīn pehe m kītaha, Kumwesān ruvāuvehi raka raka nākukuā nāha irāu nāgkiariien me sāvāi Loa sāmāme kāmārkwi kītaha, māruī tārīni pen ia nei kamarkuāui. Ro pen in rīfi nāri ia kītaha. ¹⁵ ✨ Ia nei kamarkuāui Kumwesān rātēfi nīskāiien sāvāi nānimwīn me sāmāme kāmāuvehi nasoriien mine nārimānuīen. Rāmwhēn mā rārīhi tārīni rāginraha, mirī irāpw irāha ia nāmri nārmama, mahatān pen mā ruvāuvehi irāpw nīskāiien sāvānraha ia naruāgānien.

✨ 2:2: Efes 3:4,18, Kol 1:26 ✨ 2:3: Aes 45:3, 1Kor 1:24,30, Efes 3:19 ✨ 2:4: Rom 16:18, Efes 5:6, Kol 2:8 ✨ 2:5: 1Kor 5:3 ✨ 2:7: Efes 3:17, Efes 2:20-22 ✨ 2:8: Kol 2:3 ✨ 2:9: Jon 1:14,16 ✨ 2:10: Efes 1:21-22 ✨ 2:11: Rom 2:29 ✨ 2:12: Rom 6:4, Efes 1:19-20, Kol 3:1 ✨ 2:13: Efes 2:1,4-5 ✨ 2:14: Efes 2:14-16, 1Pit 2:24 ✨ 2:15: Kol 1:13

¹⁶ ✧ Ro pen tihəpwəh nəseniien iərmama riti rəkiri noien səkimiaha ia nikaren səvəi nəfe hiamani uə hiamənimwi, uə ia nikaren səvəi nəfe hiamo ia nəpin ikinan me, uə nəpin səvəi məkwə vi, uə sapat. ¹⁷ ✧ Narimnari me nəha həmwəhen a ia nənimwi nari sə rəpwəh ihi nier peheien, mətə nīpwran in Kristo. ¹⁸ Nərmama nəpwin nəha irəha kəmhəni mə nərmama tuhaməkeikei mhəuvehi irapw nətərigien səvənraha nənə mhəfwaki m nagelo me. Irəha kəmhəni nəgkiariien nəha mamhərer ia nəməkrəhaien me səvənraha səməme hənətoni. Kimiaha tihəpwəh nukurirəien irəha kamo hiarfai ia nəfe nari hiamaiu tukwe. Nərmama me nəha kəmhəfiətə ia nīrəha ti nəri nīpwran riwən, mamhəni nəfe ruku pen ti nətərigien atukw səvənraha. ¹⁹ ✧ Irəha həkəkwtəmhiri əknekin mhə Kristo, mətə in rəmwhen ia kənkəpwə iərmama. Kitaha səmwəhen ia nīpwrai iərmama nəha kwənəkwus me həkwi tərini kwopun nīkəkrin me rīripin ikin. Nəpin Kristo raməkwməni kitaha nənə kitaha pam səuverə ia nuverəien sə ruku pen ti Kumwesən.

²⁰ Kimiaha hiəuvəmhə raka kimiaha Kristo. Hiənaraka raka raka ia nənimwin me i irəha nukune noien me səvəi tīprənə i. Mə ro iamīnhi irə rəfo kimiaha hiamarə ihi rəmwhen kimiaha nərmama me səvəi tīprənə? Rəfo kimiaha hiaməsiai natuakəmien me i kəmhəni iamīnhi irə mə, ²¹ “Tikəpwəh nuvehiien, məpwəh nəni əghanien, məpwəh nīrapiien”? ²² ✧ Natuakəmien me nəha kəmhəni nəveginien mine narimnari me hiani uə hiəuvehi nənə triwən mwi. Kəhesi pen nətərigien mine nahatəniien səvəi iərmama. ²³ Nīpərhienien, rosi nərmama me nəpwin kəmhətə mə natuakəmien me nəha ho nukurəniien i ti nəri nə mə ikamesi pen maməmwur mə tikəfwaki skai m Kumwesən, mauvehi irapw nətərigien səim, nīpwram raməmisə i. Mətə natuakəmien me nəha ko həkpasitu mhə mhəsisəg noien ərəha səvəi nīpwrataha.

3

Nərmama me səvəi Iesu Kristo tuhaməkeikei mharkahu ia nimiruien vi

¹ ✧ Ti nəri nə mə Kumwesən rino kimiaha hiətui mwi ia nemhəien kimiaha Kristo, ro pen təkwtəkwuni nəha tihaməkeikei mhətui narimnari me fwe irənhə ia kwopun nəha Iesu raməkure ikin ia nikare Kumwesən mwatuk. ² ✧ Nətərigien səkimiaha traməkeikei məmak ia narimnari me fwe irənhə, mətə trəpwəh nəmakien ia narimnari me ia təkure tīprənə i. ³ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiəuvəmhə raka, nimiruien səkimiaha kinərkwafə pen ia Kumwesən kimiaha Kristo. ⁴ ✧ Nimiruien pərhien səkitaha in nə Kristo. Nənə nəpin Kristo trirərig pehe mwi, Kumwesən tro nərmama pam hətəni Kristo mine kitaha, nənə irəha tuhətəni namasaniien mine niskaiien səvənhi.

⁵ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh anan noien ərəha səvəi tīprənə me i: nīpran mine nərmən kəmhəiri əpnəpen irəha me, irəha kəmhə noien ərəha sə ro a naurisien, mamhəkeikei pīk irəha me ti noien ərəha, nətərigien səvənraha rukuər ia noien ərəha, rərīnraha ramakres (noien nəha rəmwhen mə kəmhəfwaki pen m nənimwi nari me). ⁶ Noien me nəha kəmhə niemaha raməpi Kumwesən. Tripkə mhə tui in ruvehe mərpwin noien ərəha me səvəi nərmama me nəha səməme kəmhəruī nəkwən. ⁷ Fwe kupwən kimiaha mwi hiamarə mamhə noien ərəha me nəha nəpin noien ərəha me nəha kəmhərimənu ia kimiaha. ⁸ ✧ Mətə təkwtəkwuni nəha tihaməkeikei mharaka pam ia nīrəha: niemaha, nətəpahariien, nəmwəkiiien iərmama, nīniien nīkare iəramə, mine nəgkiariien əmkemik sə raku pen ia tərhui iəramə. ⁹ ✧ Tihəpwəh neikuəien ia kimiaha me, ti nəri nə mə hiənpəwəh raka nimiruien akuas səkimiaha mine noien ərəha me səvənhi, ¹⁰ ✧ nənə mharkahu ia nimiruien vi. Nimiruien vi nəha in nəha iərmama vi sə Kumwesən rino, mamərməvi ia nətərigien səvənhi mə truvehe məmwəhen irə. ¹¹ ✧ Ti nəri nə mə kitaha səuvəuvehe mhəno nərmama vi me ia kitaha nəri auər a mə ik iəmə Isrel uə rīpkə mhə ik iəmə Isrel, kuvehi ninhum mik uə kīpkuvehi mhə ninhum mik, ikukurən

✧ 2:16: Rom 14:1-12 ✧ 2:17: Hip 8:5, 10:1 ✧ 2:19: Efes 2:21, Efes 4:15-16 ✧ 2:22: Aes 29:13, Mat 15:9
 ✧ 3:1: Kol 2:12, Mak 12:36, 16:19, Efes 1:20 ✧ 3:2: Mat 6:33 ✧ 3:3: Rom 6:2, 2Kor 5:14 ✧ 3:4: Fil 1:21, 1Kor 15:43, 1Jon 3:2 ✧ 3:8: Efes 4:25-31, 5:4 ✧ 3:9: Efes 4:22,25 ✧ 3:10: Efes 4:24 ✧ 3:11: Kal 3:28

amasan nari uə ipkukurən amasan mhə nari, ik slef uə rīpko mhə ik slef, mətə Kristo in narimnari me pam, mamara ia reritaha pam.

¹² ✧ Kimiaha nərmama Kumwesən rīmərfi kimiaha. Kimiaha nərmama ikinan mine nərmama keikei me səvənhi. Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi pen nimiruien vi nəha səkimiaha rəmwhen ia karkahu səkimiaha. Kimiaha tihaməkeikei mhapi ti nərmama, mho ramasan minraha, mhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha, mhəpkəfiəutə mhə ia kimiaha, mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, ¹³ ✧ mhəpwəh nəsēnien niemaha rəpi akwauakw kimiaha. Trini minuə iərmama riti ro rərəha ia kimiaha riti ramasan mə hienouenou i. Iərimənu səkimiaha rinenouenou noien ərəha me səkimiaha. Ro pen kimiaha mwi tihaməkeikei mhenouenou noien ərəha me səkimiaha me. ¹⁴ ✧ Nənə irənhə ia noien me pam nəha, tiharkahu nokeikeien sə ravi tərini amasan narimnari me pam həuvehe mho kuatia.

¹⁵ ✧ Nənə pwəh nəmərīnuien səvəi Kristo rərimənu ia rərimiaha, ti nəri nə mə Kumwesən rīnəkwein ia kimiaha mə tihəuvehe mhousəsīmwin rəmwhen nīpwrai iərmama kuatia mharə ia nəmərīnuien nəha. Nənə ia nəpīn me kimiaha tihaməkeikei mhəni tanak m Kumwesən. ¹⁶ ✧ Pwəh nəgkiariien səvəi Kristo ramarə pəpwia ia rərimiaha, hiamahatən mamhəvəhag m kimiaha me ia nukurənien me pam. Tihani nīpu me ia nəkukuə nəha Ol Sam, mine nīpu me səvəi nəfwakien, mine nīpu me səməme kamhəuku pen ti Nənimwin Ikinan, mhəgnəgini Kumwesən mə rərimiaha ragien tukwe. ¹⁷ ✧ Narimnari me pam səməme hiamo, mine nəgkiariien me pam səməme hiaməni, tihamo mamhəni ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha, mamhəni tanak m Tata Kumwesən tukwe.

Nəvəhagien revən ti nakalasia me ia nimwə me səvənraha

¹⁸ ✧ Kimiaha nīpran me, tihaməkeikei mhəsiai nərman me səkimiaha. In nə noien atukwatukw nīpran me kamhahatətə ia Iərimənu tuho.

¹⁹ ✧ Kimiaha nərman me, tihaməkeikei mhokeikei nīpran me səkimiaha, mhəpwəh nomətəien irəha.

²⁰ ✧ Kimiaha nəkwərhakwərha me, tihaməkeikei mho nəkwai tata mine mama me səkimiaha ia narimnari me pam, ti nəri nə mə noien i ramo Iərimənu səkitaha rərin ramagien.

²¹ ✧ Kimiaha tata me, tihəpwəh noien nəkwərhakwərha me səkimiaha niemaha rəpi irəha, kamo nətərigien səvənraha rīmwei.

²² ✧ Kimiaha slef me, tihaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səkimiaha ia tīprənə i ia narimnari me pam, mətə tihəpwəh noien nəpīn kamhətoni a kimiaha rəmwhen ia nərmama səməme kamhəmwur mə tuho nərmama rərinraha ragien, mətə tiho ia rərimiaha pam mhehekir Iərimənu səkitaha. ²³ Nəfe nəghin hiamo, tiho ia rərimiaha pam rəmwhen hiamo tukwini nari m Iərimənu səkitaha, rīpko mhə hiamo tukwini nari m nərmama. ²⁴ Kimiaha hiəukurən mə Iərimənu səkitaha truvei pehe nərəkuien atukwatukw səvəi narimnari me səməme hiamo. Nərəkuien nəha in rīnəmri karen raka mə səvəi nərmama me səvənhi. Iərimənu pərhiēn sə hiamo tukwini nari min in nə Kristo.

²⁵ ✧ Mətə iərmama sə ramo rərəha truvehi atukwatukw mwi nərəkuien səvəi noien ərəha səvənhi, ti nəri nə mə Kumwesən ramo raməmnəmwhen m nərmama me pam.

4

¹ ✧ Kimiaha nəmə asori me, tihaməkeikei mho ratukwatukw m slef me səkimiaha pwəh rəmənəmwhen a. Tiho iamīnhi irə ti nəri nə mə hiəukurən mə kimiaha mwi hiamarə tēgin iəmə asori riti. Iəmə asori nəha in fwe ia neiai.

Nəvəhagien me nepwin mwi

✧ 3:12: 1Tes 2:9, Efes 4:2,32 ✧ 3:13: Efes 4:32, 5:2 ✧ 3:14: Rom 13:8-10, 1Kor 13:13, Efes 4:3 ✧ 3:15: Fil 4:7, 1Kor 12:13,27, Efes 4:4 ✧ 3:16: Efes 5:19 ✧ 3:17: 1Kor 10:31, Efes 5:20 ✧ 3:18: Efes 5:22 ✧ 3:19: Efes 5:25 ✧ 3:20: Efes 6:1 ✧ 3:21: Efes 6:4 ✧ 3:22: Efes 6:5-8 ✧ 3:25: Rom 2:11 ✧ 4:1: Lev 25:43,53, Efes 6:9

² ✧ Kimiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən ia nəpɪn me. Nəpɪn tihəfwaki irə, tihəpwəh napriien, mamhəni tanak m Kumwesən. ³ ✧ Tihaməfwaki mwi tukumaha mə Kumwesən trəsevər ia təpɪnhə tukumaha pwəh iahəni irapw nəvisaiien ia Kristo sə fwe kupwən ramərkwafə. Nəgkiariien i in i iakinani irapw nənə kuvehi puvnimwə iou ia kalapus tukwe. ⁴ ✧ Tihəfwaki mə takini irapw nəgkiariien nəha trəmher amasan rəmwhen a mə takaməkeikei mo iaminhi irə. ⁵ ✧ Kimiaha tihaməkeikei mho nari ia nukurənien ia nəmri nərmama iruə me mhəpwəh nətə waiien ia nəpɪn riti səkimiaha ti nuvi peheien irəha. ⁶ ✧ Pwəh nəgkiariien səkimiaha ramasan ia nəpɪn me məsien rəmwhen ia nəveginien kuvei pen sol irə, nənə tihaməkeikei mhəukurən amasan mə tihəfo irə mhəripwən nəgkiariien səvənraha kuatia kuatia.

Nəgkiariien sampam

⁷ ✧ Tikikas trəvisau irapw pam noien me səiou ia kwopun i m kimiaha. In piəvtaha keikei riti sə kimaha iahəukurən nətigiteien irə, ramasitu mamə tukwini nari m Iərimənu səkitaha kimaha min. ⁸ ✧ Takərhi pehe in tukumiaha ti noien i, mə in tro kimiaha hiəreji ramasan, mini irapw tukumiaha mə iahaməfarə irə. ⁹ ✧ In truvehe irau Onesimas, piəvtaha keikei i kimaha iahəukurən nətigiteien irə, in iərmama riti səkimiaha. Irau trouəvisau narimnari me pam ia kwopun i m kimiaha.

¹⁰ ✧ Aristakas in ramarə ia kalapus kimrau min, in rani ramasan tukumiaha. Mak, piəvi Panapas sə karen, in mwi rani ramasan tukumiaha. Mak nəha, kimaha iahəuvəni pehe raka tukumiaha i mə kimiaha tihaməkeikei mhəsevər ia rerimiaha tukwe trini minuə ruvehe tukumiaha. ¹¹ Nənə Josua Jastas in mwi rani ramasan tukumiaha. Ia kwənəkwas me səvəi nəkur Isrel səməmə kamhəni nɪpərhiienien ia Iesu, iəmənmirəhar i irəhar əpa kamharowok kimaha minraha ia nɪkaren səvəi nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə, nənə irəhar harnasitu pik ia nirak. ¹² Epafras, iərmama riti səkimiaha sə ramo tukwini nari m Iesu Kristo, in mwi rani ramasan tukumiaha. Ia nəpɪn me rerɪn ramrhi kimiaha ia nəfwakien me səvənhi, mamərəs Kumwesən mə kimiaha tihərə əknekin mhəmruə nənə mhəukurən amasan narimnari me pam səməmə Kumwesən rokeikei. ¹³ Iou iakəsəni mə nɪpərhiienien in ramo wok skai ti nasituien ia kimiaha, mine nəkur Laotisia, mine nəkur Hierapolis. ¹⁴ Luk, tokta keikei səkitaha, mine Temas, irau krauni ramasan tukumiaha. ¹⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti piəvtaha me fwe Laotisia, mine prən nəha Nimfa, mine nakalasia me səməmə kamhousəsimwɪn irəha me ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹⁶ Nəpɪn tihəvsini raka nəkukuə i səiou, nənə tihaməkeikei mhərhi pen i revən ti nəkur Laotisia mə irəha tuhəvsini mwi m nakalasia me fwe ikin. Ia noien a mwi nəha, kimiaha tihaməkeikei mhəvsini mwi nəkukuə səvəi nəkur Laotisia.

¹⁷ ✧ Nənə tihaməkeikei mhəni pen ti Akipas mə in traməkeikei mo pam wok sə Iərimənu səkitaha riməuvei pen min.

¹⁸ ✧ Iou Pol iakauvehi nəri kamrai nari irə mamrai a ia rəgik nəgkiariien səvəi niniien ramasan m kimiaha. Tihəpwəh nenouenouien jen me i kinərihi iou irə. Pwəh namasanien tramarə tukumiaha.

✧ 4:2: Efes 6:18, Fil 4:6 ✧ 4:3: Rom 15:30, Efes 6:19, 1Kor 16:9 ✧ 4:4: Efes 6:20 ✧ 4:5: Efes 5:15-16, 1Tes 4:11-12 ✧ 4:6: Efes 4:29, 1Pit 3:15 ✧ 4:7: Efes 6:21 ✧ 4:8: Efes 6:22 ✧ 4:9: Flm 10-12 ✧ 4:10: Wok Me 19:29, 12:12, Wok Me 13:13, Flm 24 ✧ 4:17: Flm 2 ✧ 4:18: 1Kor 16:21

Fas Tesalonaeka

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol ramavən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo ia kwopun me. Ia navənien səvənhi sə ro kəru irə rərpwi vi a nousəsimwinien səvəi nakalasia me fwe Tesalonaeka. In rarə fwe ikin nəfwakiiien kahar nənə mier ti nəri nə mə nəkur Isrel həmwəki in, mhometə in. Ia nuk 51 Timoti rərhi pen nəkukuə riti revən ti Pol maməgkiari ia narəien səvəi nakalasia me fwe Tesalonaeka. Pol ramarə fwe Korin nəpən in ruvehi nəkukuə səvəi Timoti. In rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvəi nəkur Tesalonaeka ro pen rirai nəkukuə i. Pol rinaməgnəgini nəkur Tesalonaeka ti nəri nə mə hamərər əknekin ia nahatətəien səvənraha nəpən nərmama hamometə irəha. In ramahatən irəha ia narəien sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mamahatən mwi irəha ia nuveheien səvəi Iesu. Kitaha səreirei mə Iesu truvehe ia nəfe nəpən. Ro pen tsaməmwur ia noien amasan meste nuveheien səvəi Iesu Kristo.

¹ ✧ Iou Pol, Saelas, mine Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe Tesalonaeka. Kimiaha nərmama səvəi Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo lərimənu səkitaha. Pwəh namasanien mine nəməriniuen krauarə tukumiaha.

Kini vivi Kumwesən ti nahatətəien səvəi nəkur Tesalonaeka

² ✧ Nəpən me pam iahaməni kimiaha ia nəfwakiiien me səkimaha, nənə mamhəni vivi Kumwesən tukumiaha pam, ³ ✧ ti nəri nə mə ia nəmri Kumwesən Tata səkitaha rerimaha ramrhi noien amasan səkimiaha sə ruku pen ia nahatətəien, mine nəmwurien səkimiaha sə ruku pen ia nokeikeiien, mine nərerien səkimiaha sə hiamərər əknekin irə ti nəri nə mə hiəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha ia lərimənu səkitaha Iesu Kristo.

⁴ Piak me, Kumwesən rokeikei kimiaha, nənə muvərvi raka kimiaha mə kimiaha nərmama me səvənhi. Kimaha iahəukurən amasan mə nəri nəha ro niperhienien ⁵ ✧ ti nəri nə mə nəpən nəgkiariien amasan sə iahaməvisau irapw i riməuvehe tukumiaha fwe kupwən, ripkuvehe mhə ia nəgkiariien a, mətə ruvehe mwi ia nəgsen, mine Nənimwin Ikinan, mine ia suatuk riti sə rahatən pen mə hiamahatətə pərhiien irə. Nənə nəpən iahənarə kitaha m kimiaha, hiəukurən mə iahənəfarə irə. Iahəno a narimnari me rasitu ia kimiaha. ⁶ ✧ Nənə ia nəpən nəha hiəuvehe mhəmwhen a ia kimaha mine lərimənu səkitaha, ti nəri nə mə nəpən kuvei pehe nəgkiariien səvəi Kumwesən m kimiaha nənə hiəuvehi nərmama ho nəmisəien asori m kimiaha, mətə Nənimwin Ikinan ro rerimaha ragien a. ⁷ ✧ Ia noien nəha hiənahatən suatuk amasan riti m nərmama me pam səməme kamhahatətə fwe profens mi nəha Masetonia mine Akaea mə tuhesi pen noien səkimiaha. ⁸ ✧ Iakani iamənhi irə ti nəri nə mə kimiaha hiənəvisau irapw raka nəgkiariien səvəi lərimənu kuvəregi ia kwopun me rəmwhen ia kisipw rasək. Ripko mhə fwe Masetonia əpa mine Akaea, mətə nərmama ia kwopun me pam həuvəregi raka kamini mə hiənəfo mhəuvehe mhahatətə ia Kumwesən. Ro iamənhi irə kimaha tahəni nəgkiariien riti ti nəfe. ⁹ ✧ Nərmama me pam nəha kamhəgkiari ia kitaha, mamhəni mə nəpən iahəuvehe mhətə kimiaha fwe kupwən, hiəsevər ia rerimaha tukumaha, nənə mharaka ia nənimwi nari me səkimiaha səməme hiaməfwaki pen minraha, mhəuvehe mhəkuriə Kumwesən səkimaha. Irəha kamhəni mə ipwet mine hiamo tukwini nari m Kumwesən pərhiien sə ramiru, ¹⁰ ✧ mamheitenhi tini sə in rino rətui mwi ia nemhəien. Tini nəha Iesu sə truku pen ia neiai, muvehe, muvehi raka kitaha ti niemaha səvəi Kumwesən ia nəpən rauvehe.

✧ 1:1: Wok Me 17:1-10, 2Tes 1:1 ✧ 1:2: Fil 1:3-4, Kol 1:3, 2Tes 1:11 ✧ 1:3: 1Kor 13:13, Kol 1:4-6 ✧ 1:5: 1Kor 2:4-5, 1Kor 4:20 ✧ 1:6: 1Kor 4:16, 2Tes 3:9, Wok Me 17:5-9 ✧ 1:7: 1Tes 5:3 ✧ 1:8: Rom 1:8 ✧ 1:9: Wok Me 14:15 ✧ 1:10: Taet 2:13, Wok Me 17:31, 1Tes 5:9

2

Wok sə Pol rino fwe Tesalonaeka

¹ ✨Piak me, kimiaha hiəukurən mə nəpən iahəuvehe mhətoni kimiaha fwe kupwən, nuveheien səkimaha ripko mhə nəri auər a irə. ² ✨Hiəukurən mə nəpən iahamarə ihi fwe Filipae, nərmama ho nəmisəien m kimaha, mhəni ərəha kimaha. Mətə Kumwesən səkitaha rino nətərigien səkimaha riskai iahəuvehe mhəni irapw nəgkiariien amasan səvənhi tukumiaha ia nəmri nərmama həpik səməme həmwəki nəgkiariien nəha. ³ Nənə hiəukurən mə nəgkiariien səkimaha iahənəvisau irapw m kimiaha rier ia tərhumaha ti nəfe? Ti nəri nə mə iahərkwafə nətərigien ərəha riti ia rerimaha, uə iahəmwur mə taheikuə ia kimiaha, uə taho nifeifeien m kimiaha? Rekəm! ⁴ ✨Iahəpwəh noien iamınha irə, mətə ia nəpən me iahaməni nəgkiariien sə Kumwesən rokeikei, ti nəri nə mə in rinətə raka kimaha mə iahəmwhen, rəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia tıpage rəgimaha. Ro iamınhi irə iahəpkəmwur mhə mə nərmama rerinraha tragien tukumaha, mətə iahaməmwur mə Kumwesən sə ramətə nətərigien səkimaha rerin tragien tukumaha. ⁵ ✨Rəmwhen kimiaha hiəuvəukurən raka kimaha iahəpkuvehe mhə mhəni nəgkiariien əsien me tukumiaha, uə nəgkiariien sə tahəvi kimiaha irə hiəuvehe mhəuvei pehe mane m kimaha. Kumwesən mwi rukurən mə nəgkiariien i ro nıpərhiēien! ⁶ ✨Nənə iahəpkəmwur mhə mə taho nərmama həgnəgini kimaha. Iahəpwəh noien iamınhi irə ia kimiaha uə ia nərmama nepwın mwi.

⁷ Nənə nari riti ti nəri nə mə kimaha aposol me səvəi Kristo iahəukurən ninien mə tihaməkeikei mhəsiai kimaha rəmwhen ia nəmə asori me, mətə iahəpko mhə iamınhi irə. Nəpən iahamarə kitaha m kimiaha fwe kupwən, noien səkimaha rıməru rəmwhen ia mama riti sə ramətui amasan ti nıpwınətın me. ⁸ Iahokeikei pik kimiaha, ro pen ia nəpən me nəha rerimaha ragien ti nini irapwien nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən tukumiaha. Mətə ripko mhə in əpa i, rerimaha ragien a mwi ti nuvei peheien nımıruien səkimiaha m kimiaha ti nəri nə mə iahokeikei pik kimiaha.

⁹ ✨Piak me, rerimaha ramrhi wok skai sə iahəno uə rekəm? Nəpən iahaməni irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən tukumiaha, iahamo wok ia rəgimaha ia nəpən mine ia ran mə tahəpwəh nəres peheien nari riti tukumiaha.

¹⁰ Kimiaha mine Kumwesən mwi hiəukurən mə nəgkiariien i ro nıpərhiēien! Nəpən iahamarə kitaha m kimiaha nərmama hiamahatətə ia Kumwesən, noien səkimaha ro ikinan, matukwatukw, məmher. ¹¹ Hiəukurən mə iahəno m kimiaha rəmwhen ia tata riti ramo m nıpwınətın me. ¹² Iahamərpwi əknekın kimiaha, mamhəuvehi utə nətərigien səkimiaha, nənə mamhəgkiari skai m kimiaha mə tiharə ia narəien sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən. In raməkwein kimiaha mə tihəuvehe ia nəkwai nitətə sə in ramərimənu irə mamhəhiarpw.

¹³ ✨Nari riti mwi nəha ikin ia nəpən me pam iahaməni vivi Kumwesən tukwe. Nəpən iahəni pehe nəgkiariien səvəi Kumwesən tukumiaha, kimiaha hiəregi, mhəuvehi nəgkiariien nəha, mhəni nıpərhiēien irə. Hiəpkuvehi mhə nəgkiariien nəha rəmwhen ia nəgkiariien səvəi iərmama, mətə hiəuvehi atukwatukw mhəukurən mə nəgkiariien i in pərhiēn nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nəgkiariien nəha rauverə ia kimiaha səməme hiaməni nıpərhiēien irə. ¹⁴ ✨Piak me, hiəukurən nakalasia me səvəi Kumwesən fwe tənə Jutia kəmhəni nıpərhiēien ia Iesu Kristo. Kimiaha hiəuvəuvehe mhənəmwhen raka ia nırəha. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə nəmisəien me nəha nəkur Isrel hənə mınraha nəkur imwəmiaha me hənə rəmwhen a mwi ia kimiaha. ¹⁵ ✨Nəkur Isrel me nəha irəha hənousi əpune Iesu Iərimənu səkitaha, mine profet kupwən me, nənə mhəkoui irapw kimaha iahəier. Kumwesən rerin ripkagien anan mhə ti nırəha. Irəha kəmhəmwəki nərmama me pam, ¹⁶ ✨mamhəmwur mə tuhənise kimaha iahəpwəh

✨ 2:1: 1Tes 1:5,9 ✨ 2:2: Wok Me 16:19-24, Wok Me 17:1-9 ✨ 2:4: 1Tim 1:11, Kal 1:10, Jer 11:20 ✨ 2:5: Wok Me 20:33, 2Tes 2:3, Rom 1:9, 1Tes 2:10 ✨ 2:6: Jon 5:41,44 ✨ 2:9: Wok Me 20:34, 1Kor 4:12 ✨ 2:13: 1Tes 1:2, 2Tes 2:13, Kal 1:11-12 ✨ 2:14: Wok Me 17:5 ✨ 2:15: Wok Me 2:23, 7:52 ✨ 2:16: Mat 23:32-33

nægkiariien m nœrmama rîpko mh iræha nœkur Isrel kamo Kumwesæn ruvehimîru iræha. Ia noien nœha kamhakutan pen noien æræha sœvænraha meste trukuær. Mætæ tækwækwuni nœha niemaha sœvæi Kumwesæn ruvœuvehe mineste iræha.

Pol rokeikei pik mæ trættoni mwi nœkur Tesalonaeka

¹⁷ ✨Piak me, fwe kupwæn kimaha iahænæpwæh kimiaha ia nîpwramaha mhœuvæn isîpwîn tukumiaha sœvæi næpîn ouîhi, mætæ nætærigien sækimaha ramœmak îhi ia kimiaha. Ia næpîn nœha iahamœmwur pik mæ tahærærig mhættoni mwi kimiaha ti næri nœ mæ iahokeikei pik kimiaha. ¹⁸ Iahænokeikei mæ tahœuvehe mhættoni kimiaha, iou, Pol, iakani pærhien mæ iakinœmwur næpîn rîpik, mætæ Setan ræsisæg kimaha. ¹⁹ ✨Næfe nœha iahamœmri pen æknekîn nætærigien sækimaha iræ, uæ næfe nœha nagienien sækimaha mîne kœfæfau sœvæi nîsiaiien sœ tahærpwi kimaha tukwe ia næmri Iærimœnu sækitaha Iesu næpîn in truvehe iræ? Rosi kimiaha nœ uæ? ²⁰ Ouæh nîpærhienien, kimiaha nœ nœrmama iahamœrpwi kimaha tukumiaha, nœnæ rerimaha ramagien tukumiaha.

3

¹ ✨Næpîn kimaha iahœuvavæn isîpwîn tukumiaha, rerimaha rœpou pik ti næri nœ mæ iahæreirei mæ hiamaræ amasan uæ rekœm. Ro iamînhi iræ iahæni sîmwîn mæ iou mine Saelas trauaræ kimrau æpa ia taon nœha Atens, ² ✨mætæ Timoti truvehe mætoni kimiaha. In piævtaha riti sœ ramo wok sœvæi Kumwesæn kimaha min, iahamœvisau irapw nægkiariien amasan sœvæi Kristo. Kimaha iahærhi pehe in tukumiaha mæ trasitu ia kimiaha muvehi utæ nætærigien sækimiaha, nœnæ mœrpwi æknekîn kimiaha ia nahatætæien sækimiaha, ³ ✨mæ nœmisœien me i kamo m kimiaha tuhæpwæh noien kimiaha riti rîmwei. Hiœuvœukuræn raka mæ næri in i kimœrfi raka mæ tuko m kitaha iamînhi iræ. ⁴ ✨Næpîn iahamaræ kitaha m kimiaha fwe kupwæn iahamœni pehe tukumiaha mæ tuko nœmisœien m kitaha. Nœnæ hiœukuræn amasan mæ ruvœuvehe mîno nîpærhienien iræ rœmwhen iahamœni tukumiaha i. ⁵ ✨Ro iamînhi iræ næpîn rerik rœpou pik ti næri nœ mæ iakreirei mæ hiamaræ amasan uæ rekœm nœnæ iakærhi pehe Timoti mæ truvehe mætoni ro nahatætæien sækimiaha mæ ramskai îhi uæ rekœm. Iakamhekîr mæ ia suatuk riti Setan sœ ramœmwur mæ tro nœrmama hœmwei ia nœræhaien rîno raka kimiaha hiœmwei ia nœræhaien, nœnæ wok sækimaha tro næri auær a iræ.

Timoti rîrærig pehe mœvisau nægkiariien amasan riti m Pol mîne Saelas

⁶ ✨Tækwækwuni nœha Timoti ruværærig pehe mwi tukumaha, nœnæ mœvisau pehe m kimaha nægkiariien amasan i ramægkiari ia nahatætæien mîne nokeikeiien sækimiaha. In rîmœni pehe tukumaha i mæ rerimiaha ramrhi îhi kimaha ia nagienien, nœnæ mhokeikei mæ tihættoni kimaha rœmwhen a ia kimaha iahokeikei mæ tahættoni kimiaha. ⁷ ✨Ro iamînhi iræ, piak me, næri auær a iahamregi ræræha ia nœmisœien me i kamo m kimaha, mætæ nægkiariien sœvæi nahatætæien sækimiaha rîmœuvehi utæ nætærigien sækimaha tukumiaha. ⁸ Næpîn kimaha iahæregi mæ kimiaha hiamœrer æknekîn ti Iærimœnu sækitaha iahæregi mæ iahœuvehi mwi nîmîruien. ⁹ Ia næmri Kumwesæn sækitaha rerimaha ramagien tukumiaha. Nagienien nœha rasori pik mamo kimaha iahamœni vivi Kumwesæn tukumiaha. ¹⁰ Ia næpîn me pam ia næpîn mîne ia ran iahamœfwaki skai mæ tahættoni mwi kimiaha, mhahatæn kimiaha ia næfe hiæreirei îhi mæ nahatætæien sækimiaha triskai mwi.

¹¹ ✨Nœnæ pwæh Kumwesæn tata sækitaha, mîne Iesu Iærimœnu sækitaha, trouo suatuk riti sækimaha ti nuveheien mhættoni kimiaha. ¹² Pwæh Iærimœnu sækitaha tro nokeikeiien i hîamo m kimiaha me mîne nœrmama me pam ruvehe masori mwi rœmwhen ia nokeikeiien sækimaha rasori tukumiaha. ¹³ ✨Ia noien i in tro rerimiaha riskai. Nœnæ ia næpîn nœha Iesu Iærimœnu sækitaha truvehe iræ iræha nœrmama îkinan me sœvænhi, tihærer ia næmri Kumwesæn tata sækitaha, mhatukwatukw, mhœmher.

✨ 2:17: 1Tes 3:10 ✨ 2:19: Fil 2:15-16, 4:1, 2Tes 1:4 ✨ 3:1: Wok Me 17:15 ✨ 3:2: Wok Me 16:1-3 ✨ 3:3: Efes 3:13, 2Tim 3:12 ✨ 3:4: Wok Me 14:22 ✨ 3:5: Fil 2:16 ✨ 3:6: Wok Me 18:5 ✨ 3:7: 2Tes 1:4 ✨ 3:11: 2Tes 2:16 ✨ 3:13: Fil 1:10, 2Tes 1:7,10

4

Næfe naha noien nækur æfwaki me tuho Kumwesæn rerin ragien ti niraha

¹ ✧ Piak me, takamækeikei mægkiari ia narimnari nepwin. Iahənahatən raka kimiaha ia næfe noien sə tihə mə Kumwesæn rerin ragien tukumiaha. Nipərhiendien i hiəno raka. Nənə təkwtəkwni iahaməres kimiaha nənə mamhəres skai ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha mə tihamo a iamini irə mamhəuvən. ² Hiəuvəukurən raka nəvəhagien me naha səməme iahəuvei pehe m kimiaha fwe kupwən ia nəghi Iesu Iərimənu səkitaha.

³ ✧ Nəri in i nəkwai Kumwesæn mə kimiaha tihəmher, mho nækur ikinan me səvənhi ia kimiaha. Tihəpwəh nesi penien suatuk səvəi nipran mine nərman səməme kamhəri əpnəpen irəha me. ⁴ Kurirə kimiaha kuatia kuatia hiəri pran tihəkupwən mhəukurən noien sə rəmher, mo ikinan, mo nisaiien kamiri pran irə. ⁵ Tihəpwəh nirien pran ia suatuk sə hiaməkurirə a næfe nipwramiaha rokeikei pik rəmwhen ia nərmama səməme hərərei Kumwesæn kamho. ⁶ ✧ Ia narimnari me naha, kimiaha riti trəpwəh noien rərəha ia piəvni makres səvənhi pran uə tini. Iərimənu səkitaha trərpwin noien ərəha səvəi nərmama me naha səməme kamho noien naha rəmwhen iahəuvəni skai raka tukumiaha. ⁷ ✧ Kumwesæn ripkəkwein mhə kitaha mə tsamesi pen noien sə rəmkemik, mətə noien sə rəmher, mo ikinan i. ⁸ ✧ Ro pen iərmama sə ruvei pen təkutan m nəvəhagien i, ripko mhə ruvei pen təkutan m iərmama, mətə ruvei pen təkutan m Kumwesæn sə rauvei pehe Nənimwin Ikinan səvənhi m kimiaha.

⁹ ✧ Mətə ia nikaren səvəi nokeikeien sə hiamə m piəvtaha me kimaha tahərai nəkukuə tukumiaha ti næfe. Kumwesæn rinahatən raka kimiaha mə tihaməkeikei mhəkeikei kimiaha me. ¹⁰ ✧ Nənə pərhiendien hiəkeikei piəvtaha me pam fwe Masetonia. Mətə piak me iahaməres pehe mə tihamo a iamini irə mamhəuvən.

¹¹ ✧ Tihaməkeikei mamhəmwur mamharə ia narəien afafa, mamhətui atukw a ti narimnari me səkimiaha, nənə mamho wok ia rəgimiaha rəmwhen a iahəuvəni raka tukumiaha i. ¹² ✧ Ia noien naha nərmama iruə me tuhətoni noien sə hiamə ia nəpin me mə ratukwatukw a. Nənə tihəpwəh nətigiteien ia nərməpə me mə tuhəuvei pehe næfe riwən təni kimiaha.

Nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha

¹³ ✧ Piak me, kimaha iahəkeikei mə tihaməkeikei mhəukurən kaməfo ia nərmama me i səməme həuvamhə mə tihəpwəh nasəkien ti nirəha rəmwhen ia nərmama səməme nari amasan riti riwən kamheitenhi mə truvehe. ¹⁴ ✧ Kitaha saməni nipərhiendien mə Iesu rimamhə marə mətui mwi ia nemhəien səvənhi. Ro pen səukurən mə tuko mwi iamini irə ia nərmama me i səməme həməni nipərhiendien ia Iesu meste hemhə. Kumwesæn tripeki irəha hərərig mwi irəha Iesu. ¹⁵ ✧ Nəgkiariien i iahaməni pehe tukumiaha i təkwtəkwni in nəgkiariien səvəi Iərimənu səkitaha. Kitaha i nərmama səməme saməmiru ihi meste nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha, kitaha ko səpkukupwən mhə ia nərmama səməme həuvamhə raka. ¹⁶ ✧ Iərimənu səkitaha truku pen fwe ia neiai mameiwaiu pehe. Ia nəpin naha in trini nəkwən, agelo sə in rasori ia nagelo me trəkwein, kisipw səvəi Kumwesæn trasək, nənə nərmama səməme həməni nipərhiendien ia Kristo meste hemhə irəha tuhəkupwən mhətui mwi ia nemhəien səvənraha. ¹⁷ Kurirə irə kitaha i səməme saməmiru ihi tukuvehi kitaha sətə kitaha minraha. Tsətə i nəpuə me tsətoni Iərimənu səkitaha ia nimagouagou. Nənə tsarə rerin kitaha Iərimənu səkitaha. ¹⁸ Ro pen tihəni nəgkiariien me i tukumiaha me mhəuvehi utə nətərigien səkimiaha me irə.

5

¹ ✧ Mətə piak me, ia nikaren səvəi nəpin atukwatukw narimnari me naha tuhəier pehe irə kimaha tahərai nəkukuə tukumiaha ti næfe. ² ✧ Kimiaha hiəuvəukurən raka mə nəpin

✧ 4:1: 2Tes 3:6 ✧ 4:3: 1Tes 5:23, Hip 10:10, 1Pit 1:16 ✧ 4:6: Sam 94:1 ✧ 4:7: 2Tes 2:13-14, 1Pit 1:15-16
 ✧ 4:8: Luk 10:16, Esik 36:27, Esik 37:14, 2Kor 1:22 ✧ 4:9: Jon 13:34 ✧ 4:10: 2Tes 3:4 ✧ 4:11: Efes 4:28, 2Tes 3:8,12 ✧ 4:12: 1Kor 5:12-13, Kol 4:5 ✧ 4:13: Efes 2:12 ✧ 4:14: Rom 14:9, 1Kor 15:3-4,12 ✧ 4:15: 1Kor 15:51 ✧ 4:16: 1Tes 1:10, 2Tes 1:7, 1Kor 15:52 ✧ 5:1: Mat 24:36 ✧ 5:2: Mat 24:42-44, 2Tes 3:10, Rev 3:3

i kani mə Nəp̄in səvəi İərimənu truvehə rəmwhen ia rakres sə rauvehə ia nəp̄in. ³ ✠ Nəp̄in nərmama kamhəni mə, “Narimnari me pam həmərinu, nari riti tro nehekiriən i riwən,” nənə, nərəhaien truvehə akwauakw ti nirəha rəmwhen ia pran sə təkutan rīnaməmisə ti nərəhiien tini. Nənə ko irəha həp̄kap mhə.

⁴ Mətə piak me, kimiaha hiəp̄karə mhə ia nəpitəvien rəmwhen ia nirəha. Ripkatukwatukw mhə mə nəp̄in nəha tro kimiaha hiərkərinari rəmwhen ia rakres riti. ⁵ ✠ Kimiaha nīp̄wnəti nukuraanien me mine nīranien. Ripko mhə kitaha nīp̄wnəti nəpitəvien me mine nəp̄in. ⁶ Ro iam̄nhi p̄wəh səp̄wəh nəmwhenien ia nərmama me i kamhapri, mətə p̄wəh samətui a, mhəp̄wəh noien rəmwhen ia nərmama me i kamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə irə. ⁷ İakani iam̄nhi irə ti nəri nə mə nərmama me i kamhapri, irəha kamhapri ia nəp̄in. Nənə nərmama səməme kamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə irə, irəha kamho noien nəha ia nəp̄in. ⁸ Mətə kitaha i nīp̄wnəti nukuraanien me. P̄wəh sətui mhəp̄wəh nakonəien nənimwiien skai. P̄wəh səkwtəmhiri noien səvəi nahatətəien mine nokeikeien. Noien nəha rəmwhen ia tinari kino ia aean ramo tukuahag kwənpwenhi iərmama ti naruagəien. P̄wəh səmri pen əknek̄in nətərigien sək̄itaha ia Kumwesən mamheitenhi in mə truvehimiru kitaha. Noien nəha rəmwhen ia kəfəfau kino ia aean ramo tukuahag kənp̄wə iərmama ti naruagəien. ⁹ ✠ Kumwesən ripkrfi mhə kitaha mə niemaha səvənhi truvehə tukutaha, mətə rīmər̄fi kitaha mə İesu Kristo İərimənu sək̄itaha truvehimiru kitaha. ¹⁰ ✠ In rīmamhə tukutaha mə saməm̄iru uə səuvamhə raka tsəukurən narəien kitaha min.* ¹¹ ✠ Ro iam̄nhi irə tihəuvehi utə nətərigien sək̄imiaha me, nənə mhərp̄wi əknek̄in kimiaha me rəmwhen sə hiamo ipwet mine.

Nəvəhagien me sampam

¹² ✠ Piak me, iahaməres pehe m kimiaha mə tihəsiai nərmama me nəha kamhəsese kimiaha m̄inraha, səməme İərimənu sək̄itaha rīməuvehi utə irəha hasori ia kimiaha, nənə mamhəvəhag m kimiaha. ¹³ Tihəsiai amasan irəha mhəkeikei irəha ti wok sə kamho. Kimiaha tihaməkeikei mharə ia nəmər̄inuien, mhəp̄wəh nəvisəien m kimiaha me. ¹⁴ ✠ Nənə piak me iahaməni pehe tukumiaha i mə tihaməkeikei mhəgkiari skai m nərmama səməme kamharpaha. Nərmama səməme rər̄inraha rəpou tihəgkiari vivi m̄inraha mhəuvehi utə nətərigien səvənraha. Hasitu ia nərmama səməme niskaiien səvənraha riwən. Niemaha trəp̄wəh nəpi akwauakwien kimiaha, mətə tiho nətərigien sək̄imiaha rəp̄wəm̄wis ti nirəha pam. ¹⁵ ✠ Trini m̄inuə nərmama kamho rərəha ia kimiaha, mətə tihəp̄wəh nər̄p̄winien tai noien səvənraha. Nəp̄in me pam tihaməkeikei mhousari mə tiho ramasan m kimiaha me mine nərmama me pam.

¹⁶ ✠ Rerim̄iaha traməkeikei mamagien ia nəp̄in me pam, ¹⁷ ✠ nənə, mhəgkiari m Kumwesən ia nəfwak̄iien ia nəp̄in me pam. ¹⁸ ✠ Nəp̄in me pam tihəni tanak ti Kumwesən nəri auər a mə hiamarə ia namasanien uə nərəhaien. Tiho iam̄nhi ti nəri nə mə in i nəkwai Kumwesən sə in rokeikei mə kimiaha nərmama səvəi İesu Kristo tiho.

¹⁹ ✠ Tihəp̄wəh n̄iniseien Nənimw̄in İkinan. ²⁰ ✠ Tihəp̄wəh nətə ərəhaien nəgkiariien səvəi iərmama riti sə rini mə Kumwesən rīməuvei pen nəgkiariien nəha min. ²¹ Hətoni amasan nənə mhək̄iri amasan narimnari me pam, nənə, mhək̄wtəmhiri əknek̄in nəri amasan, ²² nənə, mhəp̄wəh narimnari me pam səməme hərəha.

²³ ✠ P̄wəh Kumwesən əpa i Kumwesən səvəi nəmər̄inuien ro kimiaha hiəuvehe mhəmher pam. P̄wəh in ro nənimw̄in me pam sək̄imiaha, mine n̄im̄iruien me pam sək̄imiaha, mine nīp̄wramiaha me pam tuhatukwatukw ia nəp̄in İərimənu sək̄itaha İesu

✠ 5:3: Esik 13:10, Mat 24:39, Luk 21:34-35, Jon 16:21-22 ✠ 5:5: Rom 13:12, Efes 5:9 ✠ 5:9: 1Tes 1:10, 2Tes 2:14
✠ 5:10: Rom 14:8-9, 1Tes 4:14 * 5:10: Suatuk riti mwi ti n̄iniien nəgkiariien i ia vas 10 in i mə: “In rīmamhə tukutaha mə samapri uə samətui tsəukurən narəien kitaha min.” ✠ 5:11: Jut 20 ✠ 5:12: 1Kor 16:18, 1Tim 5:17 ✠ 5:14: 2Tes 3:6,11,15 ✠ 5:15: Prov 20:22, Rom 12:17, 1Tes 3:9 ✠ 5:16: Fil 4:4 ✠ 5:17: Luk 18:1 ✠ 5:18: Efes 5:20 ✠ 5:19: Efes 4:30 ✠ 5:20: 1Kor 14:1,39 ✠ 5:23: 1Kor 1:9, 2Tes 3:3

Kristo truvehe irə. ²⁴ Kumwesən rinəkwein raka kimiaha, nənə, kimiaha hiəukurən nətigiteien irə mə in tro narimnari me nəha.

²⁵ ⚡ Piak me, tihəfwaki tukumaha. ²⁶ ⚡ Tihəni ramanan ti piəvtaha me, mhakei minraha ia nakeien sə rəmher. ²⁷ Ia nəghi İərimənu səkitaha iakani skai tukumiaha i mə tihəvsini irapw nəkukuə i m piəvtaha me pam.

²⁸ Pwəh namananien səvəi İərimənu səkitaha İesu Kristo tramarə tukumiaha.

Seken Tesalonaeka

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Seken Tesalonaeka Pol rımərai. In ramarə fwe Korin muvərai raka Fas Tesalonaeka, məkwə me nepwin həukurau, nənə in rərhi pen sə i revən. Nərmama nepwin həpkukurən amasan mhə nəgkiariien səvəi Pol. Rerınraha rırhi mə Iesu truvehe akwauakw. Nənə irəha həpwəh wok səvənraha mheitenhi Iesu. Pol rırai nəkukuə i mə irəha tuhəukurən mə nuveheien səvəi Iesu trəfo irə. In rini mə tuhaməmwur ia noien wok meste Iesu truvehe.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✧ Iou Pol, Saelas, mine Timoti.

Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me fwe Tesalonaeka.

Kimiaha nərmama səvəi Kumwesən Tata səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo.

² ✧ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuiein m kimiaha.

Nəgnəginiien mine nəfwakiien

³ ✧ Piak me, nəpın me pam kimaha iahaməregi mə tahaməkeikei mhəni vivi Kumwesən tukumiaha pam. Ratukwatukw mə tahamo iamınhi irə ti nəri nə mə nəpın me pam nahatətəien səkimiaha ruvehe mamskai mwi, nənə nəpın me pam nokeikeiien səkimiaha kuatia kuatia hiamo m kimiaha me ruvehe mamasori mwi. ⁴ ✧ Ro pen iahaməni irapw ti nakalasia me səvəi Kumwesən ia kwopun me pam mə rerımaha ragien pik tukumiaha. Kimaha iahaməni iamınhi irə ti nəri nə mə nəpın me pam hiamərer əknekın ia nahatətəien səkimiaha, nəri auər a mə nərmama me kamhometə kimiaha, nənə, mamho nəmisəien me ripik m kimiaha.

⁵ ✧ Narımnari me i ramahatən pen mə nəkiriien səvəi Kumwesən ratukwatukw a nənə ro pen tukətə kimiaha mə hiəmwhen tihəuvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Kamo nəmisəien m kimiaha nəha takwtəkwuni ti nitətə nəha. ⁶ ✧ Mətə Kumwesən in ratukwatukw. Nərmama me i kamho nəmisəien m kimiaha, in trərpwin pen mwi nəmisəien mınraha, ⁷ ✧ nənə, muvei pehe napwisien m kitaha m kimiaha səməme hiamregi rərəha. Kitaha tsəuvehi napwisien nəha nəpın tukətoni Iesu Kristo rier pehe irə irəha nagelo skai me səvənhi ⁸ ✧ ia napw sə nəgsen rasori. In trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama səməme həreirei Kumwesən mine nərmama səməme həpwəh nesi penien nəgkiariien amasan səvəi Iesu Iərimənu səkitaha. ⁹ ✧ Irəha tuhəuvehi nərpwinien riti sə trouraha irəha ia nuk nuk me fwe kwopun riti tipkətə mhə nəmri Iərimənu səkitaha ikın mine nukuraanien ia nəsaninien asori səvənhi. ¹⁰ ✧ Irəha tuhəuvehi nərpwinien nəha nəpın in truvehe irə. Ia nəpın nəha nərmama ikinan me səvənhi tuhəgnəgini in. Nərmama me pam səməme həni nıpərhiienien irə tuhətoni in, nənə nənimənraha trier. Kimiaha mwi tiho mwi iamınha irə ti nəri nə mə hiəuvəni raka nıpərhiienien ia nəgkiariien səkimaha.

¹¹ ✧ Nəpın me pam iahaməfwaki tukumiaha mə Kumwesən səkitaha trəvsini kimiaha mə kimiaha nərmama me səvənhi. Iahaməres mə nəfe nətərigien amasan uə nəfe noien amasan ruku pen ia nahatətəien hiəkeikei mə tiho, in tro irəha pam həuvehe mhəukuə ia nıskaiien səvənhi. ¹² ✧ Ia noien nəha nərmama tuhəuvehi utə nəghi Iesu Iərimənu səkitaha tukumiaha, mhəuvehi utə mwi nəghimiahaha tukwe resi pen namasanien səvəi Kumwesən səkitaha mine Iərimənu səkitaha Iesu Kristo.

✧ 1:1: 1Tes 1:1 ✧ 1:2: Rom 1:7 ✧ 1:3: 1Tes 1:2-3, 2Tes 2:13 ✧ 1:4: 2Kor 7:4, 1Tes 2:19, Rev 1:9 ✧ 1:5: Fil 1:28 ✧ 1:6: Rom 12:19, Rev 18:6-7 ✧ 1:7: Mat 25:31, 1Tes 3:13, 4:16 ✧ 1:8: Sam 79:6, Aes 66:15, Rom 2:8, 1Tes 4:17 ✧ 1:9: Aes 2:10,19,21 ✧ 1:10: Kol 3:4, 1Tes 3:13 ✧ 1:11: Kol 1:9, 1Tes 1:2-3 ✧ 1:12: Aes 24:15, Mal 1:11

2

Iərmama kani mə Iəmə sə Ramərui Loa

¹ ✧ Piak me, ia nikaren səvəi nuveheien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine nəpin tukousəsimwin kitaha irə səuvən mhətoni in, kimaha iahaməres kimiaha ² mə tihəpwəh nehekir akwauakwien, mhəpwəh niregiien rərəha trini minuə hiəregi kani mə nəpin səvəi Iərimənu ruvəuvehe raka. Nəri auər a mə tihəregi nəgkiariien nəha ruku pen ti nənimwin riti uə nəvisauien riti uə ia nəkukuə riti sə kani mə kimaha iahərhi pehe i tukumiaha. ³ ✧ Tihəpwəh nəseniien iərmama riti reikuə ia kimiaha ia suatuk riti iamınha irə ti nəri nə mə nəpin nəha tripkuvehe mhə meste nəpin nəha kamini trukupwən muvehe nərmama tuhəskəmter mhəni ərəha Kumwesən, nənə iərmama nəha kani mə Iəmə sə Ramərui Loa tukətoni trier pehe, in nəha iərmama sə tukouraha in. ⁴ ✧ Nəpin trier pehe irə, in trini ərəha pam narimnari me səməme kaməfwaki pen minraha mine narimnari me pam səməme kamini kumwesən ia nirəha. In truvehi utə atukw a in irənhə ia narimnari me nəha, muvniwə məkure ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən, nənə mini mə in Kumwesən.

⁵ Rəfo? Hiənenouenou mə nəpin iakinamarə kitaha m kimiaha, iakamini pehe narimnari me i tukumiaha? ⁶ Nənə hiəuvəukurən raka nəfe ramo tukuahag iərmama nəha təkwtəkwuni mə ia nəpin atukwatukw səvənhi tukətoni in trier pehe. ⁷ Ipwet mine nərmama kamhərui afafa raka Loa, mətə iərmama sə ramo tukuahag irəha mə tuhəpwəh noien ia kwopun rukuraan ikin, in tro iamınhi irə meste Kumwesən ruvehi raka in. ⁸ ✧ Ia nəpin nəha tukətoni Iəmə sə Ramərui Loa trier pehe. Mətə Iərimənu səkitaha Iesu trəse əpune in ia nimətagi truku pen ia tərhun. Nəpin Iesu trier pehe irə nuveheien səvənhi trouraha iərmama nəha. ⁹ ✧ Iəmə sə Ramərui Loa truvehe mo narimnari me ia niskaiien səvəi Setan. In tro nintətien eikuə me, mine narimnari me səməme kamərkərinari irə, ¹⁰ mine nifeifeiien me səpəmsəpə səməme həpkatukwatukw mhə. Ia noien nəha in treikuə ia nərmama səməme kamhesi pen suatuk səvəi nemhəien. Kumwesən trouraha irəha ti nəri nə mə kamhəni mə həpwəh nokeikeiien nəgkiariien pərhiien sə rukurən nuvehimiruien irəha. ¹¹ ✧ Ti noien nəha səvənraha, Kumwesən trərhi pen nifeifeiien skai riti ti nirəha mə tro irəha həni niperhienien ia neikuəien. ¹² Ro iamınhi irə nərmama me pam səməme həpkini mhə niperhienien ia nəgkiariien pərhiien, mətə rerinraha ragien ti noien sə ripkatukwatukw mhə, Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənraha.

Nəkur Tesalonaeka tuhaməkeikei mhərer əknekın

¹³ ✧ Mətə piak me, Iərimənu səkitaha rokeikei kimiaha. Ia nəpin me pam kimaha tahaməkeikei mhəni vivi Kumwesən tukumiaha ti nəri nə mə in rimərfi kimiaha fwe tui mə truvehimiru kimiaha. Nənə in ruvehimiru kimiaha ia niskaiien səvəi Nənimwin səvənhi sə ro hiəuvehe mhəmher, mhə nəkur ikinan me səvənhi, nənə muvehimiru kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəni niperhienien ia nəgkiariien pərhiien səvənhi. ¹⁴ Kumwesən rinəkwein ia kimiaha ti narimnari me nəha ia nəgkiariien amasan sə iahaməvisau irapw mə tihəuvehi pəri nasoriien sə Iərimənu səkitaha Iesu Kristo rauvehi fwe ia neiai. ¹⁵ Ro iamınhi irə, piak me, tihərer əknekın, mhəkwtəmhiri əknekın nəgkiariien me səməme hiəuvəregi raka iahamahatən kimiaha irə ia tərhumaha mine ia nəkukuə.

¹⁶ Kumwesən Tata səkitaha rokeikei kitaha, maməriari pehe namasanien səvənhi m kitaha. Ia nəpin me pam in rauvehi utə nətərigien səkitaha, nənə mamə kitaha saməregi ramanan ti nəri nə mə saməmri pen əknekın nətərigien səkitaha irə. Iakəfwaki pen min mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha maməres mə irau ¹⁷ ✧ truvehi utə rerimiaha nənə rauo kimiaha hiəskai ti noien noien amasan mine niniiien nəgkiariien amasan me pam.

3

Kaməres nəfwakiien

✧ 2:1: 1Tes 4:13-17 ✧ 2:3: 1Tim 4:1, 1Jon 2:18, 4:3, Jon 17:12 ✧ 2:4: Dan 11:36, Esik 28:2 ✧ 2:8: Job 4:9, Aes 11:4, Rev 19:15 ✧ 2:9: Mat 24:13, Rev 13:11-13 ✧ 2:11: 2Tim 4:4 ✧ 2:13: 2Tes 1:3, Jon 15:16, Efes 1:4, 1Tes 4:7, 5:9 ✧ 2:17: 1Tes 3:13

¹ ✨Piak me, in i nægkiariien sampam. Tihəfwaki tukumaha mə nægkiariien səvəi İərimənu səkitaha trevən akwauakw ia kwopun me pam, nənə, nərmama tuhəsiəi mhesi pen rəmwhen a ia kimiaha hiaməsiəi mamhesi pen. ² Tihəfwaki tukumaha mə Kumwesən truvehi raka kimaha ti nəkur ərəha me, ti nəri nə mə komhə nərmama pam kamhahətətə ia Kumwesən. ³ ✨Mətə kitaha səukurən nətigiteien ia İərimənu səkitaha. In tro kimiaha hiəskai, nənə mətui amasan tukumiaha ti Setan mə trəpwəh nourahaien kimiaha. ⁴ ✨Nənə kimaha iahəukurən amasan ia nəmri İərimənu səkitaha mə təkwtəkwuni nəha kimiaha hiamə nəfe iahaməni, nənə, tihamo iamini irə mamhəuvən. ⁵ Pwəh İərimənu səkitaha triri rerimiahə ia nokeikeien səvəi Kumwesən, mo hiərer əknekən ia nərerien səvəi Kristo.

Kinise narpahaien

⁶ ✨Nənə təkwtəkwuni piak me, iahəni pehe nəkwamaha tukumiaha i ia nəghi İərimənu səkitaha İesu Kristo mə tihaməkeikei mhərer isipwin ti piəvtaha me səməme kamharpaha, mhəpwəh nesi penien nægkiariien sə iahənəvəhag raka m kimiaha irə. ⁷ ✨Kimiaha hiəuvəukurən raka mə tihamo rəmwhen a ia kimaha. Nəpin iahənamarə kitaha m kimiaha fwe kupwən, iahəpkarpaha mhə. ⁸ ✨Kimaha iahəpkani mhə nəveginien sə iərmama riti ruvei pehe auər a m kimaha. Mətə ia nəpin mine ia ran iahaməsese mamhowok. Iahəpwəh nokeikeien mə tahəuvei pehe wok skai m kimiaha ti nəkwəmənien kimaha. ⁹ ✨Hiəukurən mə ramasan a ko iahəres pehe nasituien iamini, mətə iahəpkə mhə. Iahəuvei pehe noien səkimaha m kimiaha rəmwhen ia noien riti sə tihəuvni. ¹⁰ ✨Nənə nəpin iahənamarə kitaha m kimiaha, iahəuvei pehe nægkiariien i m kimiaha mə, “Trini minuə iərmama rəpwəh noien wok, kəpwəh nuvehi penien nəveginien min.”

¹¹ ✨İahaməni iamini irə ti nəri nə mə iahamregi mə nərmama nepwin nəha irəha kamharə kimiaha minraha mamharpaha, mamhəgkiari pik, mhəpkə mhə wok. ¹² ✨Ro pen nərmama səməme kamho iamini irə, kimaha iahaməni pen ti nərəha i, nənə mamhəgkiari skai minraha ia nəghi İərimənu səkitaha İesu Kristo mə tuhaməkeikei mharə afafa, mamho wok ti nuvehien nəveginien sənəraha. ¹³ ✨Nənə kimiaha piak me tiho noien sə ratukwatukw mhəpwəh nəpouien i.

¹⁴ ✨Trini minuə iərmama riti rəpwəh nesi penien nægkiariien səkimaha ia nəkukuə i, nənə, tihaməkeikei mho pwəh nərmama həukurən mə in sin. Nənə mhəpwəh nevəniēn ipaka tukwe pwəh rauris ti noien səvənhi. ¹⁵ ✨Mətə tihəpwəh nəmwəkien i ti nəri nə mə in piəvmiaha riti, nənə ramasan mə tihərpwi atukwatukw in.

Nægkiariien sampam

¹⁶ ✨Pwəh İərimənu səvəi nəmərinuiēn in əpa truvei pehe nəmərinuiēn m kimiaha ia nəpin me pam ia noien me pam. Pwəh İərimənu səkitaha tramarə tukumiaha pam. ¹⁷ ✨Iou Pol iakamrai nægkiariien i ia rəgik mamini ramasan tukumiaha. Ia nəkukuə me pam iakamrai iamini irə mə tihəukurən nərəiēn səiou. In i nərəiēn səiou iakamrai iamini irə. ¹⁸ Pwəh namasanien səvəi İərimənu səkitaha İesu Kristo tramarə tukumiaha pam.

✨ 3:1: 1Tes 5:25 ✨ 3:3: 1Tes 5:24 ✨ 3:4: 2Kor 7:16, Kal 5:10, 1Tes 4:10 ✨ 3:6: Mat 18:17, Rom 16:17
 ✨ 3:7: Fil 3:17, 1Tes 1:6 ✨ 3:8: 1Tes 2:9 ✨ 3:9: 1Kor 9:4, 1Tes 1:6 ✨ 3:10: 1Tes 4:11 ✨ 3:11: 1Tim 5:13
 ✨ 3:12: 1Tes 4:11 ✨ 3:13: Kal 6:9 ✨ 3:14: 1Kor 5:9,11 ✨ 3:15: 1Tes 5:14 ✨ 3:16: 1Tes 5:23 ✨ 3:17: 1Kor 16:21

Fas Timoti

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə me i Pol rımərai, Fas mine Seken Timoti mine Taetas, kani mə nəkukuə me səvəi pasta me, ti nəri nə mə haməgkiari ia wok mine noien səvəi pasta me. Timoti rınətui fwe Listra. Səvənhi tata iəmə Kris, mətə səvənhi mama pran Isrel. Səvənhi mama ramahatən in ia Nəkukuə Ikinan ia nouihien səvənhi. Pol ramevən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo. Ia navənien səvənhi sə ro kəru irə Timoti rukurirə in. In ramasitu ia Pol ia wok səvənhi. Nəpın Pol rımərai nəkukuə i, Timoti ramo wok rəmwhen ia iahatən mine iəmə asori səvəi nakalasia me fwe Efesas. Timoti in tamaruə riti, mətə ruvehi wok səvəi niriien nakalasia me. Ro pen Pol rırai nəkukuə i revən tukwe. Ia nəkukuə i Pol ramasitu irə maməvəhag min ia wok səvənhi. Pol raməvəhag min mə traməkeikei məsiari ti nahatən eikuə me mine nahatənien me səvənraha səməme həpwəh natukwatukwien. Pol rokeikei pık Timoti, ro pen ruvei pen nəvəhagien me min mə trəfo irə ti nəri nə mə in iərmama riti səvəi Kumwesən.

¹ ✨ Iou Pol. Iou aposol riti səvəi Iesu Kristo. Kumwesən sə rauvehimiru kitaha mine Iesu Kristo sə saməmri pen əknekın nətərigien səkitaha irə irau krouni nəkwanrau mə tako.

² ✨ Iakamrai nəkukuə i mik, Timoti. Ia nahatətəien səkrau ikəmwhen ia nərik pərhien. Pwəh Tata Kumwesən mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine napiien mine nəmərinuien mik.

Timoti trinise nahatən eikuə me

³ ✨ Fwe kupwən, ia nəpın iakınəvən fwe profens Masetonia, nənə, iakini pehe tukw ik i mə tikamarə pəpım ia taon nəha Efesas. Nərmama nəpwin nəha ikin hamarə irəha kamhahatən nərmama ia nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien atukwatukw. Mətə ik tikinise irəha mə tuhəpwəh noien noien nəha. ⁴ ✨ Tikini pen ti nirəha i mə tuhəpwəh nətərig pıkien ia kwənagei eikuə me mine nəgkiariien sə rani pık kwənəkwus me səvəi kaha kupwən me. Nəgkiariien me nəha kamhəvi pehe a nəvisəien me. Ko həpkasitu mhə ia iərmama riti mə tro wok səvəi Kumwesən. Wok nəha nərmama səməme kamhahatətə a kamho. ⁵ Tikəvəhag m nərmama me səkitaha mə irəha tuhaməkeikei mhokeikei irəha me. Pwəh rerınraha rəmher. Pwəh irəha hamo a noien me səməme irəha həukurən mə ramasan. Pwəh irəha hahatətə pərhien ia Kumwesən. ⁶ Nərmama nəpwin hənəpwəh noien me i, mhənəti karen, mhəuvəvən ti nəgkiariien sə nıpwrən riwən. ⁷ ✨ Irəha hokeikei pık nahatənien Loa, mətə həreirei nıpwrəi nəfe kamhəni, nəri auər a mə kamhəgkiari skai tukwe mə həukurən.

⁸ ✨ Kitaha səukurən mə Loa in ramasan, mətə nərmama tuhaməkeikei mhahatən nərmama irə ia noien atukwatukw səvənhi. ⁹ Kitaha səukurən mwı mə kıpəmri mhə Loa raməmak ti nəkur atukwatukw me, mətə kəmri Loa raməmak ti nəkur kamhərui loa, mine nəkur kənkapwənraha riskai, mine nəkur həpkahatətə mhə ia Kumwesən, mine nəkur kamho noien ərəha, mine nəkur həpko mhə nəkur ikinan me, mine nəkur həpkəmher mhə, mine nəkur kamhousi əpune tata mine mama səvənraha, mine nəkur kamhousi əpune nərmama. ¹⁰ ✨ Kəmri Loa raməmak ti nərmən mine nıprən səməme kamhəri əpnəpən irəha me, mine nərmən səməme kamhəri atukw a irəha me, mine nərmama kamhakres iərmama mə tuhoslef irə, mine ieikuə me, mine nəkur kamheikuə ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin, mine nəkur kamho noien ərəha me nəpwin mwı. Ouəh, nıpərhienien kəmri Loa raməmak ti nəkur kamho narımniari me pam nəha sə ramərarki nəgkiariien kamahatən nərmama irə sə ratukwatukw. ¹¹ ✨ Kumwesən in rasori mukuraan nərmama kamhəgnəgini in. Nəgkiariien atukwatukw nəha iakani

✨ 1:1: Kol 1:27 ✨ 1:2: Wok Me 16:1-3, Taet 1:4 ✨ 1:3: Fil 2:24 ✨ 1:4: 1Tim 4:7, Taet 1:14 ✨ 1:7: 1Tim 6:4,20, Taet 1:10 ✨ 1:8: Rom 7:12,16 ✨ 1:10: Taet 1:9 ✨ 1:11: 1Tim 6:15

ramamak ia nægkiariien amasan sævənhi. In rinəmri pehe nægkiariien nəha ia rəgik, nənə iakaməvisau irapw i.

Iesu rinapi Pol

¹² ✧ Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə ramo iakiskai ti noien wok sævənhi, iakani tanak tukwe in ti nəri nə mə in rinəkiri iou mə iakəmwhen, mətigite ia nirak, məmri iou iakamo tukwini nari min. ¹³ Fwe kupwən, iou iərmama riti sə iakani ərəha nəghin, nənə mamometə nərmama me sævənhi, mamousi pik irəha. Mətə in rapi iou ti nəri nə mə iapkini mhə ihi nīpərhiēnien irə, nənə, mireirei mə nəfe nəha iakamo. ¹⁴ Iərimənu səkitaha rətəgi irapw namasanien sævənhi ia nirak rasori pik irəhar nahatətəien mine nokeikeiien sə ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁵ ✧ In i nægkiariien pərhiēn, nənə, kitaha pam tsaməkeikei mhəni nīpərhiēnien irə. Iesu Kristo riməuvehe ia tīprənə i mə truvehimiru nərmama ərəha me. Iou iəmə iakərəha anan məpi raka pam irəha. ¹⁶ Mətə Iesu Kristo rinapi iou mə iou iakərəha anan rəmwhen ia nīmətəien riti sə ramahatən mə nətərigien sævənhi rəpwəmwis mīpko mhə sampam ramevən ti nərmama ərəha me, pwəh nərmama nepwīn hətəni mho rəmwhen sə iakino həni nīpərhiēnien irə, nənə in truvei pen nimiruēn rerin minraha. ¹⁷ ✧ Kumwesən in Iərimənu rerin. In rīpkemhə mhə. Ko səpkətəni mhə. Nənə in əpa in Kumwesən. Pwəh nisīaiēn mine nəgnəginiiēn krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

¹⁸ ✧ Nægkiariien i iakani pehe tukw ik i təkwtəkwni, nərik Timoti, rəmwhen a ia nægkiariien me nəha profet me nepwīn həməni ia niram fwe kupwən. Tikuvehi nægkiariien me i pwəh hasitu ia niram ia naruagəniēn amasan sə ikamaruagən irə. ¹⁹ ✧ Tikaməkeikei məkwətəmhirī əknekīn nahatətəien səim, məpwəh noien nari riti sə tro ik ikregi fwe ia rerim mə ikino nərəhaiēn. Nərmama nepwīn ho noien me nepwīn sə həkurən mə rərəha, nənə ia noien nəha hənouraha nahatətəien sævənraha rəmwhen ia nītətə sə rəpəruə ia nīmaha. ²⁰ ✧ Iəmə mi nəha Hameneus mine Aleksanta irau mwi nəha irəha minraha. Iou iakīnəsēni raka irau mə krouəmak ia rəgi Setan pwəh krouukurən mə trouəpwəh nini ərəhaiēn Kumwesən.

2

Nəvəhagien me ia nīkaren səvəi nəfwakiiēn

¹ Nəri sə iakokeikei mə takukupwən mīni ro iamīnhi irə. Tikəvəhag m nərmama me səkitaha mə irəha tuhaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən ti nərmama me pam, nənə mhəres in mə trasitu ia nirəha, muvei pen nəfe riwən ti nirəha. Nənə tuhaməkeikei mhəni mwi tanak ramevən ti Kumwesən ti nirəha. ² ✧ Irəha tuhəfwaki ti kig me mine nərmama me pam səməme kamhəuvehi nasoriiēn mə kitaha tsarə ia nəmərīnuēn mine narəien afafa, mharə irə, mhəsīai Kumwesən, nənə mhesi pen noien atukwatukw me. ³ Noien i ramasan nənə nəpīn Kumwesən səkitaha sə rauvehimiru kitaha trətəni rerin ragien. ⁴ ✧ In rokeikei mə truvehimiru nərmama me pam, nənə mokeikei mə irəha tuhəuvehe mhəkurən nægkiariien pərhiēn sævənhi. ⁵ Kumwesən kuatia a ramarə, nənə, Iərmama kuatia a ramərer ia nīmwrhēnhi Kumwesən mine nərmama mavi sīmwin irəha. Iərmama nəha in nəha Iesu Kristo ⁶ ✧ sə riməuvei pehe atukw a in ia nəpīn atukwatukw ti nərəkuiēn suatuk səvəi nərmama me pam mə trifi irəha ia noien ərəha me sævənraha. Nənə ramahatən mə Kumwesən rokeikei mə truvehimiru nərmama me pam. ⁷ ✧ Nəri in i kuvehi utə iou tukwe aposol mine iahatən səvəi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel mə takəvisau irapw nægkiariien amasan minraha sə raməgkiari ia nahatətəien mine nīpərhiēnien. (Iakani pərhiēn iapkeikuə mhə.)

✧ 1:12: Wok Me 9:15, Kal 1:15-16, 1Kor 15:9-10, Kal 1:13 ✧ 1:15: Luk 15:2, 19:10 ✧ 1:17: Rom 16:27 ✧ 1:18: 1Tim 6:12, Jut 3 ✧ 1:19: 1Tim 3:9 ✧ 1:20: 2Tim 2:17, 2Tim 4:14, 1Kor 5:5 ✧ 2:2: Efes 6:18, Fil 4:6 ✧ 2:4: Esik 18:23, 1Tim 4:10, 2Tes 3:9, Rom 3:29-30, Hip 12:24 ✧ 2:6: Kal 1:4 ✧ 2:7: Wok Me 9:15, Kal 2:7-8, 2Tim 1:11

⁸ Ro iaminhi irə iakokeikei mə ia kwopun me pam nərman me tuhəuvehi utə rəginraha rəmher, mo ikinan i, nənə mhəfwaki m Kumwesən. Irəha tuho iaminha irə mhəpwəh niemaha mine nəvisəien.

⁹ ✨Nənə iakokeikei mə nīpran me tuharkahu ia tinari sə ratukwatukw a, rīpko mhə tinari kavi nətərigien səvəi nərman irə, uə tinari kamarkahu i kamərpwi tukwe. Rərəha mə ho nīmwai nukwənenraha mə tuhərpwi tukwe uə həuvehi pen marəmarə me kino ia kol mine perel me, uə harkahu tinari nənimen rutə pīk. ¹⁰ ✨Irəha tuhaməkeikei mharkahu ia noien amasan me rəmwhen ia karkahu səvənraha, ti nəri nə mə in i noien atukwatukw sə nīpran me səməme kamhəni mə irəha hokeikei Kumwesən tuho.

¹¹ Nəpīn kamahatən nakalasia me, pwəh nīpran me hafafa mhəpwəh nəgkiariien, mhəsiai nahatən me, mhəuvehi nukurəniēn. ¹² ✨Iou iapkęseni mhə mə nīpran tuhahatən uə hərimənu ia nərman. Irəha tuhaməkeikei mhafafa, ¹³ ✨ti nəri nə mə fwe kupwən Kumwesən rīməkupwən mo Atam kurirə ro If. ¹⁴ ✨Nənə rīpko mhə Atam nə Setan rīməkupwən meikuə irə nənə ro nəkwān, mətə If rino nəkwai Setan nənə mərui nəgkiariien səvəi Kumwesən. ¹⁵ Mətə mə pran raməmwur pen ia nahatətəien, mine nokeikeiēn, mine noien sə rəmher mo ikinan i, nənə in prən afafa, nəpīn raməmisə ti tīni mə trətui, Kumwesən trətui amasan tukwe muvehimuru in.

3

Noien səvəi elta me mine tikon me

¹ ✨In i nəgkiariien pərhiēn. Trīni minuə iərmama riti rokeikei mə truvehe iəmə asori sə ramətui ti nakalasia me, nənə, in rinokeikei wok riti sə ramasan. ² ✨Iəmə asori sə rauvehi wok nəha noien səvənhi traməkeikei mo iaminhi irə. Kəpwəh nətəien noien ərəha riti irə. In səvənhi pran kuatia a. Rīpko mhə in iərmama sə ramənīmwi pīk, mətə in nətərigien səvənhi raməmak amasan ia nəpīn me. In iərmama sə kamsiai in. In iərmama sə raməsevər ia rukwənu səvənhi ti nərman pwispwis me. In iahatən amasan riti. ³ Iərmama sə ramənīmwi pīk uə ramousi iərmama ko rīpkuvehi mhə wok i. Mətə iərmama sə noien səvənhi ramasan məpou, rəpwəh nəvisəien, mīpkokeikei pīk mhə mane, in rukurən nuvehiiēn wok i. ⁴ In traməkeikei miri amasan nərman kamharə ia nəkwai nīmwə səvənhi, nənə mo nīpwnətīn me tuhəsiai in mho nəgkiariien səvənhi. ⁵ Trīni minuə iərmama riti rīreirei niri amasanien nərman kamharə ia nəkwai nīmwə səvənhi, nənə, trəfo miri amasan nakalasia me səvəi Kumwesən? In rīreirei noien. ⁶ Iərmama rahatətə vi a ia Iesu rīpkəmwhen mhə mə truvehi wok i kamo rərpwi tukwe mīmwei pen ia nərəhaiēn sə Setan rino nənə Kumwesən rərpwīn noien ərəha səvənhi. ⁷ ✨Rəmwhen a mwi iərmama sə rauvehi wok iaminhi nərman me fwe iruə tuhaməkeikei mhəni amasan in kamo in rīmwei pen ia kwənkru səvəi Setan nənə kīni ərəha in.

⁸ Ia noien a mwi nəha tikon me noien səvənraha traməkeikei mo iaminhi irə. Irəha nərman səməme kamsiai irəha. Nəgkiariien səvənraha rīpko mhə kəru. Həpkənīmwi pīk mhə nənīmwiēn skai rəmwhen ia waen. Irəha həpkokeikei pīk mhə mane. ⁹ Irəha tuhaməkeikei mhəkwtəmhiri noien səvəi nahatətəien Kumwesən rino pui pehe ia nətərigien səvənraha sə rəmher. ¹⁰ Nərman səməme hokeikei mə tuhəuvehi wok səvəi tikon, nakalasia me tuhaməkeikei mhəkupwən mhətə amasan irəha. Trīni minuə həpkətə mhə noien ərəha riti ia nīrəha, nənə, irəha həukurən nuvehiiēn wok nəha.

¹¹ ✨Ia noien a mwi nəha nīpran me səvəi tikon me* noien səvənraha traməkeikei mo iaminhi irə. Irəha nīpran me səməme kamsiai irəha. Rīpko mhə irəha nīpran me səvəi

✨ 2:9: 1Tes 3:3-5 ✨ 2:10: 1Tim 5:10 ✨ 2:12: 1Kor 14:34 ✨ 2:13: Jen 2:7,22, 1Kor 11:8-9 ✨ 2:14: 2Kor 11:3 ✨ 3:1: Wok Me 20:28 ✨ 3:2: Taet 1:6-9 ✨ 3:7: 2Kor 8:21 ✨ 3:11: Taet 2:3 * 3:11: Suatuk riti mwi ti nuvsiniēn nəgkiariien i ro iaminhi irə. "Ia noien a mwi nəha, tikon nīpran me noien səvənraha traməkeikei mo iaminhi irə. Irəha nīpran me səməme kamsiai irəha. Rīpko mhə irəha nīpran me səvəi nīniēn nīkare iərmama uə nīpran me səvəi nənīmwiēn, mətə irəha nīpran səməme nərman həukurən nətīgiteien ia nīrəha ia narīmari me pam."

niniien nikare iarmama uə nipran me səvəi nənimwiien, mətə irəha nipran me səməme narmama həukurən nətigiteien ia nirəha ia narimnari me pam.

¹² Iarmama riti sə rauvehi wok səvəi tikon traməkeikei miri pran kuatia a, nənə, miri amasan nipwnətin me mine narmama pam kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹³ Narmama səməme kamho amasan wok səvəi tikon nəghinraha tramasan irə, nənə, irəha tuhəpkehekir anan mhə mhəgkiari ia nahatətəien səvənraha sə ruku pen ti Iesu Kristo.

¹⁴ Təkwətəkwuni nəha, nəpin iakamrai nəkukuə i mik, rerik ramrhi mə tripkə mhə tui iakuvehe mətəni ik. ¹⁵ ✨Mətə trini minuə iapkuvehe akwauakw mhə, nənə, nəkukuə i tro nukurənien i mik mə nəfe nəha noien ratukwatukw narmama me ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən tuho. Narmama ia nəkwai nimwə nəha kani irəha mə nakalasia me səvəi Kumwesən sə ramiru, irəha həmwhen ia pos asori mine nəri skai kaurhəkin nimwə ia təkuren, mamhirhan nəgkiariien pərhiien. ¹⁶ ✨Nənə nipərhiienien nəgkiariien i kino pui pehe in nukune nahatətəien səkitaha rani nari riti rasori, mani mə,

“In riməier pehe tukutaha nipwran rəmwhen ia nipwrataha.

Nənimwin Ikinan rahatən amasan mə in iəmə atukwatukw. Nagelo me hətoni in.

Kəvisau irapw nəgkiariien səvənhi ia tənəmtənə me.

Narmama me i ia təkure tiprənə i həni nipərhiienien irə.

Kuvehi utə in revən fwe ia neiai.”

4

Pol raməvəhag m Timoti

¹ ✨Nənimwin Ikinan rani irapw amasan mə tramevən ipaka ti nəpin sampam nənə narmama nepwin tuharaka ia nahatətəien səvənraha, mhəuvən mhətərig pik ia nənimwin me səməme kamheikuə mine nəgkiariien me səməme nəremhə me kamhahatən. ² Nəgkiariien me nəha ieikuə me nepwin tuhəni irapw. Nətərigien səvəi ieikuə me nəha rinərəha anan ro pen həpkregi sas mhə fwe ia rerinraha noien ərəha me səməme irəha kamho. ³ ✨Irəha tuhənise iərman ti nirien pran, nənə, mhənise mwi irəha ti nəniiien nəveginien me nepwin. Mətə Kumwesən rino nəveginien me nəha mə tukəni. Nənə narmama səməme kamhəukurən nəgkiariien pərhiien, həni nipərhiienien irə, həukurən nuvehien, mhəfwaki mhəni vivi Kumwesən tukwe, mhani. ⁴ ✨Nəveginien me pam Kumwesən rino ramasan a. Nari riti riwən narmama tuhəpwəh nənien. Narmama həukurən nənien nəveginien me pam trini minuə həfwaki mhəni vivi Kumwesən tukwe. ⁵ Nəgkiariien səvəi Kumwesən mine nəfwakiiien iamini krauo nəveginien me pam hamasan a ti nəniiien.

⁶ Trini minuə ikani irapw nəgkiariien i m piəvtaha me, ik iarmama riti sə ikamo tukwini amasan nari m Iesu Kristo. Nənə ramahatən mə ikimruə ia nəgkiariien pərhiien me səvəi nahatətəien səkitaha mine nəgkiariien amasan kamahatən narmama irə sə ikinesi pen raka. ⁷ ✨Tikəpwəh nətərigien ia kwənagei eikuə me səməme narmama həpkisiai mhə ia Kumwesən kamhəni. Nəpin me pam tikaməkeikei mamarkut mamə noien me səməme Kumwesən rokeikei. ⁸ ✨Ikukurən trini minuə ikamarkut mə nipwram triskai, noien nəha ramasan. Mətə trini minuə ikamarkut nəpin me pam mə tiko noien me səməme Kumwesən rokeikei, noien nəha ramasan məpi raka. Trasitu ia niram ia nimiruien səvəi ipwet mine mine nimiruien sə truvehe kurirə.

⁹ ✨In i nəgkiariien pərhiien nənə kitaha pam tsaməkeikei mhəni nipərhiienien irə.

¹⁰ ✨Kitaha samarkut mamhəsese ti nəgkiariien i mə sənəmri pen əknekin raka nətərigien səkitaha ia Kumwesən sə ramiru. In rauvehimiru narmama pam, mətə in rauvehimiru pərhiien irəha səməme kamhəni nipərhiienien irə.

✨ 3:15: Efes 2:19-22 ✨ 3:16: Jon 1:14, Mak 16:19 ✨ 4:1: 2Tim 3:1, 2Tes 3:3, 1Jon 2:18, Jut 18 ✨ 4:3: Jen 9:3, Rom 14:6, 1Kor 10:30-31 ✨ 4:4: Jen 1:31, Wok Me 10:15 ✨ 4:7: 1Tim 1:4, 6:20, 2Tim 2:16 ✨ 4:8: 1Tim 6:6 ✨ 4:9: 1Tim 1:15 ✨ 4:10: 1Tim 2:3-4

¹¹ Tikəvəhag m nərmama mahatən narimnari me i. ¹² ✠Pwəh nərmama tuhəpwəh nətə puuien ik ti nəri nə mə ik təmaruə a riti, mətə tikəmwur ia nəpən me mə ik iərmama riti nəkur əfwaki me həukurən nukurirəien təmwki nisum ia nəgkiariien, ia noien, ia nokeikeiien, ia nahatətəien, mine ia noien sə ratukwatukw məmher. ¹³ Tikaməkeikei mo wok i səvəi nəvsiniien Nəkukuə Ikinan m nərmama. Tikəvisau mahatən irəha ia nəgkiariien pərhien. Pwəh ruvehe mo səim wok tramərer kupwən ia nimiruien səim meste takuvehe. ¹⁴ ✠Timoti, Kumwesən riməuvei pehe nasituien səvənhi mik ti noien wok səvənhi. In riməuvei pehe nasituien nəha nəpən elta me səvəi nəfwakiien hənəmri utə rəginraha ia niram. Ia nəpən nəha profet me nepwin irəha mwi həməni irəpw nəgkiariien sə Kumwesən riməni ia niram. Tikəpwəh nəpwəhien nasituien nəha raməmak auər a.

¹⁵ ✠Tikaməkeikei mo narimnari me nəha iakani. Tikamarə mamə wok me nəha pwəh nərmama pam hətoni nimiruien səim mine wok səim rautə amasan. ¹⁶ Tikətui amasan tukw ik mine nəgkiariien sə ikamahatən nərmama me irə. Nəpən me pam tiko iamihhi irə. Trini minuə iko, nənə, tikuvehimiru ik mine nərmama səməme kamhətərig ik.

5

Nipran me nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha

¹ ✠Tikəpwəh nəgkiari skaiien m nərgharə me, mətə tikəgkiari amasan minraha rəmwhen mə irəha tata me səim. Tikəgkiari m ntəmaruə me rəmwhen mə irəha piam me, ² məgkiari m niprənemə me rəmwhen mə irəha mama me səim. Tikəgkiari m nipran vi me rəmwhen mə irəha kitirimam me. Nəgkiariien sə tikini pen ti nirəha i traməkeikei matukwatukw pam məmher.

³ Nipran me nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha səməme kamharə əpa, nakalasia me tuhaməkeikei mhasitu ia nirəha. ⁴ Mətə mə nipwnəti nipran me nəha fwe uə nimwipwinraha me, tikahatən irəha i pwəh həukurən mə nəri sə irəha tuhəkupwən mho mhəsiəi Kumwesən irə, in i tuhətui amasan ti nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə me səvənraha. Noien nəha rəmwhen mə kamhərpwin tai nasituien m tata me səvənraha mine mama me mine kaha me. (Noien nəha ramasan ia nəmri Kumwesən mamə rerin ragien.) ⁵ ✠Mətə pran sə iərman səvənhi remhə məpwəh in əpa anan ramarə, in raməmri pen əknekən nətərigien səvənhi ia Kumwesən. Ia nəpən me pam ia nəpən mine ia ran raməfwaki m Kumwesən mə trasitu irə. ⁶ Mətə pran sə ro iamihhi, trini minuə ramətərig pik ti narimnari me səvəi nipwran ti niregiiien ramasan irə, in ramiru, mətə ia nənimwin rəmwhen mə ruvəmhə raka. ⁷ Tikuvei pen nəvəhagien me i minraha mə irəha tuhaməkeikei mamho. Pwəh kəpwəh nətoniien nərhəhaien riti ia nirəha. ⁸ Iərmama riti traməkeikei mətui amasan ti nəkur imwəni me, nənə mukupwən mətui amasan ti səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi. Mətə trini minuə ripko mhə, ramahatən pen mə in ripkahatətə pərhien mhə ia Kumwesən. In rərəha məpi raka iərmama sə ripkahatətə mhə.

⁹ Trini minuə pran riti səvənhi iərman remhə məpwəh in, mətə nuk səvənhi ripkeste mhə ihi sikisti, tikəpwəh nirai penien nəghin ia nəkukuə səvəi nasituien. Ikukurən nirai penien nəghin trini minuə fwe kupwən səvənhi iərman kuatia a, ¹⁰ ✠nənə nəghin ramasan ia noien amasan me səvənhi, rəmwhen mə rinətui amasan ti nipwnətin me mamevən meste həpwinari, maməsevər ia rukwənu səvənhi ti nərmama pwispwis me, mamaikuas ia nisui nərmama me səvəi Kumwesən, mamasitu ia iavən ərəha me. Trini minuə ramo noien amasan me pam iamihhi, ikukurən nirai penien nəghin ia nəkukuə nəha.

¹¹ Mətə tikəpwəh nirai penien səməme həkəprənemə mhə. Kurirə trini minuə nətərigien səvəi nesi penien mwi iərman ruvehe miskai ia rerinraha məpi raka nətərigien səvənraha ia Kristo, nənə irəha hənəuə tuhesi pen mwi nərman, ¹² nənə tukəkiri irəha minuə hənə noien ərəha mhərui nəgkiariien səvənraha mine nəfə həməni

✠ 4:12: Taet 2:15 ✠ 4:14: 2Tim 1:6, Wok Me 6:6, 8:17 ✠ 4:15: 1Tim 5:22 ✠ 5:1: Lev 19:32 ✠ 5:5: Luk 2:37, 18:7 ✠ 5:10: Hip 13:2

fwe kupwən mə tuho. ¹³ ✠ Nənə rərəha mwi ti nəri nə mə tuhəuvehe mho irəha rarpaha me, mhəuvən ia nimwə riti mhəier mhəuvən ia riti. Nənə tuhəpkuvehe əpa mhə mho irəha rarpaha me, mətə tuhəuvehe mwi mho irəha nıpran me kamhəni nıkare iərmama, nənə mhəpwəh noien wok, mamhəni nəgkariien me ripkatukwatukw mhə mə tuhəni. ¹⁴ ✠ Ro iaminhi irə iakani pen ti nıpran me nəha səməme həkəprənemə mhə mə ramasan tuhesi pen mwi nərman, mhərəhi nıpwənətınraha me, mhətui amasan ti nərmana səməme kamharə ia nəkwai nimwə me səvənraha. Nənə trini minuə ho iaminha irə, nənə nərmana səməme haməmwəki kitaha ko həkini mhə nəgkariien ərəha riti mhəuəsi kitaha irə. ¹⁵ Mətə nıpərhiien nıpran me nerpwin hənəpwəh raka suatuk atukwatukw nənə mamhəkurirə Setan təkwtəkwuni.

¹⁶ ✠ Nıpran me i səməme kamhəni nıpərhiien ia Iesu tuhaməkeikei mhətui amasan ti nıpran me i ia kwənəkwus səvənraha səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha. Irəha tuhəpwəh naraka penien irəha m nakalasia me mə tuhamətui amasan ti nıpran. Nənə ro iaminhi irə nakalasia me tuhəukurən nasituien ia nıpran me i səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha əpa anan kamharə.

¹⁷ ✠ Nəmə asori me səvəi nəfwakiiən səməme kamhəiri amasan nakalasia me, nakalasia me tuhaməkeikei mhəsiai irəha, nənə mhərəku irəha. Tuhəkupwən mho iaminhi irə ia elta me səməme kamhəsese mamhəvisau mamhahatən. ¹⁸ ✠ Iakani iaminhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihəpwəh nərihi təriniien tərhuı kau nəpın rameivə testesi kwənuni wit mə tekın trier raka.” Nənə Nəkukuə Ikinan rani mwi mə, “Iərmama sə ramowok ratukwatukw mə tukərəku in.” ¹⁹ ✠ Tikəpwəh nətərigien nəgkariien səvəi iərmama kuatia a sə rani mə elta riti səvəi nəfwakiiən ramo noien ərəha, mətə mə iərmama kəru uə kahar kamharni, nənə, ikətəriɡ ia səvənrahar nəgkariien. ²⁰ ✠ Nənə elta me nəha səməme kamho noien ərəha, tikiisə irəha ia nəmri nərmana pam mə elta me nerpwin mwi tuhəhekır noien noien ərəha.

²¹ ✠ Ia nəmri Kumwesən, Iesu Kristo, nagelo me səməme Kumwesən rımərfi raka irəha, iakani pehe tukw ik i mə tikaməkeikei mamesi pen nəgkariien me səiου ia noien sə ratukwatukw. Tikəpwəh noien noien əpə iti m iərmama riti, nənə, mo mwi səpə iti m iərmama riti mwi. Mətə tiko rəmnəmwhen ia nıpran pam.

²² ✠ Tikəpwəh nəmri utə akwauakwien rəɡim mi ia iərmama riti məfwaki pen min mə truvehi wok səvəi nəfwakiiən. Trini minuə in iərmama riti səvənhi fwe ikın nərəhaien, nənə, səvənhi nərəhaien trarə ia nıram rəmwhen mə ik mwi ikıməuvehi nərəhaien səvənhi. Mətə ia nəpın me pam tikəmher.

²³ ✠ (Rıpkamasan mhə mə tikamənımwı a nui, mətə ramasan mə tikənımwı ouıhi waen kwopti pwəh rasitu ia tıpwım mine nemhəien me sə ramo ik ia nəpın me.) ²⁴ ✠ Noien ərəha me səvəi nərmana nerpwin həuvəier irapw raka, nəri auər a mə nəpın sə Kumwesən trərpwin noien ərəha irə rıpkuvehe mhə ili, mətə noien ərəha me səvəi nərmana nerpwin tuhəkier irapw kurirə. ²⁵ ✠ Rəmwhen a mwi noien amasan me səvəi nərmana nerpwin həuvəier irapw raka nənə səməme kamhərkwafə ihi təkwtəkwuni, irəha mwi tuhaməkeikei mhəier irapw.

6

Slef me tuhaməkeikei mhəsiai nəmə asori me səvənraha

¹ ✠ Pwəh slef me pam həsiai amasan nəmə asori me səvənraha kamo nərmana nerpwin həni ərəha nəɡhi Kumwesən mine nəgkariien səkitaha samahatən nərmana irə. ² ✠ Slef me səməme nəmə asori me səvənraha kamhəni nıpərhiien ia Iesu irəha tuhəpwəh noien nəha kamhəni mə, “Eh, iəmə asori nəha in piəvtaha a riti,” nənə, irəha tuhəpkisai amasan mhə. Mətə irəha tuhaməkeikei mho pik mwi wok ia rərınraha pərhien, ti nəri nə mə səvənraha iəmə asori in iərmama riti sə rani nıpərhiien ia Iesu, nənə irəha hokeikei in. Tikahatən narımnari me i, mini pen ti nərmana mə tuhaməkeikei mamho.

✠ 5:13: 2Tes 3:11 ✠ 5:14: 1Kor 7:9 ✠ 5:17: 1Kor 16:18 ✠ 5:18: 1Kor 9:9, Mat 10:10 ✠ 5:19: 2Kor 13:1
✠ 5:20: Kal 2:14, Efes 5:11 ✠ 6:1: Efes 6:5 ✠ 6:2: Flm 16

Noien sāvai nokeikei pikien mane

³ ✨ Trini minuē iārmama riti ramahatən nārmama, nāgkiariien sāvənhi traməkeikei mesi pen nāgkiariien atukwatukw sāvai Iesu Kristo Iārimənu səkītaha mine nāgkiariien kamahatən nārmama irə sə ro ikinan i. Mə in ramahatən nāgkiariien me nepwin ropə ia nāgkiariien nəha, ⁴ in ramərpwi in, mīpkukurən anan mhə nari. Nətərigien sāvənhi ramemhə rokeikei pik nāgkiariien ti nāresien me səməme kamhəvi pehe nām wəkiiien mine nāvisāien. Noien nəha ro nārmama kamhəni ərəha nāghinraha me, nənə, mamhətərig ərəha ia nirəha me, ⁵ ✨ ia nəpīn me pam kamhousari. Noien nəha sāvai nārmama səməme nətərigien sāvənraha rərəha. Irəha kamhəruei ia nāgkiariien pərhiien, mamhəni mə noien nək wai Kumwesən in suatuk riti sāvai nuvehiiien mane mine nautə.

⁶ ✨ Nīpərhiienien, trini minuē kitaha samo nək wai Kumwesən, noien nəha trasitu asori ia kitaha, mətə t saməkeikei mamhagien a, nəri auər a mə səkītaha nautə rouihi a uə rasori. ⁷ ✨ Səukurən mə nəpīn sənətui pehe ia tīprənə i, nənə, mhəpkuvehi mə nari riti mhəuvehe. Nənə nəpīn tsemhə irə, ko səpkuvehi mhə mwi nari riti mhərərig.

⁸ ✨ Mətə trini minuē sənətaha nəveginien mine tinari səkītaha rəmwhen a, nənə kitaha tsagien. ⁹ ✨ Nārmama səməme hokeikei pik mə nautə sāvənraha trasori, nənə riməru a ti nirəha mə tuho noien ərəha me rīpik. Rəmwhen ia kwənkru riti rəkure tərini irəha ia təpuapəg sāvai nərəhaien, nənə, irəha hokeikei mə tuho narimnari me rīpik səməme həpkamasan mhə ti nirəha mamhouraha irəha. Nənə nokeikeiien sāvai narimnari ərəha me nəha trouraha nimiruiien sāvənraha. ¹⁰ ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə noien sāvai nokeikei pikien mane in nukune noien ərəha me səpəmsəpə. Noien nəha ruvəri raka raka nārmama nepwin ia nahatətəien səkītaha, mo irəha ho noien me rīpik təkwtəkwuni rerinraha raməmisə tukwe rəmwhen mə həpi atukw a irəha ia nau.

Pol raməvəhag m Timoti

¹¹ ✨ Mətə ik iārmama sāvai Kumwesən tīkaraka məpwəh nevānien ipaka ti noien ərəha me nəha. Tikamarə mamə natukwatukwien, mamə nək wai Kumwesən, mamahatətə ia Kristo, mamə nokeikeiien, mamərər əknekīn, mamə ik iəmə noien səim ramasan məpou. ¹² ✨ Naruagəniien amasan sāvai nahatətəien, tīkaruagən irə, muvehi əknekīn nimiruiien rerin sə Kumwesən rīnəkwein ik tukwe fwe kupwən nəpīn ikiməni irapw amasan nahatətəien səim ia nəmri nārmama həpik. ¹³ ✨ Kumwesən in nukune nimiruiien. Iesu Kristo in iārmama sə riməni irapw amasan nāgkiariien pərhiien ia nəmri Pənjəs Paelat. Ia nənimenrau iakani pehe tukw ik i mə ¹⁴ tīkaməkeikei mo nāgkiariien i kuvei pehe mik. Tiko ia suatuk sə rəmher. Pwəh nārmama həpwəh nətōniien nərəhaien riti ia nīram. Tiko iamīnhi irə mamevən meste Iārimənu səkītaha Iesu Kristo truvehe mwi. ¹⁵ ✨ Nuveheien sāvənhi Kumwesən tro rier pehe ia nəpīn atukwatukw sāvənhi. In Kumwesən sə kaməgnəgīni in. In əpa ramərimənu ia narimnari me pam. In Kig sə rasori ia kig me. Nənə in Iārimənu sə rasori ia nərīmənu me. ¹⁶ ✨ In əpa rīpkemhə mhə mamərər rerin ia kwopun riti rukuraan ikin, nənə, iārmama riti ko rīpkevən mhə ipaka. Iārmama riti rīpkətōni raka mhə in, nənə, tīpkətōni mhə mwi. Pwəh nisaiien mine nərīmənuien sə tīpkiwən mhə krauevən tukwe in. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

¹⁷ ✨ Tīkəgkiari m nārmama me nautə sāvənraha rasori ia nītətə sāvai ipwet mine, mīni pen ti nirəha i mə tuhəpwəh nuvehi utə pikien irəha, mhəpwəh nəmri pen əknekīnien nətərigien sāvənraha ia nautə, nautə sāvai təkwtəkwuni a mətə trakwakwi riwən. Irəha tuhaməkeikei mhəmri pen əknekīn nətərigien sāvənraha ia Kumwesən sə rauvei pehe narimnari me rīpik m kitaha mə reritaha tragien.

¹⁸ Tikini pen ti nirəha i mə tuhaməkeikei mho noien amasan. Pwəh noien amasan me nəha sāvənraha hasori mhəmwhen ia nautə sāvənraha. Irəha tuhaməkeikei mhasitu

✨ 6:3: 2Tim 1:13, Kal 1:6-9 ✨ 6:5: 2Tim 3:8, 4:4, Taet 1:14 ✨ 6:6: 1Tim 4:8, Fil 4:11-12, Hip 13:5 ✨ 6:7: Job 1:21, Pri 5:15 ✨ 6:8: Prov 30:8 ✨ 6:9: Prov 23:4, 28:22 ✨ 6:10: Efes 5:5 ✨ 6:11: 2Tim 2:22 ✨ 6:12: 1Kor 9:25-26, 1Tim 1:18, 2Tim 4:7 ✨ 6:13: Jon 18:36-37, Jon 19:11 ✨ 6:15: Dut 10:17, Rev 17:14 ✨ 6:16: Eks 33:20 ✨ 6:17: Sam 62:10, Luk 12:20

mhəriari m nərmmama. ¹⁹ ✧ Noien nəha rəmwhen mə hənoeite nautə me rīpīk sə trasitu ia nīrəha kurirə. Nənə irəha həukurən nuvehien nimiruien i nimiruien pərhiēn.

²⁰ ✧ Timoti, Kumwesən rīnəmri pehe raka nəgkariien amasan səvənhi ia rəgīm. Tikaməkeikei mətui amasan tukwe, məpwəh nətərigien ia nəgkariien auər a me səvəi tīprənə i uə nəgkariien me kani mə nəgkariien sə kauvehi nukurənien irə, mətə rekəm neikuəien. ²¹ ✧ Nərmama nepwīn kamhəkurirə ia nukurənien nəha, nənə, mhənəpwəh nahatətəien səvənraha.

Pwəh namasanien tramarə tukumiaha.

Seken Timoti

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəp̄in Pol ruvərai raka Fas Timoti mine Taetas kətoni mə kəkwtəmhiri mwi in kuvei puvnimwə ia kalapus. Nənə in r̄irai Seken Timoti ia kalapus fwe Rom. Pol rukurən mə nəp̄in səvənhi ruvəkwa mə tremhə ro pen r̄irai nəkukuə i revən ti Timoti. Pol rəpwəh nokeikeien mə trətoni a Timoti, mətə rokeikei mə trətoni nənə muvehi utə nətərigien səvənhi ti nəri nə mə in rokeikei mə nəp̄in tremhə Timoti truvehi təmwekin ia wok səvənhi. Pol ramahatən Timoti ia niriien nakalasia me maməvəhag min mə trərer isipw̄in ti nahatən eikuə me. Pol raməvəhag m Timoti mə Timoti traməkeikei məkwtəmhiri əknekin nəgkiariien sə ro n̄ipərhiēnien i kamahatən nakalasia me səvəi Kristo irə.

¹ ✧ Iou Pol. Iou aposol riti səvəi Iesu Kristo ti nəri nə mə Kumwesən r̄iməni nəkwan mə tako. In rərhi pen iou mə takəvisau irapw n̄im̄ruien sə in r̄iməni mə truvei pehe m kitaha ruku pen ti Iesu Kristo.

² ✧ Nəkukuə i rauvehe tukw ik, Timoti, nər̄ik keikei.

Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nap̄ien mine nəmər̄inuien mik.

Pol raməvəhag m Timoti

³ ✧ Ia nəp̄in mine ia ran, nəp̄in iakaməfwaki, rer̄ik ramr̄hi rer̄in ik, nənə iakani vivi Kumwesən tukw ik. Iakamo tukwini nari min, mamə a noien me səməme iakukurən mə hatukwatukw ia nənimen rəmwhen ia kaha kupwən me səiou hənamo. ⁴ Nəp̄in rer̄ik ramr̄hi n̄ise nən̄imem sə r̄inaiu, iakokeikei pik mə takətoni ik, nənə rer̄ik ragien. ⁵ ✧ Rer̄ik ramr̄hi nahatətəien pər̄hien səim, in nəha nahatətəien sə kaha pran səim Loes mine mama səim Iunis kroukupwən rouahatətə irə, nənə təkwtək̄wuni iakukurən amasan mə ik mwi ikamahatətə irə. ⁶ ✧ Ro iam̄nhi irə iakuə tako pwəh rer̄im ramr̄hi nəri fwe ia rer̄im ramo ikamskai ti noien wok səvəi Kumwesən. Kumwesən rəriari nəri nəha mik fwe kupwən nəp̄in iakəmri utə rəḡik mi ia niram. Tikaməkeikei meireiri nəri nəha pwəh ruək. ⁷ ✧ Iakani iam̄nhi irə ti nəri nə mə Kumwesən r̄ipkuvei pehe mhə m kitaha nən̄imw̄in riti sə ramo kitaha samhek̄ir, mətə in ruvei pehe m kitaha nən̄imw̄in riti sə ramo kitaha saməskai, mamhokeikei kitaha me, mamhəkoui atukw kitaha mə tsəpko mhə noien ərəha.

⁸ ✧ Ro iam̄nhi irə tikəpwəh naurisien ti n̄ini irapwien Iərimənu səkitaha, məpwəh naurisien mwi tukw iou, iərmama riti səvənhi sə iakamarə ia kalapus tukwe. Mətə pwəh krau pəri krouregi nəm̄isəien ti nəgkiariien amasan səvənhi. Kumwesən truvei pehe n̄iskaiien mik mə tiko iam̄nhi. ⁹ ✧ In r̄iməvəhim̄iru kitaha, nənə, məkwein kitaha ia nəkweinien sə ro ikinan i. In r̄ipko mhə iam̄nhi irə ia kitaha ti noien me səkitaha, mətə in ro iam̄nhi irə ti nəri nə mə resi pen a nətərigien atukw səvənhi sə in ruvəkurən raka fwe tui nəp̄in t̄iprənə ramiwən ihi. Ia nəp̄in nəha in ruvəni raka mə truvei pehe namasanien səvənhi m kitaha truku pen ti Iesu Kristo. ¹⁰ ✧ Nənə təkwtək̄wuni sətoni namasanien nəha ro m kitaha, ti nəri nə mə Iəmə sə rauvəhim̄iru kitaha r̄iməier pehe. Iəmə nəha in nə Iesu Kristo sə r̄ino sampam ia noien iərmama remhə, nənə ia nəgkiariien amasan səvənhi ramo nərmama me hətoni mə tuhəfo mhəvehi n̄im̄ruien rer̄in. ¹¹ ✧ Kumwesən r̄inər̄pwi rəḡin ia nirak, m̄ini mə iou aposol riti sə takaməkeikei məvisau nəgkiariien amasan nəha, mahatən nərmama me irə. ¹² Nənə ti nəri nə mə iakamo iam̄nhi irə, iakamregi rərəha i ia kalapus. Mətə iap̄kauris mhə, ti nəri nə mə iakukurən iəmə sə iakani n̄ipərhiēnien irə. In rəmri pehe nəgkiariien amasan səvənhi ia rəḡik, nənə iakukurən amasan mə trətui amasan tukwe mamevən meste nəp̄in səvənhi.

✧ 1:1: Efes 1:1 ✧ 1:2: 1Tim 1:2 ✧ 1:3: Fil 3:5, Wok Me 23:1 ✧ 1:5: Wok Me 16:1 ✧ 1:6: 1Tim 4:14
 ✧ 1:7: Rom 8:15 ✧ 1:8: Rom 1:16 ✧ 1:9: Efes 2:8-9, Taet 3:5 ✧ 1:10: 1Kor 15:55-57, Hip 2:14 ✧ 1:11: 1Tim 2:7

¹³ ✧ Timoti, tikamækeikei mækwætəmhiri æknekin nægkariien me i sëmæme ikuværegi raka iakini pehe tukw ik i. Nægkariien me næha hatukwatukw, mamhahatæn suatuk sæ tikesi pen. Tikamæmwur pen ia noien mi næha nahatætæien mine nokeikeien sæ krauku pen ti Iesu Kristo. ¹⁴ ✧ Ia niskaiien sævæi Nænimwin Ikinan sæ ramaræ ia reritaha tikamækeikei mætui amasan ti næri amasan sæ kæmri pehe ia rægim.

¹⁵ ✧ Ikuvækuræn raka mæ nærmama pam fwe profens Esia hænæpwæh iou mhæuvavæn. Iæmæ mi næha Fukelas mine Hemokenes iræha minraha.

¹⁶ ✧ Mætæ iakamæfwaki mæ Iærimænu sækitaha trapi nærmama me ia nækwai nimwæ sævæi Onesiforas, ti næri næ mæ næpîn ripik in ramomasan iou, nænæ mipkauris mhæ iou mine jen me kinærihi iou iræ. ¹⁷ ✧ Mætæ næpîn rapirapw ia Rom, ramætui æmisæ iou mamevæn meste mætæ iou. ¹⁸ ✧ Iakæfwaki mæ Kumwesæn træsæni in rætoni Iærimænu sækitaha trapi in ia næpîn sævænhi. Nænæ ikukuræn amasan mæ rasitu pik ia nirak fwe ia Efesas.

2

¹ ✧ Ro iamînhi iræ, nærik, ik tikamækeikei muvehi namasanien i raku pen ti Iesu Kristo pwæh ro ikiskai. ² ✧ Nænæ nægkariien sæ ikuværegi raka iakinahatæn kimiaha iræ ia næmri nærmama me hæpik, tikamækeikei mæmri pen ia rægi næmæ me nepwin ikukuræn nætigiteien ia niræha mæ tuhahatæn nepwin mwi. ³ ✧ Tikæmisæ krau mik ræmwhen ik iarua gæn amasan riti sævæi Iesu Kristo. ⁴ ✧ Ikukuræn noien sævæi iarua gæn. Næpîn ramarua gæn, ko ræpwæh nuvehien mwi wok me nepwin, ti næri næ mæ ramæmwur mæ iæmæ asori sævænhi rerin tragien. ⁵ ✧ Iærmama sævæi naiuien tramækeikei mesi pen natuakæmien me sævæi naiuien. Mæ ræpwæh ko kipkæfæfau pen mhæ kæfæfau sævæi nisaiien iræ. ⁶ ✧ Nænæ iærmama sæ ramæmhu pik ratukwatukw mæ in trukupwæn mesi kwækwai nari sæ rutæ ia næmhien sævænhi. ⁷ ✧ Rerim tramrhi næfe iakamini pehe tukw ik i. Iærimænu sækitaha truvei pehe nukurænien mik, nænæ tikukuræn narimnari me pam.

⁸ ✧ Rerim tramrhi Iesu Kristo. In iæmæ sæ rinætui mwi ia nemhæien sævænhi. In kwænwækwus sævæi Kig Tevit. In i nægkariien amasan sæ iakamævisau irapw. ⁹ ✧ Iou iakamregi næmisæien ti nægkariien amasan i. Kinærihi iou ia jen ræmwhen ia iou iæmæ iakamæru i loa, mætæ nægkariien sævæi Kumwesæn ko kipkærihi mhæ ia jen. ¹⁰ ✧ Ro iamînhi iræ, næri auær a mæ kamo næmisæien me ia nirak, mætæ takamækeikei mamærer æknekin ia næpîn me ti næri næ mæ rerik ramrhi nærmama me næha sëmæme Kumwesæn ruværfi raka iræha. Ikokeikei mæ iræha mwi tuhæuvehi nimiru ien vi sæ raku pen ti Iesu Kristo, nænæ mharæ rerin iræha min ia nukuraanien asori sævænhi.

¹¹ ✧ In i nægkariien pærhien:

Trini minuæ sëmamhæ kitaha Iesu,
nænæ tsamækeikei mwi mhæmiru pæri kitaha min.

¹² ✧ Trini minuæ samærer æknekin ia nahatætæien sækitaha,
nænæ tsamækeikei mwi mhærimænu pæri kitaha min.

Trini minuæ sæni mæ særeirei in,
nænæ in mwi tramækeikei mini mæ in rireirei kitaha.

¹³ ✧ Trini minuæ kitaha sëmwei ia nahatætæien sækitaha,
in tramækwætəmhiri ihi kitaha,
ti næri næ mæ in ko ripkætæfi mhæ nægkariien me sævænhi.

Iærmama sæ ramo tukwini amasan nari m Kumwesæn

¹⁴ ✧ Tiko nærmama me sæim pwæh rerinraha ramrhi narimnari me i ikani. Tikini pen ti niræha i ia næmri Kumwesæn mæ tuhæpwæh nousariien ti nægkariien me. Noien næha ko ripko mhæ nari amasan riti, mætæ ramouraha a nærmama sëmæme kamhætærig.

¹⁵ ✧ Tikæmwur mæ ik iærmama riti sævæi wok sæ næpîn Kumwesæn ramætæ wok sæim ko rini mæ “Wok sæim ramasan.” Nænæ tikæpwæh niregiien ikauris ti wok sæim, ti næri

✧ 1:13: 1Tim 1:10, 1Tim 4:6, 6:3, Taet 1:9, 2:1 ✧ 1:14: 1Tim 6:20 ✧ 1:16: 2Tim 4:16 ✧ 1:18: Jut 21 ✧ 2:3: 2Tim 1:8, 4:5 ✧ 2:5: 2Tim 4:8 ✧ 2:6: 1Kor 9:7,10 ✧ 2:8: 1Kor 15:4,20, Rom 1:3 ✧ 2:9: Efes 3:1,13, Fil 1:12-14 ✧ 2:10: Kol 1:24 ✧ 2:11: 2Kor 4:11 ✧ 2:12: Mat 10:33 ✧ 2:13: Rom 3:3-4, Nam 23:19, Taet 1:2 ✧ 2:14: 1Tim 6:4, Taet 3:9 ✧ 2:15: 1Tim 4:6, Taet 2:7-8

nə mə ikamahatən atukwatukw nəgkiariien sə ro nīpərhienien. ¹⁶ ✨ Mətə nəgkiariien auər a me səvəi tīprənə i, ik tikəpwəh nīnīien. Nəgkiariien me nəha tuhəiri pen nərmama həuvən isipwīn tī Kumwesən. ¹⁷ ✨ Nəgkiariien səvəi nərmama səməme kəmhəgkiari iamīnhi truviris rəmwhen ia nīmwapw ruvehe masori. Nəgkiariien səvəi iəmə mi nəha Hameneus mīne Faelitas ro iamīnhi. ¹⁸ Irau krīnouəpwəh raka nəgkiariien pərhien rauni mə nəpīn sə Kumwesən tro nərmama me pām hətui mwi ia nēmhəien ruvəuvehe raka. Ia nəgkiariien nəha səvənrau krauouraha nahatətəien səvəi nərmama me nēpwīn. ¹⁹ ✨ Mətə nəri əknekīn Kumwesən rīnəmri kauvrhəkin nīmwə ia təkuren rəpwəh nīkiuien. Nənə kīmərai pen nəgkiariien me i ia nīkaren: Riti mə, “Iərimənu ruvəukurən raka mə nərmama əfo me nəha səvənhi.” Nənə riti mwi mə, “Pwəh nərmama pām səməme kəmhəni nīpərhienien ia nəghi Iərimənu həpwəh noien ərəha.”

²⁰ ✨ Ia nəkwai nīmwə asori riti nəri kāməni pen nari me irə səpəmsəpə. Rīpko mhə səməme nəha əpa kīno ia aean mi nəha kol mīne silva, mətə nēpwīn mwi nəha ikin kīnərai ia nīpəri nei, nēpwīn mwi kīno ia nīse tīprənə rərpwu muvehe mīskai. Nēpwīn kāməni nari irə ia nəpīn ikinan me. Nēpwīn kāməni nari irə ia nəpīn auər a me. ²¹ ✨ Ro iamīnhi irə trīni mīnuə iərmama riti rəpwəh noien ərəha me, məpərhi in, in truvehe məmwhen ia nəri kāməni pen nari irə sə kīnəmri əpə mə səvəi nəpīn ikinan me. Kīnəpnəpenə raka irə mə iəmə asori səvəi nīmwə nə rukurən nuvehien mo noien amasan me pām irə.

²² ✨ Mətə noien ərəha me ntəmaruə me hokeikei pīk, ik tikaraka məpwəh nēvəniēn ipaka tī nīrəha. Ia nəpīn me pām tikaməkeikei mamo noien atukwatukw, mamahatətə ia Kumwesən, mamokeikei nərmama, mamarə ia nəmərīnuiēn. Tikamarə mamo noien me nəha kīmīaha nərmama me nəha səməme kəmhəkweīn Iərimənu ia rērīnraha sə ratukwatukw məmher. ²³ ✨ Tikərəer isipwīn tī nəresien me nəha nərmama hərəirei nari kəmhəni. Ikukurən mə nəresien me nəha kəmhəvi pēhe nəvisəien me. ²⁴ ✨ Mətə noien səvəi iərmama sə ramo tukwīni nari m Iərimənu traməkeikei mōpə. Rīpko mhə in iərmama səvəi nəvisəien, mətə in iərmama sə ramasan tī nərmama pām. In iərmama sə rukurən nahatənien nərmama, nənə niēmaha rīpkəpi akwauakw mhə in. ²⁵ ✨ In iərmama sə raməgkiari məru tī nəmri atukwatukwīen nərmama səməme hāməmwəki in, pwəh Kumwesən rəsēni irəha hərərig ia noien ərəha, mhəuvehe mhəukurən nəgkiariien pərhien. ²⁶ Ia noien nəha irəha ko həier irapw ia kwənkru səvəi Setan in rīməuvehi irəha irə mamo irəha hamo nəkwān.

3

Tramevən ipaka tī nəpīn sampam

¹ ✨ Mətə tikaməkeikei mukurən nəri. Tramevən ipaka tī nəpīn sampam narəien ia tīprənə i truvehe məknekīn. ² ✨ Nərmama tuhokeikei atukw a irəha me, nənə mhokeikei pīk mane. Irəha tuhəfiəutə atukw irəha me, nənə mhərpwi pīk irəha me. Irəha tuhəni nəgkiariien ərəha mhəuəsi nərmama me i. Irəha tuhərui nəkwai tata mīne mama səvənraha. Nəpīn tukuvei pen nari amasan riti mīnraha, irəha tuhəpkīni mhə tanak tukwe. Irəha tuhəpko mhə nəkur ikinan me ia nīrəha. ³ Irəha tuhəpkapi mhə tī nərmama, mətə tuhərpwīn a tai nərəhaiēn səvənraha. Irəha tuhəni nīkare nərmama. Irəha tuhərəirei nari, māmho pen a nari ia nəpīn me, mhəpkokeikei mhə noien amasan. ⁴ Irəha tuhəuvsīni təkutanraha m pīəvnraha me, mho akwauakw noien ərəha, mhəpkətərig mhə tī noien səvənraha mīne nəfe kāmho. Irəha rērīnraha trukuer ia nəgnəgīnīien atukw irəha me, mhokeikei pīk narīmīnari me nīpwrānraha ramregi ramasan irə, nənə, mhəpkokeikei mhə Kumwesən. ⁵ ✨ Ia nəmri nərmama tukətōni irəha həmwhen ia nəkur əfwaki me, mətə nəgse Nənīmwīn səvəi nəfwakīien rīwən ia nīrəha. Nənə ik tikaməkeikei mərəer isipwīn tī nərmama səməme hamo iamīnhi irə.

✨ 2:16: 1Tim 4:7 ✨ 2:17: 1Tim 1:20 ✨ 2:19: Nam 16:5,26, Jon 10:14, 1Kor 8:3, Aes 52:11 ✨ 2:20: 1Kor 3:12
 ✨ 2:21: 2Tim 3:17 ✨ 2:22: 1Tim 6:11 ✨ 2:23: 1Tim 4:7 ✨ 2:24: 1Tim 3:3, Taet 1:7 ✨ 2:25: 1Tim 2:4
 ✨ 3:1: 1Tim 4:1 ✨ 3:2: Rom 1:29-31 ✨ 3:5: Mat 7:15,21, Rom 2:19-20, Taet 1:16

⁶ ✧ Irəha me nepwin kamhəuvnimwə ia nəkwai nimwə me mamheikuə ia nipran me. Nipran me nəha nəgsenraha riwən, həuvəpəmpəm ia noien ərəha me, nənə narimnari ərəha me səpəmsəpə hokeikei pik ramiri irəha. ⁷ Kamahatən irəha ia nukurənien ia nəpən me, mətə ko irəha həpkukurən amasan mhə nəgkiariien pərhiən ia nəpən riti. ⁸ ✧ Ikukurən klepa mi nəha Janes mine Jampres sə krauni ərəha Moses fwe kupwən. Nərmama me i iakani, irəha həmwhen ia nirau, mamhəni ərəha nəgkiariien pərhiən. Irəha nərmama me nətərigien səvənraha rikou, həpkahatətə pərhiən mhə ia Kumwesən. ⁹ Mətə irəha tuhəpkarə əpwəmwis mhə. Nərmama me pam tuhətə sas noien ikou me səvənraha rəmwhen ia nərmama me hənətə sas noien ikou səvəi Janes mine Jampres fwe kupwən.

Nəvəhagien sampam

¹⁰ Mətə ik, Timoti, nəpən ikinakurirə ia nirak fwe kupwən, ikuvəregi raka nahatənien səiou, minətə raka noien səiou sə iakamarə mamə. Ikinətə raka nəfə iakaməmwur tukwe ia nimiruien səiou. Ikinətə raka nahatətəien səiou, mine nətərigien səiou sə iakaməfo mo raməpwəmwis. Ikinətə raka nokeikeien səiou, mukurən mwī nərərien səiou sə iakamərer əknekin irə ia nəpən me. ¹¹ ✧ Ikinətə raka nomətəien me mine nəmisəien me kino ia nirak fwe ia taon me nəha Antiok mine Ikoniam mine Listra. Kinamometə iou iamīnhi irə, mətə Iərimənu səkitaha ruvehi raka iou ti nəmisəien me pam nəha. ¹² ✧ Nipərhiənien, nərmama me pam səməme hokeikei mə tuhəuvehe mhə kuatia irəha Iesu Kristo, nənə mamharə ia narəien sə Kumwesən rokeikei, tukaməkeikei komətə irəha. ¹³ Mətə nərmama ərəha me mine nərmama eikuə me narəien səvənraha sə rinərəha raka tripkuvehe mərəha mwī. Irəha tuhameikuə ia nərmama me, nənə mamheikuə atukw a mwī ia nirəha. ¹⁴ ✧ Mətə ik tikaməkeikei məkwətəmhiri əknekin nəgkiariien sə kinahatən raka ik irə. Ikuvəni raka nipərhiənien ia nəgkiariien nəha, mamahatətə əknekin irə, mukurən amasan nərmama səməme hənahatən ik irə. ¹⁵ ✧ Fwe ia nouihien səim ikuvəukurən raka nəgkiariien me səvəi Nəkukuə Ikinan. Nəgkiariien me nəha kamhəuvei pehe nukurənien mik. Nukurənien nəha ramiri pen ik ikevən mahatətə ia Iesu Kristo mə Kumwesən truvehimiru ik. ¹⁶ ✧ Nəgkiariien me pam ia Nəkukuə Ikinan haməuku pen ti Nənimwīn səvəi Kumwesən.* Nəgkiariien me nəha hamasitu ia kitaha. Kitaha səukurən niniien nəgkiariien me nəha mhahatən nərmama, mhəni pui noien ərəha me səvənraha, mhəkoui atukwatukw irəha, mhəvəhag minraha ia noien atukwatukw. ¹⁷ Nəpən samo iamīnha irə tro iərmama səvəi Kumwesən ruvehe məmwhen ti noien wok amasan me pam.

4

Timoti traməkeikei məvisau irapw nəgkiariien amasan

¹ ✧ Timoti, təkwətəkwuni iakaməgkiari pehe mik rəmwhen krau krouərer ia nəmri Kumwesən mine Iesu Kristo. Ikukurən Iesu Kristo in iərmama sə trəkiri nərmama me pam ti noien me səvənraha, nərmama səməme kamhəmīru mine səməme həuvamhə raka. In trier pehe mwī mərīmənu ia nitətə səvənhi. Ti nəri nə mə tro iamīnhi irə, ro pen iakani pehe tukw ik i mə ² ✧ tikaməkeikei məvisau irapw nəgkiariien səvənhi, mamərer mwatuk tukwe ia nəpən me pam, nəpən nərmama hokeikei mə tuhəregi mine nəpən nərmama həpwəh nokeikeien mə tuhəregi. Tikini pui noien ərəha me səvənraha, minise pen əknekin ti nirəha mə tuhəpwəh, muvei pen nəgkiariien sə trasitu ia nirəha, mo iamīnhi irə səim nətərigien rəpwəmwis, nənə, mahatən amasan irəha. ³ ✧ Tikaməkeikei mamə iamīnhi irə ti nəri nə mə nəpən riti tripkuvehe nərmama me tuhəpkətərig mhə

✧ 3:6: Taet 1:11 ✧ 3:8: 2Tim 2:25, Eks 7:11,22, 1Tim 6:5 ✧ 3:11: Wok Me 13:50, Wok Me 14:5,19, Sam 34:19
 ✧ 3:12: Mat 16:24, Jon 15:20, Wok Me 14:22 ✧ 3:14: 2Tim 2:2 ✧ 3:15: Jon 5:39, 2Pit 1:20-21 ✧ 3:16: Rom 15:4, 2Tim 2:21 * 3:16: Suatuk riti mwī ti niniien nəgkiariien i ia vas 16 ro iamīnhi irə: Nəgkiariien me pam ia Nəkukuə Ikinan Kumwesən rineiahag pehe irə. ✧ 4:1: Wok Me 10:42, Rom 14:9-10 ✧ 4:2: Wok Me 20:20,31 ✧ 4:3: 1Tim 4:1, 2Tim 1:13

nægkiariien sə ro nīpərhiēnien, mətə irəha tuhesi pen nətərigien atukw səvənraha, nənə mhətui nahatən me səməme tuhəni nægkiariien sə nəkwəreginraha rəfiəfiə ti niregiien.

⁴ ✨ Irəha tuhəpwəh nægkiariien sə ro nīpərhiēnien, nənə mhəuvən mhəkuriə kwənagei eikuə me. ⁵ Mətə ik, tikaməkeikei mo nətərigien səim pwəh raməmak amasan ia nəpin me. Tikərer əknekīn ia nəmisəien me sə kamo ia niram, nənə mo wok i səvəi nəvisəuēn nægkiariien amasan, nənə mo pam wok səim sə Kumwesən ruvei pehe mik mə tiko.

⁶ ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə tripkō mhə tui nitek raiu rəmwhēn ia wəen i kətəgi pen ia təkure nifətə kuvei pen m Kumwesən. Səiou nəpin takier irə ruvəuvehe ipaka. ⁷ ✨ Ia nīmīruēn səiou rəmwhēn mə iakamaruagən ia naruagēnien amasan riti. Rəmwhēn mə iakamaiu ia naiuēn əknekīn riti. Nənə təkwtəkwi n iakino sampam irə, nənə iakamahatətə ihi. ⁸ ✨ Təkwtəkwi n ikinəpnəpenə kəfəfau riti fwe səiou kaməfəfau pen ia nəmə atukwatukw me. Iərimənu səkitaha raməkiri atukwatukw nari in truvei pehe kəfəfau nəha miou ia nəpin səvənhi. Tripkuvei pehe əpa mhə miou, mətə truvei pen mwi m nərmama me pam səməme hokeikei in nənə mamheitenhi in mə truvehe mwi.

Pol rokeikei mə Timoti trevən mətoni in

⁹ ✨ Tikaməmwur muvehe mətə akwauakw iou, ¹⁰ ✨ ti nəri nə mə Temas rokeikei pik anan narəien ipwet mīne səvəi tīprənə i, nənə mīnəpwəh iou, muvavən fwe Tesalonaeka. Kresens ruvavən fwe Kalesia, nənə Taetas ruvavən fwe Talmesia. ¹¹ ✨ Təkwtəkwi n i Luk əpa ramarə kimrau min. Nəpin tikauvehe irə tikiri Mak kimrau min, ti nəri nə mə in rukurən nasituiēn mo tukwini nari miou. ¹² ✨ Iakinərhi pen Tikikas ruvavən fwe Efesas. ¹³ ✨ Nənə nəpin tikauvehe irə, tikuvehi karkahu səiou səvəi nəkwieēn iakinəpwəh raməmak ia nīmwə səvəi Karpas fwe Troas. Tikuvehi mwi nəkukuə me. Iakokeikei pik mə tikuvehi səməme nəha kimərai pen ia teki nəni.

¹⁴ ✨ Fwe kupwən, Aleksanta, iəmə sə ramo nari ia aean, ro pik nəmisəien miou. Iərimənu trərpwin noien ərəha me nəha rino miou. ¹⁵ Nənə ik mwi tikaməkeikei məsiari in, ti nəri nə mə fwe kupwən in raməmwur mə trinise nægkiariien səkitaha.

¹⁶ ✨ Nəpin iakinərer vi ia nəmri iəmə asori ia kwopun i mə takini irapw nægkiariien səiou ia nīkaren səvəi nægkiariien me nəha kamini ərəha iou irə, iərmama riti riwən ruvehe mərəer ia nīkarek mə trasitu. Mətə irəha pam hap raka ia nirak. (Iakəfwaki mə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien nəha mīnraha.) ¹⁷ ✨ Mətə ia nəpin nəha Iərimənu səkitaha ramərer ipaka tukw iou, mauvei pehe nīskaiēn miou, mə iou iakukurən nəvisəu irapwien nægkiariien me pam səvənhi, nənə nərmama me pam səməme hərəirei Kumwesən həukurən niregiien. Nənə in ruvehi raka iou ia nərhəien nəha rəmwhēn mə ruvehi raka iou ia nəkwai laeon. ¹⁸ Iərimənu səkitaha truvehi raka iou ia noien ərəha me pam nərmama hənəuə tuho ia nirak. In trətə amasan iou meste in ruvehi iou mevən fwe ia nītətə sə in ramərimənu irə fwe ia neiai. Pwəh nəgnəginien revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nægkiariien sampam

¹⁹ ✨ Tikini pen ti Prisila mīne Akwila mīne nərmama me pam ia nəkwai nīmwə səvəi Onesiforas mə iakini ramasan ti nīrəha i.

²⁰ ✨ Erastas ripkukurirə mhə iou. In ramarə a fwe Korin. Nənə iakinəpwəh Trofimas fwe Maelitas, ti nəri nə mə in ramemhə. ²¹ Tikaməmwur muvehe akwauakw tukw iou kurirə nəpin səvəi nəkwieēn ruvehe.

Iupulas, Putens, Linus, Klautia mīne piəvtaha me pam ia kwopun i həni ramasan tukw ik.

²² Pwəh Iərimənu səkitaha tramarə ia rerim, məriari pehe namasanien m kimiaha pam.

✨ 4:4: 1Tim 4:7 ✨ 4:6: Fil 2:17 ✨ 4:7: 1Tim 6:12 ✨ 4:8: 1Kor 9:24-25, Rev 2:10 ✨ 4:9: 2Tim 1:4
 ✨ 4:10: Kol 4:14, Taet 1:4 ✨ 4:11: Kol 4:14, Wok Me 15:37-39 ✨ 4:12: Efes 6:21-22 ✨ 4:13: Wok Me 20:6
 ✨ 4:14: 1Tim 1:20, Sam 62:12, Prov 24:12, Rom 2:6 ✨ 4:16: 2Tim 1:15 ✨ 4:17: Wok Me 23:11, 27:23, Dan 6:22
 ✨ 4:19: Wok Me 18:2, 2Tim 1:16-17 ✨ 4:20: Wok Me 19:22, 20:4

Taetas

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Taetas in riti nəha Pol. Iasitu riti səvəi Pol. Nəpin nepwin in ramavən irau Pol. Nakalasia me fwe tənə əmweris riti kani mə Krit, Taetas in iəmə asori riti səvənraha. Nəkukuə i rəmwhen ia nəkukuə mi səvəi Timoti. Nakalasia me fwe Krit həpkukurən amasan mhə noien səvəi nəfwakiien ti nəri nə mə irəha həpkuvehe vi a mhahatətə ia Kristo. Ro pen iərmama traməkeikei mevən masitu ia nirəha. Pol rini pen ti Taetas mine nakalasia me fwe ikin mə tuhəfarə irə. Pol rini pen ti Taetas mə trahatən irəha ia nīpərhienien. In rahatən mwi Taetas ia niriien nakalasia me.

Pol ramrai nəkukuə i m Taetas

¹ Iou Pol, iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kumwesən, nənə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo. In rərhi pen iou mə takasitu ia nərmama me səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha. In rokeikei mə takasitu ia nirəha ia nahatətəien səvənraha, nənə masitu mwi ia nirəha mə tuhəukurən nəgkiariien pərhien sə ramahatən noien me Kumwesən rokeikei. ² ✨ In rərhi pen iou mə takasitu ia nirəha pwəh həmri pen əknekin nətərigien səvənraha ia nimiruien rerin. Fwe tui, nəpin tiprənə ramiwən ihi, Kumwesən sə ripkeikuə mhə ruvəni raka mə truvei pen nimiruien rerin nəha minraha, ³ ✨ nənə ia nəpin atukwatukw səvənhi in ro pui nimiruien nəha ia nəgkiariien səvənhi. Kumwesən sə rauvehimiru kitaha rəmri pehe nəgkiariien nəha ia rəgik mini nəkwən mə takəvisau irapw irə.

⁴ ✨ Nəkukuə i rauvehe tukw ik Taetas. Ia nahatətəien səkrau ikəmwhen ia nərik pərhien. Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo sə rauvehimiru kitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuien mik.

Wok sə Taetas ramo ia tənə Krit

⁵ Iakinəpwəh ik ia tənə Krit mə tikəmri atukwatukw narimnari me səməme krau kripko mhə sampam irə. Rəmwhen iakiməni pehe tukw ik i, tikaməkeikei mevən ia rukwənu me pam muvehi utə elta me səvəi nəfwakiien. ⁶ ✨ Ikukurən nuvehi utəien iərmama riti trini minuə noien səvənhi ratukwatukw pam, səvənhi pran kuatia, nīpwnətīn me kamhəni nīpərhienien ia Iesu, kīpkini mhə irəha mə kənkapwənraha riskai, uə həpwəh nisaiien tata mine mama səvənraha. ⁷ ✨ Iəmə asori sə ramətui ti nakalasia me ramo tukwini nari m Kumwesən, ro iamīnhi irə noien səvənhi traməkeikei matukwatukw pam. Rərəha mə kənkapwə riskai, uə niemaha raməpi akwauakw in, uə ramənīmwi pīk, uə ramousi iərmama, uə ramo noien ikou mauvehi mane irə. ⁸ Mətə iərmama sə rauvehi wok i traməkeikei mo iamīnhi irə: In raməsevər ia rukwənu səvənhi ti nərmama pwispwis me. In rokeikei noien amasan, nənə mukurən nari. In ramo noien atukwatukw mine noien sə rəmher mo ikinan i. In ramatuakəm amasan. ⁹ ✨ In traməkeikei məkwətəmhiri əknekin nəgkiariien pərhien sə kinahatən in irə. Ia noien nəha in rukurən nasituien ia nərmama, mahatən irəha ia nəgkiariien atukwatukw, mukurən mwi nəmri atukwatukwien nərmama səməme kamhəni nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien nəha.

¹⁰ ✨ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama həpīk kənkapwənraha riskai. Irəha kamhəni nəgkiariien me nepwin nīpwrən riwən, mamheikuə ia nərmama. Pərhien nəkur Isrel me nepwin nəha irəha kamho iamīnhi irə mhəpi raka nərmama me nepwin. Irəha kamhəni mə tukaməkeikei kuvehi ninhūm m nərmama ti nahatən penien mə irəha nərmama me səvəi Kumwesən. ¹¹ ✨ Tikərapinhə rə ia nəgkiariien səvənraha, ti nəri nə mə irəha kamhouraha nərmama pam ia nəkwai nimwə nepwin, mamhahatən nərmama ia nəgkiariien sə ripkatukwatukw mhə mə tukahatən. Irəha kamho mə tuhəuvehi mane

✨ 1:2: Kol 1:27 ✨ 1:3: Efes 1:9-10, Taet 2:10, 3:4, 1Tim 1:1,11 ✨ 1:4: 2Kor 8:23, Kal 2:3, 2Tim 1:2, 4:10, Rom 1:7
 ✨ 1:6: 1Tim 3:2-7, 2Tim 2:24-26 ✨ 1:7: 1Kor 4:1 ✨ 1:9: 2Tim 4:3, Taet 2:1 ✨ 1:10: 1Tim 4:7 ✨ 1:11: Jon 10:12, 1Tes 5:2, 2Tim 3:6

irə, mhəpwəh naurisien i. ¹² Iəmə Krit riti kupwən in profet riti səvənraha, in mwi rīmāni iamīnhi mə, “Nəkur Krit irəha nərmama səvəi neikuəien ia nəpīn me pam. Irəha hāmwhen ia nəri əprrmīn me. Irəha rarpaha me. Nəpīn me irəha hokeikei mə tuhamani a nari.” ¹³ ✨Nəgkīariien səvəi profet nəha ro a nīpərhienien. Ro iamīnhi irə tikəgkīari skai mīnraha pwəh irəha həuvehe mhahatətə ia nəgkīariien sə ratukwatukw, ¹⁴ ✨mhəpwəh nesi penien kwənagei me səvəi nəkur Isrel mine natuakəmien me səvəi nərmama me səməme hənəpwəh nəgkīariien pərhien. ¹⁵ ✨Nərmama səməme hāmher ia nəmri Kumwesən nari riti riwən sə tro irəha həuvehe mhəmkemik. Mətə nərmama səməme həmkemik ia nəmri Kumwesən ti nəri nə mə həpwəh nīniien nīpərhienien ia Iesu, nənə noien riti riwən sə tro irəha hāmher. Ro iamīnhi irə nətərigien səvənraha ramevən əpa ti nərəhaien, həreirei nəkīriien noien me. ¹⁶ ✨Irəha hənī mə həukurən Kumwesən, mətə noien səvənraha ramahatən pen mə rekəm irəha həreirei in. Nərmama me nəha hərəha anan, mamhərui nəkwai Kumwesən. Irəha ko həpko mhə nari amasan riti.

2

Taetas traməkeikei mahatən nəgkīariien sə ratukwatukw

¹ ✨Mətə ik Taetas nəgkīariien səim traməkeikei mesi pen nəgkīariien kamahatən nərmama irə sə ratukwatukw. ² Tikahatən nərgħarə me mə rərəha irəha nərmama səvəi nənimwiien. Irəha tuhaməkeikei mhəukurən nari, pwəh nərmama həsiai irəha. Irəha tuhaməkeikei mamhahatətə pərhien, mamhokeikei nərmama, mamhərer əknēkīn ia nəpīn me.

³ ✨Ia noien kuatia a, tikahatən nīprənemə me mə irəha tuhaməkeikei mho noien sə ro ikinan i rəmwhen sə Kumwesən rokeikei. Rərəha mə irəha kamhənī nikare nərmama, uə kamhənīmwi pīk nənimwien skai rəmwhen ia waen. Irəha tuhaməkeikei mhahatən nəgkīariien sə ramasan, ⁴ mamhəvəhag m nīpran me səməme harə vi a irəha nəрман mə irəha tuhaməkeikei mhokeikei səvənraha me nəрман me mine nīpwnətīnraha me. ⁵ ✨Irəha tuhaməkeikei mhəvəhag m nīpran me i mə irəha tuhəuvehe mho irəha nīpran me səməme həukurən nari, mhəmher, mamhətui amasan ti narīmnnari me fwe ia rukwənu, nənə mamhəsiai nəрман me səvənraha. Nəpīn kamho noien sə ro iamīnhi, nənə, tuhərapīnhə ia nərmama me mə tuhəpwəh nīni ərəhaien nəgkīariien səvəi Kumwesən.

⁶ Ia noien kuatia a mwi, tikəgkīari amasan m ntəmaruə me mə irəha tuhaməkeikei mho narīmnnari me sə ramahatən pen mə irəha həukurən nari. ⁷ ✨Nənə ik, ia narīmnnari me pam, tikamo a noien sə ramasan pwəh irəha hesi pen nəfe ikamo. Nəpīn tikahatən, nīmīruien səim traməkeikei matukwatukw mo nəgkīariien səim rīpam mo nərmama həsiai irə. ⁸ ✨Tikaməkeikei mamīni a nəgkīariien pərhien mə nərmama tuhəpwəh nətoniien təkutai nəgkīariien səim mhənī ərəha. Pwəh in tro nərmama səməme haməmwəki ik tuhauris tukwe ti nəri nə mə irəha həpkətōni mhə noien ərəha riti səim, nənə, mhəpwəh nīni ərəhaien kitaha.

⁹ ✨Tikahatən slef me mə irəha tuhaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səvənraha ia narīmnnari me pam pwəh rerīnraha ragien ti wok səvənraha. Slef me tuhəpwəh nīniien tai nəgkīariien səvəi nəmə asori me səvənraha, ¹⁰ ✨nənə, mhəpwəh nakresien mīnraha. Mətə nəpīn me pam irəha tuhaməkeikei mho amasan nari pwəh nəmə asori me səvənraha tuhənī nīpərhienien ia wok səvənraha. Noien me nəha tuho ia narīmnnari me pam rəmwhen mə kaməkwani pen tihinari me ia nəgkīariien səvəi Kumwesən, Kumwesən sə rauvehimīru kitaha.

¹¹ Krau kraukurən mə namasanien səvəi Kumwesən ruvəier pehe raka ti nərmama me pam. In nəha namasanien sə rauvehimīru nərmama irə. ¹² ✨Namasanien nəha

✨ 1:13: 2Tim 4:2 ✨ 1:14: 1Tim 4:7 ✨ 1:15: Mat 15:11, Rom 14:20 ✨ 1:16: 2Tim 3:5, 1Jon 1:6, 2:4 ✨ 2:1: Taet 1:9 ✨ 2:3: 1Tim 3:11 ✨ 2:5: Efes 5:22 ✨ 2:7: 1Tim 4:12, 1Tes 5:3 ✨ 2:8: 1Tes 2:15 ✨ 2:9: 1Tim 6:1 ✨ 2:10: Taet 1:3 ✨ 2:12: 1Jon 2:16, Efes 1:4

raməvəhag m kitaha mə tsəni rekəm ia noien me səməme Kumwesən raməmwəki mine noien ərəha me səvəi tiprənə i nərmama hokeikei pik. Ia nitətə i ipwet mine kitaha tsaməkeikei mharə, mamhəukurən nari, mamho noien atukwatukw mine noien me səməme Kumwesən rokeikei, ¹³ ✧ nənə, mamhəfwini nəpin amasan nəha kitaha saməmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə. Nəpin amasan nəha in nə nəpin sə Iesu Kristo trier pehe irə irau niskaiien səvənhi. Iesu nə in Kumwesən asori səkitaha rauvehimiru kitaha. ¹⁴ ✧ In rinəsəni nimiruien səvənhi memhə tukutaha mə truvehi raka kitaha ia noien ərəha me pam, nənə, məpərhi kitaha səmher mhəuvehe mho kitaha nərmama səvənhi əpa səskaj ti noien amasan me.

¹⁵ ✧ Narimnari me i ik tikamahatən nərmama me irə. Tikuvehi utə nətərigien səvənraha, məgkiari minraha ti niniseien noien ərəha me səvənraha. Ikauvehi nasoricien ti noien nəri i. Pwəh iərmama riti ripko mhə nəri auər a ia niram, məpwəh mwi nətəien tukutam.

3

Noien amasan me səməme Taetas traməkeikei məvəhag m nakalasia me irə

¹ ✧ Taetas. Tiko a pwəh rerinraha ramrhi mə tuhəsiəi nəmə asori me mine nərmama səməme kamhərimənu ia nirəha. Tuhaməkeikei mho nəkwanraha, nənə mhərer mwatuk ia nəpin me ti noien amasan me pam. ² ✧ Irəha tuhəpwəh nini ərəhaien iərmama riti. Ia nəpin me tuhaməkeikei mharə ia nəmərinuien, mhəpwəh nəvisəien, nənə mheiwaiu mhasitu ia nərmama me pam.

³ ✧ Irəha tuhaməkeikei mho iamihhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən kitaha mwi səreirei nari, mamhərui nəkwai Kumwesən. Kameikuə ia kitaha səpwəh nətəien suatuk atukwatukw. Noien ərəha me nəpwın sokeikei pik mhəregi ramasan irə kamhərimənu ia kitaha. Ia narəien səkitaha samo pik nərəhaien. Reritaha ramakres narimnari me səvəi nərmama. Kaməmwəki kitaha nənə kitaha saməmwəki kitaha me. Fwe kupwən noien səkitaha ro iaminha irə, ⁴ ✧ mətə Kumwesən sə rauvei pehe nimiruien vi m kitaha rərhi pehe namasanien mine nokeikeien səvənhi rier pehe tukutaha. ⁵ ✧ Ia nəpin nəha Kumwesən ruvehimiru kitaha. Mətə in ripkuehimiru mhə kitaha ti nəri nə mə samo noien amasan me, rekəm. In ruvehimiru kitaha ti nəri nə mə rapi kitaha. In ruvehimiru kitaha nəpin Nənimwin Ikinan raikuas raka noien ərəha me səkitaha, sətui mwi, mhəuvehe mhərməvi mwi. ⁶ ✧ Kumwesən rətəgi irapw Nənimwin nəha ruvehe mukuər ia kitaha muku pen ti Iesu Kristo. Iesu nəha in iərmama sə rauvei pehe nimiruien vi m kitaha. ⁷ ✧ In rasitu ia kitaha ia namasanien səvənhi, mo kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən mə kitaha tsəuvehi nimiruien rerin sə sənəmri pen əknekin raka nətərigien səkitaha irə. ⁸ ✧ Nəgkiariien i in nəgkiariien pərhi. Nənə iakokeikei mə tikahatən amasan nərmama me ia narimnari me i. Pwəh nərmama səməme həməni nipərhiien ia Kumwesən tuhamarə mamho noien amasan me. Narimnari me i hamasan pik mamhasitu ia nərmama.

⁹ ✧ Mətə nəresien me nərmama hərəirei nari kamhəni, mine nəgkiariien me kamhəni ia kwənəkwus səvəi kaha kupwən me, mine nəvisəien me kamhəvisə minraha me ti nipwrai Loa səvəi Moses, tikaməkeikei mərəer isipwin ti nirəha, ti nəri nə mə ko həkəkasitu mhə, namasanien səvənraha riwən. ¹⁰ ✧ Trini minuə iərmama riti rini nəgkiariien iamihhi meitehi kimiaha irə, tikevən minise. Mə ro mwi iamihhi, nənə, tikevən minise mwi. Trini minuə ikinise m kəru, mətə raməkeikei ia noien səvənhi, nənə, tikərer pen isipwin tukwe, məpwəh. ¹¹ ✧ Ikukurən mə iərmama sə ramo iamihhi irə, in iəmə rərəha, mamə noien ərəha. Noien səvənhi ramo pui atukw a in mə in iərmama riti Kumwesən trərpwin noien ərəha səvənhi.

✧ 2:13: 1Kor 1:7, Fil 3:20 ✧ 2:14: Kal 1:4, Eks 19:5, Dut 7:6, Sam 130:8, Esik 37:23, 1Tes 2:9 ✧ 2:15: 1Tim 4:12
 ✧ 3:1: Rom 13:1-7, 1Tes 2:13-14 ✧ 3:2: Fil 4:5 ✧ 3:3: 1Kor 6:11, Efes 2:2, 5:8 ✧ 3:4: Taet 1:3 ✧ 3:5:
 2Tim 1:9, Efes 5:26, Jon 3:5 ✧ 3:6: Wok Me 2:17-18 ✧ 3:7: Rom 3:24 ✧ 3:9: 2Tim 2:14,16,23 ✧ 3:10:
 Mat 18:15-17, 2Jon 10 ✧ 3:11: 1Tim 6:3-5

Nəgkariien sampam səvəi Pol

¹² ✧ Takərhi pehe iərman mi i riti Atemas uə Tikikas truvehe mətoni ik. Nəpın truvehe irə, tikaməkeikei mətoni akwauakw a suatuk mə tikuvehe mətoni iou fwe taon nəha Nikopolis, ti nəri nə mə iou iakokeikei mə takevən marə fwe ikin ia nəpın səvəi nəkwieien. ¹³ ✧ Iərmama mi kəru nəghinrau nə Apolos mine Sinas, Sinas in iərmama riti sə ramowok ia nikaren səvəi loa səvəi nəkur Rom, irau krauavən ia navəniən səvənrau, mətə tikasitu ia nirau mə nari riti trəpwəh niwən təniiən ia nirau. ¹⁴ ✧ Ramasan mə ikahatən nərmama me səkitaha mə irəha tuharə mamhəmwur mamho noien amasan me mamhasitu ia nərmama nepwın səməme narimnari me səvənraha rıpkəmwhen mhə. Rərəha mə nərmama me səkitaha tuhamarə auər a.

¹⁵ Nərmama me pam səməme kamharə kımaha minraha həni ramasan tukw ik. Nənə ik tikini tukwini ramasan səkimaha revən ti nərmama me səməme hokeikei kımaha mamhahatətə ia Iesu.

Pwəh namasaniən tramarə tukumiaha pam.

Filimon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Filimon in iəmə asori riti səvəi nakalasia me fwe Kolosi. In riti nəha Pol. Onesimas, in slef riti səvəi Filimon. In rakres mane səvəi Filimon nənə map mevən fwe Rom. Nəpən in ramarə fwe Rom, in rətoni Pol, mini nīpərhiien ia nəgkiariien səvəi Iesu Kristo. Pol rərhi pen Onesimas ruvehi nəkukuə i mevən muvei pen m Filimon. Pol rəres skai m Filimon mə trəpwəh nərpwiniien noien ərəha səvəi Onesimas nənə mo in rəmwhen ia piəvni. Nəkukuə i rukwakwa. Filimon, Efesas, Kolosi, mine Filipae kani mə nəkukuə me səvəi kalapus ti nəri nə mə Pol ramarə ia kalapus fwe Rom ia nuk 59-61 mirai nəkukuə me i.

¹ ✧ Iou Pol iakamarə ia kalapus ti nəghi Iesu Kristo. Kimrau piəvtaha Timoti iarouni ramanan tukw ik Filimon. Ik iərmama i kitahar mik samaro pəri wok. Kimrau iarouokeikei ik. ² ✧ Nənə iarouni mwi ramanan ti kitirimətaha Apia, mine piəvtaha Akipas, iəmə sə kitaha min səmwhen ia naruagən me. Iarouni ramanan ti nakalasia me pam nəha səməme kamhousəsimwīn irəha me ia nəkwai nimwə səim. ³ ✧ Iarouəfwaki mə Kumwesən tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namananien mine nəməriniuen pwəh irau krauarə tukumiaha.

Pol raməkwein amasan ia Filimon

⁴ ✧ Filimon. Ia nəpən me, nəpən rerik ramrhi ik ia nəfwakiien me səiou, iakani vivi Kumwesən, ⁵ ti nəri nə mə iakamregi kamini nokeikeiien səim sə ikamo m nərmama me pam səvənhi mine nahatətəien səim ikauvehi ia Iesu Iərimənu səkitaha. ⁶ ✧ Iakamregi mwi mə ikaməriari ia rerim pam ti nəri nə mə ikamahatətə. Iakəfwaki mə noien nəha trasitu ia niram mo ikukurən amasan mwi narimnari amasan me pam kauvei pehe saməuvehi rauku pen ti Kristo. ⁷ ✧ Piak, iakaməfwaki iaminhi irə ti nəri nə mə nokeikeiien səim ro nərmama me səvəi Kumwesən rerinraha ragien. Nənə nəpən iakregi, iou mwi rerik ragien. Ruvehi utə mwi nətərigien səiou.

Nəresien səvəi Pol

⁸ Filimon, iakuə takəres nari riti mik. Iakukurən niniiien nəkwak tukw ik ia nəghi Kristo mə nəfe tikaməkeikei mo, ⁹ ✧ mətə nokeikeiien səkrau, ko iapko mhə iaminhi. Iakuə takəres a ik. Təkwtəkwuni iou Pol iakinərgharə, nənə rəmwhen iakuvəni raka iakamarə ia kalapus ti Iesu Kristo, ¹⁰ ✧ iakaməres nari riti mik ia nikaren səvəi Onesimas,* in i səim slef. In ruvehe mətəni iou ia kalapus, nənə iakuvehe məmwhen ia tata səvənhi, in ruvehe nərik. ¹¹ (Fwe kupwən in ripkasitu mhə ia niram, mətə təkwtəkwuni nəha in rukurən nasituien ia krau pəri.)

¹² Təkwtəkwuni iakamərhi pehe iəmə i, iəmə sə iakokeikei pik, rirərig muvehe tukw ik. ¹³ ✧ Iakokeikei mə takəwtəmhiri əknekin ramarə kimrau min mə truvehi təmwhekim, mamə tukwini nari miou nəpən iakamarə ia kalapus ti nəgkiariien amasan. ¹⁴ ✧ Mətə iapkokeikei mhə mə tako nari riti sə ipkəsəni mhə irə. Trini minuə ikamo nəri amasan iakokeikei mə truku pen ia rerim agien, mətə ripko mhə nəri iakaməkeikei mik tukwe mə tiko. ¹⁵ Rosi Onesimas rinap məpwəh ik nəpən ouihi a mə tikuvehi mwi rouarə rerin kimirau min. ¹⁶ ✧ Nənə təkwtəkwuni in ripko mhə slef əpa riti səim, mətə in rəpi raka slef. In piəvtaha keikei riti. Iou iakokeikei pik in, mətə ik tikokeikei pik in rəpi raka ti nəri nə mə in slef səim, mətə irənhə mwi irə in piam, ti nəri nə mə in ruvəuvehe mamahatətə ia Iərimənu səkitaha.

✧ 1:1: Efes 3:1 ✧ 1:2: Kol 4:17, 2Tim 2:3 ✧ 1:3: Kal 1:3 ✧ 1:4: Rom 1:8-9 ✧ 1:6: Fil 1:9, Kol 1:9
 ✧ 1:7: 2Kor 7:4 ✧ 1:9: Flm 1 ✧ 1:10: Kol 4:9, 1Kor 4:15 * 1:10: Nīpwrai nəhag nəha Onesimas
 in i mə Iəmə sə Ramasitu. ✧ 1:13: Fil 2:30 ✧ 1:14: 2Kor 9:7, 1Tes 5:2 ✧ 1:16: 1Tim 6:2

¹⁷ Ro pen trini minua ikamata iou ramwhen ia ik riti sa krauo pari wok, tikuehi in ia rerim pam ramwhen a ma ikauvehi iou. ¹⁸ Trini minua rino nari riti reraha ia niram, ua rimauvehi nari riti mipkuvehi mha nanimen, tikamri pen ia kaon saiou. ¹⁹ ☆ Iou, Pol, iakamrai negkiariien i ia ragic, iou tapkera ku. (Mata tikapwah nenouenouien ma saim kaon rara ti nari na ma iou iakinasi tu ia niram ikuvehi nimiruien vi.) ²⁰ Ouah, piak, iakoikei ma tikasi tu ia nirak, mo reri k ragien, ti nari na ma krau pari krauhatata ia Kristo Iarimenu saktaha. ²¹ Iakamrai nekukua i mik, mukuran amasan ma tiko nekwa k. Iakukuran ma tiko rari raka nefe naghin iakameres i.

²² ☆ Nana tikapnapan mwi kwopun riti saiou takapri ikin. Iakani iamihhi ira ti nari na ma iakameitenhi Kumwesan ma traseni nafwakiien me sakimiaha, mo suatuk miou iakrari g pehe tukumiaha.

Nagkiariien sampam savai Pol

²³ ☆ Epafra s i iou riti sa kimrau min iarouara ia kalapus ti naghhi Iesu Kristo in rini ramasan tukw ik. ²⁴ ☆ Nana Mak mine Aristakas, mine Temas, mine Luk iou me nepwin samame iahamo pari wok, iraha mwi hani ramasan tukw ik. ²⁵ Iakafwaki ma namasanien savai Iesu Kristo Iarimenu saktaha tramara tukumiaha.

Hipru

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Səreirei mə sin rīmərari nəkukuə i. Iərmama riti rīmərari ia nuk 60. Ia nəp̄in nəha nərmama kamhometə nakalasia me fwe Rom. Kīmərari pen nəkukuə i revən ti nəkur Isrel nēp̄win sēməme haməni nīp̄ərhiēnien ia Iesu. Səpkukurən mhə mə irəha hamarə pəku rosi fwe tənə Isrel uə taon nəha Rom. Kamo nāmīsəien mīnraha ro pen irəha na tuhəp̄wəh nahatətəien sāvənraha ia Iesu mhərərīg mhesi pen mwi Loa sāvəi Moses. Nəkukuə i kani mə Hipru raməgkiari m nəkur Isrel mə nahatətəien sāvənraha ia Iesu Kristo ramasan p̄ik mēpi raka nahatətəien kupwən sāvənraha. Iesu in T̄ini Kumwesən. In rasori mēpi raka nagelo me, Moses, Josua, mīne pris me. Iesu in rīmāmhə m kuatia a rīnəmwhēn ti nuvehi rakaiēn noien ərəha. Nemhəien sāvənhi rousi raka noien sāvəi pris kupwən me sēməme haməvi netə ti noien ərəha ia nəp̄in sāvəi Oltestamen. Japta 11 raməgkiari ia nahatətəien sāvəi nərmama ia Oltestamen. Nəp̄in nəkur Isrel sēməme haməni nīp̄ərhiēnien ia Kristo həvsini nəkukuə i, ruvehi utə nətərīgien sāvənraha ia nahatətəien sāvənraha. Nənə həni nīp̄ərhiēnien ia Kumwesən ia nəp̄in sāvəi nāmīsəien.

¹ Fwe kupwən, nəp̄in rīp̄ik mīne ia suatuk me səp̄əmsəp̄ə, Kumwesən rəgkiari m kaha me səkītaha, nəgkiariien sāvənhi ruku pen ia profet me sāvənhi, ² ☆mətə nəp̄in kurirə rīnauvehe ipaka, nənə in rəgkiari m kitaha, nəgkiariien sāvənhi ruku pen ia T̄ini sə rīmər̄fi mə trərīmənu ia narīm̄nari me pam sāvəi Tata sāvənhi. Ia T̄ini, in rīno neiai mīne tīprənə mīne narīm̄nari me pam. ³ ☆T̄ini Kumwesən kamətə pen nukuraanien asori sāvəi Kumwesən irə, ti nəri nə mə in rəmwhēn atukwatukw ia Tata sāvənhi ia narīm̄nari me pam, maməkwtəm̄hiri narīm̄nari me pam ia nəgkiariien əsanin sāvənhi. Nəp̄in rīnaukuas raka noien ərəha me sāvəi nərmama, nənə mevən fwe ia neiai, məkure ia nīkare Kumwesən asori mwatuk.

T̄ini Kumwesən in rasori mēpi raka nagelo me

⁴ ☆T̄ini Kumwesən ruvehe mīnasori raka mēpi raka nagelo me rəmwhēn mə nəhag Kumwesən rīməuvei pen mīn rasori mēpi raka nəghīnraha. ⁵ ☆Iakani iamīnha irə ti nəri nə mə Kumwesən rīp̄k̄ini anan mhə ti agelo riti sāvənhi mə,

“Ik nərik,

təkwtək̄wuni iakuvəuvehe tata atukwatukw səim.”

Kumwesən rīp̄k̄ini anan mhə ti agelo riti mə,

“Iou takuvehe tata səim,

nənə ik tikuvehe nərik.”

⁶ ☆Mətə nəp̄in Kumwesən rīnər̄hi pehe t̄ini sə rīməkupwən mətui ruvehe ia tīprənə i, nənə mīni mə,

“Pwəh nagelo me pam səiou hənīm̄wi nukurhunraha, mhəsiai in.”

⁷ Mətə in rəgkiari ia nagelo me mīni mə,

“In ramo nagelo me sāvənhi hēmwhēn ia nīmət̄agi me,

mamo sāvənhi iotukwininari me hēmwhēn ia nərami napw me.”

⁸ Mətə rīnaməgkiari ia t̄ini nənə mani mə,

“Kumwesən nərīmənuiēn səim tramarə rerin ia nuk nuk me.

Ik ikamərīmənu ia nərmama me səim ia noien atukwatukw.

⁹ Ik ikokeikei a natukwatukwien

nənə məm̄wəki noien ərəha.

Ro pen Kumwesən, Kumwesən səim, rīnəm̄ri kupwən ik,

nənə ik ikasori ia ik me nēp̄win.

Nənə rīno pen oel ia kəm̄kapwə ramahatən pen mə ik kig,

mamo rerim ramagien mēpi raka ik me nēp̄win.”

☆ 1:2: Sam 2:8, Mat 21:38, Jon 1:3

☆ 1:3: 2Kor 4:4, Wok Me 2:33-34, Kol 1:20, Hip 8:1

☆ 1:4: Fil 2:9

☆ 1:5:

Wok Me 13:33, Hip 5:5, 1Kron 17:13

☆ 1:6: Rom 8:29, Sam 97:7

¹⁰ Nənə Kumwesən rini pen mwi ti tini mə,
 “Iərimənu, fwe nukune narəien ikinəmri tiprənə i,
 nənə narimnari me ia nimagouagou ikino irəha ia rəgim mi.

¹¹ Narimnari me pam i tuhəpkiwən,
 irəha tuhakuas mhəmwhen ia tinari sə rimərir,
 mətə ik ikamarə rerin a.

¹² Ik tikərfe irəha rəmwhen kamərfe tinari,
 tuko irəha rəmwhen karkahu kuvehi raka karkahu pen səpə,
 mətə ik ikamarə a iamini irə mamevən ia nuk nuk me
 ko ipkəmhə mhə nəpən riti.”

¹³ Kumwesən ripkini pen anan mhə ti agelo riti səvənhi mə,
 “Əkure ia nikarek mwatuk
 meste tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe,
 tikərpwi utə tipage nisum mi ia nirəha.”

¹⁴ ✨ Mətə nagelo me, irəha nəfe? Irəha nənimwin me kamho tukwini nari m Kumwesən.
 In rərhi pehe irəha mə tuhəuvehe mhasitu ia nərmama səməme in truvehimiru irəha.

2

Kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan ti nəfe səuvəregi raka

¹ Ro iamini irə kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan mwi ti nəfe səuvəregi raka, kamo
 kitaha saraka mərməru irə. ² ✨ Kitaha sənətə raka mə nəgkariien səvəi Loa nagelo me
 həuvei pen m kaha kupwən me səkita ro nipərhiien. Nərmama me pam səməme
 həno noien ərəha uə hənərui nəgkariien nəha, kuvei pen nərpwinien sə ratukwatukw
 minraha. ³ ✨ Ro pen tsəfo mhəp ti nərpwinien sə Kumwesən tro m kitaha trini minuə so
 nəri auər a ia nəgkariien i ramasan pik maməvisau suatuk sə in rauvehimiru nərmama
 irə? Iərimənu səkita riməkupwən mini irəpəw nəgkariien nəha. Kurirə irə nərmama
 me i səməme həməregi, irəha hahətən kitaha ia nəgkariien nəha mə ro nipərhiien.
⁴ ✨ Kumwesən in mwi ro kitaha sətəni mə nəgkariien nəha ro nipərhiien i. In ro
 nimtətien me mine narimnari me nərmama hətoni nənimenraha rier tukwe, nənə muvei
 pen niskaiien me səvəi Nənimwin Ikinan m nərmama resi pen nətərigien səvənhi.

Iesu riməuvehe iərmama nipwran rəmwhen ia nipwrataha

⁵ Ripko mhə nagelo me Kumwesən riməuvehi utə irəha mə tuhərimənu ia tiprənə vi
 sə tripkuvehe, tiprənə nəha saməgkari irə. ⁶ Nəgkariien riti sə raməmak ia Nəkukua
 Ikinan rani mə,

“Iərmama in nəri auər a,
 mətə rerim tramrhi in,
 tikəpwəh nenouenouien irə,

nənə ik ikamətui amasan ti iəməti iərmama.

⁷ Ia nəpən kwakwa a ik ikiməuvehi irəpəw in reiwaiu inhəripw anan ia nagelo me,
 nənə məfəfau pen nasoriien mine nisaiien ia kənkəpwə,

⁸ ✨ məmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tipage nisun mi.”

Nəgkariien i sə rani mə Kumwesən rəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tipage
 nisui iərmama nipwran mə Kumwesən ripkəpwəh mhə kuatia mə iərmama trəpwəh
 nərīmənuien irə. Mətə kitaha səpkətoni mhə ihi iərmama ramərimənu ia narimnari
 me pam. ⁹ ✨ Mətə nari kuatia sənətoni in i Iesu sə Kumwesən riməuvehi irəpəw in
 reiwaiu anan ia nagelo me səvəi nəpən kwakwa a. Nənə təkwtəkwuni nəha kinəfəfau
 pen nasoriien mine nisaiien ia kənkəpwə ti nəri nə mə riməuvehi nəmisəien memhə.
 Ouəh, ia namasaniien səvəi Kumwesən in remhə muvehi təmwki nərmama pam.

¹⁰ ✨ Kumwesən sə rino narimnari me pam mə narimnari me nəha səvənhi, in ro
 noien riti ramasan pik in i ro Iesu riregi nəmisəien me. Nəmisəien me nəha həno Iesu

✨ 1:14: Sam 34:7, 91:11 ✨ 2:2: Kal 3:19 ✨ 2:3: Hip 10:29, 12:25 ✨ 2:4: Mak 16:20, 1Kor 12:4,11 ✨ 2:8:
 1Kor 15:27 ✨ 2:9: Fil 2:8-9 ✨ 2:10: Rom 11:36

ruvehe matukwatukw mēmwhen. In iərmama sə rukupwən mousi əmwesi nəkwus ti nuvehimiruien nipwnəti Kumwesən me həpik. Kumwesən truvehi utə irəha tuhəuvən mharə ia kwopun ramser. ¹¹ ✧ Iesu ramo nərmama me səvənhi həuvehe mho nəkur ikinan me mə irəha nərmama me səvəi Kumwesən noien ərəha səvənraha riwən. Nənə Iesu mine nərmama me səvənhi səvənraha tata kuatia a. Ro pen Iesu ripkauris mhə mə trəkwein irəha mə piəvni me ¹² nəpən raməgkiari iaminhi irə minuə, “Iou takini irapw nəghim ti piak me.

 Ia nimwrhenhi nousəsımwinien səvənraha takəgnəgini ik.”

¹³ In rani mwi mə,

“Iou takəmri pen nahatətəien səiou ia Kumwesən.”

Nənə mani mwi mə,

“Ətə ro. Iou i kimaha nəkwərhakwərha me səməme Kumwesən riməuvei pehe irəha miou.”

¹⁴ ✧ Ti nəri nə mə nəkwərhakwərha me nəha nusanraha mine nitenraha rarə, ro pen Iesu in mwi ruvehe mo in iərmama rəmwhen a ia nirəha nusan mine niten rarə. In ro iaminha irə mə tremhə, nənə ia nemhəien səvənhi trouraha iəremhə sə rauvehi niskaiien səvəi noien iərmama remhə. Iəremhə nəha Setan. ¹⁵ Ti nəri nə mə nərmama haməhekir nemhəien, nehekiriien səvənraha raməkwtəmhiri tərini irəha nəpən me pam ia nimiruien səvənraha. Rəmwhen a mə irəha slef me. Mətə Iesu rimamhə mə truvei raka irəha, tuhəpwəh mwi noien irəha slef me. In ruvəfi nari ia nirəha. ¹⁶ ✧ Rino nukurəniien irə mə Iesu ripkasitu mhə ia nagelo me, mətə rinasitu ia kwənəkwus me səvəi Epraham. ¹⁷ ✧ Ro pen in riməuvehe mēmwhen a ia piəvni me ia noien me pam, mə ia nikaren səvəi wok səvəi Kumwesən, in rukurən nuveheien pris asori anan riti sə trapi ti nərmama me səvənhi, nənə irəha həukurən nətigiteien irə traikuas raka noien ərəha me səvənraha. ¹⁸ Ti nəri nə mə in ruvəregi raka nəmisəien ia nəpən nəha kinameipweipwi in ia noien ərəha ro pen in rukurən nasituien ia səməme kameipweipwi irəha ia noien ərəha ipwet mine.

3

Iesu in rasori məpi raka Moses

¹ Ro pen, piak ikinan me, nərmama me Kumwesən ia neiai rinəkwein pəri ia kitaha m kimiaha, hətərig ro ia Iesu, aposol mine pris asori anan səvəi nəgkiariien səkitaha sə saməni irapw. ² Kumwesən riməuvehi utə in mə tro wok i, nənə in ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam, rəmwhen ia Moses fwe kupwən in rino nəkwai Kumwesən ia wok me pam səvənhi ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. ³ Mətə Iesu in rasori məpi raka Moses rəmwhen iəmə sə ruvrhəkin nimwə riti in rasori məpi raka nimwə nəha. ⁴ Ouəh nipərhiien, nimwə me pam kuatia kuatia iərmama ruvrhəkin, mətə iəmə sə riməuvrhəkin narimnari me pam in nəha Kumwesən. ⁵ ✧ Moses in iotukwininari riti sə ro nəkwai Kumwesən ia wok me pam səvənhi ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən, nənə mukupwən mini irapw narimnari me səməme Kumwesən trəgkiari mwi irə kurirə ikin. ⁶ ✧ Kristo, in mwi ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam. Mətə ripko mhə in iotukwininari a riti ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən rəmwhen ia Moses. In Tini Kumwesən sə ramərimənu ia nimwə nəha. Nənə trini minuə kitaha saməkwtəmhiri noien i samo, noien sə samahatətə əknekən ia Kumwesən, mamhəmri pen əknekən nətərigien səkitaha irə, in i rahatən pen mə kitaha nimwə səvənhi.

Tihəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai

⁷ Ro pen rəmwhen ia Nənimwin Ikinan rani,

“Ipwet, trini minuə hiəregi reri Kumwesən,

⁸ ✧ hiəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai,

rəmwhen ia kaha kupwən me səkimiaha hənamo mamhərui nəkwai Kumwesən,

✧ 2:11: Mat 25:40, Mak 3:35, Jon 20:17 ✧ 2:14: Jon 12:31, 1Jon 3:8, Rev 12:10 ✧ 2:16: Aes 41:8-9 ✧ 2:17: Fil 2:7, Hip 2:14, 1Jon 2:2, 4:10 ✧ 3:5: Nam 12:7 ✧ 3:6: Kol 1:23, Hip 3:14 ✧ 3:8: Eks 17:7, Nam 20:2-5

nəpɪn irəha hameipweipwi in fwe ia kwopun akwesakwes.

⁹ Kwopun nəha, ia nəpɪn me meste nuk foti, kaha kupwən me səkimiaha hamətoni narimnari me səməme iakamo minraha, mətə irəha hameipweipwi iou, mamhokeikei mə tuhətoni mwi niskaiien səiou.

¹⁰ Ro pen niemaha rəpi iou ti nərmama me nəha, nənə iakini mə, 'Ia nəpɪn me pam irəha kamhəuvən mamharikou ia rerinraha. Irəha həkəsi pen mhə suatuk me səiou.'

¹¹ ✨ Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsuahi mini mə, 'Irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpɪn riti mhəuvehi napwisien səiou.' "

¹² Piak me, tihətui amasan, kamo kimiaha riti rerin ruvehe mərəha, məpwəh ninien nɪpərhiēnien ia nəgkiariēn pərhiēn, miri pen in mə trəpwəh Kumwesən sə ramiru, mevən isipwɪn tukwe. ¹³ Mətə nəgkiariēn nəha Nənimwɪn Ikinan rɪməni mə "ipwet" ramarə ihi, ramasan mə kimiaha tihəməkeikei mamhəgkiari m kimiaha me mamhərpwi əknekɪn kimiaha me ia nəpɪn me, mə noien ərəha trəpwəh neikuəien ia kimiaha riti mo kənkəpwə riskai. ¹⁴ ✨ Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə kitaha tsaməkeikei mhahatətə əknekɪn ia Kristo rəmwhen səno fwe kupwən nəpɪn səuvehe vi a mhahatətə irə. Trɪni minuə səkwətəmhi noien nəha səkitaha meste nɪmɪruēn səkitaha ro sampam, rahatən pen mə nɪpərhiēnien kitaha nərmama me səvəi Kristo, saməuvehi pəri narimnari me kitaha min. ¹⁵ ✨ Nəgkiariēn səvəi Nəkukuə Ikinan rani iamɪnhi irə:

"Ipwet, trɪni minuə hiəregi reri Kumwesən, hɪəpwəh noien kəmkəpwəmiaha riskai, rəmwhen ia kaha kupwən me səkimiaha hənəmo mamhəri nəkwei Kumwesən."

¹⁶ ✨ Nisimə me nəha həməregi reri Kumwesən mətə həpwəh noien nəkwən? Irəha pam səməme Moses rɪməri irəpw irəha fwe tənə Ijip uə rekəm? Ouəh, irəha nəha.

¹⁷ ✨ Nisimə me nəha hənə Kumwesən niemaha rəpi nuk foti? Irəha səməme hənə noien ərəha, nənə nɪpwrənraha rɪmwei pen ia kwopun akwesakwes hemhə uə rekəm? Ouəh, irəha nəha. ¹⁸ ✨ Nisimə me nəha Kumwesən raməgkiari minraha mauvehi kwəsuahi mə irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpɪn riti mhəuvehi napwisien səvənhi? In raməgkiari m nərmama səməme hənəri nəkwan. ¹⁹ Ro iamɪnhi irə sətəni mə kinise irəha həkuvnimwə mhə ti nəri nə mə irəha həkini mhə nɪpərhiēnien ia Kumwesən.

4

Napwisien riti nəha ikɪn nərmama me səvəi Kumwesən həkurən nuvehiēn ipwet

¹ Mətə kitaha i, Kumwesən ruvəni raka tukutaha mə kitaha səukurən nuvnimwəien mhəuvehi napwisien səvənhi, nənə nəgkiariēn nəha ramərer maməsevər tukutaha. Ro pen pwəh səhekɪr. Rərəha mə tukəkiri kimiaha riti kətə mə rəpwəh nesteien napwisien nəha. ² Kitaha səuvəregi raka nəgkiariēn amasan riti rəmwhen nərmama me nəha fwe kupwən həməregi. Mətə nəgkiariēn nəha irəha həməregi rɪpkasitu mhə ia nɪrəha, ti nəri nə mə irəha həməregi a mətə həpwəh nahatətəien irə. ³ ✨ Mətə kitaha səməme səuvəni raka nɪpərhiēnien ia nəgkiariēn nəha saməuvnimwə mamhəuvehi napwisien nəha Kumwesən raməgkiari irə mamini mə,

"Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsuahi, mini mə, 'Irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpɪn riti mhəuvehi napwisien səiou.' "

In rɪni iamɪnhi irə nəri auər a mə rɪno pam wok me səvənhi ia nəpɪn rɪnəmri tɪprənə irə. ⁴ ✨ Kitaha səukurən mə rɪno pam raka wok me nəha iamɪnha irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia nəpɪn sə ro sefen irə, mani mə, "Ia nəpɪn səro sefen, Kumwesən rapwis ia wok me pam səvənhi." ⁵ ✨ Nənə rani mwi ia kwopun i mə, "Irəha tihəpkuvnimwə mhə ia nəpɪn riti mhəuvehi napwisien səiou."

✨ 3:11: Nam 14:21-23 ✨ 3:14: Hip 3:6 ✨ 3:15: Hip 3:7-8 ✨ 3:16: Nam 14:1-35 ✨ 3:17: 1Kor 10:10
✨ 3:18: Hip 3:11 ✨ 4:3: Hip 3:11 ✨ 4:4: Jen 2:2 ✨ 4:5: Sam 95:11

⁶ Nərmama səməme haməkupwən mhəregi nəgkiariien amasan, irəha həpkuvnimwə mhə mhəpkuvehi mhə napwisien nəha ti nəri nə mə irəha hənərui nəkwai Kumwesən. Mətə napwisien nəha raməmak ihi mə nərmama nepwin mwi irəha həukurən nuvni-
imwəien mhəuvehi. ⁷ Ro nukurəniēn i mə ro iamīnha irə ti nəri nə mə nuk ripik rukurau
nənə Kumwesən rəmri mwi nəpīn riti mwi kani mə “Ipwet.” Kig Tevit rīmāni irapw nəri
nəha ia nəgkiariien i iakuvəni raka, rani mə,
“Ipwet, trīni minuə hiəregi reri Kumwesən,
hiəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai.”

⁸ ✠Fwe kupwən, Josua ripkuvei pen mhə napwisien minraha ia tənə Kenan. Ko ruvei pen
minraha Kumwesən ko ripkīni mhə mwi nəpīn əpə riti mwi kurirə. ⁹ Mətə Kumwesən
rīni nəpīn əpə riti mwi. Ro iamīnhi irə napwisien riti nəha ikin raməmak ihi nərmama
me səvəi Kumwesən həukurən nuvni-
imwəien mhəuvehi. Napwisien nəha rəmwhen ia
sapat, ¹⁰ ✠ti nəri nə mə iərmama sə truvnimwə muvehi napwisien nəha səvəi Kumwesən,
in mwi trapwis ia wok səvənhi rəmwhen ia Kumwesən rinapwis ia wok səvənhi fwe
kupwən. ¹¹ Ro pen pwəh kitaha sousari əknekin mə tsəuvnimwə mhəuvehi napwisien
nəha. Rərəha mə kitaha riti tresi pen noien səvəi nəkur kupwən me səməme hənərui
nəkwai Kumwesən mhəmwei.

¹² ✠Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəgkiariien səvəi Kumwesən ramīru mamō
nīpwran, məhiə məpi raka nau səvəi naruagəniēn sə rəhiə ia nīkaren pəri mi, mamərai
ərōri iərmama meste fwe imwə anan ia kwopun nīmīruien mīne nənīmwin krauarə ikin,
meste kwopun nīkəkrin me həri-
pīn ikin mīne nui fwe imwə ia nīkəkrin me, maməkiri
nətəri-
giēn me mīne noien afafa me ia reri iərmama. ¹³ Nari riti riwən sə Kumwesən
rīno ko rərkwafə ia nənimen, mətə in ramətə pam irəha. Nənə in nəha trəes kitaha mə
sənəfarə irə ia nīmīruien səkitaha.

Iesu in pris asori anan riti

¹⁴ ✠Ro pen pwəh səkwətəmhirī əknekin nəgkiariien səkitaha sə samāni irapw ti nəri nə
mə səuvəuvehi pris asori anan riti səkitaha in rasori. In i Iesu, Tīni Kumwesən sə rutə
məpi raka nīmagouagou mevən fwe ia neiai. ¹⁵ Pris asori anan nəha səkitaha rukurən
amasan mə nīskaiien səkitaha riwən, nənə ramapi tukutaha, ti nəri nə mə narimnari me
pam hənēipweipwi raka in. Mətə nari kuatia in ripko mhə noien ərəha. ¹⁶ ✠Ro pen pwəh
səpwəh nehekiriēn. Pwəh səuvən ipaka ti jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu,
jea sə namasanien raku pen ikin. Ia kwopun nəha in trapi kitaha, muvei pehe namasanien
m kitaha nəpīn samətui in mə trasitu ia kitaha.

5

¹ Kitaha səukurən mə ia narəien səvəi nəkur Isrel nəpīn me pam Kumwesən rarfi
iərmama riti ia reri nərmama mauvehi utə in mə truvehe mo in pris asori anan. Pris
asori anan nəha tro suatuk səvəi nərmama həuvən ti Kumwesən. In rauvei pen tukwini
narimnari me səvənraha m Kumwesən ia təkure nīfatə, nənə mavi netə ti nuvehi rakaiēn
noien ərəha me səvənraha. ² ✠Nərmama səməme hamreirei nari mamhəuvən ia mour,
pris asori anan nəha rukurən noien rīmərui ti nīrəha ti nəri nə mə in mwi ripkiskai mhə
mamō noien ərəha nəpīn ripik. ³ ✠Ro iamīnhi irə in traməkeikei muvi netə ti nuvehi
rakaiēn noien ərəha me səvənhi, nənə marə mo mwi səvəi nərmama.

⁴ ✠Nənə iərmama riti ko ripkuvehi utə atukw mhə in mə tro wok səvəi pris asori
anan, mətə Kumwesən rəkwein in mə tro rəmwhen rīnəkwein ia Eron fwe kupwən.
⁵ ✠Rəmwhen a mwi Kristo ripkuvehi utə atukw mhə in mə in pris asori anan, mətə
Kumwesən rīmərui, nənə mīni pen tukwe in mə,
“Ik nərik.

Təkwtəkwuni iakuvehe tata atukwatukw səim.”

✠ 4:8: Dut 31:7, Jos 22:4 ✠ 4:10: Hip 4:4 ✠ 4:12: 1Pit 1:23, Efes 6:17, Rev 1:16, 19:15, Jon 12:48 ✠ 4:14:
Hip 3:1, 10:23 ✠ 4:16: Hip 10:19 ✠ 5:2: Hip 4:15 ✠ 5:3: Lev 9:7, 16:6 ✠ 5:4: Eks 28:1 ✠ 5:5: Hip 1:5

6 ✨ Nənə ia kwopun riti mwi ia Nəkukuə Ikinan in rani mə,
 “Ik pris riti rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən,
 tikauvehi wok i ia nəp̄in me mine ia nuk nuk me.”

7 ✨ Ia nimiruien səvənhi ia təkure tiprənə i Iesu raməfwaki m Kumwesən maməres nari, mamasək əpwəmwis nise nənimem ramaiu. Kumwesən rauvehi niskaiien ti nuvehimiruien in mə trəpwəh nemhəien. Nənə in ramsiai Kumwesən mamə nəkwən, ro pen Kumwesən riregi in. 8 Nipərhiēnien Iesu in Tini Kumwesən, mətə rīməregi nəmisəien. Ro pen nəmisəien səvənhi ro in rukurən amasan nipwrai noien nəkwai Kumwesən. 9 Nənə nəp̄in ruvehe minatukwatukw pam, in ruvehe nukune nimiruien rerin kauvehimiru nərmama me pam irə səməme kamho nəkwən. 10 ✨ Nənə Kumwesən ruvei pen nahag i min mə in pris asori anan rəmwhen ia pris nəha Melkisetek fwe kupwən.

Nəgkiariien kani kaməsəp̄wiri irəha irə

11 Kimaha iahaməuvehi nəgkiariien ripik mə tahəni mhəgkiari ia nəri nəha, mətə rəknekin ti nini amasan pamien tukumiaha, ti nəri nə mə kimiaha hiarpaha niregiien nari riti nənə mhəukurən. 12 ✨ Kinahatən raka kimiaha tui ia nəgkiariien səvəi Kumwesən. Təkwətəkwuni ratukwatukw a mə kimiaha tihahatən nərmama me irə, mətə kimiaha ko hiəpko mhə. Təkwətəkwuni nəha tukaməkeikei kahatən mwi kimiaha ia nukune nəgkiariien səvəi Kumwesən. Kimiaha hiamesis a ko hiəpkani mhə nəveginien skai. 13 Mətə iərmama sə ramesis ihi iaminha irə trəfo mukurən nəgkiariien səvəi natukwatukwien? Rəknekin ti nəri nə mə in iəkunouihī. 14 ✨ Mətə nəveginien sikai sənəi nəkur həuvəmruə raka səməme kamhəkiri noien me ia nəp̄in me, nətərigien səvənraha ruvəuvehe muvəukurən sə ramasan mine sə rərəha.

6

1 Ro pen ramasan mə tsəpkahatən mhə mwi nukune nahatənien səvəi nahatətəien ia Kristo, mətə pwəh səuvən atukwatukw ti nəgkiariien me səməme ho kitaha səuvehe mhəmruə. Kitaha səuvərərig raka ia noien emhə me, mhənahatətə raka ia Kumwesən. Rəmwhen a mə sənəpərhi raka təmwki nimwə. Nəp̄in nəha təkwtəkwuni səvəi nīripesuien nimwə. 2 ✨ Kitaha səuvəukurən raka nahatənien me səvəi noien me səpəmsəpə səvəi pəptaes, nənə mhəuvəukurən raka noien səvəi nəmri penien rəgi iərmama ia kənkəpwə iərmama məfwaki tukwe. Nənə kitaha səuvəukurən raka mə nərmama tuhətui mwi ia nemhəien, nənə mhəuvəukurən mwi mə Kumwesən trəkiri noien me səvəi nərmama, nənə muvei pen nərpwinien rerin m nərmama səməme kamho noien ərəha. Narimnari me i, sənəgkiari raka irə. Ripkamasan mhə mə tsəsmwatuk mwi ia nəgkiariien kuatia me ia nəp̄in me. 3 Ro iaminhī irə trini minuə Kumwesən rəsəni kitaha, nənə kitaha tsəuvehe kitaha nərmama səməme səuvəmruə raka.

4 Hiəukurən mə nərmama nepwin nəha irəha həuvəuvehe raka ia nukuraanien, mhənənimwi əghan raka namasanien sə Kumwesən rauvei pehe auər a raku pen ia neiai, həuvəuvehi pəri raka Nənimwin Ikinan kitaha minraha, 5 ✨ mhənənimwi əghan raka nəgkiariien səvəi Kumwesən mə ramasan, mhəuvəregi raka niskaiien səvəi nitətə sə tripkə mhə tui ruvehe, 6 ✨ mətə təkwtəkwuni hənəpwəh nahatətəien səvənraha mhəuvərərig. Irəha tuhəfo mhərərig mwi ia noien ərəha səvənraha mhəuvehe mwi ti Kumwesən? Suatuk riti mwi riwən. Rəmwhen a mə irəha hənərui tərini pen mwi Tini Kumwesən ia nei kamarkuau, mhəuvehi utə mwi in, mho auris in ia nəmri nərmama.

7 Tiprənə sə rauvehi amasan nui səvəi nesən sə rətəgətəg irapw irə nəp̄in ripik, mukua narimnari me sə trasitu ia nərmama səməme haməmhu irə, Kumwesən trəkwein amasan irə. 8 ✨ Mətə mə tiprənə nəha rukuə nurhi ərəha me sə ro rirevin, ripkamasan mhə mwi ti

✨ 5:6: Hip 6:20, 7:1,17 ✨ 5:7: Mat 26:39-46, Fil 2:6-8 ✨ 5:10: Hip 5:6 ✨ 5:12: 1Kor 3:1-3 ✨ 5:14: Rom 16:19, Fil 1:10 ✨ 6:2: Hip 9:14 ✨ 6:5: 1Tes 2:3 ✨ 6:6: Mat 12:31, Hip 10:26-27, 1Jon 5:16 ✨ 6:8: Jen 3:17-18

nari riti, rinamevæn a tukækwein æræha iræ. Ia næþin sampam sævænhi næpw trahi æmwesi pam narimnari sëmæme kamharæ iræ.

⁹ Nærmama keikei me, kimaha iahamægkiari iamînhi iræ, mætæ iahækuræn amasan ia kimiaha mæ noien sækimiaha ramasan mwi mæpi raka tiprænæ æræha næha. Kimiaha hiamo narimnari me sëmæme kamhahatæn pen mæ Kumwesæn ruvævehimîru pærhien kimiaha. ¹⁰ ✠Kumwesæn ko ripkenouenou mhæ narimnari me sëmæme hiæno ti næri næ mæ noien sævænhi ratukwatukw a ia næþin me pam. Nænæ in ko ripko mhæ næri auær a ia noien amasan sævæi nokeikeien sæ hiæno min, nænæ mamho ihi, næþin hiænasitu ia nærmama me sævænhi. ¹¹ ✠Nænæ kimaha iahokeikei mæ kimiaha kuatia kuatia rerimiahaha tragien ti noien iamînha iræ mamhæuvæn meste tihæuvehi næfe hiamæmri pen æknekin nætærigien sækimiaha iræ. ¹² Kimaha iahæpwæh nokeikeien mæ tiharpaha, mætæ iahokeikei mæ tihæmwhen ia nærmama sëmæme hamahatætæ, nænæ nætærigien sævænraha ræpwæmwis, nænæ hæukuræn nuvehiiën narimnari me sëmæme Kumwesæn rîno promes mæ truvei pen minraha.

Promes sævæi Kumwesæn tramækeikei muvehe mukua

¹³ Næþin Kumwesæn rîno promes m Epraham fwe kupwæn, nahag riti mwi riwæn mæ in truvehi mo nægkiariien sævænhi ripam, ti næri næ mæ næghi Kumwesæn rasori mæpi raka nahag me pam. Ro pen Kumwesæn ruvehi atukw a kwæsuahi ia næghin, ¹⁴ ✠mani mæ, “Iakani nîpærhienien mæ iou takækwein amasan ia niram, mo nærmama ia kwænækwus sæim tuhæþik.” ¹⁵ Ti næri næ mæ nætærigien sævæi Epraham ræpwæmwis, in reitenhi meste ruvehi narimnari me næha Kumwesæn rîno promes mæ truvei pen min.

¹⁶ ✠Næþin iærmama ruvehi kwæsuahi ia næghi iæmæ asori riti sævænhi, nænæ kwæsuahi næha sævænhi rærihi nægkiariien sævænhi ripam. Nænæ nærmama tuhamækeikei mhæni nîpærhienien ia nægkiariien sævænhi, ko hæpkævisæ mhæ mwi tukwe. ¹⁷ Kumwesæn rimæuvehi kwæsuahi ia næghin iamînhi iræ, ti næri næ mæ in rokeikei mæ tro nærmama me i sëmæme tuhæuvehi næfe in rîno promes hæukuræn amasan mæ nætærigien sævænhi ko kipkuvsiini mhæ næþin riti. ¹⁸ ✠Nægkiariien mi næha promes mine kwæsuahi ko kipkuvsiini mhæ ia næþin riti. Ia nægkiariien mi næha Kumwesæn ko ripkeikua mhæ. Kitaha nærmama me i sænap raka mhæuvæn mamhærkwafæ ipaka ti Kumwesæn, nægkiariien mi næha krouasitu asori ia kitaha, rauo mæ kitaha tsækwætæmhiri æknekin noien i samo, noien sæ sameitenhi næri amasan i Kumwesæn rînemri kupwæn ia kitaha. ¹⁹ Næri amasan næha sameitenhi ramækwætæmhiri nimiruiën sækitaha ræmwhen ia aean sæ ravi tæriini nitætæ. Kitaha sameitenhi næri amasan næha ræmwhen mæ kitaha sæuvæuvnimwæ raka ia kwopun ikinan anan sæ tinari ramo tukuahag fwe ia neiai ia nimwæ sævæi Kumwesæn. ²⁰ ✠Iesu ruvæuvnimwæ raka ia kwopun næha. In ruvnimwæ tukwini sækitaha mæ træsevær ia suatuk sækitaha. In ruvæuvehe raka mino pris asori anan iræ ræmwhen ia Melkisetek fwe kupwæn, nænæ in trauehi ia næþin me ia nuk nuk me.

7

Pris asori anan næha Melkisetek

¹ ✠Fwe kupwæn, iæmæ i Melkisetek, in kig sævæi Salem, nænæ in pris sævæi Kumwesæn i in rasori þik anan. Næþin Epraham rimavæn ia naruagænien iræha kig me, nænæ in ruvehi iræpw iræha, nænæ in rîrærig minauvehe, Melkisetek ramevæn mætoni ia suatuk, nænæ ræfwaki mæres Kumwesæn mæ trækwein amasan ia Epraham. ² Nænæ Epraham roueite nautæ me pam ia kusen ten nænæ muvei pen kusen kuatia m Melkisetek. Nahag i Melkisetek nîpwran i mæ Kig sævæi Natukwatukwien. Nænæ næghin riti mwi kamækwein in iræ mæ kig sævæi Salem. Nîpwran mæ Kig sævæi Næmærinuiën. ³ ✠Nækukua Ikinan ripkægkiari mhæ ia tata sævænhi mine mama sævænhi mine kwænækwus me sævænhi, nænæ mîpkini mhæ næþin rînætui iræ mine næþin rimamhæ iræ. Ræmwhen mæ in ripkemhæ mhæ,

✠ 6:10: Hip 10:32-34 ✠ 6:11: Hip 3:14 ✠ 6:14: Jen 22:16-17 ✠ 6:16: Eks 22:10-11 ✠ 6:18: Nam 23:19, 1Saml 15:29 ✠ 6:20: Lev 16:2-3, Lev 16:12,15, Hip 5:6 ✠ 7:1: Jen 14:17-20 ✠ 7:3: Sam 110:4

in ramo ihi wok sǽvǽi pris. Ro iamĩnhi irǽ ikǽtoni mǽ in rǽmwhen ia Tĩni Kumwesǽn, in pris rerĩn riti.

⁴ Rerĩmiaha trĩrhi ro Melkisetek mǽ in nǽfe iǽmǽ asori. Epraham kaha kupwǽn sǽkitaha rĩnoeite nautǽ me sǽvǽi kig me sǽmǽme rĩmǽuvehi irapw irǽha ia naruagǽnien, muai ia kusen ten muvei pen kusen kuatia m Melkisetek. ⁵ ✧ Kitaha sǽukurǽn mǽ ia nuk me pam nǽkur Isrel tuhamǽkeikei mhǽuai nautǽ me sǽvǽnraha ia kusen ten mhǽuvei pen kusen kuatia m kwǽnǽkwus me sǽvǽi Livǽe sǽmǽme irǽha pris me rǽmwhen ia Loa sǽvǽi Kumwesǽn rani. Nǽri auǽr a mǽ pris me nǽha irǽha kwǽnǽkwus me sǽvǽi Epraham, mǽtǽ piǽvnraha me tuhamǽkeikei mhǽuvei pen nautǽ me nǽha mĩnraha. ⁶ Melkisetek, rĩpko mhǽ in kwǽnǽkwus riti sǽvǽi Livǽe, mǽtǽ Epraham rĩmǽuai nautǽ me nǽha ia kusen ten muvei pen kuatia min. Nǽnǽ Melkisetek rǽfwaki m Kumwesǽn mǽ trǽkwein amasan ia Epraham i Kumwesǽn rĩno promes me min. ⁷ Nǽnǽ nǽrmama pam hǽukurǽn. Iǽrmama sǽ rauvehi nahag asori trǽfwaki mǽ Kumwesǽn trǽkwein amasan ia iǽrmama sǽ in inhǽrĩpw irǽ. ⁸ Nǽnǽ pris me i ipwet mĩne sǽmǽme kauai nautǽ me kusen ten kauvei pen kuatia mĩnraha, irǽha nǽrmama me a sǽmǽme tuhǽpkemhǽ. Mǽtǽ Melkisetek i kuai nautǽ me kusen ten kuvei pen kuatia min, Nǽkukuǽ Ikinan rani mǽ in ramĩru. ⁹ Rosi kitaha sǽukurǽn nĩniiien mǽ Livǽe, iǽmǽ i nǽkur Isrel ipwet mĩne kamhǽuai nautǽ me sǽvǽnraha kusen ten mamhǽuvei pen kusen kuatia m kwǽnǽkwus me sǽvǽnhi, rǽmwhen mǽ Livǽe atukwatukw nǽha fwe kupwǽn rĩmǽuai nautǽ nǽha sǽvǽi Epraham kusen ten muvei pen m Melkisetek. ¹⁰ Iakani iamĩnha irǽ ti nǽri nǽ mǽ nĩpǽrhienien Livǽe rĩnǽpwǽh ihi nǽtuiien ia nǽpĩn nǽha Melkisetek rĩnǽtoni Epraham ia suatuk, mǽtǽ in rĩnǽmak raka ia nite* kaha nǽha sǽvǽnhi Epraham.

Iesu Kristo in rǽmwhen ia Melkisetek

¹¹ Wok sǽvǽi pris me nǽha kamhǽuku pen ia kwǽnǽkwus sǽvǽi Livǽe in nukune Loa sǽ Kumwesǽn rĩmǽuvei pen m nǽkur Isrel. Mǽtǽ wok sǽvǽi pris me nǽha rǽpwǽh nǽmwhenien, ko irǽha hǽpkǽmri atukwatukw pam mhǽ nari. Ro pen pris ǽpǽ riti tramǽkeikei muvehe, mĩpkǽmwhen mhǽ ia Eron, mǽtǽ in rǽmwhen ia Melkisetek. ¹² Nǽnǽ hiǽukurǽn nǽpĩn kuvsini noien sǽvǽi nĩrfiiien pris, nǽnǽ tukamǽkeikei kuvsini mwi Loa. ¹³ Tramǽkeikei mo iamĩnhi irǽ ti nǽri nǽ mǽ kitaha samǽgkiari ia Iǽrĩmǽnu sǽkitaha sǽ rĩmǽuku pen ia kwǽnǽkwus ǽpǽ riti. Iǽrmama riti riwǽn ia kwǽnǽkwus nǽha rĩno raka wok sǽvǽi pris ia nifatǽ. ¹⁴ ✧ Nǽrmama hǽuvǽukurǽn raka mǽ in rĩmǽuku pen ia kwǽnǽkwus sǽvǽi Juta. Nǽpĩn Loa sǽvǽi Moses ramǽgkiari ia wok sǽvǽi pris me, rĩpkǽgkiari anan mhǽ ia kwǽnǽkwus nǽha. ¹⁵ Ruvehe mo mwi nukurǽnien irǽ mǽ kuvsini noien sǽvǽi nĩrfiiien pris ti nǽri nǽ mǽ pris riti mwi ruvǽuvehe raka in rǽmwhen ia Melkisetek. ¹⁶ In rĩmǽuvehe pris mĩpkesi pen mhǽ loa nǽha sǽ rani kwǽnǽkwus sǽvǽi pris me, mǽtǽ resi pen niskaiien sǽvǽi nĩmĩruien i ko rĩpkiwǽn mhǽ ia nǽpĩn riti. ¹⁷ ✧ Iakani iamĩnhi irǽ ti nǽri nǽ mǽ Nǽkukuǽ Ikinan ramǽgkiari irǽ, mamĩni mǽ,
“Ik pris riti rǽmwhen ia Melkisetek fwe kupwǽn,

nǽnǽ tiko wok sǽvǽi pris ia nǽpĩn me ia nuk nuk me.”

¹⁸ Nǽgkiariien nǽha rĩnǽmri karen loa kupwǽn, ti nǽri nǽ mǽ niskaiien sǽvǽnhi riwǽn, in rĩpkasitu mhǽ, ko rĩpko mhǽ nari riti. ¹⁹ ✧ Ro iamĩnhi irǽ ti nǽri nǽ mǽ Loa sǽvǽi Moses rĩreirei nǽmri atukwatukwien nari riti. Nǽnǽ tǽkwtǽkwuni nǽha, noien ǽpǽ riti sǽ in ramasan mǽpi raka ruvǽuvehi tǽmwhekin mǽ kitaha tsǽmri pen ǽknekin nǽtǽrigien sǽkitaha irǽ. Noien nǽha in suatuk sǽkitaha ti nevǽnien ipaka ti Kumwesǽn.

²⁰ Nari riti mwi Kumwesǽn rĩmǽuvehi kwǽsuahi muvehi utǽ noien nǽha. Nǽpĩn nǽrmama me nǽha fwe kupwǽn hǽuvehe mhǽ irǽha pris me, nuvehiiien kwǽsuahi riwǽn. ²¹ ✧ Mǽtǽ nǽpĩn Iesu rĩmǽuvehe mo in pris, Kumwesǽn rĩmǽuvehi kwǽsuahi mĩni mǽ:

“Iǽrĩmǽnu rĩmǽuvehi kwǽsuahi riti,
nǽnǽ ko rĩpkǽrari mhǽ mwi ia nǽtǽrigien sǽvǽnhi.

✧ 7:5: Nam 18:21 * 7:10: Uǽ “in fwe ia nĩpwrai kaha sǽvǽnhi” ✧ 7:14: Jen 49:10, Aes 11:1, Mat 2:6, Rev 5:5 ✧ 7:17: Hip 5:6 ✧ 7:19: Hip 9:9 ✧ 7:21: Hip 5:6

Ik tiko wok sǝvǝi pris ia nǝpɪn me ia nuk nuk me.”

²² ✠Kumwesǝn rɪmǝuvehi kwǝsuahi iamɪnhi irǝ, mo Iesu ruvehe iǝrmama sǝ rǝmri nǝgkiariien i kinǝrihi tǝrini ǝknekɪn irǝ ramasan mǝpi raka.

²³ Nari riti mwi, pris kupwǝn me hǝpik, ti nǝri nǝ mǝ kuation tro wok mamevǝn memhǝ nǝnǝ riti ruvehi tǝmwhekin. Irǝha hǝpkuvehi mhǝ wok rǝpwǝmwis. ²⁴ Mǝtǝ Iesu, in truvehi wok sǝvǝi pris ia nuk nuk me mɪpko mhǝ sampam, ti nǝri nǝ mǝ in ramarǝ rerɪn. ²⁵ ✠Ro iamɪnhi irǝ in rukurǝn nuvehimɪruien nǝrmama me sǝmǝme kamhǝuvǝn ti Kumwesǝn ia suatuk sǝ in rɪno. In rukurǝn nuvehimɪruien irǝha ia nuk nuk me mɪpko mhǝ sampam ti nǝri nǝ mǝ in ramarǝ rerɪn, mamǝgkiari tukwini sǝvǝnraha m Kumwesǝn.

²⁶ ✠Pris asori anan riti sǝ ro iamɪnhi in rǝmwhen ti nasituien ia kɪtaha ti nǝri nǝ mǝ in iǝmǝ ikinan, in rɪpko mhǝ noien ǝrǝha uǝ noien ǝmkemik. In ropǝ ia nǝrmama sǝmǝme kamho noien ǝrǝha, nǝnǝ kimǝuvehi utǝ in, in rasori mǝpi raka irǝha fwe ia neiai. ²⁷ ✠In ropǝ ia pris asori anan me nǝha. Nǝpɪn me pam irǝha tuhamǝkeikei mhǝkupwǝn mhǝvi netǝ ti naikuas rakaien ia noien ǝrǝha me sǝvǝnraha kurirǝ hǝpko sǝvǝi nǝrmama ti naikuas rakaien noien ǝrǝha me sǝvǝnraha. Mǝtǝ Iesu rɪmǝvi netǝ m kuation a rɪnǝmwhen ko rɪpko mhǝ mwi ia nǝpɪn riti mwi. In rɪno noien nǝha nǝpɪn rɪnǝseni nɪmɪruien sǝvǝnhi memhǝ. ²⁸ ✠Loa rauvehi utǝ pris asori anan me sǝmǝme hǝpkiskai mhǝ. Mǝtǝ kwǝsuahi sǝvǝi Kumwesǝn, sǝ rukurirǝ ia Loa, in ruvehi utǝ Tɪni sǝ ramasan mǝmwhen ti noien wok nǝha ia nuk nuk me mɪpko mhǝ sampam.

8

Iesu in pris asori anan sǝkitaha

¹ ✠Kimaha iahamǝgkiari ia nǝri i, mǝtǝ nukunen ro iamɪnhi irǝ. Sǝkitaha riti pris asori anan rǝmwhen a ia sǝ i iahamǝni. In fwe ia neiai. Jea nǝha Kumwesǝn asori ramǝkure irǝ mamǝrɪmǝnu, pris asori anan nǝha sǝkitaha rɪnǝkure ia nɪkare jea nǝha mwatuk. ² In ramo wok ia nǝkwai kwopun ikinan, in i nimwǝ tapolen pǝrhien sǝ Kumwesǝn rɪmǝvi fwe ia neiai. Rɪpko mhǝ iǝrmama rɪmǝvi nimwǝ tapolen nǝha.

³ Pris asori anan me pam sǝmǝme Loa rɪmǝuvehi utǝ irǝha wok sǝvǝnraha fwe ikin. Irǝha hamǝuvei pen narimnari me m Kumwesǝn, mamhǝvi netǝ ia nɪfatǝ sǝvǝnhi. Ia suatuk kuation a, pris asori anan sǝkitaha, in mwi tramǝkeikei muvei pen nari riti m Kumwesǝn. ⁴ Trɪni mɪnuǝ in ramarǝ ihi ia tɪprǝnǝ i, ko rɪpkuvehe mhǝ mo in pris riti, ti nǝri nǝ mǝ pris me hǝnarǝ raka mǝ tuhǝuvei pen narimnari m Kumwesǝn rǝmwhen Loa rani. ⁵ ✠Pris me nǝha, irǝha kamho wok sǝvǝnraha ia nǝkwai nimwǝ sǝ rauvni a narimnari me sǝmǝme kamharǝ ia neiai. Ro pen nǝpɪn Kumwesǝn rɪmǝni pen ti Moses fwe kupwǝn mǝ trɪvi nimwǝ tapolen, mɪni mǝ,

“Tikamǝkeikei mǝtui amasan mǝ tiko narimnari me i sǝvǝi nimwǝ tapolen
resi pen atukwatukw nǝfe iakinahatǝn raka ik irǝ fwe ia tǝkuǝr.”

⁶ ✠Mǝtǝ tǝkwtǝkwuni Kristo rɪmǝuvehi wok sǝvǝi pris sǝ ramasan mǝpi raka wok sǝvǝi pris kupwǝn me. Rǝmwhen a mwi nǝgkiariien sǝ in rɪnǝrihi tǝrini ǝknekɪn ramasan mǝpi raka nǝgkiariien kupwǝn, ti nǝri nǝ mǝ ramǝrer utǝ ia promes me sǝmǝme hamasan mhǝpi raka.

⁷ Nǝgkiariien sǝ kimǝkupwǝn kǝrihi tǝrini ǝknekɪn rɪpkatukwatukw pam mhǝ. Ko ratukwatukw pam tukǝrihi tǝrini ǝknekɪn nǝgkiariien vi riti ti nǝfe? ⁸ Mǝtǝ Kumwesǝn rɪnǝtoni mǝ irǝha hǝpkatukwatukw mhǝ nǝpɪn rani mǝ,

“Nǝpɪn nǝha ikɪn rauvehe
sǝ takǝrihi tǝrini ǝknekɪn nǝgkiariien vi riti

nǝkur Isrel mɪne nǝkur Juta tuharǝ irǝ.

⁹ Nǝgkiariien nǝha rɪpkǝmhwen mhǝ ia nǝgkiariien nǝha iakinǝrihi tǝrini ǝknekɪn
mǝ kaha me sǝvǝnraha tuharǝ irǝ,
ia nǝpɪn nǝha iakimǝuvehi rǝgɪnraha

✠ 7:22: Hip 8:6, 12:24 ✠ 7:25: Rom 8:34 ✠ 7:26: Hip 3:1 ✠ 7:27: Hip 5:3 ✠ 7:28: Hip 5:1-2 ✠ 8:1: Hip 1:3, 3:1, Hip 10:12, 12:2 ✠ 8:5: Kol 2:17, Hip 9:23, Eks 25:40 ✠ 8:6: Hip 7:22, 9:15, 12:24

miri irapw irəha fwe tənə Ijip.
 Irəha həpkəkwtəmhiri mhə nəgkiariien səiou,
 nənə ro pen iakenouenou irəha. Iou Iərimənu iakani iaminha irə.
¹⁰ ✨ Nənə iou Iərimənu iakani mə nəgkiariien səiou takərihi tərini əknekin ia nəpin sə
 truvehe nəkur Isrel tuharə irə ro iaminhi irə:
 Takəmri pen loa me səiou ia nətərigien səvənraha,
 nənə mirai pen ia rerinraha.
 Iou takuvehe mo iou Kumwesən səvənraha,
 nənə irəha tuhəuvehe mho irəha nərmama me səiou.
¹¹ ✨ Ko irəha riti rīpkəvən mhə mahatən nəkur imwəni me uə piəvni mə, 'Ik
 tikaməkeikei mukurən Iərimənu i.'
 Ko rīpkahatən mhə irəha iaminhi ti nəri nə mə irəha pam tuhəukurən iou,
 iərmama sə in inhəripw anan ia nirəha, mevən meste iərmama sə in rasori ia nirəha.
¹² ✨ Iou takapi irəha ti noien me səvənraha səməme həpkatukwatukw mhə,
 nənə rerik tripkrihi mhə mwi noien ərəha me səvənraha ia nəpin riti."
¹³ ✨ Nəpin Kumwesən raməgkiari ia nəgkiariien nəha in trərihi tərini əknekin mə in
 nəgkiariien vi, nīpwrən i mə nəgkiariien rīməkupwən mərihi tərini əknekin rinakuas.
 Nənə nəri sə rinakuas, rinəpwəh nəmwhenien, nənə tripkə mhə tui riwən.

9

Nimwə tapolen kaməfwaki irə ia tiprənə i

¹ ✨ Nəgkiariien nəha Kumwesən rīməkupwən mərihi tərini əknekin fwe kupwən
 səvənhi me fwe ikin loa kamhahatən mə tukəfwaki irə, nənə səvənhi riti nimwə tapolen
 kaməfwaki irə ia tiprənə i. ² ✨ Nimwə tapolen nəha kiməvi kərpifi nəkwan kəru. Nəkwan
 sə kukupwən kuvnimwə ikin kani mə Kwopun Ikinan. Ia kwopun nəha nəri kamhiai pen
 napw irə raməhiapw mine tepol kaməmri utə bred ikinan irə. ³ ✨ Nəkwan sə ro kəru irə,
 kiməvi tukuahag tinari irə, kani mə Kwopun ikinan anan. ⁴ ✨ Kwopun nəha, nifatə riti
 fwe ikin kino ia kol, kəuvani nimwəkmwəki nari nīpekən rapein amasan ia təkuren. Pokis
 riti fwe ikin kiməvegi nīkarkaren me ia kol. Ia nəkwai pokis nəha tīkinari riti kino ia kol
 nəveginien nəha kani mə mana rukuər irə. Rigi nei nəha rino tihin mahatən pen Eron
 mə in pris, in mwi ia nəkwai pokis nəha. Kəruətərei mi kəru nəha kimərai pen loa me
 ten ia nirau irau mwi fwe ikin.
⁵ ✨ Ia təkure pokis nəha nənīmwi Jerupim kəru nəha ikin səməmi krouahatən pen mə
 Kumwesən raməmak fwe ikin. Təraginrau krouvi atukw i rəuiui kwopun nəha Kumwesən
 rauvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama ikin. Mətə təkwtəkwuni nəha nəpin riwən ti
 niniien narimnari me i mərai kwərhakwərha. ⁶ ✨ Nəpin hənəmri amasan pam narimnari
 me nəha, ia nəpin me pam pris me kamhəuvnimwə mamhəier ia kwopun ikinan, mamho
 wok səvənraha. ⁷ ✨ Mətə kwopun ikinan anan, pris asori anan in əpa rauvnimwə ikin.
 Mətə ko rīpkəvən mhə ia nəpin me. In rauvnimwə ia kwopun nəha nəpin kuatia ia nuk
 me. Nənə nəpin in rauvnimwə traməkeikei muvehi netə, mevən muvei pen m Kumwesən
 ti noien ərəha səvənhi mine noien ərəha səvəi nərmama hənə mhəirei. ⁸ ✨ Ia narimnari
 me nəha, Nənīmwin Ikinan ramahatən mə suatuk ti nuvnimwəien ia kwopun ikinan anan
 rīpkəsevər mhə ihi nəpin nimwə tapolen rinamərer ihi fwe kupwən. ⁹ ✨ In rəmwhen
 ia nənīmwi nari riti sə ramahatən pen nəpin i samarə irə təkwtəkwuni. Nīpwrən mə
 narimnari me səməme pris me kamhəuvei pen m Kumwesən mine nərimitu me səməme
 kamhousi əpune irəha kavi nitenraha ti noien ərəha həreirei nəmri atukwatukwien
 nətərigien səvəi nərmama səməme kamhəuvehe ti nəfwakien. ¹⁰ ✨ Ro iaminhi irə ti
 nəri nə mə noien səvəi narimnari me nəha raməgkiari a ia nəveginien mine nənīmwin

✨ 8:10: Hip 10:16 ✨ 8:12: Hip 10:17 ✨ 9:1: Eks 26:1-30 ✨ 9:2: Eks 25:23-40 ✨ 9:3: Eks 26:31-33
 ✨ 9:4: Eks 16:33, Eks 25:10-16, Eks 30:1-6, Nam 17:8-11, Dut 10:3-5 ✨ 9:5: Eks 25:18-22 ✨ 9:6: Nam 18:2-6
 ✨ 9:7: Eks 16:2-34 ✨ 9:8: Hip 10:19 ✨ 9:9: Hip 10:1-2 ✨ 9:10: Lev 11:2,25, Lev 15:18, Nam 19:11-13

mine naukuasien me sǝpǝmsǝpǝ. Narimnari me nǝha sǝvǝi nǝpwrai iǝrmama a. Kinǝmri narimnari me nǝha mǝ tuharǝ mhestǝ Kumwesǝn tro narimnari me pam hǝuvehe mhǝrmǝvi mwi.

Nǝite Iesu Kristo

¹¹ ✧ Mǝtǝ tǝkwǝkwuni nǝha Kristo ruvǝuvehe raka. In pris asori anan sǝ rimǝpeki narimnari amasan me muvehe. In rimǝuvnimwǝ ia nimwǝ tapolen sǝ ramasan anan mwi mǝpi raka sǝ kupwǝn. Nimwǝ tapolen nǝha ripko mhǝ nari riti sǝ nǝrmama hǝno ia rǝginraha, nǝnǝ ripko mhǝ nari riti sǝvǝi tiprǝnǝ i sǝ Kumwesǝn rino. ¹² Nǝpin Kristo rimǝuvnimwǝ ia kwǝpun ikinan anan, in rino m kuation a nǝmwhen ko ripkuvnimwǝ mhǝ mwi, ti nǝri nǝ mǝ in ripkuvehi mhǝ nǝite nǝni mine nǝite kwǝti kau muvnimwǝ, mǝtǝ in rimǝuvehi atukw a nǝiten muvnimwǝ, mo suatuk ti nǝfi rakaien kitaha ia noien ǝrǝha me sǝkitaha, nǝnǝ suatuk nǝha trarǝ rerin. ¹³ ✧ Kimiaha hiǝukurǝn. Nǝite nǝni mine nǝite kau mine nimwrakw ia kwǝti kau kimǝuvani ǝmwesi ia nǝfatǝ, trinǝ minuǝ pris riti ruvi rǝrǝgi pen ia iǝrmama sǝ rimǝuvehe mǝmkemik ia nǝmri Kumwesǝn, nǝnǝ ia noien nǝha in ruvehe mǝmher mwi. ¹⁴ ✧ Mǝ ro nǝpǝrhienien i rǝfo ia nǝite Kristo? In rukurǝn noien mǝpi raka. Ia niskaiien sǝvǝi Nǝnimwin sǝ ramarǝ rerin, Kristo rimǝuvei pen atukw a in m Kumwesǝn rǝmwhen ia nǝrimiru nǝrǝhaien riwǝn irǝ kousi ǝpune kuvei pen m Kumwesǝn. Nǝite Kristo traikuas ia rerimaha ti noien emhǝ me mǝ kimiaha hiǝukurǝn no tukwiniien nari m Kumwesǝn sǝ ramiru.

¹⁵ ✧ Ro pen Kristo in iǝmǝ sǝ ravi simwin nǝrmama mine Kumwesǝn ia nǝgkariien vi sǝ kinǝrihi tǝrini ǝknekin. In ravi simwin irǝha iamǝnha irǝ mǝ sǝmǝme Kumwesǝn ramǝkwein ia nirǝha hǝukurǝn nuvehien narimnari me nǝha tuhǝpkiwǝn mhǝ sǝmǝme Kumwesǝn ruvǝni raka mǝ truvei pen m nǝrmama me sǝvǝnhi. Ti nǝri nǝ mǝ Kristo rimamhǝ, ro pen nemhǝien sǝvǝnhi rǝneivinari ia nirǝha, tukǝpwǝh nǝrpwinien noien ǝrǝha me sǝmǝme hǝno nǝpin nǝgkariien kimǝkupwǝn kǝrihi tǝrini ǝknekin fwe kupwǝn rauui ihi irǝha.

¹⁶ Kimiaha hiǝukurǝn. Trinǝ minuǝ iǝrmama riti rǝrihi tǝrini ǝknekin nǝgkariien riti mǝ tukǝfuai nautǝ me sǝvǝnhi nǝpin tremhǝ irǝ, iǝrmama nǝha tramǝkeikei mukupwǝn memhǝ kurirǝ irǝ ko nǝgkariien sǝ rinǝrihi tǝrini ǝknekin. ¹⁷ Ro iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ nǝgkariien sǝ ro iamǝnhi ro nǝri auǝr a irǝ nǝpin iǝrmama nǝha ramiru ihi. ¹⁸ Rǝmwhen a mwi nǝgkariien sǝ Kumwesǝn rimǝkupwǝn mǝrihi tǝrini ǝknekin ruvehe mo nǝgkariien riti tukamǝkeikei ko, mǝtǝ mǝ netǝ ripkaiu mhǝ nǝgkariien nǝha ro nǝri auǝr a irǝ. ¹⁹ ✧ Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ nǝpin Moses rini irapw pam raka nǝgkariien me sǝvǝi Loa m nǝrmama, nǝnǝ kurirǝ irǝ in ruvehi nimwheri sipsip sǝ kino rǝruerǝv mine riǝgi nei nǝha hisop, meitesi pen ia nǝite kwǝti kau mine nǝite nǝni sǝ rinǝrapi ia nui, nǝnǝ mivi rǝrǝgi pen netǝ ia nǝkukuǝ sǝvǝi Loa mine ia nǝrmama me pam, ²⁰ ✧ nǝnǝ mini pen ti nirǝha mǝ, “In i netǝ trǝrihi tǝrini ǝknekin nǝgkariien i Kumwesǝn rimǝni pehe tukumiaha i mǝ tiho.” ²¹ ✧ Ia noien a mwi nǝha Moses ruvi rǝrǝgi pen netǝ ia nimwǝ tapolen mine narimnari me pam ikin sǝvǝi nǝfwakiien. ²² ✧ Nǝpǝrhienien i, ia noien sǝvǝi Loa nǝha, ipaka nari m nari me pam netǝ rǝpǝrhi irǝha hǝuvehe mhǝmher. Nǝnǝ trinǝ minuǝ netǝ rǝpwǝh nauuien, Kumwesǝn ko ripkenouenou mhǝ noien ǝrǝha me.

²³ ✧ Ro pen netǝ raiu ti nǝpǝrhien narimnari me nǝha hǝuvehe mhǝmher. Mǝtǝ nimwǝ tapolen nǝha mine narimnari me sǝvǝnhi irǝha hǝuvnhi a narimnari me fwe ia nei. Mǝtǝ narimnari me sǝvǝi nǝfwakiien fwe ia nei, nǝite nǝrimiru riti ripkǝmwhen mhǝ ti nǝpǝrhien irǝha hǝuvehe mhǝmher. Tukamǝkeikei kuvehi netǝ riti sǝ ramasan mǝpi raka. ²⁴ ✧ Kristo ripkuvnimwǝ mhǝ ia nimwǝ tapolen ia tiprǝnǝ i sǝ nǝrmama hǝno ia rǝginraha mhǝuvnhi a nimwǝ tapolen pǝrhien irǝ, mǝtǝ Kristo ruvnimwǝ atukwatukw ia nei, nǝnǝ tǝkwǝkwuni nǝha in ramǝrǝr ia nǝmri Kumwesǝn mamǝgkari tukwini sǝkitaha. ²⁵ Pris asori anan sǝvǝi nǝkur Isrel rauvnimwǝ ia kwǝpun ikinan anan ia nuk

✧ 9:11: Hip 3:1, 10:1 ✧ 9:13: Lev 16:3,14-16, Hip 10:4, Nam 19:9,17-19 ✧ 9:14: 1Pit 1:18-19, 1Jon 1:7, Hip 6:1
 ✧ 9:15: 1Tim 2:5, Hip 8:6 ✧ 9:19: Eks 24:3,6-8, Lev 14:4,6 ✧ 9:20: Eks 24:8 ✧ 9:21: Lev 8:15,19 ✧ 9:22:
 Lev 17:11, Efes 1:7 ✧ 9:23: Hip 8:5, 10:1 ✧ 9:24: 1Jon 2:1

me pam mauvehi nite n̄rimiru me, m̄t̄ Iesu r̄ipko mh̄a iaminha ir̄a. In ruvniw̄a m kuation a muvei pen n̄miruien s̄v̄nhi m Kumwes̄n. ²⁶ Ko raunimw̄a n̄pin me n̄pwr̄an m̄ in trauvehi n̄mis̄aien ia nei kamarkuau i n̄pin me fwe kin̄mri vi a t̄ipr̄an̄a muvehe meste pehe t̄akt̄kwuni. M̄t̄ t̄akt̄kwuni n̄ha, t̄ipko mh̄a tui t̄ipr̄an̄a i ro sampam, in rier pehe m kuation a muvei pen n̄miruien s̄v̄nhi t̄i nuvehi rakaien noien ̄r̄aha, n̄n̄a ko r̄ipkuvei pen mh̄a mwi ia n̄pin riti. ²⁷ ✠ Kumwes̄n r̄in̄mri raka m̄ n̄rmama me pam tuham̄ekeikei mhemh̄a m kuation a, n̄n̄a kurir̄a ir̄a in tr̄akiri ir̄aha t̄i noien me s̄v̄nr̄aha. ²⁸ Ia noien a mwi n̄ha, Kristo r̄im̄uvei pen n̄miruien s̄v̄nhi m kuation a t̄i nuvehi rakaien noien ̄r̄aha s̄v̄ai n̄rmama h̄ap̄ik. N̄n̄a in trier pehe mwi ia nuveheien s̄ ro k̄aru ir̄a, r̄ipko mh̄a t̄i nuvehi rakaien noien ̄r̄aha, m̄t̄ in truvehe mwi t̄i nuvehi miruien n̄rmama s̄m̄ame hameitenhi in.

10

¹ ✠ Narimnari me s̄v̄ai Loa h̄amwhen a ia n̄nimwi nari m nari amasan me s̄m̄ame t̄ipko mh̄a tui h̄auvehe, r̄ipko mh̄a n̄pwr̄ai narimnari me. Ia nuk me pam pris me n̄ha s̄v̄ai n̄kur Isrel kamho a nari kuation, mamh̄avi net̄a t̄i noien ̄r̄aha. M̄t̄ nite n̄rimiru me n̄ha r̄ireirei noien n̄rmama s̄m̄ame kamh̄auvehe t̄i Kumwes̄n hatukwatukw ia n̄nimen. ² Ko ro n̄rmama me i s̄m̄ame kamh̄fwaki h̄auvehe mhatukwatukw p̄rhien, tukaikas ir̄aha m kuation a ia net̄a n̄ha, n̄n̄a kurir̄a ir̄a ir̄aha tuh̄ap̄kregi mh̄a mwi m̄ noien ̄r̄aha ram̄amak ia nir̄aha, n̄n̄a tukousi ̄pune mwi n̄rimiru me kuvi n̄itenr̄aha t̄i n̄fe. Kukur̄an n̄p̄w̄hien noien n̄ha. ³ Ro iaminhi ir̄a, ia nuk me pam, ir̄aha kamh̄avi aūr a net̄a, m̄t̄ ko h̄apkenouenou mh̄a noien ̄r̄aha me s̄v̄nr̄aha, ⁴ ✠ t̄i n̄ari n̄a m̄ nite n̄ni mine kau ko r̄ipkuvehi raka anan mh̄a noien ̄r̄aha.

⁵ Ro pen, n̄pin Kristo r̄inauvehe ia t̄ipr̄an̄a i, r̄ini pen t̄i Kumwes̄n m̄, “Ik̄ ̄p̄w̄h nokeikeien noien n̄ha kamousi ̄pune n̄rimiru me kauvei pehe mik, ū noien n̄ha kauvei pehe narimnari n̄p̄win mwi mik, m̄t̄ ikin̄pn̄ep̄n̄a ia n̄pwr̄ak.

⁶ N̄rimiru me n̄ha kauvani ̄mwesi n̄pwr̄anr̄aha pam ia t̄akure n̄ifat̄a mine n̄rimiru me n̄ha kavi n̄itenr̄aha t̄i noien ̄r̄aha, ik̄ rer̄im r̄ipkagien mh̄a t̄i nir̄aha.

⁷ N̄n̄a iak̄ini m̄, ‘Kumwes̄n, ̄t̄a ro, iou iakauvehe m̄ tako n̄kwam r̄amwhen atukwatukw ia n̄gkariien kim̄erai pen ia n̄kukūa s̄v̄ai Loa s̄aim s̄a ram̄gkari ia nir̄ak.’ ”

⁸ Ia n̄gkariien n̄ha ir̄anh̄a, Kristo r̄im̄akupw̄an mini m̄, “Ik̄ ̄p̄w̄h nokeikeien noien n̄ha kamousi ̄pune n̄rimiru me kauvei pehe mik, ū noien n̄ha kauvei pehe narimnari n̄p̄win mwi mik. N̄rimiru me n̄ha kauvani ̄mwesi n̄pwr̄anr̄aha pam ia t̄akure n̄ifat̄a, mine n̄rimiru me n̄ha kavi n̄itenr̄aha t̄i noien ̄r̄aha, ik̄ rer̄im r̄ipkagien mh̄a t̄i nir̄aha.” (In r̄ini n̄gkariien n̄ha n̄ari aūr a m̄ nuvei penien narimnari me n̄ha m Kumwes̄n ramesi pen n̄fe Loa rani.) ⁹ M̄t̄ Kristo rani mwi m̄, “Kumwes̄n, ̄t̄a ro, iou iakauvehe m̄ tako n̄kwam.” Ia n̄gkariien n̄ha s̄v̄nhi ramousi raka n̄kwai Kumwes̄n s̄a kupw̄an, m̄ in tr̄amri n̄kwai Kumwes̄n s̄a kurir̄a. ¹⁰ ✠ N̄n̄a n̄kwai Kumwes̄n s̄a n̄ha s̄a kurir̄a r̄inaikas raka noien ̄r̄aha me s̄akitaha n̄pin Iesu Kristo r̄im̄uvei pen n̄pwr̄an m Kumwes̄n m kuation a, n̄n̄a ko r̄ipkuvei pen mh̄a mwi n̄pin riti mwi.

¹¹ ✠ N̄pin me pam pris me kamh̄erer mamho wok s̄v̄nr̄aha, mamho a n̄ari kuation ia n̄pin me, mamh̄avi nite n̄rimiru me, net̄a s̄a r̄ireirei naikas rakaien noien ̄r̄aha me ia n̄pin riti. ¹² M̄t̄ Kristo r̄in̄seni n̄miruien s̄v̄nhi memh̄a m kuation a t̄i naikas rakaien noien ̄r̄aha me s̄v̄ai n̄rmama ia nuk nuk me m̄ipko mh̄a sampam, n̄n̄a kurir̄a ir̄a in rev̄an m̄akure ia n̄ikare Kumwes̄n mwatuk. ¹³ ✠ Ia kwopun n̄ha in treitenhi meste Kumwes̄n tro n̄rmama s̄m̄ame ham̄mw̄aki in h̄auvehe in tr̄erpwi ut̄a t̄ipage nisun mi ia nir̄aha. ¹⁴ Iakani iaminhi ir̄a mine t̄i n̄ari n̄a m̄ Kristo n̄iten rinaiu m kuation a mo

✠ 9:27: Fil 3:20, Hip 10:10, 1Pit 2:24 ✠ 10:1: Hip 8:5 ✠ 10:4: Hip 9:13 ✠ 10:10: Hip 9:12,28 ✠ 10:11: Eks 29:38 ✠ 10:13: Hip 1:3, Sam 110:1

nərmama me səvənhi hatukwatukw ia nənimen ia nuk nuk me. Nərmama me nəha irəha nəha rino irəha ho ikinan.

¹⁵ Nənə Nənimwin Ikinan mwi rani pehe tukutaha mə nəri nəha ro nipərhiēnien. Rani mə,

¹⁶ ✧ “Iərimənu rani mə, ‘Nəgkariien səiou takərihi tərini əknekin

ia nəpīn sə truvehe nəkur Isrel tuharə irə ro iaminhi irə:

Takəmri pen loa me səiou ia nətəriēgien səvənraha,

nənə mirai pen ia rerinraha.’ ”

¹⁷ ✧ Nənə in rani mwi mə,

“Iou rerik tripkrihi mhə mwi ia nəpīn riti

noien ərəha me mine noien ourour me səvənraha.”

¹⁸ Mə Kumwesən rinenouenou raka nərəhaien me nəha, nənə tukvi mwi netə ti noien ərəha ti nəfe. Tukəpwəh a noien nəha. ¹⁹ ✧ Piak me, təkwətəkwuni nəha ia nite Iesu kitaha səukurən nuvniwəien ia kwopun ikinan anan mhəpwəh nehekiriēn, ²⁰ ✧ mhesi pen suatuk vi sə ramiru Iesu rinəsevər irə tukutaha ia nipwran mə tsəukurau ia tinari nəha raməgher tukuahag kwopun ikinan anan. ²¹ Kitaha səuvəuvehī pris riti səkitaha in rasori mamərimənu ia nimwə səvəi Kumwesən. ²² ✧ Narimnari me nəha ho nipərhiēnien. Ro pen pwəh səuvən ipaka ti Kumwesən mhəpwəh nərkwafəien neikuəien ia reritaha, mhahatətə əknekin irə, nənə reritaha sə fwe kupwən ramrhi noien ərəha me səkitaha ruvehe məmher ia nite Kristo, nənə nipwrataha mwi rəmher, ti nəri nə mə sənaru raka ia nui əmher. ²³ ✧ Pwəh səkwətəmhirī əknekin nini irapwien nəri amasan sə sameitenhi, mhəpwəh nikiukiuiēn, ti nəri nə mə Kumwesən sə riməni mə truvei pehe nəri amasan nəha m kitaha ramo nəgkariien səvənhi ia nəpīn me. ²⁴ Pwəh sətəriēg mə tsəfo mhasitu ia kitaha me mho nokeikeiēn mine noien amasan me. ²⁵ ✧ Ripkamasan mhə mə tsəpwəh noien səvəi nousəsimwinien kitaha me rəmwhen ia nərmama nepwin kamho, mətə pwəh sərpiwī əknekin kitaha me, mamho ia nəpīn me ti nəri nə mə kitaha səukurən mə nuveheien səvəi Iesu ruvəuvehe ipaka.

²⁶ ✧ Iakani iaminha irə ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka nipərhiēnien. Trini minuə samo nəri auər a irə, mamhəmwur pen ia noien ərəha, nənə netə riti mwi riwən anan mə traiu maikuas raka noien ərəha səkitaha. ²⁷ ✧ Trini minuə kitaha saməmwur pen ia noien ərəha, nəri kuatia a tsaməti pen i mamheitenhi. Nəri nəha ro nehekiriēn i. In nə nəpīn Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə mine napw i raməpnəpan pik trahi nərmama səməme haməmwəki in. ²⁸ ✧ Kimiaha hiəukurən. Trini minuə iərmama riti ramərui Loa səvəi Moses, nənə iərmama kəru uə kahar tuharni irapw in, nənə in traməkeikei memhə. Ko kipkapi mhə tukwe. ²⁹ ✧ Mətə rəfo ia iərmama sə ramavən avən ia Tini Kumwesən? Kumwesən ruvəni raka nəgkariien vi səvənhi tukutaha, nənə nite Tini rərihi tərini əknekin nəgkariien nəha. Mətə rəfo ia iərmama sə ro nəri auər a ia netə nəha sə rino in ruvehe məmher mo ikinan i? Nənimwin Ikinan rauai namasaniēn səvənhi m nərmama, mətə rəfo ia iərmama sə rani ərəha Nənimwin nəha? Iərmama nəha nərpwinien sə Kumwesən tro min ti noien ərəha səvənhi triskai məpi raka nərpwinien səvəi iərmama sə ramərui Loa səvəi Moses. ³⁰ ✧ Iakani iaminha irə ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka mə Kumwesən riməni mə, “Iou takərpwin noien ərəha səvəi nərmama, nipərhiēnien iou tako.” ✧ Nənə in riməni mwi mə “Iərimənu in trəkiri noien me səvəi nərmama me səvənhi.” ³¹ Kumwesən in ramiru. Trini minuə saməmak ia rəgin mə in trərpwin noien ərəha me səkitaha, nari nəha in nari riti səvəi nehekiriēn.

³² Mətə rerimiaha tramrhi nəpīn kupwən, nəpīn hiəpkuvehe vi a ia nukuraaniēn. Nəpīn nəha nəpīn skai. Kamo nəmisəien me m kimiaha, mətə hiəpwəh nimweiēn.

³³ ✧ Nəpīn me nepwin nərmama kamhəni ərəha kimiaha ia nəmri nərmama, nənə mamho rərəha ia kimiaha. Nəpīn me nepwin kimiaha hiamərer kimiaha nərmama

✧ 10:16: Hip 8:10 ✧ 10:17: Hip 8:12 ✧ 10:19: Hip 4:16 ✧ 10:20: Mat 27:51, Hip 9:8 ✧ 10:22: Lev 8:30, Esik 36:25, Efes 5:26 ✧ 10:23: Hip 4:14 ✧ 10:25: Hip 3:13 ✧ 10:26: Hip 6:4-8 ✧ 10:27: Aes 26:11 ✧ 10:28: Dut 17:6, 19:15 ✧ 10:29: Eks 24:8, Hip 13:20 ✧ 10:30: Rom 12:19, Dut 32:36, Sam 135:14 ✧ 10:30: Dut 32:35 ✧ 10:33: 1Kor 4:9

səməme kamho rərəha ia nirəha iamīnhi irə. ³⁴ ✠ Kimiaha hiaməuvehi pəri nəmisəien kimiaha nərmama səməme hamarə ia kalapus. Nəpīn nərmama hənəkres narimnari me səkimiaha, mətə rerimīaha ragien a tukwe, ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka mə narimnari nepwīn nəha ikin səkimiaha, səməme hamasan mhəpi raka, nənə narimnari me nəha tuharə rerin.

³⁵ Ro iamīnhi irə tihaməkeikei mhərer əknekīn, ti nəri nə mə nərəkuien fwe ikin səkimiaha ramarə sə tihəuvehi. ³⁶ ✠ Tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis mə tiho narimnari me səməme Kumwesən rokeikei. Nənə tihəpkuvehi nəfe in ruvəni raka mə truvei pehe m kitaha. ³⁷ Ro iamīnhi irə rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə tripkō mhə tui,

“Iərmama i kamīni mə truvehe, truvehe, in tripkō mhə tipwə.

³⁸ ✠ Mətə iərmama atukwatukw səiou trimiru ia nahatətəien səvənhi, nənə trini minuə ramavən rərig rərig, nənə rerik tripkagien mhə tukwe.”

³⁹ Mətə kitaha i səpkō mhə iamīnha irə. Ko səpkavən rərig rərig mhə mə Kumwesən trouraha kitaha, rekəm. Kitaha nərmama səvəi nahatətəien ia Kumwesən tsəuvehi nimiruien.

11

Kaha kupwən me hənahatətə ia Kumwesən

¹ ✠ Nahatətəien ia Kumwesən ikukurən amasan mə tikuvehi narimnari amasan me ikameitenhi, mani nīpərhiēien ia narimnari me ipkətə mhə ia nənimem. ² Nahatətəien iamīnhi in nəha nəfe kaha kupwən me hənə ro Kumwesən rəgnəgīni irəha.

³ ✠ Nahatətəien ro kitaha səukurən amasan mə Kumwesən rino neiai mine tiprənə mine narimnari me pam ia nəgkariēien səvənhi, mo narimnari me nəha kamətōni həuku pen ia narimnari me kīpkətōni mhə. ⁴ ✠ Epel in rinahatətə ia Kumwesən, ro pen ruvei pen nari riti m Kumwesən sə ramasan məpi raka səvəi Ken. Nənə ti nəri nə mə in rinahatətə ia Kumwesən iamīnhi irə, nənə Kumwesən rini irapw mə in iəmə atukwatukw riti, nənə rerin ragien ti nuvehien narimnari me səvənhi. Nīpərhiēien iəmə nəha ruvəmhə raka, mətə noien səvəi nahatətəien səvənhi raməgkari ihi m kitaha.

⁵ ✠ Inok rinahatətə ia Kumwesən, ro pen kuvehi utə in mə tripkemhə mhə, nənə kīpkətōni mhə mwi in ti nəri nə mə Kumwesən rīməuvehi raka in ia tiprənə i revən fwe ia neiai. Mətə nəpīn kīpkuvehi raka mhə ihi in, Nəkukuə Ikinan rani mə Kumwesən rerin ragien tukwe. ⁶ Mətə trini minuə iərmama rīpkahatətə mhə ia Kumwesən, in trəfo mo Kumwesən rerin ragien tukwe? In rīreirei anan noien, ti nəri nə mə iərmama riti rokeikei mə truvehe ti Kumwesən, in traməkeikei mīni nīpərhiēien mə Kumwesən ramarə nənə mamō ramasan m nərmama səməme haməmwur mə tuhətōni in.

⁷ ✠ Noa rinahatətə ia Kumwesən. Ro iamīnhi irə nəpīn Kumwesən rinani pen narimnari me min fwe kupwən səməme nərmama həpwəh ihi nətoniēien, Noa ramsiai, mamō nəkwān, nənə muvrhəkīn nītətə asori riti mə truvehimīru nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi. Ia noien i, Noa ramo pui noien ərəha me səvəi nərmama ia tiprənə, nənə muvehe iərmama riti sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ti nəri nə mə ramahatətə irə.

⁸ ✠ Epraham rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn Kumwesən rəkwein in mə trevən ia tənə əpə riti tukuvei pen min, ro nəkwān, mier, mireirei mə rauəku. ⁹ ✠ In rinahatətə ia Kumwesən ro pen in rarə ia tənə nəha Kumwesən rino promes mə truvei pen min. Mətə rinamarə ia kwopun nəha ia nimwə tapolen rəmwhen a iəpwispwis riti. Nənə Aesak mine Jekop irau nəha Kumwesən rino promes mīnrahar pəri, irau mwi krauarə a ia nimwə tapolen. ¹⁰ Epraham rino iamīnha irə ti nəri nə mə in rameitenhi mə trevən ia taon riti

✠ 10:34: Mat 6:20, Mat 19:21,29 ✠ 10:36: Luk 21:19, Hip 6:12 ✠ 10:38: Rom 1:17, Kal 3:11 ✠ 11:1: Rom 4:18, 2Kor 5:7 ✠ 11:3: Jen 1:1, Sam 33:6, 2Tes 3:5 ✠ 11:4: Jen 4:3-10 ✠ 11:5: Jen 5:24 ✠ 11:7: Jen 6:13-22, Jen 7:1, 1Pit 3:20, Rom 3:22, 4:13 ✠ 11:8: Jen 12:1-5, Wok Me 7:2-4 ✠ 11:9: Jen 26:3, Jen 35:12,17

sə ramərer ia təkure nəri skai riti. Taon nəha, Kumwesən rino mak irə, nənə mino raka ramarə.

¹¹ ✠Sera rinahatətə ia Kumwesən, ro pen Kumwesən ruvei pen niskaiien min mə tro tipwin. Nəri auər a mə Sera in rinəprənemə anan, mətə rərəhi tini ti nəri nə mə in rinətigitə ia Kumwesən sə rino promes min. ¹² ✠Ro pen sətōni mə iərmama kuatia a i Epraham rinərgharə ipaka remhə, mətə rərəhi iəkunouihi riti, nənə nərmama ia kwənəkwas səvənhi həuvehe mhəpik mhəmwhen ia kəməhau me ia kəpuapen uə nipəkir ia nīkare təsi ko kīpkəvsini pam mhə irəha.

¹³ ✠Nərmama me i irəha pam kamhahatətə ia Kumwesən. Mətə nəpīn irəha hemhə, irəha həpwəh ihi nuvehien narimnari me nəha səməme Kumwesən rino promes mə truvei pen minraha. Irəha hamətōni mə narimnari me nəha haməmak isipwin ihi ti nirəha, mətə rerinraha ramagien pik mə tuhətōni. Nənə irəha haməni irapw mə hamarə ia tiprənə i mətə irəha həmwhen a iəpwispwis me. Tiprənə i ripko mhə imwənraha pərhiēn. ¹⁴ Nəpīn nərmama haməgkiari iaminha irə ramahatən pen mə irəha hamətui imwənraha atukwatukw. ¹⁵ Kamo rerinraha ramrhi tənə nəha həməier irə mə in nəha imwənraha atukwatukw ko hərərig mwi. ¹⁶ ✠Mətə irəha həkprərig mhə ti nəri nə mə hokeikei tənə əpə riti sə ramasan məpi raka, in nəha fwe ia neiai. Ro pen Kumwesən ripkauris mhə mə irəha tuhəkwein in mə Kumwesən səvənraha, ti nəri nə mə in rinəpnəpenə raka ia taon riti səvənraha.

¹⁷ Epraham rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn Kumwesən raməkiri nahatətəien səvənhi, rəmrutə Aesak ia təkure nifatə. Ia nəpīn nəha Epraham i Kumwesən rino promes me min ramərer mwatuk mə trousi əpune tini anan kuatia. ¹⁸ Kumwesən ruvəni raka tukwe mə, “Epraham, nīmwiwim me səməme tuhəuku pen ia Aesak irəha nə takəvsini irəha mə kwənəkwas me səim.” ¹⁹ ✠Mətə Epraham ramərer mwatuk mə trousi əpune tini, ti nəri nə mə rerin rarhi mə Kumwesən rukurən noien iərmama rətui mwi ia nemhəien. Ro pen nəpīn ruvehi raka tini ia nifatə rəmwhen mə in rinətui mwi ia nemhəien.

²⁰ ✠Aesak rinahatətə ia Kumwesən, ro pen rəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia Jekop mine Isau, mamini irapw narimnari me səməme tuhəpkuvehe ia nəpīn riti.

²¹ ✠Jekop rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn ipaka remhə, in rəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia tini Josef mi. In rinərpwi kaskin mərəer əmakəmak, nənə maməgnəgini Kumwesən.

²² ✠Josef rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn ipaka remhə, in rəgkiari ia nəpīn nəha sə kwənəkwas me səvəi nəkur Isrel tuhəier fwe tənə Ijip, mini mə tuhəfo ia nīkəkrin me.

²³ ✠Tata mine mama səvəi Moses krinouahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn Moses rətui, irau krouətōni mə in iəkunouihi amasan riti, nənə krouərkwafə i roueste məkwə kahar. Nənə irau kroupkhekir mhə nəruiēn nəgkiariēn səvəi kig.

²⁴ ✠Moses rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpīn in rupwinari, rəpwəh nəseniēn mə tukəkwein in tini prən ouihi səvəi Fero, kig səvəi nəkur Ijip. ²⁵ In revən marə irəha nərmama me səvəi Kumwesən muvehi pəri nəmisəien irəha minraha. In rokeikei sə nəha məpi raka mə in tramregi ramasan ia nagienien i kamregi ramasan irə nəpīn ouihi a, nagienien səvəi noien ərəha. ²⁶ ✠Ia nətəien səvənhi, kamo naurisien min ti Kristo sə tripkuvehe ramasan məpi raka nautə me pam ia tənə Ijip. Nətəien səvənhi ro iaminha irə ti nəri nə mə in ramətī pen ia nərəkuiēn sə Kumwesən truvei pen min. ²⁷ ✠Moses rinahatətə ia Kumwesən, ro pen in rier ia tənə Ijip məpwəh nehekiriēn ia kig nəha sə niemaha raməpi pik. In ripkəti ərari mhə mə trirərig, mətə ramərer əknekīn rəmwhen mə in ramətōni Kumwesən i iərmama ripkətōni mhə ia nənimen. ²⁸ ✠In rinahatətə ia

✠ 11:11: Jen 18:11-14, Jen 21:2 ✠ 11:12: Rom 4:19, Jen 15:5, 22:17, Dut 10:22 ✠ 11:13: Jen 23:4, 1Kron 29:15, Sam 39:12, 1Tes 2:11 ✠ 11:16: Eks 3:6,15, Mak 12:26 ✠ 11:19: Rom 4:17 ✠ 11:20: Jen 27:27-29, Jen 27:39-40 ✠ 11:21: Jen 48:15-16 ✠ 11:22: Jen 50:24-25, Eks 13:19 ✠ 11:23: Eks 1:22, 2:2 ✠ 11:24: Eks 2:10-12 ✠ 11:26: Hip 10:34-35 ✠ 11:27: Eks 12:51, Eks 14:13,14, Rom 1:20, 1Tim 1:17, Hip 11:1 ✠ 11:28: Eks 12:21-30

Kumwesən, ro pen rəmri nəveginien asori nəha Pasova, məmri mwi noien i nəkur Isrel ho pen netə ia təpinhə ia nimwə me səvənraha kamo agelo sə trouraha nəmritaik me rirəpi irəha hemhə.

²⁹ ✧ Nəkur Isrel me nəha hənahatətə ia Kumwesən, ro pen irəha həpi simwın ia təsi əruerəv. Irəha hənəvən mhəpi simwın rəmwhen hamavən ia tiprənə əvəhak. Mətə nəpın nəkur Ijip haməmwur mə tuhəkuriə irəha, təsi rirərig muvehe mousəman irəha həmwhenimw.

³⁰ ✧ Nəkur Isrel hənahatətə ia Kumwesən, ro pen havən mhəkuraukurau ia nəpai səvəi taon Jeriko meste nəpın sefen, nənə nəpai nəha rəkwəpır məsas.

³¹ ✧ Rehap pran səvəi suatuk in rınahatətə ia Kumwesən, ro pen in rıpkemhə mhə irəha nəkur Jeriko səməme hənərui nəkwai Kumwesən. Nəkur Isrel həpwəh nousi əpuneien prən nəha ti nəri nə mə rerin ragien mə truvehi iəmə Isrel mi nəha səməmi kriməuvehe mə trouətoni afafa taon nəha. Irau krauevən fwe ia nimwə səvənhi.

³² Mətə ko iapkəgkiari mhə mwi rəpwəmwis. Səiou nəpın riwən mə takəgkiari ia Kiteon, Parak, Samson, Jefta, Kig Tevit, Samuel, mine profet me. ³³ ✧ Nərmama kupwən me nəha hamahatətə ia Kumwesən, nənə ro pen həuvehi irapw kig me ia naruagənien, mho noien atukwatukw me, mhəuvehi nəfe Kumwesən rino promes minraha, mhəsisəg ia tərhui laeon me, ³⁴ ✧ mhousi əfi napw asori sə rauək, mhəp mhəvtənhi nərmama səməme hənua tuhərai əpune irəha ia nau səvəi naruagənien. Irəha nərmama niskaiien səvənraha riwən, mətə Kumwesən ruvei pen niskaiien minraha, nənə irəha həuvehe mhəskai ti naruagənien, mho naruagən me səvəi tənə əpə me hap. ³⁵ ✧ Nipran nepwın nəha ikin səməme hənahatətə ia Kumwesən, Kumwesən ro nipwnətınraha me hətui mwi ia nemhəien. Nərmama nepwın mwi səməme hənahatətə ia Kumwesən, irəha hənəsəni nərmama səməme haməmwəki irəha ho nəmisəien asori ia nipwranraha. Irəha həpkəpwəh mhə nahatətəien səvənraha mə nərmama səməme haməmwəki irəha heivi nari ia nirəha. Irəha hamahatətə ia Kumwesən mə in tro irəha hətui mwi ia nemhəien səvənraha ia nimiruien riti sə ramasan məpi raka. ³⁶ ✧ Nənə irəha me nepwın, nərmama haməfkəmanə ia nirəha, mamhərisi irəha. Nənə irəha me nepwın, nərmama hərihi irəha ia jen, nənə mhəuvehi puvnimwə irəha ia kalapus. ³⁷ ✧ Irəha me nepwın kinəkwi əpune irəha ia kəruətərei. Nənə kərai əmwəsi irəha nepwın ia so ro nipərın kəru. Nənə irəha me nepwın, kinərai əpune irəha ia nau səvəi naruagənien. Nənə irəha me nepwın hənəmarə mamharkahu ia teki nəni mine sipsip, nautə səvənraha riwən anan. Nəpın me nərmama hamouraha irəha, mamho rərəha anan ia nirəha. ³⁸ Irəha nərmama amasan me. Tiprənə i rıpkəmhwen mhə mə irəha tuharə ikin. Irəha hamarə əpnəpen a fwe ia kwəpun akwesakwes ikin, mine ia təkue me, mine ia nipəgi kəpwier me, mine ia nipəgi tənə me.

³⁹ Nipərhiəien i nərmama kupwən me nəha, irəha pam kani amasan nəghinraha ipwet mine ti nahatətəien səvənraha, mətə nəpın hənəmarə irə həpkuvehi mhə nəfe kino promes irə, ⁴⁰ ti nəri nə mə Kumwesən rınətə raka fwe kupwən nəfe tro m kitaha ramasan məpi raka. Nənə ia nətərigien səvənhi, in rokeikei mə trukupwən mo kitaha minraha səuvehe mho kuatia. Ia noien nəha in rukurən noien kitaha minraha səuvehe mhatukwatukw pam.

12

Kumwesən raməkoui atukwatukw nipwnətın me

¹ ✧ Nərmama me nəha hənahatətə ia Kumwesən irəha həmwhen ia iərmama riti sə rani irapw nəfe rınətoni ia nənimen mə kitaha səukurən ninien nipərhiəien irə. Irəha həpik kamhərer kuraukurau ia kitaha. Ro iamınhi irə pwəh səfraka nari pəmpəm me pam, mine noien ərəha sə raməkwtəmhiri əknekın kitaha, nənə mhaiu ia naiuien nəha

✧ 11:29: Eks 14:21-31 ✧ 11:30: Jos 6:12-21 ✧ 11:31: Jos 2:1-21, Jos 6:21-25, Jem 2:25 ✧ 11:33: Dan 6:22
 ✧ 11:34: Dan 3:23-27 ✧ 11:35: 1King 17:17-24, 2King 4:18-37 ✧ 11:36: 1King 22:24-27, Jer 20:2, 37:15, Jer 38:6 ✧ 11:37: 2Kron 24:21 ✧ 12:1: Rom 7:21, 1Kor 9:24-25

Kumwesən rinəmri kupwən ia kitaha məpwəh nəpouien. ² ✧ Ia nəpən me tsaməti pen a ia Iesu nəha in nukune nahatətəien səkitaha fwe nukunen meste nəkrəkwerin. In rəti ərgarig pen ia nei kamarkuau i mətoni nagienien sə in tragien irə kurirə. Ro iamınhi irə in revən ia nei kamarkuau mo nəri auər a ia naurisien tuko min. Nənə təkwəkwni nəha in raməkure ia nıkare jea mwatuk sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu.

³ Ramasan mə rerimiaha tramrhi Iesu mə rinəfərer əknekin nəpən nərmama ərəha me kamhəmwəki in, mamho noien ərəha irə, kamo kimiaha hiəregi hiənəpou ia nimiruien səkimiaha mhəpwəh. ⁴ Nərmama me səməme kamho noien ərəha kamho nəmisəien m kimiaha. Rəmwhen mə hiamərer ia naruagənien riti. Mətə kimiaha riti rıpkemhə mhə ihi ia naruagənien nəha. ⁵ Kimiaha tihəpwəh nenouenouien nəgkiariien i raməkwein tını ia kimiaha. Rani mə,

“Nərik, nəpən İərimənu raməkoui atukwatukw ik, tikəpwəh noien nəri auər a irə.

Rerim trəpwəh nəpouien nəpən ranise skai noien ərəha səim.

⁶ ✧ Trini minuə İərimənu rokeikei pik iərmama riti, nənə traməkeikei məkoui atukwatukw.

Nənə in traməkeikei mo nəmisəien m iərmama sə raməkwein i mə tını mə trəpwəh noien ərəha səvənhi.”

⁷ ✧ Ro pen tihərer əknekin ia nəpən sikai me. Kumwesən rauvei pehe nəpən sikai me nəha ti nəkoui atukwatukwien kimiaha. Noien nəha ramahatən pen mə Kumwesən ramo kimiaha rəmwhen mə kimiaha nıpwənətın me. İəkunouihi riti riwən sə tata səvənhi rıpkəkoui atukwatukw mhə in. ⁸ Kumwesən raməkoui atukwatukw pam nıpwənətın atukwatukw me. Trini minuə Kumwesən rəpwəh noien iamınha irə ia kimiaha nənə nıpwran nə mə rıpkə mhə nıpwənətın atukwatukw me nə kimiaha. ⁹ Ia nıkaren səkitaha nərmama, səkitaha me fwe tata me hənəkoui atukwatukw kitaha fwe kupwən, nənə səsiəi irəha. Mətə rəfo ia Tata səvəi nənimwitaha? Ramasan mə kitaha tseiwaiu mhəsiəi mwi in mhəpi raka nənə mhəmıru. ¹⁰ Tata me səkitaha fwe kupwən hənəkoui atukwatukw kitaha nəpən kwakwa a ia nətərigien a səvənraha. Mətə Kumwesən raməkoui atukwatukw kitaha mə trasitu ia kitaha, mo kitaha səuvehe mho nəkur ikinan me rəmwhen irə. ¹¹ ✧ Kimiaha hiəukurən. Noien i nəkoui atukwatukwien iərmama nəpən kamo ro nəmisəien i. Rıpkə mhə nari riti kamregi ramasan irə, mətə kurirə irə trukue kwənkwan ia nimiruien səvəi nərmama səməme kinəkoui irəha irə mheste həpwınari. Kwənkwan nə in i nəmərinuie mine natukwatukwien.

¹² ✧ Ro iamınhi irə kimiaha hiənəpou rəgimiaha remhə tihaməkeikei mhəuvehi utə rəgimiaha. Mə nukurhumiaha rinəpou həvi atukw i pwəh riskai. ¹³ ✧ Tiho suatuk atukwatukw me nisumiaha travən irə mə sin ia kimiaha nisun rərəha nisun ko rıpkərəha anan mhə mier raka mətə trıpkamasan mwi.

Tihaməsiari kamo hiameikuə a nıregiien Kumwesən raməgkiari

¹⁴ ✧ Tihəmwur mə tiharə amasan ia nəmərinuie kimiaha nərmama me pam, nənə mhəmwur mə tiho nimiruien səkimiaha ro ikinan. İərmama sə rıpkə mhə ikinan, ko rıpkətəni mhə nəmri İərimənu nəpən riti. ¹⁵ ✧ Tihətui amasan kamo kimiaha riti rarfai ia namasanien səvəi Kumwesən. Tihətui amasan kamo kimiaha riti ruvehe məmwhen ia nuai nei akonə riti sə rukwesər mutə mukuə kwənkwan rərəha. İərmama sə ro iamınha irə tro nərmama həpik həuvehe mhəmkemik ia noien ərəha. ¹⁶ ✧ Tihətui amasan kamo kimiaha nəрман mine nıpran hiəiri əpnəpen kimiaha me. Tihətui amasan kamo kimiaha riti ro nəri auər a ia narimnari ikinan me rəmwhen Isau rino. In rəmri pen nəmri nari ia nasoriien səvəi nəmrıtəik kuvehi nənimen ia nəveginien plet kuatia. ¹⁷ ✧ Kimiaha hiəukurən mə kurirə in rokeikei mə truvehi mwi nasoriien nəha, nənə markut pik mə tata səvənhi trəkwein amasan irə, mətə rekəm. Nəri auər a mə Isau rinasək pik tukwe, mətə ko rıpkərərig mhə ia noien nəha sə rino.

✧ 12:2: Hip 1:3 ✧ 12:6: Rev 3:19 ✧ 12:7: Dut 8:5, 2Saml 7:14 ✧ 12:11: Jem 3:17-18 ✧ 12:12: Aes 35:3 ✧ 12:13: Prov 4:26 ✧ 12:14: Sam 34:14, Rom 12:18 ✧ 12:15: Wok Me 8:23 ✧ 12:16: Jen 25:33-34 ✧ 12:17: Jen 27:30-40

¹⁸ ✧ Kimiaha hiəpkuvehe mhə ia təkuaer riti rəmwhen təkuaer Sinae. Fwe kupwən nəkur Isrel həuvən ia təkuaer nəha, mhətoni napw rauək. Nəpitəvien reiwaiu mahakwi nari. Həregi nimətagi asori, ¹⁹ ✧ mine nasəkien səvəi kisipw. Həregi mwi reri Kumwesən raməgkiari minraha. Nəpin həregi nəgkiariien səvənhi, həni mə irəha həpwəh nokeikei-ien mə tuhəregi mwi nəgkiariien nəha. ²⁰ ✧ Irəha həhekir mətəmnimwin ti nəgkiariien nəha riməni mə,

“Trini minua nari riti rirəpi təkuaer i, nəri auer mə nərimiru a riti, mətə tukaməkeikei kəkwi əpune ia kəruətərei.”

²¹ ✧ Nəpin Moses rətoni narimnari me nəha, in mwi rirəpi rərəha nənə mini mə, “Iou iakinehekir iakinehekir, minamətəmnimwin.”

²² ✧ Mətə kimiaha hiəuvəuvehe ia təkuaer i Saeon, mine taon i imwei Kumwesən sə ramiru. In i Jerusalem vi fwe ia neiai, kwəpun nagelo me həpik hamousəsımwin irəha me ikin mamhagien ia nəpin me. ²³ ✧ Hiəuvəuvehe ia nousəsımwinien asori səvəi nərmama me səvəi Kumwesən səməme həmwhen ia nəmritaik me səvənhi, kimərai pen nəghinraha fwe ia neiai. Hiəuvəuvehe ti Kumwesən sə tripkəkiri noien səvəi nərmama me pam. Hiəuvəuvehe ti nənimwi nərmama amasan me kino həuvehe mhatukwatukw pam. ²⁴ ✧ Hiəuvəuvehe ti Iesu sə ravi simwin nərmama mine Kumwesən ia nəgkiariien vi kinərihi tərini əknekın. Nənə hiəuvəuvehe ti netə sə kiməvi ti noien ərəha raməgkiari mani nəri amasan məpi raka nəfe nite Epel rani.

²⁵ ✧ Ro iamınhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan kamo hieikuə a niregiiien Kumwesən nəha raməgkiari m kimiaha. Nəkur kupwən me nəha səməme heikuə a niregiiien nəgkiariien səvənhi sə iərmama ia təkure tiprənə rani ti nəsuəpwirien irəha, mətə ko həpkap mhə nəpin Kumwesən rərpwin noien ərəha səvənraha. Nənə trini minua kitaha seikuə a niregiiien nəgkiariien səvəi Kumwesən sə ruku pen fwe ia neiai muvehe mə trəsəpwiri kitaha, tsəfo map nəpin trərpwin noien ərəha səkitaha? ²⁶ ✧ Ia nəpin nəha fwe kupwən reri Kumwesən riməkiukiū ia tiprənə, mətə təkwtəkwuni nəha in rəgkiari m kitaha mini mə, “Nəpin riti mwi nəha ikin, iou takikiukiū mwi ia tiprənə. Ia nəpin nəha ripko mhə tiprənə əpa trikiukiū, neiai mwi trikiukiū.” ²⁷ Nəgkiariien nəha Kumwesən riməni mə, “Nəpin riti mwi,” nipwran i mə in trikiukiū ia narimnari me ia tiprənə i səməme in rino mə truvehi raka irəha. Mətə narimnari me səməme həpwəh nikiukiuien irəha tuharə rerin.

²⁸ Ro pen pwəh səni tanak ti Kumwesən. Nari riti riwən ko rikiukiū ia nitətə sə in ramərimənu irə. Nənə in ruvəuvei pehe raka nitətə nəha m kitaha. Ramasan mə tsəfwaki min ia noien sə rerin ragien tukwe ia nisaiien mine nehekieren, ²⁹ ✧ ti nəri nə mə “Kumwesən səkitaha rəmwhen ia napw asori riti sə ramahi əmwesi narimnari me pam.”

13

Nəvəhagien sampam

¹ ✧ Nokeikeiien i hiamokeikei piəvtaha me irə pwəh ramo a iamınhi irə. ² ✧ Tihəpwəh nenouenouien mə tihətoni amasan ti iəpwispwis me səməme haməuvehe imwəmiaha. Nərmama nepwin fwe kupwən həno noien nəha, mhəuvehi puwnimwə nagelo me nepwin ia nəkwai nimwə me səvənraha, mətə həreirei anan mə irəha nagelo me. ³ ✧ Rerimiahaha tramrhi nərmama səməme hamarə ia kalapus rəmwhen mə kimiaha mwi hiamarə ia kalapus kimiaha minraha. Rerimiahaha tramrhi nərmama səməme nərmama əpə me hamo irəha həregi rərəha anan ia nipwranraha. Rerimiahaha tramrhi irəha ti nəri nə mə kimiaha mwi hiamregi rərəha ia nipwramiahaha rəmwhen ia nirəha.

✧ 12:18: Eks 19:16-20, Dut 4:11-12 ✧ 12:19: Eks 20:18-21, Dut 5:22-27 ✧ 12:20: Eks 19:12-13 ✧ 12:21: Dut 9:19 ✧ 12:22: Kal 4:26, Rev 5:11 ✧ 12:23: Luk 10:20 ✧ 12:24: Hip 8:6, 10:22, 1Tes 1:2, Jen 4:10 ✧ 12:25: Hip 2:1-3, Hip 10:26-29 ✧ 12:26: Eks 19:18, Sam 68:8, Hag 2:6 ✧ 12:29: Dut 4:24, 9:3, Aes 33:14 ✧ 13:1: Jon 13:34 ✧ 13:2: Rom 12:13, 1Tes 4:9, Jen 18:1-8, Jen 19:1-3 ✧ 13:3: Mat 25:36, Hip 10:34

4 ✧ Pwəh nərmama pam həsiai narəien səvəi pran mine iərman səməmi krouarə pəri. Iərman mine pran səməmi krauarə pəri irau trousiai napri pəriien səvənrau ia nəpən me. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə Kumwesən trərpwin noien ərəha səvəi nərman mine nīpran səməme kamhəri əpnəpən irəha me uə səməme kamhakres irəha me. 5 ✧ Tihamarə mhəpwəh nokeikei pikien mane. Rerimaha traməkeikei magien a ti narimnari me nəha hiaməuvehi rəmwhən ti nəri nə mə Kumwesən ruvəni raka mə, “Ko iəpkəpwəh mhə ik,

məpwəh nap rakaien ia niram nəpən riti.”

6 ✧ Ro iaminihi irə kitaha səukurən niniien nəgkariien i, mhəpwəh nəmkiamkaien mə, “Iərimənu in iasitu səiou, ro pen iou iəkəpwəh nehekieren.

Nəfe iərmama rukurən noien miou?”

7 ✧ Rerimaha tramrhi nəmə asori me səkimiaha səməme haməkupwən mhahatən kimiaha ia nəgkariien səvəi Kumwesən. Hətərig ro mə hənəfarə irə mheste hemhə. Hətərig irə nənə mhəuvnhi nahatətəien səvənraha. 8 ✧ Iesu Kristo in ramo a iaminihi irə mine ia nərineiv, ipwet, nənə tramarə a iaminihi irə mine ia nuk nuk me mīpko mhə sampam.

9 ✧ Tihəpwəh nəseniien nahatənien vi me səpəmsəpə həvi raka kimiaha ia suatuk atukwatukw. Iakani iaminiha irə ti nəri nə mə ramasan mə reri iərmama fwe imwə namasanien sə Kumwesən rauvei pehe auər a trasitu irə mo ruvehe miskai. Rərəha mə truvehe miskai ia natuakəmien me səvəi nəveginien. Natuakəmien me nəha hərəirei nasituien ia nərman səməme kamhesi pen. 10 Nifatə səkitaha rarə. Mətə pris me səməme kamho wok səvənraha fwe imwə ia nimwə tapolen, kīpkəsəni mhə irəha mə tuhani nəveginien riti ia nifatə nəha səkitaha.

11 ✧ Ia noien səvəi pris asori anan səvəi nəkur Isrel, nəpən rousi əpune raka nərimiru, nənə muvehi niten, muvniwə fwe kwopun ikinan anan, nənə muvei pen m Kumwesən ti naikuas rakaien noien ərəha səvəi nərman. Mətə kurirə irə həuvehi raka nīpwrai nərimiru nəha mhəuvehi mhəuvani əmwesi fwe iruə kwopun nərman həkparə mhə ikin. 12 ✧ Ia noien a mwi nəha, Iesu rīməregi nəmisəien ia taon fwe iruə, mə ia niten atukwatukw in trəpərhi nərman me səvənhi, mo irəha nəkur ikinan me. 13 ✧ Ro iaminihi irə pwəh kitaha səuvən mhətoni in ia kwopun nəha fwe iruə, mhəregi rərəha kitaha min ia noien i nərman həno auris in. 14 ✧ Kimiaha hiəukurən. Ia təkure tīprənə i taon atukwatukw riti səkitaha riwən sə tramarə rerin. Mətə kitaha samətui ia taon səkitaha sə tīpkuvehe.

15 ✧ Ro iaminihi irə ia nəpən me pam pwəh kitaha saməni irəpw nəghi Iesu mə in Iərimənu səkitaha. Noien nəha rəmwhən ia nimwək mwəki nari kauvani ia təkure nifatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən ti nəgnəginien in. 16 ✧ Tihəpwəh nenouenouien mə tiho noien amasan, nənə mhəriari səkimiaha me narimnari. Noien nəha mwi rəmwhən ia nimwəkmwəki nari kauvani ia təkure nifatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən rerin ramagien tukwe. 17 ✧ Tihaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səkimiaha nənə mhəsiai irəha. Irəha nəha hamətui amasan ti nimiruien səkimiaha mhəpwəh napwisien, ti nəri nə mə irəha tuhaməkeikei mhəni irəpw ti Kumwesən mə haməuvehi wok nəha mhəfo irə. Tihaməkeikei mho rerinraha ragien ti wok nəha. Trini minuə hiəpwəh noien rerinraha ragien ti wok nəha, noien nəha ko rīpkasitu anan mhə ia kimiaha.

18 ✧ Tihaməkeikei mhəfwaki tukumaha. Kimaha iahəukurən amasan mə noien səkimaha ratukwatukw a, nənə iahokeikei anan mə tahamo a noien amasan ia nəpən

✧ 13:4: Kal 5:19,21, Efes 5:5 ✧ 13:5: 1Tim 6:8, Jos 1:5 ✧ 13:6: Sam 27:3, 146:5 ✧ 13:7: 1Kor 4:16, Hip 6:12
 ✧ 13:8: Efes 4:14 ✧ 13:9: Rom 14:17 ✧ 13:11: Lev 16:27 ✧ 13:12: Mat 21:39, Jon 19:17 ✧ 13:13: Hip 11:26, 12:2 ✧ 13:14: Hip 11:10,16, Hip 12:22 ✧ 13:15: 2Kron 29:31, Sam 50:14,23, Hos 14:2 ✧ 13:16: Fil 4:18
 ✧ 13:17: Esik 3:17, 1Tes 5:12 ✧ 13:18: Wok Me 24:16, 2Kor 1:12

me. ¹⁹ Iou iakokeikei anan mə tihaməkeikei mhəres Kumwesən mə iou takrərig pehe akwauakw a tukumiaha.

²⁰ Kumwesən in nukune nəməriniuen. In rino lərimənu səkitaha Iesu Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Iesu in iəmə asori sə ramətui amasan ti sipsip me səvənhi. Niten kinərihi tərini əknekin nəgkariien irə, nəgkariien i tramarə rerin. ²¹ Təkwtəkwuni iakaməfwaki m Kumwesən mə truvei pehe narimnari amasan me pam m kimiaha səməme tuho kimiaha hiəmwhen ti noien nəkwən. Iakaməres in mə ia nasituien səvəi Iesu Kristo in tramo wok ia reritaha mamə nəfe noien ramasan ia nənimen. Pwəh nəgnəginiien ramevən ti Iesu ia nuk nuk me. Ouəh pwəh ro iaminihi.

²² Piak me, iakaməres kimiaha mə tihəpwəh nəpou akwauakwien ti niregiiien nəgkariien səiou iakamərpwi əknekin kimiaha irə, nəkukuə i iakimərai m kimiaha rəpwəh nəpwəmwisien.

²³ Iakokeikei mə tihəukurən mə piəvtaha nəha Timoti, irəha hənəsəni raka in rier ia kalapus. Trini minuə in truvehe akwauakw nənə kimrau min tarouvehe.

²⁴ Kimiaha tihəni tukwini ramasan səkimaha revən ti nəmə asori me pam səkimiaha mine nərmama me pam səvəi Kumwesən nə imwəmiaha. Piəvtaha me ia tənə Itali haməni ramasan tukumiaha.

²⁵ Pwəh namasanien tramarə tukumiaha pam.

Jemes

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Ia nuk 48 Jemes riməkupwən mirai nəkukuə i ia nəkukuə me pam ia Niutestamen. Jemes in piəvi Iesu. In iəmə asori riti ia nəmə asori me səvəi nakalasia me fwe Jerusalem. Nəkukuə səvənhi revən ti nakalasia me pam ripkevən mhə ti nousəsəimwinien səvənraha kuatia. Jemes rimərai nəkukuə i mə trahatən nakalasia me ia noien səvəi nərmama səməme kamhahatətə ia Kristo. In rini mə trini minuə nahatətəien səvəi iərmama riti ro nipərhiēnien, tukətoni ia noien səvənhi. Jemes ramahatən nərmama ia narimnari me mini mə niemaha trəpwəh nəpiien irəha. Irəha tuhəpwəh nini ərəhaien irəha me. Irəha tuho rəmnəmwhen a ia nirəha me. Irəha tuhətui amasan ti nəfe nəraminraha rani. Irəha tuhəpwəh nəfiəutəien irəha. Irəha tuho nətərigien səvənraha rəpwəmwis nənə mhəfwaki.

Nægkiariien sə rakupwən

¹☆ Iou Jemes. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Kumwesən mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. Iakamərhi pehe nəkukuə i rauvehe tukumiaha kwənəkwus twelef səvəi nəkur Isrel hiamarə kirkiri ia tənəmtənə me. Iakani ramasan tukumiaha.

Nahatətəien mine nukurəniēn

²☆ Piak me, narimnari me səpəmsəpə tuhəuvehe mho nəmisəien m kimiaha. Nəpən tihətoni, rerimiaha traməkeikei magien. ³☆ Kimiaha hiəuvəukurən raka mə nəpən nəmisəien ruvehe mə tro mətə sas ia nahatətəien səkimiaha, noien nəha tro hiəuvehe mhəskai mwi ti nərer əknekiniēn ia nahatətəien səkimiaha. ⁴Nənə kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin ia nahatətəien səkimiaha ia nəpən me mheste pen nəpən sə tihəuvehe mhatukwatukw mhəmwhen, nari riti mwi ko ripkiwən tənəi mhə kimiaha. ⁵☆ Trini minuə kimiaha riti nukurəniēn səvənhi rəpwəh nəmwhenien, ramasan mə in trəres Kumwesən sə rauvei pen auər a narimnari me m nərmama me pam mipkətə ərəha mhə irəha. Nənə Kumwesən trasitu irə, mo nukurəniēn səvənhi ruvehe məpwəmwis mwi. ⁶☆ Mətə nəpən iərmama nəha trəres i, in traməkeikei mahatətə ia Kumwesən, məpwəh nəmkiəmkiēn, ti nəri nə mə iərmama sə raməmkiəmki nari rəmwhen ia peiau ia təsi nimətagi raməpwi raməsəsau əpnəpen. ⁷Iərmama iaminihi ko rəpwəh nətəien mə truvehi nari riti ruku pen ti Iərimənu, ⁸ti nəri nə mə nətərigien səvənhi ro kəru ko ripkərer mhə ia nari kuatia ia noien me sə in ramo.

Iərmama auər a mine iərmama sə nautə səvənhi rasori

⁹☆ Trini minuə piəvtaha riti nautə səvənhi riwən, ramasan mə rerin tragien nəpən Kumwesən truvehi utə in. ¹⁰☆ Rəmwhen a mwi trini minuə piəvitaha riti nautə səvənhi rasori, ramasan mə rerin tragien nəpən Kumwesən truvehi irəpw in. Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə iərmama nautə səvənhi rasori traukei məmwhen ia tihə nurhi. ¹¹Nəpən meri rutə məpnəpan pik mənhi nurhi, nurhi trimhiə, tihin traukei məsas, namasaniēn səvənhi triwən. Ia noien nəha rəmwhen a mwi iərmama nautə səvənhi rasori. Nəpən raməvən mamowok səvənhi, in tremhə, nautə səvənhi triwən.

Kumwesən ko ripko mhə iərmama rimwei ia nərəhaien

¹²☆ Nəpən nəmisəien truvehe mə tro mətə sas ia nahatətəien səvəi iərmama riti, trini minuə iərmama nəha ramərer əknekin ia nahatətəien səvənhi, rerin tragien. Nəpən nəmisəien nəha traraka irə, Kumwesən truvei pen nimiruiēn rerin min rəmwhen kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiēn m iərmama riti. In rino raka promes mə truvei pen nimiruiēn rerin nəha m nərmama me səməme hokeikei in. ¹³Trini minuə iərmama riti riēgi noien ərəha ravi nətərigien səvənhi, iərmama nəha trəpwəh niniiēn mə, “Kumwesən rərhi

☆ 1:1: Kal 1:19, Wok Me 15:23, 1Tes 1:1 ☆ 1:2: Rom 5:3-5 ☆ 1:3: 1Tes 1:7 ☆ 1:5: Prov 2:3-6 ☆ 1:6: Mak 11:24 ☆ 1:9: Jem 2:5 ☆ 1:10: Aes 40:6-7, 1Pit 1:24 ☆ 1:12: 2Tim 4:8

pehe nəri i, mavi nətərigien səiou irə mə takimwei.” In trəpwəh niniien nəgkiariien nəha ti nəri nə mə noien ərəha ko ripkivi mhə nətərigien səvəi Kumwesən, nənə ripko mhə noien səvəi Kumwesən mə trivi nətərigien səvəi iərmama irə. ¹⁴ ✠Mətə iərmama triregi noien ərəha ravi nətərigien səvənhi nəpən rerin atukw ramrhi noien ərəha sə in rokeikei mə tro. In nə ravi nətərigien səvənhi mamiri raka in. ¹⁵ Nəpən iərmama rerin rinamrhi noien ərəha sə in rokeikei pik mə tro, noien ərəha nəha truvi nətərigien səvənhi mo in rimwei. Nənə noien ərəha truvehē masori ia nimiruien səvənhi mukuə kwənkwan nə iərmama nəha tremhə. ¹⁶ Piak keikei me. Kimiaha tihəpwəh nəsēniiēn iərmama riti reikuə ia kimiaha. ¹⁷ ✠Narimnari me pam səməme hamasan mhatukwatukw kauvei pehe m kitaha kamhəuku pen fwe ia neiai. Kumwesən ramərhi irapw pehe narimnari me nəha. In rino meri, mine məkwa, mine kəməhau me ia nimagouagou. Noien səvənhi ko rəpwəh nərariien, uə in ko rəpwəh nərariien muvei pehe təkutan m kitaha, məpwəh kitaha samarə ia nəpitəvien. ¹⁸ ✠Ti nəri nə mə Kumwesən rokeikei in rərhi pehe nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien. Nəgkiariien nəha ro kitaha səuvehe mhəno nəkwərhakwərha me səvənhi. Kumwesən ro iamīnhi irə mə ia narimnari me pam in rino kitaha tsəmwhēn ia kwənkwai nei me sə vi tukukupwən kesi.

Kimiaha tihaməkeikei mhətərig ia nəgkiariien səvəi Kumwesən mho nəfe rani.

¹⁹ Piak keikei me, rerimiaha tramrhi nəgkiariien i. Nəpən kimiaha hiaməgkiari, tihaməkeikei mhətərig amasan, mhəpwəh nəgkiari akwauakwien. Kimiaha tihəpwəh nəsēniiēn niemaha rəpi akwauakw kimiaha, ²⁰ ✠ti nəri nə mə niemaha səvəi iərmama ko ripkukuə pehe mhə nukwan sə ratukwatukw rəmwhēn Kumwesən rokeikei. ²¹ ✠Kimiaha tihaməkeikei mhərarki raka noien me pam səməme həkemik mine noien ərəha me nəha həpik ia nimiruien səkimiaha. Tiheiwaiu mhətərig amasan ti nəgkiariien nəha kinəpwei rəmwhēn ia nuni nari ia rerimiaha. Nəgkiariien nəha rukurən nuvehimiruien kimiaha. ²² ✠Mətə tihaməkeikei mho nəfe nəgkiariien nəha rani. Trini minuə kimiaha hiamətərig a irə, hiameikuə atukw a ia kimiaha. ²³ Trini minuə iərmama riti ramətərig a ia nəgkiariien səvəi Kumwesən, mətə rəpwəh noien nəfe rani, in rəmwhēn ia iərmama sə ramətə nənimen ia klas. ²⁴ Nənə nəpən rətə raka nənimen, məpwəh mevən, təkwtəkuni a mwi renouenou mə nənimen rinəfo irə. ²⁵ ✠Mətə iərmama sə raməti pen ia loa atukwatukw nəha sə rameivinari ia nərmama, nənə raməti pen mamətə ia nəpən me, mipko mhə in iərmama sə ramətərig a nənə menouenou i, mətə in ramo nəfe loa nəha rani, iərmama sə ramo iamīnhi Kumwesən trəkwein amasan irə ia nəfe wok səvənhi ramo. ²⁶ ✠Trini minuə iərmama riti rerin ramrhi mə in iərmama səvəi nəfwakiien, mətə ripkətə amasan mhə ti nəfe nəramin ramini, in rameikuə atukw a irə. Nəfe nari in ramo mamsiai Kumwesən irə ramo auər a. ²⁷ Kumwesən in Tata səkitaaha. Noien i nəkur əfwaki me tuho mhəsiāi in irə sə ratukwatukw məmher ia nənimen, in i irəha tuhaməkeikei mhasitu ia nīpran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha, mhasitu ia nəkwərhakwərha kemhə tənī irəha, nənə mhətui amasan mwi ti nimiruien səvənraha mə noien ərəha me səvəi tiprənə i tuhəpwəh noien irəha həuvehe mhəkemik.

2

Kimiaha tiho rəmnəmwhēn a ia kimiaha me

¹ ✠Piak me, kimiaha hiənahatətə raka ia Iərimənu asori səkitaaha Iesu Kristo. Ro pen kimiaha tihəpkoəiti mhə ia kimiaha me, mətə tiho rəmnəmwhēn a. ² Trini minuə kimiaha hiūsəsīmwin kimiaha me, nənə iəmə kəru krouuwnimwə pehe, riti tinari səvənhi ramasan, ruvei pen rig kino ia kol, riti nautə səvənhi riwən, tinari səvənhi rəpəruəpəruə, kimiaha tihaməkeikei mho rəmnəmwhēn a ia nirau. ³ Rərəha mə hiəsiāi iəmə tinari səvənhi ramasan, mhəni pen tukwe in mə, “Uvehē, məkure i ia kwəpun amasan ikin,” mhəni ərəha iəmə i nautə səvənhi riwən mə, “Ərer pen fwe,” uə “Əkurei

✠ 1:14: Rom 7:7-10 ✠ 1:17: Mat 7:11 ✠ 1:18: Jon 1:13 ✠ 1:20: Pri 7:9 ✠ 1:21: Kol 3:8, 1Tes 2:1
 ✠ 1:22: Mat 7:26, Rom 2:13 ✠ 1:25: Rom 8:2, Jem 2:12, Jon 13:17 ✠ 1:26: Sam 34:13, Sam 141:3 ✠ 2:1:
 Wok Me 10:34, Jem 2:9

irapw ia nisuk.” ⁴ Nəpɪn kɪmiaha hiamo noien me iamɪnhi, hiətɔni mə kɪmiaha nepwɪn hiasori mhəpi raka kɪmiaha nepwɪn. Nənə hiaməkiri nərmama ia nətəriɡien ərəha səkɪmiaha. ⁵ ✨Piak keikei me, hətəriɡ ro. Kumwesən ruvərɸi raka nərmama nautə səvənraha riwən ia təkure tiɸrənə i mə nahatətəien səvənraha triskai. In ruvərɸi raka mwi irəha mə tuhəuvnimwə pen ia nitətə sə in ramərimənu irə. Nitətə nəha Kumwesən riməni mə nərmama səməme hokeikei in tuhəuvnimwə pen irə. ⁶ Mətə kɪmiaha hiamətə ərəha a nərmama me nəha nautə səvənraha riwən. Mətə nisimə nəha kamho nəmisəien m kɪmiaha? Nisimə nəha kamhəvi irapw kɪmiaha ia kwopun kaməkiri nəɡkiariien ikin? Kwa nərmama me nəha nautə səvənraha rasori kamho iamɪnhi irə. ⁷ Irəha nəha kamhəni ərəha nahag asori səvəi Iesu, nəhag sə Kumwesən rinəkwein kɪmiaha irə. ⁸ ✨Mətə loa asori səvəi Iərimənu səkɪtaha raməmək ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw ik.” Trini minuə kɪmiaha hiamesi pen pərhiən nəɡkiariien nəha, hiamo noien amasan. ⁹ ✨Mətə trini minuə hiamopəiti ia nərmama nepwɪn, hiamo noien ərəha, nənə loa nəha tro pui kɪmiaha, mini mə kɪmiaha nərmama sə hiamərui Loa. ¹⁰ ✨Trini minuə iərmama riti ramarkut mə tresi pen pam nəfe Loa səvəi Kumwesən rani, mətə rapəti ia nəɡkiariien kuatia a, rəmwhen mə in rinərui nəɡkiariien me pam ia Loa nəha. ¹¹ ✨Kumwesən nəha sə riməni mə, “Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə,” Kumwesən nəha in nəha riməni mwi mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama.” Trini minuə ikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, mətə ikamousi əpune iərmama, ik iərmama ikamərui ihi Loa səvəi Kumwesən. ¹² ✨Nəɡkiariien me səkɪmiaha mine noien me səkɪmiaha tuhaməkeikei mhesi pen loa sə rameivinari ia kɪmiaha. Kɪmiaha tihaməkeikei mho iamɪnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən trəkiri kɪmiaha ia loa nəha. ¹³ ✨Trini minuə iərmama riti rəpwəh napiiən nərmama nəpɪn raməkiri irəha ti noien me səvənraha, Kumwesən trəpwəh napiiən in nəpɪn trəkiri in ti noien me səvənhi. Napiiən ti iərmama ramasan məpi raka nəkiriien in ti noien me səvənhi.

Nahatətəien sə riɸko mhə nari riti ro nəri auər a i

¹⁴ ✨Piak me, trəfo masitu ia iərmama riti trini minuə rani mə ramahatətə ia Iesu Kristo mətə in riɸko mhə nari riti, ko nahatətəien sə ro iamɪnhi irə ruvehimiru in? Rekəm! ¹⁵ ✨Trini minuə piəvtaha riti uə kitirimətaha riti ramarə ərəha tinari səvənhi riwən nəveɡinien sənəni rəpwəh nəmwhenien, ¹⁶ tihaməkeikei mhəuvei pen tinari uə nəveɡinien min. Trini minuə hiəpwəh nuvehi penien nari riti min, mhəni pen a tukwe in mə, “Evən ia nəmərinuien, məpwəh nəkwieien, məni amasan nari,” nəɡkiariien nəha trəfasitu irə? Ro nəri auər a i. ¹⁷ ✨Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien əpa trini minuə riɸko mhə nari riti remhə. ¹⁸ ✨Mətə iərmama riti trəɡkiari iamɪnhi irə mini mə, “Ik səim nə nahatətəien, mətə iou səiou nə noien me.” Itə. Ko iko ro iakətɔni nahatətəien səim mətə ipko mhə nari riti? Rəknekɪn. Mətə iou iakukurən noien ikətɔni ia noien me səiou mə iakamahatətə pərhiən. ¹⁹ ✨Ik ikani nɪpərhiənien ia Kumwesən mə in kuatia a. Ramasan. Nəremhə me irəha mwi kamhəni nɪpərhiənien irə, nənə kamhəhekɪr mamhətəmnimwɪn. ²⁰ Ik iərmama ikreirei nari. Nahatətəien sə riɸko mhə nari riti ro nəri auər a i. Ikokeikei mə tako ikətɔni mə nəri nəha ro nɪpərhiənien i? ²¹ ✨Rerim trirhi ro kaha kupwən səkɪtaha Epraham. In ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənhi uə rekəm? Ouəh, Kumwesən riməni mə in ratukwatukw ia nənimen nəpɪn rinaməmrutə tini, Aesak, ia təkure nifatə. ²² ✨Ikətɔni mə nahatətəien səvəi Epraham mine noien me səvənhi krauo nari kuatia. Noien me səvənhi hənə nahatətəien səvənhi ruvehe matukwatukw məmwhen. ²³ ✨Nənə nəɡkiariien i səvəi Nəkukuə Ikinan ruvehe mukuə. Rini mə, “Epraham rini nɪpərhiənien ia Kumwesən. Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamɪnhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.” Kurirə irə

✨ 2:5: 1Kor 1:26-28 ✨ 2:8: Mat 19:19, Kal 5:14 ✨ 2:9: Dut 1:17 ✨ 2:10: Mat 5:19 ✨ 2:11: Eks 20:13-14, Rom 13:9 ✨ 2:12: Kal 6:2, Jem 1:25, 1Tes 2:16 ✨ 2:13: Mat 5:7, Mat 18:32-35 ✨ 2:14: Mat 7:21 ✨ 2:15: 1Jon 3:17 ✨ 2:17: Jem 2:20,26 ✨ 2:18: Kal 5:6 ✨ 2:19: Mat 8:29 ✨ 2:21: Jen 22:9-12 ✨ 2:22: Hip 11:17-18 ✨ 2:23: Rom 4:3,9,22, 2Kron 20:7, Aes 41:8

kəkwein Epraham mə in riti nə Kumwesən. ²⁴ Ro iaminhi irə hiamətōni mə iərmama in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me, rīpko mhə ia nahatətəien əpa.

²⁵ ✧ Rəmwhen a mwi rerīmiaha trīrhi ro prən nəha Rehəp, pran səvəi suatuk. In ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səvənhi uə rekəm? Ouəh, Kumwesən rīmāni mə in ratukwatukw ia nənimen nəpīn prən nəha rīnəsevər ia nīmwə səvənhi tī iəmə kəru sə kīnərhi pen irau krouevən rouətə afafa Jeriko. Nənə kurirə irə rərhi pen irau krauesi pen suatuk əpə iti rauevən. ²⁶ ✧ Nīpwrai iərmama neiahagien rīwən irə ruvamhə. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien əpa sə rīpko mhə nari riti remhə.

3

Ik tikətui amasan tī nəfe nəramīm rani

¹ ✧ Piak me, rərəha mə kīmiaha hiəpīk hiəuvehe mho nahatən me ia kīmiaha. Kīmiaha hiəukurən mə nəpīn Kumwesən trəkiri kīmaha nahatən me tro riskai mwi m kīmaha məpi raka nərmama me nepwīn. ² Nəpīn rīpīk kītaha pam samapəti, mətə iərmama sə rəpwəh nəfwəkourien ia nəgkiariien səvənhi in iəmə atukwatukw pərhiēn. Iərmama sə raməkoui amasan nəramīn rīməru tukwe in tī nəkouiiēn mwi nīpwran me pam. ³ Kītaha saməuvei pen fraetel ia nəkwai hos me mə tuho nəkwataha. Ia noien nəha saməkoui nīpwrai hos me pam. ⁴ Hətə ro mwi nītətə me. Nīpwranraha rasori. Nīmətagi asori me kamhəpwi irapw irəha. Mətə nəri sə raməkəkini irəha irə rouihi a. Kamhəuvən ia kwopun pəku iəmə sə raməkəkini nītətə rokeikei. ⁵ Ia noien nəha rəmwhen a mwi nəramitaha rouihi ia nīpwrataha, mətə raməfiūtə pīk nari. Rerīmiaha tramrhi nəri. Nukumhəvən ouihi rukurən nurkwumenien napw asori sə ramahi əmwesi nei mhiə me rīpīk. ⁶ ✧ Nənə nəramitaha rəmwhen ia napw. Rərəha anan ia nīpwrataha me pam, mamō nīpwrataha me pam ruvehe məmkekīk. Kwopun napw asori rauək ikin ramhiāi pehe napw ia nəramitaha. Nənə nəramitaha ramhiāi pen napw ia nīmīruien pam səkītaha. ⁷ Nəri əpīrmin me pam həkūrən nuveheien mhəmweimwei. Nərmama me hənō raka noien nəha ia nīrəha me pam, menu me, uə snek me, uə nəmu me. ⁸ ✧ Mətə iərmama riti rīwən ko ro nəramīn ruvehe mīmweimwei. Nərami iərmama nəri ərəha riti ko rīpkarpwīs mhə. Rukuər ia nəri akonə sə ramosi əpune iərmama. ⁹ ✧ Ia nəramitaha saməgnəgini Kumwesən Tata səkītaha.* Nənə ia nəramitaha mwi saməkwein ərəha ia nərmama Kumwesən rīnō irəha həmwhen irə. ¹⁰ Nəkwataha kuatia, krouəgnəgini Kumwesən irə, nənə krouarə rouəkwein ərəha mwi ia nərmama. Piak me, noien me nəha mə trīpko mhə iamīnhi. ¹¹ Rəfo, ia nəmri nui kuatia ko nui mīne təsi irau pəri krouapour? ¹² Rəfo, piak me, ko niemīs rukuə nukwai olif, uə nei nəha krep rukuə nukwai niemīs? Rekəm! Rəmwhen mwi kwopun kakwəhi təsi ikin ko kipkukwəhi mhə mwi nui ikin.

Nukurənien sə ruku pen ia neiai

¹³ Sin ia kīmiaha rukurən nari, uə nukurənien səvənhi rəpwəmwīs? Iərmama nəha traməkēikei mo noien amasan, məpwəh nəfiūtəien in. Noien nəha trahatən pen mə in rukurən pərhiēn nari. ¹⁴ Mətə trīni mīnuə rerīmiaha ramrhi ərəha kīmiaha me uə hiamətərig atukw a ia kīmiaha me mə tihəfo mhəutə mhəpi raka nərmama nepwīn, kīmiaha tihəpwəh nəfiūtəien ia kīmiaha me mə hiəukurən nari, tī nəri nə mə ia noien nəha hiameikuə a mhəpwəh nīniēn nīpərhiēnien. ¹⁵ ✧ Iərmama sə ramo noien nəha rīpkuvehi mhə nukurənien sə ruku pen ia neiai, mətə in ruvehi nukurənien sə ruku pen ia tīprənə i. Nənīmwin Ikinan rīpkuvei pen mhə nukurənien nəha min, mətə ruku pen ia nərəmhə me. ¹⁶ Nəpīn nərmama rerīnraha ramrhi ərəha irəha me uə irəha kamhətərig atukw a ia nīrəha mə tuhəfo mhəutə mhəpi raka nərmama nepwīn, ia kwopun kamharə ikin tihətōni kamho pīpīri ia narīmīnari me, mamho mwi noien ərəha me pam. ¹⁷ Mətə iərmama sə ruvehi nukurənien nəha ruku pen ia neiai noien səvənhi ropə. Nəri sə

✧ 2:25: Hip 11:31 ✧ 2:26: Jem 2:17 ✧ 3:1: Luk 12:47 ✧ 3:6: Mat 12:36-37, Mat 15:11,18-19 ✧ 3:8: Rom 3:13 ✧ 3:9: 1Kor 11:7 * 3:9: Nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən rīni iamīnhi irə mīnuə 'Iərimənu Tata səkītaha.' ✧ 3:15: Jem 1:5,17

rakupwən nətərigien səvənhi rəmher. In iərmama sə raməmri nəmərinuien. Noien səvənhi ramasan məpou. In ramsiai nətərigien səvəi nərmama me səpəmsəpə. In ramapi pik ti nərmama. Nukurənien səvəi iərmama nəha rukuə nukwan ripik sə ramasan ia nimiruien səvənhi. In ramo rəmnəmwhen ia nərmama me pam, məpwəh neikuəien. ¹⁸✧Nəpən nərmama səməme kamhəmri nəmərinuien kamharə ia nəmərinuien rəmwhen mə kamhəpwei nuni nari riti. Nuni nari nəha trutə mukuə kwənkwan nə narəien sə ratukwatukw.

4

Iərmama sə rokeikei pik noien səvəi ti prənə i

¹✧Nəfe nəha nukune naruagənien me mine nukune nəvisəien me səkimiaha? Rosi in i uə rekəm? Ia rerimiaha kimiaha hiokeikei pik mə tihəregi ramasan ia narimnari me pam, nənə noien nəha ramo kimiaha hiaməvisə ia nəpən me. ²Hiokeikei nari riti, mətə rəknekin ti nuvehien, ro pen hiouisi əpune iərmama tukwe. Rerimiaha rakres nari riti səvəi iərməpə, mətə rəknekin ti nuvehien, ro pen hiəvisə, mamharuagən tukwe. Kimiaha hiəpwəh nuvehien nəfe hiokeikei, ti nəri nə mə hiəpkəres pen mhə Kumwesən i. ³Trini minuə kimiaha hiəres pen i, hiəpwəh nuvehien, ti nəri nə mə hiaməres, mətə nətərigien səkimiaha ripkatukwatukw mhə. Narimnari me nəha hiaməres pen Kumwesən mə truvei pehe m kimiaha, hiokeikei mə tihəuvehi nənə mhəuvehi nəmri nari sə nətərigien ərəha səkimiaha rokeikei. ⁴✧Kimiaha hiəmwhen prən i sə raməpwəh səvənhi iərman mamesi pen iərman əpə. Rəfo? Rosi kimiaha hiəreirei mə iərmama sə rokeikei pik noien me səvəi ti prənə i truvehe iərmama sə raməmwəki Kumwesən? Ro iamīnhi irə trini minuə iərmama riti ia kimiaha rinuə trokeikei pik noien me səvəi ti prənə i in trəmwəki Kumwesən. ⁵✧Rəfo? Rosi kimiaha hiəreirei nəgkariien i raməmak ia Nəkukuə Ikinan? Rani mə, “Nənimwīn nəha Kumwesən rinəmri raməmak ia reritaha rokeikei pik mə kitaha səvəi Kumwesən əpa.”

Nənə nəgkariien nəha ripko mhə nəri auər a i. ⁶✧Mətə Kumwesən raməriari pehe namasanien m kitaha rasori pik. Ro pen Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rərin ripkagien mhə ti nərmama səməme kamhəfiəutə ia nirəha, mətə raməriari pen namasanien səvənhi m nərmama səməme kamhəuvehi irəpw irəha.”

⁷✧Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mheiwaiu, mharə tegin Kumwesən, mhəni rekəm ti Setan, nənə in trəpwəh kimiaha map. ⁸✧Kimiaha tihəuvehe ipaka ti Kumwesən, nənə in truvehe ipaka tukumiaha. Kimiaha nəkur ərəha me tihaməkeikei mhəkwerig. Kimiaha nətərigien səkimiaha ro kəru tihaməkeikei mho rerimiaha rəmher. ⁹Ramasan mə tihəregi rərəha, mhasək, mhəkwein əpwəmwis. Pwəh narisien səkimiaha ruvehe mo nasəkien irə. Pwəh nagienien səkimiaha ruvehe mo nəpouien irə. ¹⁰✧Kimiaha tihaməkeikei mheiwaiu mhənimwi nukurhumiaha ia nəmri Kumwesən, nənə in truvehi utə kimiaha.

Kimiaha tihəpwəh nini ərəhaien kimiaha me

¹¹Piak me, kimiaha tihəpwəh nini ərəhaien kimiaha me. Iərmama sə rani ərəha piəvni uə rani piəvni mə ramo noien ərəha, iərmama nəha ramini ərəha Loa səvəi Kumwesən, mamini mə Loa nəha rəpwəh nəmwhenien. Mətə nəpən ikani loa nəha mə rəpwəh nəmwhenien, ikəpwəh noien nəfe Loa nəha rani, mətə ikamo ik iəmə sə ikasori ia Loa nəha. ¹²✧Iərmama kuatia in əpa rauvehi nasorien mə trəmri Loa, məkiri noien me səvəi nərmama, nənə mərpwīn tai noien me səvənraha. Iərmama nəha in nəha rauvehimiri nərmama, mamouraha mwi irəha. Mətə ik sin i? Rəfo ikaməkiri noien me səvəi piəm?

✧ 3:18: Mat 5:9, Aes 32:17, Hip 12:11 ✧ 4:1: Rom 7:23 ✧ 4:4: Rom 8:7, 1Jon 2:15 ✧ 4:5: Eks 20:3,5 ✧ 4:6: 1Tes 5:5 ✧ 4:7: Efes 6:12 ✧ 4:8: Sek 1:3, Mal 3:7, Aes 1:16 ✧ 4:10: Job 5:11, 1Tes 5:6 ✧ 4:12: Rom 2:1, 14:4

Ik tikätigite ia Kumwesän ia näfe tiko trakwakwi tineis mine

¹³ ✧ Tihätärig ia nirak kimiaha sëmäme hiamäni mä, “Ipwet uə trakwakwi tsəuvən ia taon i uə taon nəha, mharə nuk kuatia, mho pisnes fwe ikin, mhəuvehi mane.”

¹⁴ ✧ Kimiaha tihəfukurən näfe trämwei irapw trakwakwi? Näfe nəha nimiruien səkimiaha? Kimiaha hiämwhen ia nise napw sə ruvehe näpın ouihi a nənə marə miwən mwi. ¹⁵ ✧ Mətə nəgkiariien sə ratukwatukw mä kimiaha tihəni ro iamınhi irə, “Trini minuə nəkwai Kumwesän pərhiən, tsarə mho narimnari me i uə narimnari me nəha.” ¹⁶ Mətə ipwet mine kimiaha hiaməgkiari mamhəfiütə ia kimiaha. Nəgkiariien sə raməfiütə nərmama iamınhi rərəha. ¹⁷ ✧ Iərmama sə rukurən näfe noien ratukwatukw mä tro, mətə in rəpwəh noien, in ramo nərəhaien.

5

Nəvəhagien ramevən ti nərmama nautə səvənraha rasori

¹ ✧ Kimiaha nərmama nautə səkimiaha rasori tihätärig ia nirak. Ramasan mä kimiaha tihəsək mhəkwein əpwəmwis ti nəmisəien me nəha sëmäme kamhəuvehe tuheste kimiaha. ² ✧ Nautə səkimiaha ruvəmərir. Uvnə me hənani raka tinari me səkimiaha. ³ Kol mine silva səkimiaha rinopwei raka. Nopweiiən nəha səvənraha trahatən pen mä nipərhiənien kimiaha hiəno noien ərəha, nənə trahi nipwramiaha rəmwhen ia napw. Ipaka näpın sampam i, mətə kimiaha hiamoeite ihi nautə me səkimiaha. ⁴ ✧ Hətə ro! Nərmama me sëmäme kamhowok hənə raka wok fwe ia nəmhiən me səkimiaha, mətə kimiaha hiəpwəh nərəkuien irəha. Nərəkuien nəha səvənraha ramasək mani mä kimiaha hiəno noien ərəha. Iərimənu sə rauvehi niskaiien me pam ruvəregi raka ia nəkwəregin nasəkien səvəi nərmama sëmäme kamhesi nəveginien sə ruvəmruə fwe ia nəmhiən me səkimiaha. ⁵ ✧ Ia tıprənə i kimiaha hiəpwəh niseseien. Näfe nautə me kimiaha hiokeikei mä tihəuvehi hiaməuvehi. Hiaməkwməni atukw a kimiaha hiaməsisı mhəmwhen ia kau me sëmäme rıpkə mhə tui kousi əpune irəha. ⁶ Kimiaha hiaməkiri nəmə atukwatukw me mä tuhaməkeikei mhemhə. Hiamousi əpune irəha, nənə həpwəh nəsisəgien kimiaha.

Nətərigien səkimiaha trəpwəmwis

⁷ ✧ Piak me, kimiaha tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, mamheit-enhi mheste nuveheien səvəi Iərimənu səkıtaha. Hətəni ro iərmama sə raməmhu raməfo mamə nətərigien səvənhi raməpwəmwis mameitenhi nəveginien amasan sə rutə pehe ia tıprənə. Ko rıpkəsi akwauakw mhə, mətə tro nətərigien səvənhi rəpwəmwis meste nesən kupwən rauər nənə məkwə me nepwın həuvehe mhəkurau nənə nesən sə ro kəru irə rauər mwi. ⁸ ✧ Kimiaha mwi tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis miskai ti nəri nə mə nuveheien səvəi Iərimənu səkıtaha ruvəuvehe ipaka. ⁹ ✧ Piak me, kimiaha tihəpwəh nini ərəhaien kimiaha me kamo Kumwesän rərpwın noien ərəha me səkimiaha. Hətə ro! Iəmə sə trərpwın noien ərəha me səvəi nərmama ruvəuvehe ipaka. Ramərer a ia kwəruə. ¹⁰ Piak me, rerimiaha tramrhi profet me nəha fwe kupwən haməgkiari ia nəghi Iərimənu. Näpın kamo nəmisəien minraha, ho nətərigien səvənraha rəpwəmwis. ¹¹ ✧ Ia nətəien səkıtaha nərmama sëmäme kamhərer əknekın ia nahatətəien səvənraha ia näpın me Kumwesän ramo irəha hamagien. Kimiaha hiəuvəregi raka noien səvəi Jop. Näpın ramarə ia nəmisəien me rıpkı, rərer əknekın ia nahatətəien səvənhi. Nənə hiənətə raka näfe Iərimənu rino min kurirə ikin. Iərimənu rerin ramərkwəpır pik ti nərmama. In ramapi ti nirəha.

Kimiaha tihəpwəh nakutanien ia nəgkiariien me

¹² ✧ Mətə piak me, irənhə ia narimnari me pam, trini minuə kimiaha hiəni promes riti tihəpwəh nakutanien ia nəgkiariien səkimiaha mä tiho nərmama hətəni kimiaha

✧ 4:13: Luk 12:18-20 ✧ 4:14: Prov 27:1, Sam 39:5,11 ✧ 4:15: Wok Me 18:21 ✧ 4:17: Luk 12:47 ✧ 5:1: Luk 6:24 ✧ 5:2: Mat 6:19 ✧ 5:4: Dut 24:14-15, Mal 3:5 ✧ 5:5: Luk 16:25, Jer 12:3, 25:34 ✧ 5:7: Luk 21:19, Dut 11:14, Jer 5:24, Joel 2:23 ✧ 5:8: Rom 13:11-12, Hip 10:25, 1Tes 4:7 ✧ 5:9: Mat 24:33 ✧ 5:11: Eks 34:6, Sam 103:8, Sam 111:4 ✧ 5:12: Mat 5:34-37

hiaməni pərhiən. Tihəpwəh niniien nitətə ia neiai uə tīprənə i uə nari riti mwi mə tiho noien nəha. Mətə trini minuə hiəsəni nari riti, tihəni a mhəsəni mə “Ouəh.” Trini minuə hiəpkəsəni mhə nari riti, tihəni a mə “Rekəm.” Mə kimiaha hiaməgkiari əpnəpən, Kumwesən trərpwīn noien ərəha səkimiaha.

Nəfwakiiən sə ramo nīpwran

¹³ ✧ Rəfo? Riti ia kimiaha raməmisə? Ramasan mə rəfwaki. Riti ia kimiaha rerīn raməgīen? Ramasan mə rəni nīpu, məgnəgīni Kumwesən. ¹⁴ ✧ Riti ia kimiaha raməmhə? Ramasan mə rəkwein elta me səvəi nəfwakiiən pwəh irəha hətəgi pən oel irə ia nəghi lərimənu mhəfwaki tukwe. ¹⁵ ✧ Nənə nəfwakiiən səvəi nərmama səməmə kamhahətətə ia Kumwesən truvehimīru iərmama sə raməmhə. lərimənu tromasan iərmama nəha. Trini minuə iərmama nəha rīno noien ərəha me, lərimənu trenouenou noien ərəha me nəha məpwəh nərpwīnien. ¹⁶ Ro iamīnhi irə kimiaha tihəni pən tukumiaha me i noien ərəha me səməmə hiəno, nənə mhəfwaki tukumiaha me mə Kumwesən tro kimiaha hiəuvehe mhəsānīn. Nəpīn iərmama sə ramo noien atukwatukw raməfwaki, nəfwakiiən səvənhi nəgsen rasori mamō nīpwran. ¹⁷ ✧ Profet Eləja in iərmama rəmwhen a ia kitaha. Rəfwaki skai mə nesən trəpwəh nauəriən. Nənə nesən rīpkauər mhə ia tənə nəha nuk kahar məkwə sikis. ¹⁸ ✧ Nənə kurirə ikīn rəfwaki mwi, nənə nesən rukrutə ia nīmagouagou, kwənkwai narimnari me həutə mwi ia tīprənə.

Iərmama sə rəruei

¹⁹ ✧ Piak me, trini minuə kimiaha riti rəpwəh nəgkiariien sə ro nīpərhiənien məruei, nənə kimiaha riti mwi riri in mīrərig, ²⁰ ✧ iakokeikei mə rerimīaha tramrhi nəri i. Iərmama sə ramiri raka iəmə ərəha ia suatuk sə raməruei irə mīrərig, in rauvehimīru iəmə ərəha nəha mə trəpwəh nemhəien. Kumwesən trenouenou noien ərəha me həpīk səvəi iəmə ərəha nəha, məpwəh nərpwīnien.

✧ 5:13: Kol 3:16 ✧ 5:14: Mak 6:13 ✧ 5:15: Mak 16:18 ✧ 5:17: 1King 17:1, Luk 4:25 ✧ 5:18: 1King 18:42-45 ✧ 5:19: Kal 6:1 ✧ 5:20: Sam 51:13, Prov 10:12, 1Tes 4:8

Fas Pita

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Pita rımərai. Pita in iərmama riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu. In rımərai nəkukuə i mərhi pen i revən ti nakalasia me səməme kamharə parei fwe profens riti səvəi Rom kani mə Esia Maenor. Pita rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvənraha ti nəri nə mə nərmama me nepwin kamhometə irəha ti nahatətəien səvənraha. Pita rokeikei mə rerinraha tramrhi mə Iesu rokeikei pik irəha, nənə muvehi nəmisəien ti nirəha. Irəha tuhəkurirə noien səvəi Iesu. Irəha tuho iaminha irə ti nəri nə mə Kumwesən rımərfi irəha mə irəha nərmama me səvənhi nənə Iesu remhə ti nirəha. Pita rini pen ti nirəha mə tuhaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan. In rini pen mwi ti nirəha mə ia tıprənə i nərəhəien rasori, mətə tuhaməkeikei mhərer əknekin, mho nətərigien səvənraha rəpwəmwis, mhəmri pen əknekin nətərigien səvənraha ia Kumwesən, nənə mheitenhi narimnari amasan me səməme tuhəpkuvehe kurirə.

¹ ☆ Iou Pita, iou aposol riti səvəi Iesu Kristo.

Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama pwisewis me səməme hiamarə kirkiri ia profens me i Pontas, mine Kalesia, mine Kapatosia, mine Esia, mine Pitinia.

² ☆ Kimiaha i nərmama Kumwesən rımərfi kimiaha resi pen nətərigien səvənhi sə in ruvəukurən raka fwe kupwən. In rımərfi kimiaha mə Nənimwin səvənhi tro kimiaha hiəuvehe mhəmher, mho nəkur ikinan me səvənhi, nənə, tihəuvehe mho nəkwai Iesu Kristo, tukəfwıəfwı kimiaha ia niten.

Nəfwakiiien səiou mə Kumwesən trəriari pehe namasanien mine nəməriniuen rasori mwi m kimiaha.

Pwəh səgnəgini Kumwesən ti nimiruien vi

³ ☆ Pwəh səgnəgini Kumwesən i in Kumwesən mine Tata səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo! Napien səvənhi rasori tukutaha. In ro kitaha sətui mwi ia nimiruien vi, nənə, mo kitaha səmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə. In ro iaminha irə nəpin ro Iesu Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁴ ☆ Kumwesən ro kitaha sətui mwi mə tsəuvehi nautə amasan me in truvei pen m nərmama me səvənhi. Nautə amasan me nəha ko həpkimərir mhə, mhəpkəmkemik mhə, nənə nukuraanien səvənraha ko rıpkıwən mhə. Kinəmri amasan nautə me nəha fwe ia neiai tukuvei pehe m kimiaha. ⁵ ☆ Kimiaha nərmama səməme Kumwesən ro tukuahag kimiaha ia niskaiien səvənhi ti nəri nə mə hiamahatətə irə. In trətui amasan tukumiaha meste tihəuvehi nimiruien vi sə kinəpnəpenə raka irə tukətoni rier pehe ia nəpin sampam. ⁶ ☆ Ramasan mə rerimiaha ragien ti narimnari me i. Mətə təkwtəkwuni rosi narimnari me səpəmsəpə tuhəuvehe mho nəmisəien m kimiaha ia nəpin ouihi a. ⁷ ☆ Narimnari me i kamhəuvehe trahatən pen mə kimiaha hiamahatətə pərhien. Aean i kol, nəri auər a mə trıpkıwən mwi nəpin riti, mətə nərmama tuhaməkeikei mhəuvani ia napw ti nətə sasien mə in kol pərhien uə rekəm. Ia noien nəha rəmwhen a mwi nahatətəien səkimiaha sə ramasan məpi raka kol, tukaməkeikei ko kimiaha həregi nəmisəien me ti nətə sasien mə hiamahatətə pərhien uə rekəm. Nənə mə hiamahatətə pərhien, nəpin tukətoni Iesu Kristo rier pehe irə, Kumwesən trəgnəgin kimiaha, muvehi utə nəghimiaha, nənə, muvei pehe nisaiien m kimiaha. ⁸ ☆ Nəri auər a mə hiəpkətoni mhə Iesu Kristo, mətə hiokeikei in. Nənə nəri auər a hiəpkətoni mhə nəha təkwtəkwuni, mətə hiaməni nıpərhienien irə, nənə, mamhagien. Nagienien nəha hiamregi rasori pik anan iərmama riti ko rıpkini mhə ia nəgkiariien. ⁹ ☆ Rerimiaha ramagien iaminha irə ti nəri nə mə hiaməuvehi nəri i sə hiamahatətə irə, in i mə Kumwesən truvehimiru kimiaha.

☆ 1:1: Jem 1:1, 2Tim 1:15 ☆ 1:2: Rom 8:29, 2Tes 2:13, Hip 12:24 ☆ 1:3: 2Kor 1:3 ☆ 1:4: Kol 1:12 ☆ 1:5: Jon 10:28, 17:11 ☆ 1:6: 1Tes 5:10, Jem 1:2 ☆ 1:7: Job 23:10, Prov 17:3, Aes 48:10, Sek 13:9, Mal 3:3, Jem 1:3
☆ 1:8: Jon 20:29, 2Kor 5:7 ☆ 1:9: Rom 6:22

¹⁰ ✨Profet kupwən me hamətui ia suatuk i Kumwesən truvehimiru nərmama irə, nənə mamhəres mə tukəfo irə. Ia nəgkiariien sə Kumwesən rīməuvei pen minraha, irəha həni irapw mə Kumwesən trasitu ia kimiaha ia namasanien səvənhi. ¹¹ ✨Nəpən Nənimwin səvəi Kristo sə ramarə ia nirəha rīməkupwən mini irapw nəmisəien me səməme Kristo triregi ia nīpwrən mine nasoriien sə tukuvei pen min truvehe kurirə, profet me haməmwur mə tuhəukurən mə nəfe suatuk mine nəfe nəpən narimnari me nəha tuhəier pehe. ¹² ✨Kumwesən rino pui pen m profet me nəha mə nəgkiariien me səməme irəha kəmhəni həkəgkiari mhə ia nəpən səvənraha mə trasitu ia nirəha, mətə haməgkiari ia nəpən səkimiaha trasitu ia kimiaha. Narimnari me i profet kupwən me həməni təkwtəkwuni hiəuvəregi raka rīməuku pen ia tərhui nərmama səməme hənəvisau nəgkiariien amasan səvəi Kristo m kimaha. Nəgkiariien səvənraha rīməuku pen ia Nənimwin Ikinan sə Kumwesən rərhi pehe i. Narimnari me i nagelo me irəha mwi hokeikei mə tuhətoni mhəukurən.

Kumwesən sə rīnəkwein kimiaha in iəmə ikinan, in rəmher

¹³ Ro pen tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rərer mwatuk ti noien wok, mho nətərigien səkimiaha pwəh rukurən amasan. Tihəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha ia namasanien sə Kumwesən truvei pehe m kimiaha nəpən tukətoni Iesu Kristo rier pehe.

¹⁴ ✨Tiho nəkwai Kumwesən rəmwhen ia nəkwərəkəwərha me səməme kəmhə nəkwai tata me. Fwe kupwən kimiaha hiəreirei nari, nənə mamho noien ərəha me səməme rerimiaha rokeikei pik. Mətə təkwtəkwuni tihəpwəh nəseniien ia nətərigien me nəha ravi raka mwi kimiaha. ¹⁵ Kumwesən sə rīnəkwein ia kimiaha in iəmə ikinan, in rəmher. Ro iamīnhi irə kimiaha mwi tihaməkeikei mho kimiaha nəkur ikinan me, mhəmher ia narimnari me pam səməme hiamo. ¹⁶ ✨Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihaməkeikei mho kimiaha nəkur ikinan me, mhəmher, ti nəri nə mə iou iəmə ikinan iakəmher.”

¹⁷ ✨Kimiaha hiaməkwein Kumwesən mə “Tata.” Mətə in Kumwesən ramo rəmnəmwhen ia nərmama me pam. Trərpwin noien me səvənraha tresi pen atukwatukw nəfe irəha həno. Ro iamīnhi irə mine, nəpən kimiaha hiamarə ihi ia təkure tīprənə i, tihaməkeikei mhehekir in, mamho noien sə ramasan. ¹⁸ ✨Kimiaha hiəukurən mə kineivinari ia kimiaha hiəuvəier raka ia narəien ərəha nəha kaha kupwən me səkimiaha həməuvei pehe m kimiaha. Mətə kīpkərəku raka mhə kimiaha ia nari riti sə truvehe mərəha məmwhen ia kol mine silva, ¹⁹ ✨rekəm. Mətə kinərəku raka kimiaha ia nite Kristo in nəri keikei ramasan pik. Kristo in rəmwhen ia kwəti sipsip sə ratukwatukw pam, nemhəien uə nərəhaien riwən anan irə. ²⁰ ✨Kumwesən ruvərfi raka in fwe tui nəpən tīprənə ramiwən ihi, nənə təkwtəkwuni rīpko mhə tui nəpən sampam ruvehe kətoni in rier pehe masitu ia kimiaha. ²¹ ✨Ia Kristo kimiaha hiaməni nīpərhiēien ia Kumwesən sə rino in rətui mwi ia nemhəien səvənhi nənə muvei pen nasoriien min. Ro iamīnhi irə iəmə sə hiamahatətə irə, mamhəmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə, in i Kumwesən.

²² ✨Kimiaha hiamesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēien mamhokeikei pərhiēn pīəvtaha me. Ia noien nəha hiənəpərhi raka nīmīruien me səkimiaha həmher. Mətə kimiaha tihaməkeikei mhərīpən mamhokeikei pərhiēn kimiaha me ia rerimiaha pam.

²³ ✨Kimiaha hiənətui mwi rəmwhen nəkwərəkəwərha me, nənə, nīmīruien vi sə hiənətui mwi irə rīpkuku pen mhə ti tata riti sə tremhə, mətə ruku pen ti Tata riti sə tīpkemhə mhə. Nəgkiariien səvəi Kumwesən sə ramīru mamarə rerin rino kimiaha hiətui mwi.

²⁴ ✨Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,
“Nərmama me pam həmwhen ia nurhi,

nənə namasanien səvənraha rəmwhen ia tihī nurhi.

✨ 1:10: Mat 13:16-17 ✨ 1:11: Sam 22, Aes 53, Luk 24:26-27 ✨ 1:12: Efes 3:10 ✨ 1:14: Rom 12:2, Efes 2:3, 4:17-18 ✨ 1:16: Lev 11:44-45, Mat 5:48 ✨ 1:17: Mat 6:9, Rom 2:11, 2Tim 4:14, Rev 2:23 ✨ 1:18: 1Kor 6:20 ✨ 1:19: Wok Me 20:28, Hip 9:12-14, 1Tes 1:2 ✨ 1:20: Wok Me 2:23, Efes 1:4 ✨ 1:21: Jon 14:6, Rom 4:24, 5:1-2, Rom 10:9 ✨ 1:22: Jon 13:34, Rom 12:10 ✨ 1:23: Jon 1:13, Hip 4:12 ✨ 1:24: Jem 1:10-11

Nurhi naha ramaukei, nanə tihin me kamhasas,
²⁵ mətə Nəgkariien səvəi Iərimənu ramarə ia nuk nuk me.”
 Nənə in i nəgkariien sə kinəvisau m kimiaha.

2

¹ ✨Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me pam. Tihəpwəh mwi neikuəien, mhəpwəh mwi noien nətərigien səkimiaha ro kəru. Tihəpwəh mwi nəmwəkien ia kimiaha me, mhəpwəh mwi ninien nikaremiaha me. ² ✨Kimiaha tihaməkeikei mhəuwehe mhokeikei pik nəgkariien səvəi Kumwesən sə rəmher mhəmwhen iəkunouihi əmtəmetə me i kamhasək mə tuhesis. Nəgkariien i tro kimiaha hiəuwehe mhəpwinari, nanə, Kumwesən ruvehimiru kimiaha. ³ ✨Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kimiaha hiənani əghan namasanien səvəi Iərimənu mhətoni mə ramasan pik anan.”

Kristo in kəruətəri miru

⁴ ✨Həuwehe ti Kristo. In naha kəruətəri miru naha nərmama me hani mə rərəha, mhəpwəh, mətə ia nəmri Kumwesən in kəruətəri keikei anan sə in rimərfi. ⁵ ✨Kimiaha mwi hiəmwhen ia kəruətəri miru me kauvrhəkin nimwə ia nirəha, nimwə sə Nənimwin ramarə irə. Ia nimwə naha, kimiaha hiəmwhən ia pris ikinan me kamhousi əpune nərimiru me mamhəuvei pen m Kumwesən. Mətə narimnari me səməme kimiaha hiaməuvei pen ripko mhə nipwrai nari mətə kwa nənimwin. Nənə Kumwesən raməkwein amasan ia narimnari me naha hiaməuvei pen min ti nəri nə mə hiaməuvei pen ia nəghi Iesu Kristo. ⁶ ✨Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Hətoni ro. Iakaməmri kəruətəri riti fwe Saon,
 in kəruətəri keikei anan sə iou iakimərfi, kəruətəri naha tukostat kuvrhəkin
 nimwə irə,
 nanə iərmama sə trini nipərhiēnien irə, in tripkauris mhə.”

⁷ ✨Ro iamīnhi irə, kəruətəri naha in nəri keikei tukumiaha nərmama səməme hiaməni nipərhiēnien irə, mətə nərmama səməme həkini mhə nipərhiēnien irə, kəruətəri naha rəmwhen ia nəgkariien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Kəruətəri naha nəmə kamhəuvrhəkin nimwə hənua rərəha, mhəpwəh,
 təkwtəkwuni naha ruvəuwehe mino kəruətəri sə rəpi raka pam kəruətəri me,
 məkwtəmhiri əknekīn pam nimwə.”

⁸ ✨Nənə Nəkukuə Ikinan rani mwi mə,
 “In i kəruətəri riti sə nərmama tuhapəti irə,
 mine kəpwier sə tro irəha həmwei”

Irəha kamhapəti irə ti nəri nə mə kamhərui nəgkariien səvəi Kumwesən mamhesi pen a nəfe Kumwesən ruvəukurən raka fwe kupwən məmri mə tuho.

⁹ ✨Mətə kimiaha nərmama ia kwənəkwus i Kumwesən rimərfi kimiaha, kimiaha pris me səvəi kig, kimiaha nərmama ikinan me ia kusen kuatia, kimiaha nərmama me səvəi Kumwesən əpa. Kino kimiaha iamīnha irə mə kimiaha hiəukurən nini irəpwien narimnari amasan me Kumwesən rino. In rinəkwein ia kimiaha mə tiharaka ia nəpitəvien mhəuwehe ia nukuraanien amasan səvənhi. ¹⁰ ✨Fwe kupwən, kimiaha nərmama auər a me, mətə təkwtəkwuni kimiaha nərmama me səvəi Kumwesən. Fwe kupwən, kimiaha nərmama napiien səvəi Kumwesən riwən tukumiaha, mətə təkwtəkwuni kimiaha nərmama napiien səvənhi ramarə tukumiaha.

¹¹ ✨Nərmama keikei me, kimiaha hiəmwhen iəpwispwis me mine nərmama imwənraha riwən ia tiprənə i. Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nəsenien noien ərəha me naha nipwramiaha rokeikei pik səməme kamharuagən ia nəpin me mə tuhouraha nimiruien səkimiaha. ¹² ✨Təkwtəkwuni nərmama səməme hərəirei

✨ 2:1: Efes 4:22, Jem 1:21 ✨ 2:2: Mat 18:3, 1Kor 3:2 ✨ 2:3: Sam 34:8 ✨ 2:4: Mat 21:42, Aes 28:16 ✨ 2:5: Efes 2:21-22, Eks 19:6, Aes 61:6, Rev 1:6, Rom 12:1 ✨ 2:6: Rom 9:33, Efes 2:20 * 2:6: Seon in Jerusalem ✨ 2:7: Mat 21:42 ✨ 2:8: Rom 9:33 ✨ 2:9: Aes 9:2, Aes 40:20-21, 1Tes 2:5, Taet 2:14, Wok Me 26:18, Efes 5:8 ✨ 2:10: Rom 9:25 ✨ 2:11: Sam 39:12, Kal 5:17,24, Jem 4:1 ✨ 2:12: Mat 5:16, Luk 19:44

Iərimənu kəmhəni ərəha kimiaha mə kimiaha nəkur ərəha me. Ro iaminhi irə narəien səkimiaha hiamarə irə ia nənimenraha traməkeikei matukwatukw, pwəh irəha hətoni noien amasan me səkimiaha, nənə mhəuvehi utə nəghi Kumwesən ia nəpən nəha in truvehe irə.

Nərmama me səvəi Iesu Kristo tuhaməkeikei mhəsiai nərmama səməme kəmhərimənu

¹³ ✨ Ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səvəi Iərimənu səkitaha, tihaməkeikei mhəsiai nərmama me pam səməme haməuvehi nasoriien mamhərimənu. Tihəsiai ia kig sə in rasori anan, ¹⁴ mhəsiai mwi ia nəmə asori me səməme in ramərhi irapw irəha kəmhərimənu ia nəghin. Nəmə asori me nəha, kig ramərhi irapw irəha mə tuho nəmisəien m nərmama səməme kəmhə noien ərəha, nənə mhəgnəgini səməme kəmhə noien amasan. ¹⁵ ✨ Kimiaha tihaməkeikei mhəsiai nəmə asori me pam ti nəri nə mə Kumwesən rokeikei mə noien amasan me səkimiaha trəsisəg tərhu i nərmama me i həreirei nari. Pwəh irəha həpwəh mwi niniien nəgkariien arməri me. ¹⁶ ✨ Ramasan mə hiamarə mhəmwhen ia nərmama kineivinari ia nirəha, mətə tihəpwəh niniien mə, “Eh, kineivinari ia nirak. Iakukurən noien nəfe noien ərəha iakokeikei.” Kimiaha tihaməkeikei mamharə mhəmwhen ia iotukwininari me səvəi Kumwesən. ¹⁷ ✨ Tihəsiai nərmama me pam. Tihəkeikei piəvtaha me, nənə tihəhekir mhəsiai Kumwesən, nənə tihəsiai kig sə ramərimənu.

¹⁸ ✨ Kimiaha slef me, tihaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səkimiaha, nənə mhəuvei pen nisaiien minraha. Tiho iaminhi irə minraha pam, nəmə asori me səməme kəmhə riməru mamasan m kimiaha mine nəmə asori me səməme kəmhə noien skai me m kimiaha. ¹⁹ Rəfo hiamə a narimnari me səməme hatukwatukw mətə nəmə asori me səkimiaha kəmhə rərəha ia kimiaha? Trini minuə hiəukurau ia nəpən skai me nəha, mamhəti pen a m Kumwesən, Kumwesən trəkwein amasan ia kimiaha. ²⁰ ✨ Trini minuə hiamə noien ərəha, kəmhə nəmisəien m kimiaha tukwe, hiamə nətərigien səkimiaha rəpwəmwis ti nuvehiiien nəmisəien nəha, noien nəha ko kəpwəh nəgnəginiien kimiaha tukwe. Mətə mə kimiaha hiamə a noien amasan, nənə kəmhə nəmisəien m kimiaha tukwe, Kumwesən trəkwein amasan ia kimiaha trini minuə hio nətərigien səkimiaha rəpwəmwis ti nuvehiiien nəmisəien nəha. ²¹ ✨ Kumwesən rinəkwein ia kimiaha mə tihəuvehi nəmisəien, ti nəri nə mə Kristo in mwi riməuvehi nəmisəien tukumiaha. In riməkupwən mahatən noien atukwatukw nəha mə kimiaha tihesi pen a təmwheki nisun.

²² ✨ Nəkukuə Ikinan rani mə,
“In ripko mhə noien ərəha riti,

kipkreji mhə neikuəien riti ia tərhun.”

²³ ✨ Nəpən nərmama həni nəgkariien ərəha irə, mətə in ripkəski mhə irəha. Nəpən in riregi nəmisəien ia nipwran, mətə in ripkini mhə mə trərpwin tai nərəhaien. Mətə rinəmri pen narimnari me pam ia rəgi Kumwesən sə raməkiri atukwatukw nari. ²⁴ ✨ In riməuvehi noien ərəha me səkitaha ia nipwran ia nei kamarkuau i mə ia nikaren səvəi noien ərəha kitaha tsemhə nənə ia nimiruien səkitaha tsamo noien atukwatukw. Nəmisəien me səvənhi riməregi ia nipwran rino kimiaha hiəuvehe mhəsanin. ²⁵ ✨ Fwe kupwən kimiaha hiəmwhen ia sipsip me səməme hənəruei, mətə təkwtəkwuni kərari ia kimiaha hiəvərərig mhəuvəuvehe ti Iərmama ramətui ti sipsip me, in i Iərmama ramətui ti nimiruien səkimiaha.

3

Nipran mine nərman me səvənraha

¹ ✨ Ia noien a mwi nəha, kimiaha nipran me tihaməkeikei mhəsiai nərman me səkimiaha. Nənə trini minuə irəha nepwin həpkini mhə nipərhiien ia nəgkariien

✨ 2:13: Taet 3:1 ✨ 2:15: 1Pit 3:16 ✨ 2:16: Kal 5:13 ✨ 2:17: Rom 12:10, Prov 24:21, Mat 22:21 ✨ 2:18: Efes 6:5 ✨ 2:20: 1Pit 3:14,17, 1Tes 4:14 ✨ 2:21: Mat 16:24, Jon 13:15 ✨ 2:22: Jon 8:46 ✨ 2:23: Aes 53:7, 1Tes 3:9 ✨ 2:24: Hip 9:28, Rom 6:2,11, Aes 53:5 ✨ 2:25: Aes 53:6, Esik 34:5-6, Mat 9:36, Jon 10:14 ✨ 3:1: Taet 2:5

səvəi Kumwesən, mətə noien a səkimiaha truvi irəha həuvehe mhahatətə. Noien səkimiaha rəmwhen məpi raka mə hiəgkiari mīnraha. ² Nəpin irəha hətoni mə noien səkimaha rəmher, hiaməsiāi irəha, nənə noien nəha truvi irəha həuvehe mahatətə. ³ ✠Rərəha mə hiamasan pen ia nīpwramiaha iruə ia noien nəha sə hiamərəri nīmwai nukwənemiaha, mamhəuvei pen marəmarə me kino ia kol mine tinari amasan me. ⁴ Mətə tihamasan pen imwə ia rerimiaha sə kīpkətoni mhə. Ramasan mə tihəuvehe mho nīpran səməme nətərigien səkimiaha rəpou mafafa. Noien iamīnha irə ramasan anan ia nəmri Kumwesən mīpkiwən mhə. ⁵ In i noien səvəi nīpran ikinan me fwe kupwən səməme hənəmri pen əknekīn nətərigien səvənraha ia Kumwesən. Irəha hənāməsiāi nərman me səvənraha, nənə ia noien nəha hənāmamasan pen ia rerīnraha. ⁶ ✠Rəmwhen ia Sera, in rīno nəkwai Epraham, nənə maməkwein in mə iəmə asori səvənhi. Nənə kimiaha nīpwnəti Sera me trīni minuə hiamo noien amasan, mhəpkehekīr mhə nari riti sə ramo nehekīrien.

⁷ ✠Ia noien a mwi nəha, kimiaha nərman me tihaməkeikei mharə kimiaha nīkare rəgimīaha me, mhəkūrən mə irəha pran nīskaiien səvənraha rīpkiskai pīk mhə rəmwhen ia iərman. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen nīsiāiien mīnraha, tī nəri nə mə kimiaha mīnraha tihəuvehi pəri nəri amasan i nīmīruien rerīn. Tiho iamīnha irə pwəh nari riti trəpwəh nəsisəgien nəfwakīien me səkimiaha

Nəmisəien kamregi tī noien amasan

⁸ Nəgkiariien sampam. Kimiaha pam tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha ruvehe mo kuatia, tihapi kimiaha me, mhokeikei kimiaha me, mho rerimiaha rīməru tukumiaha me, mhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha. ⁹ ✠Trīni minuə nərmana kamho rərəha ia kimiaha, mətə tihəpwəh nərpwīnien tai nərəhaien. Trīni minuə nərmana hai m kimiaha, mətə tihəpwəh nərpwīnien. Mətə tihəkwein amasan a ia nīrəha. Tiho iamīnhi irə tī nəri nə mə Kumwesən rīnəkwein kimiaha mə tiho noien nəha, mə hiəuvehi namasanien səvənhi. ¹⁰ Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama sə rokeikei nīmīruien amasan,

nənə mokeikei mə trīregi ramasan ia nəpin me pam,

in traməkeikei məpwəh nīnīien mwi nəgkiariien ərəha me ia nərāmīn,

məpwəh mwi neikuəien ia tərhun.

¹¹ In traməkeikei mīrərig ia noien ərəha me səvənhi, nənə mo a narīmīnari amasan me.

In traməkeikei mətui suatuk səvəi nəmərīnuien, nənə mukurirə i.

¹² In traməkeikei mo iamīnhi irə tī nəri nə mə Iərimənu ramətoni amasan nərmana səməme hatukwatukw,

nənə mamətərig amasan ia nəfwakīien səvənraha,

mətə in raməmwəki səməme kamho noien ərəha.”

¹³ Trīni minuə hiəskai pīk tī noien amasan me, sin trouraha kimiaha? Iərmama riti

riwən! ¹⁴ ✠Mətə trīni minuə nəpin me nepwīn nərmana kamho kimiaha hiamregi rərəha ia nīpwramiaha tī noien atukwatukw səkimiaha, mətə ia nətərigien səkimiaha, kimiaha tihəregi ramasan. Tihəpwəh nehekīrien ia nīrəha, mhəpwəh nətərig pīkien.

¹⁵ Mətə ia rerimiaha tihəsiāi Kristo mə in Iərimənu səkimiaha. Tihərer mwtuk ia nəpin me pam tī nīripwenien nəgkiariien səvəi nīsəməme nəha nərmana səməme tuhəres ia

kimiaha mə rəfo hiaməmri pen əknekīn nətərigien səkimiaha ia Iesu. ¹⁶ ✠Mətə tihəgkiari məru mīnraha ia nīsiāiien, mhəpwəh noien nari riti sə tro hiəregi fwe ia rerimiaha mə hiəno nərəhaien. Tiho əpa noien amasan me tī nəri nə mə kimiaha nərmana me səvəi Kristo. Trīni minuə hiamo iamīnhi irə nərmana me i kamhəni nīkaremiaha mə noien səkimiaha rərəha tuhauris tī nəgkiariien ərəha me səvənraha. ¹⁷ ✠Trīni minuə ia nətərigien səvəi Kumwesən mə hiaməuvehi nəmisəien tī noien amasan me səkimiaha, ramasan pīk anan mwi məpi raka mə hiaməuvehi nəmisəien tī noien ərəha me səkimiaha.

¹⁸ ✠Ro iamīnhi irə tī nəri nə mə Kristo rīmamhə tī noien ərəha me. Rīmamhə nəpin kuatia

✠ 3:3: 1Tim 2:9 ✠ 3:6: Jen 18:12 ✠ 3:7: Efes 5:25 ✠ 3:9: Mat 5:44, 1Tes 5:15, 1Pit 2:23 ✠ 3:14: Aes 8:12-13, Mat 5:10, 1Tes 2:20, 4:14 ✠ 3:16: 1Tes 2:12 ✠ 3:17: 1Tes 2:20 ✠ 3:18: Rom 6:10, Efes 2:18

a rinəmwhen. Ko ripkemhə mhə mwi ia nəpɪn riti. In iərmama atukwatukw anan, mətə rimamhə ti nərmama həpkatukwatukw mhə mə truvehi kimiaha hiəuvən ti Kumwesən. Hənousi əpune in nənə nɪpwran remhə, mətə Nənimwin ro in rətui mwi ia nemhəien səvənhi, ¹⁹ nənə ia nɪskaiien səvəi Nənimwin nəha in revən mini irapw nəgkiariien riti ti nənimwin me i ia kalapus, ²⁰ ✨səməme hənəmərui nəkwai Kumwesən fwe kupwən anan nəpɪn Kumwesən ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwis mameitenhi ia nəpɪn Noa rinauvrhəkin nitətə. Nərmama eit a, irəha kamhəmak ia nəkwai nitətə, Kumwesən riməuvehimiru irəha ia nui. ²¹ ✨Nui nəha, in nə nənimwi paptəes sə rauvehimiru kimiaha nəha təkwtəkwuni. Paptəes i ripko mhə nɪpwran i mə rinaikuas raka nəmtigei ia nɪpwrai iərmama, mətə nɪpwran mə hiəres Kumwesən mə rerimiahə truvehə mamasan məmher. Paptəes nəha rukurən nuvehimiruien kimiaha iamɪnha irə ti nəri nə mə Iesu Kristo rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ²² ✨Iesu nəha, in ruvavən raka fwe ia neiai, maməkure ia nɪkare Kumwesən mwatuk, nagelo me, mine nənimwin me səməme kamhəuvehi nasoriien mine nɪskaiien kamhəsiai in, mamho nəkwən.

4

Narəien kamarə irə kamesi pen nəkwai Kumwesən

¹ ✨Nəpɪn Kristo ramarə ia tɪprənə i, in rɪregi nəmisiəien ia nɪpwran. Ro pen kimiaha mwi tihaməkeikei mhəuvehi nətərigien rəmwhen ia səvənhi mə tro kimiaha hiəskai, ti nəri nə mə nərmama səməme kamhəregi nəmisiəien ia nɪpwranraha rəmwhen ia Kristo, irəha həpwəh mwi noien noien ərəha. ² ✨Ro pen nəpɪn hiamarə ia tɪprənə i, tihəpwəh nesɪ penien noien ərəha me səməme rerimiahə rokeikei, mətə tihesi pen suatuk səvəi noien nəkwai Kumwesən. ³ ✨Nəpɪn sə ruvəuvehe muvəukurau raka hiənərə irə rinəpwəmwis minəmwhen. Ia nəpɪn nəha kimiaha hiənəmo noien ərəha me səməme nərmama həreirei Kumwesən hokeikei pik. Hiaməiri əpnəpen kimiaha me, mamho noien ərəha me nɪpwramiahə rokeikei, mamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə irə, mamhətui pik nərəhaien, mamho lafet ərəha me, nənə mamhəfwaki m nənimwi nari me noien i in noien ərəha anan. ⁴ Ipwet mine nərmama me nəha həreirei Kumwesən nənimənraha ramier ti nəri nə mə kimiaha tihəpkaiu mhə mhəuvən kimiaha minraha, mhəpko mhə noien ərəha me sə rasori pik anan. Nənə irəha kamhəni ərəha kimiaha tukwe. ⁵ ✨Mətə irəha tuhaməkeikei mhəni irapw ti Kumwesən mə hənəfarə irə. In ramərer mwatuk mə trəkiri nərmama həuvamhə mine səməme kamhəmiru. ⁶ ✨Ro pen kinəvisau raka mwi nəgkiariien amasan səvəi Kristo m nərmama səməme həuvamhə, mə nəri auər a haməuvehi nərpwinien ia nɪpwranraha mhemhə rəmwhen ia nərmama pam, mətə ia nənimwinraha kamharə mamhesi pen nəkwai Kumwesən.

⁷ ✨Nəpɪn sə narimnari me pam tuhəiwən irə ruvəuvehe ipaka. Ro pen tihəpwəh nakonəien ia nənimwiien skai. Nətərigien səkimiahə traməkeikei məmak amasan mə hiəukurən nəfwakiien. ⁸ ✨Nəri sə tihəkupwən mho in i tihaməkeikei mhəkeikei kimiaha me ia rerimiahə pam ti nəri nə mə nokeikeiien ramosəman noien ərəha me həpik hiəpkətəni mhə. ⁹ ✨Ramasan mə tihəsevər ia rukwənu me səkimiahə tukumiahə me, mhəpwəh nəgkiari əgkiari pikien tukwe. ¹⁰ ✨Kimiaha kuatia kuatia hiaməuvehi nari riti sə Kumwesən riməuvei pehe m kimiaha ramo hiamskai ti noien wok səvənhi. Ro iamɪnhi irə tihaməkeikei mho rəmwhen ia iotukwininari sə ramətui amasan ti nautə səvəi iəmə asori səvənhi, nənə, mhəuvehi namasanien me i səpəmsəpə Kumwesən rinəriari pehe, mhasitu ia kimiaha me irə. ¹¹ ✨Trini minuə kimiaha riti in iərmama səvəi nəvisaiien, ramasan mə in trəvisau mini irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən. Trini minuə kimiaha riti in iərmama səvəi nasituien, ramasan mə in trasitu, mo ia nəsaninien sə Kumwesən rauvei pen min. Mə kimiaha hio iamɪnha irə, nərmama tuhətə narimnari me hiamo

✨ 3:20: Jen 6-7 ✨ 3:21: Hip 10:22 ✨ 3:22: Mat 22:44, Efes 1:20-21 ✨ 4:1: Rom 6:2,7 ✨ 4:2: 1Jon 2:16
 ✨ 4:3: Efes 2:2-3 ✨ 4:5: Wok Me 10:42 ✨ 4:6: Rom 8:10, 1Kor 5:5 ✨ 4:7: Rom 13:11-12, 1Kor 10:11, 1Jon
 2:18 ✨ 4:8: 1Pit 1:22, Jem 5:20 ✨ 4:9: Hip 13:2 ✨ 4:10: Rom 12:6-8 ✨ 4:11: 1Kor 10:31

nənə mhəgnəgini Kumwesən ti Iesu Kristo. Pwəh nasoriien mine nərīmənuien krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nəmisəien kamo m nərmama me səvəi Iesu Kristo

¹² ✧ Nərmama keikei me. Rərəha mə hiamərkərinari ia nəmisəien i rəmwhen ia napw sə rauvehe tukumiaha nəha təkwtəkwuni mə tro mətə sas ia nahatətəien səkimiaha. Hiəukurən mə rīpko mhə kimiaha əpa hiamregi nəmisəien me iamīnha irə. ¹³ ✧ Mətə ramasan mə rerīmiaha tragien ti nəri nə mə nəmisəien me i hiamregi hāmwhen a ia səməme Kristo rīməregi. Trini minuə hiamo iamīnhi irə, nənə rerīmiaha tragien pik anan nəpīn tukətoni in rier pehe ia niskaiien səvənhi. ¹⁴ ✧ Trini minuə nərmama kamhəni ərəha kimiaha ti nəghi Kristo, nənə, rerīmiaha tragien, ti nəri nə mə Nənimwin asori səvəi Kumwesən ramarə ia kimiaha. ¹⁵ ✧ Mətə rərəha mə kimiaha riti rousi əpune iərmama, uə rakres, uə rərui loa, uə rani neikuəien mamouraha nəghi iərmama irə. Trini minuə kimiaha riti ro iamīnhi irə, ratukwatukw a mə tuko nəmisəien min. ¹⁶ ✧ Mətə trini minuə kamo nəmisəien m kimiaha riti ti nəri nə mə in iərmama riti səvəi Kristo, ramasan mə iərmama nəha trəpwəh naurisien, mətə pwəh in rini nəghi Kristo muvehi utə Kumwesən irə. ¹⁷ ✧ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəpīn sə Kumwesən trəkiri noien me səvəi nərmama irə ruvəuvehe nəha təkwtəkwuni, nənə in trukupwən məkiri noien me səkitaha nərmama səməme samarə ia nəkwai nimwə səvənhi. Trini minuə rukupwən ia kitaha, nənə trəfo ia nərmama səməme kamhərui nəgkariien amasan səvənhi? In trəkiri noien me səvənraha kurirə ikin, mo riskai mwi minraha məpi raka. ¹⁸ ✧ Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Trini minuə rəknekīn ti nərmama atukwatukw me mə tuhəuvehi nimiruien, nənə rəfo ia nərmama səməme həkisīai mhə Kumwesən mamho noien ərəha, irəha tuhəfa mhəuvehi nimiruien?”

¹⁹ ✧ Ro iamīnhi irə nərmama səməme kamhəregi nəmisəien, mətə ti nəri nə mə nətərigien səvəi Kumwesən, ramasan mə irəha tuhaməmwur pen ia noien amasan, nənə, mhəmri pen nimiruien səvənraha ia rəgi Kumwesən mə trətui amasan tukwe. Irəha həkurən nətigiteien irə. In Kumwesən rino neiai mine tīprənə mine narimnari me pam.

5

Nəvəhagien revən ti elta me səvəi nəfwakīien mine ntəmaruə me

¹ ✧ Nənə iakokeikei mə takəgkari kwopti m kimiaha elta me səvəi nəfwakīien. Iou elta riti səvəi nəfwakīien iakəmwhen a ia kimiaha. Iakinətoni Kristo ia nənimek nəpīn rīregi nəmisəien me ia nīpwran. Narimnari asori me i rīpko mhə tui həier pehe iou mwi takətoni. ² ✧ Kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan ti nərmama me səvəi Kumwesən səməme in rīnəmri irəha ia rəgimīaha. Irəha hāmwhen ia sipsip me səvənhi. Rərəha mə tihətui amasan ti nīrəha rerīmiaha rəpwəh nəgienien, mətə tihətui amasan ti nīrəha rerīmiaha ragien rəmwhen Kumwesən rokeikei. Nənə rerīmiaha trəpwəh nīrhīien mə tihəuvehi mane irə. Mətə tihətui amasan a ti nīrəha ti nəri nə mə rerīmiaha ramagien mə tihāsitu. ³ ✧ Nənə rərəha mə tihəfiutə kimiaha me, mamhərimənu ia sipsip me i səməme Kumwesən rīnəmri irəha ia rəgimīaha, mətə tiho noien sə ratukwatukw mamasan mə irəha həkurən nətoniien mhesi pen noien səkimiaha. ⁴ ✧ Iəmə sə rasori anan ia nərmama səməme kamhətui ti sipsip me trier pehe, nənə nəpīn nəha in trəgnəgini kimiaha muvei pehe nasoriien m kimiaha sə trīpkiwən mhə.

⁵ ✧ Ia noien a mwi nəha kimiaha ntəmaruə me tihaməkeikei mhəsīai elta me səvəi nəfwakīien. Kimiaha pam anan tihəuvehi irapw nətərigien səkimiaha reiwaiu mhasitu ia kimiaha me, ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rerīn rīpkagien mhə ti nərmama səməme kamhəfiutə ia nīrəha,

✧ 4:12: 1Tes 1:6-7 ✧ 4:13: Wok Me 5:41, Rom 8:17, 2Tim 2:12, Jem 1:2 ✧ 4:14: Sam 89:50-51, 1Tes 2:20
 ✧ 4:16: Wok Me 11:26, Fil 1:20 ✧ 4:17: Jer 25:29, 2Tes 1:8 ✧ 4:18: Luk 23:31 ✧ 4:19: Sam 31:5 ✧ 5:1:
 Rom 8:17 ✧ 5:2: Jon 21:15-17, Wok Me 20:28, Flm 14, Taet 1:11 ✧ 5:3: 2Kor 1:24, Fil 3:17, Taet 2:7 ✧ 5:4:
 Hip 13:20, 1Kor 9:25 ✧ 5:5: Efes 5:21, Jem 4:6

mətə raməriari pen namasanien səvənhi m nərmama səməme kamhəuvehi irapw irəha.”

⁶ ✠Ro pen kimiaha tihəuvehi irapw atukw kimiaha, mharə tegin rəgi Kumwesən əsanin, mə in truvehi utə kimiaha ia nəpin atukwatukw səvənhi. ⁷ ✠Nənə tihəuvehi pam katipə pəmpəm me səkimiaha mhəuvehe mhəmri pen m Kumwesən ti nəri nə mə nəpin me rerin ramrhi kimiaha.

⁸ ✠Hətui mhətui amasan ti nəri nə mə iəremhə asori Setan raməmwəki kimiaha. In rəmwhen ia laeon riti sə raməkri asori mamavən mamətui iərmama mə trəni. ⁹ ✠Tihərer əknekın ia nahatətəien səkimiaha mhəpwəh nəseniien in, ti nəri nə mə hiəukurən mə ia kwopun me pam ia tiprənə i kamo nəmisəien m piəvtaha me ti nəghi Iesu rəmwhen a ia nəmisəien me i kamo m kimiaha.

¹⁰ ✠Kumwesən in nukune namasanien me pam. In rinəkwein ia kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha Kristo mə tiharə kimiaha min ia nasoriien səvənhi sə tripkiwən mhə. Kurirə ia nəmisəien kwakwa nəha hiamregi, in tromasan kimiaha, məmri əknekın kimiaha hiəuvehe mhəskai mhəpwəh nikiukiuien. ¹¹ Pwəh in rərimənu ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminhi.

Nəgkiariien sampam

¹² Saelas i kimrau min, iakamətoni mə in piəvtaha riti iakukurən nətigiteien irə, in rinasitu ia nirak mirai pen nəgkiariien səiou ia nəkukuə i. Iakamərhi pehe nəkukuə i tukumiaha, mamərpwi əknekın kimiaha, mani irapw mə in i namasanien pərhiien səvəi Kumwesən tihərer əknekın irə. ¹³ ✠Pran sə ramarə ia Papilon* Kumwesən rimərfi kimiaha min, in rani ramasan tukumiaha, nənə nərik Mak, in mwi rani ramasan tukumiaha. ¹⁴ ✠Tihəni ramasan tukumiaha me, mhakei m kimiaha me ia nakeiien sə rahatən nokeikeiien. Pwəh nəmərinuien tramarə tukumiaha pam nərmama me səvəi Kristo.

✠ 5:6: Mat 23:12, Jem 4:10 ✠ 5:7: Sam 55:22, Mat 6:25-30 ✠ 5:8: 1Tes 5:6 ✠ 5:9: Efes 6:11-13, Jem 4:7
 ✠ 5:10: 1Tes 2:12, 1Tes 1:6 ✠ 5:13: 2Tim 4:11 * 5:13: Ia vas 13 Pita rini nəgkiariien i mə, “Pran sə ramarə ia Papilon.” Ripko mhə Papilon taon asori nəha Oltestamen raməgkiari irə, mətə rosi Pita rani Papilon in taon nəha Rom. Pran sə ramarə fwe ikin in nəha nakalasia me səvəi Iesu Kristo ia taon nəha. ✠ 5:14: 1Kor 16:20

Seken Pita

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəp̄in riti ipaka ti nuk 66, Pita r̄irai nəkukuə sə ro kəru irə revən ti nakalasia me fwe profens nəha kani mə Esia Maenor. Nəmisəien sə kinamo ia nakalasia me nəha fwe Esia Maenor r̄ino sampam. Mətə nahatən eikuə me həuvehe mwi ti nirəha. Pita r̄ini pen ti nakalasia me mə irəha tuhəukurən amasan nari nənə mhərer əknek̄in ia nahatətəien səvənraha. Noien nəha trəkoui raka nahatən eikuə me ti nirəha. Pita r̄ini pen mə Kumwesən trouraha nahatən eikuə me. Ti nəri nə mə Iesu Kristo truvehe mwi, Pita r̄ini pen ti nakalasia me mə tuharə ia narəien sə ro ikinan.

¹ Iou Saemon Pita, iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo, nənə, iou aposol riti səvənhi.

Iakamrai nəkukuə i m kimiaha nərmama me səməme hiaməuvehi nahatətəien riti sə krouamasan pik rouəmnəmwhen a ia nahatətəien səkimaha. Hiaməuvehi nahatətəien ia noien atukwatukw səvəi Kumwesən mine iərmama sə rauvehimiru kitaha Iesu Kristo.

² ✠Pwəh namasanien mine nəmərinuien krouvehe rouasori mwi tukumiaha ti nəri nə mə hiəukurən Kumwesən mine Iesu Iərimənu səkitaha.

Noien me nərmama tuho trahatən pen mə irəha həukurən amasan Iesu Kristo

³ ✠Ia niskaiien səvəi Kumwesən, in ruvei pehe m kitaha narimnari me pam səməme tsaməkeikei mhəuvehi səvəi nimiruien mine noien me səməme hatukwatukw nənə rerin ragien tukwe. Narimnari me nəha həməier pehe tukutaha ti nəri nə mə kitaha səukurən Kumwesən sə in r̄inəkwein kitaha mə tsəuvehi pəri nasoriien səvənhi mine namasanien səvənhi. ⁴ Ia narimnari me nəha, in r̄iməuvei pehe m kitaha promes keikei me səvənhi hasori pik. In r̄iməuvei pehe promes me i mə tihəuvehi pwəh hasitu ia kimiaha hiaraka ia noien ərəha me səvəi tiprənə i səməme kamhouraha nərmama ti nəri nə mə irəha hokeikei pik mə tuho, nənə hiəukurən nuveheien mho kuatia ia nimiruien səvəi Kumwesən.

⁵ Ro iam̄inha irə kimiaha tihaməkeikei mhousari mhakutan pen noien me i ia nahatətəien səkimiaha. Tihəkupwən mhakutan pen noien amasan, nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi nukurənien, ⁶ ✠nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi noien i sə hiaməkoui atukw kimiaha, nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi nərərien sə hiamərer əknek̄in irə ia nəp̄in me, nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi noien i sə hiamo narimnari me səməme Kumwesən rokeikei, ⁷ nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi nokeikeiien i sə hiamokeikei piəvtaha me irə, nənə, nəp̄in hiənakutan pen raka i, hiakutan pen mwi nokeikeiien i sə hiamokeikei nərmama me pam irə. ⁸ Ramasan mə tiho noien me nəha. Nəp̄in noien me nəha rasori pik ia nimiruien səkimiaha, ro kimiaha hiəpkarə auər a mhə, mətə kimaha tihəukurən amasan Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, nənə nimiruien səkimiaha trukə mo kwənkwan. ⁹ Mətə iərmama sə r̄ipko mhə noien me nəha in rəmwhen iərmama sə nənimen r̄ifwə ko r̄ipkəti pen mhə isipw̄in, nənə in r̄inenouenou mə Iesu r̄inaikuas raka noien ərəha me səvənhi səməme in r̄ino fwe kupwən.

¹⁰ Ro iam̄inhi irə piak me tihaməkeikei mhousari əknek̄in mə tiho noien me nəha, nənə ramahatən pen mə Kumwesən r̄imər̄fi pər̄hien kimiaha, məkwein kimiaha mə kimiaha nərmama me səvənhi. Ro pen trini minuə hiamo noien me nəha ko hiəpkimwei mhə nəp̄in riti. ¹¹ Nənə nəp̄in Iesu Kristo Iərimənu səkitaha truvehe irə, in truvehimiru kimiaha, nənə, məseni kimiaha hiəuvnimwə ia nitətə səvənhi sə in trərimənu irə ia nuk nuk me.

Nægkiariien səvəi profet me ia Nəkukuə Ikinan

¹² ✠Ro pen nəp̄in me pam takaməkeikei mo a pwəh rerim̄iaha ramr̄hi narimnari me i, nəri auər a mə hiəukurən nənə mamhərer əknek̄in ia n̄ipər̄hienien sə hiəuvəuvehi raka.

13 ✨ Nəpɪn iakamiru ihi ia nɪpwɾak i, rerik ramrhi mə ratukwatukw mə takini nəgkiariien i məsuəpwiri kimiaha irə pwəh rerimiahaha ramrhi, 14 ✨ ti nəri nə mə iakukurən mə tripkə mhə tui iakemhə, məpwəh nɪpwɾak i rəmwhen ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha ruvəni pehe raka tukw iou i. 15 Nənə takaməkeikei məmwur nəha təkwtəkwi mə tihəpwəh nenouenouien ia narimnari me i nəpɪn iakuvamhə raka mier ia tɪprənə i.

16 ✨ Nəpɪn iahaməni irapw tukumiahaha mə Iesu Kristo truvehə mwi ia niskaiien, iahəpkini mhə kwənagei me irə səməme iərmama rani a ia nətərigien səvənhi, mətə kimrahar iaharənətoni atukwatukw ia nənimemrahar niskaiien mine nukuraanien asori səvənhi. 17-18 ✨ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən, kimrahar* iahamaravən ia təkue ikinan kimaha Iesu. Ia nəpɪn nəha Tata Kumwesən ruvei pen nisaiien m Iesu, nənə mo nukuraanien rəhiapw mier ia nɪpwɾan, nənə reri Kumwesən rini mə, “In i nərik keikei, rerik ragien pik tukwe.” Kimrahar iaharregi nəgkiariien nəha ruku pen fwe ia neiai muvehə.

19 Kitaha səukurən mwi mə nəgkiariien səvəi profet kupwən me ro nɪpərhienien. Ramasan mə kimiaha tihətərig amasan irə ti nəri nə mə nəgkiariien səvəi profet kupwən me rəmwhen ia laet sə raməhiapw ia nəpitəvien. Laet nəha traməhiapw iamɪnha irə meste ruvəran pen ia nəpɪn asori nəha nənə koufətəteia rutə ia rerimiahaha. 20 Nəri sə tihəkupwən mhəukurən ro iamɪnhi irə. Nəgkiariien me pam səvəi profet me ia Nəkukue Ikinan riti riwən in nəgkiariien atukw səvəi profet riti. 21 ✨ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə profet me hənəpkini irapw mhə nətərigien atukw səvənraha, mətə irəha nərmama səməme Nənimwɪn Ikinan riri irəha mo irəha həni irapw nəgkiariien sə ruku pen ti Kumwesən.

2

Nahatən eikuə me Kumwesən trouraha irəha

1 ✨ Mətə fwe kupwən profet eikuə me nəha ikin ia reri nəkur Isrel. Ia noien a mwi nəha kimiaha tihətoni nahatən eikuə me ia rerimiahaha. Irəha tuhəuvehə afafa, mhahatən kimiaha ia neikuəien me səməme tuhouraha nari. Irəha tuhəni mə rekəm rɪpkə mhə Iesu in iəmə asori sə rinərəku raka irəha meivinari ia nirəha. Ti noien nəha kamho Kumwesən trouraha akwauakw irəha. 2 Nərmama həpik tuhəkuriə pen nahatən eikuə me nəha ia noien ərəha sə irəha kamho ramo naurisien. Ro iamɪnhi irə nərmama nəpwɪn mwi tuhəni ərəha suatuk səvəi nɪpərhienien. 3 ✨ Ti nəri nə mə nahatən eikuə me nəha hokeikei pik mane, irəha tuhəni neikuəien me m kimiaha mə tihəuvei pen mane minraha. Kumwesən ruvəni raka tui ia Nəkukue Ikinan mə trərpwɪn noien ərəha me səvənraha, nənə, minərəer mwatuk mə trouraha irəha məpwəh napriien.

4 ✨ Kimiaha hiəukurən. Fwe kupwən, nəpɪn nagelo me nəpwɪn həno noien ərəha, Kumwesən rɪpkəkwtəmhiri mhə nərpwɪnien səvənraha, mətə rinərihi irəha ia jen, mərarki pen irəha ia kwopun riti fwe inhəripw* mə tuhamarə ikin ia nəpitəvien meste nəpɪn in trərpwɪn noien ərəha me irə. 5 ✨ Nənə Kumwesən rɪpkəkwtəmhiri mhə nərpwɪnien səvəi nərmama kupwən me səməme kamhərui nəkwən ia nəpɪn səvəi Noa, mətə rinouraha irəha ia nui asori. Mətə Noa riməni irapw nəgkiariien səvəi noien atukwatukw, nənə Kumwesən ruvehimiru in mine nərmama me səvənhi irəha pam sefen. 6 ✨ Nənə Kumwesən rino nərpwɪnien ti nərəhaien səvəi nəkur Sotom mine Komora, riməuvani taon mi nəha ia napw krouo nimwɾakw ia nirau. In ro iamɪnha irə mə trahatən nəfe tro m nərmama səməme kamhərui nəkwən. 7 ✨ Mətə in riməuvehimiru Lot. Iəmə nəha in iəmə atukwatukw, nənə rerin raməmisə ti noien ərəha sə ramo

✨ 1:13: 2Tes 3:1 ✨ 1:14: 2Kor 5:1, Jon 21:18-19 ✨ 1:16: Mat 17:1-5 ✨ 1:17-18: Mat 17:5 * 1:17-18: Irəhar nə Pita, Jemes, mine Jon ✨ 1:21: 2Tim 3:16, 1Pit 1:11 ✨ 2:1: Mat 24:11, Jut 4 ✨ 2:3: Rom 16:18, 1Tes 2:5 ✨ 2:4: Jut 6 * 2:4: Ia nəgkiariien Krik, kwopun nəha inhəripw sə Pita rani nəghin nə Tartaros. Nəkur Kris həməni kwopun nəha mə kwopun kamərpwɪn noien ərəha me ikin səvəi nənimwɪn ərəha me mine nərmama me səməme hənərui nəkwai Kumwesən. ✨ 2:5: Jen 6-8, 8:18, 2Tes 3:6 ✨ 2:6: Jen 19:24, Jut 7 ✨ 2:7: Jen 19:1-16

naurisien sǽvǽi nǽkur ǽrǽha me nǽha ikin. ⁸ In ramarǽ irǽha minraha, mamǽtoni noien ǽrǽha me nǽha kamho, mamregi nǽgkiariien ǽrǽha me nǽha kamhǽni, ia nǽpin me pam rerin sǽ ratukwatukw ramǽmisǽ pik tukwe. ⁹ ✨Narimnari me nǽha ramahatǽn mǽ Iǽrimǽnu rukurǽn nuvehimiruien nǽrmama me sǽmǽme kamhǽsiai in, mamho noien me sǽ in rokeikei, nǽnǽ rukurǽn nipeki rakaien irǽha ia nǽrǽhaien sǽ kamharǽ irǽ. Mǽtǽ nǽrmama sǽmǽme hǽpkatukwatukw mhǽ Kumwesǽn rukurǽn nǽrpwinien noien ǽrǽha me sǽvǽnraha tǽkwtǽkwuni, marǽ mo tukuahag mwi irǽha rǽmwhen ia nǽrmama ia kalapus, mamevǽn meste in truvei pen nǽrpwinien sampam minraha ia nǽpin kurirǽ. ¹⁰ ✨Kumwesǽn truvei pen nǽrpwinien m nǽrmama ǽrǽha me pam, mǽtǽ truvei pen nǽrpwinien asori minraha nǽha sǽmǽme kamhesi pen noien ǽmkemik me nǽpwrǽnraha rokeikei pik, mamhǽtǽ ǽrǽha nasoriiien sǽ kauvehi kamǽrimǽnu irǽ.

Nahatǽn eikuǽ me nǽha sǽmǽme iakamǽgkiari ia nirǽha, irǽha kamhǽrpwi irǽha, mamho kǽnkapwǽnraha, mamhǽni nǽgkiariien ǽrǽha me ia nagelo me ia neiai mhǽpwǽh nehekiriien. ¹¹ ✨Nǽri auǽr a mǽ nagelo me nǽha irǽha hǽskai nǽnǽ nǽgsenraha rasori mǽpi raka nǽrmama me nǽha, mǽtǽ irǽha hǽpkini ǽrǽha mhǽ irǽha riti ia nǽmri Iǽrimǽnu. ¹² ✨Mǽtǽ nahatǽn eikuǽ me nǽha kamhǽni ǽrǽha narimnari me sǽmǽme irǽha hǽpkukurǽn mhǽ. Irǽha hǽmwhen ia nǽri ǽprmin me nǽtǽrigien sǽvǽnraha riwǽn, mǽtǽ kamho a nari sǽ hokeikei. Nǽri ǽprmin me nǽha kimǽkwǽhi irǽha mǽ kwǽnkru trousi tǽrini irǽha, kousi ǽpune irǽha. Kumwesǽn trouraha mwi nahatǽn eikuǽ me nǽha rǽmwhen ia nǽri ǽprmin me nǽha.

¹³ ✨In trǽrǽku irǽha ia nǽrǽhaien ti nǽri nǽ mǽ irǽha hǽno nǽrǽhaien m nǽrmama. Ia nǽtǽien sǽvǽnraha noien i ramasan pik mǽ ia rukwǽsikǽr tuhani pik nari mhǽnimwi pik. Irǽha hǽmwhen ia tinari ǽmkemik, uǽ tǽmwiki nimwapw sǽ ramo auris kimiaha. Irǽha hǽuvehe mhani nari kimiaha minraha, mǽtǽ kamheikuǽ ia kimiaha rerinraha ragien a. ¹⁴ Ia nǽmrinraha kamhǽtǽ pik nǽpran me, mamhakres irǽha, mhǽpkarpwis mhǽ ia noien ǽrǽha. Irǽha kamhǽvi nǽrmama sǽmǽme nǽtǽrigien sǽvǽnraha ripkiskai mhǽ mǽ tuhǽvǽn mho noien ǽrǽha. Rerinraha rokeikei pik mane. Kinahatǽn amasan irǽha irǽ. Irǽha nǽpwnǽti nǽrǽhaien Kumwesǽn ramǽkwein ǽrǽha ia nirǽha! ¹⁵ ✨Irǽha hǽnǽpwǽh suatuk sǽ ratukwatukw, nǽnǽ mhǽikou mamhesi pen suatuk sǽvǽi Palam tini Peor, iǽrmama sǽ rokeikei pik nuvehiiien mane ia noien ǽrǽha. ¹⁶ ✨Mǽtǽ togki riti rinǽski ti noien ǽrǽha me sǽvǽnhi. Kitaha sǽukurǽn mǽ togki ripkǽgkiari mhǽ, mǽtǽ Kumwesǽn rinno togki rǽgkiari ia reri iǽrmama mǽ trinise noien ikou sǽvǽi profet nǽha.

¹⁷ ✨Nahatǽn eikuǽ me nǽha hǽmwhen ia nǽmri nui me sǽmǽme hǽnamǽ, uǽ nǽpuǽ sǽ nimǽtagi rimǽpeki raka nǽnǽ nesǽn riwǽn irǽ. Kumwesǽn rinǽpnǽpenǽ raka ia nǽpitǽvien asori mǽ sǽvǽnraha. ¹⁸ ✨Irǽha kamhǽfiutǽ ia nirǽha me, mamhǽni nǽgkiariien armǽri me, mamhǽvi nǽmǽ me sǽmǽme hǽpkaraka a i ia nǽkur kamharǽ ia nǽpitǽvien mǽ tuhǽuvehe mho noien ǽrǽha me sǽ ramo naurisien nǽpwrǽnraha rokeikei pik. ¹⁹ ✨Irǽha kamhǽni pen ti nǽmǽ me nǽha mǽ tukeivinari ia nirǽha, mǽtǽ nahatǽn eikuǽ me nǽha irǽha slef me sǽvǽi noien sǽ ramouraha nǽrmama. Iakani iaminihi irǽ ti nǽri nǽ mǽ iǽrmama riti in slef sǽvǽi nǽfe noien sǽ ramǽrimǽnu irǽ. ²⁰ ✨Iesu Kristo in Iǽrimǽnu sǽkitaha, nǽnǽ, in mwi Iǽrmama sǽ rauvehimiri kitaha. Nǽrmama sǽmǽme hǽukurǽn in hǽukurǽn narakaien ia noien ǽmkemik me sǽvǽi tiprǽnǽ i. Mǽtǽ mǽ hǽrǽrig pen mwi kurirǽ ikin, noien me nǽha hǽrkwi mwi irǽha, mamhǽuvehi irapw niskaiien sǽvǽnraha, tuharǽ ia narǽien sǽ rǽrǽha mǽpi raka narǽien sǽ kupwǽn. ²¹ ✨Trini minuǽ irǽha hamreirei anan suatuk sǽvǽi natukwatukwien, ramasan pik mǽpi raka mǽ irǽha hǽuvǽukurǽn suatuk nǽha nǽnǽ kurirǽ irǽ hǽuvsini pen tǽkutanraha ia nǽgkiariien ikinan sǽ Kumwesǽn rimǽuvei pen minraha. ²² ✨Noien sǽvǽi nǽrmama me nǽha ramahatǽn mǽ nǽgkiariien i kamini rerin ro nǽpǽrhienien: “Kuri reuǽ mirǽrig pen mamǽni newǽien sǽvǽnhi. Kinǽvǽrui raka pikǽ revǽn mamaru mwi ia nǽmtigei.”

✨ 2:9: 1Kor 10:13, Jut 6 ✨ 2:10: Jut 7-8,16 ✨ 2:11: Jut 9 ✨ 2:12: Jut 10 ✨ 2:13: Jut 12 ✨ 2:15: Nam 22:7, Jut 11, Rev 2:14 ✨ 2:16: Nam 22:28-35 ✨ 2:17: Jut 12-13 ✨ 2:18: Jut 16 ✨ 2:19: Jon 8:34
 ✨ 2:20: Mat 12:45 ✨ 2:21: Luk 12:47-48 ✨ 2:22: Prov 26:11

3

Nəp̄in nəha kani mə nəp̄in səvəi İərimənu

¹ ✧ Nərmama keikei me, in i nəkukuə səiou sə ro kəru irə rauvehe tukumiaha. İakimərai irau pəri mə takəsuəpwiri nətərigien atukwatukw səkimiaha ia nirau, pwəh rerimiahā ramrhi ² ✧ nəfe profet ikinan me fwe kupwən haməkupwən mhəni irapw mə tuhəier pehe mine nəgkiariien i İərimənu sə rauvehimiru kitaha riməni pehe tukumiaha ia tərhui aposol me səkimiaha.

³ ✧ Nəri sə tihəkupwən mhəukurən ro iamini irə. Tramevən ipaka ti nəp̄in sampam nərmama nepwin tuhəuvehe irəha tuhamesi pen nəfe noien ərəha me nətərigien səvənraha rokeikei. Irəha tuharis ia Kumwesən, ⁴ ✧ mhəni mə, “Rəfo? Riməni mə truvehe mwī, mətə in pəku? Nəp̄in kaha me səkitaha həmamhə meste pehe nəha təkwtəkwuni narimnari me pam həpkopəiti mhə kamho a iamini irə. Fwe kupwən anan, nəp̄in kino ti prənə meste pehe təkwtəkwuni, narimnari me pam kamho a nari kuatia.” ⁵ ✧ Kamhəni iamini irə mətə irəha həpkokeikei mhə mə tuhətərig fwe tui anan ia nəgkiariien səvənhi Kumwesən ro neiai mine ti prənə, nənə mo ti prənə rutə ia kurkwai nui, muvehi nui mo kwopun me pam ia təkure ti prənə irə, ⁶ ✧ nənə marə makietənimw mwī ti prənə kupwən, mouraha ia nui nəha. ⁷ Nəgkiariien nəha səvəi Kumwesən raməkwtəmhirī neiai mine ti prənə krauarə təkwtəkwuni. İrau trouarə roueste nəp̄in in truvani irau ia napw ia nəp̄in sə in trərpwin noien ərəha me irə səvəi nərmama səməme kamhəruī nəkwān, mouraha irəha.

⁸ ✧ Mətə nərmama keikei me, tihəpwəh nenouenouien nari kuatia i mə ia nətərigien səvəi İərimənu nəp̄in kuatia rəmwhen ia nuk wan-taosen, nənə nuk wan-taosen rəmwhen ia nəp̄in kuatia. ⁹ ✧ Nərmama nepwin rerinraha rirhi mə İərimənu ramo ti prəwə ti noien nəgkiariien səvənhi ruvehe mukuə, mətə rīpko mhə iamini irə. In ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwis mə trameitenhi kimiaha. In rəpwəh nokeikeiien mə iərmama riti tremhə kouraha in, mətə rokeikei mə nərmama pam tuhərərig ia noien ərəha me səvənraha mhəuvehe tukwe.

¹⁰ ✧ Mətə nəp̄in i kani mə nəp̄in səvəi İərimənu truvehe rəmwhen ia rakres. İa nəp̄in nəha, tsəregi nurigrigien asori. Kəpuapen triwən. Napw trahi meri mine məkwə mine kəməhau me. Irəha tuharis mhəiwən. Nənə nəpnəpanien tro ti prənə mine narimnari me pam kamharə irə tuhəiwən.

¹¹ Ti nəri nə mə Kumwesən trouraha pam narimnari me nəha ia noien nəha, hiəukurən mə tihəfarə irə. Kimiaha tihaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan i, mamho narimnari me səməme Kumwesən rokeikei, ¹² ✧ mamheitenhi nəp̄in i kani mə nəp̄in səvəi Kumwesən, nənə, mamhəmwur ia noien wok sə tro nəp̄in nəha truvehe akwauakw. İa nəp̄in nəha nəpnəpanien tro kəpuapen mouraha narimnari me pam irə. Nənə napw trahi meri mine məkwə mine kəməhau me. Irəha tuharis mhəiwən. ¹³ ✧ Mətə kitaha sameitenhi nəgkiariien səvəi Kumwesən mə truvehe mukuə. In riməni mə tro neiai vi mine ti prənə vi, kwopun riti sə narimnari me hatukwatukw a tuhamarə ikin.

¹⁴ Ro pen nərmama keikei me, ti nəri nə mə hiameitenhi narimnari me i tihousari əknekīn mə Kumwesən trəpwəh nətoniien nəmkemikien riti ia nimiruien səkimiaha, uə noien ərəha riti triwən ia nimiruien səkimiaha, nənə tiharə ia nəmərinuien kimiaha min. ¹⁵ ✧ Tihaməkeikei mhəukurən mə nətərigien səvəi İərimənu səkitaha rəpwəmwis ti neitenhiien kitaha. In ramo mə truvehimiru nərmama nepwin mwī. Rəmwhen ia nəgkiariien sə piəvtaha keikei Pol rimərai m kimiaha mesi pen nukurəniien sə Kumwesən riməuvei pen min. ¹⁶ İa nəkukuə me pam səvənhi raməgkiari ia narimnari me nəha. İa nəkukuə me nəha, narimnari me nepwin nəha ikin həknekīn ti nukurəniien. Nərmama səməme həreirei nari nətərigien səvənraha ramaiuaiu, irəha kamhəuvsini nəgkiariien

✧ 3:1: 2Pit 1:13 ✧ 3:2: Jut 17 ✧ 3:3: 1Tim 4:1, Jut 18 ✧ 3:4: Aes 5:19, Esik 12:22, Mat 24:48 ✧ 3:5: Jen 1:6-9 ✧ 3:6: Jen 7:11-21, 2Tes 2:5 ✧ 3:8: Sam 90:4 ✧ 3:9: Hab 2:3, 1Tim 2:4 ✧ 3:10: 1Tes 5:2, Mat 24:29,35 ✧ 3:12: Aes 34:4 ✧ 3:13: Aes 65:17, Aes 66:22, Rev 21:1,27 ✧ 3:15: Rom 2:4, 2Tes 3:9

me sǝvǝi Pol, ia noien a mwi nǝha irǝha kamhǝuvsini mwi nǝgkiariien me nǝpwin ia Nǝkukuǝ Ikinan. Nǝnǝ Kumwesǝn trouraha irǝha tukwe.

¹⁷ ✧ Ro iamihhi irǝ, nǝrmama keikei me, ti nǝri nǝ mǝ kimiaha hiǝuvǝukurǝn raka nǝri i kurirǝ rier pehe, tihamǝkeikei mhǝsiari kamo nǝgkiariien ǝrǝha me sǝvǝi nǝrmama sǝmǝme kamhǝrui nǝkwai Kumwesǝn hǝvi raka kimiaha ia kwopun sǝkimiaha hiamǝrer ǝknekin ikin, nǝnǝ, hiǝmwei. ¹⁸ ✧ Mǝtǝ tihǝuverǝ ia namasaniien mine nukurǝnien sǝvǝi Iǝrimǝnu sǝkitaha Iesu Kristo. In nǝha iǝrmama sǝ rauvehimiru kitaha.

Pwǝh nasoriien revǝn tukwe in ipwet mine ia nuk nuk me. Ouǝh, pwǝh ro iamihhi!

Fas Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon in aposol riti sə Iesu rokeikei pik. In rirai nəkukuə me i Jon, Fas Jon, Seken Jon, mine Namba Tri Jon. In rirai nəkukuə me nəha ipaka ti nuk 90. Fas Jon rəvəhag m nakalasia me mini mə irəha tuhaməkeikei mhəsiari ti nahatən eikuə me kamo nahatən eikuə me həkoui irapw irəha ia suatuk atukwatukw. Nahatən eikuə me nəha kamhəni mə Iesu ripko mhə in Kristo, Tini Kumwesən. Həni mə Kumwesən ripkuvehe mhə mo in iərmama rəmwhen ia kitaha. Jon rokeikei mə nakalasia me tuhəukurən mə Iesu in Kumwesən mine in mwi iərmama. Jon rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvəi nakalasia me pwəh hərəer əknekən ia nahatətəien səvənraha ia Iesu Kristo mamho nokeikeiien. In rini mə kitaha tsaməkeikei mhokeikei kitaha me, mamhəsiari nəgkiariien me səvəi Kumwesən. Trini minuə samo iaminha irə, səukurən mə kitaha nipwnəti Kumwesən me.

Nægkiariien səvəi Nimiruien

¹ Nægkiariien i səkimaha raməvisau Nægkiariien sə rinarə raka fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi. Kimaha iahəuvəregi raka Nægkiariien nəha, mhətoni ia nənimemaha, mhəspau irə, mhərapı ia rəgimaha. Nægkiariien nəha in Nimiruien. ² Nimiruien i rıməier pehe tukumaha. Kimaha iahənətoni mhəukurən mə in nipərhienien. Nənə təkwtəkwuni iahaməni irapw Nimiruien Rerın i tukumiaha. Fwe kupwən in rinamarə irau Tata Kumwesən, nənə marə mier pehe tukumaha. ³ Iahaməni irapw tukumiaha narimnari me i iahənətoni mhəregi mə kimiaha tihəuvehe mho pəri nari kitaha m kimiaha. Pərhiən kimaha iahamo pəri nari kimaha Tata Kumwesən mine Tini, Iesu Kristo. ⁴ Nægkiariien me i iahamrai rauvehe tukumiaha mə tro rerimaha ragien.

Navəniən ia nukuraanien

⁵ Nægkiariien i kimaha iahəregi in rıməni pehe tukumaha, nənə iahaməni pehe tukumiaha, mə Kumwesən in nukuraanien nəpitəvien riwən anan irə. ⁶ Trini minuə kitaha səni mə samo pəri nari kitaha min, mətə ia navəniən səkitaha samavən ia nəpitəvien, nənə sameikuə. Noien səkitaha ripkesi pen mhə nəgkiariien sə ro nipərhiənien. ⁷ Mətə trini minuə ia navəniən səkitaha samavən ia nukuraanien rəmwhen in ramarə ia nukuraanien, nənə kitaha samo pəri nari, nite Tini, Iesu, ramaikuas raka noien ərəha me pam səkitaha, mo kitaha səmher. ⁸ Trini minuə kitaha səni mə səpko mhə noien ərəha, sameikuə atukw a ia kitaha me, nənə nəgkiariien sə ro nipərhiənien riwən ia kitaha. ⁹ Mətə kitaha səukurən nətəgiteien ia Kumwesən, noien səvənhi ratukwatukw. Ro iaminhi irə, trini minuə səni irapw noien ərəha me səkitaha min, nənə in trenouenou noien ərəha me səkitaha, maikuas raka noien me pam i səno həpkatukwatukw mhə, mo kitaha səmher. ¹⁰ Trini minuə kitaha səni mə səpko mhə noien ərəha, samo Kumwesən mə in ieikuə riti, nənə nəgkiariien səvənhi riwən ia kitaha.

2

¹ Nipwnətik me. Iakamrai nəgkiariien me i tukumiaha maminise kimiaha mə tihəpwəh noien ərəha. Mətə trini minuə iərmama riti ro noien ərəha, iərmama riti nəha ikin trasitu ia kitaha, mægkiari tukwini səkitaha m Tata Kumwesən. Iərmama nəha in nəha Iesu Kristo, in iəmə atukwatukw. ² In remhə niten raikuas raka noien ərəha me səkitaha. In ripkəmhə mhə mə niten traikuas raka əpa noien ərəha me səkitaha, mətə in remhə mwi mə niten traikuas raka noien ərəha me səvəi nərmama me ia tənəmtənə me pam.

☆ 1:1: Jon 1:1-2,4, 1Jon 2:13-14 ☆ 1:2: Jon 1:14 ☆ 1:4: Jon 16:24 ☆ 1:5: 1Tim 6:16, Jem 1:17 ☆ 1:6: 1Jon 2:4 ☆ 1:7: Jon 3:21, Aes 2:5, Hip 9:14, Rev 1:5, 7:14 ☆ 1:8: Sam 32:5, Prov 28:13 ☆ 2:1: Hip 7:25, 9:24 ☆ 2:2: Jon 1:29, 11:52, Kol 1:20, 1Jon 4:10,14

³ Kítaha sáfukuræn mæ sœuvœuvehe mhœuvœukuræn pærhien Kumwesæn? Trini minuæ samo nægkiariien me sœvænhi, noien nœha ramahatæn pen. ⁴ ✧ Iærmama sœ rani mæ in rukuræn Kumwesæn mætæ ripko mhæ nægkiariien me sœvænhi, in ieikuæ, nœnæ nægkiariien sœ ro nîpærhienien riwæn iræ. ⁵ Mætæ trini minuæ iærmama riti ramo nægkiariien sœvæi Kumwesæn, in pærhien iærmama i ramokeikei Kumwesæn ia noien sœ ratukwatukw pam. Kítaha sáfukuræn mæ sœpwit æknekîn ia Kumwesæn? Noien i sœ takini ramahatæn pen. ⁶ Iærmama sœ rani mæ in ræpwit æknekîn ia Kumwesæn tramœkeikei mavæn ia navænien kuatia nœha Iesu rinavæn iræ.

Nægkiariien vi

⁷ ✧ Nîpwætik keikei me. Nægkiariien i iakamrai m kimiaha ripko mhæ nægkiariien vi riti, mætæ in nægkiariien akuas sœ hiœuvœregi raka kinani fwe nukunen. Nægkiariien akuas i in nægkiariien i sœ hiœuvœregi raka. ⁸ ✧ Mætæ ia nœtoniien riti mwi, nægkiariien i iakamrai rauvehe tukumiaha, in nægkiariien vi. Kînœtoni ia suatuk vi riti ia nîmiruien sœvæi Iesu mine sækimiaha ti næri nœ mæ næpitœvien rinakurau mamevæn, nukuraanien pærhien ruvœuvehe mamœhiapw.

⁹ ✧ Iærmama sœ rani mæ in ramaræ ia nukuraanien mætæ ramœmwæki piœvni, in ramaræ ihi ia næpitœvien. ¹⁰ ✧ Iærmama sœ ramokeikei piœvni in ramaræ ia nukuraanien, nœnæ nari riti riwæn ia narœien sœvænhi tro in rapœti mîmwei. ¹¹ ✧ Mætæ iærmama sœ ramœmwæki piœvni in ramaræ ia næpitœvien, mamavæn ia næpitœvien, mireirei kwopun ramevæn ikîn, ti næri nœ mæ næpitœvien rœuiui nœnimen.

¹² ✧ Nœkwærhakwæra me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha, ti næri nœ mæ Kumwesæn rinenouenou raka noien ærœha me sækimiaha ti næri Iesu rino.

¹³ ✧ Tata me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha, ti næri nœ mæ kimiaha hiœuvœukuræn raka Iærmama sœ rinaræ raka fwe tui næpîn tîprænæ ramiwæn ihi.

Ntœmaruæ me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha, ti næri nœ mæ kimiaha hiœuvœuvehi irapw raka niskaiien sœvæi iœremhæ ærœha Setan.

¹⁴ Nœkwærhakwæra me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha, ti næri nœ mæ kimiaha hiœuvœukuræn raka Tata Kumwesæn.

Tata me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha, ti næri nœ mæ kimiaha hiœuvœukuræn raka Iærmama sœ rinaræ raka fwe tui næpîn tîprænæ ramiwæn ihi.

Ntœmaruæ me. Iakamrai nægkiariien i rauvehe tukumiaha,

ti næri nœ mæ kimiaha hiœskai,
nægkiariien sœvæi Kumwesæn ramaræ ia rerimiaha,
nœnæ hiœuvœuvehi irapw raka niskaiien sœvæi iœremhæ ærœha Setan.

Tîprænæ i mine noien me kamo ia tîprænæ i

¹⁵ ✧ Tihæpwæh nokeikeiien noien me sœvæi tîprænæ i uæ narimnari me sœvæi tîprænæ i. Trini minuæ iærmama riti rokeikei noien me sœvæi tîprænæ i, in ripkokeikei pærhien mhæ Tata Kumwesæn. ¹⁶ ✧ Iakani iamînhi iræ ti næri nœ mæ næpîn me pam nærmama me sœvæi tîprænæ i kamho næfe noien ærœha nîpwranraha rokeikei. Næpîn me pam rerînraha ramevæn ia næfe nœnimenraha rœtoni hokeikei mæ tuhœuvehi. Irœha kamhærpwi irœha ti nautæ me sœvænraha. Noien me pam nœha hæpkuku pen mhæ ti Tata Kumwesæn, mætæ kamhœuku pen ti tîprænæ i. ¹⁷ ✧ Noien me sœvæi tîprænæ i mine narimnari me nærmama sœvæi tîprænæ i hokeikei hœnamœuvehe tuhœiwæn, mætæ iærmama sœ ramo nœkwai Tata Kumwesæn ramaræ rerîn.

Profet eikuæ me

✧ 2:4: 1Jon 1:6,8 ✧ 2:7: 2Jon 5-6, 1Jon 2:24, 3:11 ✧ 2:8: Jon 13:34, Rom 13:12, Jon 1:9 ✧ 2:9: 1Jon 3:10,15, 1Jon 4:20 ✧ 2:10: Jon 11:9, Rom 14:13 ✧ 2:11: Jon 11:10, 12:35 ✧ 2:12: 1Kor 6:11 ✧ 2:13: 1Jon 1:1 ✧ 2:15: Rom 8:7 ✧ 2:16: Rom 13:14, Jem 4:16, 1Tes 2:11 ✧ 2:17: Mat 7:21, 1Kor 7:31

¹⁸ ✧ Nipwnätik me. Nəpɪn sampam i samarə irə. Kimiaha hiəuvəregi raka mə iərmama riti truvehə məmwəki pik Kristo. Təkwətəkwuni mine nəha nərmama həpik səməmə kamhəmwəki pik Kristo həuvəvehe raka. Noien i ro nukurəniən i tukutaha səukurən mə pərhien nəpɪn sampam i samarə irə. ¹⁹ ✧ Nərmama me nəha hənəpwəh kitaha mhəier, ti nəri nə mə ripko mhə irəha nərmama me pərhien səkitaha. Trini minuə irəha nərmama pərhien me səkitaha ko kamhəripin, mamharə kitaha minraha. Mətə irəha hənəpwəh kitaha mhəier, mho nukurəniən i mə ripko mhə irəha nərmama me pərhien səkitaha.

²⁰ ✧ Mətə kimiaha hiəuvəvehi raka Nənimwin i Kristo lkinan rinətəgi pen ia kimiaha, ro pen kimiaha pam hiəuvəukurən nari. ²¹ Ripko mhə iakamrai nəgkiariien i rauvehe tukumiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəirei nəgkiariien sə ro nipərhienien, rekəm. Mətə iakamrai nəgkiariien i rauvehe tukumiaha ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka nəgkiariien sə ro nipərhienien, nənə hiəukurən mwi mə neikuəien riti ko ripkuku pen mhə irə.

²² ✧ Sin in ieikuə? Iərmama sə rani mə ripko mhə Iesu in Kristo in ieikuə. Iərmama iamɪnha irə in raməmwəki pik Kristo, mani neikuəien ia Tata Kumwesən mine Tini.

²³ ✧ Iərmama sə rani neikuəien ia Tini Kumwesən, Tata Kumwesən ripkarə mhə tukwe. Mətə iərmama sə rani irapw Tini Kumwesən, Tata Kumwesən in mwi ramarə tukwe.

²⁴ Nəgkiariien nəha kimiaha hiəməregi kinani fwe nukunen tihətui amasan tukwe pwəh rəpwit əknekɪn ia rerimɪaha ia nəpɪn me. Trini minuə nəgkiariien nəha hiəməregi kinani fwe nukunen rəpwit əknekɪn ia rerimɪaha nəpɪn me, kimiaha mwi tihəpwit əknekɪn ia Tini Kumwesən mine Tata səvənhi. ²⁵ ✧ Nənə in i nəri Kumwesən riməni mə traməkeikei muvei pehe m kitaha: nimiruien rerin.

²⁶ Iakamrai nəgkiariien i rauvehe tukumiaha, maməgkiari ia nərmama me nəha səməmə kamhəmwur mə tuheikuə ia kimiaha. ²⁷ ✧ Kimiaha hiəuvəvehi raka Nənimwin sə Kristo rinətəgi pen ia kimiaha. Nənimwin nəha rinərə raka ia kimiaha ro pen hiəpkətui mhə mwi iərmama riti mə trahatən kimiaha. Mətə nənimwin sə Kristo rinətəgi pen ia kimiaha ramahatən kimiaha ia narimnari me pam. Nənə narimnari me nəha ramahatən kimiaha irə ro nipərhienien ripko mhə neikuəien. Ro iamɪnhi irə tihəpwit əknekɪn ia Kristo rəmwhen ia Nənimwin nəha rinəhatən kimiaha irə.

Nipwnəti Kumwesən me

²⁸ ✧ Ouəh nipwnätik me. Tihəpwit əknekɪn ia Kristo mə nəpɪn in trier pehe irə kitaha tsəpwəh nehekɪrien, ia nuveheien səvənhi kitaha tsəpwəh naurisien ia nənimen.

²⁹ ✧ Kimiaha hiəuvəukurən raka mə noien səvəi Kumwesən ratukwatukw. Ro iamɪnhi irə hiəuvəukurən mwi mə nərmama səməmə kamho noien atukwatukw irəha nipwnətin me.

3

Kumwesən rokeikei pik kitaha

¹ ✧ Hətoni ro Kumwesən rokeikei pik kitaha! Nəkeikeiien səvənhi rasori pik tukutaha ro pen in raməkwein kitaha mə nipwnətin me. Pərhien kitaha nipwnətin me. Nərmama səvəi tiprənə i həirei kitaha ti nəri nə mə həirei Kumwesən. ² ✧ Nipwnätik keikei me. Təkwətəkwuni nəha kitaha səuvəvehe raka mhəno nipwnəti Kumwesən me ia kitaha, mətə rəpwəh ihi noien nukurəniən i mə tsəuvehe mhəfo irə. Mətə nari kuatia kitaha səukurən. Nəpɪn Kristo trier pehe irə, kitaha tsəuvehe mhəmwhen irə, ti nəri nə mə nəpɪn nəha kitaha tsətoni in ia nənimetaha. ³ Nərmama me pam səməmə kamhəmri pen əknekɪn nətərigien səvənraha ia Kristo mə tuhəvehe mhəmwhen irə kamho noien səvənraha rəmher rəmwhen ia noien səvənhi rəmher.

⁴ Iərmama sə ramo noien ərəha in ramərui Loa səvəi Kumwesən. Iakani iamɪnhi ti nəri nə mə nəgkiariien i “noien ərəha” nipwran i nəruien Loa səvəi Kumwesən. ⁵ ✧ Nənə

✧ 2:18: 1Tes 4:7, Mat 24:5,24, 2Jon 7 ✧ 2:19: Wok Me 20:30, 1Kor 11:19 ✧ 2:20: 1Kor 2:15, 1Jon 2:27 ✧ 2:22: 1Jon 4:3, 2Jon 7 ✧ 2:23: Jon 5:23, 15:23, 1Jon 4:15, 5:1, 2Jon 9 ✧ 2:25: Jon 3:15, 6:40 ✧ 2:27: Jon 16:13 ✧ 2:28: 1Jon 3:2, 4:17 ✧ 2:29: 1Jon 3:7,10 ✧ 3:1: Jon 1:12-13, Jon 16:3 ✧ 3:2: 2Kor 3:18, Fil 3:21 ✧ 3:5: 2Kor 5:21, 1Pit 2:22-24, 1Jon 2:2

kimiaha hiäukurän mä Kristo rimæier pehe mä truvehi raka noien æræha me. Hiäukurän mä noien æræha riwän iræ. ⁶ ✧Ro iaminhi iræ iærmama sæ ræpwit æknekin ia Kristo ko ripkæmwur pen mhæ ia noien æræha. Iærmama sæ ramæmwur pen ia noien æræha ripkætæ raka mhæ Kristo mipkukurän raka mhæ mwi in.

⁷ ✧Nipwnætik me. Tihæpwæh næseniien iærmama riti reikuæ ia kimiaha. Iærmama sæ ramo noien atukwatukw, in iæmæ atukwatukw ræmwhen ia Kristo in iæmæ atukwatukw.

⁸ ✧Iærmama sæ ramæmwur pen ia noien æræha, in tini Setan, ti næri næ mä fwe ia nukune naræien mauvehe Setan ramo noien æræha. Næri i in i Tini Kumwesæn rimæier pehe tukwe mä trouaha noien me Setan ramo. ⁹ ✧Iærmama sæ in tini Kumwesæn ko ripkæmwur pen mhæ ia noien æræha ti næri næ mä nimiruuien sævæi Kumwesæn ruvæuvehe mino raka kuatia irau nimiruuien sævænhi. In tripkæmwur pen mhæ ia noien æræha ti næri næ Kumwesæn in Tata sævænhi. ¹⁰ ✧Kitaha sæfukurän mä nisimæ næha nipwnæti Setan, nisimæ næha nipwnæti Kumwesæn? Noien i ramahatæn pen. Iærmama sæ ripko mhæ noien atukwatukw, mæpwæh nokeikeiien piævni ripko mhæ in tini Kumwesæn. In tini Setan.

Sokeikei kitaha me

¹¹ ✧Nægkiariien i in i kimiaha hiæuværegi raka kinani fwe nukunen mä kitaha tsamækeikei mhokeikei kitaha me. ¹² ✧Kitaha tsæpwæh næmwhenien ia Ken. In iærmama sævæi Setan. In rousi æpune piævni anan. Ken rousi æpune piævni ti næfe? In rousi æpune ti næri næ mä noien sæ piævni ramo ramasan, mætæ noien sæ in ramo ræræha. ¹³ ✧Piak me, nænimemiaha træpwæh nierien næpin tihætoni nærmama sævæi tiprænæ i kamhæmwæki kimiaha. ¹⁴ ✧Kitaha sæukurän mä sæuvæier raka ia nemhæien mhæuvehe ia nimiruuien. Sæukurän næri i ti næri næ mä samokeikei piævtaha me. Iærmama sæ nokeikeiien riwän iræ in ramaræ ihi ia nemhæien. ¹⁵ ✧Iærmama sæ ramæmwæki piævni in ræmwhen ia iærmama sæ ramousi æpune iærmama. Nænæ kimiaha hiäukurän mä iærmama sæ ramousi æpune iærmama nimiruuien rerin riwän iræ.

¹⁶ ✧Kitaha sæfukurän næri nokeikeiien? Iesu Kristo rinahatæn kitaha iræ næpin rinæseni pehe nimiruuien sævænhi tukutaha. Nænæ ratukwatukw mwi mä kitaha tsæseni pen nimiruuien sækitaha ti piævtaha me. ¹⁷ ✧Trini minuæ iærmama riti sævænhi narimnari me sævæi tiprænæ i rasori rætæ piævni riti nari riwän tukwe, mætæ in ramo næri auær a iræ, nokeikeiien sævæi Kumwesæn træfo maræ iræ? ¹⁸ ✧Nipwnætik me. Ræræha mä samokeikei nærmama ia tærhutaha a. Kitaha tsamækeikei mhokeikei pærhien iræha, mho narimnari me trasitu ia niræha. ¹⁹ ✧Trini minuæ samo iaminha iræ, kitaha sæukurän mä kitaha nærmama sævæi nipærhienien. Nænæ sæukurän nuveheien ia næmri Kumwesæn reritaha fwe imwæ ræpwæh nehekiriien. ²⁰ ✧Næri auær a mä særegi ia reritaha mä sæno noien riti ræræha, mætæ tsæpwæh nehekiriien ti næri næ mä Kumwesæn in rasori mæpi raka reritaha, nænæ mukurän pam narimnari.

²¹ ✧Nipwnætik keikei me. Trini minuæ kitaha særegi ia reritaha mä sæpko mhæ noien riti ræræha, tsæpwæh nehekiriien ia næmri Kumwesæn. ²² ✧Nænæ næfe næghin kitaha tsæres, in truvehi pehe m kitaha, ti næri næ mä samo nægkiariien me sævænhi mine næfe rerin ramagiien tukwe. ²³ ✧Nænæ in i nægkiariien sævænhi sæ in rimæni mä tso. Kitaha tsamækeikei mhæni nipærhienien ia næghi Tini, Iesu Kristo, nænæ mamhokeikei kitaha me ræmwhen in ruvæni raka tukutaha i. ²⁴ ✧Iærmama sæ ramo nægkiariien me sævænhi ræpwit æknekin ia Kumwesæn, nænæ Kumwesæn ræpwit æknekin iræ. Kitaha sæfukurän mä Kumwesæn ræpwit æknekin ia kitaha? Nænimwin sæ in rimæuvei pehe m kitaha ramo kitaha sæukurän.

✧ 3:6: Rom 6:1-2,14, 1Jon 3:9 ✧ 3:7: 1Jon 2:29 ✧ 3:8: Jon 8:44 ✧ 3:9: 1Jon 5:18 ✧ 3:11: Jon 13:34
 ✧ 3:12: Jen 4:8 ✧ 3:13: Mat 5:11-12, Jon 5:18-19 ✧ 3:14: Jon 5:24, 1Jon 2:11, Mat 5:21-22 ✧ 3:15: Rev 21:8
 ✧ 3:16: Jon 13:1, Kal 1:4, 1Tes 2:8 ✧ 3:17: Dut 15:7 ✧ 3:18: Jem 2:15-16 ✧ 3:21: Hip 4:16 ✧ 3:22: Mat 21:22 ✧ 3:23: Jon 6:29, 13:34 ✧ 3:24: Rom 8:9, 1Jon 4:13

4

Nətə sasien ia nənimwin me

¹ ✧ Nipwnatik keikei me. Tihəpwəh niniien nipərhiendien ia profet me pam, mətə tihəkupwən mhətə sas raka ia nirəha mə nənimwin sə ramarə ia nirəha ruku pen pərhiendien ti Kumwesən uə rekəm. Iakani iaminih i irə ti nəri nə mə profet eikuə me həpik həuvavən pam ia tənəmtənə me. ² ✧ Noien nəha sə tro kimiaha hiəregi sas mə nənimwin səvəi Kumwesən ramarə ia iərmama ro iaminih i irə. Trini minuə iərmama rani mə nəpin Iesu Kristo riməuvehe ia tiprənə i nipwran rəmwhen ia nipwrai iərmama, iərmama nəha Nənimwin sə raku pen ti Kumwesən ramarə irə. ³ ✧ Mətə nərmama me pam səməme həpwəh nini irapwien Iesu Nənimwin səvəi Kumwesən ripkarə mhə ia nirəha. Nənimwin sə ramarə ia nirəha nənimwin səvəi iərmama sə raməmwəki pik Kristo. Kimiaha hiəuvəregi raka mə iərmama nəha truvehē, mətə təkwtəkwuni nəha nənimwin səvənhi ruvəuvehe raka ia tiprənə i.

⁴ ✧ Nipwnatik me. Kimiaha nə nərmama me səvəi Kumwesən. Hiəuvəuvehi irapw raka niskaiien səvəi profet eikuə me nəha ti nəri nə mə Nənimwin sə ramarə ia kimiaha niskaiien səvənhi rasori məpi raka nənimwin sə ramarə ia tiprənə i. ⁵ ✧ Irəha nərmama səvəi tiprənə, ro pen nəgkiariien səvənraha səvəi tiprənə, nənə nərmama səvəi tiprənə kamhətərig ia nirəha. ⁶ ✧ Mətə kitaha nərmama me səvəi Kumwesən. Ro iaminih i irə iərmama sə rukurən Kumwesən ramətərig ia kitaha, mətə iərmama ripko mhə in iərmama səvəi Kumwesən in rəpwəh nətərigien ia kitaha. Noien i ro kitaha sətə sas Nənimwin sə rani nipərhiendien mine nənimwin sə rameikuə.

Kumwesən riməkupwən mokeikei kitaha

⁷ ✧ Nipwnatik keikei me. Pwəh kitaha sokeikei kitaha me ti nəri nə mə nokeikeiien raku pen ti Kumwesən. Iərmama sə ramo nokeikeiien in tini Kumwesən in rukurən Kumwesən. ⁸ ✧ Iərmama sə nokeikeiien səvənhi riwən in rireirei Kumwesən ti nəri nə mə Kumwesən in nukune nokeikeiien. ⁹ ✧ Kumwesən rinəfo mo kitaha sətəni nokeikeiien səvənhi? In rinərhi pehe Tini anan kuatia ruvehe ia tiprənə i mo suatuk m kitaha səuvehi nimiruien irə. ¹⁰ ✧ Nəri i in nokeikeiien pərhiendien. Ripko mhə kitaha sənəkeikei Kumwesən, mətə Kumwesən rinokeikei kitaha, mərhi pehe Tini remhə niten raikuas raka noien ərəha me səkita. ¹¹ ✧ Nipwnatik keikei me. Kumwesən rokeikei pik kitaha ro iaminih i irə kitaha mwi tsaməkeikei mhəkeikei kitaha me. ¹² ✧ Iərmama riti ripkətoni raka mhə Kumwesən. Mətə mə kitaha saməkeikei kitaha me, Kumwesən rəpwit əknekən ia kitaha, nənə nokeikeiien səvənhi ruvehe matukwatukw pam ia kitaha.

¹³ ✧ Kitaha səfukurən mə səpwit əknekən ia Kumwesən in rəpwit əknekən ia kitaha? Kitaha səukurən ti nəri nə mə in riməuvei pehe Nənimwin səvənhi m kitaha. ¹⁴ ✧ Nənə kimaha iahənətoni raka mamhəni irapw mə nipərhiendien Tata Kumwesən rinərhi pehe Tini ruvehe mə truvehimiru nərmama ia tiprənə. ¹⁵ ✧ Iərmama sə rani irapw mə Iesu in Tini Kumwesən, Kumwesən rəpwit əknekən irə, nənə in mwi rəpwit əknekən ia Kumwesən. ¹⁶ ✧ Kitaha səuvəukurən raka nokeikeiien i Kumwesən ramo m kitaha, səuvəuvehe raka mhəni nipərhiendien irə. Kumwesən in nukune nokeikeiien. Ro iaminih i irə iərmama sə ramarə ia nokeikeiien in rəpwit əknekən ia Kumwesən, Kumwesən rəpwit əknekən irə. ¹⁷ ✧ Nəpin nokeikeiien ruvehe matukwatukw pam ia kitaha, noien i tro kitaha səpwəh nehekiriien ia nəpin Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə səvəi nərmama. Kitaha tsəpwəh nehekiriien nəpin nəha, ti nəri nə mə ia tiprənə i noien səkita rəmwhen ia noien səvəi Kristo. ¹⁸ ✧ Iərmama sə raməkeikei Kumwesən ko ripkhekir mhə in. Nəpin kitaha səukurən amasan mə Kumwesən raməkeikei kitaha,

✧ 4:1: Mat 7:15, 1Jon 2:18, 2Jon 7, 1Tes 5:21 ✧ 4:2: 1Kor 12:3 ✧ 4:3: 1Jon 2:18, 2Jon 7 ✧ 4:4: Mat 12:29, 1Jon 5:4-5 ✧ 4:5: Jon 15:19 ✧ 4:6: Jon 8:47 ✧ 4:7: 1Jon 2:29 ✧ 4:8: 1Jon 4:16 ✧ 4:9: Jon 3:16 ✧ 4:10: Rom 5:8-10, 1Jon 2:2 ✧ 4:11: Mat 18:33 ✧ 4:12: Jon 1:18, 1Jon 2:5-6 ✧ 4:13: 2Kor 1:22, 1Jon 3:24 ✧ 4:14: Jon 3:17 ✧ 4:15: 1Jon 5:5 ✧ 4:16: 1Jon 4:8 ✧ 4:17: 1Jon 2:28

kitaha tsəpwəh nehekiriien. Iərmama ramhekir ti nəri nə mə rerin ramrhi nərpwiniien nəha Kumwesən tro, mətə iərmama sə ramhekir iaminhi irə ripkukurən amasan mhə ihi mə Kumwesən ramokeikei in.

¹⁹ Kitaha samokeikei kitaha me ti nəri nə mə Kumwesən riməkupwən mokeikei kitaha. ²⁰ Trini minua iərmama riti rini mə ramokeikei Kumwesən, mətə raməmwəki ihi piəvni, in ieikuə riti. Iərmama sə rəpwəh nokeikeiien piəvni sə ramətoni ia nənimen in ko ripkokeikei mhə Kumwesən sə ripkətoni mhə. ²¹ ✨Nənə nəgkiriien i in i Iesu riməuvei pehe m kitaha. Iərmama sə ramokeikei Kumwesən traməkeikei mokeikei mwi piəvni.

5

Iərmama sə rani nīpərhienien ia Iesu Kristo

¹ ✨Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien ia Iesu mə in Kristo sə Kumwesən riməni mə trərhi pehe i, irəha nīpwnəti Kumwesən me. Nənə kimiaha hiəukurən mə iərmama sə ramokeikei tata riti in ramokeikei mwi nīpwnətin me. ² Kitaha tsəfukurən mə samokeikei pərhien nīpwnəti Kumwesən me? Trini minua samokeikei Kumwesən, nənə mamho nəgkiriien me səvənhi, noien nəha ramahatən pen mə kitaha samokeikei pərhien irəha. ³ ✨Trini minua samokeikei Kumwesən nīpwrən i tsamo nəgkiriien me səvənhi. Nənə nəgkiriien me səvənhi həkīpam mhə tukutaha, ⁴ ✨ti nəri nə mə kitaha pam nīpwnəti Kumwesən me saməuvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tīprənə i. Nəri sə saməskai irə rauvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tīprənə i in i nahatətəien səkītaha. ⁵ ✨Sin ko ruvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tīprənə i? Iərmama sə rani nīpərhienien mə Iesu in Tini Kumwesən, iərmama nəha in əpa ko ruvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha me kamo ia tīprənə i.

⁶ ✨Iesu Kristo in iərmama sə riməuvehe ko paptəes irə ia nui marə memhə mwi niten raiu. Ripko mhə in iərmama sə riməuvehe ko paptəes əpa irə ia nui, rekəm. Mətə in iərmama sə riməuvehe ko paptəes irə ia nui marə memhə mwi niten raiu. Nənīmwin Ikinan rani irapw mə nəri nəha ro nīpərhienien, ti nəri nə mə Nənīmwin Ikinan in nukune nīpərhienien. ⁷ Nəri kahar hamarni irapw nəri nəha mə ro nīpərhienien, ⁸ ✨Nənīmwin Ikinan mine nui mine netə. Nənə nəgkiriien səvənrahar kwatia. ⁹ ✨Nəpīn me kitaha saməni nīpərhienien ia nəgkiriien səvəi iərmama, mətə nəgkiriien səvəi Kumwesən ro nəgsen məpi raka, ti nəri nə mə nəgkiriien nə nəgkiriien səvəi Kumwesən. Nənə in ruvəuvei pehe raka nəgkiriien səvənhi raməgkiari ia Tini. ¹⁰ ✨Iərmama sə rani nīpərhienien ia Tini Kumwesən rauvehi nəgkiriien nəha ia rerin. Mətə iərmama sə ripkīni mhə nīpərhienien ia Kumwesən, in rani Kumwesən mə ieikuə riti, ti nəri nə mə in ripkīni mhə nīpərhienien ia nəgkiriien sə Kumwesən ruvəuvei pehe raka raməgkiari ia Tini. ¹¹ Nəfe nəha nəgkiriien? Nəgkiriien i in i. Kumwesən riməuvei pehe nīmīruien rerin m kitaha, nənə nīmīruien nəha saməuvehi ruku pen ti Tini. ¹² ✨Iərmama sə rauvehi Tini Kumwesən rauvehi mwi nīmīruien, mətə iərmama sə ripkuvehi mhə Tini Kumwesən ripkuvehi mhə nīmīruien.

Nīmīruien rerin

¹³ ✨Iakamrai nəgkiriien me i rauvehe tukumiaha. Kimiaha nərmama səməme hiaməni nīpərhienien ia nəghi Tini Kumwesən. Iakokeikei mə kimiaha tihəukurən mə hiəuvəuvehi raka nīmīruien rerin. ¹⁴ ✨Nənə təkwtəkwuni, trini minua kitaha səfwaki m Kumwesən, nari riti nəha ikīn ramasitu ia kitaha mə tsəpwəh nehekiriien. Nəri nəha in i Kumwesən ruvəni raka mə triregi nəfwakiien səkītaha, mətə nəfwakiien səkītaha traməkeikei mhesi pen atukwatukw nətərigien səvənhi mine nəfe in rokeikei mə tro. ¹⁵ Trini minua səukurən mə in triregi nəfwakiien səkītaha, nəfe nəghin tsəres in i, nənə səuvəukurən raka mə tsəuvehi.

✨ 4:21: Mat 5:44-45, Mak 12:29-31 ✨ 5:1: 1Jon 4:15 ✨ 5:3: Jon 14:15,23-24, 2Jon 6, Mat 11:30 ✨ 5:4: Jon 16:33 ✨ 5:5: Rom 8:37, 1Jon 4:4 ✨ 5:6: Jon 1:29-34, 19:34 ✨ 5:8: Jon 15:26 ✨ 5:9: Jon 5:32-37, 8:18 ✨ 5:10: Kal 4:6 ✨ 5:12: Jon 3:36 ✨ 5:13: Jon 20:31 ✨ 5:14: Jon 14:13, 16:23, 1Jon 3:21-22

¹⁶ ✧ Trini minua kimiaha riti rætoni piævni riti ramo noien æræha mætæ ripko mhæ noien æræha sæ ramiri pen in mæ tremhæ, kimiaha tihæfwaki tukwe pwæh Kumwesæn ruvei pen nimiruien min. Mætæ noien æræha riti næha ikin sæ ramiri pen iærmama mæ tremhæ. Nænæ iou iapkini mhæ mæ tihæfwaki ti nærmama sëmæme kamho noien æræha næha. ¹⁷ Nærmama me pam sëmæme kamho noien sæ ripkatukwatukw mhæ kamho noien æræha, mætæ noien æræha me næpwin næha ikin sëmæme hæpkiri pen mhæ iræha mæ tuhemhæ.

¹⁸ ✧ Kitaha sæukuræn mæ iærmama sæ in tini Kumwesæn, Tini Kumwesæn atukwatukw rauvehi amasan in. Ro iamihhi iræ iærmama næha ko ripkæmwur pen mhæ ia noien æræha, iæremhæ æræha Setan rireirei nirapien in. ¹⁹ ✧ Kitaha sæukuræn mæ kitaha nipwnæti Kumwesæn me, mætæ nærmama sævæi tiprænæ iræha pam kamharæ ia rægi iæremhæ æræha Setan. ²⁰ ✧ Kitaha sæukuræn mwi mæ Tini Kumwesæn rimæuvehe, muvei pehe nukurænien m kitaha mæ tsæukuræn Kumwesæn i Kumwesæn pærhien. Nænæ kitaha sæuvæuvehe raka mhæpwit æknekïn ia Kumwesæn næha. Iakani iamihhi iræ ti næri næ mæ sæpwit æknekïn ia Tini, Iesu Kristo. In næ Kumwesæn pærhien. In næ nimiruien rerin.

²¹ ✧ Nipwnætik me. Tihætui amasan tukumiaha me mhæpwæh næfwakiien m nænimwi nari me.

Seken Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rirai nəkukuə i kani mə Seken Jon revən ti pran sə Kumwesən rimərfi mine nıpwənətın me. Səreirei mə rirai nəkukuə i revən ti pran əfwaki riti mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi uə nəfwakiien riti mine nakalasia me səvənhi. Nəkukuə i raməgkiari ia nokeikeiien sə nakalasia me tuho minraha me. Jon rini mə nəpın iko nokeikeiien ikamo nəkwai Kumwesən. Nənə nəgkiariien səvəi Kumwesən rani mə tsarə ia nokeikeiien. Jon ramahatən mwi mə Iesu in Tini Kumwesən in iərmama in Kumwesən. Nakalasia me tuharaka ia nərmama me səməme kamhəni mə Iesu in iərmama a, rıpkə mhə in Kumwesən.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✧ Iou elta səvəi nəfwakiien. Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukw ik pran asori sə Kumwesən ruvərfi raka ik. Rauvehe mwi ti nıpwənətım me. Iakoikei pərhiən kımiaha. Nənə rıpkə mhə iou əpa, mətə nərmama me pam səməme həukurən nəgkiariien pərhiən, irəha mwi hokeikei kımiaha. ² Kımiaha iahokeikei kımiaha iamınhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien pərhiən ramarə ia rerıtaha, nənə trarə rerın tukutaha. ³ Pwəh Kumwesən Tata səkitaha, mine Tini, Iesu Kristo, trouəriari pehe namasanien, mine napıien, mine nəmərinuıen m kitaha. Pwəh irəhar hararə tukutaha ia nıpərhienien mine nokeikeiien.

Kitaha tsəkeikei kitaha me

⁴ ✧ Iou iakamagian asori, ti nəri nə mə iakətəni nıpwənətım me nəpwin kamhesi pen nəgkiariien pərhiən rəmwhen ia Tata səkitaha rıməni pehe tukutaha i mə tsaməkeikei mho. ⁵ ✧ Nənə təkwtəkwi kıtirimak iakani pehe tukw ik mə kitaha tsaməkeikei mhokeikei kitaha me. Nægkiariien i iakamrai mik rıpkə mhə nəgkiariien ro sə vi tukutaha, rekəm. Səuvəregi raka nəgkiariien i fwe kupwən. ⁶ ✧ Kitaha tsəfo mho nərmama hətoni mhəukurən mə kitaha samarə pərhiən ia nokeikeiien i sə iakaməgkiari irə? Kitaha tsaməkeikei mho nəgkiariien me səvəi Kumwesən. Nənə in i nəgkiariien səvənhi rəmwhen kımiaha hiəuvəregi raka fwe kupwən. Kitaha tsaməkeikei mharə ia nokeikeiien.

Kımiaha tıhaməsiari ti nahatən eikuə me

⁷ ✧ Nahatən eikuə me həpik həuvəier raka mamhəuvən ia kwopun me ia tıprənə i. Nahatən me i həpkini mhə nıpərhienien mə nəpın Iesu Kristo rıməuvehe nıpwən rəmwhen ia nıpwrai iərmama pərhiən. Iərmama iamınhi in iərmama sə rameikuə raməmwəki pik Kristo. ⁸ Kımiaha tihətə amasan kımiaha me mhəpwəh nəseniien irəha heikuə ia kımiaha, kamo kımiaha hiarfai ia nəfe kitaha sənəmwur tukwe. Ramasan mə kımiaha tihəuvehi nərəkuien pam səkımiaha. ⁹ ✧ Iərmama sə rəpi raka nəgkiariien me sə Kristo rınahatən nərmama me səvənhi irə, mamrıpın nəgkiariien me nəpwin mwi sə raku pen ia nətərigien atukw səvənhi, Kumwesən riwən tukwe. Mətə iərmama sə ramesi pen amasan nahatənien me səvəi Kristo, Tata Kumwesən mine Tini, irau pəri krauarə tukwe. ¹⁰ ✧ Trini minuə iərmama riti ruvehe tukumiaha, mətə nəgkiariien sə ramahatən nərmama irə ropə ia nəgkiariien i, tihəpwəh nuvehiien in ruvniwə ia nimwə me səkımiaha. Kımiaha tihəpwəh niniien ramasan tukwe, ¹¹ ti nəri nə mə iərmama sə ramini ramasan ti iərmama iamınhi, rəmwhen a in mwi ramasitu ia noien ərəha me səvənhi.

Nægkiariien sampam

¹² ✧ Nægkiariien me i rıpik iakuə takrai mini pehe tukumiaha, mətə iakəpwəh nokeikeiien mə takrai pen ia nimwai nəkukuə. Rerik ramrhi mə takaməkeikei muvehe tukumiaha,

✧ 1:1: 1Tes 5:1, 3Jon 1 ✧ 1:4: 3Jon 3 ✧ 1:5: 1Jon 2:7, 3:11 ✧ 1:6: 1Jon 5:3 ✧ 1:7: 1Jon 4:1-3 ✧ 1:9: 1Jon 2:23 ✧ 1:10: Efes 5:11, 2Tes 3:6 ✧ 1:12: 3Jon 13-14

nənə kitaha sətə nəmritaha me mhəgkiari. Tako iaminhi mə reritaha pam tragien.
¹³ Piam i sə Kumwesən ruvərfi raka in, niṗwnətın me həni ramasan tukw ik.

Nampa Tri Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rirai nəkukuə i kani mə Nampa Tri Jon revən ti in riti nəghin nə Kaius. Kaius in iəmə asori riti səvəi nakalasia me. Ia nousəsımwinien səvəi nakalasia me fwe imwei Kaius iərman riti nəghin nə Tiotrefes. In rəpwəh nokeikeien mə nakalasia me tuhəsevər ia rukwənu səvənraha ti nərmana səməme haməvisau nəgkiariien səvəi Kumwesən ia kwopun me. Jon rirai nəkukuə i mə trəgnəgini Kaius mini tanak tukwe ti nasituien səvənhi. In rirai mwi nəkukuə i mə trəgkiari skai m Tiotrefes mə in rəpkasitu mhə. Jon rini mə traməkeikei mevən akwauakw fwe ikin masitu ia nirəha.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ☆Iou elta səvəi nəfwakien. Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukw ik Kaius keikei. Iakoikei pərhiēn ik. ² Piak keikei. Iakəfwaki maməres mə tikamarə amasan ia narimnari me pam. Iakaməres mwi mə tikəsanin a nemhəien riti trəpkuvehi mhə ik rəmwhen ikamarə amasan ia nimiruien səim.

Jon rerin ragien ti noien amasan səvəi Kaius

³ ☆Rerik ragien nəpin iakregi piəvtaha me nepwin həuvehe mhəni irapw nīpərhiēnien səim. Irəha həni mə ia nəpin me ikamesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien. ⁴ Nəpin iakregi mə nīpwnətik me kamhesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien rerik ragien pik məpi raka nəpin rerik ragien ti narimnari me nepwin. ⁵ Piak keikei. Ia nəpin me pam ikamo noien amasan, mamasitu ia piəvtaha me səməme həuvehe tukw ik nəri auər a mə ikreirei irəha. ⁶ ☆Irəha həuvəni irapw raka nokeikeien səim ia nəmri nakalasia me ia kwopun i. Trini minuə nepwin mwi həuvehi suatuk səvənraha mhəuvehe tukw ik, ramasan mə tikamasitu mwi ia nirəha ia noien sə Kumwesən rokeikei. ⁷ ☆Tiko iamini irə ti nəri nə mə irəha həuvəier imwənraha mə tuhəvən mhəvisau irapw nəghi Iesu Kristo. Nənə ia suatuk səvənraha irəha həpkuvehi mhə nasituien riti ruku pen ti nərmana səməme həreirei Kumwesən. ⁸ Kitaha tsaməkeikei mhasitu ia nərmana me ho iamini mə kitaha tsəuvehi rəgıtaha me mho kuatia ti nini irapwien nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien.

Tiotrefes mine Temetrius

⁹ Iakuvərai raka nəkukuə riti ruvehe ti nakalasia me nə imwam. Mətə Tiotrefes, iəmə sə rokeikei mə trakupwən ia nirəha, rəpkətərig mhə nəgkiariien səiou. In rəpkətərig mhə irə ti nəri nə mə in ramo nəri auər a ia nasoriēn səkimaha. ¹⁰ Trini minuə iakuvehe, takini irapw narimnari me sə in ramo. Takini irapw nəgkiariien ərəha me sə in ramini mauəsi kimaha irə. Rəpko mhə in a nə in ramo. Mətə nəpin piəvtaha me həuvehe, in rəpkəsevər mhə ia nimwə səvənhi ti nirəha, nənə maminiise mwi nərmana səməme hokeikei mə tuho, mamərhi irapw irəha ia nəmri nakalasia me. ¹¹ ☆Piak keikei. Tikəpwəh nesi penien noien ərəha, mətə tikesi pen noien amasan. Iərmana sə ramo noien amasan in səvəi Kumwesən. Iərmana sə ramo noien ərəha in rireirei Kumwesən. ¹² ☆Mətə nərmana pam kamhəni amasan Temetrius. Noien səvənhi ramahatən pen mə in ramesi pen nəgkiariien sə ro nīpərhiēnien. Kimaha mwi iahaməni mə in iəmə amasan riti. Nənə kimiaha hiəukurən mə nəfe kimaha iahaməni ro nīpərhiēnien.

Nægkiariien sampam

¹³ ☆Nægkiariien me i rəpik iakuə takrai mini pehe tukw ik, mətə iakəpwəh nokeikeien mə takrai pen ia nimwai nəkukuə. ¹⁴ Rerik ramrhi mə trəpko mhə tui iakuvehe tukw ik, nənə krau krouətə nəmrirau me rouəgkiari. ¹⁵ Iakəfwaki mə nəməriniuen tramarə tukw

☆ 1:1: 2Jon 1 ☆ 1:3: 2Jon 4 ☆ 1:6: Taet 3:13 ☆ 1:7: 1Kor 9:12,15 ☆ 1:11: 1Jon 3:6-10 ☆ 1:12: Jon 19:35 ☆ 1:13: 2Jon 12

ik. Nənə ik me nepwɪn ia kwopun i həni pehe ramasan tukw ik. Tikini tukwini ramasan səkimaha revən tɪ piəvtaha me nepwɪn nə kimiaha minraha.

Jut

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jut rəmwhen ia Jemes, in piəvi Iesu. In rirai nəkukuə i mægkiari ia nahatən eikuə me səməme Pita ramægkiari ia nirəha ia nəkukuə səvənhi sə ro kəru irə. Jut in mwi rini mə nakalasia me tuhaməkeikei mhəsiari kamo nahatən eikuə me nəha həkoui irapw irəha ia suatuk atukwatukw. Nahatən eikuə me nəha haməni mə Iesu ripko mhə in Tini Kumwesən. Irəha kamhəri pen nərmama ia noien ərəha. Jut rini mə Kumwesən trərpwin noien ərəha səvəi nahatən eikuə me mouraha irəha. Rəmwhen in rinərpwin raka noien ərəha səvəi nagelo ərəha me mine nərmama ərəha me ia nəpən səvəi Oltestamen.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✠ Iou Jut. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo. Piak nə Jemes. Iakamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nərmama me i Tata Kumwesən rinəkeikei kimiaha, məkwein ia kimiaha. Iesu Kristo in ramətui amasan tukumiaha. ² ✠ Pwəh Kumwesən trəriari pehe napien, nəmərnuien, mine nokeikeien m kimiaha. Pwəh irəhar harasori mwi tukumiaha.

Nəkur ərəha me mine nərpwinien sə Kumwesən tro minraha

³ ✠ Piak keikei me. Fwe kupwən iakokeikei pik mə takrai nəkukuə i m kimiaha, mægkiari ia suatuk səkitaha pəri Kumwesən rauvehimiru kitaha irə. Mətə təkwəkəwuni iakregi mə takaməkeikei mirai nəgkiariien i, mini pehe tukumiaha mə tihaməkeikei mhousari mhəkwtəmhiri əknekən nəgkiariien i kitaha samahatətə irə. In i nəgkiariien pərhien sə Kumwesən riməuvei pen m nərmama me səvənhi, nənə tripkuvei pen mhə mwi ia nəpən riti mwi. ⁴ ✠ Iakani iamənhi irə ti nəri nə mə nərmama nərpwin həuvəuvehe afafa raka ia nousəsimwinien səkimiaha. Irəha nəkur ərəha me. Kamhəkoui namasanien i Kumwesən rauvehimiru kitaha irə ruvehe mo nari riti sə raməsəni irəha həukurən noien nəfe nəghin nətərigien ərəha səvənraha rokeikei. Irəha kamhəvsini təkutanraha m Iesu Kristo, mətə in əpa nəha ləmə asori mine lərimənu səkitaha. Kuvərai pen raka tui ia Nəkukuə lkinan nəfe nərpwinien Kumwesən truvei pen minraha.

⁵ ✠ Iakuə tako rerimiaha rirhi nari m nari me nərpwin səməme hiəuvəukurən raka. Fwe tui lərimənu riməuvehimiru nəkur Isrel, miri raka irəha ia tənə Ijip, mətə kurirə rousi əpune irəha nəha səməme həpkini mhə nipərhienien ia nəgkiariien səvənhi. ⁶ ✠ Nənə rerimiaha trirhi ro nagelo me nəha fwe kupwən səməme həpkəkwtəmhiri mhə nasorien sə kauvei pen minraha, mətə haraka irə, mhəpwəh kwopun atukwatukw səvənraha. Kumwesən rinərihi irəha ia jen me səməme tuhəpkiwən mhə, məmri pen irəha fwe inhəripw ia kwopun rəpitəv ikin. Tuhamarə ikin meste nəpən asori sə Kumwesən trərpwin noien ərəha irə. ⁷ ✠ Nənə tihəpwəh nenouenouien taon mi nəha Sotom mine Komora mine rukwənu me ipaka fwe kupwən. Napw rahi pam nərmama me ikin ti nəri nə mə nərmən mine nīpran kamhəri əpnəpen irəha me, nərmən me kamhəri atukw a irəha me. Nərmama me nəha həmwhen ia nahatən penien riti sə ramahatən pen nərmama səməme Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvənraha ia napw sə rauək rerin.

⁸ ✠ Ia noien me nəha rəmwhen a mwi nərmama me i iakamægkiari ia nirəha kamhəkurirə nəməkrəhaien me səvənraha, mamho noien əmkemik ia nīpwrənraha, mamhəni mə lərimənu in ripkasori mhə ia nirəha, nənə mamhəni ərəha mwi nagelo me fwe ia neiai. ⁹ ✠ Mətə Mikael i, agelo sə rasori ia nagelo me pam, in ripko mhə iamənhi. Fwe kupwən, nəpən krouəvisə irau Setan mə sin truvehi nīpwrai Moses minimwi, in

✠ 1:1: Mat 13:55 ✠ 1:2: 2Tes 1:2 ✠ 1:3: 1Tim 1:18 ✠ 1:4: Kal 2:4, 2Tes 2:1 ✠ 1:5: 2Tes 1:12, 1Kor 10:5
 ✠ 1:6: 2Tes 2:4,9 ✠ 1:7: Jen 19:1-25, 2Tes 2:6,10 ✠ 1:8: 2Tes 2:10 ✠ 1:9: Dan 10:13,21, Dan 12:1, 2Tes 2:11,
 Rev 12:7, Sek 3:2

ripkuvehi utə mhə in mini nægkiariien ərəha riti muəsi Setan i. Mətə in rini a mə, “Pwəh Iərimənu trinise ik.” ¹⁰ ✧ Mətə nərmama me i, trini minuə həreirei nipwrai nari riti, tuhaməkeikei mhəni ərəha. Irəha həmwən ia nəri əprmin me səvənraha nətərigien riwən. Hamo a nəfe narimnari me rerinraha rokeikei, nənə noien nəha ramouraha a irəha.

¹¹ ✧ Aueh, trərəha anan ti nirəha! Irəha kamhesi pen suatuk nə Ken ✧ rinesi pen. Irəha hokeikei pik mane mamhəmwei ia nərəhaien nəha Palam ✧ rino. Irəha atukw a kamhouraha irəha ti nəri nə mə kamhərer mamhəni ərəha Kumwesən rəmwhən ia Kora rino.

¹² ✧ Irəha həmwhən ia nipitəvpitəvien me ia kurkwamiaha. Nəpin hiamousəsımwin kimiaha me ia nokeikeien, mamhani pəri nari, irəha həkhekekir mhə, mamhətərig atukw a ti nirəha. Irəha həmwhən ia nəpuə me nimətəgi rameikwi pehe irəha, mətə nesən riwən. Irəha həmwhən ia nei me həkukuə mhə ia nəpin sə nei raukuə irə. Ro iaminih i irə tukeivi utə irəha irəha ruenhinraha me nənə tuhemhə anan. ¹³ ✧ Irəha həmwhən ia peiau peiau asori me ia təsi. Noien səvəi naurisien səvənraha rameiai rəmwhən ia nisəkwai təsi. Irəha həmwhən ia kəməhau səməme kamhəivə. Kumwesən rinəpnəpenə raka kwopun pitəv anan riti səvənraha tuharə rerin ikin.

¹⁴ ✧ Inok, iərmama sə ro sefen ruku pen ia kwənəkwus səvəi Atam, rini irapw nægkiariien sə Kumwesən ruvei pen min, mukupwən mægkiari ia nərmama me i, mini mə, “Hətə ro! Iərimənu rauvehe irəha nagelo ikinan me səvənhi irəha taosen m taosen.

¹⁵ In rauvehe mə trərpwin noien ərəha səvəi nərmama me pam.

Nəfe noien ərəha me irəha hənə ia suatuk sə rəpwəh nəmwhənien ia nənimen, uə nəfe nægkiariien skai me nəkur ərəha me səməme kamho noien ərəha həməni irə, in tro pui pam, muvei pen nərpwinien minraha.”

¹⁶ ✧ Nərmama me i kamho nægkiariien me ti nini ərəhaien nari. Ko irəha həkafafa mhə. Kamhesi pen nəfe noien ərəha nətərigien səvənraha rokeikei. Kamhəfiəutə atukw a ia nirəha me. Kamhəgnəgini nərmama, mətə ho a mə nərmama tuhasitu ia nirəha.

Rerimiahaha tramrhi nægkiariien səvəi aposol me

¹⁷ ✧ Mətə piak keikei me, rerimiahaha traməkeikei mirhi nəfe aposol me səvəi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha həuvəni raka fwe kupwən mə trier irapw. ¹⁸ ✧ Həməni pehe tukumiaha i mə, “Tramevən ipaka ti nəpin sampam nərmama nerpwin tuhəuvehe. Irəha tuharis ia kimiaha, mamhesi pen nəfe noien ərəha nətərigien səvənraha rokeikei, mamho narimnari me həpwəh nəmwhənien ia nəmri Kumwesən.” ¹⁹ ✧ Nərmama me i tuhəvisə mheitəhi kusen səkimiaha. Irəha nərmama me səvəi tiprənə i. Nənimwin Ikinan riwən ia nirəha.

²⁰ ✧ Mətə piak keikei me, kimiaha tihaməkeikei mhərpwi əknekin kimiaha me, mho nahatətəien səkimiaha riskai. Nahatətəien nəha ruku pen ti Kumwesən, nənə ro ikinan i. Nəpin me tihaməkeikei mhəfwaki ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan, ²¹ mhəpwəh narakaien ia nokeikeien səvəi Kumwesən. Tiho iaminih mamheitenhi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. In truvehe mapi kimiaha, nənə muvei pehe nimiruien rerin m kimiaha.

²² Nərmama səməme nahatətəien səvənraha ripkiskai mhə, kimiaha tihaməkeikei mhəpi irəha. ²³ ✧ Nərmama səməme kamho noien ərəha me, tihaməkeikei mhəuvehi raka irəha ia noien ərəha me səvənraha. Tihəuvehimiru irəha pwəh həpwəh nevəni fwe ia napw. Nərmama nerpwin mwi tihaməkeikei mhəpi irəha, mhehekir mwi irəha. Nəri auər a mə tinari səvənraha, mətə tihəhekir i, mhəpwəh nirapien, ti nəri nə mə rəmkekik ia nərəhaien səvənraha.

✧ 1:10: 2Tes 2:12 ✧ 1:11: 1Jon 3:12, 2Tes 2:15, Nam 16:1-35 ✧ 1:11: Jen 4:3-8 ✧ 1:11: Nam 31:16 ✧ 1:12: 2Tes 2:13,17, Esik 34:8 ✧ 1:13: 2Tes 2:17, Aes 57:20 ✧ 1:14: Jen 5:21-24, Dut 33:2, Mat 25:31 ✧ 1:16: 2Pit 2:10,18 ✧ 1:17: 2Tes 3:2 ✧ 1:18: 2Tes 3:3 ✧ 1:19: 1Kor 2:14 ✧ 1:20: Kol 2:7, 1Tes 5:11 ✧ 1:23: Amos 4:11, Sek 3:2, Rev 3:4

Nægkiariien sampam

²⁴ ✠Kumwesən in əpa trəkwtəmhiri kimiaha mə tihəpwəh nimweiiən. In əpa tro hiəuvən mhərer ia nənimen ia kwopun səvənhi sə raməhiapw, kimiaha tihatukwatukw pam, mamhagien asori. ²⁵ ✠Kumwesən i sə rauvehimiru kitaha ia nəghi Iesu Kristo Iərimənu səkitaha in əpa Kumwesən. Pwəh nəgnəginiiən, mine nərimənuien, mine niskaiien, mine nasoriiən həuvən əpa tukwe fwe tui nəpən tiprənə ramiwən ihi, ipwet mine, mamevən meste nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro iaminihi.

Revelesen

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon in aposol riti səvəi Iesu Kristo. Nəpın kinərhi irapw in revən fwe tənə əmweris riti nəghin nə Patmos nənə mırarai nəkukuə i Revelesen. Jon rokeikei mə truvehi utə nətərigien səvəi nakalasia me səməme kamo nəmisəien mınraha ti nahatətəien səvənraha ia Iesu Kristo. Jon rokeikei mə nakalasia me tuhəukurən mə Kumwesən ramərimənu ia nəfe kamo ia tıprənə i. Ia nəkukuə i Nənımwin raməgkiari mamə səukurən mə Iesu Kristo in İərimənu. In ramərimənu ia nərmama me pam mine narımnari me pam, mamərimənu mwi ia nərmama səməme haməuvehi nıskaiien asori ia tıprənə i. Kumwesən trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama mine Setan ia kwopun napw rauək ikin. Kumwesən tro nıtətə sə in ramərimənu irə trier irapw. In tro mwi neiai vi riti mine tıprənə vi riti.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ ✨ Nəkukuə i raməgkiari ia nari m nari me səməme Iesu Kristo rino pui. Kumwesən rıməuvei pen narımnari me i min mə in trahatən səvənhi iotukwininari me irə pwəh irəha hətoni mhəukurən narımnari me nəha rıpkə mhə tui tuhaməkeikei mhəier pehe. Iesu rərhi pen agelo səvənhi revən məvisau pen narımnari me i m səvənhi iotukwininari riti nəghin nə Jon. ² Jon nə rırai pen ia nəkukuə i narımnari me pam sə in rınətoni. In i nəgkiariien səvəi Kumwesən mine nəgkiariien sə Iesu Kristo rini mə ro nıprəhienien. ³ ✨ Pwəh Kumwesən rəkwein amasan ia iərmama sə trəvsini irapw nəgkiariien me ia nəkukuə i. Pwəh in rəkwein amasan mwi ia səməme tuhəregi mhesi pen nəfe kimərai pen ia nəkukuə i. İakani iamınhi irə ti nəri nə mə nəpın sə narımnari me i tuhəier pehe irə ruvəuvehe ipaka.

Jon rırai nəkukuə i revən ti nakalasia me ia taon me nəha sefen ia profens Esia

⁴ ✨ İou Jon İakamrai nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me ia taon me nəha sefen ia profens Esia. İakəfwaki mə Kumwesən sə rinarə fwe kupwən, marə ipwet mine, mamevən meste tıpkıwən mhə, in truvei pehe namasanien mine nəmərınuien m kimiaha. İakəfwaki mə nənimwin me nəha sefen kupwən ia jea sə in raməkure irə mamərimənu, ⁵ ✨ mine Iesu Kristo irəha mwi tuho iamınhi irə. Iesu Kristo in iərmama i rıməni irapw nəfe in rınətoni mıregi nərmama həukurən nətıgiteien ia nəgkiariien səvənhi. In iərmama i rıməkupwən mətui ia nərmama me səməme həuvamhə. In iərmama i ramərimənu ia kig me səvəi tıprənə i. In raməkeikei kitaha, muvi nıten meivınari ia kitaha irə mə noien ərəha me səkitaha ko həpkəkwtəmhirı mhə mwi kitaha. ⁶ ✨ In ro kitaha səmwhen ia kig me mine pris me ia nəmri Tata Kumwesən səvənhi. Pwəh nasoriien mine nərimənuien krauevən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh pwəh ro iamınhi. ⁷ ✨ Hətə ro. In rauvehe ia reri nəpuə me.

Nərmama me pam tuhətoni in ia nənimenraha.

İrəha səməme hənəpi in ia nitei,

mine nərmama ia kwənəkwas me pam ia təkure tıprənə i tuhətoni,

rərınraha rəpou hasək tukwe.

Ouəh pwəh ro iamınhi.

✨ 1:1: Dan 2:28-29, Rev 1:19, 22:6 ✨ 1:3: Rev 22:7,10 ✨ 1:4: Eks 3:14-15, Rev 1:8, 3:1, Rev 4:5,8, 5:6, Rev 11:17, 16:5, Aes 11:2 ✨ 1:5: Jon 18:37, Kol 1:18, Sam 89:27, Rev 3:14, 17:14, 1Jon 1:7, 4:10 ✨ 1:6: 1Tes 2:5,9, Rev 5:10, 20:6 ✨ 1:7: Mat 24:30, Jon 19:34-37

⁸ ✨ Kumwesən səkitaha rani iaminhi irə mə, “Iou i Alfa mine Omeka.* Iakinərə fwe kupwən, marə ipwet mine, mamevən meste tapkiwən mhə. Iakauvehi niskaiien me pam.”

Jon rətoni İəməti İərmama

⁹ ✨ Iou Jon piəvmiaha riti. Kitaha miou samarə pəri ia nəkwai nitətə Iesu ramərimənu irə. Iakamərer əknekın kitaha m kimiaha ia nəmisəien me səməme kamo m kitaha ti nəghin. Nəpın riti fwe kupwən kəmri pen iou iakarə ia tənə əmweris riti nəghin nə Patmos.† İrəha həmri pen iou fwe ikin ti nəri nə mə iakaməvisau irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən mine nəgkiariien sə Iesu rini mə ro nipərhiəien. ¹⁰ Ia nəpın səvəi İərimənu səkitaha iakətoni vison riti Nənimwin rəriari miou. Ia vison nəha iakregi İərmama riti raməgkiari ia təkutak rerin rasori rəmwhen ia kisipw, ¹¹ mini mə, “Rai pen ia nəkukuə nəfe ikamətoni, nənə mərhi pen nəkukuə nəha revən ti nakalasia me səməme kamharə ia taon me nəha sefen. Nəghi taon me nəha Efesas mine Smana mine Pekamam mine Tuatira mine Satis mine Filatelfia mine Laotisia.”

¹² Iakuvşini iou mə takətoni mə sin nəha raməgkiari pehe miou. Nəpın ikuvşini iou mətətoni nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. ¹³ ✨ Ia kurkwanraha İərmama riti rəmwhen ia İəməti İərmama riti. Tinari səvənhi rəpwəmwis. Rəkwani nari kino ia kol rukurau ia kwənpwenhin. ¹⁴ ✨ Nimwai nukwənen rəpsan rəmwhen ia nimwheri sipsip. Rəpsan pik rəmwhen ia nisəkwai təsi.‡ Nənimen mi krouəmwhen ia nərami napw. ¹⁵ Nisun mi krauser rouəmwhen ia aean nəha prons sə kuvani ia napw mə sə rərəha traiu raka. Rerın rəmwhen ia nui asori sə ramivə mamierig. ¹⁶ ✨ In rauvehi kəməhau me sefen ia rəgin mwatuk. Nau səvəi naruagəniən rəhiə ia nikaren mi ruku pen ia nipəgi nəkwən mier. Nənimen rəmwhen ia meri sə raməhiapw ia rukwəsikər.

¹⁷ Nəpın iakətoni İəmə nəha iakmwei irapw ia nisun mi rəmwhen iakemhə. Mətə in rəmri pehe rəgin mwatuk ia nirak, mini mə, “Tikəpwəh nehekirien. Iou İərmama i iakinərə raka kupwən, nənə takarə mwi kurirə. ¹⁸ ✨ Iou İərmama i iakamiru. Fwe kupwən iakimamhə, mətə ətə ro təkwtəkwuni iakuvəmiru takimiru ia nuk nuk me. Iou iakasori ia Noien İərmama Remhə, masori mwi ia Imwei Nəkur Həuvamhə.§

¹⁹ ✨ Ro pen tikaməkeikei mirai pen ia nəkukuə narimnari me i ikamətoni, səməme kamo ipwet mine, mine səməme tuhəuvehe kurirə. ²⁰ ✨ Takini pehe tukw ik i nipwrai kəməhau me i irəha pam sefen ikamətə ia rəgik mwatuk mine nipwrai nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. Kəməhau me nəha sefen irəha nəha nagelo me səvəi nakalasia me səməme kamharə ia taon me nəha sefen. Nənə nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol irəha nəha nakalasia me səməme kamharə ia taon me nəha sefen.”

2

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Efesas

¹ ✨ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Efesas, mini pen minuə:

Nəgkiariien i səvəi İərmama sə rauvehi kəməhau sefen ia rəgin mwatuk, nənə, mamavən ia kurkwai nəri laet raməkure utə irə irəha pam sefen kino ia kol. ² ✨ Iou iakukurən noien me səkimiaha. Iakukurən mə hiaməmwur pik mamhərer əknekın

✨ 1:8: Rev 1:4, 15:3, Rev 21:6, 22:13 * 1:8: Alfa in leta sə rukupwən ia alfapet səvəi nəkur Kris. Omeka in leta sampam. Nahag i kaməkwein Kumwesən irə nipwran mə in nukunen mine nəkrəkwerin. Əvsini mwi Rev 21:6, 22:13. ✨ 1:9: Rev 6:9 † 1:9: Patmos in tənə əmweris riti kəmri pen Jon fwe ikin rəmwhen mə in ramarə ia kalapus. ✨ 1:13: Dan 7:13, 10:5 ✨ 1:14: Dan 7:9, 10:6, Rev 2:18, 19:12, Rev 14:2 ‡ 1:14: Nəgkiariien səvəi nəkur Kris ramini iaminhi irə minuə “Rəpsan pik rəmwhen ia sno.” ✨ 1:16: Hip 4:12, Rev 1:20, Rev 2:12,16, Rev 19:15,21 ✨ 1:18: Aes 44:6, 48:12, Rev 2:8, 22:13 § 1:18: Nəgkiariien səvəi nəkur Kris ramini iaminhi irə minuə “Iou iakauvehi ki me səvəi Noien İərmama Remhə mine Imwei Nəkur Həuvamhə.” ✨ 1:19: Rev 1:1 ✨ 1:20: Rev 1:16, 2:1, Rev 3:1 ✨ 2:1: Rev 1:16,20 ✨ 2:2: Rev 2:19, Rev 3:1,8,15, 1Jon 4:1

ia næpin me. Iakukuræn mæ hiamæræpinhæ ia nækur æræha. Hiænækiri noien sævæi nærmama me næha kamhæni mæ iræha aposol me mætæ ripko mhæ iræha pærhien, nænæ, hiænætoni raka mæ iræha kamheikuæ. ³ Iakukuræn mæ ia næpin me kamo næmisæien m kimiaha ti næghik, mætæ hiamærer æknekin ia nahatætæien sækimiaha mhæpwæh næpouien.

⁴ Mætæ nari riti næha ikin hiamo ripkatukwatukw mhæ ia nænimek. Kimiaha hiænæpwæh nokeikeien kupwæn sækimiaha. ⁵ ✨Ro iamînhi iræ rerimiaha tramrhi nærerien sæ hiænærer iræ fwe kupwæn kuriræ hiæmwei. Tihærærig ia noien æræha me sækimiaha, mhæ narimnari me næha sæ hiænamo fwe kupwæn. Trîni minuæ hiæpwæh nîrærigien ia noien æræha me sækimiaha, nænæ takuvehe tukumiaha muvehi raka sækimiaha næri laet ramækure utæ iræ ia tæmwhekin. ⁶ ✨Mætæ nari kuatia næha ikin hiamo ramasan. Kimiaha hiæmwæki noien me næha nærmama sævæi Nikolas kamho ræmwhen iou mwi iakæmwæki.

⁷ ✨Iærmama sæ nækwæregîn raræ tramækeikei mætærig amasan ia nægkiariien me sæmæme Nænimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me. Iærmama sæ triskai meste naruagænien rukurau, iou takæseni in ræni nukwai nei kauvehi nimiruien iræ ramærer ia kwopun næha Parataes sævæi Kumwesæn.”

Nægkiariien ramevæn ti nakalasia me fwe Smana

⁸ ✨“Rai nækukuæ riti revæn ti agelo sævæi nakalasia me ia taon næha Smana, minî pen minuæ:

Nægkiariien i sævæi iærmama sæ rînaræ raka kupwæn, nænæ traræ mwi kuriræ. In remhæ mætui mwi. ⁹ ✨Iou iakukuræn næmisæien sækimiaha. Iakukuræn mæ sækimiaha nautæ riwæn. (Mætæ ia nænimek nautæ sækimiaha rasori anan.) Iakukuræn nægkiariien æræha me næha nærmama næpwîn kamhæni ia kimiaha. Iræha kamhæni mæ iræha nækur Isrel, mætæ rekæm. Nousæsimwinien sævænraha sævæi Setan. ¹⁰ ✨Tihæpwæh nehækirien næmisæien i triþko mhæ tui reste kimiaha. Hæregi ro. Setan triþkosæ pen kimiaha næpwîn ia kalapus mæ tro mætæ sas ia nahatætæien sækimiaha. Tihæregi næmisæien ia næpin me i iræha pam ten. Kimiaha tihamækeikei mhærer æknekin næri auer a trîni minuæ kousi æpune kimiaha, nænæ iou takuvei pehe nimiruien m kimiaha ræmwhen kæfæfau pen kæfæfau amasan ia kænkarwæ iærmama sæ rævtænhi nærmama ia nauuien.

¹¹ ✨Iærmama sæ nækwæregîn raræ tramækeikei mætærig amasan ia nægkiariien me sæmæme Nænimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me. Iærmama sæ triskai meste naruagænien rukurau in træpwæh nemhæien ia nemhæien sæ ro kæru iræ.”

Nægkiariien ramevæn ti nakalasia me fwe Pekamam

¹² ✨“Rai nækukuæ riti revæn ti agelo sævæi nakalasia me ia taon næha Pekamam, minî pen minuæ:

Nægkiariien i sævæi iærmama sæ rauvehi nau sævæi naruagænien ræhiæ ia nîkaren pæri mi. ¹³ ✨Iou iakukuræn kwopun hiamaræ ikin. Jea sæ Setan ramækure iræ mamærimænu in næha ia kwopun næha, mætæ kimiaha hiamuvehi æknekin næghik ia næpin me, mhæpwæh nærkwafæien i mæ hiamahatætæ ia nîrak. Pærhien hiæpwæh mwi nærkwafæien i fwe kupwæn næpin Antipas ramaræ ihi. In iærmama riti sæiou iakukuræn nætigiteien iræ. Rînærer irapw mægkiari ia nîrak kousi æpune in ia taon sækimiaha, kwopun Setan ramaræ ikin. ¹⁴ ✨Mætæ narimnari me næpwîn næha ikin hiamo hæpkatukwatukw mhæ ia nænimek. Kimiaha me næpwîn kamhækuriræ nahatænien sævæi Palam. Palam næha in rînahatæn Kig Palak mæ in trærhiærhi nækur Isrel pwæh iræha ho noien æræha, mhæni næveginien sæ kimæuvei pen m nænimwi nari me sæ kamæfwæki pen minraha, nænæ, mhæiri æpnæpen iræha me. ¹⁵ Ia noien næha kimiaha næpwîn mwi kamhækuriræ nahatænien sævæi nærmama me sævæi Nikolas. ¹⁶ Ro iamînhi iræ tihærærig ia noien æræha

✨ 2:5: Rev 2:16,22, Rev 3:3,19 ✨ 2:6: Sam 139:21 ✨ 2:7: Jen 2:9, Rev 22:2,14,19 ✨ 2:8: Rev 1:17 ✨ 2:9: 2Kor 11:14-15, Jem 2:5, Rev 3:9 ✨ 2:10: Mat 10:28, 2Tim 4:8, Jem 1:12, Rev 3:11 ✨ 2:11: Rev 20:14, 21:8 ✨ 2:12: Aes 49:2, Rev 1:16 ✨ 2:13: Rev 3:8 ✨ 2:14: Nam 22-24, Nam 25:1-2, Nam 31:16, 2Tes 2:15

me sækimiaha. Mə hiəpwəh, tripkə mhə tui iakuvehe tukumiaha, mousi nərmama me nəha, mərai irəha ia nau səvəi naruagənien sə ruku pen ia nīpəgi nəkwak mier.

¹⁷ ✧ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me. Iərmama sə triskai meste naruagənien rukurau takuvehi nəveginien i ramərkwafə, nəghin nə mana, muvehi muvei pen min. Nənə takuvei pen mwi kəpwier əpsan riti min sə kimərai pen nəhag vi irə. Nəhag vi nəha nərmama həreirei. Iərmama sə truvehi kəpwier nəha in əpa trukurən.”

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me ia Tuatira

¹⁸ ✧ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Tuatira, mini pen minuə:

Nəgkiariien i nəgkiariien səvəi Tini Kumwesən sə nənimen mi krauəhiarpw rəmwhen ia napw, nənə nisun mi krouəmwhen ia aean i pras sə kinahakwi kahakwi amasan. ¹⁹ Iou iakukurən noien me sækimiaha. Iakukurən nokeikeiien sækimiaha, mine nahatətəien sækimiaha, mine nasituien sə hiamə m nərmama. Iakukurən mə hiamərer əknekīn ia nəpīn me. Iakukurən mə noien amasan me hiamə ipwet mine irəha həpik mhəpi raka noien amasan me hiənamə fwe kupwən.

²⁰ ✧ Mətə nari riti nəha ikin hiamə ripkatukwatukw mhə ia nənimek. Kimiaha hiaməsəni noien səvəi pran nəha Jesepel. In rani mə in profet riti, mətə nahatənien səvənhi rameikuə ia iotukwininari me səiou, mamə irəha nərman mine nīpran kamhəiri əpnəpen irəha me, nənə mamhəni nəveginien sə kiməuvei pen m nənīmwi nari me səməme kaməfwaki pen mīnraha. ²¹ Iakeitenhi pran nəha mə in trīrərig ia noien ərəha səvənhi, mətə in rəpwəh nokeikeiien mə tro iamīnha irə. ²² Ro pen, hətoni ro, takuvei pen nemhəien skai riti min, mərarki irapw in raməmisə a ia nīməhan səvənhi. Nərmama me nəha kamhə əpnəpen nari irəha min takərarki pen irəha ia nəmīsəien asori. Tako iamīnha irə trīni minuə irəha həpwəh nīrərigien ia noien ərəha me səvəi prən nəha. ²³ ✧ Nənə nīpwnəti prən nəha takousi əpune irəha. Ro iamīnhi irə nakalasia me pam tuhəukurən mə iou i iərmama iakamətə pui nətərigien səvəi nərmama mine rerīnraha me, nənə takərpwin pehe nərəkuien m kimiaha kuatia kuatia resi pen a noien me sækimiaha. ²⁴ Mətə iakukurən mə kimiaha me nepwin fwe Tuatira hiəpkukurirə mhə nəgkiariien səvəi Jesepel. Hiəreirei nəgkiariien me nəha kamīni mə, ‘Nəgkiariien anan me səvəi Setan in ramərkwafə ia təkutan.’ Iakani pehe tukumiaha i mə nari pam riti mwi riwən sə takəmri pehe ia kimiaha mə tiho, ²⁵ ✧ mətə tihaməkeikei mhəkwtəmhirī əknekīn nəri sə hiəuvəuvehi raka meste takuvehe.

²⁶ Iərmama sə triskai meste naruagənien rukurau, mamə mwi nəfe iakiməni mə tro mevən meste nəpīn sampam, iərmama nəha takuvei pen nasoriien min, in trasori ia nərmama ia tənəmtənə me.

²⁷ ✧ “In truvehi nəri skai riti sə rəmwhen ia nep ramahatən pen nasoriien səvəi kig. In tramərimənu ia nīrəha, mamətəftəfi irəha rəmwhen kamousi testesi tekinari me i kino ia nise tīprənə.’

²⁸ ✧ Nīpərhiēnien iou takuvei pen nasoriien min rəmwhen Tata səiou rīməuvei pehe miou. Nənə takuvei pen mwi kəməhau i kofətətəia min. ²⁹ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

3

Nəgkiariien ramevən ti nakalasia me fwe Satis

¹ ✧ “Rai nəkukuə riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Satis, mini pen minuə:

✧ 2:17: Eks 16:4,14-15, Jon 6:48-50, Aes 62:2, Rev 3:12, 19:12 ✧ 2:18: Rev 1:14-15 ✧ 2:20: 1King 16:31, 2King 9:22, Rev 2:14 ✧ 2:23: Sam 7:9, Jer 11:20, Jer 17:10, 2Tim 4:14, Rev 20:12-13 ✧ 2:25: Rev 3:11 ✧ 2:27: Rev 12:5 ✧ 2:28: Rev 22:16 ✧ 3:1: Rev 1:4,16, 2:2

Nægkiariien i sǽvǽi iǽrmama sǽ rauvehi nǽnimwin me sǽvǽi Kumwesǽn irǽha pam sefen, nǽnǽ mauvehi mwi kǽmǽhau me irǽha pam sefen. Iou iakukurǽn noien me sǽkimiaha. Iakukurǽn mǽ kani nǽghimiaha mǽ kimiaha hiamǽmiru, mǽtǽ rekǽm. Kimiaha hiǽuvamhǽ raka. ² Hǽtui rǽ! Tripko mhǽ tui noien amasan me sǽkimiaha hiǽnamo fwe kupwǽn tuhǽiwǽn anan. Mǽtǽ tihamǽkeikei mhousari mǽ tihǽuvehi utǽ mwi noien me sǽkimiaha mho hǽuvehe mhǽskai, ti nǽri nǽ mǽ iakǽpwǽh ihi nǽtoniien noien amasan riti sǽ hiǽno mhǽuvǽn mho sampam irǽ nǽnǽ ratukwatukw ia nǽmri Kumwesǽn sǽiou. ³ ✨Ro pen rerimiaha tramrhi nǽgkiariien sǽ hiǽuvǽuvehi raka mhǽregi kinahatǽn kimiaha irǽ fwe kupwǽn. Tiho nǽgkiariien nǽha, mhǽrǽrig ia noien ǽrǽha me sǽkimiaha. Trini minuǽ hiǽpwǽh nǽtuiien, takuvehe tukumiaha rǽmwhen ia rakres, nǽnǽ tihǽreirei nǽfe nǽpǽn takuvehe tukumiaha irǽ.

⁴ ✨Mǽtǽ kimiaha nepwin a nǽ ia Satis tinari sǽvǽnraha ripkǽmkemik mhǽ ia noien ǽrǽha. Irǽha tuhavǽn irǽha miou ia tinari ǽpsan ti nǽri nǽ mǽ irǽha hatukwatukw. ⁵ ✨Iǽrmama sǽ triskai meste naruagǽnien rukurau in trarkahu ia tinari ǽpsan, nǽnǽ ko iapkuvehi raka mhǽ nǽghin ia nǽkukuǽ sǽvǽi nimiruien. Ia nǽmri Tata sǽiou mine nǽmri nagelo me takini irǽpw nǽghin mǽ in iǽrmama riti sǽiou. ⁶ Iǽrmama sǽ nǽkwǽregin rarǽ tramǽkeikei mǽtǽrig amasan ia nǽgkiariien me sǽmǽme Nǽnimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

Nǽgkiariien ramevǽn ti nakalasia me fwe Filatelfia

⁷ ✨“Rai nǽkukuǽ riti revǽn ti agelo sǽvǽi nakalasia me ia taon nǽha Filatelfia, mini pen minuǽ:

Nǽgkiariien me i sǽvǽi Iǽmǽ Ikinan, Iǽmǽ sǽ rani nipǽrhienien. In rauvehi ki sǽvǽi Kig Tevit. Trini minuǽ rǽsevǽr ia tǽpinhǽ riti, iǽrmama riti ko ripkǽrǽpinhǽ mhǽ. Nǽnǽ trini minuǽ in rǽrǽpinhǽ ia tǽpinhǽ riti, iǽrmama riti ko ripkǽsevǽr mhǽ. ⁸ ✨Iou iakukurǽn noien me sǽkimiaha. Hǽtoni ro. Iakinǽsevǽr ia tǽpinhǽ riti tukumiaha, tǽpinhǽ i iǽrmama riti ko ripkǽrǽpinhǽ mhǽ. Iakukurǽn mǽ niskaiien sǽkimiaha rouihi a, mǽtǽ hiamǽkwǽtmhiri nǽgkiariien sǽiou, mhǽpwǽh nǽrkwafǽien mǽ kimiaha nǽrmama me sǽiou. ⁹ ✨Hǽregi ro. Nǽrmama me nǽha ia nousǽsimwinien sǽvǽi Setan hǽni mǽ irǽha nǽkur Isrel (mǽtǽ rekǽm irǽha ieikuǽ me) iou tako irǽha hǽuvehe mhǽnimwi nukurhunraha ia nisumiaha, mhǽsiai kimiaha, nǽnǽ mhǽukurǽn mǽ iou iakokeikei kimiaha. ¹⁰ ✨Nǽnǽ ti nǽri nǽ mǽ kimiaha hiamǽkwǽtmhiri nǽgkiariien sǽiou, mamhǽrer ǽknekin ia nǽpǽn me, iou mwi takǽkwǽtmhiri kimiaha, mamarǽ tukumiaha ia nǽpǽn sǽ ripko mhǽ tui ruvehe nǽrmama me pam ia tǽkure tiprǽnǽ tuhǽregi nǽmisǽien irǽ mǽ trǽtǽ sas ia nahatǽtǽien sǽvǽnraha.*

¹¹ ✨Tripko mhǽ tui iakuvehe. Tihǽkwǽtmhiri ǽknekin narimnari me sǽmǽme hiǽuvǽuvehi raka mǽ iǽrmama riti trǽpwǽh nakresien nǽrǽkuien sǽkimiaha sǽ hiamaiu tukwe. ¹² ✨Iǽrmama sǽ triskai meste naruagǽnien rukurau, iou tako in rǽmwhen ia nei skai riti kripesu nimwǽ sǽvǽi Kumwesǽn sǽiou irǽ. Nǽnǽ in tripkier mhǽ ia nimwǽ nǽha ia nǽpǽn riti. Nǽnǽ takrai pen nǽghi Kumwesǽn sǽiou irǽ, mine nǽghi taon sǽvǽi Kumwesǽn sǽiou irǽ. Taon nǽha in Jerusalem vi sǽ truku pen ia neiai meiwaiu pehe. Nǽnǽ takrai pen mwi nǽghik vi ia iǽrmama nǽha. ¹³ Iǽrmama sǽ nǽkwǽregin rarǽ tramǽkeikei mǽtǽrig amasan ia nǽgkiariien me sǽmǽme Nǽnimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

Nǽgkiariien ramevǽn ti nakalasia me fwe Laotisia

✨ 3:3: Rev 2:5, 1Tes 5:2 ✨ 3:4: Jut 23 ✨ 3:5: Mat 10:32, Luk 10:20 ✨ 3:7: Aes 22:22 ✨ 3:8: 1Kor 16:9, Rev 2:2 ✨ 3:9: Rev 2:9, Aes 45:14, Aes 49:23, Aes 60:14 ✨ 3:10: Luk 21:19, 2Tim 2:12 * 3:10: Suatuk riti mwi ti niniien nǽgkiariien ia vas ten rini iaminihi irǽ minuǽ: “Nǽnǽ ti nǽri nǽ mǽ kimiaha hiamǽkwǽtmhiri nǽgkiariien sǽiou, mamhǽrer ǽknekin ia nǽpǽn me, iou mwi takǽkwǽtmhiri kimiaha, mǽpwǽh nǽseniien hiǽtoni nǽpǽn sǽ ripko mhǽ tui ruvehe nǽrmama me pam ia tǽkure tiprǽnǽ tuhǽregi nǽmisǽien irǽ mǽ trǽtǽ sas ia nahatǽtǽien sǽvǽnraha.” ✨ 3:11: Rev 2:10,16 ✨ 3:12: Aes 62:2, 65:15, Esik 48:35, Rev 14:1, 21:2

14 ✨“Rai nəkukua riti revən ti agelo səvəi nakalasia me ia taon nəha Laotisia, mini pen minuə:

Nəgkiariien i səvəi iərmama i kani nīpərhiēnien irə. In iərmama sə rīmāni irapw nəfe in rīnətoni mīregi nərmmama həkurən nətigiteien ia nəgkiariien səvənhi mə ro nīpərhiēnien, nənə in nukune narimnari me pam səməme Kumwesən rīno.

15 ✨Iou iakukurən noien me səkimiāha. Iakukurən mə kimiāha hiəmwhen ia nui əreuən. Hiəpwəh nəkwieiiēn mhəpwəh nəpnəpanien. Iakuə ko hiəkwiēi uə hiəpnəpan ramasan. 16 Mətə kimiāha hiəreuən a, mhəpwəh nəpnəpanien, mhəpwəh nəkwieiiēn.

Ro pen takərgavəs raka ia kimiāha, 17 ✨ti nəri nə mə hiəmāni mə nautə səkimiāha rasori, narimnari me pam rarə tukumiāha, tihətui nari riti mwi ti nəfe. Mətə hiəreirei mə ia nənimek kimiāha nautə səvənraha riwən, nənimemiāha rīfwə, tinari riwən ia nīpwramiāha, nīmapwmapw me ro kimiāha, nərmmama hətōni kimiāha rerīnraha raməpou. 18 ✨Ro iamīnhi irə iakaməvəhag m kimiāha mə tihaməkeikei mhəuvehi nəmri aean i kol tukw iou, kol i kosə pen ia napw rahi raka sə rərəha məpwəh sə rəmher. Tiho iamīnhi irə mə nautə səkimiāha trasori. Nənə tihaməkeikei mhəuvehi nəmri tinari əpsan me tukw iou, mharkahu irə, pwəh ruvegi nīpwramiāha sə ramo naurisien ia nəmri nərmmama. Nənə tihaməkeikei mhəuvehi mwi nəmri nari i ramomasan nəkwai nəmri iərmama, mahakwi nəmriāha irə, pwəh nəmriāha rətui hiətōni amasan nari.

19 ✨Nərmmama səməme iakokeikei irəha, iakaməgkiari skai mīnraha, mamərpwi atukwatukw irəha. Ro iamīnhi irə tiho rerīmiāha pwəh ruvehe məpnəpan, mapwor, nənə mhərərig ia noien ərəha me səkimiāha. 20 ✨Həregi ro! Iakamərer ia kwəruə, makunkun təpinhə ti nuvniwəien. Trīni minuə iərmama riti rīregi rerik, nənə məsevər ia təpinhə, iou takuvniwə pehe kimrau min trouəni pəri nari.

21 ✨Iərmama sə triskai meste naruagəniēn rukurau, takəsēni in rəkure kimrau min ia jea səiou rouərimənu. Tako irə rəmwhen kīno ia nirak. Iakuvəskai raka ia naruagəniēn meste rukurau, nənə təkwtəkwuni iakaməkure kimrau səiou Tata ia jea səvənhi rouərimənu. 22 Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan ia nəgkiariien me səməme Nənimwin Ikinan rani pen ti nakalasia me.”

4

Jea riti fwe ia neiai Kumwesən raməkure irə mamərimənu

1 ✨Iakinətə pam narimnari me i, nənə mətī pen mətōni təpinhə riti ia neiai raməkweg. Nənə iərmama nəha iakuvəregi raka rerin fwe kupwən rəgkiari pehe mwi miou, rerin rupwinari rəmwhen ia reri kisipw, mini mə, “Utə pehe ia kwopun i. Iakuə takahatən narimnari me səməme tuhəuvehe kurirə pwəh ikətōni.” 2 ✨Təkwtəkwuni mwi iakətōni vison riti Nənimwin rəriari miou. Jea riti kərpwi ramərer ia neiai, Iəmā iti raməkure irə mamərimənu. 3 ✨Iəmā nəha raməkure irə ramser rəmwhen ia kəpwier amasan mi kəru jaspā mīne kanilian. Nənə mərārən riti rukuraukurau ia jea səvənhi makuraan rəmwhen ia kəpwier amasan riti emeral. 4 ✨Jea me nepwin mwi irəha pam twenti-fo hərəer kuraukurau jea nəha. Nəmā asori me irəha pam twenti-fo kamhəkure ia jea me nəha. Tinari me səvənraha həpsan. Ia kənkəpwənraha kəfəfau me səvəi nisiāien kīno ia kol. 5 ✨Iəmā nəha raməkure ia kurkwan mamərimənu, nouapirien mīne karuəruə mīne nəkərikiēn kamharuku pen ia jea səvənhi. Kupwən ia jea səvənhi nərāmi napw irəha pam sēfen kamhəuək. Nərāmi napw me nəha irəha nənimwin me səvəi Kumwesən irəha pam sēfen. 6 ✨Nənə kupwən ia jea səvənhi nari riti mwi fwe ikin rəmwhen ia təsi, mətə rəmwhen ia klas sə rəriri məmher. Nərimiru me nepwin irəha pam kəfə kamhərəer

✨ 3:14: Rev 1:5, 19:11, Kol 1:15 ✨ 3:15: Rom 12:11, Rev 2:2 ✨ 3:17: Hos 12:8, 1Kor 4:8, Luk 12:21 ✨ 3:18: Aes 55:1, Jem 2:5, Rev 3:5, 4:4, Rev 16:15 ✨ 3:19: 1Kor 11:32, Rev 2:5 ✨ 3:20: Jon 14:23, 1Jon 2:24 ✨ 3:21: Mat 19:28 ✨ 4:1: Rev 1:1,10 ✨ 4:2: Sam 47:8, Aes 6:1, Rev 4:9 ✨ 4:3: Esik 1:28 ✨ 4:4: Aes 24:23, Rev 3:18, 6:11 ✨ 4:5: Esik 1:13, Rev 1:4, 8:5, Rev 11:19, 16:18 ✨ 4:6: Esik 1:5-10,22, Esik 10:14

kuraukurau jea sǽvǽnhi nukwai nǽnimenraha hǽpik ia nǽpwrǽnraha kupwǽn mine kurirǽ.
⁷ Nǽrimiru me nǽha sǽ kupwǽn irǽ rǽmwhen ia laeon, sǽ ro kǽru irǽ rǽmwhen ia kau, sǽ ro kahar irǽ kǽnkapwǽ rǽmwhen ia kǽnkapwǽ iǽrmama, nǽnǽ sǽ ro kefǽ irǽ rǽmwhen ia mirup sǽ ramivǽ. ⁸ ✨Nǽrimiru me nǽha kefǽ kuatia kuatia tǽrǽginraha me sikis, nǽnǽ ia reri tǽrǽginraha me mine tǽkurenraha nukwai nǽnimenraha hǽpik. Nǽpǽn me pam, ia nǽpǽn mine ia ran, irǽha hǽpǽpwis mhǽ ti noskafǽien i mǽ,
 “Iǽmǽ ikinan, Iǽmǽ ikinan, Iǽmǽ ikinan,
 Iǽrimǽnu Kumwesǽn sǽ rauvehi niskaiien me pam!

In rǽnarǽ fwe kupwǽn, marǽ ipwet mine, mamevǽn meste tripkǽiwǽn mhǽ.”

⁹ ✨Ia nǽpu nǽha, nǽrimiru me nǽha kamhǽgnǽgini Iǽmǽ sǽ ramǽkure ia jea sǽvǽnhi mamǽrimǽnu. Irǽha kamhǽsiai in, mamhǽni vivi Iǽmǽ sǽ ramarǽ ia nuk nuk me. Nǽpǽn irǽha kamho iamǽnhi irǽ, ¹⁰ ✨nǽnǽ nǽmǽ asori me nǽha twenti-fo heiwaiu mhǽnimwi nukurhunraha ia nǽmri Iǽmǽ sǽ ramǽkure ia jea sǽvǽnhi mamǽrimǽnu. Irǽha kamhǽsiai Iǽmǽ sǽ ramarǽ ia nuk nuk me, mamhǽrki pen sǽvǽnraha kǽfǽfau me sǽvǽi nisaiien kupwǽn ia jea sǽvǽnhi, mamhoskafǽ iamǽnhi irǽ mǽ,

¹¹ “Iǽrimǽnu mine Kumwesǽn sǽkimaha ikamasan pik.

Ikinǽ narimnari me pam,

mesi pen nǽtǽrigien sǽim mo irǽha kamharǽ.

Pwǽh nǽgnǽginiien mine nisaiien mine niskaiien haruvehe tukw ik ia nǽpǽn me.”

5

Kwǽti sipsip mine nimwai nǽkukuǽ kinǽrfe

¹ ✨Nǽnǽ iakǽtoni Iǽmǽ sǽ ramǽkure ia jea sǽvǽnhi mamǽrimǽnu in rauvehi nimwai nǽkukuǽ riti ia rǽgin mwatuk. Nimwai nǽkukuǽ nǽha kimǽrai pen nari ia nikaren pǽri mi, nǽnǽ kǽrfe kuvi tǽrini m sefen. ² Nǽnǽ iakǽtoni agelo riti nǽgsen rasori ramǽgkiari asori mamini irapw mǽ, “Sin ratukwatukw mǽ treitehi raka nǽri me nǽha sefen kimǽvi tǽrini nimwai nǽkukuǽ irǽ nǽnǽ mǽsevǽr ia nimwai nǽkukuǽ?” ³ Mǽtǽ iǽrmama riti riwǽn ia neiai, uǽ ia ti prǽnǽ, uǽ ia reri ti prǽnǽ, in ratukwatukw mǽ ko rǽsevǽr ia nimwai nǽkukuǽ i kinǽrfe mǽti pen irǽ. ⁴ Nǽnǽ rerik rǽrkwǽpir iakasǽk ti nǽri nǽ mǽ kipkǽtoni mhǽ iǽrmama riti ratukwatukw mǽ ko rǽsevǽr ia nimwai nǽkukuǽ kinǽrfe mǽti pen irǽ. ⁵ ✨Miregi nǽmǽ asori me nǽha irǽha riti rini pehe tukw iou mǽ, “ǽpwǽh nasǽkien. Mǽtoni ro. Iǽrmama sǽ rimǽkupwǽn ia kwǽnǽkwus sǽvǽi Kig Tevit, kani nǽghin mǽ ‘Laeon sǽvǽi Juta,’ in ruvǽskai raka meste naruagǽnien rukurau. Ro pen in rukurǽn nuvehiien nimwai nǽkukuǽ nǽha kinǽrfe kuvi tǽrini m sefen mǽsevǽr irǽ.”

⁶ ✨Nǽnǽ iakǽti pen mǽtoni kwǽti sipsip riti ramǽrer ipaka ti jea sǽvǽi Iǽmǽ nǽha ramǽkure mamǽrimǽnu ia kurkwai nǽrimiru me nǽha kefǽ mine nǽmǽ asori me nǽha twenti-fo. Kwǽti sipsip nǽha iakǽtǽ rǽmwhen mǽ kinousi ǽpune raka. Kǽnǽpati sefen, nǽnǽ, nukwai nǽnimen sefen. Nukwai nǽnimen me nǽha irǽha nǽha nǽnimwin me nǽha sefen sǽvǽi Kumwesǽn in rǽnǽrhi pen irǽha hǽuvǽn ia kwopun me ia tǽkure ti prǽnǽ.

⁷ ✨Nǽnǽ kwǽti sipsip nǽha revǽn ti Iǽmǽ sǽ ramǽkure ia jea sǽvǽnhi mamǽrimǽnu, muvehi raka nimwai nǽkukuǽ nǽha kinǽrfe ia rǽgin mwatuk. ⁸ ✨Nǽpǽn ruvehi nimwai nǽkukuǽ nǽha kinǽrfe, nǽnǽ nǽrimiru me nǽha kefǽ mine nǽmǽ asori me nǽha twenti-fo hǽnimwi nukurhunraha mheiwaiu ia nǽmri kwǽti sipsip. Irǽha pam kamhǽuvehi nǽri kauǽsi kamǽni nǽpu irǽ, mamhǽuvehi mwi pesin me kino ia kol. Pesin me nǽha kamhǽuvehi hǽukuǽr ia nimwǽkmwǽki nari kauvani nipekǽn rapein amasan. Nise napw irǽ rǽmwhen ia nǽfwakiiien me sǽvǽi nǽrmama me sǽvǽi Kumwesǽn. ⁹ ✨Irǽha kamhoskafǽ ia nǽpu vi riti, mamhǽni mǽ,

“Ratukwatukw mǽ ik tikuvehi nimwai nǽkukuǽ i kinǽrfe,

✨ 4:8: Aes 6:2,3, Esik 1:18, 10:12, Rev 1:4,8 ✨ 4:9: Dan 4:34, 6:26, Dan 12:7, Rev 4:2,10 ✨ 4:10: Rev 4:9, Rev 5:1,7,13, Rev 6:16, Rev 7:10,15, Rev 19:4, 21:5 ✨ 5:1: Rev 4:2,10, Aes 29:11, Esik 2:9-10 ✨ 5:5: Jen 49:9, Aes 11:1,10, Rev 22:16 ✨ 5:6: Sek 4:10, Jon 1:36, Rev 1:4, 5:12, Rev 13:8 ✨ 5:7: Rev 4:2,10 ✨ 5:8: Rev 8:3-4, 14:2, Rev 15:2, Sam 141:2 ✨ 5:9: Sam 33:3, 40:3, Sam 96:1, 98:1, Sam 144:9, Rev 14:3

nənə mæsevər irə.
Ik ikəmwhen ti nəri nə mə kinousi əpune ik,
nənə nitem sə rīnaiu ikuvehi nəmri nərmama me irə, irəha səvəi Kumwesən.
Irəha nərmama səməme haməuku pen ia kwənəkwus me pam, mine nəgkiariien me pam,
mine teki nərmama me pam, mine tənəmtənə me pam.

¹⁰ ✨Ik ikino irəha həuvehe mhəmwhen ia kig me mine pris me ia nəmri Kumwesən
səkimaha,
nənə irəha tuhərimənu ia tiprənə.”

¹¹ ✨Nənə iakəti pen miregi reri nagelo me həpik həpik. Irəha kamhərer kuraukurau
ia Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu, mine nərimiru me, mine nəmə asori
me. Nagelo me nəha irəha taosen m taosen uə ten-taosen m ten-taosen, ¹² ✨kamhoskafə
əpwəmwis, mamhəni mə,
“Kwəti sipsip sə kinousi əpune, in ramasan pik.

Pwəh niskaiien, mine nautə, mine nukurəniien, mine nərimənuiien, mine nisaiiien,
mine nasoriien, mine nəgnəginiiien həuvən tukwe in ia nəpīn me.”

¹³ ✨Nənə iakregi narimnari me pam səməme Kumwesən rino ia neiai, ia təkure
tiprənə, ia reri tiprənə, ia reri təsi, iakregi narimnari me pam səməme kamharə ia
kwopun me nəha kamhoskafə, mamhəni nīpu mə,
“Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu mine kwəti sipsip,
pwəh nəgnəginiiien, mine nisaiiien, mine nasoriien, mine niskaiien, həuvən ti nirau
ia nuk nuk me.”

¹⁴ Nənə nərimiru me nəha kefə həni mə, “Pwəh ro iamīnhi!” Nənə nəmə asori me
hənimwi nukurhunraha mheiwaiu, mhəuvei pen nisaiiien səvənraha mīnrau.

6

Kwəti sipsip rəsevər ia nīmwai nəkukuə sə kinərfe

¹ ✨Ia nəpīn nəha iakəti pen mətoni kwəti sipsip reitehi raka nəri nəha riti sə kiməvi
təriini nīmwai nəkukuə irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərimiru me nəha kefə
riti rəgkiari rerīn rupwinari rəmwhen ia karuəruə mīni mə, “Uvehe!” ² ✨Nənə iakəti
pen mətoni hos əpsan riti. Iəmə sə raməkure irə rauvehi nifagə. Kuvei pen kəfəfau
səvəi nisaiiien min. In rier mamevən rəmwhen iərmama riti sə rīnaruagən pam, nənə
traruagən mwi muvehi irapw niskaiien səvəi nərməpə.

³ Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kəru irə kiməvi təriini nīmwai nəkukuə irə.
Meitehi raka pam, nənə iakregi nərimiru me nəha kefə sə ro kəru irə rīni mə, “Uvehe!”

⁴ Nənə hos riti mwi ruvehe hos əruerəv. Iərmama sə raməkure irə kuvei pen nau asori riti
səvəi naruagəniien min. Kinəsəni in mə trevən mo nərmama ia təkure tiprənə haruagən
mhousi əpune irəha me.

⁵ Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kahar irə kiməvi təriini nīmwai nəkukuə
irə. Meitehi raka pam, nənə iakregi nərimiru me nəha kefə sə ro kahar irə rīni mə,
“Uvehe!” Nənə iakəti pen mətoni hos pitəv riti. Iərmama sə raməkure irə rauvehi nəri
sə kaməkiri nari irə. ⁶ Nənə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia kurkwai nərimiru
me nəha kefə, mamīni mə, “Evən. Kinəsəni ik mə tiko nukumhə ravən ia tənəmtənə
me. Nərmama tuhərkarki mane asori ti nuvehiien nəveginien rouihi a. Mətə tikəpwəh
nourahaiien nukune nei me nəha olif kamo oel ia nukwan mine nukune nəkwus me nəha
krep kamo waen irə.”

⁷ Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro kefə irə kiməvi təriini nīmwai nəkukuə irə.
Meitehi raka pam, nənə iakregi nərimiru me nəha kefə sə ro kefə irə rīni mə, “Uvehe!”

⁸ ✨Nənə iakəti pen mətoni hos əmrakw riti. Iərmama sə raməkure irə nəghīn nə
Noien Iərmama Remhə. In riti nəghīn nə Imwei Nəkur Həuvamhə rakurirə irə rauevən.
Kinəsəni pen nərmama pam ia təkure tiprənə ia rəginrau. Irau troueven rouəvsini

✨ 5:10: Eks 19:6, Aes 61:6, Rev 1:6, 20:6, Rev 22:5 ✨ 5:11: Dan 7:10, Hip 12:22 ✨ 5:12: 1Kron 29:11, Rev 5:6
✨ 5:13: Rev 4:2,10 ✨ 6:1: Rev 4:6, 5:1 ✨ 6:2: Sek 1:8, 6:1-6 ✨ 6:8: Jer 15:1-3, Esik 5:12,17, Esik 14:21, Esik
33:27

irəha kefə kefə, rouo kuatia remhə rouəpwəh kahar kamharimiru. Nepwin tuhemhə ia naruagəniēn. Nepwin nəveginien triwən ti nirəha hemhə. Nepwin nemhəien truvehi irəha hemhə. Nepwin nəri əprmin me tuhahi əpune irəha.

⁹ Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro krirum irə kiməvi tərini nīmwai nəkukuə irə. Meitehi raka pam, nənə iakəti pen fwe nisui nifatə pirapw mətoni nərmama səməme kinousi əpune irəha ti nəri nə mə kamhəni irapw nəgkiariēn səvəi Kumwesən, mamhəni mə in ro nīpərhienien. ¹⁰ ✨ Irəha kamhəkwein əpwəmwis mə, “Iərimənu asori. Ik Iəmə ikinan. Ik nīpərhienien. Nərmama ia təkure tīprənə hənousi əpune kimaha. Ikafwini mə tinesən ikərpwin pen noien ərəha səvənraha?” ¹¹ ✨ Irəha həni iaminha irə, nənə kuvei pen tinari əpsan mīnraha kuatia kuatia, kīni pen ti nirəha i mə tuhapwis ouihi a mwi meste tukukupwən kousi əpune pam piəvnraha me nepwin mwi səməme hənəmo tukwini pəri nari irəha mīnraha fwe kupwən.

¹² ✨ Nənə kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sikis irə kiməvi tərini nəkukuə irə. Meitehi raka pam, nənə iakəti pen mətoni nīmwnimwien asori riti ravən. Meri ruvehe mīpitəv mīpitəv. Məkwə ruvehe məruerəv rəmwhen ia netə. ¹³ ✨ Nənə kəməhau me fwe irənhə ia neiai həsas mheiwaiu ia tīprənə rəmwhen ia nei riti nīmətagi asori rikiukiu irə nukwan me həsas. ¹⁴ ✨ Kəpuapen ruvehe miwən məmwhen ia nīmwai nəkukuə iərmama ruvehi mərfə raka i. Nənə təkue me mine tənə əmweris me haraka ia təmwhekīnraha me.

¹⁵ ✨ Nənə kig me ia tīprənə, mine ieni me, mine nəmə asori me səvəi naruagən me, mine nərmama nautə səvənraha rasori, mine nərmama nəgsenraha rasori, irəha mine nərmama pam nəri auər a mə irəha slef uə həkko mhə irəha slef, həuvən ia təkue me mhərkwafə ia nīpəgi kəpwier me mine reri kəpwier me, ¹⁶ ✨ mamhəkwein pen təkue me mine kəpwier me mamhəni mə, “Tiho mhəsas mhəkure tərini kimaha, mhərkwafə kimaha, pwəh iəmə nəha raməkure ia jea səvənhi mamərimənu rəpwəh nətoniēn kimaha, pwəh niemaha səvəi kwəti sipsip rəpwəh nesteien kimaha. ¹⁷ ✨ Kwa nəpin asori səvəi niemaha səvənrau ruvəuvehe. Sin nəghin ko rərer irapw?”

7

Agelo rəmri pen mak səvəi Kumwesən ia nəkur Isrel irəha pam 144,000

¹ ✨ Kurirə ia narimnari me i iakətoni nagelo me kefə kamhərer ia təkure tīprənə i riti ia nīkaren pesu, riti ia nīkaren parei, riti ia nīkaren prehi, riti ia nīkaren peraha. Irəha kamhəkwtəmhiri nīmətagi me pam nəha kefə mə nīmətagi triwən ia təkure tīprənə mine təsi mine nei me. ² Nənə iakəti pen mətoni agelo riti mwi ruku peraha mauvehi nari riti tromak ia nərmama irə trahatən pen mə Kumwesən sə ramiru səvənhi me nərmama me nə irəha. Agelo i rəkwein əpwəmwis nagelo me nəha kefə səməme kīnəsəni irəha mə tuhouraha tīprənə mine təsi. ³ ✨ In rini pen ti nirəha i mə, “Həpərim narakaian nīmətagi pwəh rəpwəh nourahien tīprənə mine təsi mine nei me. Pwəh iako pen raka mak səvəi Kumwesən səkitaha ia nīpwənai iotukwininari me səvənhi me.” ⁴ ✨ Nənə iakregi kīni nərmama me nəha səməme həuvehi mak səvəi Kumwesən irəha pam wan-hantret-foti-fo-taosen. Nərmama me nəha komak ia nirəha həuku pen pam ia kwənəkwus me səvəi nəkur Isrel.

⁵ Ia kwənəkwus səvəi Juta, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Rupen, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Kat, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁶ Ia kwənəkwus səvəi Aser, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Naftali, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Manase, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁷ Ia kwənəkwus səvəi Simeon, nərmama irəha pam twelef-taosen.

✨ 6:10: Rev 16:7, Dut 32:43, Sam 79:10 ✨ 6:11: Rev 3:18, 7:9,13, Rev 19:14 ✨ 6:12: Mat 24:29, Wok Me 2:20, Rev 8:12 ✨ 6:13: Aes 34:4 ✨ 6:14: Aes 34:4, Rev 16:20 ✨ 6:15: Aes 2:10,19,21 ✨ 6:16: Luk 23:30, Rev 4:2,10 ✨ 6:17: Joel 2:11, Neham 1:6, Mal 3:2 ✨ 7:1: Jer 49:36, Dan 7:2 ✨ 7:3: Esik 9:4,6, Rev 9:4 ✨ 7:4: Rev 14:1,3

Ia kwənəkwus səvəi Livae, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Isakar, nərmama irəha pam twelef-taosen.

⁸ Ia kwənəkwus səvəi Sepulun, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Ia kwənəkwus səvəi Josef, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Nənə, ia kwənəkwus səvəi Penjamin, nərmama irəha pam twelef-taosen.

Nərmama həpik tinari səvənraha rəpsan

⁹ ✧ Kurirə ia narimnari me i iakəti pen mətoni nərmama həpik ko kipkəvsini pam mhə irəha. Irəha haməuku pen ia tənəmtənə me pam, mine kwənəkwus me pam, mine teki nərmama me pam, mine nəgkiariien me pam. Kamhərer ia nəmri Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu mine ia nəmri kwəti sipsip. Irəha kamharkahu tinari əpsan me, mamhəuvehi nimwai nəmwir me ia rəginraha, ¹⁰ ✧ mamhəkwein əpwəmwis mamhəni mə,

“Kumwesən səkimaha sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu irau kwəti sipsip, irau nəha krino suatuk ti nuvehimiruien kitaha!”

¹¹ Nagelo me pam hərəer kuraukurau ia jea Kumwesən raməkure irə mamərimənu, nənə, mhərəer kuraukurau mwi ia nəmə asori me, mine nərimiru me nəha kefə. Nənə irəha hənimwi nukurhunraha kupwən ia jea səvəi Kumwesən, mheiwaiu nənimenraha rirəpi tivrənə, nənə, mamhəsiai in, ¹² ✧ mamhəni mə,

“Pwəh ro iamihni!

Pwəh nini viviiien, mine nəgnəginiiien,
mine nukurəniien, mine tanak, mine nisaiien,
mine nərimənuuien, mine niskaiien,
həuvən ti Kumwesən səkitaha ia nuk nuk me.
Pwəh ro iamihni!”

¹³ ✧ Nənə nəmə asori me nəha riti ia nirəha rəres iou mə, “Nisimə nəha kamharkahu ia tinari əpsan me? Irəha haməuku pəku?”

¹⁴ ✧ Miregi iakini mə, “Iəmə asori. Ik a ikukurən.”

Miregi rini mə, “Irəha nərmama me nəha səməme kamhəier ia nəpən nəha kiməni mə truvehe nərmama tuhəregi nəmisəien irə rasori pik anan. Irəha hənaiquas ia tinari me səvənraha mhə həpsan ia nite kwəti sipsip. ¹⁵ ✧ Ro pen irəha kamhərəer ia nəmri Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu. Irəha həmwəhen ia pris me səməme kamho tukwini pen nari min ia nəpən mine ia ran ia nəkwai nimwə səvənhi. Nənə Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu in trəuiui irəha nəpən me pam.

¹⁶ ✧ Nukumhə tripkahi mhə mwi irəha.

Irəha tuhəpkəkəkwakwa mhə mwi.

Nukwəsikər tripkənhi mhə irəha,

uə nəpnəpanien asori səvəi meri tripkənhi mhə irəha,

¹⁷ ✧ ti nəri nə mə kwəti sipsip nəha ia kurkwai jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu in trətui amasan ti nirəha rəmwəhen iərmama riti sə ramətui amasan ti sipsip me səvənhi.

In triri irəha mhəuvən ti nəmri nuimiru me.

Nənə Kumwesən trirai raka pam nise nəmrinraha.’ ”

8

Kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sefen irə kiməvi tərini nimwai nəkukuə irə

¹ ✧ Nəpən kwəti sipsip reitehi raka nəri sə ro sefen irə kiməvi tərini nimwai nəkukuə irə, nənə kwənamrig fwe ia neiai meste nipəri aoi riti.

² Nənə iakətoni nagelo me nəha sefen səməme kamhərəer ia nəmri Kumwesən ia nəpən me kiməpeki pen kisipw kuatia kuatia minraha.

✧ 7:9: Rev 3:18 ✧ 7:10: Rev 4:2,10 ✧ 7:12: Rev 5:12, 11:17 ✧ 7:13: Rev 3:18 ✧ 7:14: Mat 24:21
✧ 7:15: Rev 4:2,10 ✧ 7:16: Aes 49:10 ✧ 7:17: Sam 23:2, Aes 25:8, Jon 10:11, Rev 5:6, 21:4 ✧ 8:1: Hab 2:20

3-4 ✨ ✨ Agelo riti mwi naha ikin rauvehi nari riti kino ia kol. Nari naha rukuær ia nimwækmwæki nari kauvani nipekin rapein amasan. Kuvei pen nimwækmwæki nari naha min mã truvani ia tækure nifatæ naha kino ia kol ramærer kupwæn ia jea sæ Kumwesæn ramækure iræ mamærimænu pwæh nise napw iræ rousæsïmwïn iræha næfwakiien me sævæi nærmama me pam sævænhi. Ro iamïnhi iræ agelo naha ruvehe mærer pen ia nifatæ naha, muvani nimwækmwæki nari naha ripik, nænæ nise napw iræ rousæsïmwïn iræha næfwakiien me sævæi nærmama me sævæi Kumwesæn, hæutæ ia næmri Kumwesæn. 5 ✨ Nænæ agelo naha ruvehi nukumheäv rauæk ia tækure nifatæ, mæarki pen i ia nari naha in rauvehi rukuær, mæarki irapw ia tækure tiprænæ i, nænæ nouapirien ræhiapw, karuæruæ rærkwæpahar, kregi nærkærikien, nimwnïmwien ravæn.

Kisipw me iræha pam sefen

6 Nænæ nagelo me naha sefen sæmæme kamhæuvehi kisipw kamhæpnæpenæ ti næseien kisipw. 7 ✨ Nagelo me naha sæ kupwæn ræse kisipw sævænhi, nænæ aes mine napw mine netæ ho a kærapi iræ kætægi irapw ia tiprænæ i. Ruæk mahi nipæri tiprænæ, mæpwæh nipærin kæru, nænæ mahi nei me nipærinraha kuatia, mæpwæh nipærinraha kæru, nænæ mahi pam nurhi meræ me.

8 ✨ Agelo sæ ro kæru iræ ræse kisipw sævænhi, nænæ nari riti ræmwhen ia tækuær asori rauæk kærarki pen ia tæmwei tæsi. Nænæ nipæri tæsi kwatia ruvehe mo netæ iræ, nipærin kæru krouamasan. 9 Nærimiru me ia tæmwei tæsi nipærinraha kuatia hemhæ, nipærinraha kæru kamhæmiru, nænæ nitætæ me sæmæme kamhæiu ia tæsi ko koeite iræha pam kuai iræha ia kusen kahar haræmnæmwhen a kusen kuatia ruvehe mæraha kæru krouamasan.

10 Agelo sæ ro kahar iræ ræse kisipw sævænhi, nænæ kæmæhau asori riti rauæk ræmwhen ia kwænhiæ rier raka ia neiai, meiwæiu mæsas pen ia nui aris me mine næmri nui me, mouraha nipærin riti mæpwæh kæru krouamasan a. 11 ✨ Kæmæhau naha næghïn næ Næfiæien. Nui me naha reste iræha hæuvehe mhæfiæ. Nænæ nærmama hæpik hemhæ ti næri næ mã hænimwi nui æfiæ.

12 ✨ Agelo sæ ro kefæ iræ ræse kisipw sævænhi, nænæ nari riti ro meri mine mækwæ mine kæmæhau me ro pen hæpwæh nuækien ia næpin pekïn. Ia ran meri rauæk ia nipærin kæru, mæpwæh nuækien ia nipærin kuatia. Ia næpin mækwæ mine kæmæhau me kamhæuæk ia nipærin kæru, mæpwæh nuækien ia nipærin kuatia.

13 ✨ Nænæ iakæti pen mætoni mirup riti ramivæ irænhæ ia nimagouagou. Iakregi ramasæk æpwæmwis, mamini mã, “Aueh! Aueh! Aueh! Nagelo miræhar naha na tuharæse kisipw me sævænrahar. Træraha anan tukumiaha nærmama sæmæme hiamaræ ia tækure tiprænæ.”

9

1 ✨ Agelo sæ ro krirum iræ ramæse kisipw sævænhi, nænæ iakætoni kæmæhau riti rukrutæ ia neiai mimwei irapw ia tækure tiprænæ. Kimæuvei pen ki riti min. Ki naha sævæi næseværien ia nipæg sæ rameiwæiu nukunen riwæn. 2 ✨ Kæmæhau naha ræsevær ia nipæg naha nænæ nise napw ruku pen fwe ikin mutæ ræmwhen ia nise napw sæ rasori pik anan. Meri mine nimagouagou kroupitæv ia nise napw sæ ruku pen ia nipæg naha. 3 ✨ Nænæ kæmnhævt me hæier raka ia nise napw naha mheiwæiu ia tiprænæ. Kimæuvei pen niskaiien minraha mã tuhæpi nærmama ia nipikinraha, mho næmisæien minraha ræmwhen ia mimi naha skopion sæ ramærkou ia tiprænæ. 4 ✨ Kimæni pen ti kæmnhævt me i minuæ tuhæpwæh nourahæien nurhi mine nei me mine narimnari me sæmæme kamhæuveræ ia tækure tiprænæ, mætæ tuhouraha æpa nærmama me naha sæmæme mak sævæi Kumwesæn riwæn ia nipwænraha. 5 Kïnæseni iræha mã tuhæpi nærmama mho næmisæien minraha meste mækwæ krirum, mætæ tuhæpwæh næpi æpuneien iræha. Næmisæien naha tuhæregi ræraha iræ ræmwhen ia næmisæien sævæi mimi naha skopion næpin ræpi iærmama riti. 6 ✨ Ia næpin me naha

✨ 8:3-4: Rev 5:8, Eks 30:1-3, Rev 9:13 ✨ 8:3-4: Rev 5:8 ✨ 8:5: Lev 16:12, Eks 19:16-19, Rev 4:5, 11:19, Rev 16:18
 ✨ 8:7: Eks 9:23-26, Esik 38:22, Joel 2:30 ✨ 8:8: Eks 7:20-21 ✨ 8:11: Jer 9:15 ✨ 8:12: Rev 6:12-13 ✨ 8:13: Rev 9:12, 11:14 ✨ 9:1: Rev 20:1 ✨ 9:2: Jen 19:28, Eks 19:18, Joel 2:2,10 ✨ 9:3: Eks 10:12,15 ✨ 9:4: Rev 7:3 ✨ 9:6: Job 3:21, Jer 8:3, Rev 6:16

nærmama tuhætui suatuk ti nemhæien, mætə ko hæpkətoni mhə. Tuhokeikei mə tuhemhə, mætə ko hæpkemhə mhə.

⁷ ✧ Kæmnhəvt me nəha, iakətə irəha hāmwhen ia hos me kamhærer mwatuk ti naruagəniēn. Ia nukwənenraha kəfəfau me hāmwhen ia kəfəfau səvəi nisaiēn kīno ia kol. Nənimenraha rəmwhen ia nəmri nærmama. ⁸ ✧ Nukwənenraha rəpwəmwis rəmwhen ia nukwəne pran. Revīnraha rəhiə rəmwhen ia revī laeon. ⁹ ✧ Səvənraha karkahu kīno ia aean kamhəvegi kwənpwenhinraha irə səvəi naruagəniēn. Təragīnraha kamhəpuk pik rəmwhen hos me səməme kamhəvkəkini kat me mamhaiu mamhəuvən ti naruagəniēn. ¹⁰ Nīpikinraha ro revīn irə rəmwhen ia nīpiki mimi nəha skopion. Niskaiēn səvənraha tuho nəmisəien m nærmama irə meste məkəwə krirum raməmak ia nīpikinraha. ¹¹ Səvənraha riti nəha ikin iəmə asori ramərimənu ia nirəha. In nə agelo səvəi nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən. Ia nəgkiariēn Hipru nəghi agelo nəha Apoton. Ia nəgkiariēn Krik nəghin nə Apolion (nīpwrān mə Kərietaha).

¹² ✧ Aueh! Nərəhaiēn kupwən ruvehe muvavən. Mætə aueh, aueh, hətə ro! Nərəhaiēn kəru mi nəha ikin troukuehe mwi.

¹³ ✧ Agelo sə ro sikis irə rəse kisipw səvənhi, nənə iakregi reri iərmama riti ruku pen ia nīpəsegi nifətə nəha kəfə sə kīno ia kol ramərer kupwən ia Kumwesən. ¹⁴ ✧ Reri iərmama nəha rəgkiari m agelo i ro sikis irə sə rauvehi kisipw nəha, mīni pen tukwe in mə, “Fi nari ia nagelo me nəha kəfə səməme kīnərihi irəha fwe kupwən kamharə fwe nui aris asori nəha Iufretes.” ¹⁵ ✧ Ro iamīnhi irə kifi nari ia nagelo me nəha kəfə. Kīnəpnəpənə raka ia nagelo me nəha kamheitenhi aoa nəha, nəpin nəha, məkəwə nəha, mīne nuk nəha, mə tukifi nari ia nirəha həuvən mhəvsini pam nærmama ia təkure tīprənə, mhəuai irəha ia kusen kahar harəmnəmwhen a, mhousi əpune riti mhəpwəh kəru. ¹⁶ Nənə iakregi kīni mə naruagən me səvənraha səməme kamhəkure ia hos irəha pam tu-hantret-milian.

¹⁷ Ia vīson səiou iakətoni hos me nəha mīne nærmama səməme kamhəkure ia hos me. Irəha harkahu ia tinari səvəi naruagəniēn kīno ia aean, mhəvegi kwənpwenhinraha irə. Tinari me nəha rəruerəv, mo plu, makwes. Kənkəpwə hos me nəha hāmwhen ia kənkəpwə laeon me. Napw mīne nise napw mīne təpisi ərəha kamharuku pen ia nīpəgi nəkwānraha mamharier ¹⁸ mharousi əpune pam nærmama ia tənəmtənə me ia kusen kuatia mharəpwəh kusen kəru. ¹⁹ Niskaiēn səvəi hos me nəha in nəha ia nīpəgi nəkwānraha mīne nīpikinraha, ti nəri nə mə nīpikinraha rəmwhen ia snek sə ro kənkəpwə ia nusvenhin. Ia nīpikinraha me ho nəmisəien m nærmama.

²⁰ ✧ Mætə nærmama me i səməme nərpwinien mirəhar nəha harəpwəh nousi əpuneien irəha, irəha hæpkəpwəh mhə kumwesən eikuə me nəha hənə ia rəginraha. Irəha kamhəmwur pen a mamhəfwaki pen m nəremhə me mīne nənīmwi nari me səməme kīno ia kəruətərei mīne nei, kīno mwi ia aean me i kol, silva, mīne pras. Irəha nənīmwi nari me a. Hæpkətoni mhə nari, mhəpkregi mhə nari, mhəpkavən mhə. ²¹ Nærmama me i hæpkəpwəh mhə noien ərəha me nəpwin mwi səvənraha. Mætə kamhəmwur pen a mamhousi əpune nærmama, mamho nahak mīne noien səvəi klepa, mamhakres, irəha nərman mīne nīpran kamhəiri əpnəpən irəha me.

10

Agelo sə rauvehi kwəti nīmwai nəkukuə riti kīnərfe

¹ Nənə iakətoni agelo riti mwi nəgsen rasori rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Nəpuə riti ruvegi nīpwrān. Mərarən riti rukuraukurau ia kənkəpwə. Nənimen raməhiapw rəmwhen ia meri. Nīsun mi krouəmwhen ia pos asori mi krauuək. ² Kwəti nīmwai nəkukuə riti sə kīnərfe raməmak ia rəgin. In ruvi atukw i, mərpwi pəri nīsun mi mwatuk ia təsi nənə nikaren mour ia tīprənə, ³ marə məkəwein əpwəmwis, rerin rəmwhen ia laeon sə ramasək asori. Nəpin rəkəwein iamīnhi, karuəruə rəkəwəpahar m sefen. ⁴ ✧ Karuəruə

✧ 9:7: Joel 2:4 ✧ 9:8: Joel 1:6 ✧ 9:9: Joel 2:5 ✧ 9:12: Rev 8:13 ✧ 9:13: Rev 8:3 ✧ 9:14: Rev 16:12 ✧ 9:15: Rev 8:7-12 ✧ 9:20: Rev 16:9,11, Aes 2:8,20, 1Kor 10:19-20, Sam 115:4-7, Sam 135:15-17, Dan 5:23 ✧ 10:4: Dan 8:26, Dan 12:4,9

rærkwəpahar raka m sefen, iakəpnəpenə mə takrai pen ia nəkukuə nəgkiariien sə rani, mətə iakregi reri iərmama riti rukrutə ia neiai mamini mə, “Ərkwafə ia nəgkiariien i karuəruə rani, məpwəh nīrai penien ia nəkukuə.”

⁵ ✧ Nənə agelo sə iakətoni ramərer pen ia təsi mine tiḗrənə ruvehi utə rəgin mwatuk mahatən pen fwe ia neiai, ⁶ ✧ mini mə, “Kumwesən ramarə ia nuk nuk me. In rino neiai, tiḗrənə, təsi, mine narimnari me pam səməme kamharə ia nīrəhar. Iakani kwəsuaḗi ia nəghin mə nəḗin ruvəkḗwakwa. Kumwesən ko riḗkəfwini mhə mwi, ⁷ ✧ mətə nəḗin agelo sə ro sefen irə trəse kisipw səvənhi, nəgkiariien nəha Kumwesən rinərkḗwafə nīḗwran truvehe mukuə rosi in rīməni pen ti iotukwininari me səvənhi profet kupwən me.”

⁸ Nənə iakregi mwi reri iərmama nəha ruku pen ia neiai mani pehe tukw iou i mə, “Evən muvehi nīmḗwai nəkukuə nəha sə kinərfe raməmak ia rəgi agelo nəha ramərer pen ia təsi mine tiḗrənə.”

⁹ ✧ Ro iamīnhi irə iakevən məres pen agelo nəha mə truvei pehe miou nīmḗwai nəkukuə ouihi nəha sə kinərfe. In rini pehe tukw iou i mə, “Tikuvehi māni. Trouaha tiḗwim, mətə ia nəkwam tikregi rəsien rəmwhen ia sukapak.” ¹⁰ Nənə iakuvehi raka nīmḗwai nəkukuə ouihi nəha sə kinərfe ia rəgi agelo, māni. Iakaməni mīregi ia nəkwak rəsien rəmwhen ia sukapak, mətə nəḗin iakətīgai pam, nənə iakregi tiḗwik ruvehe mərəha. ¹¹ Nənə kini pehe tukw iou i mə, “Tikaməkeikei nəgkiari mwi rəmwhen ia profet, mīni irapw nəfe treste nərmama həḗik, nərmama ia teki nərmama səḗəmsəḗə, mine kwənəkḗwus me səḗəmsəḗə, mine nəgkiariien me səḗəmsəḗə, mine kig me.”

11

Iəmə mi kəru krouərer irapw ti nəgkiariien pərḗien

¹ ✧ Ia nəḗin nəha kuvei pehe nari riti miou rəmwhen ia nig kauvehi mak səvəi nari irə, nənə kini pehe tukw iou i mə, “Evən muvehi mak səvəi nīmḗwə səvəi Kumwesən mine nīfatə səvənhi, məvsini nərmama səməme kamhəfwaki fwe ikin. ² ✧ Mətə tikəpwəh nuvehiiien mak ia nīkare nīmḗwə nəha iruə. Tikəpwəh nuvehiiien mak səvənhi, ti nəri nə mə kuvəuvei pen raka kwəpun nəha m nərmama həreirei Kumwesən,* nənə irəha tuheivə testesi taon ikinan səvənhi meste məkwə foti-tu.” ³ Iou takərḗi pen iərman mi kəru səiou səməmi krouərer irapw tukw iou. Iəmə mi nəha trouarkahu tīnari sə rahatən pen mə krauasək ti nərəhaien, nənə rouarə rouəvisau irapw nəgkiariien sə takuvei pen mīnrau meste nəḗin irəha pam wan-taosen tu-hantret-sikisti. ⁴ ✧ Irau nəha nukune nei mi olif, mine nəri mi laet raməkure utə ia nīrau səməmi krouərer ia nəmri Kumwesən Iərimənu səvəi tiḗrənə. ⁵ ✧ Trini mīnuə iərmama riti raməmwur mə trouaha irau, nənə nərami napw trukū pen ia nīḗḗi nəkwānrau mīer māhi əḗune nərmama səməme haməmwəki irau. Iərmama sə raməmwur mə trouaha irau traməkeikei memḗ iamīnha irə. ⁶ ✧ Iəmə mi nəha krauvehi nīskaiien ti nəsisəḗien ia nəḗuə mə nesən trəpwəh nauəriien nəḗin irau krauni irapw nəgkiariien me səvəi Kumwesən. Irau krauvehi mwi nīskaiien ti nuvsiniien nui me həuvehe mhə netə ia nīrəha, nənə rouukurən mwi nuvehi peheien nemḗien me səḗəmsəḗə həuvehe mḗhouraha nərmama ia təkure tiḗrənə i. Irau krouukurən noien narimnari me nəha ia nəḗin me a rəmwhen mə irau kraoukeikei.

⁷ ✧ Nəḗin irau krouni irapw pam raka nəgkiariien səvənrau, nənə nərimīru fwe ia nīḗḗi sə rameiwaiu nukunen riwən, in trukrirapw mutə maruagən mīnrau, muvehi irapw nīskaiien səvənrau, mousi əḗune irau. ⁸ ✧ Nīḗwranrau mi trouəmak ia suatuk səvəi taon asori nəha, kwəpun nəha kinərui tərini pen Iərimənu səvənrau ia nei

✧ 10:5: Dut 32:40, Dan 12:7 ✧ 10:6: Neh 9:6, Sam 146:6 ✧ 10:7: Dan 9:6,10, Amos 3:7 ✧ 10:9: Esik 2:8, 3:1-3 ✧ 11:1: Esik 40:3, Sek 2:1-2 ✧ 11:2: Luk 21:24, Rev 12:6, 13:5 * 11:2: Nərmama həreirei Kumwesən. Suatuk riti mwi ti nīniien nəgkiariien nəha in i mə “Nərmama ia tənəmtənə me” uə “Nərmama riḗko mhə irəha nəkur Isrel.” ✧ 11:4: Sek 4:3,11-14 ✧ 11:5: 2Saml 22:9, 2King 1:10, Sam 97:3, Jer 5:14 ✧ 11:6: 1King 17:1, Eks 7:17-20, 1Saml 4:8 ✧ 11:7: Dan 7:21, Rev 12:17, Rev 13:1,7, 17:8 ✧ 11:8: Luk 13:34

kamarkuauui ikin. Kimæuvsini næghi taon naha kini mæ “Sotom” uæ “Ijip” ramahatæn pen nærəhaien ia kwopun naha. ⁹ Nænə nærmama sæmæme hamæuku pen ia teki nærmama me sæpæmsæpæ, mine nægkiariien me sæpæmsæpæ, mine kwænækwus me sæpæmsæpæ, tuhæspau ia nipwranrau meste næpin kahar mine nipærin, nænə, kirkæseni mhæ nipwranrau mæ tukinimwi. ¹⁰ Nærmama me ia tækure tiprænə tuhagien pæri, mho lafet, mhæriari pen narimnari amasan me minraha me, ti næri næ mæ profet kæru naha sæmæmi krino næmisæien asori m nærmama ia tækure tiprænə krouvamhæ.

¹¹ ✨ Mætə næpin kahar mine nipærin ruvehe mukurau, nænə iakætoni Kumwesæn ruve pen nimiruien minrau kroueiahag mwi rouærer ia nisunrau. Nænə nærmama me pam sæmæme hætoni irau hæhekir asori. ¹² ✨ Nænə irəha hæregi reri iærmama riti rupwinari ruku pen ia neiai mini pen ti nirau i mæ, “Rouutə pehe i.” Nænə næpuæ riti ruvehi irau mutə mevæn ia neiai. Nærmama sæmæme kamhæmwæki irau kamhærer mamhætoni irau krauutə.

¹³ ✨ Ia næpin naha tækwækwuni a mwi nimwnimwien asori riti ravæn, makia fifi nari ia kwopun kuatia ia taon naha, mæpwæh kwopun naen hamasan. Nimwnimwien ravæn nærmama sefen taosen hemhæ. Nærmama me pam sæmæme hæpkemhæ mhæ hæhekir mhætæmnimwin, mhæuvehi utæ næghi Kumwesæn sæ ramarə ia neiai.

¹⁴ ✨ Aueh, nærəhaien sæ ro kæru irə ruvehe muvavæn! Mætə aueh, hætə ro, nærəhaien sæ ro kahar irə tripko mhæ tui ruvehe!

Agelo sæ ro sefen irə ræse kisipw sævænhi

¹⁵ ✨ Agelo sæ ro sefen irə ræse kisipw sævænhi, nænə iakregi nærmama nepwin fwe ia neiai kamhægkiari rerinraha rupwinari mamhæni mæ, “Nærimænuien kamærimænu irə ia tækure tiprænə i tækwækwuni ruvehe mæmak ia rægi Kumwesæn sækitaha mine Kristo sævænhi.

Nænə in trærimænu ia nuk nuk me.”

¹⁶ ✨ Nænə næmæ asori me naha twenti-fo sæmæme kamhækure ia jea me sævænraha ia næmri Kumwesæn hænimwi nukurhunraha mheiwaiu, mhæuvei pen nisaiien sævænraha revæn tukwe, ¹⁷ ✨ mamhæni mæ,

“Iærimænu Kumwesæn sæ rauvehi niskaiien me pam.

Ik ikinarə fwe kupwæn muvehe meste mwi ipwet mine.

Kimaha iahamæni tanak tukw ik,
ti næri næ mæ ikimæuvehi niskaiien asori sæim,
nænə minamærimænu naha tækwækwuni.

¹⁸ ✨ Nærmama ia tænæmtænə me niemaha ræpi pik irəha,
mætə niemaha asori sæim ruvæuvehe.

Rino næpin sæim tikækiri nærmama sæmæme hæuvamhæ,
mærukū pen sæim iotukwininari me, profet me mine nækur ikinan me, mine nærmama me pam sæmæme kamhæsiæi næghim,
næri auær a mæ irəha kamhæuvehi nasoriien uæ hæpkuvehi mhæ nasoriien.

Nænə rino næpin sæim tikouraha nærmama me naha sæmæme kamhouraha nari ia tækure tiprænə.”

¹⁹ ✨ Ia næpin naha kæsevær ia nimwæ sævæi Kumwesæn fwe irænhæ ia neiai. Ia nækwai nimwæ naha kætoni pokis sævæi nægkiariien i Kumwesæn rinærihi tæriini æknekim. Nænə nouapirien ræhiapw, karuæruæ rærkwæpahar, kregi nærkærikien, nimwnimwien ravæn, aes ræsas ræmwhen ia nesæn asori.

12

Pran riti mine snek asori riti

¹ Nænə kætoni nimtætien asori riti rier irapw fwe ia nimagouagou. Pran riti rarkahu ia meri ræmwhen ia tinari sævænhi, mærpwi utæ nisun mi ia mækwæ, nænə mæfæfau ia

✨ 11:11: Esik 37:5,10 ✨ 11:12: 2King 2:11 ✨ 11:13: Rev 8:5, 16:18 ✨ 11:14: Rev 9:12 ✨ 11:15: Eks 15:18, Sam 10:16, Dan 2:44, Obad 21 ✨ 11:16: Rev 4:4,10 ✨ 11:17: Rev 1:4,8, 15:3 ✨ 11:18: Sam 2:1, 46:6, Rom 2:5, Rev 10:7, 19:5, Sam 115:13 ✨ 11:19: Hip 9:4, Rev 8:5, 15:5, Rev 16:21

kəfəfau riti səvəi nisaiien kino pen kəməhau twelef irə. ² ✠ Prən nəha ramregi nəmisəien mamasək əpwəmwis ti nəri nə mə rino tipwin na trərəhi tini. ³ ✠ Nənə nimtətien riti mwi rier irapw ia nimagouagou. Iakətə snek asori riti rəruerəv. Kənkəpwə irəha pam sefen. Kənkəpati irəha pam ten. Nənə kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiien ia kənkəpwə me. ⁴ Nipikin reiesi raka kuse kəməhau riti məpwəh kusen kəru. Səməme nəha nipikin reiesi raka irəha həsas ia təkure tiprənə. Nənə snek asori nəha revən mərer kupwən ia pran nəha na trərəhi iəkunouihi mə nəpin tini trətui snek asori nəha trəni. ⁵ ✠ Prən nəha rərəhi tini iərman. In iərman sə truvehi nəri skai rəmwhen ia nep ramahatən pen nasoriien səvəi kig, rauvehi mamərimənu ia nərmama ia tənəmtənə me pam. Nəpin tini prən nəha rinətui raka, nənə Kumwesən ruvehi in, muvehi utə irənhə ia jea səvənhi mə trərimənu. ⁶ ✠ Nənə prən nəha rap mevən fwe kwopun akwesakwes. Kwopun riti fwe ikin Kumwesən rinəpnəpenə raka ti prən nəha mə trarə ikin. Tukətui amasan tukwe ia kwopun nəha keste nəpin wan-taosen tu-hantret-sikisti.

⁷ ✠ Nənə naruagəniien riti riskəmter fwe ia neiai. Mikael mine nagelo me səvənhi kənamhousi snek asori, nənə snek asori mine nagelo me səvənhi kənamhousi mwi irəha. ⁸ Mətə Mikael mine nagelo me səvənhi həuvehi irapw niskaiien səvəi snek asori. Kwopun riti səvənraha riwən mwi fwe ia neiai. ⁹ ✠ Kuvehi snek asori nəha kərarki irapw pehe ia təkure tiprənə. In snek tui kani mə Iəremhə uə Setan sə rameikuə ia nərmama ia tənəmtənə me pam. Kərarki irapw in irəha nagelo me səvənhi heiwaiu ia təkure tiprənə.

¹⁰ ✠ Nənə iakregi iərmama riti fwe ia neiai rerin rupwinari, mini mə,
 “Təkwtəkwuni nəha Kumwesən səkitaha truvehimiru kitaha!
 Təkwtəkwuni nəha in tro sətəni mə in rauvehi niskaiien, nənə, təkwtəkwuni nəha in ramərimənu!
 Nənə təkwtəkwuni nəha Kristo səvənhi tro sətəni mə in rasori ia narimnari me pam!
 Ro iaminihi irə ti nəri nə mə Setan sə rani ərəha piəvtaha me ia nəpin mine ia ran ia nəmri Kumwesən,
 kinərarki irapw in ia neiai.

¹¹ Piəvtaha me hənaruagən raka irəha min,
 mhəuvehi irapw niskaiien səvənhi ia nite kwəti sipsip,
 mhəuvehi irapw mwi niskaiien səvənhi ti nəri nə mə həni irapw nəgkiariien pərhiien.
 Irəha həpkokeikei pik mhə nimiruien səvənraha,
 mətə hənərer mwatuk a ti nemhəien.

¹² ✠ Ro iaminihi irə, ik neiai mine nərmama səməme kamharə ia niram tiho mhagien!
 Mətə aueh ik tiprənə mine təsi! Tirouregi rərəha anan ti nəri nə mə Setan rineiwaiu pehe tukumirau!
 Niemaha raməpi pik in ti nəri nə mə rukurən mə nəpin səvənhi ruvəkwakwa.”

¹³ Nəpin snek asori nəha rətəni mə kinərarki irapw in ia təkure tiprənə, nənə rinariəpwi prən nəha sə rinərəhi tini iərman. ¹⁴ ✠ Mətə kuvei pen tərəgi mirup kəru m prən nəha mə trivə irə mevən fwe imwəni ia kwopun akwesakwes. Tukamətui amasan tukwe ia kwopun nəha keste nuk kahar mine nipərin mə snek asori trəpwəh nourahaiien in. ¹⁵ Snek asori nəha riruai nui asori riti ia tərhun rəmwhen ia iapiwən mə trukurirə pen prən nəha, muvehi map. ¹⁶ Mətə tiprənə rasitu ia pran nəha, meitehi, mətigai pam nui sə snek asori ruvəruai irə ia tərhun. ¹⁷ ✠ Ro pen snek asori niemaha rəpi anan ti pran nəha. In rəpwəh in mevən mə traruagən irəha kwənəkwus me nepwin səvənhi. Irəha nəha nərmama səməme kamho nəgkiariien me səvəi Kumwesən mine nəgkiariien Iesu riməni irapw mə ro nipərhiienien. ¹⁸ In revən mərer ia nikare təsi.

✠ 12:2: Maeka 4:10 ✠ 12:3: Dan 7:7 ✠ 12:5: Sam 2:9, Rev 19:15 ✠ 12:6: Rev 11:2-3 ✠ 12:7: Jut 9 ✠ 12:9: Jen 3:1,14, Luk 10:18, 22:31, Rev 20:2 ✠ 12:10: Job 1:11, Sek 3:1 ✠ 12:12: Aes 44:23, Aes 49:13 ✠ 12:14: Dan 7:25, 12:7 ✠ 12:17: Rev 11:7, 14:12

13

Nərimiru riti sə rukrirapw ia reri təsi mutə

¹ ✧ Iakətoni nərimiru riti rukrirapw ia reri təsi mutə. Kənkəpati me irəha pam ten. Kənkəpwə me irəha pam sefen. Nənə kəfəfau pen kəfəfau səvəi nisaiien ia kənkəpati me. Kimərai pen nəhag me ia kənkəpwə me kuation kuation, nəhag me səməmə kamhəni ərəha Kumwesən. ² ✧ Nərimiru nəha rəmwhen ia pusi asori nəha kani mə lepet. Nisun me həmwhen ia nərimiru nəha kani mə pea. Nipəgi nəkwən rəmwhen ia nipəgi nəkwai laeon. Nənə snek asori nəha ruvei pen niskaiien səvənhi min. In ruvei pen mwi jea sə in raməkure irə mamərimənu mine nasoriien sə rasori m nərimiru nəha. ³ ✧ Kənkəpwə nərimiru nəha riti iakətoni mə kinəpi əpune raka, mətə rarə mimiru mwi təmwki nau ruvehe minamə. Nərmama me pam ia təkure tiprənə nənimənraha rier tukwe, nənə həkurirə nərimiru nəha. ⁴ Irəha pam hənimwi nukurhunraha ia nəmri snek asori, mhəsi ai in, ti nəri nə mə in ruvei pen nasoriien səvənhi m nərimiru nəha. Irəha hənimwi mwi nukurhunraha ia nəmri nərimiru nəha, mhəsi ai in, mhəni mə, “Sin rəmwhen ia nərimiru nəha? Sin rukurən naruagənien irau min?”

⁵ ✧ Kinəsəni nərimiru nəha minua trəgkiari ərpwi mini ərəha Kumwesən. Kiməuvei pen nasoriien min in rukurən noien nəfə nəghin in rokeikei mə tro meste məkwə fotitu. ⁶ In rani ərəha pik Kumwesən, mine nəghin, mine imwəni fwe ia neiai, mine nərmama səməmə kamharə ikin. ⁷ ✧ Kinəsəni in mə traruagən irəha nərmama me səvəi Kumwesən muvehi irapw niskaiien səvənraha. Nənə kiməuvei pen mwi nasoriien min mə trərimənu ia nərmama me pam, nərmama səvəi kwənəkwus me pam, mine teki nərmama me pam, mine nəgkiariien me pam, mine tənəmtənə me pam.

⁸ ✧ Nərmama me pam ia təkure tiprənə səməmə nəghinraha riwən ia nəkukuə səvəi nimiruien tuhənimwi nukurhunraha ia nəmri nərimiru nəha mhəsi ai in. Fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi kuvərai pen raka nəghi nərmama ia nəkukuə nəha səvəi kwəti sipsip sə kinousi əpune.

⁹ Iərmama sə nəkwəregin rarə traməkeikei mətərig amasan.

¹⁰ ✧ Iərmama sə kimərfi mə trevən ia kalapus

traməkeikei mevən.

Iərmama sə kimərfi mə tukərai əpune ia nau səvəi naruagənien,

tukaməkeikei kərai əpune.

Ti nəri nə mə tro iamini irə mine ro pen nərmama me səvəi Kumwesən tuhaməkeikei mhərer əknekin ia nahatətəien səvənraha ia nəpin me.

Nərimiru riti sə rukrirapw ia reri tiprənə mutə

¹¹ Nənə iakətoni mwi nərimiru riti mwi rukrirapw ia reri tiprənə mutə. Kənkəpati kəru krouəmwhen ia kwəti sipsip riti. Rəgkiari rerin rəmwhen ia snek asori riti.

¹² Nərimiru sə riməkupwən muvehe ruvei pen nasoriien me pam səvənhi min. Ramərer ia nəmri nərimiru sə riməkupwən muvehe, maməkeikei m nərmama me pam ia təkure tiprənə mə tuhənimwi nukurhunraha ia nənimən mhəsi ai nərimiru sə riməkupwən muvehe kinəpi əpune kənkəpwə riti mətə rarə mimiru mwi təmwki nau ruvehe minamə.

¹³ ✧ Nərimiru sə riməkurirə muvehe ramo nimtətien asori me, mini napw rukrutə ia neiai meiwaiu pehe ia tiprənə ia nəmri nərmama. ¹⁴ ✧ In ramərer ia nəmri nərimiru sə riməkupwən muvehe mamə nimtətien me kinəsəni pen in mə tro. Ia noien nəha in reikuə ia nərmama me səməmə kamharə ia təkure tiprənə mamini pen ti nirəha i minua tuhaməkeikei mhəvvrhəkin nari riti mhəvvnhi nərimiru sə kinəpi əpune in ia nau mətə rarə mimiru mwi. ¹⁵ ✧ Nənə nəri nəha kiməvvnhi nərimiru nəha irə kəsəni nərimiru sə riməkurirə muvehe mə treiahag pen irə pwəh rəgkiari. Nənə nənimwi nari nəha

✧ 13:1: Rev 12:3, Rev 17:3,7-12 ✧ 13:2: Dan 7:4-6 ✧ 13:3: Rev 17:8 ✧ 13:5: Dan 7:8,25, Dan 11:36, Rev 11:2 ✧ 13:7: Rev 11:7 ✧ 13:8: Sam 69:28, Rev 3:5, 5:6, Rev 17:8, Rev 20:12,15, Rev 21:27 ✧ 13:10: Jer 15:2, 43:11, Mat 26:52, Rev 14:12 ✧ 13:13: Mat 24:24, 1King 18:24-39 ✧ 13:14: Dut 13:1,4, Rev 19:20 ✧ 13:15: Dan 3:4-6

rægkiari skai mini mə tukaməkeikei kousi əpune nərmama me pam səməme həpkinimwi mhə nukurhunraha ia nənimen mhəsiai in. ¹⁶ Nənə in raməkeikei m nərmama me pam, nərmama kamhəuvehi nasorien mine nərmama həpkuvehi mhə nasorien, nərmama nautə səvənraha rasori mine nərmama nautə səvənraha riwən, nərmama kamoslef ia nirəha mine nərmama kipko mhə slef ia nirəha. In raməkeikei minraha mə tuhəuvehi mak riti ia rəginraha mwatuk uə ia nīpwənanraha. ¹⁷ ✠Mak nəha in nəha nəghi nərimiru nəha uə nampa sə ramahatən nəghin. Trini minuə iərmama riti mak nəha riwən irə, ko rīpkuvehi mhə nəmri nari riti, məpwəh nəmri penien nəmri nari ia nari riti.

¹⁸ Ro iamīnhi irə tikaməkeikei mo nukurənien səim rəpwəmwis mwi ti nukurənien nampa səvəi nərimiru nəha. Nənə trini minuə nukurənien səim rəmwhen tikukurən niniien nīpwran. Nampa nəha sikis-hantret-sikisti-sikis, ramahatən iərmama riti.

14

Kwəti sipsip mine səvənhi nərmama me irəha pam 144,000

¹ ✠Nənə iakəti pen fwe ia təkəuə Saeon, mətoni kwəti sipsip ramərer ia təkuren, nərmama wan-hantret-foti-fo-taosən kamhərer irəha min. Kimərai pen nəghi kwəti sipsip mine Tata səvənhi ia nīpwənanraha. ² ✠Nənə iakregi reri iərmama riti fwe ia neiai raməgkiari, rerin rəmwhen ia nui sə ramivə mamierig, məmwhen mwi ia karuəruə ramərkwəpahar asori. Reri iərmama nəha iakregi rəmwhen ia nərmama me i kamhəuəsi nəri kauəsi kaməni nīpu irə. ³ ✠Irəha kamhərer kupwən ia jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu ipaka ti nərimiru me nəha kefə mine nəmə asori me nəha twenti-fo, mamhani nīpu vi riti. Iərmama riti rīpkukurən mhə nīpu nəha, nərmama me a nəha irəha wan-hantret-foti-fo-taosən səməme Kumwesən rifi nari ia nirəha mipeki raka irəha ia təkure tīprənə, irəha həkuren. ⁴ ✠Irəha i nərmama me i səməme hənatuakəm amasan, mhəmher, ti nəri nə mə həpkiri raka mhə pran. Irəha nərmama vi a. Irəha kamhəkurirə kwəti sipsip mamhəuvən ia kwopun me pam in ramevən ikin. Nərmama me pam, mətə kifi nari ia nirəha i, kipeki raka irəha həmwhen ia kwənkwai nei kukupwən kesi kuvehi pen m Kumwesən mine kwəti sipsip. ⁵ ✠Nənə ia tərhunraha kīpkətə mhə neikuəien riti ti nəri nə mə irəha hatukwatukw pam.

Nagelo me kahar

⁶ Nənə iakətoni mwi agelo riti mwi ramivə irənhə ia nimagouagou mauvehi nəgkiariien amasan riti sə ramarə rerin trəvisau irapw i m nərmama səməme kamharə ia təkure tīprənə, nərmama səvəi tənəmtənə me pam, mine kwənəkwas me pam, mine nəgkiariien me pam, mine teki nərmama me pam. ⁷ ✠In rægkiari rerin rupwinari mini mə, “Həsiai Kumwesən, mhəgnəgini in, ti nəri nə mə nəpīn atukwatukw səvənhi ruvəuvehe mə trərpwin noien me səvəi nərmama. In rino neiai mine tīprənə mine təsi mine nəmri nui me. Kimiaha tihaməkeikei mhənimwi nukurhumiaha me ia nənimen mhəsiai in.”

⁸ ✠Agelo riti sə ro kəru irə rukurirə mwi agelo nəha, muvehe, mamini mə, “In ruvəmwei! Taon asori nəha Pəpilon ruvəmwei! Taon nəha rəmwhen ia pran riti səvəi suatuk rivi nərmama ia tənəmtənə me pam həuvehe mhənimwi waen irəha min. Waen nəha sənwin in nə noien ərəha sə nərman me kamho irəha min.”

⁹ ✠Nənə agelo riti mwi sə ro kahar irə, rukurirə pen mwi irau, rini nəgkiariien i rerin rupwinari mə, “Trini minuə iərmama riti rinimwi nukurhun mi ia nəmri nərimiru mine nəri kuvrhəkin kuvnhi nərimiru irə, misiai in, muvehi mak səvənhi ia nīpwənan uə rəgin, ¹⁰ ✠niemaha səvəi Kumwesən treste in. Niemaha nəha rəmwhen ia waen riti sə riskai pīk Kumwesən ruvi pen ia kap səvənhi muvehi pen m iərmama nəha rənimwi. Nənə

✠ 13:17: Rev 14:9,11, Rev 16:2, 19:20, Rev 20:4 ✠ 14:1: Rev 3:12, 7:3,4 ✠ 14:2: Esik 1:24, 43:2, Rev 1:15, 19:6
 ✠ 14:3: Sam 149:1, Aes 42:10, Rev 5:9, 7:4 ✠ 14:4: Efes 5:27 ✠ 14:5: Sam 32:2, Sef 3:13 ✠ 14:7: Rev 10:6
 ✠ 14:8: Aes 21:9, Jer 51:7,8, Rev 17:2, 18:2,3 ✠ 14:9: Rev 13:12-17 ✠ 14:10: Jen 19:24, Sam 11:6, 75:8, Aes 51:17,22, Jer 25:15, Esik 38:22, Rev 15:7, 16:19, Rev 19:20, 20:10, Rev 21:8

in triregi nãmisãien ia napw mine tãpisi arãha, trouahi in ia nãmri nagelo ikinan me mine kwãti sipsip. ¹¹ ✧ Nise napw sã ramo nãmisãien minraha rautã ia nuk nuk me. Nãrmama me i sãmãme hãnimwi nukurhunraha ia nãmri nãrimiru, mhãnimwi mwi nukurhunraha ia nãmri nãri kuvrhãkin kuvnhi nãrimiru irã, mhãsiai in, uã sin nãghin ruvehi mak sã rahatãn nãghi nãrimiru, irãha tuhãregi nãmisãien ia nãpin mine ia ran mhãpwãh napwisien.” ¹² ✧ Ti nãri nã mã tro iamĩnhi irã mine ro pen nãrmama me i sãvãi Kumwesãn kamho nãgkariien me sãvãnhi, nãnã mamhahatãtã ia Iesu, tuhamãkeikei mhãrer aknekin ia nãpin me.

¹³ ✧ Nãnã iakregi reri iãrmama riti ruku pen ia neiai minĩ mã, “Rai pen nãgkariien i ia nãkukuã: Ipwet mine mamevãn trĩni minuã nãrmama me sãvãi Iãrimãnu hemhã rerinraha tragien.”

Nãnã Nãnimwin Ikinan rini mã, “Ouãh pãrhien. Irãha tuhapwis mhãpwãh mwi nãmwurien ti nãri nã mã noien amasan me sãvãnrãha tuhãkurirã pen irãha.”

Kumwesãn treivã testesi nãrmama rãmwhen kamo ia tipwe krep sã rimarei

¹⁴ ✧ Iakãti pen mãtoni mwi nãpuã riti rãpsan nãnã iãrmama riti ramãkure utã ia nãpuã nãha. Iãrmama nãha rãmwhen ia iãmãti iãrmama riti. In ramãfãfau ia kãfãfau sãvãi nisaiien kino ia kol, mauvehi nau ikou riti rãhiã. ¹⁵ ✧ Nãnã agelo riti mwi rier ia nimwã sãvãi Kumwesãn, mamãkwein arwãmwis iãrmama nãha ramãkure utã ia nãpuã mamini mã, “Uvehi nau ikou sãim, mãrai raka nãrmama ia tãkure tiprãnã. Nãpin tukãrai raka irãha irã ruvãuvehe ti nãri nã mã irãha hãmwhen ia nãvegĩnien sã ruvãmrũã ia nãmhiẽn.” ¹⁶ Ro iamĩnhi irã iãrmama sã ramãkure utã ia nãpuã ruini pen nau ikou sãvãnhi ia tãkure tiprãnã, mãrai raka nãrmama ia tãkure tiprãnã rãmwhen kamo ia nãvegĩnien sã ruvãmrũã ia nãmhiẽn. ¹⁷ Agelo riti mwi rier ia nimwã sãvãi Kumwesãn fwe ia neiai, mauvehi mwi nau ikou riti sãvãnhi rãhiã. ¹⁸ ✧ Nãnã agelo riti mwi rier, in agelo sã ramãtũi ti napw ia tãkure nĩfatã. In rier mãkwein arwãmwis agelo sã rauvehi nau ikou minĩ mã, “Uvehi nau ikou sãim, mãrai raka nãrmama ia tãkure tiprãnã rãmwhen kamo ia tipwe krep sã rimarei.” ¹⁹ Ro iamĩnhi irã agelo nãha ruini pen nau ikou sãvãnhi ia tãkure tiprãnã, mãrai raka nãrmama ia tãkure tiprãnã rãmwhen kamo ia tipwe krep sã rimarei, nãnã mãrarki pen irãha ia kwopun asori riti. Tukeivã testesi irãha ikin rãmwhen kamo ia tipwe krep sã rimarei mã nisen traris. Kwopun nãha irũã ia taon, kwopun sã Kumwesãn truvehi irapw niemaha sãvãnhi ikin. ²⁰ ✧ Nãnã keivã testesi nãrmama me nãha rãmwhen kamo ia tipwe krep sã rimarei mã nisen traris. Nĩtenraha rier ia kwopun nãha maiu meste nari fwe tri-hantret kilometa. Ko hos ravãn irã netã nãha rutã meste tãrhun.

15

Nagelo irãha sefen kamhãuvehi nãrpwinien irãha sefen

¹ ✧ Iakãti pen fwe ia neiai mãtoni mwi nĩmtãtien riti mwi rasori iakãrkãrinari irã. Nagelo irãha sefen kamhãuvehi nãrpwinien me irãha sefen. Nãrpwinien me nãha irãha sampam ti nãri nã mã nãpin tuhãier pam nãnã niemaha sãvãi Kumwesãn riwãn. ² ✧ Nãnã iakãtoni nari riti rãmwhen ia tãsi kino ia klas ko kãrãpi irã irãu napw. Iakãtoni mwi nãrmama nãrpwin kamhãrer ia nĩkarkare tãsi nãha. Nãrmama me nãha hãnãpwãh nãseniien nãrimiru mine nãri kuvrhãkin kuvnhi nãrimiru irã mine nãmpa sã ramahatãn nãghin mã trasori ia nĩrãha. Irãha kamhãrer ia nĩkarkare tãsi kino ia klas. Ia rãginraha kamhãuvehi nãri kauãsi kamãni nĩpu irã Kumwesãn rimãuvei pen minraha. ³ ✧ Irãha kamhãni nĩpu sãvãi Moses iãrmama sã ro tukwini nari m Kumwesãn, mine nĩpu sãvãi kwãti sipsip, mamhãni mã, “Iãrimãnu Kumwesãn sã ikãuvehi nĩskaiien me pam,

✧ 14:11: Aes 34:10, Rev 13:12-17, Rev 19:3 ✧ 14:12: Rev 12:17, 13:10 ✧ 14:13: 1Kor 15:58, Hip 4:10 ✧ 14:14: Dan 7:13 ✧ 14:15: Joel 3:13 ✧ 14:18: Joel 3:13 ✧ 14:20: Aes 63:3, Krae 1:15, Rev 19:15 ✧ 15:1: Lev 26:21, Rev 15:6-7 ✧ 15:2: Rev 4:6, 5:8 ✧ 15:3: Eks 15:1, Rev 11:17, 16:7, Sam 92:5, Sam 139:14, Sam 145:17

narimnari me sãmame ikamo hasori kãtoni kamãrkãrinari irã!
 Ik kig sã ikamãrimãnu ia tãnãmtãnã me,
 suatuk me sãm ikamesi pen suatuk me sãvãi natukwatukwien mine nipãrhienien!
 4 ✨ Nãrmama me pam tuhamãkeikei mhãsiai ik, mhãuvehi utã nãghim,
 ti nãri nã mã ik ãpa lãmã ikinan.
 Nãrmama ia tãnãmtãnã me pam tuhãuvehe mhãnimwi nukurhunraha ia nãnimem
 mhãsiai ik
 ti nãri nã mã ikino raka noien atukwatukw me sãm nãrmama hãnãtoni.”
 5 ✨ Irãha hani raka nipu nãha, nãnã iakãti pen mãtoni kãsevãr ia kwopun ikinan anan
 ia nãkwai nimwã tapolen fwe ia neiai. 6 ✨ Nagelo me nãha irãha sefen hãier ia nimwã
 tapolen nãha, mamhãpeki nãrpwinien me nãha sefen. Tinari sãvãnrãha kãno ia linen
 sã rãpsan mamser. Hãkwani nari kãno ia kol rukurau ia kwãnpwenhinraha. 7 ✨ Nãnã
 nãrimãru me nãha kefã riti rãpeki pen pesin me sãmame kãno ia kol muvei pen kuatia
 kuatia m nagelo me nãha sefen. Pesin me nãha hãukuãr ia niemaha sãvãi Kumwesãn,
 Kumwesãn sã ramarã ia nuk nuk me. 8 ✨ Ia nãpin nãha nimwã tapolen ruvehe mukuãr ia
 nãse napw, ti nãri nã mã Kumwesãn ramarã ikin, mamser, mamã nãgsen. Iãrmama riti
 ko rãpkuvnimwã mhã ia nimwã nãha meste nãrpwinien me sefen sãmame nagelo sefen
 kamhãpeki tuho sampam irã.

16

Pesin me irãha sefen hãukuãr ia niemaha sãvãi Kumwesãn

1 ✨ Nãnã iakregi reri iãrmama riti ramãgkiari asori fwe ia nimwã sãvãi Kumwesãn,
 mamãni pen ti nagelo me nãha sefen mã, “Hãuvãn mãtãgi irãpw ia tãkure tiprãnã pesin
 me nãha sefen hãukuãr ia niemaha sãvãi Kumwesãn.” 2 ✨ Agelo sã rakupwãn revãn
 mãtãgi irãpw pesin sãvãnhi ia tãkure tiprãnã. Nãnã nãrmama me nãha sãmame mak
 sãvãi nãrimãru ramarã ia nirãha, mine sãmame kamhãnimwi nukurhunraha ia nãmri
 nãri kãmãuvrhãkin kuvnhi nãrimãru irã, mamhãsiai in, nipwranraha ruvehe mukuãr ia
 nimwapw me. Nimwapw me nãha hãrãha mamho nãmisãien minraha.

3 ✨ Agelo sã ro kãru irã rãtãgi irãpw pesin sãvãnhi ia tãsi, nãnã tãsi ruvehe mo netã irã
 rãmwhen ia nãte iãrmama ruvamhã, narimnari me kamhãmãru ia reri tãsi hemhã pam.

4 ✨ Agelo sã ro kahar irã rãtãgi irãpw pesin sãvãnhi ia nui aris me mine nãmri nui me,
 nãnã irãha hãuvehe mho netã ia nirãha. 5-6 ✨ Nãnã iakregi agelo sã ramãrimãnu ia nui
 me rini mã,
 “Kumwesãn Ikinan. Ik ikinarã fwe kupwãn muvehe meste mwi ipwet mine.

Tãkwãkwuni ikamo noien atukwatukw,

mãmãrpwin noien ãrãha me i,
 mauvei pen netã minraha hamãnimwi.

In i nãrãkuien atukwatukw sãvãnrãha,

ti nãri nã mã irãha hãnousi ãpune nãrmama me sãm mine profet me sãm nãtenraha
 rãiu.”

7 ✨ Nãnã iakregi reri iãrmama riti ruku pen ia nãfatã ramãni mã,
 “Ouãh pãrhien lãrimãnu Kumwesãn sã ikãuvehi niskãien me pam,
 nãkiriien me sãm hatukwatukw mho nipãrhienien!”

8 Nãnã agelo sã ro kefã irã rãtãgi irãpw pesin sãvãnhi ia meri, nãnã Kumwesãn rãseni
 nukwãsikãr mã trãnhi nãrmama rãmwhen ia napw. 9 ✨ Nãpnãpanien sãvãi nukwãsikãr
 rahi irãha, nãnã irãha hãni ãrãha nãghi Kumwesãn sã ramãrimãnu ia nãrpwinien me
 nãha. Irãha hãpwãh nãrãrigien ia noien ãrãha me sãvãnrãha, mhãpwãh nuvehi utãien
 nãghin.

✨ 15:4: Jer 10:6-7, Sam 86:9 ✨ 15:5: Eks 38:21 ✨ 15:6: Rev 15:1 ✨ 15:7: Rev 14:10 ✨ 15:8: 1King
 8:10-11, Aes 6:4, Esik 44:4 ✨ 16:1: Aes 66:6, Rev 16:17, Sam 69:24, Jer 10:25, Sef 3:8 ✨ 16:2: Eks 9:10,
 Dut 28:35, Rev 13:12-17 ✨ 16:3: Eks 7:17-21 ✨ 16:4: Sam 78:44 ✨ 16:5-6: Sam 79:3, Sam 119:137, Aes 49:26,
 Rev 1:4 ✨ 16:7: Sam 19:9, Rev 15:3, 16:14, Rev 19:2 ✨ 16:9: Rev 9:20-21, Rev 16:21

¹⁰ ✧ Agelo sə ro krirum irə rətəgi irapw pesin səvənhi ia jea sə nərimitu raməkure irə mamərime, nənə kwopun me pam ia nəkwai nitətə sə nərimitu ramərime irə həuvehe mhəpitəv pam. Nərmama kamhəregi nəmisəien, mamhahi nəraminraha tukwe.

¹¹ ✧ Irəha kamhəni ərəha Kumwesən fwe ia neiai ti nəmisəien me mine nimwapw me səvənraha, mhəpwəh nīrərigien ia noien ərəha me səvənraha.

¹² ✧ Nənə agelo sə ro sikis irə rətəgi irapw pesin səvənhi ia nui aris asori nəha nəghin nə lufretes, nənə nui aris nəha ramə, mo suatuk səvəi kig me havən irə mhəuku peraha.

¹³ Ia nəpin nəha iakətoni nənimwin əmkemik kahar harəmwhen ia frok. Riti rier ia nīpəgi nəkwai snek asori, riti rier ia nīpəgi nəkwai nərimitu, nənə riti rier ia nīpəgi nəkwai profet eikuə. ¹⁴ ✧ Nənimwin mirəhar nəha irəhar nəremhə me kamharo nīmtətien me. Irəhar harier, mhərevən ti kig me ia tənəmtənə me pam, mharousəsimwin irəha mə tuharuagən ia nəpin asori səvəi Kumwesən, Kumwesən sə rauvehi niskaiien me pam.

¹⁵ ✧ “Həregi ro! Iou iakəuvehe rəmwhen ia rakres! Iərmama sə ramətui a məpwəh napriien rerin tragien. Rərəha in rīpeki raka tinari səvənhi ti napriien kətoni in ramavən auə a nənə in rauris tukwe.”

¹⁶ ✧ Nəremhə mirəhar nəha harousəsimwin pen kig me nəha ia kwopun riti nəgkariien Hipru rani mə, “Amaketon.”

¹⁷ ✧ Agelo sə ro sefen irə rətəgi pen pesin səvənhi ia nimagouagou, nənə iakregi Kumwesən raməgkari fwe ia nəkwai nimwə səvənhi. Rerin ruku pen ia jea sə in raməkure irə mamərime, mamini mə, “In i sampam!” ¹⁸ ✧ Nənə nouapirien rəhiapw, karuəruə rərkwəpahar, kregi nərkərikien, nimwnimwien asori riti ravən. Nimwnimwien nəha rasori pik anan. Fwe Kumwesən rino iərmama ia təkure tiprənə meste pehe nəpin nəha kipkətoni raka mhə nimwnimwien riti ro iamini irə ia nəpin riti. ¹⁹ ✧ Nimwnimwien nəha ravən meitehi taon asori nīpərin kahar, nənə taon me ia tənəmtənə me həsas pam. Kumwesən rerin ririhi taon asori nəha Papilon, nənə in ruvehi pen kap riti rukuə ia waen maməkeikei min mə trənimwi pam. Waen nəha in niemaha səvəi Kumwesən rəpi pik in ti taon nəha. ²⁰ ✧ Tənə əmweris me pam hap mhəiwən. Kipkətoni mhə mwi təkue me. ²¹ ✧ Aes me səməmə həmwhen ia kəpwier asori həukrutə ia nimagouagou mhəsas pen ia nərmama. Ko kəkiri kəpwier me nəha kuatia kuatia nīpamien səvənhi rəmwhen ia fifti kilo. Nəpin nərmama hətoni aes me nəha kamhəsas pen ia nīrəha iamini irə, irəha həni ərəha Kumwesən, ti nəri nə mə nərpwinien nəha in ramo minraha riskai pik anan.

17

Taon asori Papilon rəmwhen ia pran səvəi suatuk

¹ ✧ Nənə nagelo me nəha sefen kamhəuvehi pesin me nəha sefen riti ia nīrəha ruvehe mini pehe tukw iou i mə, “Uvehe ro. Pran asori fwe raməkure ia nui me həpik, iakuə takahatən nərpwinien səvənhi pwəh ikətoni. Pran nəha in pran səvəi suatuk. ² ✧ Kig me ia təkure tiprənə həno əpnəpen raka nari irəha min. Noien ərəha sə pran nəha ramo irəha nərmən me rəmwhen ia waen riti. Nərmama ia təkure tiprənə hənənimwi raka waen nəha mamhakonə irə.”

³ ✧ Nənə ia vison nəha Nənimwin rəriari miou, iakətə agelo nəha ruvehi iou iarouevən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. Ia kwopun nəha iakətoni pran riti raməkure utə ia nərimitu riti. Nərimitu nəha rəruerəv pik kirai pen nəhag me ia nīpwrən me pam. Nəhag me nəha kamhəni ərəha Kumwesən. Nərimitu nəha kənkəpwə sefen, kənkəpati ten. ⁴ ✧ Pran nəha tinari səvənhi rəmwhen ia tihī natis, məruerəv pik. In ramo pen marəmarə me ia nīpwrən, marəmarə me nənimen rutə pik kino ia kol mine kəpwier

✧ 16:10: Eks 10:22, Aes 8:22 ✧ 16:11: Rev 9:20-21, Rev 16:21 ✧ 16:12: Aes 11:15, Jer 50:38 ✧ 16:14: Rev 16:7, Rev 19:6,15,19 ✧ 16:15: Rev 3:3,18 ✧ 16:16: Jaj 5:19, Sek 12:11 ✧ 16:17: Rev 16:1 ✧ 16:18: Rev 4:5 ✧ 16:19: Rev 14:10 ✧ 16:20: Rev 6:14 ✧ 16:21: Eks 9:24, Rev 11:19, Rev 16:9,11 ✧ 17:1: Jer 51:12-13, Rev 17:15 ✧ 17:2: Aes 23:17, Rev 14:8 ✧ 17:3: Rev 13:1 ✧ 17:4: Jer 51:7, Rev 18:16

amasan me mine perel me. In rauvehi kap riti ia rəgin kino ia kol. Kap nəha rukuər ia noien me nərman me kamho irəha min hərəha pik mhəmkemik ia nəmri Kumwesən.

⁵ ✨ Ia nipwənan kirai pen nəghin riti sə nipwran rərkwafə. Rani mə,

TAON ASORI PAPILON

MAMA SƏVƏI NİPRAN ME PAM SƏVƏI SUATUK

NUKUNE NOIEN ME PAM SƏMƏME HƏRƏHA PIK IA TƏKURE TI PRƏNƏ

⁶ ✨ Nənə iakətoni mə prən nəha rinousi əpune nərmama me səvəi Kumwesən mine irəha səməme həməni irəpw Iesu. Rəmwhen in rinənimwi nitenraha mamakonə irə. Nəpin iakətoni prən nəha iakərkəri asori nari irə. ⁷ ✨ Mətə agelo rini pehe tukw iou i mə, “Ikamərkərinari iamini irə ti nəfe? Iou takəusiəre pui pehe nipwrai nəri nəha ikamətoni, mo nukurəniēn i mə sin nəha prən nəha mine nəfe nəha nərimitu nəha in raməkure irə kənkəpwə sefen kənkəpati ten. ⁸ ✨ Nərimitu nəha ikətoni ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwni ruvəmhə, tripkə mhə tui rukrirəpw ia nipəg sə rameiwaiu nukunen riwən mutə mier mevən kousi əpune. Nərmama kamharə ia təkure tiprənə səməme kipkrai pen raka mhə nəghinraha fwe tui nəpin tiprənə ramiwən ihi ia nəkukue səvəi nimiruiēn, irəha tuhətoni nərimitu nəha, nənə həkərinari irə ti nəri nə mə ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwni ruvəmhə, nənə tripkuvehe mwi. ⁹ ✨ Iərmama traməkeikei mukurən nari ti nukurəniēn nipwrai nəgkiariēn i. Kənkəpwə nərimitu nəha irəha sefen irəha nə təkue me səməme prən nəha raməkure utə ia nirəha. Irəha mwi kig me. ¹⁰ ✨ Kig me irəha krirum həuvəmwei raka, kuatia ramiru nəha təkwtəkwni mine, nənə riti mwi rəpwəh ihi nuveheien. Nəpin truvehe traməkeikei marə ouihi a. ¹¹ ✨ Nərimitu i sə ramiru fwe kupwən, mətə təkwtəkwni ruvəmhə, in mwi in kig riti sə ramo eit irə, mətə in mwi in kig riti səvəi kig me nəha sefen. In trevən kousi əpune in. ¹² ✨ Kənkəpati me nəha ten ikətoni, irəha kig me ten həpwəh ihi nərimeņuiēn, mətə irəha tuhəpkuvehi nasoriēn mhərimənu ia nəpin ouihi a irəha nərimitu nəha. ¹³ ✨ Nətərigiēn səvənraha kuatia, nənə irəha tuhəuvei pen niskaiēn səvənraha mine nasoriēn səvənraha m nərimitu nəha. ¹⁴ ✨ Irəha tuharuagən irəha kwəti sipsip, mətə kwəti sipsip truvehi irəpw niskaiēn səvənraha ti nəri nə mə in lərimənu sə rasori ia nərimeņu me pam, nənə, in Kig sə rasori ia kig me pam. Nərmama me nəha kamhərer irəha min irəha nəha nərmama səməme in rinəkwein irəha, mərpwi rəgin ia nirəha, nərmama səməme in rukurən nətigiteien ia nirəha.”

¹⁵ ✨ Nənə agelo rini pehe mwi tukw iou i mə, “Ikətoni nui me nəha prən səvəi suatuk raməkure ia nirəha. Nui me nəha irəha nərmama həpik tekiraha səpəmsəpə, nəgkiariēn me səvənraha səpəmsəpə, həuku pen ia kwənəkwn me səpəmsəpə.

¹⁶ ✨ Nərimitu nəha mine kənkəpati me nəha ten səməme ikətoni, irəha tuhəmwəki prən səvəi suatuk, mhəpeki raka pam narimnari me səvənhi, mhəpwəh in ramaiu auər a. Irəha tuhani nusan mhəuvani əmwesi in ia napw. ¹⁷ ✨ Irəha tuho iamini irə ti nəri nə mə Kumwesən rinəmri ia nətərigiēn səvənraha mə tuho rəmwhen sə in rokeikei. Nətərigiēn səvənraha truvehe mo kuatia i, nənə irəha tuhəuvei pen niskaiēn səvənraha m nərimitu mə trərimənu meste nəgkiariēn səvəi Kumwesən ruvehe mukuə. ¹⁸ ✨ Prən nəha ikətoni in taon asori nəha sə ramərimənu ia kig me pam ia təkure tiprənə.”

18

¹ ✨ Kurirə ia narimnari me i, iakətoni agelo riti mwi rukrutə ia neiāi mameiwaiu pehe. In rauvehi nasoriēn sə rasori. Nukuraaniēn sə ruku pen irə raməhiəpwīn pam tiprənə.

² ✨ Rəkwein əpwəmwiš mini mə,

“In ruvəmwei! Taon asori nə Pəpilon ruvəmwei!

Təkwtəkwni nəha nəremhə me kamharə ikin.

In kwopun nənimwīn ərəha me mine menu me səməme həmkemik kaməmwəki irəha kamhəkwwafə ikin.

✨ 17:5: Rev 14:8 ✨ 17:6: Rev 18:24, 19:2 ✨ 17:7: Rev 13:1 ✨ 17:8: Dan 12:1, Rev 11:7, 13:8 ✨ 17:12: Dan 7:24 ✨ 17:14: 1Tim 6:15 ✨ 17:15: Aes 8:7, Jer 47:2 ✨ 17:16: Rev 18:8 ✨ 18:2: Rev 14:8, Aes 13:21, Aes 34:11, Jer 50:39

- 3 ✨ Taon naha rəmwhen ia pran riti səvəi suatuk.
Nərmama me pam ia tənəmtənə me hənənīmwi raka waen sənəmwin.
Waen naha in noien ərəha sə nərman me kamho irəha min.
Kig me ia təkure tiprənə həno əpnapen raka nari irəha prən naha.
Nərmama ia təkure tiprənə səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari
irəha nautə səvənraha ruvəuvehe minasori ruku pen ti noien ərəha me səvəi prən
naha.”
- 4 ✨ Nənə iakregi mwi reri iərmama riti fwe ia neiai rini mə,
“Həier irə nərmama me səiou
minuə noien ərəha səvənhi trəpwəh nuvehi pekiniēn kimiaha,
nənə kimiaha tihəpwəh nuvehien nərpwinien riti səvənhi.
- 5 ✨ Noien ərəha me səvənhi rasori rutə ipaka rirapi neiai,
ro pen Kumwesən rəpwəh nenouenouien nərəhaien me səvənhi.
- 6 ✨ Kimiaha tiho irə rəmwhen rino ia kimiaha.
Narimnari me səməme in rino ia kimiaha,
kimiaha tihaməkeikei mhərpwin pen m kəru min.
In riməvi pen nənīmwiēn skai kuatia ia kap səkimiaha,
kimiaha tihaməkeikei mhəvi pen nənīmwiēn skai ia kap səvənhi m kəru.
- 7 ✨ Taon naha rəmwhen ia pran riti sə rauvehi utə atukw a in,
mamarə ia narəien sə rukuər ia narimnari amasan me.
Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen nəmisəien mine nasəkien min
rəmwhen irə.
In rani ia rerin mə,
‘Iou prən asori iakaməkure ia kwopun i mamərimənu.
Ripko mhə iou pran sə iərman səvənhi ruvamhə.
Ko iapkasək mhə ia nəpīn riti.’
- 8 ✨ Prən naha ramərpwi atukw a in iamīnhi irə ro pen nərpwinien me səvənhi tuhəuvehe
ia nəpīn kuatia a:
nemhəien, nasəkien, mine nukumhə.
Napw trahi prən naha,
ti nəri nə mə Iərimənu Kumwesən sə rauvei pen nərpwinien min niskaiēn səvənhi
rasori.”
- 9 ✨ Nəpīn kig me səvəi tiprənə səməme həno əpnapen raka nari irəha prən naha nənə
mharə irəha min ia narəien sə rukuər ia narimnari amasan me tuhətoni nise napw sə
ramahi in, nənə rerīnraha trəpou hasək tukwe. 10 ✨ Nəmisəien səvənhi tro irəha həhekīr,
nənə mhərer pen a isipwin mə,
“Aueh taon asori!
Aueh Pəpilon taon sə nəgsem rasori!
Nərpwinien səim ruvəuvehe ia aoa kuatia a.”
- 11 ✨ Nərmama me ia təkure tiprənə kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari tuhasək ti
prən naha ti nəri nə mə iərmama riti mwi riwən truvehi nəmri narimnari me səvənraha.
- 12 ✨ Narimnari me səvənraha rəmwhen ia aean mi naha kol mine silva, mine kəpwier
amasan me, mine perel me, mine tinari amasan naha linen, mine tinari sə ro tihī natis irə,
mine tinari naha silik, mine tinari sə rəruerəv pik, mine nei me səpəmsəpə nipekīnraha
rapein amasan, mine narimnari me səpəmsəpə kino ia kənkəpati elefen, mine narimnari
me səpəmsəpə kino ia nei nənimen rutə pik, mine aean me nepwin rəmwhen ia prons,
mine kəpwier amasan naha mapil, 13 mine teki nei sinamon, mine nīmwai nari kavi rərəgi
pen ia nəveginien, mine nīmwəkmwəki nari kuvani nipekīn rapein amasan, mine nise
nei mi naha fragkīnsens mine mir, mine waen, mine oel, mine flaoa, mine kwənuni wit,

✨ 18:3: Rev 14:8 ✨ 18:4: Aes 48:20, Jer 50:8, Jer 51:6,45, 2Kor 6:17 ✨ 18:5: Jen 18:20-21, Jer 51:9 ✨ 18:6:
Sam 137:8, Jer 50:15,29, 2Tes 1:6 ✨ 18:7: Aes 47:7-9 ✨ 18:8: Jer 50:34, Rev 17:16 ✨ 18:9: Rev 17:2, Esik
27:30-35 ✨ 18:10: Esik 26:17, Dan 4:30 ✨ 18:11: Esik 27:36 ✨ 18:12: Esik 27:12,13,22

mine kau me mine sipsip me, mine hos me mine kat me hos me kamhøvi, mine slef me, slef me nā irəha nərmama.

¹⁴ “Narimnari amasan me pam sēməme nətərigien səim ramevən ia nirəha, hənəpwəh ik mhəuvavən.

Nautə me pam səim mine marəmarə me pam səim ikinətə wau raka ia nirəha, nənə ko ipkətoni mhə mwi irəha ia nəpīn riti.”

¹⁵ ✨Nərmama me nəha sēməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me nəha həpeki nautə rīpīk ruku pen tī prən nəha. Irəha tuhəhekīr nəmisəien səvəi prən nəha, mhərer pen a isipwīn tukwe in, mamhasək əpwəmwis ¹⁶ ✨mə, “Aueh! Aueh taon asori!

In rəmwhen ia pran ramarkahu ia tīnari amasan i kani mə linen sə ro tihi natis irə raməruerəv pīk.

In ramo pen marəmarə me ia nīpwrān,

marəmarə me nənimen rutə pīk kino ia kol, mine kəpwier amasan me, mine perel me.

¹⁷⁻¹⁸ ✨Mətə kouraha pam nautə me səvənhi ia aoa kuatia a.”

Nənə nəmə sēməme kamhəkəkini nitətə ia təsi, mine nərmama sēməme kamhərəku nitətə mamhəputə, mine nəmə sēməme kamhowok ia nəkwai nitətə, mine nərmama sēməme nitətə rapeki narimnari səvənraha muvehe mīpeki parei kamhəmri pen nəmri nari ia nirəha, mamhəuvehi mane irə, irəha pam hətoni nise napw sə ramahi prən nəha, mhərer pen a isipwīn tukwe in, mamhasək əpwəmwis, mamhəni mə, “Taon asori riti riwən rəmwhen ia taon nəha!”

¹⁹ ✨Irəha həkī pen nīməkwrur ia kəkəpwənraha, rerinraha rəpou, kamhasək, mamhəni mə, “Aueh! Aueh taon asori!

Nərmama me pam sēməme nitətə səvənraha ramaiu ia təsi,

irəha nautə səvənraha ruvehe masori ia narimnari me səim!

Mətə kouraha pam narimnari me səim ia aoa kuatia a.”

²⁰ ✨Mətə nīpu riti mwi rani iamīnhi irə mīnuə,

“Kīmīaha ia nitətə ia neiai, kīmīaha nərmama me səvəi Kumwesən, mine aposol me mine profet me,

rerīmīaha traməkeikei magien,

tī nəri nə mə Kumwesən rīnərpwīn noien ərəha prən nəha rīno ia kīmīaha!”

²¹ ✨Nənə agelo riti nəgsen rasori ruvehi kəruətərei asori riti mərarki pen i ia nəkwai təsi mīni mə,

“Tukəraki irapw akwauakw taon asori nəha Papilon iamīnhi irə,

nənə tukəpwəh nətoniien mwi in ia nəpīn riti.

²² ✨Ia niram taon Papilon tīpkregi mhə mwi nərmama sēməme kamhəuəsi nəri kauəsi kaməni nīpu irə,

uə nərmama sēməme kamhəse tərhe nau mine kisīpw.

Ia niram tīpkətoni mhə mwi iərmama sə ramarpəkau amasan narimnari me.

Tīpkregi mhə mwi kəpwier ramərari maməkwei ətestesi kwənuni wit kamo flaoa i.

²³ ✨Nukuraanien səvəi laet tīpkəhiapw mhə mwi ia niram,

nənə tīpkregi mhə mwi reri iərman mine pran sēməmi krauni sīmwīn tī narəien vi səvənrau.

Tro iamīnhi irə tī nəri nə mə fwe kupwən nərmama me səim sēməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari irəha kamhəuvehi nasorīien ia təkure tīprənə.

Nərmama ia tənəmtənə me pam hətoni nīmətətien me nəha ikīno ia nīskaiien səvəi iəremhə reikuə ia nirəha.

²⁴ ✨Ia taon nəha Papilon Kumwesən rətoni nite profet me mine nərmama me səvənhi.

✨ 18:15: Esik 27:31,36 ✨ 18:16: Rev 17:4 ✨ 18:17-18: Esik 27:27-29,32 ✨ 18:19: Esik 27:30-34 ✨ 18:20: Aes 44:23, Dut 32:43, Jer 51:48 ✨ 18:21: Jer 51:63-64, Esik 26:21 ✨ 18:22: Aes 24:8, Esik 26:13 ✨ 18:23: Jer 7:34, 16:9, Jer 25:10, Aes 47:9 ✨ 18:24: Jer 51:49, Mat 23:35, Rev 17:6

Nærmama me pam ia tækure tīprænə sēməme kinousi əpune irəha Kumwesən rətoni nītenraha ia taon nəha.”

19

Nærmama fwe ia neiai həgnəgini Kumwesən

¹ Kurirə ia narimnari me i iakregi reri nari riti rəmwhen ia nærmama həpik fwe ia neiai, kamhəgkiari rerinraha rupwinari mamhəni mə,

“Pwəh səgnəgini lərimənu Kumwesən səkitaha!

In rauvehimīru kitaha. Nasorien mine niskaiien səvənhi əpa.

² ✨ Nəkirien me səvənhi ho nīpərhienien, mhatukwatukw.

In rinərpwin raka noien ərəha səvəi taon asori nəha Papilon,

tī nəri nə mə taon nəha rəmwhen ia pran səvəi suatuk

rouraha nærmama ia tækure tīprænə i ia noien ərəha səvənhi.

Kumwesən ruvəuvei pen raka nərpwinien min,

tī nəri nə mə kousi əpune səvənhi iotukwininari me ia taon nəha.”

³ ✨ Nənə irəha həgkiari asori mwi mə,

“Pwəh səgnəgini lərimənu!

Nise napw sə ramahi taon nəha rautə ia nuk nuk me ko rīpkiwən mhə.”

⁴ ✨ Ia nəpīn nəha nəmə asori me nəha twenti-fo mine nərimīru me nəha kefə hənīmwi nukurhundraha ia nəmri Kumwesən sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu, mhəsiai in, mhəni mə,

“Ouəh! Pwəh səgnəgini lərimənu!”

⁵ ✨ Nənə reri iərmama riti ruku pen ia jea Kumwesən raməkure irə mamərimənu, mīni mə,

“Kīmīaha nærmama hīamo tukwini nari m Kumwesən, mamhəsiai in,

nəri auər a mə hīaməuvehi nasorien uə hīəpkuvehi mhə nasorien,

kīmīaha pam tīhaməkeikei mhəgnəgini Kumwesən səkitaha!”

⁶ ✨ Nənə iakregi nari riti rəmwhen ia nærmama həpik kamhəgkiari, rerinraha rəmwhen ia nui sə ramivə mamierig, mine karuəruə ramərkwəpahar. Irəha hənī mə,

“Pwəh səgnəgini lərimənu Kumwesən səkitaha

tī nəri nə mə in rauvehi niskaiien me pam, mamərimənu!

⁷ Pwəh sagien, mhagien pīk, mhəuvehi utə nəghīn,

tī nəri nə mə nəpīn ruvəuvehe tukiri pen vi a pran m kwəti sipsip!

Pran səvənhi rinəpnəpenə pam raka,

⁸ ✨ mamarkahu ia tīnari amasan nəha linen kuvei pen min rəpsan məmher.”

(Tīnari amasan nəha linen ramahatən pen noien atukwatukw me səvəi nærmama me səvəi Kumwesən.)

⁹ ✨ Nənə agelo nəha rīni pehe tukw iou i mə, “Rai pen nəgkiariien i ia nəkukuə.

‘Nærmama sēməme kinəkwein ia nīrəha mīnuə tuhəuvən ia nəveginien asori səvəi

kwəti sipsip irəha rerinraha tragien.’” Nənə agelo nəha rarə mīni mwi tukw iou i mə,

“Nəgkiariien me i nəgkiariien pərhien səvəi Kumwesən.” ¹⁰ In rīni iamīnhi irə, nənə

iakinīmwi nukurhuk mi ia nisun mə takisai in, mətə in rīni pehe tukw iou mə, “Tikəpwəh

noien iamīnhi irə! Krau iotukwininari mi a, kitaha pīam me sēməme kamhəuvehi

nəgkiariien i Iesu rīni mə ro nīpərhienien. Tikaməkeikei mīnīmwi nukurhum mi ia nəmri

Kumwesən əpa, mīsai in, tī nəri nə mə nəgkiariien i Iesu rīni mə ro nīpərhienien in

nukune nəgkiariien me səvəi profet me.”

lərmama sə raməkure ia hos əpsan

✨ 19:2: Rev 6:10, 16:7 ✨ 19:3: Rev 14:11 ✨ 19:4: Rev 4:2,10 ✨ 19:5: Sam 22:23, Sam 134:1, Sam 135:1, Rev 11:18 ✨ 19:6: Rev 11:15, 14:2, Rev 15:3, 21:2 ✨ 19:8: Aes 61:10 ✨ 19:9: Mat 22:2-3, Wok Me 10:25-26, Rev 22:8-9

¹¹ ✧ Nənə iakətoni kəsevər ia neiai. Iakəti pen mətoni hos əpsan riti. Iəmə sə raməkure irə nəghin nə “Iəmə sə Kamətigite Irə. In rani nīpərhiēnien.” Nəpīn in rəkiri nərmmama uə raruagən, mətə in ramo ia noien sə ratukwatukw a. ¹² ✧ Nənimen mi krouəmwhen ia nərmmi napw. Ia təkure kənkəpwə kəfəfau səvəi nīsiāien me həpik. Kirai pen nəhag riti irə, mətə iərmama riti rīpkukurən mhə nahag nəha, in əpa in rukurən. ¹³ ✧ In ramarkahu ia tinari riti kineitesi ia netə. Nəghin sə kaməkwein in irə in nə “Nəgkiariien səvəi Kumwesən.” ¹⁴ Naruagən me ia neiai kamhəkure ia hos əpsan me mamhəkurirə in, mamharkahu ia tinari amasan nəha linen rəpsan məmher. ¹⁵ ✧ Iərmama nəha nau riti səvəi naruagənien rəhiə ruku pen ia nīpəgi nəkwān mamier. Ia nau nəha in truvehi irapw nīskaiien səvəi nərmmama ia tənəmtənə me, nənə muvehi nəri skai riti sə rəmwhen ia nep ramahātən pen nasoriien səvəi kig, rauvehi mamərimənu ia nīrəha. In tro riskai anan ia nīrəha rəmwhen kamo ia tīpwei krep sə rimare i nərmmama kamheivə testesi mə nisenraha traris. Noien nəha in nəha Kumwesən i rauvehi nīskaiien me pam truvehi irapw niemaha asori səvənhi irə. ¹⁶ ✧ Kimərai pen nəghin ia tinari səvənhi mine nuvan mə:

KIG SƏ RASORI IA KIG ME. IƏRİMƏNU SƏ RASORI IA NƏRİMƏNU ME.

¹⁷ ✧ Nənə iakəti pen mətoni agelo riti ramərer pen ia meri. In raməkwein əpwəmwis mani pen ti menu me səməme kamhəivə ia nīmagouagou mə, “Həuvehe mhousəsimwīn kimiaha me ti nəveginien asori səvəi Kumwesən. ¹⁸ Həuvehe mhani nīpwrai kig me, mine nəmə asori me səvəi naruagən me, mine nərmmama nəgsenraha rasori, mine hos me, mine nərmmama səməme kamhəkure ia hos me. Həuvehe mhani nīpwrai nərmmama me pam: irəha səməme ko slef ia nīrəha mine səməme kīpko mhə slef ia nīrəha, irəha səməme kamhəuvehi nasoriien mine səməme həpkuvehi mhə nasoriien.”

¹⁹ ✧ Nənə iakətoni nərīmīru nəha, mine kig me səvəi tīprənə, mine naruagən me səvənraha housəsimwīn irəha me mə tuharuagən irəha Iəmə sə raməkure ia hos mine naruagən me səvənhi. ²⁰ ✧ Nənə naruagən me səvəi Iəmə nəha həuvən mhəkwtəmhirī nərīmīru nəha, mine profet eikuə nəha sə rīnamo nīmtətien me fwe kupwən nəpīn rīnamərer irau nərīmīru nəha. (In rīnamo nīmtətien me nəha, mameikuə ia nərmmama səməme kamhəuvehi mak səvəi nərīmīru nəha, mine səməme kamhənīmwi nukurhunraha ia nəmri nəri kuvrhəkin kuvnhi nərīmīru irə mhəsiai in.) Irəha həkwtəmhirī irau, mhərarki pen mīru a irau ia kwopun əmwhenīm w nəha napw mine təpisi ərəha krauwək ikin. ²¹ ✧ Nənə kig me mine naruagən me səvənraha, Iəmə sə raməkure ia hos rərai əpune irəha ia nau səvəi naruagənien sə ruku pen ia nīpəgi nəkwān mamier. Nənə menu me pam hani nīpwrānraha tīpwīnraha rəsisi amasan.

20

Nuk wan-taosən

¹ ✧ Nənə iakətoni agelo riti rukrutə ia neiai mameiwaiu pehe, mauvehi ki riti ia rəgin, ki səvəi nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən. In rauvehi mwī jen asori riti. ² ✧ In rəkwtəmhirī snek asori, snek sə rīnarə raka tui nəghin nə Iəremhə uə Setan. Agelo nəha rəkwtəmhirī, mərihi səvəi nuk wan-taosən, ³ ✧ mərarki pen ia nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən, nənə məsisəg əknekin irə minuə snek asori nəha trəpwəh mwī neikuəien ia nərmmama ia tənəmtənə me meste nuk wan-taosən ro sampam. Nəpīn nuk wan-taosən ro sampam, tukaməkeikei kifi nari irə səvəi nəpīn ouihi a.

⁴ ✧ Nənə iakətoni jea me nepwīn səvəi nəmə asori me. Nəmə asori me səməme kamhəkure ia jea me nəha, kuvei pen nasoriien mīnraha tuhaməkiri noien me mamhərpwīn. Nənə iakətoni nənīmwi nərmmama səməme kīnərai əmwesi kənkəpwənraha ti nəri nə mə irəha kamhərer irapw ti nīni irapwīen nəgkiariien amasan

✧ 19:11: Rev 1:5, 6:2, Sam 96:13, Aes 11:4 ✧ 19:12: Rev 1:14, 2:17 ✧ 19:13: Aes 63:1-3, Jon 1:1,14 ✧ 19:15: Rev 1:16, 12:5, Rev 14:20, 4:8, Rev 21:22 ✧ 19:16: Rev 17:14 ✧ 19:17: Esik 39:17-20 ✧ 19:19: Sam 2:2 ✧ 19:20: Rev 13:12-17, Rev 20:10,15, Aes 30:33 ✧ 19:21: Rev 19:17-18 ✧ 20:1: Rev 9:1 ✧ 20:2: Rev 12:9 ✧ 20:3: Jut 6 ✧ 20:4: Dan 7:9,22,27, 1Kor 6:2, Rev 13:17

səvəi Iesu mine nəgkariien səvəi Kumwesən. Irəha həpwəh ninimwiiien nukurhunraha ia nisaiien ia nəmri nərimiru uə ia nəmri nəri kuvrhəkin kuvnhi nərimiru irə, mhəpwəh nuvehiiien mak səvənhi ia nipwənanraha mine rəginraha. Iakətoni irəha həuvehe mhəmiru mwi, nənə mamhərimənu irəha Kristo meste nuk wan-taosən. ⁵ In i nəpən sə Kumwesən rīməkupwən mo nərmama irə hətui mwi ia nemhəien. Mətə nərmama həuvamhə səməme in ripko mhə irəha hətui mwi ia nəpən nəha tuhəpkətui mhə mwi ia nemhəien meste nuk wan-taosən ro sampam. ⁶ ✨Nərmama me i səməme Kumwesən rīməkupwən mo irəha hətui mwi ia nemhəien, irəha rerinraha tragien, ti nəri nə mə irəha nəkur ikinan me səvənhi. Irəha tuhəpkemhə mhə mwi ia nemhəien sə ro kəru i, mətə irəha tuho pris me ia nirəha, pris me səvəi Kumwesən mine Kristo, nənə mhərimənu irəha min ia nuk wan-taosən.

Setan trevən ia napw

⁷ Nənə nəpən nuk wan-taosən ro sampam, tukifi nari ia Setan rier irapw ia kwopun kinəsisəg əknekən in ikin. ⁸ ✨In trier irapw, mevən meikuə ia kwənəkwus me nəha səməme kamharə ia nikare təkure tiprənə i kefə, nəghinraha Kauk mine Makauk, nənə mousəsimwin irəha mə tuharuagən. Nərmama me nəha tuhəpik məmwhen ia nipəkir ia təsi. ⁹ ✨Iakətoni mə irəha həuvən ia kwopun me pam ia tiprənə, mhərer kuraukurau kwopun nərmama me səvəi Kumwesən kamharə ikin mine taon sə Kumwesən rokeikei pik. Mətə napw riti rukrutə ia neiai meiwaiu pehe mahi irəha. ¹⁰ ✨Nənə kuvehi Setan, iəremhə sə rineikuə ia nirəha, kuvehi, kərarki pen ia kwopun əmwhenimw nəha napw mine təpisi ərəha krauuək ikin. In nəha kwopun nəha kinərarki pen raka nərimiru ikin mine profet eikuə. Nənə tuko nəmisəien minrahar ia nəpən mine ia ran ia nuk nuk me.

Kumwesən rəkiri nərmama səməme həuvamhə, mərpwin noien me səvənraha

¹¹ Ia nəpən nəha iakətoni jea asori riti rəpsan mine Iəmə sə raməkure irə mamərimənu. Tiprənə mine neiai krouap ti nənimen kipkətoni mhə mwi irau. ¹² ✨Nənə iakətoni nərmama həuvamhə səməme fwe kupwən kamhəuvehi nasoriien mine səməme həpkuvehi mhə nasoriien, irəha pam kamhərer ia nəmri Iəmə sə raməkure ia jea səvənhi mamərimənu. Nənə kripwegi nəkukuə me nepwin. Kripwegi mwi nəkukuə riti mwi, nəkukuə səvəi nimiruien. Nənə Iəmə nəha rəkiri nərmama həuvamhə mesi pen nəgkariien kimərai pen ia nəkukuə me nəha, mərpwin atukwatukw noien me irəha həno fwe kupwən. ¹³ ✨Təsi raraka ia nərmama həuvamhə səməme kamharə irə. Noien Iərmama Remhə mine Imwei Nəkur Həuvamhə irau mwi krouaraka ia nərmama səməme kamharə ia nirau. Irəha pam hətui mwi ia nemhəien səvənraha, nənə Iəmə nəha rəkiri irəha kuatia kuatia, mərpwin atukwatukw noien me irəha həno fwe kupwən. ¹⁴ ✨Nənə kuvehi Noien Iərmama Remhə mine Imwei Nəkur Həuvamhə kərarki pen irau ia kwopun əmwhenimw nəha napw rauək ikin. Nəri nəha in nəha nemhəien sə ro kəru i. ¹⁵ ✨Nərmama me pam səməme kipkətoni mhə nəghinraha ia nəkukuə səvəi nimiruien kərarki pen irəha ia kwopun əmwhenimw nəha napw rauək ikin.

21

Jerusalem vi

¹ ✨Nənə iakətoni neiai vi mine tiprənə vi, ti nəri nə mə neiai akuas mine tiprənə akuas krouvehe rouiwən. Nənə təsi riwən mwi. ² ✨Nənə iakətoni taon ikinan səvəi Kumwesən, in nə Jerusalem vi, rukrutə ti Kumwesən ia neiai mameiwaiu pehe. Taon ikinan nəha ramser rəmwhen ia tinari sə pran rarkahu irə ia nəpən tukiri pen vi a in kuvei pen m iərman səvənhi. ³ ✨Nənə iakregi reri iərmama riti rupwinari ruku

✨ 20:6: Rev 1:6 ✨ 20:8: Esik 38:2,9, Esik 38:15-16 ✨ 20:9: 2King 1:10, Esik 39:6 ✨ 20:10: Jen 19:24, Sam 11:6, Rev 19:20, 21:8 ✨ 20:12: Dan 7:9-10, Mat 25:31-46, Wok Me 17:31, 2Kor 5:10, Rev 13:8 ✨ 20:13: Rom 2:6, 1Pit 1:17, Rev 2:23, 22:12 ✨ 20:14: 1Kor 15:26,55 ✨ 20:15: Rev 13:8, 19:20 ✨ 21:1: 2Tes 3:13 ✨ 21:2: Aes 52:1, 61:10, Hip 11:16, 12:22, Rev 3:12 ✨ 21:3: 2Kron 6:18, Sek 2:10, 2Kor 6:16, Rev 7:17

pen ia jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu, rini mə, “Hətə ro! Təkwtəkwuni nəha Kumwesən rino rukwənu səvənhi irəha nərmama. In tramarə irəha minraha, nənə irəha tuhəuvehe nərmama me səvənhi. Kumwesən in tramarə ti nirəha, nənə muvehe Kumwesən səvənraha. ⁴ ✧ In trirai raka pam nise nənimenraha. Noien iərmama remhə mine nasəkien mine nəmisəien triwən, ti nəri nə mə narimnari tui me həuvehe mhəuvəiwən.”

⁵ ✧ Nənə İəmə sə raməkure ia jea mamərimənu rini mə, “Hətə ro! İakamo narimnari me pam həuvehe mhərməvi.” Nənə in rarə mini mwi mə, “Rai pen nəgkiariien i ia nəkukuə, ti nəri nə mə nəgkiariien me i ho nıpərhiēnien nərmama həukurən nətigiteien ia nirəha.”

⁶ ✧ Nənə in rərari mini pehe tukw iou i mə, “Təkwtəkwuni nəha kino sampam ia narimnari me pam! İou i Alfa mine Omeka,* nukunen mine nəkrəkwerin. Nərmama səməme həkwakwa iou takuvei pen nui minraha. Nui nəha kıpkuvehi mhə nənimen. Nəmri nui nəha rauvei pehe nui kauvehi nimiruien irə. ⁷ ✧ İərmama sə triskai meste naruagənien rukurau, iou takuvei pen narimnari me səməme iakuvəni pen raka tukwe in. İou takuvehe Kumwesən səvənhi, nənə in truvehe nərık. ⁸ ✧ Mətə nərmama səməme kamhəhekır ia nərmama, mhəpwəh nahatətəien, mamho noien əmkemık, mamhousi əpune nərmama, mamhakres pran, mamho klepa, mamhəuvehi nahak, mamhəfwaki m nənımwı nari me, mine ieikuə me pam, imwənraha atukwatukw fwe ia kwopun əmwhenımw nəha napw mine təpisi ərəha krauuək ikin. Nəri nəha in nemhəien sə ro kəru irə.”

⁹ ✧ Nənə nagelo me nəha sefen kamhəpeki pesin me nəha sefen həukuər ia nərpwiniēn irəha sefen (nənə nərpwiniēn me nəha irəha nərpwiniēn sampam Kumwesən tro m nərmama), riti ia nagelo me nəha rini pehe tukw iou i mə, “Uvehe ro. İakuə takahatən prən nəha, in pran səvəi kwəti sipsip, pwəh ikətəni.” ¹⁰ ✧ Nənə ia vison nəha Nənımwın rəriari miou iakətəni agelo nəha ruvehi iou iarəuevən fwe ia təkueər riti rasori məpwəmwis. Nənə in rahatən taon ikinan nəha Jerusalem iakətəni ruku pen ti Kumwesən ia neiai mameiwaiu pehe. ¹¹ ✧ Taon ikinan nəha rukuraan ia nukuraaniēn səvəi Kumwesən. Ramserser rəmwhen ia kəpwier amasan riti kani mə tiaspa rəmher rəmwhen ia klas. ¹² ✧ Nəpai riti rasori məpwəmwis rukuraukurau irə. İa nəpai nəha kwəruə me irəha twelef. Nagelo me twelef kamhərer ia kwəruə me nəha. İa kwəruə me nəha kimərai pen nəghi kwənəkwas me səvəi nəkur İsrəl irəha twelef. ¹³ Kwəruə me nəha kahar ia nıkare taon nəha peraha, kahar mwi ia nıkaren prehi, kahar ia nıkaren pesu, nənə kahar ia nıkaren parei. ¹⁴ Kəpwier asori me irəha twelef kamhəkwtəmhiri əknekın nukune nəpai nəha səvəi taon nəha. Nənə kimərai pen nəghi aposol me twelef səvəi kwəti sipsip ia kəpwier me nəha.

¹⁵ ✧ Agelo sə raməgkiari miou rauvehi nari riti kino ia kol truvehi mak səvəi taon irə mine nəpai səvənhi mine kwəruə me ia nəpai nəha. ¹⁶ Nıkare taon nəha irəha kefə. Nasoriēn səvəi nıkarkaren me mine nəpwəmwisien səvənraha rutə həmnəmwhen a. Agelo nəha ruvehi nəri nəha rauvehi ia rəgın, muvehi mak səvəi nıkarkaren me, mətoni irəha kuatia kuatia nasoriēn səvənhi mine nəpwəmwisien səvənhi rutə tu-taosen-fəhantret kilometə. ¹⁷ In ruvehi mwi nıkimkimien səvəi nəpai nəha mətoni rəmwhen ia sikisti-sikis mita. Mita nəha sə agelo nəha rauvehi mak səvəi nari irə rəmwhen a mwi ia mita nəha nərmama kamhəuvehi mak səvəi nari irə. ¹⁸ Nəpai nəha kino ia kəpwier amasan i tiaspa, nənə kuvrhəkin taon ia kol atukwatukw, kol sə rəmher məmwhen ia klas. ¹⁹ ✧ Kəpwier asori me səməme kamhəkwtəmhiri əknekın nukune nəpai səvəi taon nəha kəfəri pen irəha ia kəpwier amasan me səpəmsəpə. Kiməkupwən kəmri pen kəpwier

✧ 21:4: Aes 35:10, Aes 65:19 ✧ 21:5: 2Kor 5:17, Rev 4:2,10 ✧ 21:6: Sam 36:9, Jer 2:13, Jon 7:37, Rev 1:8,17, 22:17

* 21:6: Alfa in leta sə rukupwən ia alfapet səvəi nəkur Kris. Omeka in leta sampam. Nəhag i kaməkwein Kumwesən irə nıpwran mə in nukunen mine nəkrəkwerin. Əvsini mwi Rev 21:6; 22:13. ✧ 21:7: 2Saml 7:14 ✧ 21:8: Mat 25:41, Hip 10:38-39, Rev 19:20, 21:27, 22:15 ✧ 21:9: Rev 15:1 ✧ 21:10: Esik 40:2, Rev 21:2 ✧ 21:11: Aes 60:1-2,19 ✧ 21:12: Esik 48:30-35 ✧ 21:15: Rev 11:1 ✧ 21:19: Aes 54:11-12

amasan i tiaspa, sə ro kəru irə kəmri pen kəpwier amasan i safaiā, sə ro kahar irə kəmri pen kəpwier amasan i akat, sə ro kefə irə kəmri pen kəpwier amasan i emeral, ²⁰ sə ro krirum irə kəmri pen kəpwier amasan i onikis, sə ro sikis irə kəmri pen kəpwier amasan i kanilian, sə ro sefen irə kəmri pen kəpwier amasan i krisolaet, sə ro eit irə kəmri pen kəpwier amasan i malakait, sə ro naen irə kəmri pen kəpwier amasan i topas, sə ro ten irə kəmri pen kəpwier amasan i kalsetoni, sə ro eleven irə kəmri pen kəpwier amasan i takwoes, nənə sə ro twelef irə kəmri pen kəpwier amasan i ametis. ²¹ Kwəruə me nəha twelef təpinhə me səvənraha kīno ia perel irəha twelef. Təpinhə kwatia kwatia ko ia perel kwatia kwatia. Nənə suatuk me fwe imwə ia taon nəha kīno ia kol atukwatukw, kol sə rəmher məmwhen ia klas.

²² ✧ Nənə iapkətoni mhə nimwə riti kaməfwaki ikin ia nəkwai taon nəha, ti nəri nə mə nimwəfwaki səvənhi in nə Iərimənu Kumwesən sə rauvehi niskaiien me pam mine kwəti sipsip. ²³ ✧ Ia taon nəha irəha tuhəpkətui mhə mwi meri mine məkwə mə trouəhiəpwin irəha ti nəri nə mə nukuraanien səvəi Kumwesən raməhiəpwin pam taon nəha, nənə kwəti sipsip in nə laet səvənhi. ²⁴ ✧ Nərmama ia tənəmtənə me tuhəvən ia nukuraanien səvənhi, nənə kig me ia təkure tiprənə tuhəpeki nautə amasan me səvənraha mhəuvnimwə ia taon nəha. ²⁵ ✧ Kwəruə me səvəi taon nəha tukəpwəh nərəpinhəien irəha ia nəpin riti, ti nəri nə mə nəpin ia nəpin triwən ia kwəpun nəha. ²⁶ ✧ Nərmama ia tənəmtənə me tuhəpeki nautə amasan me səvənraha mine narimnari me nərmama həməuvei pen minraha ia nisaiien, nənə mhəpeki mhəuvnimwə ia taon nəha. ²⁷ ✧ Narimnari me səməme həkemik ia nəmri Kumwesən, mine nərmama səməme kamho narimnari səvəi naurisien, mine nərmama səməme kamheikuə, irəha tuhəpwəh nuvnimwəien ia taon nəha ia nəpin riti. Mətə nərmama me a i səməme kimərai pen nəghinraha ia nəkukuə səvəi nimiruien sə kwəti sipsip rauvehi irəha əpa nəha tuhəuvnimwə ia taon nəha.

22

Nui aris kauvehi nimiruien irə

¹ ✧ Nənə agelo rarə mahatən mwi nui aris riti iakətoni. Nui ia nui aris nəha nui kauvehi nimiruien irə. Nui nəha rəmher rəmwhen ia klas, raiu maku pen fwe ia jea sə Kumwesən mine kwəti sipsip krauəkure irə rouərimənu, ² ✧ mamesi pen suatuk ia kurkwai taon nəha. Nənə iakətoni nei kauvehi nimiruien irə ramərer ia nīkarkare nui nəha, maukuə m twelef ia nuk me pam ia məkwə me pam. Nənə nərmama ia tənəmtənə me pam kamhətimwi nimwan ti nomasanien nemhəien me. ³ Ia nəkwai taon nəha tukəpwəh mwi nətoniien nari riti sə Kumwesən raməkwein ərəha irə. Jea sə Kumwesən mine kwəti sipsip krauəkure irə rouərimənu trərer ikin. Nənə iotukwininari me səvənhi tuhamo nəkwan. ⁴ ✧ Irəha tuhətoni nənimen, nənə tukrai pen nəghin ia nipwənanraha. ⁵ ✧ Nəpin ia nəpin triwən. Irəha tuhəpkətui mhə meri uə nari riti mwi truvei pen nukuraanien minraha, ti nəri nə mə Iərimənu Kumwesən səvənraha in trukuraan muvei pen nukuraanien minraha, nənə irəha tuhərimənu ia nuk nuk me. ⁶ ✧ Nənə agelo nəha rini pehe tukw iou i mə, “Nəgkariien me i ho nipərhienien nərmama həkurən nətigiteien ia nirəha. Iərimənu Kumwesən səvəi nənimwi profet kupwən me rinərhi pehe iou agelo səvənhi mə takuvehe mahatən narimnari me tripkə mhə tui həier pehe pwəh səvənhi iotukwininari me hətəni.”

Tripkə mhə tui Iesu ruvehe

⁷ ✧ “Həregi ro! Tripkə mhə tui iakuvehe. Iərmama sə ramo nəgkariien me səməme Kumwesən ruvei pehe, kamhəmak ia nəkukuə i, in rerin tragien.”

✧ 21:22: Rev 15:3 ✧ 21:23: Aes 60:19-20, Rev 22:5 ✧ 21:24: Aes 60:3,5 ✧ 21:25: Aes 60:11 ✧ 21:26: Sek 14:7, Rev 22:5 ✧ 21:27: Aes 52:1, 1Kor 6:9-10, Rev 13:8, 21:8 ✧ 22:1: Esik 47:1 ✧ 22:2: Joel 3:18, Sek 14:8, Jen 2:9, Esik 47:12, Rev 22:14,19 ✧ 22:4: Sam 42:2, Mat 5:8, Rev 3:12 ✧ 22:5: Dan 7:18,27, Rev 5:10, 20:6, Rev 21:23,25 ✧ 22:6: Rev 1:1 ✧ 22:7: Rev 1:3, 2:16

8 ✨ Iou Jon, iou iakimæregi mætoni narimnari me i. Næpîn iakregi mætoni raka narimnari me i, nænæ iakinimwi nukurhuk mi ia næmri agelo sæ rahatæn iou iræ mæ takisiai in. 9 Mætæ in rini pehe tukw iou i mæ, “Æp wæh noien iamînha iræ! Krau iotukwiniari mi a sævæi Kumwesæn kitaha piam me i profet me mine nærmama me sëmæme kamho nægkariien me ia nækukuæ i. Nimwi nukurhum mi ia næmri Kumwesæn, misiai in!”

10 ✨ Nænæ in raræ mini mwi tukw iou i mæ, “Tikæp wæh nærkwafæien ia nægkariien me i Kumwesæn ruvei pehe mik kamhæmak ia nækukuæ i ti næri næ mæ narimnari me i triþko mhæ tui hæier pehe. 11 ✨ Nærmama sëmæme kamho noien æræha p wæh kamhæmwur pen ia noien æræha. Nærmama sëmæme kamho noien æmkemik p wæh kamhæmwur pen ia noien æmkemik. Nærmama sëmæme kamho noien atukwatukw p wæh kamhæmwur pen ia noien atukwatukw. Nærmama sëmæme kamho noien æmher p wæh kamhæmwur pen ia noien æmher.

12 ✨ Hæregi ro! Triþko mhæ tui iakuvehe! Takuvehi nærækuien sæiou, muvehe, muvei pen m nærmama me pam resi pen narimnari me iræha hæno. 13 ✨ Iou i Alfa mine Omeka,* nukunen mine nækrækwerin. Iakinaræ raka kupwæn, nænæ takaræ mwi kuriræ.

14 ✨ Nærmama sëmæme haikuas tinari sævænraha ræpsan, iræha rerinraha tragien. Takæseni iræha hani nukwai nei kauvehi nimiruien iræ, nænæ mhæukurau ia kwæruæ me sævæi taon næha mhæuvnimwæ. 15 ✨ Mætæ nærmama nepwin næha ikin ko hæpkuvnimwæ mhæ. Iræha næha nærmama sëmæme hæmkemik ræmwhen ia kuri me, mamho klepa, mamho nahak. Nærman mine nipran sëmæme kamhæiri æpnæpen iræha me iræha næha ko hæpkuvnimwæ mhæ. Nærmama me pam sëmæme kamhousi æpune nærmama, mamhæfwaki m nænimwi nari me, mamhokeikei pik noien sævæi neikuæien tuharæ fwe iruæ.

16 ✨ Iou, Iesu, iakinærhi pehe agelo sæiou mæ truvehe mini irapw narimnari me i tukumiaha nakalasia me. Iou i kig sæ iakimæuku pen ia kwænækwus sævæi Kig Tevit. Iou iakæmwhen ia kæmæhau kofætæteia sæ rukuraan.”

17 ✨ Nænimwin Ikinan mine pran sævæi kwæti sipsip krauni mæ, “Uvehe!” Nænæ p wæh iærmama sæ ramregi nægkariien i, in mwi rini mæ, “Uvehe!” Nænæ p wæh iærmama sæ rækwakwa ruvehe. Iærmama sæ rokeikei p wæh in rænimwi auær a nui sæ kauvehi nimiruien iræ.

18 ✨ Iou, Jon, iakamægkiari skai m nærmama sëmæme kamhæregi nægkariien me Kumwesæn ruvei pehe miou kamhæmak ia nækukuæ i. Trini minuæ iærmama riti rakutan pen atukw nægkariien riti sævænhi ia nægkariien me i, Kumwesæn truvei pen min nærpwinien me i nækukuæ i ramægkiari iræ makutan pen mwi. 19 ✨ Trini minuæ iærmama riti riþeki raka nægkariien me nepwin ia nækukuæ i, Kumwesæn triþeki raka namasanien me i nækukuæ i ramægkiari iræ iærmama næha triþkuvehi mhæ riti. Namasanien me næha nukwai nei kauvehi nimiruien iræ mine kwopun riti ia taon ikinan næha.

20 ✨ Iærmama sæ rani irapw narimnari me i rini mæ, “Pærhien triþko mhæ tui iakuvehe!” Ouæh, p wæh ro iamînhi! Uvehe ræ Iærimænu Iesu!

21 P wæh namasanien sævæi Iærimænu sækitaha Iesu tramaræ ti nærmama me pam. Ouæh, p wæh ro iamînhi!

✨ 22:8: Rev 19:10 ✨ 22:10: Rev 1:3, 10:4 ✨ 22:11: Dan 12:10 ✨ 22:12: Aes 40:10, 2Kor 11:15, Rev 2:16,23 ✨ 22:13: Rev 1:8,17, 21:6 * 22:13: Alfa in leta sæ rukupwæn ia alfapet sævæi nækur Kris. Omeka in leta sampam. Nahag i kamækwein Kumwesæn iræ nipwran mæ in nukunen mine nækrækwerin. Ævsini mwi Rev 21:6; 22:13. ✨ 22:14: Rev 22:2 ✨ 22:15: Rev 21:17 ✨ 22:16: Nam 24:17, Rom 1:3, Rev 2:28, 5:5 ✨ 22:17: Sing 8:14, Rev 21:6 ✨ 22:18: Dut 4:2, 12:32, Rev 15:1,6 ✨ 22:19: Rev 22:2 ✨ 22:20: Rev 2:16

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1-2:12
2	Matiu 2:13-3:6
3	Matiu 3:7-4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25-7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24-11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46-13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47-14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29-16:12
25	Matiu 16:13-17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23-19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34-23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31-26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69-27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Wok Me 1:1-26
4	Wok Me 2:1-47
5	Wok Me 3:1-26
6	Wok Me 4:1-37
7	Wok Me 5:1-42
8	Wok Me 6:1-15
9	Wok Me 7:1-29
10	Wok Me 7:30-50
11	Wok Me 7:51-8:13
12	Wok Me 8:14-40
13	Wok Me 9:1-25
14	Wok Me 9:26-43
15	Wok Me 10:1-33
16	Wok Me 10:34-48
17	Wok Me 11:1-30
18	Wok Me 12:1-23
19	Wok Me 12:24-13:12
20	Wok Me 13:13-41
21	Wok Me 13:42-14:7
22	Wok Me 14:8-28
23	Wok Me 15:1-35
24	Wok Me 15:36-16:15
25	Wok Me 16:16-40
26	Wok Me 17:1-34
27	Wok Me 18:1-21
28	Wok Me 18:22-19:12
29	Wok Me 19:13-41
30	Wok Me 20:1-38

date	Scripture
1	Wok Me 21:1-16
2	Wok Me 21:17-36
3	Wok Me 21:37-22:16
4	Wok Me 22:17-23:10
5	Wok Me 23:11-35
6	Wok Me 24:1-27
7	Wok Me 25:1-27
8	Wok Me 26:1-32
9	Wok Me 27:1-20
10	Wok Me 27:21-44
11	Wok Me 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Kalesia 1:1-24
15	Kalesia 2:1-16
16	Kalesia 2:17-3:9
17	Kalesia 3:10-22
18	Kalesia 3:23-4:20
19	Kalesia 4:21-5:12
20	Kalesia 5:13-26
21	Kalesia 6:1-18
22	Efesas 1:1-23
23	Efesas 2:1-22
24	Efesas 3:1-21
25	Efesas 4:1-16
26	Efesas 4:17-5:2
27	Efesas 5:3-33
28	Efesas 6:1-24
29	Filipae 1:1-26
30	Filipae 1:27-2:18

date	Scripture
1	Filipae 2:19-3:6
2	Filipae 3:7-4:1
3	Filipae 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonaeka 1:1-2:9
10	1 Tesalonaeka 2:10-3:13
11	1 Tesalonaeka 4:1-5:3
12	1 Tesalonaeka 5:4-28
13	2 Tesalonaeka 1:1-12
14	2 Tesalonaeka 2:1-17
15	2 Tesalonaeka 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taetas 1:1-16
27	Taetas 2:1-14
28	Taetas 2:15-3:15
29	Filimon 1:1-25
30	Hipru 1:1-14
31	Hipru 2:1-18

date	Scripture
1	Hipru 3:1-19
2	Hipru 4:1-13
3	Hipru 4:14-5:14
4	Hipru 6:1-20
5	Hipru 7:1-19
6	Hipru 7:20-28
7	Hipru 8:1-13
8	Hipru 9:1-10
9	Hipru 9:11-28
10	Hipru 10:1-18
11	Hipru 10:19-39
12	Hipru 11:1-16
13	Hipru 11:17-31
14	Hipru 11:32-12:13
15	Hipru 12:14-29
16	Hipru 13:1-25
17	Jemes 1:1-18
18	Jemes 1:19-2:17
19	Jemes 2:18-3:18
20	Jemes 4:1-17
21	Jemes 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jut 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18-3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

Nipəri nəkukua sə rani nipwrai nægkiariien me (Diksonari)

Agelo: Nagelo me irəha nənimwin me Kumwesən rino irəha kamho tukwini nari min.

Nagelo me kamhəgnəgini Kumwesən fwe ia neiai (Mat 2:14). Nəpin me nepwin nagelo me həgkiari m nərmama, mhəvisau pen minraha nægkiariien sə Kumwesən rokeikei mə tuhəregi (Dan 9:20-23, Mak 16:5-8, Luk 1:26, Wok Me 1:9-11). Kumwesən ramərhi pehe nagelo me kamhəuvehe mamhasitu ia nərmama səməme tuhəuvehi nimiruien rerin (Hip 1:14).

Mətə nagelo me nepwin nəha ikin həpwəh no tukwiniien nari m Kumwesən. Irəha nagelo ərəha me. Kani mwi irəha mə nəremhə me. İəremhə i in rasori ia nirəha nəghin nə Setan. Wok səvəi Setan mine nagelo me səvənhi kamheikuə ia nərmama ia tənəmtənə me. Irəha həpwəh nokeikeiien mə nərmama tuhəni nipərhiien ia İesu Kristo (2Kor 4:3-4, Rev 20:1-3,7-8). Tukamevən tukərarki pen nagelo ərəha me ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. Nərmama səməme kamhəkuriə ia nagelo ərəha me nəha tukərarki pen mwi irəha həuvən ia kwopun nəha (Mat 25:41).

Aposol: Nægkiariien i aposol nipwran in i mə İərmama sə kinərhi pen in. Aposol riti rauvehi nasoriien maməgkiari tukwini səvəi iəmə asori sə rınərhi pen in. İesu rıməuvei pen nasoriien m nərmama səvənhi twelef mə irəha aposol me səvənhi. Wok səvəi aposol me səvəi İesu ro iaminhi irə. Irəha hənətoni ia nənimenraha mə İesu rınətui mwi ia nemhəien səvənhi. Irəha həməni irapw nægkiariien amasan səvənhi. Nənə mhərpwi nousəsimwinien vi me səvəi nakalasia me ia kwopun me. Nənə nəpin rıpk irəha ho nımtətien me ia nıskaiien səvəi Nənimwin İkinan. Nımtətien me nəha ho nukurənien i mə nægkiariien amasan səvəi İesu Kristo ro nipərhiien (Mak 16:19-20, Rom 15:19, Hip 2:4).

İesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nəpin nepwin rukurau nənə, in rier irapw ti Pol məkwein in mə in truvehi wok səvəi aposol. Nərmama kuatia kuatia me nəha ikin rəmwhen ia Panapas sə nərmama kamhəkwein irəha mə aposol. Nəri auər a həpkətoni mhə İesu Kristo. Nənə nəpin səvsini nægkiariien nəha aposol ia nəkukua i Wok Me, nipwran rani mə nərmama me i twelef səvəi İesu hənəvən irəha min. Nənə ia nəkukua i, Pol rini mə in mwi aposol riti səvəi İesu mətə in rıpkavən mhə irəha nərmama me nəha twelef. Nəkukua nəha raməgkiari pik ia aposol mi Pita mine Pol. (Mat 10:1-4, Mak 3:13-19, Luk 6:12-16).

Elta: Elta me irəha nəmə asori me kamhətui ti nakalasia me ia nousəsimwinien me səvənraha. (1Tim 3:1-7)

Epikurien me mine Stoik me: Irəha nahatən me səvəi nəkur Kris fwe tui anan kamhətui nipərhiien. Ia nəpin nəha Niutestamen raməgkiari irə nəkur Kris həpik hənəmesi pen nahatənien səvəi nahatən me nəha. Epikurien me həməni mə nukune nimiruien amasan in i mə nərmama tuhətui narimnari me səməme hamo iərmama riti rerin ramagien. Stoik me həməni mə rekəm iərmama traməkeikei məmwur mə rerin trəpwəh nagiien məpwəh mwi nəmisəien nəri auər a narəien səvənhi rəfo irə ramasan uə rərəha. (Wok Me 17:18)

Farisi: Farisi me mine nahatən me səvəi loa irəha nəmə asori me səvəi nəkur İsel ia nəpin səvəi İesu. Irəha həukurən amasan loa me pam səməme Kumwesən rıməuvei pen m Moses, nənə mamhahatən mə nərmama tuhaməkeikei mhəsi pen əknekin loa me pam nəha ia noien sə ratukwatukw amasan. Irəha kamhahatən mwi noien me mine loa me nepwin səməme kamripin pen ia loa sə Kumwesən rıməuvei pen. Irəha haməfiəutə pik irəha nənə rerinraha rırhi mə irəha hasori ia nərmama me pam. Irəha həməni mə noien səvənraha ramasan. Mətə nipərhiien irəha həpik kamho noien səvəi kəuətkəsua. Irəha hənəmwəki İesu nənə mhəkeikei mə tuhousi əpune in. Əvsini mwi nægkiariien i Satusi ia diksonari i.

Herot: Ia Niutestamen kaməkwein nərmama kefə nəghinraha i Herot.

(1) *Herot asori*. In kig səvəi nəkur Jutia nəpin İesu rınətui. In raməmwur mə trousi

əpune Iesu nəpin in ramouih (Mat 2:1-22, Luk 1:9).

(2) *Herot Antipas*. In tini Herot asori. In ramərimənu ia tənə Kalili nəpin Iesu ramavən mani irapw nəgkiariien səvəi Kumwesən mamō nīmətətien me. Herot Antipas riri Herotias. In rīnərhi pen iaruağən riti səvənhi revən mərai raka kənkəpwə Jon Pəptaes fwe ia kalapus (Mak 6:14-29). Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel haməuvehi Iesu mhəuvən ti Herot Antipas mə in trīni mə Iesu traməkeikei memhə (Luk 23:6-12).

(3) *Herot Akripa sə rukupwən*. In tini Aristopolas. Piəvni Herot Antipas. In rīno nərəhaien m nakalasia me nəpin Iesu rīnətui raka ia nemhəien. Rīnousi əpune Jemes i piəvi Jon (Wok Me 12:1-23).

(4) *Herot Akripa sə resi pen*. In tini Herot Akripa sə rukupwən. Kurirə Pol revən fwe Rom mə Kig Sisa trəkiri nəgkiariien səvənhi, Herot i rīregi nəgkiariien səvəi Pol ia nəmri Festas (Wok Me 25:13-26:2, 26:19,27-32).

Hosana: Kupwən nīpwrai nəgkiariien i Hosana kani mə uvehimīru. Nənə kurirə irə nīpwrən ruvehe mə əgnəgīni uə ni vivi.

Iəməti Iərmama: Nəgkiariien i Iəməti Iərmama in nəhag riti. Iesu rani pīk nəgkiariien nəha, mani atukw a in. Iesu in Iəməti Iərmama. Nīpwrən mə in iərmama rəmwhən a ia kītaha, mətə nəhag nəha ramahatən pen mwi mə in Kristo, iərmama i profet kupwən me həməni mə truvehe. Ia nəməkrəhaien səvənhi Profet Taniel rīnətōni iəməti iərmama riti revən mərer ia nəmri Kumwesən, nənə Kumwesən ruvei pen nasoriien min trərimənu ia nərmama ia tənə m tənəmepam (Dan 7:13-14).

Iesu: Nīpwrai nəhag i Iesu in i iərmama sə rauvehimīru nərmama. Kumwesən rīnəkwein tini Meri mə Iesu ti nəri nə mə in truvehimīru nərmama me səvənhi muvehi raka nərəhaien me səvənraha (Mat 1:21). Nəhag me nepwīn səvəi Iesu kaməkwein in mə Iesu Kristo, Tini Kumwesən, Iəməti Iərmama, Kwənəkwas səvəi Kig Tevit.

Iotukwininari: Ia nəpin səvəi Niutestamen iotukwininari me səpəmsəpə. Nepwīn kīnərkwī tərini irəha kamho auər a wok səvəi iəmə asori. Iotukwininari me nəha hərəirei noien nətərigien atukw səvənraha, mətə iərməpə ramərimənu ia nīrəha. Kani mwi irəha mə slef me. Iotukwininari me nepwīn mwi nəha ikin kamho wok səvəi nərməpə mətə kamhəuvehi nərəkuien irə (Luk 15:19). Kīpkərihi tərini mhə irəha mə irəha slef me, mətə irəha həsəni a mə iərməpə trīni nəkwən ti nīrəha i nənə irəha tuho rerīnraha ragien a.

Isrel: Isrel nəhag vi riti sə Kumwesən rīməuvei pen m Jekop tini Aesak mīne Repeka. Kaha səvəi Isrel in nə Epraham. Isrel tini iərman twelef. Nənə irəha i kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel. Kwopun sə hamarə ikin kani mwi mə tənə Isrel. Kupwən kani tīprənə i mə Kenan.

Kamel: In nərimīru riti kaməkure irə rəmwhən ia hos. Mətə in rupwinari ouih a ia hos. In rəmwhən ti navənien fwe kwopun akwesakwes ikin. Rapeki nari pam me kamo tīnari ia nīmwherīn.

Kəfəfau səvəi nisaiien: Kəfəfau səvəi nisaien Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə riti kəfəfau kīno ia nīmwai nei uə tihinari me, nənə kəfəfau pen ia kənkəpwə iərmama riti ti nəgnəgīniien in. Rəmwhən ia iərmama riti sə rəvtənhi nərmama ia naiuien. Kəfəfau riti mwi in kəfəfau səvəi kig sə kīno ia kol sə ramserser. Kəfəfau pen kəfəfau nəha ia kənkəpwə kig ramahatən pen mə in rasori kamsiai in.

Kig Sisa: In nəgħi iərmama sə ramərimənu ia nəkur Rom fwe kupwən.

Kol: In kəpwier sə ramserser pīk. Kamo narimnari me irə nənimənraha rutə pīk rəmwhən ia rig, uə nari krukwi pen ia nīfregi iərmama, uə kwənari sə kaməkwanī.

Krep: Krep in nei riti kəpwei rutə muviris rəmwhən ia nəkwus. Kamo waen irə. Raukuə nukwan ramo tīpwen.

Kristo: Ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris fwe kupwən nīpwrən rani mə iərmama sə Kumwesən rīmərfi mə trərhi pehe i ruvehe muvehimīru nərmama. Nəkur Isrel həpīk həni Iesu mə rīpko mhə in Kristo, in iərmama auər a. Mətə narəien səvəi Iesu

Diksonari Kwopun akwesakwes ikin:479Diksonari Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə:

rino nægkiariien me səvəi profet tui me həuvehe mhəuvəukuə. Nəpən Iesu rinətui ia nemhəien səvənhi, ramahatən mə Iesu in Kristo (Rom 1:14).

Kwopun akwesakwes ikin: Nəpən kaməgkiari ia kwopun akwesakwes ikin ia Niutes-tamen nīpwran mə kwopun nəha nərmama həiwən ikin. Narimnari me həpkutə amasan mhə ikin.

Kwopun ikinan: Rum riti ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən.

Kwopun ikinan anan: Rum riti mwi ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən.

Loa səvəi Moses: Nægkiariien nəha Loa, uə Loa sə kimərai, nīpwran rani mə Kumwesən riməuvei pen Loa me m nəkur Isrel. Nəghi nəkukuə krirum səməme hamarə ia Oltestamen. Nəghinraha ia Bislama Jenesis, Eksodas, Levitikas, Namba, mine Dutronome. Nəkukuə me nəha krirum həmwhen ia nukune loa me pam səvənraha nəkur Isrel.

Mastat: In nei sə kauvei pen nunin ia nəveginien mə trapein amasan. Nunin rouihi anan ia nuni nei me (Mat 13:31).

Mesaea: Nīpwran rəmwhen ia Kristo uə Iəməti Iərmama. Kumwesən rinərhi pehe mə truvehə muvehimīru nərmama.

Nənimwin Ikinan: Nənimwin Ikinan in Nənimwin i riməuku pen ti Tata Kumwesən mine Tini. Kani in mə lasitu (Jon 14:15-17). Ramarə ia reri nərmama me i kamhəni nīpərhienien ia Iesu Kristo (Rom 8:9). Nənimwin Ikinan in Kumwesən (Wok Me 5:3-4).

Nənimwi nari sə kaməfwaki pen min: Nənimwi nari nepwin kuvnhi nərimīru me irə, kuvnhi nərmama irə, uə kumwesən kwərhakwərha me, uə nəri əpə riti. In nari riti sə nərmama kamho ia nei, uə aean riti, uə ia kəruətərei. Nərmama ho mamhəfwaki pen minraha, mamhəvi netə ramevən ti nənimwi nari me nəha. Kumwesən raməmwəki noien i nərmama kamhəfwaki pen m nənimwi nari me. (Eks 20:4-5, Kol 3:5-6, Efes 5:5-6, 1Jon 5:21)

Nakalasia: Misi Watt rinakres nægkiariien i fwe kupwən. Nukune nægkiariien i nægkiariien Krik sə rani mə eklessia. Nīpwran in i mə nərmama me i Kumwesən rinəkwein irəha həuvehe nərmama me səvənhi. Ia Inglis kani nægkiariien i mə the Church. Bislama rani mə Jyos. Nægkiariien me nepwin ia tənə kamhəni mə Nimwəfwaki. Mətə kimaha iahaməni mə nakalasia me. Kwopun me nepwin iahaməni mə nousəsimwinien səvəi nakalasia me. Iahaməni iamīnha irə mə nərmama tuhəukurən mə Jyos səvəi Kumwesən rīpko mhə nimwə riti, mətə kwa nərmama. Kwopun iərmama kəru uə kahar səvəi Iesu housəsimwin irəha me ikin Iesu ramarə ti nīrəha ia kwopun nəha nəri auər a mə nimwəfwaki riti riwən (Mat 18:20).

Neai: In i kwopun kitaha nakalasia me tsəuvən mharə fwe ikin kitaha Kumwesən ia nəpən riti. Neai rīpko mhə neai sə samətoni məkwə mine kəməhau me irə, rekəm. Neai in kwopun Kumwesən ramarə ikin.

Nitətə ia neai: Ia nəkukuə Matiu rimərai nægkiariien i nitətə ia neiai nīpwran mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə (Mat 13:31-33, Luk 13:18-20). Ia kwopun me nepwin mwi ia Niutestamen nīpwran mə kwopun Kumwesən ramarə ikin fwe ia neiai (Efes 2:6).

Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə: Kumwesən in kig sə ramərimənu rerin ia narimnari me pam fwe ia neiai mine ia təkure tīprənə (Sam 145:13, Dan 4:34-35). Ro iamīnhi irə kitaha səukurən ninien mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rinarə raka nənə tīpkiwən mhə. Mətə ia nətəien riti mwi kitaha sətoni mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rīpkuvehe mhə ihi. Nərhəien rasori ia tīprənə i. Nərmama kamhərui nəkwai Kumwesən. Setan ramo noien ikou me səvənhi. Kitaha sameitenhi mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə trier pehe. Kig sə ramərimənu ia nitətə səvəi Kumwesən in nəha Iesu. Nəpən in truvehə mwi irə kitaha tsəni mə, "Təkwtəkwuni nəha Kumwesən səkitaha truvehimīru kitaha! Təkwtəkwuni nəha in tro sətoni mə in rauvehi niskaiien, nənə, təkwtəkwuni nəha in ramərimənu! Nənə təkwtəkwuni nəha Kristo səvənhi tro sətoni mə in rasori ia narimnari me pam!"

ia mak, kau, uə sipsip, mhəuvehi mhəuvən, mhəuvei pen m pris me mə tuhəuvani əmwesi ia təkure nifatə, mhəvehi raka nərəhaien me səvənraha. Nəpən me nepwīn mwi kamhəuvei pen nərīmīru me iamīnha irə ia təkure nifatə tī nəgnəgīnīien Kumwesən irə. Mətə trīni minuə nərīmīru sə ramemhə uə rərəha ko kəpwəh nuvei penien m Kumwesən ia təkure nifatə səvənhi. Noien nəha ro nīmətīen sə ramahatən pen mə nīte Iesu traikuas raka nərəhaien me.

Perel: In kəpwier amasan riti sə raməmak ia nəkwai nari riti fwe ia təsi kamo kwənari ia nənimen mīne nari krukwi pen ia nīfregi iərmama.

Pokis səvəi nəgkiariien i Kumwesən rīnərihi tərīni əknekin: Pokis i ramahatən pen Loa səvəi Moses. Loa nəha nəgkiariien i Kumwesən rīnərihi tərīni əknekin, məmri nəkur Isrel hənamarə irə fwe kupwən. Kīməuvrhəkin pokis nəha ia timpa nənə kuvegi nīkarkaren me ia kol. Ia nəkwai pokis nəha tekīnari riti kīno ia kol nəveginien nəha kani mə mana rukuər irə. Rīgi nei nəha rīno tihīn mahatən pen Eron mə in pris, in mwi ia nəkwai pokis nəha. Kəruətērei mi kəru nəha kīmərāi pen loa me ten ia nirau irau mwi fwe ikin. Nəpən nəkur Isrel hāier ia kwopun riti mhəuvən ia kwopun riti mwi, nənə mamhəuvehi pokis i. Nəpən harə ia kwopun riti nənə mhəmri pen pokis nəha ia nīmwə tapolen sə ro ikinan. Pokis i mīne narīmīnari me ia nəkwān irəha pam ho ikinan tī nəri nə mə irəha hēmwhen ia nīmətīen riti kamətə pen nəgkiariien irə sə Kumwesən rīnərihi tərīni əknekin. Nəpən haməuvrhəkin nīmwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem, nənə pokis i raməmak fwe kwopun sə ro ikinan anan ia nīmwə səvəi Kumwesən. (Eks 25:10-22, 9:4, 16:31-33, Hip 9:4-5, Rev 11:19)

Paal: Paal in kumwesən eikuə riti səvəi nəkur ia Kenan. (Rom 11:4)

Pielsepul: Pielsepul in nəha Setan. Fwe kupwən Farisi me hēmwəki Iesu, mhəni ərəha in mə raməkoui irapw nəremhə me ia nərīmama ia nīskaiien səvəi Pielsepul. Irəha həpkīni mhə nīpərhiēnien ia Iesu mə in raməkoui irapw nəremhə me ia nərīmama ia nīskaiien səvəi Nənīmwīn Ikinan. (Mak 3:22, Luk 11:15)

Pris: Fwe kupwən nəkur Isrel hāier ia tənə Ijip, Kumwesən riri pen irəha həuvən ia təkūər Sinae. Ia kwopun nəha in rīni nəkwān mə irəha tuhəuvrhəkin nīmwə tapolen riti. Nənīmwīn səvənhi tramərər pen ia nīmwə tapolen nəha ia nəkwai rum sə ro ikinan anan. Kumwesən rərpwi rəgīn ia Eron mə in mīne kwənəkwas səvənhi tuhəuvehe mho wok səvəi pris me. Irəha tuhərər ia nīmwrhenhi Kumwesən mīne nərīmama me səvənhi, mhəvi netə tī nərəhaien. Trīni minuə nərīmama hokeikei mə tuhəuvei pen nari riti m Kumwesən, pris me tuhəuvehi nəri nəha mhəuvei pen tukwīni səvənraha ia təkure nifatə səvəi Kumwesən. Ia nəpən səvəi Iesu fwe kupwən pris me kamho wok me iamīnha irə ia nīmwə səvəi Kumwesən fwe ia Jerusalem. Mətə ipwet mīne pris asori anan səkitaha in i Iesu Kristo. In əpa ramərər ia nīmwrhenhi Kumwesən mīne nərīmama me səvənhi mavi sīmwīn irəha.

Pris asori: In pris riti sə ramərīmənu ia pris me nepwīn səvəi nəkur Isrel.

Pris asori anan: In pris kuatia a sə in rasori ia pris me pam. Ia nuk me pam ia nəpən kuatia a in rauvehi nīte sipsip muvīmīnwə ia kwopun sə ro ikinan anan ia nīmwə səvəi Kumwesən mə truvehi raka nərəhaien me səvəi nəkur Isrel.

Profet: In iərmama riti sə Kumwesən rauvei pen nəgkiariien mīn mə trīni irapw. Nəpən rīpīk profet me ia nəpən səvəi Oltestamen kamhəni irapw narīmīnari me səməme həpkūvehe mhə ihi.

Sapat: In nəpən səvəi nəkur Isrel kamhəfwaki irə. Sapat ramo stat ia 6 klok ia Fraete ia nərūarəv mevən meste Sapat ia nərūarəv ia 6 klok. Ia Sapat nərīmama həpko anan mhə wok riti. Irəha hamapwīs. Nəpən nəha in nəpən ikinan səvəi nəkur Isrel. Nəgkiariien i sapat ia nəgkiariien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən nīpwran rani mə apwīs. Fwe kupwən, nəpən Kumwesən rīno tīprənə, Nəkukūə Ikinan rani mə in rīno wok nəpən sikis nənə nəpən sə ro sefen irə in ro sampam, mapwīs. Nəpən sə ro sefen irə ia nəfwakīien in nəpən səvənhi. Nənə loa me səməme in rīməuvei pen m Moses rani irapw mə nəpən sə ro sefen irə in nəpən ikinan səvənhi sə nərīmama me səvənhi tuhəpwəh noien wok riti irə. Nənə noien sə nərīmama tuhəpwīs ia

nəpɪn nəha rɪnəhatən raka mə ɪrəha nərmama me səvəi Kumwesən. Ia Niutestamen, Iesu rɪmənɪ ɪrapw mə in ramərimənu ia Sapat (Mat 12:8, Mak 2:28, Luk 6:5). Mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel haməmwəki in tɪ nəri nə mə in rɪno nərmama nəpwin səməme hamemhə həsənɪn ia Sapat. Nənə ɪrəha hənɪ mə noien nəha in rɪno rɪnərui loa. Nənə in ro mwi narimnari me nəpwin səm əme rerɪnrəha rɪrhi mə rɪpkatukwatukw mhə mə tuko ia Sapat.

Sameria, iāmə Sameria: Fwe kupwən nəkur Isrel haməmwəki nəkur Sameria. Ia nəpɪn nəha rəknekin tɪ nəkur Isrel mə tuhavən fwe imwəi nəkur Sameria tɪ nəri nə mə ia nətəien səvənraha nəkur Sameria ɪrəha həkemik ia nəmri Kumwesən. Trɪni mɪnuə havən fwe imwənraha nənə ɪrəha mwi tuhəmkemik.

Satusi: ɪrəha həmwhen ia pati riti. Nəpwin kamho wok səvəi politik. Nəpwin kamho wok səvəi nuviien netə ia təkure nɪfatə səvəi Kumwesən. Nəpwin kamhətui tɪ nimwə səvəi Kumwesən. ɪrəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. ɪrəha hamesi pen a loa səvəi Moses səməme kamharə fwe Jenesis, Eksodas, Levitikas, Namba, mɪne Dutronome. ɪrəha hənɪ mə nəpɪn ɪərmama remhə rɪno sampam. Nənɪmwɪn ko rɪpkəvən mhə ia kwopun riti. ɪrəha hənɪ mwi mə nagelo me mɪne nəremhə me həiwən (Wok Me 23:8).

Setan: Nəgkiariien i Setan rakupwən ia nəgkiariien Hipru. In nəgkiariien səvəi nəkur Isrel. Nɪpwrən mə ɪəremhə sə raməmwəki ɪərmama. Setan kupwən in agelo riti səvəi Kumwesən. Mətə Kumwesən rɪnərhi ɪrapw in ia neai tɪ nəri nə mə in ramaruagən ɪrau Kumwesən mə in trərimənu ia Kumwesən (Aes 14:12-15, Eks 28:11-19).

Sinae: In təkuer riti ia tənə Ijip. Kwopun nəha Kumwesən rɪməuvei pen Loa səvənhi m Moses fwe ɪkɪn (Hip 12:18-24).

Tikon: In ɪərmama sə ramasitu ia nakalasia me ia nousəsɪmwɪnien me səvənraha. Kɪməkupwən kuvehi utə tikon me mə tuhasitu ia nakalasia me ia Wok Me 6:1-7. (Fil 1:1, 1Tim 3:8,10-12, Rom 16:1)

Vranda səvəi Solomon: In kwopun riti ia nimwə səvəi Kumwesən. Kwopun nəha nəpɪn me pam nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəgkiari ia loa səvəi Kumwesən ɪkɪn. Ia nəpɪn səvəi Iesu kɪno nəpai asori ia kəpwier rukurau ia nimwə səvəi Kumwesən. Fwe imwə kɪno tənɪfɪə ia nɪkaren me pam. Kwopun nəha nərmama kamhəuvehi nəmri nərimɪru me ɪkɪn tɪ nuviien netə ɪrə. Kwopun nəha kaməvriwei mane me ɪkɪn. (Luk 9:45-46, Jon 2:14-16)

Wit: Nari riti rəmwhen ia rais. Rutə rəmwhen ia nurhi mətə ro nukwan. Kaməkwaɪəkwaɪ, raməsas maməpwəh tekɪn. Kaməkwaɪ testesi kwənkwan kamo flaoa ɪrə.

Nipwrai ninien me ia Niutestamen

Paptaes

Mat 28:18-20, Wok Me 10:44-48, Kal 3:26-27, Jon 3:22, Wok Me 16:14-15,31-33, Kol 2:12, Jon 4:1-2, Wok Me 19:1-7, 1Pit 3:20-22, Wok Me 2:37-42, Wok Me 22:12-16, Wok Me 8:12,36-38, Rom 6:1-4

Narəien ia nəkwai nimwə

Tata mine mama

Efes 6:4, Kol 3:21, 1Tim 3:4-5

Nəkwərhakwərha me

Mat 15:3-6, Efes 6:1-3, 1Tim 5:4,8, Luk 2:51, Kol 3:20, Hip 12:7-11

Nipran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha

Wok Me 6:1, 1Kor 7:39-40, Jem 1:27, Rom 7:2-3, 1Tim 5:3-16

Nerəien Mat 19:4-6, Kol 3:18-19, Hip 13:4, 1Kor 7:1-16, 1Tes 4:3-8, Taet 2:3-5, 1Pit 3:1-7, Efes 5:21-33

Nərmama asori me səməme kamhərimənu (uə Kavmen)

Mat 22:15-22, Rom 13:1-7, Taet 3:1, Wok Me 5:27-29, 1Tim 2:1-4, 1Pit 2:13-17

Nərmama kamhometə nakalasia me səvəi Iesu Kristo

Mat 5:10-12, 1Kor 4:11-13, 1Pit 3:13-17, Mak 13:9-13, 2Kor 4:8-11, 1Pit 4:12-19, Luk 12:4-9, Fil 1:28-29, 1Jon 4:7-12,16, Jon 15:18-21, 2Tes 1:4-8, Rev 2:10, Wok Me 5:41, 2Tim 3:10-13, Rom 8:35-37, Hip 10:32-39, Rom 12:12-14,17-21, Hip 12:3-4

Kumwesən

Noien səvəi Kumwesən

Mak 10:27, Rom 11:33-36, 1Pit 1:14-17, Mak 12:29-30, 1Kor 8:4-6, 1Jon 1:5, Luk 1:37, 2Kor 1:3, 1Jon 4:7-12,16, Luk 6:35-36, 1Tim 1:17, Jut 24-25, Jon 4:24, 1Tim 6:15-16, Rev 4:8-11, Wok Me 14:14-17, Hip 4:13, Rev 15:3-4, Wok Me 17:22-31, Hip 10:30-31, Rom 1:18-23, Jem 1:17

Kumwesən ramasitu ia kitaha

Mat 6:25-34, Rom 8:28, Hip 1:3, Mat 10:29-31, Rom 11:36, Jem 4:13-16, Wok Me 14:15-17, Kol 1:17

Kumwesən rino neiai mine tiprənə

Mat 19:4, Wok Me 17:24-26, Hip 1:2, Jon 1:3, 1Kor 8:6, Hip 11:3, Wok Me 14:15, Kol 1:15-16, Rev 4

Kumwesən trəkiri nərmama ti noien me səvənraha

Mat 7:21-23, Rom 2:1-11, Hip 9:27-28, Mat 16:24-27, Rom 14:10-12, Hip 10:26-31, Mat 25:31-46, 1Kor 3:10-15, 1Pit 1:17, Jon 3:18-21, 1Kor 4:5, 1Pit 4:3-5, Jon 5:24-29, 2Kor 5:9-10, Rev 20:11-15, Wok Me 17:30-31, 2Tes 1:5-10

Kumwesən ramini nərmama me i kamhahatətə ia Iesu mə irəha hatukwatukw ia nənimen

Wok Me 13:38-39, Rom 5:1-19, Kal 3:6-9, Rom 1:16-17, Kal 2:16, Taet 3:7, Rom 3:21-26

Kumwesən rauvehimiru nərmama

Jon 3:16-17, Rom 5:1-11, 1Tim 1:15-16, Wok Me 2:37-39, Rom 10:9-13, 1Tim 2:3-7, Efes 2:1-10, 1Pit 1:3-5

Nəfwakiiən m nənimwi nari me, mine noien səvəi klepa

Mat 4:10, 1Kor 6:9-11, 1Tes 1:9-10, Wok Me 13:4-12, 1Kor 8:1-13, 1Jon 5:21, Wok Me 17:22-31, 1Kor 10:1-22, Rev 21:8, Wok Me 19:11-20, 2Kor 6:14-18, Rev 22:15, 1Kor 5:11, Kal 5:19-21

Mane

Mat 6:19-21,24-34, 1Tim 6:6-10,17-19, Jem 2:1-9, Luk 12:13-21,32-34, Hip 13:5-6, Jem 5:1-6, Wok Me 20:35

Nənimwin səvəi Kumwesən

Mat 28:19, Wok Me 8:14-17, Efes 1:13-14,17, Mak 1:9-11, Wok Me 10:44-48, Efes 3:16, Mak 3:28-30, Wok Me 13:2-4, Efes 4:3-4,30, Luk 1:35, Wok Me 15:28, Efes 5:18-20, Luk 3:16, Wok Me 16:7-10, Efes 6:17-18, Luk 4:1, Wok Me 19:1-7, 1Tes 1:5-6, Luk 11:13, Rom

Iərmama sə ramahatətə ia Iesu Kristo truvehi nimiruien rerin⁴⁸⁴ Nisiaiien elta me səvəi nəfwakiiien

5:5, 1Tes 5:19, Luk 12:12, Rom 7:6, 2Tes 2:13, Jon 1:32-34, Rom 8:9-16,26-27, Taet 3:5-6, Jon 3:5-8, 1Kor 2:4,9-16, Hip 2:4, Jon 7:37-39, 1Kor 3:16, Hip 9:14, Jon 14:15-17,26, 1Kor 6:11,19, 1Pit 1:2,11, Jon 15:26, 1Kor 12:1-13, 2Pit 1:20-21, Jon 16:7-15, 2Kor 1:21-22, 1Jon 2:20, Jon 20:19-23, 2Kor 5:5, 1Jon 3:24, Wok Me 1:4-5,8, 2Kor 13:14, 1Jon 4:13, Wok Me 2:1-18,38-39, Kal 3:2-5, 1Jon 5:6-8, Wok Me 4:31, Kal 4:6, Wok Me 5:3-5, Kal 5:16-18,22-25

Nakresien pran səvəi iərməpə

Mat 5:27-30, 1Kor 6:9-20, 1Tes 4:1-8, Jon 8:2-11, Kal 5:19, Hip 13:4, Rom 13:8-10, Efes 5:3, Jut 7, 1Kor 5:9-11, Kol 3:5-6

Kwopun napw asori rauək ikin

Mat 10:28, Luk 16:23-26, Rev 20:10-15, Mat 13:41-42,47-50, 2Tes 1:9, Rev 21:8, Mat 25:41

Nəkukua İkinan səvəi Kumwesən

Mat 4:1-4, Rom 15:4, Hip 4:12, Mat 5:17-20, Rom 16:26, 1Pit 1:22-25, Mat 22:29, Kol 3:16, 2Pit 1:19-21, Jon 8:31-32, 1Tes 2:13, 2Jon 9-10, Jon 20:31, 1Tim 4:13, Rev 1:3, Wok Me 20:32, 2Tim 3:14-17

Nəveginien İkinan

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kor 11:17-34, Mak 14:22-26, 1Kor 10:14-22

Nəveginien me

Mak 7:14-23, Rom 14:1-23, 1Kor 8:1-13, 1Tim 4:1-4

Nəgkariien amasan səvəi Iesu Kristo

Wok Me 20:24, Kal 1:6-12, 1Tes 1:5, Rom 1:2-4,16-17, Efes 1:13, 2Tes 2:14, 1Kor 1:17-25, Fil 1:27, 2Tim 1:8-11, 1Kor 15:1-7, Kol 1:5-6, 2Tim 2:8-10

Nahatətəien

Iərmama sə ramahatətə ia Iesu Kristo truvehi nimiruien rerin

Jon 1:12, Jon 20:31, Rom 10:9-10, Jon 3:15-18,36, Wok Me 4:12, Kal 2:16, Jon 6:47, Wok Me 16:30-31, Efes 2:8-9, Jon 14:6, Rom 3:20-22

Pwəh sərer əknekin ia nahatətəien səkitaha

Mak 11:22-25, Rom 14:22-23, Hip 11:1-40, Luk 17:5-6, 1Kor 13:13, Jem 1:2-8, Jon 14:1, 2Kor 5:6-7, Jem 2:14-26, Rom 5:1-2, Kal 5:6, 1Pit 1:3-9

Nemhəien

Jon 6:39-40, 1Kor 15:12-58, Rev 14:13, Jon 11:17-27, 2Kor 5:1-10, Rev 21:1-4, Jon 14:1-4, Fil 1:20-24, Rev 22:1-5, Rom 8:10-11,38-39, 1Tes 4:13-18, Rom 14:7-9, Hip 2:14-15

Pwəh səgnəgini Kumwesən, mhəni vivi in, mhəni tanak tukwe

Luk 17:11-19, Fil 4:4-7, 1Tes 5:18, Jon 6:11, Kol 2:7, 1Tim 2:1, Rom 1:21, Kol 3:17, 1Tim 4:4-5, Efes 5:20, Kol 4:2

Nəmə asori me i kamhətui tı nakalasia me

Noien səvəi elta me səvəi nəfwakiiien

Wok Me 6:1-6, 1Tim 3:1-13, Taet 1:5-9, Wok Me 14:23

Nəgkariien sə ramevən tı elta me səvəi nəfwakiiien Mat 28:18-20, 1Tes 2:1-12, 2Tim 3:10-4:5, Luk 22:24-27, 1Tim 4:1-16, Taet 2:7-8, Wok Me 20:17-35, 2Tim 2:1-26, 1Pit 5:1-4

Nisiaiien elta me səvəi nəfwakiiien 1Kor 9:14, 1Tes 5:12-13, Hip 13:7,17, Kal 6:6, 1Tim 5:17-22

Nəpwəhien pran

Mat 5:31-32, Luk 16:18, 1Kor 7:10-16, Mat 19:3-9, Rom 7:2-3

Nəpwəhien nəveginien tı nəfwakiiien

Mat 6:16-18, Wok Me 13:1-3, Wok Me 14:23, Mak 2:18-20

Nasituien

Mat 6:1-4, 1Kor 10:24, Hip 13:1-3,16, Mat 7:12, 2Kor 8:1-15, Jem 1:27, Mat 25:31-46, 2Kor 9:1-15, Jem 2:15-16, Luk 3:10-11, Kal 6:9-10, 1Jon 3:16-18, Luk 6:38, Fil 4:14-19, Wok Me 11:27-30, Hip 10:24

Rǽrǽha mǽ kitaha tsǽnimwi nǽnimwiien skai mhakonǽ irǽ

Rom 13:13, Kal 5:19-21, Taet 1:7, 1Kor 5:11, Efes 5:18, 1Pit 4:3-5, 1Kor 6:9-11, 1Tim 3:1-3

Nǽfwakiien m Kumwesǽn

Noien sǽvǽi nǽfwakiien Mat 6:5-13, Jon 16:23-26, 1Tim 4:4-5, Mat 7:7-11, Rom 8:26-27, Hip 4:16, Mat 18:19-20, Rom 12:12, Hip 10:19-22, Mak 11:24-25, Efes 2:18, Jem 1:5-8, Luk 11:1-13, Efes 6:18, Jem 4:2-3 Luk 18:1-8, Fil 4:6-7, Jem 5:13-18, Luk 21:36, Kol 4:2, 1Pit 4:7, Jon 14:13-14, 1Tes 5:17, 1Jon 3:21-22, Jon 15:7, 1Tim 2:1-4,8, 1Jon 5:14-15

Nǽfwakiien me nepwin ia Nǽkukuǽ Ikinan

Mat 11:25-26, Wok Me 16:25, Fil 1:3-5,9-11, Mat 14:23, Wok Me 20:36, Kol 1:9-12, Mat 19:13-15, Wok Me 21:5, Kol 4:3-4, Mak 1:35, Rom 1:9-10, 1Tes 3:9-13, Luk 5:16, Rom 10:1-2, 2Tes 1:11-12, Luk 6:12, Rom 15:30-33, 2Tes 3:1-5, Luk 22:32,39-46, 2Kor 12:7-10, Hip 5:7, Jon 11:41-42, Efes 1:15-20, Hip 7:25, Jon 17:1-26, Efes 3:14-21, Wok Me 4:24-31, Efes 6:19-20

Nǽtǽrigien sǽkitaha tramǽkeikei meiwaiu

Mat 5:3-12, Luk 18:9-14, Kol 3:12-13, Mat 18:1-5, Efes 4:2, Jem 4:5-10, Luk 14:7-11, Fil 2:3-11, 1Pit 5:5-7

*Nakalasia me**Noien sǽvǽi nakalasia me*

Mat 16:13-20, 1Kor 12:12-30, Kol 3:12-17, Jon 13:34-35, Kal 5:22-26, 1Tes 5:16-17, Jon 14:27, Efes 1:22-23, Hip 10:24-25, Wok Me 2:41-42, Efes 2:19-22, 1Pit 2:4-10, Rom 12:4-8, Efes 4:1-16, Rev 19:5-10, Rom 12:9-13, Kol 1:18

Nakalasia me sǽvǽi Iesu Kristo hǽmwhen ia nipwrai iǽrmama kuatia

Mat 18:19-20, Efes 1:22-23, 1Tim 4:13, Wok Me 2:41-47, Efes 4:11-16, Hip 10:24-25, Rom 12:4-8, Kol 3:15-17

Nǽmisǽien me i samǽregi ia tiprǽnǽ i

Rom 8:18-25,28, Jem 1:2-4, 1Pit 2:19-21, 2Kor 1:4, 1Pit 1:6-9, 1Pit 5:8-10, 2Kor 4:16-18

*Noien sǽvǽi nǽrpwinien noien ǽrǽha**Kumwesǽn trǽrpwin noien ǽrǽha me sǽvǽi nǽrmama*

Mat 26:28, Wok Me 26:18, Hip 10:17-18, Mak 11:25-26, Efes 1:7, 1Jon 1:8-2:2, Wok Me 5:31, Kol 1:13-14, Wok Me 10:43, Kol 2:13-14

Kitaha tsamǽkeikei mhenouenou noien ǽrǽha me nǽha nǽrmama kamho m kitaha, mhǽrpwǽh nǽrpwinien

Mat 6:12-15, Luk 6:37, Efes 4:31-32, Mat 18:21-35, Luk 17:3-4, Kol 3:13, Mak 11:25, 2Kor 2:5-11

Nomasanien iǽrmama

Mat 4:23-25, Wok Me 8:4-8, 2Kor 12:7-10, Mat 9:35, Wok Me 19:11-16, 1Tim 5:23, Mat 11:2-5, Wok Me 28:8-9, 2Tim 4:20, Wok Me 3:1-6, 1Kor 12:9,29-30, Jem 5:14-15

*Nokeikeien**Kumwesǽn ramokeikei nǽrmama me pam*

Jon 3:16, Efes 2:4-5, 1Jon 4:9, Rom 5:8

Kitaha tsamǽkeikei mhokeikei Kumwesǽn

Mat 22:37-38, Jon 14:21, 1Jon 5:3, Mak 12:28-30, 1Pit 1:8

Kitaha tsamǽkeikei mhokeikei nǽrmama

Mat 5:43-48, 1Jon 2:9-11, 1Jon 4:7-21, Mat 22:39, Jon 15:12-17, 1Kor 13:1-13, Jon 13:34-35, Rom 12:9-10, 1Kor 16:14, 1Tes 4:9-10, Rom 13:8-10, Kal 5:13-14, 1Pit 4:8, 1Jon 3:11-18

Noien nǽkwai Kumwesǽn

Jon 14:15,21,23-24, 1Pit 1:14-16, 1Jon 3:22-24, Jon 15:10-17, 1Jon 2:3-8, 2Jon 5-6, Rom 13:8-10

Noien ǽrǽha

Nǽfe nǽha noien ǽrǽha? Rom 1:18-32, Efes 2:1-3, Jem 4:17, Rom 8:5-8, Efes 5:3-5, 1Pit 4:3, Kal 5:19-21, Kol 3:5-10, 1Jon 3:4-5

Kumwesən trərpwın noien ərəha səvəi nərmama⁴⁸⁶ Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

Nərmama me pam həno raka noien ərəha Jon 8:7-9, Rom 5:12, 1Jon 1:8-10, Rom 3:9-20, 23, Kal 3:22

Kumwesən trərpwın noien ərəha səvəi nərmama

Mat 10:28, Rom 6:23, Hip 10:26-31, Mat 13:41-42, Kal 6:7-8, 1Pit 1:17, Jon 3:18-20,36, Kol 3:5-6, 1Pit 4:3-5, Wok Me 17:30-31, 2Tes 1:7-9, Jut 7, Rom 1:18-19, Hip 9:27, Rev 20:11-15

Kitaha tsaməkeikei mhərərīg ia noien ərəha me səkitaha

Mat 4:17, Wok Me 2:37-40, 2Kor 7:8-11, Mak 6:12, Wok Me 3:19-20, 2Pit 3:9, Luk 13:1-5, Wok Me 17:29-31, Rev 9:20-21, Luk 15:1-31, Wok Me 20:21, Luk 24:45-47, Wok Me 26:19-20

Nitətə ia neiai (uə Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə)

Suatuk səvəi nevənien ia nitətə ia neiai

Mat 19:16-30, Jon 17:2-3, Efes 2:1-6, Luk 10:25-28, Jon 20:31, Kol 2:13, Jon 3:1-16, Rom 5:21, Kol 3:1-4, Jon 5:19-29, Rom 6:5-14, 2Tim 1:10, Jon 10:10, Rom 8:10-17, Taet 3:4-7, Jon 11:25-26, 2Kor 5:17, 1Pit 1:23, Jon 14:6, Kal 2:20, 1Jon 5:11

Nitətə ia neiai ramasan pik

Luk 12:32-34, Kol 3:1, Rev 21:22-22:5, Jon 14:1-3, 1Pit 1:4-5, Rev 22:14-15, 2Kor 5:1-8, Rev 4:1-11, Fil 1:23, Rev 21:1-4

Nousi əpuneien nərimiru me kauvei pen m Kumwesən

Mat 9:13, Rom 12:1, Hip 9:6-10:18, Mak 12:33

Setan

Noien səvəi Setan

Mat 13:19, 2Kor 2:10-11, 2Tes 2:9-12, Mat 25:41, 2Kor 4:4, 1Pit 5:8-9, Luk 4:1-13, 2Kor 11:13-15, 1Jon 3:8-10, Luk 22:3-4, Efes 2:2, Rev 12:7-12, Jon 8:42-44, 1Tes 2:18, Rev 20:1-3

Setan in iəremhə i raməmwur mə tro nərmama həmwəi ia nərhəien

Mat 4:1-11, 2Kor 12:7-10, Hip 12:1-2, Mat 6:13, Efes 3:20-21, Jem 4:7, Luk 22:31-32, Efes 6:10-18, 1Pit 1:5, Jon 17:14-19, Fil 4:13, 1Pit 5:8-11, Rom 8:31-39, 1Tes 3:5-8, 1Jon 4:4, Rom 12:12, 2Tes 3:3, 1Jon 5:3-5, Rom 16:19-20, 2Tim 1:7-8, Rev 12:7-12, 1Kor 10:12-13, Hip 2:18, 1Kor 16:13, Hip 4:14-16

Suatuk ti nuveheien nipwnəti Kumwesən me

Jon 1:12-13, Kal 4:6-7, 1Jon 3:1-3, Rom 8:14-17, Hip 12:5-11

Kristo niten rinaikuas raka nərhəien me səvəi nərmama me səvənhi

Mat 26:26-29, Efes 1:7, 1Jon 1:6-7, Rom 3:25, Hip 9:11-14, Rev 7:14-17, Rom 5:9-10

Iesu Kristo

Iesu in Tini Kumwesən

Mat 11:27-30, Jon 20:26-31, Kol 2:9-10, Mat 16:13-17, Wok Me 3:13-16, Hip 1:1-14, Luk 1:35, Wok Me 4:10-12, Hip 7:26-28, Jon 1:1-18, 1Kor 3:11, 1Jon 2:1-2, Jon 5:19-29, 2Kor 4:4-6, 1Jon 5:20, Jon 6:35-40, 2Kor 5:21, Rev 1:12-18, Jon 8:58, Kal 4:4-5, Rev 19:11-16, Jon 11:25-27, Fil 2:5-11, Jon 17:1-5, Kol 1:15-20

Iesu riməuvehe ia tiprənə i nipwran rəmwhen ia nipwrataha

Jon 1:14, Luk 2:1-20, Fil 2:6-7, Luk 1:26-38, Mat 2:1-23, Hip 2:14-18, Mat 1:18-25, Kal 4:4-5

Iesu rino nimtətien me

Mat 8:1-15,23-33, Mak 1:21-28, Luk 22:50-51, Mat 9:1-7,18-33, Mak 7:32-37, Jon 2:1-11, Mat 12:9-14,22, Mak 8:22-25, Jon 4:46-54, Mat 14:15-32, Luk 5:4-8, Jon 5:5-9, Mat 15:22-28,32-38, Luk 7:11-15, Jon 9:1-7, Mat 17:14-18, Luk 13:10-13, Jon 11:11-44, Mat 20:29-34, Luk 14:1-4, Jon 21:4-6, Mat 21:18-22, Luk 17:12-14, Wok Me 2:22

Kinəkiri Iesu ti noien səvənhi kuvei pen nərpwinien sə ripkatukwatukw mhə min Mat 26:47-68, Mak 15:1-20, Jon 18:1-14, 19-24 Mat 27:1-2, 11-31, Luk 22:47-53, Jon 18:28-19:16 Mak 14:43-65, Luk 22:63-23:25

Kinərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

Mat 27:32-56, Luk 23:26-49, Jon 19:17-37, Mak 15:21-41

Kimənimwi nipwrai Iesu

Mat 27:57-66, Luk 23:50-56, Jon 19:38-42, Mak 15:42-47

Iesu rætui mwi ia nemhæien sævænhî

Mat 28:1-20, Wok Me 2:24-32, Wok Me 17:2-3,30-31, Mak 16:1-8, Wok Me 3:15, Rom 1:4, Luk 24:1-49, Wok Me 4:10,33, Rom 4:24-25, Jon 20:1-21:14, Wok Me 10:39-43, 1Kor 15:3-8,12-21, Wok Me 1:3-8, Wok Me 13:29-39, Rev 1:18

Iesu rirærig mevæn fwe ia neiai

Luk 24:50-51, Efes 1:20-23, Hip 7:25-26, Wok Me 1:9-11, Fil 2:9-11, Hip 10:12-14, Wok Me 2:32-36, Hip 1:3-11, 1Pit 3:22, Wok Me 5:30-31, Hip 2:9, Rom 8:34, Hip 4:14-16

Iesu trirærig pehe mwi ia tiprænæ i

Mat 24:29-44, 1Tes 1:9-10, 2Tim 4:8, Jon 14:1-3, 1Tes 3:13, Hip 9:28, Wok Me 1:10-11, 1Tes 4:13-5:11, 2Pit 3:1-18, Wok Me 3:19-21, 2Tes 1:6-10, 1Jon 3:1-3, Fil 3:20-21, 2Tes 2:1-4, Rev 1:7, Kol 3:4, 1Tim 6:13-15, Rev 22:12-13